

BNCR
S.S.

875
(08)
C 788
/21²

dep. SS sets (22) (788 / 18

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

IOANNES ZONARAS.

VOLUMEN II.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXLIV.

IOANNIS ZONARAE

A N N A L E S

EX REVISIONE

MAURICII PINDERI.

TOMUS II.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXLIV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ P I 313
W II 3
ΧΡΟΝΙΚΟΝ.

LIBER SEPTIMUS.

1. *Αινείας* μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἀγῆκτο πρὸς Ἀ
Ἀβορρίγνας, οὗ πρῶην τὴν χώραν ὤκουν καθ' ἣν ἡ Ῥώμη πεπλό-
λισται, *Λαίτιου* τοῦ Φανίου τότε τὴν τούτων ἀρχὴν ἔχοντας,
καὶ προσέσχε *Λαυρέντιω* κατὰ τὸν Νουμίκιον ποταμὸν, ἔνθα κατὰ
5 τι δὴ Θεοπρόπιον λέγεται παρασκευάζεσθαι ποιήσασθαι τὴν κα-
τοικήσιν. ὃ δὲ τῆς χώρας ἄρχων *Λαίτινος* ἀπέργε τῷ *Αινείᾳ* τὴν
ἐν τῇ χώρᾳ καθ' ἰδρύσιν. καὶ συμβαλὼν ἡτιῦται· εἶτα δι' ὄνειρά-
των φανέντων ἀμφοῖν καταλλάττονται· καὶ τῆς κατοικήσεως αὐτῶ

Codices ABC consentire cum P (Parisiensi editione) putandi sunt,
ubi eorum dissensus non annotatur. 1 *Αινείας* — p. 5 v. 21
ἀπόγονοι Dionis excerptum Valesianum 3. ἀγῆκτο hoc loco
AB, post Ἀβορρίγνας PW, om C. 3 τοῦ τοῦ φανίου A.
4 *Λαυρέντιω* potius, et p. 14 v. 15 *Λαυρέντιω*. 7 εἶτα —
καταλλάττονται om A. 8 κατοικήσας AB.

FONTES. Cap. 1. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerptum Valesianum 3, Tzetzae schol. in Lycophronis Alexan-
drae v. 1232. (excerpta autem Valesiana, Peiresiana et Ursiniana
numeris Heimarianis indicamus.) Plutarchi Romulus, c. 3—6.

IOANNIS ZONARAE
ANNALIS.

1. *Aeneas* post Troianum bellum ad Aborigines venit, qui eam
regionem, in qua Roma sita est, olim tenuerunt, Latino Fauni filio re-
gnante; et Laurenti iuxta fluvium Numicium appulit, ubi ex oraculo
quodam, ut fertur, considere volebat, quod eius loci rex Latinus pro-
hibiturus commisso praelio vincitur. deinde per somnia, quae uterque
viderat, reconciliati sunt; ac Latinus, concesso habitandi loco, filiam

παραχωρεῖ, καὶ τὴν θυγατέρα Λαουινίαν εἰς γάμον ἐκδίδωσιν. ἔνθα πόλιν ὁ Αἰνείας οἰκοδομήσας ὠνόμασε Λαουίνιον· ἣ τε χώρα Λάτιον ἐπεκλήθη καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκεί Λαῖτιοι προσηγορέ-
θσαν.

- B Ρουτούλοι δὲ ἁμοροῦντες τῇ χώρῃ ἐκ πόλεως Ἀρδείας ὄρ- 5
μώμενοι, καὶ πρόσθεν δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς Λαῖτιους, καὶ
τότε πόλεμον ἤρασαν, ἐπαρήγοντος αὐτοῖς καὶ Τούρνου ἀνδρὸς
ἐπιφανοῦς καὶ τῷ Λαίτῳ προσήκοντος, ὃς δι' ὀργῆς τὸν Λαῖτιον
πειοῖητο διὰ τὸν Λαουινίαν γάμον· ἐκείνῳ γὰρ ἡ κόρη προωμο-
λόγητο. μάχης οὖν γενομένης πίπτουσιν ὁ τε Τούρνος καὶ ὁ Λα- 10
τίνος, τὴν δὲ νίκην ὁ Αἰνείας κεικόμιστο καὶ τὴν τοῦ πενθεροῦ
βασίλειαν. μετὰ δὲ τινα χρόνον συμμαχίας ἐκ Τυρσηνῶν οἱ
Ρουτούλοι τυχόντες ἐπῆλθον τῷ Αἰνείᾳ, καὶ τὸν πόλεμον νει-
κήκασιν· ἀφανῆς δὲ ὁ Αἰνείας γενόμενος (οὔτε γὰρ ζῶν ὤφθη
ἔτι οὔτε μὴν τεθνεώς) ὡς θεὸς παρὰ Λαῖτιοῖς τετιμῆτο. ἐντεῦ- 15
C θεν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ σφαιέρον γένους ἀρχηγῆτος νενομίσται,
καὶ Αἰνιδάει καλεῖσθαι ἀρχοῦσι. τὴν δὲ τῶν Λαῖτιῶν ἀρχὴν
ὁ ἐκείνου υἱὸς Ἀσκάνιος διεδέξατο, ὃς οἰκοῦσθαι συνέκλιετο τῷ πατρὶ·
οὐδέπω γὰρ ἐκ τῆς Λαουινίας παιδα ἐγένετο, ἔγκυον δ' αὐτὴν
καταλλοίπει. τὸν δὲ Ἀσκάνιον κατακλείσαντες οἱ πόλλεμοι ἐπο- 20
λόρκουν· νυκτὸς δ' οἱ Λαῖτιοι αὐτοῖς ἐπιθέμενοι τὴν τε πολιορ-
κίαν ἔλυσαν καὶ τὸν πόλεμον.

Χρόνον δὲ διεληλυθότος πληθυνθέντες οἱ Λαῖτιοὶ τὴν μὲν

1 λαουινίαν B, qui mox λαόνιον et sic ubique: C λατινίαν.
12 τυρσηνῶν A. 15 τετιμῆται B. 20 καταλλοίπει A, κα-
τελλοίπει PW.

Laviniam Aeneae in matrimonium collocat. de cuius nomine urbem a se conditam Aeneas Lavinium nominat: regio Latium, populus Latini appellati.

Rutulii gens finitima, urbe Ardea oriundi, ante infensi Latinis, tum quoque bellum intulerunt, adiuvante Turno viro illustri, cognato Latini, cui ob Laviniae nuptias iratus erat, sibi prius desponsae. pugna inita et Latinus et Turnus cadunt; Aeneas et victoriam et soceri regnum adipiscitur. aliquanto post Rutuli adscitis Tyrrhenorum auxiliis Aeneam vicerunt: qui cum neque vivens neque mortuus usquam videretur, a Latinis pro deo cultus est. hinc et Romanae gentis auctor perhibetur, et Aeneadam appellationem honorificam sibi ducunt. Aeneas in regno Latinorum Ascanius filius, Troia patrem secutus, successit: necdum enim filium ei Lavinia pepererat, praegnans relicta. cum Ascanium hostes obsiderent, Latini eos noctu adorti et obsidionem et bellam propulsarunt.

Aliquo tempore post, abundante Lavinii multitudine, plerique eo

πόλιν τὸ Λαοιτίνιον οἱ πλείονες ἐκλελοίπασιν, εἴτεράν δ' ἐν ἀμεί-
 νονι χώρῃ ἀντιποδόμησαν, ἣν Ἄλβαν ἐκ τῆς λευκότητος, καὶ W Π 4
 ἀπὸ τοῦ μήκους Λογγὰν ἐπωνόμισαν· εἰποιεν ἂν Ἕλληνες
 λευκὴν καὶ μακρὰν. Ἀσκανίου δὲ τελευτήσαντος οἱ Λαῖτι- D
 5 νοι τὸν ἐκ τῆς Λαοιτίνιας τεχθέντα τῷ Αἰνεῖα υἱὸν εἰς τὴν βασι-
 λείαν προειρηθήσαντο τοῦ Ἀσκανίου παιδός, διὰ τὸν πάππον τὸν
 Λαῖτινον τοῦτον προκρίναντες, Σιλοῦϊον κεκλημένον. ἐκ Σιλοῦϊου
 δὲ ἐτίχθη Αἰνεῖας, ἐξ Αἰνεῖου δὲ Λαῖτινος ἐγένετο, Λαῖτινον δὲ
 διεδέξατο Πάσις. Τιβερίνος δ' ἄρξας μετέπειτα ἐν ποταμῷ
 10 καλουμένῳ Ἀλβούλῳ πεσὼν διαφθάρη· ὃς δὴ ποταμὸς Τίβερις
 ἐξ ἐκείνου μειωνομάσθη, ὅλων διὰ τῆς Ῥώμης καὶ ὢν τῇ πόλει
 πολυαρχέστατος καὶ Ῥωμαίοις ἐς τὰ μάλιστα χρησιμώτατος. ἐκ-
 γονος δὲ τοῦ Τιβερίνου Ἀμοῦλιος, ὃς ὑπερφρονήσας καὶ θεοῦν
 ἑαυτὸν τολμήσας, ὡς βρονταῖς τε ταῖς βρονταῖς ἐκ μηχανῆς ἀντε- P I 314
 15 πάγειν καὶ ἀνταστράπτειν ταῖς ἀστραπαῖς ἐνοσκήπειν τε κεραινοῦς,
 διαφθάρη, τῆς λήμνης παρ' ἧ τὰ αὐτοῦ βασίλειά ἴδρυτο ἐπιρ-
 ρουήσης ἀλφειδίων καὶ καταποντισίας κάκεινον καὶ τὰ βασίλειά.
 Λουεντίνος δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν πολέμῳ ἀπέθανε.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Λαοιτίνου καὶ Ἀλβανῶν· τὰ δὲ τῶν
 20 Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐσχῆκασιν τὸν Νομίτορά τε καὶ τὸν Ἀμοῦλιον, οἳ
 Λουεντίνου μὲν ἐγένοντο υἱανοί, τοῦ δ' Αἰνεῖου ἀπόγονοι. τῆς
 γοῦν ἐν Ἄλβῃ βασιλείας κατὰ διαδοχὴν περιελθοῦσας αὐτοῖς, νεμί-
 2 γοῖον BC. καὶ om A. 5 τεχθέντα add AB. 8 αἰνεῖας
 ἐτίχθη AB. 9 Πάσις] Tzetzes Κάπυς. πάσις cum P habent
 AB et omnes Ducangii codices, κάδις CW. eius loco apud Diony-
 sium bi quattuor ponuntur Ἄλβας Κάπερος Κάπυς Κάλπερος, apud
 Livium *Alba Atys Capys Capetus*. 14 τολμήσας om A.
 18 Λουεντίνος et mox Λουεντίνου PW. 20 νομίτορά, et sic
 ubique, A. 21 post Αἰνεῖου PW add δ', om AC. τῆς γοῦν —
 p. 7 v. 2 παρέχετο Plutarchi Romulus, c. 3—6, paucis mutatis.

relicto urbem aliam in loco meliore condiderunt. quam a colore ac situ
 Albam Longam appellaverunt. Ascanio defuncto Latini Silvium, Aeneae
 ex Lavinia filium, in regno propter avi Latini memoriam filio Ascantii
 praetulerunt. Silvius Aeneam creat, is deinde Latinum, Latino succes-
 sit Pastia (Carys). Tiberinus, qui post regnavit, in fluvio Albulā sub-
 mersus est: qui fluvius Romam perfluens, et urbi ad plurimos usus op-
 portunus atque utilissimus, ab illo Tiberis nomen accepit. o Tiberini
 posteris ortus est Amulius, homo superbus seque pro deo venditare
 ausus: qui cum machinis quibusdam tonitrua tonitribus fulguri-
 bus referret ac fulmina iacularetur, subita inundatione paludis, ad quam
 habitabat, periiit, una cum regia demersus. Aventinus filius eius in bello
 caesus est.

Atque haec de Lavinio et Albanis: Romani vero ortum duxerunt
 a Numitore et Amulio, Aventini nepotibus, Aeneae posteris. ad quos
 cum Albani regni successio pertinoret, regnum et pecuniam dividere

σθαι ταύτην ἠθέλησαν καὶ τὰ χρήματα. τοῦ Ἀμουλλίου τοίνυν
 ἰδίᾳ μὲν τὰ χρήματα θέντος ἰδίᾳ δὲ γε τὴν βασιλείαν, καὶ ἐξ
 B ἄμφοιν τὸν ἀδελφὸν προτρεψαμένον ὃ πρὸς βουλῆς αὐτῶ ἐπιλέξασθαι,
 τὴν βασιλείαν εἴλετο ὁ Νομίτωρ, ἅτε καὶ πρεσβύτερος
 ἀδελφός· λαβὼν δὲ τὰ χρήματα ὁ Ἀμούλιος, καὶ δύναμιν ἐκ 5
 τούτων περιβαλλόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀφείλετο. Θυγατρὸς
 δὲ τῷ Νομίτωρι οὔσης, δεδιὼς μὴ παῖδες ἐξ αὐτῆς γένοιτο καὶ
 κατεξανασταίεν αὐτοῦ, ἴφριαν τῆς Ἑστίας ἐκείνην ἀπέδειξεν, ἄγα-
 μον διὰ τοῦτο καὶ παρθένον διὰ βίον μέλλουσαν ἔσεισθαι. ἡ δὲ
 κύουσα ἐμφράθη μετέπειτα ὑπὸ Ἄρειος ὡς μυθῶνεται, ὑπ' ἀν- 10
 θρώπων δὲ πάντως τινός. εἶρχθη οὖν διὰ τοῦτο ἴνυ μὴ λάθῃ
 τεκοῦσα. καὶ ἔτεκε διδύμους παῖδας μεγάλους τε καὶ καλοῖς. μῦλ-
 λον δὲ φοβηθεὶς ὁ Ἀμούλιος ἐκένωσε τὰ βρέφη ῥιγηθῆναι. καὶ ὁ
 ταῦτα λαβὼν σκάφη ἐνθήμενος ἐμβάλλει τῷ ποταμῷ τῷ Τιβέριδι.
 C παρασῶραν δὲ τὴν σκάφην τὸ ἔρῦμα εἰς τινα χῶρον κατήνεγκε 15
 μαλθακόν· ἔνθα κειμένοις τοῖς βρέφεισι λύκαιναν ἱστοροῦσι προσι-
 οῦσαν θηλὴν παρέχειν αὐτοῖς, καὶ ὄρνιν δροσκολάπτην παρῆναι
 ταῦτα ψωμιζοντα καὶ φυλάττοντα. ἐκεῖ δὲ κείμενα τὰ βρέφη
 λαθὼν ἀμειλιτό τις Ἀμουλλίου σνοσορβὸς Φαναστοῦλος καλούμενος·
 καὶ παρὰ τῆς ἐκείνου ἐτράφησαν γυναικός, ἧ ὄνομα Λαρεντία· 20
 καὶ ὁ μὲν Ῥωμίλος ὁ δ' ἕτερος Ῥῶμος ἐκλήθησαν. τινὲς δὲ
 μὴ λύκαιναν εἶναι φασὶ τὴν τῶν παιδῶν τροφόν, ὃ καὶ πιθανώ-
 τιρον ἢ ἀληθέστερον μάλιστα, ἀρχὴν δὲ τὸν λόγον οὕτω λαβεῖν.
 λούπας καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὰς τε λυκαίνας καὶ τὰς ἑταίρας· πορ-

1 καὶ τὰ] κατὰ BW.

2 καὶ om A.

13 δὲ] οὖν AB.

14 τῷ AB, ἐν τῷ PW.

19 φαναστοῦλος AB, etiam p. 8 v. 3

et 12, sed φαναστοῦλου p. 10 v. 10. Plutarchi codices φαναστοῦλος.

20 λαρεντία B, qui mox λαρεντία. 22 τὴν τῶν παιδῶν φασὶ A.

vulnerunt. Amulius igitur regno seorsim posito ac pecunia itidem, optione
 fratri alterius utrius data, cum Numitor ut nato maior regnum elegeret,
 ipse pecunia accepta comparatisque copiis etiam regnum sibi vindicavit.
 Numitoris filiae, veritus ne ex ea nati filii contra se insurgent, cum
 eam Vestalem legisset, perpetua virginitate spem partus adimit. sed
 post compressa a Marte, ut fabulantur, ab homine utique aliquo, et in
 eustodiam data ne fetum clam ederet, gemellos magnos et elegantes
 peperit, qua re magis territus Amulius infantes exponi iussit. quos
 minister alveo impositos in Tiberim fluviam abiicit. sed alveo in locum
 mollem delato lupam ferunt infantibus mammam praebuisse, et pium
 Martiam custodem accessisse, qui eis boles in ora ingesserit. infantes
 illic sitos Faustulus Amulii subulcus clam sublato uxori Larentiae edu-
 candos dedit; alterumque Romulum, alterum Remum appellavit. quidam
 asserunt (idque probabilis atque adeo verius est) non lupam eorum

νεομένην δ' ἢ Λαρεντία ἢ τοὺς παῖδας ἐθρέψατο, καὶ λούπα B
διὰ τοῦτο καλουμένη, χώραν τῷ μύθῳ παρέσχετο.

2. Ἀὔξανόμενοι δὲ θυμοειδεῖς ἦσαν καὶ ἀνδρώδεις ἀμφό-
τεροι· ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐδόκει συνέσει διαφορώτερος καὶ ἡγεμονικὸς
6 μᾶλλον τὴν φύσιν ἢ παιδαρχικός· γενομένης δὲ ποτε πρὸς τοὺς
Νομίτορος βουκόλους τοῖς τοῦ Ἀμουλίου διαφορᾶς, συγκόπτουσι
αὐτοὺς οἱ ὁμαίμονες καὶ τῆς ἀγέλης συχρῆν ἀποτίμνονται μοῖραν.
μόνῳ δὲ τῷ Ῥώμῳ μεθ' ἡμέρας σὺν ὀλίγοις ἄλλοις βαδίζοντι οἱ
τοῦ Νομίτορος βουκόλοι λοχῆσαντες συνέλαβον αὐτὸν καὶ ἀπήγα-
10 γον πρὸς Νομίτορον· καὶ ὃς πρὸς Ἀμούλιον ἐλθὼν ἐδεῖτο τεχεῖν
δίκης, ἀδελφῆς ὦν καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ὕβρισμένος. ὁ P I 315
δὲ παραδίδωσι τῷ Νομίτορι τὸν Ῥώμον ὡς βούλοιο χρῆσασθαι.
ὃς οἶκοι ἐλθὼν καὶ τὸν νεανίσκον ὄρων ὑπερφέροντα μεγέθει καὶ
ῥώμῃ, καὶ τὸ θαρραλὸν αὐτοῦ καὶ ἀδούλωτον τῆς ψυχῆς θαν- W II 5
15 μάζων, ἀνέκρινεν ὅστις εἶη καὶ ὅθεν γένοιτο, φωνῇ πραεῖα. ὁ
δὲ θυερῶν ἔλεγεν ὡς "δίδυμοι μὲν ἐσμεν ἀδελφοί, γοναὶ δὲ ἡμῶν
ἀπόρητοι λέγονται καὶ τροφαὶ καὶ τιθηνήσεις θαυμασιώτεραι,
θηρίοις καὶ οἰωνοῖς τραφέντων παρὰ τὸν μέγαν ποταμὸν ἐν σκάφῃ
τινὶ κειμένων, ἣ ἔτι σώζεται, χαλκοῖς ὑποζύμωσι γραμμάτων
20 ἀμυδρῶν ἐγκυχαραγμένων". B

4 διαφορώτατος A. 5 ποτε om C. 6 τοῖς] τῆς C.
8 μεθ' ἡμέρας om A Plutarchus; qui mox μετ' ὀλίγων, vulgo μετ'
ὀλίγον. 16 μὲν add A.

FOUNTAIN. Cap. 2. Plutarchi Romulus, c. 6—8.

nutricem fuisse, sed Larentiam vulgato corpore lupam vocatam locum
fabulae dedisse.

2. Cum primum adolevit aetas, ambo animosi et fortes evaserunt;
sed Romulus ingeulo praestare visus, et ad imperandum quam ad ob-
temperandum aptior habitus est. exorta igitur inter Numitoris et Amulii
pastores rixa fratres illos caedunt et magnam armenti partem abigunt.
paulo post Numitoris pastores Remum cum paucis aliis ambulantem ex
insidiis adorti ad Numitorem pertrahunt: qui Amulium fratrem precatus
est ut sibi ius suum tribueretur, ab illius domesticis insigni affecto in-
iuria, is Numitori Remum ad supplicium dedit. qui domum regressus,
cum adolescentem magnitudine et robore praestantem videret, eiusque
fidentiam et minime servilem indolem miraretur, leni voce quis et unde
natus esset rogat. ille interritus respondet: se geminos fratres esse,
natales suos arcanos, nutritionem et alimoniam mirabiles memorari,
ferarum et volucrum ministerio, cum iuxta magnum flumen iacerent in
alveo, qui adhuc exstaret aereis laminis devinctus, obscuris litteris in-
cisus.

Ὁ μὲν οὖν Νομίτωρ τοῖς τε λόγοις τοῦ Ῥώμου καὶ τῇ ὄψει πρὸς ἔννοιαν τῆς ἐκθέσεως τῶν τῆς θυγατρὸς ἐνήγετο παίδων, ὁ δὲ Φαυστοῦλος τὴν τοῦ Ῥώμου μαθὼν σύλληψιν τὸν μὲν Ῥωμόλον βοηθεῖν παρεκάλει, τότε σαφῶς διδάξας αὐτὸν περὶ τῆς γενέσεως (πρότερον γὰρ ὑπηνήτετο ὥστ' αὐτοὺς μὴ μικροφρονεῖν), 5 αὐτὸς δὲ τὴν σκάφην κομίζων ἐχώρει πρὸς τὸν Νομίτορα σπουδῆς καὶ δέους μεστός. τοῖς δὲ περὶ τὰς πύλας τοῦ Ἀμουλλίου φρουροῖς ὑφορώμενος, καὶ ταραττόμενος περὶ τὰς ἀποκρίσεις, οὐκ

C ἔλαθε τὴν σκάφην τῷ χλωιδίῳ περικαλύπτων. ὑπολαβόντες δὲ κλοπιμαῖόν τι φέρειν αὐτόν, εἰς μέσον τὴν σκάφην προήγαγον. 10 ἔτυχε δὲ τις παρῶν ἐκτὶ τῶν τὰ παιδάρια ἐκδεμένων· ὃς τὴν σκάφην γνωρίσας, δραμῶν φράζει τῷ Ἀμουλλίῳ· καὶ ὁ Φαυστοῦλος ἀνακρινόμενος παρὰ τοῦ βασιλέως σῶξασθαι μὲν τοὺς παῖδας κατέθετο, πόρρω δὲ τῆς Ἀλβης νέμοντας εἶναι· τὴν δὲ σκάφην πρὸς τὴν Ἴλιαν κομίζειν τὴν τῶν παίδων μητέρα, ποθοῦσαν ἰδεῖν. 15 τεταραγμένος δὲ τοῦτοις Ἀμούλιος ἄνδρα πρὸς τὸν Νομίτορα πέπομφε πυνθανόμενος εἰ τι μάθοι περὶ τῶν παίδων ὡς περιόντων.

D ἦν δὲ τῶν φίλων ὁ πεμφθεὶς τῷ Νομίτορι. ἀπελθὼν οὖν καὶ ἐν περιπλοκαῖς τοῦ Ῥώμου εὐρηκὼς τὸν Νομίτορα, παρθεύραυνέ τε καὶ μὴ μέλλειν αὐτοῖς συμβούλευε καὶ αὐτὸς δὲ συνέπραττεν. ἄρτι 20 δὲ καὶ ὁ Ῥωμόλος ἑγγὺς ἦν, χεῖρα συχρῆν ἀγροικικὴν ἐπαγόμενος·

2 ἀνήγετο A. 7 τοῖς δὲ — ὑφορώμενος om B. 8 πρὸς τὰς ἀποκρίσεις Plutarchus vulgo. 9 χλωιδίῳ BW, χλωιδίῳ Plutarchus. 14 τῆς Ἀλβης] τοὺς ἀλβεις A. 18 τοῦ νομίτωρος A. Plutarchus ἄνδρα.. τοῦ Νομήτορος φίλον.. ἐπεμψε.

Numitori ex Remi verbis et vultu tetigit animum memoria filiorum filiao qui expositi fuissent: Faustulus autem Remi captivitate cognita Romulum ad opem fratri ferendam hortatur, aperteque docet ut nati essent (nam prius per ambages id significarat, ut humilibus essent animis); ipse cum alveo ad Numitorem territas properat, cum autem custodibus aediam Amulii suspectus esset, et in responsionibus vacillaret, et alveum veste tegere satageret, latere illos non potuit, quin eum furtivi aliquid ferre opinati alveum in medium proferrent. tum autem ibi quidam eorum aderat qui pueros exposuerant; qui alveo agnito ad Amulium accurrit et rem nuntiat. Faustulus a rege interrogatus pueros incolumes esse respondit, sed procul ab Alba pueudes paseere: alveum vero se afferre Iliae puerorum matri, eum videre desideranti. his turbatas Amulius quendam ad Numitorem mittit percontatum an superstites esse pueros audivisset, is vero, quem miserat, Numitoris amicus erat, qui cum senem in Remi amplexu invenisset, eis animos addidit et rem maturare eos iussit, atque ipse etiam adinvento fuit, iam Romulus quoque aderat in proximo cum magna agrestium manu, ad quem civium

καὶ τῶν πολιτῶν δὲ αὐτῶ οὐκ ὀλίγοι προσήεσαν μίσει τοῦ Ἀμου-
λιου. ὃς οὕτω τῶν πραγμάτων συνεχθέντων οὐδὲν οὔτε πράξας
οὔτε βουλευσας σωτήριον ἀνῆρέθη.

3. Ῥωμύλος μέντοι καὶ Ῥώμος τὴν τῆς Ἀλβης ἡγεμονίαν
δ τῶ μητροπάτορι νειμαντες, καὶ τῇ μητρὶ τιμὴν πρέπουσαν, καθ' ἑ-
αυτοὺς εἶναι ἔκριναν (οὔτε γὰρ ἠνεύχοντο ἄρχεσθαι), καὶ πόλιν P I 316
ἀναστίσαι ἔνθα προειράγησαν ἤθελον. ὠρημένους δὲ πρὸς τὴν
τῆς πόλεως δόμησιν διαφορὰ συνέβη τοῖς ἀδελφοῖς περὶ τε τῆς
ἀρχῆς καὶ περὶ τῆς πόλεως, καὶ διὰ μάχης ἰχώρησαν, ἐν ᾗ ὁ
10 Ῥώμος ἀπέθανεν. ἕτερος δὲ λόγος ἔχει ὡς τοῦ Ῥωμύλου ἦδη
τάφρον δρύπτιοντος ἢ τῆς πόλεως εἶναι προτείχισμα ἔμελλε, πῆ μὲν
ἀπίστωι τὸ ἔργον ὁ Ῥώμος πῆ δὲ ἐχλεύαζε· καὶ τέλος διαλλόμενον
αὐτὴν ὡς εὐπειχέθητον οἱ μὲν Ῥωμύλου πατάξαντος οἱ δ' ἑτέρου
τινὸς ἰστοροῦσι πεσεῖν. ὅθεν καὶ ἐνομήθη τὸν στρατοπέδου τά-
15 φρον τολμήσαντα διελθεῖν παρὰ τὰς συνήθεις ὁδοὺς, θανατοῦσθαι.
Ὁ δὲ Ῥωμύλος θάψας τὸν ἀδελφὸν ᾤκιζε τὴν πόλιν, καὶ
βοῶν ἄρρηνα συζεύξας θηλεία, καὶ ἀρότρῳ ἕννιν χαλκῆν ἐμβαλὼν, B
αὐτὸς μὲν αὐλάκα βαθεῖαν κυκλοτερεῖ περιέγραψεν, οἱ δ' ἐπόμει-
νοι τὰς βῶλους, ἃς ἀνίστη τὸ ἄροτρον, εἰσω πάσας τῆς αὐλάκος
20 περιέστρεφον. καὶ ὅπου μὲν ἔμελλε τὸ τεῖχος ἀνίστασθαι, καθῶς
εἴρηται ἢ αὐλαξ ἐτέμνητο, ἔνθα δὲ πύλας στήσαι διανοοῦντο,

10 τάφρον ἦδη AB. 11 ἔμελλεν εἶναι προτείχιμα AB. 12 δὲ] δέ γε AB. 13 πατάξαντος BC, πατάξαντος PW. 14 ὅθεν — θανατοῦσθαι non leguntur apud Plutarchum. 18 περιέγραψε A, περιέγραφεν PW. 21 δὲ om A.

Fontes. Cap. 3. *Plutarchi Romulus*, c. 9—17, nonnullis ex *Dione potissimum additis: excerptum Valesianum 3, Tzetzae schol. in Lycophronis Alexandrae v. 1232.*

quoque non pauci odio Amulii se contulerant. hoc rerum statu Amulius, nihil salutaris consilii operisve molitus, occiditur.

3. Romulus et Remus, Albana re Numitorii avo permessa et iusto honore matri habito, suo more vivere (neque enim ferebant imperium) decreverunt; et urbem, quo in loco educati essent, condere voverunt. eam rem aggressis fratribus discordia incescit de principatu et de urbe; ortaque pugna Remus occiditur, alia fama est, Romulo fossam fodiente in munimentum urbis, Remum id opus partim prohibuisse partim derisisse, ac denique transilisse ut superato facilem, eaque de causa vel a Romulo vel ab alio ictum cecidisse, unde receptum sit, qui fossam castrorum praeter solitas vias transierit, espote plecti.

Romulus fratre sepulto urbem condidit, et tauro vaccae iuncto aereoque vomere aratro inserto ipse sulcum profundum in orbem terrae impressit: qui sequebantur, glebas ab aratro eversas omaes intra sulcum reposuerunt. atque ubi murus extruendus erat, sulcas, ut dictum

διάλειμμα ἐποιοῦντο τῆς αὐλακος, τὸ ἄροτρον ἀνέχοντες ὑπερθεῖν. πᾶν μὲν γὰρ τεῖχος νομιζοῦσιν ἱερόν· τὰς δὲ πύλας εἴπερ ἤγγητο ἱεράς, οὐκ ἦν τὰ μὲν δι' αὐτῶν εἰσάγειν τὰ δὲ ἀποπέμπειν τῶν ἀναγκαίων καὶ μὴ καθαρῶν.

Ἡ δὲ κτίσις τῆς πόλεως ταύτης ἡμέρα τετέλεστο τῇ πρὸ ἔν-5
δεκα καλανδῶν Μαΐων, ἣ ἂν εἴη εἰκοστὴ Ἀπριλλίων· καὶ τὴν
W II 6 ἡμέραν ταύτην ἑορτίζουσι Ῥωμαῖοι, γενέθλιον τῆς πατρίδος ὀνο-
C μάζοντες. ὀκτωκαίδεκα δ' εἶναι Ῥωμύλος ἐνιαυτῶν ἀναγέγρα-
πται ὅτι τὴν Ῥώμην συνήκισεν. ἔκτισε δὲ αὐτὴν περὶ τὴν τοῦ
Φαυστοῦλου οἰκησιν· ὀνόμαστο δ' ὁ χῶρος Παλάτιον. 10

Κρισθίσης μέντοι τῆς πόλεως, ὅσον μὲν ἐν ἡλικίᾳ στρα-
τεωσίμῳ πλῆθος ἐτύγγανεν, εἰς στρατιωτικὰ διεῖλε συντάγματα
(ἕκαστον δὲ σύνταγμα πεζῶν τρισχιλίων ἦν καὶ τριακοσίων ἵππέων,
ἐκλήθη δὲ λεγεών, ὅτι λογάδες ἦσαν ἐκ πάντων οἱ μάχημοι), τοῖς
δ' ἄλλοις δῆμῳ ἐκίχρητο. καὶ τὸν δῆμον ποπούλους ὀνόμασεν· 15
ὅθεν καὶ παρὰ ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς ποπούλαρια κέκληται ἡ
D δημοτικὴ ἀγωγή. τῶν μέντοι περιφανιστέρων γένει τε καὶ συνέ-
σει καὶ βίον αἰρέσει ἱκατὸν ἀπέδειξε βουλευτῆς, πατρικίους ὀνο-
μάσας αὐτούς· τὸ δὲ λοιπὸν σύστημα σενάτων προσηγόρευσεν, ὃ
ἔστι γερουσία. πατρικίωι μέντοι οἱ βουλευταὶ ἐπεκλήθησαν ἣ ὅτι 20

3 ἐαυτῶν A. 6 ἣ ἂν εἴη μάλλον εἰκοστὴ ἀπριλλίω A. haec non legantur apud Plutarchum. 8 ὀκτωκαίδεκα — 10 Παλάτιον Dionis excerptum Valesianum 3. 10 cf. lib. 10 cap. 32, pag. 533 c edit. Paris. 12 πλήθει BCW. "Regii et Colb. πλήθος, atque ita emendavimus" DUCANGIUS. 16 ὅθεν — 17 ἀγωγή Plutarchi verbis addita sunt. 19 λοιπὸν] sic libri mss: PW σφῶν λοιπόν. σφῶν recens adscriptum margini C. Plutarchus καὶ αὐτούς μὲν πατρικίους, τὸ δὲ σύστημα σενάτων προσηγόρευσεν. σίναγον C.

est, ductus fuit: ubi vero portas extruere instituerunt, aratro sursum elato sulcum interruperunt. nam omnem murum sanctum censent: si vero portas etiam sanctas censerent, non utique res necessarias et immundas per eas vel inferre vel efferre liceret.

Urbs aedificatio undecimo Kal. Maias, hoc est vigesimo Aprilis est absoluta: qui dies Romanis festus est et patriae natalis appellatur. quo tempore memorant Romulum 18 annorum fuisse. coudidit autem urbem eo in loco ubi Faustulus habitabat, qui locus Palatium dicebatur.

Urbe perfecta, qui militari aetate erant, eos in legiones, inde dictas quod bello apti ex omnibus legereantur, distribuit: reliqui populi nomine censebantur. nnde apud iureconsultos popularis actio vocata. habebat autem tnm legio ter millenos pedites et trecentenos equites. ex illustrioribus genere prudentia et instituto vitae centum creat senatores, quos patricios nominavit, coetum senatum. senatores porro appellati fuere patricii sive quod ingeniorum liberum patres essent, seu potius

παίδων ἦσαν γνησίων πατέρες, ἢ μᾶλλον ὅτι αὐτοὶ πατέρας ἐαυ-
 τῶν ἀποδεικνύειν ἠδύναντο ἕκαστος ἐκ γένους ὄντες γνωρίμου, ἢ
 ἀπὸ τῆς πατρωνίας· οὕτω δ' ἐκάλουν τὴν προστασίαν· πάτρωνας
 γὰρ τοὺς κηδεμονικοὺς καὶ βοηθητικοὺς προσηγόρευον. μάλιστα
 5 δ' ἂν τις καταστοχάσασαιτο τῆς τοῦ Ῥωμύλου διανοίας, εἰ οἴοιτο
 διὰ τῆς κλήσεως ταύτης ἐμφαίνειν χρῆναι τοὺς πρώτους καὶ δυνα-
 τωτάτους τῆς πόλεως πατρικῆ κηδεμονία κήδεσθαι τῶν τυπεινο- P I 317
 τέρων, ἅμα δὲ καὶ τὸν δῆμον ἐνάγειν διὰ τῆς τῶν πατρικῶν
 προσηγορίας εἰς τὸ μὴ ἄχθεσθαι ταῖς τῶν κρειτόνων τιμαῖς ἀλλ'
 10 εὐνοικῶς διακεῖσθαι, νομίζοντας πατέρας αὐτοὺς καὶ προσαγο-
 ρεύοντας.

Πολλῶν δὲ τῆ πόλει ἐνοικισθέντων ὧν ὀλίγοι γυναιξὶ σνε-
 ζεύγνυτο, φροντὶς τῷ Ῥωμύλῳ ἐγένετο ἵνα κάκτινοι γυναικᾶς
 ἐαυτοῖς συνοικίσωσι. σύγκλυδες δὲ καὶ ἐξ ἀνδρῶν ὄντες καὶ ἀφ-
 15 κῶν, ὑπερωρῶντο πρὸς κῆδος παρὰ τῶν γειτνιαίωντων ἔθνων. βού-
 λεται τοίνυν ἐξ ἀρπαγῆς λαβεῖν γυναικᾶς τοὺς πολλὰς αὐτοῦ, καὶ
 κηρύσσει θύοιαν καὶ ἀγῶνα καὶ θέαν μέλλειν ἐπιτελεῖν παθηγυρι-
 κήν, ὡς βιωμῶν εὐρημένον θεοῦ καινοῦ. καὶ πολλοὶ συνῆλθον. B
 αὐτὸς δὲ προῦκάθητο μετὰ τῶν ἀριστῶν, ἀλουργίδι κεκοσμημένος·
 20 δέδωκε δὲ τῷ δήμῳ τῆς ἐπιχειρήσεως σύμβολον τὴν τῆς ἀλουργίδος
 διάπτυξιν καὶ αὐθις ταύτης περιβολήν. οὗ γενομένου σπυασάμε-
 νοι τὰ ξίφη μετὰ βοῆς ὤρησαν καὶ ἤρπαζον τὰς θυγατέρας τῶν
 Σαβιῶν παρθένους, οὗ μέντοι γυναικᾶς τινῶν.

3 πατρωνίας Pintarchus.

οὕτως ABC.

8 καὶ om A.

14 δὲ] γὰρ AC.

15 ὑπερωρῶντο Pintarchus.

γειτνιαίων-

των AC, γειτνιαίωντων PW.

βουλεύεται AB.

17 τελεῖν A.

quod patres suos demonstrare possent, nobili quisque ortus genere, sive a patrocínio et ope ferenda, verum is proxime ad Romuli mentem accedere videri queat qui cum nomine patriciorum significare voluisse crediderit, principibus et potentissimis civitatis humiliores patria cura complectendos esse; simulque plebem eo perducere studuisse, ne superiorum honoribus invaderet, sed faveret potius iis quos patres et putaret et appellaret.

Cum autem in civitatem multi recepti essent caelibes, Romulo curae fuit ut illi quoque uxores nanciscerentur. sed quia convenae ob stirpem inopem atque obscuram a vicinis populis spernebantur, consilium in init raptu parandi coniuges suis civibus: et rem divinam ludorumque celebritatem indicit, quasi ara novi dei iuventa esset. quo cum multi convenissent, ipse cum optimatibus praesidens purpura conspicuus eam populo tesseram dedit ut, cum purpuram explicasset ac rursus complicasset, rem aggredierentur. quo facto strictis ensibus et cum clamoribus impetu facto Sabinorum filias virgines, nullas autem uxores, rapiebat.

Τολμηθείσης δὲ τῆς ἄρπαγῆς οἱ Σαβῖνοι, πολλοὶ καὶ πολεμικοὶ ὄντες καὶ κόμιας ἀτειχιστοὺς οἰκοῦντες διὰ τὸ μέγυ φρονεῖν ὡς Λακεδαιμονίων ἄποικοι, πρεσβείαν πρὸς τὸν Ῥωμύλον πεποιήνται, λῦσαι τὸ τῆς βίας ἔργον ζητοῦντες, πειθοῖ δὲ καὶ νόμῳ πράττειν τοῖς γένεσι φίλαν καὶ οἰκειότητα. τοῦ δὲ Ῥωμύλου τὰς μὲν 5

C κώρας μὴ προΐμενον, ἀξιοῦντος δὲ τὴν κοινωνίαν διέχουσαι τοὺς Σαβίνους, οἱ μὲν ἄλλοι βουλευόμενοι διέτριβον, Ἄκρων δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Καινητιῶν, θυμοειδὴς ἀνὴρ καὶ πολεμικώτατος, προεξανόστη καὶ μετὰ πολλῆς ἐγῶρει δυνάμειος ἐπὶ τὸν Ῥωμύλον. ὁμοῦ δὲ γεγονότες ἀλλήλους προέκαλοῦντο μάχεσθαι, ἀτριμούντων 10 τῶν στρατευμάτων. τῆς γοῦν μονομαχίας ἀμφοῖν γενομένης καταβάλλει μὲν ὁ Ῥωμύλος τὸν Ἄκωνα, τρέπεται δὲ καὶ τὸ κτείνου στρατεύμα μάχης συγκροτηθείσης· καὶ τὴν πόλιν αἰρεῖ, οὐ μέντοι τοὺς ἐν αὐτῇ κακὸν τι διέθετο, ἀλλ' ἢ μόνον ἐκλείψει τὰς οἰκίας καθελόντας ἀκολουθεῖν εἰς Ῥώμην αὐτῷ, ὡς πολίτας ἰσομένους 15 καὶ τῶν ἴσων ἀξιοθετημένους.

D Ἔτα καὶ ἄλλοι τῶν Σαβίνων τοῖς Ῥωμαίοις ἐμαχέσαντο καὶ ἠττήθησαν. ἐπὶ τοῖτοις οἱ λοιποὶ τῶν Σαβίνων τὸν Τάτιον στρατηγὸν ἀποδείξαντες ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἰστράτευσαν καὶ τὸ Καπιτώλιον ἔβλον προδεδομένον ὑπὸ Ταρπητίας τῆς θυγατρὸς τοῦ φρου- 20

W II 7 ράρχου. ἐκείνη γὰρ ἐφ' ὕδωρ κατελθοῦσα συνελήφθη καὶ ἤχθη πρὸς Τάτιον, καὶ ἀνεπίεσθη προδοῦναι τὸ ἔρμα, τῶν χρυσῶν

8 καινητιῶν C, Καινητιῶν Plutarchus. 10 γεγονότες AC, γε-
γονότες PW. προέκαλοῦντο A Plutarchus, προεκαλοῦντο PW.
11 μονομαχίας] μοναρχίας A. 14 τοὺς add AB. 15 καθε-
λόντες A. 18 στρατηγὸν τὸν τάτιον AB. 20 προδίδο —,
reliquis litteris orasis et recens suppletis, B. 21 ἐκείνη —
22 Τάτιον non habet Plutarchus.

Ob id facinus Sabini, populosa gens et bellicosa, quaeque ob animorum magnitudinem, ut Lacedaemoniorum colonos par est, pagos sine muris incolebat, per legatos a Romulo petierunt ut, violentia rescissa, voluntate et lege amicitia inter ipsos et affinitas contraheretur. Romulo vero puellas non reddente, sed postulante ut Sabini coniugia probarent, aliis consultando tempus trahentibus, Acron Caeninensis rex, vir iracundus et bellicosissimus, prior armis arreptis magnas copias contra Romulum ducit, cum ambo in propinquo essent, uterque alterum ad pugnam provocat, quiescentibus exercitiibus. in eo singulari certamine Romulus Acronem obruncat, commissoque praelio eius exercitum fundit fugatque, urbem capit, neque tamen cives alia clade afficit quam quod dirutis aedibus se Romam sequi iussit, cives futuros et aequo jure usuros.

Deinde etiam aliis Sabinis Romanos bello aggressis et superatis, demum reliqui Tatio duce creato Romae bellum intulerunt, et Capitolium a Tarpeia, eius qui arci praeerat filia, proditum ceperunt. quae cum aquam petitam extra moenia ivisset, ad Tatium perducta persuaderi

βραχιονιστήρων ἰρασθεῖσα οὖς ἐν ταῖς ἀριστεραῖς ἐφόρουσιν χερσὶν οἱ Σαβῖνοι, καὶ μισθὸν ὑπὲρ τῆς προδοσίας αὐτοὺς λαβεῖν ἀπαίτησασα. συνθεμένον δὲ τοῦ Τάτιου νύκτωρ μίαν πύλην ἀνοῖξασα τοὺς Σαβῖνους ἐδέξατο. εἰσελθὼν δὲ ὁ Τάτιος ἐκέλευσε τοὺς ὑπ' P I 318

5 αὐτὸν ἕσσει ἐν ταῖς ἀριστεραῖς χερσὶν ἔφερον δίδουσι αὐτῇ, καὶ πρῶτος αὐτὸς τὸν βραχιονιστήρα τῇ Ταρπηίᾳ ἐπέριψε καὶ τὸν θυρεόν. πάντων δὲ ὁμοίως ποιούντων βαλλομένην τε τῆς χρυσῶ καὶ καταχωσθεῖσα τοῖς θυρεοῖς ὑπὸ πλήθους καὶ βάρους ἀπέθανεν.

10 Ἔργῳ οὖν οὗτος ἐποίησεν ὁ λόγους ὕστερον εἶπον ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντίγονος· ὁ μὲν γὰρ προδοσίαν ἔφη φιλεῖν, προδότην δὲ μισεῖν· ὁ δὲ Ἀντίγονος προδιδόντας μὲν ἀσπασίως εἶπε προσέειπαι, προδεδωκόσι δὲ ἀπεχθάνεσθαι.

4. Ἀθηθείσης δὲ τῆς ἄκρας ὑπὸ τῶν Σαβῖνων, μάχη B

15 καρτερὰ συνερράγη μέσον αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων, ἐν ᾗ πολλοὶ μὲν ἔπεσον, ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐπλήγη λίθῳ τὴν κεφαλῆν. ἔτι δὲ μάχασθαι παρασκευαζομένους τοὺς Σαβῖνους ἐπέσχον αἱ ἤρπασμένοι θυγατέρες αὐτῶν, ἄλλοθεν ἄλλαι μετὰ βοῆς καὶ ὀλολογμοῦ ὀφθεῖναι αὐτοῖς, αἱ μὲν νήπια πρὸς ταῖς ἀγκάλαις κομίζουσαι, αἱ δὲ 20

τὴν κόμην προϊσχύμεναι λελυμένην, πῦσαι δὲ ἀνακαλούμεναι τοῖς φιλιτάτοις ὀνόμασι ποτὲ μὲν τοὺς Σαβῖνους ποτὲ δὲ τοὺς Ῥωμαίους. ἐπεκλάσθησαν οὖν οἱ Ἰναντιοὶ καὶ διέστησαν αὐταῖς ἐν μέσῳ στήνας τῆς παρατάξεως, καὶ κλανθμὸς ἕμα διὰ πάντων ἔχωρει. δια-

I βραχιονιστήρων A. 2 λαβεῖν αὐτοὺς A. 12 προδιδόν-
 τας AC, προδιδόντος PW. 17 ἠρπασμένοι BW. 18 ἀλα-
 λαγοῦ Plutarchus.

FONTES. Cap. 4. Plutarchi Romulus, c. 18—29.

sibi sivit ut arcem proderet: Sabinosque, aurens armillas quas laevo brachio habebant pacta, noctu una porta accipit. Tatiis ingressus suos quicquid laeva gestarent Tarpeiae dare iussit, et ipse primus armillam et scutum in eam coniecit. quod cum omnes facerent, auri scutorumque multitudine oppressa exspirat.

Hic igitur re ipsa declaravit, quod Caesar et Antigonus post sermone usurparunt: nam alter se proditorem amare, proditores odisse, alter eos qui prodant benigne admittere, qui prodiderint se aversari dixit.

4. Arce a Sabinis capta pugna vehemens inter eos et Romanos exarsit, in qua multi ceciderunt, Romulus lapide caput ictus est. Sabinos vero ad urgendum praelium paratos raptae ipsorum filiae inhibuerunt, aliae aliunde cum clamore et ululatu progressae, partim infantes in ulnis gestantes, partim passum capillum praecedentes, omnes vero suavissimis nominibus nunc Sabinos nunc Romanos inclamantes. movit ea res hostes, ut dirempta acie mulieres in medio stare paterentur, nemine non plorante. ac

λεχθέντων δὲ τῶν γυναιῶν συνήλθον εἰς λόγους οἱ ἡγεμόνες καὶ συνέθεντο τῶν μὲν γυναικῶν αἰ' βούλονται τοῖς ἔχουσι συνοικεῖν, C πωτὸς ἔργου καὶ πάσης λατρείας πλὴν θαλασσίας ἀφαιρένας, οἰκεῖν δὲ τὴν πόλιν Ῥωμαίους καὶ Σαβίνους κοινῇ, καὶ καλεῖσθαι αὐτὴν Ῥώμην ἐπὶ Ῥωμύλῳ, Κυρίτας δὲ Ῥωμαίους ἐπὶ τῇ Τατίου πω-5 τριδί Κυρίτα, βασιλεύειν δὲ κοινῇ καὶ στρατηγεῖν ἀμφοτέρους. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὰς συνθήκας ἔθεντο καλεῖται κομίτιον, τόπος δηλαδὴ συνελύσεως· κόμιρι γὰρ Ῥωμαίοις τὸ συνελθεῖν λέγεται. προσκατελήχθησαν δὲ τοῖς πατρικίοις ἐκ τῶν Σαβίνων ἕτεροι ἑκα-10 τόν. ἐβουλευόντο δὲ οἱ βασιλεῖς οὐκ εὐθὺς ἐν κοινῷ μετ' ἀλλή- λων, ἀλλ' ἑκάτερος πρότερον ἰδίᾳ μετὰ τῶν ἑκατόν· εἶτα εἰς τὸ αὐτὸ πάντες συνήγοντο.

D Ἔτι δὲ πέμπτῳ τοῦ Τατίου Ῥωμύλῳ συμβασιλεύειν, συγ- γενεῖς αὐτοῦ πρῶσβεσι καθ' ὁδὸν ἐντυχόντες εἰς Ῥώμην ἀπὸ Λαυ- ρέντου βαδίζουσιν ἐπιχειροῦν ἀφαιρεῖσθαι βίβη τὰ χρήματα ἃ 15 ἐπήγοντο, καὶ μὴ προῖεμένους ἀλλ' ἀμνομένους ἀκίλον. ὁ μὲν οὖν Ῥωμύλος κολάζεσθαι τοὺς ἀδικήσαντας ἐψηφίσετο, ὁ δὲ Τάτιος ἐξέκρουε καὶ παρήγε· καὶ τοῦτο μόνον ἐπῆρξεν αἰτίον· σφίσι διαφορᾶς ἐμφανοῦς. οἱ δὲ τῶν ἀνηρημένων οἰκτεῖοι μὴ τυγχάνοντες δίκης, ἐν Ἀλβανῷ θύοντα μετὰ Ῥωμύλον τὸν Τατίον 20 προσπεδόντες κτινύουσι· τὸν δὲ Ῥωμύλον ὡς δίκαιον ἄνδρα σὺν

2 τῶν om C. 3 ἀφαιρένας Plutarchus, ἀφαιρέματα A, ἀφαιρέματα PW. 5 ἐπὶ Ῥωμύλου C, ἀπὸ Ῥωμύλου W. 6 Κυρίτα om Plutarchus. 7 κομίτιον] haec similiter Dio, exc. Vatic. 3, sed suppletus ex Plutarcho. 13 τατίου Ῥωμύλου συμβασιλεύοντος A. 17 κολάζεσθαι AB, κολάσαι PW: Plutarchus δεῖν φέρετο κολάζεσθαι. 20 Ἀλβανῷ PW, Λαβινίῳ Plutarchus cum Dionysio Halicarnassensi et Livio.

mulierum verbis adducti duces colloquio habito pepigerunt ut matronae quae vellent apud maritos manerent omnis operis omnisque ministerii praeterquam lanificii immunes, et Sabini aequo iure cum Romanis viverent, ipsaque urbs a Romulo Roma, populus Quirites a Curibus Tatii patria vocaretur, et ambo regnum ac militare imperium consociarent. locus in quo foedus lectum est a coeundo comitium appellatur. ex Sabinis centum in patricios lecti sunt. reges vero non statim commaniter, sed cum suis uterque centum patribus seorsim deliberabant: deinde in locum unum omnes congregabantur.

Anno quinto Tatii cum Romulo regnantis propinqui regis Tatii Laurentium legatos Romam ituros in itinere spoliare aggressi, repugnantes et se suaque defendentes occiderunt. ac Romulo iniurios puniendos esse decernente, Tatio poenam eludente et differente, reges hac una in re aperte dissenserunt. caesorum propinqui iure negato Tatium in Albano cum Romulo sacrificantem concursu facto interficiunt, Romulum ut

εὐφημίαις προέπειψαν. οὐ μὴν ἐτάραξε τοὺς Σαβίνους ὁ φόνος
 τοῦ ἄρχοντος σφῶν, ἀλλ' οἱ μὲν εἰνόλιε τῇ πρὸς Ῥωμύλον, οἱ P I 319
 δὲ φόβῳ τῆς δυνάμειος εἰκόντες διετέλουν. εἴτα λοιμὸς ἐμπίπτει
 τῇ Ῥάμῃ θανάτους αἰφνιδίους ἀνθρώποις ἐπιφέρων νόσων χωρὶς,
 5 καὶ ἀγορία κυρπῶν καὶ θρεμμιάτων ἀγόνι' ὕσθη δὲ καὶ σταγύ-
 σιν αἵματος ἢ πόλις. ὅμοιοι δὲ καὶ τοῖς Λαυρεντίοις συνέβαινιν.
 ἐδόκει τοίνυν διὰ τὸν Τατίου φόνον καὶ τοὺς παρὰ τῶν Σαβίνων
 ἀνηρημένους πρέσβεις ποιηλατεῖν τὰς πόλεις δαυμόνιον μήνιμα.
 ἐκδοθέντων δὲ τῶν φονέων καὶ κολασθέντων ἐλώφθησαν τὰ δεινά.
 10 Ῥωωνμέων δὲ τῶν πραγμάτων Ῥωμαίοις οἱ μὲν ἀσθενέ-
 στεροι τῶν προσοίκων ἐπέκλυτον, οἱ δυνατοὶ δὲ οὐκ ᾔφοντο δεῖν B
 περιορᾶν ἀλλὰ κολούειν τὴν αὔξησιν. πρῶτοι δὲ Τυρρηνῶν W II 8
 Οὐγγῖοι ἀρχὴν ἐποίησαντο πόλεμον. συμβυλόντες οὖν καὶ πολλοὺς
 ἀποβαλόντες ὁμολογίαν ἐποίησαντο καὶ φιλίαν ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ἑκα-
 15 τόν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀρίστων παρέσχον εἰς ἡμερηίαν πεντή-
 κοντα.

Ἐθριάμβευσεν οὖν τούτους νικήσας Ῥωμύλος. εἴτα ἐπαρ-
 θεὶς ταῖς παραλόγοις εὐτυχίαις καὶ βεβαυτέροι φρονήματι χρώμενος
 ἐξίστατο τοῦ δημοτικοῦ καὶ παρήλλαττε καὶ εἰς ἐπαχθῆ μοναρχίαν
 20 καὶ λυποῦσαν ἀπὸ τοῦ σχήματος ἐαυτὸν ἐσηματίεζεν. ἄλουργῆ μὲν
 γὰρ ἐνεδέετο χιτῶνα καὶ τήβεννον ἡμίσιχοτο περιπόρφυρον καὶ
 πεδίλοις ἐκέχρητο ἐρυσθροῖς καὶ ἐν θρόνῳ ἀνακλίτῳ καθήμενος C

2 σφῶν ἄρχοντος A. 4 Ῥάμῃ] πόλιε A. 12 κολούειν C
 Plutarchus, κολούειν PW. 13 οὐγγῖοι ABC. 19 ἐξίστα B.
 21 ἐνεδέετο A: Plutarchus ἐνεδέετο. ἡμίσιχοτο A, ἐμπίσιχοτο
 B, ἡμπίσιχοτο PW. καὶ πεδίλοις ἐκέχρητο ἐρυσθροῖς om Plu-
 tarchus.

virum iustum laudibus prosequentes. Sabinos sui duels caedes non tur-
 bavit quo minus partim benevolentia erga Romulum, partim eius poten-
 tia meta, parerent. delnde Romae pestilentia laboratum, hominibus
 sine morbis repente morientibus, ac sterilitate agrorum et pecudum; et
 sanguineae guttae depluerunt. cum Laurentibus etiam similia accidis-
 sent, opinio fuit, numen caedis Tatli et legatorum, quos Sabini truci-
 dasset, exigero poenas. homicidis ad supplicium deditis mala illa de-
 sierunt.

Crescentibus Romanorum viribus, ex finitimis populis imbecilliores
 cedebant: potentibus vero non connivendum esse ratis, sed incrementa
 prohibenda, primi Tyrrhenorum Veientes occupant bellum facere. con-
 gressi multis amissis pactione inducias in centum annos impetrarunt,
 quinquaginta ex optimatibus obsidibus datis.

His superatis Romulus triumphavit; atque inde mirandis successibus
 elatior et gravior factus, relicta mutataque populari consuetudine se ad
 odiosae et molestae monarchiae habitum conformavit, tunicam purpuream
 et togam praetextam induere et rubris calceis uti solitus, et in solio re-

ἐχρημάτιζεν· ἦσαν δὲ περὶ αὐτὸν αἰεὶ καὶ τῶν νέων συγχροί, οὓς Κίλερας προσηγόρευεν, ὃ κατὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων διάλεκτον δηλοῖ τοὺς ταχεῖς, καὶ πρόσθεν ἐβιάδιζον ἔτεροι βακτηρίαις τὸν ὄχλον ἀνείργοντες, ὑπεζωσμένοι ἱμάντας, ὥστε συνδεῖν οὓς κελυσθῶσιν.

5

Ἐπεὶ δὲ Νομίτορος τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν Ἄλβη τελευτήσαντος, Ῥωμύλω προσηκούσης τῆς βασιλείας, αὐτὸς εἰς μέσον ἔθηκε τὴν πολιτείαν δημαγωγῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπεδείκνυεν ἄρχοντα τοῖς Σαβίνοις, ἠρέθισε τοὺς ἐν Ῥώμῃ δυνατοὺς ἀβασίλευτον
 D ζητεῖν καὶ αὐτόνομον πολιτείαν. οὐδὲ γὰρ οἱ καλούμενοι πατρι-
 10 κιοὶ πραγμάτων μετεῖχον, ἀλλ' ὄνομα καὶ σχῆμα ἦν αὐτοῖς, ἔθους ἔνεκε μᾶλλον ἢ γνώμης ἀθροισμένοις εἰς τὸ βουλευτήριον· εἶτα Ῥωμύλου πράττοντος ἠκροῶντο σιγῇ, καὶ τὸ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ δεδογμένον ἐκείνῳ μαθεῖν πλεον ἔχοντες τῶν λοιπῶν ἀπηλλάττοντο. ὅθεν ἐδόκει τὴν γερουσίαν προσηλακίζειν· διὸ αὐτῆ ὑποπτος ἔδοξε 15 μετ' ὀλίγον ἀφανοῦς γενομένου Ῥωμύλου. λέγεται γὰρ ἐκκλησίαν ἄγοντος αὐτοῦ περὶ τὸ καλούμενον Αἰγὸς ἔλος τοῦ μὲν ἡλίου τὸ φῶς ἐπιλιπεῖν, νύκτα δὲ κατασχεῖν βροντιάς τε δεινὰς συμβῆναι καὶ πνοὰς ἀνέμων ζάλην ἐλαυνούσας. ἐν δὲ τούτῳ τὸν μὲν ὄχλον
 P I 320 φεύγειν, τοὺς δὲ δυνατοὺς συστραφεῖναι μετ' ἀλλήλων. τῆς δ' 20 ἐν τῷ αἰεὶ ταραχῆς λωφησάσης καὶ αὐτίς πολλῶν ὁμοῦ γενομένων ζητεῖσθαι τὸν βασιλέα· τοὺς δὲ δυνατοὺς οὐκ εὖν ἐξετάζειν περὶ

2 προσηγόρευεν A. τῶν om BC. 4 κελυσθῆναι C.
 9 σαβίνοις etiam Plutarchi codices: Xylander Ἄλβανοῖς. 13 πράττοντος] προσεάττοντος Plutarchus. 14 μαθεῖν A, μαθῶν PW.
 16 ἀφανοῦς μετ' ὀλίγον A. 19 ἐλαυνούσας] ἀγούσας A.
 20 φνεγείν Plutarchus.

cliaatus respondere; multosque iuvenes, quos Celeres vocabat, semper iuxta se habuit, et lictores ante se, baculis turbam summoventes et lora gerentes quibus vincirent homines iussi a rege.

Ut autem avo Numitore mortuo Albanoque regno ad ipsum pertinente rem publicam ad conciliandos populi animos libertate donavit, et quotannis principem Sabinis designavit, Romani proceres ad cupiditatem popularis liberaeque rei publicae sunt incitati. neque enim patriciorum nulla erat in rebus gerendis auctoritas, sed nomen duntaxat et habitum regi accommodabant, cum consuetudinis potius quam sententiae dicendae causa in curiam vocati Romulum decernebant taciti audirent, nulla re superiores caeteris nisi quod, quae ille decrevisset, primi audiebant. ea re cum dignitatem senatus imminere videretur, ac paulo post in terris esse desisset, patres suspicione haud caruerunt. nam cum ad Caprae paludem cotionem haberet, fertur obscurato sole nox exstitisse cum horrendis tonitribus et procellis. interea turbam diffugiasse, proceres vero sese conglobasse. tempestate sedata populoque rursus con-

αὐτοῦ, τιμᾶν δὲ παρακελεύεσθαι πᾶσι καὶ σέβεισθαι Ῥωμύλον ὡς ἀνηρησμένον εἰς θεοὺς, καὶ θεὸν ἱσόμενον σφίσιν ἀντὶ χρηστοῦ βασιλείως.

Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ πεπεισμένοι τοῖς λόγοις ἀπηλλάττοντο ἑλλείπει χρησταῖς ἀλωρούμενοι, ἔτιοι δὲ ἐν ὑπονοίαις τοὺς πατρικίους πεποιήντο καὶ ἐτάραττον ὡς τὸν δῆμον ἀβέλτερα πείθοντας, αὐτοὺς τοῦ βασιλείως γεγονότας αὐτόχειρας. καὶ πράγματα ἂν παρέσχον τοῖς δυνατοῖς, εἰ μὴ τις τῶν ἱππέων Ἰούλιος Πρόκλος, Β γένει τε δοκιμώτατος καὶ ἤθει χρηστὸς καὶ Ῥωμύλῳ πιστός, εἰς 10 ἀγορᾶν ἔλθων ἐνόηκας εἶπεν ὡς ἀφ' αὐτοῦ Ῥωμύλος αὐτῷ καλῶς καὶ μέγας ὡς οὐποτε πρόσθεν καὶ ὄπλοις λαμπροῖς κεκοσμημένος καὶ φλέγονσι, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν πύθοιτο "τί δὴ παθῶν ὦ βασιλεῦ ἡμᾶς μὲν ἐν αἰτίαις πεποιήκας ποτηραῖς, πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν ἐν πένθει προέλιποις"; ἐκεῖνος δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβοιτο "θεοῖς 15 ἔδοξεν ὦ Πρόκλε τοσοῦτον χρόνον ἡμᾶς γενέσθαι μετ' ἀνθρώπων, αὐθις δ' οὐρανὸν οἰκεῖν, ἐκεῖθεν ὄντας. ἀλλὰ χαῖρε καὶ φράζε Ῥωμαίοις ὅτι σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν ἀσκοῦντες ἐπὶ πλείστον C δυνάμειος ἀνθρωπίνης ἀφίξονται. ἐγὼ δὲ ὑμῖν εὐμνητὴς ἴσομαι Κυρήνος." ταῦτα διὰ τε τὸν ὄρκον τοῦ λέγοντος καὶ τὸν τρόπον 20 πιστὰ Ῥωμαίοις ἔδοκει τοσοῦτον ὡς μὴ τινα ἀντιπεῖν, πάσης δὲ ἀφριμένους ὑποψίας τε καὶ διαβολῆς εὐχισθαι Κυρήνω καὶ Θεοκλυτεῖν. ταύτην δὲ τὴν ἐπωνυμίαν φασὶ τῷ Ῥωμύλῳ γενέσθαι ἢ

2 ἀνηρησμένον A Plutarchus, ἀνηρησμένον PW. 6 ἐτάραττον AC Plutarchus, ἐταράττοντο PW. 8 [ἱππέων] Plutarchus πατριώων. 11 ὡς] καὶ ὡς A. 15 ἡμᾶς μετ' ἀνθρώπων γενέσθαι χρόνον AB. 22 φησὶ A.

gregato quaesitam esse Romulum, sed potentes de eo quaeri vetuisse atque omnes hortatos esse ut eum ad deos raptum venerarentur et colerent, deum pro bono rege futurum.

Ac vulgus his verbis acquievit, spe bona praeditum: quidam autem suspectos habuere patres et exagitavere, ut qui vulgo inane commentum persuaderent, cum ipsi Romulum discerpsissent. atque il negotium facessissent potentibus, nisi Proculus Iulius eques, et genere et moribus probatissimis ac Romulo fidus, pro contione fareiurando affirmasset, Romulum sibi angustiozem solito in armis splendidis atque fulgentibus apparuisse, seque illum percontatum esse, quamobrem senatum in atrociam crimina, civitatem in luctum coniecisset. eum vero respondisse, diis ita visum ut tantum temporis inter mortales esset, atque in caelum, unde venisset, reverteretur. abiret ac nuntiaret Romanis, si modestiam et rem militarem colerent, ad summum humanas potentiae fastigium adscensores: se vero eis propitium fore Quirinum. haec dicenti tum ob iuslurandum tum ob auctoritatem viri tanta fides fuit, ut nemo refragaretur, omnique suspicione et calumnia amota Quirino vota facerent, numine eius invocato. hoc autem cognomentum Romulo factum tradunt vel ob

ἔτι τοὺς πολλὰς Κυρίτας ἀνόμαζον, ἢ ὅτι τὴν αἰχμὴν ἢ τὸ δόρυ
 W Π 9 κυρίων ἐκάλλον οἱ παλαιοί· ὡς οὖν ἀρχίον τινα τὸν Ῥωμύλον ἢ
 αἰχμητὴν θεὸν ὀνομασθῆναι Κυρίων. λέγεται δὲ τέσσαρα μὲν
 D ἔτη καὶ πενήκοντα βιώσαι, ὕδου δ' ἐπὶ τριακοσῶν βασιλεύων
 ἐνιαυτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. 5

5. Τούτων δὲ περὶ τὸν Ῥωμύλον συμβεβηκότων βασιλεύει-
 σθαι μὲν ἰδούκει πᾶσιν, ἔρις δὲ τις καὶ στάσις ἐφύετο τοῖς ἐν
 Ῥώμῃ οὐκ ὑπὲρ ἀνδρὸς μόνον ἡγεμονεύοντος, ἀλλὰ καὶ πότερον
 τῶν γενῶν παρῆξει τὸν ἄρξοντα. τοῖς τε γὰρ μετὰ Ῥωμύλου
 πρώτοις συνοκίσασαι τὴν πόλιν οὐκ ἀνεκτὸν ἰδούκει, παρ' αὐτῶν 10
 προσληφθέντας τοὺς Σαβίνους εἰς πολιτείαν, ἄρχιν τῶν δεξαμέ-
 νων βιάζεσθαι· οἱ Σαβίνοι δὲ ἐτέρωθεν, ὅτι τοῦ Τατίου θανόν-
 τος μόνον εἶσαν τὸν Ῥωμύλον ἄρχιν, ἐξ ἑαυτῶν ἡξίουν ἀρε-
 P I 321 θῆναι τὸν ἄρξοντα.

Ἡρίζον μὲν οὖν οὕτω τὰ μέρη ἐκάτερα, μετεώρου δ' ἐπὶ 15
 τοῦτοιοις ὄντος τοῦ πολιτεύματος οἱ πατρίκιοι πενήκοντα καὶ ἑκα-
 τὸν ὄντες ἔταξαν ἕκαστον ἐν μέρει τοῖς βασιλικαῖς παρασήμοις
 κοσμοῦμενον θύειν τε τοῖς θεοῖς καὶ χρηματίζειν, ἐξ μὲν τῆς
 τυκτὸς ὥρας, ἐξ δὲ τῆς ἡμέρας. ἢ γὰρ διανομῇ τῶν καιρῶν

3 κυρίων] κῆρι Plutarchus ex emendatione Dacerii: nam libri
 κυρίων. 4 ὕδου ἐπὶ τριακοσῶν A. 8 ἡγεμονεύοντος
 A, ἡγεμονεύοντος PW. 9 Ῥωμύλον W, Ῥωμύλον P. 10 συνοκί-
 κῆσαι A. 12 δ' C. 14 ἄρξοντα] βασιλεύοντα C. 16 πεν-
 τήκοντα καὶ ἑκατὸν] paulo supra ducenti, ex Plutarchi Romulo.
 19 post ἡμέρας quae apud Plutarchum addita leguntur, Κυρίων
 vel Κυρίων καὶ Τατίω, ea delenda esse ex hoc loco patet.

Fontes. Cap. 5. Plutarchi Numa, c. 2—8 et 14—21.

cives qui Quirites appellabantur, vel ab hasta quam veteres quirim vo-
 catarunt: Quirinum igitur Romulum appellatum esse ut bellicosum vel ut
 deum hastatum. fertur annos vixisse 54, et anno regni 38 e conspectu
 hominum sublatus esse.

5. Cum haec Romulo accidissent, regem quidem volebant omnes,
 sed Romanorum animos certamen et seditio versabat non de viro tan-
 tum qui principatu potiretur, sed etiam de gente, ultra principem prae-
 beret. nam et Romanis, primis urbis cum Romulo conditoribus, non
 ferendum videbatur ut Sabini, in civitatem adsciti, regnum sibi in eos,
 a quibus recepti essent, per vim vindicarent; et Sabini ex altera parte
 contendebant, quia Tatio mortuo Romulum regnare solum passi essent,
 sui corporis regem creandum esse.

Factionibus inter sese ita certantibus, cum civitas sine imperio,
 exercitus sine duce esset, patricii numero 150 inter se constituerunt ut
 singuli per vices regis insignibus ornati et diis immolarent et iura dice-
 rent, senis horis noctu et totidem interdium. haec enim temporum distri-

κατὰ τὸ ἴσον ἐκάστου καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας καλῶς ἔχειν ἰδῶκει
καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους αὐτούς· ἀφῆρει γὰρ τὸν φθόνον ἢ τα-
χίστη τῆς ἔξουσίας ἀπόδειξις, ὁρῶντων τῶν ἀρχομένων τῆς αὐτῆς
ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς τὸν αὐτὸν ἰδιώτην ἐκ βασιλείως γινόμενον. B
5 οἶδα μὲν οὖν καὶ ἑτέρα τινα περὶ τῆς τοιαύτης εἰρημμένα ἀρχῆς,
ἀλλ' αὐτὸς τῷ πιθανωτέρῳ ἐθέλην. τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἀρχῆς
τοῦτο μεσοβασιλεία τοῖς Ῥωμαίοις ὠνόμαστο.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐξ ὑπονομίας ἐφύοντο θόρυβοι, ὑποπιενο-
μένων τῶν πατρικίων εἰς ὀλιγαρχίαν τὴν πολιτείαν περιστῆν καὶ
10 μὴ βούλεσθαι βασιλεύεσθαι· ἐκ δὲ τούτου κατεστασιαζόν. ὁμο-
νοησάντων δὲ πάντων αἰρεθῆναι τὸν βασιλεύοντα, οἱ Σαβῖνοι
τοῖς Ῥωμαίοις προτέροις τὴν αἴρεσιν ἔδωσαν· οἱ δ' ἐκ Σαβῖνων
ἐίλοντο Νομῶν Πομπηλιον, ἄνδρα γινώσκον ὄντα πᾶσι δι' ἀρετῆν.
σιλλονται γοῦν πρὸς ἐκείνον ἐκ Ῥώμης πρέσβεις· οὐ γὰρ ἐν τῇ C
15 Ῥώμῃ μετώκιστο, ἀλλ' ἐν Σαβίνοις ἦν καὶ πόλεν ἔκει τὴν Κυρι-
τῶν, πατρὸς ὧν Πομπωνίου ἀνδρὸς εὐδοκίμου, πῶσαν ἀρετὴν
φύσει τε καὶ παιδείᾳ ἐξησκημένος. ὅθεν καὶ ὄνομα μέγα καὶ
δόξαν εἶχεν, ὡς καὶ Τάτιον τὸν τῷ Ῥωμύλῳ συμβασιλεύσαντα
κηδεστὴν αὐτὸν ἐπὶ Τατίᾳ θέσθαι τῇ θυγατρὶ, ἣν μίαν ἐκείνος
20 ἐγένετο· ἣ δέκα ἐπὶ τρισὶν ἐνιαυτοῦς τῷ Νομῶ συνοικήσασα με-
τέλλαξε τὴν ζωὴν. ὁ δὲ Νομῶς ἐκλείπων τὰς ἐν ἄστει διατριβάς,
ἀγραυλεῖν τὰ πολλὰ καὶ διατρίβειν ἤθελεν ἐν λευκῶσι καὶ ἄλλαισιν.

1 κατὰ] καὶ A. 5 οἶδα — 6 ἐθέλην Plutarchi verbis addita.

7 τοῖς om AB. 11 βασιλεύοντα A. 13 ὄντα ἄνδρα γινώσκ. A.

15 τὴν AC, τῶν PW. 17 καὶ tertium om B. 21 ἐκλείπων

Plutarchus.

butio propter aequabilitatem et ipsis magistratibus et populo commoda videbatur; et celerissimus magistratu abitus invidiae minium habebat, cum subditi eundem die eademque nocte et regem et privatam cernerent. haud nos praeterit, de hac imperii forma, quae interregnum Romanis dicebatur, alia quoque inacta esse: ego vero ea sum secutus quae mihi probabiliora videbantur.

Nihilominus tamen res invidia turbatae sunt, cum patricios paucorum arbitrio rem publicam subicere, unius regnum aspernari suspicarentur. sed tumultu sedato cum omnes regem creandum esse consensissent, ac Sabini eius eligendi potestatem Romanis detulissent, Numam Pompiliam, cuius incerta virtus apud omnes erat, electum per legatos accessiverunt, neque enim Romam transmigraverat, sed Curibus Sabinis habitabat, patre natus Pomponio probato viro, omni genere virtutis et natura et disciplina excultus. unde tantum nomen et gloriam consecutus fuit, ut Tatius Romuli regis collega Tatiam ei filium unicam desponderet: quae cum ei annos 13 nupta fuisset, vitam cum morte commutavit. Numa vero relicta urbana vita ruri plerumque in pratis et lucis degere mallebat.

- D Ἦκον οὖν ἀπὸ Ῥώμης οἱ πρόσβεις καλοῦντες ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτὸν ἤδη τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀνύοντα· ὁ δὲ ἀπίεπατο. οἱ πρόσβεις δ' ἐνέκειντο, πάντα τρόποις πείσειν αὐτὸν μηχανώμενοι, καὶ δεόμενοι μὴ τὴν πόλιν αὐθις εἰς στάσις ἱμβαλεῖν καὶ ἱμφύλιον πόλεμον, οὐκ ὄντος ἐτέρου πρὸς ὃν ἄμωγ τὰ μέρη συννεύουσιν. ἰδίᾳ μέντοι καὶ ὁ πατὴρ παρεκίνει τὸν Νομίαν δέξασθαι τὴν ἀρχὴν ὡς Θεῖον δῶρον καὶ ἕπηρεσίαν Θεοῦ καὶ πράξεων καλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρὶ φρονίμῳ τε καὶ χρηστῷ ἱσομένην αἰτίαν, σύνδεσμόν τε τῇ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ Σαβίνων ἔθνεϊ εὐνοίας τε καὶ φιλίας πρὸς πόλιν δυνατὴν καὶ ἀκμάζουσαν. 10
- P I 322 Τούτοις ἐνδεδικώς ὁ Νομάς θύσας τοῖς Θεοῖς προῆγεν εἰς Ῥώμην· ἕπρητα δὲ ἦ βουλή καὶ ὁ δῆμος εὐφημοῦντες καὶ χαίροντες. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν εἰς τὴν ἀγοράν, προσφερομένων αὐτῶ τῶν βασιλικῶν παρασήμων, ἐπισχεῖν κεύσας ἔφη δεῖσθαι καὶ Θεοῦ τὴν βασιλείαν ἱμπεδοῦντος αὐτῶ. ἄνευσιν οὖν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ θύσας, οὕτω τε τὴν βασιλικὴν ἀναλαβὼν ἐσθῆτα, κατέβαινε.
- W II 10 Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν πρῶτον μὲν τὸ τῶν τριακοσίων διέλυσσε σύστημα, οὐς περὶ τὸ σῶμα εἶχε Ῥωμαῖος αἰ· οὐ γὰρ δεῖν ἀπιστεῖν πιστεύουσιν ἔλεγε, οὐδὲ βασιλευῖν ἀπιστούντων 20
- B ἔξλιον· εἶτα τὴν πόλιν ἐκ σκληρᾶς καὶ πολεμικῆς ἐπιχειρεῖ μαλακωτέραν ποιῆσαι καὶ εἰρηκωτέραν. ἀνθρωποειδῆ τε καὶ ζωό-

15 Θεοῦ ABC Plutarchus, τοῦ Θεοῦ PW.
19 ῥωμῶλος εἶχεν A.

16 τε AC, δὲ PW.

Cum Roma legati ad eum venissent, 40 aetatis annum agentem, regnum quod offerebant recusavit. sed illi instabant et nihil non ad persuadendum adhibebant, orantes ne civitatem denuo in seditionem et bellum intestinum conficeret: neque enim esse alium iam quem ambas partes consentirent. pater quoque seorsim Numam hortatus est ut principatum acciperet tanquam divinum donum et numinis obsequium, quique viro bono et prudenti honestas magnasque res gerendi occasionem praeberet, et vinculum futurus esset quo patria et omnis Sabinorum natio benevolentia et amicitia cum urbe potenti et florente iungerentur.

His Numae victo et re divina peracta Romam proficiscenti senatus populusque Romanus cum laetis acclamationibus obviam egrediuntur. cum in forum deducto insignia regni afferrentur, differri ac de se regni firmandi causa deum consuli iussit: re divina in Capitolio peracta, indutaque veste regia, descendit.

Principatu suscepto, primum trecentos illos quos Romulus ad custodiam corporis semper habuerat amovit: nec enim decere iis diffidere qui ipsi fiderent, neque diffidentibus imperandum esse. deinde urbem o dura et bellicosa mitiorem et pacis amantiorem reddere aggressus est.

μορφον εικόνα θεοῦ ἀνιστῶν Ῥωμαίοις ἀπίρηκεν· ὅθεν οὐδ' ἦν παρ' αὐτοῖς οὔτε γραπτὸν οὔτε πλαστὸν εἶδος θεοῦ, ἐν ἑκατὸν δὲ πρὸς ἑβδομήκοντα ἔτεσι ναῶν αὐτοῖς ἀνεγειρομένων οὐδὲν ἑμμορφον ἐποίουν ἀφίδρυμα, ὡς οὔτε ὄσιον ἀφομοιοῦν τοῖς χεῖροσι τὰ βελτίονα, οὔτε ἐφάπτεσθαι ἄλλως θεοῦ δυνατὸν ἢ νοήσει. καὶ τὰς θυσίας δὲ ἀναμιάκτους ποιῆσθαι ἐθέλεισε δι' ἀλγίων τε καὶ σπονδῆς· δεῖν γὰρ τοὺς θεοὺς, εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης φύλακας ὄντας, φόνου καθαροὺς εἶναι· μήτε δὲ ἀκούειν τι τῶν θεῶν μήτε ὄραν ἐν παρέργῳ καὶ ἄμελῳς, ἀλλὰ σχολῆν ἄγοντας 10 ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ προσέχοντας τὴν διάνοιαν ὡς πρᾶξι μεγίστη τῇ περὶ τὴν εὐσέβειαν. ἐκ δὲ τούτων καὶ ἄλλων πλείονων, ἃ διὰ τὸ πλῆθος παρήκαμεν, διάθεσιν πρὸς τὸ θεῖον τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐξ ἐθισμού ὁ Νομῆς ἐνεποίησεν. αὐτὸν δὲ οὕτω φανῖν εἰς τὸ θεῖον ἀνηρετῆσθαι ταῖς ἑλλείψιν, ὥστε προσαναγγέλλας αὐτῷ 15 θύοντι ποτε γινομένης ὡς ἐπέρχονται πολέμοι, μειδιᾶσαι καὶ εἰπεῖν "ἐγὼ δὲ θύω." καὶ τὴν χώραν δὲ ἦν αἰχμῇ Ῥωμύλος ἐκτήσατο δίνεμεν οὕτως τοῖς ἀπόροις τῶν πολιτῶν, ἀφαιρῶν ἐξ αὐτῶν τὴν ἀπορίαν, ὡς ἀνάγκην τῆς ἀδικίας ποιητικῆν, καὶ τρέπων εἰς γεωργίαν, ὡς ταύτης ἐξημερούσης τὸν δῆμον καὶ δεμὸν 20 εἰρήνης δυναμένης ἐμποιεῖν ἔρωτα.

Λέγεται δὲ καὶ τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον παρ' αὐτοῦ τοῖς μῆσι προστεθῆναι, δωδεκάμηνον κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον νομοθετήσαντος λογιζέσθαι τὸν ἐνιαυτὸν, δεκάμηνον

13 δὲ] γὰρ Α.
17 οὕτος om C.

15 γινομένης Α, γενομένης PW Plutarchus.
21 Ἰαννουάριον PW. φεβρουάριον Β.

edixitque ne imaginem dei vel humana vel alterius animantis forma erigerent. itaque annis 170, quamvis templa condarent, nullum tamen in his neque pictum neque fictum simulacrum collocarunt: quod nefas est et praestantiores deterioribus similes facere, neque deus aliter nisi mente comprehendi posset. victimas incruentas farris et libationis olivibus suis edixit: deos enim pacis et iustitiae custodes a caede puros esse oportere. neque divini quicquam obiter et negligenter audiendum aut videntium praecepit, sed otium agendum a caeteris rebus, et religioni ut rei maxime animos intendendos. his rationibus et aliis pluribus, quas ob multitudinem praetermisimus, civium suorum animos ad pietatem assuefecit. ipse autem spem suam ita in deo collocasse fertur, ut cum ei aliquando sacrificanti hostium adventus nuntiaretur, subridens dixerit "ego vero sacrifico." agrum a Romulo bello partum inter inopes cives distribuit, ut inopiam scelerum parentem tolleret, et agricultura ferum populum domaret, quas acrem pacis amorem in animis excitare posset.

Feruntur ab eo Ianuarius et Februarius reliquis mensibus adiecti esse, et annus ad cursum lanuae in 12 menses descriptus, cum 10 autē

πρόσθεν ὄντια, ὡς ἐνίοις τῶν βαρβάρων τρίμηνον, καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀρκάσι μὲν τετράμηνον, τοῖς δὲ Ἀκαρνασίν ἐξάμηνον. Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτός, εἰτα τετράμηρος· διὸ καὶ ἀρχαιοτάτοι δοκοῦσιν εἶναι, καίτοι μὴ ὄντες, πληθὸς ἀμήχανον
 P I 323 ἐτῶν ἐπὶ ταῖς γενεαλογίαις εἰσάγοντες, ἅτε δὴ τοὺς μῆνας εἰς 5
 ἐτῶν τιθέμενοι ἀριθμῶν. καὶ τὸν Ἰανουάριον δὲ Νομῆς εἰς ἀρχὴν τοῦ ἔτους ἀπένημεν.

Οὗτω δὲ δικαιοσύνη καὶ εὐσεβεῖα συνειθέσαντος τὸ ἐπῆκοον, ἐξήρητο πάντη τὰ τοῦ πολέμου. οὐ γὰρ μόνον ὁ Ῥωμαίων δῆμος ἡμέρωτο τῇ τοῦ βασιλέως ἐνομίᾳ καὶ πρῶτητι, ἀλλὰ καὶ τὰς 10
 κύκλῳ πόλεις ἀρχῇ μεταβολῆς ἔλαβε, καὶ πόθος εἰσερρῆ πάντας εἰρήνης καὶ τοῦ δικαίου, γῆν φνιτεύειν καὶ τέκνα τρέφειν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σβέσθαι θεούς. οὔτε γὰρ πόλεμος οὔτε στάσις οὔτε νωτερισμὸς περὶ πολιτείας ἰστόρηται Νομῆ βασιλεύοντος, οὐδ'
 B ἐπ' ἐκεῖνον ἔχθρα τις ἢ φθόνος ἢ σύστασις ἀνδρῶν καὶ ἐπιβουλὴ 15
 δι' ἔρωτα βασιλείας γενέσθαι ποι ἀναγέγραπται. Θυγατέρα δ' ἔσχηκώς Πομπιλίαν, Μαρκίῳ ταύτην ἐξέδοτο· ἔξ ἧς Μάρκιος Ἄγκος Θυγατριδοῦς ἐτέχθη αὐτῷ, ὃς μετὰ Τοῦλλον Ὀστίλλον ἐβασίλευσε. τοῦτον πενταετῆ καταλιπὼν ὁ Νομῆς ἐτελεύτησεν, κατὰ μικρὸν ὑπὸ γῆρας καὶ νόσον μαλακῆς ἀπομαραίνόμενος, 20

2 ἀκαρνασίν C. 6 Ἰανουάριον W. 9 πάντη AB, παντ-
 λῶς Plutarchus, πάντα PW. 10 πρῶτητι A Plutarchus, τῇ
 πρῶτητι PW. 14 πολίτας C, πολιτείας Plutarchus. 15 ἔχθρα
 τις ἢ φθόνος AB Plutarchus, τις φθόνος ἢ ἔχθρα PW. στάσις
 A: Plutarchus σύστασις. καὶ ἢ C. 18 Θυγατριδῆς AC.
 20 κατὰ] καὶ C. ὑπομαραίνόμενος A.

mensium habitus esset; ut apud nonnullos barbaros trimestris habetur, et inter Graecos apud Arcades 4, apud Acarnanes 6 mensium. apud Aegyptios vero mensurus fuit annus, deinde quadrimestris: unde antiquissimi falso habentur, cum in genealogiis inexplicabilem annorum numerum recenseant, quippe mensibus annorum loco positis. Ianuarius vero Numa caput anni esse voluit.

Cum ad iustitiam et pietatem subditos ita consuefecisset, omnes bellorum motus conquieverunt. neque enim populus Romanus duntaxat sequitate et mansuetudine regis factus est humanior, sed et circumcirca finitimas civitates, mutatis moribus, pacis et iustitiae, colendae terrae, liberis in tranquillitate educandi deosque venerandi cupido cepit. neque enim bellum aut seditio aut novarum rerum studium Numa regnante exstitit: neque etiam invidia, inimizia aut conspiratio atque iusidiae ex cupiditate regni contra Numam comparatae usquam memorantur. filiam Pompiliam Marcio despondit, ex qua ei Ancus Marcius nepos est genitus, qui post Tullum Hostilium regnavit. quo Numa quinquenni relicto

χρόνον τριετή τοῖς ὀγδοήκοντα προσβιώσας, βασιλεύσας ἔτη ἐπὶ τρισὶ τεσσαράκοντα.

6. Τοῦ δὲ Νομᾶ τελευτήσαντος καὶ μηδένα καταλιπόντος διάδοχον, Ὅστιλλιος Τοῦλλος ἤρθε παρὰ τοῦ δήμου καὶ τῆς 5 βουλῆς. ὃς τὰ πλεῖστα τῶν τοῦ Νομᾶ χλευάσας ἤθῶν, τὸν Ῥωμίλον ἐξήλωσε, καὶ πρὸς μάχας αὐτὸς τε ὤρμα καὶ τὸν δῆ- C μων ἤρθεῖεν. ἀρπαγῆς γοῦν γενομένης παρὰ Ῥωμαίων ἐξ Ἀλβανῶν, ὤρμησαν πρὸς μάχην ἑκάτεροι· πρὸ δὲ τοῦ συμβαλεῖν W Π 11 κατατλάγησαν, καὶ ἐς μίαν πόλιν ἀμφοῖν ἰδοὶκε συνοικῆσαι τοῖς 10 γένεσιν. ἑκάστου δὲ τῆς οἰκείας ἐχομένου, καὶ τὸ ἕτερον εἰς ταύτην ἀξιοῦντος μεταναστεῦσαι, ἀπέστησαν τοῦ σκοποῦ. εἶτα περὶ τῆς ἡγεμονίας διετλήθησαν· ὡς δὲ οὐδεὶς τῶ ἑτέρῳ παρεχώρει αὐτῆς, ἀγωνίασθαι συνέθεντο περὶ τῆς ἀρχῆς. οὔτε δὲ τοῖς στρατοπέδοις ὄλοις ἰδοὶκε μαχέσασθαι, οὔτε μὴν μονομαχίᾳ κρι- 15 θῆσασθαι. ἦσαν δὲ παρ' ἀμφοῖν τριδύμοι ἀδελφοί, ἐκ μητέρων γηγόντες διδύμων, Ἰσθλίκης τε καὶ Ἰσοπαλεῖς τὴν ἰσχύν· ἑκα- D λοῦντο δὲ οἱ μὲν τῶν Ῥωμαίων Πουπλιοράτιοι, οἱ δὲ τῶν Ἀλβανῶν Κουριάται. τούτους εἰς μάχην προεβάλλοντο, παρ' οὐδὲν τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συγγένειαν θίμενοι. οἱ δὲ ὀπλισάμενοι 20 καὶ ἐν τῷ μεταίχμιῳ τῶν στρατοπέδων ἀντιπαρατάξάμενοι Θεοὺς τε δημογίους ἀνεκαλοῦντο καὶ συνεχῶς ἀνέβλεπον πρὸς τὸν ἥλιον.

1 τριετή] Plutarchus οὐ πολὺν. πρὸς τοῖς ὀγδ. βιώσας A : Plutarchus τοῖς ὀγδ. προσβιώσας. 7 γενομένης A. παρὰ om A. 10 τὸ] τὸν A. 12 παρεχώρου AC. 15 δὲ om C. τριδύμοι A. 17 πουπλιοράτιοι libri omnes.

FOUNTAIN. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae libri deperditum excerptum Peirescianum 21. Plutarchi Numa, o. 22 extr.

decessit, cum paulatim senio et leni morbo defecisset. vixit annos 83, regnavit 43.

6. Numa sine successore defuncto Tullus Hostilius a senatu populoque Romano rex electus, institutis Numae plerisque derisis Romulum magis est aemulatus, ad bella et ipse propensus et populi concitator. cum igitur forte evenisset ut Romani ex Albano agro praedas egissent, uterque populus ad bellum spectavit: sed ante congressum reconciliati pepigerunt ut unam urbem incolerent, utroque autem suam defendente et ut in eam migraretur postulante, id consilium repudiarent. post etiam de principatu orta controversia, cum neuter alteri cederet, convenit ut inter se dimicarent; non totis copiis, neque singulari certamine. sed erant apud utrosque tergemini fratres gemellis orti matribus nec aetate nec viribus disparēs, quorum Romani P. Horatii, Albani Curiatii vocabantur: eos ad pugnam destinant, non habita ratione cognationis. qui armati et in medio duorum exercituum instructi deos patrios invocant et assidue solem intuiti sunt. inter se congressi,

συμβαλόντες δὲ ποτὲ μὲν ἄθροοι ποτὲ δὲ καὶ καθ' ἕνα ἐμάχοντο. τέλος δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων τῶν δύο πεισόντων, τῶν δὲ Ἀλβανῶν
 P I 324 ἀπάντων τρωθέντων, ὁ Ὀράτιος ὁ κατάλοιπος, ὅτι τοῖς τρισὶν
 ἄμα, εἰ καὶ ἄτρωτος ἦν, οὐκ ἠδύνατο ἀντιτάξασθαι, ἐνέκλινεν,
 ὡς ἂν διώκοντες αὐτὸν σκεδασθῶσι· κάκειδ' ἠρξάμενος πρὸς τὴν διώξιν 5
 διεσπάρησαν, ἐκάστῳ ἐπιτιθέμενος ἅπαντας διερχόμην. κἀντιῶ-
 θεν τετιμῆτο· ὅτι δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν προσαιέκειεν, ὀλοφυρο-
 μένην ἐπεὶ τὰ τῶν ἀνεμῶν σκύλα ἐώρα φέροντα τὸν Ὀράτιον,
 φόνου ἐκρίθη· εἰς δὲ τὸν δῆμον ἐκκλητὸν αἰτήσας ἀφείθη.

Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ τότε μὲν ὑπήκοοι τῶν Ῥωμαίων ἐγένοντο, 10
 ὕστερον δὲ τὰς συνθήκας ἀθετήσαντες, καὶ ὡς ὑπήκοοι πρὸς
 συμμαχίαν κληθέντες, μεταθέσθαι δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐν
 τῷ καιρῷ τῆς μάχης ἐπιχειρήσαντες καὶ συνπιθέσθαι Ῥωμαίοις,
 B γνωσθέντες ἐκολάσθησαν· καὶ πολλοὶ μὲν ἐκτάνθησαν καὶ ὁ αὐ-
 τῶν ἐξηγούμενος Μέντιος, οἱ ἄλλοι δὲ μετανάστασιν ἔπαθον, 15
 καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Ἄλβα κατεσκάφη, πεντακόσιά πο' ἔτη Ῥω-
 μαίοις νομισθεῖσα μητρόπολις.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς πολεμίους ὁ Τοῦλλος κράτιστος ἔδοξε,
 τοῦ θείου δὲ παρημέλει. νόσου δ' ἐνακηψάσης λοιμώδους καὶ
 αὐτὸς νοσήσας εἰς δεισιδαιμονίαν ἀπέκλινεν. ἰαχηκίνας μῆντοι 20
 τοῦ βίου λέγεται τέλος καταφλεχθεὶς ἐπὶ κεράνων, ἣ ἐπιβουλευ-
 θεὶς ἐπὶ Μαρκίου Ἰλίου, ὅς θρυγατριδοῦς ἐτέγγανεν, ὡς εἶρη-
 ται, τοῦ Νομᾶ. Ἰβασλιεσε δὲ Ῥωμαίων ἔτη δύο ἐπὶ τριάκοντα.

9 εἰς AB. αἰτήσας] ζητήσας A. 18 Πρὸς — 20 νοσήσας
 Dionis excerptum Peirescianum 21. τοῖς πολεμίους A. 20 εἰς
 δεισιδαιμονίαν — 21 κεράνων Plutarchi Numa, c. 22 extr. 21 κα-
 ταφλεγίς A: Plutarchus καταφλεχθεὶς. 22 θρυγατριδὴς AC.

alias conferti alias singulatim dimicauerunt. tandem duobus Romanis pro-
 stratis et Albanis omnibus vulneratis, Horatius superstes, cum quamvis
 integer tribus par esse non posset, capessit fugam, ut persequendo se-
 gregarentur. quo facto singulos aggressus omnibus interfectis insigni
 victoria potitur. quia vero sororem quoque interfecerat, ob visa in
 humeris ipsius consobrinorum spolia lamentantem, caedis actus est reus;
 sed provocacione ad populum facta absolutus.

Albani tum Romanorum imperium subierunt. post pactis violatis
 cum, ut subditi ad belli societatem evocati, pugnas tempore se ad hostes
 conferre et in Romano impetum facere voluissent comperti essent, multi
 occisi sunt et dux eorum Mettius: caeteri Romam migrare iussi, Alba
 diruta, quae ad annos 500 Romanorum fuerat metropolis.

Tullus bellator optimus, sed numinis cultor negligens, cum in
 pestilentia ipse quoque negrotasset, ad superstitionem deflexit. dicitur
 fulmine conflagrasse, aut Anci Marcii insidiis, nepotis Numae ut dictum
 est, perisse. regnavit annos 32.

7. Ἐπεὶ δὲ Ὀστίλλιος ἐτελεύτησεν, διεδέξατο τὴν βασιλείαν C ὁ Μάρκιος, παρ' ἐκόντων τῶν Ῥωμαίων ταύτην λαβών. ἦν δὲ τὴν χεῖρα οὐκ ἄρτιος· τὴν γὰρ ἀγκύλην πεπήρωτο, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν. ἐπικεῆς δὲ ὦν ἠναγκάσθη μεταβαλέ-
 5 σθαι, καὶ πρὸς στρατείας ἐτρέπετο. οἱ γὰρ λοιποὶ Λατῖνοι, διὰ τε τὸν τῆς Ἄλφης ὄλεθρον, καὶ περὶ ἑαυτῶν δεδοικότες μὴ τι πάθωσιν ὅμοιον, δι' ὄργης μὲν εἶχον Ῥωμαίους, ἕως δὲ περιῆν ὁ Τοῦλλος, δεδιότες ἐκείνων ὡς μάχμον, συνεστίζοντο. τὸν δὲ
 10 τῆ τε χώρα ἐπῆλθον καὶ αὐτὴν ἐληύσαντο. σφεῖς δ' ἐκείνος εἰρήνης εἶναι τὸν πόλεμον αἰτών, ἐπιτίθεται τοῖς ἐπιθεμένοις καὶ ἀντημύνατο, καὶ πόλεις εἶλεν αὐτῶν, ὧν μίαν κατέσκαψεν, καὶ πολλοῖς τῶν ἄλόντων ὡς αἰχμαλώτοις ἐχρήσατο, καὶ ἐς τὴν Ῥώ-
 15 μαιῶν καὶ τῆς χώρας σφοδρῶς προστιθεμένης οἱ πλησιόχωροι ἤχθηοντο καὶ ἑαυτοὺς Ῥωμαίοις ἐξοπλιμωσαν· ὅθεν αὐτῶν Φιδηνάτας μὲν πολιορκίᾳ ἐκράτησαν, Σαβίνους δ' ἐκάκωσαν, αὐτοῖς τε προσπε-
 σόντες ἐσκεδασμένοις καὶ τὸ σφῶν ἐλόντες στρατόπεδον, ἐτέρους δ' ἐκφοβήσαντες εἰρηνεύειν καὶ ἄκοντας παρεσκεύασαν. καὶ ἐπὶ

1 "Epeid δ' Oστίλλιος ἐτελεύτησεν] ita etiam alter e codd. Reg., at alter pro his verbis habet διεδέξατο δὲ αὐτὴν ὁ Μάρκιος" DUCANGIUS. δ' A. 3 ἀγκύλην C. 5 στρατείας C. 10 σφεῖς — 12 ἀντημύνατο Dionis excerptum Vaticanum 6. 11 ἐπιτιθεμένοις A. 12 ἀντημύνατο AC, ἀντιμύνατο PW. 14 ἀκόντων C. 19 εἰρηνεύειν AC.

FONTES. Cap. 7. Dionis *Historiae Romanae libri deperditi*: excerptum Vaticanum 6, *Scriptorum veterum novae collectionis ab Angelo Maio editae* vol. 2 p. 139.

7. Mortuo Tullo regnum a Romanis Marcio est delatum: qui ob vitium manus, quod cubitum flectere non poterat, Anci cognomen habuit. is cum leni esset ingenio, necessario ad bella gerenda se contulit. nam reliqui Latini tum ob Albae excidium tum similis cladis metu irati quidem Tullo superstate Romanis erant, sed virum strenuum metuentes iras reprimebant; Marcium vero ob pacis studium iniuriis opportunitum esse rati, praedas ex agris egerunt. ille vero gnarus pacis causam esse bellum, invadit eos a quibus invadebatur, atque ulciscitur; urbes expugnat, quarum unam evertit, et captivis, quos multos ceperat, pro mancipiis utitur, multos etiam in civitatem Romanam mittit. Romani, cum finitimi potentiam eorum et dicionem crescere segre ferentes se hostes professi essent, Fidenas obsidione ceperunt, Sabinos afflixerunt, dispersos aggressi, et castris eorum captis, alios terrore injecto vel in-

τούτοις Μαρκίῳ ἐπέλιπε τὸ βιώσιμον, εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς καὶ τέσσαρας ἄρξαντι, καὶ πολλὴν τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν πάππον Νομίαν ποιουμένην τὴν ἐπιμίλειαν.

- W Π 12 8. Λούκιος δὲ Ταρκύνιος τὴν ἀρχὴν ᾠκειώσατο, ὃς Δη-
 P I 325 μαράτου μὲν ἦν παῖς Κορινθίου, φηγόντος δὲ καὶ εἰς πόλιν⁵
 Τυρσηνίδα Ταρκυνίαν ἐγκατοικήσαντος ἕξ ἀθρογενοῦς γυναικὸς
 ἐκείνῳ ἐτίχθη, Λουκούμων ὀνομασθεὶς. πολλὰ μὲντοι πατρός-
 θεν διαδεξάμενος, ὅτι μὴ τῶν πρωτεῖων παρὰ τῶν Ταρκυνησίων
 ὡς ἐπὶ πλεονεξία, πρὸς τὴν Ῥώμην μεταναστεύει, τῇ πόλει
 καὶ τὴν κλῆσιν συμμεταθέμενος, καὶ μειωνομάσθη Λούκιος¹⁰
 Ταρκύνιος ἐκ τῆς πόλεως ἐν ἧ παρώκει. λέγεται δὲ μετοικιζόμε-
 νου ἀετὸς καταπὰς ἀρπάσαι τὸν πῖλον ὃν εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ μετεωρισθεὶς καὶ κλάζας ἐπὶ πολὺ, ἀθροὺς αὐτὸν ἐφαρμόσαι
 τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ, ὡς ἐντεῦθεν μὴδὲν ἐλπῖσαι μικρὸν καὶ προ-
 θύμως τῇ Ῥώμῃ ἐγκατοικῆσαι· ὅθεν τοῖς πρώτοις οὐ μετὰ πολὺ¹⁵
 B συνηρίθμητο: τῷ τε γὰρ πλοῦτῳ χρώμενος ἀπειδέστερον, συνέσει
 τε καὶ εὐτραπέλιμα τοὺς δυνατοὺς οἰκειούμενος, ἕς τοὺς εὐπατρί-
 δας καὶ τὴν βουλὴν κατελέχθη παρὰ Μαρκίου, καὶ στρατηγὸς
 ἀπεδείχθη, καὶ τὴν τῶν παίδων ἐκείνου ἐπιτροπείαν καὶ τῆς βα-
 σιλείας πεπίστευτο. ἰδέεικεν γὰρ ἑαυτὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, χρημιά-²⁰

2 " καὶ πολλὴν — ἐπιμίλειαν] desunt haec verba in codd. Reg. et Colb." DUCANGIUS. 6 ταρκυνίαν C, Ταρκυνίαν PW. 8 Ταρκυνησίων PW. 9 Ῥώμην] πόλιν C, τῶν Ῥωμαίων in margine add rec. man. τῇ πόλει add ABC. 16 τῷ τε γὰρ πλοῦτῳ — p. 27 v. 9 ἢ ὑπόληψις Dionis excerptum Peirescianum 22. τε A, δὲ PW.

FOUNTAIN. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae libri excerpti: excerptum Peirescianum 22.

vitos pacem servare coegerunt. his rebus gestis Marcius mortem obiit, anno regni 24, exemplo avi religiosus deorum cultor.

8. L. Tarquinius Demarati Corinthii exsulis, qui Tarquinios Tyrrheniae urbem migrarat, ex indigena muliere filius, Lucumon vocatus, regnum sibi vindicavit. is cum amplum patrimonium suscepisset, nec tamen ut advena a Tarquiniensibus ad annuos honores eveheretur, Romam migrat, mutatoque nomine ab urbe in qua habitarat L. Tarquinius appellatur. fertur autem, cum sedem mutaret, aquila devolasse, raptoque pileo quem capite gerebat subvolasse, ac magno clangore edito eundem capiti apte reposuisse: unde nihil humile animo conceperit, et alacriter Romae conederit; ubi non multo post in primis est numeratus. nam cum opibus haud parce uteretur, prudentia et urbanitate potentioribus sibi conciliatis, a Marcio in patricios et senatum lectus est et dux exercitus designatus, credita etiam liberorum et regni tutela, nam se bonum virum praebebat, pecuniam egentibus impertiebat, rogen-

των τε τοῖς δεομένοις μεταδιδούς καὶ ἑαυτὸν ἕτομον παρέχων εἴ τις δέοιτο αὐτοῦ εἰς βοήθειαν· φάλλον δέ τι οὐτ' ἔπραττεν οὐτ' ἔλεγεν οὐδενί. καὶ εἴ τι πρὸς τινων εὖ ἔπασχεν, ἔξῃρε τὸ γινόμενον, εἰ δέ τι καὶ ἐπαχθέστερον αὐτῷ γένοιτο, ἢ οὐδ' ἔλο- 5 γίετο τὸ λυποῦν ἢ καὶ φανύλας παρελογίετο, οὐ μόνον τε οὐκ ἤμύνητο τὸν λελυπηκότα ἀλλὰ καὶ εὐηργέτει. τούτοις αὐτὸν τε τὸν Μάρκιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἔχειρώσατο, καὶ δόξαν ἀνδρὸς C ἐκτίσασα σοφοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ.

Ἄλλ' οὐ προσέμεινε μέχρι τέλους αὐτῷ ἢ ὑπόληψις. τοῦ 10 Μαρκίου γὰρ τελευτήσαντος κακῶς περὶ τοὺς ἐκείνου διετίθη δύο υἱεῖς, καὶ τὴν βασιλείαν ἰσπετερίσατο. τῆς τε γὰρ βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοὺς τοῦ Μαρκίου παῖδας χειροτονεῖν μελλόντων, ἐκείνος τῶν βουλευτῶν τε τοὺς δυνατωτάτους μετέλαθε, καὶ τοὺς ὀρφανοὺς πόρρω ποιπέμφας εἰς Θήραν, οἷς τε εἶπε καὶ οἷς 15 ἔπραξεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ψηφίσασθαι παρεσκεύασεν, ὡς ἀνδραθεῖσιν αὐτὴν δίδειν τοῖς παισὶν ἀποδώσονται. ἔγκρατῆς δὲ καταστάς τῶν πραγμάτων οὕτω τοὺς Ῥωμαίους δίδετο ὥστε D μηδέποτε ἐθελήσειν ἀνθελίσθαι τοὺς παῖδας ἐκείνου· καὶ τὰ μειράκια δὲ πρὸς ῥαστώνην ἐθίζων τάς τε ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώ- 20 ματα σὺν χάριτι δὴ τινὶ ἔφθειρε. δεδιὼς δὲ καὶ οὕτως ἔχων, ἰσχὸν ἑαυτῷ ἐν τῷ συνέδριῳ περιεποίησατο. τοὺς γὰρ φίλους αὐτῷ ἐκ τοῦ δήμου διακειμένους περὶ διακοσίους ἐς τοὺς εὐπα- τριῆδας ἐνέγραψε καὶ τοὺς βουλευτάς, καὶ οὕτω τὴν τε γερουσίαν

6 ἡμύνητο A, ἡμύνατο PW Dionis exc. 14 προπέμφας AB.
18 ἐθελήσας C. 19 δὲ om C. 20 δὲ] γὰρ C. 21 φίλους C.
22 διακοσίους] Dionysius Halicarnassensis Ant. 3 67 ἑκατόν. toti-
dem Livius 1 35. 23 τοὺς add ABC.

tibus libenter ferebat opem, malum faciebat dicebatve nemini: accepta beneficia exaggerabat, offensas vel dissimulabat vel extenuans oblivioni mandabat: eos a quibus laesus esset adeo non ulcisceretur, ut etiam beneficiis demereretur. his moribus et Marcium ipsum et regios amicos sibi devinxit, existimationem viri boni et sapientis consecutus.

Eam vero existimationem non perpetuo conservavit. Marcii namque defuncti duobus filiis iniquum se praebeuit, erepto regno. quod cum illis senatus populosque delaturus esset, ipse senatoribus potentissimis sibi adiunctis et adolescentibus procul ad venationem ablegatis nihil non et dixit et fecit donec regnum impetrasset, id se pueris, ubi adolevis- sent, redditurum professus. rerum autem potitus Romanos ita tractavit, ut regios adolescentes nunquam ipsi praelaturi essent: quorum animos et corpora assuetudine ignaviae per benignitatis speciem corrupit. cum autem eos etiam sic metueret, suas opes in concilio auxit, 200 ex plebe amicis in patricios et senatores lectis: quo pacto et senatum et plebem

ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς πολλοὺς ἐποίησατο. καὶ τὴν στολὴν πρὸς τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἤμειψεν· ἣ δὲ ἦν ἱμάτιον καὶ χιτῶν ὀλοπόρφυρα καὶ χρυσοπάστα, στέφανός τε λίθων χρυσοδέτων καὶ P I 326 σκῆπτρον δίφρος τε ἐλεφάντινος, οἷς καὶ μετὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ τὴν αὐτοκράτορα ἔχοντες ἡγεμονίαν ἐχρήσαντο. καὶ τε-5 Φρίππῳ ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐπόμπησε, καὶ ῥαβδούχους διὰ βίον δώδεκα ἔσχε.

Πάντως δὲ καὶ ἄλλα πλείω ἐκαινοτόμησεν ἄν, εἰ μὴ τις Ἄττος Ναοῖος τὰς φυλάς αὐτὸν βουλευθέντα μετακοσμήσαι κεκάλυκεν, ὃς οἰωνιστῆς ἦν οἷος οὐχ ἕτερος γέγονε. τοῦτον 10 ἐνυβρίσαι, διὰ τὴν ἐναντίωσιν ὀργισθεῖς, καὶ τὴν τέχνην ἐξουθενῆσαι διεμελέτησεν ὁ Ταρκύνιος. λαβῶν οὖν ἐν τῷ κόλπῳ ἀκόνην τε καὶ ξυρόν, ἐς τὸν δῆμον παρῆλθεν, ἔχων ἐν τῷ τμηθῆναι τῷ ξυρῷ τὴν ἀκόνην, πρᾶγμα τῶν ἀδυνάτων· ἐπιών τε B ὅσα ἐβούλετο, ἐπὶ Ἄττος ἀντίλεγεν ἰντονώτατα, μηδὲν ὑπέμει-15 νος “εἰ μὴ φιλονεικῶς ἀντιλέγεις” ἔφη “ἀλλ’ ἀληθῆ λέγεις, ἐπὶ πάντων τούτων ἀπόκριναί μοι εἰ ὃ κατὰ νοῦν ἔχω ποιῆσαι γενήσεται.” ὁ δὲ Ἄττος αὐτοῦ πον οἰωνισόμενος παρανίκα “καὶ W II 13 πάνυ γε” εἶπεν “ὦ βασιλεῦ ὃ διανοῆ ἔσται ἐπιτελής.” “οὐκοῦν” ἔφη “τὴν ἀκόνην ταύτην λαβῶν τῷ ξυρῷ τούτῳ διάτεμε” τοῦτο 20 γὰρ γενέσθαι διανιόημαι.” ὁ δὲ ἔλαβέ τε αὐτὴν εὐθὺς· καὶ δέεκοψε. Θανμάσας δὲ ὁ Ταρκύνιος ἄλλας τε τιμὰς ἐκείνῳ

4 ἐλεφάντινα AC, fortasse rectius. μετὰ A, οἱ μετὰ PW.
5 αὐτοκράτορα ABC, αὐτοκράτορος PW. 9 αὐτῶν A. 10 κε-
κάλυκεν] πεποίηκεν C. 11 ὑβρίσαι AB. 14 τε om C.
16 ἀντιλέγεις B. 17 ἀπόκριναί AC, ἀπόκρινέ PW. εἰ] εἰς C,
om A. 22 δέεκοψε] δέετο B. δέ] τε A.

subegit. habitum etiam magnificentiorem sumpsit, tunicam et vestem purpuream auro distinctam, coronam auream gemmis ornatam, sceptrum et sellam eburneam: quibus et secuti reges et imperatores quoque Romanorum sunt usi. victis hostibus, quadrigis magnifice est invectus, lictores per omnem aetatem 12 habuit.

Omnino etiam alia innovaturus fuit, nisi ei tribus mutaturus Attns Navius augur praestantissimus obstitisset, ei cum ob adversationes iratus illudere et artem eludere studeret, cotem et novaculam discinderetur, quod fieri nequaquam posset. cumque dixisset quae voluerat, Atto acerrime adversante ac minime cedente, “nisi” inquit “adversandi studio refragaris, et vera dicis, coram omni populo mihi respondeto, eum id quod in animo habeo possit fieri.” cum ille in augurio rem statim expertus, profecto futuram dixisset, “atqui hoc animo agitavi” inquit, “te novacula cotem discisurum.” tum illum haud canctanter discidiase cotem ferunt. id admiratus Tarquinius tum alios honores Atto

παρέσχε, καὶ χαλκῆς εἰκόνας ἤξιωσε, καὶ οὐδὲν ἔτι τῆς πολιτείας ἠλλοίωσε, πρὸς πάντα τε τῷ Ἄττῳ συμβούλῳ ἐλέγχετο. C

Μαχισάμινοι δὲ Λατίνους ἀποστατήσασιν, ἔπειτα καὶ Σαβίνοις ἐς τὴν Ῥωμαίδα ἐμβαλοῦσι συμμαχομένοις ἐπὶ Τυρρηγῶν, 5 ἀπάντων ἐκράτησε. τῶν δὲ τῆς Ἑστίας ἱερειῶν, ἃς παρθενεύειν διὰ βίου νινδμισται, φωρᾶσας τινὰ συμφθαρῆσαν ἀνδρῖ, ὑπόγειῶν τινα κατασκευάσας ὑποδρομὴν προμήκη, κλίνην τε θεῖς ἐν αὐτῇ καὶ λύχνον καὶ τράπεζαν σίτων ὑπόπλειον, ἐκεῖ τὴν φθαρῆσαν προπεμπομένην ἐκόμισε, καὶ ζῶσαν εἰσαγαγὼν ἐγκατακο- 10 δόμησε. καὶ οὕτω τὰς τὴν παρθενίαν μὴ τηρησάσας τῶν ἱερειῶν ἐξ ἐκείνου τιμωρεῖσθαι κεκράτηκιν· οἱ δὲ ταύτας αἰσχύνοντες εἰς ξύλον τὸν αὐχένα δέκρου ἐμβάλλονται ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ μετὰ τοῦτο γυμνοὶ ἀκικύδμενοι ἀποψύχουσι.

Ἐπέθιντο μέντοι τῷ Ταρκυνίῳ οἱ τοῦ Μαρκίου παῖδες, D 15 ἐπεὶ μὴ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς παρεχώρει, ἀλλὰ τινα Τούλλιον τεχθῆντα οἱ ἐξ ἀιχμυλωτίδος προῆγε πάντων· ὃ δὴ μάλιστα τοῖς ἐδπατρίδαις ἐλύπει. ὧν τινὰς προσεταιρισάμενοι αὐτῷ ἐπιβούλευσαν, δύο τινὰς χωρητικῶς ἐσταλμένους, ἀξίνας καὶ δρεπάνους ὀπλισμένους, αὐτῷ ἐπιθέσθαι παρασκευάσαντες. οἱ ἐπεὶ μὴ 20 ἀγοράζοντι τῷ Ταρκυνίῳ ἐνέτυχον, ἐπὶ τὰς θύρας τῶν βουσιλείων ἤκον, ἀλλήλοις δῆθεν διαμαχόμενοι, καὶ οἱ ἐς ὅσον ἐλθεῖν ἔδοντο. καὶ τυχόντες τούτου εἰς λόγους ἀλλήλοις ἀντικατέστησαν, καὶ

2 συμβούλῳ τῷ Ἄττῳ AB. 3 μαχισάμενοι A. 4 εἰς A. συμμαχομένου A. 18 χωρητικῶς A. ἐσταλμένους C. 19 ὀπλισμένους A, ὀκλισαμένους PW. 21 ἐλθεῖν εἰς ὅσον A.

habuit, tum aeneam statuam erexit, et rei publicae ordine non mutato consiliis eius usus est ad omnia.

Latinorum defectionem compescuit: Sabinos, qui Tyrrhenis adiutoribus in Romanum agrum impressionem fecerant, superavit. unam e Vestalibus, quibus perpetua servanda est virginitas, a quodam stupratam, in subterraneo specu oblongo excavato, ibique lectulo lucerna et mensa cibaria plena collocatis, sollemniter eo deductam, viventem obstruxit. et sic ab illo tempore de incestis Vestalibus poenas sumi receptum est: qui vero illas violant, collo furcae in foro inserto nudī flagris caeduntur donec expirant.

Caeterum Marcii liberi, cum regnum eis non restitueret sed Tullium quendam sibi natum omnibus anteferret, idque patricii quoque aegerrime paterentur, quibusdam illorum adscitis insidias ei parant, subornatis duobus qui agrestium more ascis et falcibus armati eum aggrederentur. qui cum Tarquinium in foro non invenissent, ad regias fores venerunt, inter sese rixantes et se ad regem admitti postulantes.

δικαιολογουμένῳ τῷ ἐνὶ προσέχοντα τὸν Ταρκύνιον ὁ Ξερος κα-
PI 327 τειργάσατο.

Ὁ μὲν οὖν Ταρκύνιος τοιοῦτον ἔσχε τέλος, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ βασιλεύσας ἐνιαυτούς, (9) τὴν δὲ τῆς Ῥώμης βασιλείαν ὁ Τούλλιος διεδέξατο, συνεργίᾳ τῆς τοῦ Ταρκυνίου γυναικὸς 5 Τανακίλλιδος. τοῦτον δὲ γυνὴ τις Ὀκρισία καλουμένη, Σερωνίου Τουλίου ἀνδρὸς Λατίνου ἐντέτρα ἐν τῷ πολέμῳ ἄλοῦσα καὶ τῷ Ταρκυνίῳ ἐξαιρεθεῖσα, τέκοιεν, ἢ ἐγκύμων οἰκοθεν οὔσα ἢ συλλαβούσα μετὰ τὴν ἄλωσιν· λέγεται γὰρ ἀμφοτέρω. οὗτος ἐς παιδᾶς ἤδη τελῶν ἐπὶ δίφρον μεθ' ἡμέραν κατέδαρθε, καὶ πῦρ 10 ἀπὸ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς πολλὸν ἰδοκεὶ ἐξάλλεσθαι. ὅπερ ἰδὼν ὁ Β Ταρκύνιος διὰ σπουδῆς ἤγε τὸν παῖδα, καὶ εἰς ἡλικίαν ἀγριζόμενον. τῷς ἐπατριδαῖς καὶ τῇ γερονσίᾳ συνένταξε.

Συλληφθέντων οὖν τῶν τοῦ Ταρκυνίου φονέων, μαθοῦσα ἢ ἐκείνου γυνὴ καὶ ὁ Τούλλιος τὴν παρασκευὴν τῆς ἐπιβουλῆς, 15 οὐ φανερὸν αὐτίκα τὸν τοῦ Ταρκυνίου θάνατον ἔδεικτο, ἀλλ' ἀνελόμενοι αὐτὸν ὡς ἔτι ἐμπνέοντα ἐθεράπευον δῆθεν, κἀν τοῦτω πίστις ἀλλήλοις ἔδοσαν ὥστε τὸν Τούλλιον τὴν ἀρχὴν εἰληφότα τοῖς παισὶν αὐτῆς ἀνδρωθεῖσιν ἐκοτῆναι ταύτης. ἐπεὶ δὲ τὸ πλη- 20 σθος συνδραμὸν ἐθορῶβει, προκύψασα ἐκ τῶν ὑπερώων ἢ Τανα-

4 "ἐνιαυτούς] addunt Reg. et Colb. οὐ μὲν τῆς βασιλείας οὐ τοῦ Μαρκίου παῖδες ἰδοῦσαντο, ἀλλ' ὁ Τούλλιος ταύτην ἔσχε τῇ συνεργίᾳ etc." Ducanavius. 6 Σερωνίου] ἐκουρίον BC et Ducan- gii codices. ἐπερὸν A. "lego serbion: nisi forte opouolon rectius legitur" Wolfius. idem fere Ducangius. 9 γὰρ ABCW, γὰρ καὶ P. 10 δίφρους BW. 11 πολὺ om A. 18 ἀλλήλων B. 20 συνδραμὸν C ut videtur, συνδραμὸν PW.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmentum libri secundi apud grammaticum περὶ συντάξεως in Immanuelis Bekkeri Anecdota gr. p. 139 v. 17.

quo impetrato cum invicem dicerent, rex in alterum causam dicentem intentus ab altero occiditur.

Hic Tarquinii fuit exitus, cum annos 38 regnasset: (9) regnum autem Romanorum Tuilii opera Tanaquilis, Tarquinii uxoris, est adeptus. hunc Ocrisia quaedam Servii Tullii Latini coniunx bello capta et Tarquinio tradita, sive domo uterum fereus sive post captivitatem gravida facta (utrumque enim fertur), peperit. ei puero interdiu in sella dormienti magnam e capite flammam emicuisse tradunt; qua visa a Tarquinio diligenter sit educatus et per aetatem in patricios et senatum lectus.

Tarquinii percussoribus comprehensis uxor eius et Servius compertis insidiis mortem regis principio celant, sublatumque tanquam adhuc viventem se curare simulant; et interim paciscuntur ut Tullius regno filiis, ubi adoleverint, cedat. concursu autem multitudinis ac tumultu exorto Tanaquil ex superiore parte aedium populum bono animo esse

κύλις "μη φοβείσθε" ἔφη· "ὁ γὰρ ἀνὴρ μου καὶ ζῆ καὶ ἔμιν μετ' ἄλλῃον δεθρήσεται. ἵνα δὲ αὐτὸς τε σχολάζων ὑγιασθῆ καὶ μὴ τι τοῖς πράγμασιν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας εἴη ἐμπόδιον, C
 5 εἶπεν ἐκείνη ταῦτα· οἱ δὲ τὸν Τούλλιον οὐκ ἀκουσίως ἰδέξαντο· ἀγαθὸς γὰρ ἀνὴρ ἰδοῖκε.

Ἐγγειρισθεὶς οὖν ἐκείνος τὴν τῶν κοινῶν οἰκονομίαν, τὰ πλείω κατ' ἐντολὰς δῆθεν δώκει τοῦ Ταρκυνίου. ὡς δ' ἐν πᾶσιν εἴωρα παιδαρχούντας αὐτῶ, τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Ταρκυ-
 10 νίου πρὸς τὴν γερούσιαν παρήγαγε, διὰ τὴν ἐπιβουλήν τάχα· εἶτι γὰρ ζῆν ἐκείνον προσεποιεῖτο. καὶ οἱ μὲν καταψηφισθέντες ἀπέθανον, οἱ δὲ τοῦ Μαρκίου υἱοὶ φοβηθέντες εἰς Οὐλολούσκους W II 14
 κατέφυγον. κἀκεῖνος τότε τὸν τε θάνατον τοῦ Ταρκυνίου ἐξέφηγε καὶ φανερώς τῆς βασιλείας ἐπιληπτο. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς τοῦ D
 15 Ταρκυνίου παῖδας προὔβάλλετο ὡς αὐτὸς τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτροπεύων, εἶτα πρὸς θεραπείαν τοῦ δήμου ἐτρέπετο, ὡς ῥᾶστα μάλ-
 λον τὸν ἑμίλον ἢ τοὺς εὐπατρίδας ὑποποιεσόμενος, χρήματά τε αὐτοῖς ἰδίῃ καὶ γῆν ἐκάστω προσένειμε καὶ τοὺς δούλους ἑλευ-
 20 θεροῦσθαι καὶ φυλετέεσθαι παρεσκεύασεν. ἀχθομένων δ' ἐπὶ
 τούτοις τῶν θνατῶν, ἔταξέ τινα τοὺς ἑλευθερωθέντας τοῖς ἑλευ-
 θερώσασιν σφᾶς ἀνθυπουργεῖν. ὡς δὲ χαλεπῶς εἶχον οἱ εὐπατρί-
 δαι αὐτῶ, καὶ διεθρόουν ἄλλα τε καὶ ὅτι μηδενὸς αὐτὸν ἑλομέ-

2 τε om A. 11 γὰρ om C. 12 οὐλολούσκους AB, οὐλεέσκους
 codex Colb., Οὐλοόσκους PW, quae infra Οὐλοούσκους. 13 τότε
 post θάνατον B. τοῦ Ταρκυνίου — πρῶτον μὲν om A. 19 φυ-
 λετέεσθαι] φυλάττεσθαι C. 22 αὐτῶ om B.

inbet: maritum enim suum vivere, propediem ipsum eos visuros. ut autem per otium curari possit, neque tamen rerum administratio eo aegrotante langueat, interim Tullio munia regis mandasse. quae cum dixisset, Tullium ob virtutis opinionem haud invitum admiservat.

Is suscepta rei publicae procuracione pleraque se de Tarquinii facere sententia simulabat. cumque sibi populum in omnibus dicto audientem esse cerneret, percussores Tarquinii ad senatum adducit, propter insidias scilicet illi structas: nam eum adhuc vivere simulabat. et illos quidem capitis damnatos occidit: Marcii autem filii metu ad Volscos confugerunt. ac tum demum ille Tarquinii mortem palam fecit aperteque regnum tenuit. et primum prae se tulit se tutorio nomine filiorum Tarquinii principatum administraturum: deinde ad plebis animos conciliandos conversus, quod ea facilius quam patres cessura esset, pecuniam distribuit, agros singulis assignavit, et servos manumittendos et in tribus referendos curavit. quae cum potentes aegre ferrent, constituit ut liberti patronis quaedam officia vicissim praestarent. patriciis autem ei succensentibus, et praeter alia illud quoque dicentibus, eum

P I 328 του τὴν ἀρχὴν ἔχει, συναγαγὼν τὸν δῆμον ἐδημηγόρησι* καὶ πολλὰ ἐπαγωγὰ διαλεχθεὶς αὐτῷ οὕτω διέθιτο, ὡς αὐτίκα πᾶσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐπανηφίσασθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς ἀμειβόμενος ἄλλα τε ἐφιλοτιμήσατο καὶ εἰς τὸ συνέδριόν τινας αὐτῶν ἐνέγραψεν* οἳ πάσαι μὲν ἐν πλείστοις ἤτιον ἔφερον τῶν ἐπατριδῶν, 6 τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, πλὴν τῆς μεσοβασιλείας καὶ τινῶν ἱεροσυνῶν, τῶν ἴσων μετεῖχον τοῖς ἐπατριδαῖς, καὶ διέφερον ἄνευ τῶν ὑποδημάτων οὐδέν. τοῖς γὰρ ἐπατριδαῖς τὰ ὑποδήματα **B** ἀστυκὰ καὶ τῇ τε ἐπαλλαγῇ τῶν ἱμάντων καὶ τῷ τύπῳ τοῦ γραμματος ἐκείκοσμητο, ἔν' ἐκ τούτων δοκοῖεν ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀν-10 δρῶν τῶν κατ' ἀρχὰς βουλευσάντων κατεῖναι. τὸ γράμμα δὲ ῥῶ φασιν εἶναι, ἣ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων ἀνδρῶν δηλωτικὸν ἔν, ἣ ὡς τοῦ τῶν Ῥωμαίων κατάρχον δνόματος.

Τὸν μὲν οὖν ὁμιλον οὕτως ὁ Τούλλιος ὤκειώσατο, δεικνύς δὲ μὴ τις σιάσις συμβῆῃ, τὰ πλείστα καὶ ἰσχυρότατα τῶν κοινῶν 15 τοῖς δυνατωτέροις ἐπέτριψε* καὶ οὕτω σφίσιν αὐτοῖς συνεφρόνησαν καὶ τὸ δημόσιον διήγαγον ἄριστα. καὶ πολέμους δὲ τινὰς πρὸς τε τοὺς Οὐρέντας καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς Τυρρηνοὺς ἐπολέμησεν, ἐν οἷς οὐδὲν ἐπαράχθη συγγράμματος ἄξιον. τοὺς **Λατίνους** δ' ἐπὶ μᾶλλον Ῥωμαίοις βουληθεὶς οἰκειώσασθαι, **20** ἐκ χρημάτων κοινῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατασκευάσαι πέπεικε. καὶ τοῦτον ἀνέθισεν τῇ Ἀρτέμιδι. περὶ δὲ τῆς νεωκορίας αὐτοῦ δι-

6 καὶ τινῶν] καὶ τῶν A. 9 ἀστυκὰ AC. καὶ prius del. 10 ἑκατῶν] ῥ A. 15 κοινῶν, ut videtur, C. 16 αὐτοῖς A, αὐτοῖς PW. 18 τοὺς τυρρηνοὺς B. 21 πέπεικε AB, πεποίηκε PW.

nemine auctore potiri rerum, apud plebem convocatam verba fecit, multaque ei grata locutus effecit ut statim integrum sibi regnum ab ea diceretur. pro quo ut gratiam referret, eum alia plebi donavit, tum nonnullos eorum in senatum legit, qui cum olim plurimis rebus deteriore condicione essent quam patricii, progressu temporis, interregno et sacerdotiis quibusdam exceptis, par cum illis ius obtinuerunt, neque praeter calceos quicquam ab illis diversum habuerunt. nam patricii calceos urbanos gestarunt et corrigiarum implexione et forma litterae adornatos, ut a centum primis senatoribus orti esse viderentur. litteram autem fuisse tradunt R, sive quod ea apud Graecos ceutensarium numerum significet, sive quod prima nominis Romani sit littera.

Plebe sic conciliata, veritus Tullius ne qua seditio oriretur, plurima et maxima quaeque negotia opulentissimis mandavit, sic inter sese consentientes rem publicam optime gesserunt. bella quaedam cum Veientibus et caeteris Tyrrhenis omnibus gessit, in quibus nihil accidit memoratu dignum, cum autem Latinos magis etiam Romanis devincire cuperet, auctor fuit ut communibus sumptibus Romae fauam Dianae

φέροντο. κἄν τούτῳ Σαβίνος ἀνὴρ βοῦν ἤγε περικαλλῆ πρὸς τὴν Ῥώμην, ὡς ἔκ τωος χρησιμοῦ θύσεων αὐτὴν τῇ Ἀρτέμιδι. ὁ δὲ χρησιμὸς τὸν κείνην θύσαντα ἔλεγε τὴν πατρίδα ἐπαυξήσειν. τοῦτο δὲ τις τῶν Ῥωμαίων μαθὼν προσῆλθεν αὐτῷ καὶ πρότερον 5 εἶπε δεῖν ἐν τῷ ποταμῷ ἀγνισθῆναι, καὶ ἐπαυξήσει, καὶ πείσας ἔλαβε τὴν βοῦν ὡς φυλάξων, καὶ λαβὼν ἔθυσεν. ἐκρήνατος δὲ τοῦ Σαβίνου τὸ λόγιον οἱ Λαῖνοι καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ προσηγορίας τοῖς Ῥωμαίοις ἐξέστησαν καὶ ἐς τᾶλλα ὡς κρείττους σφῶν ἐτίμων αὐτούς. D

- 10 Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ὁ Τουλλίος δὲ τοῖς Τυρκυνοῖς τὰς θυγατέρας συνήκισε, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῖς ἀποδώσειν ἐπαγγελάμενος ἄλλοτε ἄλλο τι προσμαυζόμενος ἀνεβάλλετο. οἱ δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἐφρόνουν, ἀλλὰ ἤχθοντο. ὁ δ' ἐν οὐδενὶ λόγῳ τούτους πεποίητο, καὶ τοὺς Ῥωμαίους πρὸς τὸ δημοκρατικὸν ἐνήγε καὶ 15 τὸ ἐλεύθερον. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπὶ τούτοις ἤσχαλλον οἱ Τυρκυνοὶ. ἀλλ' ὁ μὲν νεώτερος, κἄν ἐχαλέπαιεν, ἔφειρεν, τῷ δὲ τῷ χρόνῳ προήκοντι οὐκέτι τοῦ Τουλλίου ἐδόκει ἀνέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ μὴ συνευδοκοῦσαν εὗρισκε τὴν γυναῖκα καὶ τὸν ὀμάλμονα, αὐτὸς μὲν τὴν γυναῖκα, τὸν δ' ἀδελφὸν διὰ τῆς γυναῖκος ἐκείνου φαρμάκοις P I 329 ἀνείλε, καὶ συναφθεῖς τῇ συνεύῳ τοῦ ἀδελφοῦ, τῷ Τουλλίῳ σὺν αὐτῇ ἐπιβόληνε. καὶ πολλοὺς τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἐπατριδῶν αἰτίας ἔχοντας κατὰ τοῦ Τουλλίου πείσας συνάρασθαι οἱ,

7 Σαβίνου] λατίνου B. καὶ] ἐκ A. 8 κρείττονα PW.
 11 ἐπαγγελάμενος A, ἐπαγγελόμενος PW. 16 τῷ alterum
 add AB. 19 τὸν δ' ἀδελφόν — ἀνείλε ο Dionis libro secundo, Bekkeri Anecd. p. 139 v. 17. 20 ἀνείλε] διέφθειρε
 AB: Dio ἐξεργάσατο.

facerent. sed cum de antiistite controversia esset, Sabinus quidam bovem insignem ex oraculo Dianae immolaturus adduxit. cecinerant enim vates, qui eam immolasset, patriae suae opes aucturum esse. quo Romanus quidam cognito illi persuasit ut vivo prius flumine perfunderetur, atque ipse interim acceptam bovem, tanquam asservaturus, mactavit. oraculo vulgato Latini Romanis et templi patrocinio cesserunt et aliis in rebus ut praestantioribus honorem habuerunt.

Atque haec hactenus: Tullius autem cum Tarquinii filias suas despondisset, ac regnum se eis redditurum pollicitus alias aliud causando procrastinaret, illi moram aegre ferentes male cogitabant. quod rege nihil curante, sed Romanos ad democratiam et libertatem magis assuefaciente, Tarquinii magis etiam indignabantur. ac iunior eam molestiam concoquebat, sed nati maior Tullium diutius non ferens, quia uxorem et fratrem suum conatum non probare videbat, uxorem suam ipse, fratrem per illius uxorem veneno tollit; ductaque fratris coniuge, illa adiutrice Tullio insidiatur. et cum multis senatoribus ac patriciis, quibus invisus erat Tullius, conspiratione iuxta, ex improvise

ἐξαπινάτως μετ' αὐτῶν εἰς τὸ συνέδριον παραγέγονεν, ἐπομένης αὐτῷ καὶ τῆς γυναικὸς Τουλλίας· καὶ πολλὰ μὲν εἶπε τῆς τοῦ πατρὸς ἀξίας τοὺς παρόντας ἀναμνηστικῶν, πολλὰ δ' ἀπέσχευε πρὸς τὸν Τούλλιον. ἔπει δ' ἐκείνος ταῦτα μαθὼν ἐπέστη σπουδῆι,
 W II 15 καὶ τι δὴ καὶ ἐφθέγγατο, συνήρπασεν αὐτὸν καὶ ἐξάρας ὡσεὶ κατὰ 5
 B τῶν πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀναβαθμῶν. καὶ ὁ μὲν, ταραχθεὶς πρὸς τὴν τοῦ Ταρκυνίου τόλμαν καὶ οἷτι οὐδὲ τις αὐτῷ ἐπεκούρησεν, οὗτ' εἶπεν ἔτι οὐδὲν οἷτ' ἐποίησε· Ταρκύνιος δὲ τὴν τε βασιλείαν ἐθῶδες παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβε, καὶ πέμψας τινὰς τὸν Τούλλιον κομιζόμενον οἴκαδε διεχρήσατο. ἡ δὲ θυγάτηρ ἐκείνου 10 τὸν ἄνδρα ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καταφιλήσασα καὶ βασιλέα προσαγορεύσασα καὶ ἀπισῶσα πρὸς τὰ βασιλεία τὸ ὄχημα κατὰ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρὸς ὡς εἶχεν ἐπήλασεν.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Τούλλιος ἤρξε καὶ οὕτως ἀπέθυγε βασιλεύ-
 C σας τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τισσαράκοντα, (10) ὁ Ταρκύνιος δὲ 15 τὴν βασιλείαν παρειληφῶς δορυφόρους κατὰ Γρωμίλον ἑαυτῷ περιέστησεν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς καὶ οἰκουρῶν καὶ ἀγοράων ἐπέχετο. ἐξ ὧν γὰρ αὐτὸς εἰς τὸν κηδεστήν καὶ ἡ γυνὴ πρὸς τὸν πατέρα ἐποίησαν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐδεδίεσαν. ἔπει δὲ ὡς τυραννῆσων παρεσκευάσατο, τοὺς δυνατωτάτους τῶν 20

7 τοῦ om A. 9 ἔλαβε παρὰ τῆς βουλῆς B. 11 ἐν τῷ
 βουλευτηρίῳ τὸν ἄνδρα AB. 13 ἀπὸ A. 14 οὖν om C.
 17 καὶ tertium om A. 20 ἐπεὶ δὲ — p. 35 v. 15 προσεφέροντο
 ἅπασι Dionis excerptum Peirescianum 23. τυραννῆσων AC,
 τυραννίσων PW.

FONTES. Cap. 10. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Peirescianum 23: fragmentum libri secundi in Imm.
 Bekkeri Anecdota p. 155 v. 1.

curiam ingreditur, etiam Tullia uxore comitante; multaue locutus eos qui aderant patriae dignitatis commonefecit, Tullium autem multis probris affecit. qui cum re nuntiata celeriter advenisset ac loqui coepisset, Tarquinius senem medium arripit, elatumque e curia in inferiorem partem per gradus deiecit. ille ad Tarquinii audaciam, eoque magis quod ab omnibus destitutus esset, consternatus nihil amplius neque dixit neque fecit; Tarquinius vero statim regnum a patribus accepit, et per quosdam Tullium domum se recipientem sustulit. cuius filia maritum in curia doosculata regem salutavit, atque in regiam abiens per patris corpus carpentum egisso fertur.

Sic Tullius rem publicam administravit, sic vitam finit, cum annos 44 regnasset: (10) Tarquinius vero rogo suscepto Romuli mo o armatis corpus circumsepit, quibus et noctu et interdum domi et foris usus est. nam quod ipse erga socerum, uxor erga patrem ita se gessissent, timuit ne a se ipso adversus se exemplum caperetur. iam quia mota

βουλευτῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαμβάνων ἐκτίγγουν, οἷς μὲν αἰτίαν
 εἶχεν ἐπεριγεῖν φανερῶς ἀναιρῶν, οὓς δὲ λάθρα· ἐπίουσι δὲ γε
 καὶ ὑπεριόριζεν. οὐ γὰρ τοὺς τῷ Τουλλίῳ προσκειμένους μόνους D
 ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸς τὴν μοναρχίαν συναραμένους αὐτῷ προσ-
 5 πώλλυε, καὶ αὐτῷ τὸ κράτιστον τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐπιπέδος ἀνά-
 λωσι. μισοῦσθαι τε ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου ἐπίστανται· διὸ οὐδὲ
 ἀντικαθίστη τὸ παράπαν ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων τινάς, ἀλλὰ καὶ
 τὴν γεροῦσιαν καταλύσαι παντελῶς ἐπιχειρήσας οὔτε ἀντεισηγεν
 ἐς αὐτὴν οὐδένα οὔτε τοῖς οὖσι ἐπεκόλου τι λόγου ἄξιον. συν-
 10 κάλει μὲν γὰρ αὐτούς, οὐ μὴν ὥστε τι τῶν ἀναγκαίων συνδιοι-
 κεῖν, ἀλλ' ἵνα δῆλη αὐτῶν ἡ βραχύτης γίνοιτο ἅπασι, κἀντεῦ-
 θεν καταφρονοῖντο· τὰ δὲ πλεῖστα καθ' ἑαυτὸν ἢ καὶ μετὰ τῶν
 υἰῶν ἔπραττε. δυσπρόσοιτός τε καὶ δυσπροσήγορος ἦν, καὶ τῇ
 ὑπεροψίᾳ καὶ τῇ ἀμότητι ὁμοίως ἐχρῆτο πρὸς ἅπαντας, καὶ P I 330
 15 τυραννικότερον αὐτός τε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ προσεφέροντο ἅπασι.
 διὰ ταῦτα δὲ καὶ τοὺς δορυφόρους ὑπόπτους ἔχων, ἐκ τῶν Λα-
 τίνων προσῆταιρίσατο δορυφορικόν, καὶ ἐς τὰς τῶν Ῥωμαίων
 τάξεις Λατίνους ἐλέμιξεν, ἵνα οἱ μὲν Λατῖνοι ἰσομοιρίας τοῖς Ῥω-
 μαίοις τυχόντες εὐνοίαν αὐτῷ ἐντεῦθεν ὀφείλωσι, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι
 20 ἤτιον ἐκφοβῶσιν αὐτόν, μηκέτι κατὰ σφῶς ὄντες ἀλλὰ τοῖς Λα-
 τίνοις συνοπλιτεύοντες.

Γιαυτῖνοις δὲ μάχην συνῆψε, καὶ κακῶς μὲν ἠγωνίσατο,
 δόλῳ δὲ αὐτούς ἐχειρώσατο. αὐτομολῆσαι γὰρ αὐτοῖς Σέξτω

13 δυσπρόσοιτός] δυσπρόσοδός Dionis exc. 16 δὲ om A.

regnum tutandum erat, potentissimos senatores et cives comprehensos occidebat, alios palam, quibus aliquid crimini dare poterat, alios clam: nonnullos in exsilium mittebat. neque vero Tullii studiosos duntaxat sed etiam tyrannidis suae adiutores perdidit. ita optimis quibusque senatorii et equestris ordinis sublatis cum se omni populo iuvium esse crederet, statuit nullos in patres legere, sed senatum penitus tollere aggressus neque ullum senatorem substituit, neque cum iis qui restabant quicquam quod alicuius momenti esset communicavit. quamvis enim eos convocaret, non tamen ideo faciebat ut alicuius rei gerendae adiutores essent, sed ut visa eorum paucitate ab omnibus contemnerentur: plerumque vero per se aut filios administrabat. fuit aditu affatuque difficilis, superbia et crudelitate ex aequo erga omnes usus; ac more tyrannico tam ipas quam liberi eius cum omnibus egerant. quomobrem satellitibus etiam diffusis, conciliataque sibi Latinorum custodia et in Romanorum ordinis inserta, id spectavit ut Latinos Romanis aequatos suo sibi beneficio obstructos haberet, et Romanos adiunctis exteris minus formidaret.

Gabinus armis infeliciter adertus dolo superavit. nam Sextum filium transfugere Gabios iussit: cuius facti ut iustam habere causam

ἐπέθετο τῷ νιῷ· ἵνα δ' εὐπρόσωπος αὐτῷ τῆς αὐτομολίας πρό-
 φασις γένηται, ἐκείνος μὲν φανερώς τὸν πατέρα ὡς τύραννον καὶ
 B παράσπονδον βλοιδόρησεν, ὁ δὲ τὸν νιδὸν ἐμασίγησά τε καὶ ἀντη-
 μίνατο. εἶτα κατὰ συνθήκας πρὸς Γαουίνους ψευδαντομολίαις,
 χρήματά τε καὶ ἐταίρους παρήλκωσεν. οἱ δέ, πιστεύσαντες τῇ 5
 σκηπῇ διὰ τε τὴν τοῦ Ταρκυνίου ὁμότητα καὶ ὅτι καὶ τότε πολλὰ
 καὶ ἀληθῆ τὸν πατέρα ἐκατηγόρει κἀντιῦθεν ἐκπεπολιμῶσθαι
 αὐτῷ ἐδόκει, ἐδέξαντό τε αὐτὸν ἀσμενέστατα καὶ τινὰς ἐπελεύσεις
 κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας σὺν αὐτῷ ἐποίησαντο καὶ οὐ μετρίως
 αὐτῇ ἐλυμήναντο. διὰ ταῦτα γοῦν, καὶ ὅτι καὶ χρήματα ἰδίᾳ 10
 τέ τισι παρῆχε καὶ ἐς τὸ κοινὸν ἀνέλισκε δαψιλῶς, ἤρθη παρ'
 C αὐτῶν στρατηγὸς καὶ τὴν τῶν πολιτικῶν ἐν αὐτοῖς πραγμάτων
 πεπειράτη διοίκησιν. ἐπὶ τούτοις λάθρα κέλευσεν τινὰ τὰ συμ-
 βάνια τε ἐγνώρισε τῷ πατρὶ καὶ πρὸς τὸ μέλλον γνώμην ἤτησεν
 ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπε μὲν τῷ πεμφθέντι οὐδέν, ἵνα μὴ ἴσως 15
 γνωσθεὶς ἐκὼν τι ἢ ἄκων ἐξείποι, εἰς δὲ κῆπον εἰσπαγῶν αὐτόν,
 W II 16 ἐν ᾧ μήκωνες ἦσαν, τὰς κωδύνας αὐτῶν τὰς ὑπεριχούσους ῥάβδῳ
 κατέκλασε καὶ εἰς γῆν κατεστόρεσε, καὶ οὕτω τὸν ἀγγελιαφόρον
 ἀπέπεμψε. καὶ ὁ μὲν τὸ πραχθὲν τῷ Σέξτῳ ἀπήγγειλεν, ἀσυνέ-
 τως ἔχων τῆς πράξεως, ὁ δὲ τὸν νοῦν συνῆκε τῆς ὑποθέσεως, 20
 καὶ τοὺς ἀξιολογιωτέρους τῶν Γαουίνων τοὺς μὲν λάθρα φαρμά-
 D κοὺς δίδεφειρε, τοὺς δὲ διὰ τινῶν δῆθεν ληστῶν, ἄλλους δὲ καὶ

2 φανερώς — βλοιδόρησεν e Dionis libro secundo, Bekkeri Anecd.
 p. 155 v. 1. τὸν πατέρα φανερώς AB. 5 ἐτίρους AC.
 6 καὶ post ὅτι add A. 10 καὶ post ὅτι om AB. 12 τὴν
 τῶν πολιτικῶν] τὰ τῶν πολιτικῶν C. 16 αὐτῷ A. 20 ὑπο-
 θέκης A. 21 γαουίνων C.

videretur, patrem aperte ut tyrannum et foedifragum est insectatus, at-
 que a patre vicissim flagris caesus. deinde cum ex composito ad Gabi-
 nos cum pecuniis et sociis transfugisset, illi ut ei commento crederent
 et Tarquinii crudelitate et multis Sexti veris in patrem maledictis addu-
 cebantur: a quo cum cum hostili odio dissidere crederent, hominem
 benignissime susceperunt, et aliquot cum eo in Romanum agrum impres-
 siones magna clade illata fecerunt. his igitur de causis, et quod pec-
 uniam aliquibus privatim dabat et in publicum liberaliter conferebat,
 dux ab eis creatus est, urbanarum etiam rerum administratione commissa.
 post haec per quendam patri statum rerum suarum nuntiat, quid se fa-
 cere velit sciscitatur. ille vero nihil respondet nuntio, ne cognitus vel
 volens vel invitus arcanum prodatur, sed illo in hortum ducto summa pa-
 paverum capita baculo decutit; itaque nuntium dimittit. qui re non in-
 tellecta quid actum esset Sexto renuntiat. is vero animadverso patris
 consilio Gabinorum primores partim clam veneno sustulit partim per

ἐκ δικαστηρίων ἀπέκτεινε, συκοφαντίας κατ' αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα προδοσίας πλαττόμενος.

Ὅμοιον δέ τι τούτῳ καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. Περικλῆδρον γὰρ τὸν Κυψέλου τύραννον Κορίνθου γενόμενόν φησι πρὸς Θρασυβούλον τὸν Μιλήσιον τύραννον διαπέμψασθαι πυνθανόμενον ὅπως αὐτῷ τὰ τῆς ἀρχῆς ἀσφαλῶς ἴξει. τὸν δὲ Θρασυβούλον τῷ ἀπαγγεῖλαντι ταῦτα μηδὲν ἀποκρίνασθαι, ἀπαγωγόντα δ' εἰς λήϊον, τῶν ἀσταχῶν τοὺς ὑπερέχοντας ἐκτίμνειν τε καὶ ῥηπειῖν, καὶ οὕτως ἀποπέμψαι τὸν ἐσταλμένον. τὸν δὲ ἐπανελθόντα καὶ 10 τὴν τοῦ Θρασυβούλου συμβουλὴν ἐρωτώμενον εἰπεῖν εἰς παραπλήγη πεμφθῆναι, καὶ διεγείσθαι ὅσα ἐκίητος ἐποίησε, μὴ τι πρὸς ὃ ἠρωτήθη φθιγγόμενος· τὸν δὲ γε Περικλῆδρον συνηκέναι τὸν τοῦ Θρασυβούλου λογισμὸν, καὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν Κορινθίων ὑπντίας ἀπολέσαι. P I 331

Καὶ ὁ Σέξτιος οὕτως οὕτω τοὺς Γαουίνους μετήλθει, καὶ τοὺς μὲν κρείττους ἀπώλλυε, τῷ πλήθει δὲ τὰ σφῶν δύνειμι χρήματα. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν μὲν διασφαρέντων ἦδη, τῶν δὲ λοιπῶν ἠπατημένων καὶ πάντα πιστευόντων αὐτῷ, μετὰ τῶν αἰχμαλώτων Ῥωμαίων καὶ τῶν αὐτομόλων, οὓς πολλοὺς διὰ τοῦτο συνήθροισε, 20 κατίσχε τὴν πόλιν καὶ τῷ πατρὶ παραδέδωκε. καὶ ὅς ἐκείνης τῷ νῆψ παρεχώρησεν, αὐτὸς δὲ πρὸς ἄλλα ἐπολέμησεν Ἰθνη. B

3 Ἡρόδοτος] 5 92 6. 4 Κυψέλου PW. 10 τοῦ om A.
βουλὴν AC. 12 γε om A. 15 γαίρους C. 16 διέ-
πειμα A. 20 ἐκείνην B.

sicarios interfecit; alios in iudicio calumniis oppressos, quasi urbem patri suo prodere vellent, amovit.

Simile quiddam Herodotus de Periandro Cypseli filio, Corinthi tyranno, scribit. qui cum a Thrasybulo Mileti tyranno consilium firmandi imperii petiisset, Thrasybulum nuntio voce nihil respondisse, sed eo in segetem deducto, culmis eminentioribus resectis et abiectis hominem dimisisse. qui reversus deque illius consilio rogatus dixerit se ad hominem emotae mentis esse missum (neque enim ad interrogata quicquam respondisse), ac quid ille fecisset narrarit: at Periandrum intellecta Thrasybuli ratione omnes Corinthiorum principes sustulisse.

Ad eundem modum Sextus etiam cum Gabinis egit, et melioribus occisis eorum pecunias vulgo distribuit. deinde illis deletis, reliquis deceptis et omnia credentibus, cum Romanis captivis et transfugis, quos ea de causa multos coegerat, urbem occupavit patrique tradidit. sed is ea filio concessa cum aliis populis bellum gessit.

11. Τοὺς δὲ τῆς Σιβύλλης χρησμούς· Ῥωμαίοις καὶ ἄκων προσεποιήσατο. γυνὴ γάρ τις Θεόμαντις, ἦν Σίβυλλαν ὠνόμαζον, ἐς τὴν Ῥώμην ἐλήλυθε βιβλία τρία ἢ ἑννία φέρονσα, καὶ ταῦτα πρῶτον τῷ Ταρκυνίῳ ἐδίδου καὶ τὴν τιμὴν τῶν βιβλίων ὤρισάτο. ἐκείνου δὲ μὴ προσεσχηκότες αὐτῇ, τὸ ἔν ἢ τὰ τρία⁵ τῶν βιβλίων κατέκωνσεν. ὡς δ' αὐθις κατωλιγώρει αὐτῆς ὁ Ταρκύνιος, καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως διέφθειρε. μελλούσης δὲ καὶ τὰ ἔτι λοιπὰ καταγλιξείν, ἠνάγκασαν αὐτὸν οἱ ὀλιωνισταὶ τὰ γούν
- C σωζόμενα πρῶτον. καὶ ὠνόμαζον ταῦτα ὅσον τὰ πάντα κτήσασθαι ἔμελλε, καὶ δύο βουλευταῖς ἀνδράσι φυλάσσειν παρέδωκεν. 10 ὡς δ' οὐ πάντων γεγραμμένων συνέσταν, εἰς τὴν Ἑλλάδα στέλλαντες δύο ἄνδρας ἐκείθεν μισθοῦ ἤγγαγον τοὺς ἀναγνωσομένους ταῦτα καὶ ἐρμηνεύσαντας. οἱ δὲ περὶ οὗτοι μαθεῖν ἐπιθέσαντες ὅτι ποτὲ τὸ διὰ τῶν βιβλίων εἶη δηλούμενον, τὸν ἕτερον τῶν φυλασσόντων αὐτὰ Μάρκον Ἀκίλλιον χορήμασιν ἀναπέσαντες 15 μετεγράψαντό τινα. γνωσθέντος δὲ τοῦ ἔργου ὁ Μάρκος δύο βύρσαις συρραφεύσαις ἐμβληθεῖς κατεποντώθη, ὁ δὲ ἐξ ἐκείνου μετέπειτα κατὰ τῶν πατροκίωνων ἐπεκράτησε γίνεσθαι, ἵνα μήτε ἡ γῆ μήτε τὸ ὕδωρ μήτε ὁ ἥλιος μανθῆται αὐτοῦ θνήσκοντος.
- D Τὸν δὲ νεῶν τὸν ἐν τῷ Ταρπεῖῳ ὄρει κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς 20

6 ὀλιγώρει AB. 16 ἔργον] ἐνὸς C, ἐνὸς ἔργον W. "ἐνὸς δεσπ. in Reg." DUCANGIUS. βύρσαις δύο AB. 20 Ταρπεῖα] p. 12 v. 20 et 13 v. 6 Ταρπηίας et Ταρπηῖα.

FONTEs. Cap. 11. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Planudcum 2, Scriptorum veterum novae collectionis ab Angelo Maio editae vol. 2 p. 528; exc. Vaticanum 7 p. 139, Peiresianum 24.*

11. Caeterum oracula Sibyllina vel invitae populo Romano comparavit. mulier enim quaedam fatidica, quam Sibyllam nominabant, Romam tres aut novem libros allatos Tarquinio certo pretio venales proposuit. illo vero eam negligente vel unum vel tres libros exussit. ut iterum a rege despecta est, ex reliquis totidem abolevit. cum autem eos etiam qui restabant crematura esset, augures eum reliquos emere coegerunt. emit igitur tanti quanti universos parare potuisset, et duobus seuntoribus asservandos tradidit. qui cum scripta illa non satis assequerentur, duos viros e Graecia mercede arcessiverunt qui eos legerent atque interpretarentur. finitimi autem cognoscendi avidi quid iis libris contineretur, altero custodem M. Aquillio largitionibus corrupto quaedam transcripserunt. quo facinore cognito Marcus culco ex duabus pellibus facto insutus atque submersus est. id supplicii genus post in patriciis observatum, ut neque terra neque aqua neque sol eorum morte inquiratur.

Templum in monte Tarpeia ex patris voto aedificavit. cum vero

εὐχὴν ὑποδομίαι. τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν τῶν Θυμολίων καταβολὴν
 ἀναρρογγυμένης, ἀνδρὸς νεοθνήτης κεφαλὴ ἀνεφάνη ἔναιμος ἔτι.
 ἐπεμψαν οὖν Ῥωμαῖοι πρὸς ἄνδρα Τυρσηνὸν τερατοσκόπον ἔρω-
 τῶντες τὸ διὰ τοῦ φανέντος δηλοῦμενον. ὁ δὲ τὸ σημεῖον εἰς
 5 τὴν Τυρσηνίδα μεταθεῖναι μηχανοῦμενος, διάγραμμα ἐπὶ τῆς
 γῆς ἐποίησατο, καὶ εἰς αὐτὸ τὴν τε τῆς Ῥώμης θείαν ἐντείνας
 καὶ τὸ Ταρπέϊον ὄρος, ἔμελλε τοὺς πρόσβεις ἀνέρεσθαι " ἢ Ῥώμη
 αὕτη ἐστί; τὸ ὄρος τοῦτό ἐστιν; ἢ κεφαλὴ ἐνταῦθα ἐρέσθη;"
 ἢ ἐκείνων μηδὲν ὑποποησάντων καὶ συμφησάντων ἢ δύναιμι
 10 τοῦ σημείου εἰς τὸ χωρίον ἐν ᾧ διεγύρωπτο μετασταλῆ, καὶ ὁ
 μὲν ταῦτα ἐτεχνάσατο, οἱ δὲ πρόσβεις παρὰ τοῦ νείος ἐκείνου P I 332
 μαθόντες τὸ τέχνασμα, ἐρωτώμενοι "οὐκ ἐνταῦθα" εἶπον "οὐ-
 κεῖται ἢ Ῥώμη ἀλλ' ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τὸ ὄρος ἐν τῇ Ῥωμαίων
 ἐστί, καὶ ἢ κεφαλὴ ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ ἐρέσθη." οὕτω δὲ τῷ τε-
 15 ρατοσκόπῳ διακροσοθέντος τοῦ μηχανήματος πᾶσαν ἐκείνου τὴν W II 17
 ἀλήθειαν ἔμαθον καὶ τοῖς πολίταις ἀνίγγυλαιν ὅτι κρείσσοι ἔσον-
 ται καὶ πλείστον ἄρξουσιν. ἱλις οὖν κακὰ τοῦτον αἰτοῖς προσ-
 εγένετο. κἀντεῦθεν τὸ ὄρος μετωνομάσθη παρ' αὐτῶν Καπιτώ-
 λιον· καπῖτα γὰρ τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ ἢ κεφαλὴ ὀνομάζεται.
 20 Διεθλὲς δὲ χρημάτων εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ὁ Ταρ-
 κύνιος Ἀρδεάταις ἐπήνεγκε πόλεμον· ὅθεν οὔτε χρήματα προσ- 11
 εκήσατο καὶ τῆς βασιλείας ἔξέπεισε. γηγόνουσι δ' αὐτῷ καὶ

1 τῆς δὲ γῆς — 18 Καπιτώλιον excerptum Planudeum 2. 7 καὶ
 om A. ἀνέρεσθαι] sic libri. ἢ] ἢ W. 9 συμφωνη-
 σάντων A. 11 ἐτεχνάσατο A. 13 Παλατίῳ] λατίῳ AC,
 non male. 18 παρ' αὐτῶν] αὐτοῖς A.

terra ad fundamenta incienda effoderetur, viri recens mortui capite in-
 vento, quod sanguis nondum destitnerat, Romani Tyrrhenum vatem per-
 contati sunt quid portenderet. at ille id signum in Tyrrheniam transla-
 turus cortum in terra spatium designavit, in eoque Romae situ et Tar-
 peio monte incluso legatos rogare volebat an ea Roma esset, an is mons
 esset, an caput ibi inventum esset; ut illis nihil suspicantibus et ita
 esso affirmantibus, illius portenti vis in eum locum, in quo descriptio
 facta esset, transferretur. sed legati ab illius filio fraudem prius edocti,
 cum rogarentur, "non hic" inquam "Roma colitur sed in Palatio, et
 mons Romae est, et caput in monte illo inventum est." vatis calliditate
 hac ratione elusa omnem veritatem didicerunt, et civibus suis renuntia-
 runt eos fore potentissimos et plurimis imperaturos. igitur haec quoque
 res fiduciam illorum auxit. et mons inde Capitolium est appellatus, a
 Romano vocabulo *capita*.

Quia vero Tarquinius ad templi exaedificationem pecunia egebat,
 Ardeatibus bellum intulit; sed neque pecuniam acquisivit et regno exci-
 dit. quae calamitas ei prodigiis est praesignificata. nam et vultures ex

σημειά τινα δηλωτικά τῆς ἐκπτώσεως. ἔκ τε γὰρ τοῦ κήπου αὐτοῦ γῆρας νεοσσούς ἐξήλασαν ἀετῶν, καὶ ἐξ ἀνδρῶνος, ἐν ᾧ συνεισιῆτο φίλοις, ὄφεις μέγας ἐπιφανεῖς αὐτὸν τε καὶ τοὺς συσσίτους ἐξέβαλε. διὰ τοι ταῦτα ἐς Δελφοὺς Τίτον τε καὶ Ἀροῦντα τοὺς υἱοὺς ἐπέμψε. τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος χρήσαντος τότε τῆς ἀρχῆς ὅς ἐκπεσεῖσθαι αὐτὸν ὅτε κύνων ἀνθρωπίνῃ φωνῇ χρῆσαιτο, ἀγαθαῖς ἑλπίσιν ἠώρητο, μὴ οἰηθεῖς ποτε γενέσθαι τὸ μάντευμα.

- C Ἦν δὲ Λούκιος Ἰούνιος ἀδελφῆς τοῦ Ταρκυνίου υἱός, οὗ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν ὁ Ταρκύνιος ἔκτεινεν. οὗτος οὖν καὶ περὶ ἑαντῷ δεδοικῶς μωρίαν προσεποιήσατο, ταύτην ἑαντοῦ¹⁰ προστηράμενος σώτειραν· διὸ καὶ Βροῦτος ἐπεκλήθη· τοὺς γὰρ εὐθήεις οὕτω τοῖς Λατίνοις ἔθος καλεῖν. πλατόμενος οὖν τὸν μωραίνοντα, τοῖς τοῦ Ταρκυνίου παισὶν εἰς Δελφοὺς ἀποῦσι συμπαραλήθη ὡς ἄθρομα. ὁ δὲ καὶ ἀνάθημα φέρον ἐλεγε τῷ θεῷ· τὸ δ' ἦν βᾶκτρον τι μηδὲν ἐκ τοῦ φαινομένου ἔχον χρηστόν,¹⁵ ὅθεν καὶ ἐπὶ τούτῳ ὠφλοσκακε γέλωτι. τὸ δ' ἦν οἶον εἰκὼν τις τῆς κατ' αὐτὸν προσποιήσεως· κοιλάνας γὰρ αὐτὸ λάθρα χρῶσιν
- D ἐλέγειν, ἰνδευκνύμενος δι' αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ φρόνημα αὐτῷ τῷ τῆς μωρίας ἀτίμῳ σῶον καὶ ἔντιμον κατακρύπτεται. ἰρομένων δὲ τῶν Ταρκυνίου υἱῶν τίς τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδέξεται, ἔχρη-²⁰σιν ὁ θεός, τὸν πρῶτον τὴν μητέρα φιλήσαντα τὸ κράτος ἔξειν.

1 τινα om C. 3 ἐπιφανῆς A. 4 ἀροῦντα A. 5 δὲ om A. 6 φωνῇ ἀνθρωπίνῃ A. 8 Ἦν δὲ Λούκιος Ἰούνιος — p. 41 v. 2 κρένας ὀρθῶς excerptum Vaticanum 7. 11 προστη-
σόμενος C. 15 τὸ δ' ἦν — γέλωτα om A. 17 εἰσποιή-
σεως B. 18 αὐτῷ om A. 19 τῶν BCW, τοῦ P.

bortis eius pullos aquilarum expulerunt, et anguis ingens e conclavi in quo cum amicis convivabatur et ipsus et convivae fugavit. his de causis Titum et Aruntem filios Delphos misit. quibus cum Apollo respondisset tum eum imperium amissurum cum canis humana voce loqueretur, spe bona sibi blanditus est, unquam id oraculum eventurum ratus.

Erat autem L. Iunius sororis Tarquinii filius, cuius patrem et fratrem tyrannus sustulerat. is vitae suae timens stultitiam simulavit, cuius numine tutior esset: unde Bruti nomen est adeptus, quod fatuum significat. dum ita stultitiam simulat, a Tarquinii Delphos ducitur, ludibrium verius quam comes. profitebatur autem se deo baculum dono offerre: in quo cum nihil apparet boni, ea quoque de causa ridebatur. verum ea re per ambages effigiem quandam ingenii sui representabat: nam eo excavato clam aurum infuderat, ut ostenderet ingenium quoque suum integrum et honorabile sub ignominioso stultitiae velamento delitescere. adolescentibus porro interrogantibus quis patri successurus esset, respondit deus eum qui matrem prius oscularetur rerum potiturum.

ὁ συνεῖς ὁ Βροῦτος ὡς τυχαίως καταπεσὼν τὴν γῆν καταφίλησεν, αὐτὴν μητέρα πάντων ἐπάραξεν κρίνας ὀρθῶς.

Οὗτος ὁ Βροῦτος τοὺς Ταρκυνίους κατέλυσεν, αἰτίαν τὸ περὶ τὴν Λουκρητίαν συμβεβηκὸς προστησάμενος, καὶ ἄλλως μισοσυμένους παρὰ πάντων διὰ τὸ τυραννικόν τε καὶ βίαιον. ἡ δὲ Λουκρητία θυγάτηρ μὲν ἦν Λουκρητίου Σπουρίου, ἀνδρὸς τῶν τῆς συγχλήτου ἐνός, γαμετὴ δὲ Κολλατίνου Ταρκυνίου τῶν ἐπιφανῶν, ἐπὶ τε κάλλει καὶ σωφροσύνῃ τυχάνουσα περιβόητος. ταύτην Σέξτος ὁ τοῦ Ταρκυνίου υἱὸς αἰσχῦναι σπούδασμαι ἔθιτο, οἷχ οὕτω τοῦ κάλλους αὐτῆς ἰρασαθεὶς ὡς τῇ ἐπὶ τῷ σώφρονι δόξῃ ἐπιβουλεύων αὐτῆς. τηρήσας οὖν τὸν Κολλατίνον τῆς οἰκίας ἀποδιμοῦντα, νυκτὸς ἔλθων πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς γαμετὴν συγγενεῶς, κατέλυσε παρ' αὐτῆς. καὶ πρῶτον μὲν λόγοις ἐπείρα συγγενέσθαι αὐτῇ, εἶτα καὶ βίαν προσῆγεν· ὡς δ' οὐδὲν ἐπέβαινε, ἄποσάξιεν ἠπειλήσεν· ὡς δὲ καὶ τοῦ θανάτου καταλιγώρει, δοῦλον παρακατακλιεῖν αὐτῇ ἐπηπέλησε καὶ ἄμψω κτανεῖν, καὶ λόγον διαδώσειν ὡς εὐρῶν αὐτοῦς συγκαθεύδοντας ἔκτεινε. τοῦτο τὴν Λουκρητίαν ἐτάραξε, καὶ φοβηθεῖσα μὴ πιστευθεῖ ταῦθ' οὕτω γενέσθαι, ἐνέδωκε. καὶ μοιχευθεῖσα ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ἔθιτο, καὶ μεταπεμψαμένη τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, συνεπομένων αὐτοῖς τοῦ τε Βρούτου καὶ Ποπλίου Οὐαλλερίου, κατεδάκρυσε καὶ στενάξασα τὸ δρᾶμα πᾶν διεγγήσατο· εἶτα ἐπή-

1 δ] καὶ A. 3 οὕτως B. post οὗτος PW add γὰρ, om AB. post αἰτίαν A add κατὰ. 8 ἐπὶ τε κάλλει — p. 42 v. 4 κατέκτανεν ἑαυτὴν Dionis excerptum Peirescianum 24. 10 οἷς] ὄσον AC. τῇ add AC. τῷ om C. δόξῃ add ABC. 17 δώσειν CW. 19 ὑπὸ] ἐπὶ A. 21 συνεπομένων αὐτοῖς τοῦ τε Βρούτου καὶ Ποπλίου Οὐαλλερίου om excerptum Peirese.

quo Brutus intellectu terram, quasi fortuito prolapsus, deosculatus est, quam communem omnium matrem esse recte iudicavit.

Idem Brutus Tarquinius ob stuprum Lucretiae oblatum urbe eiecit, ante ob tyranuidem et violentiam omnibus invisos. Lucretia vero filia fuit Spurii Lucretii senatoris, uxor Tarquinii Collatini viri illustris, elegantia formae et castitate celebris. buius stuprandae libido Sexto Tarquinio inaccessit, non tam ob pulchritudinem quam ut eius famae ac pudicitiae labem adspargeret. itaque captata Collatini absentia noctu apud eam ut cognati uxorem divertit. ac primum verbis eam tentat, deinde vi; cum nihil proficeret, mortem minatur: quam illa contentemte dixit se servum cum ea positurum et ambos occisurum, eamque causam caedis editurum quod eos in concubitu deprehensos peremisset. hoc Lucretiam commovit; ac verita ne res ita esse acta crederetur, adultero obscucata est. quo facto pugionem sub cervicali posuit, accessitque marito et patre, Bruto et P. Valerio comitantibus, quid accidisset cum

γαγε "καὶ ἐγὼ μὲν τὰ πρόποντα ἐμαντῆ ποιήσω, ὑμῖς δὲ εἴπερ ἄνδρες ἔσιτε τιμωρήσατε μὲν ἐμοί, ἐλευθερώθητε δὲ αὐτοί, καὶ δειξάτε τοῖς τυράννοις οἷον ὑμῶν ὄντων οἷαν γυναῖκα ἔβρισαν."

C τοιαῦτα ἐλοποῦσα εὐθύς τὸ ξιγίδιον ὑφελκίσασα κατέκτενεν ἑαυτήν.

Ἀκούσαντες δ' ἑκείνοι ταῦτα καὶ Θεασάμενοι ὑπερήγγησαν.⁵ καὶ τῷ Ἰοπέλλῳ συμβούλῳ καὶ προθύμῳ πρὸς τοῦτον ὁ Βροῦτος χρησάμενος τὴν τε γυναῖκα πολλοῖς τῶν τοῦ δήμου κειμένην ὑπέδειξε, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς δημηγορήσας τὸ πρὸς τοὺς τυράν-

W II 18 νους μῖσος ἐκφῆναι πεποιθεῖ· καὶ μηκέτι δέξασθαι συνέθεντο τὸν Ταρκύνιον. ταῦτα δὲ πράξας, καὶ τὴν πόλιν ἐπιτρέψας τοῖς¹⁰ ἄλλοις, αὐτὸς πρὸς τὸ στρατόπεδον ἐξῆλθαι, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ δήμῳ συνέπεισε καὶ τοὺς στρατιώτας ψηφίσασθαι. ὁ δὲ γε Ταρκύνιος τὰ συμβεβηκότα μιθῶν καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐπειχθεὶς ἀπεισώθη, καὶ πρὸς τοὺς Ταρκυνήσιους μετὰ τῶν παίδων καὶ D τῶν ἄλλων ὁμοφρόνων κατέφυγε, μόνης τῆς Τουλλίας, ὡς λόγος,¹⁵ ἑαυτὴν ἀνελοῦσης.

Ὁ μὲν οὖν Ταρκύνιος πέντε καὶ εἴκοσι τυραννήσας ἐνιαυτοὺς οὕτως ἐξέπεισε τῆς ἀρχῆς, (12) οἱ Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀπέκλιναν καὶ αὐτὸν εἶλοντο ἄρχοντα. ἴνα δὲ μὴ ἡ μοναρχία βασιλείᾳ δοκῆ, καὶ συνάρχοντα αὐτῷ ἐψηφίσαντο τὸν τῆς Λου-²⁰ κρητίας ἐκείνης ἄνδρα τὸν Κολλατῖνον Ταρκύνιον, ὡς ἀπεχθῶς

13 ἐπειθεὶς BW. "alter e Regis codicibus et Colberteus ἐπειχθεὶς, alter Regius ἐπιχθεὶς" DUCANGIUS. 17 τυραννήσας AC, τυραννίσας PW. ἑνιαυτοῦς om C.

FOURTS. Cap. 12. Plutarchi Publicola. Dionis historiae Romanae libri deperditii.

fletu et suspiriis exposuit. deinde subiecit "ego quae me decent faciam: vos si viri estis, et necem meam ulciscemini, et vosmetipsos in libertatem vindicabitis, ac tyrannis ostendetis quales viros qualemque matronam violarint." haec elocuta statim pugione clam arrepto se ipsa interemit.

His illi auditis et visis ingentem dolorem ceperunt. Brutus vero Publici consilio et alacri opera usus matronam multis e populo licentiam ostendit, et apud caeteros habita contione fecit ut occultum tyrannorum odium erumperet, seque Tarquinium non amplius recepturos affirmarent. his actis Brutus urbe aliis commissa in castra equitavit, eademque militibus quae populo persuasit. Tarquinius re cognita ad urbem properans excluditur, et cum liberis caeterisque amicis Tarquinius confugit: nam sola Tullia sibi ipsa manus attulisse fertur.

Sic Tarquinius regno pulsus est, quod per annos 25 violenter administrarat: (12) Romani vero Brutum, inclinatis in eum studiis, magistratum elegerunt. verum ne monarchia regia reducta videretur, Lucretiae maritum Tarquinium Collatinum ei collegam dederunt, qui ob

πρὸς τοὺς τυράννους πιστευόμενον ἔχειν διὰ τὴν βίαν τῆς γυναι-
κός. ἔκ δέ γε Ταρκυνίου πρέσβεις εἰς Ῥώμην ἔκον περὶ καθόδου
διαλεγόμενοι· ὡς δ' οὐδὲν ἦννον, ἕτεροι αὐθις ἐπέστησαν, ἀφί-
στασθαι τῆς βασιλείας καὶ παύειν τὸν πόλεμον λέγοντες τὸν Ταρ- P I 334.
κύνιον εἰ τὰ χορήματα δοθῆεν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς οἰ-
κείοις, ἀφ' ὧν διαβιώσονται φεύγοντες. ἐπαλωμένων δὲ πολλῶν
καὶ αὐτοῦ Κολλατίνου τοῦ τῷ Βρούτῳ συνάραχτος, εἰς ἀγορὰν
ὁ Βρούτος ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ἐξέδραμε, προδύτην τὸν Κολλα-
τῖνον ἀποκαλῶν, πόλεμον καὶ τυραννίδος ἀφορμὰς χαρίζομενον.
10 Οἱ πρέσβεις δὲ ἐπὶ τῇ τῶν χορημάτων προφάσει τῇ Ῥώμῃ
ἐνδιατρίβοντες ἴσχυσαν διαφθεῖραι τῶν ἐπιστῆμων τινάς, μεθ' ὧν
καὶ δύο τοῦ Βρούτου παῖδας ἔπεισαν ἐν τῇ προδοσίᾳ γινέσθαι,
ὡς οὖν συνέπυσαν τὰ μισράκια, ἔδοξε καὶ ὄρκον προβῆναι, καὶ
ἐπὶ τούτοις εἰς οἰκίαν συνῆλθον. ἦν δὲ ὁ οἶκος ἐπέρημος καὶ
15 σκοτώδης. ἔλαθεν οὖν ἔνδον ὧν οὐκ ἐκ προνοίας ἀλλὰ τυχαίως
οἰκέτης ὄνομα Οὐίνδιος, καὶ κατακρηφθεὶς ἐκτὶ θεατῆς τι τῶν Β
δρωμένων ἦν καὶ τῶν βεβουλευμένων ἐπήκοος· ἄπερ ἦσαν, τοὺς
ἐπάτους ἀνελεῖν καὶ τὴν πόλιν προδοῦναι· καὶ ταῦτι τῷ Ταρ-
κυνίῳ διὰ τῶν πρέσβιων ἐπιστάλασαν. ἀπελθόντων δὲ τοῦ οἰ-
20 κήματος τῶν συνομοιωτῶν, ἐξελθὼν ὁ οἰκέτης ἔπαντα κατεμήνυσε.
καὶ οἷ τι τὴν προδοσίαν μελετήσαντες συνελήφθησαν, καὶ τὰ
γράμματα ἐκομίσθησαν· καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν προαχθέντων αὐ-

10 τῇ ἑομαίων A.

13 προβῆναι ABC, προθεῖναι PW.

14 ἐπίρημος] ἐπίρημος A.

16 "Οὐίνδιος] ita alter e Re-

gion: at alter et Colbertens Iουνδίκιος praeferunt" Ducangetis.

τε om A. 17 ἦν om C.

18 ἀνελεῖν om C.

19 ἐστά-

κασιν AC. 21 τὰ om C.

vim uxori suae factam tyrannis infestus esse crederetur. a Tarquinio legati reditum flagitantes missi, tam re infecta distesserunt: post reversi rettulerunt, si bona sua ipsi, amicis et necessariis redderentur, unde exsilium tolerarent, cum regno cessurum et bellum depositurum esse, qua petitione cum multi flecterentur, atque ipse adeo Collatinus Bruti collega, Brutus e curia in forum excurrit, Collatinum proditorem appellat, qui belli et tyrannidis instrumenta largiretur.

Legati per speciem repetendae pecuniae Romae commorati nobis aliquot adolescentes corrumpere atque inter alios etiam Bruti filios duos ad proditionem impellere studuerunt. a quibus benigne accepta oratione visum est pacta iureiurando sancire; eaque de causa in aedes paene desertas et obscuras ingressi non animadverterant ibi esse Vindicium servum, qui non de industria sed forte fortuna ibi delitescens spectator actorum et auditor sermonum fuit; quae omnia ad caedem consulum et proditionem urbis spectabant, additis etiam ad Tarquinium litteris. coniuratis digressis servus omnia defert. illi capiuntur, litterae

τῶν καὶ τὸν Οὐδίνδικα παρεστήσαντο. τὰ τε γράμματα ἀνεγνώσθησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐν κατηγορίᾳ ἦσαν καὶ σιωπῇ, ὁ δὲ Βροῦτος ὀνομαστί τῶν νείων ἐκάτερον προσειπών "οὐκ ἀπολογεῖσθε" C ἐφ' ἣν "πρὸς τὴν κατηγορίαν;" τῶν δὲ σιωπῶντων στραφεὶς πρὸς τοὺς ἑπηρέτας "ἑμέτερον" εἶπεν "ἤδη λοιπὸν τὸ ἔργον." οἱ δὲ 5 συλλαβόντες τοὺς νεανίσκους ῥάβδοις κατέξαινον. καὶ τῶν ἄλλων ἐπικλωμένων τοῖς πάσχουσιν, ὁ πατήρ οὔτ' ἀλλάχουσε τὰς ὕψεις ἀπήγαγεν οὔτε μὴν οἴκτου τι ἐνεδείξατο μέχρι πελέκει τὰς κεφαλὰς τῶν παιδῶν ἀπέκωψαν. τοῦτο δὲ οὔτ' ἐπαινεῖν οὔτε ψέγειν ἐστὶ ῥάδιον· ἢ γὰρ ἀρετῆς ἕψος εἰς ἀπάθειαν ἐξέστησεν αὐτοῦ 10 τὴν ψυχὴν, ἢ πάθους μέγεθος εἰς ἀναλγησίαν· οὐδέτερον δὲ μικρὸν οὐδ' ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἢ θεῖον ἢ θηριῶδες.

Οὕτω δὲ τούτων θανόντων καὶ περὶ τῶν ἄλλων συννομοτῶν ψῆφον ἐνεγκεῖν ὁ Βροῦτος ἀπήτητο. ὁ δὲ "τοῖς μὲν νείων" εἶπεν D "αὐτὸς ἀποχωρῶν εἰμι δικαστὴς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τοῖς πολίταις 15 ἐλευθέρους οἷσι τῆς ψῆφου παραχωρῶ." ψῆφου τοίνυν δοθείσης πάντες ἐπελεκίσθησαν. ἦσαν δὲ τούτων τινὲς τῆ Κολλαίτην προσήκοντες· δι' οὓς καὶ ὠργίζετο. ὅθεν ὁ Βροῦτος οὕτω καὶ αὐτοῦ τὸν δῆμον παρῶξεν ὡς μικροῦ δεῖν καὶ αὐτοχειρῆ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησαν, τὴν δ' ἀρχὴν ἠνάγκασαν 20 αὐτὸν ἀπειπεῖν. εἶλοντο δὲ αὐτ' ἐκείνου συνάροχοντα Πόπλιον Οὐαλλέριον, ὃς Ποπλικόλας προσωνομάσθη· δηλοῖ δ' ἡ κλησις ἐξελληνισμένη δημοκιδῆ ἢ δημοτικώτατος.

I Οὐδίνδικα libri omnes.

λοιπὸν τὸ Plutarchus vulgo.

om AB.

ἀποχειροῖς C.

5 λοιπὸν τὸ A, τὸ λοιπὸν PW, τὸ

10 ἐξανέστησεν B.

19 δεῖν

afferuntur, deducuntur in forum: adstante Vindicio litterae recitantur. aliis maestum silentium tenentibus Brutus nominatim utrumque filium allocutus "non depellitis" inquit "crimen?" illis tacentibus ad lictores conversus "quod restat" ait "vestri muneris est." ii adolescentes arreptos flagris occiderunt. quorum misericordia cum alii moverant, pater neque oculos alio avertit neque ullum misericordiae signum dedit, quoad securi percussi sunt. hoc factum neque laudare neque vituperare promptum est: aut enim virtutis altitudo perturbaciones omnes in eius animo oppressit, aut calamitatis magnitudo ei stuporem attulit. neutrum vero exiguum est aut humanum, sed aut divinitatis aut belluinae immanitatis.

His interfectis a Bruto postulatam est ut de caeteris quoque pronuntiaret. ad quae ille "liberis" inquit "meis idoneus fui iudex, de caeteris vero civibus iam liberis suffragia ferenda permitto." sententiis latis omnes securi sunt percussi, atque inter alios cognati aliquot Collatini: ob quos cum irasceretur, populi a Bruto concitati manibus paene discerptus esset. magistratus tamen ei est abrogatus, P. Valerio successore dato; cui a cultu et observantia populi coguementum fuit Publicola: graece δημοκιδῆς sive δημοτικώτατος.

Ταρκύνιος δὲ ἀπογόνους τὴν ἐκ προδοσίας τῆς βασιλείας ἀνά- P I 335
 ληψεν, προσήκει τοῖς Τυρρηνοῖς. οἱ δὲ δυνάμει βαρεῖα κατήγον W II 19
 αὐτόν. ἀντιέστηγον δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίους οἱ ἕπατοι. ἀρχομένης
 δὲ τῆς μάχης Ἄθρων ὁ Ταρκύνιον παῖς καὶ Βροῦτος ὁ Ῥωμαίων
 5 ἕπατος ἀλλήλοις περιπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ ἀρειθήσαντες ὑπὸ
 θνητοῦ ἰαντῶν συναπέθανον. μεγάλτης δὲ τῆς μάχης γινομένης καὶ
 πολλῶν ἐκαιτέρωθεν πεσόντων ἄκροτος ἦν ἡ νίκη. νυκτὸς δ' ἐπελ-
 10 θούσης λέγεται αἰσθῆναι τὸ ἄλσος παρ' ᾧ ἱστροποπεδεύοντο, καὶ
 φωνῆν ἐκπαιεῖν ἐκείθεν μεγάλην φράζουσαν ἐνὶ πλείους τεθνήσκει
 10 Τυρρητῶν ἢ Ῥωμαίων. ἅμα δὲ τῇ φωνῇ Ῥωμαῖοι μὲν μέγα καὶ B
 Ῥαυσαλέον ἠλάλαξαν, πτοία δ' ἐπέπαιε Τυρρηνοῖς· καὶ Θορυβη-
 θέντες τοῦ στρατοπέδου ἐξέπεσον· εἶλον δ' οἱ Ῥωμαῖοι τοῦτο καὶ
 διηρηπάκασιν. ἀριθμηθέντες δὲ οἱ νεκροὶ τῶν ἐν τῇ μάχῃ θανόν-
 15 κόσιοι, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παρ' ἑνὶ τοσοῦτοι. ἐθριάμβευσε δὲ Οὐαλ-
 λήριος Ποπλικόλας πρῶτος ἕπατεῦων.

Ὁ δὲ Ταρκύνιος μετὰ τὴν μεγάλην μάχην, ἐν ᾗ καὶ τὸν υἱὸν
 ἀπέβαλε μαχεσάμενον Βρούτῳ, καταφυγὼν εἰς τὴν Κλούσιον ἰκί-
 20 τετε Κλάραν Πορσίαν, ἀνδρα μεγίστην ἔχοντα δύναμιν τῶν Ἴτα- C
 20 λικῶν βασιλείων· καὶ ὅς αὐτῷ βοηθήσειν ὑπέσχετο. καὶ πρῶτον
 μὲν ἐπεμψεν εἰς Ῥώμην κελεύων δέχεσθαι τὸν Ταρκύνιον, ὡς δὲ
 οὐχ ὑπήκουσαν, ἀρίκετο μετὰ βαρείας δυνάμεως. Ποπλικόλας

9 φράζουσαν om A.

14 καὶ om AC.

19 κλάραν ABC

Plutarchus, Λάρτην PW.

Tarquinius desperata per proditiōnem regni recuperatione ad Tyr-
 rhenos se contulit. a quibus cum magnis copiis reduceretur, consules in
 aciem Romanos eduxerunt. ac pugnae principio Aruns Tarquinii filius
 et Brutus consul Romanus adeo infestis animis inter se concurrerunt, ut
 neuter, dum hostem vulneraret, sui protegendī corporis memor, uterque
 ictu contrario transfigeretur. acri orto paelio et multis utrinque caecis
 incerta victoria fuit. sub noctem concusso luco, iuxta quem castra erant
 posita, ingens vox edita est quae diceret, uno plus Etruscorum cecidisse
 in acie: vincero bello Romanum. unaque cum ea voce Romani magno
 et confidenti clamore sublato terrorem incusserunt Tyrrhenia, ut per tu-
 multum castra dicerent; quo a Romanis capta et diropta sunt. nu-
 meratis interfectorum cadaveribus, Tyrrhenorum 11300 sunt reperta,
 Romanorum uno minus totidem. Valerius Publicola primus in consulatu
 triumphavit.

Tarquinius post magnam illam pugnam, in qua filium quoquo ami-
 serat a Bruto interfectum, Clusium supplicis confugit ad [Lartem] Porso-
 nam, Italicorum regum potentissimum: qui auxiliis promissis, cum primū
 per legatos a Romanis ut Tarquinium reciperent non impotrasset, cum
 magno venit exercitu. Valerius Publicola demuo consul creatus vulneri-

δὲ Οὐαλλήριος εἰς ἀρχὴν τὸ δεύτερον αἰρεθεὶς καὶ μάχην συνάψας καὶ τραυματισθεὶς φοράδην τῆς μάχης ἐξεκομίσθη. ἐπικειμένον δὲ τοῦ Πορσίνα τῇ πόλει λιμὸς ἤπτετο τῶν Ῥωμαίων. ἐκ τινος δὲ συμβεβηκότος ἢ μᾶλλον ἐκ προνοίας γενομένου ὁ Πορσίνας τὸν πρὸς Ῥωμαίους κατέλυσε πόλεμον. ἀνὴρ γὰρ τις Μούκιος Κόρδος, εἰς 5 πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθός, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἄριστος, Σκαιοῦλας τὴν ἐπίκλησιν, ὃ δηλοῖ τὸν μονόχειρα ἢ μὴ ἀριόχειρα, τὸν Πορσίναν ἀνελθεῖν βουλευσάμενος παρήλθεν εἰς τὸ ἐκείνου στρατόπεδον, Τυρρηνίδα φορῶν ἐσθῆτα καὶ ὁμοίᾳ κεκρημένος φωνῇ. καὶ σαφῶς μὲν τὸν Πορσίναν οὐκ εἰδώς, ἔρεσθαι δὲ δεδιώς, τὸν γραμματεῖα 10 αὐτοῦ συγκαθήμενον αὐτῷ καὶ ὁμοίως ἔχοντα τῆς στολῆς σπασάμενος τὸ ξίφος ἀπέκτενει. καὶ συλληφθεὶς ἀνεκρίνετο ἔσχαριδος δὲ τινος πρὸς Πορσίνα μύλλοντι θύειν τότε κεκοσμημένης, ὑποσχὼν τὴν χεῖρα καιομένης τῆς σαρκὸς εἰστίκει πρὸς τὸν Πορσίναν ἀποβλέπων ἀτρέπτω προσώπῳ (ὄθεν αὐτῷ τῆς χειρὸς φθαρσίσης ἐγέ- 15 νειο ἢ ἐπίκλησις) μέχρι θανάτου ἐκείνος ἀψῆκεν αὐτόν. ὁ δὲ Σκαιοῦλας ἔτιρον τρόπῳ ἐσοφίστατο τὸν ἐχθρόν, καὶ εἶπε "τὸν φόβον σου, Πορσίνα, νικητικῶς ἤτημαί σου τῆς ἀρετῆς, καὶ χάριτι μὴτῶ ἢ πρὸς ἀνάγκην οὐκ ἂν ἐξηγόρευσα. τριακόσιοι Ῥωμαίων τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ σου διατρέβουσαι, 20 ἂν ἐγὼ προεπιχειρήσας κλήρω λαχὼν οὐκ ἄχθομαι τῇ τύχῃ, διαμαρτυρῶν ἀνδρὸς ἀγνοοῦ καὶ φίλου μᾶλλον ἢ πολεμίῳ Ῥωμαίῳ

P I 336

1 καὶ μάχην σ. κ. τραυματισθεὶς om C. 4 γεγενημένου A, γε-
γεννημένης C. τὸν] τῶν A. 10 ἔρεσθαι] sic libri. 13 κε-
κομίσθη B et Plutarchus vulgo. immo ὑπερσχὼν, ex Pla-
tarcho. 15 ἀτρέπτω πρὸς προσώπῳ Plutarchus. 19 οὐκ ἂν]
οὐδὲν B. 20 ἐμοὶ] ἐμῇ A. 21 προεπιχειρήσας A.

bus acceptis lectica ex pugna elatus est. Porsena urbem premente Romanos annonae penuria afflixit. sed casu quodam ac potius divino consilio factum est ut Porsena bellum omitteret. nam quidam Mucius Cordus cum omni virtute praestans tum militari fortitudine praestantissimus, cognomento Scaevola, Tyrrheno habitu, sermonem etiam Tyrrhenorum imitans, hostium castra ingressus, cum Porsenam non satis nosset nec rogare auderet, scribam cum rege sedentem pari ornato stricto ense interfecit. comprehensus cum interrogaretur, dextra accenso ad sacrificium foculo iniecta, interim dum caro uritur intrepido vultu Porsenam intuens adstitit (unde a clade manus id ei cognomentum est inditum), donec cum rex prope attonitus miraculo dimisit. tum vero hostem alio modo fefellit his verbis "victo tui metu, virtuti tuae succubui; ac beneficio a me feres quod mihiis nequivisses. trecenti Romani iisdem praediti animis in castris tuis versantur: mea prima sors fuit, neque fortunae succenseo

εἶναι προσήκοντος." ἐντεῦθεν ὁ Πορσίνος πρὸς τὰς συμβάσεις ἐγένετο προθυμότερος.

Ὁ δὲ Ἰοπλικόλας τὸ τρίτον ὑπατεύων τότε προδικαίετο συνι-
χῶς τὸν Ταρκύνιον ἐπὶ δίκῃ, ὡς ἐξελέγξων κάκιστον καὶ ἐκπετω-
5 κῶτα τῆς ἀρχῆς ἰνδικώτατα, τοῦ Πορσίνου δικάζοντος. ἀποκρινα-
μένου δὲ Ταρκύνιον μὴ αἰρεῖσθαι Πορσίνον διαιτητὴν εἰ σύμμαχος B
ᾧν μεταβάλλεται, κατωγνὸς ὁ Πορσίνος τὸν πόλεμον κατελείπειτο.
καὶ μετὰ ταῦτα δὲ πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσαν οἱ Ταρκύνιοι τὴν βα-
σιλείαν ἀναλαβεῖν, τοῖς ὁμοροῦσι Ῥωμαίοις ἔθνεσι συμμαχοῦμενοι,
10 πάντες δὲ ἐν ταῖς μάχαις διεφθάρησαν, πλὴν τοῦ γέροντος, ὃς καὶ
Σούπερβος ἐκαλεῖτο· εἶποι ἂν τις Ἕλληγ ἀνήρ, ὑπερήφανος. κα-
κείνος δὲ μετέπειτα εἰς Κύμην τὴν ἐν Ὀπικίᾳ γινόμενος ἐτελεύτησεν.

13. Οὗτω μὲν ὄν τοῖς Ταρκύνιοις τὰ πράγματι ἐπεράν-
θησαν· ἐκείνων δ' ἐξισωθέντων τῆς βασιλείας ὕπαιτοι, ὡς εἴρηται,
15 παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἤρεθθησαν. ᾧν εἰς τὴν καὶ Πόπλιος Οὐαλλέριος, W II 20
ὃς τετράκις ὑπάτευσεν, ὁ καὶ Ἰοπλικόλας ἐπικληθείς. σῆτος ὄν C
μόνος ἄρχων καὶ μὴ συνάρχωντα εἰληγῶς Ῥωμαίοις προσέειπεν,
λέγονσι μὴ τῆς τοῦ Βρούτου κληρονόμιον ὑπατείας εἶναι, τῆς δὲ
τοῦ Ταρκύνιον τυραννίδος διάδοχον, ὑπὸ ἡάβδοις ἑμοῦ πάσαις καὶ
20 πελέκεσι προϊόντι ἐξ οἰκίας τοσαύτης τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος·
καὶ γὰρ πολυτελεστέραν εἶχεν οἰκίαν ἐπιεικέμεντν τῇ ἀγορᾷ. ταῦτα

2 ἐγένετο B. 4 δίκην A. πεπτωκῶτα A. 10 ἐφθά-
ρησαν AB. 14 δὲ B. 20 προσιόντα A.

FOXTES. Cap. 13. *Publicola Publicola. Dionis Historiae Romanae libri deperditii.*

quod a bono viro aberrarim, digniore qui Romanorum sit amicus quam hostis." ex eo Porsena propensior ad pacis condiciones evasit.

Publicola vero tam tertium consul Tarquinium subinde ad ius vocavit, ut eius improbitate declarata, vel Porsena iudice, iustissimo exilio multatus existimaretur. sed cum Tarquinius respondisset se Porsenam non admittere arbitrum si belli socius esse desideret, Porsena causa eius improbata bellum deposuit. Tarquinii vero post etiam auxiliis finitimarum gentium regnum saepe recuperare conati, omnes in praeliis occubuerunt praeter senem, qui Superbus dicebatur: Graecis ὑπερήφανος. sed et ille tandem Cumis apud Opicos periit.

13. Tarquiniorum igitur res eo denique redierunt: illis autem pulsis Romani consules, ut dictum est, creaverunt. ex quorum numero P. Valerius quartum fuit consul, cognomento Publicola. qui cum sine collega magistratum gereret, Romani offensi eum non Bruti consulatus haeredem sed tyrannidis Tarquinii successorem existisse, qui cum omnibus fascibus et securibus ex aedibus tantis tamque splendidis prodiret, dixerunt. etenim domum sumptuosiore habebat, foro propinquam. quo

ὁ Ποπλικόλας μαθὼν, τεχνίτας πλείστους συναγαγὼν νυκτὸς κατέβηκε τὴν οἰκίαν καὶ ταύτην κατέσκαψεν, ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους βλέποντας τὸ γινόμενον τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς μεγαλοφροσύνην θαναμάζειν, ἄχθεσθαι δ' ὑπὲρ τῆς οἰκίας διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος. καὶ τοὺς πελέκεις δὲ τῶν ῥάβδων ἀπέλυσεν, αὐτὰς 5

D τε τὰς ῥάβδους εἰς ἐκκλησίαν παριῶν ἀφῆκε τῷ δήμῳ. καὶ τὴν τῶν χρημάτων διοίκησιν ἄλλοις ἀπένειμεν, ἵνα μὴ τούτων ἐγκρατεῖς ὄντες οἱ ὑπατεύοντες μέγα δύνωνται. ὅτε πρῶτον οἱ ταμίαι γίνεσθαι ἤρξαντο· κοιμιστορας δ' ἐκάλουν αὐτούς. οἱ πρῶτον μὲν τὰς θανασίμους δίκας ἐδίκαζον, ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν 10 ταύτην διὰ τὰς ἀνακρίσεις ἐσχῆκασιν καὶ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκ τῶν ἀνακρίσεων ζήτησιν· ἕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν κοινῶν χρημάτων διοίκησιν ἔλαχον, καὶ ταμίαι προσωνομάσθησαν. μετὰ ταῦτα δ' ἑτέροις μὲν ἐπιετρόχη τὰ δικαστήρια, ἑκεῖνοι δὲ τῶν χρημάτων ἦσαν διοικηταί. ἀπέδειξε δὲ ἱανιῶ συνάροχον τὸν τῆς Λουκρήτιου πατέρα Λουκρήτιον. ταχὺ δὲ τούτου θανόντος ἤρθε Μάρκος 15

P I 337 Ὀράτιος συνάροχον αὐτῷ τὸν ὑπόλοιπον καιρὸν τοῦ ἱανιωτοῦ. αἰρεθεὶς δὲ καὶ αὐθις ὑπατος ὁ Ποπλικόλας ἔσχε συνυπατεύοντα Τίτον Λουκρήτιον.

Μετὰ δὲ ταῦτα Σαβίνων ἐμβαλόντων εἰς τὴν χώραν ὑπατος 20 ἀνδείχθη Μάρκος Οὐαλλέριος ἀδελφὸς Ποπλικόλου καὶ Ποστούμιος Τοῦβεργος. πραττομένων δὲ τῶν πολέμων γνώμη καὶ παρουσία τοῦ Ποπλικόλα, δυοὶ μάχαις ὁ Μάρκος ἐνίκησεν, ὧν ἐν τῇ

3 βλέποντας τοὺς Ῥωμαίους B. 6 ἔφηκε Plutarchus. 9 ἤρξαντο γίνεσθαι A. Κομιστορας PW. 11 post ἀληθείας PW add τῆς, om A. ἐκ om A. 12 χρημάτων κοινῶν C. 18 καὶ αὐθις δὲ B, δὲ αὐθις C. 21 ἀπεδείχθη Plutarchus. οὐαλέριος B. 22 πολέμων] μεγίστων Plutarchus.

Publicola cognito plurimis opificibus arcessitis aedes noctu destruxit atque evertit; ut Romani mane id videntes simul et magnitudinem animi eius mirarentur et tantam tamque praeclaram domum eversam esse dolerent, secures quoque a fascibus removit; et fasces ipsos, tum in conditionem prodibat, populo submitit. pecuniae item tractationem aliis mandavit, ut consulum per eam potentia suggeretur, tum primum quaestoribus designatis. ii principio causarum capitalium cognitioni praefuere, ab inquisitione veritatis quaesitores appellati: deinde etiam aenario sunt praefecti. postea iudicis aliorum curae commissis illi publicas pecunias administrabant, collegam sibi adscivit Lucretiae patrem Lucretium, quo brevi mortuo M. Horatius in illius locum successus reliquum temporis consul fuit. Publicola rursus consul factus collegam habuit T. Lucretium.

Deinde cum Sabini in agrum Romanum duxissent exercitum, consules designati sunt M. Valerius Publicolae frater et Postumius Tubertus. sed cum res bellicae consilio et praesentia Publicolae administra-

δευτέρα μηδένα Ῥωμαίων ἀποβαλὼν τριακίλους ἐπὶ μυριοῖς τῶν πολεμίων ἀνέειλε.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτεϊ πάλιν ἑπάτενε Ποπλικόλας. καὶ προσειδο-
 κᾶτο Σαβίνων τε καὶ Λατίνων ὁμορογοσάντων κατὰ τῆς Ῥώμης B
 5 προσέλασις. ἦν δ' ἐν Σαβίνοις ἀνὴρ Ἄππιος Κλαύδιος ἐν τε χρεῆ-
 μασι καὶ σώματος ῥώμῃ πρωτεύων, ἐν ἀρετῆς δὲ μάλιστα δόξῃ
 ἐπιφανῆς καὶ λόγον δεινότητι· ὅς διὰ ταῦτα φθονούμενος ἐπειβον-
 λεύετο παρὰ τῶν ὁμογενῶν ὅτι συνεβούλευε καταπαύειν τὸν πόλεμον.
 διὸ αὐτὸς τε τῇ Ῥώμῃ προσεληλύθει, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων τε
 10 καὶ οἰκείων συνέπεσθαι οἱ συνέπεισεν. οἷς ὁ Ποπλικόλας φιλοφρό-
 νως ἰδέξατο, τῇ βουλῇ τὸν Κλαύδιον προσγραφάμενος. ὄθεν
 ἐμφρόνως πολιτευόμενος ἀνέδραμεν εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα, καὶ C
 γένος μέγα τὸ Κλαυδίων κατέλειπεν ἐπὶ πλείστον ἀνθῆσαν καὶ προε-
 ληλυθὸς εἰς δόξης ἀκρότητα. οἱ δὲ Σαβίνοι καὶ τοῦτο τοῦ πολέ-
 15 μων ποιησάμενοι πρόφασιν, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ τῆς Ῥώμης ἐπή-
 λασαν. οἷς τοὺς Ῥωμαίους ὁ Ποπλικόλας ἀντεπαγαγών, καὶ στρα-
 τηγῆσας ὡς ἄριστα, μικροῦ πάντας ἀπώλει· καὶ τὸν δῆμον ἐκ
 τῶν λαφύρων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ὠφέλησεν. ἀγαγὼν δ' ἐπὶ τῇ
 νίκῃ θρίαμβον, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἑπάτοις παραδόνς τὴν πόλιν,
 20 εὐθὺς ἐτελεύτησε, δημοσίᾳ ταφῆς καὶ θρηνηθεὶς ἐφ' ἕλον ἐπι-
 αυτόν.

Οἱ μίντοι Σαβίνοι δι' ὀργὴν ὧν ἔπαθον οὐδὲ τὸν χεῖμαῖνα

5 δ' ἐν] δὲ A. Ἄππιος Κλαύδος Plutarchus. 6 καὶ ῥώμῃ
 σώματος A. 7 ὅς AB, καὶ PW. 10 ὁ add A. 11 post
 ὄθεν A add καὶ. 13 προσεληλυθὸς AB, προσεληλυθὸς PW.
 18 ἀναγαγὼν C.

rentur, Marcus duobus praeliis victor, in posteriore tredecim milibus hostium caesis nullum civem amisit.

Sequente anno, denuo consule Publicola, concursu Sabiorum et Latinorum adversus Romam expeditio expectabatur. erat autem in Sabiis Appius Claudius, vir et opibus et robore corporis praestans, sed opinione virtutis et eloquentis in primis clarus. quas ob res invidia popularium suscepta, cum ob dissensum bellum insidiis appeteretur, magna amicorum et clientium comitatus manu Romam transfugit. quibus a Publicola benigne susceptis Appius inter patres lectus haud ita multo post prudentia gerendae rei publicae ad primam dignitatem pervenit, ac gentem Claudiam reliquit, quae tempore longissimo floruit, summam adeptam auctoritatem. Sabini vero eam quoque belli causam nacti cum magno exercitu Romam invasserunt. quos Publicola optimi ducis officio functus paene omnes interfecit; populoque spoliis hostium et captivis locupletato triumphum duxit, ac re publica sequentibus consulibus tradita statim obiit, publicis sumptibus elatus, annuo matronarum luctu.

Caeterum Sabini ex dolore acceptae cladis ne hiberno quidem
 Zonaræ Annales II.

D ἤρξατο, ἀλλὰ τὴν Ῥωμαῖα χώραν κατέδραμον, καὶ τὸν Ποστούμιον ἐκάκωσαν τὸ δεύτερον ὑπατεύοντα· καὶ εἶλον ἄν αὐτὸν πανουδὶ, εἰ μὴ Μενήγιος Ἀγρίππας ὁ συνάρχων αὐτῷ ἐπικούρησε. προσπεισόντες δὲ αὐτοῖς πολλοὺς ἔφθειραν, ὥστε τοὺς λοιποὺς ἀναχωρηῆσαι. μετὰ δὲ ταῦτα Σπούριός τε Κάσσιος καὶ Ὀπιτώριος 3

W II 21 Ὀδεργίνιος ὑπατεύοντες τοῖς Σαβίνοις ἰσπίσαντο. Καμέριον δὲ τὸ ἄστυ ἐλόγτες τοὺς μὲν πλείους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ζωοργήσαντες ἀπέδοντο, καὶ τὴν πόλιν κατέκαψαν.

Ποστούμιος δὲ Κομίνιος καὶ Τίτος Λάρκιος δούλους τινὰς ἐπὶ καταλήψει τοῦ Καπιτωλίου συνωμοσίαν θεμίτους συλλαβόντες 10
P I 338 ἔφθειραν. Σερούτιός τε Σουλπίκιος καὶ Μάρκος Τούλλιος ἔτεραν αὐθις συνωμοσίαν δοῦλων καὶ ἄλλων δὴ τινῶν συστάντων αὐτοῖς προκατέλαβον, ἀγγελθεῖσαν αὐτοῖς πρὸς τινῶν τῶν τῆς ἐπιβολῆς μετεχόντων. οὗς καὶ συσχόντες περιστάδον κατέκοψαν. τοῖς δὲ μηνυταῖς ἄλλα τε καὶ πολιτεία ἐδόθη. 15

Αὐθις δὲ πόλεμον παρὰ Λατίνων κατὰ Ῥώμης κεινημένου οὐκ ἤθελον οἱ πολλοὶ τὰ ἔπλα λαβεῖν, ἀποκοπὴν τῶν χειρῶν ἀξιοῦντες γενέσθαι. καὶ διὰ τοῦτο καινὴν τινα ἀρχὴν ἐπ' ἀμφοτέροις αὐτοῖς τότε πρῶτον οἱ δυνατοὶ κατεστήσαντο· δικτύωρ ὁ τυτῆς
B ἤξιωμένους ἀνώμαστο, ἠδύνατο δὲ πάντα ἐξ ἴσου τοῖς βασιλεῦσι. 20
τὴν μὲν γὰρ τοῦ βασιλέως ἐπωνυμίαν διὰ τοὺς Ταρκυνίους ἐμίσησαν, τὴν δ' ἐκ τῆς μοναρχίης ὠφέλειαν θέλοντες, ὡς πολλὰ ἰσχυροῦ-

2 ποστούμιον A. 5 κάσιος B. 6 ὑπατεύσαντες B. κα-
μέριον ABC, Καμερίνον PW: Livius Pometiam. 9 κομίνιος
ABC, qui Livio Postumus Cominius. 11 τάλλιος A. Livio
Ser. Sulpicius, M'. Tullius. 16 κατὰ] ἀπὸ C. 20 πάντα
ἐξ ἴσου AB, ἐξ ἴσου πάντα PW. τοῖς om B ut videtur.

tempore quieverunt, sed incursione in Romanum agrum facta Postumium iterum consulem affixerunt: eumque cum exercitu cepissent, nisi Mene-nius Agrippa collega ei auxilio venisset. tum vero uterque consul facto in hostes impetu multos occidit, reliquos profligavit. post haec Spurius Cassius et Opiter Verginius consules pacem cum Sabinis fecerunt, et Camerino capto plerosque occiderunt: reliqui oppido everso venierunt.

Postumius Cominius et T. Lartius aliquot servos, qui de occu-pando Capitulo coniurarent, occiderunt: quemadmodum Servius Sulpi-cius et M. Tullius post aliam quoque coniurationem servorum oppres-serunt, a concisus quibusdam indicatam, et coniuratos corona circumda-tos trucidarunt. indicibus cum alia praemia tum civitas data.

A Latinis iterum bello moto plebs arma capere noluit, novas ta-bulas flagitans. quapropter locupletes tunc primum novum magistratum crearent, pari in omnes auctoritate, potentia regia praeditum: quem dictatorem vocarunt, nam cum regis cognomentum propter Tarquinius odissent, ac monarchiae utilitates magna vi ad bella et seditiounum tumul-

σης ἐς τὰς τῶν πολέμων καὶ τῶν στάσεων περιστάσεις, ἐν ἄλλῃ
 ταύτην δνόματι εἶλοντο. ἦν μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ δικτατορία
 κατὰ γε τὴν ἔξουσίαν τῆ βασιλείᾳ ἰσόρροπος, πλὴν ὅτι μὴ ἐφ' ἵπ-
 πον ἀναβῆναι ὁ δικτάτωρ ἠδύνατο εἰ μὴ ἐκστρατεύεσθαι ἱμελλεν,
 5 οὔτε ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων ἀναλωσαί τι ἐξῆν αὐτῷ εἰ μὴ
 ἐψηφίσθῃ· δικάζειν δὲ καὶ ἀποκτείνειν καὶ οἴκοι καὶ ἐν στρατείαις
 ἠδύνατο, καὶ οὐ τοὺς τοῦ δήμου μόνους ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων
 καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς βουλῆς. καὶ οὐτ' ἐγκαλέσαι τις αὐτῷ οὐτ' ἐναν- C
 τίων τι διαπραΰεσθαι ἴσχυεν, οὐδὲ οἱ δήμαρχοι, οὔτε δίκη ἐφέσι-
 10 μος ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ. οὐκ ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν ἕξ μηνῶν ἢ τῆς
 δικτατορίας ἀρχὴ παρτείνεται, ἵνα μὴ τις αὐτῶν ἐν τοσοῦτῃ κρᾶτει
 καὶ ἔξουσίᾳ ἀκράτῳ χρόνῳς ὑπερφρονήσῃ καὶ πρὸς ἔρωτα μοναρ-
 χίας ἐκκυλιωθῇ. ὅπερ ἐς ὕστερον καὶ ὁ Καῖσαρ Ἰούλιος ἔπαθεν,
 ἐπεὶ παρὰ τὰ νενομισμένα τῆς δικτατορίας ἠΐχλωτο.
 15 14. Τότε μὲν οὖν δικτάτωρ γενομένου Λαρκίου οὐδὲν ὁ
 δῆμος ἐνεωτέρεισεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὕλοις ἐγένοντο. τῶν δὲ Λα-
 τίνων ἡσυχίαν ἀγόντων ἐπὶ συνθήκαις, οἱ δανεισταὶ τοὺς ὑφειλέτας D
 μετεχειροῦντο βιαιότερον, καὶ ὁ δῆμος αὐθις ἐστασιασε διὰ τοῦτο
 ὥστε καὶ εἰς τὸ συνέδριον συνδραμεῖν· καὶ πάντες ἄν ὑπὸ τῶν
 20 εἰσπεσόντων ἐν αὐτῷ διεφθάρησαν, εἰ μὴ τινες τοὺς Οὐολόσκους

2 μὲν om. A. δικτατορία A, et sic ubique; Δικτατορία PW
 hic et infra aliquoties. 3 τῆ ἔξουσία C. 6 δὲ] τὴ A.
 10 ἐγένετο AB. 11 παρτείνεται ABC, παρτείνετο PW.
 12 ὑπερφρονήσῃ A, ὑπερφρονήσαι PW. 20 οὐολόσκους AC,
 Οὐολόσκους PW.

FONTEs. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Vaticana 12 13 p. 143 sq.

tus praeditae expeterent, verbo reiecto rem ipsam sub alio nomine sunt
 emplexi. fuit igitur, ut dixi, dictatura potestate regno par; praeter-
 quam quod dictatori equum conscendere non licebat nisi ad bellum ituro,
 neque illos ex aerario sumptus facere sine decreto. sed ius dicere et
 capite plectere domi et militiae non plebeios duntaxat sed et equestris
 et senatorii ordinis licuit, nemine eum vel accusare vel intercedere au-
 dente, ac ne ipsis quidem tribunis plebis: neque ab eo provocatio fuit.
 dictatura tamen ultra sex menses non extendebatur, ut ne quis in tanta
 potestate et auctoritate maxima diutius immoratus per superbiam in mo-
 narchine cupiditatem delaberetur: id quod post Iulio Caesari accidit,
 dictaturam contra morem maiorum consecuto.

14. Tunc igitur Lartio dictatore creato populus novarum rerum
 studio repudiato in armis fuit. sed Latino bello pactionibus sopito, cum
 creditores nomina sua violentius tractarent, tanta plebis orta est indig-
 natione, ut in curiam concursus fieret; atque in eo tumultu patres occisi
 essent, nisi quidam nuntiassent Volscos infesto exercitu ad urbem op-

εις τὴν χώραν ἐμβαλεῖν ἤδη κατήγγειλαν. πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην ἀγγελίαν ὁ δῆμος ἠρέμησεν, οὐχὶ φεισόμενος τῆς βουλῆς, ἀλλ' ὡς παρὰ τῶν πολεμίων ὕσον οὕτω φθαρησομένης. διὸ οὗτε τοῦ τείχους ἔθεντο φυλακὴν, οὗτε τινὰ παρεῖχον βοήθειαν, μέχρις ὃ Σερουίλιος τοὺς τε ἐξ ἑπιρμηρίας κρατουμένους ἀφῆκε, καὶ ἄδειαν 3 τῶν εἰσπράξεων καθόσον στρατεύοιτο ἐψηφίσαιτο, καὶ κουφίσαι P I 339 τὰ χρεῖα ὑπέσχετο. τότε μὲν σὺν διὰ ταῦτα τοῖς πολεμίοις ἐπιξελθόντες ἐνίκησαν· μήτε δὲ τῶν χρεῶν κουφισθέντες μήτ' ἄλλοι μηδενὸς τυχόντες ἐπικκοῦς, καὶ πάλιν ἐθορέβουν τε καὶ ὠργίζοντο, καὶ κατὰ τῆς βουλῆς καὶ τῶν στρατηγῶν ἰστασάσζον. 10

Πολέμιον δὲ αὐθις ἐπενεχθέντος οἱ μὲν στρατηγοὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐψηφίζοντο, ἠναντιώθησαν δ' ἑτεροί· διὸ καὶ δικτάτωρ ἐρρήθη Οὐαλλέριος Μάρκος, ἐκ τῆς τοῦ Ποπλικόλα συγγενείας γενόμενος καὶ τῷ πλήθει φιλούμενος· ἔνθεν τοι τοσοῦτοι καὶ οὕτω προθύμως, ἐπεὶ αὐτοῖς καὶ ἄθλα ὑπέσχετο, συνελέγησαν, ὡς καὶ 15 B τῶν Σαβίνων κρατῆσαι καὶ τῶν συμμυχομένων αὐτοῖς Οὐολοόσκειν καὶ Αἰκουῶν. ἐπὶ τούτοις ἄλλας τε τῷ Οὐαλλερίῳ ὁ δῆμος τιμὰς ἐψηφίσαιτο καὶ Μάξιμον ἐπωνόμασεν· ἐξελληνηζόμενον δὲ μέγιστον σημαίνει τὸ ὄνομα. ὁ δὲ θέλων τῷ δήμῳ χαρίσασθαι πολλὰ διελέχθη τῇ γειροσίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἔσχε ταύτην πειθῆνιον. διὸ σὺν 20 ὄργῃ ἐκπηδίσας τοῦ συνεδρίου, δημηγορήσας τε πρὸς τὸν δῆμόν W II 22 τινα κατὰ τῆς βουλῆς, τὴν ἡγεμονίαν ἀπέπειται. καὶ ὁ δῆμος ἔτι

3 παρὰ] ὑπό Α. 4 παρεῖλον Α. 7 χρεῖα Α. 10 τῶν
 AB, κατὰ τῶν PW. 13 ἐρρήθη om C. ἐκ τῆς — συγγε-
 νείας] p. 48 v. 21 ex Plutarchi Publicola, c. 17, ἀδελφὸς Ποπλι-
 κόλα, τοῦ om A. 14 τοσοῦτοι καὶ οὕτω προθύμως Α,
 καὶ οὕτω προθύμως τοσοῦτοι PW. 17 τούτω ἄλλοις C.
 22 τινα] πολλὰ Α. ἔτι om C.

pugnandam venire. ad eum nuntium plebs quiescit, non reverentia senatus, sed expectatione ut is statim ab hostibus interiret. quare neque moenia custodierunt neque opis quicquam attulerunt, donec Servilius ob aes alienum nexos solvit et ne debitor quisquam expeditionis tempore appellaretur edixit, neque levaturum aes alienum promisit. tum igitur his promissis excitati hostes vicerunt. sed cum deinde nec aere alieno levarentur nec ulla aequitate tractarentur, rursus ab iratis tumultuatum, et contra senatum et consules mota seditio.

Denuo exorto bello consules novas tabulas decreverunt: sed aliis adversantibus M. Valerius Publicolae gentilis, homo apud plebem gratio- sus, dictator est creatus. ac tantus ad eum et tam alacer, stipendio promisso. concursus factus, ut et Sabinos vinceret et Volscos Aequeosque illorum foederatos. ob id ei cum aliis honores tum Maximī cognome- num decreverunt. qui cum multa in senatu in populi gratiam disseruis- set, neque quicquam impetrasset, iratus e curia se proripuit; et cum apud plebem in contione senatum nonnihil perstrinxisset, dictatura se

μᾶλλον εἰς στάσιν ἠρέθιστο. οἱ γὰρ δανισταί, τῆς περὶ τὰ συμ-
 βόλαια ἀκριβείας ἐχόμενοι καὶ μηδὲν τοῖς ὕφλουσιν ἐνδιδόντες, τοῦ
 ἀκριβοῦς τε δῆμιον καὶ πολλῶν ἐτέρων ἀπέτυχον. ἡ γὰρ πένια C
 καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπόνοια κακὸν ἔστι βίαιον, εἰ δὲ καὶ τὸ πληθὺς
 5 προσλάβοι, καὶ δυσμαχώτατον. πλείστων γοῦν δεινῶν τοῖς Ῥω-
 μιαῖσι αἰτία ἢ τότε τῶν δυνατωτέρων πρὸς τοὺς ὑποδισίετους ἀκρι-
 βειαι γέγονεν. ὡς γὰρ ταῖς στρατιαῖσι τε τὸ στρατιωτικὸν ἐπιέζειτο καὶ
 πολλὰ πολλάκις ἐλπίσαν σαφῶς ἐξηπάτητο, καὶ παρὰ τῶν δανιστῶν
 οἱ θφιλῆται ὑβρίζοντο καὶ ἴκλινοντο, εἰς τοσοῦτον δρηγῆς ἐξεκαύθησαν
 10 ὡς καὶ τὴν πόλιν τῶν ἀπόρων συχνὸς ἐκλιπεῖν καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου
 ἀναχωρῆσαι καὶ ἐκ τῆς χώρας ὡς πολέμιους τὰς τροφὰς ἐρυνῆσθαι.
 Οὕτω δὲ τούτων συννεχθέντων, ἐπεὶ πολλοὶ πρὸς τοὺς ἀπο- D
 σιάντας συνέρριον, δίσταντες οἱ βουλευταὶ μὴ ἐπὶ πλέον οὗτοί τε
 ἐκπολεμωθῶσι καὶ τῇ στάσει συνελπίθωνται οἱ περίοικοι, διικηρυ-
 15 κεύσαντο πρὸς αὐτοὺς, ὅσα πρὸς βουλῆς ἦσαν αὐτοῖς ποιεῖν ὑπι-
 σχυομένοι. ὡς δὲ μάλιστα ἐθρασύνοντο καὶ οὐδένα λόγον ἐδέ-
 χοντο, εἷς τῶν πρέσβειων Ἀγρίππας Μηνήτιος μύθου πινὸς σαῦς
 ἀκοῦσαι ἠξίωσε· καὶ τυχὼν εἶπε, στασιάσαι πρὸς τὴν γαστέρα
 πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ φάναι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἡμεῖς
 20 τὰς τε χεῖρας ἐνεργοὺς εἰς ἔργα καὶ τοὺς πόδας πρὸς πορείαν τιθέ-
 μεν, τὴν γλώσσαν δὲ καὶ τὰ χεῖλη δι· δι' ἡμῶν τὰ τῆς καρδίας

1 οἱ γὰρ δανισταί — 7 ἀκριβεια γέγονεν Dionis excerptum Vati-
 canum 12. 2 μηδὲν] μήτι A, μήτι C. 8 ἐλπίσαν om C.
 10 συχνὸς] πολλοῦς A. 11 ἐκ τῆς χώρας — p. 55 v. 3 ψη-
 φισαμένης αὐτοῖς Dionis excerptum Vaticanum 13. 14 περίοι-
 κοί] πολέμοι A. 19 τὰ μέλη πάντα AB.

abdicavit. plebs vero magis ad seditionem irritata est. nam creditores
 in aere alieno repetendo summum ius urgentes, neque ulla aequitate con-
 tra debitores utentes, nec id quod debebatur exegerunt, et in alia plura
 incommoda inciderunt. inopia enim atque inde orta desperatio malum
 est admodum violentum, et si multitudinem sibi adsciverit, paene inex-
 pugnabile, tum igitur locupletum erga pauperes severitas plurimorum
 malorum Romanis ususa fuit. ut enim milites expeditionibus premeban-
 tur et in multis saepius evidenter decepti fuerant, et debitores a foene-
 ratoribus et contumelias et flagra perpetuebantur, tanta iracundia exar-
 serunt ut inopum multi urbe excederent et castra desererent et ex agro
 Romano hostium instar commeatu peterent.

Quo facto cum multi ad eos qui secessionem fecerant confluerent,
 senatores veriti ne et hi magis exasperarentur et civitatem factionibus
 distractam finitimi invaderent, per oratores plebi polliciti sunt se factu-
 ros quicquid ipsa vellet. ea vero maxime fremente et nullis rationes ad-
 mittente, Menenius Agrippa unus ex oratoribus petiit ut fabulam audirent,
 et audientia impetrata dixit, orta aliquando contra ventrem caeterorum
 membrorum seditione dixisse oculos, manus et pedes sua opera in officio

P I 340 βουλευματα εξαγγέλλονται, τὰ ὧτα δ' αὖ ὡς δι' ἡμῶν οἱ ἐτέρων
 λόγοι τῷ νοῦ παραπέμπονται, τὰς δὲ χεῖρας οἱ ἐργάτιδες οὖσαι
 ἡμεῖς περιποιούμεθα πορισμούς, τοὺς πόδας δ' αὖθις οἱ ἅπαν
 ἡμεῖς τὸ σῶμα φέροντες κοπιῶμεν κὰν ταῖς πορείαις κὰν ταῖς ἐρ-
 γασίαις καὶ ἐν ταῖς στάσεσιν· ἡμῶν δ' ἐνεργούντων οὕτω σὺ μόνῃ 5
 ἀσυντελής οὖσα καὶ ἀεργὸς ὑπὸ πάντων ἡμῶν ὡς δέσποινά τις ἐπη-
 ρετῆ καὶ τῶν ἐκ καμιάτου πάντων ἡμῶν πορισμῶν ἀπολαύεις αὐτῆ.
 ἢ δὲ γαστήρ συνέθετο καὶ αὐτῆ οὕτω ταῦτ' ἔχειν, καὶ εἰ δοκεῖ,
 B ἔφρῃσιν, ἀχορήγητόν με ἐάσατε, μηδὲν μοι προσφέροντες. ἔδοξε
 ταῦτα, καὶ μὴ τι τοῦ λοιποῦ χορηγεῖσθαι τῆ γαστρὶ κοινῶς ἐψη- 10
 φίσθη τοῖς μέλεσι. τροφῆς δὲ μὴ προσφερομένης αὐτῆ σὺθ' αἱ
 χεῖρες πρὸς ἔργον ἦσαν ἐκίνητοι διὰ τὴν ἵνδειαν τῆς γαστρὸς ἀτο-
 νήσασαι, σὺθ' οἱ πόδες ἔφρωντο, οὔτε τι ἕτερον τῶν μελῶν τὴν
 οἰκίαν ἐνέργειαν παριῆεν ἀπρόσκοπον, ἀλλ' ἄπρακτα πάντα δυσ-
 κίνητά τε ἢ καὶ τέλιον ἦσαν ἀκίνητα. καὶ τότε συνῆκαν οἷτι τὰ τῆ 15
 γαστρὶ προσφερόμενα σὺ μᾶλλον ἐκίνηθ' ἀλλ' αὐτοῖς κεχορήγηται
 καὶ αὐτῶν ἔκαστον τῶν ἐκείνη προσκομμένων παραπολαύει.

Τούτοις τοῖς λόγοις τὸ πλῆθος συνῆκεν ὡς αἱ τῶν ἐπύρων
 οὐσίαι καὶ τοῖς πένησιν εἰσὶν εἰς ὠφέλειαν, καὶ εἰ κάκεινοις ὠφελοῖντο
 C ἐκ δανεισμάτων καὶ τὰς οὐσίας αὖξουσιν, οὐκ εἰς βλάβην τοῦτο 20
 τῶν πολλῶν ἀποβῆναι, ὡς εἴ γε μὴ ἔχοιεν οἱ πλουτοῦντες, σὺδ' οἱ
 πένητες ἂν ἐν καιροῖς ἀνυγκαίους ἔξουσι τοὺς δανείσοντας, καὶ ἀπο-

1 διαγγέλλονται AB. οἱ AB, οἱ δι' PW. 5 καὶ ταῖς ἐν-
 στάσεσιν A. 6 ἀτελής A. 7 καμιάτων A. 8 δοκῆ A.
 9 προσφερές C. 15 τὰ om A. 17 τῶν ABCW, om P.

esse: linguam et labia, per se animorum sensus annuntiari: aures, suo ministerio aliorum sermones ad mentem pervenire: manus, suo labore parari res necessarias: pedes, totum corpus a se sustentari, sequi sive iter sive opus fiat sive stetur fatigari. ventrem vero solum omnis muneris et laboris expertem ministerii omnium tanquam regem uti, et sudoribus illorum partis frui facultatibus. ventrem haec ita se habere confessum, si videretur, nihil sibi tribui, nihil ministrari inassisse. membra communiter decrevisse ne quid deinceps ventri suppeditaretur. qui cum nullum cibum acciperet, neque manus ad opus fuisse agiles, ob ventris inedia defectas viribus; neque pedes valuisse, neque ulum aliud membrum suum manus citra offensam obisae; sed omnia fuisse ignava, aegra aut penitus immobilia. tum vero intellectum esse, ea quae ventri praeberentur non magis ipsi quam omnibus membris suppeditari, ac ea singula fructum inde suum percipere.

Ex eo sermone multitudo intellexit locupletum facultates etiam pauperibus esse utiles: quod si illi suas opes ex mutuis pecuniis augeant, id tamen in populi detrimentum non cedere. nam si nihil haberent locupletes, neque pauperes necessariis temporibus habituros unde nutren-

λοῦνται χρείας κατεπειγούσης. ἐντεῦθεν ἠπιώτεροι γενόμενοι κατηλλάγησαν, κουφισμὸν τῶν θφειλῶν καὶ τῶν ὑπερημεριῶν ἄφαισι τῆς βουλῆς ψηφισαμένης αὐτοῖς.

15. Φοβηθέντες δὲ μὴ σκευασθείσης αὐτοῖς τῆς συστάσεως
 5 ἢ τὰς συνθήκας οὐκ ἐπιτελεῖς ἔξουσιν ἢ κακωθῶσι διαλυθέντες καὶ
 ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν κολάζοιτο συνεχόμενος, συνέθεντο
 ἐπαρῆγειν ἀλλήλοις ἂν τίς τι ἀδικοῖτο, καὶ ὄρκους ἐπὶ τούτῳ ὑπέ-
 σχον, καὶ προστάτας ἀδικὰ ἐξ ἐαντιῶν δύο προχειρίσαντο, εἴτα D
 10 ροί. καὶ τούτῳ οὐχ ἄπαξ ἐποίησαν, ἀλλ' ἔκτοτε τὸ πρῶγμα ἀρ- W II 23
 ξάμενον οὕτω προβῆναι, καὶ ἐπ' ἐνιαυτὸν τοὺς προστάτας ὡς
 ἀρχὴν τινα ἀπεδέκνυσαν, τῆ μὲν τῶν Λατίνων γλώσσῃ καλουμέ-
 νους τριβούνους (οὕτω γὰρ οἱ χιλίαρχοι κέκληνται), δημάρχους
 δὲ προσαγορευομένους τῆ Ἑλληνίδι φωνῆ. ἴνα δὲ διαστέλληται
 15 ἢ τῶν τριβούνων προσηγορία, τοῖς μὲν τὸ τῶν στρατιωτῶν τοῖς
 δὲ τὸ τοῦ πλήθους προσέθεντο πρόσρημα. οὗτοι δὲ τοῦ πλή-
 θους οἱ τριβῦνοι ἢ δῆμαρχοὶ μεγάλων κακῶν αἴτιοι τῆ Ῥώμῃ
 γιγνώσκει. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἀρχόντων ὄνομα οὐκ ἔσχον εὐθέως,
 ἰσχὺν δ' ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκτίθησαν, ἡμυρόν τε διομένῳ P I 341
 20 παντί, καὶ πάντα τὸν ἐπιβουλεύμενον σφῶς ἀγρηροῦντο οὐκ ἐκ μό-
 νων ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχόντων, πλὴν τῶν δικτα-
 τῶρων. εἰ δὲ τις καὶ ἀπόντας αὐτοὺς ἐπεκαλέσατο, κάκεινος ἀπὸ

4 Φοβηθέντες — 6 συνεχόμενος Dionis excerptum Vaticanum 14 p. 146 v. 1 sq. 13 γὰρ ABC, δὲ PW. 21 ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν BW, καὶ ἀπ' αὐτῶν δὲ A, καὶ ἀπ' αὐτῶν C.

Fontes. Cap. 15. Dionis *Historiae Romanae libri deperditi*: excerptum Vaticanum 14 p. 146.

tur, atque urgente necessitate perituros. hac oratione mitigati, decreta a senatu levatione debitorum, et nexorum ob aes alienum solutione, in gratiam cum patribus redierunt.

15. Caeterum veriti ne illo coetu dissipato vel pactis non staretur, vel si digressi essent alius alio nomine comprehensus plecteretur, pepigerunt, si cui feret iniuria, mutuo laturos esse opem. eoque pacto iureiurando firmato statim duos patronos sui ordiuis elegerunt: deinde auxerunt numerum, ut singulae classes suos patronos haberent ac vindices. neque hoc semel fecerunt, sed ab eo tempore facto initio res ita processit, ut quotannis eos patronos tanquam magistratus deligerent, qui tribuni plebis, discriminis causa, nominantur: quod si etiam in re militari tribuni dicantur qui imperium in mille viros obtinent. si tribuni plebis magnas in re publica turbas concitarunt. qui cum magistratuum nomen non statim haberent, potentia caeteros omnes superabant, quemvis supplicem defendebant, quemvis a quo implorati essent asserebant, non contra privatos duntaxat sed etiam adversus ipsos magistratus, dictatoribus tantum

τοῦ συνέχοντος αὐτὸν ἀπηλλάττετο καὶ ἢ ἐς τὸ πληθὸς ὑπ' αὐτῶν εἰσῆγέτο ἢ καὶ ἀπελεύετο. ἀλλὰ καὶ εἴ τί που ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ γενέσθαι, ἐκώλυον, κἄν ἰδιώτης ἦν ὁ ποιῶν κἄν ἄρχων· κἄν δὲ δῆμος κἄν ἢ βουλὴ πράττειν ἐμελλέ τι κἄν ψηφίσθαι, εἰς δὲ

B τις ἠναντιώτο δῆμαρχος, ἀπρωκτος καὶ ἢ προῤῥις καὶ ἢ ψῆφος **5** ἐγίνετο. τοῦ χρόνου δὲ προϋόντος καὶ τὴν γερονσίαν ἀθροΐζειν καὶ ζημιοῦν τὸν μὴ πειθαρχοῦντα καὶ μαντεία χοῖσθαι καὶ δικάζειν ἐπιετρόμησαν ἢ ἑαυτοῖς ἐπέτρεψαν. καὶ ὁ γὰρ ποιεῖν αὐτοῖς οὐκ ἔξῃν, κατώρθουν ἐκ τῆς ἀνανταγωνίστου πρὸς πᾶν τὸ πρατιόμενον ὑπ' ἐτέρων ἠναντιώσεως. καὶ γὰρ καὶ νόμους εἰσῆγαγον ἦν' **10** ὅστις αὐτοῖς ἔργῳ ἢ λόγῳ προσκρούσῃ, κἄν ἰδιώτης εἴη κἄν ἄρχων, ἱερός τε ἢ καὶ τῷ ἅγει ἐλέγχεται. τὸ δὲ ἱερὸν εἶναι ἀπολωλέ-

C ναι ἦν· οὕτω γὰρ πᾶν ὅπερ ἂν ἔσπειρ τι θῦμα εἰς σφαγὴν καθιρώθῃ, ὠνύμαστο. καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς δημάρχους τὸ πληθὸς σακροσάγκτους ὠνύμασαν, ὅλον τείχη ἅγια εἰς φρουρὰν τῶν σφᾶς **15** ἐπικαλομένων τυγχάνοντας. σάκρα γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὰ τείχη, καὶ σάγκτια τὰ ἅγια. ἔδρων οὖν πολλὰ ἄτοπα· καὶ γὰρ καὶ ὑπάτους ἔβαλλον εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἐθανάτουσαν τινὰς μηδὲ λόγον τυγχάνοντας. καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς ἠναντιωθῆναι ἐτόλμα· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς ἱερός ἐγίνετο. εἰ μέντοι τινὲς μὴ παρὰ πάντων τῶν **20** δημάρχων κατεδικάζοντο, τοὺς μὴ δημογνωμονοῦντας ἐπεκαλοῦντο

D εἰς ἀρωγὴν, καὶ οὕτως εἰς δίκην καθίστατο ἢ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ἢ

9 πᾶν om A. 12 δὲ A, γὰρ PW. 13 post γὰρ A add καί.
 15 σακροσάγκτους ABCW, Σακροσάγκτους P. 17 σάγκτια]
 σάκρα A.

exceptis. quod si quis eos vel absentes appellasset, is quoque ab eo, a quo comprehensus fuerat, liberatus, vel in contionem ab eis adducebatur vel etiam absolvebatur. ad haec si quod eis decretum sive a privato sive a magistratu sive a populo factum displicebat, intercedebant. quod si senatus aliquid vel agere vel decernere instituisset, atque unus tribunus plebis intercessisset, irritum erat id decretum, actione supersedebebatur. progressu temporis illa etiam, ut et senatum convocarent, dicto non audientes punirent, et arospices consulerent, aut concessa eis sunt aut ab ipsis usurpata. nam multa, quae eis non licebant, adversationibus illis invictis contra omnia quae agerentur obtinuerunt. etenim leges rogabant quibus is, sive privatus sive magistratus, a quo dicto factove offensus essent, sacer esset ac piaculo obstrictus. sacrum autem esse idem erat quod perisse: sic enim omnia quae in victimam ad caedem destinata sunt appellantur. ipsos etiam tribunos plebis sacrosanctos dixit plebs, tanquam sacra moenia eorum a quibus implorentur, proinde multa sunt ab eis absurde facta: ut consules in carcerem ducti, ut quidam indicta causa occisi. neque eis adversari quisque audebat: alioqui et ipse sacer erat. si qui tamen non ab omnibus tribunis damnerentur, opem dissentientium implorabant: itaque causam dicere sive apud

παρά τισι δικασταῖς ἢ καὶ παρὰ τῷ πλήθει, καὶ τῆς νικώσης ἐγίνοντο. εἰς δέκα δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ δῆμαρχοι κατίστησαν· ὅθεν αὐτοῖς τὸ πολὺ τῆς ἰσχῦος κατεβίβλητο. φύσει γὰρ ὡσπερ, φθόνη δὲ μᾶλλον, ἀλλήλοισι οἱ συνάρχοντες διαφέρονται· καὶ χαλεπὸν πολλοὺς ἐν δυνάμει μάλιστα ὄντας συμψηροῦνται. ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι διασπῶν τὴν αὐτῶν μηχανώμενοι δύναμιν, ὅπως ἄσθενέστεροι διχογνωμοῦντες ὦσιν, ἰσθασιάζον, καὶ οἱ μὲν τοῖσδε οἱ δὲ τοῖσδε προσετίθεντο. εἰ δὲ καὶ εἰς σφῶν ἀντιῆπι, τὰς τῶν P I 342 ἄλλων διαγνώσεις ἀπράκτους ἀπέβαινε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐκ 10 ἐσῆσαν εἰς τὸ βουλευτήριον, καθήμενοι δὲ ἐπὶ τῆς εἰσόδου τὰ ποιούμενα πυρετήρου, καὶ εἴ τι μὴ αὐτοῖς ἤρεσκε, πυραρχῆμα ἀνθίσταντο· εἶτα καὶ ἐσεκαλοῦντο ἐντός. εἰσπίπτα μὲντοι καὶ μετέλυθον τῆς βουλῆς οἱ δημαρχήσαντες, καὶ τέλος κᾶκ τῶν βουλευτῶν τινες ἠξίωσαν δημαρχεῖν, εἰ μὴ τις εὐπατριδῆς ἐτύγγα- 15 νεν· οὐ γὰρ ἐδέχετο τοὺς εὐπατρίδας ὁ ὄμιλος. κατὰ γὰρ τῶν εὐπατριδῶν ἐλόμενοι τοὺς δημάρχους, καὶ πρὸς τοσαύτην προαγωγόντες ἰσχύν, ἐδεδοίκεσαν μὴ τις αὐτῶν τῆ ἰσχύϊ ἐς τοῦναντίον B κατ' αὐτῶν χρήσεται. εἰ δὲ τις τὸ τοῦ γένους ἀξίωμα ἐξωμόσαιο καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλήθους μελέτη νόμοισιν, ἄσμένως αὐτὸν 20 προσεδέχοντο. καὶ σχροὶ τῶν σφόδρα εὐπατριδῶν ἀπέπειναν W II 24 τὴν εὐγένειαν ἔρωτι τοῦ μέγα δυνηθῆναι, καὶ ἐδημάρχησαν.

3 φύσει γὰρ — 9 ἀπράκτους ἀπέβαινε Dionis excerptum Vaticanum 14. 6 τῆν] τῶν B. δύναμιν μηχανώμενοι AB.
 9 ἀπράκτους om A. 10 δ' C. 12 ἀνθίστατο A. 14 ἠξιώθησαν A.
 16 προαγωγόντες ἰσχύν] δύναμιν προσαγωγόντες A.
 17 ἐς om A. 18 τοῦ add AB.

eos ipsos sive apud alios iudices sive apud populum licebat, plurimum suffragiis vel condemnandis vel absolvendis. tribunorum numerus tandem ad decem usque auctus est: unde vires eorum multum sunt imminutae. nam collegarum in magistratibus cum natura quodammodo, tum magis ex invidia societas infida est; nec temere fit ut multi, praesertim potentes, consentiant. eo accedebat quod alii vim eorum enervare studentes motus excitabant, ut dissidentium robur infringeret, aliis ad alios se conferentibus. uno tamen eorum intercedente caeterorum sententiae reddebantur irritae. principio curiam non ingrediebantur, sed in aditu sedentes quid fieret observabant, ac si quid displicebat, e vestigio refragabantur. post intro vocati sunt et ad senatoriam quoque dignitatem admissi. denique ex senatoribus quidam tribunatum expetiverunt, modo ne patricii essent. plebs enim patricios non admittebat: contra quos cum tribuni creati essent, et ad tantam provecti potestatem, verentur ne quis ea potestate in ipsam plebem abuteretur. si quis autem eierata familiae dignitate ad plebeios transibat, benigne admittebatur. itaque multi ex nobilissimis, magnae potentiae cupiditate, nobilitate repudiata tribunatum gesserunt.

Οὕτω μὲν οὖν ἡ τῶν δημάρχων δυναστεία συνέστη. οἷς καὶ ἀγορανόμους δύο προσείλοντο, ὧν ὑπερέτας σφίσι ἐσομένους πρὸς γράμματα. πάντα γὰρ τὰ τε παρὰ τῷ πλήθει καὶ τὰ παρὰ τῷ δήμῳ καὶ τῆ βουλῇ γραφόμενα λαμβάνοντες, ὥστε μηδὲν σφῶς τῶν πραιτομένων λανθάνειν, ἐφύλασσον. τὸ μὲν οὖν 5
C ἀρχαῖον ἐπὶ τούτῳ ἤροῦντο καὶ ἐπὶ τῷ δικάζειν, ὕστερον δὲ καὶ ἄλλ' αἷτα καὶ τὴν τῶν ὠνίων ἀγορὰν ἐπιτροπήσαν, ὅθεν καὶ ἀγορανόμοι τοῖς ἐλληνίζουσιν ὠνομάσθησαν.

16. Ἡ μὲν οὖν στάσις ἡ πρώτη οὕτω τοῖς Ῥωμαίοις κατέπαυσεν· ἐκ δὲ τῶν περιοίκων σφίσι διὰ τὴν στάσιν πολλῶν κατ' 10 αὐτῶν κινήθηντων, μετὰ τὴν σύμβασιν δημοσήσαντες ἐρρωμένως τοὺς ἐξ ἐκείνων πολέμιους διήνεγκαν καὶ πάντας ἐνίκησαν. ὅτε καὶ Κοριόλους πολιορκοῦντες ἐκπεσιῖν καὶ κοῦ στρατοπέδου μικροῦ ἐκινδύνειον, εἰ μὴ Γναῖος Μάρκιος ἐπατριίδης ἀνὴρ ἡρίστυσε καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀπώσατο· ὅς διὰ τοῦτο ἄλλως τε ἐδοξάσθη καὶ 15
D Κοριολάνος ἐκ τοῦ ἔθρους ὃ ἐιρέψατο ἐπεκλήθη. καὶ τότε μὲν οὕτως ἤρθη, οὐ πολλῶ δ' ὕστερον στρατηγήσαι σπεύδων καὶ μὴ τυγῶν, ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ ὄμιλου, καὶ τοὺς δημάρχους ἐβαρύνετο. οἱ οὖν δῆμαρχοι, οὓς καταλῦσαι ἐγλίχετο, αἰτίας τινὰς κατ' αὐτοῦ συμφορήσαντες τυραννίδος αὐτῷ προσῆψαν αἰτίαμα, 20

3 τὰ παρὰ om A. 4 γραφόμενα om C. 11 ἐρρωμένως AC, ἐρρωμένους PW. 13 μικρόν A. 16 δ] οὐ A. 17 σὺ πολλῶ — p. 59 v. 1 ἐξήλασαν Dionis excerptum Vaticanum 15.

Fontes. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana 15—18 p. 147 sq.

Tribunorum igitur potestas hunc ortum habuit. quibus duo aediles sunt adiuncti, quorum ministeriis ad litteras uterentur. qui cum omnia quae vel apud plebem vel apud populum vel senatam decernerentur acciperent atque asservarent, nihil eos eorum omnium quae agebantur latebat. olim igitur his de causis dicundique iuris ergo creabantur, post autem cum alia tum rerum venalium forum eis commissum: unde a Graecis Agoranomi appellantur.

16. Prima Romanorum seditione ad hunc modum sedata, cum fuitimorum multi ob eam secessionem contra eos concitati essent, post reditum in gratiam concordibus animis bella ab illis illata fortiter sustinuerunt, omnesque superaverunt, sed cum Coriolos obsiderent, parum abfuit quin castris exuerentur, nisi virtus Cn. Marcii viri patricii profligatis hostibus obstitisset. qui cum aliis honoribus est affectus, tum Coriolani cognomentum a devicto a se populo consecutus. ac tum ita in altum est evectus: non multo autem post, cum ei petenti praetura negata iratus populo tribuniciam potestatem insectatus et abrogare conatus esset, a tribunis plebis, quibusdam criminibus confictis et affectati regni calumnia instructa, in exsilium actus est. exsul statim ad Volscos

καὶ τῆς Ῥώμης ἐξήλασαν. ἔκπεσὼν οὖν τοῖς Οὐολούσκοις εὐθὺς προσχώρησεν. ὧν οἱ μὲν πρῶτοι καὶ οἱ ἐν τοῖς τέλεισιν αὐτῶν ὄντις ἔχαιρόν τε αὐτῷ καὶ αὐθις πρὸς πόλεμον ἡτοιμάζοντο, Ἀτίλιον Τούλλιον πρὸς τοῦτον ἐρεθίζοντος ἄπαρτας* ὁ δὲ ὁμιλος ἢ ἀπρόθυμος ἦν. ὡς οὖν οὔτε παραινοῦντες οὔτ' ἐκφοβοῦντες αὐτοὺς οἱ δυνάτοί κινῆσαι πρὸς ὄπλων ἄρσιν ἠδύναντο, τοιόνδε τι **P I 343** ἐμμηχανήσαντο. ἵπποδρομίαν τῶν Ῥωμαίων ἀγόντων ἄλλοι τε τῶν προσχώρων αὐτοῖς καὶ Οὐολοῦσκοι πλήθει πολλῶν κατὰ θίαν συνήλθουσιν. ὁ δὲ Τούλλιος τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγούς ἔπει-
10 σεν, ὡς εὐνοῶν δῆθιν αὐτοῖς, τοὺς Οὐολοῦσκους φυλάσσεισθαι, παρεσκευασμένους ἐπιθέσθαι σφίσι ἀνεπίστως ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ. οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ μήνυμα κοινωσάμενοι τοὺς Οὐολοῦσκους ἀτίκα πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἄπαρτας ἐξεκέρηξαν. οἱ δὲ θυσανασχετιοῦντες ὅτι μόνον ἐκ πάντων ἐξελέλξαντο, ἔτοιμοι
15 πρὸς μάχην γίνοντο. καὶ προστησάμενοι τὸν Κοριολάνον τε καὶ **B** τὸν Τούλλιον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην, καὶ τοὺς Αὐτίλους προσειληφό-
 τες, πλήθει ἐχώρησαν πλείονι. ὃ οἱ Ῥωμαῖοι πυθόμενοι πρὸς τὰ ὄπλα μὲν οὐκ ἐρώσθησαν, ἐν αἰτίας δ' ἀλλήλους πεποίητο, οἱ μὲν τοῦ ὁμίλου τοὺς εὐπατριῆδας δι' ἐξ αὐτῶν ὁ Κοριολάνος
20 τυγχάνων μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ τὴν πατρίδα στρατεύοιτο, οἱ δὲ τὸν ὁμίλον δι' ἐνδίκης αὐτὸν ἐξελάσαντες πόλεμον πιποίηκα-
 σιν. οὕτω δὲ στασιάζοντες ἐς μέγα τι κακὸν ἐνέπεσον ἄν, εἰ μὴ

1 ἔκπεσὼν — 2 προσχώρησεν Dionis excerptum Vaticanum 16. 6 τοῖον δέ τι B, τοιοῦτον δέ τι A, τοιόνδε PW. 7 ἐμμηχανήσατο B. 11 τιθέσθαι A. τῷ ἵπποδρόμῳ A. 14 θυσανασχετιοῦντες A, θυσανασχετήσαντες PW. 18 ἐρώσθησαν AB, ἐξώρησαν PW. 22 τι om C. post μὴ PW add καί, om ABC.

se contulit: quorum principes et magistratus, adventu illius laeti, Attii Tullii impulsu rursus ad bellum se parabant. quod cum populo minime placeret, qui a potentibus neque admonendo neque terrendo ad arma sumenda commoveri posset, hac arte sunt usi. cum ludis circensibus cum alii ex finitimis tum magna Volscorum multitudo Romam ad spectaculum convenisset, Tullius per benevolentiae speciem Romanorum praetoribus persuasit Volscos cavendos esse, paratos ad impetum in eos in circo faciendum. praetores eo indicio etiam cum aliis communicato Volscos ante ludos statim civitate excedere praeconio iusserunt. hi vero graviter ferentes se solos ex omnibus esse pulsos, ad bellum irritati, imperatoribus lectis Coriolano et Tullio, ac Latinorum auxiliis adscitis, maiore numero contra Romanos sunt profecti. quo illi audito non strenue arma ceperunt, sed inter se criminibus certarunt: plebei cum patriciis, quod ex eo ordine Coriolanus cum hostibus patriam oppugnatum iret; illi cum plebe, quod eundem iniquo exsilio multatum, hostem reddidissent. ea contentio in magnum malum evasisset, nisi matronae talis-

αἱ γυναῖκες αὐτοῖς ἐπεκούρησαν. ὡς γὰρ ἡ γερουσία κάθοδον τῷ
 Κοριολάνῳ ἐψηφίσαιτο, καὶ ἐπὶ τούτῳ πρόσβεις πρὸς ἐκείνον ἐστά-
 λησαν, ἐκείνος καὶ τὴν χώραν τοῖς Οὐολούσκοις ἀποδοθῆναι ἀπή-
 C λησεν, ἔπειτα καὶ τὴν πόλιν πολέμοις ἐστέρησεν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς χώρας
 οὐδὲ μεθίειτο. πάλιν οὖν ἕτερον πρόσβειν. ὁ δὲ περιθύμως ἔφερεν
 ὅτι καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύοντες οὐδ' οὕτω τῶν ἀλλοτρίων
 ἀγίστανται. καὶ τούτων δὲ ἀγγελθέντων αὐτοῖς οὐδ' ἔτι κει-
 νητο οὐδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων οἱ ἄνδρες τοῦ στασιάζειν ἐξίσταντο.
 αἱ δὲ γυναῖκες ἢ τε γαμητὴ τοῦ Κοριολάνου Οὐολομνία καὶ ἡ
 μήτηρ Οὐετουρίνα, καὶ τὰς λοιπὰς τὰς ἐπιφανεστάτας παραλα-
 10 βούσαι, ἦλθον εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ παῖδια
 αὐτοῦ ἐπαγόρευον. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι σιωπῶσαι ἐδάκρον, ἡ δὲ
 Οὐετουρίνα "οὐκ ἤτομολόηκαμιν" ἔφη "τέκνον, ἀλλ' ἡ πατὴρ
 ἡμῶς ἐπιμψέ σοι· εἰ μὲν πείθοιο, μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα,
 εἰ δὲ μή, λάφυρα. καὶ εἰ καὶ νῦν εἶ ὀργίζῃ, πρῶτα ἡμῶς ἀπό-
 15 κτεινον. καταλλάγηθι καὶ μηκέτι ὀργίζου τοῖς πολίταις τοῖς φί-
 λοις τοῖς ἱεροῖς τοῖς τάφοις, μηδὲ ἐκπολιορκήσης τὴν πατρίδα ἐν
 ἧ ἑγεννήθης καὶ ἐτρέφης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κοριολάνος
 ἐγένου. μή με ἄπρακτον ἀποπέμψης, ἵνα μὴ καὶ νεκρὰν με αὐ-
 τοχειρίᾳ θεάσῃ." ἐπὶ τούτοις ἀνέκλαυσε, καὶ τοὺς μαστοὺς προ-
 20

W Π 25
 D

3 οὐολούσκοις C. 5 ὁ δὲ περιθύμως — 8 στασιάζειν ἐξίσταντο
 Dionis excerptum Vaticanum 16. 9 αἱ δὲ γυναῖκες — 20 αὐ-
 τοχειρίᾳ θεάσῃ Dionis exc. Vat. 17. δὲ ABCW, τε P Dionis
 exc. οὐολομνία BC, Οὐολομνία PW: Dionis exc. Βουλομνία.
 10 et 13 οὐετουρίνα BC: Dionis exc. Βετουρία. 11 παῖδια
 ABC Dionis exc., παιδάρια PW. 12 αὐτοῦ] αὐτῶν A.
 14 πείθοιο A Dionis exc., πείθοιο PW. 17 ἐκπολιορκήσης A
 Dionis exc., ἐκπολιορκήσεις PW. 18 Κοριολάνος Dionis exc.
 19 μή με AB, Μητε PW. καὶ add AB Dionis exc. 20 ἐπὶ
 τούτοις — p. 61 v. 12 ἀπῆλλαξεν Dionis excerptum Vaticanum 18.

sunt opem. nam cum senatus Coriolano reditum decrevisset ac legatos
 ad eum propterea misisset, et ille ut agri superioribus bellis adempti
 Volscis redderentur postulasset, multitudine de agris non assensu rursus
 alia legatio mittitur. quam ille iracunde tulit, quod qui de suis agris
 periclitarentur ne sic quidem cederent alienis, quibus nuntiatis cum
 nihil moverentur, neque vel periculis admoniti a seditione recederent
 viri, matronae, Coriolani uxor Volturnia et mater Veturia, clarissimis
 quibusque mulieribus assumptis in castra hostium sunt profectae, liberis
 etiam Coriolani adductis. caeteris autem tacite plorantibus Veturia "non
 transfugimus" inquit "filii, sed nos patria misit: si parueris, matrem
 uxorem et liberos; sin minus, praedam. quod si tua nondum desaevit
 iracundia, nos primas occidit. reconciliare omnia ira civibus, amicis,
 sacris, monumentis. noli excindere patriam, in qua natus es et educa-
 tus et magnum illud Coriolani cognomentum adeptus. ne me voti impo-
 tem dimiseris, ne meis manibus interfectam me videas." his dictis eun-

δεξασα τῆς τε γαστρὸς ἀφραμένη "αὐτῆ σε ἔτακεν" ἔφη "τέκνον, P I 344
οὗτοί σε ἐξέθρεψαν." ἡ μὲν εἶπε ταῦτα, ἡ δὲ γαμετὴ αὐτοῦ καὶ
τὰ παιδιά καὶ αἱ ἄλλαι γυναῖκες συνεθρήνησαν, ὥστε κάκεινον
εἰς πένθος κινήσαι. μόλις δ' ἀνεγκίων περιέπλεξε τὴν μητέρα,
5 καὶ φίλων ἅμα "ἴδε" ἔφη "μητέρα, πείθομαι σοι· σὺ γὰρ με νι-
κῆς. καὶ σοὶ ταύτην τὴν χάριν πάντες ἐχέτωσαν· ἐγὼ γὰρ οὐδὲ
ἰδεῖν αὐτοὺς ὑπομένω οἱ τηλικαῦτα παρ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες τοι-
αῦτά μοι ἀνταπέδωκαν, οὐδ' ἀφίξομαι εἰς τὴν πόλιν· ἀλλὰ σὺ
μὲν ἀνι' ἐμοῦ τὴν πατρίδα ἔχει, ὅτι τοῦτο ἤθελησας, ἐγὼ δὲ
10 ἀπαλλαγίσομαι." ταῦτα εἰπὼν ἀπαύστη· καὶ οὐδὲ τὴν κάθοδον
κατεδέξατο, ἀναχωρήσας δὲ εἰς τοὺς Οὐολούσκους ἐκεῖ γηράσας B
ἀπήλλαξεν.

17. Οἱ δὲ δήμαρχοι χώραν ἐκ πολεμίων προσκτηθεῖσαν
'Ρωμαίοις ἀπύκτον διατεμηθῆναι τῷ πλήθει· ὅθεν πρὸς ἀλλήλων
15 τε καὶ πρὸς τῶν πολεμίων πολλὰ ἐκακώθησαν. οἱ γὰρ δυνατοὶ
μὴ ἄλλως κατέχειν αὐτοὺς δυνάμενοι, πολέμους ἐκ πολεμίων ἐξε-
πίτηδες ἐκίονον, ἴν' αὐτοῖς ἀσχολούμενοι μηδὲν περὶ τῆς γῆς πυ-
λυπραγμονῶσι. χρόνῳ δὲ ποτε ὑποτιοπήσαντες τινες τὸ πρακτέ-
μενον, οὐκ εἶον καὶ ἄμφω τοὺς ὑπάτους ἢ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν
20 δυνατῶν ἀποδείκνυσθαι, ἀλλ' ἤθελον καὶ αὐτοὶ τὸν ἕτερον ἐκ
τῶν ἐπατριδῶν αἰρεῖσθαι. ὡς δὲ τοῦτο κατεργάσαντο, προεί- C

1 τε om B. ἔτακεν ὡς τέκνον ἔφη B. 2 ἡ δὲ γαμετὴ A,
'Ἡ γαμετὴ δὲ PW. 3 παιδιά AB Diouls exc., παιδάρια PW.
6 πάντες ταύτην τὴν χάριν A. 15 οἱ γὰρ δυνατοὶ—18 πολυπραγμο-
νῶσι Dionis excerptum Vaticanum 20. 17 αὐτοὺς C. 18 τινες om A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Vaticana 20—23 p. 150 sq., Peirciana 26 27, Ursinia-
num 140.

lans et mammis ostensis et ventre attractato "hic te genuit" inquit,
'haec te lactaverunt." deinde ab uxore et liberis eius ceterisque mulie-
ribus fletu orto ille quoque ad luctum commotus et vix sibi redditus
matrem amplectitor, et inter oscula "en tibi" inquit "mater pareo. tu
enim me vincis: tibi gratiam istam debebunt omnes. ego vero ab eorum
etiam conspectu abhorreo, qui pro tantis beneficiis talem mihi gratiam
rettulerunt. verum tu meo loco patriam teneto, quando ita voluisti:
ego recedam." haec locutus repudiate in patriam reditu in Volscos re-
cessit ibique senex obiit.

17. Tribunis plebis agram hostibus ademptam populo dividi po-
stulantibus Romani et inter sese et ab hostibus multa detrimenta ceperunt.
nam divites cum plebem aliter continere non possent, bella ex bellis de
industria severunt, ut iis occupati legis agrariae obliviscerentur. quo
consilio tandem a nonnullis animadverso, non passi sunt utrumque con-
sulem viva praetorem a patriciis designari, sed et ipsi alterum ex pa-

λοντο Σπούριον Φούριον, και μετ' ἐκείνον στρατευσάμενοι πάντα ἐφ' ὅσα ἐφρησαν προθύμως κατέπραξαν. οἱ δὲ τῶ συνάρχοντι αὐτοῦ Φαβίῳ Καίσωνι συνέξιελθόντες οὐ μόνον οὐκ ἐφρώσθησαν, ἀλλὰ και τὸ στρατόπεδον ἐκλιπόντες εἰς τὴν πόλιν ἦλθον και ἐθούρῶν, ἕως οἱ Τυρσηνοὶ τοῦτο μαθόντες ἐπεχείρησαν αὐτοῖς. 5 και τότε μέντοι οὐ πρότερον ἐξῆλθον τῆς πόλεως πρὶν τῶν δημάρχων τινὰς συμφρονῆσαι τοῖς δυνατοῖς. ἤγωνίσαντο δὲ προθύμως, και πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων διέφθειραν, σγχολὴ δὲ και αὐτῶν ἀπέθανον· ἔπεισε δὲ και ὁ εἰς τῶν ὑπάτων ὁ Μάλιος. ὁ δὲ ἑμιλος στρατηγὸν τὸ τρίτον τὸν Μάλιον ἔλιτο. 10

D Καὶ πόλεμος αὐθις αὐτοῖς ἐπινῆνικτο πρὸς τῶν Τυρσηνῶν· ἀθνημοῦσαι δὲ Ῥωμαῖοι και ἀποροῦσαι πῶς τοῖς ἐχθροῖς ἀντικαταστῶσιν, οἱ Φάβιοι ἐπεκούρησαν. Ἐξ γὰρ ὄντες και τριακόσιοι, ὡς ἀθνημοῦντας εἶδον αὐτοὺς και μήτε τι βουλευομένους λυσιτελεῖς και ἀπογινώσκοντας ἄπαντα, τὸν πρὸς τοὺς Τυρσηνοὺς ὑπεδέξαντο 15 πόλεμον αὐτοὶ δι' ἐαντῶν προθυμηθέντες μαχέσασθαι και τοῖς σώμασι και τοῖς χρήμασι. και τι χωρίον καταλαβόντες ἐπικύριον ἐταχίσαντο, ὅθεν ὀρμώμενοι πάντα τὰ τῶν πολεμίων ἤγον, τῶν Τυρσηνῶν μηδὲ ἐς χεῖρας αὐτοῖς λῆναι φαρρούντων, εἰ δὲ και ποτε συμμιξίαν, ἐλαττομένων παρὰ πολὺ. προσλαβόμενοι δὲ 20

P I 345 και συμμάχους οἱ Τυρσηνοὶ ἐν ὑλώδει χωρίῳ ἐλόχησαν, και ἀφν-

I φρούριον AB. "Φρούριον tres mas Regii habent" DUCANGIUS. 9 "ὁ Μάλιος] sic tres mas Regii" DUCANGIUS. infra Μάλιος. 10 τὸ τρίτον τὸν Μάλιον ABCW cum codice Colbert. et uno ex Regiis Ducangii: ἔτερον P ex duobus Regiis. Μάλιον aut auctoris errore aut librarii pro Φάβιον. Dionysius Halicarnassensis 9 14 p. 1774 ed. Reisk. ἀποδείκνυται Καίσων Φάβιος... τὸ τρίτον ὑπάτος. 13 Φάβιοι] Dionis ex. Vatic. 21, Peiresc. 26. 19 δὲ om C. 20 ποτε]

τότε C.

triciis eligere voluerunt. eo impetrato Spurium Furium elegerunt: quo duce omnia quae aggressi sunt, sedulo confecerunt. sed qui cum eius collega Caesone Fabio exierant, adeo se viros fortes non praebuerunt, ut castris relictis in urbem reversi tumultum excitarint: donec Tyrrheni ea re cognita illos invaserunt. ac ne tam quidem prius sunt egressi quam tribuni quidam patriciis assensu essent. tum vero strenue pugnarunt: ac multis hostibus caesis, ipsorum quoque non pauci ceciderunt. cecidit etiam alter consul Manlius. quo facto Manlius [Fabius] a plebe tertium praetor creatus est.

Orto rursus a Tyrrhenis bello Fabii Romanis, quomodo resisti posset hostibus, sollicitis opem tulerunt, qui sex et trecenti numero, quia populum anxium, nihil quod in rem esset deliberantem, ac desperantem omnia videbant, Tyrrhenum bellum suis et corporibus et sumptibus gerendum sibi depoposcerunt; et opportuno loco praesidium commuerunt, unde infesta hostium omnia fecerunt, Tyrrbenis acie decernere aut non audentibus aut, si ausi essent, tarpiter profligatis. sed

λάκτους ἐπιελθόντας αὐτοῖς τοὺς Φαβίους, ὑπὸ τοῦ πάντα νικῶν, περιεστοίχισαν καὶ πάντας ἐφόνευσαν. καὶ παντελῶς τὸ γένος αὐτῶν ἔξελιπεν ἄν, εἰ μὴ εἰς τις οἴκοι κατελείφθη διὰ νεότητα, ἀφ' οὗπερ αὐθις εἰσέπειτα ἦνθησαν.

- 5 Τῶν δὲ Φαβίων οὕτω φθαρέντων οἱ Ῥωμαῖοι μάλα παρὰ τῶν Τυρρησίων ἐκακώθησαν. εἴτα πρὸς μὲν τοὺς πολέμιους σπον- W II 26
δὰς ἐποίησαντο, τραπόμενοι δ' ἐπ' ἀλλήλους ἔπραξαν πολλὰ καὶ
δεινά, ὡς μηδὲ τῶν στρατηγῶν ἀποσχέσθαι τὸ πλήθος. τοὺς τε
γὰρ ὑπηρέτας αὐτῶν ἔπαιον καὶ τὰς ῥάβδους κατέκλων, αὐτοὺς τε
10 τοὺς στρατηγοὺς ἐπ' εὐθύνην ἤγον ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ μεί- B
ζονι καὶ ἑλάττονι. Ἄππιον οὖν Κλαύδιον καὶ παρ' αὐτὴν τὴν
ἀρχὴν εἰς τὸ δεσμοκτήριον ἐμβυλιῖν ἐβουλεύσαντο, ὅτι τε αὐτοῖς
ἐναντιοῦτο εἰς ἅπαντα, καὶ ὅτι τοὺς συστρατευομένους αὐτῶν ἑδε-
κάτευσεν ἐπειδὴ τοῖς Οὐολούσκοις ἐν μάχῃ ἐνέδοσαν. ἡ δεκά-
15 τευσις δὲ τοιάδε τι ἦν. ὅτι τι οἱ στρατιῶται μέγα ἡμάρτησαν,
ὃ στρατηγὸς εἰς δεκάδας αὐτοὺς ἀριθμῶν, ἵνα λαβὼν ἐξ ἑκάστης
δεκάδος τὸν κλήρω λαχόντα θανάτῳ ἐκόλαζεν. ἀπελθόντα δ' ἐκ
τῆς ἀρχῆς τὸν Κλαύδιον εὐθὺς οἱ τοῦ πλήθους εἰς ἀγῶνα κατέ-
στισαν, καὶ οὐ κατεψηφίσαντο μὲν, τὴν ψῆσον δὲ ὑπερθέμενοι C
20 ἐς ἀνάγκην αὐτὸν αὐτοχειρίας κατέστησαν. καὶ τινες δὲ τῶν δη-
μάρχων ἄλλα τε κατὰ τῶν ἐπατριδῶν συνέγραψαν, καὶ τὸ ἐξεῖναι
τῷ πλήθει καὶ καθ' ἑαυτὸ συνίεναι καὶ ἄνευ ἐκείνων βουλευέσθαι

1 ἐπιελθόντες C. 2 περιεστοίχισαν A. 3 κατελήφθη C.
7 τραπόμενοι A. δὲ C. καὶ add AB. 13 συστρατευ-
ομένους A. 14 δεκάτεσις B. 15 ἡμάρτησαν A. 16 λαμβά-
νων A. 20 αὐτοχειρίαν, ὡ littera recens addita, B. 22 βου-
λεύεσθαι A.

sociis adscitis, et insidiis in saltu quodam collocatis, Fabios ob crebras victorias incautos circumvenerunt et occiderunt omnes, atque eorum gens internecione perisset, nisi unua ob teneriorem aetatem domi relictus fuisset; a quo instaurata deinceps quoque floruit.

Fabius sic deletis Romani a Tyrrenis graviter vexabantur. postea pace cum hostibus facta in semetipsos conversi mutuis se cladibus affecerunt, nec ipsis praetoribus multitudo abstinuit. nam et ministros eorum verberarunt et fasces confregerunt et ipsos praetores per quamvis casum, sive magna ea sive parva esset, reos fecerunt. Appium Claudium in ipso etiam magistratu in carcerem ducere voluerunt, quod is, populi in omnibus adversator, legiones suas decimarat quod Volscis in praefio coessisset. decimatio vero buiusmodi fuit, cum milites graviter deliquerant, imperator omnibus in decuriis distributis decimum quemque cui sors obvenerat occidebat. Appio, deposito magistratu, plebeii statim diem dixerunt: nec damnarunt tamen, sed die producta in eam necessitatem adegerunt ut ipse sibi manus afferret, ad haec quidam tribuni plebis cum alia contra patricios scripserunt, tum illud, ut populo

καὶ χρηματίζειν πάνθ' ὅσα ἂν ἐθελήσῃ. κἄν τις ἐπ' αἰτία τινὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν προστιμωρηθῆ, ἐκκλητιον ἐπὶ τούτοις τὸν δῆμον δικάζειν ἔταξαν. καὶ τοὺς ἀγορανόμους δὲ καὶ τοὺς δημάρχους ἐπετέξισαν, ἵνα πλείστοις τοὺς αὐτῶν προϊσταμένους ἔχωσι.

5

Πραττομένων δὲ τούτων οἱ εὐπατριδαὶ φανερώς μὲν οὐ πάνυ ἀντέπρωτον πλὴν βραχείων, λάθρα δὲ συγνοὺς τῶν θρασυτάτων ἐφόνειον. ἀλλ' οὕτε τοῦτο τοὺς λοιποὺς ἐπέσχευεν, οὔθ' ὅτι ποτὲ ἐννεὰ δῆμαρχοι πυρὶ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐδόθησαν. οὐ μόνον γὰρ οἱ μετὰ ταῦτα δημαρχοῦντες οὐκ ἠμβλύοντο, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ 10 ἐθρασύοντο. εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν εὐπατριδῶν προήχθη ὁ ὄμιλος. οὕτε γὰρ στρατεύειν ἐπέιθοντο πολέμιον ἐπικειμένων εἰ μὴ ὧν ἀρέγοιτο ἔνυχον, καὶ εἴ ποτε δ' ἐξῆλθον, ἀπροθύμως ἐμάχοντο, εἰ μὴ πάνθ' ὅσα ἐβούλοντο ἤνυσαν. κἀντεῦθεν πολλοὶ τῶν προσδικῶν αὐτοῖς, τῇ ἐκείνων διχοστασίᾳ ἢ τῇ ἰαυτῶν θαρροῦντες 15 ἰσχυροί, ἐνωτέρισαν. ὧν ἦσαν καὶ Αἰκονοί, οἱ Μάρκον Μινούκιον στρατηγοῦντα τότε νικήσαντες ἐφρονηματίσθησαν. μαθόντες δὲ τὸν Μινούκιον ἡττημένον οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ δικτάτορα Λούκιον Κύντιον ἐίλοντο, πένητα μὲν ἄνδρα καὶ γεωργία συνελξηκότα,

P I 346

2 προστιμωρηθῆ B, προστιμωθῆ PW. 6 Πραττομένων —
11 ἐθρασύοντο Dionis excerptum Vaticanum 22. 7 θρασυτέ-
ραν B: Dionis exc. θρασυτάτων. 9 ὑπὸ τοῦ δήμου πυρὶ A.
ἐδόθησαν AB Dionis exc., παρεδόθησαν PW. 11 εἰς τοῦτο —
16 ἐνωτέρισαν Dionis excerptum Vaticanum 23. 12 πολέμιων A.
16 Αἰκονοί — 17 ἐφρονηματίσθησαν Dionis excerptum Ursinianum 140.
18 μαθόντες δὲ — p. 65 v. 2 ἀνόμαστο Dionis excerptum Peirescianum 27.

per se inire concilium et absque illis deliberare liceret et suo arbitratu decernere omnia. quod si quis ob crimen aliquod a praetoribus multetur, ei provocationem esse ad populum, aediliumque et tribunorum potestatem ampliarunt, ut quam plurimos patronos haberent.

Quae cum agerentur, patricii aperte non nisi in paucis adversabantur, clam vero multos ex audacissimis tollebant. sed nec id caeteros coercerebat, nec illud, quod semel novem tribuni a populo cremati sunt, quorum exemplo insecuti tribuni adeo non facti moderatiores, ut magis etiam saevierint. eo plebes a patriciis est redacta. nam bellis exortis militare noluerunt nisi optatis eorum satisfaceret, aut egressi pugnarent sequiter, nisi quae voluissent omnia impetrasset. unde multi ex finitimis non tam suis freti viribus quam illorum dissensionibus bella moverunt. quorum e numero Aequi M. Minucio praetore victo animos sustulerunt. qua clade cognita Romani dictatorem dixerunt Lucium Quintium, pauperem illum quidem et agriculturae deditum sed virtute et temperantia praestantem: quamquam comam in cincinnos implexam

ἐς ἀρετὴν δὲ καὶ σωφροσύνην διαπρεπῆ, καίτοι τὰς κόμης ἐς πλο-
 κάμους ἀνιέντα, ὅθιν καὶ Κικινάτος ὠνόμαστο. οἷοι γὰρ πολλοὶ
 περὶ τὰ βασιλεία· ἐκείδιν δὲ τοῦ κακοῦ παρεισφθαρέντος εἰς τὸ
 πολίτευμα, καὶ ἀπανταχοῦ κικινάτους ἔστιν ὄραν. οὗτος οὖν δι-
 5 κτάτωρ προχειρισθεὶς, καὶ ἀνθημερὸν ἐκστρατεύσας, καὶ τάχει
 σὺν ἀσφαλείᾳ χηρισάμενος, καὶ τοῖς Αἰκουοῖς προσβαλὼν μετὰ
 τοῦ Μινουκίου, πλείστους μὲν δέφθειρε, τοὺς δ' ἄλλους ἐξώ-
 γρησεν· οὗς ἐπὶ ζυγῶν διαγαγὼν ἀφῆκεν. ἡ δὲ πρᾶξις ἡ τοῦ B
 ζυγοῦ τοιαύδε τις ἦν. σταυροὺς δύο, ὄρθια δηλαδὴ ξύλα διέ-
 10 χοντια ἀλλήλων, εἰς τὴν γῆν κατεπήγνον, καὶ αὐτοῖς ἐπιτίθουν
 ἐγκάρσιον ἴτερον, καὶ διὰ μέσου τούτων τοὺς ἀλόντας διέηγον
 γυμνοῦς· ὃ τοῖς μὲν δρωσὶ λαμπρότητα, πολλὴν δ' ἀτιμίαν τοῖς
 πάσχουσιν ἔφειρε, ὥστε τινὰς τοῦ τοιοῦτόν τι παθεῖν προαιρεί-
 15 σθαι θανεῖν. καὶ πόλιν δὲ αὐτῶν Κοροσίον καλομένην ἐλὼν
 ἐπανήλθε, καὶ τὸν Μινούκιον διὰ τὴν ἦτιαν τὴν στρατηγίαν
 ἀφείλετο, καὶ αὐτὸς ἀπέθιτο τὴν ἀρχήν.

18. Οἱ μέγιστοι Ῥωμαῖοι οἰκίον ἐσχέκασιν πόλεμον, ὅς ἐκ C
 δούλων συνέστη καὶ γεννάδων τινῶν, οἳ τυκτὸς ἐπελθόντες ἐξαιτι-
 ναίως τοῦ Καπιτωλίου ἐκράτησαν. ὃ δ' ὄμιλος καὶ τότε οὐ πρό-
 20 τερον ἐν τοῖς ὄπλοις ἐγένετο πρὶν τι πλεόν σχαῖν τῶν εὐπατριδῶν.

1 ἐς ἀρετὴν δὲ καὶ σωφροσύνην C. καίτοι etiam exc. Peiresc.,
 quamvis quae sequitur sententia videatur Zonarae esse. 2 Κικιν-
 κινάτος Dionis exc. 7 τοῦ om A. 8 ἡ alterum om A.
 10 ἐπίθουν A. 14 Κορβιῶνα Dionysius Halicarnassensis, Cor-
 bionem Livius. 18 ἐπεξελθόντες B.

FONTES. Cap. 18. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Vaticanum 23 p. 153.

habebat, unde Cincinnatus est appellatus. cuiusmodi nunc multi in regia
 versantur; eoque malo in rem publicam invector cincinnatus ubique videre
 licet. is igitur dictator creatus, eodem die ducto exercitu, celeritate
 citra temeritatem usus, una cum Minucio impetu in Aequos facto pluri-
 mos occidit, caeteros vivos cepit ac sub iugum missos dimisit. quae
 res huiusmodi erat. duo recta ligna terra defigebantur, quibus unum
 obliquum superne imponebatur: per haec media captivi nudi traduceban-
 tur. quod victoribus magnae gloriae, victis tanto dedecori erat, ut qui-
 dam ei ignominiae mortem anteferrent. Corvino [Corbione] oppido cap-
 to, et Minucio ob cladem praetura abrogata, domum rediit atque ipse
 etiam se magistratu abdicavit.

18. Deinde Romani domestico bello sunt conflictati a servis et
 exsulis confiato, qui noctu subita impressione Capitolium occupa-
 runt, sed plebs tum quoque non prius arma cepit quam a patriciis

W II 27 ἐπειθόντες δέ γε τοῖς στασιάζουσιν ἐκράτισαν μὲν αὐτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν σφετέρων ἀπέβαλον.

Διὰ ταῦτα τοίνυν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ διὰ τινὰ σημεῖα εὐλαβηθέντες τῶν τε πρὸς ἀλλήλους ἀπηλλάγησαν ἐγκλημάτων καὶ τὴν πολιτείαν ἰσπετέρην ποιήσασθαι ἐψηφίσαντο. καὶ τρεῖς ἄνδρας εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ παρ' ἐκείνους ἔθνη πε-
 D πόμψασιν. καὶ κομισθέντων αὐτῶν τάς τε ἄλλας ἀρχὰς καὶ τὰς τῶν δημάρχων κατέλυσαν, καὶ ἄνδρας ὅκτω ἐκ τῶν πρώτων ἀν-
 θιλιοντο, καὶ Ἄππιον Κλαύδιον Τίτον τε Γεινούκιον ἀπέδειξαν κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνον στρατηγούς αὐτοκράτορας. καὶ νόμους 10
 αὐτοῖς συγγράψαι ἐπέτρεψαν, μηδεμίαν τε δίκην ἐφέσιμον ἀπ' αὐτῶν γενέσθαι προσεψηφίσαντο· ὁ πρῶν οὐδεὶ τῶν ἀρχόντων πλὴν τῶν δικτατόρων ἐδέδοιο. ἤρξάν τε οὗτοι ἐφ' ἡμέραν ἑκα-
 στος, ἐναλλάξ τὸ πρῶσχημὶ τῆς ἡγεμονίας λαμβάνοντες. καὶ νόμους συγγράψαντες εἰς τὴν ἀγορὰν ἐξέθηκαν· οἱ ἐπει πᾶσιν 15
 ἤρσαν, ἐς τὸν δῆμον εἰσέχθησαν, καὶ κρωθέντες σανίσιν ἐνε-
 P 1347 γράφησαν δέκα· ὅσα γὰρ φυλακῆς ἐκρίθησαν ἄξια, ἐν σανιδίοις ἐθησαυρίζοντο.

Ἐκείνοι μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἀνέσαντες ἀφῆκαν τὴν ἀρχήν, ἔτεροι δ' αὖθις αἰρεθέντες δέκα ὡσπερ ἐπὶ καταλύσει τῆς πολι- 20
 τείας χειροτονηθέντες ἐξώκειλαν. πάντες γὰρ ἕνα ἀπὸ τῆς ἴσης ἤρχον, καὶ νειανίσκουσ ἐκ τῶν εἰπατριδῶν θρασυτάτους ἐκλεξά-
 μينوι πολλὰ δι' αὐτῶν ἐποίουν καὶ βίβια· ὅψι δέ ποτε ἐπ' ἐξόδῳ

5 ἰσπετέρην A, ἰσπετέρην PW.

11 ἀφείσιμον A.

aliquid impetrasset. ac seditiosos quidem oppresserunt, sed multos suorum amisserunt.

His igitur de censis Romani, et prodigiis quibusdam impulsis, omissis mutuis criminationibus rem publicam aequabiliorē efficere decreverunt. ac tres viros in Graeciam ad illorum leges et instituta cognoscenda ablegarunt. quibus allatis tribunatum et reliquos magistratus abrogarunt, eorumque loco viros octo principes delegerunt; illoque anno Appium Claudium et Titum Genucium praetores cum summo imperio crearunt. his potestatem condendi leges dederunt, cum appendice, ne ab eis provocatio esset: id quod prius non nisi dictatoribus concessum fuit. hi per vices imperarunt, singuli in dies singulos magistratus insignibus ornati; et leges a se conscriptas in foro proposuerunt, quas cum omnibus probassent, ad populum tulerunt, sanctasque in decem tabulas rettulerunt. quae enim digna custodia iudicabant, in tabellis asservabant.

Atque illi anno exacto magistratu abierunt: quibus sibi decem cum successissent, ita se gesserunt, quasi evertendae rei publicae causa defecti essent. omnes enim simili ex aequo imperabant, adscitisque nobilium adulescentum audacissimis per vim multa agebant: ac sero tandem sub anni fere finem paucos quaedam in duabus tabulis adscripserunt,

τοῦ ἔτους ὀλίγα ἄρτια ἐν δύο σανίσι προσέγραψαν, ἐς πάντα δὴ αὐτογνομονήσαντες. ἀφ' ὧν σὺν δμύνοια ἀλλὰ καὶ διαφοραὶ μείζους Ῥωμαίοις γενήσεσθαι ἔμελλον.

Αἱ μὲν οὖν λεγόμεναι δώδεκα δέλτοι οὕτως τότε ἐγένοντο· **B**
5 οἱ δὲ τομοδίται ἐκείνοι οὐ μόνον ταῦτ' ἐπραξαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐναντιοῦ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς διελθόντος ἔτι τοῖς πράγμασι ἐνέμειναν, βία τὴν πόλιν κατέχοντες, καὶ μηδὲ τὴν βουλὴν ἢ τὸν δῆμον ἀτροφέοντες, ἵνα μὴ συνελθόντες παύσωσιν αὐτούς. Αἰκονῶν δὲ καὶ Σαβίνων πόλεμον αἰρομένων κατὰ Ῥωμαίων, τότε τοὺς ἐπι-
10 τηδέιους αὐτοῖς παρασκευάσαντες διεπράξαντο σφίσι τοὺς πολέμους ἐπιτραπῆναι. ἐκ γοῦν τῆς δεκαρχίας αὐτῶν Σερούσιος μὲν Ὀππιος καὶ Ἀππιος Κλαύδιος κατὰ χώραν ἔμειναν, οἱ δὲ ὀκτώ ἐπὶ τοὺς πολέμους ἰστροτάτησαν.

Πάντα μέντοι ἀπλῶς καὶ τὰ ἐν τῷ ἄσκει καὶ τὰ ἐν τοῖς **C**
15 στρατοπέδοις τετάρακτο, κἀντιῦθεν σιάσις αὐθις συνηγῆθη. ἐμβολόντες γὰρ εἰς τὴν τῶν Σαβίνων γῆν οἱ στρατάρχοι, Ασύκιον τινα Σίκιον, ἄκρον τε τὰ πολέμια καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ ὄμιλου καταριθμούμενον, μεθ' ἑτέρων ὡς τι χωρὶον καταληψόμενον ἐπέμψαν, καὶ διὰ τῶν συνεκπεμφθέντων αὐτῶ τὸν ἄνδρα
20 διέφθειραν. λόγου δ' εἰς τὸ στρατόπεδον γενοῦτος ὡς παρὰ πολέμιον τοῦ ἀνδρός σὺν ἄλλοις ἀηρημένον, οἱ στρατιῶται ἀνελίσθαι τοὺς νεκροὺς ὀρμήσαντες οὐδὲν σῶμα τῶν ἐναντιῶν εὑρήκασαι, συγχροὺς δὲ τῶν ὁμοφύλων, οὗς ὁ Σίκιος ἐπιθεμένους αὐτῶ

1 δὴ A, δὲ PW. 3 Ῥωμαίοις om C. 14 Πάντα — 15 συνηγῆθη Dionis excerptum Vaticanum 23 pag. 153. μέντοι AB, μὲν PW. 15 συνεπήχθη Dionis exc. 16 στρατάρχαι A. 21 ἀνθελίσθαι B.

suapte ad omnia auctoritate usi. unde non concordiam sed maiores etiam dissensiones Romanis nasci oportebat.

Duodecim igitur tabulae sic tum confectae sunt: decemviri autem non haec tantum egerunt, sed et tempore magistratus eorum elapso adhuc in rebus gerendis sunt versati, re publica vi oppressa, ac ne senatu quidem vel populo convocato, ne scilicet successores sibi darentur. cum autem Aequi et Sabini Romani arma inferrent, per idoneos homines effecerunt ut sibi belli administratio mandaretur. itaque ex decemviris Servius Oppius et Appius Claudius domi remanserunt, caeteri octo contra hostes sunt profecti.

Sed tam in urbe quam in castris turbabantur omnia: unde nova seditio orta est. nam cum belli duces in Sabinorum agrum impressionem fecissent, L. Siccius rei bellicae peritissimum et praecipuae apud plebem auctoritatis virum, cum aliis ad occupandum castrum quoddam missum, per comites eius peremerunt. rumore in castris sparsso, cum una cum aliis ab hostibus caesum esse, milites ad cadavera tollenda profecti, cum nullum hostile corpus sed civium complura undique circa Siccium

ἀπέκτεινεν ἀμυνόμενος. ὡς οὖν κύκλω τε αὐτοῦ κειμένους καὶ
 D τετραμμένους πρὸς αὐτὸν εἶδον, ὑπέτόπισαν τὸ γενόμενον καὶ
 μέντοι καὶ ἐθορύβησαν· πρὸς δὲ τοῖς καὶ διὰ τι τοιοῦτον.

Λούκιός τις Οὐεργίνιος ἐκ τοῦ πλήθους ὢν καὶ θυγατέρα
 ἔχων περικυλλῆ Λουκίῳ Ἰκίλλῳ τῶν δημοίων αὐτῷ ἐκδώσειν ἐμελλε.⁵
 ταύτης δὲ Κλαύδιος ἔρασθεις καὶ μὴ τυχῶν, παρισκεύασέ τινας
 δουλαγωγῆσαι αὐτήν· καὶ δικαστὴς ἦν ἐκεῖνος. ἐλθὼν οὖν ὁ τῆς
 κόρης πατὴρ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἐδικαιολογεῖτο. ὡς δὲ ὁ Κλαύ-
 διος ταύτης κατεψηφίσατο καὶ τοῖς δουλαγωγοῦσιν αὐτήν ἢ κόρη
 παρεδόθη καὶ οὐδείς ἐπήμνηεν, ὑπερήγγησεν ὁ ταύτης πατήρ,¹⁰
 καὶ τὴν θυγατέρα κοπίδι διαχειρισάμενος πρὸς τοὺς στρατιωτάς
 W II 28 ὡς εἶχεν ἐξώρμησεν. οὗς οὐδὲ πρὶν εὐ διακειμένους οὕτως ἐτάρα-
 P I 348 ξεν ὥστε εὐθὺς ἐπὶ τὴν πόλιν πρὸς τὸν Κλαύδιον ἐπειχθῆναι.
 καὶ οἱ ἔτεροι δὲ οἱ ἐπὶ τοὺς Σαβίνους ἐστρατευμένοι, ἐπεὶ τοῦτ'
 ἔμαθον, τό τε τάφρονεμα ἐξέλιπον, καὶ συμμιζαντες τοῖς λοιποῖς¹⁵
 ἄνδρας εἴκοσιν ἑαυτῶν προεστήσαντο, καὶ οὐδὲν μικρὸν ἰλογίζοντο
 πρᾶξαι. καὶ τὸ ἄλλο δὲ πλῆθος τὸ ἐν τῇ πόλει προσεχώρησεν
 αὐτοῖς καὶ μετ' αὐτῶν ἐθορύβει.

Ἐν τούτοις ὁ μὲν Κλαύδιος φοβηθεὶς ἐκρύβη, Ὀππιος δὲ
 τὴν τε βουλὴν ἤθροισε καὶ πέμψας ἐπέθρετο τοῦ πλήθους τί βοῦ-²⁰
 λονται. οἱ δὲ τὸν Οὐαλλέριον Λούκιον καὶ τὸν Ὀράτιον Μάρ-
 κον, ἄνδρας ἐκ τῶν βουλευτῶν αὐτοῖς προσκειμένους, πιμψθῆναι

1 τε om C. 2 ὑπέτοπισαν A. καὶ μέντοι] οὐ μέντοι C.
 5 λουκίλλῳ κίλλῳ B. 7 καὶ δικαστὴς ἦν ἐκεῖνος add AB.

iacentia et ad eum conversa viderent, quos se defendendo occiderat, suspicati quid actum esset et tumultuati sunt. huc aliud facinus accessit.

Lucius Verginius homo plebeius virginem formosissimam L. Icilio eiusdem ordinis viro despouderat. quam cum Claudius deperiret, nec tamen ea potiri posset, quibusdam negotium dedit virginis in servitutem nasserendae: ipse autem pro tribunali sedebat. virginem cum pater e castris reversus defenderet, Claudius autem accusatoribus, nemine opitulante, addiceret traderetque, pater dolore commotus filiam cultro transfigit: statimque ad milites properat. quos nec ante bene affectos sic perturbavit, ut mox in urbem contra Claudium accurrerent. alii quoque qui contra Sabinos pugnabant, ea re cognita, vallo deserto congressi cum reliquis, viris viginti summa rerum mandata, nihil modicum cogitant. accessit etiam urbana multitudo ac tumultum auxit.

Interea Claudius prae metu se abscondit: Oppius vero coacto senatu per internuntios multitudinem percontatur quid sibi velit. quae cum L. Valerium et M. Horatium senatorii ordinis, sed homines populares, ad se mitti postularet, per quos responsum datura esset, iique missi non essent, veritatis decemviris ne iis contra se ducibus uterentur

σφίσιν ἐζήτουν, ὡς τι δι' ἐκείνων ἀποκρινόμενοι. ἐπεὶ δὲ οὐκ **B**
ἐπέμψθησαν, φοβηθέντων τῶν δέκα ἀρχόντων (ἔδη γὰρ πάντες
πυρῆσαν) μὴ στρατηγῶς αὐτοῖς κατ' αὐτῶν χρήσαιτο, ἔτι μᾶλ-
λον ὠργίζοντο. φόβος οὖν τοῖς βουλευταῖς ἐπέσειεν οὐ μέτριος
5 ἐντεῦθεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ γνώμην τῶν ἀρχόντων τὸν τε
Οὐαλλέριον σφίσι καὶ τὸν Ὀράτιον ἐπέμψαν. καὶ τούτου σύνυλ-
λαγῆς γενομένης τοῖς μὲν θορυβήσασιν ἄδεια τῶν προχθέντων
ἐδόθη καὶ ἡ δεκαρχία κατελύθη, αἱ δὲ ἐπέτειοι ἀρχαὶ αἶ τε λοιπαὶ
καὶ αἱ τῶν δημάρχων ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προνομίοις ἐπανήλθον ἐφ'
10 οἷσπερ ἦσαν καὶ πρότερον. ἀποδειχθέντες δὲ ἀρχοντες ἄλλοι τε
καὶ Οὐεργίνιος τὸν μὲν Ὀππιον τὸν τε Κλαύδιον εἰς δεσμοκτήριον **C**
ἐπέβαλον, οὐ πρὶν ἐθινθῆναι ἑαυτοῖς διεχειρίσασθαι, τοὺς δὲ
λοιποὺς ἐγράψαντο καὶ ἐλόγτες ἐξήλασαν.

19. Οἱ δ' ἕπατοι (τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ἕπατους αὐ-
15 τοὺς προσαγορεύθηται, στρατηγῶς καλουμένους τὸ πρότερον·
ἦσαν δὲ Οὐαλλέριος καὶ Ὀράτιος) καὶ τότε καὶ μετέπειτα τῷ πλή-
θει προσέκειντο καὶ μᾶλλον αὐτοῦς ἢ τοὺς ἐπατριῆδας ἐκράτυναν.
ἐλαττούμενοι οὖν οἱ ἐπατριῆδαι οὔτε ῥῆδιον συνέλεγοντο οὔτε τὰ
πράγματα ἐπ' αὐτοῖς ἐποίουν παντάπασιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δημάρ-
20 χους οἰωνοσκοπία ἐν συλλόγοις χρῆσθαι δεδώκασιν· ὁ λόγος μὲν **D**
τιμὴν αὐτοῖς ἔφερε καὶ ἀξίωμα (μόνοις γὰρ τοῦτο ἐκ τοῦ πάνν
ἀρχαίον τοῖς ἐπατριῆδαις ἐπετέτραπτο), ἔργῳ δὲ κώλυμα ἦν, ἵνα

1 ἀποκρινόμενοι A. 4 ἐντεῦθεν οὐ μέτριος AB. 10 οἷσπερ
ἦσαν καὶ πρότερον AB, οἷς παρῆσαν καὶ πρότερον C, οἷς πρῶην
ἦσαν PW. δὲ] τὸ A. 14 αὐτοῖς ἕπατους B. 21 τοῦτο]
τούτου A. 22 ἐπετέτραπτο B.

Fontes. Cap. 19. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

(iam enim omnes decemviri aderant), maior indignatio plebis est exorta. qua territus senatus vel invitis decemviris Valerium et Horatium ablegavit. compositaque controversa, tumultus auctoribus data est impunitas, decemviratu abrogato: annui vero magistratus cum reliqui tum tribunorum, iisdem condicionibus quibus prius steterant, sunt revocati. lecti magistratus cum alii tum Verginius Oppium et Claudium in carcerem compegerunt (qui antequam causam dicerent sibi ipsi manus attulerunt), reliquos accusatos et damnatos in exilium eiecerunt.

19. Consules vero (quibus tum primum id nomen factum esse fertur, cum ante praetores vocarentur) Valerius et Horatius, et tum et deinceps multitudini addicti, plebeiorum opes magis quam patrum firmarunt. itaque patres imminuta auctoritate neque ullarum rerum potestatem prorsus sibi vindicabant. quin tribunis etiam in conventibus auspiciis utendi facultatem per honoris speciem concesserunt (id enim manus ab antiquissimis temporibus ad solos patricios pertinebat); cum re vera

μη φεδῶς οἱ δῆμαρχοι καὶ τὸ πλῆθος ὅσα βούλοιντο πράττειν, ἀλλὰ προφάσει τῆς οὐλοσκοπίης ἔστιν ὃ ἐμποδίζονται. ἀχθόμενοι δὲ τοῖς ὑπάτοις οἱ τε ἐπατριῖδαι καὶ ἡ βουλὴ, ὡς τὰ τοῦ πλῆθους φρονοῦσιν, οὐκ ἐψηφίσαντο σφίσι τὰ ἐπιπικία, πόλεμον ἑκατέρου νικήσαντος, ὃθ' ἡμέραν ἑκάστῳ ἀπένειμαν ὡσπερ εἰ-5
 θιστό. τὸ μέντοι πλῆθος ἐπὶ δύο τε ἡμέρας ἐώρτασε καὶ τοῖς ὑπάτοις τὰ νικητήρια ἐψηφίσαντο.

P I 349 Οὕτως ὃν ἐς διαφορὰς τῶν Ῥωμαίων ἐλθόντων, οἱ ἐναντίοι σφίσι ἀναθαρσύναντες ἐπήσαν αὐτοῖς. τῷ δ' ἐξῆς ἔτι Μάρκου Γενουκίου καὶ Γάτων Κορυτίου ἐπατευόντων ἐπ' ἀλλήλους 10
 ἐτράποντο. οἱ τε γὰρ τοῦ πλῆθους καὶ ὑπατεύειν ἤθελον, ἐπιπερ ἰδημάρχων οἱ ἐπατριῖδαι πρὸς αὐτοὺς μεθιστάμενοι, καὶ οἱ ἐπατριῖδαι λίαν τῆς ὑπάτου ἀρχῆς περιείχοντο. καὶ πολλὰ κατ' ἀλλήλων καὶ βίβια ἐλεγόν τε καὶ ἔπραττον. ἵνα δὲ μὴ πρὸς τι χεῖρον χωρήσωσι, τοῦ μὲν ἴσθου τῆς ἡγεμονίας οἱ δυνατοὶ αὐ- 15
 τοῖς παρεχώρησαν, τοῦ δὲ ὀνόματος οὐ μετέδοκαν, ἀλλ' ἀνθ' ἑ
 B ὑπάτων χιλιάρχους ὠνόμασαν, ἵνα μὴ τὸ τῆς κλήσεως ἔντιμον τῷ σύσσημι ὁμίλῳ καταρροπαίνοιντο. καὶ τρεῖς ἀφ' ἑκατέρου χιλιάρχους ἀντὶ τῶν δύο ὑπάτων αἰρεῖσθαι συνέδοξεν. οὐ μέντοι τὸ τῶν ὑπάτων ἐξέλιπε τέλειον ὄνομα, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὑπάτοι κα- 20
 θίσταντο, ποτὲ δὲ γε χιλιάρχοι. οὕτω μὲν ὃν ταῦτα παρῶν δό-
 ται γίνεσθαι, καίτοι οὐ μόνον τῶν ὑπάτων δικτάτορας ἀνειπόν-

10 ἐκαλλήλοις A. 14 μὴ om C. 21 ὃν add A. 22 δικτάτορας om C.

id agerent, no tribuni et multitudo quidvis temere exsoqui possent, sed per causam auspicioꝝ aliquando impedirentur. patricii et senatus irati consulibus, ut plebis fautoribus, nec triumphum decreverunt, quamvis uterque hostes vicisset, et neutri diem do moro assignarunt, sed multitudo et bidduum ferias celebravit et triumphum illis decrevit.

¶ Ea discordia froti hostos receptis animis Romanos invaserunt. anno sequente, Marco Genucio et C. Curtio consulibus, contentiones redintegratae sunt. nam plebeis consulatum expetentibus, quod patricii ad plebem transeuntes tribunatum gererent, patriciis vero acriter defendentibus, multa violenter invicem et dicta et facta sunt. ne quid vero deterius sequeretur, locupletes magistratum ipsum plebi concesserunt, sed nomen non communicarunt: dixeruntquo tribunos militares pro consulibus, ne honoratum vocabulum a promiscua turba inquinaretur. placuit igitur ternos ab utraque factione tribunos doliigi, duorum consulum loco. nequoꝝ tamen horum nomen penitus defecit, cum alias consules alias tribuni crearentur. atque haec ita esse acta traditum est. dictatores autem non soli consules, quamvis eorum auctoritas illorum magistratu multo minor esset, sed tribuni etiam aliquando designarunt. for-

των, και ταῦτα πολὺ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐλαττωμένων, ἀλλὰ καὶ
 χιλιάρχων τοῦτο πεποιηκότων ἐνόησε· λέγεται δὲ ὅτι οὐδείς τῶν W II 29
 χιλιάρχων, καίτοι πολλῶν πολλᾶκις νικησάντων, ἐπεινίκια ἔπειψεν.

Οἱ μὲν οὖν χιλιάρχοι οὕτω τότε ἤρθεσαν, οἱ δὲ τιμηταὶ C
 5 τῷ ἐχομένῳ ἔτι Βαρβάτου καὶ Μάρκου Μακρίνου ἵπαινονόντων
 κατεδείχθησαν· καὶ ἤρθεσαν Λούκιος τε Παπείριος καὶ Λού-
 κιος Σεμπρόνιος. χειροτόνηντο δὲ ὅτι οἱ ἕπατοι ἀδύνατοι ἐπὶ
 πάντας διὰ τὸ πλῆθος ἐξαρκεῖν ἦσαν· τὰ γὰρ τοῖς τιμηταῖς ἀπο-
 νεμηθέντα προνόμια ἐκείνοι μέχρι τότε ἐποιοῦν. δύο τε ἦσαν οἱ
 10 τιμηταὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐκ τῶν ἑπατριδῶν. ἤρχον δὲ τὰ μὲν πρῶτα
 καὶ τὰ τελευταῖα ἐπὶ πενταετιᾶν, ἐν δὲ τῷ μίσῳ χρόνῳ ἐπὶ τρεῖς
 ἔξαμηνους· καὶ ἐγένοντο τῶν ὑπάτων μείζους, καίτοι μέρος τῆς
 ἐκείνων λαβόντες ἀρχῆς. ἔξῃ δὲ αὐτοῖς τὰς τε προσόδους τὰς D
 κοινὰς ἐκμισθοῦν, καὶ τῶν ὀδῶν καὶ τῶν δημοσίων οἰκοδομημά-
 15 των ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῆς ἐκάστου εὐπορίας δια-
 τελεῖν, καὶ τὸν βίον τῶν πολιτῶν ἐπισκοπεῖν τε καὶ ἐξετάζειν, καὶ
 τοὺς μὲν ἀξιόους ἵπαινον ἐς τὰς φυλὰς καὶ ἐς τὴν ἑπαδίαν καὶ τὴν
 γερουσίαν ἐγγράφειν, καθὼς ἐκάστοις προσήκειν ἐνομίζετο, τοὺς
 δ' οὐκ εὖ βιοῦντας ἀπανταχόθεν ὁμοίως ἀπαλεῖφειν· ὃ μείζον
 20 πάντων ἦν τῶν τοῖς ὑπάτοις καταλειφθέντων. πίστει δ' ἐνθρ-
 κους ἐφ' ἐκάστῳ πεποιήντο ὡς οὔτε πρὸς χάριν οὔτε πρὸς ἔχθραν
 τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐξ ὀρθῆς γνώμης τὰ συμφέροντα τῷ κοινῷ καὶ
 σκοποῦσι καὶ πράττουσι. καὶ τὸν δῆμον ἐπὶ τε νόμων ἐισφο-

6 κατεδείχθησαν] κατεκρίθησαν B. 15 ἐπιτελεῖσθαι C. 17 φυ-
 λακὰς B.

tur tamen nullus unquam tribunus triumphasse, quamvis multi saepe
 hostes vicissent.

Tribuni igitur tunc hoc modo creati sunt, censores vero anno
 sequente Barbato et M. Macrino consulibus: electi autem sunt L. Papi-
 rius et L. Sempronius. eorum creandi causa fuit quod consules ob mul-
 titudinem omnia negotia exsequi non possent: nam iura censoribus attri-
 buta ad id usque tempus illi tenuerant, ac principio bini fuere censo-
 res patricii, qui initio et postremo ad quinquennium imperarunt,
 interiecto vero tempore menses 18; ipsisque consulibus, quamvis parte
 duntaxat potestatis eorum accepta, superiores evaserunt. muneri eorum
 fuit publica vectigalia elocare, vias et publica aedificia curare, cuiusque
 facultates describere, mores civium observare et explorare, ac laude
 dignos in tribus, in ordinem equestrem, in senatum referre pro cuiusque
 meritis, improbae vitae homines eodem modo ex albo delere: id quod
 maius erat iis omnibus quae consulibus relinquebantur, dabant autem
 in unoquoque iusiurandum, se nec gratia nec odio quicquam acturos,
 sed sincero animo ea quae re publica essent et deliberaturos et acturos.

P 1350 ραῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συνήθροισιν, καὶ τῶ τῶν μειζόντων ἀρχῶν κόσμῳ πλὴν ἑαβδούγων ἐχρῶντο. τοιαύτη ἡ τῶν τιμητῶν ὑπῆρχεν ἀρχή. τῶν μόντοι μὴ ἀπογραψαμένων τὰς οὐσίας ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς καὶ ἑαυτοῖς, τὰς μὲν οὐσίας οἱ τιμηταί, αὐτοὺς δ' ἐκείνους οἱ ἑπᾶτοι ἐπέπρασκον. χρόνῳ μὲν οὖν τινι ταῦθ' οὕτως 5 ἐπράχθη, ὕστερον δὲ τὸν ἄνωξ τῆ βουλιῆ καταλεχθέντα διὰ βίου βουλευεῖν ἔδοξε, μηδ' ἀπαλείφεισθαι, εἰ μὴ τις ἀδικήσας καὶ κριθεὶς ἠτίμωτο ἢ κακῶς ζῶν ἠλέγχθη· τοὺς γὰρ τοιοῦτους ἀπέλειπον καὶ ἀντ' αὐτῶν ἑτέρους ἐνέγραφον.

B Τῶν δὲ προσκαιρῶς ἀρχόντων περισβεία μὲν ἐδίδοτο τοῖς 10 δικτάτορσι, δευτερεῖα δὲ γε τοῖς τιμηταῖς, ἡ δὲ τρίτη τάξις τοῖς ἱππάρχοις νενέμητο * καὶ οὕτω ταῦτα ἐτέτακτο κἂν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἦσαν κἂν ἀπελλάγησαν. εἰ γὰρ τις ἐκ μειζοντος ἀρχῆς εἰς ἑποδειστέραν κατέστη, τὸ τῆς προτέρας ἀξίωμα εἶχεν ἀκέραιον. εἰς δὲ τις ἐν πρίγκιπα μὲν τῆς γερονσίας ἀνόμαζον, λέγοιτο δ' ἂν 15 καθ' Ἑλληνικὰς πρόκριτος, συμπάντων προεῖχε τὸν χρόνον ἐν προεκρίναιτο (οὐ γὰρ διὰ βίου τις εἰς τοῦτο προεχειρίζετο), καὶ προέφερε τῶν ἄλλων τῶ ἀξιώματι, οὐ μὴν καὶ δυνάμει ἐχρῆτο τινί.

C 20. Χρόνον μὲν οὖν τινα εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς περιόικους ἤγαγον· εἶτα λιμοῦ ἐπικρατήσαντος, ὥστε τινὰς 20 καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτοὺς ἐμβαλεῖν μὴ φέροντας τὸν λιμόν, ἕστασίουσιν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐπύθρους ὡς περὶ τὸν σῖτον κακουρ-

7 δουλεύειν B. 10 μὲν om B. ἐδίδοτο B. 12 ὑπάρχοις C. 16 συμβάντων C. 21 ἐς B.

Fontes. Cap. 20. *Dionis Historiae Romanae libri deperditii.*

populum item ad rogandas leges aliaque munia convocabant; et maiorum magistratum ornamentis, lictoribus exceptis, utebantur. ac tale censorum munus fait. qui vero, cum census agebatur, sua nomina et facultates professi non erant, eorum facultates a censoribus, ipsi a consulibus vendebantur. et haec ad tempus aliquod sic acta sunt: post constitutum est ut, qui semel in senatum lectus esset, per omnem aetatem in eo maneret, neque deleteretur ex albo nisi ob facinus ignominioso iudicio condemnatus esset aut improbae vitae convictus. talibus enim in ordinem coactis alios in eorum locum substituebant.

In magistratibus temporum causa institutis principem obtinebant locum dictatores, proximum censores, tertium magistri equitum: qui ordo, sive in magistratu essent sive eo abissent, observabatur. quod si ad humilium munus descendissent, priorem dignitatem inviolatam obtinebant. unus quidam princeps aenatus per id tempus dum is honos durabat (neque enim perpetuus erat) omnibus dignitate, non potentia, praestabat.

20. Ad hunc modum pace ad tempus domi et foris constituta, tanta fames urbem oppressit, ut quidam inedia non ferentes in flumine se praecipitarent. unde orta seditione pauperes divitibus aauone sup-

γούντας ἐν αἰτίᾳ πεποιήντο, οἱ δὲ τοὺς πένητας ὡς τὴν γῆν μὴ
 βουλομένους ἐργάζεσθαι. ἰδὼν δὲ τοῦτο Σπούριος Μάλλιος ἀνήρ
 ἱππεὺς πλούσιος, τυραννίδι ἐπικειρήθηκε, καὶ οἶτον ἐκ τῆς περι-
 χώρου προύμιενος πολλοῖς μὲν ἐπενουσίων πολλοῖς δὲ καὶ προῦκα
 5 ἐδίδον, καὶ τούτου σιγχοὺς προσοικειωσάμενος ὄπλα τε ἐπορί-
 σαστο καὶ φρουρούς· καὶ ἐκράτησεν ἂν τῆς πόλεως, εἰ μὴ Μινού- D
 κιος Ἀγγορῆνος ἀνὴρ εὐπατρίδης ἐπὶ τῇ σιτοδοσίᾳ τεταγμένος
 καὶ αἰτιώμενος ἐπὶ τῇ σιτοδείᾳ εἰσῆγγειλε τῇ βουλῇ τὸ πραττόμε-
 νον. ἣ δὲ γερούσια μαθούσα τὸ μήνυμα δικιτάτορα παρανίκα
 10 ἐν τῷ συνεδρῷ ἀνέπε τὸν Κύντιον τὸν Λούκιον τὸν Κικινάτον, W II 30
 καὶ ταῦτα παρήλικα ὄντα· ὀδογονοτούτης γὰρ ἦν. κακίᾳ τὴν
 ἡμέραν πᾶσαν ἀνάλωσαν σιγκαθήμενοι, ὡς τι δὴ βουλευόμενοι,
 ἵνα μὴ τὸ γεγονός ἐκφοιτήσῃ. νεκτὸς δὲ ὁ δικιτάτωρ τὸ Κικι-
 τώλιον καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπικαιρότατα διὰ τῶν ἱππέων προκαταλα-
 15 βῶν, ἔωθεν ἐπὶ τὸν Μάλλιον ἐπεμψε Γάϊον Σερούλιον τὸν ἱπ-
 παρχον, ὡς δι' ἄλλο τι ἐκείνον μετακαλούμενος. ὁ δέ, ὑποτο- P I 351
 πήσαντός τι τοῦ Μαλλίου καὶ διαμελλοντος, δέσας μὴ ὑπὸ τοῦ
 πλήθους ἐξαρπασθῆ (ἤδη γὰρ συνέτριχον) ἐκτινε τὸν ἄνδρα, ἣ
 αὐτογνωμονήσας ἢ τοῦτο κεκελευσμένος πρὸς τοῦ δικιτάτορος. Θο-
 20 ρυβηθέντιος δ' ἐπὶ τούτῳ τοῦ πλήθους ὁ Κύντιος δημηγορήσας
 καὶ οἶτον σφίσι παρασχὼν καὶ μὴ τινα ἕτερον ἢ κολάσας ἢ ἐπαι-
 τιασάμενος τὸν Θόρυβον ἔπαυσε.

2 βουλομένους ABCW, βουλευομένους P. μάλιος A hic et
 infra. Μαλλιος? 4 μὲν om C. 5 προσοικειωσάμενος A,
 προσοικειωσάμενος PW. 6 μονούκιος A. 9 μήνυμα ABC,
 μήνυμα PW. 14 καταλαβῶν B. 15 ἐπεμψε om C.
 19 κεκελευσμένοι A. 20 κύντιος B.

pressionem, divites pauperibus agriculturae neglectum crimini dabant,
 qua de causa Spurius Maelius eques, homo dives, coemptus a finitimis
 frumentum aliis minoris vendidit, aliis gratuito dedit; eaque re multis
 sibi conciliatis, spe regni concepta, arma et satellites comparavit, atque
 urbe potitus esset, nisi Miuucius Augurinus vir patricius, rei frumenta-
 riae praefectus, cum ob annonae penuriam accusaretur, rem ad senatum
 detulisset. qui statim L. Quintium Cincinnatum dictatorem dixerunt,
 virum exactae aetatis, annum agentem octogesimum; atque in curia totum
 diem deliberantium specie conseruerunt, ne id decretum foras eliminaretur.
 noctu dictator Capitolium et alia opportuna loca per equites occupa-
 rat. mane C. Servilium magistrum equitum ad Maelium mittit, quasi
 per aliam causam arcessendum, at ille Maelium aliquid suspicantem et
 tergiversantem, veritus ne concursu populi eriperetur, interficit, sive
 sumpse consilio sive dictatoris iussu. ob quod factum tumultuante mul-
 tudine, Quintius contione habita et frumento distributo, accusato mul-
 tatoque nemine, motum eum sedavit.

Πολέμων δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ διαφόρων ἔθνων ἐπινηνεγμέ-
 των, τοὺς μὲν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐνίκησαν, τοῖς δὲ Τυρρηνοῖς
 ἐπὶ μακρὸν ἐπολέμησαν. Ποστουμίον δὲ νεικηκότος τοὺς Αἰ-
 κουοὺς καὶ μεγάλην πόλιν ἐλόντος αὐτῶν, ὅτι μῆτι' ἐκίνηθη οἱ
 Β στρατιώται εἰς προνομὴν ἐξεχωρήθησαν μῆτι τε τῆς λείας αἰτή- 5
 σαιτες ἔλαβον, τὸν τε ταμίαν τὸν δικαιθήμενον αὐτὴν περιστάτιες
 ἐφόρνευον, καὶ τὸν Ποστούμιον ἐπιτιμῶντα αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ καὶ
 ζητιοῦντα τοὺς αὐτόχειρας προσαπέκτειναν, καὶ τὴν χάραν οὐ τὴν
 ἀλμαῶτον μόνον ἀλλὰ καὶ πᾶσαν προσένειμαν ἑαυτοῖς τὴν ἐν
 τῷ δημοσίῳ τότε τυγχάνουσαν. κἄν ἐπὶ πλείστον ἢ στάσις διήρ- 10
 κισεν, εἰ μὴ πόλεμος αὐθις Ῥωμαίοις παρὰ τῶν Αἰκουῶν ἐπιη-
 νεκτο. φοβηθέντες γὰρ διὰ τοῦτο ἡσύχασαν, καὶ τὴν τιμωρίαν
 τῶν φόνων εἰς ὀλίγους ἐλθοῦσαν ἐπέμειναν, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐναν-
 τίους στρατεύσαντες μάχῃ αὐτοὺς νεικήκασιν. διὸ τὴν τε λείαν
 C αὐτοῖς οἱ δυνατοὶ δίδουσαν καὶ μισθὸν τοῖς πεζοῖς εἴτα καὶ τοῖς 15
 ἵππεῦσιν ἐψηφίσαντο· ἄμισθι γὰρ μέχρι τότε καὶ οἰκόσιτοι ἐστρα-
 τεύοντο· τότε δὲ πρῶτον μισθοφορεῖν ἤρξαντο.

Πολέμων δὲ αὐτοῖς πρὸς Οὐϊέντιας συστάντος, ἕως μὲν κατὰ
 σφᾶς ἐπολέμων ἐκείνοι, πολλάκις αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν,
 καὶ ἐς πολιορκίαν κατέστησαν· προσγενομένων δὲ αὐτοῖς συμ- 20
 μάχων ἐπεξῆλθον τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ἐπεκράτησαν. ἐν τούτοις δὲ
 ἢ πρὸς τῷ ὄρει τῷ Ἀλβανῷ οὐσιν λίμνη, ὑπὸ τῶν πέριξ αὐτῆς
 περικλειομένη λόφων καὶ μὴ ἔχουσα ἐκροήν, κατὰ τὸν τῆς πο-
 λιορκίας τῶν Οὐϊέντων καιρὸν ἐς τοσοῦτον ἐπλημμύρησεν, ὡς

5 ἐχωρήθησαν Β. 20 δ' Β. 22 ἢ Α, καὶ ΡW. 24 ἐπλημ-
 μυρην ΑC.

Deinde Romani bellis petiti a diversis gentibus, caeteras paucis diebus vicerunt, sed cum Tyrrhenis longo tempore decertarunt. milites, cum Postumius victis Aequis magnam eorum urbem expugnatam non diripiendam dedisset, neque ex manubilis quicquam concessisset, quæstorem primum, deinde ipsum etiam Postumium, obiurgantem et caedis suctores ad supplicium postulantom, occiderunt; neque recens captum duntaxat, sed omnem publicum agrum sibi vindicaverunt. ac diuturnis fuisset illa seditio, nisi belli ab Aequis redintegrati terrore quievissent. caedium poena in paucis consumpta, hostes vicerunt, quemobrem potentes et manubias inter eos distribuerunt, et pediti, deinde etiam equiti stipendia decreverunt: nam ad id usque tempus siue mercede ac suis impensis militabant, ac tum demum stipendia merere coeperunt.

Bello adversus Veientes orto, dum illi suo Marte pugnabant, a Romanis saepe victi et intra moenia compulsi sunt; sed sociorum viribus aucti, eruptione ex urbe facta Romanos profligarunt. interea lacus Albanus tumulis undique septus, cum nullum haberet aqua exitum, dum Veii obsidentur ita inundavit ut aqua ultra montes evoluta ad mare de-

ὑπερκεχεῖσθαι καὶ τῶν δρυῶν καὶ κατιέναι πρὸς θάλασσαν. κρι-
 ναντες δ' οἱ Ῥωμαῖοι πάντως τι διὰ τούτου θεῖον σημαίνεσθαι, D
 ἐπεμψαν εἰς Δελφούς περὶ τούτου χρησόμενοι. ἦν δέ τις καὶ
 παρὰ τοῖς Οὐέντιαις Τυρσηνὸς ἀνὴρ μαντικός. ἐς ταῦτον οὖν ἦ
 6 τε Πυθία καὶ ἡ ἐκείνου μαντεία συνέδραμον· καὶ ἄμφω γὰρ ἀλώ-
 σισθαι τὴν πόλιν εἶπον διὰ τὸ ὕδωρ τὸ πλημμυρῆσαν μὴ εἰς θά-
 λασσαν ἐκπέσῃ ἀλλ' ἀναλωθεῖν ἐτέρωθεν, καὶ τινὰς ἱερουργίας
 διὰ τοῦτο γενέσθαι ἐκέλευσαν. ἀλλ' ὁ μὲν Πύθιος οὔτε τίσι
 θεῶν οὐδ' ὅπως αὐτὰς ποιήσουσι διεσάφησεν, ὁ δὲ Τυρσηνὸς
 10 ἐφίκει μὲν εἰδέναι, οὐδὲν δὲ ἰδέσθαι. οἱ γοῦν περὶ τὸ τεῖχος ὄθεν
 ἐκεῖνος ὤμιλλε τεταγμένοι Ῥωμαῖοι, φίλαν πρὸς ἐκεῖνον ὑποκρη-
 θέντες, τὰ τε ἄλλα θαρρεῖν αὐτῶ ἐνιδίδουν, καὶ ἀδειῶς ἐπέτρηπον P I 352
 ἐκφοιτῶν· καὶ οὕτω συλλαβόντες αὐτόν, πάντα τὰ καθήκοντα
 ἠνύκασαν ἔξιπεῖν. καὶ κατὰ τὴν ὑποθήκην ἐκείνου τὰς τε θυ-
 15 σίας ἐποίησαν καὶ τὸν λόφον διέτρησαν καὶ τὸ πλεονάζον ὕδωρ
 εἰς τὸ πεδῖον κρηπτεῖ διώρυγι μετωχέτευσαν, ὥσθ' ἅπαν ἐν αὐτῶ
 ἀναλισκείσθαι καὶ μὴ τι καταρρέειν εἰς θάλασσαν.

21. Ἄρτι μὲν οὖν τοῦτο ἐγένετο, καὶ δικτάτωρ ἤρθε
 Μάρκος Φούριος Κάμιλλος. ὅς προσβαλὼν τῇ πόλει ἐπεὶ οὐδὲν W II 31
 20 ἦνεν, ἐπόγειον ὠρύξαστο δίοδον πόρρωθεν ἀρξάμενος εἰς τὴν
 ἀκρόπολιν φέρουσαν. παρεσκευασμένου δὲ ἤδη τοῦ ὑπονόμου,

7 ἐκπέσῃ A, ἐκπέσῃ PW.
 ομνασμένου C.

19 φροῖριος AB.

21 παρα-

FOURTE, Cap. 21. Usque ad p. 76 v. 18 ἐπιπέσῃ ἐπιπέσῃ Plutarchi
 Camillus c. 5—8, paucis mutatis et additis ex Dione, ut videtur;
 cui fortasse tribuenda sunt etiam quae de triumpho narrantur.

curreret. quo cum Romani divinitus portendi aliquid crederent, Delphi-
 cum oraculum con-ulserunt. erat et apud Veientes Tyrrhenus vates,
 qui cum Pythia consentiebat. ambo enim urbem expugnatum iri affir-
 mabant, si quae exundasset aqua in mare non decurreret sed alibi con-
 sumeretur; et quaedam sacra fieri iusserunt. verum Apollo nec quibus
 diis nec quo ritu immolandum esset declaravit: Tyrrhenus autem, cum
 ea scire videretur, celabat. itaque Romani circa moenia, ubi cum eo
 colloqui solebant, dispositi, simulata amicitia cum aliis in rebus eum
 bono animo esse iusserunt, tum impune in castra exire permisunt; et
 comprehensum omnia quae facta essent opus effari coegerunt. ex illius
 igitur praeceptis rem divinam fecerunt, perfossoque tumulo aquam redun-
 dantem occultis meatibus in campum emisunt; in quo omnis consumpta
 est, nec in mare quicquam influxit.

21. Hoc peracto M. Furius Camillus dictator creatus, cum impetu
 in moenia facto nihil profecisset, a longinquo auspiciatus, cuniculo in

ἐπεὶ πολλοὶ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥώμης αὐτῶ προσειχώρησαν ἐθελονταί,
B παραλαβὼν κἀκείνους προσέβαλε τῇ πόλει καὶ πανταχούθεν τὸ τεῖχος ἐκέκλωσε· τῶν δ' ἐντὸς περὶ πάντα τὸν περιβολὸν σκιδασθέντων, ἔλαθον ἕτεροι διὰ τῶν ὑποδόμων γεγοτότες ἐντὸς. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ῥωμαίων διαρπαζόντων τὰ ἐν αὐτῇ, **5** ὄρων ἀπὸ τῆς ἄκρας ὁ Κάμιλλος τὰ πραττόμενα ἐστέναζει καὶ ἐδάκρυσε καὶ "ὦ θεοί" ἔφη, "εἴ τις Ῥωμαίους δευτελεῖται νέμισις τῆςδε τῆς εὐπραγίας ἀντίστροφος, εὐχομαι ταύτην εἰς ἑμιαυτὸν τελευτήσαι." τὴν δὲ τῆς λείας δεκάτην ἐξελὼν ἀπόντων τῶν στρατιωτῶν ἀνέθετο τῷ Ἀπόλλωνι, εὐχὴν τοῦτο πρὶν ποιησάμενος. ἀνέ- **10** θετο δὲ καὶ κρατῆρα χρυσοῦν ἐκ τοῦ τῶν γυναικῶν κόσμον πεποιημένον· ἀνθ' οὗ τιμὴ αὐταῖς παραχρημα ἐψηφιστο· ἡ δὲ ἦν **C** τὸ ἐπ' ὀχρημάτων αὐτὰς ἐς τὰς πανηγύρεις φοιτῶν, αὐτοποδία βαδίζούσαις πρότερον ἐς αὐτάς. τῷ δὲ Καμίλλῳ προσώχθησεν ὁ δῆμος καὶ ἐνεμίσησε, τὸ μὲν ὅτι τὴν δεκάτην τῶν λαφύρων οὐκ **15** ἐν τῷ διαρπάξασθαι ταῦτα ἀλλὰ καιροῦ παρελθόντος ἐξελετο τῷ θεῷ, τὸ δ' ὅτι τὰ τε ἄλλα σοβαρῶς ἐθριάμβευσε καὶ πρῶτος Ῥωμαίων λευκῶ τεθρίππῳ τὰ ἐπινίκια ἔπιμψεν.

Ἡ δὲ τῶν ἐπινικίων νομπή, ἦν καὶ θριάμβον ἐκάλουν, τοιαῦτε τις ἐγένετο. ὅτε τι κατορθώθη μέγα καὶ ἐπινικίων ἐπά- **20** ξιον, αὐτοκράτωρ αὐτίκα ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὀνομάζετο, καὶ κλῶνας δάφνης περιέθει ταῖς ῥάβδοις καὶ τοῖς δρομο- **D** κήρῳσι τοῖς τῆν νίκην καταγγέλλουσι τῇ πόλει κομίζων ἐδίδου. ἔλ-

4 διὰ] δὲ C. 6 ἐστέναζει A, ἐστέναζε PW. 8 εἰς ἑμιαυτὸν — 10 Ἀπόλλωνι om CW. "haec reposuimus ex duobus Regiis et Colberteo" DUCANGIUS. ἑμιαυτὸν AB, ἑαυτὸν P. 14 βαδίζούσαις libri omnes. 16 προσελθόντος A. 21 στρατιωτῶν] Ῥωμαίων A. 22 κλῶνας C. προκήρῳσι A.

arcem acto, et militibus a Roma voluntariis anctus, urbem corona circumdatam adoritur, dum civibus in moenia dispersis alii per cuniculum clam in urbem penetrant. cum urbem captam diripi videret, illacrimasse et cum suspirio dixisse fertur "o dii, si qua Romanis divina incumbit ultio huic contraria felicitati, precor ut in me illa desinat." tum vero praedae decimam, in vitis militibus, voto concepto Apollini dicavit; praeterea etiam craterem aureum ex mulierum ornamentis confiatum. pro quo statim eis bonos decretus est ut curribus ad sollennia festa veherentur, ad quae pedibus prius ire solitae erant. Camillum autem indignatio atque invidia populi suscepit, tum ob decimam Apollini non in direptione urbis sed tempore elapso exemptam, tum quod in triumpho praeter caetera insolentius acta caudidos equos currui iunxisset.

Fuit autem triumphi huiusmodi ratio. re bene gesta iustaque parta victoria dux statim a militibus imperator appellatus fasces laureatos per cursores victoriam nuntiantes in urbem mittebat, domum rever-

Θῶν δὲ οἴκαδε τὴν γερονσίαν συνήθροισι καὶ ἤτιι ψηφίσασθαι οἱ
 τὰ ἐπιβόια. καὶ εἰ ἔτυχε ψήφου παρά τε τῆς βοῦλῆς καὶ τοῦ
 δήμου, ἐβεβαιοῦτο αὐτῶ καὶ ἡ ἐπιωνυμία τοῦ αὐτοκράτορος. καὶ
 εἰ μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ἦν ἔτι ἐν ἧ τυγχάνων ἐνίκησε, ταύτη καὶ πανη-
 5 γυριζων ἐκέχρητο, εἰ δ' ὁ χρόνος παρελήλυθε τῆς ἀρχῆς, ἄλλο
 τι πρόσφορον αὐτῇ ἐλάμβανεν ὄνομα· ἰδιώτῃ γὰρ νικητήρια
 πέμψαι ἀπείρητο. ἐνσκευασάμενος δὲ τῇ ἐπιωνυκίῳ σκευῇ, καὶ
 περιβραχιόνα λαβὼν στέφανόν τε δάφνης ἀναθησάμενος καὶ κλά-
 10 συστρατιευσαμένους αὐτῶ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τινάς, ἐδωρεῖτο μὲν
 σφίσι χρήματα, ἐτίμα δὲ καὶ κόσμῳ, περιβραχιονία τέ τισι καὶ P I 353
 δόρατι ἀσίδηρα παρεῖχε, καὶ σιγάνους τοῖς μὲν χρυσοῦς τοῖς
 δὲ ἀργυροῦς ἰδίδου, τοῦνομά τε ἐκάστου καὶ τῆς ἀριστείας φέ-
 ρουσι τὸ ἐκτίπωμα. εἰ γὰρ τείχους τις πρῶτος ἐπέβη, καὶ
 15 τείχους ὁ στέφανος εἶδος ἔφερεν· ἢ καὶ ἔξεπολιόρχησέ τι, καὶ
 τοῦτο κάκεινο ἐκόμιστο. ἐνανκράτησέ τις, ναυσὶν ὁ στέφανος
 ἐκκόμιστο· ἵπποκράτησέ τις, ἵππικόν τι ἔξετιτύπωτο. ὁ δὲ πο-
 λιτὴν τινὰ ἐκ μάχης ἢ ἐτέρου κινδύνου ἢ ἐκ πολλορκίας σώσας
 μέγιστόν τε εἶχε τὸν ἔπαινον καὶ ἐλάμβανε στέφανον γινόμενον ἐκ
 20 δρυός, ὅς ποτὸ πάντων καὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ τῶν χρυσοῦν ὡς
 ἐντιμότερος προτιτίμητο. καὶ οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀριστεύσαν- B
 τα ταῦτα ἐδίδοτο, ἀλλὰ καὶ λόχοις καὶ στρατοπέδοις ὅλοις παρεί-
 χετο. καὶ τῶν λαφύρων πολλὰ μὲν τοῖς στρατιευσαμένοις διανε-

4 καὶ πανηγυριζων ταύτη B. 5 ἄλλο τι] ἀλλ' ὄτι C, ἀλλ' ὁ B.
 13 τε] δὲ A. τῆς] τὰς A. 14 σὺ] ἢ C. τις om A.
 15 ἔφερεν AB, ἐφέρετο PW. 16 κάκεινον? 21 κατὰ B.

sus convocato senatu decerni sibi triumphum petebat: ac suffragiis a senatu populoque impetratis, imperatoris cognomentum ei confirmabatur. quod si adhuc in eo magistratu erat in quo victoriam reportaverat, eo etiam in celebritate utebatur; sin tempus eius dignitatis exierat, aliud nomen eidem accommodatum assumebat: privato enim triumphare non licebat. triumphali habitu ornatus, armillis sumptis, laurea redimitus et ramum dextra teuens populum convocabat; et militibus publice, quibusdam etiam seorsim laudatis pecuniam donabat et ornamenta, ut armillas, hastas sine ferro, et corouas aliis aureas aliis argenteas, expresso in iis nomine et facinore viri. nam qui murum primus conscenderat aut castellum expugnarat, ei muralis et obsidionalis dabatur: qui classe vicerat, eius corona specie navium erat: si equestri pugna vicerat, aliquid equestre effingebatur. qui vero civem in praelio obsidione aliove periculo libera- rat, cum summam laudem assequabatur, tum quernam corouam accipie- bat, cuius honos omnibus argenteis et aureis praeferebatur. haec dona non viris tantum sed et cohortibus et exercitibus totis praebantur. spoliomm magna pars inter milites distribuebatur. fuerant etiam qui

νέμωτο· ἤδη δὲ τινες καὶ παντὶ τῷ δήμῳ δίδωσαν καὶ ἰδαπάνων εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἰδημοσίεον, καὶ εἴ τι περιελλεῖτο, εἰς ναοὺς, εἰς στοὰς ἢ καὶ τι ἕτερον δημόσιον ἔργον ἀνήλισκον.

Ταῦθ' ὁ πομπεύς ποιήσας εἰς τὸ ἄρμα ἀνέβαινε. τὸ δὲ δὴ ἄρμα οὐτ' ἀγωνιστηρίῳ οὔτε πολεμιστηρίῳ ἦν ἐμφερές, ἀλλ' ὅ ἐς πύργου περιφραστὸς τρόπον ἐξείργαστο. καὶ οὐ μόνος ἦν ἐν τῷ ἄρματι, ἀλλ' ἄν γε καὶ παῖδας ἢ συγγενεῖς τινὰς εἶχε, κάκεινων τὰς μὲν κόρας καὶ τὰ ἄρρινα τὰ νεογὰ ἐν αὐτῷ ἀνεβίβαζε, τοὺς δὲ ἄδρότερους ἐπὶ τοὺς ἵππους τοὺς τε ζυγίους καὶ τοὺς σιραφάρους ἀντίθετο· εἰ δὲ πλείους ἦσαν, ἐπὶ κελήτων τῷ πομπεῖ 10 παριπνεύοντες συνεπόμπευον. τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς ὠχεῖτο, ἀλλ' ἐστεμνόμενοι δάμνη πάντες ἐβάδιζον. οἰκέτης μέντοι δημόσιος ἐπ' αὐτοῦ παρωχεῖτο τοῦ ἄρματος, τὸν στέφανον τῶν λίθων τῶν χρυσοδέτιων ὑπερανέχων αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν "ὀπίσω βλέπε," τὸ κατόπιν δηλαδὴ καὶ τὰ ἐφεξῆς προσκόπει τοῦ βίου, μηδ' ὑπὸ 15 τῶν παρόντων ἐπαρθῆς καὶ ὑπερφρονήσης. καὶ κώδιον ἀπήρ-
D τητο καὶ μάστιγ τοῦ ἄρματος, ἰνδεικτικὰ τοῦ καὶ δυστυχεῖσαι αὐτὸν δύνασθαι ὥστε καὶ αἰκισθῆναι ἢ καὶ δικαιοθῆναι θανεῖν. τοὺς γὰρ ἐπὶ τινι ἀτοπήματι καταδικασθέντας θανεῖν γενόμετο κωδωνοφορεῖν, ἵνα μηδεὶς βαδίζουσιν αὐτοῖς ἔγχριπτόμενος μά- 20 σματος ἀνακίμπληται. οὕτω δὲ σταλέντες εἰσῆσαν εἰς τὴν πόλιν, ἔχοντες προπέμποντα σφῶν τὰ σκυλά τε καὶ τὰ τρόπαια, καὶ ἐν εἰκοσὶ τὰ τε αἰχμάλωτα φρούρια ἔσκημένα, πόλις τε καὶ ὄρη καὶ

1 δαπάνων C. 3 κατ] καὶ εἰ C. 13 prius τῶν] τὸν τῶν A.
21 ἀνακίμπληται AB.

toti populo sumptus ad spectacula publica largirentur. quod supererat, in fana, in porticus et alia publica opera conferebant.

His triumphator peractis currum conscendebat, neque bellis neque iis similem quorum in ludis nens est, sed instar terrae rotundae confectum. neque solus eo vehebatur, sed si liberos aut cognatos aliquos habebat, vel suas vel illorum puellas et pueros in eo collocabat, grandiores equis iugalibus et anterioribus imponebat. si plures erant, equis singularibus victorem comitabantur. caeterorum civium equitabat nemo, sed laureati omnes sequebantur. unus item publicus minister in ipso curru vehebatur, corosam auream gemmis interpolatam supra caput eius tenens, et retro videre iubens: quo monebat ut reliquae vitae cursum provideret, nec eo honore elatus superbiret, appensa quoque erat curru nola et flagellum: quae inuebant eum in tantas calamitates posse incidere, ut aut flagris caederetur aut capitis damnaretur. nam qui ob facinus extremo supplicio afficiebantur, nolas gestare solebant, ne quis inter eundem contactu illorum placulo se obstringeret. sic autem exornati urbem ingrediebantur, spoliis et victoriae insignibus antecedentibus, in quibus expressa erant castella urbes montes fluvii

ποταμούς, λίμνας, θαλάσσας, τά τε σύμπαντα ὅσα ἐαλώκεισαν.
 καὶ εἰ μὲν μία ἡμέρα ἦν ἐξαρκοῦσα πρὸς τὴν τούτων πομπήν·
 εἰ δὲ μή, καὶ ἐν δευτέρῃ καὶ τρίτῃ ἐπέμπετο. προδιελθόντων
 δ' ἐκείνων οὕτως ὁ πομπεύς εἰς τὴν Ῥωμαίαν κομισθεὶς ἀγοράν, P I 354
 5 καὶ τῶν αἰχμαλώτων τινὰς εἰς τὸ δεσμοστήριον ἀπαχθῆναι καὶ
 θανατωθῆναι κελεύσας, ἀνήλωνεν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ τινὰς
 ἐκεῖ τελειὰς πληρώσας, καὶ προσαγαγὼν ἀναθήματα, καὶ παρὰ
 ταῖς ἐκεῖ δειπνήσας στοαῖς, πρὸς ἰσπίραν οἴκαδε μετ' αὐτῶν καὶ
 σφρίγγων ἀπήρχετο. τοιαῦτα μὲν ἦσαν πάλαι τὰ νικητήρια· αἱ
 10 δὲ στάσεις αἱ τε δυναστεῖαι πλεῖστα ἐνωτέρισαν ἐπ' αὐτοῖς.

22. Εἰ δὲ καί, ὡς ἤδη ἰστόρηται, ὁ δῆμος ἐμίσει τὸν
 Κάμιλλον, ἀλλ' ὁ πρὸς Φαλίσκους πόλεμος ἠνάγκασε χιλιάρχον
 ψηφισθῆναι αὐτόν. καὶ αὐτοὺς μὲν ἐνίκησαν μαχεσόμενοι, πο-
 λιορκοῦντες δὲ πόλιν αὐτῶν ἐραννὴν Φαλερίους ἰσχυροτάτην οὐδὲν B
 15 ἦνουν. οὕτω γὰρ τῆς πολιορκίας οἱ τῆς πόλεως κατεφρόνον,
 ὡς καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν παρὰ τὰ τεῖχος περιπατήσοντας μετὰ
 τοῦ διδασκάλου καὶ γυμνασομένους φοιτᾶν. καὶ κἄν ἀπέστησαν τῆς
 πολιορκίας, εἰ μή τι συμβέβηκεν. οὗτος γὰρ ὁ διδασκαλὸς ἐπι-
 βουλεύων τοῖς πολίταις ἢ δι' ὀργὴν τινα ἢ κέρδους ἐλπιδὶ ἡμέρας
 20 ἐκάστης ἐξῆγε τοὺς παῖδας ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐγγὺς τὸ πρῶτον, καὶ

1 fortasse λίμνας. 2 πρὸς] εἰς A. 4 Ῥωμαίαν ABCW,
 Ρωμαίων P. 5 ἀχθῆναι A. 9 ἀνήρχετο A. 13 μὲν
 om A. 14 πολιορκοῦντες — p. 80 v. 19 ἀφελήσας χρηματίων
 partim Plutarchi sunt, Camill. c. 10 11, partim Dionis. exc. Peiresc. 28.
 16 παρὰ] περὶ Plutarchus. 17 καὶ alterum add ABC. 20 ἐπὶ]
 ἐπὶ Plutarchus: Dionis exc. ἐξω τοῦ τεύχους.

FONTES. Cap. 22. Plutarchus Camillus, c. 9—13. Dionis
 Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 28.

paludes maria, denique omnia quae capta erant. quod si pompa uno
 die peragi non poterat, secundus et tertius sumebatur. iis rebus prae-
 missis triumphator in forum Romanum delatus, aliquot captivis in carce-
 rem duci occidique iussis, in Capitolium invehebatur: ibique aliquot
 ceremoniis peractis et donariis dedicatis, cum in porticibus ibi cenatus
 esset, vesperi tibiis et fistulis antecedentibus domum redibat. ac trium-
 phus olim huiusmodi fuit; sed seditiones et factiones plurima in eis in-
 novarunt.

22. Et si autem populus, ut iam dictum est, Camillum oderat,
 tamen ob bellum Faliscum necessario tribunum militum designant. qui
 cum praefectus vicisset, urbis validae, cui Falerii nomen erat, obsidione
 nihil proficiebat. quam cives ita contemnebant ut eorum liberi cum
 praefectore iuxta moenia deambulare et exercitationes frequentarent.
 itaque Romani re infecta discessuri erant, nisi casu retenti essent. is
 enim praefector, sive ex offensa aliqua sive lucri spe civibus insidians,

εἰσῆγεν αὐθις αὐτοὺς γυμνασασμένους εὐθύς· τέλος δ' εἰς τοὺς
 προσφύλακας τῶν Ῥωμαίων ἐπέβαλεν ἕπιαντας καὶ ἄγειν ἐκέλευσε
 πρὸς τὸν Κάμιλλον, καὶ παραστὰς αὐτῷ πᾶσαν εἶπε παραδιδόναι
 C τὴν πόλιν διὰ τῶν παιδῶν. ἐκείνος δὲ δεῖνον τὸ ἔργον ἤγησάμε-
 νος, καὶ ἀρετῇ φήσας ἰδέει τὸν μέγαν στρατηγὸν ἄλλ' οὐκ ἄλλο- 5
 τρία κακία θαρροῦνται χρῆναι στρατεύειν, προσέταξε γυμνωθῆναι
 μὲν τὸν διδάσκαλον καὶ δεσμεῖσαι τὰς χεῖρας ὑπισθεν, τοῖς δὲ
 παισὶ ῥάβδους δοῦναι καὶ μάστιγας, ἵνα ταύταις τὸν προδοτὴν
 δῆσαντες καὶ τύπτοντες εἰς τὴν πόλιν ἐλαύνωσι. τῶν δὲ πολιτῶν
 ἄρτι γνόντων τὴν προδοσίαν δρόμος ἦν ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ θρήνος 10
 ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. οὕτω δὲ διακειμένων αὐτῶν προσήγον
 οἱ παῖδες γυμνὸν τὸν διδάσκαλον. ὅπερ ἰδόντες οἱ Φαλίσκοι καὶ
 D μαθόντες ὅπως ἐγένετο, φέροντες ἑαυτοὺς ἰθελονταὶ τῷ Καμίλλῳ
 παρέδοσαν, τὴν ἤτιαν ἀγαπήσαι πρὸ τῆς ἑλευθερίας διὰ τὴν δι-
 καιοσύνην αὐτοῦ λέγοντες. 15

Χρήματα οὖν λαβὼν καὶ σπείσάμενος ἀνεχώρησεν. οἱ δὲ
 στρατιῶται, διαρπάσειν προσδοκῆσαντες τοὺς Φαλερίους, ὡς μι-
 σοδῆμιον κατηγόρουσαν αὐτοῦ. φθονηθεὶς δ' ἐπὶ πλέον κατηγορήθη
 W II 33 ὡς μηδὲν τὸ δημόσιον ἐκ τῶν Τυρρηλικῶν ὠφελήσας χρημάτων,
 αὐτὸς δ' ἐκ τούτων σπετερισάμενος. οὕτω δὲ ὠργίζοντο κατ' 20
 αὐτοῦ, ὡς μηδ' οἶκτον αὐτοῦ τινα λαβεῖν ἐπὶ τῇ συμβάσει αὐτῷ
 συμφορᾷ· τίθνηκε γὰρ αὐτοῦ νοσήσας ὁ ἕτερος τῶν υἱῶν. δεόμενος δὲ

6 θαρροῦντα om A. γυμνωῖσαι A. 9 δῆσαντες καὶ om AB.
 13 ἐγένοντο A. 16 ἀνεχώρησαν A. 17 διαρπάσαι A.
 19 Τυρρηλικῶν] τυραννικῶν A. 22 δεόμενος δὲ] huc referen-
 dum est Dionis excerptum Vaticanum 25. sed verba sunt Plutarchi,
 Camill. c. 12.

quotidie pueros prope moenia educebat, brevioribus initio spatii, peractis-
 que exercitationibus statim reducebat: denique omnes in excubiis Roma-
 norum coniectos ad Camillum duci iussit, eique dixit, per eos pueros se
 totam illi urbem tradere. Camillus id facinus detestatus, imperatori
 suapte virtute, non aliena improbitate freto bella gerenda esse dixit; ac
 magistrum nudatum manibus post tergum illigatis reducendum Falerios
 pueris tradidit, virgis et flagellis datus, ut proditorem verberibus in
 urbem agerent. proditione cognita, concursusque virorum et mulierum
 lamentantium in moenia facto, pueri magistrum nudum adducunt. quo
 spectaculo promoti Falisci re cognita ultro deditionem Camillo fecerunt,
 se illius tam iustum imperium suae libertati praeponeere professi.

Cum accepta pecunia dataque pace recessisset, milites direptione
 Faleriorum frustrati Camillo populi odium obiecerunt. auctaque invidia
 repetundarum accusatus est, ut qui Tyrrenam praedam surripuisset nec
 in aerarium inde quicquam intulisset. ac tanta adversus eum fuit homi-
 num iracundia, ut ne privati quidem luctus rationem haberent, altero ex
 eius filii morbo extincto, cumque amicos rogasset ut sibi per iniuriam

τῶν φίλων μὴ περιδεῖν αὐτὸν ἀδίκως κατακρινόμενον, ἐπει- P I 355
περ ἐκεῖνοι πρὸς μὲν τὴν ψῆφον αὐτῷ βοηθήσειεν ἀπειπαστο,
τὴν δὲ ζήτησιν ὄφλοντι συνεκτίσειεν ὑπέσχεοντο, οὐκ ἀνασχόμενος
ἔγνω φηγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐξῴων ἠῤῥετο, εἰ μὴ δίκαιως
5 ὕβρι δὲ δῆμον ἐκλείπει καὶ σθόνη, ταχὺ τοὺς αὐτοὺς πολίτας
αὐτοῦ διεθῆναι καὶ ζητῆσαι αὐτόν.

Ἐκεῖνος μὲν οὖν πρὸς Ῥουτούλους μετίστη, ἐρήμην δ' εἶλω,
καὶ ψῆφος ἠνέχθη κατ' αὐτοῦ τίμημα μυρῶν καὶ πεντακισχίλων
ἄσσυριῶν ἔχουσα, ἧ γίνεται πρὸς ἄργυριον λόγον δραχμαὶ χίλια
10 πεντακῶσιαι. (23) οἱ δ' Εὐρωπαῖοι Γαλάται, ὧν οἱ Ἀσιάται νο-
μιζοῦνται ἄποικοι, Κελτικὸν ὄντες γένος, λιπότεις τὴν ἰαντίων ὡς
οὐκ ἀντάρκη τρέφειν αὐτοὺς, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ῥιπαῖα ὠρ- B
μήκεισαν, οἱ δὲ τῶν Ἄλπειων ἰδρυθέντες ἐγγύς, χρόνον ἐκὶ διή-
γαγον πλείονα. τότε δὲ οἴνου κομισθέντιος ἐξ Ἰταλίας, τοῦτου
15 γυνσάμενοι καὶ ὑπερθανμάσαντες, ἀράμενοι τὰ ὄπλα καὶ γενεὰς
ἐπαγόμενοι τὴν γῆν ἐκείνην ἐζητοῦν ἢ τοιοῦτον καρπὸν ἀναδιδῶσι.
καὶ πρὸς πόλιν Τυρρηνίδα Κλουσίον καλουμένην στρατεύσαντες
ἐπολιόρκουν αὐτήν. οἱ δὲ Κλουσηνοὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους κατέ-
ψαγον αἰτωῦντες βοήθειαν. πρέσβεις δ' ἐκ Ῥώμης πρὸς ἐκείνους
20 ἐπέμφθησαν· οὓς οἱ Γαλάται διὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων ὄνομα ἐντί-
μως ἐδέξαντο, καὶ τοῦ τειχομαχεῖν παυσάμενοι εἰς λόγους συντε-

5 αὐτοὺς] αὐτοῦ A. 15 γενεὰς] γονείας Plutarchus. 16 το-
σοῦτον C. 17 τυρρανίδα A, τυρρηνίδα B. 18 of δὲ Κλου-
σηνοὶ — p. 82 v. 5 αὐτῷ ἐξεδίδοντο] huc pertinet Dionis excer-
ptum Ursinianum 141: plurima tamen verba Plutarchi sunt, cap. 17.
κλουσίνοι Plutarchus.

FOENTES. Cap. 23. Plutarchi Camillus, c. 14—23. Dionis Hi-
storiae Romanae libri deperditi.

damnato opem ferrent, illi vero contra suffragia iudicum auxilia ei ne-
garent, sed ad multam solvendam stipem promitterent, ea condicione
repudiata exsulatum abiit. ac discedens precatus est, si nulla sua culpa
sed iniuria et invidia populi pelleretur, ut sui cives sua opera celeriter
egerent seque desiderarent.

Canillus igitur ad Rutulos se contulit, indictaque causa damnatus
est 15 milibus aëris, quae drachmas 1500 argenti valent: (23) Europaei
autem Galli, quorum coloni perhibentur Asiatici, gens Celtica, cum terra
ob agrorum penuriam relicta partim ad Rhipaeos montes profecti essent
partim prope Alpes diu consedisent, tunc Italico vino gustato, admira-
tione tantae suavitatis capti, arreptis armis cum suis terram illam quae
talem fructum gigneret quaerebant. ac Clusium Tyrreniae oppidum ob-
sederunt. Clusini tum a Romanis supplices auxilia petisissent, legatique
Roma ad illos missi essent, eos Galli ob nomen populi Romani honorifice
susceperunt, et oppugnatione omissa ad colloquium venerunt. iustera

ληλόθασιν. ἐν τούτοις δὲ λοχίσαντες οἱ Κλουσηνοὶ μετὰ τῶν ἐκ
 C Ῥώμης πρέσβειων ἐπέθεντο τοῖς Γαλάταις. ὁ δὲ τῶν Γαλατῶν
 βασιλεὺς Βρέννος ὀργισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, τῶν Κλουσηνῶν ἀμελήσας
 εὐθύς ὡς εἶχε τὸ στράτευμα κατὰ τῆς Ῥώμης ἐκίνησεν, ἐπεὶ μὴ
 ἐπὶ τιμωρίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῷ ἐξειδίχοντο· καὶ τοσούτῳ τάχει ὅ
 ἐχρήσατο ὥστ' ἐπελθεῖν αὐτοὺς τῇ πόλει μὴ προμαθόντων Ῥω-
 μαίων τὴν ἔφοδον. τὸ μέντοι δαιμόνιον προαγγεῖλαι αὐτοῖς
 τὴν ἔφοδον λέγεται. Μάρκος γὰρ Καλδικὸς νυκτὸς ποι βαδί-
 ζων φωνῆς ἤκουσε λεγούσης "Γαλάται ἔρχονται." εἰρηκτός
 δὲ τοῦτο Μάρκου τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ, ἐν παιδιᾷ τὸν λόγον 10
 ἐποιῶντο καὶ γέλῳτι, ἕως ἀντάγγελοι οἱ Γαλάται σφῶν πλησίον
 ἐγένοντο. τότε δὲ σπουδῇ ἐξεληθόντες καὶ ἀτάκτως ἀγωνισάμενοι
 D ἀισχρότατα ἤτιθητο. καὶ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπτώκασι,
 πολλοὶ δὲ φεύγοντες ἔθνησκον καταλαμβάνόμενοι, πλείστοι δὲ καὶ
 εἰς ποταμὸν τὸν Τίβεριν συνωθῆθήσαν καὶ ἐφθάθησαν· οἱ δὲ 15
 λοιποὶ σκεδασθέντες οἱ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν ἠδυνήθησαν,
 οἱ δὲ ἀλλαχοῦ.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ γνόντες τὸ γεγονός ἐν ἀμυχανίᾳ ἐγένοντο,
 καὶ ἀπογνόντες οὔτε τῶν τευχῶν φυλακὴν ἔθεντο οὔτε τῆς πόλεως
 τὰς πύλας ἔκλεισαν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτὴν ἐκλιμπάνοντες ἔφευγον, 20
 οἱ δὲ σὺν γυναίξῃ καὶ τέκνοις ἀνδραμιον εἰς τὸ Καπιτώλιον. μό-
 νοι δὲ ὀγδοήκοντα ἄνδρες, οὓς οἱ μὲν ἱερεῖς εἶναλ φασιν, οἱ δὲ
 P I 356 τοὺς πρώτους Ῥωμαίων καθ' ἡλικίαν καὶ πλοῦτον καὶ γένος, ἐν-

3 βρέννος B. 8 Κεδίκιος Plutarchus, Caedicius Livius. caeterum
 haec Dionī potius quam Plutarcho (c. 14) tribuenda. 11 ἀ-
 τάγγελοι A. 15 εἰς] ἐς τὸν A. συνωθήθησαν A, συνά-
 σθησαν B corr. 19 τὰς πύλας τῆς πόλεως AB.

Clusini cum Romanis legatis Gallos ex insidiis invaserunt. quod Brennus Gallorum rex indigne ferens, Clusinis neglectis e vestigio Romam versus duxit exercitum, cum ei legati ad supplicium non dederentur; tantaque usus est celeritate, ut urbem invaderet prius quam eorum accessum Romani cognovissent, quanquam divinitus praenuitatum. Marcus enim Caedicius fertur noctu iter faciens vocem audivisse quae diceret "Galli veniunt." quam cum senatui populoque narrasset, verba eius cum ludibrio et risu excepta sunt, donec Galli ipsi in propinquo suum adventum nuntiarunt. tunc vero festinanter egressi temere commisso praelio turpissime superati sunt. multi in pugna ceciderunt; multi in fuga comprehensi, plurimi in Tiberim flumen praecipitati perierunt: reliqui dissipati partim Romam pervenerunt partim alio.

Qui in urbe erant, clade ea cognita inopes consilii et desperandi nec moenia custodiverunt nec portas clausurunt, sed alii fugam ceperunt, alii cum uxoribus et liberis Capitolium occuparunt. soli 80 viri, quos alii sacerdotes fuisse memorant, alii Romanorum aetate opibus

δύντες ἱερὰς ἢ πολυτελειστάτας στολάς, ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν ἐλεφαν-
 τίνων δίφρων ἐκάθηντο, τὴν ἐπιῶσαν προσμίνοντες τύχην. οἱ
 δὲ Γαλάται τῇ ὑστεραίᾳ ἤλθον μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, ἰδόντες δὲ τὰς
 πόδας ἡνεγγμένους καὶ τὸ τεῖχος ἀσύλακτον, ἐπέσχον καὶ οὐκ εἰ-
 5 σήσαν, ἐνέθραν ὑποτοπήσαντες. τῇ δὲ τρίτῃ θαρσύναντες εἰσε-
 πήδησαν καὶ εἶλον τὴν πόλιν. καὶ τῷ μὲν Καπιτωλίῳ φρουρὰν
 ὁ τῶν βαρβάρων ἐλάχιστοι βασιλεὺς, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν ἀγορὰν
 ἐθαύμαζε τοὺς προκαθήμενους ἐκείνους ἄνδρας, ὄρων ἐν κόσμῳ
 αὐτοὺς ἀτρεμοῦντας καὶ σιωπῇ. τοὺς δὲ Γαλάτας εἶχεν ἔκπλη-
 10 ξις πρὸς τὸ ἄτοπον, ὠκνον τε αὐτοῖς προσελθεῖν. ἐψέ δὲ τολ-
 μήσας τις ἐνὶ παρεῖστη, καὶ τῆς ὑπῆνης ἀψάμενος τοῦ ἀνδρὸς
 κατέχευε ταύτην βαθεῖαν οὔσαν· ὁ δὲ τῇ βακτηρίᾳ τὴν κεφαλὴν
 ἐκείνον ἐπάταξε. καὶ ὁ βάρβαρος σπασάμενος τὴν μάχην τὸν
 ἄνδρα κατέκτεινεν. οὕτω τε καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνῆρουν προσπι-
 15 σόντες οἱ βάρβαροι, καὶ τὰς οἰκίας ἐπόρθουν καὶ κατελίμνησαν.
 εἶτα καὶ τῷ Καπιτωλίῳ προσέβαλον· ὡς δ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 ἐπιχειροῦντες οὐδὲν ἤννον, οἱ μὲν ἐφρούρου τὸ Καπιτώλιον, οἱ
 δὲ τὴν χώραν κατέτρεχον τροπὰς ποριζόμενοι, σκιδνάμενοι καὶ
 σποράδην ἐπιόντες ἄλλ' οὐχ ὁμοῦ, ἕτε μίγα φρονοῦντες τῷ εὐτυ-
 20 χίῳ. καὶ ὑπὸ μέθης ἐσφάλλοντο· οἶνον γὰρ ἐντυχόντες πολλῶ
 ἀκρατίστερον ἐχρῶντο αὐτῷ, μῆπω πρότερον πόματος τοιοῦτου
 γευσάμενοι.

3 μὲν οἱ A. 4 ἡνεγγμένους libri omnes. 10 τε C, δὲ PW.
 13 τὴν μάχην σπασάμενος B. 14 τε καὶ AB, τὲ C, δὲ PW.
 15 προσπεσόντες οἱ βάρβαροι AB, οἱ βάρβαροι προσπεσόντες αὐ-
 τοὺς C, οἱ βάρβαροι προσπεσόντες αὐτοῖς PW. 16 ἐπιχειροῦν-
 τες ἡμέρας AB.

et genere principes, sive sacris sive pretiosissimis stolis induti in
 sellis eburneis in foro cum maiestate consederunt, imminentem fortu-
 nam expectantes. postridie Galli ad Romam venerunt; sed cum por-
 tas apertas et moenia praesidii vacua viderent, restitere nec ingressi
 sunt, subesse insidias suspicati. tertio die, sumpta fiducia, impetu facto
 urbem ceperunt. barbarorum rex Capitolium praesidio sepsit, forum-
 que perambulans sensum illorum tranquillum et tacitum consessum est
 miratus. Gallos etiam stupor invasit, ob inusitatum spectaculum ad eos
 accedere non ausos. tandem quidam unum aggressus promissam eius
 barbam deorsum traxit, et senem, qui baculum eius capiti illiserat, stricto
 ense occidit; eodemque modo reliqui a barbaris caesi sunt, neces direptae
 et incensae. deinde Capitolio per multos dies frustra oppugnato alii in
 praesidiis manserunt, alii ad commentum petendum agros populati sunt,
 dispersi ac nullo ordine, elati successibus et prae ebrietate titubantes.
 nam vini magna copia reperta avide se ingurgitarant, ut qui prius simi-
 lem potum non gustassent.

Οὕτω δ' ἔχοντας ὄρων τοὺς Γαλάτας ὁ Κάμιλλος, ἐπεὶ καὶ τὴν τῶν Ἀρδεατῶν ἐληΐζοντο χώρον, αὐτοὺς δὲ τοὺς Ἀρδεάτας πλήθει μὲν ἰκανοὺς ὄντας τόλμης δὲ διομένους δι' ἀπειρίαν καὶ τὸ πρὸς μάχας ἀνάσκητον, λόγον πρὸς τοὺς νεωτέρους ἐπέβαλεν ὡς οὐκ ἀνδρεία τῶν βαρβάρων τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν ἐπιγραφίσθαι δεῖ ἀλλ' ὅτι ἀντιχία Ῥωμαίων, καὶ εἰ προθυμοῖτο καὶ θαρροῦσιν αὐτοί, ἀκινδύως νικήσειν τοὺς πολεμίους διασχυρίζετο. οὕτω πείσας τοὺς νέους, εἶτα καὶ τοὺς λοιποὺς, ὥπλισε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ τυκτὸς βαθείας μεθύουσιν αὐτὸς μετὰ τῶν Ἀρδεατῶν τοῖς βαρβάροις προσέμιξε. καὶ τοὺς πλείονας ἐκεῖ κατέκοψεν, εἰ δὲ τινες καὶ φηγεῖν ἠδυνήθησαν 10 ἐν τῷ σκοτει, μεθ' ἡμέραν διέφθειρον αὐτοὺς ἵππεις καταλαμβάνοντες.

Τῆς δὲ φήμης ταχὺ κηρυξάσης ἀπανταχοῦ τὸ κατόρθωμα, ὅσοι τῶν Ῥωμαίων φηγόντες ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχης ἐσώζοντο, τὰ ὄπλα λαβόντες ἀπήϊσαν πρὸς τὸν Κάμιλλον, 15 δέχισθαι δεόμενοι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. ὃ δ' οὐκ ἔφη πεισθῆσεσθαι, μὴ πρότερον τῶν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ σωζομένων ψηφισαμένων αὐτῷ τὴν ἀρχήν. ἦν δὲ ἀπορία τοῦ ταῦτα διαγγιλοῦντος τοῖς εἰς τὸ
P I 357 Καπιτώλιον. εἷς δὲ τις τῶν νέων Κομήνιος Πόντιος, δόξης ἔρων, ἐπέστη τὸν ἄθλον, καὶ λαθὼν διὰ μέσων διέβη τῶν πολεμίων, 20 καὶ τῷ λόφῳ τοῦ Καπιτωλίου προσπιλάσας καὶ χαλιπῶς ἀνερέψ-

3 δὲ om A. 4 λόγον AB Plutarchus, λόγους PW. 5 ἀνδρεία B Plutarchus, ἀνδρεία PW. 11 ἵππεις αὐτοὺς AB. 14 πρὸς om B. 16 ὃ δ' οὐκ ἔφη] Plutarchi verba sunt, non Dionis (Exc. Peiresc. 30). 18 τοῖς ἐν τῷ καπιτωλίῳ A; Plutarchus εἰς τὸ Καπιτώλιον. 19 Κομήνιος AB Plutarchus, κομόνιος C, Κομήνιος PW.

Camillus ubi Gallos sic affectos vidit (nam Ardeatem quoque agrum infestabant), cum Ardeatium iusta multitudo esset sed ob helli gerendi imperitiam non astis audaciae haberet, apud iuniores sermonem iniecit, successus illos non fortitudini barbarorum sed infelicitati Romanorum esse adscribendos, quod si strenuam operam imperterriti navare vellent, citra periculum hostes superaturos affirmavit, sic persuasis adolescentibus, mox etiam caeteris, notate florentes armati; et profunda nocte barbaros aggressus, plerosque illic cecidit, si qui vero in tenebris effugerunt, eos interdiu equites comprehensos occiderunt.

Kam victoriam cum fama celeriter passim vulgasset, Romani qui ex prima pugna Gallica evaserant sumptis armis ad Camillum se contulerunt, petentes ut imperium in se exercere vellet, id ille recusavit, priusquam ab iis qui in Capitolio incolumes essent decerneretur, cum nemo esset qui id in Capitolium nuntiaret, quidam adolescens Pontius Cominius gloriae cupiditate id discrimen adiit, perque medios hostes clam ad tumulum Capitolinum evasit, et cum aegre nunc pronus nuuc

σας μόλις τε ἀναρριχησάμενος πρὸς τοὺς ἐν τέλει τῶν Ῥωμαίων παρὰ τῶν φυλακτότων εἰσέχθη, καὶ τὴν τε νίκην τοῦ Καμίλλου κατήγγειλε, καὶ τὰ δόξαντα τοῖς στρατιώταις ἐπὶ βειβαιῶσαι τῷ Καμίλλῳ τὴν ἀρχὴν παρεκάλεε. οἱ δὲ δικτάτορα τὸν Κάμιλλον ἐψηφίσαντο. καὶ ὅς τοὺς ἔξω ὄντας Ῥωμαίους περὶ δισμυρίους συναγαγὼν καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πολλούς, παρσκευάζετο πρὸς ἐπίθειν. οἱ δὲ βάρβαροι μεθ' ἡμέραν διόντες, καὶ καταμαθόντες ὅθεν ὁ Πόντιος προσέβη τῷ Καπιτωλίῳ (τοῦτο δ' ὑπετόπασαν ἔκ τε τῶν ἀπερωγύτων τῆς πέτρας θραυσμάτων καὶ τῆς 10 πόας ἢ πολλῇ ἐπ' αὐτῆς ἦν τῆς μὲν ἀνισπασμένης τῆς δὲ συμπιλημένης), ἐκείθεν ἀναβῆναι τυκτὸς καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύσαντο, καὶ ἐπεχειρήσαν τῷ ἔργῳ, καὶ δυσχερῶς μὲν ἀνῆσαν δ' ὅμως, καὶ ἔλαθον ἄν ἡμέτεροι τοῦ προτειχίσματος καὶ τοῖς φύλαξιν ἐπιθήμενοι, εἰ μὴ χῆτες ἦσαν περὶ τὸν γιῶν τῆς Ἥρας τρεφόμενοι, οἳ 15 φύσει ὄντες εὐαίσθητοι καὶ ψοφοδεεῖς, ταχὺ τῶν Γαλατῶν τὴν ἔφοδον ἤσθοντο, καὶ παραγῶδει κλαγγῇ φερόμενοι πρὸς τοὺς φύλακας ἐπήγειραν ἕλκυστας. οὕτω δὲ τοῖς ἀνιστοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι προσμίζαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τοὺς δὲ κατὰ τῆς πέτρας ἀπώσαντο, καὶ τὸν κίνδυνον ἐκπεφύγασιν.

20 Ἐντεῦθεν ἦσαν οἱ Κελτοὶ ἀθυμότεροι, ἐφ' ἑπτὰ μηνὶ τῆς πολιορκίας ταλασιπυρούμενοι. διὸ καὶ περὶ συμβάσεων ὁ τε τῶν

1 μόλις] καὶ μόλις A. ad ἀναρριχησάμενος ab alia manu adscriptum ... ἐπὶ ὄργῳ ἢ λίβρις, οἷον τὸ ὄνομα ἀναρριχᾶται καὶ ἀναδίδοται ἐκ τῆς γῆς· ἐντεῦθεν δὲ σημαίνει τὸ ταῖς χερσὶν ἀντιλαμβανόμενον ... ἀνίσταται, eadem fere in Lexico quod Zonsrae tribuitur, et apud alios. 8 τοῦτον A. ὑπετόπενσαν C. 16 τοὺς φύλακας] αὐτοὺς (τοὺς Γαλάτας) Plutarchus. 17 δὲ] τε A.

supinus arrepsisset, ab excubitoribus ad magistratus est perductus, nuntiataque victoria et militum voluntate exposita eos hortatus ut imperium Camillo confirmarent. qui cum ab eis dictator dictus esset, collectis Romanorum qui foris erant viginti fere milibus, et magnis sociorum auxiliis comparatis, ad pognam se paravit. at barbari cum interdū circumvenientes animadvertissent ubi Pontius in Capitolium conscendisset (id vero ex abruptis petrae fragmentis et herba quae multa in ea erat partim evolsa partim conculcata coniectabant), illic et ipsi noctu ascendere statuerunt; et rem aggressi, aegre illi quidem, sed ascenderunt tamen. ac propugnaculis attigissent et vigiles oppressissent, nisi anseres, qui in aede Iunonis alebantur, cum natos sensus excitatos habeant et ad quomvis strepitum expavescant, celeriter Gallorum adventu animadverso, cum turbulento strepitu fugientes, vigiles caeterosque omnes excitassent. sic Romani iis qui ascendierant partim occisis partim de petra deiectis id periculum evitarunt.

Ex eo Gallis imminuti sunt animi, cum oppugnationis aerumnas septem mensibus tolerassent. itaque duce barbarorum Brenno et Roma-

βαρβάρων βασιλεὺς Βρέννος καὶ ὁ τῶν Ῥωμαίων χιλιάρχος ὁ
 W II 35 Σουλπίκιος διειλύχθησαν. καὶ συνέδοξε χίλιας λίτρας χρυσοῦ
 τοῖς Γαλάταις τοὺς Ῥωμαίους καταβαλεῖν, τοὺς δὲ τὸ χρυσοῖον
 λαβόντας αὐτίκα τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἀπαναστήναι. κομι-
 σθέντος δὲ τοῦ χρυσοῦ, καὶ τῶν βαρβάρων περὶ τὸν σταθμὸν 5
 D κακοεργούντων λάθρα, ὁ Βρέννος τὸ ξίφος ἔμα καὶ τὸν ζωστήρα
 λύσας ἐπέθηκε τοῖς σταθμοῖς. πυθομένου δὲ τοῦ χιλιάρχου τί
 τὸ γινόμενον, "τί ἄλλο" εἶπεν "ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη;" ἐν
 τούτοις ὁ Κάμιλλος ἄγων τὸν στρατὸν ταῖς πύλαις ἐπέστη τῆς
 πόλεως· καὶ μαθὼν τὰ γινόμενα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐπειγύμι- 10
 νος ἐπορεύετο. καὶ ἐλθὼν τὸ μὲν χρυσοῖον ἄρα ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ
 τοῖς ἐπηρέταις ἔδωκε, τὸν δὲ ζυγὸν καὶ τὰ σταθμὰ τοὺς Κελτοὺς
 λαβόντας ἀποχωρεῖν ἐκέλευσεν, εἰπὼν ὡς σιδήρω πάτριόν ἐστι
 Ῥωμαίοις καὶ οὐ χρυσοῦ τὴν πατρίδα σώζειν. τοῦ δὲ Βρέννου
 ἀδικεῖσθαι φάσκοντος λυομένης τῆς δημολογίας, ἀντίπερ ὁ Κά- 15
 P I 358 μιλλος μὴ κυρίας εἶναι τὰς συνθήκας αὐτοῦ μὴ συμπράξαντος,
 ἥδη δικτάτορος ἤρημένον. ταραχθεὶς οὖν ὁ Βρέννος μέχρι ξι-
 φουλκίας προῆλθεν, ὅμως δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπήγαγε τοὺς
 Κελτοὺς· εἰτ' ἐκλιπὼν τὴν πόλιν καὶ σταδίους ἐξήκοντα προελ-
 θὼν ἐστρατοπέδευσεν. ἔμα δ' ἡμέρα παρῆν ὁ Κάμιλλος ἐπ' αὐ- 20
 τὸν τεταρρηχότας ἥδη ἐπαγόμενος τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τρέπεται
 τοὺς βαρβάρους φρόνῳ πολλῷ καὶ λαμβάνει σφῶν τὸ στρατόπεδον.
 Οὕτως ἢ Ῥώμη παραλόγως ἦλω καὶ ἐσώθη παραλογώτερον·

9 ἐπίστη ABC, ἐπέστησε PW. 12 δὲ add AB. 17 παρα-
 χθεὶς A. 18 ἀπήγαγε AB Plutarchus, προήγαγε PW.

nomum tribuno Sulpicio de pacificatione tractantibus convenit ut Romani
 Gallis mille pondo auri numerarent, Galli vero auro accepto statim urbe
 agroque Romano excederent, auro allato, barbaris in pensando clam
 fraudem struentibus, Brennus enses et balteum lateri demptum pondori-
 bus imposuit. rogante tribuno quid id esset, "quid aliud" inquit "nisi
 victis dolor?" interea Camillus cum exercitu ad portas urbis accessit;
 et statu rerum cognito prope ad Romanos abiit, aurum de lancibus
 sublatum ministris dat auferendum, Gallos cum lancibus et ponderibus
 abire iussit: Romani enim moris esse ferro, non auro patriam tueri.
 Brenno conquerente iniuriam sibi fieri si pacta rumparentur, Camillus
 respondit pacta irrita esse, ut quae facta fuissent abaque suo assensu,
 qui iam dictator creatus esset. quo sermone turbatus Brennus eo pro-
 cessit ut enses stringeret; sed tamen Gallos in castra duxit, eaque
 deinde relicta urbe ad stadia 60 promovit. cum primum diluxisset, adest
 Camillus, Romanos iam fidentes adducit, et barbaris cum multa caedo
 profligatis castra occupat.

Sic Roma capta mirabiliter et maiore miraculo liberata Camillus

ὁ δὲ Κάμιλλος ἐθριάμβευσε. τῆς οὖν πόλεως διεφθαρμένης παντάπασιν τὰ πλεῖστος ἀνοικοδομῆν ἐπέτην οὐκ ἤβουλόετο, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασιν ἐρωμένοι, . καὶ μικροῦ ἐξέλιπον ἄν ἀτήν. οὐδὲ γὰρ ἐπειθόντο οὔτε τοῖς ἐν τέλει οὔτε τῇ γερουσίᾳ παρακα- B
6 λούσι καὶ συμβουλευέουσι μὴ ἐκλιπεῖν τὸ ἄστυ ὃ ἐκ τῶν πολεμίων ἤδη ἐσώσαστο, εἰ μὴ ἐν τῇ ἀγορᾷ πάντων περὶ τούτου βουλευομένων ἐκατόνταρχος φρουρὰν ἕγων τινὰ καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν διῶν τυχαίως "ἐνταῦθα στήτε" πρὸς τοὺς αὐτῷ ἐπομένους ἐβόησεν "ἐνταῦθα γὰρ δεῖ ἡμᾶς μέναι." Θεία γὰρ προ- 10 νόμι λνόμισαν ταῦτ' εἰρησθαι, καὶ τοῦ μεταναστεῦσαι ἀπέσχοντο, πρὸς δὲ τὸν ἀνακαινισμὸν τῆς Ῥώμης οὖν προθυμίᾳ ἐτιράποντο, καὶ τὰ τε τείχη καὶ τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀνεκαίνισαν.

24. Οὕτω δὲ τῆς περὶ ταῦτα πανθεισῶν ἀσχολίας πόλεμοι 15 προσέλειπον διαφόρων ἐθνῶν, Αἰκουῶν τε καὶ Οὐλοούσκων καὶ C Λατινῶν. Τυρρηνοὶ δὲ Σούτριον ἐπολιόρκουν συμμαχίᾳ Ῥωμαίων πόλιν. ἀποδείκνυται οὖν τὸ τρίτον δικτάτωρ ὁ Κάμιλλος καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς κατετροπώσατο τοὺς λοιπούς, ἐπὶ δὲ τὸ Σούτριον ἤγε τὴν στρατείαν. οἱ δὲ Σουτρηνοὶ (ἔτυχον γὰρ 20 τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις ἐκδεδωκότες καὶ ταύτης ἀποχωρήσαντες) καθ' ὁδὸν ἔτι ὄντι τῷ Καμίλλῳ μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ἐπήντων. αὐς ἰδὼν ὁ Κάμιλλος, καὶ τὰ συμβεβηκότα πνθόμενος,

5 συμβασιλεύουσι A. πόλεμον C. 6 ἔσωσατο A. 8 ἐπομένους αὐτῷ A. 19 Σουτρήνοι Plutarchus. 21 παίδων A Plutarchus, τέκνων PW.

FOUNTAIN. Cap. 24. Plutarchi Camillus, c. 33—43. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Vaticanum 27 p. 155.

triumphavit. sed multitudo urbem penitus eversam instaurare noluit ob inopiam pecuniae et corporum imbecillitatem, ac parum abfuit quin ea desereretur. ac neque senatui neque aliis magistratibus ab deserendae urbis consilio, profligato hoste, revocantibus paruisset plebs, nisi cum in foro ea de re omnes deliberarent centurio quidam ex praesidio reverens dnm forte agmiae forum transit in comitio exclamasset "hic state, hic vobis manendum est." ea enim verba divinitus prolata arbitrati migrationis consilium abiecerunt, et ad Romae instaurationem alacriter conversi tum moenia tum privatas aedes annuo spatio refecerunt.

24. Verum ea occupatione nondum defunctos bella variarum gentium infestabant, Aequeorum Volscorum et Latinorum. Tyrreni Satrium, sociam populi Romani urbem, obsederunt. igitur Camillus tertium dictator dictus caeteris profligatis exercitum contra Satrium duxit. enimvero Satriani dedita hostibus urbe cum uxoribus et liberis Camillo in itinere obviam facti sunt, quibus visis Camillus, eorumque casibus cognitis,

αὐτίκα πρὸς τὸ Σούτριον ὡς εἶχεν ἠπειγέτο· καὶ ἀπροσδοκῆτως αὐ-
τῷ προσβαλὼν, ἀφύλακτόν τε εὐρών, ἀπαθὲς κακῶν αὐθημερὸν
D τοῖς πολίταις αὐτὸ ἀνσιώσατο. ἐθριάμβωσεν οὖν ἐπὶ τούτοις
ἄγων τὰ ἐπινίκια, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης ἤρετο.

Μάρκος δὲ Μάλλιος ὁ πρῶτος τοὺς Κελτοὺς τῷ Καπιτω-5
λίῳ προσβαλόντας ἐκ τῆς ἄκρας ἰσάμενος, ἔθεν καὶ Καπιτωλίνος
προσωνομάσθη, φθονῶν τῷ Καμίλλῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων τυραν-
νίδι ἐπέθετο, καὶ διὰ τοῦτο ὤκειοτο τὸν ὄμιλον δημαγωγῶν καὶ
πάντα πράττων εἰς θεραπίαν αὐτοῦ. παραλαβὼν οὖν αὐτὸν τὸ
πληθος ἀνήγαγεν εἰς τὸ Καπιτώλιον· καὶ κατέσχον αὐτό. διὸ 10
καὶ δικιᾶτωρ τὸ τέταρτον ἤρεθῆ ὁ Κάμιλλος. τῶν δὲ τῆς γε-
ρουσίας καὶ τῶν ἐν τῷ ἐξ μέγα δόξος ἐμπεπιωκότων καὶ ἀπορούν-
P I 359 των τί ἂν πράττειεν, δοῦλος τις αὐτοῖς προσελθὼν ζῶντα τὸν Κα-
πιτωλίνον σφίσι παραδώσειν ὑπέσχετο. λαβὼν οὖν ὄπλιτας καὶ
τάξας αὐτοὺς ἀφανῶς ἐνεδρεύειν ὑπὸ τὸ Καπιτώλιον, ὡς αὐτό-15
W II 36 μολος τῷ Καπιτωλίῳ προσεκηρώηκε, ἐπήγει τε αὐτὸν τῆς ἐπι-
χειρήσεως καὶ βοήθειαν παρὰ τῶν ὁμοδούλων αὐτῷ ἐπηγγέλλετο.
καὶ ταῦτά οἱ διαλεγόμενος ἀπήγαγε τὸν ἄνδρα πόρρω τῶν περιε-
στιχότων, ὡς δὴ τι κοινολογούμενος αὐτῷ ἰδιαίτατα, καὶ ἥρμα
κατ' ἐκείνο τοῦ Καπιτωλίου προσῆει καθ' ὃ ἢ ἐνέδρα ἐλελόχιστο, 20
κάκειθεν αὐτὸν κάτω ἀπώσατο· ὃς καὶ ληψθεὶς ἀποκεκόμιστο
πρὸς τὸ δικαστήριον. ὁ δὲ τάς τε ἀριστείας κατέλεγε, καὶ τὸ

5 μάλλιος ABC, ὁ Μάλλιος FW. ὁ add AB. 9 παραλα-
βὼν οὖν] quae sequuntur, haud dubie Dionis sunt. 10 καὶ κα-
τέσχον αὐτό om A. 11 ἤρετο τὸ τέταρτον A. 14 παρα-
δῶναι σφίσι A. 22 ὁ δὲ τάς — p. 89 v. 9 κατεκομήσεν
partim ex Plutareho, cf. Dionis Exc. Peirese. 31, Vatic. 27.

statim ut erat Sutrium properat; ac subito aggressus urbem nulla mun-
titam custodia civibus incolamem eodem die restituit. his rebus gestis
triumphavit, magnam gloriam adeptus.

Marcus vero Manlius, qui primus Gallos Capitolio depulit, unde
Capitolini nomen est adeptus, prae caeteris Camillo invidens, regnum
affectavit; eaque de eausa plebe sibi obsequiis devincta, in cuius
gratiam nihil non faciebat, a factione sua ad Capitolium occupan-
dum ductus est, quare Camillus quartum dictator est dictus. senatu
autem et magistratibus caeteris admodum consternatis et quid agendum
esset dubitantibus, servus quidam promisit se Capitolium eis viventem
traditurum. acceptisque armatis et clam per insidias sub Capitolio col-
locatis, transfugae speeie se ad illum confert, eiusque facto collaudato
a conservis suis auxilia pollicetur, quae cum diceret, virum paulo lon-
gius a circumstantibus, ut arcani aliquid diceretur, in eum Capitolii locum
quo insidiae collocatae erant perductum praecipitat. ita captus in prae-

Καπιτώλιον τοῖς τε δικάζουσι καὶ τοῖς περιεσιῶσιν ἰδέειν, ἄλοπον B
 ὄν ἐκεῖθεν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐν αὐτῷ προσπε-
 φεγύτων πολιῶν ἀνεμίμησεν, ὡς ἐντεῦθεν κατωκλῆσθαι τοὺς
 δικαστὰς καὶ ὑπερτίθεσθαι τὴν ψῆφον, μήτ' ἀφίεντας μήτε κα-
 5 ταδικάζοντας. τοῦτο δὴ νοήσας ὁ Κάμιλλος εἰς ἄλλον τόπον τὸ
 δικαστήριον συνεστήσατο, ὅθεν οὐκ ἦν τὸ Καπιτώλιον ἄλοπον.
 καὶ καταψηφισθεὶς ὁ Καπιτωλῖνος ἐκεῖ ἀπήχθη τε εἰς τὸ Καπι-
 τώλιον καὶ κατὰ τῆς πέτρας ὡσθεὶς ἀπώλετο καθ' ἧς ἐκεῖνος τὸν
 Κελιδὸν κατεκρήμυσεν.

- 10 *Εἶτα πολλῶν πολέμων κατὰ τε τῆς Ῥώμης αὐτῆς καὶ τῶν
 ὑποκειμένων αὐτῇ πόλεων κινήθεντων, ἐπιξελεθότες τοῖς ἐναντίοις
 οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τε τοῦ Καμίλλου καὶ δι' ἑτέρων, ἤδη ἐκείνου C
 ἐπεργηρόσαυτος, τοὺς τε πολέμους κατέπαυσαν καὶ εἰρήνην βα-
 θεῖαν ἔσχον πρὸς τοὺς ἐκτός· πρὸς ἀλλήλους δὲ ἑσπασίαζον.*
 15 *Μάρκος γάρ τις Φάβιος ἐνπατριδῆς, θυγατέρων δύο τυγχάνων
 πατήρ, τὴν μὲν πρεσβυτέραν Λικινίῳ τινὶ Στόλωνι κατηγγύησε
 πολὺ αὐτοῦ καταδεστέρω, τὴν δὲ νεωτέραν Σουλπικίῳ Ῥούφῳ
 ἀνδρὶ δημοτίμῳ συνώκισε. χιλιαρχοῦντος οὖν τοῦ Ῥούφου καὶ
 ὄντος ἐν ἀγορᾷ, πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἡ ἀδέλφη αὐτῆς παρα-
 20 γέγονεν. ἀφικομένον δ' ἐκείνου τὴν θύραν ὁ ῥυβδοῦχος κατὰ τε
 ἔθος ἀρχαίων ἔκρουσε. διεπτοήθη δὲ πρὸς τὸν πάταγον ἡ γυνή
 οὐπω τούτου πεπειραμένη· καὶ γέλωσ ἐπὶ τούτῳ καὶ παρὰ τῆς*

11 ὑπερκειμένων C. 13 πολέμους A. 16 λικινίῳ B.
 18 χιλιαρχοῦντος — p. 90 v. 3 παραγγεῖλαι ἠρέθιζεν Dionis excer-
 ptum Vaticanum 27.

torium abducitur. ubi cum res suas gestas commemoraret, et Capitollo iudicibus ac circumstanti coronae (ex eo enim loco videri poterat) ostenso, ut et arcem et eos qui illuc confugerant conservasset, in memoriam revocaret, iudices miseratione adducti cum neque absolutum neque damnatum ampliarunt. eo Camillus cognito iudices in alium locum traduxit, unde Capitolium conspicere non poterat. ubi condemnatus et in Capitolium perductus de rupe Tarpeia praecipitatur, unde Gallos ipse proffigarat.

Deinde multa bella partim ipsi urbi partim subiectis civitatibus illata Romani et per Camillum et, eo iam senio effeto, per alios omnia propulsarunt. et summo otio ab exteris hostibus potiti inter sese certarunt. nam cum M. Fabius patricius, duarum filiarum pater, natu maiorem Licinio Stoloni, homini longe inferioris conditionis, iuniorum Sulpicio Rufo, sui loci viro despondisset, interim dum Rufus tum tribunus in foro versatur, soror uxorem eius invisit. illo revertente cum lictor veteri quadam consuetudine fores pulsaret, ad eum strepitum mulier illius rei insolens expavescit; eaque de causa risu et a sorore et a caeteris

D ἀδελφῆς καὶ τῶν παρόντων ἐγένετο, καὶ ὡς ἰδιωτικῶς ἐσκώφθη. τῇ δ' ἐν δεινῷ τὸ πρῶγμα πεποίητο, καὶ τὸν ἄνδρα ἐς ἀρχὴν παραγγίλαι ἤρθεῖεν. ὁ γοῦν Στόλιον ὑπὸ τῆς γυναικὸς παρακινήσεις Λουκίῳ τινὶ Σεξτίῳ ἀνδρὶ τῶν ὁμοίων τὰ τοῦ πράγματος κοινοσάμενος, ἄμφω δημαρχῆσαι κατεβιάσαντο, καὶ τὸν 5 κόσμον τῆς πολιτείας συνέχιον, ὡς καὶ ἐπὶ τέσσαρον ἔτισιν ἀναρχίαν γενέσθαι τῷ δήμῳ· τὰς γὰρ τῶν εὐπατριδῶν ἀρχαιρείας ἐνεπόδιζον. καὶ ἐπὶ πλεον ἂν ἔτι τοῦτο ἐγένετο, εἰ μὴ τις ἀγγελία κικόμεστο ἐπὶ τὴν Ῥώμην αὐθις Ἰλαύνειν τοὺς Κελτοὺς.

P I 360 ἅπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους ἀφέντες διάφορον, δικτάτορα τὸ πέμπτον 10 τὸν Κάμιλλον εἶλοντο καὶ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἱστράτευσαν. οὐ μᾶλλον μέντοι κοινή, μονομαχία δὲ γέγονε πρότερον. Τίτος γάρ τις Μάλλιος ἀνὴρ εὐπατρίδης προσκεκροκῶς τῷ πατρὶ παρημελεῖτο καὶ διέτριβεν ἐν ἀγρῷ· εἶτα τῷ πατρὶ διηλλάγη, καὶ χιλιάρχος στρατοπέδου γενόμενος τῷ τε προκαλουμένῳ Κελτῷ πρὸς 15 μονομαχίαν ἀντίστη, καὶ νικήσας αὐτὸν τὸν στρεπτὸν αὐτοῦ χρυσὸν ὄντια ἐσκύλευσε, καὶ Τουρκονάτος φερῶν αὐτὸν ἐπεκέκλητο. συμμιζάντων δὲ καὶ τῶν στρατευμάτων ἤτηντο οἱ Κελτοί, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμῆς ἀπέσχοντο, τὴν δ' Ἀλβανίδα ἐλευ- B λάτουν. ἴδσαντες οὖν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι διαρπάσαι τὴν χώραν, 20 ὡς καταχορεῖς γενόμενοι βρωμάτων καὶ μέθης εὐπεχυρητότεροι εἶεν, ἐπέθεντο σφίσι, καὶ αὐτῶν τε πολλοὺς διέφθειραν καὶ τὸ

I τῶν] παρὰ τῶν A₁ Dionis exc. τῶν. ἰδιωτικῶς A. 9 τοὺς om AB. 12 κοινή B corr. 15 τῷ τε προκαλουμένῳ — 17 ἐπεκέκλητο] cf. quae A. Maius inter Dionis excerpta posuit 12 et 13, pag. 530.

orto ut plebeia muliercula deridetur. quam illa rem iniqno animo ferens maritum ad petendos honores incitat. cuius impulsu Stolon, re cum L. Sextio sui ordinis homine communicata, per vim tribunatum uterque expetiverunt, confuso rei publicae ordine, ut per annos quattuor nulla esset populi obedientia, patriciorum comitibus interruptis, auctaque turba illa esset, nisi nuntium fuisset Gallos denuo Romam invasuros. ommissa igitur omni inter se contentione, Camilloque quintum dictatore dicto, contra hostes sunt profecti. sed nequam praelium committeretur, singulare certamen est initum. Titus enim Manlius, vir patricius, offenso patre neglectus in agro versabatur. cui deinde reconciliatus, factusque tribunus militum, Gallum, a quo provocatus fuerat, vicit; et aureum torquem illi detractum gestare solitus Torquati cognomentum invenit. exercitibus quoque congressis Galli superati, Romano itinere onisio, Albanum agrum populabantur. id Romani prohibere noluerunt, donec mero et crapula distentos minore periculo aggressi multos occide-

σφῶν ἔβλον στρατόπεδον. ὁ δὲ Κάμιλλος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπαυελ-
θῶν ἀπέθετο τὴν ἀρχήν.

Ἐκτοτε οὖν οἱ μὲν χιλαρχοί, οἳ ἀντὶ τῶν ὑπᾶτων ἐγίνοντο,
ἰσχυλάκασιν, ὑπάτοι δὲ ἀπεδείκνυντο ἐνίοτε μὲν εὐπατρίδαι, ἐκ
5 δὲ τοῦ πλήθους ἐνίοτε, ποτὲ δὲ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ὁμοῦ. νόσου
δ' ἐνοκηψάσθης τῇ Ῥώμῃ καὶ ὁ Κάμιλλος τίθνηκε, καὶ οἱ Ῥω- W II 37
μῖται πλεῖστα θανάτος τοῦ ἀνδρὸς ἠνιάθησαν. C

25. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τι συμβῆναι πάθος περὶ τὴν Ῥώ-
μην ἰσότησαι. διαστῆναι γὰρ τὸ πεδίον λέγεται τὸ μεταξὺ τοῦ
10 Παλατίου καὶ τοῦ Καπιτωλίου ἐξάπινα, μήτε σεισμοῦ προσηγησα-
μένου μήτε ἄλλον τινὸς οἷα συμβαίνειν εἴωθε φυσικῶς ἐπὶ τοιού-
τοις παθήμασι. καὶ ἦν τὸ χάσμα διαμένον ἐπὶ μακρόν, οὔτε
συνερχόμενον οἷως δὴ ποτε οὔτε μέντοι πληρούμενον, καὶ ταῦτα
χοῦν τε τῶν Ῥωμαίων ἐς αὐτὸ συμφορούντων πολὺν καὶ λίθους
15 καὶ ἄλλην ἕλγν παντοδαπήν. ἀποροῦσιν οὖν τοῖς Ῥωμαίοις χρη-
σμὸς ἰδύσθῃ, μὴ ἄλλως τὸ διστιῶς συνελθεῖν, εἰ μὴ τὸ κρεῖττον D
αὐτῶν καὶ δι' οὗ μάλιστα πλεῖστον ἰσχύουσιν εἰς τὸ χάσμα ἐμ-
βάλλουσιν· οὕτω γὰρ ἐκεῖνό τε παύσεται, καὶ τῇ πόλει ἔσται
δύναμις ἀκατάλυτος. ἔμενεν οὖν καὶ πάλιν τὸ ἄπορον ἀπορού-

1 σφῶν AB, αὐτῶν PW. 8 de M. Curtio ex Dione Tzetzes
in Exegesi in Iliadem p. 136 v. 17. συμβεβημένοι A. 9 λίγ-
ται τὸ πεδίον A. 10 μήτε σεισμοῦ] contrarium varrant Moxi-
mus Planudes et Suidas his locis quos ex Dione excerptos arbitratur
A. Maius, Script. vet. nov. coll. vol. 2 p. 531 14 et 15. 11 ἐπὶ
τοῖς τοιοῦτοις A. 14 τῶν add AC.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta in Tzetzae Exegesi in Iliadem p. 136 et in Florilegio
Vaticano.

runt, eosque castris exuerunt. Camillus Romam reversus magistratum
deposuit.

Ab eo tempore tribunis militum, qui in consulum successerant lo-
cum, abrogatis, consules designari coeperunt, alias patricii alias plebeii,
nonnunquam utriusque ordinis simul. Iuc Romae grassante Camillus
etiam nec mortuus, cuius obitus plurimum tristitiae Romanis attulit.

25. Post huiusmodi malum Romanos iuvassisse fertur, ut ea pla-
cicies, quae intra Palatium et Capitolium est, subito hiatu, neque terrae
motu neque alia re unde talia natura oriuntur antegressa, discesserit
atque ita permanserit diu. qui cum neque coiret ullo modo neque ex-
pleretur, quamvis Romanis multum et terrae et saxorum et alterius ma-
teriae omnis generis eo congerentibus, oraculum consultum respondit
voragine illam non expleri posse priusquam res optima, quaeque pluri-
mum Romani possent, in eam coniceretur: sic enim et specum illum
desitutum, et urbis imperium nunquam eversum iri. hoc responso non

μενον, ἀσαφοῦς τυγχάνοντος τοῦ χρησμοῦ. Μάρκος δὲ Κούρτιος ἀνὴρ εὐπαιδής, νέος τὴν ἡλικίαν, ὠραιοτάτος τὴν μορφὴν, ῥωμαλευτάτος τὴν ἰσχύν, ἀνδρειότατος τὴν ψυχὴν, φρονήσει διαπρεπής, τὸν νοῦν συνείς τοῦ χρησμοῦ παρελθὼν εἰς μέσον ἐδημηγόρησε λέγων "τί τῶν λογίων ἀσάφειαν, ὡς Ῥωμαῖοι, ἢ ἀμα-5 θίαν ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζομεθα; ἡμεῖς ἴσμεν τοῦτο δὴ τὸ ζητούμενόν τε καὶ ἀπορούμενον. οὐ γὰρ τι ἄψυχον ἐμψύχου λογισθήσεται βέλτιον, οὐδὲ τοῦ ἔντου καὶ ἔμφορος καὶ λόγῳ κεκοσμημένον τὸ ἄνοον ἄλογόν τε καὶ ἄφρον προτιμηθήσεται. τί γὰρ ἂν τις ἀνθρώπου προκρίνοιεν, ἵνα τοῦτο εἰς τὴν τῆς γῆς βυλόντες 10 διάστασιν, αὐτὴν συναγάγοιεν; οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῶον θνητὸν οὐδ' ἄμεινον οὐδ' ἰσχυρότερον ἀνθρώπου. εἰ γὰρ τι δεῖ καὶ θρασυνόμενον εἰπεῖν, οὐτ' ἀνθρώπος οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ θεὸς σῶμα θνητὸν ἔχων, οὔτε θεὸς ἄλλο τι ἢ ἀνθρώπος ἀσώματος κἀντεῦθεν ἀθάνατος· καὶ οὐ πόρρω τῆς θείας δυνάμεως ἀληρητήμεθα. 15 ταῦτα ἐγὼ μὲν οὕτω φρονῶ, ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμᾶς τῇ γνώμῃ προσθῆσθαι ταύτη. καὶ μή τις οἰήσαιο ὅτι κληρὸν ποιήσομαι ἢ κόρην κελύσω θανεῖν ἢ μειράκιον· αὐτὸς γὰρ ἐγὼ ἐκὼν ἑμαντὸν ὑμῖν

B ἐπιδίδωμι, ἵνα σήμερον ἀντίκα κήρυκα πέμψητέ με καὶ προσβεντὴν τοῖς χθονίοις θεοῖς, ἐσόμενον αἰεὶ ὑμῶν προστάτην καὶ σύμμαχον." ταῦτα εἰπὼν ὁ Κούρτιος τὰ ὄπλα ἐνεδιδύσκετο, εἶτα καὶ τοῦ ἵππου ἐπέβη. οἱ δ' ἄλλοι περιαλγεῖς ἐγίνοντο καὶ περιχαρεῖς,

7 τι] τις C. 10 προκρίνειεν A. 11 οὐκ ἔστιν οὐδὲν — 15 κἀντεῦθεν ἀθάνατος ex Dione habet Florilegium Vaticanum, Scriptorum vet. novae collect. vol. 2 p. 532 533 16. 20 ὑμῖν εἰεὶ AB.

explicata est difficultas, propter obscuritatem. verum Marcus Curtius vir patricius, aetate integra, forma pulcherrima, viribus maximis, animo fortissimo, prudentia ornatissimus, oraculo intellecto pro contione dixit "quid obscuritatem oraculi, Quirites, aut tarditatem ingeniorum nostrorum accusamus? nos id sumus quod quaeritur omnesque suspensos tenet. neque enim inanima praeferenda sunt animatis, neque ea quae mente et intelligentia praedita sunt et sermone ornata brutis, rationis et prudentiae expertibus, postponenda. nam quid homini antepontis, quo iniecto hiatum illum contrahamus? non est ullum mortale animantis genus homine praestantius aut fortius. quod si audacius loquendum sit, quid est homo nisi deus corpore mortali circumseptus? aut quid deus est nisi homo omnis ex materia concretionis expertis atque immortalis? neque nos longe a divina potentia absumus. haec mihi persuasa sunt: quae vobis etiam persuasa esse velim. neque vero quisquam existimet me sortem ducturum aut virginem puerumve immolari iussurum: nam ego ipse me pro vobis devoveo, ut me hodie atatum caduceatorem et oratorem ad deos manes ablegetis, semper patronum vestrum et adiutorem futurum." his dictis arma induit, equum conscendit. caeteri inter laetitiam et maerorem ambigui ornamenta

καὶ κοσμήματά τινα συμφορήσαντες οἱ μὲν αὐτὸν ἐκείνον αὐτοῖς
ἐκόσμοιεν ὡς ἤρωα, οἱ δὲ τινα καὶ ἐς τὸ χάσμα ἐπέβυλλον. ἄρι
δ' ἐς αὐτὸ ἐνήλατο ὁ Κούρτιος ἔφιππος, καὶ ἡ τῆς γῆς συνήχθη
διάστασις, καὶ οὐδεὶς οὐκέτι οὔτε τὸ χάσμα οὔτε τὸν Κούρτιον C
5 ἐθέτατο. ταῦθ' οὕτω τοῖς Ῥωμαίοις ἰσότηρηται· εἰ δὲ τῷ μυθώ-
δῃ κριθεῖη καὶ μὴ πιστά, ἔξιστίη οἱ μὴ προσέχειν αὐτοῖς.

Τοῖς Ῥωμαίοις δὲ πόλεμοι αὐθις καὶ παρὰ Γαλατῶν καὶ ἕφ'
ἐτέρων ἐθνῶν ἐπηλύθησαν, ἀλλ' ἀπεκρούσονται πάντας, πῆ μὲν
ὑπάτους πῆ δὲ δικτάτορας ψηφισόμενοι. ὅτε καὶ τι τοιοῦτον συμ-
10 βέβηκε. δικτάτωρ ἐλέχθη Λούκιος Κάμιλλος, Γαλατῶν κατατρι-
χόντων τὰ ὑπὸ Ῥώμην. ὃς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ὁμηθεὶς γνώμην
εἶχε τρίβειν τὸν καιρὸν καὶ μὴ διακινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώ-
πους ἀπονοαί χωριμένους· ὅψον γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀσφαλέστερον ἀπο-
ρία τροφῶν ἐκτροχῶσειν ἤλπισε. Γαλάτης δὲ τις εἰς μονομαχίαν D
15 τινὰ τῶν Ῥωμαίων προεκαλεῖτο. καὶ ἀντίστη αὐτῷ Οὐαλλέριος
Μάρκος χιλιάρχων, ὁ τοῦ Μαξιμίου ἐκείνου ἔγγονος. καὶ λαμπρὰ W II 38
μὲν ἡ μάχη προέβη ἀμφοῖν· ὁ μὲν γὰρ τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ περιτεχνή-
σει προέφερεν, ὁ δὲ Γαλάτης τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τόλμῃ· ἐπὶ πλέον δ'
ἐθανάμασιώθη ὅτι τῷ τοῦ Οὐαλλερίου κράνει κόραξ ἐπιπτάμενος
20 καὶ κρώζων εἰς τὸν βάρβαρον ἐνεχρίμπτετο, καὶ τὴν τε ἕρην αὐτοῦ
ἐπετάρασε καὶ τὴν ὁρμὴν ἐνεπόδιζε, μέχρις οὗ κατεργάσθη. διὸ
ἀγανακτήσαντες οἱ Γαλάται ὡς ὑπὸ ὄρνιθος ἤλαττωμένοι, Θυμῷ

3 ἐνήλατο A. 5 τοῖς om A. τῷ μυθώδει A. 9 τι]
τοι A. 14 Γαλάτης δὲ τις etc.] ab his differunt quae A. Mains
Dioni tribuit, Scriptorum vet. novae collect. vol. 2 p. 534 18 et 19.
18 διέφερεν A. 19 τοῦ add AC. 20 κρώζων AC, κρώζων B,
κρωτίων PW.

quaedam partim ad eum ipsam pro heroe excolendum, partim quae in
hiatum conicerentur, attulerunt. qui cum primum equo insidens se in
specum immisit, hiatu illo expleto neque voraginem neque Curtium
quisquam vldit. haec ita narrantur a Romanis: quae si cui fabulosa et
a fide veri aliena videbuntur, non postulo ut multum eis tribuat.

Deinde Romanis alia bella et a Gallis et ab aliis gentibus sunt
illata, sed propulsata omnia vel a consulibus vel dictatoribus. quo tem-
pore huiusmodi quiddam accidit. Lucius Camillus dictator dictus, cum
Galli suburbanum agrum incursarent, educto exercitu in animo habuit
ducere bellum, neque decertare cum hominibus temere in perniciem suam
ruentibus, quos facilius et tutius penuria commetens domiturus esset.
Gallo autem cuidam ex Romanis aliquem ad singulare certamen provo-
canti restitit M. Valerius tribunus militum, ex Maximi illius posteritate.
certamen illustre fuit: nam alter prudentia et arte superior erat, Gallus
audacia et viribus: sed illud mirabilius, quod in Valerii galea corvus
crocitans consedit, in hostem versus, cuius os oculosque rostro et un-

αὐτίκα συνέμειξαν τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ κακῶς ἀπηλλάγησαν. ὁ δ' P I 362 Οὐαλλέριος ἀπὸ τῆς τοῦ κέρρακος συμμαχίας Κοροῦίνος ἐπυνομάσθη.

Εἰσέπειτα δὲ τῶν στρατευμάτων στασιασάντων καὶ λιφυλλίου πολέμου γενέσθαι μέλλοντος, κατηλλάγησαν οἱ στασιάζοντες, νό-5 μων τεθέντων μήτ' ἄκοντά τινα τοῦ καταλόγου ἀπαλειφῆσθαι, μήτε τὸν χιλιαρχήσαντι ἑκατονταρχεῖν, καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ ἄμφω ἔξδν εἶναι καὶ ἐκ τοῦ πλήθους καθίστασθαι, καὶ τὸν αὐτὸν μήτε δύο ἅμα ἀρχὰς μήτε τὴν αὐτὴν δις ἐντὸς δέκα ἄρχειν ἐτῶν.

26. Λατῖνοι δὲ καίπερ ἔσπονδοι τοῖς Ῥωμαίοις ὄντες ἀπέ-10
B στησαν καὶ πόλεμον ἤρατο, ἐν φρονήματι γεγονότες ὅτι τε νέ-
τητι ἤκμαζον καὶ τὰ πολεμικὰ ἐκ τῆς αἰεὶ σὺν αὐτοῖς στρατείας ἀκριβῶς ἤσκητο. οἱ δὲ τοῦτο γνόντες ἐξῆλθον, ἔπατον τὸν τε
Τουρκοῦάτον τὸ τρίτον ἐλόμενοι καὶ τὸν Δέκιον, καὶ ἔμαχισαντο
αὐτοῖς κραταιὰν μάχην, κρῖσιν τὴν ἡμέραν ἐλείθην ἑκάτεροι νομί-15
ζοντες ἀκριβῆ· τῆς σφείρας τύχης τε καὶ τῆς ἀρετῆς. ἔδοξε δὲ
περιφανεστέρα ἢ μάχην καὶ διὰ τε συμβεβηκός. τοὺς γὰρ Λατί-
νους οἱ ἔπατοι καὶ ὁμοσκεύους καὶ ὁμοφώνους τοῖς Ῥωμαίοις
ἑρῶντες ἐφοβήθησαν μὴ τῶν στρατιωτῶν τινεὶ σφαλῶσι, τό τε
οἰκεῖον καὶ τὸ πολέμιον μὴ ῥᾶστα διαγιγνώσκοντες. καὶ διὰ τοῦτο 20
C προεῖπον σφίσι τὰ τε ἄλλα παρατηρεῖν ἀκριβῶς, καὶ καθ' ἑαυ-
τὸν μηδένα μηδενὶ τῶν ἐναντίων συμβαλεῖν. τοῦτο δὲ τὸ παράγ-

13 ὑπατὸν τε ταρκοῦάτον A.

FONTES. Cap. 26. Dionis *Historiae Romanae libri deperditi: fragmentum libri septimi apud grammaticum* περὶ συντάξεως in Bekkeri *Anecd.* p. 133 v. 19; *excerpta Vaticana* 29 30 34 36 37 38 p. 157 sq., *Ursinianum* 143.

quibus appetere illiusque impetum retardare non destitit donec obtruncaretur. Galli se ab astate victos indignati statim Romanos iracunde invaserunt, sed male tractati recesserunt. Valerius ab illo corvi auxilio Corvinus est appellatus.

Deinde orta inter exercitus dissensione ac bello civili imminente seditio compressa est, cum hae leges essent latae, ut neque invitus quisquam ex albo militum deleteretur, neque tribunus centurio fieret; ut consulem utramque ex plebe creati liceret; ut idem bis eodem tempore magistratus non gereret, nec eandem bis intra decem annos.

26. Post haec Latini socii, quia pube continentibus expeditionibus egregie exercitata abundabant, elati animis defecerunt et Romanis bellum intulerunt. quibus Torquatus tertium et Docius lecti consules obviam profecti sunt, et atrox praelium commissum, utraque acie existimante eo se die et virtutis et fortunae suae illustre specimen edituram. ea pugna eventu quodam facta est celebrior. cum enim Latines eodem armorum genere eademque lingua quae Romanos consules uti viderent, veriti ne quae militum discriminae hostium et suorum non facile observato errarent, praeter

γελμα εἰ μὲν ἐτήρησαν, ὁ δὲ τοῦ Τούρκονάτου παῖς, στρατευόμενος ἐν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ πεμφθεὶς πρὸς κατασκοπὴν τῶν ἐναντίων, παρεῖδεν οὐκ αὐθαδεῖα ἀλλὰ μέντοι φιλοτιμίᾳ. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἵππαρχος τῶν Λατίνων ἰδὼν αὐτὸν προσόντα πρὸς μονομαχίαν 5 προεκαλέσαστο, καὶ μὴ δεξιόμενον ταύτην διὰ τὴν πρόρρησιν, παρώξενεν εἰπὼν "οὐ σὺ μέντοι Τουρκονάτου υἱὸς εἶ; οὐ σιμύνη τῷ στρατιῷ τοῦ πατρὸς; ἢ πρὸς μὲν Γαλάτας ἀνθρώπους φθόρους ἔρρωσθε καὶ ἀνδρίζεσθε, τοὺς δὲ δὴ Λατίνους ἡμᾶς φοβεῖσθε; τί οὖν ἄρχην ἡμῶν ἀξιούτε; τί δ' ὡς χείροσιν ὑμῶν 10 ἐπιτάσσετε;" ἔκφρων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς παραγγέλλειως ἐκὼν ἐπελάβετο, καὶ μονομαχίας ἐνίκησε; καὶ τὰ σπῆλα μέγαφρονῶν ἐκόμισε τῷ πατρὶ. καὶ ὅς ἀθροίσας τὸ στρατεύμα "γενναῖός μιν" ἔφη "ὦ παῖ ἐμαχσῶ, καὶ διὰ τοῦτό σε στεφάνωσω" ὅτι δὲ τὸ προσταχθὲν οὐ παρετήρησας, καίτοι καὶ ὡς 15 υἱὸς πειθαρχεῖν καὶ ὡς στρατιώτης ἀναγκαζόμενος, διὰ τοῦτό σε δικαιοῦσω, ἵνα καὶ τὸ τῆς ἀριστείας ἄθλον καὶ τὸ τῆς ἀνηκουστίας τίμημα λήψῃ." ταῦτ' εἰπὼν ἅμα τὸν τε στέφανον τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ἐπέθετο καὶ αὐτὴν ἐκείνην ἀπέτεμεν.

Εἶτα ὄναρ ἀμφοῖν τοῖς ὑπάτοις ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ ὁμοίως P I 363
20 φανὲν ἔδοξε λέγειν, τῶν ἐναντίων κρατήσῃν, ἂν ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων ἑαυτὸν ἐπιδῶ. μεθ' ἡμέραν οὖν ἀλλήλους τὸ ὄναρ διηγησάμενοι, συνέθεντο θεῖον εἶναι, καὶ πεισθῆναι δεῖν αὐτῷ ὁμο-

1 τοῦ om A. 6 μέντοι] μὲν B. σιμύνηι A. 8 δὴ om A. 15 διὰ τοῦτό — 17 τίμημα λήψῃ ex Dionis libro septimo, apud grammaticum περὶ συντάξεως in Immanuelis Bekkeri Anecd. p. 133 v. 19. 21 διηγησάμενοι τὸ ὄναρ A.

alia diligenter observanda illud etiam edixerunt, ne quis extra ordinem in hostem pugnaret. ei edicto caeteri paruerunt: sed Torquati filius, qui inter equites militabat, ad explorandos constus hostium missus, id non tam ex contumacia quam ambitione neglexit, nam Latinorum equitum magister eum accedentem conspicuas ad singulare certamen provocavit, idque illo propter patris edictum detrectante dixit "non tu Torquati filius es? non torque parentis gloriaris? an contra Gallos homines perditos tantum viri fortes estis, nos vero Latinos formidatis? cur ergo nobis imperitare vultis? cur ut deterioribus praescribitis?" Manlius vero prae iracundia vix mentis compos et paterni edicti ultro oblitus hostem vincit, detractaque spolia magno animo parenti affert. is convocato exercitu "fortiter sano" inquit, "fili, dimicasti, eaque de causa te corona donabo: sed quia neque imperium consulare neque maiestatem patriam veritus es, ideo te condemo, ut et virtutis fructum percipias et contumaciae poenas des." haec dicens simul et coronam capiti eius imposuit et caput amputavit.

Deiude eadem nocte uterque consul in somnis vocem audire sibi visus est dicentem superiores fore hostibus si alter consul se devoveret. cum diluxisset, uterque alteri somnium narrat: divinum id esse ideoque

λόγησαν. ἡμφισβήτησαν δὲ πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ὅς ἂν σωθείη, ἀλλ' ὅς ἂν μάλλον ἑαυτὸν ἐπιδῶ· καὶ παρὰ τοῖς πρώτοις τοῦ στρατοπέδου ἐδικαιολογήσαντο. καὶ τέλος ἤρρεσε σφίσι, τὸν μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιῦ κέρως, τὸν δὲ ἐπὶ τοῦ λαιῦ παρατάξασθαι, καὶ ὀπότερον ἂν ἐκείνων ἑλαττωθῆ, τὸν ἐπ' αὐτῷ τεταγμένον ἀποθα-
 W II 39
 B νεῖν. τοσαύτη δ' ἦν φιλοτιμία αὐτοῖς περὶ τὴν ἐπίδοσιν, ὡς εὐχεσθαι ἕκαστον τῶν ὑπάτων ἡττηθῆναι, ἵνα τύχη τῆς ἐπιδόσεως καὶ τῆς εὐκλείας τῆς ἐξ αὐτῆς. συμβαλόντες δὲ τοῖς Λατίνοις μέχρι μὲν πολλοῦ ἰσοπαλῶς ἡγωνίσαντο, εἶτα τὸ κατὰ τὸν Δέκιον κέρως μικρόν τι τοῖς Λατίνοις ἐνέκλινεν. ὁ γνοὺς ὁ Δέκιος ἑαν-
 10 τὸν ἐπιδέδωκε· καὶ τὰ ὅπλα ἐκδύς, τὴν ἐσθῆτα ἐνέδυ τὴν περιπόρφυρον. καὶ οἱ μὲν οὕτω φασὶν ἐφ' ἵππον ἀναπηδῆσαι αὐτὸν καὶ εἰσελάσαι πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀποθανεῖν, οἱ δὲ ὑπὸ σστρατιώτου πολιτικοῦ σφαγῆναι. τίως δὲ τελευτήσαν-
 C τος τοῦ Δεκίου τοῖς Ῥωμαίοις ἡ νίκη καθαρῶς συνηγέθη, καὶ 15 οἱ Λαίτινοι πάντες ἐτράπησαν, οὐ πάντως δὲ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Δεκίου· πῶς γὰρ ἂν τις πιστεύσειεν ἕξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοιαῦτα τελευτῆς τοσοῦτον πληθὺς ἀνθρώπων τὸ μὲν φθαρῆναι τὸ δὲ σωθῆναι καὶ νικῆσαι περιφανῶς; οἱ μὲν οὖν Λαίτινοι οὕτως ἤτιγντο, ὁ δὲ γε Τουρκουάτος καὶ τὸν υἱὸν ἀποκτείνας καὶ τοῦ συνάρ-
 20 χοντος τεθνηκότος ἰώρτασεν ὅμως τὰ ἐπιπέδια.

Εἶτ' αὖθις αὐτοὺς τε τοὺς Λαίτινους ἐπαναστάνας κατεπολέμησαν, καὶ ἕτερα ἔθνη μάχαις ὑπέταξαν, ποτὲ μὲν ὑπάτοις

1 ante ἡμφισβήτησαν A add καὶ. 11 τὰ om B. 16 δὲ om AC. 17 πῶς γὰρ — 19 περιφανῶς Dionis excerptum Vaticanum 29.

obtemperandum consentiant. de eo tantum controversia est, non uter maneat incolumis, sed uter se devoteat. causa apud exercitus principes disceptata tandem convenit, alterum in dextro alterum in sinistro cornu statuendum esse, et utrum prius inclinaret, eius duci oppetendam esse mortem. tantaque fuit elus decoris cupiditas, ut uterque se succumbere optaret, ut et devotionis et gloriae consecuturam compos redderetur. exercitibus congressis pugna diu anceps fuit: deinde cornu Decii Latinis nonnihil cessit, quo ille cognito se devovit, atque armis positis togam praetextam induit. itaque eum nonnulli in equum insiluisse et in medios hostes invectum occubuisse, alii a commilitone immolatum esse ferunt. Decio defuncto victoriam Romani haud dubiam sunt adepti, Latinis omnibus in fugam versis: non utique ob Decii mortem, quis enim credat tali unius viri interitu tantam multitudinem huic caesam illinc conservatam et illustri potitam esse victoria? Latinis ita superatis Torquatus, quamvis et filio occiso et collega mortuo, tamen triumphum duxit.

Deinde populus Romanus Latinos rebellantes devicit, et alias gentes nunc per consules nunc per dictatores armis subegit. quorum e

κερημένοι ποτέ δὲ δικτάτορσιν. ὧν εἷς ἦν καὶ Λούκιος Παπί- D
ριος ὁ καὶ Κούρσωρ ὀνομαζόμενος διὰ τε τὴν ἔξιν (ἦν γὰρ δημο-
μικώτατος) καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν τὴν τοῦ δρόμου. μετὰ δὲ ταῦτα
δικτάτωρ ὁ Παπίριος ἐπὶ τοὺς Σαννίτας ἐξεπέμφθη μετὰ Φαβίου
6 Ῥούλλου ἱππάρχου, καὶ ἠτήσας αὐτοὺς ἠγάγασεν ἐπὶ συνθή-
καις συμβῆναι αἷς ἐκεῖνος ἐβούλετο. ἀποθιμένον δὲ τὴν ἡγεμο-
νίαν αὐτοῦ ἐπανάστησαν αὐδεις. ὑπὸ δὲ Κορηλίου Αὔλου δικτά-
τορος καὶ πάλιν πολεμηθέντες καὶ ἠτηθέντες διεκρηκνέυσαντο
πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοὺς αἰχμαλώτους τε ὄσους εἶχον κέμψαν-
10 τες αὐτοῖς, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου Ῥουτούλλω ἀνδρὶ θανατῷ
παρ' αὐτοῖς ἐπιγράφοντες· οὗ τὰ ὄσα, ἐπεὶ φθάσας ἐκεῖνος διε-
χειρίσατο ἑαυτὸν, διέφρασαν. οὐ μέντοι καὶ ἔτυχον τῆς εἰρήνης
ὡς ἄπιστοι, ἀλλ' ἄσπονδον σφίσι ἐψηφίσαντο πόλεμον, καίτοι P I 364
τοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες. ἐπεραυχέσαντες οὖν οἱ Ῥωμαῖοι
15 καὶ αὐτοβοεῖ πάντας αὐτοὺς αἰρήσειν ἐλπίσαντες δεινῷ παθήματι
περιέπεσον. ὑπερδείσαντες γὰρ οἱ Σαννῖται καὶ ἐν συμφορᾷ
ποιούμενοι τὸ μὴ σπείσασθαι, καὶ ὡς ἀπεγνωσμένοι μαχόμενοι,
καὶ λοχέσαντες ἐν τινὶ χώρᾳ κοιλοτέρᾳ καὶ στενῇ, τό τε στρατό-
πεδον εἶλον καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐζώργησαν πανσὺδι καὶ πάντας
20 ἐπήγαγον ὑπὸ τὸν ζυγόν (τί δ' ἦν τὸ τοῦ ζυγοῦ, ᾗδη μοι ἄνωθι
πὺν ἰστόρηται), οὐδένα μέντοι ἀπέκτειναν, ἀλλὰ τὰ τε ὄπλα καὶ

2 κόρσων B. 3 τὴν ante τοῦ om A. 4 Σαννίτας] sic
libri mss ubique: PW Σαννίτας et mox Σαννίται, Σάννιον etc.
8 ἠτηθέντες — 14 αἰχμαλώτους λαβόντες Dionis excerptum Ur-
sinianum 143. 10 ρουτούλλω B: quem Livius Brutulum Papirium
appellat, Dionis eclogarius Παπίριον vel Πάπριον. 13 ἄσπον-
δος A. 14 ἐπεραυχέσαντες — 20 τὸν ζυγόν Dionis excerptum
Vaticennum 31. 15 αὐτοβοεῖ] Dionis exc. αὐτομαχεῖ. 16 συμ-
φοραῖς A. 20 ἄνωθί που] pag. 65 v. 8.

numero fuit L. Papirius, Cursoris cognomentum a celeritate pedum cur-
rendique studio adeptus. qui dictator cum Fabio Rufo equitum magistro
contra Samnites missus, eos devictos in sua verba pacem facere coegit.
sed cum magistratu abiisset, rursus illi se commoverunt. et ab Aulo
Cornelio dictatore rursus debellati legatos de pace Romam miserunt,
captivis quos habebant omnibus redditus, causaque belli in Rutulum vi-
rum apud se potentem translata: culus ossa, quoniam sibi consciscere
necem maturarat, disiecerunt. eis Romani ut foedifragis pacem non
dederunt, sed, quanquam captivis receptis, bellum irrecuciliabile inferen-
dum decreverunt. ac dum elati successibus se illos omnes primo impetu
capturos sperant, in magnam cladem inciderunt. nam Samnites perter-
riti et anxii ob negatam pacem ex desperatione in pugnam ruebant,
et collocatis in angusta valle insidiis castra ceperunt, totamque Ro-
manum exercitum sub iugum miserunt (quae res cuiusmodi fuerit, supra
exposuimus): neminem tamen occiderunt, sed armis equis caeterisque

Zonarae Annales II.

τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα ὅσα εἶχον πλὴν ἐνὸς ἡματίου ἀφείλοντο, καὶ γυμνοὺς σφᾶς ἀφῆκαν ἐπὶ συνθήκαις τοῦ τὴν χώραν αὐτῶν B ἐκλιπεῖν καὶ συμμάχους σφίσω ἀπὸ τῆς ἰσῆς εἶναι. Ἴνα δὲ τὰ τῆς ὁμολογίας καὶ παρὰ τῆς γερονσίας βεβαιωθῶσι, τῶν ἱππέων ἐξακοσίους εἰς ὁμηρεῖαν κατέσχον. 5

Οἱ δ' ἕπατοι Σπύριός τε Ποστούμιος καὶ Τιβέριος Καλουῖνος μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐθῆς ἀνεχώρησαν, καὶ νυκτὶς αὐτοὶ τε καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἀξιολογώτατοι εἰς τὴν Ῥώμην εἰσῆλθουσαν, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται κατὰ τοὺς ἀγροὺς λακιδάσθησαν. οἱ δ' ἐν τῇ πόλει τὰ πεπραγμένα μαθόντες οὔτε ἡσθῆναι τῆ τῶν στρα- 10 τωτῶν σωτηρία οὔτ' ἀχθεσθῆναι ἠδύναντο. πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεῖνὸν ὑπερήλθον, καὶ ὅτι παρὰ τῶν Σαννιτῶν τοιαῦτα πεπόν- C θησαι, μείζον σφίσι τὸ ἄλγος ἐγένετο· λογιζόμενοι δὲ ὡς εἰ πάντας ἀπολλέσθαι συνέβη, καὶ περὶ πάντα ἄν ἐκωδύνεισαν, ἐπὶ τῇ σφῶν ἡδοντῶ σωτηρία. ἐπικρύπτοντες δὲ τίως τὸ ἡδεσθαι, πένθος 15 ἐπεποιήκισαν, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ ἔπραξαν, οὔτ' αὐτίκα οὔθ' ἕστερον, ἕως ἀντεπεκράτησαν· τοὺς δ' ὑπάτους μὲν W II 40 παραντίκα ἔπαυσαν, ἐτέρους δ' ἀντιεὶλομένοι βουλὴν ἐποίησαντο. καὶ ἰδοὺ μὲν σφίσι μὴ δεῖσασθαι τὴν σύμβασιν, ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον ἦν τοῦτο δεῖσαι μὴ οὐχὶ πρὸς τοὺς πράξαντας αὐτῆν τρέ- 20 ψαντας τὴν αἰτίαν, ὠκνον μὲν τῶν ὑπάτων καταψηφίσασθαι καὶ τῶν ἄλλων οἳ μετ' αὐτῶν ὡς ἀρχάς τινας ἄρχοντες τὰς σπον-

2 τοῦ A, τοῦ τε PW.

7 ἀνεχώρησαν AC, ἀνεχώρισαν PW.

9 οἱ δ' ἐν τῇ — 15 σωτηρία Dionis excerptum Vaticanum 36.

12 ὑπερήλθον] hinc corrigendus Dio, exc. Vatic. 36, ubi σπεφ ἡλθον. 14 πάντα ABC, πάντων PW. 15 ἡδονται B. 17 ἀντεπεκράτησαν B.

18 παραντίκα] παρὰ χοῆμα A, παραχοῆμα B.

omnibus, una veste duntaxat relicta, ademptis dimisere nudos, ea condicione ut agro illorum excederent et aequo iure societatem colerent. quae pacta ut etiam senatus auctoritate rata essent, 600 equites obsides retinuerunt.

Consules vero Spurius Postumius et Tiberius Calvinus cum exercitu statim recesserunt; noctuque et ipsi et praecipui e caeteris Romam sunt ingressi, reliqui in agris dispersi. qui in urbe erant clade cognita neque uilitum salute delectati sunt neque dolere potuerunt. nam ut aduersum casum dolentissime tulerunt, praesertim a Samnitibus illatum, sic cum reputarent, si omnes perisissent, se in extremo discrimine futuro, salute illorum sunt gavisii. sed gaudio interim dissimulato nihil more solito administrarunt, nec in praesentia neque post, donec victoriam recuperarunt. consulibus magistratus statim abrogatus est, aliisque lectis deliberatum de pactis rescindendis. quod quia fieri non poterat nisi crimine in auctores illorum translato, inviti faciebant ut consules et caeteros magistratus qui cum iis fuerant condemnarent; neque commit-

δὲς ἐποιήσαντο, ὤκνον δὲ καὶ ἀφείναι, ἵνα μὴ ἐφ' ἑαυτοὺς τὸ D
 παρασπόνδημα περιστήσωσιν. αὐτοῖς οὖν λεινοῖς τοῖς ὑπᾶτοῖς
 ἐπεκονιάσαντο, καὶ πρώτῳ γε τοῦ Ποστομίου τὴν ψῆφον ἐπήγα-
 γον, ὅπως αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ γνώμην ἀποστήνηται, ἀσχύνῃ τοῦ
 5 μὴ πάντας ἀδοξίαις ἀναπληρωῶσαι. ὃ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ μέσον
 ἔφη μὴ δεῖν κυρωθῆναι τὰ ἐπ' αὐτῶν πεπραγμένα παρὰ τῆς
 γεροσίας καὶ τοῦ δήμου· μηδὲ γὰρ αὐτοὺς ἐκονσίως προῦξι
 αὐτὰ ἀλλ' ἀνάγκῃ συνεχομένους, ἦν αὐτοῖς ἐπήγαγον οἱ πολέμιοι
 οὐκ ἔξ ἀρετῆς ἀλλ' ἐκ δόλου καὶ ἔξ ἐνέδρας. οἱ γοῦν ἀπατήσαντες
 10 εἰ ἀντηπατήθησαν οὐκ ἂν δύναιτο δικαίως ἐγκαλεῖν τοῖς ἀντα-
 πατήσασιν. ταῦτα τοῖσιν εἰπόντος καὶ τοιαῖτα πολλά, ἐν ἀμυχα- P I 365
 νίᾳ ἡ γεροσία ἐγένετο· τοῦ δὲ Ποστομίου καὶ τοῦ Καλοῦσθου
 εἰς ἑαυτοὺς τὴν αἰτίαν ἀναδεχομένων, ἐψηφίσθη μῆτε κυρωθῆναι
 τὰ ὠμολογημένα, λείνους τε ἐκδοθῆναι.
 15 Ἀπήχθησαν οὖν καὶ ἄμφω οἱ ὑπάτοι, καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχον-
 τες οἱ ἐπὶ τοῖς ὄρκοις παρουσιάζοντες, εἰς τὸ Σανίον. οὐ μίν-
 τοι αὐτοὺς οἱ Σαννίται ἐδέξαντο, ἀλλὰ τοὺς ἀλόνας ἀπήτουν
 ἅπαντας, καὶ τοὺς θεοὺς ἐπεβοῶντο καὶ ἐπεθείαζον, καὶ τέλος
 τοὺς ἐκδοθέντας ἀντέπεμψαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι λείνους μὲν ἀσμέ- B
 20 νως ἀπέλαβον, τοῖς δὲ Σαννίταις ὄργῃ τὴν μάχην ἐπήγαγον. καὶ
 κρατήσαντες τὰ ὅμοια σφίσειν ἐποίησαν, καὶ ἐπὶ τὸν ζυγὸν αὐτοὺς

2 παραστήσωσιν A. 5 ἀναπληῶσαι AB. 6 πεπραγμένα] κρωθέντα A. 10 ἐγκαλεῖν A. 12 καλοῦσθου C. 13 τὴν αἰτίαν om C. 16 τοῖς edd AB. οὐ μίντοι — 19 ἀντέπεμψαν Dionis excerptum Vaticanum 37. 17 ἀλόνας] ἄλλους A. 18 ἐπεθείαζον] sic corrigendum quod apud Dionem suppletum legitur ἐκονιάσαντων, fragm. Vatic. 37. 19 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι — p. 100 v. 1 δράσαντες Dionis excerptum Vaticanum 38.

tendum putabant ut iis absolutis crimen violati foederis in semetipsos redundare paterentur. re igitur cum ipsis consulibus communicata primm Postumium sententiam dicere iusserunt, ut ipse contra sese pronuntiaret ex verecundia ne omnes dedecoris implerentur. is in medium progressus negavit probando esse a senatu populoque quae no ipsi quidem sna sponte sed ab hostibus non virtute sed dolo atque insidiis coacti eqsiant. qui igitur dolum priores usurparint, si si dolo vicissim circnmventi fuerint, non habere quod querantur. haec et huius generis plura cum dixisset, a senatu enim dubio quid agendum esset, cum Postumius et Calvinus omuem culpam in semetipsos transtulissent, decretum est poctis rescissis illos dedendos esse.

Consules igitur ambo caeterique magistratus qui pacificationi ad fuerant Samnium abducti sunt. Samnites autem captivos omnes repentes, deos testati, dediticios releecerunt. quibus Romani capide receptis iracundo cum Samnitibus pugnarunt, adeptiqua victoriam eodem plane modo eos tractarunt, itidemque amb iugum missos nulla alia illata

ἀνθυπήγαγον, καὶ ἀφῆκαν, μηδὲν ἄλλο κακὸν δρᾶσαντες. καὶ τοὺς σφετέρους ἱππεῖς, οὓς ὡς ὁμήρους κατεῖχον οἱ Σαννῖται, ἀπαθεῖς ἰχομίσαντο.

LIBER OCTAVUS.

1. Μετὰ δὲ χρόνους πλείονας ἀθῆις τοῖς Σαννίταις πολεμοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι, Γαῖον Ἰουνίου ἡγουμένου αὐτῶν, συμ-5 φορᾷ περιέπεισον. πορθοῦντος γὰρ τοῦ Ἰουνίου τὴν χώραν αὐτῶν, εἰς τὰς ἕλας τὰς Ἀδρῶνας τὰ προσόντα οἱ Σαννῖται ἀνεκομίσαντο, C οὕτω καλονμένας ὑπὸ τοῦ μηδ' ὄρους ἐσπέλεισθαι εἰς αὐτὰς τῆ τῶν δένδρων πυκνότητι. ἐκεῖ δὲ ὄντες, ποίμνιά τινα ποιμένων ἢ φρουρῶν ἄνευ προκαθιστάντες καὶ ψευδαιτομόλους ὑποπέμπον-10 τες, ὡς ἐφ' ἐτοίμην λείαν αὐτοὺς ἐπηγάγοντο. εἴσω δὲ γενομένων τῆς ἕλης περιέσχον τε σφῆς καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο κτείνοντες πρὶν τέλειον ἐκκαμῆν. καὶ ἄλλοτε δὲ πολλάκις τοῖς Ῥωμαίοις πολέμησαντες οἱ Σαννῖται καὶ ἡττηθέντες οὐκ ἐφησού-15 χασαν, ἀλλὰ καὶ συμμαχοῦς ἄλλους τε προσλαβόμενοι καὶ Γυλά-15 τας, ὡς καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην αὐτὴν ἐλάσσοντες ἡτοιμάζοντο. D οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἐς δόλος κατέστησαν, καὶ σημείων πολλῶν αὐτοὺς ἐναγόντων ἐς τοῦτο. ἐν γὰρ τῷ Καπιτωλίῳ ἐκ τοῦ βωμοῦ

13 κτείνοντες A, ἐκτείνοντες C, κτείναντες PW. 16 ἐλάσσοντας A.
18 ἐς τοῦτο αὐτοὺς ἐναγόντων AB. ἐς ABC, εἰς PW.

FOUNTES. Cap. 1. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana* 40 41 p. 165 sq., *Peircscianum* 36.

iniuria dimiserunt, receptis absque noxa equitibus suis, quos illi pacis obsides retinuerant.

1. Pluribus annis post Romani iterum cum Samnitibus Gaio Inifio duce congressi cladem acceperunt. nam cum is agros eorum vastaret, Samnites res suas in silvas Avernas, ipsis avibus propter densitatem inscessas, contulerunt; atque inde gregibus sine pastoribus et praesidiis emissis, et transfugis subornatis, hostes tanquam ad paratam praedam pellexerunt. sed cum in silvam penetrassent, non prius eos circumventos caedere destiterunt quam plane viribus destituti essent. sed et alias saepe Samnites cum Romanis congressi, quamvis victi, non quieverunt, sed cum aliis tum Gallis sociis adscitis ita se pararunt quasi ipsam urbem oppugnaturi essent. quo Romani cognito territi sunt, etiam prodigiis multis admoniti. nam ex Iovis Capitolini ara tribus die-

τοῦ Ἀδὸς αἷμα τρισὶν ἡμέραις, μιᾷ δὲ μέλι καὶ ἐν ἐτέρῃ γάλα
 θρυλλεῖται ἀναδοθῆναι, εἴ τιω ταῦτα πιστά· καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ
 Νίκης τι ἄγαλμα χάλκειον ἰδρυμένον ἐπὶ βάθρου λιθίνου αὐτο-
 μάτως εὐρέθη κάτω ἐστῶς ἐπὶ γῆς· ἐτύγχανε δὲ ἐκεῖ ἀποβλέπον
 5 ὄθιν οἱ Γαλάται ἤδη ἐπήρσαν. ταῦτ' οὖν καὶ ἄλλως ἐξεφόβει
 τὸν δῆμον, πλέον δ' ὑπὸ τῶν μάντεων κεκρυμένα ἀπαίσια. Μάνιος
 δὲ τις Τυρσηνὸς τὸ γένος ἐθάρσυνεν αὐτούς, εἰπὼν τὴν τε Νίκην,
 εἰ καὶ κατέβη, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσθεν προχωρήσασαν καὶ βεβαιοῦτε-
 ρον ἐπὶ τῆς γῆς ἰδρυθεῖσαν τὸ κράτος σφίσι προδηλοῦν τοῦ πολέ-
 10 μου· καὶ τούτου καὶ θυσίας πολλὰς γενήσεσθαι τοῖς θεοῖς· τοὺς P I 366
 γὰρ βωμούς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τῷ Κυπετωλίῳ, ἐν ᾧ τὰ νικη-
 τήρια θύουσιν, ἐν ταῖς εὐπραγίαις αὐτῶν ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς συμ-
 φοραῖς κατ' ἔθος αἰμάττεισθαι. ἐκ μὲν οὖν τούτων ἀγαθὸν τε W II 41
 σφῶς ἔπεισε προσδοκᾶν, ἐκ δὲ τοῦ μέλιτος νόσον, ὅτι αὐτοῦ οἱ
 15 κάμνοντες δέονται, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος λιμόν· ἐς γὰρ τοσαύτην
 σιτοδείαν ἀφίξεσθαι ὥστε καὶ τὴν αὐτόφυτον τὴν τε αὐτόνομον
 ζητῆσαι τροφήν.

Ὁ μὲν οὖν Μάνιος οὕτω τὰ τῶν σημείων ἡρμήνευσε, καὶ
 ἐπὶ τῶν πραγμάτων δ' ἐνύστερον τῆς αὐτοῦ μαντείας ἐκβάσης,
 20 σοφίας ἐκομίσαστο δόξαν καὶ προγνώσεως· ὁ δὲ Οὐλοθέμιος τοῖς B
 Σαννίταις πολεμικῶν ἐκελεύσθη, τοῖς δὲ Γαλάταις καὶ τοῖς ἄλλοις

1 αἷμα τρισὶν ἡμέραις codices mss (nisi forte C om αἷμα), τρισὶν
 ἡμέραις μιᾷ μὲν αἷμα PW ex correctura margini C recens adscripta.
 5 Ταῦθ' PW. 8 προχωρήσασαν BC, προσχωρήσασαν PW.
 10 κάκ AB, κάκ W, κάκ P. 14 ἐπειθε AB. 15 καὶ ἐκ]
 ἐκ δὲ A. γάλακτος A. 18 Ὁ μὲν οὖν — 20 προγνώσεως
 Diouis excerptum Vaticanum 40.

bas sanguis, uno mel, alio lac emanasse fertur (si haec credere fas
 est); et in foro Victoriae simulacrum acreum, in solo marmoreo positam,
 repertum est ultra humi stans, vultu eo converso unde Galli adventa-
 bant. quae cum per se terrent populum, terror is ab aruspicihus
 dira canentibus augebatur. sed Manius quidam Tyrrenus genere eos
 confirmavit. Victoriam culm, quamvis descenderit, tamen cum progressa
 sit et firmius in terra defixa, prosperos ipsis successus portendere.
 quod antem sanguis ex ara Iovis Capitolini emanarit, indicio esse, mul-
 tas victimas diis immortalibus immolatum iri; aras enim, praesertim Ca-
 pitolinas, in quibus triumphantes sacrificare soleant, rebus secundis po-
 tius quam adventis cruentari solere. ex his igitur eos laeta exspectare
 iubebat. mille autem morum, quod aegrotantibus eo sit opus, lacte
 famem portendi siebat: ad tantam enim penuriam redactum iri, ut eum
 victum quaesituri essent, qui sponte proveniat citra humanam operam.

Manius prodigia sic interpretatus, cum ipse eventus praedictionem
 postea comprobasset, sapientiae ac praesentiae gloriam esse ad-
 ceptus: Volamius ad bellum Samniticum ire iussus. contra Gallos eo-

τοῖς μετ' αὐτῶν ἀντικαταστήναι ἔπατο αἰρεθέντες ἐπέμφθησαν
 ὃ τε Ρουῖλλος ὁ Φάβιος ὁ Μάξιμος καὶ ὁ Λέκιος ὁ Πούπλιος.
 οἱ πρὸς τὴν Τυρσηνίδα σποδῆ ἀφικόμενοι, καὶ τὸ τοῦ Ἀππίου
 στρατιόπεδον ἰδόντες διπλῶ σταυρώματι κατοχυρωμένον, τοὺς
 σταυροὺς ἀνέσπασάν τε καὶ διεφύρθησαν, ἐν τοῖς ὅπλοις ποιεῖσθαι
 τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τοὺς στρατιώτας διδάσκοντες. προσέβα-
 λον οὖν τοῖς πολεμίοις· κὰν τούτῳ λύκος ἔλαφον διάκων εἰς τὸ
 μεταλγμιον εἰσπεσὼν αὐτὸς μὲν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὁρμήσας
 C διεξῆλθε καὶ αὐτοὺς ἐπεθύρωννε, προσήκειν αὐτὸν νομίζοντας
 ἑαυτοῖς ὡς λυκαίνης θρηναμένης τὸν Ῥωμύλον καθάπερ ἰσθῆρη-10
 ται· ἣ δ' ἔλαφος ἐς τοὺς ἐτέρους χωρῆσασα κατεκόπη, καὶ τὸν
 τε φόβον αὐτοῖς καὶ τὴν συντυχίαν τοῦ πάθους κατέλιπε. συμ-
 πεσόντων οὖν τῶν στρατευμάτων ὁ μὲν Μάξιμος ἔβῃον τοὺς κατ'
 αὐτὸν ἐνίκησεν, ἤτιττο δέ γε ὁ Λέκιος. ἐνθυμηθεὶς δὲ τὴν ἐπι-
 δοσιν τοῦ πατρὸς, ἦν διὰ τὸ ἐνύπνιον ἐποίησατο, ἑαυτὸν ὁμοίως 15
 ἐπέδωκε, μὴ τι περὶ τῆς πράξεως κοινωσάμενος. ἄρτι δὲ ἔσφα-
 κτο, καὶ οἱ συντεταγμένοι αὐτῷ τὸ μὲν ἐκίναυ αἰδοῖ ὡς δι' αὐ-
 τοὺς θανάτους ἐθειλοντοῦ, τὸ δὲ καὶ ἐλπιδί τοῦ πάντως ἐκ τού-
 D του κρατήσῃν, τῆς τε φυγῆς ἐπέσχον καὶ τοῖς διάκωνσι σφᾶς
 γενναίως ἀντικατέστησαν. κὰν τούτῳ καὶ ὁ Μάξιμος κατὰ νότου 20
 τε αὐτοῖς προσέπεισε καὶ παμπόλλους ἐφόνευσεν· οἱ δὲ περιλει-
 φθέντες ἀποδιδράσκοντες διεφύρθησαν. Μάξιμος δὲ Φάβιος

2 "Ρουῖλλος] ita infra 'Ρουῖλλον Μάξιμον, sic etiam tres mss Regii et Colberteus" DUCANCIUS. ρουῖλος A, ρουῖλος W. 9 ἀπεθάρ-
 σεν A. 11 ἐς] πρὸς A. 17 δι' αὐτοῦ C. 18 ἐθειλοντι B.
 22 "διεφύρθησαν] sic etiam tres mss: alter apud Wolfium (C)
 διεσπάρθησαν" DUCANCIUS.

rumque foederatos designati consules Rullus Fabius Maximus et P. Decius, qui cum celeriter in Tyrrheniam venissent, et Appii castra duplici vallo murali vidissent, vallis revulsis et disiectis milites spem salutis in armis habere docuerunt, interim vero dum contra hostes pergunt, lupus cervam persequens inter utramque aciem delatus iuxta Romanos evasit, eosque confirmavit, existimantes id faustum sibi omen esse ob Romulum a lupa nutritum, quemadmodum est expositum, cerva vero cum ad hostes fugisset, telis confecta et timorem eis et eiusdem cladis eventum reliquit, congressis exercitibus Maximus in suo cornu facile vicit, Decius succubuit, verum facti paterni recordatus, ad quod ille somnio impulsus fuerat, suum et ipse caput eodem modo devovit, consilio cum nomine communicato, ipso caeso milites partim eius verecundia, qui ultra mortem pro ipsis oppetiisset, partim certa spe victoriae ex eo facto concepta, figero desierunt et persequentibus fortiter resisterunt, interim Maximus quoque a tergo hostes aggressus multos

τὸν μὲν τοῦ Δελίου νεκρὸν κατέκωψε σὺν τοῖς σκύλοις, τοῖς δὲ εἰρήνης δεηθεῖσι σπονδὰς ἐποίησατο.

- Τῷ δ' ἕξῃς ἔτι αὖθις τοῖς Σαυνίταις ἐπολέμησεν Ἀτίλιος Ῥίγιουλος. καὶ μέχρι μὲν τινος ἰσορροπῶς ἐμάχοντο· εἶτα κρατῆ-
 5 σάντων τῶν Σαυνιτῶν αὖθις οἱ Ῥωμαῖοι ἀντεπεκράτησαν, καὶ ἰλόντες αὐτοὺς ἐπήγαγον ὑπὸ τὸν ζυγόν, καὶ οὕτως ἀφῆκαν. Σαυνίται δὲ ἐπὶ τοῖς γεγυμένοις ἀγανακτήσαντες πρὸς ἀπόνοιαν ὤρμησαν, ὡς ἢ κρατήσαντες ἢ παντελῶς ἀπολούμενοι, θάνατον ἀπειλήσαντες τῷ οἴκῳ μενοῦντι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Καμπανίαν P I 367
 10 ἐπέβαλον, οἱ δ' ὑπάτοι ἔρημον ὄν στρατιωτῶν τὸ Σαύνιον ἐπόρθον καὶ πόλεις ἴλον τινάς. ὅθεν οἱ Σαυνίται τὴν Καμπανίαν λιπόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἠπέχθησαν, καὶ τῷ ἐνὶ τῶν ὑπάτων συμμίζαντες ἔκ τινος ἤτηντο στρατηγήματος, καὶ φεύγοντες δεινῶς ἔπταισαν, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀπέβαλον, πρὸς δὲ καὶ τὸ πόλισμα
 15 ᾧ ἐπεβοήθουν. ὃ δὲ ὑπάτος τὰ τε ἐπινίκια ἔπεμψε καὶ τὰ ἀθροισθέντα ἐκ τῶν λαφύρων ἐδημοσίωσεν. ὃ δ' ἕτερος ὑπάτος κατὰ τῶν Τυρσηνῶν στρατεύσας, καὶ καταστήσας αὐτοὺς δι' ὀλίγου, σιτόν τε καὶ χρήματα παρ' αὐτῶν εἰσπράξας, τὰ μὲν τοῖς στρα- B
 τιώταις δίδωκε, τὰ δ' εἰσήνεγκεν εἰς τοὺς θησαυρούς.
 20 Συμβεβηκότος δὲ λοιμοῦ ἰσχυροῦ, οἱ Σαυνίται καὶ Φαλλιοκοὶ καταφρονήσαντες τῶν Ῥωμαίων διὰ τε τὴν νόσον καὶ ὕτι

3 ἀτίλιος A cum codice Colbert. et uno e Regii Ducangii: duo Regii ἀτίλιος. ἀτίλιος BCW, Ἀτίλιος P. infra Ἀτίλιος Ῥηγοῦλος. 7 Σαυνίται δὲ — 9 οἴκοι μενοῦντι Dionis excerptum Vaticanum 41. 12 ἀπέχθησαν C. 13 φεύγοντες A. 15 ᾧ] ὃ A. 16 ἐδημοσίωσεν ABC, ἐδημοσίωσεν PW. 19 δίδωκε B. 20 λοιμοῦ A.

occidit: reliqui in fuga perierunt. Decii cadaver Fabius Maximus una cum spoliis cremavit; petentibus pacem dedit.

Sequente anno Atilius Regulus denuo cum Samnitibus pugnavit, aliquamdiu aequo Marte: deinde victi Romani Samnites vicissim superatos et sub iugum missos dimiserunt. quam ignominiam iniquis ferentes animis extrema experiri decreverunt, aut victuri aut perituri, mortem comminati si quis mansisset domi. cum igitur in Campaniam irruerent, consules Samnium militibus vacuum vastarunt et oppida aliquot ceperunt. Samnites Campania relicta domum reducti, et cum altero consule congressi atque arte quadam superati, graviter in fuga impegerunt, et castris et oppido, cui suppetias veniebant, amissis. consul triumphavit et quicquid ex praeda redegerat in aerarium intulit. alter vero consul, qui cum Tyrrhenis pugnat, cum eos brevi tempore compescuisset, frumentum et pecuniam eis imperatam partim militibus distribuit partim in aerarium intulit.

Cum autem urbs gravi pestilentia laboraret, Samnites et Falisci Romanis cum ob morbum tum propter consules non ex virtute creatos,

τοὺς ὑπάτους οὐ κατ' ἀρετὴν ἤθρητο, ὡς μὴ πολέμων ὄντων, παραινέσαν. μαθόντες οὖν τοῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι, Ἰουλίῳ μὲν Βρούτῳ τὸν Καρονίλιον, Κύντιῳ δὲ Φαβίῳ τὸν πατέρα τὸν Ῥούλλον τὸν Μάξιμον ὑποστρατήγους ἢ πρᾶσβευτὰς συνεξέλεμψαν. ὁ μὲν οὖν Βρούτος Φαλίσκου ἐνίκησε καὶ τὰ τούτων καὶ 5
 W II 42 τὰ τῶν ἄλλων Τυρσηνῶν ἐληΐζετο, Φάβιος δὲ τῆς Ῥώμης πρὸ
 C τοῦ πατρὸς ἐξελάσας, καὶ τοὺς Σαννίτας ληΐζεσθαι τὴν Καμπανίδα πρῶθμενος, ἤπειετο. προσκόποις τέ τισιν αὐτῶν ἐντυχῶν, καὶ ταχέως ἀποχωροῦντας σφῶς θειασάμενος, πάντας τε πολεμίους ἐκεῖ τυγχάνειν ἐνόμισε καὶ φεύγειν ἐπιστεῦσε· κάκ τούτου 10
 σπεύσας αὐτοῖς συμβαλεῖν πρὸ τοῦ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀφικέσθαι, ἴν' αὐτοῦ τὸ κατόρθωμα ἀλλὰ μὴ ἐκείνου δοκῆ, προεχώρησεν ἀσυντάκτως. καὶ περιπεσὼν ἀθρόοις τοῖς πολεμίοις πανουδι ἂν διεφθάρη, εἰ μὴ νῦξ ἐγένετο. πολλοὶ δ' οὖν καὶ μετὰ ταῦτα τεθνήκασιν, μήτ' ἱατροῦ μήτ' ἐπιτηδείου τινὸς παρόντος, διὰ τὸ 15
 πολὺ πρὸ τῶν σκευοφόρων αὐτοῦ ἐπειχθῆναι ὡς αὐτίκα νική-
 D σοντας· καὶ πάντως ἂν καὶ ἀπώλοντο τῆς ὑστεραίας, εἰ μὴ οἱ Σαννίται τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐγγὺς εἶναι νομίσαντες ἔδεισαν τε καὶ ἀνεχώρησαν.

Πρῶθμενος δὲ ταῦθ' οἱ ἐν τῷ ἄσπει δεινῶς ἠγανάκτησαν, 20
 καὶ μεταπεμψάμενοι τὸν ὑπάτον εὐθύνην ἤθελον. ὁ δὲ γέμων ὁ
 τούτου πατὴρ καταριθμύσας τὰ τε οἰκεία καὶ τὰ τῶν προγόνων
 ἀνδραγαθήματα, καὶ ὑποσχόμενος μηδὲν αὐτῶν πράξειν ἀνάξιον

4 ἄσπεον A. 10 τυγχάνειν ἐκεῖ A. 17 τῆς ὑστεραίας ἀπώλοντο AB. 20 Πρῶθμενος δὲ — p. 105 v. 10 τῷ παιδί προσήκει Dionis excerptum Peirescianum 36. 23 αὐτόν A.

ut pacatis temporibus fieri solet, spretis in motu fuerunt. quo cognito Carvilius Iunio Bruto, Quinto Fabio patrem Rullum Maximum legatos decreverunt. ac Brutus Faliscos vicit, eorumque et caeterorum Tyrrenorum agros populatus est. sed Fabius, quod Samnites Campaniam infestare audiebat, properare ante patrem Roma profectus, cum aliquot eorum speculatores maturare abitum videret, omnes ibi hostes esse ratus ac fugere, ante patris adventum manus conserere properans, ut suum esset decus, nullo ordine processit; et in confertos hostes delapsus cum exercitu caesus esset, nisi vox supervenisset. multi etiam post praecium perierunt, neque medicum neque quicquam valetudini curandae aptum habentes, quod impedimentis longe anteverterant, spe victoriae statim adipiscendae: ac nisi patrem eius in propinquo esse rati Samnites metu recessissent, omnino postredie quoque eos occidissent.

Quae cum in urbem nuntiata essent, magna indignatione orta, et consuli revocato die dicta, pater eius senex, tum suis tum maiorum suorum rebus praecclare gestis commemoratis, filium nihil illis indignum

τὸν νῆον, καὶ τὴν τούτου νεότητα πρὸς τὸ ἀτίχημα προβαλόμενος, τῆς ὀργῆς αὐτοῦς αὐτίκα παρέλκυσε. καὶ οἱ συννεξελθὼν μάχῃ τοὺς Σαυνίτας ἐνίκησε καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἴλε τὴν τε χώραν ἐπόρθησε καὶ λείων πολλὴν ἤλασε· καὶ τὰ μὲν αὐτῆς 5 ἐδημοσίωσε τὰ δὲ τοῖς στρατιώταις κατένειμε. διὰ τοι ταῦτα οἱ P I 368 Ῥωμαῖοι ἐκαῖνον τε ἐμεγάλυνον, καὶ τὸν νῆον καὶ εἰς τὸ ἔπειτα ἀντὶ ὑπάτου ἄρξει ἐκέλευσαν, ὑποστρατήγῳ καὶ τότε τῷ πατρὶ χρώμενον. καὶ ὅς πάντα μὲν αὐτὸς διόκει καὶ διῆγε μηδὲν τοῦ γήρωος φειδόμενος, οὐ μέντοι καὶ ἔνδηλος ἦν δι' ἑαυτοῦ τὰ πρό- 10 γματα πράττων, ἀλλὰ τὴν δόξαν τῶν ἔργων τῷ παιδὶ προσῆπτε.

2. Μετὰ δὲ ταῦτα δημάρχων τινῶν χριῶν ἀποκοπήν εισηγησαμένων, ἐπεὶ μὴ καὶ παρὰ τῶν δανειστῶν αὐτῆ ἐδίδοτο, ἔστασιαισε τὸ πλῆθος· καὶ οὐ πρότερον τὰ τῆς στάσιως κατηνύσθη, ἕως πολέμοι τῇ πόλει ἐπήλθοσαν. ἤρξαν δὲ τῶν πολέμων 15 οἱ Ταραντῖνοι, Τυρρηνοὺς καὶ Γαλάτας καὶ Σαυνίτας καὶ ἄλλους B προσεταιρισάμενοι πλείονας. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους οἱ Ῥωμαῖοι συμβαλόντες διαφόροις μάχαις ἐνίκησαν καὶ ὑπάτοις ἄλλοις ἄλλοις· οἱ δὲ Ταραντῖνοι, καίτοι αὐτοὶ τὸν πόλεμον παρασκευάσαντες, ἄνωγ οὕτω πρὸς μάχην ἀντικατέστησαν φανερώς. ναυαρ-

8 δς BCW Dionis exc., ὡς P. αὐτὸς] αὐτῷ Dionis exc.
 10 προσάπτων C. 11 δημάρχων — 13 το πλῆθος Dionis excerptum Vaticanum 42. 14 πόλεμοι ABC. 15 Τυρρηνοὺς — 16 πλείονας Dionis excerptum Ursinianum 144. 16 τοὺς μὲν ἄλλους] huc pertinere videtur Dionis excerptum Vaticanum 43. 18 οἱ δὲ Ταραντῖνοι — 19 ἀντικατέστησαν φανερώς Dionis excerptum Vaticanum 44. 19 ναυαροῦντος — p. 106 v. 15 ἀποκλήθητε Dionis excerptum Ursinianum 145.

Fontes. Cap. 2. Dionis Historiae Romanae libri deperdit: excerpta Vaticana 42 44 45 46 p. 166 sq., Ursiniana 144 145, Peirescianum 39: fragmentum libri noni apud grammaticum περί συντάξεως in Imm. Bekkeri Anecd. p. 158 v. 25.

facturum pollicitus, acceptamque cladem aetati imputans, ira populi mitigata cum eo profectus Samnites victos castris exiit, agros vastavit, et praedam, quae magna erat, partim in aerarium rettulit, partim militibus distribuit. ea de causa cum ipsi Fabio honos est habitus, tum filio permissum ut etiam deinceps pro consule imperaret, tum quoque patre legato utens, qui nihil senectuti suae parcens ipse administravit omnia, sed dissimulante, ut a filio acta esse viderentur.

2. Post haec cum tribuni plebis legem de novis tabulis rogarent, cui creditores intercesserunt, orta seditio non conquivit prius quam hostes urbem invaserunt. belli eius principium a Tarentinis ortum est, qui se Tyrrenis Gallis Samnitibus et pluribus aliis conlunxerunt. at Romani caeteros per alios atque alios consules devicerunt: Tarentini autem, quamvis belli auctores, tamen aperte in aciem nondam descende-

χοῦντος δὲ Λουκίου Οὐαλλερίου, καὶ τριήρεσι προσορμίσει
 βουληθέντος ἐς Τάραντα, ἐπεὶ ἀπῆει ὅπη σὺν αὐταῖς ἀπεστάλη,
 φίλιον τὴν χώραν ἠγούμενος, οἱ Ταραντῖνοι κατ' αὐτῶν ὑποπο-
 πήσαντες τὸν Οὐαλλέριον πλεῖν ἐκ τοῦ σκνειδότητος ὧν ἔδρων, μετ'
 δογῆς ἀντανήχθησαν, καὶ προσπεισόντες αὐτῷ μηδὲν πολέμιον 5
 ἐλίπσαντι, κατέδυσαν ἐκείνόν τε καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ τοὺς
 C ἄλόντας τοὺς μὲν κυθεῖρξαν τοὺς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. πυθόμενοι
 δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι ἠγανάκτησαν μὲν, πρόσβεις δ' ὅμως ἀπέ-
 στιλαν ἐπεικαλοῦντες αὐτοῖς καὶ δίκας ἀπειποῦντες. οἱ δὲ οὐ
 μόνον αὐτοῖς οὐδὲν ἐπιεικὲς ἀπεκρίθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐτόλμαζον, 10
 ὡς καὶ τὴν ἰσοθῆτα τοῦ Λουκίου Ποστουμίου τοῦ προέχοντος
 κηλιδῶσαι τῶν πρόσβειων. Θορύβου δὲ ἐπὶ τούτῳ γενομένου, καὶ
 τῶν Ταραντῖνων ἐπικαγαζόντων, ὁ Ποστούμιος "γελᾶτε" ἔφη,
 "γελᾶτε ἕως ἕξεισιν ὑμῖν· κλανσιῶσι γὰρ ἐπὶ μακρότατον ὄταν
 τὴν ἰσοθῆτα ταύτην τῷ αἵματι ὑμῶν ἀποπλύνητε." 15

Ἐπανελεύοντων οὖν τῶν πρόσβειων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πραχθέντα
 D μαθόντες ἤλγησαν, καὶ στρατεύσαι ἐπὶ τοὺς Ταραντῖνους Λού-
 κιον Αἰμίλιον τὸν ὑπάτον ἐψηφίσαντο. ὃς εἰς Τάραντα προσχω-
 ρήσας λόγους αὐτοῖς ἐπιτηδείους ἐπέμφει, νομίζων ἐπὶ τισὶ μετρίοις
 εἰρήνην αἰρήσεσθαι. οἱ δὲ ταῖς γνώμαις ἀλλήλοις ἠγαντιώθησαν 20

1 Λούκιος Οὐαλέριος θαναρωῶν τε Ῥωμαῖοις καὶ σταλείς ποι ὑπ'
 αὐτῶν Dio libro nono apud grammaticum περὶ συντάξεως in Imm.
 Bekkeri Anecd. p. 158 v. 25. προσορμήσει A. 2 ὅπη ABCW,
 ὄτι P. 8 ὃς om C. 11 ὡς καὶ τὴν — 15 ἀποπλύνητε
 Dionis excerptum Vaticanum 45. 12 "κηλιδῶσαι] ita alter e
 Regii et Colberteus: duo alii Regii κηδος δῶσαι" DUCANGIUS.
 Dionis exc. ἐκηλιδῶσαι. 14 μακρότερον A. 18 "Αἰμίλιον] sic
 tres mss: alter codex apud Wolfium Μανίλιον habuit" DUCANGIUS.
 nihil e Wolfii codicibus BC euotatum: sed p. 107 v. 5 margini C
 recens adscriptum μανίλιος. 19 εἰρήνην ἐπὶ τισὶ μετρίοις AB.

rant. caeterum L. Valerium classis praefectum, dum ibat quo missus
 erat, Tarenti appulsurum (eam enim urbem populi Romani amicum esse
 putabat), ex conscientia facinorum suorum contra se esse missum suspi-
 cati, iracunde impetu facto, nihil hostile metuentem cum multis aliis
 demerserunt: captos partim in carcerem coniecerunt, partim occiderunt.
 quo Romani audito, etsi graviter eam iniuriam ferebant, tamen per le-
 gatos cum eis expostularunt: quibus non modo nihil aequi responsum
 est, sed etiam contumelia facta, L. Postumii legatorum principis veste
 sordibus inquinata, eam ob rem tumultu orto, ac Tarentinis cachinnan-
 tibus, Postumius "ridete" inquit, "ridete dum vobis licet: nam longis-
 simo tempore plorabitis, cum vestem hanc sanguine vestro eluētis."

Eam contumeliam iniquis animis Romani ferentes bellum Tarenti-
 num L. Aemilio consuli decreverunt, qui cum eo appulisset, idoneis
 verbis animos eorum tentavit, aequis condicionibus pacem amplexuros
 ratus, sed dissensione inter cives orta, senioribus et divitibus pacem

καὶ τῶν μὲν πρῶτον τῶν καὶ εὐπόρων τὴν εἰρήνην σπουδόντων, W II 43
 τῶν δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ ὀλίγα ἢ μηδὲν ἔχόντων πόλειον αἰρουμένων,
 ἐκράτησαν οἱ νεώτεροι. φοβούμενοι δὲ ὅμως, τὸν Πύρρον τὸν
 Ἡπειρώτην εἰς συμμαχίαν ἐβουλεύσαντο προσκαλεῖσθαι, καὶ
 5 πρῶτοι αὐτῷ καὶ δῶρα πεπόμφασιν. Αἰμίλιος δὲ ταῦτα μαθὼν
 τὴν χώραν αὐτῶν ἐλεγάτε καὶ ἔφθειρεν. οἱ δὲ ἐπιξήλθον μὲν,
 ἀλλ' ἐκράπησαν, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους τὴν τε χώραν αὐτῶν ἀδειῶς P I 369
 πορθεῖν καὶ τινα χειρώσασθαι φρούρια. πολλὴν δὲ τὴν τῶν
 ἄλόντων τοῦ Αἰμίλιου πεποιηκῶτος ἐπιμίλειαν, καὶ τινος τῶν
 10 δυνατωτέρων Ἰλιθερώσαντος, οἱ Ταρυντίοι τὴν τε φιλιανθρω-
 πίαν αὐτοῦ θαυμάσαντες, καὶ εἰς ἐλπίδας προαχθέντες σπονδῶν,
 ἄγιν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτήδειον ὄντα εἶλοντο στρατηγὸν αὐτοκρά-
 τορα. ἄρτι δ' ὄστις χειροτόνητο, καὶ Κιννίας ὑπὸ τοῦ Πύρρου
 προπεμφθεὶς ἐμποδῶν τοῖς πραιτομένοις ἐγένετο. ὁ γὰρ Πύρρος
 15 τῆς καλουμένης βασιλεύων Ἡπείρου φθισίως τε δεξιότι καὶ παι-
 δίας λοχῆ καὶ ἐμπειρίᾳ πάντων προέφερε, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ
 πλεῖστον τὸ μὲν εὐποιῖαι τὸ δὲ φόβῳ προσεπειοίητο. οὗτος B
 τοῖνυν τοῖς τῶν Ταρυντίων πρῶτοις ἐντυχῶν, Ῥωμαίους τὴν
 συμμαχίαν ἤγησατο, ἐκ πλείονος τῆς Σικελίας καὶ τῆς Καρχηδό-
 20 νος καὶ τῆς Συρδοῦς ἐφιέμενος, ὀκνῶν δ' ὅμως αὐτὸς ἔχθρας
 πρὸς Ῥωμαίους προκατάρξασθαι· καὶ βοηθήσειν μὲν αὐτοῖς
 ἐπηγγέλαιτο, ἵνα δὲ μὴ ὑποπτευθεῖν δι' ἄπειρ εἴρηται, οἰκασ

8 τὴν om AB. 9 ἐπιμίλειαν] πρόνοιαν A. 14 ὁ γὰρ Πύρ-
 ρος — 17 προσεπειοίητο Dionis excerptum Peirescianum 39. 16 τῆς
 Ἑλληνικῆς B. 17 ὄστις τοῖνυν — 21 προκατάρξασθαι Dionis ex-
 ccerptum Vaticanum 46. 20 ἔχθρας πρὸς Ῥωμαίους αὐτὸς AB.
 22 δὲ om C.

expetentibus, iuuenibus et iis qui vel parum vel nihil habebant bellum
 flagitantibus, juniorum sententia vicit, sed suis diffusi viribus Pyrrhum
 Epirotam ad belli societatem arcessendum duxerunt, legatis et muneribus
 ad eum missis. quo Aemilius cognito agrum populatur et vastat,
 eosque in aciem egressos prouellit, ut Romani deinceps impune praedas
 agerent et quaedam castella caperent. cum autem captivos diligenter
 curaret Aemilius et aliquot ex potentioribus dimisisset, Tarentini et
 humanitatem eius admirati et in spem pacis impetrandae erecti Agidem
 Romanis amicum ducem cum summo imperio creauerunt, qui cum vix
 magistratum inisset, Cineas a Pyrrho praemissus eam rem impediti-
 nam Pyrrhus Epiri rex, tum ingenii dexteritate tum institutionis accu-
 ratione tum usu rerum omnibus praestans, maxima Graeciae parte vel
 beneficiis vel terrore sibi adiuncta, Tarentinorum societatem peroppor-
 tunam sibi fore existimans, cum longo iam tempore Siciliam Carthagi-
 nem et Sardiniam subigere cuperet, et tamen Romanos armis lacessere
 vereretur, legatis auxilia pollicitus est. sed ne ob loca quae diximus

αὐτίκα ἀνακομωθήσεσθαι ἔφη, καὶ ἐν ταῖς συνθήκαις προστε-
 θῆναι πεποίηκε τὸ μὴ περαιτέρω τῆς χρείας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ παρ'
 αὐτῶν κατασχεθῆναι. συνθίμενος δὲ ταῦτα, τοὺς μὲν πλείους
 τῶν πρίσβειων ὡς τὰ στρατεύματα αὐτῶ συμπαρασκευάσοντας ἐν
 C ὀμηρεῖα κατέσχευε, ὀλίγους δ' ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν Κινέριον προέπεμψε 5
 σὺν στρατῶ. ἑλθόντων δ' αὐτῶν οἱ Ταραντῖνοι θαρσύναντες
 τῶν τε καταλλαγῶν τῶν πρὸς Ῥωμαίους ἀπέσχοντο, καὶ τὸν Ἄγιν
 πύδσαντες τῆς στρατηγίας ἓνα τῶν πρίσβειων χειροτόνησαν στρα-
 τηγόν. μετ' οὐ πολὺ δὲ Μίλων ὑπὸ τοῦ Πύρρου σὺν δυνάμει
 πεμφθεὶς τὴν τε ἀκρόπολιν αὐτῶν ἐς τὴν λεικίον ὑποδοχὴν κατει- 10
 λήφει καὶ τὴν τοῦ τείχους φρουρὰν ὑφ' ἑαυτὸν λοιπήσατο. καὶ
 οἱ Ταραντῖνοι ἐπὶ τούτοις ἔχαιρον, ὡς μήτε φρουρεῖν μήτ' ἄλλο
 τι ἐπίπονον ὑπομένειν ἀναγκαζόμενοι, καὶ αὐτοῖς τροφὰς ἰχθυή-
 γου καὶ τῶ Πύρρου χρήματα ἔπεμπον.
 D Ὁ οὖν Αἰμίλιος τίως μὲν κατὰ χώραν ἔμενε, ἐπεὶ δὲ τοὺς 15
 τε Πυρρῆλους ἤκοντας ἔγνω, καὶ διὰ τὸν χειμῶνα προσκαρτερεῖν
 οὐχ οἷός τε ἦν, ἐς Ἀπουλίαν ὤρμησεν. οἱ δὲ Ταραντῖνοι ἐν τῷ
 στενοπόρῳ χωρίῳ, δι' οὗ διελθεῖν ἀνάγκην εἶχε, λοχήσαντες,
 ἄπορον αὐτῶ τὴν πορείαν ἐποιοῦν τοξέυμασιν ἀκοντίσμασι τε καὶ
 σφενδοθήμασιν. ὁ δὲ τοὺς αἰχμαλώτους σφῶν, οὓς ἐπήγετο, 20
 προήγαγε. φοβηθέντες δ' οἱ Ταραντῖνοι μὴ τοὺς σφετέρους
 ἀντὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπολέσωσιν, ἐπάσαντο.

4 συμπαρασκευάσοντας ABCW, συμπαρασκευάζοντας P. 5 κιν-
 εῖα B. προέπεμψε τῶ στρατῶ legendum existimat Niebuhrus
 Historiae Romanae T. 3 p. 523 adnot. 775. 7 τε om A.
 16 προσκαρτερεῖν om C. 21 δὲ B.

suspectus esset, se statim rediturum esse domum dixit, et in foederibus
 excepit ne diutius quam opus esset ab eis in Italia detineretur. haec
 pactus maiorem legatorum partem, ut in colligendo milite operam uava-
 turos, obsidum vice retinuit: paucos et Cineam cum exercitu praemisit.
 quorum adventu confirmati Tarentini pacificatione repudiata imperium
 Agidi abrogatum uni ex legatis detulerunt. non multo post Milonem
 cum exercitu ad arcem in adventum suum occupandam et moenia custo-
 dienda misit Pyrrhus. gratum id Tarentinis fuit, quod neque in prae-
 sidiis esse neque quicquam laboris capere cogerentur. itaque militi
 cibaria praebuerunt, Pyrrho pecuniam miserunt.

Aemilius, qui ad id tempus in castris se tenuerat, Pyrrhi militum
 adventu cognito, cum per hiemem oppugnare urbem non posset, in Aru-
 liam abire statuit. sed cum Tarentini angustis quibusdam faucibus oc-
 cupatis, per quas transire necesse habebat, iter ei sagittis iaculis et
 fundis interclusissent, captivos eorum praemisit. illi vero veriti ne suos
 pro Romanis conficerent, destiterunt.

Ὁ δὲ Πύρρος οὐδὲ τὸ ἕαρ ἀναμείνας ἀπῆει, στρατεύματά τε
 πολλὰ καὶ ἔκκριτον ἐπαγόμενος καὶ ἑλέφαντας εἴκοσι, ζῶα μῆνω
 πρότερον τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ θφθέντα· ὅθεν ἐξεπλήσσοιτο καὶ
 ἐθαύμαζον. χειμῶνι δὲ περιπεσὼν τὸ Ἰόνιον περαιούμενος πολ- P I 370
 5 λούς ἀπώλεσε τοῦ στρατεύματος, οἱ δὲ λοιποὶ τῶ κλύδωνι ἑσκι-
 δάσθησαν. μόλις δ' οὖν πιζεύσας ἤλθεν εἰς Τύραντα. καὶ
 ἀντίκα τοὺς μὲν ἀκμάζοντας τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις συνένταξεν,
 ὅπως μὴ καθ' ἑαυτοὺς λελογισμένοι νωπερώσῃσι, καὶ τὸ θάϊτρον
 ἔκλεισε, τάχα διὰ τὸν πόλεμον, ὅπως μὴ ἐς αὐτὸ συνειροχόμενοι
 10 νιοχμώσῃσι τι, ἀπέπειε δ' αὐτοῖς καὶ πρὸς συμπόσια καὶ κώμους
 ἀθροῖσθαι, καὶ τοὺς νωπότερους ἐν τοῖς ὅπλοις ἀσκεῖσθαι ἐκέ-
 λενεν ἢ διημερεύειν κατὰ τὴν ἀγοράν. ὥς δὲ τινας ἀχθόμενοι W II 44
 τούτοις ἐπεχώρησαν, φρουρούς ἐκ τῶν οἰκείων κατέστησεν, ὥστε
 μηδένα ἐξίναί τις πόλιως. οἱ δὲ τούτοις τε καὶ τῇ χορηγίᾳ τῶν B
 15 τροφῶν βυρνούμενοι, καὶ τοὺς δορυφόρους εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν
 ἀναγκαζόμενοι δέχισθαι, μετεγίνωσκον, δεσπότην καὶ οὐχὶ συμ-
 μάχον τοῦ Πύρρου πειρώμενοι. ὁ δὲ διὰ ταῦτα μὴ πρὸς τοὺς
 Ῥωμαίους ἀποκλίνουσι φοβηθεῖς, τῶν τὰ πολιτικὰ δυναμένων
 πρᾶττειν καὶ προστατεῖν τοῦ ὀμίλον τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἥπειρον
 20 πρὸς τὸν υἱὸν ἐπὶ τισὶ προφάσειν ἔπεμπε, τοὺς δὲ καὶ ἀφανῶς
 διώλλυνεν. Ἀρίσταρχον δὲ τινα ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν Ταραντίνων
 ἔξεταζόμενον καὶ εἰπεῖν πιθανώτατον προσηταιρίσατο, ἕν' ὕπο-

1 οὐδὲ τὸ ἕαρ ἀναμείνας] Dionis exc. Vatic. 46 extr. 10 νω-
 χμώσῃσι τι, additis ab alia manu καὶ μετακοσμήσῃσι ἢ μετακινή-
 σῃσι, A. 15 post δορυφόρους PW add αὐτῶν, om AB.
 22 πιθανώτερον C, πιθανότατον PW.

At Pyrrhus, vere non expectato, cum magno lectissimoque exer-
 citu et viginti elephantis, quae animalia non prius in Italia conspecta
 stuporem et admirationem hominibus attulerunt, dum Ionium traiecit,
 tempestate orta, multis amissis, caeteris dissipatis, pedestri itinere Tar-
 rentum aegre pervenit. ac pubem statim suis militibus inseruit, ne se-
 orsim instructi belli tempore novis rebus staderent. eademque forsitan
 de causa theatrum clausit, et conviviurum comissationumque coetibus
 interdictis adolescentes aut in armis exerceri aut per totos dies in foro
 agere iussit. quarum rerum molestia quibusdam se subducentibus, suos
 portis praefecit, qui neminem exire paterentur. his igitur rebus et
 commentus suppeditatione et satellitum in aedes receptione oneratos
 sero paenitentia Tarentinos invasit, quod non socium sed dominum ac-
 civissent. Pyrrhus vero, ne ad Romanos his de causis incliarent verit-
 us, rei publicae gerendae tractandoque populo idoneos partim per cau-
 sas aliquas in Epirum ad filium misit, partim clam sustulit. Aristarchum
 vero summum apud illos virum et eloquentia praestantem sibi concilia-

πτος τῷ δήμῳ ὡς τὰ τοῦ Πύρρου φρονῶν γένηται· ὡς δ' ἔτι
 C πιστεῦον ἐκείνῳ τὸ πλῆθος ἰώρα, ἐπιμειν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑπειρον.
 καὶ ὅς ἀντιπεῖν μὴ Θαρρῶν ἐξέπλευσε μὲν, ἐς δὲ τὴν Ῥώμην
 ἀφίκετο.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ὁ Πύρρος τοῖς Ταραντίνοις ἐποίει· (3) 5
 οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ μαθόντες τὸν Πύρρον ἐλθόντα εἰς Τάραντα
 κατέδωσαν, τῷ τε ἐκπεπολεμῶσθαι τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ αὐτοῖς καὶ
 τῷ θρυλλεῖσθαι ἐκείνον εὐπρόλεμὸν τε τυγχάνειν καὶ δύναμιν ἔχειν
 ἀναταγάνιστον. στρατιώτας τε οὖν κατέλιγον καὶ χρήματα
 ἤθροίζον φρουροὺς τε ἐς τὰς συμμαχίδας πόλεις διέπεμπον ἵνα 10
 μὴ καὶ ἐκείναι ἀποστῶσι, καὶ τινες προαισθόμενοι νεωτεριοῦντας,
 τοὺς πρώτους αὐτῶν ἐκόλασαν. καὶ τινες τῶν Πραινιστηνῶν ἐς
 D τὴν Ῥώμην ἀχθέντες περὶ δεῖλην ὄψιν εἰς τοὺς Θησαυροὺς ἐπὶ
 φυλακῇ ἐνεβλήθησαν, καὶ τινες αὐτοῖς ἐκ τούτου χρησμὸς ἐκπε-
 πλήρωτο· ἐχρήσθη γὰρ αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι τοὺς τῶν Ῥωμαίων 15
 καθέξουσι Θησαυροὺς. καὶ ὁ μὲν χρησμὸς εἰς τοῦτο ἀπέβη,
 ἐκείνοι δὲ γε ἀπώλοντο.

Οὐαλλέριον δὲ Λαουίνιον ἐπὶ τὸν Πύρρον καὶ τοὺς Ταραν-
 τίνους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀπεστάλκασι, καὶ τι καὶ
 ἐν τῷ ἔσσει τοῦ στρατεύματος κατέσχον. ὁ γοῦν Λαουίνιος εὐθὺς 20
 ἐξεστράτευσεν, ἵνα πορρωτάτω τὸν πόλεμον τῆς οἰκίας ποιήσεται·

3 ὅς AC, ὡς PW. δὲ om C. 6 οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ —
 9 ἀναταγάνιστον Dionis excerptum Vaticanum 47. 7 κατέδει-
 σαν post Τάραντα B, ante μαθόντες PW. 10 συμμαχίας C.
 17 δὲ γε ABCW, δὲ καὶ P. 18 Λαουίνιον] Laevinum. cf. Nie-
 buhrrii Hist. Rom. 3 p. 555. 21 ποιήσεται A.

FOUNT. Cop. 3. Dionis Historiae Romanae libri deperditū:
 excerpta Vaticana 47 48 49 p. 170 sq.

vit, ut ob suam familiaritatem populo suspectus esset. sed cum ei nihilominus fidem esse cerneret, in Epirum ire iussit. qui cum refragari non auderet, se illo navigaturum simulans Romam est profectus.

Quae cum Tarenti agerentur, (3) Romani Pyrrhi adventu minime laeti, tum quod Italiam infestam haberent, tum quod illum bellicosum et invicta munitum esse copiis fama ferebat, delectibus habitis coactaque pecunia sociis civitatibus praesidia imposuerunt, ne illae quoque deficerent; et quas novis rebus studere velle praeaeuserant, earum princeps multarunt. Praenestinos autem quosdam, vesperi in urbem adductos, aerario custodinae causa incluserunt: quo factum est ut vetus oraculum quoddam impleteretur, quo praedictum fuerat illos Romanum aerarium occupaturos; cuius hic eventus fuit, ut ibi necaretur.

Contra Pyrrhum ac Tarentinos eorumque socios Valerium Laevinum miserunt, parte exercitus in urbe praesidii causa retenta. is statim Roma profectus est, ut bellum quam longissime a patria gereret et

καὶ τὸν Πύρρον καταπλήξεν ἤλπισεν, εἰ αὐτοῖς ἰθελονταὶ ἐπίοιεν, οὓς ἐκεῖνος πολιορκεῖν προσεδόκησε. καὶ ἀπὼν χωρίον τι τῶν Π 1371
Λευκανῶν εἶλεν ἰσχυρὸν καὶ ἐπίκαιρον, καὶ δύνάμιν τινα ἐν τῇ
Λευκανίᾳ κατέλιπεν, εἰρξουσάν αὐτοῦς τοῦ ἐπαρῆξαι τοῖς ἐν-
5 ἀντίοις.

Καὶ ὁ Πύρρος μαθὼν πλησιάζοντα τὸν Λαουίνιον προεξ-
ώρησε, καὶ στρατοπεδευόμενος τρίβειν ἤθιλε τὸν καιρὸν, ἀνα-
μίνων τοὺς συμμαχήσοντας. καὶ τῷ Λαουίνιῳ ἐπέστειλεν ὑπερ-
ηφάνως, ὡς καταπλήξων αὐτόν· εἶχε δὲ ἡ γραφὴ ὧδε. "Βασίλευς
10 Πύρρος Λαουίνιῳ χαίρειν. πυνθάνομαί σε στρατεύμα ἐπὶ Τα-
ραντίνους ἄγειν. τὸ μὲν οὖν ἀπόπειμον, αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων
ἔκε πρὸς ἐμέ· δικάσω γὰρ ἐμῖν ἐγὼ εἴ τι ἀλλήλοις ἐγκαλεῖτε, καὶ
ἄκοντας τὰ δίκαια ποιῶν ἀναγκάσω." Λαουίνιος δὲ τάδε τῷ B
Πύρρῳ ἀπέγραψε. "Πᾶν μοι δοκεῖς ὦ Πύρρε τετυγῶσθαι,
15 δικαστὴν ἡμῖν ἑαυτὸν καθιστὰς καὶ Ταραντίνους πρὶν δίκην ἡμῖν
ὑποσχῆν ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἑπεραιωθήης. ἤξω τε οὖν
μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν καὶ παρὰ
Ταραντίνων καὶ παρὰ σοῦ λήψομαι. τί γὰρ δεῖ μοι λήρην καὶ φλυα-
ρίας, ἔξω παρὰ τῷ Ἄρει τῷ προπάτορι ἡμῶν κριθῆναι;" τοιαῦτα
20 ἀντιεπιστειλίας ἠπέλεγτο, καὶ ἠύλισατο διὰ μέσου τὸ ῥέυμα τοῦ ἐκεῖ
ποταμοῦ ποιησάμενος. κατασκόπους τέ τινας συλλαβῶν, δείξας
τῇ δυνάμει αὐτοῖς καὶ ἐπειρῶν πολλαπλασίαν ἄλλην ἔχειν, ἀπέπεμ-

1 ἐπίοιεν] ἐπίλθοιεν B corr. 6 τῶν λαουίνιον πλησιάζοντα AB.
7 στρατευόμενος A. 11 μετόλιγον A. 16 τὴν alterum om A.
20 ἐπήγετο, corr. ἐπέλεγτο, C. ῥέυμα τοῦ om C.

terrorem Pyrrho incuteret, qui ab iis alio lacesseretur quorum se moenia oppugnatum opinabatur. captoque munito et opportuno castello praesidium in Lucanis reliquit, ne ad hostes se conferrent.

Pyrrhus Laevini adventu cognito, eductis in castra copiis tempus terere dum auxilia convenissent cupiens, superbas et minaces Laevino litteras scripsit in hanc sententiam "rex Pyrrhus Laevino salutem. audio te exercitum contra Tarentinos adducere. caeterum eo dimisso ipse cum paucis ad me venito: nam si qua inter vos controversia est, ego ius vobis dicam, et invito ea quae aequa sunt praestare cogam." ei Laevinus hoc modo respondit "omnino mihi, Pyrrhe, insanire videris, qui te inter nos et Tarentinos iudicem constitnas, priusquam nobis poenas dederis ingressus in Italiam tui. itaque cum toto exercitu veniam et de te et Tarentinis poenas summam. quid enim verbis et nugis mihi opus est, cum Marte iudice, auctore nostri generis, causam disceptare liceat?" hoc responso dato properat; et flumine interiecto castris positus speculatores aliquot comprehendit: quos per castra circumductos, seque alium longe maiorem habere exercitum gloriatus, dimisit. quo facto

C ψεν. ἐπὶ τούτοις ὁ Πύρρος καταπλαγίς οὐ μάχεσθαι ἤθελεν, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὕτω τινὲς συνήλθον αὐτῷ, ἐπιλείψαι τε
 W II 45 τοῖς Ῥωμαίοις τὰ ἐπιτήδεια ἤλπιζεν ἐν πολεμίᾳ διάγουσι. ταῦτα δὲ καὶ ὁ Λαουίνιος λογιζόμενος ἔσπευδε συμμῆσαι. τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὴν τοῦ Πύρρου γῆμην καὶ διὰ τοὺς ἐλέφαντας 5 ἐκπεπληγμένων, συγκαλίσας αὐτοὺς πολλὰ πρὸς θάρσος παρακαλοῦντα ἐδημηγόρησε, καὶ παρεσκευάζετο καὶ ἄκοντι τῷ Πύρρῳ συμμῆσαι. ὁ δὲ γνώμην μὲν οὐκ εἶχε μάχεσθαι, ὅπως δὲ μὴ δόξῃ τοὺς Ῥωμαίους φοβεῖσθαι, καὶ αὐτὸς τοῖς οἰκείοις διαλεχθεὶς ἐπώτρυνεν εἰς τὸν πόλεμον. Λαουίνιος δὲ τὸν ποταμὸν 10 πειρώμενος κατὰ τὸ στρατόπεδον διαβῆναι ἐκωλύθη. ἐπαναγαγὼν D οὖν αὐτὸς μὲν κατὰ χώραν μετὰ τοῦ πεζοῦ ἔμεινε, τοὺς δ' ἵππῆς ὡς ἐπὶ λίαν τάχα τινὰ ἔπεμψεν, ἐντειλόμενος πόρρω ποι βαδίσαστας περαιωθῆναι. καὶ οὕτως ἐκιδνοί τε κατὰ νότον τοῖς πολεμίοις προσέπεισον ἀπροσδόκητοι, καὶ ὁ Λαουίνιος ταραχθέν- 15 των αὐτῶν τὸν τε ποταμὸν διέβη καὶ τῆς μάχης συνεπελάβετο. φεύγουσιν οὖν τοῖς ἑαυτοῦ ὁ Πύρρος ἐπικουρήσας τρωθέντα τὸν ἵππον ἀπέβαλε, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς τεθνηκέναι. κακὰ τούτου τῶν μὲν ἀθνησάντων, τῶν δὲ καταφρονησάντων, τὸ ἔργον ἡλλοίωτο. συνεῖς δὲ τοῦτο τὴν μὲν στολὴν ἐκπρῆπισίτραν τῶν ἄλλων οὖσαν 20 P I 372 ἔδωκε Μεγακλεῖ, κελεύσας ἐνδύναι αὐτὴν καὶ πανταχόσε περιλαίνας, ὅπως σώξεται αὐτὸν νομίσαντες οἱ μὲν ἐναντίοι πρὸς δίος οἱ δ' οἰκίῳ πρὸς θάρσος ἀγίκωνται, αὐτὸς δὲ στειλόμενος

1 ἐπὶ] καὶ ἐπὶ A. 4 ἔσπευδε AB, ἔσπευσε PW. ἔσπευδε — 6 ἐκπεπληγμένων om C. 6 παρακαλοῦντα om B. 10 εἰς τὸν πόλεμον om C. 20 τῆν] τοῖς C.

perculus Pyrrhus pugnam detrectavit, tum quod foederati eius nondum convenissent, tum quod Romanos in hostili agro commentus penuria laboraturos sperabat. eadem Laevinus quoque reputans configere quam primum statuit; et quia milites et Pyrrhi famam et elephantes timebant, convocato exercitu et longa oratione ad confirmandos militum animos habita ita parat ut cum Pyrrho vel invito pugnaturus, qui quamvis a pugna abhorreret, tamen ne Romanos formidare videretur, et ipse milites suos ad pugnam cohortatus, Laevinum flumen iuxta castra transire conantem prohibuit, is igitur cum peditatu ibi se continens, equitibus per speciem praedae petendae ablegatis, mandat ut longe proVecti trailliciant, qui cum ex improviso terga hostium invasissent et ordines turbassent, Laevinus amne superato praelium et ipse iavit. sed Pyrrhus dum suis fugientibus suppetias venit, equo ex vulnere amisso, perisse putabatur: unde Epirotis animi imminuti sunt, Romanis creverunt, mutata praecii facie. quo rex intellecto vestem insignem dat Megaceli induendam, eumque passim circumvehi iubet, ut se vivere arbitrati hostes terrerentur, sui confirmarentur. ipse privati habitu cum toto exercitu,

ιδιωτικῶς συνμίξεν αὐτοῖς παντὶ τῷ στρατῷ πλὴν ἐλεφάντων, καὶ τοῖς αἰὶ πονουμένοις ἐπαμύνων πλείστον τοὺς σφετέρους ὠφέλιξε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐπὶ πολὺ τῆς ἡμέρας ἰσορροπῶς ἐμάχοντο, ὡς δὲ τὸν Μεγακλέα τις ἀποκτείνουσ ᾤθη τὸν Πύρρον 5 ἀπεκτονέουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις δόκῃσιν τοῦτου παρήσχηεν, οἱ τε Ῥωμαῖοι ἐπερρώσθησαν καὶ οἱ ἐναντιοὶ ἐνέδοσαν. γνοὺς δὲ ὁ Πύρρος τὸ γινόμενον, τὸν πῖλον ἀπέριψε καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ περιήει· καὶ εἰς τοὐναντίον περιέστη ἡ μάχη. ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Λαουίνιος, καὶ πῖεὺς ἔχων ἐνεθρεύοντίας πον τῆς μάχης ἐκτός, B 10 κατὰ νότου προσπεσεῖν αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις ἐκέλευσε. πρὸς τοῦτο δὲ ἀντιστρατηγῶν ὁ Πύρρος τὸ σιμῖον τοῖς ἐλέφασιν ἤρην· ἐνθα ἕκ τε τῆς τῶν θηρίων θέας ἀλλοκότου οὐσης καὶ τῆς βοῆς φρικώδους, καὶ ἐκ τοῦ τῶν ὄπλων πατάγου ὃν οἱ ἐπιβεβηκότες ἐποιοῦν ἐν τοῖς πύργοις φερόμενοι, αὐτοὶ τε οἱ Ῥωμαῖοι 15 ἐξεπλάγησαν, καὶ οἱ σφῶν ἴπποι ἐκταραχθέντες οἱ μὲν ἀποσειόμενοι τοὺς ἀναβάτας οἱ δὲ καὶ φέροντες ἔφευγον. ἀθυμήσαν οὖν ἐκ τοῦτων τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐγράπετο στρατήριον, καὶ φεύγοντες ἀηροῦντο οἱ μὲν παρὰ τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἀνδρῶν τοῖς ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων, οἱ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν θηρίων ταῖς προβοσκίαι 20 καὶ τοῖς κέρασιν ἢ ὀδοῦσι φθιρόντων πολλοὺς· καὶ τοῖς ποσὶ δὲ οὐ μείους καταγλώων συμπατουμένους. καὶ οἱ ἵππεῖς δὲ ἐφεπόμενοι πολλοὺς ἐφθιρον· οὐδ' ἂν ἐπελείφθη τις, εἰ μὴ ἔλεγας

2 ἐπαμύνων AC, ἀπαμύνων PW. 6 γνοὺς δὲ — 8 ἡ μάχη Dionis excerptum Vaticanum 48. 7 γυμνῇ] σεμνῇ C. 9 ἐκτός] νυκτός A. 20 ἢ | ἡ καὶ A. 21 οὐ μείους] ομοίως, corr. ὁμοίως, A. καταγλώων AC, καταγλώφου in Wolfii notis. 22 ἐπελείφθη τις AB, ἐπελείφθη C, εἰς ἐπελείφθη PW.

elephantis exceptis, in Romanos invehitur, et ubique laborantibus succurrens suos multum iuvat. pugna igitur initio magna diei parte anceps fuit, donec quidam Megacelo occiso, se Pyrrhum occidisse ratus, effecit ut hostes idem crederent. tum vero et Romanis aucti sunt animi, et bustes cesserunt. Pyrrhus autem abiecto pileo, nudo capite circumiens, pugnae fortunam mutavit: et cum Laevinus equites, quos extra aciem in insidiis habebat, a tergo in hostes incurrare iussisset, signum elephantis sustulit. ibi ex inusitato belluarum conspectu et horrendo barritu armorumque sonitu, quem qui in turribus ferebantur edebant, tum ipsi Romani perterriti sunt, tum equi perturbati sessorum partim excutientes partim vehentes fugerunt. itaque abiectis animis in fugam versi partim a viris qui in elephantorum turribus erant occidebantur, partim ab ipsis belluarum manibus et dentibus multi conficiebantur, neque pauciores pedibus illarum proterebantur. multos etiam equites insecuti sustulerunt: neque ullus evasisset, nisi elephans vulnere accepto et

τροσθεὶς αὐτός τε ἐσφάδαζεν ἐκ τοῦ τραύματος, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τὰς ἐκείνου βοὰς ἐταράσσοντο. διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Πύρρος ἐπέσχε τὴν δῶξιν, καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι διαβεβηκότις τὸν ποταμὸν εἰς Ἀπουλίδα πόλιν τινὰ ἀπεσώθησαν. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν τοῦ Πύρρου στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων πεπτώκασιν, ὥστε συγχιρόντων αὐτῷ τῆς νίκης τιῶν "εἰ καὶ αὐθὶς ποτε ὁμοίως" ἔφη "κράτῃσομεν, ἀπολούμεθα." τοὺς μάλιστα Ῥωμαίους καὶ νικηθέντας ἐθαύμασιν, ἐπὶ δὲ οἱ "τὴν οἰκουμένην ἂν πᾶσαν ἐχειρωσάμεν, εἰ Ῥωμαίων ἐβασίλευον."

Ἐν τῇ Πύρρος ἐπὶ τῇ νικῇ μέγα ἴσχυεν ὄνομα, καὶ πολλοὶ αὐτῷ προσεχώρησαν, οἱ τε σίμμαχοι ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν· οἷς ὀλίγα ἐπιτιμήσας διὰ τὴν μέλλησιν, τῶν σκύλων μετέδωκεν· (4) οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἤλγησαν ἐπὶ τῇ ἡττῇ, τῷ δὲ γε Λουκίῳ στρατεύμα ἐπέμψαν, καὶ τὸν πόλιν διὰ γυλακῆς ἐποίησαντο, πυνθανόμενοι ἐπ' αὐτὴν τὸν Πύρρον ἐπέγεισθαι. ὁ μάλιστα Λουκίῳ τοὺς οἰκίους τε τραυματίας ἐξακισάμενος, καὶ τοὺς σκεδασθέντας συναγαγὼν, ἦδη καὶ τῶν ἐκ Ῥώμης πεμφθέντων ἀφικομένων, τὸν Πύρρον παρεπόμενος ἔλπει· καὶ τὴν Καπύην μισθῶν ἐλεῖν γλιχόμενον, προκατέλαβε καὶ ἐγύλαξεν. ἀμαρτῶν δ' ἐκείνης ἐ

5 συγχιρόντων — 9 ἐβασίλευον Dionis excerptum Vaticanum 48. 8 ἐχειρωσάμεν om C. 10 Ὁ μὲν οὖν — 12 τῶν σκύλων μετέδωκεν Dionis excerptum Vaticanum 49.

FOXTA, Cap. 4. Dionis Historiae Romanae libri deperdit: excerpta Vaticana 50—54 p. 172 sq., Ursinianum 146, et quod ex Florilegio Vaticano A. Maius edidit excerptum 36, Scriptorum veterum nouae collectionis vol. 2 p. 538.

ipso perturbatus esset, et barritu suo caeteros turbasset. nam eum ea de causa Pyrrhus a persequendo destitisset, Romani summe superato in urbem quandam Apuliae pervenerunt. multi etiam ex Pyrrhi militibus et ducibus eeciderunt. quare eum ei quidam victoriam gratularentur, "si denuo" inquit "ita vicerimus, actum de nobis erit." et Romanos quamvis victos admiratus "si Romanis" ait "imperarem, universum orbem subiugarem."

Ex ea victoria magnum nomen Pyrrhus adeptus est, ac multi eo ad eum contulerunt. sociis, eum venissent, ob moram nonnihil castigatis partem manubiarum dedit. (+) qui Romae erant ob acceptam eadem maesti Laevino supplementum miserunt, et Tiberio ex Etruria revocato urbem praesidiis firmarunt: nam Pyrrhum ad eam tendere audierant. Laevinus vero saueis curatis et dispersis recollectis, acceptisque missis ex urbe militibus, Pyrrhum assectando vexavit; et Capuam, eius illum capiendae esse cupidum audierat, occupatam defendit. eo consilio

Πύρρος ἐπὶ τὴν Νεάπολιν ὤρμησεν. ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' ἐν αὐτῇ
 δρᾶσαι ἴσχυσε, σπεύδων τὴν Ῥώμην καταλαβεῖν καὶ διὰ τῆς
 Τυρσηνίδος παριῶν ὡς κἀκείνους προσλάβοι, ἐπεὶ ἤμαθιν αὐτοῦς
 τε τοὺς Ῥωμαίους ὁμολογίαις πεποιημένους καὶ τὸν Τιβέριον αὐτῶ
 5 ἀντιπροσίδναι τὸν τε Λουκίτιον ἀφειρόμενον, ἐφοβήθη μὴ ἔπ'
 αὐτῶν πυνταχόθεν ἐν χωρίοις ἀγνώστοις ἀποληφθῆ, καὶ περαι-
 τέρω οὐ προειχώρησεν. ὡς δὲ ἀναχωροῦντι καὶ γινομένῳ περὶ **B**
 Καμπανίαν ὁ Λουκίτιος ἐπιβάνη, καὶ τὸ στρατεύμα αὐτοῦ πολλῶ
 πλείων τοῦ πρόσθεν ἦν, ὕδρας ἔφη δάκην τὰ στρατόπεδα τῶν
 10 Ῥωμαίων κοπιόμενα ἀναγύεισθαι. καὶ ἀντιπαρετάξαστο μὲν, οὐκ
 ἐμαχέσαστο δέ, ὅτι ἐκέλευσεν, ὡς καταπλήξων πρὸ τῆς συμπλοκῆς
 τοὺς Ῥωμαίους, τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας τὰς ἀσπίδας τοῖς δόρασι
 πλήξαντας ἔκβοῆσαι καὶ τοὺς σαλπικτιὰς καὶ τοὺς ἐλέφαντας
 συνηχῆσαι, ἐπεὶ δὲ κἀκείνοι πολὺ μείζον ἀντιβόησαν ὡς ἐκπλα-
 15 γῆναι τοὺς τοῦ Πύρρου, οὐκ ἐτί ἠθέλησε συμμῆξαι, ἀλλ' ὡς
 δυσιστρῶν ἐπανήγαγε. καὶ ἀφίκετο ἐς Τάραντα. ἔνθα πρόβρις **C**
 τῶν Ῥωμαίων ἐπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἀφίκεντο ἄλλοι τε καὶ ὁ
 Φαβρίκιος. οὗς φιλοτιμῶς ἐξένισε καὶ ἐδειξιώσατο, ἐλλίσους αὐ-
 τοὺς σπειλάσθαι καὶ ὁμολογίαν ὡς ἠττημένους ποιήσασθαι. τοῦ
 20 δὲ Φαβρίκιου τοὺς ἐαλωκότας ἐν τῇ μάχῃ κομίσασθαι αὐτοῦντος

1 δ' ABCW, om P. 2 τῆς om A. 5 ἐφοβήθη — 6 ἀπο-
 λεφθῆ Dionis excerptum Vaticanum 50. ἐφοβήθη ABC Dionis
 exc., ἐφοβίσθη P, ἐφοβήθη W. 7 προσεχώρησεν A. ὡς δὲ —
 11 ἐμαχέσαστο δέ Dionis excerptum Vaticanum 51. 9 ἦν om C.
 16 ἐνθα πρόβρις — 19 ποιήσασθαι Dionis excerptum Ursinianum
 146. 19 τοῦ δὲ Φαβρίκιου — p. 116 v. 4 μεταγινώσκονται Dio-
 nis excerptum Vaticanum 51.

frustratus Pyrrhus Neapolim contendit. qua cum potiri non posset, ad Romam occupandam properans et per Etruriam transiens ut eam quoque gentem sibi adiungeret, ubi eos cum Romanis foedus percussisse didicit et Tiberium sibi obviam ire, Laevinum a tergo sequi, ne ab eis in regione ignota circumveniretur timens ulterius non est progressus. ut vero recedenti et Campaniae fines ingresso Laevinus cum exercitu longe maiore quam prius habuerat se ostendit, "hydrae instar" inquit "Romanorum legiones caesae renascuntur." et aciem instruxit ille quidem, sed non commisit praelium. nam cum suos milites clipeos hastis pulsantes clamorem tollere et classica canere et elephantos barrire iussisset, ut Romanos ante congressum perterrefaceret, illi autem longe ferocius reclamassent, ut ipsius milites consternarentur, pugnam inire, sacra inauspicata causatus, noluit. sed Tarentum rediit. ubi Romanorum legati pro captivis redimendis missos Fabricium et caeteros honorifice benigneque excepit, sperans eos pacem petituros et ut victos leges accipituros. caeterum Fabricio pro captis in bello id pretium offerente quod

ἐπὶ λείροις τοῖς ἀμφοῖν συναρέσονται, διηγορήθη ὅτι μὴ καὶ περὶ εἰρήνης πρεσβεύειν ἔφη, καὶ ἴδρι μετὰ τῶν φίλων ἐβουλεύετο, ὡς εἰσθεῖ, περὶ τῆς τῶν ἀχαιωλῶτων ἀποδόσεως καὶ περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅπως τοῦτον μεταχειρίζεται. ὁ μὲν οὖν Μίλων μῆτε τοὺς ἀχαιωλῶτους ἀποδόσθαι μῆτε σπείσασθαι συνεβούλευεν, ἀλλ' 5
D ἤδη τῶν Ῥωμαίων ἠτιμημένων καὶ τὰ λοιπὰ πολέμῳ προσκατεργάσασθαι, ὁ δὲ Κινέας τοῖναντίον ἔβαν αὐτῷ συνεβούλευε· τοὺς τε γὰρ ἀχαιωλῶτους προῖτα ἀποδοῦναι συνήκει καὶ πρέσβεις εἰς Ῥώμην καὶ χρήματα πέμψαι τῆς εἰρήνης ἕνεκα καὶ σπονδῶν, οὗ τῆ γνώμῃ καὶ οἱ λοιποὶ συνείθευτο. οὕτω δὲ φρονῶν καὶ ὁ 10
Πύρρος ἐτύχχανε. καλέσας οὖν τοὺς πρέσβεις "οὔτε πρώτῃ ὦ Ῥωμαῖοι" ἔφη "ἐκὼν ὑμῖν ἐπολέμησα, οὔτε νῦν πολέμησαμι· φίλος γὰρ ὑμῖν γενέσθαι βεβούλημαι· διὸ καὶ τοὺς ἀχαιωλῶτους ὑμῖν ἄνευ λείρων ἀγίημι καὶ σπείσασθαι ἄξιῶ."

Ταῦτα μὲν πᾶσιν εἰρήκει τοῖς πρέσβεσι, καὶ χρήματα σίσει 15
P I 374 τὰ μὲν δέδωκε τὰ δὲ ἐπηγγεηλωτο, τῷ δὲ Φαβρικίῳ κατὰ μόνους διαλεχθεὶς "φίλος" εἶπεν "ἠδέως καὶ πᾶσιν ἂν Ῥωμαίοις γενόμην, μάλιστα δὲ σοί· ὄρω γὰρ σε ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τὴν εἰρήνην συμπαῤῥαί μοι ἄξιῶ." ταῦτα λέγων καὶ δῶρα αὐτῷ πολλὰ ἔδωκε. ὁ δὲ "ἐπινοῶ σε" εἶπεν "ὦ Πύρρε, ὅτι τῆς εἰρήνης 20

1 τοῖς] τοῖν C. ὅτι AC Dionis exc., ὅτε PW. 4 μεταχειρίζεται BCW, μεταχειρίζεται A, μεταχειρίζεται P. 5 ἀλλ' — 7 συνεβούλευε om B. 10 οὗ τῆ γνώμῃ — 14 σπείσασθαι ἀξιῶ Dionis excerptum Vaticanum 52. 12 πολέμησαμι A. 15 Ταῦτα μὲν — 19 συμπαῤῥαί μοι ἀξιῶ Dionis excerptum Vaticanum 53. 18 σοί] σοῦ C. 20 ὁ δέ — p. 117 v. 11 ὠρέγον Dionis excerptum Vaticanum 54.

utrinque convenisset, quia pacis nullam mentionem fecerat, animi dubios seorsim, ut solebat, cum amicis de reddendis captivis deque bello administrando deliberavit. Milone autem snadente ut neque captivos redderet neque pacem faceret, sed Romanis iam victis etiam reliquias belli persequeretur, Cineas plane contrarium censuit: nam et captivos gratis esse reddendos, et legatos atque pecuniam Romam mittendos, pacis et foederis impetrandi causa. cuius sententiae et caeteri et ipse Pyrrhus assensi, legatis arcessitis "neque prius" inquit, "Romani, mea sponte vobis bellum intuli, neque nunc inferam: amicus enim vester esse cupio. itaque captivos gratis vobis reddo, et ut pacem mecum faciatis peto."

Haec cum legatis omnibus dixisset, et pecuniam partim dedisset partim promisisset, cum Fabricio seorsim hoc modo egit. "cum omnium Romanorum amicitiam expeto, tum vero tuam, quem virum bonum esse video, et ut pacem mihi conficias peto." haec cum diceret, munera quoque multa ei obtulit. at ille "pacis" inquit "studium in te, Pyrrhe,

ἐπιθυμῆς, καὶ σοὶ αὐτὴν, ἂν γε συμμέρη ἡμῖν, καταπράξομαι.
 οὐ γὰρ κατὰ τῆς πατρίδος τι πράξαι με, ἀγαθὸν ὡς ἡδὴ ἄνθρωποι
 ὄντα, ἄξιόσεις. ἀλλ' οὐδὲ τούτων ὧν δίδως τι λάβοιμι ἄν.
 πυνθάνομαι γάρ σου, πότερον ἐλλόγιμόν με ὡς ἀληθῶς νομίζεις
 5 ἄνδρα ἢ οὐ; εἰ μὲν γὰρ φησὶλόσ εἰμι, πῶς με δώρων ἄξιον **W II 47**
 κρίνεις; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λαβεῖν αὐτὰ κελύεις; ἴσθι γοῦν **B**
 ὡς ἐγὼ καὶ πάνυ πολλὰ ἔχω, τοῖς παροῦσιν ἀρκοῦμενος, καὶ
 πλείωνων οὐ δέομαι· σὺ δ' εἰ καὶ σφόδρα πλουτεῖς, ἐν πέντα
 μυρία καθέστηκας. οὐ γὰρ ἄν οὔτε τὴν Ἡπειρον οὔτε τὰ ἄλλα
 10 ἄ ἔχεις καταλιπὼν δεῦρο ἐπιρριωώθης, εἰ γε ἐκείνοις ἤρκοῦ καὶ
 μὴ πλείωνων ὠρέσθου.”

Τούτων οὕτω λεχθέντων οἱ πρόσβεις τοὺς υἱομαλώτους
 λαβόντες ἀπήϊσαν. καὶ ὁ Πύρρος τὸν Κιντίαν εἰς τὴν Ῥώμην
 ἀπέστειλε μετὰ χρυσίου πολλοῦ καὶ κόσμον γυναικίον παντοδα-
 15 ποῦ, ἵνα εἰ καὶ τινες τῶν ἀνδρῶν ἀντίσχοιν, ἀλλ' αἱ γυναῖκες
 αὐτῶν τοῖς κόσμοις ἀνυπεσθῆσαι κἀκείνοισι συνδιασθῆναι.
 ἑλθὼν δὲ πρὸς τὴν πόλιν ὁ Κιντίας οὐ προσήει τῇ γερονσίᾳ, ἀλλὰ **C**
 διῆγεν ἄλλοιτε ἄλλην αἰτίαν σκεπτόμενος. περιγοιτῶν δὲ καὶ τὰς
 τῶν θνητῶν οὐκίας, λόγοις τε σφῶς καὶ δώροις ἐπῆγγετο· καὶ
 20 ἐπειδὴ πολλοὺς ὠκειώσατο, εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον καὶ εἶπεν
 ὡς “Πύρρος ὁ βασιλεὺς ἀπολογεῖται ὅτι οὐχ ὡς πολεμήσαν ἡμῖν
 ἦεν ἀλλ' ὡς καταλλάξων Ταρρακίνοισι αὐτὸν ἰκετεύοντας· ἀμείλι

1 ἐπιθυμῆς ABC, ἐπιθυμῆς PW. γε] σε C. ἡμῖν] αὐτὴν A.
 4 πρότερον A Dionis exc. ἐλλόγιμόν με — 6 αὐτὰ κελύεις
 ex Dione florileg. Vatic. In Scriptorum vet. nov. coll. 2 p. 538 36.
 6 γοῦν om A. 13 κιντία A. 18 σκεπτόμενος A.

laudo; et pacem, modo ea nobis prosit, tibi conficiam: neque enim postulabis, cum me bonum virum esse dicas, ut aliquid agam contra patriam. sed nihil munerum illorum, quae mihi offers, accipiam. numquid enim me vero bonum virum esso cuius, an non? nam si malus sum, cur munera mihi largiris? sin bonus, cur ea me accipere iubes? scito autem me abundare opibus, sorte mea contentum neque plura desiderantem: te vero, etsi ditissimus es, extrema inopia laborare. nam neque Epiro neque caeteris quae habes relicta huc traiecisses, si illis contentus plura non desiderares.”

His dictis legati captivis receptis abierunt: Pyrrhus autem Cineam cum multo auro et ornamentis muliebribus omnis generis Romam misit, ut etsi ex viris aliqui adversarentur, at uxores eorum ornamentis illictae viros etiam corrumpere, Romam profectus Cineas non statim senatum adiit, sed alias aliud causando moratus potentum aedes circumiit, eosque et verbis et muneribus sibi conciliavit. cum iam multos sibi devinxisset, curiam ingressus dixit “Pyrrhus rex so vonisse ait, non ut bellum vobiscum gereret, sed ut Tarentinos supplices sibi factos recon-

καὶ τοὺς ἀλόνας ἑμῶν λύτρων ἀφῆκεν ἄτερ, καὶ δυνάμενος πορθῆσαι τὴν χώραν καὶ τῆ πόλει προσβαλεῖν, ἀξιόι τοῖς φίλοις καὶ τοῖς συμμάχοις ἑμῶν ἐγγραφῆναι, πολλὰ μὲν ἐφελήσασθαι ἀφ' ἑμῶν ἐλλείπων, πλείω δ' ἔτι καὶ μελλῶ εὐεργετήσασθαι ἑμᾶς."

D Ἐπὶ τούτοις οἱ πλείους τῶν βουλευτῶν ἠρέσκοντο διὰ τὰς δῶρα καὶ διὰ τοὺς αἰχμαλώτους· οὐ μέντοι καὶ ἀπεκρίναντο, ἀλλ' ἰσκόπουν ἔτι πλείους ἡμέρας ὅ τι χρῆ προῦσαι. καὶ πολλὰ μὲν ἐλέγετο, ἐπεκράτει δ' ὁμῶς σπείσασθαι. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἄππιος ὁ τυφλός, ἐκομίσθη ἐπὶ τὸ βουλευτήριον (ὑπὸ γὰρ τοῦ γήρους καὶ τοῦ πάθους οἰκουρῶν ἦν) καὶ εἶπε μὴ συμφέρειν τὰς 10 πρὸς τὸν Πύρρον συμβάσεις τῆ πολιτείας, παρήγει δὲ καὶ αὐτίκῃ τὸν Κιννέαν ἐξελάσαι τῆς πόλεως, καὶ δι' αὐτοῦ θηλώσαι τῷ Πύρρῳ οἴκαδε ἀναχωρήσαντα ἐκίθδεν ἐπικηρυκεῖσθαι περὶ **P 1375** εἰρήνης αὐτοῖς ἢ καὶ περὶ εἰρήνου ὄτου δόσιτο. ταῦτα ὁ Ἄππιος συνεβούλευσεν· ἢ δὲ γερούσια οὐκέτι ἐμείλλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ὁμο- 15 θυμαδὸν ἐψηφίσαντο ἀθήμερον τὸν Κιννέαν ἕξω τῶν ὄρων ἐκπέμψαι, καὶ τῷ Πύρρῳ πόλεμον ἀκήρυκτον, ἕως ἂν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διάγῃ, ποιήσασθαι. τοῖς δ' αἰχμαλώτοις ἀτιμίαν τινὰ ἐν ταῖς στρατιαῖς ἐπέθεισαν, καὶ οὕτε πρὸς τὸν Πύρρον αὐτοῖς ἔτι ἐχρήσαντο οὐτ' ἄλλοσέ ποι ἀθρόοις, ἵνα μὴ τι ὁμοῦ ὄντες νεω- 20 τερίσωσιν, ἀλλ' ἄλλους ἄλλῃ φρουρήσοντας ἐπέμψαν.

2 πορθῆσαι τὴν πόλιν καὶ τῆ χώρα προσβαλεῖν A. 4 εὐεργετή-
σει A. 10 γήρους A. 14 ὄτου ABCW, ὄπου P. 16 ἀ-
θημερῶν A.

ciliaret. praeterea captivos sine pretio vobis restituit; et cum agrum vestrum vastare et urbem oppugnare potuisset, se in numerum amicorum et sociorum vestrorum inscribi petit. iam quamvis sibi vos multum commodaturos credit, plura se tamen et maiora in vos beneficia collaturum existimat."

Haec cum maximae senatorum parti ob largitiones et captivos redditos placerent, tamen nullo responso dato plures dies in deliberando consumperunt; cumque varia dicerentur, sententia de pace facienda vicit. quo Appius caecus cognito in senatum delatus (nam ob aetatem et cladem oculorum domi se continere solebat) negavit e re publica esse ut pax cum Pyrrho fieret, et monuit Cineam statim urbe pellendum esse, per eumque Pyrrho significandum ut domum reversus sive de pace sive quid aliud vellet legatos mitteret. haec Appio locato senatus nihil cunctatus statim consentientibus animis decrevit Cineam eodem die extra fines ablegandum, et Pyrrho, dum in Italia versaretur, bellum irreconciliabile indicendum esse. captivos vero militari quadam ignominia notarunt, iis neque contra Pyrrhum usi, neque usquam alibi universis, ne quid coniuncti novarum rerum molirentur, sed alios in alia praesidia miserunt.

Ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι παρεσκευάζοντο ἄμφω, (5) ἴαρος δ' ἤδη ἐφειστηκότος ὁ Πύρρος εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐνέβαλε, καὶ B
πολλὰ μὲν βίβη πολλὰ δὲ ὁμολογίᾳ προσηποίησατο, μέχρις οὗ
Ῥωμαῖοι πρὸς Ἀσκούλῳ πόλει ὄντι αὐτῷ ἐπιελθόντες ἀντιστρατο-
5 πεδεύσαντο. ἐπὶ πλείους δ' ἡμέρας διέτριψαν ὀκνοῦντες ἀλλή-
λους· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι τοὺς προνενικηκότας οὐκ ἐθάρρουν,
οἱ δὲ ὡς ἀπονεοημένους ἐδεδείσαν τοὺς Ῥωμαίους. κὰν τούτῳ
λογηποιοῦντων τινῶν εἴη ὁ Λέκιος ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν κατὰ τὸν
πατέρα καὶ τὸν πάππον ἐτοιμάζοιτο, καὶ τῶς τοῦ Πύρρου δεινῶς
10 ἐκφοβοῦντων ὡς ἐκ τοῦ θανεῖν ἐκείνον πάντως ἀπολουμένους,
συνήγαγε τοὺς στρατιώτας ὁ Πύρρος καὶ διειλέχθη περὶ τούτου,
συμβουλευῶν μὴτ' ἀθυμεῖν μῆτι' ἐκπλήττεσθαι τοιοῦτοις λόγοις· C
μῆτε γὰρ ἕνα ἄνθρωπον δύνασθαι θνήσκοντα πολλοὺς καταγανί-
σασθαι, μῆτ' ἐπωδὴν ἢ μαγγανίαν τινὰ κρείττω τῶν ὀπλων καὶ
15 τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν καὶ λογισμοῖς ἐπικρατίνας
τοὺς λόγους ὁ Πύρρος τὸ οἰκτεῖον ἐθάρρυνε στρατεύματα. καὶ πολυ- W II 48
πραγμονήσας τὴν σιολὴν ἣ ἐχρήσαντο οἱ Λέκιοι ἐπιιδιδόντες ἑαυ-
τούς, παρήγγειλε τοῖς οἰκείοις, ἂν τινα οὕτως ἴσκειν αἰσμένον ἴδωσι,
μὴ κτεῖναι αὐτὸν ἀλλὰ ζῶν συλλαβεῖν. τῷ δὲ Λεκίῳ πέμψας
20 ἔφη οὕτε προχωρήσειν αὐτῷ τοῦτο πρᾶξι θελήσαντι, καὶ ζωγρη-
θέντα κακῶς ἀπολείσθαι ἠπειλήσει. πρὸς ἄπειρ οἱ ὕπατοι ἀπεκρί- D

2 ἐνέβαλε C, ἐνέβαλεν A, ἐνέβαλλε PW. 6 γὰρ em C.
19 τῷ δὲ Λεκίῳ — p. 120 v. 2 ἄλλως κρατήσεων Dionis excerptum
Vaticanum 55. 21 ἀπελείσθαι A: Dionis exc. ἀπελείσθαι.

Fontes. Cap. 5. Dionis Historiae Romanae libri deperditū:
excerptum Vaticanum 55 p. 177.

Per hiemem igitur utrinque se instruxerunt, (5) vere autem in-
stante Pyrrhus impressione in Apuliam facta multa vi, multa deditiue
occupavit: denec Romani ad Asculum eppidum contra eum castra po-
suerunt, ac dies complures mutuo metu quieverunt: nam Romani Epi-
retas ut victeres timebant, Epirotas Romanos ut desperates. interea
cum nennulli rumere sparse, Decium ad devovendum semetipsum exem-
ple patris et avi paratum esse, Epirotas perterrefacerent (ex illius enim
obitu emues perituras), Pyrrhus suos milites hertatus est ne despera-
rent aut percellerentur huiusmodi verbis: neque enim unius heminis
ebitu multes debellari posse, neque incantationem aut praestigias ulla
plus quam vires et arma valere. quae cum dixisset, et erationem suam
ratiombus apprehasset, exercitum ceufirmavit; indagatque habitu quo
Decii se devovissent, menuit, si quem ita ernatum cernerent, ne eum
occiderent, sed viventem comprehenderent. Decie vero nuntiarı iussit,
facinus illud ei non successurum; et si vivus caperetur, male periturum
esse minatus est. ad quae consules responderunt, nulla re tali sibi opus

ναυτο, μηδενὸς τοιοῦτου ἔργου σφᾶς δεῖσθαι· πάντως γὰρ αὐτοῦ καὶ ἄλλως κρατήσιν. ποταμοῦ δὲ διὰ μέσου τῶν στρατοπέδων οὐκ εὐδιαβάτου ῥέοντος, ἤροντο πότερον αὐτὸς περιωθῆναι βούλεται ἀδειῶς, αὐτῶν ἀναχωρησάντων, ἢ ἐκείνοις ἐπιτρέψαι τοῦτο ποιῆσαι, ἴν' ἔξ ἀντιπάλου μάχης, ἀκραιῶν τῶν δυνάμιων 5 εἰς χεῖρας ἐλθουσῶν, ὃ τῆς ἀνδρείας ἔλεγχος γένοιτο ἀκριβῆς. οἱ μὲν οἶν Ῥωμαῖοι πρὸς κατάπληξιν τὸν λόγον ἐποίησαν, ὃ δὲ Πύρρος αὐτοῖς ἀγῆκε διαβῆναι τὸν ποταμόν, μέγα θρονῶν ἐπὶ τοῖς ἔλεγμασιν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ τε ἄλλα περισκευάσαντο, καὶ

P 1 376 πρὸς τοὺς ἔλεγμοντας κερμαῖας ἐφ' ἀμαξῶν σιδηρομέναις καὶ 10 πανταχόθεν προειχόσας ἤτοιμίμωσαν, ἵνα τοξέοντες ἀπ' αὐτῶν ἄλλα τε καὶ πῦρ ἐμποδῶν σφίσι γίνονται. προσμίζαντες δέ, χρόνῳ μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἕλληνας, ἰώσαντο δ' οἶν, μέγρις ὃ Πύρρος τοῖς ἔλεγμασιν οὐ κατὰ τὰς ἀμάξιας ἀλλ' ἐπὶ θύατερον προσβοηθήσας αὐτοῖς τὴν ἵππον σφῶν καὶ πρὶν προσμῖξαι φόβῳ 15 τῶν θηρίων ἐτρέψατο. τῷ μέντοι πεζῷ οὐδὲν μέγα ἐλυμήνατο. κἂν τοῦτω τῶν Ἀπούλων τινὲς ἐπὶ τὸ τῶν Ἡπειρωτῶν ὄρημάτις στρατοπέδον τῆς νίκης αἵτιοι τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένοντο. τινὰς γὰρ B τῶν μαχομένων ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Πύρρου πέμψαντος πάντες οἱ λοιποὶ ἐταράχθησαν, καὶ τὰς τε σκηνὰς ἀελοκέναι καὶ ἐκείνους 20 γέμειν ὑποτοπήσαντες ἐνέδοσαν· καὶ σκηνοὶ αὐτῶν ἔπεσον, ὃ τε Πύρρος καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τέλει πολλοὶ ἐτρώθησαν, καὶ μετὰ

1 ἔργον σφᾶς A Dionis exc., σφᾶς ἔργον PW. 3 πρότερον A.
7 τῶν λόγων A. 8 ἐφῆκε A. 17 ἀπουλίων A. τὸ] τῷ A.

esse: se enim alioqui omnino superiores illo futuros. et cum profundum flumen castra medium dirimeret, sciscitati sunt utrum ipse impune transire, se digressis, an sibi transeundi potestatem dare mallet, ut aequali pugna, utrisque copiis integris congressis, de fortitudine certum fieri iudicium posset. hanc optionem cum Romani Pyrrho terroris incutiendi causa dedissent, ille multum elephantis fretus eos flumen transire passus est. Romani vero cum alia praepararunt, tum adversus elephantos ferratas hastas antennarum instar curribus insertas et undique eminentes pararunt, ut cum alia tum ignem inde eiacularantes, beluas repellerent. cum ad manus ventum esset, Romani Graecos sero quidem sed tandem pepulerunt, donec Pyrrhus elephantis in auxilium non qua falcatis currus stabant sed in alteram partem adductis equitatum Romanum terrore belluarum ante congressum profigavit. sed peditibus parum incommodavit. interea quidam Apuli Epirotarum castra aggressi causa victoriae Romanis extiterunt. nam cum Pyrrhus aliquot ex iis qui pugnabant contra eos misisset, reliqui omnes turbati, et tentoria capta esse et illos fugere opinati, inclinarunt; eorumque multi caesi sunt, Pyrrhus ipse et ex praecipuis complures vulnerati, ac post cum ob

ταῦτα διὰ τε τὴν τῆς τροφῆς καὶ τὴν τῶν λειτηθειῶν πρὸς ἄκισιν ἀπορίαν σφόδρα ἐκακώθησαν. ὄθεν ἀπῆρην εἰς Τάραντα πρὶν τοὺς Ῥωμαίους αἰσθῆσθαι. οἱ δ' ὑπάτοι διέβησαν μὲν τὸν ποταμὸν ἐπὶ μάχῃ, ὡς δὲ πάντας ἐσκεδάσθαι ἐπύθοντο, εἰς τὰς οὐκείας ἀνεχώρησαν πόλεις· ἐπιδιώξαι γὰρ διὰ τοὺς σφετέρους τραυματίας οὐκ ἠδυνήθησαν. εἴτα οἱ μὲν εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐχέμισαν, ὁ δὲ Πύρρος τὰλλὰ τε ἠτοιμάζετο καὶ οἰκοθεν στρατιώτας καὶ χρήματα μετεπέμψατο. μαθὼν δὲ τὸν Φαβρίκιον καὶ τὸν Πάππον ὑπάτους ἡρημένους καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφειγμένους, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεμένηκε γνώμης.

Ἦδη δὲ τῶν ἐγγύθεν ὑπᾶτων ἐν τῷ στρατεύματι ὄντων, Νικίας τις τῶν Πύρρου πιστῶν δοκούντων ἦλθε πρὸς τὸν Φαβρίκιον καὶ ἐπέσχετο αὐτῷ τὸν Πύρρον δολοφονήσιν. δυσχεράνας οὖν ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖνος (ἀρετῇ γὰρ καὶ ταῖς δυνάμεισιν ἤξιόν τῶν 15 πολέμιων κριτεῖν ὡς ὁ Κάμιλλος) κατεμήνυσε τῷ Πύρρῳ τὸ ἐπιβούλευμα· καὶ οὕτως αὐτὸν ἐκ τούτου κατέπληξεν, ὥστε καὶ τοδὲ ἐαλωκότας τῶν Ῥωμαίων προῖκα αὐθις ἀφεῖναι καὶ πρὸςθεῖς πάλιν ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστειλαί. ἐπεὶ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι περὶ τῆς εἰρήνης οὐδὲν ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ τότε ἀπαῖραι τῆς Ἰταλίας 20 ἐκέλευον καὶ οὕτως αὐτοῖς διακρηκνέεσθαι, καὶ τὰς συμμαχίδας αὐτῷ πόλεις κατέειρεχόν τε καὶ ἦρουν, ἐν ἀμηχανίᾳ ἐγένετο, πρὶν

1 τὴν alterum om A. 4 ἐπύθοντο C. 8 μετεπέμπετο B.
 9 [Πάππον] ita mas codd" DUCANGIUS. Q. PAPUM. 12 τις
 τῶν] τῷ B. πρὸς] εἰς A. 16 οὕτως AC, οὗτος PW.
 18 τῆς om A. 21 ἐν ἀμηχανίᾳ ἐγένετο] huc pertinere videtur
 Dionis excerptum Vaticanum 56 pag. 177 extr.

commentus tum medicamentorum inopiam graviter afflicti. quamobrem Tarentum discessit antequam id Romani sensissent. consules, etsi flumen pugnandi causa transierunt, tamen cum audissent hostes omnes dissipatos esse, in urbes Apuliae hibernatum reversi, propter vulneratos milites illos persequi non potuerunt. Pyrrhus vero cum alia instruxit tum milites et pecunias domo advehi iussit. sed cum Fabricium et Pappum consules lectos in castra pervenisse cognovisset, in ea sententia non permansit.

Nicias vero quidam, qui fides Pyrrho esse credebatur, ad Fabricium se contulit, se Pyrrhum dolo interfecturum pollicens. quod facinus indigne ferens Fabricius (virtute enim et viribus, non dolo superandos hostes, quemadmodum Camillus, censebat) insidias Pyrrho indicavit, qua re illum ita obstupescit ut denuo Romanis captivos gratis restitueret et per legatos pacem peteret. ut autem Romani de pace nihil respondebant, sed iterum prius eum Italia excedere quam de pace agere iubebant, et urbes ei foederatas infestabant et expugnabant, animi du-

δὴ Συρακοσίων τινές (ἐτύγχανον δὲ ἐξ οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐτελεύτησε στασιάζοντες) ἐπικατέσταντο αὐτόν, παραδιδόντες οἱ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν. ἀναπνεύσας γὰρ ἐπὶ τούτῳ καὶ προσελπίσας
P I 377 πᾶσαν τὴν Σικελίαν καταστρέψασθαι, τὸν μὲν Μίλωνα ἐν Ἰτα-
W II 49 λῆ κατέλιπεν, ἐν φυλακῇ τὸν τε Τάραντα καὶ τὰ ἄλλα ποιησόμε-
 μινον, αὐτὸς δὲ ὡς διὰ βραχίους ἐπανήξων ἀπέπλευσε. καὶ τῶν
 Συρακοσίων δεξαμένων αὐτὸν καὶ πάντα αὐτῷ ἀναθεμένων μέγας
 ἐν βραχίῳ αὐτὸς ἐγένετο, ὥστε τοὺς Καρχηδόνιους φοβηθέντας
 μισθοφόρους ἐκ τῆς Ἰταλίας προσλαβεῖν. ἀλλὰ τυχὸν πρὸς τοῦναν-
 τιον αὐτῷ περίεστη τὰ πράγματα τῷ τε πολλοῦς τῶν ἐν τῇ τοῦς
 μὲν ἐξελάσαι τοὺς δὲ διαφθεῖραι ὑποπινομένους αὐτῷ. οἱ γὰρ
 Καρχηδόνιοι, ἰδόντες αὐτὸν μῆτε ταῖς οἰκίαις δυνάμεισιν ἰσρω-
 μένον μῆτε τοὺς ἐπιχωρίους δι' ἐνόμιαν ἔχοντα, τοῦ πολέμου προ-
B θύμως ἀντελάβοντο, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν Συρακοσίων δε-
 χόμενοι δευτὰ αὐτὸν εἰργάσαντο, ὥστε μὴ τὰς Συρακοῦσας μόνον
 ἀλλὰ καὶ τὴν Σικελίαν ἐκλιπεῖν.

6. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ πυθόμενοι ἀνε-
 θάρτησαν καὶ πρὸς ἄμυναν τῶν ἐπικαλισσαμένων αὐτὸν ἐπάτησαν.
 καὶ τοὺς Τυραντίνους εἰς ἄλλον καιρὸν ὑπερθέμενοι εἰσέβαλον εἰς
 τὸ Σάνιον μετὰ ὑπάτων τοῦ Ρουφίνου καὶ τοῦ Ἰουνίου, καὶ τὴν 20

1 Συρρακοσίων et sic aliquoties PW, quae infra Συρακοῦσας.
 6 βραχίους ABCW, βραχίους P. ἐπανήμων C. 8 βραχίῳ A.
 10 τῷ τε] τότε C. τε superfluum. 16 καταλιπεῖν A. 20 μετὰ]
 μετὰ καὶ A.

Fontes. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Vaticanum 56 p. 178, ex. Ursinianum 147.

bium ea res erexit, quod a Syracusanis quibusdam (nam ex quo Agathocles decesserat, seditionibus agitabantur) arcessebatur, et urbem et semetipsum illius fidei permittentibus. concepta enim spe totius Siciliae potiundae, Milonem ad Tarentum caeteraque tutanda in Italia reliquit: ipse ut brevi reversurus discessit. et a Syracusanis exceptus, summa rerum ipsi permissa, rursus brevi spatio temporis tantus evasit, ut Carthaginenses illius metu ex Italia militem conducerent. sed celeriter ea fortuna mutata est in contrarium, quod multos ex primoribus sibi suspectos partim pellebat partim necabat. Carthaginenses enim, cum cum nec privatis viribus valere neque popularium habere studia cernerent, bellum strenue administrarunt, eumque Syracusanorum exulibus suscipiendis male tractarunt: unde non Syracusas duntaxat sed totam Siciliam deseruit.

6. Romani vero, per eius absentiam confirmatis animis, ad ultionem eorum a quibus arcessitus fuerat conversi sunt. ac Tarentinorum vindicta in aliud tempus dilata, Rufini et Iunii consulam ductu et anapi-

τε χώραν ἐπόρθουν καὶ τείχη τινὰ ἐκλειφθέντα ἔλαβον. οἱ γὰρ Σαννίται εἰς τὰ ὄρη τὰ Κρανιτὰ λεγόμενα, ὅτι κρανίαν πολλὴν C ἔχουσι, τὰ τε φίλτατα καὶ τὰ τιμιώτατα ἀνεκόμισαν. καταφρονήσαντες οὖν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ εἰρημμένα ὄρη ἀναβῆναι ἐτόλμησαν. 5 λασίων οὖν αὐτῶν καὶ δυσπροσβάτων ὄντων, πολλοὶ μὲν ἀπίθανον, πολλοὶ δὲ καὶ ἐάλωσαν.

Οἱ δ' ἕπατοι σὺκέτι κοινῇ τὸν πόλεμον ἐποιήσαντο, ἀλλήλους αἰτιώμενοι διὰ τὸ ἀτύχημα, ἀλλ' Ἰούνιος μὲν ἐδῆου μέρος 10 τι τῆς Σαννιτίδος, Ῥουφῖνος δὲ Λευκανοῖς καὶ Βρετιτίοις ἐλυμήνατο. καὶ ἐπὶ Κρότωνα ὤρμησεν ἀποστάνα Ῥωμαίων, μεταπεμψαμένων αὐτὸν τῶν ἐπιτηδείων, φθασάντων δὲ τῶν λοιπῶν ἐπαγαγέσθαι παρὰ τοῦ Μίλωνος φρουράν, ἧς ἦρχε Νικόμαχος. D ἀγνοήσας οὖν τοῦτο καὶ ἀμελῶς τοῖς τείχεσι προσῶν ὡς πρὸς φίλους, ἔπταισεν, ἐξαιφνης ἐπεκδραμιόντων αὐτῷ. ἐτά τι ἐπινοήσας 15 στρατήγημα τὴν πόλιν εἶλε· δύο γὰρ ἄνδρας ἀρχμαλώτους ψευδαυτομόλους εἰς τὸν Κρότωνα ἐπέμψε, τὸν μὲν εὐθὺς λέγοντα ὅτι ἀπεγνωκὸς τὴν ἄλωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Λοκρίδα προδιδομένην αὐτῷ μέλλει ἀπαιρεῖν, τὸν δ' ἕτερον μετὰ τοῦτο ὡς ἐν ὀδῷ ἔστι διαφθιβαίνουσαν. καὶ γὰρ ἵνα πίστιν ὁ λόγος ἔχη, ἀνεσκευάσατο 20 καὶ προσεποιεῖτο ἐπείεσθαι. ὁ γοῦν Νικόμαχος πιστεύσας τούτοις (καὶ οἱ κατὰσκοποὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀνήγγελλον) τὸν Κρότωνα P I 378

5 δυσπροσβάτων B. μὴν om A. 10 ἐπὶ] ἐπι C. 13 οὖν om C. 14 ἐπιδραμιόντων B. 15 ἀρχμαλώτους ψευδαυτομόλους AB, ψευδαυτομόλους ἀρχμαλώτους PW. 19 ὁ λόγος ἔχη AB, ἔχη ὁ λόγος C, ἔχη λόγος PW. 20 οὖν AB. 21 γὰρ om A. ἀνήγγελλον A. 21 et p. 124 v. 3 τὸν B ex corr.

cis Samnium invaserunt; agrisque vastata castella quaedam ab incolis deserta occuparunt. Samnites enim in montes Cranitas, qui a cornorum frequentia sic dicuntur, carissima pignora et pretiosissima quaeque contulerunt. Romanis igitur per contemptum eos montes conscendere ausis, asperos atque arduos, multi occubuerunt, multi capti sunt.

Eius cladis culpam consules alter in alterum conferentes, de communi sententia bellum gerere desidererunt. ac Iunius partem Samniticae dicionis vastavit: Rufinus Lucanos et Bruttios affixit. et ad Crotonem recuperandam profectus est, quae defecerat a Romanis, arcessitus a familiaribus suis. sed caeteri, ante adventum eius, praesidium, cui Nicomachus praerast, a Milone arcessiverant. cuius rei ignarus cum ut ad amicorum moenia negligentius accessisset, subita hostium eruptione cladem accepit. deinde arte quadam urbe potitus est. duos enim captivos transfugarum titulo Crotonem missis. quorum alter diceret eum desperata urbis expugnatione Locridem, quo a proditoribus vocetur, discessurum, alter deinde affirmaret eum iam in itinere esse. quae oratio ut esset probabilior, sarcinis collectis se properare simulavit. id Nicomachus verum esse ratus (nam speculatores idem renuntiabant), Crotone de-

λιπὼν εἰς τοὺς Λοκροὺς ἀπῆμι σποδῆ δι' ἐπιτομιῶν εἰς ὁδοῦ.
καὶ ἐν τῇ Λοκρίδι γινομένου αὐτοῦ ὁ 'Ρουγῆνος ὑπέστρεψε πρὸς
τὸν Κρότινα, καὶ λαθὼν διὰ τε τὸ ἀπροσδόκητον καὶ δι' ὀμίχλην
τότε συμβῆσαν εἴλε τὴν πόλιν. μαθὼν δὲ τοῦτο Νικόμαχος ἀπῆμι
εἰς Τάραντα· καὶ ἐν ὁδοῦ τῷ 'Ρουγῆνῳ περιπεσὼν πολλοὺς ἀπέ-5
βαλε. καὶ οἱ Λοκροὶ τοῖς 'Ρωμαίοις προσεχώρησαν.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτι 'Ρωμαῖοι ἰστράτευσαν εἰς τὸ Σαῦνιον καὶ
εἰς Λευκανίδα καὶ Βρετιίοις ἐπολέμησαν. ὁ δὲ Πύρρος τῆς Σι-
κελίας ἐκπεσὼν καὶ ἐπανελθὼν ἤδη δεινῶς αὐτοὺς ἐλόπει, καὶ τοὺς
B μὲν Λοκροὺς ἐκομίσατο (τὴν γὰρ φρουρὰν τῶν 'Ρωμαίων ἀποκτείν-10
ναντες μετέστρεψεν), ἐπὶ δὲ τὸ 'Ρήγιον στρατεύσας ἀπεκρούσθη
καὶ αὐτὸς ἐτρώθη καὶ πλείστοις ἀπέβαλε. μεταστῆς δὲ εἰς τὴν
Λοκρίδα, καὶ τῶν αὐτῷ ἐναντία φρονησάντων δικαιοῦσας τινάς,
παρὰ τῶν λοιπῶν οἶτον καὶ χρήματα ἔλαβε, καὶ εἰς Τάραντα
ἀνεκομίσθη. κακίως δὲ πάσχοντες ὑπὸ 'Ρωμαίων οἱ Σαννῖται 15
ἐξαναστῆναι αὐτὸν ἐποίησαν. ἐλθὼν δὲ εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν
W II 50 ἐτράπη. τρωθέντος γὰρ πύλον ἐλέφαντος καὶ ἀποσεισμένου τοὺς
ἀναβάτας περιπλανωμένου τε καὶ ἀζήτησιν τῆς μητρὸς, κακίης
ἐπὶ τοῦτω παραχθῆσις καὶ τῶν ἄλλων ἐλιφάντων θορυβηθέντων,
C φρόδην ἀνέμιχθησαν ἅπαντα. τέλος δὲ οἱ 'Ρωμαῖοι ἐπεκράτησαν, 20
συχροὺς ἀποκτείναντες καὶ ὀκτὼ ἐλόντες ἐλέφαντας, καὶ τὸ χαρά-
κωμι κατέσχον αὐτῶν. ὁ δὲ Πύρρος σὺν ὀλίγοις ἰππεῦσι δάφν-
γεν εἰς τὸν Τάραντα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Ἠπειρον ἀπέπλευσεν ὡς

8 λευκάδα C. 12 δ' C. 15 ἐπὶ A, ἀπὸ PW. 17 πύλον
(πολλοὺν B) τρωθέντος γὰρ ἐλέφαντος ABC. καὶ om A.

serta per viam breviorē celeriter Locros contendit, quo cum pervenis-
set, Rufinus converso ad Crotonem itinere, animadvertente nemine, quod
et praeter expectationem aderat et nebula conspectum eripuerat, urbem
cepit. quo Nicomachus cognito Tarentum rediturus, cum in itinere in
Rufinum incidisset, multos amisit. Locri ad Romanos se contulerunt.

Sequente anno Romanis contra Samnium et Lucaniam egressis
belloque Bruttios adortis Pyrrhus Sicilia expulsus et in Italiam rever-
sus permolestus fuit, Locros, qui Romano praesidio caeso defecerant,
recepit. sed a Rhegii oppugnatione repulsus et ipse vulneratus est et
multos milites amisit. inde in Locridem profectus, et quibusdam adver-
sae factionis multatis, frumentoque et pecunia a caeteris acceptis, Ta-
rentum rediit. a Samnitibus, quos Romani graviter urgebant, in su-
xilium evocatus, in fugam versus est. nam cum pullus elephantis vulne-
ratus sessoribus excussis matrem passim quaereret, eaque perturbata
etiam caeteri elephantum concitati essent, sine discrimine permista sunt
omnia. sed tandem Romani multis occisis et octo elephantibus captis,
castris etiam potiti, vicerunt. Pyrrhus vero cum paucis equitibus Ta-
rentum refugit atque inde in Epirum navigavit ut rediturus, Milone cum

αἰΐθις ἐπανήξων, τὸν Μίλωνα μετὰ φρουρᾶς εἰς Τάραντα κατα-
 λείψας, δούς αὐτοῖς δέξρον ἱμάσιν ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ Νικίου
 ἐνδεδεμένον, ὃν ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ ἀπέκτεινεν. τὸν μὲν οὖν Νικίαν
 5 αὐτὸν τιμωρήσασθαι ἔμελλεν, ἐρωτήσας δ' αὐτοῦς διὰ τί ἔσχωπτον,
 ἐπεὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι "πολὸν πλείω καὶ χαλεπώτερα εἰρήκειμεν ἂν
 εἰ μὴ ὁ οἶνος ἡμᾶς ἐπιλέλοιπε," γελᾶσας ἀφῆκεν αὐτούς.

Πύρρος μὲν οὖν ἐπιφανίστατος ἐν στρατηγούσι γενόμενος καὶ
 φόβον πολλὸν τοῖς Ῥωμαίοις ἐμβυλῶν καὶ πέμπτω ἔτι τὴν Ἰτα-
 10 λίαν λιπὼν καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσας οὐ πολλῶ ἔσπερον ἐν
 Ἄργει ἀπέθανε (γενῆ γάρ τις, ὡς λόγος ἔχει, παριόντα αὐτὸν ἰδεῖν
 ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπιθυμήσασα ἰσχυρὰ καὶ ἐμπιστοῦσα διέφθειρεν
 αὐτόν)· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτι ὁ τε Φαβρίκιος καὶ ὁ Πάππος ἐτιμή-
 15 καὶ τὸν Ῥουρήνον, καίπερ δικτατορεύσαντα καὶ δις ὑπατεύσαντα. P I 379
 αἴτιον δ' ὅτι σκευὴ ἀργυρᾶ λιτρῶν δέκα εἶχεν· οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι
 πενίαν οὐ τὸ μὴ πολλὰ κεκτῆσθαι ἀλλὰ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ἐνόμι-
 ζον. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε ἄρχουσι τοῖς ἐκδημοῦσι καὶ τοῖς ἄλ-
 λοις τοῖς κατὰ τι πρῶγμα τῇ πόλει διαφέρον ἐξιοῦσι τὰ τε ἄλλα
 20 τὰ ἀναγκαῖα καὶ δακτύλιος ἐκ τοῦ δημοσίου ἰδίδοτο.

Τῶν Ταραντίνων δὲ τινες κακωθέντες ὑπὸ τοῦ Μίλωνος

2 αὐτῷ est in Ducangii notis, fortasse e codice ms. 4 νεανί-
 σκους — 7 ἀφῆκεν αὐτούς Dionis excerptum Vaticanum 56. 6 ὅτι
 om A. πολὺ] πολλῶ A. 10 καὶ om A. 12 ἀπὸ om B.
 ἐτέγους A, τόπον C. 17 post δεῖσθαι AC add εἶναι. 20 δα-
 κτύλιον B.

praesidio Tarenti relicto, dataque sella quae loris e Nicias ob proditio-
 nem occisi pelle constricta erat. ac Niciam quidem ita vitus est, Taren-
 tinos autem aliquot adolescentes ob dicteria quaedam puniturus rogavit
 cur ea petulantia usi essent: qui cum respondissent se longe plura et
 acerbiora in eum fuisse dicturos nisi vinum defecisset, eos cum riau
 dimisit.

Pyrrhus igitur illustrissimus imperator, qui multum terroris Ro-
 manis iniecit, quinto anno relicta Italia et in Graeciam expeditione sus-
 cepta non multo post Argis periit, mulier enim quaedam, ut fertur,
 eum praeterentem videre cupiens, e superiore loco desapsa occidit.
 eodem anno Fabricius et Pappus censores facti, cum alios equites et
 senatores, tum Rufinum, quamvis dictatorialium atque iterum consularem,
 notarunt, quod decem pondo argentea vasa habebat. ita Romani
 paupertatem non in parum habendo aed in multum concupiscendo posi-
 tam esse crediderunt: eaque de causa magistratibus et aliis ob rem pu-
 blicam peregre abeuntibus viaticum et annua e publico dabatur.

Tarentini quidam Milouem, a quo male accepti fuerant, Nicone

ἐπέθιντο αὐτῷ, Νίκωνα προστησάμενοι. ὡς δ' οὐδέν ἤνυσαν, τειχός τι τῆς σφετέρας χώρας κατέσχον, κάκειθεν ὀρμώμενοι τῷ
 B Μίλωνι ἐπήσαν. ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς Ῥωμαίους πολεμῆσαι σφίσι βουλομένους, πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἔστειλαν· καὶ εἰρήνης ἔτυχον. 5

Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Φιλάδελφος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύς, τὸν τε Πύρρον κακῶς ἀπηλλαχότα μαθὼν καὶ τοὺς Ῥωμαίους αὐξανομένους, δῶρά τε αὐτοῖς ἐπέμψε καὶ ὁμολογίαν ἐποίησατο. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τούτῳ ἡσθόντες πρέσβεις πρὸς αὐτὸν ἀντεπέστειλαν· οἳ μεγαλοπρεπῆ δῶρα παρ' ἐκείνου λαβόντες εἰς τὸ δη- 10 μόσιον ταῦτα εἰσήγον. ἡ δὲ βουλή οὐ προσήκατο, ἀλλ' εἴασεν αὐτοὺς ταῦτα ἔχειν.

Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς τε Σαννίτας διὰ Καρονίλλου ἐπέταξαν, καὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διὰ Παπιρίου ἐκράτησαν. καὶ τοὺς
 C Ταραντίνους ὁ αὐτὸς Παπίριος ἐχειρώσατο. ἀχθόμενοι γὰρ τῷ 15 Μίλωνι, καὶ πρὸς τῶν σφετέρων κακούμενοι τῶν, ὡς εἰρηται, ἐπιθιμένων τῷ Μίλωνι, Καρχηδονίους ἐπεκαλέσαντο, ἐπεὶ καὶ τὸν Πύρρον τεθνήσκειν ἔμαθον. ὁ δὲ Μίλων ἐν στενῷ ἑαυτῷ τὰ πράγματα συνηγμένα ὄρων, τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς ἡπείρου ἐφειδρόντων, τῶν δὲ γε Καρχηδονίων ἐκ τῆς Θαλάσσης, παρέδωκε 20 τῷ Παπιρίῳ τὴν ἄκραν, ἐπὶ τῷ ἀβλαβῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τῶν χρημάτων ἀποχωρῆσαι. ἰντεῦθεν οἱ μὲν Καρχηδόνιοι

2 σφετέρων B. 3 ἐπίσαν A, om C. 6 Καὶ Πτολεμαῖος — 11 οὐ προσήκατο Dionis excerptum Ursinianum 147. 9 ἀνταπέστειλαν A Dionis exc. 13 καρατὸν C. 16 τῶν prius om A. 19 συνηγμένα A, συννηγμένα PW. 20 προέδωκε A.

duce aggressi, cum nihil profecissent, castello quodam suae dicionis occupato eum infestarunt. et cum didicissent Romanos contra se bellum moliri, legatis Romam missis pacem impetrarunt.

Ptolemaeus item Philadelphus Aegypti rex, Pyrrhi cladibus et Romanorum incrementis cognitis, et munera eis misit et amicitiam pepigit. quo Romani delectati vicissim legatos ad illum miserunt: qui magnifice ab illo donati munera in aerarium referre voluerunt; sed ea senatus non admissa ipsos habere iussit.

Post haec Samnites per Carvilium subegerunt, Lucanos et Brutios per Papirium vicerunt. idem Papirius etiam Tarentinos domuit. qui cum Milonem aegre paterentur, et a suis Miloni, ut dictum est, infestis urgerentur, Carthaginensium opem implorarunt, Pyrrhi cognito interitu. at Milo in angustias redactus, Romanis terra Carthaginensibus mari prementibus, arcem Papirio ea condicione tradidit, ut sibi cum pecuniis et militibus incolumi discedere liceret. Inde Carthaginenses ut

ὡς ἕσπονδοὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέπλευσαν, ἡ δὲ πόλις προσιχώρησε τῷ Παπειρῷ* καὶ τὰ ὄπλα καὶ τὰς ναῦς αὐτῷ παρέδουσαν, καὶ τὰ τεῖχη καθιῆλον καὶ δασμοφορεῖν ἑμολόγησαν. D

Οὕτω δὲ τοὺς Ταραντίνους ἕφ' ἑαυτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ποιη-
5 σάμενοι ἐτίραποντο πρὸς τὸ Ῥήγιον, ὅτι τὸν Κρότωνα προδοσίᾳ λαβόντες τὴν τε πόλιν κατέσκαψαν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους W II 51
διέφθειραν. τοὺς μὲν οὖν Μαιμερτίνους τοὺς τὴν Μεσσήνην ἔχον-
τας, οὓς συμμάχους οἱ ἐν τῷ Ῥηγίῳ προσεδέχοντο, ὁμολογίᾳ διε-
κρούσαντο, ἑκακοπάθησαν δὲ πολιορκοῦντες τὸ Ῥήγιον σπάνει τε
10 τροφῆς καὶ ἄλλοις τισίν, ἕως Ἱέρων ἐκ Σικελίας σῖτόν τε Ῥω-
μαίοις πέμψας καὶ στρατιώτας ἐπέφρωσε σφᾶς, καὶ τὴν πόλιν
συνεῖλιν. ἡ τοῖς περιούσι τῶν ἀρχαίων πολιτῶν ἀπεδόθη* οἱ δ' ἐπιθουλεύσαντες αὐτῇ ἐκολάσθησαν.

Ὁ δὲ γε Ἱέρων οὔτε πατρόθεν ἐπιφάνειαν ἔχων τινά, μη-
15 τρόθεν δὲ καὶ δουλείᾳ προσήκων, Σικελίας ἀπάσης ἤρξε μικροῦ, καὶ φίλος Ῥωμαίοις ἐνομίσθη καὶ σύμμαχος. οὗτος οὖν τῶν Συ- P I 380
ρακουσίων κρατήσας μετὰ τὴν τοῦ Πύρρου φηγήν, καὶ τοὺς Καρ-
χηδονίους εὐλαβηθεῖς ἐγκειμένους τῇ Σικελίᾳ, πρὸς τοὺς Ῥω-
μαίους ἀπέκλινε, καὶ πρώτην χάριν αὐτοῖς τὴν εἰρημένην συμμα-
20 χίαν καὶ τὴν σιτοπομπίαν ἀπένευμε.

Μετὰ ταῦτα δὲ χειμῶνος γεγονότος πολλοῦ, ὥστε τὸν Τίβε-
ριν εἰς πολὺ τοῦ βᾶθους κρυσταλλωθῆναι καὶ ἀυανθῆναι τὰ

5 ὅτε C. 7 μαρμερτίνους C. Μεσσήνην PW. 8 τῷ
add A. 9 διεκρούσαντο] προσεδέχοντο CW. 11 ἐπέφρωσε C.
12 ἐπεδόθη C. 19 ἀπέκλινεν C. 20 τῆς om C. 22 κρυ-
σταλωθῆναι BC.

Romanis foederati recesserunt: urbs Pspirio deditionem fecit, armis et navibus traditis murisque dirutis et tributo imposito.

Tarentinis subactis Romani Rhegium invaserunt, quod Crotonem prodicione captam evertissent et Romanos in urbe deprehensos occidissent. Mamertinos Messanae habitatores, a Rheginis ad belli societatem evocatos, pactione eluserunt. sed dum Rhegium obsident, et cibariorum penuria et aliis incommodis sunt conflictati: donec ab Hierone frumento et milite adiuti urbem expugnatam veterum civium reliquiis reddiderunt. de iis, qui eam per insidias oppresserant, supplicium sumptum est.

At Hieron neque patrio genere nobilis, et matre ancilla natus, toti paene Siciliae imperavit, Romanorum amicus et socius appellatus, qui cum post Pyrrhi fugam Syracusis potitus Carthaginenses insulae imminentes formidaret, ad Romanos inclinavit, eosque primo illo beneficio frumenti et auxilliorum demeruit.

Post haec saevissima hieme Tiberis in magnam altitudinem con-

δένδρα, οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἰταλιπώρησαν, καὶ τὰ βοσκήματα τῆς πόως ἐπιλιπούσης ἐφθάρησαν.

7. Τῷ δ' ἐξῆς ἔτι Λύλιός τις ἀνὴρ Σαυνίτης ὁμηρεύων ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐκδράς δύνυμιν συνελέξατο, καὶ χωρίον τι καρτε-
B ρὸν τῇ οἰκίᾳ καταλυβὼν ἐλήσταιεν. ἐφ' ὃν Κύντιός τε Γάλλος 5
καὶ Γάως Φάβιος στρατιεύσαντες αὐτὸν μὲν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
σύγκλυδας καὶ ἀσπλους τοὺς πλείονας ὄντας συνίσχον, χωρήσαν-
τες δ' ἐπὶ Καρκίνους, παρ' οἷς τῆν λίαν ἐκίνοι ἀπειθύντο,
πράγματα ἔσχον. καὶ τέλος νυκτὸς ἕπ' αὐτομόλων ὑπερβάντες
πρὸ τοῦ τείχους ἐκινδύνευσαν ἀπολλίσθαι διὰ σκότιος, οὐχ ὡς ἀσι- 10
λήνον τῆς νυκτὸς οὐσης, ἀλλ' ὅτι σφοδρόταται ἐνηγεῖν· ἐκφανί-
σης δὲ τῆς σελήνης ἀθρόον ἐκράτισαν τοῦ χωρίου.

Πολλὰ δὲ χρήματα τότε τῇ Ῥώμῃ ἐγένοντο, ὥστε κατ' ἀρ-
γυραῖς δραχμαῖς χρῆσασθαι.

Ἐπι εἰς τὴν νῦν καλονομένην Καλαβρίαν ἰστρούτευσαν, προ- 15
C φάσει μὲν ὅτι τὸν Πύρρον ὑπεδέξατο καὶ τὴν σιμμαχίδα κατέ-
τριχον, τῇ δ' ἀληθεῖα ὅτι ἐβούλοντο οἰκισθῆσθαι τὸ Βρεντίσιον,
ὡς ἐδλίμενον καὶ προσβολὴν καὶ κάταρσιν ἐκ τῆς Ἰλλυριδὸς καὶ

3 ναυίτης A. 4 χωρίον τι καρτερόν AB, καρτερόν χωρίον
τι PW. 6 σὺν αὐτῷ] μετ' αὐτὸν C. 8 καρκίνους C,
Καρκίνους PW. 9 ἕπ' αὐτομόλων ὑπερβάντες] "aliquid a
librario omissum videtur" WOLFIIUS. "sic tamen omnes mss" Du-
cANGIUS. 13 ἐγένετο AB. 15 τὴν νῦν καλονομένην Καλα-
βρίαν etiam infra, lib. 9 cap. 4 p. 424 b. Tzetzes ad Lycophronis
v. 852 ἢ γὰρ Μισσαπία καὶ Ἰαπωνία, ὕστερον Σαλεντία, εἶτα Καλα-
βρία ἐκλήθη, καθὰ φησιν ὁ ἱστορικὸς Δίων (frsgm. Vales. 9).
18 ἀλίμενον C.

FONTEs. Cap. 7. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
exo. Falesianum 9, Peirescianum 43.

glaciavit, arbores aruerunt, Romani afflicti sunt, iumenta ex pabuli inopia perierunt.

7. Anno sequente Lollius Samnis Romae obses fuga elapsus manu-
facta et munito suae regionis castello occupato latrocinium exer-
cuit. eum cum suis, qui convenae erant et inermes maiori ex parte, Q.
Gallus et C. Fabius comprehenderunt, sed Carcinorum oppugnatio, apud
quos praedam reposuerant, difficilis fuit. denique vero transfugarum
opera noctu superato muro in tenebris paene caesi fuissent, non ob noc-
tem illum, sed propter nivium procellas. cum autem luna illuxisset,
subito castellum expugnarunt.

Et tempore auctis opibus Romani drachmas argenteas usurpare
coeperunt.

Deinde Calabriae quae nunc dicitur arma intulerunt, id crimini
dantes, quod Pyrrhum recepissent et socios infestantes: sed revera ob
eam causam, ut Brundisium subigerent, propter portuum commoditatem
et facilem in Illyrium et Graeciam traiectum. eodem enim vento spi-

τῆς Ἑλλάδος τοιαύτην ἔχον ὡσθ' ὑπὸ τοῦ αἰετοῦ πνεύματος καὶ
 ἐξανάγεισθαι τινὰς καὶ καταίρειν. καὶ εἶλον αὐτό, καὶ ἀποίκους
 ἔπεμψαν εἰς αὐτό τε καὶ εἰς ἕτερα. ταῦτα δ' ἀνύοντες καὶ ἐπι-
 μείζον αἰρόμενοι οὐχ ὑπερφερόνου, ἀλλὰ Κύντον Φάβιον βου-
 5 λευτὴν Ἀπολλωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Ἴονίῳ κόλπῳ ἐξέδωκαν, ὅτι
 πρόσθετις αὐτῶν ὕβρισιν. οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἀπέπεμψαν οἱ- D
 καθε ἀπαθῆ.

Ἐπὶ δὲ Κύντου Φαβίου καὶ Αἰμιλίου ὑπάτων πρὸς Οὐλ-
 σονίους ἐστράτευσαν ἐπ' ἐλευθερίᾳ αὐτῶν· ἔσπονδοι γὰρ ἦσαν
 10 αὐτοῖς. οἱ ἀρχαιοτάτοι Τυρσηῶν ὄντες, ἰσχύν τε περιποιήσαντο
 καὶ τιχὸς κατεπέβασαν ὑγρωτάτων, πολιτεία τε ἰννομονμένη
 ἐκίχρητο, καὶ δι' αὐτὰ πολεμοῦντές ποτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ πλεί-
 στον ἀνέσχον. ὡς δ' ἔχειρώθησαν, αὐτοὶ μὲν ἐξώκειλαν εἰς
 ἀβρότητα, τὴν δὲ διοίκησιν τῆς πόλεως τοῖς οἰκέταις ἐπέτεψαν,
 15 καὶ τὰς στρατίας δι' ἐκείνων ὡς τὸ πολὺ ἐποιούοντο· καὶ τέλος
 ἐς τοῦτο προήγαγον σφᾶς, ὡς καὶ δύναιεν τοὺς οἰκέτας καὶ φρό- P I 381
 ἦγμα ἔχιν καὶ ἐλευθερίας ἑαυτοὺς ἀξιοῦν. προϊόντος δὲ τοῦ
 χρόνου καὶ ἔτιχον ταύτης δι' ἑαυτῶν, καὶ τὰς σφῶν δεσποίας
 ἠγάγοντο καὶ τοὺς δεσπότας διεδέχοντο, καὶ εἰς τὴν βουλὴν ἐπι-
 20 γράφοντο καὶ τὰς ἀρχὰς ἐλάμβανον καὶ αὐτοὶ τὸ σίμπαν κύρος
 εἶχον, καὶ τὰ τε ἄλλα καὶ τὰς ὕβρεις τὰς ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐ- W II 62

2 καταίρειν C, καθαίρειν PW. 3 ἕτερον A. ταῦτα —
 7 ἀπαθῆ Dionis excerptum Peirescianum 48. ταῦτα δ' ἀνύον-
 τες B, ταῦτα διανύοντες C, ταῦτ' ἀνύοντες A, Ταῦτα δὲ διανύον-
 τες PW. 4 αἰρόμενοι PW. ὑπερφερόνου C. φά-
 βίου τε βουλευτὴν C. 5 Ἀπολλωνιάταις PW. ὅτι, corr
 ὅτι, C. 10 αὐτοῖς AB, αὐτῶν PW. οἱ C, of PW.
 post ἀρχαιοτάτοι PW add τῶν, om AB. 14 ἀβρότητα A.
 15 τὸ] τοῦ A. 17 καὶ om A.

raute ex eo porta et solvere et in eundem appellere licebat. voti com-
 pletes facti colonos non modo Brundisium sed et in alia loca miserunt,
 quae cum perfectissent, et altius ascenderent, non sunt elati: sed Q.
 Fabium senatorem, ob contumeliam legatis factam, Apolloniatis, qui
 in sinu Ionio habitant, dederunt: quem illi acceptum, incolentem domum
 remisere.

Q. Fabio et Aemilio consulibus ad libertatem Volsinili foederatis
 suis restituendam militarunt: qui cum Tyrrhenorum antiquissimi essent,
 et potentiam et moenia fortissima sibi pararant, et re publica bonis or-
 nata legibus utebantur. quibus de causis aliquando bello suscepto Ro-
 manis longissimo tempore resisterunt. sed subacti, atque in deliciis de-
 lapsi, rei publicae administrationem et bella fere gerenda servis commi-
 serunt; eosque tandem eo vexerunt, ut opibus atque animis elati ipsi
 sese in libertatem assererent, et dominas suas uxores ducerent dominisque
 succederent, atque in senatum legerentur et magistratus inirent, et ipsi

τοῖς γινομέναις ἰκαριώτερον εἰς αὐτοὺς ἰκίνοους ἀνταπεδίκνυτο. οὐτ' οὖν φέρειν σφᾶς οἱ ἀρχαῖοι πολῖται οὔτε καθ' ἑαυτοὺς δεδουρημένοι ἀμύνασθαι, λάθρα πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλαν. οἱ καὶ δι' ἀπορορήτων τυκτὲς τὴν γερονσίαν εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν Β ἔλθειν, ἵνα μηδὲν ἐξαγγελθῆ, παρεκάλεισαν· καὶ ἔνυχον. καὶ 5 οἱ μὲν ὡς οἰδενὸς ἐπακούοντος ἐβουλεύοντο, Σαννίτης δὲ τις παρὰ τῷ κυρίῳ τῆς οἰκίας ἐπιξενούμενος καὶ ροσῶν ἔλαθε κατὰ χώραν μίνας, καὶ ἔμαθεν ἃ ἐψηφίσαντο καὶ ἐμήνυσε τοῖς τὴν αἰτίαν ἔχουσι. καὶ οὗτοι τοὺς πρέσβεις ἐπανόντας κατέσχον καὶ ἐβασάνισαν· καὶ μαθόντες τὰ δρώμενα αὐτοὺς τε ἀπέκτειναν καὶ 10 τῶν ἄλλων τοὺς πρώτους. δι' οὖν ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Φάβιον ἐπ' αὐτοὺς ἵστυσαν. καὶ ὅς τοὺς τε ἀπαντήσαντας αὐτῷ ἐξ ἰκίνοων ἐπέφρατο, καὶ πολλοὺς ἐν τῇ φηγῆ φθίρας κατέκλεισε τοὺς λοιποὺς εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσέβαλε τῇ πόλει. καὶ ὁ μὲν C ἔνταυθα τρωπῆς ἀπέθανε, Ἰουρήσαντες δ' ἐπὶ τούτῳ ἐπέστλ- 15 θον. καὶ ἡτιθέμενοι αἰθῆς ἀνεχώρησαν καὶ ἐπολιορκούντο· καὶ εἰς ἀνάγκην λιμοῦ ἐμπεσόντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς. ὁ δὲ ἕπατος τοὺς μὲν ἀγελομένους τὰς τῶν κυρίων τιμὰς αἰκισάμενος ἔκτεινε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε, τοὺς δὲ ἀδύτηναι, καὶ εἴ τινας τῶν οἰκιστῶν χρηστοὶ περὶ τοὺς δισπότας ἐγένοντο, ἐν ἑτέρῳ κατώκισε 20 τόπῳ.

8. Ἐντεῦθεν ἤρξαντο οἱ Ῥωμαῖοι διαποντίων ἀγῶνων·

1 ἀνταπεδίκνυτο C.   3 ἀμύναι C.   5 ἵνα AB, om C,
 ὅπως PW.   12 ἀπαντήσαντας A.   14 εἰς τοὺς τεῖχος C.
 18 ἀφελόμενος B.

Fontes. Cap. 8. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana* 57 — 59 p. 178 sq.

omnem auctoritatem obtinerent, et, ut alia mittamus, ininrias a dominis sibi factas maiore petulantia in illos regerent. veteres igitur cives cum eos neque ferro neque suis viribus ulcisci possent, clam legatos Romam miserunt: qui precibus secreto impetrarunt ut senatus, ne res palam fieret, in privatis aedibus conveniret. atque illi quidem ut nemo audiente deliberabant: Samnis autem quidam aedium domini hospes, aegrotans et per incuriam ibi relictus, cognito senatusconsulto monuit eos qui accusabantur. illi igitur quaestionibus habitis de legatis, cum quid ageretur intellexissent, et illos et primores civitatis occiderunt. quapropter Fabius a Romanis contra eos missus omnes qui in aciem descenderant profligavit, in fuga multos occidit, reliquos in urbem compulsos oppugnavit, ubi cum ex vulnere occubisset, servi resumpta fiducia eruperunt: sed victi atque obsidione ad famem redacti deditionem fecerunt. consul eos qui suis dominis magistratus eripuerant excruciatos necavit, urbem evertit: indigeus et servos qui in dominorum fide manserant alibi collocavit.

8. Ab eo tempore Romani transmarina bella gerere sunt aggressi,

ναυτικῶν γὰρ οὐ τι πάνυ πεπείραντο· θαλαττοιοργοὶ δὲ γενόμενοι καὶ ἐπὶ τὰς νήσους τὰς τε ἄλλας ἠπείρους ἐπεραιώθησαν. Καρχηδονίοις δὲ πρώτοις ἐπολέμησαν, σὺδὲν αὐτῶν οὐσιν ἤτισιν οὐτε πλοῦτῳ οὔτε ἀρετῇ χάρας, καὶ ἠσκημένοις τὰ ναυτικά εἰς ἀκρίβειαν, καὶ παρσκευασμένοις ἰππικαῖς τε δυνάμεσι καὶ πεζαῖς καὶ ἑλέφασιν, καὶ ἄρχονσι Λιβύων, τὴν τε Σαρδῶν καὶ τῆς Σικελίας τὰ πλείω κατέχοσιν· ἔθεν καὶ τὴν Ἰταλίαν χειρώσασθαι δι' ἐλπιδῶν πεποιήντο. τὰ τε γὰρ ἄλλα σαφῶς φρονηματικῆσθαι ἐπειθον, καὶ τῶν αὐτονομῶν ἄλλων ἐνύγχανον ἐπιαιρόμενοι (τὸν γὰρ βασιλεία ἐαυτοῖς κλήσιν ἐτιησίον ἀρχῆς ἀλλ' οὐκ ἐπὶ χρόνῳ δυναστείᾳ προεβάλλοντο), καὶ ὡς αὐτοῖς πονούμενοι προδνυμότατα ὤρων. Σκῆψις δὲ τοῦ πολέμου ἐγένοντο Ῥωμαίοις μὲν ὅτι Καρχηδόνιοι τοῖς Ταραντινοῖς ἐβοήθησαν, Καρχηδοίοις δὲ ὅτι φίλιαν Ῥωμαῖοι συνίδεον τῷ Ἴερωνι· τὸ δ' ἀληθές, ὅτι ἀλλήλους ἐσθρῶντο, καὶ μίαν σωτηρίαν τῶν οἰκείων ἐκάτεροι ὤροντο εἰ τὰ τῶν ἄλλων προσκίτσειαντο. οὕτω διανοοῦμένοις αὐτοῖς συμπροσόν τε τὰς σπονδὰς τε διεκλυσε καὶ ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἐξηρέθισε· τὸ δ' ἦν τοιοῦτον.

Οἱ Μαιμερτινοὶ ἐκ Καμπανίας ποτὲ πρὸς Μεσσήνην ἀπο-

1 οὐ τι.] ὅτι C. 4 εἰς.] πρὸς AB. 8 φρασηματικῆσθαι C.
 9 ἐπαγομένοι C. 10 ἐτιησίον A. 11 πονούμενοι] ποσοῦμε-
 νοι CW. ὤρων W: "ms. codd. ὄρων" DECKAUSIUS. 12 σκῆ-
 ψις A. Σκῆψις — 18 ἦν τοιοῦτον Dionis excerptum Vaticanum 57.
 14 ὤφρασθῶντο (ὄφρασῶντο) Dionis exc. 16 διανοοῦμένοις
 AB, διανοοῦμένοις (corr. διανοοῦμένοις) C, διανοοῦμένοις PW.
 17 ἐς BC Dionis exc., εἰς PW. 19 μαμερτινοὶ B. Με-
 σῆνην PW.

prius classis instruendae plane rudes. cum autem in mari versari coepissent, in insulas aliasque continentes traiecerunt, sed cum Carthaginensibus primum sunt congressi, nihilo neque opibus neque agri bonitate inferioribus, et in re nautica exercitatissimis; qui praeterea pedestribus equestribusque copiis et elephantis pollebant, et Libyae, Sardiniae ac magnae parti Siciliae imperabant: unde in spem Italiae quoque subigendae erigebantur. nam praeter alia superbiae incitamenta immodica quoque libertas animos eis faciebat (eorum enim rex annui magistratus, non diuturnae potestatis auctoritatem habebat), et, suis quippe rationibus consulentes, ad id summa alicriate ferebantur.

Belli causae praetendebantur a Romanis, quod Carthaginenses Tarentinum opem tulissent; a Carthaginensibus, quod Romani cum Hierone anicitiam iniissent. sed vera causa illa erat, quod invicem se suspectos habebant, et utrique incolumitatem suam in eo sitam esse putabant, si alteros subegissent. cum sic affecti essent, huiusmodi occasio solvendae pacis et auspicandi belli incidit.

Mamertini qui olim ex Campania coloniam Messanam deduxerant,

κίαν σιτελάμενοι, τότε δ' ἐπὶ Ἱέρωνος πολιορκούμενοι, ἐπικαλ-
σαντο τοὺς Ῥωμαίους οἷα σφίσι προσήκοντας. κἀκίνοι ἐτοίμως
ἐπικουρῆσαι αὐτοῖς ἐψηγίσαντο, εἰδότες ὅτι, ἂν τῆς συμμαχίας
B αὐτῶν οἱ Μαιμερτίνοι μὴ τεύξονται, πρὸς τοὺς Καρχηδονίους
τραπήσονται, κἀκίνοι τῆς τε Σικελίας ὅλης κρατήσουσι καὶ ἐς 5
τὴν Ἰταλίαν ἐξ αὐτῆς διαβίβουσι. ἡ γὰρ νῆσος αὕτη βραχὺ
τῆς ἠπείρου δέχει, ὥς μεθέξασθαι ὅτι ποτὲ καὶ αὐτὴ ἠπείρωτο.
ἡ τε οὖν νῆσος οὕτω τῇ Ἰταλίᾳ ἐπικειμένη ἐδόκει τοῖς Καρχηδο-
νίοις ἐκκαλεῖσθαι καὶ τῶν ἀντιπέραν ἀντιποιήσασθαι, ἂν γε
ταύτην κατέσχουσι, καὶ ἡ Μεσσήνη παρέχετο τοῖς κραιτούσιν αὐτῆς 10
καὶ τοῦ πορθμοῦ κρημνίειν.

Ψηγισάμενοι δὲ βοήθειαν οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Μαιμερτίνοις,
W II 53 οὐ ταχέως αὐτοῖς ἐπικούρησαν διὰ τινος ἐπισυμβάσας αἰτίας.
C ὄθεν ἀτάκῃ πιεζόμενοι οἱ Μαιμερτίνοι Καρχηδονίους ἐπικαλῶσαντο.
οἱ δὲ καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐπικαλεσασμένοις εἰρήνην κατεπράξαντο 15
πρὸς Ἱέρωνα, ἵνα μὴ οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὴν νῆσον περιωθῶσι, καὶ
τὸν πορθμὸν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον, Ἄγωνος σφῶν ἡγε-
μόνον. κἀν τούτῳ Γάιος Κλαύδιος χιλιαρχῶν ναυσὶν ὄλιγαις
ἐπὶ Ἀππίου Κλαυδίου προπεμθεὶς εἰς τὸ Ῥήγιον ἀφίκετο. δια-
πλεῦσαι δὲ οὐκ ἐθάρρυσε, πολλὰ πλείον τὸ τῶν Καρχηδονίων ὄρων 20
ναυτικόν. ἀκατίῳ δ' ἐμβὰς προσέειπε τῇ Μεσσήνῃ καὶ διελίχθη
D αὐτοῖς ὅσα ὁ καιρὸς ἐδίδου. ἀντιπόντων δὲ τῶν Καρχηδονίων,

7 αὕτη PW. 10 Μεσσήνη PW. 12 δὲ om C. 16 ἐς]
πρὸς C. 17 δὲ om A. 21 προσέειπε ABC, προέειπε PW.
Μεσσήνη PW.

tum autem ab Hierone obsidebantur, opem Romanorum, ut quos cogua-
tione attingerent, implorarunt: quibus alacriter auxilia sunt decreta. ne-
que enim obscurum erat Mamertinos ad Carthaginienses transituros si
a Romanis destituerentur: qui subacta tota Sicilia inde in Italiam transi-
turi essent. ea enim insula parum a continente distat, unde olim Ita-
liae fuisse iunctam fabulantur. ob situm igitur Italiae tam propinquum
Carthaginienses invitare videbatur ut ea occupata etiam oppositam con-
tinentem sibi vindicarent: et qui Messanam tenebant, etiam fretum illed
augustum in potestate habebant.

Romani vero auxilia Mamertinis decreta ob causas quasdam non
statim miserunt: quare illi urgente necessitate Carthaginienses implora-
runt, qui et supplicibus et sibi ipsis pacem cum Hierone confecerunt,
ne Romani in insulam traicerent; et urbem atque fretum Hannone duco
custodiverunt. interea C. Claudius tribunus militum ab Appio Claudio
cum paucis navibus praemissus Rbegium venit, sed cum hostilem classem
longe maiorem videret, traicere non ausus, navicula conscensa Messanam
appulit, et cum Mamertinis ea colloctus est quae tempus ferebat, sed
Carthaginiensibus refragatis, tum quidem rebus infectis recessit: post

τότε μὲν μηδὲν πράξας ἀνεκομίσθη, μετὰ ταῦτα δὲ γνοὺς τοὺς
 Μαιμερτινοὺς ἐν στάσει ὄντας (οὔτε γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκειν
 ἐβούλοντο καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐβαρύνοντο) ἔκλεισεν αὐτοῖς,
 καὶ ἄλλα τε εἶπεν ἐπαγωγὰ, καὶ ὡς ἐπ' ἔλενθερώσει τῆς πόλεως
 5 ἦκει, καὶ ἐπειδὴν κατασταῖεν τὰ πράγματα, ἀποπλεύσει· καὶ τοὺς
 Καρχηδονίους ἢ ἀποχωρήσει ἐκλείσεν ἢ, εἴ τι δίκαιον ἔχοιεν,
 τοῦτο εἰπεῖν. ὡς δ' οὔτε τῶν Μαιμερτινῶν τις ὑπὸ δέους
 ἐφθάρχετο, καὶ οἱ Καρχηδόνιοι βίβη τὴν πόλιν κατέγοντες οὐδὲν P I 383
 αὐτοῦ ἐφρόντιζον, "αὐταρκεῖς" ἔφη "μυριόφων κατ' ἀμφοτέρων
 10 ἢ αἰωπῆ, τῶν μὲν ὅτι ἀδικοῦσιν (εἰ γὰρ τι ἐγὼς ἐφρόνουν, ἐδι-
 καιολογήσαντο ἄν), τῶν δὲ ὅτι τῆς ἑλευθερίας ἐφρίνεται ἐπαρρη-
 σιάσασατο γὰρ ἄν, εἰ τὰ τῶν Καρχηδονίων προφρήντο." καὶ
 ἐπηγγέλλετο βοηθῆσαι αὐτοῖς. θορόβου δὲ καὶ ἐπαίνοιο πυρὰ
 τῶν Μαιμερτινῶν ἐπὶ τοῖτοις γενομένω ἐδῶς ἀνέπλευσε πρὸς τὸ
 15 Ῥήγιον, καὶ μετ' ὀλίγον παντὶ τῷ ναυτικῷ βιασάμενος τὸν διὰ-
 πλοῦν, τὸ μὲν τι ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς τέχνης τῶν Καρχη-
 δονίων, τὸ δὲ πλείστον διὰ τὴν τοῦ ῥοῦ χαλεπότητα καὶ χειμῶνα
 ἐξαίτης γινόμενον, τινὰς τε τῶν τριηρῶν ἀπέβυλε καὶ ταῖς λοι- B
 παῖς μόλις εἰς τὸ Ῥήγιον ἀπεσώθη.

20 9. Οὐ μέντοι τῆς θαλάσσης οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὴν ἤταν

2 τοὺς Ῥωμαίους C. 4 ἄλλα τε εἶπεν — 13 βοηθῆσαι αὐτοῖς
 Dionis excerptum Vaticanum 58. 5 ἦκειν A. 6 ἀποχωρή-
 σαι C: Dionis exc. ἀποχωρήσαι. ἐκλείσεν A Dionis exc.,
 ἐκείλευν PW. 13 ἐπηγγέλλετο ABC, ἐπηγγέλλοντο PW. 16 μὲν
 τ] μέντοι AB, μὲν PW. 18 γενομένων A. τινὰς τε —
 p. 134 v. 6 Ῥωμαίους ἴσσαι Dionis excerptum Vaticanum 59. τριη-
 ρῶν A, τριήρων PW.

FONTES. Cap. 9. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:*
 excerpta Vaticana 59—61 p. 180 sq.

autem, cum Mamertinos in motu esse cognovisset (neque enim Romanis parere volebant, et Carthaginienses aegre patiebantur), rursus navigavit. et praeter alia ad persuadendum apta, se liberandae civitatis ergo adesse dixit, et rebus in integrum restitutis recessurum: Carthaginienses vero aut recedere aut quam iustam manendi causam habere exponere iussit. cum vero neque Mamertinus quisquam prae motu loqueretur, et Carthaginienses urbem vi tenentes nihil eum curarent, "satis" inquit "argumenti est utrorumque silentium, alteros iniuste agere (nam si causa freti essent, se defenderent), alteros libertatis esse cupidos: si enim Carthaginiensibus studerent, libere id profiterentur." et opem se iis laturum esse promisit. quae cum Mamertini cum plausu et laudibus excepissent, Rhegium statim rediit: ac paulo post cum tota classe vi traicere conatus, partim ob multitudinem et sollicitiam Carthaginiensium, partim ob freti saevitiam et tempestatem subito exortam, triremibus aliquot amissis, cum reliquis aegre tenuit Rhegium.

9. Neque tamen ob eam cladem Romani mari abstinerunt, sed

ἀποχορῶντο, ἀλλ' ὁ μὲν Κλαύδιος τὰς ναῦς ἐπισκευάζεν, Ἄντων δὲ τὴν αἰτίαν τῆς τῶν σπονδῶν διαλύσεως εἰς τοὺς Ῥωμαίους τρέψαι βουλόμενος καὶ τὰς ἄλοους τριήρεις τῷ Κλαυδίῳ ἐπιμψε καὶ τοὺς ἀρχαλιώτους ἀπέδιδον καὶ πρὸς τὴν ἐρήνην προικαλεῖτο αὐτόν. ἔπειθ' οὐδὲν ἰδέξατο, ἤπιπλε μὴδ' ἀπονήμασθαυ ποτε 5 τὰς χεῖρας ἐν τῇ θαλάσῃ τοὺς Ῥωμαίους ἔλασι. ὁ Κλαύδιος C δὲ τὴν τοῦ πορθμοῦ γέσιν κατανοήσας ἐτήρησε τὸν ῥοῦν καὶ τὸν ἀνιμον ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Σικίλιαν ἕμι φέροντας, καὶ οὕτω διέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον, μηδενὸς ἐναντιωθέντος. εἰρῶν οὖν ἐν τῇ λιμένι τοὺς Μαιμερτιῶνας (ὁ γὰρ Ἄντων προῖποπτεῖσας ἀδ-10 τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει καθήστο φελάτιον αὐτήν) ἐκκλησίαν συνέγαγε, καὶ διαλεχθεὶς αὐτοῖς ἔπεισε μεταπέμψασθαι τὸν Ἄντων. ὁ δὲ καταβῆναι οὐκ ἤθελε· φοβηθεὶς δὲ μὴ οἱ Μαιμερτιῶνοι ὡς ἀδικούντος αὐτοῦ νωπιρίσωσιν, ἤλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πολλῶν ἕλ' ἄμφοιν μάτην λεχθέντων συνήρπασέ τις τῶν Ῥω-15 μαίων αὐτόν καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, στυπαινούντων τῶν Μαιμερτιῶνων.

D Καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔλην ἀνάγκη τὴν Μισσηνὴν ἐξελπεῖν, οἱ Καρχηδόνοι δὲ ἐκόλασαν μὲν τὸν Ἄνωνα, κήρυκα δὲ τοῖς Ῥω- μαιοῖς ἐπέμψαν τὴν τε Μισσηνὴν ἐκλειπῶν κλεινόντες καὶ ἐκ πάσης 20 ἀπελθεῖν Σικελίας ἐν ἡμέρᾳ ἑστῆ· καὶ στρατιῶν ἀπεστάλλασαν. ὡς δ' οὐκ ἐπέθοντο οἱ Ῥωμαῖοι, τοὺς τε μισθοφοροῦντας παρ'

W II 54 αὐτοῖς ἐξ Ἰταλίας ἀπέκτειναν καὶ τῇ Μισσηνῇ προσέβαλον (σνήν

5 ποτε τὰς χεῖρας A Dionis exc., τὰς χεῖρας ποτὲ PW. 8 οὕτως ἐπλευσεν A. 9 ἐς C. εἰρῶν οὖν — 13 οὐκ ἤθελε Dionis excerptum Vaticanum 60. 18 et 20 Μισσην PW. 19 δὲ om C. 23 Μισσην PW.

Claudius naves refecit. Hanno causam rupti foederis Romanis adscripturus, etiam captas triremes Claudio remisit, captivosque restituit, eumque ad pacem provocavit. sed cum ille nullas condiciones admitteret, minatus est se non passurum ut Romani vel manus in mari abluerent. Claudius vero, freti natura considerata, captavit refluxum eius et ventum simul ex Italia in Siciliam ferentes, itaque in insulam traiecit prohibente nemine; et Mamertinis in porta inventis (nam Hanno, cum cives suspectos haberet, arcem tuebatur) pro contione persuasit ut Hannonem arcesserent. qui etsi descendere volebat, tamen veritus ne Mamertini de iniuriis sibi factis conquerentes novi aliquid molirentur, in contionem venit; et multis verbis utrinque frustra factis, a quodam Romano comprehensus in carcerem conicitur, Mamertinis approbantibus.

Sic illo tota Messana necessario relicta a Carthaginiensibus multatus est; et una cum exercitu caduceator ad Romanos missus, per quem educebant ut Messanam relinquerent et intra certum diem tota Sicilia excederent. Romanis vero non obtemperantibus, Italos qui apud ipsos

δὲ καὶ ὁ Ἱέρων αὐτοῖς) καὶ τὴν πόλιν ἐπολιόρκοιεν καὶ τὸν πορθμὸν ἐφύλασσον, ὡς μήτε στρατήγεια μήτε σίτος αὐτοῖς κομισθῆ. ὁ μαθὼν ὁ ἕπατος ἤδη πλησιάζων, ὡς εἶρε σιγνοῦς αὐτῶν πολλαχῆ κατὰ πρόφασιν ἐμπορίας ἠλλομενέοντας, ἐξηπάτησε σφᾶς ὅπως P I 384
5 διέλθῃ τὸν πορθμὸν ἀσφαλίστατα, καὶ ἔλαθε νυκτὸς τῇ Σικελίᾳ προσορμισάμενος. καὶ προσπλεύσας οὐ πόρρω τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἱέρωνος ἀδικά συνέμιξε, νομίζων φοβερώτατος αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἀθρόου φανήσεσθαι. ἀντεπέξελθόντων δ' αὐτῶν τὸ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἵππικὸν ἤλατιώθη, τὸ δ' ὀπλιτικὸν ὑπερῆχε. καὶ 10 ὁ Ἱέρων τότε μὲν εἰς τὰ ὄρη, εἰς δὲ τὰς Συρακοῦσας ἕσπερον ἀπεχώρησεν.

Ὁ οὖν Κλαύδιος, ἀποχωρήσαντος τοῦ Ἱέρωνος καὶ τῶν Μαιμερτινῶν διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἀναθαρσασάντων, ἐπῆλθε τοῖς Καρχηδονίοις μονωθῆσιν ἔδη, καὶ τῇ σῶν προσέβαλε χα- 15 ρακώματι, ὄντι ὅσον ἐν χειρονήσῳ. ἐντεῦθεν μὲν γὰρ ἡ θάλασσα Β τοῦτο συνίχεν, ἐντεῦθεν δ' ἦλθε τὰν δυοδιάβατα* ἐπὶ δὲ τὸν ἀχίνα, δι' ὅσπερ μότου εἰσέεισαν σιενωτάτου τεγγάνοντος, ἐπεποίητο διατελισμα. βιαζόμενοι οὖν πρὸς ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι ἐταλαιπώρησαν καὶ βαλλόμενοι ἀνεχώρησαν. οἱ δὲ Λίβυες θαρσή- 20 σαντες ἐπέξῆλθον, καὶ ὡς γέγοντας ἐπιδιώκοντας ἔξω προελήθεισαν τῶν σιενῶν* κἀνταῦθα ἐπιστραφέντες οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοῦς ἐτρέψαντο καὶ πολλοὺς ἀπέκτεναν, ὥστε αὐτοὺς μηκέτι τοῦ στρα-

3 πανταχῆ A. 5 ἀσφαλῶς A. 10 τότε μὲν om A. 15 χειρονήσῳ BC. 19 οἱ δὲ Λίβυες — p. 136 v. 1 ὁ Κλαύδιος Dionis excerptum Vaticanum 61. 20 προελήθεισαν A, προελήθασαι PW. αὐτοῦς om C.

stipendia merebant occiderunt; et Hierone adiuvante, impetu facto, Messansam obsederunt; ac fretum custodierunt ut neque milites neque frumentum ad eos importarentur. quo consul iam appropinquans animadverso, ut milites ubique in portu per causam mercaturae faciendae versantes invenit, eos decepit, ut quam minimo cum periculo fretum transiret; noctuque clam in Sicilia non procul a castris Hieronis appulit, eumque statim aggressus est, se improvisa impressione maximum illis terrorem illaturum ratus. verum equites eius succubuerunt, sed gravis armaturae milites superiores evaserunt. Hieron tunc in montes, post Syracusas se contulit.

Claudius Hierone amoto, Mamertinis sua praesentia recreatis, Carthaginenses iam destitutos invadit, impetu in eorum castra facto: quae quodammodo praeninsulae instar erant, hinc mari illine profundis cincta paludibus: angustissimae autem fauces, qua solum patebat aditus, muro intercludebantur. quo dum vi per multas aerumnas penetrare Romani student, telis profligati recedunt. Afros vero auctis animis, ex angustis faucibus eruptione facta, tanquam fugientes persecutores Romani conversi repulerunt, multis occisis, ut non amplius castris egrederentur quamdiu

τοπίου προελθεῖν παρ' ὅσον ἦν ἐν Μεσσηνίᾳ ὁ Κλαύδιος. ὁ δὲ
 C βιάσασθαι τὴν πρόσοδον μὴ τολμῶν, πρὸς τὰς Συρακούσας καὶ
 τὸν Ἱέρωνα ἐγράψαι, φυλακὴν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ καταλιπὼν. καὶ
 προσέβαλλέ τε αὐτὸς τῷ ἄσπετι κάκεινοι ποτε ἐπιεξήσαν· καὶ ὅτι
 μὲν ἐκράτουν, ὅτι δ' ἐκραιτοῦντο ἑκάτεροι. καὶ ποτε ἐν χωρίῳ 5
 στενωῷ ὁ ἔπατος γεγονὼς εἴλω ἄν, εἰ μὴ πρὸ τοῦ περιοχεθῆναι
 ἐπιμψε πρὸς τὸν Ἱέρωνα, εἰς συμβάσεις δὴ τινὰς αὐτὸν προκα-
 λούμενος. οὗτω γὰρ ἐλθόντος τινὸς πρὸς ὃν ἐμελλε συμβῆσθαι,
 διελγυτό τε αὐτῷ καὶ ὑπαίημι, μέχρις οὗ πρὸς τὸ ἀσφαλὲς ἀπε-
 χώρησι. τῆς δὲ πόλειως ῥαδίως ἀλῶναι μὴ δυναμένης, καὶ τῆς 10
 προσεδρίας ἀπόρου διὰ σπάνιν οὐσης σιτίων καὶ διὰ νόσον τῆς
 D στρατιᾶς, ἀπανόστη· καὶ οἱ Συρακοῦσιοι εἶποντο καὶ ἐς λόγους
 τοῖς σκειδαννυμένοις ἤτεον, καὶ ἐσπίσαντο ἄν, εἰ καὶ ὁ Ἱέρων
 συμβῆναι ἤθελησεν. ὁ δὲ ἔπατος φρουρὰν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ κατα-
 λιπὼν ἀπέλευσεν εἰς τὸ Ῥήγιον. 15

Οἱ Ῥωμαῖοι δέ, ἐπεὶ τὰ Τυρρηνικὰ καθιστήκει καὶ τὰ ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ ἀκριβῶς εἰρήνουν, τὰ δὲ τῶν Καρχηδονίων ἐπὶ πλέον
 συνίστατο, ἄμφω τοῖς ὑπάτοις ἐς τὴν Σικελίαν ἐκατρατεύσαι ἐκέ-
 λυσαν. περαιωθέντες οὖν ὁ τε Μάξιμος Οὐαλλέριος καὶ Οὔτι-
 κίλιος Κράσσος, καὶ διὰ τῆς νήσου ὁμοῦ τε πορευόμενοι καὶ διχῆ, 20
 πολλοὺς ὁμολογίᾳ παρηστήσαντο. ὡς δὲ τὰ πλεῖω ἠκίωοντο,

1 et 3 Μεσσηνίᾳ PW. 2 πρόσοδον ABC, πρόσοδον PW.
 4 προσέβαλλέ C, προσέβαλε PW. 7 προκαλούμενος B, προ-
 σκαλούμενος PW. 11 προσεδρίας A. 12 ἐπανόστη C.
 14 Μεσσηνίᾳ PW. 18 ἄμφω καὶ τοὺς C. 19 ὀτακίλιος ABC,
 ὁ Οὐκακίλιος PW. 20 κράσος AB, κράσσου C. καὶ διχῆ
 πορευόμενοι AB.

Claudius Messanae fuit. qui cum ad eos vi irrumperе non auderet, ad
 Syracusas et Hieronem convertit animum, praesidio Messanae relicto,
 et ut ipse urbem oppugnabat, sic cives aliquando erumpebant, nunc his
 nunc illis favente victoria. et consul aliquando in angustiis redactus
 captus esset, nisi antequam circumveniretur ad Hieronem de pacis con-
 ditionibus legatum misisset. nam cum quidam venisset cum quo de pace
 tractaret, inter colloquendum paulatim recessit, donec in tuta pervenit.
 et quia urbs facile capi non poterat, et obsidio cum ob penuriam eom-
 mentus tum propter luem in exercitu grassantem facultatem non habebat,
 recessit. Syracusani autem sequentes cum dispersis colloquebantur: ac
 pacem fecissent, si etiam Hieron consentire voluisset. consul praesidio
 Messanae relicto Rhegium traiecit.

Romani Etruriae rebus compositis atque Italia plane pacata,
 Carthaginiensium autem viribus crescentibus, utrumque consulē in Sici-
 llam ire iusserunt. igitur Valerius Maximus et Otacilius Crassus, tam
 seorsim quam una insulam peragrantes, multos in deditiōem acceperunt,

πρὸς τὰς Συρακούσας ὤρησαν. καὶ ὁ Ἴέρων φοβηθεὶς διέκη- P I 385
 ρυκεύσατο σφίσι, τὰς πόλεις τε ἕς ἀφῆρηγτο ἀποδιδούς καὶ χρή-
 ματα ὑπισχνόμενος καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθερῶν. καὶ ἔτυ-
 χεν ἐπὶ τούτοις σπονδῶν· οἱ γὰρ ἕπατο ἄρον μετ' αὐτοῦ κατα-
 στρέψασθαι τοὺς Καρχηδόνιους ἐνόμισαν. συμβάντες δ' αὐτῶ,
 πρὸς τὰς λοιπὰς πόλεις ὑπὸ Καρχηδονίων φρουρούμενας ἐτρέ-
 ποντο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπεκρούσθησαν, Ἐγέστηαν δ' ἐκου-
 σίαν ἔλαβον. διὰ γὰρ τὴν πρὸς Ῥωμαίους οἰκίωσιν οἱ ἐν αὐτῇ,
 ἀπὸ τοῦ Αἰνείου λέγοντες γιγνόμεναι, προσιχώρησαν αὐτοῖς, τοὺς
 10 Καρχηδόνιους φονεύσαντες. B
 W II 55

10. Καὶ οἱ μὲν ἕπατο διὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὸ Ῥήγιον
 ἀπήραν, Καρχηδόνιοι δὲ εἰς Σαρδῶ τὸ πλεῖον ἐκόμισαν τοῦ στρα-
 τοῦ, ἴν' ἐκείθεν τῇ Ῥώμῃ ἐπίθωνται, καὶ ἡ τέλειον οὕτω τῆς
 Σικελίας ἐκστήσωσιν, ἢ διαπεραιωθέντας ἀσθενεστέρους ποιήσω-
 15 σιν. ἀλλ' οὔτε τούτου οὔτε μὴν ἐκίνοον ἐπέτυχον· οἱ γὰρ Ῥω-
 μαῖοι τὴν τε οἰκίαν ἐθύλαττον, καὶ ἀξιόμαχον εἰς Σικελίαν δῦ-
 ναμιν ἐπεμψαν μετὰ Πιστομίου Ἀλβίνου καὶ μετὰ Αἰμίλλου
 Κυντιου. ἐλθόντες δὲ εἰς Σικελίαν οἱ ἕπατο ἐπ' Ἀκράγαντα C
 ὤρησαν, κἀνταῦθα Ἀνσίβαν τὸν Γισγῶνος ἐπολιόρχουν. ὁ οἱ
 20 ἐν Καρχηδόνι πιθόμενοι ἄννωνα αὐτῶ σὺν πολλῇ χειρὶ συμμαχή-
 στοντα ἐπεμψαν. ὁ δὲ ἐς Ἡράκλειαν ἐλθὼν οὐ πόρρω οὔσαν Ἀκρά-
 γαντος, ἐπολέμει. καὶ μάχαι πλείους οὐ μεγάλαι δ' ἐγένοντο·

14 διαπεραιωθέντων C. 15 μὴ ἐκίνοον ἀπέτυχον C. 17 ἀλατ-
 τον C. 19 δ ABCW, om P. 20 αὐτῶ om C. συμ-
 μαχήσαντα BC. 21 οὔσης A. 22 οὐ B, καὶ PW.

Fontes. Cap. 10. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

ac locis plerisque adiunctis Syracusas contenderunt. quorum successibus Hiaron territus, redditis urbibus quas eis ademerat, promissaque pecunia et captivis dimissis pacem petiit atque impetravit: quod consules eius opibus adiunctis Carthaginienses a se facilius debellari posse rebantur. pactis firmatis ad alias urbes, in quibus Punica praesidia orant, conver- si, aequae caeteris repulsi, Segestam ultro se dedentem acceperunt. cives enim ob necessitudinem sibi cum Romanis intercedentem (nam suum quoque ortum ad Aeneam auctorem referebant), Carthaginiensibus caesis, illorum fidei se commiserunt.

10. Consulibus ob hibernum tempus Rhegium reversis, Carthaginienses maiorem copiarum partem in Sardiniam transtulerunt, ut inde Romanos aggredirentur atque aut ponitus Sicilia pellerent aut, si traieciissent, vires eorum carperent. sed neutrum eis successit, Romanis et sua tuentibus, et Siciliam cum iustis copiis, Postumii Albini et Q. Aemilii ductu atque auspiciis, defendentibus, qui cum in insulam venissent, Hannibalem Giagonis filium Agrigenti obsederunt. quo Carthagine audito Hanno cum magno auxilio missus Heracleae, quae parum Agri-

καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὁ Ἄνων τοὺς ὑπάτους προέκαλεῖτο εἰς μά-
 ρον, εἰθ' ὕστερον ἐκείνον οἱ Ῥωμαῖοι προέκλελιντο. ἕως μὲν
 γὰρ ἄφθορον ἔχον οἱ Ῥωμαῖοι τροφήν, οὐκ ἐτόλμων μάχεσθαι,
 τῷ πλήθει ἠλαττονούμενοι, λιμῶ δὲ τὴν πόλιν αἰρήσαν ἤλιπζον.

D ἐπεὶ δὲ σίτου ἐσπάνιζον, αὐτοὶ μὲν ἀποκινδυνεύσαν προειδυμούντο, 5
 ὁ δὲ Ἄνων ὠκνεῖ, ὑποπιεύσας διὰ τὴν προθυμίαν ἐνεδρωθῆ-
 σισθαι. διὸ οἱ τε ἄλλοι τὰ τῶν Ῥωμαίων θεραπεύειν ἤξιον ὡς
 ἀκμὴν νενικηκότων, καὶ ὁ Ἱέρων, ἀπροθύμως αὐτοῖς συναϊρόμενος
 πρότερον, τότε σίτου αὐτοῖς ἐπεμψεν, ὥστε καὶ τοὺς ὑπάτους
 ἀναθαρσῆσαι. 10

Ἄνων δὲ ἐπεχείρησε μάχην συνάψαι, ἠλίπσας καὶ τὸν Ἄν-
 νίβαν ἐκ τοῦ τείχους κατὰ νότον τοῖς Ῥωμαίοις προσπεισίσθαι.
 ὁ μαθόντις οἱ ὑπάτοι ἰσέχαζον, ὥστε τὸν Ἄνωνα καταφρονή-
 σαντα τῷ ταφρέματι προσελθεῖν. ἐπεμψαν δὲ τινας καιόπιν
 αὐτοῦ ἐνεδρεύοντας. ἐκείνου δὲ πρὸς ἰσπέραν ἀδιῶς καὶ καια- 15

P I 386 φρονητικῶς ἐπαγάγοντος, ἐκ τε τῆς ἐνέδρας καὶ ἐκ τοῦ χαρακώ-
 ματος αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι συνήμιζαν, καὶ σόνον πολὺν καὶ αἰτῶν
 καὶ τῶν ἠλεφάντων ἰργάσαντο. ὁ δ' Ἄννιβας ἐν τούτῳ ταῖς
 σκηναῖς τῶν Ῥωμαίων ἐπελθὼν ἐξεκρούσθη ἐπὶ τῶν γιλατιόν-
 των αὐτάς. ὁ δ' Ἄνων εἰς τὴν Ἡράκλειαν κατέσπευγε, τὸ στρα- 20
 τόπεδον ἐκλιπών. καὶ ὁ Ἄννιβας νικτὸς ἐκδρῶναι τοῦ Ἀκράγαν-

3 ἐτόλμων μάχεσθαι A, ἐτόλμων μαχίσασθαι PW. 4 ἠλαττο-
 μένοι A. ἤλιπζον] ἠμῖλλον B. 6 ὁ Ἄνων δὲ A. 7 τὰ
 om A. 8 ἀκμὴ C, ἀκμητὶ AB. αὐτοῖς om C. 12 προσπει-
 σίσθαι A. 13 τὸν om A. καταφρονήσαντες A. 15 ἀδιῶς] δι-
 διῶς C. 16 ἐκ alterum add B. 17 προσέμιζαν AB.

gento distat, bellum gessit. ac praelia plura, quamvis non magna, com-
 missa sunt, primum Hannone consules, deinde consilibus Hanuouem pro-
 vocantibus. nam dum Romani copiam cibariorum habebant, numero mi-
 litum inferiores pugnam detrectabant, se fame urbem expugnatos sper-
 antes: cum vero frumento deficerent, ad decertandum alacres facti sunt,
 Hanno vero pugnandi copiam eis facere noluit, veritus ne alacritate illa
 in insidias pelliceretur. unde factum est ut et alii Romanis tanquam
 victoribus studeret, et Hieron, ante segniter auxiliari solitus, tum fru-
 mentum submitteret: unde Romani animos receperunt.

Hanno vero pugnam committere instituit, etiam Hannibalem eru-
 ptione facta Romanos a tergo caesurum sperans. quo consules animad-
 verso cum quiescerent, et Hanno per contemptum usque ad vallum acces-
 sisset, aliquot miserunt qui ei a tergo insidiarentur. illoque sub vespe-
 ram secure et contemptim exercitum reducente Romani tam ex vallo
 quam ex insidiis eum aggressi multam et hominum et elephantorum cae-
 dem ediderunt. interea Hannibal Romanorum castra adortus est, sed
 repulsus a custodibus. Hanno castris desertis Heracleam confugit.
 Hannibal noctu Agrigento profugiendi capto consilio ipse quidem clam

τος βουλευσάμενος αὐτὸς μὲν ἔλαθεν, οἱ δ' ἄλλοι γνωσθέντες οἱ μὲν ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων συχολὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Ἀκραγαντίνων ἐκιάσθησαν. οὐ μόντοι συγγνώμης ἔτιχον οἱ Ἀκραγαντινοί, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα σφῶν διεπραΰσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐπράσθησαν ἕπαιτες. B

5 Καὶ οἱ μὲν ἑπῆστοι πρὸς τὴν Μισσηνὴν διὰ τὸν χειμῶνα ἀνεχώρησαν· ὠργίζοντο δ' οἱ Καρχηδόνοι κατὰ Ἄννωνος, καὶ Ἀμιλκῶν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Βαρχίδην ἀπέστειλαν, ἄνδρα τῶν ἄμορφίων πλην τοῦ Ἀντίβου τοῦ τίτος ἐν στρατηγίᾳ κρείττοτα· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν Σικελίαν ἐξέλατιν, Ἀντίβου δὲ ναυαρχοῦντα ἐς

10 Ἰταλίαν ἐπέμψεν τὰ παράλια αὐτῆς κακοῦργήσοιτα, ἵνα τοὺς ὑπάτους πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται. ἀλλ' οὐκ ἔτιχεν τοῦ σκοποῦ· κατὰσθέντες γὰρ ἐκεῖνοι φρουρὰς ἐκαστοχόδι τῆς παραλλίας, ἐῖς Σικελίαν ἦλθον. οὐδὲν δὲ μνήμης ἔπραξαν ἄξιον. ὁ δὲ Ἀμιλκῶς τοὺς Γαλάτας τοὺς μισθοφόρους, ὅτι μὴ ἐντελεῖ δίδωκεν αὐτοῖς C

15 τὸν μισθὸν ἀγανακτήσαντας, φοβηθεὶς μὴ προσχωρήσῃσι τοῖς Ῥωμαίοις διέφθειρε, πέμψας αὐτοὺς εἰς τινα τῶν ἐπὶ Ῥωμαίους πόλιν παραληφόμενος αὐτὴν ὡς τάχα προδομένην καὶ διεπραΰσαι αὐτὴν ἐπιτρέψας, στείλας δὲ πρὸς τοὺς ὑπάτους ψευδαντομόλους τὴν τῶν Γαλατῶν προμηγνόντιαν ἔλεισιν· ὅθεν οἱ Γαλά- 20 ται μὲν πάντες ἐνεδρεθέντες ἐφθάρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπέθανον.

Ἀπελθόντων δὲ τῶν ὑπᾶτων οἴκαδε, ὁ Ἀμιλκῶς καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπόρθει προσπλέων καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ πόλεις τινὰς ἔπη- W II 56

2 καὶ om C. 5 Μισσην PW. 8 ἀντίβου A, Ἀντίβα PW.
9 ναυαρχήσαντα C. 12 φρουρὰν ἐκαστοχόδοι C. 19 τὴν om A.

evasit, caeteri autem deprehensi partim a Romanis, multi ab Agrigentinis sunt occisi: qui tamen ea re veniam non impetrarunt, sed opibus direptis omnes venierunt.

Consules Messanam in hiberna concesserunt: Carthaginenses Hannoni irati Hamilcarem Barcinum successorem dederunt, imperatorem, Hannibale filio excepto, inter suos praestantissimum. qui cum Siciliam ipse tueretur, Hannibalem classi praefectum in Italiam orae maritimae infestandae causam misit, ut consules ad se retraheret, sed fellit eum opinio: nam praesidiis ubique in mari collocatis in Siciliam profecti sunt, sed nihil memorabile gesserunt. Hamilcar vero metuens ne Galli milites ob stipendia non integra numerata indignantes cum Romanis se coniungerent, ad quandam Romanam urbem per proditionem scilicet occupandam et diripiendam eos misit, subornatis transfugis qui consulibus Gallorum adventum nuntiarent. ita illi omnes insidiis excepti perierunt: sed et Romanorum multi occubuerunt.

Consulibus domum reversis Hamilcar etiam Italiae oram classe vastavit et quasdam Siciliae urbes subegit. quo Romani audito classem

γάγυτο. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι ναυτικὸν συνίστησαντο,
 D καὶ Γάϊον ἀπὸ Σουλίου τὸν ἕτερον τῶν ἑπείτων ἐπέστησαν, τὸν
 δὲ τούτου συνάροντα Κορηλίον Γάϊον εἰς Σικελίαν ἐπέμψαν.
 ὃς τοῦ κατὰ γῆν πόλεμον ὄν ἐκεκλήρωτο ἀμελήσας ταῖς προσού-
 σαις ἀπὸ ναυσὶν εἰς Λιπάραν ἐπέλευσεν ὡς προδιδομένην ἀπὸ
 6 τοῦτο δ' ἐκ δόλου τῶν Καρχηδονίων ἐγένετο. ὡς οὖν εἰς τὴν
 Λιπάραν καθωρμίσατο, Βόδης αὐτὸν ὁ τοῦ Ἀντίβου περιστοί-
 χισιν ὑποστράτηγος, παρασκευαζομένου δὲ τοῦ Γαίου πρὸς
 ἄμυναν, δεισας ἑκείνος τὴν ἀπόνοιαν αὐτῶν προεκάλεσατο αὐτοὺς
 εἰς σπονδὰς· καὶ πείσας ἀνεβίβασεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ τριήρη τὸν τε
 10 ἑπείτων καὶ τοὺς χιλιάρχους ὡς τῷ ναυάρχῳ ἐντεταμένους, καὶ
 τούτους μὲν εἰς Καρχηδόνα ἀπέπεμψαν, τοὺς δὲ λοιποὺς οὐδὲ
 ἀραμένους τὰ ὄπλα εἶδον.

P I 387

11. Ἐἶτα Ἀντίβας μὲν τὴν Ἰταλίαν ἐπέσθει, Ἀμίλκας δὲ
 εἰς Ἔγροισιν ἐστράτευσεν, ἐν ἧ τὸ πλεῖστον τοῦ πελοῦ τοῖς Ῥω-
 15 μαίοις ἦν· ὃς ἐπικουρήσαι Γάϊον Κακίλιον χιλιάρχον ἐθέλη-
 σαντα λαθήσας πολλοὺς ἐρόνεσι τῶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ μαθόντες
 οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ τὸν μὲν ἀστυνόμον εὐθὺς ἐξέπεμψαν καὶ τὸν
 Σουλίου ἐπέστειψαν· ὁ δὲ εἰς τὴν Σικελίαν ἦθρον, καὶ κατα-
 μαθὼν τὰς ναῦς τῶν Καρχηδονίων τῇ μὲν παύσει καὶ τῷ μεγέ-
 20 θει τῶν σφῶν ἔλαττονμένης, τῷ τάχει δὲ τῆς εἰρεσίας καὶ τῇ

2 ἕτερον] ἕνα A.

3 immo Γναίων.

4 τοῦ add ABC.

6 δ' ἐκείνου B.

7 καθωρμίσατο A.

Βοδῆς Polybio:

Niebuhr's Bogud.

8 immo Γναίων.

18 ἀστυνόμον] cf.

p. 159 v. 8 τὸν στρατηγὸν τὸν ἀστυνόμον.

20 τὰς γε ναῦς A.

ταχύτητι A.

FOENTES. Cap. 11. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:*
excerptum Vaticanum 62 p. 182.

instruxerunt, cui consulam alter C. Duillius est praefectus, collega eius C. Cornelius in Siciliam missus, qui cum bello terrestri, quod mandatum ei fuerat, neglecto, navibus quas habebat Liparae, spe prodicionis dolo Carthaginensium facta, appulisset, a Bode Hannibalis legato est circumventus. cum autem ad defensionem se pararet, ille Romanorum audaciam veritus eos ad pacis condiciones provocavit. cumque consuli et tribunis militum persuasisset ut ipsa triremem conscenderent, quo cum praefecto clasiss colloquerentur, eos Carthaginem misit: caeteros non repugnantes cepit.

11. Hannibal deinde Italiam vastavit: Hamilcar Segestam petiit, ubi maxima pars Romani peditatus erat; et C. Caecilio tribuno militum opem illis ferre volenti per insidias multos milites occidit. his Romani cognitis praetorem urbanum statim ablegarunt et Duillium maturare iusserunt. qui cum in Siciliam venisset, navisque Carthaginensium crassitudine et magnitudine Romanis inferiores sed celeritate remigii et navigandi vario-

ποικιλία τοῦ πλοῦ προειχοῦσας, μηχανὰς ἐπὶ τῶν τριηρῶν ἀγκύ-
 ρας τε καὶ χεῖρας περίκοντους σιδηρᾶς καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατι-
 σκεύασεν, ὅπως ταῖς πολεμιαῖς ναοῖν ἐπιρριπτοῦντες αὐτὰ συν-
 ἄπιοντο σφῆσι, καὶ μεταβαίνοντες εἰς αὐτὰς εἰς χεῖρας ἴσιν τοῖς
 5 Καρχηδονίοις καὶ ὡς ἐν περὶ μάχῃ τοῖτοις συρρήγνυνται. συμ-
 μιλξαντες οὖν οἱ Καρχηδόνιοι ταῖς τῶν Ῥωμαίων ναοῖ περιέπλιον
 σφῆς, συντόνω χρώμενοι εἰρεσίῃ, καὶ ἐκ τοῦ αἰγυπιδίου προσ-
 ἔβαλλον. χρόιον μὲν οὖν τινα ἰσοπαλῆς ἢ ναυμαχία ἐγένετο,
 10 συνέσχον δὲ καὶ πολλούς. ὁ δ' Ἀντίβας ἐπὶ ἐπιτήροισ ναυμαχῶν,
 οὐσαχεθείσης τῆς αὐτοῦ γῆος τριῆρι τινί, μὴ ἀλώ γόβηθεις, τὴν
 ἐπιτήρη, τε ἐγκατέλιπε καὶ μεταβάς εἰς ἑτέραν διέφυγε. C
 Τῆς μὲν οὖν ναυμαχίας τοῦτο τέλος ἐγένετο, καὶ λάγυρα
 πολλὰ ἐλήθη. τὸν δ' Ἀντίβαν οἱ Καρχηδόνιοι διὰ τὴν ἤτιαν
 15 ἀπέκτειναν ἄν, εἰ μὴ εὐδὺς ἐπηρεάτησε σφῆς, ὡς ἀκραιῶν ἔτι τῶν
 πραγμάτων ὄντων, εἰ ναυμαχῆσαι κελύουσιν ἢ μή. συνθεμέντων γὰρ
 αὐτῶν ναυμαχῆσαι, ὡς τῶ ναυτικῶ προέχιν ἐπαίρομένων, ὑπέπειν
 ὅτι "οὐδὲν ἔρα ἡδίκηκα ὅτι τὰ αὐτὰ ἔμιν ἑλλείους συνέβαλον." τῆς
 γὰρ γνώμης ἄλλ' οὐ τῆς τύχης ἐτύχχανον κύριος." καὶ ὁ μὲν
 20 ἴσωθη, τὴν δὲ ἡγεμονίαν ἀγῆρέθη. Λούτιλιος δὲ τὸ πείζον προσ-

2 σιδηρῶς C. 4 συνάπταινο C. 5 συρρήγνυνται] sic libri.
 11 φοβηθεις μὴ ἀλώ AB. 13 Τῆς μὲν — 19 ἐτύχχανον κύριος
 Dionis, excerptum Vaticanum 62. τοῦτο τέλος] cf. p. 471 b ed.
 Paris. 16 κελύουσιν — 17 ναυμαχῆσαι om B. ἢ AC
 Dionis exc., εἰ PW. 17 προέχιν C. 18 ὅτι om C, habet
 Dionis exc. ἡδίκηκα] ἢ δίκη καὶ C, ἡδίκησα Dionis exc. τὰ
 αὐτὰ A Dionis exc., ταῦτα C, ταῦτά PW. συνέβαλλον Dionis
 exc. 20 τὸν πείζον προέβαρων ABC.

tate superiores esse vidisset, machinas quasdam, ancoras, manus ferreas longis contis praefixas, aliaque eius generis fabricavit, quibus hostiles naves attraherentur, ac transitu in illas facto sui cum Carthaginiensibus veluti in terrestri pugna cominus dimicaret. Carthaginienses cum Romanas naves crebra remigatione circumdatas subito invasissent, aliquamdiu aequo Marte certatum est: deinde vero Romani superiores facti multos demerserunt, multos ceperant. Hannibal septemiri, in qua pugnabat, cum triremi commissa, veritus ne caperetur, in aliam havim saltu facto evasit.

Hoc navalis praelii exitu Romani multis spoliis aucti sunt, Carthaginienses vero Hannibalem ob acceptam eisdem occidissent, nisi eos statim, veluti rebus adhuc integris, percontatus esset utrum navali praelio decertare inberent necne. cum assensi easent, ut qui classibus gloriarentur, subiecit nullam suum peccatum esse, qui eadem spe qua ipsi pugnam iniisset: consilium enim in sua potestate, eventum penes fortunam fuisse. sic illi vita concessa est, imperium abrogatum. Duillius

D λαβὼν τοὺς τε Ἐγισταίους ἔρρύσατο, μὴδ' εἰς χεῖρας αὐτῶ τοῦ Ἀμίλκου ἔλθειν ὑπομείναντος, καὶ τὰ φίλια τὰ ἄλλα ἐβειβαίωσατο, καὶ εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ θέρους παρελθόντος ἀνεκομίσθη. ἀπαρτατος δ' αὐτοῦ ὁ Ἀμίλκας τὸ τε Σρέπαρον κεκλημένον (ἔστι δὲ λιμὴν ἐπίκαιρος) ἐκρατύνετο καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πλείστον κατέθετο 5 ἄξια, καὶ τοὺς Ἐρυνκίους ἀπαντας μεταπέστησε, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψεν, ἵνα μὴ οἱ Ῥωμαῖοι καρτερὰν αὐτὴν οὖσαν καταλαβόντες ὀρμητήριον τοῦ πολέμου ποιήσωσιν, καὶ πόλεις εἴλε τὰς μὲν βίαι τὰς δὲ προδοσίαι· καὶ εἰ μὴ Γάιος Φλώρος αὐτὸν ἐπέσχεν ἐκτὶ χιμῶσας, τὴν Σικελίαν ἂν κατεστρέψατο 10 ἄπασαν.

Λούκιος δὲ Σκιπίων ὁ συνάρχων αὐτῶ ἐπὶ Σαρδῶ καὶ ἐπὶ P I 388 Κύρρον ἐστράτευσεν (κεῖνται δὲ ἐν τῷ Τυρρητικῷ πελάγει ὄλγρον W II 57 ἀλλήλων ἀπέχονσαι ὡς μίαν αὐτὰς πόρρωθεν εἶναι δοκεῖν) καὶ προτέραι τῆς Κύρρω προσβαλὼν τὴν μὲν Οὐαλλερίαν τὴν κρατίστην 15 αὐτῆς πόλιν βίαι εἴλεν, ἀπόνως δὲ τὰ λοιπὰ ἐχειρώσατο. εἰς δὲ τὴν Σαρδῶ πλείων κατεῖθε τε ναυτικὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐπ' αὐτὸ ἐτραπίετο. καὶ οἱ μὲν ἔσφυγον πρηνῆ συμμιξίαι, αὐτὸς δ' ἐπὶ πόλιν Ὀλβίαν ἦλθεν· ἔνθα τῶν Καρχηδονίων μετὰ τῶν νεῶν ἐπιφανέντων φοβηθεὶς (οὐδὲ γὰρ εἶχε τὸ πικρὸν ἀξίωμαχον) ἐπ' οἶκον 20 ἀπῆρεν.

1 τοῦς] τοῦ A. ἀγισταίους A, ἔγισταίους C. 2 ἀμίλκου AB, Ἀμίλκα PW. 3 παρελθόντος A. 4 ὁ Ἀμίλκας om B. 5 ἐκρατύνετο A. αὐτὸν ABC, αὐτό PW. 6 ἔρυνκίους AB, Ἐρυνκίους PW. 7 κατέσκαψεν C. 8 ποιήσονται A. 12 αὐτῶ B, αὐτοῦ PW. 13 ἀλλήλων ὄλγρον A. 14 ἀπίκουσα C. αὐτοῖς C. 15 Ἀλλερίαν potius. 17 ἐπ' αὐτῆ A. 18 αὐτοῖς] αὐτό A. 19 νεῶν] νησιωτῶν Niebuhrius Historiae Romanae T. 3 p. 681 n. 1060. 20 οὐδὲ] οὐ AB. τὸ om B.

5 (peditatu sibi adiuncto Segestanos liberavit, Hamilcare nec ad manus venire auso; et sociis civitatibus firmatis, elapsa aestate Romam rediit. post eius abitum Hamilcar Drepanum (est autem portus opportunus) manit, eoque res maximi pretii contulit; et Erycinis omnibus expulsis, atque urbe eversa, ne locus munitissimus Romanis ad bellum gerendum usui esset, urbes alias vi alia preditione cepit: ac nisi a C. Floro, qui ibi hibernabat, coercitus fuisset, totam Siciliam subegisset.

L. Scipio eius collega exercitum in Sardiniam et Corsicam duxit, insulas in Tyrrheno mari sitas, tam exiguo intervallo separatas ut ex longinquo pro una habeantur. ac primum Corsicae principe urbe Valeria [Aleria] vi capta, reliquis citra laborem est potitus. in Sardinia navigaturus cum classem Carthaginiensem conspexisset, in eam impetum fecit. sed cum illa priusquam ad manus veniretur fugisset, Olbiam urbem invasit. ubi navium Carthaginiensium conspectu territus (nec enim a peditatu satis ad pugnam paratus erat) domum versus iter intendit.

Ἐν δὲ τῷ τότε χρόνῳ ἄλλοι τε τῶν ἀλόγων καὶ ἐν τῷ ἄσπει B
 δουλειόντων, καὶ οἱ Σαννῖται (σχηνοὶ γὰρ πρὸς τὴν τοῦ ναυτικοῦ
 παρασκευὴν ἀφίκοιτο) συνέθεντο τῇ Ῥώμῃ ἐπιβουλεύσαι. μηδ' ὧν
 δὲ τοῦτο Ἐρίος Ποτίλιος ὁ τῆς βοηθείας ἄρχων προσπειθήσαστο
 5 συμφρονεῖν αὐτοῖς ἵνα ἀκριβώσῃ πᾶν τὸ δεδομένον αὐτοῖς, καὶ
 ἐπεὶ μὴ οἷός τε ἦν καταμνησθῆναι τὸ βούλημα (πάντες γὰρ περὶ
 αὐτὸν ἦσαν οἱ Σαννῖται), ἐπεισεν αὐτοὺς βουλῆς ἀγομένης εἰς τὴν
 ἀγορὰν ἀθροισθῆναι καὶ καταβοῆσαι αὐτοῦ ὡς περὶ τὸν οἶτον
 ἀδικουμένους οἰκτιρῆσαι ἑλπίσαντες. τῶν δὲ τοῦτο ποιησάντων μετα-
 10 πειρηθεὶς ὡς αἴτιος τοῦ θροῦβου ἐξέστην αὐτοῖς τὴν ἐπιβουλήν.
 καὶ τότε μὲν ἰσχυραστίας ἀπέπεισαν, νεκτὸς δὲ συνέλαβον ἑκα- C
 στοι τῶν ἐχόντων δούλους τινας ἐξ αὐτῶν· καὶ οὕτως ἢ πᾶσα
 διελέθη συννομία.

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ θέρει ἐν τε τῇ Σικελίᾳ καὶ τῇ Σαρδοῖ
 15 ἅμα ἐπολέμησαν οἱ Ῥωμαῖοι τε καὶ οἱ Καρχηδόνιοι. καὶ μετὰ
 τοῦτ' Ἀτίλιος Λατίνος εἰς τὴν Σικελίαν ἐλθὼν, καὶ Μοντιστρατόν
 πόλιν ὑπὸ τοῦ Φλώρου πολιορκουμένην ἐύρων, τῇ παρασκευῇ
 ἐκείνου ἐχρήσατο. καὶ προσβολὰς περὶ τὸ τεῖχος αὐτοῦ ποιου-
 μένου πρῶτον μὲν οἱ ἐπιχώριοι μετὰ τῶν Καρχηδόνιων ἤμνοντο
 20 κραταιώως, τῶν δὲ γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν ἐς δάκρυα καὶ ἐς
 οἰμωγὰς προαχθέντων οὐκ ἀντίστοιχον. ὑπέξελθόντων δὲ νεκτὸς D
 τῶν Καρχηδόνιων ἅμα τῇ ἡῶ τὰς πόλεις ἐθέλονται οἱ ἐπιχώριοι
 ἀνεπίττωσαν. εἰσελθόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πάντας ἐφόνησαν, ἕως

2 κελύοντων (cott δουλειόντων) C. 13 ἐλύθη A. 14 σα-
 δῶ C. 16 Λατίνος] Immo Καλατίνος. 17 ἐύρων] ἐλύων C.
 23 εἰσόντες AB. πάντες C.

Et tempore cum illi captivi tum Samnites, quorum complures ad navalem instructionem venerant, Romae insidiarum decreverunt. quo Herius Potilius auxillorum dux cognito, se eis assentiri simulavit, ut omnia eorum consilia cognosceret. quia vero illa deferre non poterat, a Samnitibus undique circumdatus, eis persuasit ut, cum senatus haberetur, in foro congressi vociferarentur in demetiendo frumento fraudem sibi esse factam. quod cum illi fecissent, accessit ut tumultus auctor, insidias exposuit. ac tum quidem seditione sopita illi sunt dimissi: noctu vero, cum quique domini servos suos comprehendissent, omnis coniuratio dissipata est.

Sequenti aestate Romani et Carthaginienses simul et in Sicilia et in Sardinia bellum gesserunt. deinde cum Atilius Latinus [Calatinus] in Siciliam venisset atque Matistratum urbem a Floro obsessam invenisset, copisque illius usum moenia oppugnaret, oppidani principio cum Carthaginiensibus ei fortiter resisterunt, sed uxoris et liberis lamentantibus, omisso defensione, Carthaginiensibus nocte digressis, primo diluculo portas ultra aperuerunt. verum Romani ingressi nemini peper-

ἐκέρυξεν ὁ Ἀτίλιος τὴν λοιπὴν τε λείαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαβόντος εἶναι· ἔκτοτε γὰρ τοὺς λοιπούς τε ἐξώγησαν καὶ τὴν πόλιν προδιարπάσαντες κατέπρησαν.

12. Ἐκεῖθεν δ' ἐπὶ Καμάριναν ἀπερισκέπτως γινόμενοι ἐς χωρία προλελοχισμένοι ἐνέπισον· καὶ πανσὺν ἄν ἐφθάσαν, 5 εἰ μὴ Μάρκος Καλπούρσιος χιλιαρχῶν σοφίᾳ μετήλθε τὸ δέσπυχημα. ἰδὼν γὰρ τινα τῶν περὶ λόγων μόνον ὑπὸ τοῦ κρημνίσ-
 P I 389 δους μὴ προκατελημμένον, ὀπλίτας τριακασίους παρὰ τοῦ ὑπάτου ἤτήσατο, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐπ' ἐκείνον ὄρμησεν, ἵν' οἱ πολέμιοι πρὸς αὐτοὺς τράπωνται, κἀντιῦθιν οἱ λοιποὶ διαφύγῃσι. καὶ 10 ἔσχιν οὕτως· ὥς γὰρ τὴν ὄρμην αὐτῶν ἰδὼν οἱ ἐναντίοι, ἐκπλαγέτιες τὸν μὲν ὑπάτου καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὡς ἤδη ἐαλωκότας κατέλιπον, ἐπὶ δὲ τὸν Καλπούρσιον συνέδραμον. καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γηγονίας πολλοὶ μὲν κἀκείνων πάντες δ' οἱ τριακόσιοι ἦπισον· μόνος δὲ περιέσωστο ὁ Καλπούρσιος, τραυτὴς μὲν, λαθὼν δ' 15 ἐν τοῖς νεκροῖς κείμενος ὑπὸ τῶν τριαιμάτων ὡς τεθνηκώς, ἐνθα ζῶδς εἰρεθεὶς ἐσώθη. ἐν ᾧ δ' οἱ τριακόσιοι ἐμάχοντο, ὁ ὑπάτος
 B ἀπεχώρησε. διαφυγὼν δ' οὕτως τὴν τε Καμάριναν καὶ ἄλλας πόλεις τὰς μὲν βία τὰς δὲ καὶ ὁμολογίᾳ παριστήσατο. ἰντεῦθεν ἐπὶ τὴν Λιπάραν ὄρμησεν ὁ Ἀτίλιος. νυκτὸς δὲ λαθὼν προ- 20 κατέσχεν αὐτὴν ὁ Ἀμίλκας, καὶ ἐπεξελθὼν ἀφηνειότως πολλοὺς δάφθηρε.

1 ἀτίλιος AC, Αττίλιος PW.

4 καμαρίναν A, Καμαρίναν PW.

9 πολέμιοι AC, πόλεμοι PW.

15 περιέσωστο A. 19 καὶ om C.

FOUNTES. Cap. 12. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 44, exc. Vaticanum 63 p. 183.*

cerunt, donec Atilius pronuntiarī iussit praedam et homines eius fore qui cepisset: tum demum reliquis captis urbem direptam incenderunt.

12. Inde Camarinam incircumspecte aggressi, atque in loca insidiis occupata delapsi, omnes perissent, nisi M. Calpurnius tribunus militum celsitatem eam arte correxisset. nam cum ex omnibus unum tumultum ob praecipitium non occupatum vidisset, trecentos a consule milites petiit. quos cum prope illo adduxisset, ut hostibus in se conversis caeteri effugerent, non deceptus est. nam hostes eorum impetu percursi, consule cum suis ut iam captis relictis, contra Calpurnium concurrerunt. et atroci pugna commissa multi etiam ex illis, sed illi trecenti omnes perierunt, praeter unum Calpurnium: qui cum prae vulneribus instar mortui inter cadavera iacuisset, vivens repertus evasit incolumis. interea vero dum trecenti pugnant, consul Atilius abiit. et evitato periculo, Camarina et aliis urbibus partim vi partim deditione subactis, ad Liparam proficiscitur. quam cum Hamilcar clam noctu occupasset, subita eruptione facta multos cecidit.

Γάιος δὲ Σουλπίκιος τῆς τε Σαρδοῦς τὰ πλεῖστα κατέδραμε, καὶ ἐπιφρονήσας ἐκ τούτου ὤρμησεν ἐπὶ τὴν Λιβύην. καὶ ἀπῆραν μὲν καὶ οἱ Καρχηδόνιοι σὺν τῷ Ἀννήβῃ περὶ τοὺς οἴκοι W II 58 δεδιότες, ἀνηνείουστος δὲ πνεύματος σφίσιον ἴμιφω ὑπεχώρησαν. 5 καὶ μετὰ ταῦτα ἔσφηλε διὰ τινων ψευδαιτομῶν τὸν Ἀννήβην ὁ Ἄιλιος ὡς ἐς τὴν Λιβύην αὔθις πλευσόμενος. σπουδῆ τε οὖν C αὐτῷ ἔξανυχθέντι ἐπιπλεύσας ὁ Σουλπίκιος τὰς μὲν πλείους τῶν νεῶν ἀγνοούσας ἐπὶ ὁμίλῃς ἐπὶ πολὺ τὸ γινόμενον καὶ καταπιτομένης κατέδρασε, τὰς δὲ λοιπὰς κατασηγούσας ἐς τὴν γῆν κενὰς 10 ἔβλεν. ὁ γὰρ Ἀννήβης οὐκ ἀσφαλῆ τὸν λιμένα ὄρων, καταλιπὼν αὐτὰς ἀνιχώρησεν εἰς πόντον Σουλκούς· ἔνθα σιτισιασάντων πρὸς αὐτὸν Καρχηδονίων προῆλθε τε ἐς αὐτοὺς μόνος καὶ ἀπώλετο. ἀδίστηρον δ' ἐκ τούτου τὴν χώραν κατατρέχοντες οἱ Ῥωμαῖοι ἠτιμήθην ἐπὶ Ἄνωτος. ταῦτα ἐν τῷ ἔτι τούτῳ ἐγίνετο. καὶ 15 σενιχῶς λίθοι ἐξ οὐρανοῦ ἐς τὴν Ῥώμην ἄμα πολλοί, ὡς καὶ χαλάσῃ ἰοικέμεναι, ἔπεισαν· καὶ ἐς τὸ Ἀλβανὸν καὶ ἄλλοθι λίθους D ὁμοίως σενήθη κατανεχθῆναι.

Οἱ δ' ἔπατοι ἐπὶ Σικελίαν ἐλθόντες ἐπὶ Λιπάραν ἐστράτευσαν. ἐπὶ δ' ὑπὸ τὴν ἄκραν τὴν Τυνδαρίδα κλυομένην ναυλο- 20 χοῦντας ἔσθοντο τοὺς Καρχηδονίους, διχῆ τὸν πλοῦν ἐποιούντο. καὶ θαύρου τῶν ὑπείτων τῷ ἡμίσει τοῦ ναυτικοῦ τὰ ἀκρωτήριον περιβαλόντος, νομίμας ὁ Ἀμίλκας μόνους εἶναι, ἔξανήχθη· ὡς

3 καὶ om C. 4 ὑπεχώρησαν] ἐπίστρεψαν A, ἐπίστρεψαν B. 6 ἀτίλιος AC, Ἀτίλιος PW. πλευσόμενος B, πλευσάμενος C. 11 ὑπεχώρησεν A. 13 δ' om A. 15 καὶ ὡς C. 18 σενιχῶς A. 19 ναυλοχοῦντας B, ναυλομαχοῦντας A.

C. vero Sulpicius non modo Sardiniae pleraque loca infestavit, sed successibus elatus etiam contra Libyam iter intendit. ac Carthaginienses cum Hannibale solverunt, patriam metuentes; sed vento adverso repulsi ambo recesserunt. deinde Atilius Hannibalem per subornatos transfugas, tanquam denuo in Africam navigaturns, decepit. cum igitur celeriter e portu solvisset, Sulpicius contra eum invectus plerasque naves eius prae caligine diu ignorantes quid rei esset ac turbatas demersit: reliquae ad terram profugerunt atque inanes captae sunt. nam Hannibal cum portum non tutum esse videret, iis relictis in urbem Sulcos se contulit; ibique orta contra eum seditione Carthaginiensium, cum solus ad eos prodissset, periit. ex eo tempore Romani securius agro populates ab Hannone victi sunt, haec eo anno gesta sunt. et continenter lapides de caelo simul plures grandinis instar Romae deciderunt: idem in Albano et alibi quoque factum.

Consules in Siciliam profecti Liparam oppugnarunt. cum autem sub Tyndario promontorio Carthaginienses in insidiis esse cognovissent, naves diviserunt. et cum alter consul semisse classis promontorium circumdedisset, ratus Hamilcar eum solum esse, naves suas contra oduxit.

δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἐπιέγοντο, πρὸς γυγῆν ἐχώρησε καὶ τοῦ ναυτικοῦ πλεῖστον ἀπέβαλεν. ἐπαρθένεις δ' οἱ Ῥωμαῖοι Σικελίαν
 P I 390 μὲν ὡς ἤδη σφιτέραν οὖσαν κατέλιπον, τῇ δὲ Λιβύῃ τῇ τε Καρχηδόνοι ἐπιχειρήσαι ἐτόλμησαν. ἤγοντο δὲ αὐτῶν ὁ τε Ῥηγοῦλος ὁ Μάρκος καὶ Λούκιος Μάλλις, ἔξ ἀρετῆς προκριθέντες. καὶ 5
 οἱ μὲν εἰς τὴν Σικελίαν πλεύσαντες τὰ ἐκεῖ τε καθίστων καὶ τὸν εἰς τὴν Λιβύην τῦτρερίζον πλοῦν, Καρχηδόνοι δὲ οὐκ ἀνέμειναν αὐτοὺς ἐπιπλεῦσαι σφίσι, ἀλλὰ παρασκευασάμενοι πρὸς Σικελίαν ἠπέιχθησαν. καὶ παρὰ τῇ Ἡρακλειώτιδι εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἦλθον. Ἰσορροπὸν δὲ τῆς ναυμαχίας ἐπὶ πολλὴ γινόμενης, τέλος 10
 ὑπέρλαχον Ῥωμαῖοι· Ἀμίλκας δὲ ἀντιστήναι αὐτοῖς οὐκέτι ἐτόλμα, Ἄννων δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπιμψεν ὡς ὑπὲρ εἰρήνης, βουλόμενος
 B τὸν καιρὸν τριβεῖν· ἤλιπε γὰρ στρατεύμα' οἱ πεμψθήσεσθαι οἴκοθεν. Ἄννων δέ, βωόντων τιῶν συλλαβεῖν αὐτὸν ὅτι καὶ Καρχηδόνοι ἀπάτη συνέλαβον τὸν Κορνήλιον, "ἄν τοῦτο ποιή- 15
 σῃτε" εἶπεν, "οὐδὲν ἔτι κρείττους τῶν Λιβέτων ἔσσεσθε." ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐκαιρότητα θεωπείσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν, οἱ δὲ καὶ αὐθις τοῦ πολέμου εἶχοντο. καὶ οἱ μὲν ὕπατοι ἐκ τῆς Μισσηνῆς ἔπλειον, Ἀμίλκας δὲ καὶ Ἄννων διαιρεθέντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς περισχεῖν ἐμελέτων. ἀλλ' ὁ μὲν Ἄννων οὐχ ὑπέστη προσίοντας 20

- 1 ἐχώρησαν A. 3 τῇ δὲ Λιβύῃ — 5 προκριθέντες Dionis excerptum Peirescianum 44. cf. exc. Vatic. 63. 5 Μάλλις PW. ἐξ] ἀπ' Dionis exc. 6 ἐκεῖ τε B, ἐκεῖσε PW. 8 αὐτὸν A. 9 ἀπέιχθησαν A. Ἡρακλειώτιδι] cf. p. 449 c ed. Paris, annot. 12 Ἄννων — 17 οὐδὲν ἔπαθεν Dionis excerptum Vaticanum 63. 16 ἔσσεσθαι A. 18 Μισσηνῆς PW.

sed reliquis etiam se ostendentibus in fugam versus maximam navium partem amisit. hoc successu elati Romani, Sicilia ut iam suae dicionis relicta, Libyam et Carthaginem petere ausi sunt, ducta et auspiciis M. Reguli et L. Manlii, qui ob virtutem praelati caeteris, cum in Sicilia appulissent, insula ordinata navigationem Libycam adornarunt, verum Carthaginienses eorum adventu non exspectato, classe celeriter comparata, iuxta Heracleam cum eis congressi sunt. cumque diu aequo Marte pugnatum esset, Romani tandem vicerunt. Hamilcar vero non amplius eis resistere ausus, et, cum spem haberet domo sibi missum iri exercitum, tempus extrahere cupiens, Hannonem ad eos per speciem petendae pacis misit, quem cum quidam comprehendendum esse clamitarent, quod etiam Carthaginienses Cornelium fraude cepissent, "si istud" inquit "feceritis, Afris nihilo iam praestantiores eritis." ea tam opportuna adulatione incolumis evasit: illi vero rursus in bellum incubuerunt. ac consules Messana profectos Hamilcar et Hanno divisim copiis utrinque circumdare statuerunt. sed Hsno eorum accessu non exspectato ad

αυτοῦς, προκαταπλεύσας δ' εἰς Καρχηδόνα ταύτην ἐφύλασεν· ὁ δὲ Ἀμίλκας πεθόμενος τοῦτο κατὰ χώραν ἔμεινε. ἐβάντες δ' εἰς τὴν γῆν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὴν Ἀσιίδα τὴν πόλιν ἐχώρησαν. C οὗς ἰδόντες προσιάτιος οἱ ἐπιχώριοι προὔπεξῆλθον· καὶ ἀμαγῆ 5 κατασχόντες αὐτὴν οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ πολέμου ὀρηκτῆριον ἐποίησαντο, κἀντιῦθεν τὴν τε γῆν ἐπόρθαν, καὶ πόλεις τὰς μὲν ἰθιλουσίας τὰς δὲ θύβῳ προσεικῶντο, λείαν τε πολλὴν ἐλάμβανον καὶ αὐτομόλους πλείστον ἐδέχοντο, καὶ τῶν οἰκίων συχνούς τῶν ἐν τοῖς πρὶν ἄλόντων πολέμοις ἐκομίζοντο.

10 13. Χειμῶνος δὲ ἐπιγενομένου Μάλλιος μὲν εἰς Ῥώμην σὺν τῇ λέιμᾳ ἀπέπλευσε, Ῥηγοῦλος δ' ἐν τῇ Αἰβύῃ ἐπέμεινε. καὶ οἱ Καρχηδόνοι ἐν παντὶ κακῶ γιγόνουσι, τῆς χώρας τε πορ- D θουμένης αὐτῶν καὶ τῶν περιοικῶν ἀλλοτριωμένων, καὶ κατελη- W II 59 θέντες εἰς τὸ τεῖχος ἡσύχαζον. Ῥηγοῦλῳ δὲ παρὰ τὸν Βαγοῦδαν 15 ποταμὸν στρατοπεδευομένην θράκων ἐπεφάνη ὑπερμεγέθης, οὗ τὸ μήκος λέγεται εἶναι ποδῶν ἑκατὸν πρὸς τοῖς εἴκοσι· καὶ γὰρ ἡ λεβηρίς αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην κικόμειστο δι' ἐπίδειξιν· ἀνάλογον δὲ καὶ τὸν ἄλλον ὄγκον τοῦ σώματος εἶχεν. ὅς συχνούς τῶν στρατιωτῶν τοὺς μὲν πελάζοντας αὐτῷ τοὺς δὲ καὶ πίνοντας ἐκ 20 τοῦ ποταμοῦ διέφθειρε. κατεργάσατο δ' αὐτὸν ὁ Ῥηγοῦλος

1 δ' om A, δὲ post Καρχηδόνα add B. 7 προσεικῶντο A.
9 πολέμοις ἄλόντων AB. ἐκομίζετο A. 10 δ' B. ἐπιγενο-
μένου C. μάλλιος A, Μάλιος PW. 11 σὺν om A. 12 κακῶ]
καίρω C. 13 καταλειφθέντες A. 14 παρὰ] περὶ A. βαγοῦ-
δαν C. 15 στρατοπεδευσάμενον A. 16 τοῖς add ABC.
εἴκοσι C. 18 εἶχε post ὄγκον A, εἶχεν post ἄλλον B.

FONTES. Cap. 13. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum* 148.

Carthaginem tutandam properavit. quo Hamilcar cognito, eodem loco mansit. caeterum Romani excensu in terram facto Aspidem (Clupear) urbem invaserunt, quos cum cives accedere vidissent, e medio excesserunt. ita urbem Romani vacuum ceperunt, eaque ad belli gerendi commoditatem usi atque inde erumpere soliti agros vastarunt, et alias urbes vi alias deditioe subegerunt, magnamque praedam ceperunt; et transfugas suorumque plurimos bellia prioribus captos receperunt.

13. Cum hiema supervenisset, Manlius cum manubus Romam navigavit, Regulus in Africa mansit. Carthaginenses vero omnis generis malis confictantes (nam et ager vastabatur et finitimi alienabantur) intra moenia conglobati se continuerunt. Regulo ad Bagradam flumen castra metato draco iugens visus est, cuius longitudo pedum 120 fuisse perhibetur, et pellis ostentationis causa Romam perlata esse. longitudini tantae totius moles corporis respondit. eum, post multos milites qui vel propius accesserant vel e flumine biberant devoratos, Regulus

- πληθύνει στρατιωτῶν καὶ μηχαναῖς λιθοβόλοις. καὶ τὸν μὲν οὕτως
 P 1 391 διέφθειρεν, τῷ δὲ Ἀμιλκᾷ ἐπὶ μετιώρου καὶ ἑλώδους στρατοπε-
 δευομένων χωροῦ νύκτωρ προσέμιξε, καὶ πολλοὺς μὲν ἐν ταῖς
 εὐναῖς, πολλοὺς δ' ἐξεγερθέντας διώλεσεν· εἰ δέ τινες καὶ διέ-
 φυγον, τοῖς τὰς ὁδοὺς τηροῦσιν ἐπιπίπτοντες ἄλλυντο. καὶ οὕτω 5
 τῶν τε Καρχηδονίων μέρος ἀναλώθη πολὺ, καὶ πόλεις αὐτῶν
 οὐκ αὖ πρὸς Ῥωμαίους μεδίσιαντο. φοβηθέντες δ' οἱ ἐν τῇ
 πόλει μὴ ἀλώσιν, διεκηρυκίσσαντο πρὸς τὸν ἕπατον, ὅπως ὁμολο-
 γίᾳ τινὶ ἐπιικεῖ ἀποπέμψαντες αὐτὸν τὸ παραντίκα δεινὸν ἵπεκ-
 φύγωσιν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ ἀητοῦντο καὶ φοβικά, ὡς ἄλλωσιν 10
 B αὐτῶν ἀκριβῆ νομίσασθαι τὰς σπονδάς, πολεμῶν μᾶλλον εἶλοντο.
 Ὁ μὲντοι Ῥηγοῦλος μέχρι τότε εὐτυχῶν ἀχρήματος μεστὸς
 ἐγένετο καὶ φρονήματος, ὥστε καὶ γράφειν εἰς τὴν Ῥώμην ὅτι
 κατεσφραγισμένης ἔχει τὰς τῶν Καρχηδονίων πύλας ὑπὸ τοῦ
 φόβου· τὰ ἴσα δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφρόνου. 15
 ἔθεν καὶ ἰσχυρήσαν. ἤλθον μὲν γὰρ τοῖς Καρχηδονίοις καὶ
 ἔτεροι σύμμαχοι, ἤλθε δὲ καὶ ἐκ Λακεδαιμόνος Ξάνθιππος.
 οὗτος τὴν αὐτοκράτορα τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν εἰληφώς (ὅ τε
 γὰρ δῆμος αὐτῷ τὰ πράγματα προδίμως ἐπέτριψε, καὶ ὁ Ἀμιλ-
 C κας καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τέλει ἰκονσίως ἐξέστησαν) τὰ τε ἄλλα 20
 παρῆκεύασεν εἶ, καὶ ἀπὸ τῶν μετιώρων τοὺς Καρχηδονίους, ἐν

1 πλήθει A. 2 ἐφθειρε AB. καὶ ἑλώδους AB, ἐνλώδους C,
 καὶ ἐνλώδους PW. 5 διατηροῦσιν C. 7 φοβηθέντες —
 11 εἶλοντο Dionis excerptum Ursinianum 148. 16 ἤλθον μὲν —
 p. 149 v. 2 [ἐχύσειεν ἐπιλλόν] cf. excerptum Planudeum 40 apud
 A. Maium p. 540.

militum copiis et catapultis confecit. Hamilcarem autem in silvoso tu-
 mulo castra habentem noctu aggressus, multos in cubilibus multos ex-
 perrectos occidit: si qui vero evaserant, ab his qui vias custodiebant
 excepti perierunt, sic magna pars Carthaginiensium est absumpta, et
 multae urbes ad Romanos defecerunt, itaque ii qui in urbe erant veriti
 ne caperentur, caduceatores ad sum miserunt, ut eo tolerabili aliqua
 pactione amoto imminens malum subterfugerent, cum autem multa per-
 quam molesta postularret, ut pacis condiciones nihil aliud quam excidium
 iudicaret, paci bellum praetularunt.

Regulus enimvero ad id usque tempus prospera fortuna usus,
 animis et fastu adeo plenus fuit, ut Romam scriberet, se metu obsigna-
 tas habere Carthaginis portas. idam affectus et eius militum et civium
 Romanorum fuit, unde factum est ut impingerent, nam Carthaginiensi-
 bus cum alii tum Xanthippus Lacedaemonius auxilio venerunt, qui im-
 perator creatus (nam ei et populus cupida summam rerum datus et
 Hamilcar caeterique principes ultro cesserunt) cum alia probe ordinavit,
 tum Carthaginienses a tumulis, in quibus praes meta agebant, in plani-

οἷς ὑπὸ δέους ἦσαν, κατήγαγεν εἰς τὸ ὄμιλλον, ἐν ᾧ ἦ τε ἰππεὶα αὐτῶν καὶ οἱ ἐλέφαντες πλείστον ἰσχύουσιν ἔμειλλον. καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἤσυχάζε, τηρήσας δὲ ποτε τοὺς Ῥωμαίους καταφρονητικῶς ἀλιζομένους (μέγα γὰρ φρονοῦντες τῇ νίκῃ καὶ τὸν 5 Ξάνθιππον ὡς Γραικὸν ὑπερορῶντες — οὕτω γὰρ καλοῦσι τοὺς Ἕλληνας, καὶ εἰς ὄνειδος δυσγενείας τῷ προσήματι κατ' αὐτῶν χροῶνται — τὰς στρατοπεδείας ἀπειριακῆτος πέποιητο) οὕτως οὖν τοὺς Ῥωμαίους διακειμένους ὁ Ξάνθιππος ἐπελθὼν, καὶ τὸ ἰππικὸν αὐτῶν διὰ τῶν ἐλεφάντων τρέψάμενος, πολλοὺς μὲν 10 κατέκοψε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐζώρησε καὶ αὐτὸν τὸν Ῥηγοῦλον. D καὶ ἐν φρονήματι διὰ ταῦτα ἦσαν οἱ Καρχηδόνοι· τοὺς δὲ ἀλόγως περιέσωσαν, ἵνα μὴ καὶ οἱ παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρότερον ἔξ αὐτῶν ἀχμάλωτισθέντες κτανθῶσι. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τῶν ἐαλωκότων Ῥωμαίων ἐν θεραπείᾳ εἶχον, τὸν δὲ Ῥηγοῦλον ἐν 15 πάσῃ κακουχίᾳ πέποιητο, τροφὴν τε αὐτῷ ὅσον ἀποζῆν προσήγον, καὶ ἐλέφαντα προσέφερον συνεχῶς, ὅπως ἐπ' αὐτοῦ διηματούμενος μήτε τῷ σώματι μήτε τῇ διανοίᾳ ἤσυχάζοι. ἐπὶ σπγγὼν δὲ κακώσαντες οὕτως αὐτὸν εἰς δεσμωτήριον ἔδειντο.

Τοὺς δὲ σφετέρους συμμάχους οἱ Καρχηδόνοι δεινότητα 20 μετεχειρίσαντο. οὐ γὰρ ὑπερορῶντες ἀποδοῦναι αὐτοῖς ἢ προὔ- P I 392 πείσονται, ἀπέπεμψαν αὐτοὺς ὡς καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς οὐκ ἐς μικρὰν ἀποδώσοντες. ἐκέλευσαν δὲ τοῖς κομίζουσι σφᾶς εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον ἐκβιβάσαι καὶ λάθρα ἀποπλεῦσαι. καὶ τὸν Ξάν-

4 τῇ νίκῃ φρονοῦντες AB. 6 ὄνειδος A. 8 ὁ Ξάνθιππος
om C. 12 καὶ om A. 13 οὖν om A. 21 ἀπέπεμψαν A.
23 ἐμβιβάσαι A, ἐκβιάσαι B.

ciem deduxit, ubi et equitatus eorum et elephantes plurimum poterant. hic aliis temporibus quietus, exspectavit dum Romani castra negligenter tuerentur. elati enim victoria Xanthippum ut Graeculum, quo nomine per contemptum utuntur, nibili facientes securi agitabant. sic affectos Romanos adortus, eorumque equitatu per elephantes profligato, multos occidit, multos cepit, atque ipsum Regulum. qua victoria Carthaginienses etsi animos receperant, tamen captivos conservarunt, ne ii quoque quos pridem Romani ceperant occiderentur. ac caeteros quidem bene tractarunt, Regulum autem omnibus modis afflixerunt. nam et tantum cibi praebebant unde vitam sustentare posset, et continenter elephantum ad eum adducebant, a quo territus neque animo neque corpore conquisceret: denique post has vexationes eum in carcerem coniecerunt.

Suos etiam foederatos Carthaginienses crudelissime tractarunt. nam cum ea quae promiserant praestare non possent, eos dimiserunt, ut stipendia non multo post persoluturi. sed vectores eorum iusserunt, iis in deserta quadam insula expositis, clam discedere. Xanthippum alii

Θιππον δὲ οἱ μὲν φασὶ καταποντίσαι αὐτοὺς ἀποπλεύσαντι ἐπι-
 W II 60 πλεύσαντας, οἱ δὲ ναῦν ἀπὸ τοῦ δοῦναι παλαιὰν μηδὲν στείγουσαν,
 νόν καταπιπτόσαντας ἔξωθεν, ἴν' αὐτῇ ἐφ' ἑαυτοῦ καταποντι-
 σθῆ· τὸν δὲ γνόττα τοῦτο εἰς ἕτεραν ἐμβῆναι καὶ οὕτω διασω-
 θῆναι. ταῦτα δ' ἐποίησαν ἵνα μὴ δοκοῖεν πρὸς ἐκείνου σεσωσθαι· 5
 ἐνόμισαν γὰρ ἀπολωλότος αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν ἔργων δόξαν συνα-
 B πολέσθαι.

14. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἤλγον μὲν διὰ τὸ συμβάν, καὶ
 πλέον ὄτι τοὺς Καρχηδονίους ἐπὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν προσεδόκων
 πλευσῆσθαι. διὰ ταῦτα τὴν τε Ἰταλίαν ἐν γεννακῇ ἐποίησαντο, 10
 καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τῇ τε Λιβύῃ ὄντας Ῥωμαίους σπονοδῆ
 τοὺς ὑπάτους ἐπεμψαν, Μάρκον Αἰμίλιον καὶ Φούλβιον Πλατινον.
 οἱ ἐς Σικελίαν πλεύσαντες, καὶ φρονήσαντες τὰ ἐκεῖ, πρὸς Λι-
 βύην ὤρμηκισαν· καὶ χειμῶνι λεγθέντες κατηνέχθησαν ἐς Κόρ-
 σουραν· πορθήσαντες δὲ τὴν νῆσον καὶ φρονεῖ παραδόντες ἔπλιον 15
 C εὐθείας· κὰν τοῦτω ἰσχυρὰ ναυμαχία πρὸς Καρχηδονίους ἐγένετο.
 ἤγωνίζοντο γὰρ οἱ μὲν παντελῶς τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς οὐκείας
 ἐκβαλεῖν, Ῥωμαῖοι δὲ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας σφῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ
 ἀνασώσασθαι. ἀγχομάλως δὲ μωχομένων οἱ ἐν τῇ Ἀσπίδι ὄντες
 Ῥωμαῖοι κατὰ νότου τοῖς Καρχηδονίοις ἐξείργης ἐπέπλευσαν, 20
 καὶ ἀμφιβόλους αὐτοὺς καταλαβόντες ἐνίκησαν· καὶ μετὰ τοῦτο

3 καταπιπτόσαντας? αὐτῇ] αὐτῶ C. ἑαυτοῦ] ἑαυτῆς AC.
 4 τοῦτο] τοῦτον A. τοῦτο εἰς ἕτερον] τοῦ τοῖς ἑτέροις C.
 5 ἐκείνους C. 6 ἐνόμισαν — συναπολέσθαι om A. 10 πλεν-
 σείσθαι AB, ἀποπλευσείσθαι PW. διὰ δὲ? 12 immo
 Paetinum. 16 ἐγένετο A. 20 ἀπέπλευσαν C.

FONTES. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

submersum ab iis ferunt, abeuntem persecutis; alii navem ei datam
 veterem et ruinaram plenam, extrinsecus recens picatam, ut in ea per
 se submergeretur; quo is animadverso, alia navi conscensa evaserit.
 id vero factum ne ab illo conservati viderentur: putabant enim eo sub-
 lato etiam rerum gestarum gloriam una perituram.

14. Romanis ea clade maestis illud dolorem auxit quod Cartha-
 ginienses ad ipsam urbem navigaturos arbitrabantur, his duo causis et
 Italiam praesidiis munierunt, et consules M. Aemilium et Fulvium Plae-
 tinum [Paetinum] ad Romanos qui in Sicilia et Libya erant celeriter
 miserunt. qui cum Sicilia praesidiis firmata in Africanam navigarent, tem-
 pestate ad Corsuram [Cossuram] delati, vastata insula et praesidiis mu-
 nita perrexerunt. ac tum acre praelium in mari commissum est cum
 Carthaginensibus, hi enim annitebantur ut Romanos e sua ditione
 penitus eicerent, Romani vero ut suos ex hostili terra recuperarent.
 ancipiti pugnae eventu Romani qui Aspide [Clupeae] erant, a tergo
 Carthaginenses ex improvise adorti, utrinque circumventos vicerunt.

καὶ τῷ πεζῷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ εἶλον πολλούς· οὓς διὰ τὸν Ῥηγυῆλον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἄλόντας περιεσώσαντο. ἀρπαγὰς δέ τινας ποιησάμενοι ἐς Σικελίαν ἔπλεον. χιμῶνι δὲ περι- D
πιεσόντες καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες, οἴκοι ταῖς ναοὶ ταῖς περι-
5 σωθείσας ἀπέπλευσαν.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τὴν Κόρσουραν ἔλαβον καὶ ἐς Σικελίαν ἐπειραιώθησαν· καὶ εἰ μὴ τὸν Κολλατῖνον καὶ Γναῖον Κορνήλιον ἔμαθον πολλῶ προσπλέοντας ναυτικῶ, πῦσαν ἂν αὐτὴν ἐχειρώσαντο. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ναυτικόν τε ἄριστον ταχέως ἐξ- 10 ἤρπυσαν καὶ καταλόγους βελτίστους ἐπιποιήκυσαν, καὶ οὕτως ἐρρώσθησαν ὥστε τρίτῳ μηνί ἐς τὴν Σικελίαν ἐπανελθεῖν. πεντακοσιοστὸν δ' ἦν ἔτος ἀφ' οὐπὲρ ἡ Ῥώμη συνέστη. καὶ τὴν μὲν κάτω τοῦ Πανόρμον πόλιν οὐ χυλεπῶς εἶλον, τῇ δὲ ἄκρα προσεδρεύοντες ἐκακοπάθησαν, μέχρις οὗ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐπέλιπεν ἡ 15 τροφή. τότε γὰρ προσεχώρησαν τοῖς ὑπάτοις. οἱ δὲ Καρχηδό- P I 393
νιοι τὰς ναῦς αὐτῶν οἴκαδε πλεούσας τηρήσαντες εἶλον συχναῖς χρημάτων μιστάς.

Ἔπειτα Σιρουιλίως τε Καπιῶν καὶ Γάϊος Σεμπρόνιος ἔπατοι τοῦ μὲν Αἰλυβαίου πειράσαντες ἀπεκρούσθησαν, ἐς δὲ τὴν Λιβύην 20 ἐπειραιώθησαν, καὶ τὴν παραλλίαν ἐπόρθουν. ὡς δ' ἐκομίζοντο οἴκαδε, χιμῶνι ἐτέτυχον καὶ ἐβλάβησαν. διὸ νομίσας ὁ δῆμος

2 ἄλόντας] ὄντας C. 7 Κολλατῖνον] immo Καλατῖνον. 18 καπιῶν W, πῖων AB, πῖω C, Καπιῶν P. 19 περασάντες AC. 20 παράλιον C.

deinde Romani etiam pedestri praelio victores ceperunt multos; quos propter Regulum et conceptivos eius conservarunt. abactaque praeda in Siciliam redierunt. sed tempestate conflictati, multis amissis, cum reliquis navibus domum redierunt.

Carthaginienses autem et Corsuram receperunt et in Siciliam traiecerunt: ac nisi Collatinum [Calatinum] et Gnaeum Cornelium cum magna classe adventare cognovissent, eam totam subegissent. Romani enim optimam classem celerrime compararunt et electus fortissimorum virorum habuerunt, itaque firmati sunt ut tertio mense in Siciliam redirent. id factum anno ab urbe condita quingentesimo. ac Panormi urbem inferiorem facile ceperunt, sed in arcis obsidione difficultatibus conflictati sunt: donec praesidiarii commentu destituti consulibus deditionem fecerunt. Carthaginienses autem observatis navibus eorum domum redituris multas pecuniae plenas ceperunt.

Deinde Servilius Caepio et C. Sempronius consules Lilybaeo frustra tentato in Africam transvecti oram maritimam infestarunt: in reditu incommodum ex tempestate ceperunt. itaque populus existimans

ἔξ ἀπειρίας τῶν ναυτικῶν βλάβεσθαι, τῆς μὲν ἄλλης θαλάσσης ἀπέχεσθαι ἐψηφίσαντο, ναοὶ δ' ὀλίγαις τὴν Ἰταλίαν φρουρεῖν παρεσκεύαζον.

Τῷ δ' ἐπιγεγομένῳ ἔτι Πούπλιος Γάιος καὶ Ἀδρήλιος Σιρουίλιος εἰς τὴν Σικελίαν ἦλθον, καὶ ἄλλα τέ τινα κατεστρέ-
ψαντο καὶ Ἰμέραν· οὐ μόντοι τινὰ συνέλαχον τῶν ἐν αὐτῇ· νεκτὸς
B γὰρ αὐτοῦς οἱ Καρχηδόνιοι ἐξεκόμισαν. μετὰ δὲ τοῦτο Ἀδρήλιος
ναῦς τε παρὰ Ἱέρωνος ἐληφώς, καὶ ὅσοι τῶν Ῥωμαίων ἦσαν
ἐκεῖ συμπαραλαβῶν, ἐπλευσεν εἰς Λιπάραν, καὶ ἐν αὐτῇ χιλιάρ-
χον Κύντον Κάσιον καταλιπὼν προσεδρεύοντα μάχης ἄνευ,¹⁰
ἀπῆρεν οἴκαδε. Κύντος δὲ μὴ φροντίσας τῆς ἐντολῆς προσέμιξε
τῇ πόλει καὶ πολλοὺς ἀπέβαλεν. ὁ μόντοι Ἀδρήλιος μετὰ ταῦτα
ἐκείνους ἐλὼν πάντας ἀπέκτεινε καὶ τὸν Κάσιον τῆς ἀρχῆς
ἔβανσε.

W II 61 Καρχηδόνιοι δὲ τὰ δόξαντα τοῖς Ῥωμαίοις περὶ τοῦ νεκτι-¹⁵
κοῦ μαθόντες, ἐπεμφαν εἰς Σικελίαν, πᾶσαν ἐποιάζουσι τότε
ἐπύσαντες. καὶ ἕως μὲν ἄμφω παρῆσαν οἱ ἕπιτοι Καικίλιος
C Μείτελλος καὶ Γάιος Φούριος, ἡρμόνον· ὡς δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην
ἀπῆρεν ὁ Φούριος, κατεφρόνησαν τοῦ Μείτελλον καὶ πρὸς τὸ
Πάνορμον ἦλθον. ὁ δὲ Μείτελλος κατασκόπους ἐλάττειν μαθὼν²⁰
ἐκ τῶν πολέμιων, ἤθροισε τοὺς ἐν τῇ πόλει πάντας, καὶ διαλε-

1 τῶν ναυτικῶν] τὸ ναυτικὸν AC. 3 παρεσκεύαζον om AB.
4 immo Γάιος Ἀδρήλιος καὶ Πούπλιος Σιρουίλιος, vel, ut p. 159
v. 1, Ἀδρήλιος Γάιος καὶ Σιρουίλιος Πούπλιος. 9 κύντον
χιλιάρχον ABC. 10 προσεδρεύοντα B, προσεδρεύσαντα A,
προσεδρεύοντα PW. 15 τὰ δόξαντα om A. 17 ἐπέσαν-
τες ABC, ἐπέζοντες PW. καὶ κίλιος ABC. 18 φρούριος
ABC et Ducangii codices fere ubique.

detrimenta illa ex rei navalis imperitia capi, reliquo mari abstinere et Italiam duntaxat paucis tueri navibus decreverunt.

Anno sequenti P. Gaius et Aurelius Servilius in Siciliam profecti cum alia loca tum Himeram ceperunt, sed vacuum civibus, quos Carthaginienses nocte asportarant, post haec Aurelius navibus ab Hierone acceptis, et Romanis omnibus qui in insula erant assumptis, Liparam traiecit; ibique Q. Cassio tribuno militum relicto, qui eam sine pugna obsideret, domum rediit. sed Quintus mandato consulis neglecto urbem aggressus multos amisit. qua deinde Aurelius expugnata omnes occidit, et Cassio magistratum abrogavit.

Carthaginienses, decreto Romanorum de re navali cognito, classem spe totius Siciliae potiundi miserunt. ne dum ambo consules Caecilius Metellus et C. Furius aderant, quieverunt: sed cum Furius Romam redisset, Metello contempto ad Panormum accesserunt. Metellus, cognita exploratorum praesentia, omnibus qui in urbe erant convocatis pro con-

χθεις αυτοις ἀλλήλων λαβέσθαι σφίσιον ἐκέλευσε· και οὕτως ἕκα-
 στον ἀνακρήνων ὄστις τε εἴη και ὅ τι πράττοι, κατεφώρασε τοὺς
 πολεμίους. Καρχηδόνοι δὲ παρετάξαντο ὡς μαχομένοι, και
 Μέτελλος δεδιέναι προσεποιεῖτο. τούτου δ' ἐπὶ πλείους ἡμέρας
 5 γινομένου οἱ Καρχηδόνοι ἐφρονηματίσθησαν και προσέβαλλον
 θρασύτερον. και τότε ὁ Μέτελλος σημίον τοῖς Ῥωμαίοις ἤρε·
 κακ τούτου ἔξαπιναιώς ἐκείνοι κατὰ πάσας τὰς πύλας ἐπεκδρα- **D**
 μόντες ῥαδίως ἐκράτησαν, και ἐς στενὸν αὐτοὺς κατέκλεισαν,
 ὅστε μηκέτ' ἀναχωρῆσαι δι' αὐτοῦ δυνηθῆναι. στενοχωρούμενοι
 10 γάρ, ἅτε και αὐτοὶ πολλοὶ ὄντες και πολλοὺς ἐλέγματος ἔχοντες,
 ἐισαράττοντο. καν τούτω τὸ νατικὸν τὸ Λιβυκὸν προσπλεῖσαν
 αὐτοῖς γένητο φθορᾶς αἰτιώτατον. ἰδόντες γὰρ τὰς ναῦς ὤρη-
 σαν εἰς αὐτὰς και ἐμβάινειν ἐξεβιάζοντο, και οἱ μὲν εἰς τὴν θά-
 λασσαν ἐρέπιπτον και ἐφθείροντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἐλεγμάτων ἐμ-
 15 πελαζομένων ἀλλήλοις τε και τοῖς ἀνθρώποις ἀπέλλντο, οἱ δὲ
 ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐκτείνοντο, πολλοὶ δὲ και ζῶντες ἐάλωσαν
 ἄνδρες τε και ἑλέγματος. ἐπειδὴ γὰρ ἄνευ τῶν συνήθων σφίσιον
 ἀνδρῶν ὄντες ἤγραινοντο, κήρυγμα τοῖς αἰχμαλώτοις ὁ Μέτελλος **P I 394**
 ἐποιήσατο, σωτηρίαν και ἄδειαν τοῖς συλλαβοῦσιν αὐτοὺς διδοῦν·
 20 και οὕτως προσελθόντες τινὲς τοῖς σφῶν προσητάτοις, ἐκείνους τε
 διὰ τὴν συνήθειαν χειρώσαντο και τοὺς ἄλλους προσεπισπάσαντο.
 οὗς και εἰς τὴν Ῥώμην ἐκόμισαν ἑκατὸν ὄντας και εἰκόσιν, οὕτως
 αὐτοὺς τὸν πορθμὸν περιώσαντες. πῆθους πολλοὺς συνδήσαντες

2 κατεφώρασαν A. 7 τὰς om A. 9 δι' δ' C. 15 ἀπώ-
 λουτο A. • 17 τε om A. 20 προσελθόντες] προσιόντες αὐ-
 τούς B. τινὲς add AB.

tione edixit ut sese invicem prehensarent, et quemvis rogando quis
 esset quidque ageret, hostes deprehendit. Carthaginiensibus autem ad
 pugnam se parantibus per dies complures metu simulato effecit ut elati
 animis audacius moenia oppugnarent; signoque dato, Romanis subito
 portis omnibus erumpere iussis, facile vicit in angustias redactos. unde
 cum evadere non possent, in taptā et virorum et elephantorum multitu-
 dine turbabantur. sed interea classis Punica appellens exitii causa in
 primis eis fuit. nam dum naves conscendere contendunt, partim in mari
 perierunt, partim ab elephantis et sese et homines urgentibus conculcati
 partim a Romanis occisi sunt. capti etiam multi et viri et elephantēs.
 qui cum magistro sua non habentes exasperarentur, Metellus captivis
 qui eos cepissent salutem et impunitatem praeconio promitti iussit. sic
 illi mansuetissimis et votis captis etiam caeteros attraxerunt. qui 120
 numero sic per fretum Romam sunt traducti. dolia multa inter sese
 devixerunt, et lignis insertis ita distinxerunt ut neque separarentur

ἀλλήλοις καὶ ξύλοις διαλαβόντες σφᾶς, ὥστε μήτ' ἀπαρτῶσθαι σφᾶς μήτε συμπύπτειν, δοκοῦς ἐπ' αὐτῶν ἐπέτειναν καὶ ἔλην καὶ γῆν ἐπεφόρησαν, φράξαντές τε περίξ τὸ χωρίον, ὡς αὐτῇ τινε ἰοικέσαι, εἰς τοῦτο αὐτοὺς ἐπεβίβασαν, καὶ διεπόρθμευσαν οὐδ' **B** αἰσθανομένους ὅτι πλείον. ὁ μὲν οὖν Μίελλος οὕτως ἐνίκησεν, 5 ὁ δ' Ἀσδρούβας ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς σωθεὶς τότε ὕστερον ὑπὸ τῶν οἰκοὶ Καρχηδονίων ἐκλήθη καὶ ἀνισκολοπίσθη.

15. Οἱ Καρχηδόνιοι δὲ διεκηρελεύοντο τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τε τὰλλα καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τοῖς πρέσβεσι καὶ αὐτὸν τὸν Ῥηγοῦλον συνέπεμψαν, πᾶν δι' αὐτοῦ οἰηθέντες **10** κατορθωκέναι διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός. ὤρκεισάν τε αὐτὸν ἢ μὴν ἐπανήξειν. καὶ ὅς τά τε ἄλλα ὡς εἰς τῶν Καρχηδονίων ἐπρατε, καὶ οὔτε τὴν γυναῖκα εἰς λόγους ἐδέξατο **C** οὔτε τὴν πόλιν εἰσῆλθε, καὶ ταῦτα καλούμενος. ἀλλ' ἔξω τοῦ τείχους τῆς βουλῆς ἀθροισθείσης, ὡς ἔθος ἦν χρηματίζειν τῶν **15** πολεμίων τοῖς πρέσβεσιν, εἰσυχθεὶς εἰς τὸ συνέδριον εἶπεν "ἡμῶς ὧ πατέρες πρὸς ὑμᾶς Καρχηδόνιοι ἐπεμψαν (ἐκείνοι γάρ με ἐστάλκασιν, ἐπεὶ δοῦλος αὐτῶν νόμῳ πολέμου γιγνέμεται), καὶ ἀξιοῦσι μάλιστα μὲν καὶ τὸν πόλεμον λύσασθαι ἐπὶ συνθήκαις ταῖς δοκούσας ἄμφοῖν, εἰ δὲ μή, τῶν αἰχμαλώτων ποιήσασθαι ἄλλαγμα." **20**

3 περίξ om A. 5 αἰσθανομένους A. 6 ἀσδρούβας A, qui sic solet. 7 οἰκοὶ add A. 8 Οἱ Καρχηδόνιοι — 16 τοῖς πρέσβεσιν Dionis excerptum Ursinianum 149. cf. quod A. Maius p. 541 Dionis tribuit excerptum Planudeum 43. 10 δι' δ' C. 11 κατορθωκέναι AC, κατορθωκίαι PW.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 149, et fragmentum libri undecimi apud grammaticum περί συντάξεως in Bekkeri Anecd. p. 140 v. 20.

ueque coirent: eaque trabibus constrata, sarmentis et terra ingesta, circumseporunt, ut structura illa stabuli instar esset; in eamque introductos sine sensu uavigationis traiecerunt. hac victoria potito Metello Hasdrubal dux tum quidem evasit, sed post doni a Carthaginensibus accusatus atque in crucem actus est.

15. Carthaginenses cum aliis de causis tum ob captivorum multitudinem Romam legatos miserunt, adiuncto Regulo, quem propter virtutem et auctoritatem nihil non impetratum arbitrabantur, inreirando obstrictum ut rediret. is et aliis in rebus se pro Carthaginense gessit, neque uxorem ad colloquium admisit, ueque urbem, quamvis vocaretur, ingressus est. sed senatu extra urbem coacto (ita enim respondero legatis hostium moris erat) in concilium introductus dixit "uos, patres conscripti, Carthaginenses ad vos miserunt (nam ego quoque iure belli servus eorum factus sum), potentes in primis ut pax his conditionibus, quas utriusque probaveritis, fiat: sin id nolitis, ut saltem captivi permu-

ταῦτα εἰπὼν μετέστη μετὰ τῶν πρέσβειων, ὡς ἂν καθ' ἑαυτοῦς οἱ Ῥωμαῖοι βουλευσάντων. κεινόντων δὲ αὐτὸν τῶν ἐπάτων συμμετασχῆν σφίσι τῆς διαγνώμης, οὐ πρὶν ἐπίσθῃ πρὸ τοῦ D
 5 ἐπιτραπῆναι παρὰ τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ τίως μὲν ἐσιώπα·
 5 ἐπεὶ δ' οἱ βουλευταὶ εἰπεῖν αὐτὸν γνώμην ἐκείνον, εἶπεν “εἰμι
 μὲν εἷς ἐξ ὑμῶν ὡ πατέρες, κἄν μεριάκις ἄλλῳ· τὸ μὲν γὰρ σῶ- W Π 62
 μά μου Καρχηδονίων, ἣ δὲ ψυχὴ μου ὑμέτερα ἐστίν· ἐκεῖνο μὲν
 γὰρ ὑμῶν ἠλλοτριώται, ταύτην δὲ οὐδεὶς θύναται μὴ οὐχὶ Ῥω-
 μαιῶν εἶναι ποιῆσαι· καὶ ὡς μὲν ἀλχημίλωτος Καρχηδονίοις προσ-
 10 ἦκω, ἐπεὶ δ' οὐκ ἐκ κακίας ἀλλ' ἐκ προθυμίας ἔδυστήχησα, καὶ
 Ῥωμαῖός εἰμι καὶ φρονῶ τὰ ὑμέτερα. καὶ οὐδ' ἐξ ἐνὸς τρόπου
 λυσιστελεῖν ὑμῖν τὰς καταλλαγὰς νομίζω.”

Ταῦτα ὁ Ῥηγοῦλος εἰπὼν καὶ τὰς αἰτίας προσέθηκε δι' ἧς
 τὰς συμβάσεις ἀπηγόρευε, καὶ ἐπήγαγεν ὡς “οἶδα μὲν ὅτι μοι
 15 προὔπτος ἔλεθρος πρόκειται· ἀδύνατον γὰρ λαθεῖν αὐτοῦς ἅ
 συμβούλευσα· ἀλλὰ καὶ οὕτως τῆς ζυμαντοῦ σωτηρίας τὸ κοινῆ P I 395
 συμφέρον προτίθιμι. εἰ δὲ τις φήσῃ, τί οὖν οὐκ ἐκδιδράσκει
 ἢ ἐνταῦθα καταμένεις; ἀκούσεται ὅτι δμώμοκα αὐτοῖς ἐπανήξιν,
 καὶ οὐκ ἂν παραβιβαίην τοὺς ὄρκους, οὐδ' εἰ πρὸς πολέμιους γυβ-
 20 ρασαι, καὶ δι' ἄλλα, μάλιστα δὲ ὅτι τὸ δεινὸν ἐμπεδορκήσας

3 οὐ πρὶν — 4 Καρχηδονίων ο Dionis libro undecimo, apud gram-
 maticum περὶ συντάξεως in Imm. Bekkeri Anecd. p. 140 v. 20.
 4 παρὰ τῶν καρχηδονίων ἐπιτραπῆναι AB. ἐσιώπησεν A.
 8 ὑμῶν om B. δ' B. 11 τὸ ὑμέτερον C. οὐδ' οὐκ A.
 13 ταῦτα] καὶ ταῦτα B. 15 προὔπτος μοι ἔλεθρος A.

tentur.” haec locutus cum legatis secessit, ut Romani soli deliberarent. cum autem a consulibus interesse deliberationi iuberetur, non paruit priusquam id Carthaginienses permisissent, ac tacitus assidens, cum sententiam rogaretur, ait “ego, patres conscripti, si vel milies captus fuero, vestrum unus sum. nam meum corpus penes Carthaginienses est, animus vero meus vobiscum. et illud quidem alienatum a vobis: hic, quo minus Romanorum sit, efficere nemo potest. et ut captivus ad Carthaginienses pertineo: cum autem nulla improbitate sed rei bene gerendae studio cladem acceperim, Romanus sum, vobisque consultum cupio. et pacificationem nullo modo e re vestra esse duco.”

His dictis, suaeque sententiae rationibus adductis, subiecit, scire se haud dubium exitum sibi instare: neque anim Carthaginiensibus clam esse posse quid suaserit. sed sic quoque rei publicae commodum privata incolumitate sibi esse antiquius. quod si quis dixerit cur non aufugiat aut Romae maneat, ei se responsurum, se iureiurando reditum promississe: id se hostibus etiam cum ob alia servaturum esse, tum quod

μὲν μόνος πείσομαι, ἂν δ' ἐπισηκῆσω, πᾶσα ἡ πόλις ἀναπλησθήσεται."

Ἡ γερουσία δὲ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἔνεκεν καὶ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀντιδοῦναι προτιθέμετο. γινούσων τούτου αὐτός, ἵνα μὴ τὸ συμφέρον δι' αὐτὸν καταπρόβωται, 5 ἐπλάουτο πεπωκίναι φάρμακον δηλητήριον, καὶ μέλλειν πάντως B δι' αὐτοῦ ἀπολέσθαι. καὶ οὔτε ἡ σύμβασις γέγονεν οὔτε τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀμοιβή. ἀπώντος δ' αὐτοῦ σὺν τοῖς πρέσβεισιν ἀντιλάβοντο ἄλλοι τε καὶ οἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή· οἱ δ' ἔπειτοι μήτ' ἐθίλοντα καταμεῖναι αὐτὸν ἐκδώσειν ἔφασαν, μήτ' ἀπώντά 10 κατασχῆν. καὶ οὕτω προτιμήσας μὴ παραβῆναι τοὺς ἕρκους ἀνεκομισθή. καὶ αἰκισθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἡ γήμη λέγει, ἀπέθανε. τὰ γὰρ βλέφαρα αὐτοῦ περιτιμόντες, καὶ χρόνον τιὰ ἐν σκότει καθιέρξαντες, εἴτα εἰς σκεῦός τι σύμπλεκτον κέντρον πανταχόθεν ἔχον ἐμβαλόντες αὐτὸν καὶ τρέψαντες πρὸς τὸν ἥλιον, 15 οὕτως ὑπὸ κακοπαθείας καὶ ἀγρυπνίας μὴ δυνάμετόν πη κλιθῆναι C διὰ τὰ κέντρα, διέφθειραν. ἂν πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς πρώτους τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων παρέδοσαν τοῖς ἐκείνου παισὶ καὶ ἀνταίχισασθαι καὶ ἀνταποκτιναί.

Τοὺς δ' ὑπᾶντος ἐς τὴν Λιβύην στρατιώσασθαι ἐψηγίσαντο 20 τὸν τε Γάϊον Ἀτίλιον τὸν τοῦ Ῥηγοῦλου ἀδελφὸν καὶ τὸν Μάλλιον τὸν Λούκιον. οἱ ἐς τὴν Σικελίαν ἐλθόντες τῷ Λιλυβαίῳ

7 δι' ὑπ' AB.
τὸν ἀτίλιον B.

21 ἀτίλιον C, Ἀτίλιον PW, τὸν ἀτίλιον A,

servata fide solus aerumnam passurus esset, violata, tota civitas periu-
rii crimine obstringeretur.

Senatu autem salutis illius causa tum ad pacem faciendam tum ad permutandos captivos parato, ne a ratione utilitatis sua causa decederent, venenum sibi datum esse finxit, ex quo omnino periturus esset. ita neque pace neque captivorum permutazione facta, cum eum cum legis abeuntem praeter alios uxor et liberi retinerent, consules neque manere volentem dedituros neque abiturum detenturos esse dicerent, iurandae religione privatis affectibus anteposita discessit. et a Carthaginiensibus excruciatum, ut fama est, interit. nam palpebris praecisis eum aliquosmodi in tenebris concluserunt, deinde in vas quoddam refer-
tum stimulis coniectum et ad solem conversum doloribus et vigiliis, cum nusquam inclinare se posset, peremerunt. quibus Romani auditis principes captivorum eius liberis vicissim et excruciatos et uecandos tradiderunt.

Consulibus C. Atilio, Reguli fratri, et L. Manlio bellum Africanum decreverunt. qui cum in Sicilia Lilybaeam oppugnarent, et fossae

προσέβαλον, καὶ τὸ μέρος τῆς τάφρου συγχῶσαι εἰς τὴν τῶν μηχανημάτων προσαγωγὴν ἐπέχειρσαν. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ὑποφύσσοντες τὸν χοῦν ὑπέιλκον. ἐπεὶ δ' ἤλαττοῦντο τῇ πολυχειρίᾳ, τῆχος ἕτερον ἔνδον μηχανοειδὲς ὠκοδόμησαν. καὶ οἱ μὲν ὑπονόμους ὑπὸ τὸν κύκλον ἐργάζοντο, ὅπως κατὰ τὸ δάκνικον αὐτῶν ἐξήσαντος τοῦ τείχους ἰσπίσωσιν· οἱ Καρχηδόνιοι δὲ ἀντοφύσσοντες πολλοὺς μὲν ἀγνοοῦντας τὸ γινόμενον ἐκδεχόμενοι ἔκεινον, πολλοὺς δὲ καὶ πῦρ ἐν φρυγάνοις εἰς τὰ θρύγματα ἐμβalόντες ἐφθειρον. ἐπεὶ δὲ τινες τῶν συμμάχων, τῇ τε παρατάσει τῆς πολιορκίας ἀχθόμενοι καὶ τῷ μὴ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐντελῆ καταβάλλασθαι, προδοῦναι τὸ χωρίον τοῖς Ῥωμαίοις διακηρυκούντο, ἐφώρασεν ὁ Ἀμιλκας τὸ βουλευόμενον, οὐκ ἐξέστην δέ, ἵνα μὴ πολεμώσῃ αὐτοῦς· χρήματα δὲ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν πάρασχόν καὶ τῷ πλῆθει προσυποσχόμενος ἕτερα, οὕτως αὐτοὺς ὠκείωσατο ὥστε μηδ' ἀρήσασθαι τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τελευταίους πρόσβυς ἐπιανότιος ἀπόσασθαι. οἱ πρὸς τοὺς ὑπάτους αὐτομολήσαντες γῆν τε ἐν Σικελίᾳ καὶ ἕτερ' ἄττα ἔλαβον.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ οἴκοι Καρχηδόνιοι πέμπουσιν Ἀρδίβαν σὺν ναοῖς πλείστοις εἰς τὸ Λιλύβαιον σίτον ἀγοράσαι καὶ χρήματα. καὶ ὅς χειμῶνα ἐπιτηρήσας ἰσοπέλει. κακ τοῦτον καὶ ἄλλοι συχοὶ καταιερίν ὁμοίως ἐτόλμων· καὶ οἱ μὲν ἐπέτυχον, οἱ δὲ ἀπώλλυντο.

2 ἐπέχειρσαν C. 3 ἤλαττοῦντο A. 7 ἀγνοοῦντας A, ἀγνοῦντας PW. 8 ἐμβalόντες A. 13 πολεμώσῃ A. 17 ἐφώρασα B, ἕτερα τς C, ἕτερα A. 19 Ἀρδίβαν] consentit Diodorus exc. lib. 24 1, si eius verba sic transposueris μετὰ τοῦ Ἀτάροβον· καὶ ἀνεθάρσασαν. Polybins 1 42 eadem fere de Hannibale narrat. 21 ἐτόλμων C. 22 ἀπώλλυντο C, ἀπώλλυντο A, ἀπόλλυντο PW.

partem ad machinas adducendas explere aggressi essent, Carthaginienses subterfodientes terram subtraxerunt. sed cum operarum multitudinem vinccerent, alium murum intus innatum struxerunt. Romanis autem cuniculos subter muros agentibus, ut his in cavernas desidentibus irruerent, Carthaginienses contra fodientes multos id ignorantes exceptos trucidarunt, multos igni sarmentis iniecto in fossis cremarant. sed cum quidam e sociis, moram obsidionis et stipendia non integra numerata aegre ferentes, de oppido prodendo cum Romanis agerent, Hamilcar eo consilio animadverso sed dissimulato, ne illi palam deficerent, pecunia magistratibus data, multitudini promissa, sic eos reconciliavit ut proditionem non infitianti postremos legatos redeuntes non reciperent. qui ad consules profugi, agro in Sicilia et aliis rebus donati sunt.

Carthaginienses qui domi erant his auditis Ardebam [Adherbalem] cum plurimis navibus frumentum et pecunias Lilybaeum advehentibus miserunt. is tempestate observata appulit. quod deinde alii plurimi imitari ausi partim successum habuerunt partim perierunt.

Ἔως μὲν οὖν ἄμφω παρῆσαν οἱ ἕπατοι, Ἰσπαλιῆς οἱ ἀγῶ-
 νες ἐγίνοντο· νόσου δὲ καὶ λιμοῦ τρυχόντων αὐτούς, καὶ τοῦ
 ἑτέρου οἴκαδε διὰ ταῦτα σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν στρατιώταις ἀνα-
 χωρήσαντος, Ἀμίλκας θαρρήσας ἐπεξήει καὶ τὰς μηχανὰς ἐπι-
 πίμπρα καὶ τοὺς ἐπαμένοντιαις αὐταῖς ἐγθεῖρε, καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ δ
 B ἐκ τοῦ Ἀρσιπάνου ὁρμωμένη τὰ τε ἐπιτήδεια κομίζεσθαι τοὺς Ῥω-
 μαίους ἐκώλυε καὶ τὴν αὐτῶν συμμαχίδα κατέριχε, καὶ ὁ Ἀρδί-
 E βας ποτὲ μὲν τῆς Σικελίας ποτὲ δὲ τῆς Ἰταλίας τὰ παράλια ἐκε-
 ρεν· ὅθεν οἱ Ῥωμαῖοι ἐν ἀπορίᾳ κατέστησαν. τῶς μῆνοι
 Λούκιος Ἰούνιος ἠτοίμαζε ναυτικόν, Κλαύδιος δὲ Πούλχος εἰς 10
 τὸ Αἰλίβαιον ἐπιχειρεῖς καὶ τρίτεις πληρώσας συνέλαβε δι' αὐ-
 τῶν Ἄννωνα τὸν Καρχηδόνιον ἐκπλέοντα πενήτηρι· καὶ παράδει-
 γμα τοῖς Ῥωμαίοις τῆς κατασκευῆς τῶν νηῶν ἐγένετο.

Πολλῶν δὲ τοῦ ναυτικοῦ κινδυνεύοντος ἰβαρένοντο οἱ
 C Ῥωμαῖοι τῇ συνεχεῖ τῶν νεῶν φθορᾷ· ἄνδρας γὰρ σχινοὺς καὶ 15
 χρήματα πλείστα ἐν ταύταις ἀπώλλουσιν· οὐ μῆνοι γε καὶ ἐνέδο-
 σαν, ἀλλὰ καὶ τινα φθειζόμενον περὶ καταλαγῶν πρὸς Καρχη-
 δονίους ἐν τῇ βουλῇ διεχρήσαντο, καὶ λεχθῆναι δικάτορα ἐψη-
 φίσαντο. καὶ δικάτωρ μὲν ὁ Κολλατῖνος ἐλέχθη, ἱππάρχῃσι
 δὲ ὁ Μέτελλος· οὐδὲν δὲ μνήμας ἐπραξάν ἄξιον. ἐν ᾧ δ' ὁ 20
 Κολλατῖνος δικάτωρ ἐλέγετο, ἐν τούτῳ τὸν Ἑρκα παρσιτήσατο
 ὁ Ἰούνιος, καὶ ὁ Καρθάλων κατέσχεν Ἀγίδυλον καὶ ἔξωργισε
 τὸν Ἰούνιον.

4 ἐπεξήλθε B. 6 τοὺς] καὶ τοὺς B. τοῖς Ῥωμαίοις A.
 15 νεῶν AB, qui supra νηῶν: νηῶν PW. 19 et 21 Κολλατῖνος,
 ut supra, pro Καλατῖνος. 20 prius δὲ] δὲ γε A. δ' ὁ A, δὲ PW.

Dum ambo consoles aderant, aequo Marte pugnabatur: sed cum morbo et fame premerentur, iisque de causis alter suos milites domum reduceret, Hamilcar erumpere ausus machinas incendit, defensores earum occidit; et equitatu Drepano emisso, Romanos pabulatione et commentu prohibendo, eorumque socios infestando, Ardeba [Adherbale] interim alias Siciliae alias Italiae oram populante, ad summam inopiam redegit. sed Lucio Iunio classem parante Claudius Polcher Lilybaeom prope ablit; et militibus in naves impositis Hanuonem Carthaginiensem in quinque-remi navigantem comprehendit: unde Romani exemplum fabricandarum navium petiverunt.

Sed cum classes saepe periclitarentur, Romani, quanquam crebro tot navium, in quibus multi viri et pecuniae erant, interitu dolebant, tamen non cesserunt, sed quendam in senatu de pace cum Carthaginiensibus facienda locutum occiderunt. et dictatorem dixerunt Collatinum [Calatinum], magistrum equitum Metellum: nihil tamen memorabile geaserunt. interea Iunius Erycem subegit, et Carthalo Aegithalo potitus Iunium cepit.

16. Τῷ δ' ἕξῃς ἔτι Λυρήλιος Γάιος καὶ Σερουίλιος Πού-
πλιος τὴν ἀρχὴν λαβόντες τὸ τε Λιλύβαιον καὶ τὸ Δρέπανον ἰλύ-
πον καὶ τοὺς Καρχηδονίους τῆς γῆς ἀπέργον καὶ τὴν αὐτῶν D
συμμαχίδα κατέκειρον. ὁ οὖν Καρχάλων πολυτρόπως ἐπιχειρή-
σας κατ' αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ἔγνωσεν, εἰς Ἰταλίαν ὤρμησεν, ἔν'
οὕτω τοὺς ἑπάτους μεταγάγη ἐκεῖ, ἢ τίως τὴν χώραν κακώσῃ καὶ
πόλεισ ἀιρήσῃ. ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθά τι αὐτῷ προσεχώρησε· τὸν
γὰρ στρατηγὸν τὸν ἀστυνόμον μαθὼν πλησιάζοντα, εἰς Σικελίαν
ἀπέπλευσεν. ἔνθα τῶν μισθοφόρων στασιασάντων διὰ τὸν μι-
10 σθόν, συγγαὸς μὲν ἐς νήσους ἐρήμους ἐκβιβάσας κατέλειπε, πολ-
λοὺς δὲ καὶ ἐς τὴν Καρχηδόνα ἀπέστειλεν. ὁ γνόστις οἱ λοιποὶ
ἐγνανάκησαν καὶ νεωτερίσκειν ἔμελλον. ὢν Ἀμιλκιος, διαδεξάμε-
τος τὸν Καρχάλωνα, πολλοὺς μὲν νυκτὸς κατέκοψε, πολλοὺς δὲ P I 397
καὶ κατεπότιωσεν. ἐν τοσοῦτῳ δ' οἱ Ῥωμαῖοι φιλίαν ἀίδιον πρὸς
15 Ἱέρωνα διεπράξαντο, καὶ προσαγῆκαν ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐπετίως
ἐλάμβανον.

Τῷ δ' ἕξῃς ἔτι τοῦ θαλαττίου πολέμου δημοσίῃ μὲν οἱ
Ῥωμαῖοι ἀπέλαχοντο διὰ τὰς ἀιτηχίας καὶ διὰ τὰ ἀναλώματα, ἰδίᾳ
δέ τινες νῆας αἰτήσαντες; ὥστ' ἐκείνους μὲν ἀποκατωστῆσαι, τὴν
20 λείαν δὲ οἰκωύσασθαι, ἄλλα τε τοὺς πολεμίους ἐκάκωσαν, καὶ
ἐς Ἰππῶνυ Λιβυκὴν πόλιν ἐσπλευσαντὲς τὰ τε πλοῦα πάντα καὶ
πολλὰ τῶν οἰκοδομημάτων κατέπρησαν. τῶν δ' ἐπιχωρίων τὸ

6 ἢ AC, εἰ. PW.
τῶς PW.

10 ἐμβιβάσας A.

15 ἐπετίως A, ἐπε-
τίως PW.

Fontes. Cap. 16. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

16. Sequenti anno C. Aurelius et P. Servilius magistratu iuito Lilybaeum et Drepanum infestantes terra Carthaginienses prohibuerunt eorumque socias civitates afflixerunt. Carthalo cum varia rationibus contra eos tentatis nihil effecisset, in Italiam abiit, ut aut consulis eo traduceret, aut interea agros vastaret et urbea caperet. sed ne ibi quidem ei quicquam successit: nam cum praetorem urbanum adventare didicisset, in Siciliam rediit. ubi cum conducticius miles ob stipendium tumultuaretur, multos in desertis insulula expositos reliquit, multos Carthaginem misit. quo caeteri cognito indignati res novas apectabant, sed Hamilcar, successor Carthalonis datus, multos eorum noctu occidit, multos in mari demersit. interea Romani perpetuam cum Hierone amicitiam sanxerunt, remissis tributis annuis.

Sequenti anno bello navali propter crebras clades et impensas Romani publice abstinerunt; sed quidam privatim navibus postulata quas restituerent et praedam sibi vindicarent cum alia clades hostibus intulerunt, tum Hipponem urbem Libycam ingressi uavigia omnia et multas aedes cremarunt. et cum cives portus aditum catenis clausissent,

B στόμι τοῦ λιμένος διαλαβόντων ἀλύσειν, ἐν περιστάσει ἐγένοντο, σοφία δὲ καὶ τήχῃ περιεγίνοντο. σπουδῇ γὰρ ταῖς ἀλύσεισι προσπιόντες, ἐπεὶ προσάψασθαι αὐτῶν ἔμιλλον οἱ ἔμβολοι τῶν νηῶν, μετίστησαν ἐς τὰς πρύμνας οἱ τοῦ πληρώματος, καὶ οὕτως αἱ πρῶραι κορησιθεῖσαι ἐπιρῆραν τὰς ἀλύσεις, αὐτὸς δ' ἐς τὰς 5 πρῶρας αὐτῶν μεταπηδησάντων αἱ πρύμναι τῶν σκαφῶν ἐπιτωρίσθησαν. καὶ διεξέδρομον, καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τὸ Πάνορμον

W II 64 ναοὶ Καρχηδονίους ἐνίκησαν.

Οἱ δ' ἔπατοι, Μέτελλος μὲν Καικίλιος περὶ τὸ Λιλύβαιον ἦν, Νουμέριος δὲ Φάβιος τῷ Λρεπάνῳ προσήδρευε καὶ λαμβού-¹⁰ λινσε τῆ νησίδι τῆ Πελιάδι κολουμένη, προκατελημμένη παρὰ **C** Καρχηδονίων, στρατιώτας πέμψας νυκτός, οἱ τοὺς φρουροὺς κτείναντες τὴν νῆσον εἴλον. ὁ μισθὸν Ἀμίλκας ἔωθεν τοῖς διαβεβηκόσω ἐπέθετο· οἷς οὐκ ἔχων ἀμῦναι ὁ Φάβιος τῷ Λρεπάνῳ προσέμιξεν, ὡς ἡ τὴν πόλιν δεῖ ἔρημίαν αἰρήσων ἢ τῆς νῆσου τὸν ¹⁵ Ἀμίλκην ἀπάξων. καὶ ἠνύσθη τὸ ἔν· φοβηθεὶς γὰρ ὁ Ἀμίλκας ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τεῖχος. καὶ ὁ Φάβιος τὴν Πελιάδα κατέλαχε, καὶ τὸ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἡπείρου στενὸν καὶ τεναγῶδες τρυγάνον συγχώσας ἡπείρωσε, καὶ ῥῆον προσηπολέμει τοῦ τεύχους ἐκτείνωντος ἀσθενεστέρον. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι συχνὰ παρελύπον ἀν-²⁰ **D** τοὺς εἰς Σικελίαν τε περιπλέοντες καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν περιούμνιοι. τοὺς δ' αἰχμυλώτους ἀλλήλων ἄνδρα ἀντ' ἀνδρὸς ἡλλά-

6 ἐπιτωρίσθησαν A, μετωρίσθησαν PW. 7 περὶ παρὰ B.
8 ἐνίκησε A. 9 καὶ κίλλιος ABC. 20 ἀσθενεστέρον. καὶ
of] "videtur mutilus hic locus" WOLFIIUS: "sic tamen omnes mss"
DESCANGIUS.

ex magno periculo arte et fortuna evaserunt. nam festinanter in catenas inveci, cum eas rostra navium iamiam attingerent, in puppes transierunt: ita prorae levatae catenas superarunt: cumque rursus in proras transilissent, puppes levatae sunt. sic elapsi postea ad Panormum Carthaginienses navali praelio vicerunt.

Consulum alter Caecilius Metellus ad Lilybaenam fuit, alter Numerius Fabius Drepanum obsedit et insulae Columbariae a Carthaginiensibus praecoccupatae noctu missis militibus est insidiatus. qui occiso praesidio insulam occuparunt. cum autem Hamilcare mane contra illos profecto Fabius illis opem ferre non posset, Drepanum invasit, ut aut urbem per ducis absentiam caperet aut illum ab insula abstraheret. horum alterum ei successit: Hamilcar enim territus in munitionem se recepit. Fabius Columbariam tenuit, et angustias paludesque interioras aggeribus continenti innoxit. ita facillior facta oppugnatio, cum ibi murus esset infirmior. Carthaginienses autem eis crebra detrimenta inferebant, nunc in Siciliam nunc in Italiam traiciendo. captivos viritum permuta-

ξαντο· τοὺς δὲ λοιπούς, ἐπεὶ μὴ ἦσαν ἰσοπληθεῖς, ἀργυρίου οἱ Καρχηδόνιοι ἐκομίσαντο.

Ἐκτοτε δὲ διάφοροι μὲν ὑπάτευσαν, οὐδὲν δὲ ἱστορίας ἐπραξαν ἄξιον· μέγιστον γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι ἐσφάλλοντο ὅτι κατ' ἐπιαντῶν ἄλλους εἰθ' ἑτέροισ ἀρχοντας ἐπέμπον, ἄρτι δὲ τὴν στρατηγίαν μανθάνοντος τῆς ἀρχῆς ἔπαυον, ὥσπερ εἰς ἄσκησιν σφᾶς ἀλλ' οὐκ εἰς χρῆσιν αἰρούμενοι.

Οἱ Γαλάται δὲ τοῖς Καρχηδονίοις συμμοχούντες, καὶ μισοῦντες αὐτοὺς ὅτι κακῶς μετεχειρίζοντο σφᾶς, φρουρίον τινὸς 10 φυλακὴν ἐμπιστευθέντες, τοῖς Ῥωμαῖοις αὐτὸ προήκοντο ἐπὶ χρεῖ- P I 398
μασι. μεταστάντις δὲ ἀπὸ τῶν Καρχηδονίων Γαλάτας καὶ ἄλλους τῶν σφῶν συμμάχων τινὰς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ μισοσφορᾷ προσελάβοντο, μῆτις προὔτερον τρέφοντες ξενικόν. τοῖσι οὖν ἐπιυφόμενοι, καὶ ὅτι οἱ τὰς ναῦς ἔχοντες ἰδιωτῶν τὴν Λιβύην 15 ἐπέβησαν, οὐκέτι ἀμελεῖν τῆς θαλάσσης ἤθελον, ἀλλὰ καὶ αἰθίς ναυτικὸν συνιστήσαντο.

17. Καὶ Λουτάτιος Κατύλος ὑπάτος ἤρθε, καὶ τούτῳ συνέξεπέμφθη Κέντος Οὐαλλέριος Φλιάκος ἀστυνομῶν. οἱ ἐς Σικελίαν ἐλθόντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν τῷ Λεπανάῳ 20 προσέβαλον, καὶ τι τοῦ τείχους κατήρηναν· καὶ εἶλον ἂν αὐτό, εἰ μὴ τοῦ ὑπάτου τρωθέντος περὶ ἐκεῖνον οἱ στρατιῶται ἀπαγο- B
λήθησαν. κὰν τούτῳ μαθόντες τοὺς πολεμίους οἴκοθεν ἤκειν

3 δ] μὲν A. 5 δ] τε A. 18 φλάκος B. 19 alterum
κατὰ add A.

Fontes. Cap. 17. *Dionis Historiae Romanae libri deperdit.*

runt: caeteros, quia tantum numerum non habebant, Carthaginenses pecunia redemerunt.

Ab eo tempore diversi consules fuerunt, sed nihil historia dignum gesserunt, nam illud maximo detrimento Romanis fuit, quod duces quotannis mutabant, eosque qui imperatoria munia adhuc discabant revocabant, quasi non rei gerendae sed exercendi causa ablegatos.

Galli Carthaginensibus sociis infensi, quod ab eis male acciperentur, praesidium quoddam suae fidei commissum Romanis pecunia prodiderunt; ab eisque una cum aliis qui a societate Carthaginensium defecerant stipendio conducti sunt, cum prius peregrinum alere militem Romani non consuevissent, his froti et classe privatorum hominum Africam infestantem mare diutius negligere nolentes denuo naves compararunt.

17. Lutatio Catulo consuli designato collega adianctus est Q. Valerius Flaccus praetor, qui in Siciliam profecti et terra msrique Drepanum aggressi partem muri deiecerunt: oppidumque cepissent, nisi consule vulnerato milites circa illum occupati fuissent. Interea cognito ho-

Zonarae Annales II.

ναυτικῶ πλήθει, Ἄννωνος ναυαρχοῦντος, πρὸς ἐκείνους ἐπιράποντο. καὶ ἀντιπαρωματιζαμένων αὐτῶν ἄστρον τι λαμπαδῶδες ἔπιρθεν τῶν Ῥωμαίων φανὲν ἐξ ἀριστερᾶς εἰς τοὺς Καρχηδόνιους ἀρθεὶν ἐγκατέσκηψεν. ἐγένετο δ' ἡ ναυμαχία καὶ ἐπ' ἀμφοῖν καρτερὰ, δι' ἄλλα τε καὶ ἵνα οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ἐς τελείαν ἀπόγνωσιν τοὺς 5 Ῥωμαίους τοῦ ναυτικοῦ καταστήσωσιν, οἱ δ' ἵνα καὶ τὰς προτέρας ἀνακαλέσωσιν συμφορὰς. ὁμοῦ δ' οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν C νίκην ἔφαρτο· τὰ γὰρ τῶν Καρχηδονίων σκάφη, φορτία φέροντα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οἶτον καὶ χρήματα, ἔβυρύνοντο.

Ἄννων διαφρυγῶν εἰς τὴν Καρχηδόνα ἤπιεθθῆ. 10 οἱ Καρχηδόνιοι δὲ θυμῶ ληθθέντες καὶ φόβῳ τὸν μὲν ἀνεσταύρωσαν, πρέσβεις δὲ πρὸς εἰρήνην τῷ Κατύλῳ πελόμασι. καὶ τῷ πρὸς βουλῆς ἦν τὸν πόλεμον καταλύσασθαι, εἶτι ἐπ' ἐξόδοφ οὐσης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς οὔτε δι' ὀλίγου ἐξαιρήσειν τὴν Καρχηδόνα ἤλπιζεν οὔτε τοῖς διαδόχοις τὴν δόξαν τῶν ἑαυτοῦ πόρων καταλι- 15 πειν ἤθελε. διὸ ἀνακιοχὴν ἐποίησατο, καὶ χρήματα καὶ οἶτον W II 65 D καὶ ὁμήρους αὐτῷ δόντες, ἵν' ἐς τὴν Ῥώμην πρεσβεύσωσιν ἐπὶ τῷ τῆς Σικελίας τε αὐτοῖς πάσις ἐκσιῆναι Ῥωμαίοις καὶ πάσας τὰς πέριξ νήσους ἐκλιπεῖν καὶ μήτι τῷ Ἰέρῳσι πολεμῖν καὶ χρήματα τὰ μὲν ἅμυ τῷ σπέσασθαι δοῦναι τὰ δὲ καὶ ὕστερον, καὶ 20 τοὺς μὲν ἐκείνων ἀτομόλους καὶ αἰχμυλώτους προῖκα ἐκπέμψαι, τοὺς δ' ἑαυτῶν πρῆσθαι.

6 καταστήσωσιν ABC, καταστήσασιν PW. 7 ἀνακαλέσωσιν B.
10 Καρχηδόνα] καρχηδονίων AC. 11 θυμῶ] λιμῶ A.
16 ἐποίησαντο A, ἐποίησατο PW. 17 διδόντες A. 18 τῆς
add A.

stium adventu, Hannone magnam turbam domo adduceute, contra illos se converterunt. acie utrinque instructa astrum quoddam facis instar supra Romanos ad lacvam exortum versus Carthaginienses acumen direxit. pugna atrox commissa est ab utrisque, tum ob alia, tum quod Carthaginienses Romanos ad extremam bellorum navalium desperationem adigero voluerunt, Romani prius acceptas clades resarcire studuerunt, sed penes hos victoria fuit, nam Carthaginiensium naues, praeter alias sarcinas frumentum et pecuniam vehentes, gravabantur.

Hanno elapsus statim Carthaginem properavit, sed a civibus iracundia et metu commotis in crucem actus est; et legati de pace ad Catulum missi. qui a pace non abhorrebat, quod et annus eius iam paene exiisset, neque brevi tempore Carthaginiis excindendae spem haberet, et successoribus laborum suorum invideret gloriam, itaque inducias fecerunt, pecunia et frumento et obsidibus ei datis, ut Romani legatos mitterent, ea condicione ut tota Sicilia et omnibus circumiacentibus insulis Romanis cederent neque Hieronem lacerarent et pecuniam partim pace facta statim partim post numerarent et Romanos captivos gratis redderent, suos vero redimerent.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ σύμβασις ὡμολόγητο· μόντη γὰρ τὴν τοῦ ζυγοῦ ἀτιμίαν ὁ Ἀμιλκας παρητήσατο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα συνθέμενος καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκ τῶν τοιχῶν ἔξαγαγὼν ἀπέπλευσιν οὐκὰδε πρὶν τοὺς ἔρκοις ἐπειχθῆναι, οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ 5 τὴν τε νίκην διὰ βραχέος ἴμαθον καὶ ἐπήροθησαν ὡς παντάπασι P I 399 κικραιτηκότις· καὶ τῶν πρέσβειων ἐλθόντων οὐκέτι κατέχειν ἑαυτοὺς ἠδύναντο, καὶ τὴν Λιβύην ἔχιν ἄπασαν ἤλπιζον. διὸ οὐδὲ ταῖς τοῦ ὑπάτου ἡμολογίαις ἐπέμειναν, ἀλλὰ καὶ χρήματα αὐτοὺς πολλῶ πλείω τῶν ὑπεσχημένων ἐπράξαντο· καὶ ἀπηγόρευσαν σφίσι 10 μῆτε τὴν Ἰταλίαν μῆτε τὴν ἔξω συμμαχίδα σφῶν μακροῖς ναυσι παραπλεῖν ἢ μισθοφόροις τισὶν ἀπ' αὐτῶν κικροῖσθαι.

Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τοῖς Καρχηδονίοις πόλεμος τοῖς Ῥωμαίοις εἰς τοῦτο κατέληξε τετάρτῳ ἔτει καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤγαγεν ὁ Κατέλος τὰ ἐρινίκια, Κύντος δὲ Λουτάτιος ὑπατεύσας 15 ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν καὶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Κατέλου πάντα τὰ ἐκεῖ κατεστήσατο· καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἐν αὐτῇ ἀφείλοντο. Σικελία B μὲν οὖν οὕτως ὑπὸ Ῥωμαίων δεδούλωτο πλὴν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἱέρωνος, ἐκ δὲ τούτου πρὸς τοὺς Καρχηδονίους φίλια ἦν αὐτοῖς.

Ἄμφω δ' ἀνδρῶν εἰς πολέμους ἐτέρους χωρὶς μετ' ὀλίγον 20 κατέστησαν. τοῖς γὰρ Καρχηδονίοις οἱ τε περιλοιποὶ τῶν μισθοφορησάντων σφίσι καὶ τὸ δουλεῦον τὸ ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ὁμορουίντων πολλοὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτῶν συνεπέθειτο. οἱ γε

1 ὡμολόγηται A. 6 αἰτούς A. 12 alterum τοῖς] τοῖς τε A.
13 κατέπληξε A. 14 Λουτάτος PW, quae p. 161 v. 17 Λου-
τάτιος. 17 οὖν om A.

Tali pactione facta (solam enim sub iugum missionis ignominiam Hamilcar deprecatus est), militibus e munitionibus eductis domum rediit priusquam iusiurandum daretur. qui Romae erant, victoria celeriter cognita, ita sunt animis elati, quasi plauē debellatum esset; legatisque praesentibus se non amplius continere potuerunt, spe totius Africae occupandae concepta. itaque condicionibus a consulibus propositis non acquiescentes, et pecuniam promissa longe maiorem postularunt, et interdixerunt ne longis navibus vel ad Italiam vel ad alias socias provincias accederent, aut conducticiis inde militibus uterentur.

Ita primo bello Punico anno quarto et vigesimo a Romanis confecto Catulus triumphavit, Q. vero Lutatius consul in Siciliam profectus cum fratre Catulo omnia ibi ordiavit. Siculis arma adempta, tota insula, Hieronis excepto imperio, u Romanis subacta, et amicitia cum Carthaginiensibus constituta.

Sed utrique paulo post seorsim alia gessere bella. nam Carthaginienses reliqui eorum stipendiarii et servitia civitatis et multi ex finitimis, adversa illorum fortuna freti, invaserunt. Romani cum ab hosti-

μὴν Ῥωμαῖοι, ἐπικαλισαμένων αὐτοὺς τῶν πολεμοῦντων ἐκείνους, οὐδ' ὑπήκουσαν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπροσβενσάμενοι καὶ μὴ δινηθῆντες καταλλάξαι αὐτούς, καὶ τοὺς αἰχραλώτους τῶν Καρχηδονίων C ὄσους εἶχον ἀφήκαν προῖκα, καὶ σίτον ἔπεμψαν καὶ μισθοδοῖον ἐκ τῆς οἰκίας συρμαχίδος αὐτοῖς ἐπαγαγέσθαι ἐπέτριψαν, δόξαν δ ἐπιεκίας θηρώμενοι μᾶλλον ἢ τοῦ συμφέροντος αὐτοῖς προμηθεύμενοι. ὕθεν πρᾶγματα ἔσχον εἰσέπειτα· ὁ γὰρ Ἀμιλκας ἐκείνος ὁ Βαρχίδης, ἐπεὶ τοὺς ἰνατίους ἐνέκρησεν, ἐπὶ μὲν τοὺς Ῥωμαίους, κατὰ κάρτα μισῶν αὐτούς, οὐκ ἐτόλμησε στραιεῦσαι, ἐς δὲ τὴν Ἰβηρίαν παρὰ γνώμην τῶν οἴκοι τελεῶν ἀπῆρεν. 10

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγένετο ὕστερον, τότε δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι Φαλλσκοῖς ἐπολέμησαν, καὶ Μάλλιος Τουρκουάτος τὴν χώραν αὐτῶν ἐδήρωσε. καὶ συρμιξας αὐτοῖς ἐσφάλη μὲν τῷ ὀλιτικῷ, τοῖς δ' ἰππεῦσιν ἐκράτησε. καὶ αὐθις αὐτοῖς μαχεσάμενος ἐνέκρησε, καὶ τὰ τε ὄπλα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον καὶ τὰ ἔπιπλα καὶ τὸ δουλεῖον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς χώρας ἀγεῖλετο. ὕστερον δὲ ἡ μὲν ἀρχαία πόλις εἰς ὕρον ἐρρηγνὸν ἰδρυμένη κατισκάφη, ἑτέρα δ' ὠκοδομήθη ἐτέροδοτος. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπολέμησαν αὐθις πολέμους πρὸς τε Βουούτους καὶ πρὸς Γαλάτας ἐκείνους πλησιοχώρους καὶ πρὸς Ἀγνῶν τινάς. τοὺς μὲν οὖν Ἀγνας Συμπρώσιος Γράαχος 20 μάχῃ νικήσας ἐκάκου, καὶ τοῖς Γαλάταις Πούπλιος Οὐαλλήριος συμβαλὼν τὸ μὲν πρῶτον ἠτιήθη, εἶτα πυθόμενος εἰς ἐπικουρίαν

12 Μάλλιος PW. 13 ἐσφάλη μὲν ABCW, ἐσφάληκεν P. 19 τε add AB. 21 ἀλλήριος B.

FONTES. Cap. 18. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi*: exo. Peirescianum 45, Ursinianum 150.

bus illorum arcesserentur, adeo non assenserunt, ut cum per legatos reconciliare illos non possent, omnes Carthaginiensium captivos gratis dimitterent, frumentum mitterent, e sociis provinciis conscribendi militis potestatem darent, clementiae laudem magis occupantes quam suis rationibus consulentes. unde post in negotia inciderunt. Hamilcar enim Barchinus illo victis hostibus Romanos quidem, quanquam eis infensissimus, bello petero nou ausus est, sed contra magistratum voluntatem in Hispaniam abiit.

18. Sed haec post facta sunt, tum autem Romani cum Faliscis bellum gesserunt, Manlio Torquato agrum illorum uronto. qui cum eis congressus peditatu succubuit, equitatu victor. deinde ropotita pugna oos domuit, armis equis supellectilibus seruitiis et agri semisse multavit. tandem etiam antiqua urbs in arduo sita monte eversa, aliaque condita in planicie oppugnata facilis. post alia bolla cum Boiis et Gallis eorum vicinis et Liguribus quibusdam gesserunt. ac Ligures Sempronius Gracchus victor afflixit: P. Valerius a Gallis principio suporatus, cum auxi-

αὐτοῦ τινὰς ἐκ τῆς Ῥώμης ἦκειν, ὁμοίως αὖθις τοῖς Γαλάταις ἐχώ- P I 400
 ρησεν, ἵν' ἢ καθ' ἑαυτὸν νικήσῃ ἢ ἀποθάνῃ· τοῖτο γὰρ μᾶλλον
 ἢ ζῶν αἰσχρὴν ὄψιν προύλειτο· καὶ πῶς κατὰ τύχην ἐκράτησε.

Τότε μὲν οὖν ταῦθ' οὕτως τοῖς Ῥωμαίοις συνήτησαν, καὶ
 5 Σαρδῶν παρὰ τῶν Καρχηδονίων ἀμὰχει χρήματά τε αὖθις ἔλαβον, W II 66
 ἐγκλιέσαντες αὐτοῖς βλάβειν σφῶν τοὺς πλείοντας (οὐπω γὰρ
 κρατηθέντες οἱ Καρχηδόνιοι τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν ἰδεδοίκεσαν)·
 τῷ δ' ἐξῆς ἔτι Λούκιος Λέντινλος καὶ Κύντος Φλάκκος ἐπὶ τοὺς
 Γαλάτας στρατευσάντες, ἕως μὲν ὁμοῦ διῆγον, ἦσαν ἀνανταγώ-
 10 νιστοί, ἐπεὶ δὲ διχῆ πορθεῖν τινὰ ἤρξαντο, ὡς οὕτω πλείω λείαν
 περιβαλοῦμενοι, ἐς κίνδυνον τὸ τοῦ Φλάκκου κατέστη στρατόπε- B
 δον, νικτὸς κυκλωθέν. ἀλλὰ τότε μὲν οἱ βάρβαροι ἀνεκόπησαν,
 προσλαβόμενοι δὲ ἀνιμίχουρ χειρὶ πολλῇ αὖθις ἐπὶ τοὺς Ῥω-
 15 μαίους ἐχώρησαν. ἀπαντησάντων δὲ σφίσι Πουπλίου τε Λεν-
 τούλου καὶ Λικινίου Οὐάρου ἤλπισαν αὐτοὺς διὰ τὸ πλῆθος τὸ
 σφέτερον καὶ ἄνευ μάχης καταπλήξειν· καὶ πέμψαντες τὴν τε
 χώραν τὴν περὶ τὸ Ἀρμίνον ἀπήϊτον, καὶ τῆς πόλεως ὡς αὐτῶν
 οὔσης ἐξοικισθῆναι ἐκέλευον. οἱ δ' ἔπατοι μῆτε συμβαλεῖν θαρ-
 20 ξαν, ὡς ἐς τὴν Ῥώμην πρὶσβεύσονται. οἱ δ' ἐπὶ τὴν βουλὴν
 ἐλθόντες τὰ αὐτὰ εἶπον. ὡς δ' οὐδεὺς οἱ πρόσβεις ὦν ἦτον C

2 νικήσῃ A, νικήσοι et ἀποθάνοι PW. 5 σαρκόνιοι; aliquot
 codices (v. annot.): nostri σαρκῶ. ἀμὰχει om B. 7 κρα-
 τηθέντες B. 13 ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους αὖθις A. 14 ἀπαρ-
 τησάντων A. 17 ἀρμίνον AB, Ἀρμίνον PW: p. 172 v. 22
 Ἀρμίνον et p. 183 ed. Par. Ἀρμίνον. 19 τι add AB. ἐνοχῶς A.

lia sibi mitti Roma audisset, Gallos denuo est aggressus, ut aut per se
 victoria potiretur aut mortem oppotcret, quam vitae ignominiosae prae-
 fererat: ac fortuna quadam vicit.

Tum igitur ita cum Romanis actum; eisque Sardinia citra pug-
 nam, et pecuniae rursus datae a Carthaginensibus: qui cum negotia-
 tores Romanos in mari male tractasse accusarentur, nondum firmatis
 opibus, minas illorum timuerunt. sequenti anno L. Lentulus et Q.
 Flaccus bello contra Gallos suscepto, dum una agebant, insuperabiles
 erant, sed cum separati loca quaedam maioris praedae cupiditate vastare
 coopissent, Flacci castra noctu circumdata in periculo fuerunt. barbari
 vero tum repulsi multis sociis adscitis cum magna manu denuo Romanos
 inuasorunt. et P. Lentulo et Licinio Varo se ob multitudinem suam vel
 sine pugna terrore incussuros arbitrati, per legatos Ariminensem agrum
 repetierunt, et eos ipsa urbe, quo sua esset, cedere iusserunt. consu-
 les vero, nec ob paucitatem configere neque illa concedere nisi, inducias
 fecerunt, ut his de rebus legati a Gallis Romam mitterentur. qui cum
 apud senatum eadem postulassent, neque quicquam impetrassent, in ca-

ἐτόγγανον, εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. καὶ εὖρον ἐφθαρμένα σφίσι τὰ πράγματα· τινὲς γὰρ τῶν συμμάχων αὐτῶν μεταγίνοντες καὶ διὰ φόβου τοὺς Ῥωμαίους πεποιθμένοι ἐτρέποντο ἐπὶ τοὺς Βοοίους, καὶ συγχολᾷ ἀπόλοντο ἀμφοτέρωθεν, κἀντιῦθεν ἀπῆλθον οὐκ αὖτε οἱ λοιποὶ, καὶ οἱ Βοοῖοι σπονδὰς ἐπὶ μέρει πολλῶν τῆς χώ-
5 ρας σφῶν ἐποίησαντο.

Ἦδη δὲ τῶν Γαλατικῶν λυθέντων πόλεμον ὁ Ἀντιούλος ἐστράτευσεν ἐπὶ Ἀγνας, καὶ τοὺς προσπίπτοντας ἤμυνετο καὶ
τινα ἐρύματα παρεστήσατο. Οὐαρος δὲ ἐπὶ Κέρνον ὀρηθήσας,
D καὶ μὴ δυνηθεὶς ἀπορῆα πλοίων περιωσθῆναι, Κλαύδιον τινα 10
Κλιναίαν σὺν δυνάμει προέπεμψε. κἀκεῖνος τοὺς Κερνίους κατα-
πλήξας εἰς λόγους ἤλθε, καὶ ὡς αὐτοκράτωρ τεγγάζων ἐπέειπτο.
Οὐαρος δὲ τῶν συνθηκῶν μὴ φροντίσας ἐπολέμησε τοῖς Κερνίοις,
ἕως αὐτοὺς ἐχειρώσατο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸ παρασπίνθημα ἀπο-
προσποιοῦντο ἐπεμψαν αὐτοῖς ἐκδιδόντες τὸν Κλαύδιον· ὡς δ' 15
οὐκ ἰδέχθη, ἐξήλασαν αὐτόν. ἐπὶ δὲ Καρχηδόνιους μέλλοντες
στρατεύσειν, ὡς τοῖς σφῶν ἐμπόροις λυμαινομένους, τοῦτο μὲν
οὐκ ἐποίησαν, χορήματα δ' ἐπιπραξάμενοι ἀνευῶσαντο τὰς σπον-
δάς. Ἐμῆλλον δὲ μεθ' ὡς εἰς μακρὰν αἰὶ συνθῆκαι μένειν. τὰ
P I 401 μὲν οὖν τῶν Καρχηδονίων ἀντιβέβλητο, ἐπὶ δὲ τοὺς Σαρδονίους 20
μὴ πειθομένους αὐτοῖς ἐστράτευσεν· καὶ ἐνίκησεν. μετὰ δὲ
ταῦτα ἔπεισαν τοὺς Σαρδονίους οἱ Καρχηδόνιοι κρῆμα τοῖς Ῥω-

8 πίπτοντας A. 10 κλαυδιόν τινα κλιναίαν AB, Κλιναίαν Κλαύ-
διον τινα PW. 14 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι — 16 ἐξήλασαν αὐτόν
Dionis excerptum Peirescianum 45. 15 τὸν om A. 18 χορή-
ματα — 19 σπονδὰς Dionis excerptum Ursinianum 150. 19 μα-
κρὸν AB. 20 οὖν om C. 21 μετὰ ταῦτα δὲ AB.

stra reversi, res suas perditas reppererunt. quidam enim ex eorum sociis mutata sententia, Romanos timentes, Boios sunt aggressi. et utrinque multi ceciderunt: unde reliqui domum redierunt: Boii per pactiones magna agri sui parte sunt multati.

Gallicis bellis iam confectis Lentulus contra Ligures arma cepit, et his qui occurrerant profligatis castella quaedam subegit. Varus Corsicam petitarus cum propter navigiorum penuriam traicere non posset, Claudium Clineam cum copiis praemisit. qui Corsis territis in colloquium venit et, quasi summum imperium teneret, pacem cum eis fecit. Varus autem nulla pactionis habita ratione eos oppugnare non destitit donec subegisset. Romani vero id crimen violenti foederis a sese amoventes Claudium eis dederunt, non receptum expulerunt. bellum adversus Carthaginienses ob mercatorum suorum iniurias susceptum deposuerunt; exactaeque pecunia foedus renoverunt, ne sic quidem diu duraturum; ac Carthaginiensi bello dilato Sardos dicto non audientes adorti vicerunt:

μοίσις ἐκαστοῖσιν. καὶ τούτοις οἱ Κύρριοι προσειπίστησαν, καὶ οἱ Λίγυες οὐχ ἠσύχασαν.

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ ἔτι τριχῇ τὰς δυνάμεις διελόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι, ἢν ἅμια πολιορκούμενοι πάντες μὴ συμβοηθοῦν ἀλλήλοις, 5 Ποστούμιον μὲν Ἀλβῖνον εἰς τὴν Λιγυστικὴν, Σπούριον δὲ Καροῦτιον ἐπὶ τοὺς Κύρριους, εἰς δὲ τὴν Σαρδῶ τὸν ἀστεινόμον Πούπλιον Κορηγίλιον ἐπέμψαν. καὶ οἱ μὲν ἕπαιτοι οὐκ ἀπόνως μὲν, οὐδ' βραδέως δὲ τὰ προσταχθέντα σιγῇ κατέπραξαν τοὺς B δὲ Σαρδόνιους μὴ τι μέτριον φρονουῦντας ἰσχυρῶς μάχῃ ὁ Καροῦτι- 10 λιος κατεστρέψατο. ὁ γὰρ Κορηγίλιος καὶ τῶν στρατιωτῶν πολλοὶ ἐπὶ τόσῳ ἐθάρτησαν. ἐπεὶ δ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν ἀπηλλάγησαν, ἀπίστησαν αὐθις οἱ Σαρδόνιοι καὶ οἱ Λίγυες. Κέντιος μὲν οὖν Φάβιος Μάξιμος ἐπέμψθη πρὸς Ἀθήνας, εἰς δὲ γε τὴν Σαρδῶ Πομπώνιος Μάνιος. τοὺς γε μὴν Καρχηδόνιους 15 ὡς αἰτίους αὐτοῖς τῶν πολέμων ὄντας πολέμιους ἔκριναν, καὶ W II 67 πέμψαντες πρὸς αὐτοὺς χρήματά τε ἀπέτουν καὶ ἀπασῶν ἐκπέμψαν τῶν νήσων ἐπέτατον ὡς αὐτοῖς διαγερονσῶν. ἐκφαίνοντες δὲ καὶ τὴν σφετέραν διάνοιαν ὄρουσιν αὐτοῖς ἐπίστιλαν καὶ κηρύκιοι, C ἢν ἰλάσθαι κλιέοντες ὅποιον ἂν ἐθελήσωσιν. οἱ δὲ μηδὲν ὑπο- 20 πτίξαντες τὰ τε ἄλλα τραχύτερον ἀπεκρίναντο, καὶ τῶν πεμψθέντων σιγῇ ἀρῆσθαι μὲν εἶπον οὐδέτερον, δέχεσθαι δ' ἔτοιμως ὁπότερον καταλείψουσιν. ἐντεῦθεν μὲν ἐμίσουν ἀλλήλους, ὥκουν δὲ πολέμον καταρξασθαι.

3 δ' om A. 6 καρῶτιον A. εἰς δὲ] ἐπὶ A. 8 οὐ
om A. 9 φρονουῦντας μέτριον A. 10 ὁ μὲν γὰρ A. 19 ἔν] ὄν C. 22 ἐμίσουν μὲν AB.

qui deinde a Carthaginiensibus clam ad rebellioem incitati sunt. defecerunt et Corsi, nec Ligures quieverunt.

Sequenti anno Romani copias trifariam divisas, ut hostes simul bello infestati auxilia invicem ferre non possent, Postumium Albinum in Ligusticum, Sp. Carvilium contra Corsos, in Sardiniam P. Cornellium praetorem miserunt. consules licet haud citra laborem, citra morsum tamen mandata exsecuti sunt. Sardos nihil modicum animis agitantibus Carvilius ingenti praelio subegit: Cornelius enim et multi milites morbo perierant. Romanis digressis Sardi et Ligures de integro defecerunt. contra Ligures missus est Q. Fabius Maximus, in Sardiniam Manius Pomponius. Carthaginienses, ut eorum bellorum auctores, hostes iudicati, iussi numerare pecuniam et omnibus cedere insulis, ut quae Romanorum essent. et ut sententiam suam magis declararent, hastam illis et caduceum miserunt, optione data utrum mallet. sed Carthaginienses nihil territi, tum ad alia responderunt asperius, tum se neutrum velle dixerunt, sed illud alacriter accepturos quod legati reliquissent. hinc mutuis odiis conceptis neutri bellum auspicari sunt ausi.

Κινηθέντων δ' αἰθίς τῶν Σαρδοίων ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἰταῖοι ἄμφω Ἰσρατιεύσαν Μάρκος τε Μαλέολος καὶ Μάρκος Αἰμιλῖος, καὶ πολλὰ μὲν λάφυρα ἔλαβον, παρὰ δὲ τῶν Κερνίων, προσσχόντες αὐτοῖς, αὐτὰ ἀφηρεθήσαν. διὸ μετὰ ταῦτα ἐπ' ἀμφοτέρους οἱ Ῥωμαῖοι ἐτράποντο. καὶ Μάρκος μὲν Πορπιώνιος Σαρδόνας 5 D ἔφερε, καὶ μάθων τοὺς πλείονας αὐτῶν ἐς σπήλαια ἑλκόμενος καὶ δυσσεύετα καταδύντας, μὴ δυνάμεγός τε αὐτοὺς εὐρεῖν, κίνας ἐκ τῆς Ἰταλίας μετεπέμφματο εὐρίας, καὶ δι' ἑκείνων τὴν στίβον καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν βοσκημάτων εὐρῶν πολλὰ ἀπετίμητο. Γάως δὲ Παιπίριος ἐκ μὲν τῶν πεδίων τοὺς Κερνίους ἀπέλκυσεν, 10 βιαζόμενος δὲ πρὸς τὰ ὄρη συγχρόως ἐξ ἐνδοῦς ἀπέβηκε, πλείους τε ἂν ἕδατος ἀπορία ἀπώλεσεν, εἰ μὴ πον ἔδωκε ὑπὲρ ποιε ἀνεφάνη, καὶ ἔπισε τοὺς Κερνίους ὁμολογήσαι.

19. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Αἰμιλῖος ὁ τῶν Καρχηδοίων στρατηγὸς πρὸς Ἰβήρων νικηθεὶς ἔθανεν. ἀντιπαρατιζο- 15 P I 402 μέλον γὰρ σφίσιν ἀμάξας δάδιων καὶ πίσης μιστὰς πρὸ τοῦ στρατοῦ τῶν Καρχηδοίων προίγαγον, καὶ πλησιάζουσι ἀνήψαν αὐτῶν, καὶ τὰ ἔλκοντα αὐτὰς ὑποῦγια ἐπισπέρχοντες οἰστρήσαν, καὶ τοῦτου συνταραχθέντων τῶν ἐναντίων διασπασθέντων τε καὶ τραπομένων ἐπόμενοι κακίον καὶ ἄλλους πλείστον ἐφόνησαν, 20 καὶ ὁ μὲν ἐπὶ πλείστον ἀνθήσας οὕτως ἐτελεύτησε, τελευτήσαντα

2 Ἰσρατιεύσαντο A. τε] δὲ PW. 3 προσχόντες PW.
 4 ἐπ' om C. ἀμφοτέρους A. 5 σαρδόνας BCW: "mas omnes Σαρδόνας" DUCANGIUS. 7 καταδύναι A. 9 καὶ prius om A. 11 συγχρόως] πολλοὺς B. 12 τε] δ' B corr.

Fontes. Cap. 19. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: exc. Vaticanum 64 p. 184 extr., Ursinianum 151, Valesianum 12 e Tzetzae scholiis in Lycophronis Alexandram v. 603.

Contra Sardos autem denuo tumultuantes ambo consules M. Malaeolus et M. Aemilius missi magnam praedam coperunt: quae eis a Corsis, cum eu appulissent, est erepta. qua de causa post Romani utrosque invaserunt. M. Pomponius, qui Sardos infestabat, cum eorum plurimos in saltuosiss specubus absditos indagare non posset, sagaces canes ex Italia accessivit, per eosque tramitibus hominum et pecudum investigavit, multos inde extraxit. C. vero Papirius Corsos planitie pulcos cum in montes adegisset, per insidias multos amisit, et prae siti plures amisisset, ni sero tandem aqua inventa Corsis ut deditionem facerent persuasisset.

19. Sub hoc tempus Hamilcar dux Carthaginiensium ab Hispanis victus occubuit. nam cum aciem contra eos instruxisset, illi currus facibus et pice plenos ante copias Carthaginiensium produxerunt; cumque prope ventum esset, iis incensis iumenta incitata in rubiem egerunt; eaque ro adversarios turbatos, divisos et in fugam versos assectati, et

δὲ αὐτὸν Ἀσδρούβας ὁ γαμβρὸς διεδέξατο. καὶ τῆς Ἰβηρίας
πολλὰ προσεκτήσατο, πόλιν τε ἐν αὐτῇ Καρχηδόνα ὁμώνυμον τῇ
πατρίδι ἔκτισε.

Τῶν δὲ γε Βοοιῶν καὶ τῶν ἄλλων Γαλατῶν πολλὰ μὲν καὶ
5 ἄλλα, πλείστους δὲ καὶ αἰχμαλώτους πωλούντων, δέισαντες οἱ
Ῥωμαῖοι μήποτε κατ' αὐτῶν τοῖς χρήμασι χρήσονται, ἀπέπουν **B**
μηδένα ἀνδρῶν Γαλάτη μῆτ' ἀργέριον μῆτε χρυσίον δίδοναι. ἐν-
τεῦθεν οἱ Καρχηδόνιοι μαθόντες τοὺς ὑπάτους Μάρκον Αἰμίλιον
καὶ Μάρκον Ἰούτιον εἰς τὴν Αἰγυπτίαν ἀπάρταντας, παρισκευά-
10 ζοργο εἰς τὴν Ῥώμην ἐλάσαι. γόντων δὲ τοῦτο τῶν ὑπάτων, καὶ
ἐπ' αὐτοὺς ἀθρόον ὠρμηκότων, ἐξεπλάγησαν καὶ ἀπήντησαν αὐ-
τοῖς ὡς φίλοι. κἀκεῖνοι δὲ ὑπεκρίθησαν ὅτι οὐκ ἐπ' ἐκείνους
ἀπήντησαν, ἀλλὰ διὰ τῆς χώρας αὐτῶν ἐς τοὺς Αἴγυγας.

Ῥωμαῖοι δὲ τὸν τε Ἰούτιον ἐπειρωσάμενοι καὶ τῆς ἡπείρου
15 τῆς Ἑλληνικῆς ἔψαυτο· πρόφασις δ' αὐτοῖς τοῦ πλοῦ ἐγένετο
ἦδε. Ἰσσα νῆσός ἐστιν ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ κειμένη. οἱ γούν **C**
ταύτης κάτοικοι Ἰσσαῖοι καλούμενοι ἐθελονταὶ τοῖς Ῥωμαίοις πα-
ραδεδώκασιν ἑαυτούς, τῷ σφῶν κρατοῦντι ἀχθόμενοι Ἀγρωῖ τῷ
τῶν Σαρδιαίων βασιλεῖ, γένους Ἰλλυρικοῦ. πρὸς ὃν οἱ ὑπάτοι
20 πρέσβεις ἐπέμψαν. ἐκείνου δὲ τεθνεώτος ἐπὶ τῷ διαδόχῳ παιδὶ
ἔτι, ἢ ἐκείνου γυνή, τοῦ δὲ παιδὸς μητρική, τὴν τῶν Σαρδιαίων

6 χρῆσονται **A.** 10 τοῦτο καὶ τῶν **A.** 12 φίλοι **A.** 16 οἱ
γούν — 18 ἑαυτούς Dionis excerptum Vaticanum 64 p. 184 extr.
οἱ γούν — p. 170 v. 17 τῆς ἀρχῆς Dionis excerptum Ursinianum 151.
18 ἀγρωῖ **B.** ἀγῶνι **A.** Ἀγρωῖ **PW.** 19 Σαρδιαίων] sic libri
mss omnes hic et infra, non Ἀρδιαίων. cf. annot. πρέσβεις of
ὑπάτοι **B.** 21 ἔτι] ὅτι **C.**

ducem et plurimos alios ceciderant. Hamilcari post diuturnam felicita-
tem ad hunc modum interfecto gener Hasdrubal successit. ac multis
Hispaniae urbibus subactis Carthaginem patriae cognominem condidit.

Boiis caeterisque Gallis ex venditione tum aliarum rerum tum
plurimorum captivorum magnam pecuniam facientibus, veriti Romani ne
eis opibus contra se uterentur, edixerunt ne quis homini Gallo vel au-
rum vel argentum daret, deinde Carthaginenses M. Aemilii et M. Junii
in Ligusticum expeditione cognita se ad Romam invadendam paraverunt.
quo consules intellecto, ex improvviso eos adorti terruerunt, ut per ami-
citiæ specie[m] eis obviam egrederentur. simulaverunt illi quoque se non
contra illos esse profectos, sed per eorum agrum in Liguriam ituros.

Romani sinu Ionio transmissis ad Graeciae continentem hac de
causa appulerunt. Issa insula in Ionio sinu sita est. cuius incolae Issaei
Romanis ultro se dederunt, suo domino Agroni Sardiæ regem, gen-
tis Illyricæ, irati. ad eum consules legatos miserunt. sed illo mortuo,
filio adhuc impubi haerede relicto, uxor eius pueri noverca Sardiæ

διεῖπεν ἀρχήν. ἢ τοῖς πρέσβεισιν οὐδὲν μέτριον ἐχρημάτισε, παρρησιασμένους δὲ τοὺς μὲν ἔδησε τοὺς δὲ ἀπέκτεινε. τῶν δὲ Ῥωμαίων πόλεμον ψηφισαμένων ἀντὶ κατέπιτξε, καὶ τοῖς τε σωζομένοις τῶν πρέσβειων ἀποδώσειν ὑπέσχετο, καὶ τοὺς θανάτους

D ἔλεγεν ὑπὸ ληστῶν πεφονεύσθαι. τῶν δὲ Ῥωμαίων τοὺς ἀπὸ 5
χειρας ἔξαιτησαμένων οὕτε τινὰ ἐκδώσειν ἔφη, καὶ ἐπὶ τὴν Ἰσσαν ἔστειλε στρατεύματα. εἶτα αὖθις δέισασα Δημήτριόν τινα πρὸς

W Π 68 τοὺς ὑπάτους ἐπιμψεν, ὡς ἐτοίμη πρὸς πᾶν ὑπακοῦσαι αὐτῶν. καὶ σπορδαὶ πρὸς τὸν πεμφθέντα ἐγένοντο, τὴν Κέρκυραν αὐτοῖς παρασχόμενον. τῶν δὲ πρὸς τὴν νῆσον περαιοθέντων ἀντιδάρ- 10
σῃσεν αὖθις, οἷα γυνὴ κούρην ἔχουσα γνώμην καὶ εὐμετάβολον, καὶ πρὸς Ἐπίδουμον καὶ Ἀπολλωνίαν ἐξέπιμψε στρατιάν. τῶν δὲ Ῥωμαίων τὰς πόλεις τε ἠνσαμένων καὶ πλοῖα αὐτῆς καισαρχόν-

P I 403 των μετὰ χρημάτων ἐκ Πελοποννήσου προσπλέοντα, καὶ τὰ χωρία πορθησάντων τὰ παράλα, καὶ τοῦ Δημητρίου διὰ τὴν ἐμπληξίαν 15
ἐκείνης πρὸς Ῥωμαίους μεθιστηκός καὶ ἄλλους αὐτομολῆσαι πεπεικός, κατέπιτξε καὶ ἀπέσχετο τῆς ἀρχῆς. καὶ τὴν μὲν ὁ Δημήτριος ὡς τῷ παιδί ἐπιτροπεύσων εἰλήφει, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ ταῦτα παρὰ Κορινθίων ἐπηρεάθησαν, καὶ τοῦ Ἰοθμικοῦ μετέσχον ἀγῶνος, καὶ στάδιον ἐν αὐτῷ ὁ Πλαῦτος ἐνίκησε. καὶ πρὸς 20
Ἀθηναίους δὲ φίλαν ἐπεποιήσασιν, καὶ τῆς πολιτείας σφῶν τῶν τε μυστηρίων μετέσχον.

3 πόλεμον om A. 5 ὑπὸ τῶν ληστῶν A. 6 ἔξαιτησάντων
A, ἀπαιτησάντων B. 13 δὲ om C. 14 Πελοποννήσου PW.
15 πορθησάντων AB, πορθησαμένων PW. 16 καθιστηκός A.
17 κατέδισε B, κατέδισε A.

imperium administravit, nec ullum aequum legatis responsum dedit. qui cum liberius locuti essent, alios occidit alios vinxit. cum autem Romani bellum ei decrevisset, territa se et incolumes legatos reddituram pollicetur, et mortuos a latronibus esse caesos ait. Romania vero caedim auctores poscentibus, neque se quemquam dedituram esse dixit, et Issam exercitum misit. deinde rursus territa Demetrium ad consules misit, tanquam per omnia morem eis gestura. et pax facta est cum legato, Corcyra ab eo accepta. sed cum Romani ad insulam traiecissent, resumpta fiducia, ut muller levi et mutabili praedita ingenio, ad Epidamnum et Apolloniam misit exercitus. verum quia Romani his urbibus liberatis, illiusque navibus cum pecunia ex Peloponneso venientibus captis, oram maritimam vastabant, Demetrius autem ob mulierculae vecordiam ad Romanos se contulerat, multis transfugis secum adductis, abiecto animo, imperio abstinuit: quod Demetrius tutorio nomine suscepit. hac de causa Romani a Corinthiis laudati sunt et ad Isthmicos ludos admissi, iu quibus Plautus stadium vicit. inita cum Atheniensibus quoque amicitia civitate douati et ad initia sunt admissi.

Τὸ δ' Ἰλλυρικὸν ὄνομα πάλαι μὲν ἐν ἄλλοις ἐπεκέκλητο, ἕστερον δὲ ἐς τὴν ἄνω μεταβέβηκεν ἤπειρον καὶ ὑπὲρ τὴν Μακεδονίαν τὴν τε Θράκην τὴν ἐντὸς τοῦ Αἴμου καὶ τὴν πρὸς τῇ Ῥοδόπῃ, καὶ ἔστιν ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ὄρων καὶ τῶν Ἀλπεων τοῦ τε Αἴνου ποταμοῦ καὶ τοῦ Ἰστρου μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, καὶ πῆ καὶ ἐπέκεινα τοῦ Ἰστρου νέμεται.

Λογίου δὲ ποτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐλθόντος, καὶ Ἑλλήνας καὶ Γαλάτας τὸ ἄστυ καταλήψεσθαι, Γαλάται δύο καὶ Ἑλληνες ἔτεροι ἕκ τε τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος γένους ζῶντες ἐν τῇ ἀγορᾷ κατωρύγησαν, ἵν' οὕτως ἐπιτελῆς τὸ πεπωμένον γενέσθαι δοκῇ, καὶ τε κατέχριν τῆς πόλεως κατορωρηγμένοι νομιζῶνται.

Μετὰ δὲ τοῦτο Σαρδόνιοι ἐν δεινῷ ποιοῦμενοι ὅτι στρατηγὸς Ῥωμαίων ἀεὶ καθειστῆκει αὐτοῖς, ἐπανάστησαν· αὐθις δὲ ἐδουλώθησαν.

20. Ἰουσοῦβροι δὲ Γαλατικὸν γένος, συμμάχος ἐκ τῶν ὑπὲρ τὰς Ἀλπεῖς ὁμογύλων προσεληφότες, ἕλλα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπήνεγκαν· διὸ καὶ αὐτοὶ ἡντρεπίζοντο. λήισαμένων δὲ τῶν βαρ-

3 αἴμον codex Parisiensis Regius 1714: reliqui cum PW αἴμον.

4 ἔστιν om A, non male.

ἀλπεων A, Ἀλπίων PW.

5 Αἴμου PW. "Αἴμον tres mss Regii" Ducangius, at non nisi duobus codicibus Regiis (nunc 1714 et 1716) et uno Colbertino (nunc Reg. 1717) Ducangius hoc loco usus est, quorum duo (1716 et 1717) hic et paulo supra αἴμον habent, unus 1714 αἴμον, etiam apud Stephannum Byzantium in lib. ms. Αἴμος ποταμός pro Αἴνος legitur. Illyrici Occidentalis pars erat Noricum, quod ad Aenum sive Oenum fluvium porrigebatur.

7 Λογίου — 11 νομιζῶνται ex Dionē, ut videtur, Tzetzes ad Lycophronis v. 603 (exc. Vales. 12). 9 prius τοῦ om A. 10 γενέσθαι om A. 17 προσήνεγκαν B.

Fontes. Cap. 20. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: exc. Vaticanum 66 p. 186, Peirescianum 46.

Illyrici nomen, olim aliis locis attributum, post in superiore continenti supra Macedoniam et Thraciam intra Haemum et Rhodopen transiit: sitaque est Illyria in medio horum montium et Alpium, et intra Aenum fluvium et Istrum usque ad pontum Euxinum: alicubi etiam ultra Istrum evagatur.

Cum aliquando Romanis oraeculum esset redditum, Graecos et Gallos urbem occupaturos, duos Gallos et totidem Graecos utriusque sexus in medio foro vivos defoderunt, ut ita fati satisfactum esse, itaque defossi partem urbis aliquam tenere viderentur.

Sardi perpetuum Romani praetoris praesentiam aegre ferentes seditionem moverunt, sed denuo subacti sunt.

20. Insubres Gallica gens, auxilium a Transalpinis popularibus accessit, Romanis arma intulerunt: quare et ipsi ad bellum accingeban-

βάρων τινά, τελευταῖον χειμῶνος μεγάλου, νυκτος συμβάντος ὑπετόπησαν τὸ θεῖον ἐναντιοῦσθαι αὐτοῖς καὶ ἠθρόμην, καὶ καταιπτιζάντες ἠγρή τὴν σσιτηρίαν πορῖουσθαι ἐπεχέρισαν. καὶ ὁ Ῥηγοῦλος αὐτοὺς κατεδίωξε, καὶ τοῖς θπισθοφυλακοῦσι προσμιζας ἠτιήθη τε καὶ ἀπέθανεν. Αἰμιλιος δὲ λόγον τινὰ κατασχὼν ἡσύχαζεν. ἀντικατασχόντων δὲ καὶ τῶν Γαλατῶν ἕτερον, ἐπί τινος

D μὲν ἡμέρας ἤρέμον, ἔπειτα οἱ μὲν ἔρη τῷ γεγονότος, ἀρχίματι δὲ τῆς νίκης οἱ βάρβαροι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν μειτώρων συνέβαλον. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἰσορρόπως ἐμάχοντο, τέλος δ' οἱ Ῥωμαῖοι τῷ ἰπικῷ περισχόντες αὐτοὺς κατέκοψαν, καὶ τὸ στρα- 10 τόπεδον αὐτῶν εἶλον καὶ τὰ λάφυρα ἐκομίσαντο. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς τῶν Βοοῦτων ὁ Αἰμιλιος ἐνεμήρατο, καὶ τὰ ἐπιπικία ἤγαγε, τοὺς τε πρώτους τῶν ἄλόντων ὀπλιισμένους ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀνεκόμισεν, ἐπισκόπων αὐτοῖς ὡς ὁμοιοκίοι μὴ πρότερον τοὺς θώρακας ἀποδύουσθαι πρὶν ἀνελθεῖν εἰς τὸ Καπιτώλιον. ἐκ δὲ 15 τοῦτου τὴν τε τῶν Βοοῦτων ἄπασαν προσεκτίσαντο, καὶ τὸν

P I 404 Ἰερειανὸν τότε πρῶτον ἐπὶ τοὺς Ἰησοῦβρους δειβήσαν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθον.

Τεράτων δ' ἐν τοῖτῳ γενομένων ἐς μέγα δέος οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ κατέστησαν· ποταμὸς τε γὰρ ἐν τῷ Πικινῷ αἱματώδης ἐρρήθη, 20 κὰν τῇ Τυρσηνίδι καλεσθαι τοῦ οὐρανοῦ πολὺ ἔδοξε, καὶ ἐν τῷ Ἀρμινίῳ φῶς νύκτωρ ἡμέρα προσεικὸς ἔλαμψε, καὶ πολλὰ ὄθει τῆς Ἰταλίας τρεῖς σελήνηαι νυκτὸς ἐφαντάσθισαν, κὰν τῇ ἀγορᾷ

3 ὁ om A. 11 καὶ μετὰ — 15 Καπιτώλιον Dionis excerptum
Vaticanum 66. 17 ἰσοῦβρους B. 21 τοῦ οὐρανοῦ om C.

tur. barbari autem cum quaedam loca populati essent, tandem noctu magna tempestate orta, deos sibi infestos esse rati ablectis animis trepidi fuga salutem quaerere instituerunt. quos Regulus persecutus, et extremum agmen aggressus, victus occubuit. Aemilius cum tumultum quendam occupasset, Galli idem imitati per dies aliquot quieverunt. deinde illi cladis acceptae dolore, barbari victoriae insolentia impulsus, de tumultis decurrerunt; cumque diu aequo Marte certatum esset, Romani denique eos equitatu circumdatos occiderunt, castris direptis et spoliis recuperatis. post haec Aemilius Boiorum agris vastatis triumphans captivorum principes armatos in Capitolium perduxit, insolentiam eorum irridens, quod se thoraces non prius exuturos iurasset quam in Capitolium venissent. ab eo tempore Boiorum terram omnem occuparunt; et tum primum Pado superato Insubres invaserunt, eorumque agros vastarunt.

Interea Roma prodigiis perterrita est. nam et in Piceno flumen sanguine manavit, et in Etruria magnus caeli tractus ardere visus, et Arimini lux noctu instar diei fulsit, et alibi in Italia tres lunae noctu apparuerunt, et vultur in foro per dies complures sedit. consules igitur,

γῆν ἐφ' ἡμέρας πλείονας ἐνιδρύθη. διὰ τε γοῦν τὰ τέρατα ταῦτα, W 11 69
 καὶ ὅτι τινὲς παρανόμως ἔλιγον τοὺς ἐπάτους αἰριθῆναι, μετι-
 νέμψαντο αὐτοῖς. δεξάμενοι δὲ τὰ γράμματα οἱ ὕπατοι οὐκ
 εἰθὺς αὐτὰ ἀνέγνων, ἄρτι πρὸς πόλεμον καθιστάμενοι, ἀλλὰ B
 5 προσμιβαλόντες ἐκράτησαν. μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀναγνωσθείσης
 τῆς ἐπιστολῆς ὁ μὲν Φούριος ἐτοίμως ἐπέθρετο, ὁ δὲ γε Φλαμί-
 νιος ἐπαιρόμενος τῆ νίκη τὴν τε αἴρεσιν αὐτῶν ἀπεθείκνυ δι' αὐ-
 τῆς ὀρθῶς ἔχουσαν, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὸν φθόνον ἐπέκειτο καὶ
 τοῦ θεῖου τοὺς δυνατοὺς καταψεύδεσθαι. οὗτ' σὺν ἀπανασטי-
 10 ναι πρὶν τὸ πᾶν καταστήσασθαι ἤθελε, καὶ διδάξιν καὶ τοὺς οἴ-
 κοι ἐφη μήτ' ὄρονισι μήτ' ἄλλω δὴ τινι τοιοῦτῳ προσέχοντας
 ἀπατάσθαι. καὶ ὁ μὲν κατὰ χώραν μένειν ἤθελε καὶ τὸν σιναρ-
 χοντα κατέχειν ἐπιρῶντο, Φοίριος δ' οὐκ ἐπέθρετο. τῶν δὲ μετὰ
 τοῦ Φλαμίνιον μελλόντων καταλειφθῆσθαι φοβηθέντων μὴ μο- C
 15 νοθέντες πύθωσι τι παρὰ τῶν ἐναντιῶν, καὶ δεηθέντων ἡμέρας
 τινὰς προσμῆναι, ἐπέσθη, οὐ μέντοι καὶ ἔργον ἔψατο. Φλα-
 μίνιος δὲ περισσῶν τὴν χώραν ἔτιμε καὶ ἐρέματά τινα κατε-
 στρέψατο, τὰ τε λάφυρα πάντα τοῖς στρατιώταις, θεραπεύων
 αὐτούς, ἐχαρίσατο. ὅψε δ' οἴκαδε ἐπανελθόντες ὑπὸ μὲν τῆς
 20 γερονσίως αἰτίαν τῆς ἀπειθείας ἔσχον (διὰ γὰρ τὴν πρὸς τὸν Φλα-
 μίνιον ὀργὴν ἠτίμασαν καὶ τὸν Φοίριον), τὸ δὲ πλῆθος ἀντιφιλο-
 νεικῆσαν ὑπὲρ τοῦ Φλαμίνιον ἐψηφίσαντο τὰ νικητήρια. καὶ
 ἀγαγόντες αὐτὰ ἐξέστησαν τῆς ἀρχῆς.

2 παραλόγως A.

11 τοιοῦτο om C.

10 καταστήσασθαι A, καταστήσασθαι PW.

20 αἰτίαν AB, τὴν αἰτίαν PW.

tum ob haec prodigia tum quod vitio creati dicerentur, accessiti sunt. verum non statim litteras legerunt, sed cum modo in aciem descendissent, commisso prius praelio vicerunt. epistola post pugnam lecta Furio haud gravatim pareret: sed Flaminius victoria clatus eam argumento esse aiebat se rite creatos esse, et optimates ex invidia etiam diis asfingere mendacia asseverabat. nec igitur nisi rebus omnibus confectis recedere voluit, et se cives suos edoctrum esse dixit ne vel avium vel ullius alterius rei observatione fallerentur. itaque manere et collegae idem persuadere instituit. quod cum ille detrectaret, Flamini milites veriti ne a caeteris destituti ab hostibus male tractarentur, precibus ab eo impetrarunt ut dies aliquot maueret: sed nihil rei gessit. Flaminius autem regionem ubique pervagatus agros vastavit et aliquot castella cepit; et militibus, ut eos sibi conciliaret, omnes manubias donavit. sero domum reversis contumaciae crimen a senatu est oblectum; et ob iram in Flaminiu etiam Furio negatus honos. sed a multitudinē, patribus pro Flaminiu adversata, decreto actoque triumpho, magistratum deposuerunt.

Ἐπειροὶ δὲ ἕπατοι Κλαύδιος Μάρκελλος καὶ Γναῖος Σκιπίων
 D ἀνθαιρεθέντιες ἰστιάτευσαν ἐπὶ τοὺς Ἰνσοῦβρους· εἰρήνην γὰρ
 αὐτοῖς αἰτήσασιν οὐκ ἐψηφίσαντο. καὶ ἄρρω μὲν πρῶτον πο-
 λεμοῦντιες τὰ πλείω ἐκράτον, ἔπειτα τὴν συμμαχίδα λεηλατου-
 μίνην μαθόντιες διχρήθησαν. καὶ Μάρκελλος μὲν ἐπὶ τοὺς λη-5
 ζομένους τὴν σύμμαχον διὰ ταχίων ἐλθὼν οὐ κατέλαβε σφῶς ἐκεῖ,
 φεύγοντας δ' ἐπεδίωξε καὶ ὑποστάντας ἐνέκρησι, Σκιπίων δὲ κατὰ
 χώρων μένας Ἀκέρας ἐπολιόρκει, καὶ λαβῶν αὐτὰς ὀρμητήριον τοῦ
 πολέμου πεποιήκεν, οὓσας ἐπικαίρους καὶ εἰρηκείς. κἀντιῦθεν
 P I 405 ὀρμώμενοι τό τε Μειδιόλανον καὶ κομόπολιν ἐτέρων χειρώσαντο. 10
 χρήματα καὶ μέρος τῆς γῆς δόντιες.

Εἶτα Πούπλιος τε Κορνήλιος καὶ Μάρκος Μινούκιος ἐπ'
 Ἰστρου ἰστιάτευσαν, καὶ πῦλλὰ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν τὰ μὲν πολέμῳ
 τὰ δὲ ὁμολογίαις ὑπέταξαν. Λούκιος δὲ Οὐτετούριος καὶ Γάιος 15
 Λουτάτιος ἦλθον μέχρι τῶν Ἄλπιων, ἄνευ δὲ μάχης πολλοὺς
 ὤκειώσαντο. ὁ μίντοι τῶν Σαρδιαίων ἄρχων Δημήτριος, ὡς
 ἄνω που εἴρηται, τοῖς ἐπιχωροῖς ἐπαχθῆς ἦν καὶ τὰ τῶν πλη-
 σιοίκων ἐκακούργει καὶ ἰδόκει τῇ Ῥωμαίων φιλίᾳ ἀποχωρῶμενος
 ἀδικεῖν. αἰσθόμενοι δὲ τοῦτο οἱ ἕπατοι Αἰμίλιος Παιῦλος καὶ 20
 B Μάρκος Λουῖσιος μετεπέμψαντο αὐτόν. ὡς δ' οἶχ' ἐπίκουσεν
 ἀλλὰ καὶ τῆς συμμαχίδος σφῶν ἤπειτο, ἰστιάτευσαν ἐπ' αὐτόν.

1 Μάρκελλος om C. 6 τῶν συμάχων διὰ ταχίος B ex corr.
 7 Ἀκέρας om B. 10 κάμον πόλιν W ex coniectura. 16 Λου-
 τάτος PW, quae p. 161 v. 17 Λουτάτιος. 17 ὁ μίντοι —
 p. 175 v. 1 Ἰσση ὄντα Dionis excerptum Peirescianum 46. 18 ἄνω
 που] p. 169 v. 18 sq.

Alii consules creati Claudius Marcellus et Cn. Scipio Insubribus
 arma intulerunt, pace quam petierant haud concessa, ac principio belli
 ambo rem fere beue gesserunt: deinde, cum sociae civitates infestaren-
 tur, divisi, Marcellus contra praedatores celeriter profectus, cum eos ibi
 non invenisset, fugientes persecutus est, commissaque pugna superavit:
 Scipio castris non motis Acerras obsedit, iisque expugnatis (erant enim
 opportuno loco sitae et munitae) ad gerendi belli commoditatem usus est.
 inde perfecti Mediolanum et aliud oppidum ceperunt, quibus expugna-
 tis caeteri quoque Insubres deditionem fecerunt, pecunia et agri parte
 multati.

Deinde P. Cornelius et M. Minucius ad Istrios duxerunt exerci-
 tum, et multas illius loci gentes partim vi partim deditione subegerunt.
 L. vero Veturius et C. Lutatius usque ad Alpes progressi citra pugnam
 sibi multos adiunxerunt. Demetrius autem, cuius supra facta est mentio,
 Sardiavorum princeps, popularibus suis gravis, etiam finitimos vexabat,
 ac Romanorum amicitia fretus iniurius esse videbatur. quo consules
 Paulus Aemilius et M. Livius animadverso eum arcessiverunt, ut vero

ἐν τῇ Ἰασῇ ὄντα. καὶ προμαθόντες ὅτι ὑγώρῃσι πον τῶν κατάρ-
σιων, μέρος τῶν νειῶν εἰς τὰ ἐπιθιάτερα τῆς νήσου προσμίζουσι
ἐπιμνησαν. καὶ τοῦτον τῶν Ἰλλυριῶν ἐπ' ἐκείνους ὡς καὶ μόνους
ὄντας τραπομένων, αὐτοὶ κατὰ σχολὴν προσπλεύοντες ἐν ἐπιτη-
5 δειῷ τε ἰστροποπεδεύσαντο καὶ προσπειθόντας σφίσι ἀνθυμειρὸν
τοὺς ἐπιχωρίους ὄρηγῃ τῆς ἀπάτης ἀπειῶσαντο. τοῦ δὲ Ἀθημητρίου
εἰς Φάρον ἔπειραν νήσον διασηγόντος, καὶ ἐπ' ἐκείνην ἔπλευσαν
καὶ τῶν ἀντικαταστάτων ἐκράτησαν καὶ τὴν πόλιν ἐκ προδοσίας
εἶλον, τοῦ Ἀθημητρίου διαδράντος. ὃς τότε μὲν εἰς Μακεδονίαν C
10 μετὰ πολλῶν χρημάτων πρὸς Φίλιππον τὸν βασιλέα αὐτῆς ἔλθων W II 70
ἐπ' ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἐξεδόθη, πρὸς δὲ τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐπιναυθῶν
συνελέγηθη ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ ἰδικαιώθη.

21. Τῷ δ' ἰγομένῳ ἔτι περιφανῶς οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Καρ-
χηθονίοις ἐξεπολεμώθησαν, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος τῶ μὲν χρόνῳ
15 πολὺν ἑλάσσων τοῦ προτέρου συμβέβηκε, τοῖς δ' ἔργοις τοῖς τε
παθήμασι καὶ μείζων καὶ χαλεπώτερος. ἐπῆρε δὲ τοῦτον μάλιστα
ὁ Ἀντίβιας στραταρχῶν τῶν Καρχηδονίων. ὁ δ' Ἀντίβιας οὗτος D
παῖς τοῦ Ἀμίλκων τοῦ Βαρχίδου ἐγένετο, καὶ ἐκ παιδῶν εὐθὺς
ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἠσκήθη. πάντας γάρ τοὺς νείεις ὁ Ἀμίλκας
20 ὡσπερ τινὰς σκύμνους ἐπ' αὐτοὺς τρέφειν ἔλεγεν, ἐκείνον δὲ πολὺν
τῇ γέσει προφέροντα ὄρων καὶ ὠρῶσει πολεμήσειν αὐτοῖς, καὶ

2 νηῶν A. 13 ἐρχομένου ABCW. 19 υἱὸς B. 21 προ-
φέροντα AB, προσφέροντα PW.

FENTUS. Cap. 21. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerptum Valesianum 6, e Tzetssae schollis in Lycophronis Al-
xandram v. 516 et 1304.

non parebat sed eorum sociis quoque effendebat, Issam contra eum
sunt perfecti; edectique eum alicubi in portibus insidias collocasse, na-
vium partem ad alterum latus insulae miserunt. quo factum ut, Illyris
centra illes tanquam soli essent conversis, caeteri per etium portu occu-
pato et castris idoneo loco positis insulares eedem die ex imposturae
iracunda irruentes prefligarent. Demetrium in aliam insulam Pharam
persecuti, hostibus superatis urbem proditione ceperunt. Demetrius ad
Philippum Macedoniae regem cum magna pecunia confugit, nec ab ille
deditus est: sed in Illyris reversus et a Romanis captus poenas dedit.

21. Sequenti anne Remanorum et Carthaginensium inimicitiae
aperte eruperunt: et id bellum, ut tempore leuge priore minus, sic epe-
ribus et cladibus longe maius fuit et gravius. eius aetium belli petissi-
mus aucter fuit Hannibal dux Carthaginensium, Hamilcaris Barchinae
filius, statim a puero contra Romanes exercitatus. aiebat enim Hamil-
car se emnes filies tanquam catules quosdam centra illes alere: illum
autem, quem ingenio longe caeteris antecellere videret, iureiurando ade-
git se hostem fore populo Romano. ea de causa cum aliis eum disci-

διὰ τοῦτο τά τε ἄλλα καὶ τὰ πολέμια ἔτι μᾶλλον αὐτὸν ἐξεδίδασκε, πεντεκαίδεκα ἢ ὄντα· ὅθεν οὐκ ἠδυνήθη θανάτος αὐτῷ τοῦ πατρὸς τὴν στρατηγίαν διαδέξασθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀσδρούβας ἐτελεύτησεν, οὐκέτι ἐμέλλησεν, ἕξ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν τότε γεγώς, ἀλλὰ τό τε στρατεύμα ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ αὐτίκα προκατέλαβε, καὶ σ P I 406 στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν ἀναδειχθεὶς διωκόμενος καὶ παρὰ τῶν οἴκοι τελευτῶν βεβαιωθῆναι αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν. πράξας δὲ ταῦτα προσημασίως εἰρηροπῶς ἵδευτο εἰς τὴν κατὰ Ῥωμαίων ὁρμῆν, καὶ ταύτην ἐποιήσατο τοὺς ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ζακύνθιοις. οὗτοι γὰρ οὐ πόρρω τοῦ ποταμοῦ οἰκοῦντες τοῦ Ἰβηρος, ἄνω τῆς θαλάσσης 10 βραχὺ, τοῖς Ῥωμαίοις προσέκειντο, κἀκίνοι καὶ ἐτίμων αὐτοὺς καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους συνθήκαις ἐξαιρέτους ἐποιήκεισαν. διὰ ταῦτ' οὖν ὁ Ἀντίβας πόλεμον ἤρατο πρὸς αὐτούς, εἰδὼς ὅτι ἢ ἐπικουρήσουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Ζακύνθιοις ἢ καὶ τι παθοῦσι τιμωρήσουσι. διὰ τε οὖν ταῦτα καὶ ὅτι καὶ μέγαν πλοῦ- 15 B τον κειτῆσθαι αὐτοὺς ἐγίνωσκεν, οὗ καὶ μάλιστα ἔχρηξε, καὶ δι' ἕτερα αἴτια κατὰ Ῥωμαίων αὐτῷ συμβαλλόμενα τοῖς Ζακύνθιοις ἐπέθετο.

Ἡ δ' Ἰβηρία, ἐν ᾗ οἱ Ζακύνθιοι οἰκοῦσι, καὶ ἡ προσεχὴς αὐτῇ πᾶσα ἐν τῇ Ἐδρώπῃ πρὸς δυσμὰς ἔστι, καὶ ἐπὶ πολὺ 20

2 πεντεκαίδεκτη B. septendecim annorum fuisse cum patrem amitteret, docet U. Beckerus, Vorarbeiten zu einer Geschichte des zweiten Punischen Kriegs p. 29. 4 ἕξ τότε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν γεγώς A. 5 προκατέλαβε AW, προσκατέλαβε P ex duobus codicibus Regijs et Colbertino, quibuscum consentiant BC. "alter codex προσέλαβε" WOLFIVS. 10 τῇ θαλάσῃ A. 15 καὶ alterum om A. 16 ἐγίνωσκεν — 17 συμβαλλόμενα om C. 17 κατὰ A, καὶ κατὰ PW.

plinis tum in re militari diligenter erudit, usque ad annum aetatis decimumquintum; unde patri defuncto in imperio succedere non potuit. sed post Hasdrubalis obitum, annum tum sextum et vigesimum agens, nihil cunctatus Hispaniensem exercitum statim occupavit; et imperator a militibus salutatus effecit ut etiam ab urbanis magistratibus sibi principatus confirmaretur. his perfectis speciosum querebat titulum invadendi Romanos, quem ei Zacynthiorum coloni in Hispania suppeditarunt. qui cum non procul ab amne Ibero habitarent, paulum a mari remoti, Romanos magno studio et honore colebant, atque in Carthaginiensi foedere excepti erant. ea de causa bellum eis intulit Hannibal, haud ignarus Romanos aut opem eis laturos aut clades eorum ultimos. eo accebat quod eos magnas opes habere norat, quibus in primis egebat. his igitur de causis et ob alia quae contra Romanos ei profutura erant Saguntinos est adortus.

Hispania vero, in qua illi habitant, cum finitimis locis omnibus in Europa versus occidentem sita, ad mare interius et Herculis columnas

μὲν παρὰ τὴν ἴσω θάλασσαν καὶ παρὰ τὰς Ἡμακλείους στήλας
 τὸν τε Ὠκεανὸν αὐτὸν προήκει, καὶ προσέτι καὶ τὴν ἤπειρον τὴν
 αἰῶν διὰ πλείστον μέχρι τοῦ Πυρρηγαίου νέμεται. τὸ γὰρ ὄρος
 τοῦτο ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς πάλαι μὲν Βεβρῦκων, ἕστερον δὲ
 5 Νάρβωνησιῶν, ἀφ' ἑξῆς ἐς τὴν ἴσω τὴν μεγάλην διατίθει,
 πολλὰ μὲν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ σύμμικτα ἔθνη ἔχον, πῦσαν δὲ τὴν
 Ἰβηρίαν ἀπὸ τῆς προσοίκου Γαλατίας ἀφορίζον. οὔτε δ' ὁμό-
 φωνοὶ ἦσαν οὔτε κοινῇ ἐπολιτεύοντο. ὅθιν οὐδὲ εἰς ἕν ἔθνος
 ἐκίλουν· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι Ἰσπανούς, οἱ δ' Ἕλλητες Ἰβηρας
 10 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰβηρος αὐτοὺς ἐπεκάλεισαν.

Οἱ μὲν οὖν Ζακύνθιοι οὗτοι ἐπολιορκούντο, καὶ ἐπεμψαν
 πρὸς τοὺς περαιοίκους καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐπικουρίας δεόμε-
 νοι. ἀλλὰ τοὺς μὲν δ' Ἀννίβας ἐκώλυσεν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρέσβεις
 πρὸς ἐκείθιν πέμψαντες μὴ πειλάζειν τοῖς Ζακύνθιοις ἐκέλευον,
 15 καὶ εἰ μὴ πείθοιτο, ἐς τὴν Καρχηδόνα πλεῖσαι εὐθὺς καὶ κατη-
 γορήσει αὐτοῦ ἐπηλείψουσαν. ὁ δ' Ἀννίβας ἐκ τῶν ἐπιχωρίων
 πέμψας τινὰς ὡς εἴνοιαν τιροῦντας τοῖς πρέσβεισιν ἤδη πλησίον
 οὔσι παρισκεύσει λέγειν αὐτοῖς μὴ παρεῖναι τὸν στρατηγόν, πόρθω D
 πον ἐς ἄγνωστα χωρία ἀποδημήσαντα. καὶ παρήγοντ ἀλλα-
 20 γῆραι ὡς τάχιστα, πρὶν καταγγελεθῆναι ὡς πάρισιν, ἵνα μὴ διὰ
 τὴν ἀναρχίαν, τοῦ στρατηγοῦ μὴ παρόντος, ἀπόλωνται. οἱ μὲν
 οὖν πιστεύσαντες αὐτοῖς εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπήεσαν· γενομένης W II 71

2 αὐτὸν om C. 3 τὸ γὰρ ὄρος — 7 ἀφορίζον ex Diono Tzetzes
 ad Lycophronis v. 516 et 1304 (exc. Vales. 6). 7 ἀπὸ τοῦ
 προσήκου γαλατίας A. 10 alterum τοῦ add C. ἀπεκάλεισαν A.
 17 τινὰς om A. 18 παρτεσκινάξω B.

et Oceanum longe excurrit, atque etiam continentem longissimo tractu
 usque ad montes Pyrenaeos occupat: qui a mari, quod olim Bebrycium
 dicebatur, post Narbonense appellatum est, usque ad exterius mare ma-
 gnum pertinent, totamque Hispaniam a Gallia finitima dirimunt. intra
 eos multae diversae gentes consederunt, nec lingua eadem nec forma
 rei publicae utentes. unde nec eodem nomine appellantur: nam Romani
 Hispanos, Graeci ab Ibero amne Iberos vocant.

Saguntini cum obsiderentur, auxilia et finitimorum et Romanorum
 implorant. atque illos quidem prohibuit Hannibal: Romani autem
 legatis ad eum missis postularunt ut Sagunto abstineret; quod ni face-
 ret, minabantur se Carthaginam statim ad eum accusandum navigaturos.
 at Hannibal ex Hispanis quosdam misit qui per fidei et amicitiae spe-
 ctem legatis appropinquantibus dicerent non adesse dncem, procul in loca
 quaedam incognita profectum, monerentque ut quamprimum discederent,
 ne adventu illorum cognito per imperatoris absentiam ab effrenatis mili-
 tibus interirent. legati vera illa esse rati Carthaginem abierunt: indi-

Zonarae Annales II.

δὲ ἐκκλησίας οἱ μὲν τῶν Καρχηδονίων ἐρήνην ἄγειν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους συμβούλευον, οἱ δὲ τῷ Ἀννίβη προσκείμενοι τοὺς μὲν Ζακύνθους ἀδικεῖν, τοὺς δὲ Ῥωμαίους τὰ μηδὲν σφίσι προσήκοιτα πολυπραγμαίνειν ἔλεγον. καὶ τέλος ἐπεκράτησαν οἱ πολεμησάσαι σφῶς ἀναπειθόντες.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ἀννίβας σποιδῆ τὰς προσβολὰς τῆς τετραμαχίας ἐποιεῖτο. πολλῶν δὲ πιπτόντων καὶ πλειόντων τιτροσκομένων ἐκ τῶν τοῦ Ἀννίβου, καὶ ποτε τῶν Καρχηδονίων κατωσιάντων τι τοῦ περιβόλου καὶ κατὰ τὸ ῥῆγμα εἰσελθεῖν τολμησάντων, ἐπιξέδραμον οἱ Ζακύνθιοι καὶ ἀπεσώβισαν σφῶς· ἔθεν αὐτοὶ μὲν ἐπερρώσθησαν, οἱ Καρχηδόνιοι δὲ ἐπέδοσαν ἀθρημάτους, οἳκ ἀπέσιπταν δὲ πρὶν τὴν πόλιν εἰεῖν, καίτοι ἐπ' ὄγδοον μῆνα τῆς πολιορκίας παραταθείσης· ἐν οἷς ἄλλα τε πολλὰ συντηχθή και ἄτοπα, καὶ ὁ Ἀννίβας δεινῶς ἐτρώθη. ἦλα δὲ οὕτως· μηχανήματα τῷ τεῖχει προσήγαγον πολὺ τι αὐτοῦ ὑπεραιῶρον καὶ ὀπλίτας τοὺς μὲν ἐμφανεῖς ἔχον τοὺς δὲ λανθάνοντας. τῶν οὖν Ζακύνθων τοῖς ὄρωμένοις ὡς μόνους οὕσι μαχομένων ἔρωμενέστερον, οἱ κερκυμμένοι τὸ τεῖχος ἐπορεύσαντες εἰσβιάσαντο καὶ ἔνδον ἐγένοντο. τῷ γοῦν παραδόξῳ οἱ Ζακύνθιοι ἐκπλαγέντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνέδραμον, καὶ εἰς λόγους ἤλθον, εἴ πως ἐπιεικέῳ τι ὁμολογήει περισωθεῖν. ὡς δ' οὐδὲν ὁ Ἀννίβας προΐσχετο μέτριον, οὔτε τις αὐτοῖς ὠφέλεια πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο,

2 προσκείμενοι CW. "προσκείμενοι repositimus ex mss" DECAUVES.
4 ἐκράτησαν A. 9 τὸ om C. 12 ἀκάνεστησαν AB. δὲ τὴν πόλιν πρὶν εἰεῖν A. 14 καὶ prius om A. 15 τοὺς prius om C. 18 ἐπορεύσαντες A.

ctoque concilio Carthaginiensium alii pacem suaserunt, factio vero Hannibalis, Saguntinos esse iniurios, et Romanos ea quae nihil ad ipsos attinerent curiose complecti, assererat. denique in eorum sententiam itum est qui belli Romanis inferendi uectores erant.

Interea dum Hannibal sedulo moenia oppugnat, multū ex eius militibus cadunt, pluribus vulneratis; et cum aliquando Carthaginienses muri partem deiecissent et per ruinas penetrare conarentur, a Saguntinis eruptione facta repulsi cesserunt: unde ipsorum imminuta audacia, oppidanorum vero animi aucti sunt. neque tamen ab obsidione destiterunt, in mensem octavum usque prorogata: quo temporis spatio cum alia multa eaque incommoda evenerunt, tum Hannibal graviter vulneratus est. urbs autem sic capta est. machinam adduxerunt quae moenia multum superaret, armatis partim conspicuis partim occultis refertam. dum autem Saguntini cum his duntaxat quos videbant acrius pugnant, solos eos esse opiantī, occulti suffosso muro vi in urbem penetrarunt. Saguntini re inopinata perterriti in arcem accurrerunt, habitoque colloquio tolerabilibus condicionibus salutem impetrare studuerunt. Hannibale vero nihil moderati postulante, neque Romanis quicquam opis feren-

επισηθῆναι τὰς προσβολὰς ἐξητήσαντο, ὥς τε περὶ τῶν κατὰ σφῶς βουλευσόμενοι· κὰν τούτῳ τὰ τιμιώτατα συμφορήσαντες τῶν χρημάτων ἐς πῦρ ἐτίβαλον, καὶ οἱ μὲν ἀπόμεχοι διαχειρίζονται ἑαυτούς, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ ἀθρόοι πρὸς τοὺς ἐναντίους ὤρη-
6 κέσαν καὶ προθύμως ἀγωνιζόμενοι κατεκόπησαν.

22. Καὶ δι' αὐτοὺς οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἐπολέμησαν. ὁ γὰρ Ἄντιβας καὶ συμμάχος συγχρὸς προσλαβὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἤπειγτο. πεθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι συν-
ἦλθον εἰς τὸ συνέδριον, καὶ ἐλέχθη μὲν πολλὰ, Λούκιος δὲ
10 Κορνῆλιος Λέντουλος ἐδημιγύρησε καὶ εἶπε μὴ μέλλειν ἀλλὰ πόλεμον κατὰ τῶν Καρχηδονίων ψηφίσασθαι, καὶ διχῆ διελεῖν καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ τὰ στρατεύματα, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, τοὺς δὲ εἰς τὴν Λιβύην πέμψαι, ἕν' ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἢ τε χώρα αὐτῶν πορθῆται καὶ οἱ σύμμαχοι κακουργω-
15 ται, καὶ μήτε τῇ Ἰβηρίᾳ βοηθῆσαι δύνωνται μήτ' ἐκείθεν αὐτοὶ ἐπικουρηθῶσι. πρὸς ταῦτα Κύντιος Φάβιος Μάξιμος ἀντίθετο, μὴ οὕτως ἐκ παντὸς τρόπου τὸν πόλεμον δεῖν ψηφίσασθαι, ἀλλὰ πρῶτα χρεῖσθαι πρότερον, κὰν μὲν πείσωσιν ὅτι οὐδὲν ἀδικοῦσιν, ἢ σὺν ἄλλῳ, ἢν δ' ἀδικοῦντες ἀλώσι, τότε πολεμῆσαι
20 αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου ἐς αὐτοὺς ἀπωσώμεθα.

3 ἐτίβαλον AC, ἀτίβαλον PW. 6 τε add B. 9 ἐλέχθη μὲν πολλὰ etc.] singulas sententias exhibent excerpta Dionis Vaticana 68 69 et Florilegium Vaticanum, 45—47. 20 ἀπωσώμεθα A.

Fontes. Cap. 22. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana 68—70 p. 188 sq., et quae ex Florilegio Vaticano Maius edidit 45—47 p. 541 sq.

tibus, efflagitarunt ut oppugnatione intermissa rebus suis consulendi spatium daretur. interea pretiosissimis quibusque rebus igni absumptis homines imbelles sibi ipsi manus attulerunt: qui erant uetate integra, subito in hostes impetu facto strenue dimicantes occubuorunt.

22. Haec Romanis et Carthaginiensibus belli causa fuit. nam Hannibal multis sociis adscitis in Italiam properabat. quod cum Romani audivissent, indicto senatu tum multa verba facta sunt, tum vero L. Cornelius Lentulus pro contione dixit, non esse cunctandum, sed bellum contra Carthaginienses decernendum, et tam consules quam exercitus bifariam dividendos, et alterum in Hispaniam alterum in Libyam mittendum, ut eodem tempore et ager eorum vastaretur et socii vexarentur, neque Hispaniae opem ferro neque inde auxilia expectare hostes possent. ad haec Q. Fabius Maximus respondit, non adeo precipitanter bellum esse decernendum, sed legatos prius mittendos: quod si crimina purgarent, quiescendum; sin iniuriarum convincantur, tum deum bello petendos esse, ut etiam causa belli in illos transferatur. utriusque lgi-

αἱ μὲν οὖν ἀμφοῦν δόξαι τοιαῦται ἦσαν ὡς ἐν κειραλίῃ εἰπεῖν, τῇ δὲ βουλῇ παρασκευάζεσθαι μὲν ἔδοξε πρὸς τὴν μάχην, πρέσβεις δὲ εἰς τὴν Καρχηδόνα στείλαι καὶ τοῦ Ἀννίβου κατηγοροῦσαι, καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαιτοῦεν τὰ πραχθέντα, δικάσαι, εἰ δ' εἰς ἐκείνον αὐτὰ ἀναγέροιεν, ἐξαιτήσασθαι αὐτόν, κἂν μὴ ἐκδώσι, τὸν πόλεμον δ' ἐπαγγεῖλαι αὐτοῖς.

Τῶν γοῦν πρέσβειων ἀπιθρόντων οἱ Καρχηδόνοι τὸ ποιη-
 τίων ἰσχύουσι. καὶ τις Ἀσδρούβης, εἰς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου
 B προπαρεσκευασμένων, συντεβούλευσε σφίσι χοῆται τὴν τε ἀρχαίαν
 ἐλευθερίαν ἀνικτήσασθαι καὶ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης δουλείαν ἀπο- 10
 τρέψασθαι καὶ χρήμασι καὶ δυνάμεισι καὶ συμμάχοις συγκροτη-
 W II 72 μένοις, ἐπαγωγὼν ὅτι "κἂν τῷ Ἀννίβῳ μόνῳ ὅσα βούλειαι προῦσαι
 ἐπιτρέψητε, καὶ τὰ προσήκοντα ἴσται, καὶ οὐδὲν αὐτοὶ ποιήσετε."
 τοιαῦτα δὲ αὐτοῦ ἐπόντος Ἄνων ὁ μέγας ἐναντιοῦμενος τοῖς τοῦ
 Ἀσδρούβου λόγοις, γνώμην εἰσήνεγκε, μήτε ῥηδίως μήτε μικρῶν 15
 καὶ ἄλλοτρῶν ἐγκλημάτων ἕνεκα τὸν πόλεμον ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπι-
 σπάσασθαι, παρὸν τὰ μὲν λέσαι τὰ δὲ ἐς τοὺς δράσαντας αὐτὰ
 τρέψαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐλαύσατο, τῶν δὲ Καρχηδονίων
 C οἱ μὲν πρεσβύτεροι καὶ τοῦ πρὶν μεμνημένοι πολέμου αὐτῷ συν-
 τίθεντο, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ μάλισθ' ὄσοι τὰ τοῦ Ἀννίβου ἔπρατ- 20
 τον ἰσχυρῶς ἀντίλεγον. ὡς δ' οὐδὲν σαφεῖς ἀπέκρίναντο καὶ ἐν
 ὀλιγωρίᾳ τοὺς πρέσβεις εἶχον, ὁ Μάρκος ὁ Φάβιος τὰς χεῖρας

1 αἱ μὲν οὖν — 6 ἐπαγγεῖλαι αὐτοῖς Dionis excerptum Vaticanum 70.
 9 προπαρεσκευασμένων PW. 10 τὴν ἐκ om A. 11 ἀποτρέ-
 ψασθαι A. 18 τρέψαι] πέμψαι A. 21 ὡς δ' οὐδὲν — p. 181
 v. 5 τὸν πόλεμον Dionis excerptum Vaticanum 70.

tur sententia summam haec fere fuit: senatui autem placuit se et ad bellum parare et legatis Carthaginem missis Hannibalem accusare. quod si illa improbarent, iure agendum; sin illi imputarent, eum deposcendum; si non dederent, bellum eis indicendum.

Legatis digrossis Carthaginenses quid agendum esset delibera- bant. Hasdrubal vero, unus ex iis quos Hannibal subornarat, auctor fuit veteris libertatis recuperandae, et servitutis, quam pax attulisset, tum pecuniam tum copiam tum sociis comparatis repudiandae, subieciturque, si vel soli Hannibali suo arbitrato rem gerere permisissent, omnia rite administratum iri, et ipsos omni laboris molestia carituros. illo haec locuto magnus Hanno contra non temere neque ob parva et aliena crimi- num bellum in rem publicam retrahendum esse censuit, cum alia purgare alia in auctores transferre licent. qui cum dicendi finem fecisset, Car- thaginiensium aetiores primique belli memores illi sunt assensu: caeteri adolescentes, iique potissimum qui Hannibalis causam agebant, acriter adversari sunt. ut autem nihil certi responsi dederunt, legatosque ne- glexerunt, M. Fabius sinu ex toga facto "hic" inquit "vobis bellum et

ἐπὶ τὸ ἱμάτιον ὑποβαλὼν καὶ ἐπιτάσας αἰτὰς ἔφη "ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα ὡς Καρχηδόνιοι καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐρήνην φέρω, ἡμεῖς δ' ὁπότερον αἰτῶν βούλομαι ἴλισθε." ἀποκριθέντων δὲ μῆδέτερον μὲν αἰρεῖσθαι, δίχισθαι δ' ἑτοίμως ὁπότερον καταλείψουσαν, ἐπήγγειλεν αὐτοῖς αὐτίκα τὸν πόλεμον.

Οὕτω μὲν σὺν καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι τὸ δεῦτερον ἐπολέμησαν. καὶ τὸ διαιμόνιον τὰ γενησόμενα D προεσήμνηεν. ἐν γὰρ τῇ Ῥώμῃ ἀνθρωπίνως ἠλάλησε βούσ, καὶ ἕτερος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πανηγύρει ἐξ οἰκίας εἰς τὸν Τίβεριν 10 ἰαυτὸν ἔρριψε καὶ ἐφθάρη, κίρανοι τε πολλοὶ ἐφέροντό, καὶ αἷμα τὸ μὲν ἐξ ἀγαλμάτων ὤσθη τὸ δὲ ἐξ ἀσπίδος στρατιώτου ἐρρή, ἕτερον τε ξίφος ἐξ αὐτοῦ τοῦ σιραιοπέδου λόκος ἤρασε. τῷ δ' Ἀννίβη θηρία πολλὰ καὶ ἄγνωστα τὸν Ἴβηρα διαβυῖοντι προκυθηγήσατο, καὶ ὄψις δειρὸν ἐγάνη. ἔδοξε γάρ ποτε τοῖς 15 θιοῦς ἐν ἐκκλησίᾳ καθήμενος μεταπέμψασθαι τε αὐτὸν καὶ στρατιῶσαι ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν προστάξει, καὶ λαβεῖν παρ' αὐτῶν τῆς ὁδοῦ ἡγεμόνα, καὶ ἀμεταστρεπτι ὑπ' αὐτοῦ κεινοσθῆναι ἐπισθαι· μεταστρέψῃναι δὲ καὶ ἰδεῖν χιμῶνα μέγαν χωροσύντα P I 409 καὶ δράκοντα αὐτῷ ἐπακολουθοῦντα ἀμήχανον, καὶ θανάσαι 20 ἐρέσθαι τε τὸν ἀγωγὸν τί ταῦτα εἶεν· καὶ τὸν εἰπεῖν "ὦ Ἀννίβα, ταῦτα συμφορῶτόσόντά σοι τὴν Ἰταλίαν ἔρχεται."

1 τὰ ἱμάτια A. 3 αἰτῶν om A. 6 οὖν add A. 15 post καθήμενος B add καὶ. 18 μέγα A.

pacem porto: utrum placet sumite." cum respondissent se neutrum quidem sumere, sed ntrum dedisset alacriter accepturos, bellum eis statim indixit.

Hoc igitur modo et his de causis inter Carthaginienses et Romanos alterum bellum est constat. futura autem divinitus denunciata sunt: nam Romae vox humana voce locutus est, et alius ludis Romanis ex aedibus se in Tiberim praecipitavit ac perit; fulmina multa sunt delata, sanguis tum e statuis manavit tum e militis cuiusdam cipeo, alterius ense supus ex ipsis castris rapuit. Hannibali vero multae ignotae bestiae Iberum transeunti veluti viam monstrarunt, et somnium huiusmodi apparuit. aliquando sibi visus est a diis in concilio sedentibus arcessi et quamprimum in Italiam exercitum ducere Iuberi, ab eisquo ducem itineris accepisse quem non respectans sequeretur. sed cum se convertisset, magnam ingruere tempestatem vidisse, draconemque sequi ingentis magnitudinis: quae cum miraretur, ductorem rogasse quidnam ea sibi vellent; qui responderit, ea illi ad vastitatem Italiae adiumento futura esse.

23. Ταῦτα τῷ μὲν Ἀννίβῃ χρηστὴν ἐλπίδα, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις δεινὴν ἐνέποιε ἐκφόβησιν. διχῆ δὲ τὰς δυνάμεις οἱ Ῥωμαῖοι διελόντες καὶ τοὺς ἰπάτους, Σιμπρόνιον μὲν Λόγγον ἐς Σικελίαν ἐπέμψαν, ἐς δὲ τὴν Ἰβηρίαν Σκιπίωνα Πούπλιον. ὁ δὲ Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς τάχιστα ἐπιθνήμων ἐσβαλεῖν, ἀποδῆσθαι ἠέλωρι, καὶ πᾶσαν τὴν Γαλατίαν τὴν μεταξὺ τοῦ Περρηγαίου καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ οὖσαν ἀμαχίᾳ διήλθε. καὶ μέχρι μὲν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ῥοδανοῦ οὐδεὶς εἰς χεῖρας ἤκειν αὐτῷ, ἐκεῖ δ' ὁ Σκιπίων ἐπιφάνη, καίπερ μὴ παρούσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως. ὁμοίως μετὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν αὐτοῖς προσοίκων τά τε πλοῖα τὰ ἐν τῷ 10 ποταμῷ προεῖσθερε, καὶ τὸ ρεῖμμα αὐτοῦ διὰ φυλακῆς ἐποίησατο. ὁ οὖν Ἀννίβας ἔτριψε μὲν τῶν χρόνον καὶ σχεδίας καὶ σκάφη ἄλλα τε καὶ μονόξυλα κατασκευάζων, ἔφθη δ' οὖν ὑπὸ πολυχηρίας τὰ πρὸς περὶ αὐτῶν ἀναγκαῖα πάντα, πρὶν τῷ Σκιπίωνι τὸ οἰκτιρὸν ἀφικέσθαι στρατεύματα, προετοιμασάμενος. καὶ 15 τὸν ἀδελφὸν Μαγῶνα σὺν τοῖς ἱππέσιν καὶ ψιλοῖς τισιν, ἧ σκεδάννυται ὁ ποταμὸς ἐπὶ πολλὰ καὶ νήσοις διαλαμβάνεται, διαβησόμενον ἐπέμψεν, αὐτὸς δὲ κατὰ τὸν ἐμψυγῆ πόρον ἠέλωρι δῆθεν, ἔν' οἱ Γαλάται ἀπατηθεῖεν, πρὸς αὐτὸν ἀνιταττόμενοι, καὶ ἀμελιώτερον ἐν ἄλλοις τοῦ ποταμοῦ τὴν φυλακὴν θῶνται· ὁ καὶ 20 γέγονε. καὶ ὁ Μαγὼν δέβη τὸν ποταμὸν, ὁ δὲ Ἀννίβας καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κατὰ τὸν πόρον ἐπικρατοῦντο. καὶ γεόμενοι κατὰ τὸ

7 μὲν om C.
om AC.

8 τοῦ add A.

11 διέφθερε C.

15 τὸ

Fontes. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae libri deperdit: excerptum Vaticanum 72 p. 192.

23. Hæc bonam spem Hannibali, Romanis magnum timorem attulerunt. qui copiis et consulibus bifariam distributis Sempronium Longum in Siciliam miserunt, in Hispaniam P. Scipionem. Hannibal vero, impressionis in Italiam primo quoque tempore faciendæ cupidus, iter acceleravit, ac Galliam quæ intra Pyrenæum et Rhodanum est citra dimissionem transit; neque quisquam cum eo congressus est priusquam ad Rhodanum venisset. ibi se illi ostendit Scipio. qui, cum eius copias nondum advenissent, tamen cum popularibus eorumque finitimus naves quæ in flumine erant destruxit alveumque custodit. Hannibal etsi temporis aliquid instruendis ratibus scaphis et lutribus consumpsit, tamen omnia ad traiectionem necessaria multitudine operarum prius paravit quam Scipioni suæ legiones advenissent. fratrem Magonem cum equitibus et velitibus nonnullis, quæ annis late spargitur et insulis distinguitur, traicere iussit: ipse ad evidens vadum contendit, nimirum ut Galli, dum ipsi obsisterent, fallerentur, et in aliis ripis fluminis negligentius custodias haberent. itaque contigit. Mago enim cum flumen transmississet, Hannibal cum suis vadum ingressus, ubi ad medium pervenit, clamorem

μέσον ἠλάλαξαν, καὶ οἱ σιλιπικταὶ δὲ συνήχθησαν· καὶ ὁ Μαγῶν W II 73
κατὰ νότου τοῖς ἀνθεστηκόσι προσέπεισε· καὶ οὕτως οἱ τε ἄλλοι D
καὶ οἱ ἠλέφαντες ἀκινδύνως ἐπειρωτόθησαν. ἄρτι δὲ περρωθέν-
των αὐτῶν καὶ τῷ Σκιπίωνι ἡ οἰκίαι ἀφίκετο δύναμις. πέμψαν-
τες οὖν εἰς προσκοπήν ἰππίας ἀμφοτέρω τοιοῦτον τέλει τῆς ἰππο-
μαχίας ἐχρησάντο ὅποσον ὁ σύμπας ἔσχηκε πόλεμος· οἱ γὰρ Ῥω-
μαῖοι καὶ Ἕλιαιον τὴν πρώτην ἐνεγκάμνωσι καὶ συχνὸς ἀποβα-
λόντες ἐνίκησαν.

Ἐντιῦθεν Ἀννίβας ἀπέναι πρὸς Ἰταλίαν σπειδῶν, ἐποπιεύ-
10 ῶν δὲ τὰς ἐπιτομωτέρας τῶν ὁδῶν, ἐκείνας μὲν παρεξήλθεν,
ἔτιραν δὲ πορευθεὶς ἰσχυρῶς ἐπόνησε. τὰ τε γὰρ ὄρη ἐκείνα
ἀποτομωτάτα ἐσσι, καὶ ἡ χιὼν πολλὴ γενομένη καὶ τὰς φάραγγας
ἐπ' ἀνέμων πληρώσασσι καὶ ὁ κρύσταλλος ἰσχυρότατα παγίς
δαινῶς σφῆς ἰταλαιπύρῃσι· καὶ πολλοὶ τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν P I 410
15 ὑπὸ τε τοῦ χιμῶνος καὶ ὑπὸ σιτοδείας ἀπόλοντο, πολλοὶ δὲ καὶ
οἴκαδε ἀνεχώρησαν. ἔχει δὲ λόγος ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνίστριψεν ἄν,
εἰ μὴ πλείων καὶ ἀπορωτέρα ἢ προδιηνησμένη ὁδὸς τῆς λειπομέ-
νης ἐτύχχανε. διὰ μὲν δὴ τοῦτο οὐκ ἀπειράπετο, ἔξαπίνης δὲ
ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων ἐκφανεὶς θαῦμα καὶ δέος τοῖς Ῥωμαίοις
20 ἐνέβαλε.

Καὶ ὁ μὲν προεχώρει τὰ ἐν ποσὶ προσποιούμενος, Σκιπίων
δὲ τὸν μὲν ἀδελφὸν Γάϊον Σκιπίωνα ὑποστρατηγοῦντα αὐτῷ εἰς
τὴν Ἰβηρίαν ἐπέμψεν ὡς καταληψόμενον αὐτὴν ἢ τὸν Ἀννίβαν B

4 ἢ add AC. 5 οὖν om C. προκοπήν A. 12 ἐπιτο-
μωτάτα C. 13 κρύσταλλος BC. ἰσχυρότατος C. 22 immo
Γνατον.

eos tollere et classica canere iussit: quo facto, Magone adversarios a tergo adorto, et caeteri et elephantes citra periculum transierunt. vix transierant cum Scipionis copiae advenerunt. cum igitur utrinque speculatum equites misissent, is equestris praelii fuit exitus qui belli totius: Romani enim principio inferiores, multis amissis vicerunt.

Inde Hannibal in Italiam properans, cum vias compendiosiores suspectas haberet, illis vitatis atque aliis tramitibus quaeque magnas aerumnas toleravit. nam et montes admodum praerupti, et valles flata ventorum profundis nivibus expletas, et glacies densissima graviter exercitum affixerunt; multique milites vel hieme vel inedia perierunt, multi etiam domum redierunt. fertur et ipse Hannibal reverti voluisse, nisi confectum iter longius et difficilius fuisset eo quod restabat. eaque de causa coeptis non destitit: ac subito extra Alpes conspectus admirationem simul et terrorem Romanis iniecit.

Dum ille inter progrediendum obviam quaeque subigit, Scipio fratrem C. Scipionem legatum suum in Hispaniam misit, ut aut eam occuparet aut Hannibalem eo retraheret: ipse contra Hannibalem est profe-

ἐπανάξονται, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸν Ἀντίβαν ἤλασε. καὶ ἡμέρας μὲν
 τινὰς ἐπέσχεον, ἔπειτα ἄμφω πρὸς τὴν μάχην ὤρμησαν. πρὶν δὲ
 δὴ ἔργον ἔχεισθαι, συγκυλίους ὁ Ἀντίβας τοὺς στρατιωτάς,
 παρήγαγε τοὺς ἀρχαλοῦσους οὓς κατὰ τὴν ὁδὸν ἰλέημι, καὶ
 ἤρειτο αὐτοὺς πότιρον δεδέσθαι καὶ δουλεύειν κακῶς βούλοιστο ἢ 5
 μονομαχεῖν ἀλλήλοις, ὥστ' ἀφεθῆναι πρὸτις τοὺς νικησάντας.
 καὶ ὡς τὸ δεύτερον ἔβλοντο, συνέβαλεν αὐτούς. καὶ μαχουμένην
 ἰδημηγύρησι, τοὺς οἰκείους στρατιωτάς ἐπιρωσύνως καὶ παρὰ
 C θήρων εἰς πόλεμον· τοῦτο δ' ἐτέρωθεν καὶ ὁ Σκιπίων ἐποίησεν.
 εἶτα συνήλθον μὲν ὡς ἔλοις τοῖς στρατοπέδοις μαχόμενοι, ὁ 10
 Σκιπίων δέ, προσημιέξας τῷ ἰππικῷ καὶ ἡμιτηθείς σιγνοῦς τε
 ἀποβαλὼν καὶ αἰτὸς τρωθείς, ἀπαθανόν τ' ἂν εἰ μὴ περὶ αὐτῷ
 Σκιπίων ὁ υἱὸς καίπερ ὢν ἐπακαιδεικτικῆς ἐπήμνευε, κατέδειξε
 μὴ καὶ τῷ περὶ σφυλῆ, καὶ αὐτίκα τε ἐπυρήγαγε καὶ τῆς νυκτὸς
 ἐπιχώρησεν. 15

24. Ἀντίβας δὲ μεθ' ἡμέραν τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ μα-
 θῶν πρὸς τὸν Ἡραθανὸν ἦλθε, καὶ μήτε σχεδίας ἢ πλοῖα ἔρωσεν.
 (ἐπιπέρηστο γὰρ παρὰ τοῦ Σκιπίωνος), τὸν μὲν ἀδελφὸν Μαγῶνα
 D σὺν τοῖς ἰππέωσι διανήξασθαι καὶ ἐπιδιώξαι τοὺς Ῥωμαίους ἐπέ-
 λεισιν, αὐτὸς δὲ ἄνω πρὸς τὰς πηγὰς χωρήσας τοῦ ποταμοῦ, 20.

1 αὐτὸς — ἤλασε om C. 2 πρὶν δὲ δὴ — 9 εἰς πόλεμον Dio-
 nis excerptum Vaticanum 72. 3 δὴ om C. 4 τοὺς στρατιω-
 τὰς ὁ Ἀντίβας AB. 5 πότιρον δὲ δεδέσθαι κακῶς δουλεύειν
 βούλοιστο A. δεδέσθαι, corr δεδέσθαι, C. 6 ἐπιρωσύνως PW.
 10 μαχόμενοι A. 14 τῆς om A. 15 ἀπεχώρησεν AB. 16 δὲ
 om C. 17 ἢ πλοῖα om C. πλοῖον A. 18 ἐμπέρηστο A.

FONTES. Cap. 24. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

cius. ac dies quidem aliquot quieverunt, deinde autem ambo pugnac
 se pararunt. sed priusquam ad manus veniretur, Hannibal militibus
 convocatis in itinere captos produxit in medium, rogans utrum vincit
 duram perpeti servitutum malient an inter sese singulari certamine con-
 gredi, ut victores gratis manumitterentur. ut posterius practulerunt,
 eos inter sese commisit, poracto certamine militum suorum animos pro
 contione confirmavit atque ad bellum acuit: idem et Scipio ex altera
 parte fecit. deinde ita congressi sunt, quasi cum totis exercitibus con-
 flicturi essent. sed Scipio equestri praefixo in primis tentato, multis
 amissis, victus et vulcratus, atque adeo perimendus nisi a filio septem-
 decim annos nato protectus esset, timens non pedites otiam succumborent,
 statim receptui cecinit ac noctu recessit.

24. Hannibal eius discessu mano cognito ad Padum venit. ubi
 eum non unam quidem ratem invenisset (cremarat enim omnia navigia
 Scipio), fratrem Magonem cum equitibus transire inssit Romanosque per-
 sequi: ipso sursum ad fontes amnis protectus elephantes qua flumen

τοὺς ἐλέφαντας κατὰ τὸν ἐπίρρουν διαβῆναι προσέταξε. καὶ οὕτω τοῦ ὕδατος περὶ τοῖς ὄγκοις τῶν ζῴων ἐμποδιζομένου καὶ σκιδαννυμένου, ῥῆον κάτω σφῶν διεπραιώθη. καταλαθθεὶς οὖν ὁ Σκιπίων κατὰ χώραν ἔμεινε, καὶ ἐμάχεσθαι ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς οἱ 6 Γαλάται οἱ μετ' αὐτοῦ ἠδοιμύλησαν. ὁ δ' οὖν Σκιπίων ἐπὶ τοῦτω παραθθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ τραύματος ταλαιπωρήσας ὑπὸ νύκτα αὐθις ἔξανέστη καὶ ἐπὶ μετώρου τὸ τάφρονμα ἐποίησατο· διώξις δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐγένετο. μετὰ δὲ τοῦτο ἀφίκοντο καὶ οἱ Κιρρηθόνιοι, καὶ τὸν ποταμὸν διὰ μέσον ποιησάμενοι ἱστρατο- P I 411
10 πειεύσαντο.

Ὁ μὲν οὖν Σκιπίων διὰ τι τὸ τραῦμα καὶ διὰ τὰ συμβεβη-
κότα ἀνέχε. καὶ δύναμιν μειπέμπετο, Ἀννίβας δὲ πολλὰ πειρά-
σας παρακινήσας πρὸς μάχην αὐτόν, ἐπὶ οὗτι τοῦτ' ἠδυνήθη
καὶ τροφῆς ἰσπάνισι, φρουρίῳ προσέβαλεν ἐν ᾧ οἴτος πολλὸς τῶν W II 74
15 Ῥωμαίων ἔκειτο. καὶ μηδὲν πειράων, τὸν φρούραρχον διέφθειρε
χρήμασι· κάκινόν τι προδοθὲν ἔλαβε, καὶ τὰ ἄλλα σχεῖν τὰ μὲν
ἄλλοις τὰ δὲ χρυσίῳ ἐπῆλπισι. κὰν τοῦτω ὁ Ἀβγγὸς τὴν Σικι-
λίαν τῷ ὑποστρατήγῳ πιστεύσας πρὸς τὸν Σκιπίωνα κεκλημένος
ἀφίκετο. καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον ὑπὸ φιλοτιμίας, καὶ ὅτι τινὰς B
20 κατατρίχοντις τὴν χώραν ἐκράτησιν, εἰς παράταξιν ὤρμησιν.
καὶ ἰσφάλῃ ἐνέδρασις περιπίσων· καὶ τοῦ Ἀννίβου ἐπεξελθόντος
μετὰ τῶν πέλων καὶ τῶν λεγάντων, οἱ μετ' αὐτοῦ ἐτραπήσαν

3 διεπραιώθησαν A. 5 Γαλάται] huc pertinere videtur Dio-
nis excerptum Vaticanum 73 pag. 192 extr. 12 κατεπέμπετο A.
13 τοῦτ' τὰθ' A. 16 παραδοθὲν A. 17 ἔλπισε B.

concitatus fertur traducit, et aqua in belluarum mole resistente et sparsa
facilius infra eos transiit. Scipio ab hostibus deprehensus se loco non
movit: ac pugnam iniisset, nisi Gallica auxilia nocte ad hostes transfu-
gissent. ea re turbatus, et dolore vulneris vexatus, sub noctem castra
in editiore locum transtulit vallumque communiit, persequente nemine.
deinde Carthaginienses venerunt, et flumine interiecto castrametati sunt.

Dum Scipio tum ex dolore vulneris tum ob acceptam cladem sese
continens plures copias expectat, Hannibal multis frustra tentatis ut
eum ad pugnam eliceret, eum penuria commentus laboraret, castellum
quoddam est adortus, in quo Romani multum frumenti repositum habe-
bant; et quia vi nihil proficiebat, castellanum pecunia corrupit ut id
sibi prodaret. quo occupato etiam caeteris partim vi partim auro se poti-
tutum speravit. interea Longus, Sicilia legato credita, arcessitus ad
Scipionem venit. nec multo post ex ambitione, et quod praedatores
quosdam superarat, dum in pugnam ruit, in insidias delapsus impingit,
et ab Hannibale cum equitibus et elephantis in fugam convertitur: in

εις φυγήν, και πολλοὶ διεφθάρησαν φόβῳ, πολλοὶ δὲ και εις τὸν ποταμὸν ἀπερισκέπτως ἐμπιπόμενοι ἐπνίγησαν, ὡς ὀλίγους μετα τοῦ Λόγγου περιωσθῆναι. νικήσας μάλιστα ὁ Ἀννίβας οὐκ ἔχαιρει, ὅτι στρατιώτας τε πολλοὺς και τοὺς ἐλέφαντας πλὴν ἐνὸς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος και τῶν τραυμάτων ἀπέβαλεν. 5

Ἀνοχὴν οὖν ἄσπονδον ποιησόμενοι πρὸς τὴν συμμαχίδα C σφῶν ἐκείτεροι ἐχώρησαν, κὰν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἐχείμαζον. και τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἄφθονα ἐφοῖτα τὰ ἐπιτήδεια, ὁ δ' Ἀννίβας οὐκ ἀρκοῦμενος τοῖς παρὰ τῶν συμμαχῶν διδομένοις ταῖς τε κώμαις και ταῖς πόλεσιν τῶν Ῥωμαίων προσπίπτων τὰ μὲν ἐκράτει 10 τὰ δ' ἀπεκρούετο. και ποτε τῷ ἵππικῷ ὑπὸ τοῦ Λόγγου νικήθεις ἐρώθη. θαρσύναντες οὖν ἐκ τούτου τινὲς τῶν Ῥωμαίων και καθ' ἑαυτοὺς προσβάλλοντι αὐτοῖς ἐπιξήλαθον. κάκεινους τε ἔφθειρε, και τοῦ χωρίου ἠμολογία ἐκράτησε· και αὐτὸ μὲν κατέσκαψε, τῶν δ' αἰχμαλώτων τοὺς μὲν Ῥωμαίους ἀπέκτεινε, τοὺς 15 δ' ἄλλους ἄφηκε. τοῦτο δὲ και ἐφ' ἑπασί τοῖς ζῶγονμένοις D ἔπολε, τὰς πόλεις δὲ αὐτῶν οἰκιοῦμενος. ἄμειλι και τῶν λοιπῶν Γαλατῶν πολλοὶ και Λιγύων και Τυρσηνῶν τοὺς Ῥωμαίους τοὺς παρ' αὐτοῖς ὄντας οἱ μὲν φονεύσαντες οἱ δὲ ἐκδόντες μετέστησαν. 20

Ἐς δὲ τὴν Τυρσηνίδα τῷ Ἀννίβῃ πορευομένῳ ὁ Λόγγος ἐπέθετο, χειμῶνος πολλοῦ γενομένου. πεισόντων δὲ ἀμφοτέρους πολλῶν ὁ Ἀννίβας ἐς τὴν Λιγυστικὴν ἰλιδῶν ἐνδιέτριψεν.

1 φυγήν, corr σφαγήν, A. 4 ὑπὸ] και A. 6 τὴν om A.
10 προσπιπτόντων A. 16 και add AB. 17 δι'] δ' A.
18 πολλοὶ και] και πολλοὶ τῶν A. 22 δ' B.

qua multi caesi, multi temere in fluvium praecipitati perierunt, pauci cum Longo evasere. Hannibal vero ea victoria non est laetatus, quod et milites multos et elephantos omnes praeter unum frigore et vulneribus confectos amiserat.

Factis igitur sine foedere induciis utrique ad socios se contulerunt et in eorum urbibus hibernarunt. ac Romanis commeatus abunde suppetebat: Hannibal autem, cum ea quae socii dabant satis non essent, Romanorum pagos et oppida invadendo alias vincebat alias repellabatur, aliquando equestri certamine a Longo victus vulnus accepit. unde quidam ex Romanis sumpta fiducia per sese contra eum moenia oppugnantes eruperunt, sed et illi caesi sunt, et oppidum facta deditione eversum, et ex captivis Romani omnes interfecti, caeteri dimissi. eandem rationem in omnibus captivis observavit, ut per eos urbes sibi conciliaret. quia ex reliquis etiam Gallis Liguribus et Etruscis multi, Romanis in suis oppidis partim occisis partim deditis, defecerunt.

Hannibal in Etruriam iturus a Longo magna tempestate lacessitus est; et multis utrinque caesis in Liguriam profectus diu ibi se continuit,

ὑποπίπτων δὲ καὶ τοὺς σφετερόντας, οὐδενὶ φράσις ἐπίστευεν, ἀλλὰ τὴν ἰσθμῖά τε μεταβάλλων καὶ κόμαις χρωόμενος περιθέτοις τὴν τε διάλειξιν ἄλλοτε ἄλλην ποιούμενος (ἤδει γὰρ πλείους; καὶ τὴν τῶν Αὐτῶν) καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πολλὰ ἐπισκόπει ἤκουε τε P I 412
5 πλείεστα ὡς οὐκ Ἀντίβας, καὶ τινὰ ὡς ἕτερός τις ἐφθέρητο.

25. Ἐν μὲν οὖν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα γίνετο, ὁ δ' ἕτερος Σκιπίων ὁ Γάιος εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρέπλευσε, καὶ τὰ παραθαλάσσια αὐτῆς μέχρι τοῦ Ἰβηρος πάντα καὶ τῶν ἄνω συχρὰ τὰ μὲν βία τὰ δ' ἐκόντα προσεδίηφι, καὶ τὸν Βαννώνα μάχῃ νικήσας
10 ἐχώρησεν. ὁ δὲ τοῦ Ἀντίβου ὁμαίων Ἀσδρούβας μεθ' ὧν ταῦτα διέβη τὸν Ἰβηρα, καὶ τῶν μεταστάντων τινὰς ἐπηγάγετο· τοῦ δὲ Σκιπίωνος ἐπελθόντος αὐτῷ ἀνεχώρησεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ τὸν Φλαμίνιον καὶ τὸν Γεμῖνον αὐθις B
ἐπάτους ἐίλοντο. Ἀντίβας δ' ἄρτι τοῦ ἔαρος ἐπιστάτους ὡς ἔγνω
15 τὸν Φλαμίνιον μετὰ τοῦ Σερονίλου Γεμῖνον χειρὶ πολλῇ ἐπ' αὐτὸν ἰόντα, πρὸς ἑξαπάτην αὐτῶν ἐτρέπη, καὶ πλαττόμενος ἐν-
διατρίφειν ἐκεῖ καὶ μάχην συνάψειν, ἐπεὶ νομίσασιτες αὐτὸν οἱ
Ῥωμαῖοι κατὰ χώραν μένειν ἀμελῶς τῶν ὁδῶν ἔσχον, ἐπὶ τοῦ
στρατοπέδου τοὺς ἵππους κατέλιπεν, αὐτὸς δ' ὑπὸ νύκτα ἄρας
20 τὰ τε στενόπορα μεθ' ἡσυχίας διήλθε καὶ πρὸς Ἀρήτιον ἤπειγετο·

6 τῇ om B. ἔγινετο A. 7 inno Γναῖος, 9 δ'] δὲ
καὶ B. βαανῶνα ABCW. "Βανῶνα Regii et Colbertens"
DUCANGIUS. Ἀνῶνα Polybius. 11 ὄπηγάγετο A. 13 γεμ-
νιον A; Γαῖον P, γάιον BCW. 14 ἐπάτους αὐθις AB. 15 τοῦ
om A.

Fontes. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
exscriptum Vaticanum 73 p. 193.

suos quoque suspectos habens, nemini temere credens, sed et veste mutata et coma apposititia utens, et alias alia lingua loquens (plures enim norat, ipsamque Latinam), et noctu et interdum plurima et videbat et audiebat, quaedam etiam loquebatur, persona sua dissimulata.

25. Dum haec in Italia geruntur, alter Scipio Gaius in Hispaniis appulit, et oram eius maritimam omnem usque ad Iberum, multa etiam superiora loca, partim vi partim deditione, Bannonem quoque praelio victum cepit, quibus Hasdrubal frater Hannibalis cognitis, Ibero superato, et quibusdam ex illis qui defecerant receptis, Scipioni contra se eunti cessit.

Romani Flaminius et Geminium denuo consules creantur. Hannibal ubi ineunte vere Flaminiū et Serviliū Geminium cum magna manu adventare cognovit, ad eos decipiendos conversus, seque ibi moraturum et pugnae copiam illis facturum simulando, dum Romani verum id esse rati vias negligenter custodiunt, equitibus in castris relictis nocturnoque sarcinis collectis et angustiis per otium superatis Aretium contedit,

καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ, ἐπὶ πολὺ προῆλθιν, ἀπήσαν αὐτῷ ἐρηπόμενοι.
 C οἱ δ' ἑπαιτοὶ γρόντες ἠπατημένοι, Γεμίνος μὲν αὐτοῦ ὑπέμει-
 τούς τ' ἀφιστηκίας κεικώσων καὶ κωλύσων ἐπικουρῆσαι Καρχη-
 W II 75 δονίοις, Φλαμίνιος δὲ μόνος ἐδίδωκεν, ἵν' αὐτοῦ μόνον τὸ ἔργον
 τῆς νίκης, ὡς ᾤετο, γένηται. καὶ τὸ Ἄρτιον προκατελάβεν· ὁ δ'
 γὰρ Ἀννίβας συντομωτέραν τραπέμιος δυσῆδους ἐνέτεχε, καὶ
 ἀνθρώπους συγχροὺς καὶ πολλὰ ὑποζύγια καὶ τὸν βίερον τῶν
 βαρβαρικῶν ἀπέβαλεν. ὁψέ δ' οὖν πρὸς τὸ Ἄρτιον ἰλθῶν, καὶ
 ἐρῶν ἐκεῖ τὸν Φλαμίνιον, καταφρόνησιν αὐτοῦ, καὶ μάχῃ μὲν
 οὐ συνέβαλε (τὸ γὰρ χωρὶν ἀνεπιτήδειόν οἱ ἰδούκι), πύρραν δὲ 10
 αὐτοῦ ποιοῦμενος ἔκκιρε τὴν χώραν. κὰν τούτῃ ἐπεκδρομόντων
 D τῶν Ῥωμαίων ἐπανήγαγεν, ἵνα φοβέσθαι δόξῃ. τῆς δὲ ἐκτιδὸς
 ἔξανασιτίας, ἐπιτηδείον τι χωρὶν πρὸς τὴν μάχην ἐρῶν ἔμειπε.
 καὶ τοῦ μὲν πεζοῦ τὸ πλεῖον κατὰ τὰ ὄρη λοχῶν ἔταξε, τὸ δ'
 ἱππικὸν σῆμαπ ἔξω τῶν στενῶν ἀφανῶς ἐφιδρεύειν ἐκέλευσε, καὶ 15
 αὐτὸς ἐπὶ τοῦ γηλόφου μετ' ὀλίγων ἰστροποπιδεύσατο. ὁ δὲ
 Φλαμίνιος ἐν φρονίματι ὤν, καὶ ἐπὶ μετιώρου σὺν ὀλίγοις αὐτὸν
 ἰδῶν, τὴν τε λοιπὴν στρατιὰν πόρρω ποι πεπομφέναι νομίσας,
 ῥαδίως μεμογωμένον αἰρήσειν ἤλπισε, καὶ ἐς τὸ στενὸν ἀπερισκέ-
 πτως ἐσπῆλθε, κἀνταῦθα (ὁψέ γὰρ ἦν) ἠέλλασατο. καὶ ὑπὸ μέσας 20
 νύκτας ὑπὸ καταφρονήσιως αὐτοῦς ἀφυλάκτως καθιένδοιτας
 P I 413 πανταχόθεν ὁμοῦ περιέσχον οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ πόρρωθεν ἀκορ-

1 προῆλθον A. 2 γεμίνιος ABC. 5 κατέλαβεν A. 6 συν-
 τομωτέρον A. 7 συγχροῦς] πολλοῦς A. 15 ἐφιδρεύειν A.
 21 ἀφυλάκτως ABCW, ἀφυλάκτους P.

equitibus etiam cum longe processisset consecutus. consules ut se dece-
 pto esse senserunt, Geminus ibi mansit, ut eos qui defecerant vexaret
 et Carthaginensibus opem ferre prohiberet; Flaminius vero solus abeun-
 tes persecutus, ut victoria scilicet sui unius esset, Aretim ante occu-
 pavit. nam Hannibal dum compendia quaerit, in invidia incidit; multos-
 que mortales, multa iumenta, et alterum oculum emisit. sero tandem
 ad Aretium progressus, Flaminius illic inventum contempsit: ac pugna
 quidem obstinuit (locus enim incommodus videbatur), sed hominis inge-
 nium periclitans agrum vastavit. cum vero Romani excurrissent, simu-
 lato meta reduxit exercitum; et noctu castris promotis, locoque pugnae
 idoneo capto, peditum partem maximam in montibus in insidiis colloca-
 vit, equitatum omnem extra angustias clem in subsidiis esse iussit, ipse
 in tumulo cum paucis castra habuit. et Flaminius sibi fidens, cum eum
 cum paucis in colle vidisset, et longe ablegasse reliquum exercitum pu-
 taret, spe eius ita destituti facile capiendi concepta temere angustias
 est ingressus, ibique (serum enim diei eret) quievit. sub noctem mediam
 Carthaginenses eos sine excubiis (adeo sibi praefidebant) dormientes
 eodem tempore ab omni parte circumdederunt, atque eminus iaculis

τίους καὶ σφινδόνας καὶ τοξενύμασι τοὺς μὲν ἐναζομένους ἔτι τοὺς δὲ τὰ δπλα λαμβάνοντας ἔκτεινον, αὐτοὶ μὴ τι δυνὸν ἀντιπάσχοντες. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι, μηδενὸς αὐτοῖς συμπελοκόμενοι, σκοπίους τε καὶ ὀμίχλης οὐσίας, οὐκ εἶχον τῇ σφειτέρᾳ χρῆσασθαι ἄρατιῃ. τοσοῦτος δ' ἐγένετο θόρυβος, καὶ τοιαύτη παραχώδης ἐκπληξίς κατασχεν αὐτούς, ὥς μηδὲ τῶν σιμοῶν τῶν τότε γενομένων ἀποθίσθαι, καίπερ πολλὰ μὲν οἰκοδομήματα καταρράγη, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ὄρων τὰ μὲν διέσχε τὰ δὲ καὶ συνέπιπεν, ὡς καὶ τὰς ἡράργας ἐμπαρᾶσαι, καὶ ποταμοὶ δὲ τῆς ἀρχαίας ἐξέδον
 10 ἀποκλεισθέντες ἄλλην ἐτραπονοτο. τοιοῦτοι μὲν σιμοὶ τὴν Τυρ- B
 σιδίᾳ κατασχον, οὐ μόντοι καὶ οἱ μαχόμενοι ἐν ἐννοίᾳ σφῶν ἐγ-
 γοντο. αὐτοὺς τε οὖν ὁ Φλαμίνιος καὶ ἄλλοι πεμπληθῆς ἐπέσον, σιχοὶ δὲ ἐπὶ τινα λόγον ἀνέβησαν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἐγένετο, εἰς
 15 ἀδείᾳ παρῆδσαν. ὁ γε μὴν Ἀντίβας βραχὺ τῶν ὁμομοσμένων ἐγφόντισε, πάντων δὲ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄλότων τὸ μὲν ἐπῆκοον τὸ τε συμμαχικὸν τῶν Ῥωμαίων ἀγῆκεν, αὐτοὺς δὲ ἐκεί-
 20 τοὺς δῆσας ἐγίλασαι. πράξας δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἤπειγτο, καὶ μέχρι μὲν Νυονίας τὴν τε γῆν τέμνων καὶ τὰς πόλεις προσ-
 20 ἀγόμενος πλὴν Σπωλητίου προῆλθε, Γάῶν τε ἐνταῦθα Κεντήνιον C
 στρατηγὸν ἐνδρεύοντα περισχῶν ἔκτεινεν· ὡς δὲ τῷ Σπωλητίῳ πρόσβαλῶν ἀπικροῦσθη, καὶ τὴν τοῦ Ναιῖρου γέφυρᾶν καθρη-

9 δὲ om B. 10 μὲν σιμοὶ B, σιμοὶ μὲν PW. σιμοὶ om C. 19 μαρτίας B. 20 σπωλητίου ABC, Σπωλητίου PW. κενταῖον A. 21 ἐκτεινεν] ἐφθισεν AB. σπωλητίῳ A, σπωλητίῳ B, σκολ τίῳ C, Σπολιτίῳ PW. 22 ναῖρον A.

fundis sagittis, alios cubantes adhuc alios arma induentes, impune occiderunt. Romani enim in tenebris et nebula, nemine cominus congresso, virtute sua uti non potuerunt. tantus autem tumultus fuit, tanta perturbatio, tantus terror eos invasit, ut terrae motus qui tum fiebant non sentirent, quamvis multa aedificia corruerent, multi montes partim funderentur partim collapsi valles complanarent, et flumina veteribus alveis exclusa alio verterentur, quae cum in Etruria fierent, a pugnantibus non sunt animadversa. cecidit ipse Flaminius et maxima multitudo: complures etiam tumulo quodam occupato, ubi dilaxit, fuga salutem quaesituri, capti arma et semetipsos impunitate promissa dederunt. sed Hannibal, iurisiurandi parum memor, omnes captivos qui in castris erant ex subditis et sociis Romanorum dimisit, Romanos ipsos in vinculis asservavit. his actis, itinere Romam intento, Narniam usque agros vastando et urbes subigendo, Spoleto excepto, progressus, C. Centenium praetorem circumventum, evitatis eius insidiis, occidit, a Spoleto repulsus, cum pontem Naris deiectum vidisset, idemque caeteris fluminibus

μένην εἶδε, καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς οὗς ἀναγκαῖον ἦν διελθεῖν τοῦτο γεγονός ἐπύθετο, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμῆς ἐπέσχεν, ἐς δὲ τὴν Καμπανίαν ἐτραπέτο. τὴν τε χώρον ἀρίστην καὶ τὴν πάλιν τὴν Καπύην μεγίστην οὖσαν ἀκούων, ἐνόμιζεν, εἰ σφῶς προκαταλάβοι, καὶ τὰλλα δι' ὀλίγον προσκήσασθαι. 6

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ πυθόμενοι περὶ τῆς ἤτις ἤλθουσαν, καὶ δι' ἐκείνους καὶ δι' ἑαυτοὺς ὀδυρόμενοί, καὶ ἐν ἀπόρῳ ἦσαν· τίς τε γειφύρας τοῦ Τιβέριδος πλὴν μιᾶς καθέτιλον, καὶ τὰ τεῖχη D πολλαχῇ πεπονηκότα σπουδῇ ἐπεσκεύαζον. δικιτάτορά τε προχει-
 ρισασθαι βουληθέντες αὐτοὶ ἐν ἰκκλησίᾳ αὐτὸν ἀγείνον. ἀγαπῶν 10
 τες δὲ εἰ αὐτοὶ μόνοι σωθεῖεν, οὐκ ἔστειλαν τοῖς συμμάχοις βοή-
 θειαν. πυθόμενοι δὲ τὸν Ἀννίβαν ἐς Καμπανίαν ὁρμηθῆναι, τότε καὶ τοῖς συμμάχοις ἐπικουρῆσαι ἔγνωσαν. τῷ δ' Ἀννίβα
 W II 76 τὸν δικιτάτορα τὸν Φάβιον καὶ τὸν ἵππαρχον τὸν Μάρκον τὸν
 Μινούκιον ἀντικατέστησαν. οἱ ἐπ' ἐκείνον ἰλθόντες ἐς μὲν χεῖρας 15
 αὐτῷ οὐκ ἦσαν, παρεπόμενοι δὲ ἐπιτήροον εἴ ποῦ καιρὸς μάχης
 παραπέσοι· ἀποκινδυνεύσαι γὰρ ὁ Φάβιος κατεπιτήροσι στρατιώ-
 P I 414 ταις καὶ ἤτιμημένοις πρὸς πλείους καὶ νενικηκότας οὐκ ἤθελε, καὶ
 ἅμα ὅσω μᾶλλον τὴν χώραν κακώσειαν, τοσούτω θάσσον ἀπορη-
 σαι τροφῆς αὐτοὺς ἤλπισε. τοιούτοις χρώμενος λογισμοῖς οὐτ' 20
 ἄλλῃ χώρῃ ἐπήμυεν οὐτε τῇ Καμπανίᾳ. κατέκλεισεν οὖν διὰ
 ταῦτα πᾶν τὸ πολέμιον εἰς τὴν Καμπανίαν· περισχῶν γὰρ αὐτοὺς

1 ἦν add A.

2 τοῦτο τὸ γεγονός C.

3 συνέσχεν C.

5 προσκήσασθαι?

9 δικιτάτορά τε — 13 ἐπικουρῆσαι ἔγνω-

σαν Dionis excerptum Vaticanum 73 pag. 193, hinc emendandum.

17 περιπέσοι B.

quae transire necesse habebat esse factum audisset, omisso Romano itinere in Campaniam se convertit, cuius solum fertilissimum et urbem Capuam maximam esse audiebat: quas si occupasset, se caetera brevi tempore adiecturum putabat.

Romani clade audita maestii atque anxii, et semetipsos et caesos lugentes, pontes Tiberis praeter unum delecerunt, et moenia multis in locis ruinosa celeriter refecerunt, et dictatorem in conatione dixerunt. ne bene socum agi existimantes si ipsi manerent incolomes, nulla sociis auxilia miserunt, sed Hannibalis in Campaniam profectioe audita, etiam sociis opem ferre decreverunt. Hannibali dictatorem Fabium et M. Minucium magistrum equitum opposuerunt. qui cum eo venissent, cum illo non congressi sunt, sed tergis inhaerentes observarunt quando se pugnae offerret occasio. Fabius enim cum millibus trepidis et victis contra plures et victores Martis aleam experiri noluit; simulque putabat, quo magis agrum vastassent, eo citius commeatus penuria laboraturos. his rationibus adductus neque alteri regioni ulli neque Campaniae opem tulit, et omnes hostes in Campania conclusos et undique ignorantibus cir-

ἀπαταχόθεν οὐκ εἰδότας ἐν φυλακῇ ἐποίησαντο. αὐτὸς μὲν γὰρ
καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκ τῆς συμμαχίδος τῶν ἐπιτηδείων εἰπό-
ρει, ἐκείνοις δὲ μόνον τὰ ἐκ τῆς γῆς ἦν ἔκκερον ἐπάρχοντα ἤδει.
καὶ διὰ τοῦτο ἀνέχε καὶ τῆς μελλήσεως οὐκ ἐφρόντιζε. διὰ καὶ
5 πᾶρὰ τῶν πολιτῶν αἰτίαν ἔχεν, ὡς καὶ μελλήτης ἐπονομασθῆναι. B

26. Ὁ δ' Ἀννίβας, ἐπεὶ πρὸς χειμῶνα ἐγγίετο, καὶ οὔτε
κατὰ χώραν χειμῶσαι σπάνι τῶν ἀναγκαιῶν ἠδύνατο, καὶ πολ-
λαχῆ πειράσας ἔξιέναι τῆς Καμπανίας κεκόλυτο, τοιοῦτόν τι
ἐπιχειρήσαντο. τοὺς ἀρχαλωτόους πάντας, ἵνα μὴ τις αὐτῶν δια-
10 φέρῃ καὶ τὸ γινόμενον γνωσθῆσι τοῖς Ῥωμαίοις, κατέσασκε· καὶ
τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ βουὸς ἀφροίσας, δάδας τοῖς αὐτῶν προσέ-
δρασε κέρασι, καὶ πρὸς τὰ κατὰ τοὺς Σαννίτας ὄρη ὑπὸ νύκτα
χωρήσας, τὰς τε δάδας ἀνήψε καὶ τὰς βουὸς ἐπετάραξεν· οἰστρο-
θεῖσαι δ' ἐκίβηαι διὰ τὸ πῦρ καὶ τὴν ἔλαιον πολλαχῆ τὴν ἕλην C
15 ἐνέερθησαν, καὶ τοῦτον ὀυδίαν παρέσχον αὐτῶ τὴν ἐπιρροασιν. οἱ
γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἐν τοῖς μετέωροις, ἐνίδρας
παισθέντες, οὐκ ἐκινήθησαν. καὶ οὕτως ὁ Ἀννίβας διήλθε καὶ
ἐς τὴν Σαγγίτιδα ἐκομίσθη.

Ὁ οὖν Φάβιος μεθ' ἡμέραν τὸ γινόμενον γνωρὸς κατεδίωξε,
20 καὶ τοὺς τε καταλειμμένους ἐν τῇ ὁδῷ ἵνα σῆς ἐρξῶσαι τριπλά-
μιος, καὶ τοὺς βοηθήσαντας αὐτοῖς κριτήσας, ἐστρατοπέδου-

3 δι' om B. 4 ἐφρόντιζε AC, ἐφρόντιζε PW. 5 ἐπονο-
μασθῆναι C, ἐπανομασθῆναι PW. 11 ἐαυτῶν A. 16 πεδίῳ]
στρατοπέδῳ C. 19 γινόμενον A. κατεδίωκεν B.

Fontes. Cap. 26. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Vaticana 74—76 p. 193 sq., Peirescianum 48.

cumdatos observavit. nam ipsi quidem et ex mari et ex sociis civitati-
bus commeatus abunde suppetebat, illis vero nihil esse nisi ex agrorum
vastatione norat. his de causis moram aequo ferebat animo: sed a ci-
vibus non sine querelis cunctator dicebatur.

26. Hannibal autem instanto hieme, cum ob commeatus penuriam
eo loco hibernare non posset, et varias rationes Campaniae exeundi
frustra tentasset, huiusmodi consilium cepit. captivos omnes convocatos,
ne quis eorum effugeret et quid ageretur Romanis significaret, occidit;
et boum, quos in castris habebat, cornibus faces alligavit, nocturne ad
Samniticos montes profectus, facibus incensis boves exstimulavit; qui
igni et verberibus in rabiem acti, multis in locis silva incensa, faciliem
ei transitum praebuerunt. nam Romani qui in campo et qui in collibus
erant, insidias veriti, se non commoverunt. sic Hannibal ad Samnites
pervenit.

Ea re Fabius mane cognita abeuntes persequens, iis qui ad hostes
repellendos in via relictis erant fugatis eorumque sociis superatis, non

σατο μὲν οὐ πόρρω τῶν πολεμίων, οὐ μέντοι καὶ ἐς χεῖρας ἐκί-
 νοις ἦλθεν, ἀλλ' ἀποσκήδνασθαι τε αὐτοὺς καὶ προνομήναι
 D ἐκώλεν· ὥστε τὸν Ἀντίβαν ἀπορήσαντι τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὴν
 Ρώμην ὁρμήσαι· ὡς δ' οὐκ ἐμάχητο, δι' ἡσυχίας δὲ παρηκολού-
 θη ὁ Φάβιος, αὐτὸς ἐπίστρεψεν εἰς τὸ Σαυνιον. καὶ ὁ Φάβιος 5
 αὐτῷ ἐπιβόητος δι' ἀσφυλίας προσήδρινε, προμηθύνεινος
 μήτε τῶν οἰκείων ἀποβάλλειν τινας, καὶ αὐτὸς μὲν ἐν εὐπορίαι
 τῶν ἀναγκαίων τυγχάνων, ἐκίνη δὲ τῶν ὅπλων ἐκτός οὐδὲν
 προσεῖναι ὄρεον, καὶ μὴδ' οἰκοθεῖν προσιστοῦσαν ἐπικουρίαν. οἱ
 γὰρ Καρχηδόνιοι καὶ ἐν γέλωτι αὐτὸν ἐποιούντο, γράφοντα ἐν 10
 πράξειν καὶ πολλὰ κατορθοῦν, καὶ στρατιωτίας παρ' αὐτῶν
 αἰτούντα καὶ χρήματα, λέγοντες μὴ συμφωνεῖν τὰς αἰτήσεις ταῖς
 κατορθώσεσσι. τοὺς γὰρ νικῶντας προσήκειν καὶ τὰ παρόντι
 P I 415 ἀρκεῖσθαι στρατεύματι, καὶ χρήματα στέλλειν οἰκαδὲ, ἀλλ' οὐ
 προσουίτην. 15

Ἔως μὲν οὖν ἐνεθήμει ὁ Φάβιος, δεινὸν οὐδὲν τοῖς Ρω-
 μίοις ἐγένετο, ὡς δ' ἐκεῖνος εἰς τὴν Ρώμην ἀπῆρε κατὰ τι δη-
 μόσιον, ἐπαισαυ. ὁ γὰρ Ροῦφος ὁ ἵππυρχος, φρόνημα κινῶν
 ὑπὸ νεότητος ἔχων καὶ τῶν πολεμικῶν σφαλμάτων ἀπειρίστως ὢν
 καὶ τῆ μελλήσει τοῦ Φαβίου ἀχθόμενος, ἐπεὶ τὴν προστασίαν 20
 τῆς στρατιᾶς μόνος ἔσχε, τῶν μὲν ἐπιτολῶν τοῦ δικτατόρος ἀλι-
 γώρησεν, ὁρμήσας δ' εἰς παράταξιν τὸ μὲν πρῶτον νικᾶν ἔδοξεν,

5 καὶ ὁ Φάβιος — 15 οὐ προσαιτεῖν Dionis excerptum Vaticanum
 74. 7 τῶν ἀναγκαίων ἐν εὐπορίαι AB. 13 προσήκειν Dio-
 nis exc., προσήκει PW. 14 στείλειν C. 17 ἐς C.

procul a Poenis castra posuit. sed pugna detrectata eos vagari et praed-
 as agere prohibuit. itaque Hannibal ob cibiorum penuriam primum
 Romam invadere statuit: ut autem Fabius pugnae copia negata eum
 pedetentim assectabatur, in Samnium rediit, dictator nunquam ab eo
 discedente, atque in id intento, ne quos suorum amitteret, cum ipse
 commeatu abundaret, ille autem praeter arma nihil haberet neque domo
 auxilia acciperet, nam Carthaginienses eum deridebant, scribentem se
 bene rem gerere et prosperis uti successibus, et tamen pecuniam et mi-
 lites flagitantem: neque enim petitiones cum successibus consentire.
 victores enim decere, exercitibus quos habeant contentos, pecuniam do-
 nam mittere, non emendicare.

Ac dum Fabius apud exercitum fuit, nihil adversi Romanis acci-
 dit: eo autem Romam ob publica negotia profecto impegert. Rufus
 enim magister equitum, iuvenili audacia exultans bellicae casus non
 prospiciens et Fabii cunctationem aegre ferens, cum solus imperium
 adeptus esset, mandatorum dictatoris immemor acie cum hoste congres-
 sus principio bene pugnavit, sed tandem succubuit: et internecione de-

ἔτα ἡτήθη. κἄν πανοῦδι διεφθάρη, εἰ μὴ τινες Σαννιτῶν κατὰ
 τήν τε τοῖς Ῥωμαίοις ἐπικούφοι ἀφικνούμενοι δόξαν τοῖς Καρχη- B
 δονίοις παρέσχον προσίειναι τὸν Φάβιον. ἀναχωρησάντων οὖν
 διὰ τοῦτο κεκρατηκέναι ἐνόμισε, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην τὸ ἔργον W II 77
 5 μεγαλύνων καὶ τὸν δικτάτορα προσδιαβάλλων ἐπέστειλεν, ὀκνηρὸν
 καὶ μελλητὴν αὐτὸν καλῶν καὶ τὰ τῶν ἐναντιῶν φρονοῦντα.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ νεικηκέναι τὸν Ῥούφον ὄντως ἐνόμισαν,
 καὶ οἷα παρὰ δόξαν θαρσήσαντες καὶ ἐπήρουν αὐτὸν καὶ ἐτίμων.
 καὶ τὸν Φάβιον ἐν ὑποψία σχόντες διὰ ταῦτα καὶ ὅτι τὰ ἐν Καμ-
 10 πανία χωρία αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσαν, μικροῦ καὶ τῆς ἀρχῆς ἂν παρέ-
 λυσαν. ἀλλ' ἐκείνον μὲν χρήσιμον νομίζοντες εἶναι οὐκ ἔπασσαν, C
 τῷ δ' ἰππάρχῳ τὴν αὐτὴν ἔξουσίαν προσέειμυ, ὥστ' ἄμφω ἀπὸ
 τῆς ἰσῆς ἄρχειν. δοξάντων δὲ τούτων ὁ μὲν Φάβιος οὔτε τοῖς
 πολίταις οὔτε τῷ Ῥούφῳ ἔσχεν ὀργήν, ὁ δὲ Ῥούφος, οὐδὲ πρὶν
 15 ὀρθῶς φρονῶν, τότε μάλιστα ἐπιφύσητο καὶ κατέχευεν ἑαυτὸν οὐκ
 ἠδύνετο, ἀλλ' ἤμεραν ἠξίον παρ' ἡμέραν ἢ καὶ πλείους ἐπεξῆς
 ἐναλλάξ ἄλλοις ἄρχειν. δεισας δ' ὁ Φάβιος μὴ τι κακὸν ἐξεργά-
 σται εἰ πάσης τῆς δυνάμειος γένοιτο ἐγκρατής, πρὸς οὐδέτερον
 αὐτῷ συνήνευσεν, ἀλλ' ἐνείμυτο τὸ στρατόπεδον, ὥστε τοῖς ὑπὲρ
 20 τοῖς ἐπίσης ἰδίῳ ἐκάτερον ἰσχὴν ἔχειν. καὶ παραχρῆμι ὁ Ῥού- D
 φος ἀπιστρατοπεδεύσατο, ἵνα διάδηλος ᾗ ὅτι κατ' ἑαυτὸν ἄρχει

5 διαβάλλων A. 6 αὐτῶν A. 9 καὶ τὸν Φάβιον — p. 194
 v. 1 τῷ δικτάτορι Dionis excerptum Peirescianum 48. 12 αὐτοῦ A.
 16 ἐπεξῆς om Dionis exc. 17 ἐργάσεται A: Dionis exc. ἐξεργά-
 σαιτο. 18 γένηται A. 20 ἰσχὴν] τὴν ἰσχὴν A. 21 ἀρχοι
 Dionis exc.

letus esset, nisi forte fortuna Samnitum auxilia ad Romanos accedentia
 Carthaginiensibus adventus Fabii opinionem attulissent. qui cum hac
 de causa recessissent, se victorem esse arbitratus, Romam litteras misit
 quibus et rem gestam exaggerabat et dictatorem ut regnem et cuucta-
 torem et hostium studiosum criminabatur.

Romani vere vicisse Rufum opinati, praeter exspectationem recep-
 ptis animis, eo collaudato et honorato Fabium et ob calumniam eam et
 quod hostes eius praedia in Campania non incendissent suspectum ha-
 bentes parum abfuit quin magistratu privarent. sed cum eum usui rei
 publicae esse putarent, id quidem non fecerunt, sed magistro equitum
 eandem potestatem dederunt, ut ambo ex aequo imperarent. his decre-
 tis Fabius neque civibus neque collegae succensuit: Rufus vero, iam
 ante parum prudens, tum magis etiam inflatus temperare sibi non potuit
 quin postularet ut diebus alternis aut etiam pluribus diebus per vices
 solus imperaret. Fabius autem, veritus ne totius exercitus accepto im-
 perio rem male gereret, neutrum concessit, sed divisit exercitum, ut
 more consulum uterque ex aequo privatas vires haberet. Rufus igitur
 statim castra transtulit, ut appareret se suapte auctoritate imperare,

ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῷ δικτάτορι. ὁ οὖν Ἀννίβας τοῦτο αἰσθόμενος ἐς μάχην αὐτὸν ὑπηγάγετο, ὡς ἐπὶ καταλήψει τοῦ χωρίου προσελθὼν· καὶ περιστοιχισάμενος ἕξ ἐνέδρας εἰς κίνδυνον κατέστησεν ὡς πανστρατιαῖ ἐξελεῖν, εἰ μὴ ὁ Φάβιος κατὰ γνώτου αὐτῷ προσπιῶν ἐκώλυσε.

Παθῶν οὖν τοῦτο ὁ Ῥούφος μεταβάλετο, καὶ τὸ στρατεύμα τε τὸ περιλοιπον ἐς τὸν Φάβιον ἐθῆς ἤγαγε, καὶ τὴν ἀρχὴν παραδίδωκεν, οὐδ' ἀνέμεινε τὸν δῆμον ἀναψηφίσασθαι, ἀλλ' ἐθελοντῆς τὴν ἡγεμονίαν, ἣν παρ' αὐτοῦ μόνος ἰππάρχων ἔλαβεν, ἀφῆκε. καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ πάντες ἐπήνεσαν. καὶ ὁ Φάβιος ἀντίκα μηδὲν ἐνδοιάσας πᾶσαν ἰδέξατο, καὶ ὁ δῆμος αὐτὸ ἀπέδεξατο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸς τε ἀσφαλίστατα προέστη τοῦ στρατεύματος, καὶ μέλλων ἀπαλλαγῆσεσθαι τῆς ἀρχῆς τοὺς ὑπάτους μετεπέμψατο καὶ τὸ στρατεύμα σφίσι παραδίδωκε καὶ πάνθ' ὅσα πραχθῆναι ἐχρῆν παρήνευσεν ἀφρονώτατα. κακίνοι θρασύως οὐδέεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ Φαβίου ἄπαντα ἔπραξαν, καίπερ ὁ Γεμίτος καὶ προκατωρθώκει τι. τὸ γὰρ ναυτικὸν τῶν Καρχηδονίων ἰδὼν ὀρμησαν μὲν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, διὰ δὲ τὴν ἀντιπαρασκευὴν αὐτῶν μὴ προσμίζαν αὐτῆ, ἐπικλυέσας τὰ τε τῶν Κερκυρίων καὶ τὰ τῶν Σαρδονίων ἐν τῷ παράπλῳ ἔβειβωύσατο, καὶ ἐς τὴν Λιβύην ἐκβὰς ἐλεηλάτησε τὴν παρυλίαν αὐτῆς. ταῦτα μὲν ἔπραξεν, οὐ μένοι δι' αὐτὰ ἐπεφύσητο ὥστε

2 τοῦ om AB. προελθὼν A. 6 Παθῶν οὖν — 11 πᾶσαν ἰδέξατο Dionis excerptum Vaticanum 75. 12 ἐπιδέξατο B. 13 καὶ μέλλων — 17 ἄπαντα ἔπραξαν Dionis excerptum Vaticanum 76. 17 προκατωρθώκει AC, προκατωρθώκει PW. 19 αὐτῆ] αὐτῷ A. 20 alterum τὰ om A. 22 διὰ ταῦτα A. ἐπεφύσατο B.

non subesse dictatori. quo Hannibal animadverso, cum ad pugnam elicit per speciem eius loci occupandi; et undique per insidias circumventum in discrimen adduxit totius amittendi exercitus, nisi Fabius hostem a tergo adortus obtulisset.

Hinc plaga accepta Rufus mutavit animum, et reliquiis exercitus statim ad Fabium adductis imperium una, non expectatis populi suffragiis, ultro ei tradidit, quod solus ex magistris equitum acceperat. quo nomino ab omnibus est laudatus. Idque Fabius statim citra ullam dubitationem universam recepit, approbante populo. deinde milites cautissime duxit, et magistratu abiturus consules tradito exercitu candidissimo de omnibus rebus monuit: qui confidenter nihil, sed ex Fabii consiliis omnia administrarunt, quamvis Gominus rem bene gesserat. nam cum classem Carthaginensium tendere in Italiam, sed ob Romanorum instructionem non appellere vidisset, inter navigandum Corsicam et Sardiniam firmavit, et exscensu in Africa facto ex ora maritima praedas egit. quae

πρὸς τὸν Ἀννίβαν διακινδυνεύουσι, ἀλλὰ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Φαβίου ἐνέμεινεν. ἔθεν περ καὶ μὴ πόλεις οὐκέθ' ὁμοίως τοῖς Καρχηδονίοις προσετίθεντο. ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ ὁ Ἀννίβας τῆς Ἰταλίας ἐκπέσῃ, καὶ κακόν τι αὐτοῖ ἐπὶ Ῥωμαίων ἔτι προσοίκων πάθωσι. 5 καὶ οἱ μὲν πλείους τὸ ἀποβησόμενον ἐσκόπουν, ἄλλοι δὲ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους αἰθίς μετέστησαν. καὶ ἀναθήματά τινες αὐτοῖς C ἐπέμψαν. καὶ τοῦ Ἰέρωνος πολλὰ πεπομφότος, σῆτον καὶ Νίκης ἄγαλμα οἱ Ῥωμαῖοι μόνα ἔλαβον, καίπερ ἐν ἀχρηματίᾳ ὄντες, ὥστε τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀμιγῆς καὶ καθαρὸν γινόμενον πρό- 10 τερον, χαλκῷ προσμίξαι.

LIBER NONUS.

1. Ταῦτα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τότε ἐπράχθη· καὶ τινες δοῦλοι συνωμοσίαν ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ πεποιηκότες προκατελήφθησαν· κατὰ σκοπὸς τέ τις ἄλοὺς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας ἀπέκοπη καὶ ἀφείθη, ἵνα τοῖς Καρχηδονίοις γένηται τοῦ πάθους ἀντάγγελος. ἐν δὲ τῇ 15 Ἰβηρίᾳ νυμφυχίᾳ πρὸς τῇ τοῦ Ἰβηρος ἐκβολῇ ὁ Σκιπίων ἐνίκησεν· D ἰσοπαλῶς γὰρ ἀγωνιζομένων τὰ ἰστίᾳ τῶν νεῶν ὑπείεμετο, ὅπως W II 78 ἀπογνόντες προθυμότερον ἀγωνίσωνται. καὶ τῆν τε χώρην ἐπέβροθησε

13 ἀνεκόπη A.

17 ἐπόρθησάν A.

FONTES. Cap. I. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: exc. Vaticanum 77 p. 195. cf. excerptum Planudeum 54 p. 644.*

cum egisset, non tamen elatus fuit, ut temere Hannibalem aggrederetur, sed Fabii mandatis paruit. unde urbes non tam facile ut prius ad Carthaginienses defecerunt, metuentes ne Hannibale Italia pulso a Romanis finitimis male tractarentur. ac plerique futura considerabant, sed pauci ad Romanorum societatem redibant: quidam etiam donaria miserunt. ex multis autem Hieronis muneribus frumentum duntaxat et Victoriae signum acceperunt, quanquam adeo pecuniae inopes, ut argentum nummum, prius impermistum et purum, aere admisto adulterarent.

1. Haec tum in Italia acta sunt: ac Romae servilis coniuratio mature oppressa. explorator quidam in urbe deprehensus amputatis manibus dimissus est, ut ipse Carthaginiensibus suae cladis nuntius esset. in Hispania Scipio navali praelio ad Iberi ostia vicit: nam cum pugna principio anceps esset, vela navium resocuit, quo alacrius sui, fuga desperata, dimicarent. nec sgras duntaxat vastavit, sed etiam multa loca

καὶ τείχη συχνὰ ἐχειρώσατο καὶ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ Πουπλίου Σκιπίωνος πόλεις τῶν Ἰβήρων προσεκτήσατο. Ἄβελος γὰρ τις Ἰβηρ, δοκῶν μὲν τοῖς Καρχηδονίοις πιστός, τὰ τῶν Ῥωμαίων δὲ θιραπέων, ἀνέπεισε τὸν φρουροῦντα τοὺς τῶν Ἰβήρων ὁμήρους οἴκαδε αὐτοὺς ἀποπέμψαι, ἢ ἐς εἴνοιον τάχα ὑπ' αὐτῶν αἱ πόλεις ὡς ὑπαχθῶσι· καὶ παραλαβὼν σφῆς ὕτε καὶ τῆς ἐπινοίας εἰσηγγητῆς

P I 417 γεγονώς, πρὸς τοὺς Σκιπιωνάς τε πρότερον πέμψας καὶ κοινολογησάμενος περὶ ὧν ἤξιον, εἶτα νυκτὸς ὑπεκκομίζων αὐτοὺς ἐάλω δῆθεν. καὶ οὕτως ἐκείνων τε ἐγκρατεῖς ἐγένοντο οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀνακομισθέντων οἴκαδε κατεκτήσαντο. 10

Ἐν μὲν οὖν τούτοις εὐτύχουν, συμφορῆ δ' αὐτὸ περιέπεισον ἧς οὔτε πρόσθεν οὔθ' ὕστερον δεινοτέρα οὐδεμιᾷ. προηγήσατο δὲ ταύτης καὶ τινα τέρατα καὶ τὰ τῆς Σιβύλλης λόγια, ἧτις πρὸ τοσοῦτων ἐτῶν τὴν συμφορὰν αὐτοῖς ἐμαντεύσατο. Θανμαστόν δὲ καὶ τὸ τοῦ Μάρκου προμάντευμα· χρησμολόγος γὰρ τις καὶ 15
B οὗτος γενόμενος ἐν τῷ Διομηδεῷ πεδίῳ πταίσειν αὐτοὺς ὅτι καὶ Τρωῶας τὸ ἀρχαῖον ὄντις ἐφοίβουσι. τοῦτο δ' ἐν Ἀπουλίᾳ τῇ Δαυνίῳ ἐστὶ, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ Διομήδους κατοικήσεως, ἣν ἐκεῖ ἀλητεύουσ ἐποίησατο, ἔσχηκεν. ἐν γὰρ τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ καὶ αἱ Κάνναι, ἐνθα τότε ἰδυστύχησαν, παρὰ τε τῷ Ἴονίῳ κόλπῳ 20 καὶ περὶ τὰς τοῦ Ἀνφιδίου ἐκβολάς, εἰσίν. ἡ δὲ Σίβυλλα γενελάττεσθαι μὲν τὸ χωρίον παρήγγισεν, οὐ μόντοι καὶ πλείον τι γιγνησισθαι ἔφη οὐδ' εἰ διὰ πάσης αὐτὸ ποιήσαιτο φυλακῆς.

1 καὶ τὰ τείχη A. 7 τε A, τὸ PW. 8 ἔπειτα A. 9 ἐγένοντο A. 11 συμφορᾷ δ' αὐτὸ περιέπεισον] σφοδρᾷ δ' αὐτὸ περιέπεισον συμφορᾷ A. 12 ἐτῶν] χρόνων A. αὐτῆς A. 15 potius Μαρκίου. 18 Διομήδου A. 21 περὶ] παρὰ AB.

munita subegit, et per fratrem P. Scipionem urbes Hispanicas Romano imperio adiecit. Abelus enim quidam Hispanus, cum Carthaginensibus fidus esse crederetur, re vera Romanis favens, persuasit ei qui obsides Hispanorum custodiebat, ut eos domum abire sineret, quo facilis civitates ad benevolentiam adducerentur. quos cum, ut illius consilii auctor, legatis prius ad Scipionem missis et communicatis iis quae volebat, noctu abduceret, captus est scilicet. Romani iis domum remissis, patrias eorum in deditionem acceperunt.

Quae cum feliciter succederent, in eam cladem inciderunt, qua nec ante nec post graviorem senserunt. eaque prodigiosa praesignificata est et Sibyllinis oraculis tot ante aetatibus praedicta. mirabilis fuit et Marci vatis divinatio, qui eos, quippe a prima stirpe Troianos, in campo Diomedaeo cladem accepturos praedixit. is vero in Apulia Dauniorum est, nomen ab habitatione Diomedis sortitus, cum illic oberraret. in eo enim campo Cannae sunt, ubi caesi fuerunt, iuxta sinum Ionium et Aufidi ostia. Sibylla autem monuit ut eum locum caverent, neque tamen quicquam cautione vel diligentissima profecturos adiecit.

Τοιαῦτα μὲν οὖν ἦσαν τὰ χρησμοδοτήματα, τὲ δὲ τοῖς
 Ρωμαίοις συμβάντα οὕτως ἐγένετο. ἤρχον μὲν Παῦλος Αἰμιλίος
 καὶ Τερέντιος Οὐάερων, ἄνδρες οὐχ ὁμοιότροποι· ὁ μὲν γὰρ εὐ- C
 πατριδὴς ἦν καὶ παιδεία κεκόσμητο καὶ τὸ ἀσφαλὲς προετίμα τοῦ
 5 προπετιοῦς, Τερέντιος δὲ ἐν τῷ ὀμίλῳ ἐπέθραπτο καὶ ἐν βαναναικῇ
 θρασυτήτι ἤσκητο καὶ τὰλλὰ τε ἐξισφρόνει καὶ τὴν ἡγεμονίαν μόνος
 ἔχειν ἠγέτο διὰ τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιεικίαν. ἤλθον οὖν ἄμφω εἰς
 τὸ στρατόπεδον ἐνκαιρότατα· οὔτε γὰρ τροφὴ ἔτι ἦν τῷ Ἀννίβη,
 καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων κεινέητο, τὰ τε τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἄλλο-
 10 τριούτο· καὶ εἴ γε καὶ τὸ βραχύτατον ἐπισχῆκεσαν, ἀπόνως ἐκρά-
 τησαν ἄν. νῦν δὲ γε τοῦ Τερεντίου τὸ ἀπεριόπτον καὶ τὸ τοῦ
 Παύλου ἐπιεικὲς ἤτησεν αὐτούς. ὁ γὰρ Ἀννίβης ἐπεχείρησε μὲν
 καὶ παραχρῆμα πρὸς μάχην αὐτοὺς ὑπαγαγέσθαι, καὶ σὺν ὀλίγοις D
 προσπελάσας αὐτῶν τῷ ἰρῦματι, ἐπεὶ ἐκδρομὴ ἐγένετο, ἐκὼν ὑπε-
 15 χώρησεν, ὅπως δεδιέναι νομισθεῖς ἐπισπάσαιτο μᾶλλον αὐτοὺς εἰς
 παράταξιν· τοῦ δὲ Παύλου τοῖς οὐκείοις στρατιώταις ἐπισχόντος
 τὴν δίοξιν ὁ Ἀννίβης προσπειθήσατο φοβεῖσθαι, καὶ τῆς νυκτὸς
 ἀνασκευασάμενος ὡς ἀπὼν σκεῖτῃ τε σιγῇ κατέλειπεν ἐν τῷ χωρα-
 κίῳματι καὶ τὰ λοιπὰ ἀμελέστερον κομίζεσθαι ἐνετείλατο, ἵνα τῶν
 20 Ῥωμαίων ἰφ' ἀρπαγὴν αὐτῶν τραπομένων ἐπίθῃται σφίσι. καὶ
 εἰς ἔργον ἂν τὸ βούλευμα ἤγαγεν, εἰ μὴ ὁ Παῦλος καὶ ἄκοντας
 κατεσχῆκε τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν Τερεντίον.

1 χρησμοδοτήματα AB. 2 ἤρχον μὲν — 12 ἤτησεν αὐτούς Dionis
 excerptum Vaticanum 77. 3 οὐάερων AB. 5 ἐπέθραπτο
 Dionis exc., ἐπέθραπτο PW. 8 ἔτι om C. 10 ἐπεσχῆκα-
 σιν A. 14 προσελάσας B. 18 σιγῇ] χρυσά B.

Ac talia fuerunt oracula: res autem ita gesta est. legionibus
 praerant Paulus Aemilius et Terentius Varro, viri dissimilibus ingeniiis.
 nam alter patricius erat doctrina ornatus, tutasque rationes audaciae
 praeronebat: Terentius vero inter plebeios educatus et importunae au-
 daciae assuetus tum aliis de rebus perperam sentiebat, tum se solum
 habere imperium ob collegae moderationem opinabatur. ambo autem
 perquam iu tempore in castra venerunt, neque enim commestum habebat
 Hannibal, et res Hispanicae turbatae erant, et socii ab eo alienabantur.
 quod si perpusillum morati essent, citra laborem vicissent. uunc Te-
 rentii temeritas et Paull moderatio causae cladis exstiterunt. nam Han-
 nibal statim eos ad pugnam elicere studeus cum paucis munitionem
 aggressus est, factaque excursioe sponte recessit, ut timore simulato
 facilius eos in praelium attraheret. cumque Paulus suos milites ab hoste
 persequendo revocasset, timore simulato, vasis noctu collectis tanquam
 abiturus multa in vallo reliquit caeteraque negligentius portari iussit, ut
 Romanos in rapinam intentos aggredederetur. atque id omnino accidisset,
 nisi Paulus milites et Terentium vel invitos cohibuisset.

καὶ τείχη συχνὰ ἐχειρώσατο καὶ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ Πουπλίου Σκιπώνος πόλεις τῶν Ἰβήρων προσεκτίσατο. Ἄβελος γάρ τις Ἰβήρ, δοκῶν μὲν τοῖς Καρχηδονίοις πιστός, τὰ τῶν Ῥωμαίων δὲ θεραπεύων, ἀνέπεισε τὸν φρουροῦντα τοὺς τῶν Ἰβήρων ὀμήρους οἰκαδε αὐτοὺς ἀποπέμψαι, ἵν' ἐς εὐνοίαν τάχα ὑπ' αὐτῶν αἱ πόλεις ὑπαχθῶσι· καὶ παραλαβὼν σφῆς ἕτε καὶ τῆς ἐπινοίας εἰσηγητῆς

P I 417 γεγονώς, πρὸς τοὺς Σκιπώνους τε πρότερον πέμψας καὶ κοινολογησάμενος περὶ ἧν ἤξιον, εἰτα νυκτὸς ὑπεκκομίστων αὐτοὺς ἐάλω δῆθεν. καὶ οὕτως ἐκείνων τε ἐγκρατεῖς ἐγένοντο οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀνακομισθέντων οἰκαδε κατεκτήσαντο. **10**

Ἐν μὲν οὖν τούτοις εὐτέχουν, συμφορᾷ δ' αὐ περιέπεσον ἧς οὔτε πρόσθεν οὔθ' ὕστερον δεινότερα οὐδεμιᾷ. προηγήσατο δὲ ταύτης καὶ τινα τέρατα καὶ τὰ τῆς Σιβύλλης λόγια, ἧτις πρὸ τοσοῦτων ἐτῶν τὴν συμφορὰν αὐτοῖς ἐμαντεύσατο. Θυμαστὸν δὲ καὶ τὸ τοῦ Μάρκου προμάντευμα· χρησμολόγος γάρ τις καὶ **15**

B οὗτος γενόμενος ἐν τῷ Διομηδεῖο πεδίῳ πταίσειν αὐτοὺς ἄτι καὶ Τρωᾶς τὸ ἀρχαῖον ὄντως ἐφοίβασε. τοῦτο δ' ἐν Ἀπουλίᾳ τῇ Δουνίων ἑστί, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ Διομήδους κατοικήσεως, ἦν ἐκεῖ ἀλητεύσας ἐποιήσατο, ἔσχηκεν. ἐν γὰρ τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ καὶ αἱ Κάνναι, ἔνθα τότε ἐδυστύχησαν, παρά τε τῷ Ἰονίῳ κόλπιῳ **20** καὶ περὶ τὰς τοῦ Αὐφιδίου ἐκβολάς, εἰσίν. ἡ δὲ Σίβυλλα γενεῶν λῆττεσθαι μὲν τὸ χωρίον παρήγγειλεν, οὐ μὲντοι καὶ πλείον τι γενήσεσθαι ἔφη οὐδ' εἰ διὰ πάσης αὐτὸ ποιήσαντο φυλακῆς.

1 καὶ τὰ τείχη Α. 7 τε Α, τὸ ΡW. 8 ἔπειτα Α. 9 ἐγένοντο Α. 11 συμφορᾷ δ' αὐ περιέπεσον] σφοδρᾷ δ' αὐ περιέπεσον συμφορᾷ Α. 14 ἐτῶν] χρόνων Α. αὐτῆς Α. 15 potius Μαρκίου. 18 διομήδου Α. 21 περὶ] κατὰ ΑB.

munia subegit, et per fratrem P. Scipionem urbes Hispanicis Romano imperio adiecit. Abelus enim quidam Hispanus, cum Carthaginensibus fidus esse crederetur, re vera Romanis favens, persuasit ei qui obsides Hispanorum custodiebat, ut eos domum abire sineret, quo facilius civitates ad benevolentiam adducerentur. quos cum, ut illius consilii auctor, legatis prius ad Scipionem missis et communicatis iis quae volebat, noctu abduceret, captus est scilicet. Romani iis domum remisais, patrias eorum in deditionem acceperunt.

Quae cum feliciter succederent, in eam cladem inciderunt, qua nec ante nec post graviorem senserunt, eaque prodigiis praesignificata est et Sibyllinis oraculis tot ante aetatibus praedicta. mirabilis fuit et Marci vatis divinatio, qui eos, quippe a prima stirpe Troianos, in campo Diomedaeo cladem accepturos praedixit. is vero in Apulia Dauniorum est, nomen ab habitatione Diomedis sortitus, cum illic oberraret. in eo enim campo Cannae sunt, ubi caesi fuerunt, iuxta sinum Ionium et Aufidi ostia. Sibylla autem monuit ut eum locum caverent, neque tamen quocquam cautione vel diligentissima profecturos adiecit.

Τοιαῦτα μὲν οὖν ἦσαν τὰ χρησιμοδοτήματα, τὲ δὲ τοῖς
 Ρωμαίοις συμβάντα οὕτως ἐγένετο. ἤρχον μὲν Παῦλος Αἰμιλίος
 καὶ Τερέντιος Οὐάρον, ἄνδρες οὐχ ὁμοίτροποι· ὁ μὲν γὰρ ἐν- C
 πατρίδης ἦν καὶ παιδείᾳ κεκόσμητο καὶ τὸ ἀσφαλὲς προετίμα τοῦ
 5 προπετοῦς, Τερέντιος δὲ ἐν τῷ ὁμίλῳ ἐτέθραπτο καὶ ἐν βανασικῇ
 θρασύτητι ἤσκητο καὶ τὰλλὰ τε ἐξεφρόνει καὶ τὴν ἡγεμονίαν μόνος
 ἔχεν ἡγεῖτο διὰ τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιείκειαν. ἤλθον οὖν ἄμφω εἰς
 τὸ στρατόπεδον εὐκαιρότατα· οὔτε γὰρ τροφὴ ἔτι ἦν τῷ Ἀννίβῃ,
 καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων κείνητο, τὰ τε τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἤλλο-
 10 τριούτο· καὶ εἴ γε καὶ τὸ βραχύτατον ἐπισχίκεσαν, ἀπὼνας ἐκρά-
 τησαν ἄν. νῦν δὲ γε τοῦ Τερεντίου τὸ ἀπερίοπτον καὶ τὸ τοῦ
 Παύλου ἐπιεικὲς ἤτιθησεν αὐτούς. ὁ γὰρ Ἀννίβας ἐπεχείρησε μὲν
 καὶ παραχρῆμι πρὸς μάχην αὐτοὺς ὑπαγαγέσθαι, καὶ σὺν ὀλίγοις D
 προσπελάσας αὐτῶν τῷ ἐρύματι, ἐπεὶ ἐκδρομὴ ἐγένετο, ἐκὼν ὑπε-
 15 χώρησεν, ὅπως δεδιέναι νομισθεὶς ἐπισπάσαιτο μᾶλλον αὐτοὺς εἰς
 παράταξιν· τοῦ δὲ Παύλου τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἐπισχόντος
 τὴν δίωξιν ὁ Ἀννίβας προσειποίησατο φοβεῖσθαι, καὶ τῆς νυκτὸς
 ἀνασκευασάμενος ὡς ἀπῶν σκευὴ τε συχνὰ κατέλιπεν ἐν τῷ χαρα-
 κώματι καὶ τὰ λοιπὰ ἀμελέστερον κομίζεσθαι ἐνετίλατο, ἵνα τῶν
 20 Ῥωμαίων ἐφ' ἄρπαγὴν αὐτῶν τραπομένων ἐπίθῃται σφίσι. καὶ
 εἰς ἔργον ἂν τὸ βούλευμα ἤγαγεν, εἰ μὴ ὁ Παῦλος καὶ ἄκοντος
 κατεσχίκει τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν Τερέντιον.

1 χρησιμοδῆματα AB. 2 ἤρχον μὲν — 12 ἤτιθησεν αὐτούς Dionis
 excerptum Vaticanum 77. 3 οὐάρον AB. 5 ἐτέθραπτο
 Dionis exc., ἐτέθραπτο PW. 8 ἔτι om C. 10 ἐπεσχίκα-
 σιν A. 14 προσελάσας B. 18 συχνὰ] χρυσά B.

Ac talia fuerunt oracula: res autem ita gesta est. legionibus
 praeerant Paulus Aemilius et Terentius Varro, viri dissimilibus ingeniis.
 nam alter patricius erat doctrina ornatus, tutasque rationes audaciae
 praeponerat: Terentius vero inter plebeios educatus et importunae au-
 daciae assuetus tum aliis de rebus perperam sentiebat, tum se solum
 habere imperium ob collegae moderationem opinabatur. ambo autem
 perquam in tempore in castra venerunt. neque eum comaeum habebat
 Hannibal, et res Hispanicae turbatae erant, et socii ab eo alienabantur.
 quod si perpusillum morati essent, citra laborem vicissent. nunc Te-
 rentii temeritas et Pauli moderatio causae cladis exstiterunt. nam Han-
 nibal statim eos ad pugnam elicere studens cum paucis munitionem
 aggressus est, factaque excursionem sponte recessit, ut timore simulato
 facilius eos in praelium attraheret. cumque Paulus suos milites ab hoste
 persequendo revocasset, timore simulato, vasibus noctu collectis tanquam
 abiturus multa in vallo reliquit caeteraque negligentius portari iussit, ut
 Romanos in rapinam intentos aggrediretur. atque id omnino accidisset,
 nisi Paulus milites et Terentium vel invitos cohibuisset.

- Ἄννιβας καὶ τοῦτον διαμάρτων νυκτὸς πρὸς τὰς
 P I 418 Κάννας ἀφίκετο. καὶ γνοὺς τὸ χωρίον καὶ πρὸς ἐνέδρας καὶ πρὸς
 παράταξιν ἐπιτήδειον, ἰστροποπεδέυσαστο. καὶ προήρωσε πάντα
 τὸν τόπον ὑπόψαμμον ὄντα, ἵνα κοινορτὸς ἐν τῇ μάχῃ ἀρθῆ·
 τὸν γὰρ ἄνεμον, ὃς ἐν θέρει ἐκίσει περὶ τὴν μεσημβριαν εἰσώθει 5 X
 γίνεσθαι, κατὰ νότον ἔχειν ἐμηχυνήσαστο. οἱ δ' ἔπατο ἔωθεν
 W II 79 κενὸν ἀνδρῶν ἰδόντες αὐτοῦ τὸ χυράκιωμα, πρῶτον μὲν ἐπίσχον,
 ἐνεδρεῦσθαι δόξαντες, ἔτα μεθ' ἡμέρας πρὸς τὰς Κάννας ἀφί-
 κοντο. καὶ παρὰ τῷ ποταμῷ ἐκάτερος ἰδίᾳ ἠέλισαστο· οὐκ ὄντες
 γὰρ ὁμοήθεις τὴν πρὸς ἀλλήλους συνοσίαν ἐξέκλινον. καὶ ὁ μὲν 10
 Παιῦλος ἠσύχαζεν, ὃ δὲ γε Τερέντιος ἤθελε συμβαλεῖν· ἀμβλυ-
 τήρους δὲ τοὺς στρατιώτας ὁρῶν ἀνεκίπετο. ὃ δὲ Ἄννιβας καὶ
 ἄκοντας αὐτοὺς εἰς μάχην παρακινῶν τῆς τε ἐδρείας εἰργε καὶ
 B ἀποσκειδάννυσθαι σφῆς ἐκώλυε καὶ τὰ σώματα τῶν φονεομένων
 ἄνω πρὸ τῶν ταφρευμάτων ἐνέβαλλεν, ὅπως σφίσι τὸ ποτὸν δυο- 15
 χραίνηται. κἀντεῦθεν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς παράταξιν ὤρη-
 σαν. τοῦτο δὲ προγνοὺς ὁ Ἄννιβας λόχους μὲν ὑπὸ τοὺς ὄχθους
 ἐκάθεισε, τὴν δὲ λοιπὴν στρατιὰν συνέταξε, καὶ τινὰς ψευδαντο-
 μολῆσαι ὄταν σημήνη ἐκλευσε, τὰς μὲν ἀσπίδας καὶ τὰ δόρατα
 καὶ τὰ μίξω τῶν ξιφῶν ἀπορροίψαντας, τὰ δ' ἔγχυρῖδια φέροντας 20
 κρύφα, ἵνα διεξαμένων αὐτοὺς τῶν ἀντικαθεστηκότων ὡς ἀόπλους,
 ἐπίθωνται αὐτοῖς ἀπροσδοκῆτως.

Οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἰδόντες πρῶτῶν τοὺς περὶ τὸν Ἄννιβαν

11 ἠσύχαζεν AC, ἠσύχασεν PW.
 φέροντας AB.

12 δ' C.

20 κρύφα

23 τὸν om B.

Hannibal etiam hoc consilio frustratus noctu ad Cannas venit, cognitōque loci situ et ad paraudas insidias et ad praelium committendum idoneo, castra ibi posuit; atque omnem eum agrum subarenosum aratro proscedit, ut in pugna pulvis tolleretur, id machinatus ut ventum, qui ibi sub meridlem flare consuevit, a tergo haberet. consules cum mane castra viris vacua vldissent, primum se repressorunt, insidias veriti: post ad Cannas venerunt, iuxta flumen uterque seorsim castrametatus. ob morum enim diversitatem alter alterius consuetudinem declinabat. Paulo quiescente Terentius confingere voluit: nec tamen fecit, cum milites parum esse alacres vidisset. at Haunibal vel invitō ad pugnam eliciens aquatione prohibebat nec palari sinebat, et cadavera caesorum supra in profluentem ante vallum eorum proiciebat, ut a potu abhorrerent. his rebus Romani concitati aciem instruxerunt. quo Hannibal praecognito, insidiis sub tumulis collocatis et reliquo exercitu ordinato, nonnullos signo dato clipeis hastis et ensibus gravioribus abiectis solisque pugionibus retentis transfugere iussit, qui ab adversaria pro inermibus accepti eos ex improvise aggrederentur.

Romani cum Hannibalis exercitum mane in procinctu stare vide-

παρατεταμένους ἀπλήξοντό τε καὶ παρετάσσοντο. καὶ οἱ σαλ-
 πιγκταὶ ἀμφοτέρους ἐξώτρυναν, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, καὶ συμπε- C
 σόντες πολυτρόπως ἤγωνίσαντο. καὶ μέχρι τῆς μισημβρίας
 οὐδέτεροις τὸ κράτος ἀποινέμητο· ἐπεὶ δὲ τὸ πνεῦμα ἐπῆλθε,
 5 καὶ οἱ ψευδαιτόμολοι δεχθέντες ὡς ὄπλων γυμνοὶ ὅπισθεν τῶν
 Ῥωμαίων ἐγένοντο, ἵνα μὴ σφίσιν ἐπιτιθῶσι δῆθεν οἱ Καρχη-
 δόνιοι, τότε καὶ οἱ λόχοι ἐκατέρωθεν ἐπανέστησαν, καὶ ὁ Ἀντί-
 βας κατὰ πρόσωπον σὺν τοῖς ἰππεῦσι προσέμιξε, καὶ οἱ τε πολέ-
 μοι τοὺς Ῥωμαίους πανταχόθεν ἐθορόβον, καὶ ὁ ἄνεμος ὅ
 10 τε κοριοτὸς ἐς τὰς ὕψεις αὐτῶν βιαίως ἐπιπίπτων ἐτάρατι καὶ
 τὸ ἄσθμα γινόμενον συνεχὲς ἐκ τοῦ καμιάτου ἀπέφρατιεν, ὥστ' D
 ἀπεστερημένοι μὲν τῆς ὕψους, ἀπεστερημένοι δὲ καὶ φωνῆς, φέ-
 ρθην καὶ ἐν οὐδενὶ κόσμῳ ἐφθείροντο. καὶ τοσοῦτον ἔπισε πλῆθος
 ὥστε τὸν Ἀντίβαν τῶν μὲν ἐκ τοῦ ἄμιλον μηδὲ πειραθῆναι ἐξενρεῖν
 15 ἀριθμὸν, περὶ δὲ τῶν ἰππέων καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἀριθμὸν μὲν
 μὴ γράψαι τοῖς οἴκοι Καρχηδονίοις, διὰ δὲ τῶν δακτυλίων ἐνδεί-
 ξασθαι τοῦτον· χοίνιξι γὰρ σφᾶς ἀπομετρήσας ἀπέστειλε. μόνοι
 γὰρ οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ ἰππεῖς δακτυλίοις ἐπέχρηστο. σιγῆ δ'
 οὐκ ἦν οὐδὲν καὶ τότε διέφηνον καὶ ὁ Τερέντιος· ὁ γὰρ Παῦλος ἀπ-
 20 θανεν. ὁ δ' Ἀντίβας οὐκ ἐπεδίωξεν οὐδ' εἰς τὴν Ῥώμην ἤπειχθη. P I 419
 δυνάμενος γὰρ ἢ παντὶ τῶ στρατεύματι ἢ καὶ μέρει τούτου πρὸς
 τὴν Ῥώμην παρατίκα ὀρμηῆσαι καὶ ταχέως διαπολεμῆσαι, οὐκ
 ἐποίησε τοῦτο, καίτοι τοῦ Μαάρβον συναινοῦντος τοῦτο ποιῆσαι.

1 παρετάσσοντο A. 6 ἐπιτιθῶσι AB. 15 περὶ δὲ τῶν
 ἰππέων — 18 δακτυλίοις ἐπέχρηστο aliiis verbis in exc. Planud. 54,
 Scriptorum veter. novae coll. ab A. Maio editae Vol. 2 p. 544.
 μὲν om AB. 20 ἀπήχθη A. 22 ταχέως om C.

rent, armis captis et ipsi instruebantur. classicis igitur utrinque canen-
 tibus collatisque signis varie et usque meridiem accipiti Marte pugna-
 verant. ut autem ventus est exortus, et ficticii transfugiae pro inermibus
 accepti post Romanos steterunt, ne scilicet a Carthaginiensibus opprime-
 rentur, tunc qui in insidiis erant utrinque consurrexerunt, et Hannibal
 a fronte impetum fecit cum equitibus, et undique ab hostibus Romani
 premebantur, nec minus ventus et pulvis in facies eorum violenter inci-
 dentes eos turbabant, crebrumque ex fatigatione anhelitum impediabant,
 ut et visu et vocis privati promiscue nulloque ordine caederentur. tanta
 igitur multitudo cecidit, ut Hannibal vulgi inire numerum ne tentarit
 quidem, equitum autem et senatorum numerum ad senatum Carthaginien-
 sem non scripserit, sed per modios anulorum demonstrarit. soli enim
 senatores et equites anulis utebantur. multi tamen cum Terentio tum
 quoque evaserunt, sed Paulus occubuit. at Hannibal fugientes non per-
 secutus est, neque Romam properavit. nam cum vel totum exercitum
 vel partem eius e vestigio Romam perducere atque continuo debellare
 potuisset, non tamen fecit, quamvis suadente Maharbale. quare probro

διὸ καὶ αἰτίαν ἔσχεν ὡς νικᾶν μὲν δυνάμενος, χρῆσθαι δὲ ταῖς νίκαις οὐκ ἐπιστάμενος. ἐπεὶ δὲ τότε ἠμίλλησαν, οὐκέτι οὐδ' αὐθις ἠπείχθησαν. διὸ καὶ ὁ Ἀννίβας ὡς ἁμαρτῶν μετεμείλετο, συνεχῶς ἀναβοῶν "ὦ Κάνναι Κάνναι."

2. Οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι παραβραχὺ κινδυνεύσαντες ἀπολέ-5
σθαι, ἀντεπεκράτησαν διὰ τοῦ Σκιπίωνος· ὃς νίδς μὲν ἦν τοῦ
B Πουπλίου τοῦ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ, καὶ τὸν πατέρα ὅτε ἐτιρώθη περιέ-
σωσε, τότε δὲ στρατευόμενος εἰς τὸ Κανύσιον ἔφυγε, καὶ ὕστερον
εὐδοκίμησε. παρ' ἐκόντων γὰρ τῶν συμφρονῶντων εἰς τὸ Κανύ-
σιον τὴν ἡγεμονίαν λαβὼν τὰ τε ἰκεῖ κατιστήσατο καὶ τοῖς πλη-10
σιοχώροις φρουρὰς ἔπεμψε καὶ πάντα καλῶς ἐβούλευσέ τε καὶ
ἔπραξεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τὴν ἤτιαν μὲν ἤκουσαν, οὐ μὴν καὶ
ἐπίστευον. πιστεύσαντες δ' ἐπύθοντο καὶ συνιόντες εἰς τὸ συνέ-
δριον μὴ τι πράσσοντες ἀπηλλάσσοντο. ὅψλ δ' οὖν ὁ Φάβιος 15
C
W I 80 γνώμην ἔδωκε, κατασκόπους πέμψαι τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ γεγονός
καὶ τί ὁ Ἀννίβας πράττει, αὐτοὺς δὲ μὴ κλαίειν, σιγῇ δὲ βαδίζειν,
ἔν' ἐν καιρῷ τὰ προσήκοντα γίνοιτο, δύνανται τε συλλέξαι ὅσῃ ἂν
δύναιτο καὶ τοὺς περιοίκους ἐπικαλέσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς
τὸν Ἀννίβαν ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ εἶναι ἔμαθον, καὶ γράμματα παρὰ 20
τοῦ Τερентίου ἐδέξαντο ὅτι περιέη καὶ ὅσα πράττει, μικρὸν ἀνε-

1 ἔσχηκεν A.	2 ἐμίλλησαν A.	7 ποπλίου C.	14 δὲ B.
15 πράττοντας ἀπηλλάττοντο B.		ὅψλ γοῦν A.	20 εἶναι] ὄντα A.

Fontes. Cap. 2. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Peiresciana* 50 54.

ei datum est quod vincere possit sed uti victoria nesciat. rem sane tum neglectam postea nunquam resarcire potuerunt. et Hannibalem cessationis ita praenituit, ut continenter exclamaret "o Cannae, Cannae."

2. Romani autem, excidio proximi, victoriam per Scipionem recuperarunt P. Scipionis in Hispania bellum gerentis filium, qui patrem vulneratum defenderat. tum vero miles Cannasum fugit, adeptusque gloriam, ab iis qui eodem se receperant imperium ultro delatum accepit, et rebus ibi constitutis praesidia misit finitimis, in rebus et deliberandis et gerendis dexter.

Qui Romae erant cladem audiverunt sed non crediderunt: cum credidissent, luxerunt; et in curia congressi rebus infectis recedebant: donec tandem Fabius dixit, exploratores esse mittendos qui et rem gestam et quid ageret Hannibal nuntiarent, ipsis vero non plorandum esse sed pedetentim procedendum ut ea quae facta essent opus tempestive gererentur, et copias quantae possint maximae conscribendas esse et finitimum opem implorandam. posthaec cum Hannibalem in Apulia esse cognovissent, et a Terentio litteras accepissent de salute et actis eius,

θάρασησαν. καὶ δεκάτῳ μὲν Μάρκος Ἰούνιος, ἑπταρχος δὲ Τιβέριος Σεμπρόνιος Γράκχος ἐλέχθησαν. καὶ παραχρῆμα τῶν τε πολιῶν οὐ τοὺς ἡβῶντας μόνον ἀλλὰ καὶ παρηγηκότας ἤδη κατέλεξαν, καὶ δεσμώτους ἐπ' ἀδεία καὶ δοῦλους ἐπ' ἐλευθερία D
5 ληστὰς τί τινες προσελάβοντο, καὶ τοὺς συμμάχους προσπαρεκά-
λον ἀνιμιμνήσκοντες εἴ τί πον εὐηργέτητο καὶ προσυπισχνούμενοι
δώσειν τοῖς μὲν σῆτον τοῖς δὲ ἀργῦρια, ὅπερ οὕτω πρόσθεν ἐποίη-
σαν· καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα πεπόμφασιν ἢ πείσοντές τινες συμμαχί-
σαι αὐτοῖς ἢ μισθωσόμενοι.

10 Ἀντίβας δὲ συνιστήκειναι τοὺς Ῥωμαίους καὶ παρασκευά-
ζεσθαι μαθὼν ἐν ταῖς Κάνναις διέτριβε, τὴν ἑξ ἐπιδρομῆς ὕλῳσιν
ἀπεγνώκως· καὶ τῶν ἀχμαλώτων τὸ μὲν συμμαχικὸν ἀνεν λύτρωσιν
ἀφῆκεν, ὡς καὶ πρότερον, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ἐτήρει, ἀποδόσθαι P I 420
ἐλπίζων αὐτούς, ἵν' ἐαυτὸν εὐπορώτερον ἐντεῦθεν ποιήσῃ, τοὺς
15 δὲ Ῥωμαίους ἀπορωτέρους. ἐπεὶ δὲ μηδεὶς ἑξ αὐτῶν ἀφίκετο
τοὺς ἀχμαλώτους ζητῶν, ἐκλευσεν αὐτοῖς πέμπυι τινὸς οἴκαδε
ἐπὶ λύτρα, προμοῦσαντας ἐπαυήξεν. ὡς δὲ οὐδ' οὕτω λύσασθαι
σφῶς ἠθέλησαν, τοὺς μὲν λόγου τινὸς ἀξίους ἐς τὴν Καρχηδόνα
ἀπέστειλε, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν αἰκισάμενος ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ
20 μονομαχῆσαι ἠνάγκασε, τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς ἀλλήλοις
συμβαλῶν. οἱ δὲ πεμφθέντες ἐπὶ τὰ λύτρα, ἐπανελθόντες, ἵν'
εὐορκήσωσι, φυγόντες δὲ μετὰ τοῦτο, ἄτιμοι ὑπὸ τῶν τιμητῶν
ἐγένοντο, καὶ ἐαυτοὺς κατεχρήσαντο. B

2 πεμπρόνιος C. 6 προῦπισχνούμενοι A. 21 ἐμβαλῶν A.
Ἰνανιόντες B. 23 κατεχρήσαντο ABC, διεχρήσαντο PW.

nonnihil receptis animis dictatorem Marcum Iunium, Tiberium Sempronium Gracchum magistrum equitum dixerunt. et e vestigio non iuvenes duntaxat sed etiam effetos senes conscripserunt, et carcere aperto maleficis impunitate, servis libertate promissa, etiam latrones aliquot in militum catalogos rettulerunt. ad haec socios arcessiverunt, beneficiorum quae acceperant admouitos, aliis frumentum aliis argentum polliciti, quod prius facere non soliti erant; et in Graeciam miserunt, auxilia vel impetraturi vel mercede conducturi.

Hannihal Romanorum conspiratione et apparatu cognito in Cannis se tenuit, desperata repentina urbis expugnatione; et foederatos ut prius etiam gratis dimisit, Romanos vero spe venditionis asservavit, ut ea re suas opes augetet, Romanorum imminueret. sed cum nemo veniret qui captivos requireret, eos aliquot domum mittere iussit afferendae pecuniae causa, prius iureiurando adactos, se redituros esse. sed cum eos ne tum quidem redimere vellent, eos qui nominis alicuius erant Carthaginem misit: caeteros partim excruciatos necavit, partim inter sese dimicare coegit, amicis et cognatis inter se commissis, qui vero petendae pecuniae causa missi fuerant, reversi, ut iureiurando satisfecisse viderentur, et post fuga elapsi, a censoribus notati semetipsos peremerunt.

Μαγῶνα δὲ τὸν ἀδελφὸν ὃ Ἄννιβας ἀγγιλοῦντα τοῖς Καρ-
 ρηδοῖσις ἐπιμπε τὰ γενόμενα, καὶ χρήματα παρ' αὐτῶν καὶ
 δυνάμεις αἰτήσονται. καὶ ὃ μὲν ἀπειθῶν τοὺς τε δακτυλοῦς
 ἠρίθμησε καὶ ἐπὶ μείζον ἐξῆρε δὴ τὸ κατόρθωμα, καὶ ψηφισθῆ
 πάντα ὅσα ἠτήσατο (τῷ γὰρ Ἄννωνι τάναντία λέγοντι καὶ κατα- 5
 λίσασθαι τὸν πόλεμον ἕως καθυπέρτεροι δοκοῦσι συμβουλεύοντι
 οὐκ ἐπέσθησαν), οὐ μέντοι τὰ ψηφισθέντα καὶ εἰς ἔργον ἤγαγον,
 ἀλλ' ἠμέλλησαν. Ἄννιβας δ' ἐν τούτῳ εἰς τὴν Καμπανίαν προῦ-
 χώρησε, καὶ πόλισμά τι εἶλε Συννιτικόν, καὶ ἐπὶ Νέων ὤρμησε
 πόλιν, προπέμφας μετὰ τῆς λείας ὀλίγους τινας. πρὸς οὓς ὡς 10
 C μόνους ὄντας τῶν τῆς πόλεως ἐκδραμόντων ἐπεσάγη αὐτοὺς ἀπρο-
 δόκητος καὶ συγνοὺς ἀπέκτεινε, τὴν δὲ πόλιν οἶχ εἶλεν. οὗτ' ἐπὶ
 πολὺ ταύτη προσήδρευεν. οἱ γὰρ τὴν Καπύτην οἰκοῦντες Καμ-
 πανοὶ οἱ μὲν τῇ Ῥωμαίων φιλίᾳ ἐνέμειναν, οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἄννιβαν
 ἀπέκλιναν. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς Κύναις εὐτύχησε, καὶ τινες ἄνδρες 15
 αὐτῶν ἀλόντες ἀπέθρησαν, τὸ μὲν πληθὸς ὤρμησε μεταστῆναι
 πρὸς τὸν Ἄννιβαν, οἱ δὲ δυνατοὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον, εἰτ'
 ἐπ' αὐτοὺς τὸ πληθὸς ὄρμησαν συνηγμένους ἐν τῷ βουλευτηρίῳ
 D πάντας ἄν κατεχρήσατο, εἰ μὴ τις ἐκ τοῦ πλήθους τὸ μέγεθος
 συνιδὼν τοῦ κακοῦ κατηγορήσῃ μὲν τῶν βουλευτῶν ὡς πάντως 20
 φθαρῆναι ἀξίων, ἔφη δὲ πρότερον ἄλλους ἂντ' ἐκείνων ἀνθελίσθαι
 προσήκειν· τὴν γὰρ πόλιν μὴ δύνασθαι, μὴ προβουλευόντων τι-
 νῶν, σώζεσθαι. πεισθέντων δὲ τῶν ἐν τῇ Καπύτῃ ἐκβάλλων ἕνα

2 γενόμενα AB, γινόμενα PW. 8 ἠμέλλησαν C, ἠμίλησαν PW,
 ἐμέλλησαν AB. 11 ἐγάγη A. 19 κατεχρήσαντο A.

Hannibal fratre Magone Carthaginem res gestas nuntistum misso et ad pecuniam militesque petendos, cum is exaggerasset omnia, et annulos annumerasset, decreverunt omnia quae petierat. Hsnnoni enim belli deponendi et dum superiores essent faciendae pacis suctori non auscultarunt. non tamen decreta exsecuti sunt sed neglexerunt. interim Hsnnibal in Campaniam processit, et oppido quodam Samnitico Neapolim contendit, paucis cum praeda praemisissis. contra quos oppidani ut solos excursionem facta, improvise illius adventu caesi sunt magns ex parte: urbem tamen non cepit. noque obsidioni illius diu immoratus est. nam urbis Capuae incolae Csmpani cum partim Romanorum amicitiam colerent, partim Hsnnibalsi studerent, postquam is in Csnnis victor aliquot eorum cives captos dimiserat, multitudo ad eum deficere voluit, optimates autem aliquamdiu distulerunt: deinde cum in curia convenissent, impetu populū omnes occisi essent, nisi quidam ex plebe, considerata mali magnitudine, senatores ut exitio dignos accusasset, sed prius alios eis surrogandos esse dixisset, quod urbs sine consilio salva esse non posset. cui cum Campani obtemperasset, singulis e curia eiiciendis multitudinem

ἕκαστον ἐκ τοῦ συνεδρίου ἡρώτα τὸ πλῆθος ὄντινα αὐτοῦ ἀνθαι- W 11 81
 ρεῖται· καὶ οὕτω, μὴ δυνηθέντων αὐτῶν ἑτέρους δι' ὀλίγου ἀνθε-
 λίσθαι, πάντας ἐκείνους ὡς ἀναγκαίους ἀφῆκε. καὶ καταλλα-
 γέντες ἀλλήλοις ἰσπίεσαντο τῷ Ἀντίβῳ. καὶ ὃς διὰ ταχέων ἀπα-
 5 ναστάς ἐκ τῆς Νεαπόλειος ἦλθεν εἰς τὴν Καπύην, καὶ διαλεχθεὶς
 αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ εἶπεν ἐπαγωγὰ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν σφίσι P I 421
 τῆς Ἰταλίας δώσειν ὑπέσχετο, ἴν' ἐν ἑλλίοι γενόμενοι ὡς καὶ ἑαυ-
 τοῖς πονήσοντες προδουμώτερον ἀγωνίσωνται.

Μεταστάσης δὲ τῆς Καπύης καὶ ἡ ἄλλη Καμπανία κεινήτο·
 10 καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀπόστασιν αὐτῆς μιθόντες ἤχθοντο. ὃ γε
 μὴν Ἀντίβας ἐπὶ Νουκερίονους ἰστρούτευσεν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι
 τὴν ἄχρηστον σφῶν ἡλικίαν ἀπορία τροφῶν ἐξιώσαντο· οὓς δ'
 Ἀντίβας οὐ προσήκατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀπιούσι μόνον
 ἀσφάλειαν ἔδωκε. διὸ καὶ οἱ λοιποὶ μεθ' ἑνὸς ἱματίου ἐκχωρη-
 15 σαι τοῦ ἄστιος ὠμολόγησαν. ἐπεὶ δ' ἐγκρατῆς αὐτῶν ἐγένετο,
 τοὺς μὲν βουλευτὰς ἐς βυλανεῖα κατακλείσας ἀπέπνιξε, τοῖς δ' B
 ἄλλοις ἀπελθεῖν ἐπιὼν ὅπη βούλοντο, πολλοὺς ἐν τῇ ὄδῳ κεί-
 νων ἐρόντευσεν. συχνοὶ δ' οὖν αὐτῶν καὶ περιεγένοντο εἰς ὕλας
 προκαταφυγόντες. ἐκ τούτου δὲ οἱ λοιποὶ φοβηθέντες οὐ συνέ-
 20 βαινον ἐτι αὐτῷ, ἀλλ' ἀντιῆχον ἕως ἡδύναντο. καὶ οἱ Νωλανοὶ
 βουλευτόμενοι προσχωρῆσαι αὐτῷ, ἐπεὶ τὸ εἰς ἐκείνους εἶδον προηχθέν,
 ἐπηγάγοντο λάθρα τὸν Μύρκελλον, καὶ τὸν Ἀντίβου προοβαλόντα

4 ἀπαναστάς A et, ut videtur, C: PW ἐπαναστάς. 8 πονή-
 σοντες ABC, πονήσαντες PW. 14 διὸ καὶ οἱ — 20 ἕως ἡδύ-
 ναντο Dionis excerptum Peirescianaum 50. 17 ὅποι Dionis exc.
 19 καταφυγόντες A.

rogabat quosnam illorum loco crearent; et cum exiguo tempore alios
 sufficere non possent, omnes illos ut necessarios dimiserunt. et inter se
 reconciliati pacem cum Hannibale fecerunt. qui celeriter relicta Neapoli
 Capuam venit, et pro contione post multa alia grata auribus, Italiae
 principatum eis promisit, ut spe eroeti se pro semetipsis laborare alacrius
 pugnant.

Post Capuae defectionem etiam reliqua Campania in motu fuit:
 cuius defectionem Romani aegre ferebant. Hannibal autem Nucerinum
 oppugnavit, qui cum obsiderentur, inutilem aetatem ob cibariorum
 penuriam expulerunt. quos Hannibal non recepit, neque alio quam in
 urbem redeundi potestatem dedit. quamobrem caeteri quoque cum una
 veste se urbe excessuros pepigerunt, at ille urbe potitus senatores in
 balneis inclusos suffocavit: reliquos cum discedere quo vellent iussisset,
 multos in itinere interfecit, sed tamen eorum multi in silvas profugi
 evaserunt. ea crudelitate caeteri territi non amplius eius fidei se permiserunt,
 sed resistebant dum poterant. Nolanique de facienda deditione
 consultant, illo facinore viso Marcellum clam accessiverunt, Hannibale

τῇ πόλει μετὰ ταῦτα ἀπώσαντο. ἀποκροσθεῖς δὲ τῆς Νύλης Ἀκερανοὺς εἶλε λιμῶ ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τοῖς Νουκερίοις συνθήκαις, καὶ τὰ αὐτὰ εἰργάσατο καὶ αὐτοὺς. εἶτα καὶ ἐπὶ Βασιλίνας ἰστράτευσεν, ἐν ᾧ Ῥωμαῖοί τε καὶ συμμάχων ὡσεὶ χίλιοι συγκατέφυγον. οἱ τοὺς μὲν ἐπιχωρίους προδοῦναι σφᾶς μελετήσαντας ἀπέκτειναν, καὶ τὸν Ἀννίβαν πολλάκις ἀπώσαντο, καὶ πρὸς λιμὸν γενναίως διεκαρτέησαν· ἐπιλιπούσης δὲ τῆς τροφῆς αὐτοῦς, ἐπ' ἀσχοῦ τινα διὰ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸν δικτάτορα ἐπεμψαν· ὃ δὲ πίθους ἀλείρων πλήρεις νυκτὸς ἐνέβαλλεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἐντειλάμενος αὐτοῖς παρατηρεῖν ἐν τῷ σκότει τὸ ἔϋμα. καὶ χρόνον μὲν τινα ἑλάνθανεν οὕτως τὰς τροφὰς αὐτοῖς χορηγῶν, ἔπειτα πίθου τινὸς προσραγίντος ποι καὶ συντριβέντος ἔγνω οἱ Καρχηδόνιοι τὸ γινόμενον, καὶ ἀλύσεισι τὸν ποταμὸν διελήφασιν. ὡς δὲ τῷ λιμῶ καὶ τοῖς τραύμασι σχνοὶ διεφθάρησαν, τὸ ἔτερον μέρος τῆς πόλεως ἐξέλιπον κἂν τῷ λοιπῷ διεκαρτέουν, τὴν γέφυραν διακό-15 ψαντες. εἶτα σπέρμα γογγυλίδος ἀπὸ τοῦ τείχους εἰς τι χωρίον ἔξωθεν αὐτοῦ κατέβαλον. ἐποίησαν δὲ τοῦτο ἵνα καταπλήξωσι τοὺς πολέμιους ὡς καὶ ἐπὶ πολὺν ἀνταρκέουσιντες. ἔθεν ὁ Ἀννίβας ἄφθορον αὐτοῦς ἔχειν τὴν τροφήν οἰηθεῖς καὶ ἐπὶ τῇ καρτερίᾳ θωμάσας εἰς ὁμολογίαν προεκάλεσατο, καὶ χρημάτων ἀπέδοτο 20 σφᾶς. ἰλύσαντο γὰρ αὐτοὺς οἱ ἔξω Ῥωμαῖοι ἀσμένως, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐτίμησαν.

1 τῇ πόλει μετὰ ταῦτα AB, μετὰ ταῦτα τῇ πόλει PW. 2 Ἀκερανοὺς — 3 καὶ αὐτοῦς Dionis excerptum Peirescianum 54. Ἀκερανοὺς PW. 4 νουκεράνοις C. 5 μὲν om A. 6 εἶτα post Βασιλίνας B. 7 ἐπιλιπούσης A. 8 τῆς om C. 9 νυκτὸς post ποταμὸν A. 10 ἐνέβαλεν AC. 11 τὰς add AB. 12 ἄφθορον C, ἀπώσαντο A. 13 τῆς πόλεως μέρος A. 14 καὶ om A. 15 ἀνταρκέουσιντες A, ἀνταρκέουσιντες PW. 16 τὴν om A.

ab urbis oppugnatione repulso, inde digressas Acerranos fame domuit, iisdem quibus Nucerinis condicionibus, eodemque tractavit modo. deinde Basilinas est aggressus, quo Romani eorumque socii circiter mille confugerant; qui civibus proditionem molientibus occisis, Hannibaleque saepe profligato, famem quoque fortiter tolerarunt. cum autem commentus defecisset, quendam in utre ad dictatorem miserunt; qui noctu dolia farina plena in flumen coniecta eos in tenebris observare iussit. hoc modo clam eos ad tempus aluit: sed tandem uno dolio ex allisione contracto Carthaginenses re animadversa catenis fluvium manierunt. ut autem fame et vulneribus multi perierunt, altera urbis parte deserta et ponte interrupto, in altera obsidionem tolerarunt. postea semen raporum in quendam locum extra murum abiecerunt, ut hostes eos diu habituros crederent unde viverent, qua eadem opinione deceptus Hannibal, eorumque fortitudinem admiratus, eos ad pacionem provocatos pecunia vendidit. quos Romani non modo cupide redemerunt, sed etiam honorarunt.

3. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, καὶ ἐκ Δελφῶν οἱ πεμφθέντες ἀνεκομίσθησαν, λέγοντες τὴν Πυθίαν χρῆσαι αὐτοῖς παύσασθαι P I 422 τῆς ῥαθυμίας καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν. ἐντεῖθεν ἀνερρώσθησαν· καὶ κατέλαβον τὸν Ἀντίβαν καὶ οἱ παρεστρατοπεδεύσαντο, ὅπως 5 τὰ πραττόμενα παρ' αὐτοῦ παρατηρῶσι. καὶ ὁ γε Ἰούνιος ὁ δικτάτωρ τὰ τοῖς Καρχηδονίοις παραγγελλόμενα καὶ τοὺς Ῥωμαίους ποιεῖν ὁμοίως ἐκέλευε. καὶ οὔτα καὶ ὕπνον ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ ἤροῦντο, καὶ τὰς φυλακὰς ὁμοίως ἐπισκόπουν, καὶ τὰλλα ἐπίσης ἐπραττον. καταμαθῶν οὖν τοῦτο ὁ Ἀντίβας χιμῆριον ἐτήρησε 10 νύκτια, καὶ τοῖς μὲν τῶν στρατιωτῶν ἐπιζοδον ἄρ' ἐσπίρας ἀνίπτε, W II 82 τοῦ δὲ Ἰουνίου τὸ αὐτὸ ποιήσαντος ἐκ διαδοχῆς ἄλλοτε ἄλλους αὐτῷ προσβάλλειν ἐκέλευσεν, ἕν' ἐν συνεχείᾳ πόνῳ ἐκ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τοῦ χιμῶνος εἶχαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνεπαύετο. B ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἐπιλάμψειν ἔμελλε, τὸ στράτευμά τε δῆθεν ἀνικα- 15 λήσατο καὶ τῶν Ῥωμαίων τὰ ὄπλα ἀποθιμῆναι καὶ πρὸς ἀνάπυλιν τραπομένῳν ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἄφνω καὶ συγχρόνως ἀπέκτεινε καὶ τὸ τάφρουμα ἐκλείφθην εἶλε.

Τὰ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ τῇ Σαρδοῖ ἐκινεῖτο, οὐ μέντοι καὶ ἐπιστροφῆς τινος παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἔτυχον. ἔπατοι δὲ ὁ τε 20 Γράκχος ὁ ἑπαρχος καὶ Ποστούμιος Ἀλβίνος ἤρθησαν. καὶ ὁ μὲν Ἀλβίνος μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν Βοοτῶν ἐφθάθη, δι' ὄρους ὑλώδους πορευόμενος καὶ ἐνεδρευθεὶς· οὗ τὴν κεφαλὴν

6 τὰ om A. 7 ἐκέλευε — 8 ὁμοίως om C. 9 οὖν om C.
 ὁ add A. 12 αὐτῷ om AC. 16 τρεπομένῳν A.

Fontes. Cap. 3. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

3. Dum haec geruntur, legati Delphis reversi nuntiant, iubere Pythiam ut repudiata ignavia bello sint intenti. ex eo confirmati atque assecuti Hannibalem, iuxta eum castra posuerunt, ut quid ageret observarent. ac Iunius dictator, quae Carthaginienses facere iubebantur, eadem suos et ipse observare atque facere iubebat, itaque et cibum et somnum eodem tempore capiebant, excubias eodem modo viebant, caeteraque ex aequo faciebant. quo Hannibal cognito, tempestuosa nocte captata, parti militum a vespera profectionem denuntiat. Iunio id imitato, per vices alios atque alios impetum in Romanos facere iussit, ut continenter vigiliis et tempestate fatigaretur: ipse cum reliquiis quievit. cum lucesceret, exercitu revocato Romanos, qui armis positos ad quietem se conferebant, subito aggressus multos occidit, et vallum ab eis desertum cepit.

Sardinia et Sicilia quamvis in motu essent, a Romanis non curabantur. consules creati sunt Gracchus magister equitum et Postumius Albinus, quorum hic cum omni exercitu a Boiis caesus est, in tranaitu silvoai montis insidiis exceptus; culus capite barbari excavato, auroque

ἀποτιμόντες οἱ βάρβαροι καὶ ἑκαθάραντες καὶ περιχρυσώσαντες
 C πρὸς τὰ ἱερά αὐτῶν ἀντὶ γιᾶλης ἐκίχησαν. γιγνώσκει δὲ τότε
 τέρατα· βοῦς τε γὰρ ἵππον ἔτεκε καὶ ἐν Θαλάσῃ ἐξέλαμψε πῦρ.
 οἱ δ' ἕπαιτο Γράκχος καὶ Φάβιος στρατοπεδουσόμενοι τὸν τε
 Ἄννιβαν ἐν Κυπῷ ὄντα ἐπιτήρουν ὃ τι πράσσει, καὶ διεπέμποντο 5
 ἐκασταχόσει, τοῖς τε συμμάχοις ἐπήμνον, καὶ τοὺς ἀρεστηκότους
 οἰκιοῦσθαι ἐπειρῶντο, τὰ τε τῶν ἀνθισταμένων ἐκάκουν. ὃ δ'
 Ἄννιβας ἕως μὲν τῆς τροφῆς ἐνδεῶς ἠδύορει καὶ διακινδυνεύων,
 σωφρόνως μετὰ τοῦ στρατοῦ διῆγεν, ὡς δὲ τὴν Κυπῷ ἐλαβον
 καὶ πολλοὺς ἐπιτηδείους ἐν ῥαστώνῃ διεχειμάσαν, τὴν τε ἰσχὺν τῶν 10
 D σωματίων μὴ πονούμενοι καὶ τὴν ῥώμην τῆς γνώμης ὑπὸ τῆς ἐν-
 θυμίας ἡλαττώθησαν, καὶ τὴν πάτριον ἀμείψαντες δαιτῶν μετέ-
 μαθον ἤπιᾶσθαι μαχόμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἤδη ἐπέκειτο, ἐς
 ὄρη μετέστη καὶ ἐγύμναζε τὸ στράτευμα. οἱ δ' οὐχ οἶοι τε δι'
 ὀλέγου ῥωσθῆναι γιγνώσκει. βοήθειας δὲ αὐτῷ οἰκοῦσθαι ἄλλης τε 15
 καὶ ἐλεφάντων ἐλθούσης ἀνεθάρσυνε. καὶ ἐπὶ τὴν Νώλαν ὡς
 αἰρήσων αὐτὴν ἢ τὸν γε Μάρκελλον τὴν Σαννίτιδα πορθοῦντα
 ταύτης ἀπάξων ὤρμησεν. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέβαινε, τῆς μὲν πόλεως
 ἀπέστη, τὴν δὲ χώραν ἔκειρε, μέχρις οὐ μύχῃ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν
 ἤτιθέθη, ἐφ' ᾧ καὶ ἤλγησε. πολλοὶ μὲν γὰρ Ἰβήρες, πολλοὶ δὲ 20
 καὶ τῶν Λιβύων ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους
 P I 423 ἠπτομόλησαν, ὃ οὕτω πρῶην ἔπαθε. καταγνοὺς δ' ἐκ τούτου

2 φράλλης A.	3 τέτοκε A.	5 ἐτήρουν A.	8 ἠδύορει
ἐνδεῶς C.	11 μὴ πονούμενην καὶ τὴν γνώμην τῆς γνώμης ὑπὸ A.		
13 εἰς B.	14 οἱ δ'] οἱ A.	18 ἐπέβαινε A.	19 ἐκίχησαν
ἕως οὐ A.	22 πρῶην ABC, πρὶν PW.		

Inducto, pro phiala in sacris usi sunt. prodigia tum fuerunt: nam bos equum peperit, et flamma e mari emicuit. consules Gracchus et Fabius, quid Hannibal Capuae ageret observantes, quolibet legatos mittebant, sociis opem ferabant, eos qui defecerant reconciliare conabantur, et resisteuntium agros populabantur. Hannibal vero dum comessu eoque armis parto non abundabat, modeste cum exercitu vivebat: ut vero Capua occupata in magna rerum affluentia otiosi hibernarunt, et vires corporum desidia et robur animorum deliciis sunt imminuta, mutatoque victu patrio in praellis vinci didicerunt. bello iam instante in montes transit et milites exercuit: sed cum exiguo tempore firmari non possent, elephantis alisque militibus domo advectis animum recepit. Nolamque oppugnavit, ut vel urbem caperet vel Marcellum a Samnii vastatione revocaret. cum nihil proficeret, urbe relicta agros vastavit: donec iusto praelio vi superatus, ex Hispanorum et Afrorum crebra ad Romanos defectione (quod ei prius nunquam acciderat) magnum dolorem cepit: et sibi ipsi ac mili-

καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην ἐξέλιπε καὶ εἰς τὴν Καπύην ἀνιχώρησεν· ἔτι κἀκίϋεν μεῖσται.

Οἱ δὲ Σκιπίωνες τὸν τε Ἴβηρα ποταμὸν διέβησαν καὶ τὴν χώραν ἐφόρθον καὶ πόλεις προσήγοντο καὶ τὸν Ἀσδρούβαν διὰ ταῦτα σπουδῆ ἠελθόντα μάχῃ ἐνίκησαν. οἱ Καρχηδόνοι δὲ ταῦτα μαθόντες, καὶ νομίσαντες πλείονος τὸν Ἀσδρούβαν ἢ τὸν Ἀντίβαν δεῖσθαι βοηθείας, καὶ φοβηθέντες μὴ καὶ εἰς τὴν Λιβύην οἱ Σκιπίωνες διαβῆναι ἐπιχειρήσωσι, τῷ μὲν Ἀντίβα βραχέϊαν δύναμιν ἐπέμψαν, τὴν πλείστην δὲ μετὰ τοῦ Μαγῶνος εἰς τὴν Ἰβηρίαν τάχιστα ἀπεστάλκασι, κελύσαντες μετὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας κατὰστασι τὸν μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἐκεῖ φυλακῇ καταμῖναι, τὸν δὲ Ἀσδρούβαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν σὺν δυνάμει σταλῆναι. ὁ γρόντες οἱ Σκιπίωνες οὐκέτ' ἐμαχέσαντο, ἵνα μὴ κρατήσας ἴσως ὁ Ἀσδρούβας εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπιχθῆ. ὡς δὲ τὸ τῶν Ῥωμαίων ἠλιων ἐκάκουν οἱ Καρχηδόνοι, Πυύπλιος μὲν ὁμοῖοι τοῖς προσπισουῶσιν αὐτῷ τῶν ἐναντίων ἐχώρησέ τε καὶ ἐπεκράτησε, Γναῖος δὲ τοὺς ἀποχωροῦντας σῶων ἐκ τῆς μάχης ὑπολαβὼν προσεδίφθειρεν. ἐκ δὲ τῆς συμφορᾶς ταύτης, καὶ ἔτι καὶ πόλεις σχηματίζουσι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μεθίσταντο καὶ τῶν Λιβύων τινὲς αὐτοῖς προσιχώρησαν, πλεον ἢ δυοκοῖτο ὁ Ἀσδρούβας κατέμεινε. οἱ δὲ Σκιπίωνες εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐθῆς τοὺς προσχωρήσαντας ἴστυλαν, αὐτοὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ καθίστων, καὶ τοὺς τῶν Ζακυνθίων ὑπελάουσιν

2 εἰς BC.

4 προσηγόντο A.

7 καὶ alterum om A.

8 ἐπιχειρήσωσι A, ἐπιχειρήσοσι PW.

9 τοῦ add AB.

11 τὸν

δὲ] καὶ τὸν A.

16 ἐπεκράτησε A.

21 τοὺς om B.

tibus diffusus, omni illa provincia relicta Capuam rediit, atque inde etiam post discessit.

At Scipionibus Ibero amne iam superato agros vastantibus et urbes capientibus, etiam Hasdrubale qui ad ea prohibenda festinanter accurrerat acie victo, Carthaginenses maioribus auxiliis Hasdrubali quam Hannibali opus esse rati, et ne Scipiones in Africam traicerent veriti, Hannibali parvis supplementis missis maximam copiarum partem cum Magone quam celerrime in Hispaniam ablegarunt, iubentes ut rebos illic constitutis ipse in praesidiis esset, Hasdrubal autem cum exercitu in Italiam proficisceretur. quo cogito Scipioes pugns abstinuerunt, ne forte victor Hasdrubal in Italiam properaret. cum autem socii Romanorum a Carthaginensibus vexarentur, Publios com hostibus congressus vicit: Guseus e pagna abeuntes exceptos occidit. ob eam cladem et frequentem urbium defectionem, etiam Afris aliquot ad Romanos transuentibus, Hasdrubal opinione sua diutius mansit. Scipiones iis qui ad se defecerant statim in Italiam missis res Hispanicas constituebat; et Saguntinorum subditis et belli et calamitatis illius auctoribus captis op-

τοὺς καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς συμφορᾶς αἰτίους αὐτοῖς γενομένους ἐλόντες τό τε πόλισμα κατέσκαψαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐπώλησαν καὶ τὴν Ζάκυνθον μετὰ τοῦτο κομισάμενοι τοῖς ἀρχαίοις πολιταῖς ἀπέδωσαν. τὸσαύτη τε ἀκριβεία περὶ τὴν λείαν ἐχρήσατο, ὡς μηδὲν οἴκοι πέμψαι· τοῖς μὲν γὰρ συστρατενομένοις ἐπέτρεπον⁵ τοῦτο ποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ἀστραγάλους τοῖς τέκνοις ἐπέμψαν. ἔθεν ἡ γερούσια, παραιτουμένου τοῦ Γνωίου ἕν' ἀπειθῶν οἴκαδε προῖκα
D τῇ θυγατρὶ ἐρανίσῃ ὠραίῃ οὔσῃ ἀνδρός, ψηφίσαντο ἐκ τοῦ δημοσίου προῖκα δοθῆναι αὐτῇ.

4. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καιρῷ καὶ ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδῶν¹⁰ ἄντικρυς ἐπολιμώθησαν. καὶ τὰ μὲν ἐν ταῖταις δι' ὀλίγου κατέστη, καὶ ὁ Ἀσδρούβας ἐπικουρῶν αὐταῖς ἐάλω, καὶ τὴν νῆσον μικροῦ πᾶσαν ἀνεκτίσαστο Μάλλιος Τουρκονάτος. καὶ τότε μὲν τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἤσυχουσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἐταράχθη. ὁ δὲ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς Φίλιππος φανερώτατος τῶν Καρχηδονίων¹⁵ ἐγένετο σπουδαστῆς. τῆς γὰρ Ἑλλάδος προσιπέραξαι θέλων συνθήκας πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἔθετο ὥστε κοινῇ πολεμῆσαι, καὶ τὴν μὲν Ἰταλίαν τοὺς Καρχηδονίους λαβεῖν, τὴν δ' Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἠπειρον μετὰ τῶν νήσων ἐκείνων. ἡ μὲν οὖν ὁμολογία ἐπὶ τοῦ-
P 1 424 τοῖς ἐγένετο, τοῦ δὲ κήρυκος τοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πεμφθέντος²⁰ πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἀλόγτος ἔμαθον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ γινόμενον, καὶ παραχρῆμα στρατηγὸν ἐπ' αὐτὸν Μάρκον Οὐαλλέριον Λαουίνιον

1 αὐτοῖς om A. 5 συστρατενομένοις AB, στρατενομένοις PW.
 9 αὐτῇ A, αὐτῷ PW. 13 Μάλλιος PW. τουρκονάτος B.
 18 μὲν om A. 20 δὲ post κήρυκος A. τοῦ tertium om B.
 22 ἐπ'] μετ' C. οὐαλλέριον B, Οὐαλλέριον PW. Λαουίνιον] Laevinum, ut p. 110 v. 18.

Fontes. Cap. 4. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

pidum everterunt, homines vendiderunt, ac Saguntum veteribus civibus reddiderunt. circa maubias tam accurati fuerunt, ut plura militibus quam sibi concedentes, nihil ex iis domum mitterent nisi liberis suis talos. itaque Gnaeo veniam domum eundi petente ut filiae nubili dotem colligeret, senatus dotem puellae ex publico decrevit.

4. Eodem tempore Sardinia et Sicilia plane alienatae, facile sub iugum reductae sunt, Hasdrubale qui opem eis ferebat capto, totaque paene Sicilia per Manlium Torquatium subacta. neque tamen insulae res diu tranquillae manserunt. Philippus autem Macedoniae rex apertissime Carthaginensium amicitiam coluit, nam cum Graeciae imperare cuperet, foedus cum Hannibale percussit, ut communibus opibus bellum gerentes, Carthaginenses Italiam haberent, ipse vero Graeciam Epirum et insulas, hac pactione Romani cognita (interceperant enim Philippi caduceatorem ad Hannibalem euntem) statim Marcum Valerium Laevinum praetorem

ἴστυλαν, ὅπως περὶ τοῖς οἴκοι δείσας· κατὰ χώραν μείνη. καὶ ἴσχειν οὕτως· προσήλθε μὲν γὰρ μέχρι τῆς Κερκύρας ὁ Φίλιππος ὡς ἐς τὴν Ἰταλίαν πλευσόμενος, μαθὼν δὲ τὸν Λαουσίτιον ἐς τὸ Βρεντέσιον ἤδη παρώτα οἰκάδε ἀνεκομίσθη. τοῦ Λαουσίτιου δὲ μέχρι τῆς Κερκύρας πλέσαντος, εἰς τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους ὤρηθησε, καὶ εἶλεν Ὀρικόν, Ἀπολλωνίαν τ' ἐπολιόρκει. ἐπιστρατεύσας δ' αὐτίς αὐτῷ Λαουσίτιος καὶ Ὀρικόν ἀνεκτίησται καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἐρρύσατο. κἀντεῦθεν ὁ Φίλιππος τὰς ναῦς αἷς B ἐκέχρητο καταπρήσας περὶ ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησεν.

- 10 Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπάτους εἶλοντο τὸν Φάβιον καὶ τὸν Μάρκελλον. οἱ τὸν μὲν Ἀντίβαν τὴν τῶν καλουμένην Καλαβρίαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν περιπορευόμενον τῷ Γράκῳ τῷ πρὸ αὐτῶν ἄρξαντι ἐπέταξαν· καὶ ὅς ἂν Ἀπύωνα περὶ Βενεβεντὸν ἀπαντίσαντά οἱ ἐκ Βρεττιῶν ἐτρέψατο, κἀντεῦθεν προῖόν τόν τε Ἀντίβαν
15 πυρηνόλαττε καὶ τὰ τῶν ἀφιστηκότων ἐβόρθει, πόλεις τε τινὰς ἀνίσώσατο· αὐτοὶ δὲ οἱ ὑπατοὶ πρὸς τὴν Κυμνησίαν ἐτρέποντο, ἵν' αὐτὴν χειρωσάμενοι μηδὲν κατόπιν πολέμιον ὑπολίπωσιν, οὕτω C τε ἐπὶ τὸν Ἀντίβαν χωρήσωσιν. εἴτα διαιρεθέντες Φάβιος μὲν τὰ τε ἐκείνων τὰ τε τοῦ Σαννίου κατέτερχε, Μάρκελλος δὲ εἰς
20 τὴν Σικελίαν ἐπειρώσθη καὶ τὰς Συρακοῦσας ἐπολιόρκει, προσχωρήσας μὲν αὐτῷ, εἰτ' ἀποστάσας δόλω τινῶν ὑπὸ ψευδοῦς ἄγγελίας. καὶ δεῖ ἐλάχιστον ἂν αὐτὰς ἐχειρώσαιο καὶ κατὰ γῆν

3 πλέσόμενος A. 6 εἶλε Νόρικον PW. 7 νόρικον PW.
9 ἐκέχρητο AB, ἐκέχρητο PW. 11 εὖν om A. cf. p. 128 v. 15.
καλαβρίαν καλουμένην AB. 13 ἄρχον A. 15 πυρηνόλαττε A.
ἀφιστηκότων AC, ἀφιστηκότων PW.

contra eum miserunt, ut suo regno timens domi maneret. itaque factum est: nam Corcyram usque progressus, ut in Italiam navigaret, cum Laevinum Brundisium venisse didicisset, domum rediit. Laevino autem Corcyram usque progresso, impetu in socios Romanorum facto Oricum cepit et Apolloniam obsedit. sed Laevinus ductis adversus eum copiis et Oricum recepit et Apolloniam liberavit. unde Philippus navibus, quibus usus fuerat, incensis pedes domum rediit.

Romae consules creati Fabius et Marcellus bellum adversus Hannibalem, Calabriam quae nunc dicitur et finitima loca circumveniens, Graccho decessori suo mandarunt. is Hannone, qui e Bruttis circa Beneventum occurreret, profligato, ulterius progressus Hannibalem observabat; eorumque qui defecerant agris vastatis urbes nonnullas recepit. ipsi vero consules in Campaniam se converterunt, ut ea subacta nihil a tergo hostile habentes ita demum Hannibalem aggredierentur. postea divisi, Fabius Campaniam et Samnium vastavit, Marcellus in Siciliam profectus Syracusas obsedit. quae cum deditionem fecissent, dolo cuiusdam propter falsum nuntium denuo defecerunt. atque his, terra marique moe-

καὶ κατὰ θάλασσαν ἄμα προσβαλὼν τῷ τελεῖ, εἰ μὴ ὁ Ἀρχιμήδης μηχαναῖς ἐπὶ πλεῖστον αὐτοὺς ἐπιείησεν ἀντισχεῖν. καὶ λίθους γὰρ καὶ ὀπλίτας μηχανήμασιν ἀπαρτῶν καθίει τε ἐξυπινάτους αὐτοὺς καὶ ἀνέσπυ δι' ὀλίγον. ταῖς δὲ ναυσὶ καὶ ταῖς πυργοφόροις ἐτέρας ἐπιρροπίων ἀπέλκε τε αὐτὰς καὶ μεταωρῶσιν ἀθρόως ἤγειε, ὥστε ἐμπιπιόσους εἰς τὸ ἕδωρ ἤμην βυπτίζεσθαι. καὶ τέλος σύμπαν τὸ ναυτικὸν τῶν Ῥωμαίων παραδόξως κατέπρησε. κάτοπτρον γάρ τι πρὸς τὸν ἥλιον ἀνατίνας τὴν τε ἀκτῖνα αὐτοῦ ἐς αὐτὸ εἰσδιέζυο καὶ τὸν ἀέρα ἀπ' αὐτῆς τῆς πυκνότητι καὶ τῆς λιτότητι τοῦ κατόπτρου πυρώσας γλόγγυ τε μεγάλην ἐξέκαυσε καὶ 10 πᾶσαν αὐτὴν ἐς τὰς ναῦς ὑπὸ τὴν τοῦ πυρὸς ὀδὸν ὀρμώσους ἐνέβυλε καὶ πάσας κατέκαυσεν. ἀπογνοὺς οὖν ὁ Μάρκελλος τὴν πόλιν αἰρήσαιν διὰ τὸ τοῦ Ἀρχιμήδους ἐνμήχανον, λιμῶ αὐτοὺς κατασχεῖν ἐκ προσειδηίας διμελέτησε. καὶ ταῦτας μὲν τῷ Πούλχρῳ ἐπέτρεψεν, αὐτὸς δ' ἐπὶ τοὺς στυλοποιστάντας σφίσιν ἐτρέ- 15

P I 425 πετο· καὶ τοῖς μὲν γνωσμιμοχοῦσι συγγνώμην ἔνευε, τοὺς δ' ἀνθισταμένους μετεχειρίζετο χαλεπῶς, καὶ συχνὰς μὲν τῶν πόλεων βία, τινὰς δὲ καὶ προδοσίᾳ ἤρει. ἐν τούτοις δ' Ἰμῖλων ἐκ Καρχηδόνας σὺν στρατῷ ἦκε, τὸν Ἀκράγαντά τε κατέσχε καὶ τὴν Ἡράκλειαν, καὶ πρὸς Συρακούσας ἐλθὼν ἠτιτίθη τε καὶ ἀντε- 20

πικράτησε, καὶ τοῦ Μαρκελλοῦ ἐξυπίνης αὐτῷ προσπισόντος αὐ-
θις ἐνικήθη.

5. Ἐντεῦθεν ὁ Μάρκελλος ταῖς Συρακούσας ἐφύδρηνε.

4 δὲ] τε C. 9 ὑπ' αὐτῆς A. 14 προσεδόξας A. 16 ἔνευε A. 18 ἀμύλων A, ἰμῖλων C. 19 σὺν τῷ στρατῷ A.

Fontes. Cap. 5. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.* cf. *Taetsae Chl. II v. 131 sq.*

nia adortus, facillime potitus esset, nisi Archimedis machinae obstitissent, nam et lapides et milites inde suspensos subito et demittebat et paulo momento retrahabat. aliis quoque machinis injectis naves et turres attrahebat, et in altum eductas subito demittebat, ut cum impetu in aquas relapsae mergerentur. denique totam Romanorum classem mirabiliter exussit. speculo enim quodam versus solem suspenso radios excepit, aëreque ob densitatem et laevitatem speculi ex iis radiis lucens effecit ut ingens flamma recta in naves illata omnes eas cremaret. Marcellus igitur ob Archimedis ingenium expugnatione deperata, diuturnitate obalidionis et fame urbem domare statuit, eaque Pulchro mandata ipse ad defectuosis eorum socios se convertit: ac paeni entibus concessa venia, restentens aspere tractavit: multas urbes vi, quasdam proditione cepit. interim Himilco Carthagine cum exercitu profectus et Agrigento et Heraclea occupatis ad Syracusas progressus et victus est et vicissim vicit, et subito Marcelli superventu denuo succubuit.

5. Dehinc Marcellus Syracusis assedit, Hannibale in Calabria

- δ δ' Ἀνίβας ἐν τῇ Καλαβρίᾳ διέτριβεν. οἱ μὲντοι Ῥωμαῖοι πολλὰ ἀθίς καὶ δυσχερῆ πεπόνθασιν· οἳ τε γὰρ ὕπατοι πρὸς τῇ Κυπῆν ἔπαισαν, καὶ ὁ Γράκχος ἐν τῇ Λευκανίᾳ ἀπώλετο, καὶ οἱ Ταραντῖνοι καὶ ἄλλαι πόλεις ἀπίστησαν, καὶ ὁ Ἀνίβας κα- B
 5 τειπηχῶς πρότερον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τε ἔμεινε καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἰστιάτευσε, καὶ οἱ Σκιπίωνες ἄμω διαώλοντο. Ἰπαρθεῖς οὖν ἐπὶ τοῖτοις ὁ Ἀνίβας ἐπεχείρησι τῇ Κυπῆν βοήθησαι. καὶ ἦλθε μέχρι Βενεβεντοῦ· τὸν δὲ Κλαύδιον εἰς τὴν Λευκανίαν ἐκ τοῦ Σαννίου διὰ τὸν τοῦ Γράκχου θάνατον ἀπεληλυθῆναι πυνθόμενος,
 10 καὶ φοβηθεὶς μὴ τινα αὐτῆς σφετερισθῆται, οὐκέτι περαιτέρω προειχώρησεν, ἐπ' ἐκεῖνον δ' ἐγράπτετο. τῶν Σκιπιῶνων δὲ θυνόντων πᾶσα ἡ Ἰβηρία τετάρακτο, καὶ οἱ μὲν ἰκουσίως πρὸς τοὺς Καρχηδονίους ἀπέκλινον, οἱ δὲ καὶ ἀναγκάζομενοι, εἰ καὶ ὕστερον αἰ- C
 15 θίς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπένευσαν.
- 15 Ὁ δὲ Μάρκελλος ἐπὶ μηδὲν προσβάλλων ταῖς Συρακοῦσαις ἐπίρριπτε, τοιοῦτόν τι ἐπειθήσει. ἦν τι τοῖς Συρακοῦσίοις τοῦ τεύχους ἐπίμαχον ὁ Γαλιάργραν ὠνόμαζον, ὃ πρὶν μὲν ἐλάνθανε τοιοῦτον ὄν, τότε δὲ ἐφωρόθη. τηρήσας οὖν τοὺς Συρακοῦσίους παρνηχίδα τῇ Ἀρτέμιδι ἄγοντας πανδημίᾳ, ἐκλείψει στρατιώταις
 20 τισὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὑπερβῆναι τὸ τεῦχος. κάκ τούτου πύλαι τέ τινες ὑπ' αὐτῶν ἀνιψῆθησαν, καὶ εἰσελθόντων καὶ ἐτέρων ἅμα πάντες ἀπὸ σημείου καὶ οἱ ἴσω καὶ οἱ ἕξω συνιβόθησαν καὶ τοῖς

3 ὁ om A. 6 διαώλοντο A. 7 τοῦτο C. 15 Ὁ δὲ Μάρκελλος — p. 212 v. 12 καὶ κατακόπη] ex Diono et Diodoro Tzetzen Chil. II v. 131 sq. 17 γαλιάργρον A. ἐλάνθανον C. 19 πανδημί A.

versante. Romani autem denuo multas clades acceperunt, nam et consules ad Capuam impegerunt, et Gracchus in Lucania periit, et Tarentini atque aliae urbes defecerunt, et Hannibal dudum territus in Italia mansit et contra Romam est profectus, et ambo Scipiones perierunt. his rebus elatus Hannibal opem ferre Capuae atque Beneventum usque processit. sed cum audisset Claudium ob Gracchi mortem e Samnio in Lucaniam transisse, veritus ne qua illic loca alienaret, omisso itinere contra illum se convertit. Scipionum interitu tota Hispania est turbata: alii ultro alii vi coacti cum Carthaginensibus se coniunxerunt: qui post ad Romanorum amicitiam redierunt.

Marcellus cum Syracusas oppugnando nihil proficeret, huiusmodi rem machinatus est. erat Syracusanum muri pars parum firma, quam Galeagram vocabant; quod cum prius ignoratum esset, tum animadversum est. toto igitur populo Syracusano nocturnis Dianae sacris operante, milites aliquot murum illum transcendere iussit. qui cum portas aliquot apernassent atque alii quoque intrassent, simul omnes tam qui intus quam

δέρασι τὰς ἀσπίδας συνέκρουσαν, καὶ οἱ σιληπρηχταὶ προσεπέχθησαν, ὥστε ἀθρόαν τὴν ἐκπληξιν τοῖς Συρακοσίοις μῆδ' ἄλλως εἶ ἔχουσιν ὑπὸ μέθης συμβῆναι, καὶ τὴν πόλιν ἀλωῆσαι, πληθὺν τῆς Ἀρχιδίνης καὶ τῆς Νήσου καλουμένης. ὁ οὖν Μάρκελλος τὰ τε ἑλωκότα διήρπασε καὶ τοῖς μὴ ἀλοῦσι προσέβιασε, καὶ οὖν πόνω μὲν 5 καὶ χρόνῳ, ὁμῶς δ' οὖν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Συρακούσης ἐκράτησεν. ἔγκρατεῖς δὲ τούτων οἱ Ῥωμαῖοι γενόμενοι ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἀρχιμήδην ἀπέκτειναν. διάγραμμα γὰρ τι διαγράφων, καὶ ἀκούσας τοὺς πολεμίους ἐφίστασθαι, "πὰρ κεφαλάν" ἔφη "καὶ μὴ παρὰ γραμμίαν." ἐπιστάντος δὲ αὐτῷ πολέμιου βραχύ τε 10 ἐφρόντισε, καὶ εἰπὼν "ἀπόστηθι ἄνθρωπε ἀπὸ τῆς γραμμῆς" παρῶξενέ τε αὐτὸν καὶ κατεκόπη.

Ἄ Ο μὲν οὖν Μάρκελλος τὰς Συρακούσας ἑλών, καὶ τῆς ἄλλης
 P I 426 Σικελίας τὰ πλείω προσυγαγόμενος, καὶ ἐφηγεῖτο μεγάλως καὶ
 W II 85 ἕπατος ἀποδέδεικτο. προσβύλοντο μὲν γὰρ τὸν Τουρκοτάτον, ὅς 15 ποιε τὸν νῆδν ἀπέκτεινεν· ἐπει δ' ἐκείνος ἀπηγήνατο, εἰπὼν ὡς "οὗτ' ἂν ἐγὼ τὰ ὑμέτερα ἁμαρτήματα οὗτ' ἂν ὑμεῖς τὴν ἐμὴν ἀκρίβειαν ἐνέγκοιτε," τὸν Μάρκελλον καὶ Λαουόνιον τὸν Οὐαλλέριον ἐχιροτόνησαν. (6) ἀπελθόντος δὲ τοῦ Μαρκελλου ἐκ Σικελίας, δύναμιν ἠπέων ἐς αὐτὴν ὁ Ἀντίβας ἀπέστειλε, καὶ εἰσεῖναι 20 οἱ Κυρρηθῶνιοι ἐπεμψαν· καὶ μάχαις τισιν ἐνίκησαν καὶ πόλεις

3 ἀρχιδίνης A. 4 γούν A. 8 γὰρ om A. 9 πὰρ BC,
 παρὰ PW. 10 γραμμῆς C. αὐτοῦ C. 15 τορκοτάτον B.

Fontes. Cap. 6. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmentum libri 15 apud Suidam et alios (Valesianum 16), et excerptum Ursinianum 152.*

quæ foris erant ex composito clamore sustulerunt, hastis clipeos pulsantes, et classica cecinerunt, quibus rebus Syracusanis iam vino gravibus subito exterritis urbs capta est praeter Acradinam et Insulam. Marcellus partes captas diripit, reliquas oppugnat, et quanquam cum labore et tarde, tamen capit, quibus Romani potiti, praeter alios multos etiam Archimedes occiderunt. nam cum figuram quandam delinearet, et hostes adesse audiret, "caput" inquit "petant, lineam non petant," ac militem iam adstantem parum curavit, ab eoque, quod a linea discedere iussisset, irato caesus est.

Marcellus Syracusis expugnatis et magna Siciliae parte recuperata magnam laudem assecutus est et consul designatus. nam Torquatum illi quidem, filii sui interfectorem, elegerant: sed cum ille recusasset (neque enim se populi mores neque populum ipsius imperium pati posse), Marcellum et Valerium Laevinum consules creaverunt. (6) Marcello ex Sicilia digresso copias equestres in eam misit Hannibal, misere et Carthaginien-

προσεποιήσαντο· καὶ εἴ γε μὴ Κορνήλιος Δολοβέλλας στρατηγὸς Β
ἐπιλήλυθε, πῶσαν τὴν Σικελίαν λυμρώσαντο ἄν.

Καὶ ἡ Καπύη δὲ τότε ἰάλω παρὰ Ῥωμαίων, καίτοι τοῦ
Ἀννίβου ἐς τὴν Ῥώμην δρομήσαντος ἴν' ἀπὸ τῆς Καπύης τοὺς πο-
5 λιοροκούντις αὐτὴν ἀπάξῃ, καὶ διὰ τῶν Λατίνων ἐλάσαντος καὶ
πρὸς τὸν Τίβεριν ἐλθόντος καὶ πορθοῦντος τὰ πρὸ τοῦ ἄστυος.
οἱ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφοβήθησαν μὲν, ἐψηφίσαντο δὲ τὸν ἕτερον
τῶν ὑπάτων ἐν Καπύῃ μῆναι, τὸν δ' ἕτερον αὐτοῖς ἐπαμῦναι.
καὶ Κλαύδιος μὲν ἐν τῇ Καπύῃ κατέμεινεν (ἐτέτρωτο γάρ), Φλάκ-
10 κος δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ἠλείχθη. C

Τοῦ δ' Ἀννίβου τὰς τε καταδρομὰς ἐν τοῖς ὄφθαλμοῖς αὐ-
τῶν αἰεὶ ποιοῦμένου καὶ πολλὰ δεινὰ δρωόντος, τὸν μὲν ἄλλον
χρόνον ἠγάπων εἰ τὰ γε ἐντὸς τῶν τειχῶν περισώσαιντο, ἐπεὶ δὲ
καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς στρατοπέδοις ἅμα προσβαλεῖν ἔμιλλεν, ἀνερ-
15 ρήσαντο, τὸ τοῦ λόγου, κύβον, καὶ ἐπιξέδρομον. καὶ ἀκροβολι-
ζομένων ἤδη χιμῶν ἐξ αἰθρίας ἐξαισίος ἐπεγένετο μετὰ πνεύματος
ἀμυχάνου βροντῶν τε καὶ χαλάζης καὶ ἀστραπῶν, ἅσθ' ἄμφω
ἀγαπητῶς ὡς ἐκ συνθήματος ἀναφνεῖν ὄθεν ὤρησαν. ἄσθι τε
τὰ ὄπλα κατετίθεντο, καὶ αἰθρία ἐγένετο. ὁ γοῦν Ἀννίβας, καί-
20 τοι οὐκ ἀθεὶ λογισάμενος παρὰ τὸν τῆς συνόδου καιρὸν συνε-
νεχθῆναι τὰ γεγονότα, ἔμωσ οὐκ ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ἀλλὰ
καὶ αὐθις μετὰ τοῦτο συμβαλεῖν ἐπεχείρησεν. ὡς δὲ καὶ τότε τὰ

11 ἐν om A.

14 καὶ prius om A.

20 ἀθεὶ A, ἀθεὶ PW.

22 ἐπεξείρισεν A.

καὶ om A.

ses: et praeliis aliquot victores civitates quoque subegerunt; ac ni Cornelius Dolabella praetor supervenisset, totam Siciliam subegissent.

Tum Capua quoque a Romanis capta est, quanquam Hannibalo per Latium Romam eunte ut eos ab eius urbis obsidione repelleret, et usque ad Tiberim progresso et suburbanum agrum vastante. Romani autem, quamvis territi, tamen alterum consulem manere Capuae, alterum urbem defendere iusserunt. ac Claudius Capuae mansit (vulnus enim acceperat), Flaccus Romam properavit.

Caeterum Hannibale excursiones subinde in oculis civium faciente et multa crudelia facinora edente, alio tempore satis habuerunt ipsam urbem tueri; sed cum eodem tempore et in moenia et in castra impetum facturus esset, alea lacta, ut aiunt, excurrerunt. cum autem iam minus dimicarent, serenitas in tempestatem ingentem cum turbine maximo, tonitribus, grandine et fulguribus est conversa; ut ambo exercitus velut ex composito cupide eo refugerent unde venerant. vix arma posuerant cum serenitas rediit. Hannibal quamvis illa ipsius conflictus tempore non sine numine accidisse rebatur, tamen ab obsidione non destitit; sed cum denuo configere instituisset, eademque acciderent, pertimuit, etiam

αὐτὰ συνέβη, κατέδεισε. καὶ προσεκπλαγίς ἔτι ἐν τηλικούτῳ κινδύνῳ ὄντες οὔτε τῆς Καπύης ἀπέστησαν καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν καὶ στρατιώτας καὶ στρατηγὸν πέμψεν Ζμιλλον, καὶ ὅτι χρημάτων δευθέντες ἐπώλησαν ἄλλα τι καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἰστροποπεδεύετο δημόσιον ἦν, καὶ ἀπογούς, ἀπανίστη, πολλάκις ἀναβοήσας "ὦ Κάνναι Κάνναι." καὶ οὐδὲ τῇ Καπύῃ ἔτι ἐπικουρῆσαι ᾔθελῆσιν.

P I 427

Οἱ δὲ καίπερ ἐν ἀσθενιστάτοις ὄντες, ὁμῶς ἀπογόντες ὡς οὐ τευξόμενοι συγγνώμης παρὰ Ῥωμαίων ἀντίχον, καὶ τῷ Ἀντίβα ἐπιστείλαν, βοηθήσειν αὐτοῖς ἀξιοῦντες. συλληφθέντες δὲ οἱ τῶν 10 ἐπιστολῶν κομισταὶ παρὰ τοῦ Φλάκκου (ὃ γὰρ Κλαύδιος ἔφθη τεθνηκὼς ἐκ τοῦ τραύματος) τὰς χεῖρας ἀπειμῆθησαν. οὗς ἰδόντες οἱ Καμπανοὶ δεινῶς κατεπλάγησαν καὶ ὅ τι πράξουσιν ἐβουλεύοντο. λεχθέντων δὲ πολλῶν, Τούβιος τις Οὐίρειος ἐν τοῖς πρώτοις αὐτῶν ὦν καὶ τῆς ἀποστάσεως αἰτιώτατος "μία ἡμῖν 15 ἴστιν" ἔφη "καταφυγὴ καὶ ἐλευθερία ὁ θάνατος. καὶ μοι ἀκολουθήσατε οἴκαδε· ἔχω γάρ τι φάρμακον παρσκευασμένον." καὶ B ὁ μὲν παραλαβὼν τοὺς αὐτῶ πεισθέντας ἑκοσίους ἀπέθανε σὺν αὐτοῖς, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς πύλας τοῖς Ῥωμαίοις ἀνώψαν· ὁ δὲ Φλάκκος τὰ τε ὄπλα αὐτῶν καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀφείλετο, καὶ 20 τῶν ἀνδρῶν τῶν κορυφαίων τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπέμψε, μόνων δ' ἀπέσχιτο τῶν ἐκ τοῦ ὄμιλου περι-

4 ἰστροποπεδεύσατο A. 5 ante πολλάκις B add καὶ. 10 ἀπέ-
στείλαν C. 14 Οὐίβιος τις Οὐίρειος secundum Livium. 15 μία
μὲν ἴστι καταφυγὴ ἔφη καὶ A. 18 ἑκοσίους AC.

eo obstupefactus quod Romani in tanto discrimine constituti neque Capuam relinquerent et praetorem cum militibus in Hispaniam missuri essent, et quod pecunia egentes praeter alia illud etiam solum publici agri in quo castra habebat vendidissent; desperataque expugnatione recessit, subinde exclamans "o Cannae Cannae." ac ne Capuae quidem opem amplius ferre voluit.

Campani vero quanquam ad summas angustias redacti tamen desperata venia restiterunt, auxilio Hannibalis per litteras implorato. sed tabellarii a Flacco comprehensi (nam Claudius ex vulnere iam decesserat) manibus truncati sunt. quo Campani viso percussa de summa rerum de-liberabant. multis verbis factis Iubius Virius vir princeps, defectionis praecipuus auctor, "unum" inquit "nobis confugium et libertas est, mors. vos me domum sequimini: venenum enim praeparatum habeo." sic abductis iis secum quibus ea sententia placebat, una cum illis ultro periiit: caeteri portas Romanis aperuerunt. quibus Flaccus arma omnia et pecuniam omnem ademittit, et principum virorum alios occidit alios Roman

λειφθέντων ἐπὶ τῶν καὶ ἄρχοντα αὐτοὺς Ῥωμαῖον λαμβάνειν καὶ μήτε βουλὴν ἔχειν μήτε σύνοδον ποιῆσθαι.

- Ἦστερον δὲ καὶ ἄλλα τινὰ προσεπιπῶλον, κατηγορήσασιν τοῦ Φλάκκου τολμήσαντες. ἐπεχείρησαν δὲ καὶ οἱ Καμπανοὶ τοῦ W II 86
- 5 Φλάκκου κατηγορήσασιν, καὶ τοῦ Μαρκελλοῦ οἱ Συρακοῦσιοι ὑπατιέοντος ἦδη. καὶ ἀπελογήσασιν· οὐ γὰρ ἐθέλησε πρᾶξιαι τι τῶν C τῆ ἀρχῆ προσηκόντων πρὶν ἀπολογήσασθαι. οἱ Συρακοῦσιοι δὲ κραιπνοὶ εἰς λόγους οἰκονομικώτερον τῆ διαλέξει ἐχρήσαντο, οὐκ εἰς κατηγορίαν τοῦ Μαρκελλοῦ ἀλλ' εἰς ἰκελίαν τραπένης
- 10 καὶ ἀπολογίαν τοῦ μὴ ἐκόντες ἀποστῆναι Ῥωμαίων, καὶ συγγνώμης τεχνεῖν ἀξιούντες. καὶ ταῦτα λέγοντες εἰς τὴν γῆν πισόντες ὠλοσφόροντο. καὶ διαγνώμης γενομένης ἔδοξε τὸν Μαρκελλοῦ μὲν μηδὲν ἀδικεῖν, τοὺς μὲντοι Συρακοῦσιους φιλανθρωπίας τινὸς ἀξιῶντες εἶναι, οἳκ' ἐξ ὧν ἐποίησαν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπὶν τι καὶ κείνου-
- 15 σαν. τοῦ δὲ Μαρκελλοῦ παραιτησαμένου τὸ ἀπελθεῖν εἰς Σικελίαν, τὸν Λιουθίνιον ἐπεμψαν. καὶ οἱ μὲν Συρακοῦσιοι οὕτως συγγνώμης ἔτυχον, οἱ δὲ Καμπανοὶ ὑπ' ἀπαιδεύσεως θρασύτερον τῆ κατηγορίᾳ χρῆσάμενοι καὶ ἐπειμήθησαν, μηδὲ παρόντος τοῦ Φλάκκου, ἀλλὰ τινος τῶν ὑπεστρατιγηγῶτων αὐτῶ ἀπολογησαμένου.
- 20 Ἀλούσης δὲ τῆς Καπύης καὶ τὰλλα τὰ περίεξ πολλίσματα τοῖς Ῥωμαίοις προσεχωρήκασιν, πλὴν Ἀτελανῶν· οὗτοι γὰρ ἐκλιπόντες

1 Ῥωμαίων A, Ρωμαίων PW. 4 ἐπεχείρησαν — 5 Συρακοῦσιοι ex Dionis libro 15: Bachmanni Anecd. gr. I p. 206; Suidas et Etymol. Magn. in ἐδικαιώθησαν (exc. Vales. 16). 12 καὶ δὴ γνώμης B. 13 τινὸς φιλανθρωπίας B. 16 οὕτως τινὸς συγγνώμης A, οὕτως συγγνώμης τινὸς B. 18 μὴ A. παρρόντος B. 20 τὰ om C.

misit, soli turbæ ex plebeis reliquæ iis condicionibus pepercit ut praetori Romano parerent, ut nullom senatum, nollum concilium haberent.

Post etiam aliæ multæ impositæ, cum Flaccum accusare ausi essent. nam et Campani hunc accusare instituerunt, et Syracusanæ Marcellum iam consolem. is se defendit, nec ante eam defensionem quicquam pro auctoritate imperii gerere voluit. verum Syracusanæ, dicendi potestate data, causam suam artificiosè egerunt; omissoque Marcelli occupatione ad preces conversi, se non ultro defecisse asserentes veniam petiverunt. quæ cum perorassent, in terram prolapsi et lamentati sunt. suffragia latius Marcellus crimine solutus est, et decretum Syracusanos clementina tractandos esse, non ob facta eorum sed propter verba et supplicationes. Marcello redire in Siciliam recusante Laevium miserunt. cum Syracusanæ hoc modo veniam impetrassent, Campani ex inscitia insolentius in consules inveci, etiam gravius mortati sunt, quamvis absente Flacco et quodam ex eius legatis causam diceant.

Cupta Capua etiam finitimæ civitates Romanis accesserunt, praetor Atellanos. hi enim urbe deserta cum uxoribus et liberis Hannoibalem

τὴν πόλιν αὐτῶν πανδημεί πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἐχώρησαν· καὶ ἡ ἄλλη δὲ Ἰταλία ἢ τὰ τῶν Καρχηδονίων φρονοῦσα ἠλλοιοῦτο, καὶ περιόντις οἱ ἕπατοι προσιποιοῦντο αὐτήν. Ταρυντίνοι δὲ φανερῶς μὲν οὐδέπω τὰ τῶν Ῥωμαίων ἤροῦντο, λάθρῃ δὲ τοῖς Καρχηδονίοις ἤχθοντο.

P I 428

5

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ διεκρηκεύσαντο τῷ Ἀννίβῃ ἀνταπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων ποιήσασθαι. οὐ κατηλλάζαντο δὲ αὐτούς, ἐπεὶ οἶκ' ἰδέξαντο τὸν Καρθάλωνα τοῦ τειχῆος ἐντός, ὡς πολέμιον· οὐδ' ἐς λόγους γὰρ αὐτοῖς ἐλθεῖν ἠθέλησεν, εὐθὺς δὲ ὠργισμένος ἀνίστρεψε.

10

Τότε μέντοι καὶ ὁ Λιουτίνιος τοὺς Αἰτωλοὺς συμμαχοῦντας Φιλίππῳ προσηταιρίσατο, καὶ τὸν Φιλίππον μέχρι Κερκύρας προχωρήσαντα αὐτίς ἔξιθόβησεν, ὥστε καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν τάχι ἐπανελθεῖν.

7. Οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ Γάϊον Κλαύδιον Νέρωνα εἰς τὴν Ἰβηρίαν μετὰ στρατιωτῶν ἐπεμψαν. καὶ ὅς παρεκομίσθη τῷ ναυτικῷ μέχρι τοῦ Ἰβηρος, ἐνθα καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα εὐρηκῶς ἐπέλθει τῷ Ασδρούβῃ πρὶν γνωσθῆναι ὅτι πάρεστι. καὶ περιστοιχισάμενος αὐτὸν ἔπαιθήθη. ἰδὼν γὰρ ὁ Ασδρούβας ὡς ἀπεληλυπται, προεικρηκεύσατο πρὸς τὸν Νέρωνα ὥστε τὴν Ἰβηρίαν πᾶσαν ἀφεθεῖς ἐκλιπεῖν. ὡς δ' ἐκείνος ἀσμένως τοὺς λόγους ἰδέξατο, ἀναβαλλόμενος ἵνα τὰς συνθήκας τῇ ὑστεραίᾳ ποιήσεται,

4 τοὺς καρχηδονίους A. 6 οἱ δ' ἐν τῇ — 10 ἀνίστρεψε Dionis excerptum Ursin. 152. 16 μετὰ AB, μετὰ τῶν PW. 21 ἀσμένως τοὺς λόγους AB, τοὺς λόγους ἀσμένως PW. 22 ποιήσεται A.

FOUNTES. Cap. 7. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 56.

adierunt. etiam reliquae Italiae partes Carthaginensium studiosae mutabant animos, et a consulibus passim circumventibus recipiebantur. Tarentini autem nondum aperte cum Romanis faciebant, sed clam Carthaginensibus succensebant.

Romani petitam ab Hannibale captivorum permutationem non impetrarunt, ob Carthalonem, ut hostem, intra moenia non receptam. quamobrem is iratus colloquio detrectato statim recessit.

Hoc tempore Laevinus Aetolos Philippi socios sibi conciliavit, et Philippum usque ad Corcyram progressum ita teruit ut trepidus in Macedoniam se reciperet.

7. C. Claudius Nero cum militibus in Hispaniam missus est et classe usque ad Iberum vectus. ubi caeteris etiam legionibus inventis Hasdrubalem, priusquam cum adesse nosset, oppressum circumvenit. sed deceptus est: videns enim Hasdrubal se irretitum esse, caduceatoribus ad Neronem missis se ea condicione dimitti petiit ut tota Hispania excederet. quam cum ille cupide accepisset, pactiones procrastinando alios

ἔπειξέπεμψε τῆς νυκτὸς ἄλλους ἄλλη τῶν δρωῶν. διεξελεύοντων δ' ἐκείνων, ἄτε μὴ φυλακῆς οὔσης παρὰ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὰς τῶν σπονδῶν ἐλπίδας, ἤλθε μὲν τῇ ἐπιούσῃ ἐς λόγους τῷ Νέρωνι, κατέτριψε δὲ πᾶσαν αὐτὴν πρὶν τι ἐκυρωθῆναι. καὶ ἄλλους 5 αὐθις τῆς νυκτὸς ὁμοίως ἀπέπεμψε. τοῦτο δὲ καὶ ἐν ἄλλαις τισὶν C ἡμέραις ὁμοίως πεποιήκειν, ἀμφισβητῶν τινα ἐν τῇ συμβάσει. προελεύοντων δὲ τῶν πεζῶν ἀπάντων, τέλος καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἰππεῦσι καὶ τοῖς ἄλφασιν ὑπέξεχώρησε. καὶ διασωθεὶς φοβηρὸς αὐθις τῷ Νέρωνι γέγνετο.

10 Μυθόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Νέρωνος μὲν κατέγρων, ἄλλω δὲ τινι τὴν ἡγεμονίαν ἐψηφίσαντο ἐγχειρίσαι. ἀπορούντων οὖν τίνα ἂν ἀποστείλωσιν (οὐ γὰρ τοῦ τυχόντος ἀνδρὸς ἰδεῖτο τὰ πράγματα, καὶ πολλοὶ διὰ τὸ τῶν Σκιπίωνων πάθος ἐξίσταντο) ὁ Σκιπίων ἐκείνος ὁ Ποῦπλιος ὁ τὸν πατέρα

15 ἱερῶθέντια σώσας ἐαυτὸν ἐθελοντῆς εἰς τὴν στρατείαν ἐπέδωκεν. D ἦν δὲ καὶ ἀρετῇ κράτιστος καὶ παιδείᾳ λογιμώτατος. καὶ παρα-

W II 87
χρήματα μὲν ἤρθε· μετιμῆλον δὲ οὐ πολλῶ ἔσπερον διὰ τε τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ (τέταρτον γὰρ καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ζωῆς ἦγε) καὶ

20 διὰ καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ διὰ τὸν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ θεοῦ ὄλεθρον ἐπέπνευε, ἤλθεν αὐθις εἰς τὸ κοινὸν καὶ ἰδημηγόρησε, καὶ οἷς εἶπε καταιδέσας τοὺς τῆς βουλῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν οὐκ ἀγῆρθε, Μάρκος δὲ Ἰούνιος ἀνὴρ γηραιὸς προσεπέμφθη αὐτῷ.

4 ἄλλους αὐθις AB, αὐθις ἄλλους PW. 8 ὑπεχώρησε A.
9 γέγνετο A. 12 ἂν om B. 13 διὰ AB, διὰ τοῦτο C,
τοῦτο διὰ PW. 14 ὁ Σκιπίων — 16 λογιμώτατος Diouis ex-
cerptum Peirescianum 56. 17 μετιμῆλον ABC.

in alios montes dimisit. qui cum evasisset, Romanis spe pacis excubias non habentibus, postridie ad Neronem in colloquium venit: sed totum diem consumpsit priusquam quicquam confirmaretur. itidemque noctu alios dimisit. et sic aliis quoque diebus fecit, subinde aliquid in pactis cavillando. denique et ipse cum equitatu et elephantis se subduxit. et cum evasisset, Neroni denuo formidabilis exstitit.

Quo Romae cognito successor Neroni datus est. cum autem dubitaretur quis eius loco mittendus esset (neque enim res quemlibet postulabat, et multi clade Scipionum deterrebantur), P. Scipio is qui patrem vulneratam conservavit ultro se ad illam expeditionem obtulit, iuvenis virtute praestantissimus et optime institutus. statimque est electus: sed cum non multo post eius iudicii populum paenituisset, tum ob aetatem (annum enim quartum et vigesimum agebat) tum propter domum eius patris et patris interitu funestam, denuo in publicum progressus pro contione patribus conscriptis ita satisfacit ut imperium ei non adimerent, sed M. Iunium virum suum collegam adiungerent.

Τοῖς Ῥωμαίοις δὲ μετὰ ταῦτα τὰ πράγματα οὐκ ἀταλαι-
 πώρως ἐχώρησεν εἰς τὸ βέλτιον. ὁ γὰρ Μάρκελλος, ἐπειδὴ
 κατηγορηθεὶς ἀπελύθη, ὤρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν, καὶ τὰ μὲν
 P I 429 πλείους δι' ἀσφαλείας ἐποιεῖτο, δεδιὼς πρὸς ἀπονονημένους
 διακινδυνεύουσι· εἰ δέ ποτε ἠναγκάσθη προσμιῖξαι, κρείττων ἐκ 5
 φρονήσεως εὐτολμίας κεκραμένης ἐγένετο. ὁ οὖν Ἀννίβας διὰ τε
 ταῦτα, καὶ ὅτι αἱ πόλεις αἱ συμμαχοῦσαι αὐτῷ αἱ μὲν ἐγκατα-
 λελοίπεσαν αὐτὸν αἱ δὲ διανοοῦντο, καὶ δι' ἕτερά ἅτα, κακῶσαι
 τὰ χωρία ἃ μὴ κατέχειν οἶος ἦν ἐπεχείρησε. καὶ πολλοῖς ἐλυμή-
 νατο, καὶ πλείους διὰ τοῦτο ἀγίσταντο. 10

Περὶ δὲ Σαλπίν πόλιν τοιόνδε τι συνέπεισε. δύο ἄνδρες
 τὰ πράγματα αὐτῶν εἶχον, διάφοροί τε ἀλλήλοις ἦσαν. καὶ
 Ἀλίνιος μὲν τὰ τῶν Καρχηδονίων ἐχρόνει, Πλαύτιος δὲ τὰ τῶν
 B Ῥωμαίων, ὅς καὶ διεiléθη τῷ Ἀλινίῳ περὶ προδοσίας τῆς εἰς
 Ῥωμαίους. μηνύσαστός τε εὐθὺς ἐκείνου τῷ Ἀννίβῃ ταῦτα, ἐς 15
 δίκην ὑπέχθη ὁ Πλαύτιος. βουλευομένου δὲ τοῦ Ἀννίβου μετὰ
 τῶν συνέδρων ὅπως αὐτὸν κολάσει, ἐτόλμησεν ἐπ' ὄψει αὐτοῦ
 τῷ Ἀλινίῳ πέλαις πον ὄντι περὶ προδοσίας αὐτῆς ἐπιπύ. ἀναβοή-
 σσantos δ' ἐκείνου "ἴδε ἴδε, καὶ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ τούτου λαλεῖ,"
 οὐκ ἐπίστευσεν ὁ Ἀννίβας διὰ τὸ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ὡς σκοφαν-20

2 ἐχώρησαν A. 3 ἐλυμήθη A. 5 διακινδυνεύουσι AC, ἀπο-
 κινδυνεύουσι PW. 6 ἐγένετο A. 7 ἐγκαταλελοίπεσαν A.
 10 ἐφίσταντο A, ἐφίσταντο B. 11 σαλπίν BC, σαλπίν A.
 Σαλπίν PW: pag. 224 v. 1 et 4 libri omnes σαλπία et σαλπινος vel
 σαλπινός, ut Appiani de bellis civilibus I 52. τοῖον δὲ AB,
 τοιοῦτον δὲ PW. 13 Ἀλίνιος et Πλαύτιος] Δάσιος et Βλαίτιος
 apud Appianum et Livium. 15 ἐώμην A. 17 κολάση A.

Post haec res Romana non citra acrimias in melius mutari eoe-
 pit. Marcellus enim cum absolutus esset, Hannibalem aggressus plera-
 que eunte administravit, cum desperatis hominibus certare veritus. sed
 si quando confligere necesse erat, prudentia magnanimitate temperata
 superior evaderebat. Hannibal autem tum ea de causa, tum quod ab
 aliis sociis civitatibus desertus ab aliis deserendus erat, tum propter
 alia quaedam, ea loca quae tueri nequibat vastare instituit: eumque
 multos vexasset, a pluribus deserabatur.

In urbe autem Salapia tale quiddam accidit. duo viri summae
 ibi praecerant inter se dissentientes. nam Alinius Carthaginiensibus,
 Plautius Romanis studebat, et cum Alinio de urbe Romania tradenda
 collocutus erat. quod cum ille statim ad Hannibalem detulisset, in ius
 adductus est Plautius. Hannibalem autem cum iis qui in consilio aderant
 de eius supplicio deliberante, ausus est in conspectu Poseni cum Alinio
 denuo de eadem re agere. illo vero exclamante "ecce ecce, nunc etiam
 de proditione mecum agit," propter rei absurditatem Hannibal non cre-

τοῦμενον αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἀφεθέντος δὲ ὠμονόησαν ἄμω, καὶ στρατιώτας παρὰ τοῦ Μαρκέλλου ἐπαυγόμενοι τὴν τε φρουρὰν τῶν Καρχηδονίων κατέκοψαν καὶ τὴν πόλιν τοῖς Ῥωμαίοις C παρῆδουσιν.

- 5 Καὶ οὕτω μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔσχον τοῖς Καρχηδονίοις τὰ πράγματα· καὶ οὐδ' ἡ Σικελία ἦν ἐνοοῦσα αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ ἑπάτῳ τῷ Λουκίῳ προσειχώρουν. ἤγειτο μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ Καρχηδονίων Ἄνων, συνιστρατεύετο δὲ αὐτῷ καὶ Μου-
 10 ἴνας. ὃς συνὼν τῷ Ἀννίβῳ προΐην, καὶ θθονηθεὶς ὅτι μεγάλη ἔργα ἀρετῆς ἐπιδείκνυτο, ἐς Σικελίαν ἐπέμψθη. ὡς οὖν κακῆ λαμπρῶς ἰσπάρχει, θθόνον καὶ πρὸς τοῦ Ἄνωνος ὤφει, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἰσπαρχίας ἐπαύθη. περιαλγῆς γοῦν διὰ ταῦτα γενόμενος πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλιε. καὶ πρῶτον μὲν προ-
 15 αὐτο, ὥστε πᾶσαν ἀέθις τὴν Σικελίαν ἕπ' αὐτοῦς ἄνευ μεγάλου πόνου γενέσθαι.

8. Ὁ δὲ Φάβιος καὶ ὁ Φλάκκος ἄλλας τε πόλεις πολλὰς καὶ τὸν Τάραντα, τοῦ Ἀννίβου κατέχοντος αὐτὸν, ἐχειρώσαντο. κελύσαντες γὰρ τισὶ τὴν Βρεττίαν κατατρέχειν, ἴν' ὁ Ἀννίβας
 20 εἰς ἐπικουρίαν αὐτῆς ἀπάρῃ ἐκ Τάραντος, ἐπεὶ τοῦτο ἐγένετο, Φλάκκος μὲν κελύον ἐπιτήρει, Φάβιος δὲ ἐν τούτῳ νυκτὸς τῷ

7 τῇ om B. 10 ἐπιδείκνυτο C. οὖν om A. 17 ὁ alte-
 rum om A.

Fontes. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Peiresciana 58 59.

didit, eumque ut calumnia petitum absolvit. absoluto eo ambo consenserunt et accessit a Marcello militibus Punicoque praesidio caeso Romanis urbem tradiderunt.

Hoc Italicarum rerum statu Siculi nihilo plus faventes Carthaginiensibus ad Laevinum consuem se conferebant. Carthaginiensibus qui in Sicilia erant Hanno praecerat, sub eoque Mutinas militabat. qui cum pridem Hannibali familiaris ob magna virtutis opera edita invidiam suscepisset, in Siciliam fuerat ablegatus, sed ne ibi quidem magister equitum rebus praeclare gestis Hannonis invidia evitata magistratu abire coactus est, quibus iniuriis exacerbatus ad Romanos se contulit; ac primum adiumento fuit ut eis Agrigentum proderetur, deinde in aliis quoque rebus navavit operam ut totam Siciliam absque magno labore recuperarent.

8. At Fabius et Flaccus cum alias urbes tum Tarentum, tenentem Hannibalem, subegerunt. nam cum Bruttios incursare quosdam insaisent, eaque de causa Hannibal relicta urbe illis suppetias iret, Flaccus illum observat: Fabius interim noctu impetu terra marique facto,

Τάραντι ταῖς τε ναυσὶν ἅμα καὶ τῷ πεζῷ προσβαλὼν, τῇ
 P I 430 τε προσβολῇ καὶ προδοσίᾳ εἴλε τὴν πόλιν. ὁ οὖν Ἀννίβας διὰ τὴν
 ἀπάτην ἀχθόμενος ἀντεπιβουλεύσαι τῷ Φαβίῳ ἐσπούδασι. καὶ
 ἐπιστολὴν αὐτῷ ἐκ Μεταποντίου ὡς παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἐπὶ
 προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἔπεμψεν, ἐλπίσας ἀπερισκέπτως αὐτὸν 5
 W II 88 παραβαλὼν τὰ γράμματα ταῖς ἐπιστολαῖς ὡς τοῖς Ταραντίνοις
 ποτὲ ἐγγράφει, κατεφώρασεν ἐκ τῆς αὐτῶν ὁμοιότητος τὸ ἐπι-
 βούλευμα.

Σκιπίων δὲ τὸν ἄλλον χρόνον, εἰ καὶ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ 10.
 καὶ τῷ θείῳ ἐγλίγειο καὶ τῆς τοῦ πολέμου δόξης ὠρέγεται, ἀλλ'
 οὐκ ἠπέγειο, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων. ἐπεὶ δ' ἤσθετο
 B αὐτοῦς χειμάζοντας πόρρω ποι, λείκονους μὲν εἶα, ἐς δὲ τὴν
 Καρχηδόνα τὴν ταύτη ὠρμησεν· οὐ μόνον τις τὸ παράπαν τὴν
 ὀρμητὴν αὐτοῦ ἔγνωκε πρὶν πρὸς αὐτῇ τῇ Καρχηδόνι γενέσθαι· 15
 καὶ ἔλαβε σὺν πόνῳ τὴν πόλιν.

Ἀλούσης δὲ τῆς Καρχηδόνης στάσις μεγίστη μικροῦ τῶν
 στρατιωτῶν ἐγένετο ἄν. τοῦ γὰρ Σκιπίωνος στέφανον ὑποσχο-
 μένον δώσειν τῷ πρώτῳ τοῦ τείχους ἐπιβάντι, δύο ἄνδρες, ὁ
 μὲν Ῥωμαῖος ὁ δ' ἐκ τῶν συμμάχων, περὶ αὐτοῦ ἠμφισβήτησαν. 20
 διαφερομένων δ' ἐκείνων καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος ἐθορυβήθη, καὶ
 C ἐπὶ πλεῖστον ἐταράχθησαν, ὥστε καὶ δεινὸν τι δοῦσαι, εἰ μὴ ὁ

1 τε em A. τῇ τε προσβολῇ em C. 2 τε em A. προ-
 δοσίᾳ AC, τῇ προδοσίᾳ PW. 4 μεταπόντου A. 8 κατε-
 φώρασε καὶ τῆς A. 11 ὠρέγεται AC, ὠρέγεται PW. 14 τῆς
 ταύτη] ταύτην A. 17 ἀλούσης δὲ — p. 221 v. 11 λοιποῦς
 ἀνηρέθησαν Dionis excerptum Peirescianum 58. 19 ἐπιδύσασιν A.

partim vi partim prodicione Tarentum cepit. quem dolum aegre ferens
 Hannibal pari dolo Fabium ulcisci statuit, eique litteras Metapentino-
 rum civium nemine scribit de predenda civitate, eum temere accedentem
 in insidias delapsurum esse ratus. verum ille suspicatus quid rei esset,
 litteris iis cum illis comparatis quas aliquando Tarentinis scripserat,
 insidias ex earum similitudine deprehendit.

Enimvero Scipio, quamvis et patris et patris caedem ulcisci cu-
 piens et belli gloriam expetens, non tamen properavit, ob hostium mul-
 titudinem; sed cum eos longe in hibernis abesse cognovisset, omisiss
 eis tanta celeritate et circumspectione Novam Carthaginem contendit,
 ut eius adventus non prius resciretur quam adesset; urbemque non sine
 labore cepit.

Ea expugnata parum aberat quia maxima inter milites orta esset
 seditio. nam cum Scipio ei qui primus murum conscendisset coronam
 esset pellicitus, accidit ut duo viri, alter Romanus alter ex sociis, eam
 sibi laudem vindicarent: quorum ex contentione ingens reliquae multitu-
 dinis tumultus exarsit. et haud dubie gravius aliquid accidisset, ni Sci-

Σκιπίων καὶ ἄμφω ἐστειφάνωσι, καὶ συχνὰ μὲν τοῖς στρατιώταις
 δίδωκε συχνὰ δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις προσέειπε, καὶ τοὺς ἐκεῖ
 κατεχομένους ὁμήρους προῖκα πάντας τοῖς οἰκείοις ἀπέδωκεν.
 5 θθεν πολλοὶ μὲν δῆμοι πολλοὶ δὲ καὶ δυνάσται αὐτῷ προσεχώρη-
 10 σαν, καὶ τὸ τῶν Κελτιβήρων ἔθνος πρὸς τοῖς λοιποῖς. παρθένον
 γὰρ ἐν τοῖς ἀγχιμαλώτοις λαβῶν κάλλι ἐπιγαυῆ, ἐνομοίσθη μὲν
 ἔσεισθαι αὐτῆς ἐν ἔρωτι, μαθῶν δὲ ὅτι τινὲ τῶν ἐν τέλει Κελτι-
 βήρων ἐγγιγύηται, μετεπέμψατο αὐτὸν καὶ τὴν νεῦνιν αὐτῷ
 15 παρυδέδωκε, προσεπιδούς καὶ τὰ λύτρα ἃ οἱ προσήκοντες αὐτῇ D
 10 προσεκόμισαν. κάκ τούτου καὶ ἐκείνους καὶ τοὺς λοιποὺς ἀντηρ-
 τίησαιο.

Μαθὼν δὲ τὸν Ἀσδρούβαν τὸν τοῦ Ἀννίβου ἀδελφὸν σπον-
 δῆ ἐπιόντα καὶ ἀγνοοῦντα εἶτι τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν καὶ μηδὲν
 προσδοκῶντα κατὰ τὴν πορείαν πολέμιον, προσαπήνησεν αὐτῷ,
 15 καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ κρατήσας ἐνηγλίησαιο, καὶ πολλοὺς
 τῶν ἐκεῖ προσεποίησαιο. ἦν μὲν γὰρ ἐν ταῖς στρατηγίαις δεινός,
 ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις ἐπιεικής, καὶ ἐς μὲν τοὺς ἀνθισταμένους
 φοβερός, ἐς δὲ τοὺς ὑπέκοντους καὶ μάλα φιλόανθρωπος. μάλιστα
 20 δ' ὅτι καὶ ἐθείασε, προειπὼν ὡς ἐν τῇ τῶν πολεμίων στρατοπι-
 20 δεύσοιτο, πάντες ἐτίμων αὐτὸν· οἱ δ' Ἰβηρες καὶ βασιλεῦα μέγαν P I 431
 ὠνόμαζον.

6 ταῖς A: Dionis exc. τοῖς. ἐπιφανεῖ A. 7 αὐτοῖς C.
 Κελτιβήρων om A: Dionis exc. Ἄλλουμῶ τινὲ τῶν ἐν τέλει Κελτι-
 βήρων. 8 ἐνγγύηται B. αὐτῷ add ABC Dionis exc.
 14 προσαπήνησεν ABC, προεπήνησεν PW. 16 ἦν μὲν γὰρ
 — 21 μέγαν ὠνόμαζον Dionis excerptum Peirescauum 59. μὲν
 om A. 18 μάλιστα] μάλα B.

pio utrumque coronasset, multaque militibus, multa rebus publicis largi-
 set, quo factum ut multae civitates, multi dynastae se ad fidem eius
 contulerint, et praeter caeteros Celtiberi. nam cum inter captivos vir-
 ginem excellenti forma cepisset, eam adamaturus putabatur: sed cum
 principi cuidam apud Celtiberos desponsam esse cognovisset, accite
 sponse puellam ei tradidit, uua cum pecunia quam eius necessarij pro
 ea redimenda contulerant. quo facto et illes et caeteros sibi concilia-
 vit.

Hasdrubali fratri Hannibalis, quem prope adventare cognorat,
 captam esse urbem adbuq ignoranti et nihil in itinere hostile timentij
 occurrit: eoque superate et castris eius occupatis, multos illius loci ad
 suam amicitiam pellexit. nam in re bellica acer erat, in familiaribus
 congressibus lenis, resistētibus formidabilis, cedentibus perquam huma-
 nus. verum ob illud maxime ab omnibus henerabatur, quod velati
 numine afflatus praedixisset, se in hostili agro castrametaturum esse. ab
 Hispanis autem rex magnus appellabatur.

Ὁ δ' Ἀσδρούβας ἀπελπίσας τὴν Ἰβηρίαν ἀπαραιεὶ πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐβούλετο. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι συσκευασάμενος ὁ μὲν ὤρμητο, οἱ δὲ συστράτηγοι αὐτοῦ κατὰ χῶραν μείναντες ἀσχολίαν τῷ Σκιπίωνι παρεῖχον, ὥστε μὴ τὸν Ἀσδρούβαν ἐπιδιώξει, μήτε τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Ῥωμαίοις ἐπικουφίσαι τὸν πόλεμον γενο- 5 μὲν ἐκεῖ, ἢ πρὸς τὴν Καρχηδόνα πλεῦσαι. ὁ δὲ Σκιπίων τὸν μὲν Ἀσδρούβαν οὐκ ἐπεδίωξε, πέμψας δὲ δρομοκῆρυκας τὴν πρόσσodon αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ δι' αὐτῶν προειρήρυσεν, αὐτὸς δὲ τῶν ἐν χειρῶν εἶχετο. καὶ ὄρων τοὺς ἐναντίους πολλαχῆ τῆς B χῶρας ὄντας, ἰδεδίει μὴ τισιν αὐτῶν προσμύξας εἰς ἕν ἄπαντας 10 συναγάγῃ ἀλλήλοις ἐπικουρήσοντας. αὐτὸς μὲν οὖν ἐστράτευσεν ἐπ' Ἀσδρούβαν τὸν Γίσγωνος, Σιλανὸν δὲ εἰς Κελτιβηρίαν ἐπὶ Μαγῶνα, καὶ Λούκιον Σκιπίωνα τὸν ἀδελφὸν εἰς Βασσιτανίαν ἐπέμψεν. ὅς ἐκείνην τε πολέμῳ κατέσχε, καὶ τὸν Μαγῶνα ἐνίκησε, καὶ φεύγοντι αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ἐπακολουθήσας ἦλθε 15 πρὸς τὸν Σκιπίωνα, μήπω μὴδὲν διαπεπραγμένον.

Ἐλθόντων οὖν τοῦ τε Μαγῶνος πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν καὶ τοῦ Λουκίου πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν Σκιπίωνα, τὰ μὲν πρῶτα τῷ ἱππικῷ καταθέοντες εἰς τὰ πεδία διεμάχοντο, εἶτα καὶ ὄλιγ τῷ W II 89 C στρατεύματι ἀντιπαρετάσσοντο, οὐ μὴν καὶ ἐμάχοντο. καὶ ἐπὶ 20 πλείους ἡμέρας τοῦτο ἐγένετο· συμβολῆς δὲ ποτε γενομένης ὅτ' τε σύμμαχοι τῶν Καρχηδονίων καὶ αὐτοὶ ἐκείνοι ἤτιθέσαν, καὶ τὸ

3 στρατηγοὶ A. 5 γενομένη AB, γενομένη C, γενομένοις PW.

8 ἐκήρυσεν A. 10 τις C. 18 τὰ μὲν πρῶτα om A. 19 ἐς B. 20 ἀντιπαρετάσσοντο AB. 21 γενομένης AB, γενομένης PW.

Hasdrubale desperata Hispania in Italiam abituro, et hieme collectis vastis discedente, eius collegae loco non mutato negotium Scipioni facesebant, ut neque Hasdrubalem persequeretur neque in Italiam profectus Romanos belli parte levaret neque Carthaginem traiceret. Scipio Hasdrubalem abeantem non est persecutus, sed per cursores eius adventu Romam nuntiatio, ea quae tempus postulabat administravit. et quia videbat hostes in provincia variis locis dispersos esse, veritus ne ab aliquo omnes eorum copiae in unum conducerentur, ipse contra Hasdrubalem Gisgonis filium est profectus. Silanum in Celtiberiam contra Magonem, L. Scipionem fratrem in Bastitaniam misit, qui et illam bello cepit, et Magonem vicit, eumque ad Hasdrubalem fugientem persecutus ad Scipionem rediit, qui nondum quicquam gesserat.

Cum Mago ad Hasdrubalem, Lucius ad fratrem Scipionem venisset, primum equitatu in campos decurrentes dimicabant, deinde totos exercitus instruxerunt: nec tamen ad manus ventum est. idque per dies complures factum. sed aliquando pugna commissa, Carthaginiensibus

ἔργα αὐτῶν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐάλω, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ἐπιτη-
 δείοις οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρήσαντο· ὁ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ὁ Σκιπίων,
 ὡς λόγος ἐστίν, ἀπεφύλασεν. ἐπιλαπόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν πρὸς
 τροσφῆν, προεῖπεν (ἔθεν δ' ἤγνόηται) ὡς "κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν
 5 τοῖς τῶν πολεμίων χρῆσόμεθα." μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς περιλειφθεῖσι
 τῶν ἐναντίων τὸν Σιλανὸν καταλιπὼν αὐτὸς πρὸς τὰς ἄλλας ἀπῆει
 πόλεις, καὶ πολλὰς προσηγάγετο. καταστήσας δὲ τὰ ἐαλω-
 κότα αὐτὸς μὲν ἐκεῖ διεχίμασε, τὸν δὲ Λούκιον τὸν ὁμαίμονα D
 ἐπὶ Ῥώμην ἀπέστειλε καταγγελοῦντά τε τὰ γενόμενα καὶ τοὺς
 10 ἀχμαλώτους κομίσοντι καὶ ὅπως οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ φρουροῦσι περὶ
 αὐτοῦ πολυπραγμονήσοιτι.

9. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐκ νόσου ἐπόνθησαν, καὶ μάχαις
 ἰταλιαιπόνησαν, Τυρσηγῶν νωτερισάντων τινῶν. μεῖζον δὲ τῶν
 ἄλλων αὐτοὺς ἐλύπησεν ὅτι τὸν Μάρκελλον ἀπέβαλον. ἐπιστρα-
 15 τεύσαντες γὰρ κατὰ τοῦ Ἀννίβου τυγχάνοντος ἐν Λοκροῦς καὶ
 ἄμφω οἱ ἴπαιτοι ἐξ ἐνέδρας περιστοιχισθέντες ὁ μὲν Μάρκελλος
 αὐτίκῃ ἀπώλειτο, Κρισπίος δὲ τρωθεὶς ἀπέθανεν οὐ μετὰ πολὺ.
 εἰρηκῶς δὲ τὸ τοῦ Μαρκελλίου σῶμα ὁ Ἀννίβας, καὶ τὸν δακτύ- P I 432
 λιον αὐτοῦ εἰληγῶς ἧ ἐκείνος τὰς γραμμὰς ἐπισφράγιζε, γραμ-
 20 μιὰ ἐς τὰς πόλεις ὡς παρ' ἐκείνου σιλλόμενα ἐπέμπε, καὶ ὅσα
 ἐβούλετο διεπράττειτο· μέχρις οὗ τοῦτο γινούς ὁ Κρισπίος ἀντι-
 παρηγγίλειν αὐτοῖς φηλόσασθαι· ἔθεν ἀντιπεριέστη τῷ Ἀννίβῃ

3 ἀπεφύλασεν ABC, ἐπεφύλασεν PW. 4 τήνδε ABC, τῆν
 τε PW. 9 γινόμενα A. 10 κομίσοντα ABCW, κομίζοντα P.
 12 δὲ C. 16 περιστοιχισθέντες ἐξ ἐνέδρας A. 22 ἀντι-
 παρήστη A.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

eorumque sociis victis capteque munitione, Romani commenta ibi in-
 vento usi sunt: id quod Scipio triduo ante vaticinatus esse fertur. nam
 cum rebus necessariis destituerentur, praedixit (qua vero arte, ignora-
 tur) se in eum diem hostium cibariis usus esse. post haec Silano
 contra hostium reliquias relicto alias urbes multas sibi adiunxit, ordina-
 tisque rebus in Hispania bibernavit: L. fratrem Romam misit, ut et res
 gestas nuntiaret et captivos eo adduceret, eademque opera exploraret
 quae de se Romanorum esset opinio.

9. Verum Italiae morbus vexabat et pugnae affixerant ob mo-
 tus Tyrrhenorum quorundam. sed maiorem luctum attulerat Marcelli
 interitus. nam cum ambo consules contra Hannibalem Locris agentem
 exercitum ducerent, per insidias circumventi sunt: et Marcellus statim
 occubuit, Crispinus non multo post ex vulnere cessavit. Hannibal vero
 Marcelli cadavere invento et eius sigillo accepto, litteris eius nomine ad
 urbes scriptis quicquid volebat obtinuit: donec Crispinus eo cognito illos
 monuit ut sibi caverent. unde res Hannibali vertit in contrarium. nam

τὸ πρῶγμα. ἐπεὶ γὰρ τοῖς ἐν τῇ Σαλπεί δι' αὐτομόλου δῆθεν ἦν ἐπιστείας, ὡς ὁ Μάρκελλος νυκτὸς προσῆμι τοῖς τείχεσι, τῇ τε τῶν Λατίνων χειρημένος φωνῇ σὺν ἄλλοις ἐπισταμένοις αὐτήν, ἵνα Ῥωμαῖοι δόξωσιν εἶναι. μαθόντες δὲ οἱ Σαλπηνοὶ τὴν ἐπιτέχνησιν αὐτοῦ ἀντετέχνησαντο πιστεύειν ὄντως προσεῖναι τὸν 5
B Μάρκελλον, καὶ ἀνασπάσαντες τὸν καταρράκτην εἰσήγαγον ὄσους αὐτοῖς ἔδοξεν ἰκανοὺς εἶναι καταρρασθῆναι παρ' αὐτῶν, καὶ πάντας ἀπέκτειναν. ὁ δὲ Ἀντίβας ἀπῆρεν αὐτίκα, μαθὼν τοὺς Λοκροὺς πολιορκουμένους παρὰ Ῥωμαίων ἐκ Σικελίας ἐπιπλευσάντων. 10

Καὶ Πούπλιος δὲ Σουλπίκιος μετὰ Αἰτωλῶν καὶ συμμαχῶν ἐτέρων πολλὰ τῆς Ἀχαΐας ἐπόρθησε. τοῦ δὲ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο τοῖς Ἀχαιοῖς συμμαχῆσαντος παντελῶς ἄν τῆς Ἑλλάδος ἐξηλάθηναι οἱ Ῥωμαῖοι, εἰ μὴ τοῦ κράνου τοῦ Φιλίππου περιρρέντος οἱ Αἰτωλοὶ τοῦτο ἔσχον, καὶ γῆμης εἰς τοὺς Μακεδόνας 15
C γενομένης ὡς ἐθνήκε, στάσις τε γέγονεν ἐκεί, καὶ ἐφοβήθη μὴ τῆς βασιλείας στερηθῆ, καὶ πρὸς Μακεδονίαν ἤπειλθη. ἐντεῦθεν οἱ Ῥωμαῖοι τῇ Ἑλλάδι προσέμειναν καὶ τινῶν ἐκράτησαν πόλεων.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτι ὡς ὁ Ἀσδρούβας ἠγγέλλετο προσιών, οἱ 20
 ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰς δυνάμεις τε ἠθροίζον καὶ τοὺς συμμαχοὺς σφῶν μετεπέμποντο, ὑπάτους Κλαύδιον τε Νέρωνα καὶ Λιοῦϊον τὸν Μάρκον ἐλόμενοι. καὶ Νέρωνα μὲν ἐπὶ τὸν Ἀντίβαν, Λιοῦϊον

1 ἐν om C. 4 σαλπηνοὶ B. 7 ἰκανοὺς ἔδοξεν A. 9 παρὰ] ὑπὸ A. κλεισάντων C. 11 πόπλιος ABC. 20 ὁ om B.

cum Salapianis per transfugam scripissset, noctu ad moenia accessit velut Marcellus, et Romana lingua una cum alijs eam scientibus utens, ut pro Romanis haberentur. Salapiani vero eius artificio cognito hao arte vicissim usi sunt, ut se Marcellum adesse credere simularent, clathrisque attractis tot in urbem admiserunt quot vincendis se pares esse rebantur, eosque omnes occiderunt. Hannibal vero cum Locros a Romanis ex Sicilia profectis obsideri audisset, statim recessit.

P. Sulpicius autem cum Aetolis et alijs socijs magnam Achaiae partem vastavit. sed cum Philippus Achaiae opem tulisset, Romani tota Graecia pulsati essent, nisi Aetolis galea Philippi potitis de eius interitu rumor apud Macedones sparsus esset ortaue ibi seditio, veritus enim ne regno privaretur in Macedoniam properavit. ita factum ut Romani in Graecia perseverantes urbibus aliquot potirentur.

Sequenti anno cum Hasdrubalis adventus nuntiaretur, Romani legiones convocabant et socios suos arceabant, Claudio Nerone et Marco Livio consulibus creatis, ac Neronem contra Hannibalem, Livium

δὲ ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἐπιμύσαν· ὅς αὐτῷ πρὸς τῇ Σίνῃ, τῇ πόλει ἀπέντησεν· οὐ μόντοι καὶ εἰς χεῖρας εἰθὺς ἦλθον. ἐπὶ πολλὰς δὲ ἡμέρας κατὰ χώραν ἔμεινεν· ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ἀσδρούβας τὴν μάχην κατήπειξεν, ἡσύχαζε δὲ τὸν ἀδελφὸν ἀναμένων. ὁ Νέρων δὲ καὶ ὁ Ἀννίβας εἰς Λευκανίαν ἑστρατοπεδεύοντο, καὶ οὐδέτερος πρὸς παράταξιν ὤρμισεν, ἄλλως δὲ εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἦσαν. καὶ ὁ Ἀννίβας πεκνὰ μετανίστατο, καὶ ὁ Νέρων ἀκριβῶς αὐτὸν παρετήρει. κρείττων οὖν αἰεὶ αὐτοῦ γινόμενος, καὶ τὰ γράμματα τὰ παρὰ τοῦ Ἀσδρούβου αὐτῷ πεμψθέντα ἰδὼν, τοῦ μὲν Ἀννίβου κατεφρόνησε, δέσας δὲ μὴ τὸν Λούτιον ὁ Ἀσδρούβας τῷ πλῆθει καταβιάσῃται, μέγα πρᾶγμα ἐτόλμησε. καὶ κατέλειπε μὲν W II 90 μούραν ἐκεῖ ἀποχωρῶσαν εἰσῆεν τὸν Ἀννίβαν εἴ πη κινήσει, ἐντειλόμενος πάντα ποιεῖν ἵνα καὶ αὐτὸς τομιζοίτο ἐνδιμειν, τὸ δὲ καθαρῆτατον τοῦ στρατοῦ ἀπολέξας ὤρμισεν ὡς πλησιοχώρῳ P I 433 15 πόλει τινὶ προσμίζων, οὐδ' ἤδει τις τὴν διάνοιαν αὐτοῦ. καὶ ἠπείχθη ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ ἀγίκετο νυκτὸς πρὸς τὸν συναρχοντα, καὶ ἐν τῇ ταφρῆι τῇ αὐτοῦ συνεσκήνησε. καὶ παρισκευάζοντο ἄμην ἴν' αἰρηίδιον αὐτῷ συνεπίθωνται. οὐκ ἔλαθον δέ, ἀλλ' ἐτεκμήρατο τὸ γεγονυμένον ὁ Ἀσδρούβας ἀπὸ τῶν 20 παραγγέλιων διτιῶν γινομένων· ἰδίῃ γὰρ ἔχαστος τῶν ὑπῆιτων παρήγγελλέ τι τοῖς ἰαντοῦ. ὑποπτεύσας οὖν ἤτιθέσθαι τὸν Ἀννίβαν καὶ ἀπολέσθαι (περιόντος γὰρ ἐκείνου· οὐκ ἂν ἐν' αὐτὸν

1 σεναι τῇ C, σεναίτη A, σαινέτη B. 6 ἡσαν A. 9 ἀσδρούβου ABC. ἀννίβα B. 14 πόλει τινὶ πλησιοχώρῳ AB. 16 ἐπὶ] πρὸς A. 17 αὐτοῦ] αὐτῆ C. κατεσκήνωσε A. 21 παρήγγελλέ A. 22 περιόντος A.

contra Hasdrubalem miserunt. qui ei circa Senam urbem occurrit; non tamen statim ad manus venit, sed per dies complures in castris se continuit. neque Hasdrubal pugnam ursit, quietus fratrem exspectans. Nero autem et Hannibal in Lucania castra habentes, non iusta acie aed tumultuariis duntaxat pugnis suut congressi. Hannibalem autem locum subinde mutantem accurate observavit Nero, semper eo superior: et litteris fratris eius Hasdrubalis interceptis, Hannibale contempto, veritus ne Hasdrubal multitudinē hominum Livio vim faceret, magnum facinus ausus est. relicta enim ibi tanta militum parte quanta ad reprimendum Hannibalem satis esset si quid movisset, mandavit ut omnia ita agerent ut ipse praesens esse putaretur, assumptaque lectissima parte exercitus, quasi finitimum oppidum oppugnaturus, nemine consilii conscio, adversus Hasdrubalem properans noctu ad collegam venit, in eiusque vallo pernoctavit. amboque se parantes ut hostem ex improvise aggredierentur, Hasdrubalem non latuerunt, cum enim uterque consul milites suos seorsim cohortaretur, animadvertit quid rei esset; et Hannibalem victum

ὀμῆσαι τὸν Νέρωνα ἐλογίζετο) ἔγνω πρὸς τοὺς Γαλάτας ἀπαναχωρῆσαι καὶ ἐκίτ' τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀκριβῶσασθαι καὶ οὕτω κατὰ σχολὴν πολεμῆσαι.

- B** Καὶ ὁ μὲν παρωγγίλας τῷ στρατεύματι ἀναστῆναι νυκτὸς ἀπῆρει, οἱ δ' ἔπαιτοι ἐκ τοῦ θορύβου ὑπέπτευσαν τὸ γινόμενον, 5 οὐ μέντοι εὐθὺς ἐκινήθησαν διὰ τὸ σκότος. ἅμα δ' ἤστ' τοὺς τε ἰππέας προέπειψαν ἐπιδιῶσαι αὐτούς, καὶ αὐτοὶ εἶποντο. καὶ τοῦ Ἀσδρούβου τοῖς ἰππεῦσιν ἀντιτιζόμενον ὡς μόνους οὖσιν, οἱ ἔπαιτοι ἐπιελθόντες τροπὴν αὐτοῦ ἐποιήσαντο, καὶ φεύγονσιν ἐπακολούθησαντες πολλοὺς ἐγένευσαν. καὶ οὐδ' οἱ ἠλέειντες αὐτοῖς 10 ἐβοήθησαν· οὐ γάρ τινες αὐτῶν τραυματισθέντες κακὰ πλείω τοὺς ἐπιτεταγμένους σφίσι ἐδρων ἢ οἱ πολέμιοι, παρήγγιλεν ὁ
- C** Ἀσδρούβας τοῖς ἐπ' αὐτῶν καθημένοις τοὺς πιτρωσκομένους τῶν θηρίων παρατίκα σφάζειν· ὅσα δὲ σιδηρὰ ἰνὶ ὑπὸ τὸ οὐς ντυτόμενοι ἐκινύοντο. καὶ ἐκίτοι μὲν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, 15 οἱ ἄνδρες δὲ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐφθίροντο. ἔπισον δὲ τοσοῦτοι, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους διακορεῖς τοῦ φόρου γινόμενους μὴ θιλεῖσαι τοὺς ἄλλους ἐπιδιῶσαι. φθίραντές τε ἄλλους πολλοὺς καὶ τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ λάγνρα πλείστα λαβόντες, καὶ Ῥωμαίους ἀλχημάλωτους ἐς τετρακισχιλίους ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐτόντες, ἰκανῶς 20 τὴν Καννησίδα συμφορὰν ἀνυληφέναι ἐνόμισαν.

Πραχθέντων δὲ ταύτων ὁ μὲν Λισύτιος κατὰ χώραν ἔμεινεν, ὁ δὲ Νέρων ἐκταῖος εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐπανελήλυθε, λαθῶν μέχρι

7 διέπεψαν C. 9 αὐτῶ A. 11 αὐτῶν τινες A. 14 αὐτῶ A. 23 τὴν om A.

caesumque esse suspicatus (illo enim superstite Neronem contra se nunquam iturum fuisse) ad Gallos abire statuit, et illic stata fratris explorato bellum per otium administrare.

Itaque militibus itinere denuntiato, noctu discessit. id consules ex tumultu suspicati, non tamen propter tenebras se statim commoverunt, sed sub muroram equitibus ad eum persequendum praemissis, ipsi subsecuti Hasdrubalem equites aggressum (solos enim eos esse putabat) superventu suo in fugam verterunt, et fugientes persecuti multos occiderunt, ab elephantis nihil adiutos. horum enim aliqui vulnerati cum plus mali eis darent quam hostes, Hasdrubal assessores eorum monuit ut vulneratos statim occiderent: id quod facile fiebat, cum ferreo aculeo sub aure pungebantur. sic belluae a Carthaginiensibus, viri a Romanis occidebantur. tantaque multitudo cecidit ut Romani caedibus satiati caeteros nollent persequi, atque adeo non modo aliis plurimis sed etiam Hasdrubale interfecto, spoliis plurimis captis, et captivis Romanis ultra quattuor milia in castris repertis, cladem Cannensem abunde pensatam esse credebant.

His gestis Livius suo loco mansit: Nero sexto die in Apuliam

τότε ὡς ἀπεδήμησε. καὶ τῶν ἀλόγων τινὰς εἰς τὸ Ἀντίβου στρα- D
τόπεδον ἐπεμψε τὰ πεπραγμένα δηλώσοντας, καὶ τὴν κεφαλὴν
τοῦ Ἀσδρούβου πλησίον πον ἀνισταίρωσε. μαθὼν οὖν ἐκείνος
τὸν τε ἀδελφὸν ἡττημένον καὶ τεθνηκότα, καὶ τὸν Νερωνα πεν-
5 κηκότα καὶ ἐπανήκοντα, πολλὰ μὲν ὠλοφύρατο, πολλὰ μὲν δὲ καὶ
τὴν τύχην καὶ τὰς Κάννας ἀνεκάλεσε. καὶ εἰς τὴν Βρεττανίαν
ἀνεχώρησε, καὶκεῖ διήγεν ἡσυχάζων.

10. Ὁ δὲ Σκιπίων μέχρις ἂν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ
καταστήσῃ ἄρχων τῶν ἐκεῖ προσετάχθη. καὶ πρῶτον μὲν εἰς τὴν
10 Λιβύην δύο πεντήρεσιν ἐπλευσε, καὶ ὁ τοῦ Γίσγωνος Ἀσδρούβου
ἐκεῖ κατὰ τύχην αὐτῷ συγκιτήρη. δεξιονόμενον οὖν καὶ ἄμφω P I 431
τοῦ Σύφακος (ἐνοπιδος γὰρ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγένετο, μέρος
τῆς Λιβύης βυσιλείων), καὶ καταλλάσσοντος σαῶς, ὁ Σκιπίων
οὐκ ἰδίαν ἐχθρὰν ἔχειν εἶπεν, οὔτε μὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν δύνασθαι
15 καὶ ἰανῶν καταλέσασθαι.

Ἐπανήλθεν οὖν αἰθίς· καὶ Ἰλιπεργίτις ἐπολέμησεν, ὅτι
τοὺς πρὸς αὐτοὺς κυριευόντις Ῥωμαίους μετὰ τὸν τῶν Σκιπίων
νων θάνατον τοῖς Καρχηδονίοις ἐξέδωκεν. καὶ οὐ πρότερον τῆς
πόλεως αὐτῶν ἐκράτησε πρὶν αὐτὸς τοῦ τείχεος ἐπιβῆναι ἐτόλμησε
20 καὶ ἐπρώθη. αἰδισθέντες γὰρ οἱ στρατιώται καὶ δεισάντες περὶ
ἐκείνῳ, τότε προσέβουλον προθυμότερον. καὶ κρατήσαντες τοὺς B

4 τεθνηκότα καὶ ἡττημένον A. 6 τίχην A. βοσττανίαν ABC.
16 Ἰλιπεργίτις] Livio Iliturgitani. 17 αὐτοὺς AB, αὐτὸν PW.
τὸν om A. σκιπίωνος AC, Σκιπίωνος PW. 21 προθυ-
μότερα A.

Fontes. Cap. 10. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Valesiana 17-18, quorum alterum ex libro Dionis 16.*

reversus, abitu suo ad Id usque tempus caelato, captivos aliquot in ca-
stra Hannibalis misit qui ei quid actum esset narrarent; et caput Hasdruba-
lis in propinquo cruci affixit. Hannibal clade et caede fratris cog-
nita, Neronisque victoris redita, in magno lactu et maerore fuit; saepe
de fortuna questus est, saepe Cannas inlammavit. atque in Brutios reg-
ressus ibi quievit.

10. At Scipio Hispaniae praesesse iussus donec ibi omnia com-
posuisset, primum in Africam duabus quinquereibus navigavit; eodem-
que forte fortuna etiam Hasdrubal Gisgonis filius appulit, quos cum
Syphax ambos humaniter acceplisset (erat enim Carthaginiensibus foe-
dere iunctus, et Africae parti imperabat) et reconciliare inter se stude-
ret, Scipio respondit, sibi nullas cum Hasdrubale privatus esse inimici-
tias, neque rei publicae nomine faciendae pacis auctoritatem habere.

Reversus in Hispaniam cum Iliturgitanis bellum gessit, quod Ro-
manos post Scipionum caedem ad se profugos Carthaginiensibus dedis-
sent. neque prius urbem cepit, quam ipse moenia conscendere ausus
vulneratusque est: milites enim verecundantes et illi metuentes promptus

W II 91 μὲν ἀνθρώπους πάντας ἀπέκτειναν, τὴν δὲ πόλιν κατέκρησαν
 ἄπασαν. καὶ τῷ φόβῳ τούτῳ πολλοὶ μὲν ἐκόντες αὐτῷ προσεχώ-
 ρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ βίᾳ κειμήρωτο· τινὲς δὲ πολιτοκοίμενοι
 τὰς τε πόλεις ἑαυτῶν ἔκαιον καὶ τοὺς οἰκίους ἐγόνοιον, ἐπὶ δὲ
 τούτοις καὶ ἑαυτοὺς. 6

Τὰ πλείω δὲ καταστρεφόμενος ὁ Σκιπίων εἰς Καρχηδόνα
 ἀνέβη· ἔνθα τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ θεῷ ἐπιταγόντος ἀγῶνας
 ὀπλομαχίας ἔειπε. ὅτε πολλοὶ μὲν καὶ ἕτεροι ἠγωνίσαντο, καὶ
 ἀδελφοὶ δὲ δύο περὶ βουσιλείας διαφερόμενοι, καίτοι τοῦ Σκιπίω-
 C ρος στυλλάζει κείτους σποιδάσαντος· καὶ ὁ πρεσβύτερος τὸν 10
 νεώτερον καίτοι ἰσχυρότερον ὄντα ἀπέκτεινεν.

Ἡρώστικαι δὲ μετέπειτα ὁ Σκιπίων, κὰν τούτῳ ἐνωπείρι-
 σαν οἱ Ἰβηριεῖς. στρατεύματα γὰρ τοῦ Σκιπίωνος περὶ Σογκρῶνα
 χιμαῖον ἐκινήθη, καὶ πρῶτον οὐκ ἐπιτιθεὶς ὄν, οὐ μὴν φανερὰν
 ἀποστασίαν ἐπιδειξάμενον· τότε δ' αἰσθόμενος τὸν Σκιπίωνα 15
 κάμνοντα, ἐπὶ καὶ ἡ μισθοφορὰ αὐτοῖς ἐβραδύνθη, ἀναφανδὸν
 ἀπέστησαν, καὶ τοὺς χιλιάρχους σφῶν ἀπελάσαντες ὑπάτους ἑα-
 ντοῖς κειμήρωτον ἦσαν δὲ ὡς ὀκτακισχίλιοι. γόντες οὖν
 ταῦτα οἱ Ἰβηριεῖς ἀγίσταντο προχειρότερον, καὶ τὴν συμμαχίδα
 D τῶν Ῥωμαίων ἐκάκων. καὶ ὁ Μάγων ἐκλιπεῖν ἤδη τὰ Γάδειρα 20
 βουληθεὶς οὐτ' ἐξέλιπε καὶ εἰς τὴν Ἰβηρον διαβαίων πολλὰ
 ἰκαλούργει.

1 κατέκρησεν C. 6 καρχηδόνα A. 13 οἱ add A. σογη-
 ρῶνα B: Sueronem Livius. 17 ἑαυτοὺς C. 19 ἀφίστανται B.

subierunt. et potiti victoria, hominibus omnibus occisis, totam urbem
 incenderunt. qua re territi multi ultro deditionem fecerunt, multi vi
 subacti sunt, multi, cum obsiderentur, urbes cremarunt, semetipsos et
 suos iugularunt.

Maxima parte Hispaniae subacta Scipio Carthaginem rediit: ubi
 in honorem patris et patris funebres ludos in armis edidit. in quibus
 praeter alios duo fratres de regno inter sese contententes, pacificatione
 frustra a Scipione tentata, decertarunt; et maior natu minorem, licet
 validiorem, interfecit.

Postea Scipione aegrotante Hispani res novas moliti sunt. nam
 exercitus Scipionis, qui circa Sueronem hibernabat, se commovit: et
 cum prius etiam parum dicto audiens esset, nec tamen defectionem plane
 prae se ferret, tum cognito morbo Scipionis, dilata etiam stipendiorum
 solutione, aperte defectit, pulsisque tribunis sibi consules elegit. fuerunt
 autem circiter octo milia. qua de causa Hispani etiam ad deserendam
 fidem facti promptiores, socias civitates affligerunt. et Mago Gades
 iamiam relicturus, neque reliquit, et mediterraneis multum detrimenti
 attulit.

Μαθῶν δὲ ταῦθ' ὁ Σκιπίων, πέρψας πρὸς τὸ ἀλοισιατῆ-
σαν στρατόπεδον ἐπέστειλεν αὐτοῖς συγγνωμοτῶν δῆθεν εἶναι διὰ
Ἰνδιαν τῶν ἀναγκαίων ἐνιωτίρσαι, καὶ μηδὲν ἐποπιεῦσαι διὰ
τοῦτο ἀξίων, Ἰπαιῶν δὲ καὶ τοὺς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀναδιξαμί-
5 ρους ἵνα μηδὲν δεινὸν ἢ πάθωσιν ἢ θράσωσι διὰ ἀναρχίαν.
τοιαῦτα τοῦ Σκιπίωνος γράψαντος οἱ στρατιῶται μαθόντες εἶ-
περιεῖ καὶ οὐδ' ὀργίζοιτο σήσιν, οὐδὲν ἔτι διεκίνησαν. ὡς δ'
ἀνερωρώσθη, τραχὺ μὲν οὐδὲ τότε αὐτοῖς ἐπηπάλλετο, πέρψας δὲ P I 435
τὴν τε τροφὴν ἀποδώσειν ἐπέσχετο, καὶ πάντας πρὸς αὐτὸν ἀφι-
10 κέσθαι ἐκάλεσεν ὡς ἂν βούλωνται, ἢ ἀθρόοι ἢ ἐν μέρει κατὰ
διαδοχάς. οἱ δὲ γε στρατιῶται κατ' ἄλλους ἀπελθεῖν οὐκ
ἐθάρσισαν, ὁμοῦ δ' ἀπῆλθον. καὶ ὁ Σκιπίων ἔξω τοῦ τείχους
αὐτοὺς ἀλλίσασθαι (πρὸς ἐσπέραν γὰρ ἦε) διετάξατο, καὶ πυρέσχειν
αὐτοῖς ἀσθρόως τὰ ἐπιτίθια. καὶ οἱ μὲν λοστρατοπεδεύοντο,
15 αὐτὸς δὲ τοὺς θρασυτέρους αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν εἰσελθεῖν κατε-
σκεύασε, καὶ τῆς τυκτὸς αὐτοὺς κατασχῶν ἔδισε. ἅμα δ' ἡμέραν,
ὡς ἔξω ποι στρατεύσων, πάντα τὸν αὐτοῦ στρατὸν προξέλημψεν.
εἶτα τοὺς ἄρτι ἐλθόντας εἴσω τοῦ τείχους ἄνω τῶν ὄπλων ἐκάλε- B
σε, ἵν' αὐτῶ σιστρατεύσονται, λαβόντες τὸ σιτηρόσιον. καὶ
20 οὕτως εἰσελθόντων αὐτῶν ἐσήμνηε τοῖς ἐκχωρηκόσιν ὥσπερ
εἶχον ἐπαυλεθεῖν. καὶ περισχῶν αὐτοὺς πολλὰ καὶ ὠνιτίδισε καὶ
ἠπέλιψε, καὶ τέλος "πάντες μὲν" ἔφη "θανεῖν ἔστε ἄξιοι, οὐ

2 δστ] ἔτι A. † ἀναδιξαμίτους αὐτῶν A. 7 περιεῖ A.
8 τραχὺ A. 10 βούληται A. 15 αὐτοῖς] αὐτοῖς C. θρασυτέρους A.
17 ποῖ B, που PW. 22 πάντες μὲν — p. 230 v. 2 ἄλλους
ἀφίημι ex Dionis libro 16: Bachmanni Anecd. gr. I p. 206; Sui-
das et Etymol. Magn. in ἐδικαιώθησαν (exc. Vales. 17).

Quo Scipio intellecto, exercitui per litteras veniam promisit, quod rerum necessarium penuria coacti rebus novis studuissent, petens ne quid ex eo mali suspicarentur, collaudatis iis qui magistratum eorum gressissent, ne sine imperio gravius aliquid vel designarent vel perpetarentur. post has Scipionis litteras, eius incolumitate et placabilitate cognita, nihil amplius commoverunt. ubi vero convaluit, ne tum quidem asperius eis est comminatus, frumentoque promisso omnes ad se venire iussit, sive singulos per vices sive universos simul, utrum ipsi mallent. milites vero singulatum se ei credere non ausi, omnes una venerunt, quos Scipio (serum enim erat) extra moenia manere iussit, commentum abunde suppeditato, curavitque ut eorum audacissimi in urbem venirent, eosque noctu comprehensos vinxit. ubi diluxit, omnem exercitum tanquam expeditione instituta praemiit: deinde milites, qui recess venerant, inermes in urbem ad se vocavit, ut acceptis stipendiis una militarent. quibus ita ingressis, iis qui exierant significavit ut e vestigio redirent. ita seditiosis circumventis multa exprobravit, multa minatus est: denique dixit, eos omnes exitium esse meritas, sed se de paucis

μέντοι πάντας θανατίσω αὐτὸς, ἀλλ' ἄλλους οὖς καὶ ἤδη συνέλεξα δικαίωσω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφήμι." ταῦτα εἰπὼν εἰς τὸ μέσον τοῦς δεδεμένους παρήγαγε, καὶ σταυροῖς προσδήσας καὶ αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν. ὡς δὲ τινες τῶν παριστηκότων ἀγυρακτίσαντες ἐθορήθησαν, συκνοῦς καὶ ἐκείνων ἐκόλουσι. καὶ 5
C μετὰ τοῦτο τὴν μισθοφορὴν τοῖς ἄλλοις δοῦς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸβίλιν καὶ ἐπὶ τὸν Μανδόνιον ἐστράτευσεν. καὶ μὴ τολμώντων ἐκείνων συμμάχουσι αὐτῷ, αὐτὸς ἐπέθειτο καὶ ἐνίκησεν.

Ὁμολογησάντων δ' ἐκείνων, καὶ τῆς ἄλλης Ἰβηρίας τὰ πλείω αὐθις ἐδουλώθη, καὶ ὁ Μαγῶν τὰ Γάδιρα ἐξέλιπε, καὶ 10 ὁ Μασινίσσας τοῖς Ῥωμαίοις προσεχώρησεν. οἱ Καρχηδόνοι γὰρ, τελευτήσαντος Ἀσδροῦβα τοῦ Ἀντίβου ἡμιαίμονος, ἐψηφίσαντο τῆς μὲν Ἰβηρίας ἐκστῆναι, τὰ δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀνακτισασθαι· καὶ ἐπιψῶν ἀργύριον τῷ Μαγῶνι, ἵν' ἐπικουρικὸν ἀθροίσας

W Π 92 στρατεύσῃται ἐπ' αὐτήν. καὶ ὅς πρὸς τὴν Ἰταλίαν αὐθις ὁρμή- 15

D σας ἀφίκετο πρὸς τὰς Γυμνησίας νήσους. καὶ τῆς μὲν μελέονος ἤμαρτι, μὴ δυνηθεὶς εἰς αὐτὴν καταῤῃραι (οἱ γὰρ ἐπιχώριοι πόρρωθεν ἐς τὰς ναῦς ἐσπενδόνων, κράτιστοι τοῦτο ποιεῖν ὄντες), εἰς δὲ τὴν μικροτέρην προσορμισάμενος ἐκὶ διὰ τὸν χειμῶνα κατέμεινεν. αἱ νῆσοι δ' αὐταὶ τῇ περὶ τὸν Ἰβηρι ἡπείρῳ ἐπίκεινται· 20 εἰσι δὲ τρεῖς, ἃς Ἕλληνας μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῇ Γυμνησίας καλοῦσιν, Οὐαλερίας δὲ καὶ Ἰασσοῖσας οἱ Ἰβηρες, ἰδίᾳ δ' ἐκά-

5 ἐθοροβήθησαν A. 7 ἐπὶ om A. 11 sq. μασινίσσας B. 12 Ἀσδροῦβα libri omnes, qui solent Ἀσδροῦβον. 13 τῆς μὲν AC, μὲν τῆς PW. 19 προσορμισάμενοι A. 20 αἱ νῆσοι — 22 οἱ Ἰβηρες ex Dione Tzetzes ad Lycophronis v. 633 (exc. Vales 18). 21 κοινῶς Tzetzes. γυμνασίας A. 22 οὐαλερίας C: Tzetzes Βαλερίας vel Βαληρίας ἦτοι ὑγεινιάς. Ἰασσοῖσας AC.

duntaxat, quos iam comprehendisset, poenas sumpturum, absolutis reliquis. haec locutus vinctos in medium produxit et palis alligatos per cruciatum necavit. ut vero quidam ex adstantibus indignati ac insultuati sunt, eorum quoque complures supplicis affecit. postea stipendio reliquis dato contra Indibilim et Mandonium est profectus, eosque pugnam detrectantes aggressus superavit.

Qui cum deditionem fecissent, maior Hispaniae pars est subacta, et Mago Gadibus discessit, et Masinissa cum Romanis se coniunxit, nam Carthaginenses post Hasdrubalis fratris Hannibalis caedem Hispaniam deserendam esse decreverunt et Italiam recuperandam, Magoni pecunia missa ut conductis auxiliis eam invaderet, is igitur in Italiam tendens ad Gymnesias insulas venit: atque in maiori appellere non potuit, quod insulares, funditores exercitatissimi, eminus lapides in naves iaculabantur: sed in minori hibernavit, insulae vero hae continenti versus Iberum imminet, et a Graecis Romanisque Gymnesiae communiter appellantur: Hispani vero Valerias et Hyassusas et peculiari

σιην, τὴν μὲν Ἐβησον, τὴν δὲ μέλαι, μικροτέρην δὲ τὴν τρίτην φερωνημώτατα. τὰ Γάδειρα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι κατέσχον.

11. Ὁ δὲ Μασινίσσας ἀνὴρ ἦν ἐν τοῖς κρατίστοις ἔξετα-
 5 πόλεμια. πρὸς δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἐξ αἰτίας τοιαύθου μετήνικτο. ὁ Ἀσθροέβας ὁ τοῦ Γίσγωνος γίλος τε ἦν αὐτῶ καὶ Σοφωνίδου τὴν ἐαυτοῦ θυγατέρα αὐτῷ ἐνηγάγησι. τῷ Σύφακι δὲ συγγενόμενος, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτὸν φρονοῦντα αἰσθόμενος, σέκει τὰ ὠμολογημένα πρὸς τὸν Μασινίσσαν ἐγύ-
 10 λαξεν, ἀλλὰ θάλων τοῖς Καρχηδονίοις τὸν Σύφακα προσποιήσα-
 σθαι, οὐκ ἐλαχίστης δυνάμειος ἄρχοντα, τὴν τε ἀρχὴν αὐτῷ συγκατέπραξεν, ἢ τῷ Μασινίσσῃ προσῆκε, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τότε θανόντος, καὶ τὴν Σοφωνίδου συνήκισεν. ἢ δὲ τό τε κάλλος Β
 15 ἤσκαπτο, ἀσιεῖα τε καὶ αἰμίλος ἦν, καὶ οὕτως ἐπιωρόδιτος ὡς ὀφθαλμοῦ ἢ καὶ ἀκουσθεῖσσι μόνον καὶ τὸν πᾶν δυσέρωτα κατεργάσασθαι.

Ὁ μὲν οὖν Σύφαξ διὰ ταῦτα τοῖς Καρχηδονίοις προσέθετο,
 καὶ ὁ Μασινίσσας τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀνθελειτο καὶ χρησιμώτατος
 20 αὐτοῖς διὰ πάντων ἐγένετο· Σκιπίων δὲ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ

1 δὲ alterum om C. 3 Ὁ δὲ Μασινίσσας — 5 τὰ πόλεμια
 Dionis excerptum Peirescianum 60. δὲ] γὰρ A. 4 γὰρ om C.
 6 ὁ alteram ABCW, om P. 13 ἢ δὲ — 17 κατεργάσασθαι Dionis
 excerptam Peirescianum 61. 19 Μασινίσσας C. 20 Σκιπίων
 δὲ — p. 232 v. 14 ἐαυτοῦ ἐποιήσατο Dionis fragmenta Parisien-
 sia 1—4.

FONTES. Cap. 11. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Peiresciana 60—62; fragmenta Parisiensia 1—4 edita
 a F. Haasio in Musci philol. Rhen. vol. 6 p. 458 sq.

quamque nomine, unam Ebesum, alteram Maforicam, tertiam Minoricam rectissime nominant. Romani vero Gades occuparunt.

11. Masinissa porro vir inter praestantissimos, in re militari et mana et consilio promptissimas, tali de causa a Carthaginiensibus ad Romanos defectit. Hasdrubal Gisgonis filius amicus ei erat et Sophonisbam filiam desponderat. sed cum Syphacem Romanis studere sensisset, abdicata Masinissae affinitate, ut Syphacem Carthaginiensibus reconciliaret, non minimae potentiae principem, adiamento fuit ut Masinissae principatu, cuius pater recens obierat, potiretur: et Sophonisbam in matrimonium dedit, excellenti forma mulierem, in litteris et musica exercitatissimam, adeo urbanam secundam et venustam, ut solo ad aspectu aaditave hominem etiam severissimam in sui amorem pertrahere posset.

His de causis Syphax ad Carthaginienses se contulit: Masinissa Romanos est secutus, quibus per omnem aetatem strenuam navavit ope-

Πυρηναίου τὰ μὲν βία τὰ δὲ ὁμολογία προσποιησάμενος ἐς τὴν
 Λιβύην στειλωσθαι ἠιοιμάζετο. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ μὲν φθόνῳ
 τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ, τὰ δὲ φόβῳ μὴ ἐπιερφρονήσας
 C τυραννίσῃ, ἀνεκαλείσαντο αὐτόν, δύο τῶν στρατηγῶν διαδόχους
 αὐτῷ πέμψαντες. 5

Καὶ ὁ μὲν οὕτω τῆς ἀρχῆς ἐπαύθη, ὁ δὲ γε Σουλπίκιος
 μετὰ τοῦ Ἀττάλου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ὠρεὸν μὲν προδοσία,
 Ὀποῦντα δὲ ἰσχυρῶς κατέσχεν. ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ ἠδυνήθη αὐ-
 τοῖς ἐπαμῦναι διὰ ταχέων, τὰς διόδους προκατασχόντων τῶν
 Αἰτωλῶν. ὅψε δὲ ποτε ἐπελθὼν, εἰς τὰς ναῦς αὐτοῦ τὸν Ἀτ- 10
 τάλου καταφρυγῆν ἐβιάσατο. ὁ μόντοι Φίλιππος σπείσασθαι τοῖς
 Ῥωμαίοις ἠθέλησε· καὶ τινῶν λόγων αὐτοῖς γενομένων τὰ μὲν
 τῆς εἰρήνης ἀφείθη, τοὺς δ' Αἰτωλοὺς ἀπὸ τοῦ συμμαχεῖν τοῖς
 Ῥωμαίοις μεταδέμενος φίλους ἑαυτοῦ ἐποίησατο.

Ὁ δ' Ἀννίβης τέως ἡσυχίαν ἤγειν, ἀγαπῶν εἰ τὰ ἐπάρχοντά 15
 D οἱ διασώσαστο. καὶ οἱ ἕτατοι νομιζόντες αὐτόν καὶ ἄνευ μάχης·
 ἐκτροχῶσθῆναι, ἀνέχον.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔπει ὁ τε Σκιπίων ὁ Ποίπλιος καὶ Λικίνιος
 Κράσσος ἐπάτευσαν. καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔμεινεν, ὁ δὲ Σκι-
 πίων ἐς Σικελίαν ἀπελθεῖν καὶ ἐς Λιβύην προσετέτακτο, ἵνα εἰ 20
 μὴ τὴν Καρχηδόνα αἰρήσει, τὸν γε Ἀννίβην τέως ἀπὸ τῆς Ἰτα-

4 τυραννίσῃ AC. στρατιωτῶν A: Dio στρατηγῶν: proconsules
 Liv. 28 38 coll. 29 13. 8 ὁ φίλιππος γὰρ B. 9 διεξόδους B:
 Dio διόδους. 18 λιάνιος B. 19 κράσος codices passim.
 καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔμεινεν Dionis excerptum Peirescianum 62.
 21 τέως post Ἰταλλίας A.

ram. Scipio cum omnia quae intra Pyrenaeos montes sunt partim vi
 partim ditione cepisset, traicere in Africam statuit. Romani autem,
 partim ex invidia successuum eius, partim veritē ne per superbiam
 regnum affectaret, duos ei successores dederunt.

Sic Scipio imperium deposuit: Sulpicius autem cum Attalo eodem
 tempore Oreum proditione, Opuntem vi occupavit. Philippus enim eis
 mature opem ferro non potuit, viis qua transundum erat ab Aetolis
 inscasis, sed sero tandem cum venisset, Attalo in naves suas compulso,
 pacem cum Romanis facere voluit, sed cum post multa verba condicio-
 nes non placuissent, pace repudiata Aetolos a Romanorum amicitia ad
 se traduxit.

Hannibal autem interea quievit, sua tneri sat habens: neque a
 consulibus est lacessitus, cum citra dimicationem subactum iri putau-
 tibus.

Sequenti anno P. Scipio et Licinius Crassus consules facti, quo-
 rum hic in Italia mansit, altero in Siciliam et Africam ire iussu, ut si
 Carthaginem non caperet, saltem Hannibalem ex Italia avocaret. sed

- λίας ἀνθελκύσει. οὔτε δὲ σιράτενμιά ἀξιόλογον οὔτε πρὸς τριή-
 ρεις ἀνάλωμα ἔλαβε, διὰ τὰς ἀριστίας θθονόμενος· μόλις δὲ
 καὶ τὰ πάνυ ἀναγκαῖα παρέσχον αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν σὺν τῷ ιαν-
 τικῷ τῶν συμμάχων καὶ τισιν ἐθελονταῖς ἐκ τοῦ δήμου ἀπῆρην,
 5 ὁ δὲ Μάγων ἐκ τῆς νήσου παραπλεύσας εἰς τὴν Λιγυστικὴν
 ἀπέβη. ὁ Κράσσος δ' ἐν τῇ Βρεττία τῷ Ἀντίβη προσέδραεν. P I 437
 ὁ μέντοι Φίλιππος κατελλάγη Ῥωμαίοις· Πούπλιον γὰρ Σμπρώ-
 νιον εἰς Ἀπολλωνίαν ἐλθόντα σὺν πολλῇ δυνάμει αἰσθόμενος,
 ἀσμένως ἰσπίσατο.
- 10 Σκιπίων δ' ὁ ὕπατος εἰς Σικελίαν κατέρως παρεσκευάζετο
 μὲν ὡς ἐς Λιβύην πλεύσων, σὺν ἡδυνήθη δέ, μήτε δύναιμι ἐν-
 τελεῆ καὶ αὐτὴν ἀσυγκρότητον ἔχων. διὸ πάντα τὸν χειμῶνα
 ἐκέῖσε διήγαγε, τοὺς σὺν αὐτῷ ἔξασκῶν καὶ ἄλλους προσκατα- W II 93
 λέγων. μέλλοντι δὲ περαιώσασθαι ἀγγελλία αὐτῷ ἐκ Ῥηγίου ἦκε,
 15 τὴν πόλιν τὴν τῶν Λοκρῶν τινὰς προδώσειν. τοῦ γὰρ φροναρ-
 χου καταβόησαντες καὶ μηδεμιᾶς ἐκδικίας παρὰ τοῦ Ἀντίβου
 τυχόντες πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλιναν. δύναιμι σὺν πέμψας B
 ἐκεῖ, πολλὰ τῆς πόλεως νυκτὸς μετὰ τῶν προδιδόντων κατέλαβε.
 τῶν δὲ Καρχηδονίων εἰς τὴν ἄκραν συνειλιθόντων καὶ τὸν Ἀντί-
 20 βου μετακαλεσαμένων, κατὰ τάχος ἐξανήχθη καὶ ὁ Σκιπίων, καὶ
 πλησιάσονται τῇ πόλει αἰγινίδω ἐπεκδρομῇ ἀπέωσατο. εἰτι λαβῶν

1 ἀνθελκύσει C. 10 εἰς σικελίαν A, εἰς ἰταλίαν BC codices
 Regii et Colbert. W, ἐξ ἰταλίας P ex Ducangli coniectura. κατέ-
 ρας ABC codices Regii W, ἀπάρας codex Colbert. P. 11 ὡς
 om C. Λιβύην Σικελίαν libri omnes, manifesto errore. πλεῖ-
 σαι A. 12 αὐτὴν μήτε A. 13 ἐκεῖ A. 15 τὴν alterum
 om A. 18 κατέλαβον A. 20 ἐξανήχθη A. 21 ἐπεδρομῇ
 ἀπέωσατο A.

nec iustus exercitus nec sumptus ad parandam classem, ex rei bene
 gestae invidia, datus est, vix summe necessariis suppeditatis. nihilominus
 tamen cum classe sociorum et quibusdam ex populo voluntariis discessit.
 Mago ex insula in Liguriam profectus exscensum fecit. Crassus in Brut-
 tiis Hannibalem observavit. Philippus cum P. Sempronium cum magnis
 copiis Apolloniam venisse didicisset, cupide pacem fecit.

Scipio vero cum ad Siciliam appulisset, se ut in Africam traice-
 ret parans, id facere non potuit, quod nec iustas nec exercitatas copias
 haberet. quare totam hiemem ibi exegit, ut et milites quos habebat
 exerceret, et novos delectus haberet. traiecturo nuntius Rhegio allatus
 est, Locrensium urbem quosdam prodituros esse. nam cum ab Hanni-
 bale contra praesidii praefectum vociferantes negligenter, ad Romanos
 inclinarunt. missa igitur parte copiarum magnam urbis partem prodito-
 rum opera occupavit. cum autem Carthaginienses in arce conglobati
 Hannibalem accessivissent, Scipio ipse celeriter eo navigavit, et eru-
 ptione facta illum ad urbem accedentem reppulit. deinde arce potitus

τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐπιτρέψας τὴν πῦσαν πόλιν δύο χιλιάρχοις ἀνέπελευσεν. οὐκ ἠδυνήθη μέντοι τῇ Λιβύῃ προσπελευσαι. οὕτω δ' οἱ Καρχηδόνιοι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἔδεισαν, ὥστε χρήματα μὲν τῷ Φιλίππῳ στείλαι ἵν' εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατεύσῃ, καὶ τῷ Ἄν-

C νίβῃ καὶ οἶτον πέμψαι καὶ στρατιώτας, καὶ ναῦς τῷ Μαγῶνι καὶ 5
χρήματα ἵνα τὸν Σκιπίωνα κωλύσῃ περαιωθῆναι. ἐκ δὲ σημείων
τινῶν νίκην οἱ Ῥωμαῖοι λαμπρὰν ἐλπίζοντες, τὴν τε ἐν τῇ Λιβύῃ
στρατιὰν τῷ Σκιπίωνι καὶ δύναμιν ἄλλην ὡς ἂν ἐθέλῃσιν κατα-
λέξασθαι οἱ ἐπέτριψαν. τῶν γὰρ ὑπάτων Μάρκον μὲν Κίθρον
τῷ Μαγῶνι, Πούπλιον δὲ Σεμπρόνιον τῷ Ἄννίβῃ ἀντέταξαν. **10**

12. Οἱ δὲ γε Καρχηδόνιοι δεῖσαντες τὸν Μασινίσσαν μὴ
Σκιπίωνι πρόσθεται, ἔπεισαν τὸν Σύφακα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἀπο-
D δοῦναι, ὡς καὶ αὐθις αὐτὴν ἀνακτισόμενον. ὁ οὖν Μασινίσσας
ἐπόπτετε μὲν τὸ πραττόμενον, κατηλλάγη δὲ δῆθεν, ἵνα πιστὸς
νομισθεὶς μέγα τι σφέλαι αὐτοὺς δυνήθῃ· μᾶλλον γὰρ ὑπὲρ τῆς 15
Σοφωνίδος ἢ τῆς βασιλείας ὤρνετο. διὸ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις
προσέκειτο, ἐποκρινόμενος τὰ τῶν Καρχηδονίων αἰρεῖσθαι. ὁ δὲ γε
Σύφαξ τὰ τῶν Λιβύων πράττων ἐπλάττετο Ῥωμαίοις ἔσπονδος
εἶναι, καὶ στείλας πρὸς τὸν Σκιπίωνα παρήγει μὴ ποιήσασθαι τὴν
διάβασιν. ἀκούσας δὲ ταῦτα δι' ἀπορρήτων ὁ Σκιπίων, ἵνα μὴ **20**
γνώσῃ οἱ στρατιῶται, τὸν τε κήρυκα ἀθρημερὸν ἀπέπειμπε μηδὲν
ἄλλω προσομιλήσαντα, καὶ τὸ στρατεύμα συγκυλίσας ἐπέσειυδε

8 ἐθέλῃσιν A. 13 αὐτὸν B. 17 δὲ γε AB, δὲ PW.
22 ἔσειυδε AB.

FONTES. Cap. 12. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmenta Parisiensia* 5 6, *excerptum Peirescianum* 65.

totaque urbe duobus tribunis militum mandata rediit. verum in Africam traicere non potuit. sic autem Carthaginienses adventum eius timuerunt, ut pecunia missa Philippum ad bellum Italiae inferendum concitarent, et Hannibali frumentum et milites mitterent, Magoni classem et pecuniam, ut a traiectu Scipionem prohiberet. Romani autem, ex ostentis quibusdam illustris victoriae spe concepta, legiones Africanas et novos militum delectus quot vellet Scipioni decreverunt. ex consulibus vero M. Cethegum Magoni, P. Sempronium Hannibali opposuerunt.

12. Carthaginienses autem metuentes ne se Masinissa cum Scipione conlangeret, Syphac persuaserunt ut illi principatum restitueret, facile eundem recepturus. Masinissa fraudem intelligens, reconciliatorem ipse quoque simulavit, ut eos magna clade afficeret, ob Sophonisbam quam propter principatum amissum iratio. itaque Romanis studuit, quamvis se partes Carthaginiensium fovere profiteretur. contra Syphac cum Afris consultum vellet, se Romanam foedus colere praetendebat. a quo Scipio admonitus ne traiceret, caduceator eodem die clam ablegato, ut cum nemine colloqui posset, no id resciscerent milites,

τὴν διάβασιν, ἔτι τοὺς Καρχηδονίους ἀπαρμακίους λέγων εἶναι, P I 438
καὶ πρότερον μὲν τὸν Μασινίσσαν, τότε δὲ καὶ τὸν Σύφακα μετα-
καλεῖσθαι αὐτοὺς καὶ χρονίζουσι ἐγκυλιεῖν. ταῦτα εἰπὼν μηδὲν
ἔτι μιλλήσας ἐξανάχθη· καὶ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον
5 Ἀπολλώνιον προσορμίσας τὰς ναῦς ἱστροποιδεύσατο καὶ τὴν
χώραν ἐπόρθει, προσέμισγέ τε ταῖς πόλεσι καὶ εἴλε τινάς. ἐγκυ-
μένων δὲ τῶν Ῥωμαίων τῇ χώρᾳ, Ἄνων ὁ ἵππαρχος, υἱὸς ὢν
τοῦ Ἀσδρούβου τοῦ Γίσγωνος, ἀνεπέσθη πρὸς τοῦ Μασινίσσου
ἐπιπέσθαι αὐτοῖς. ὁ οὖν Σκιπίων ἱππέας πλείους τινὰς χωρία
10 πρὸς καταδρομὴν ἐπιπέδεια ἐληΐζετο, ἕν' ἕποσεύγοντες ἐπισπά-
σονται τοὺς ἐπιδιώκοντας. τῶν οὖν Καρχηδονίων ἐπισπομένων B
αὐτοῖς κατὰ τὰ ξυγκείμενα τραπομένοις, ὁ Μασινίσσας τε κατὰ
τότου γινόμενος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπέθειτο τοῖς διώκοσι,
καὶ ὁ Σκιπίων ἐκ τοῦ λόγου ἐπεκδρομῶν προσέμιξεν αὐτοῖς. καὶ
15 πολλοὶ μὲν ἐφθάρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἐάλωσαν, καὶ ὁ Ἄνων
αὐτός. διὸ ὁ Ἀσδρούβας τὴν μητέρα τοῦ Μασινίσσου συνέλαβε·
καὶ ἀντιπεδέσθησαν. ὁ δὲ Σύφαξ τῆς πρὸς Ῥωμαίους γούλις
τὴν δόκησιν ἀπειπὼν φανερώς τοῖς Καρχηδονίοις συνέηται. οἱ
δὲ Ῥωμαῖοι καὶ ἐληΐζοντο τὴν χώραν, καὶ συνηγὸς τῶν ἐκ τῆς
20 Ἰταλίας ὑπὸ τοῦ Ἄνριβου πρὸς τὴν Λιβύην πεμφθέντων ἀνεκομι-
σαυτο, καὶ κατὰ χώραν ἐχέμισαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα Γναίου Σκιπίωνος καὶ Γαίου Σερουίλλου

2 δὲ] δὴ libri. 5 ἱστροποιδεύσατο — 21 κατὰ χώραν ἐχέμισαν
Dionis fragmenta Parisiensia 5 6. 10 ἐπιπέδεια om A.
11 ἐπισπομένων A Dionis codex Parisiensis. 15 Ἄνων] ἀννί-
βας A: Dio Ἄνωσα. 18 συνέηται AC. 22 Σκιπίωνος]
immo Καίλιωνος.

convocato exercitu traiectum maturavit, Carthaginienses adhuc imparatos esse dicens, eosque pridem Masinissam, nunc Syphacem accessisse, eorumque moram accusare. his dictis nihil amplius cunctatus solvit, et classe ad Apollonium promontorium subducta castrisque positia agros vastavit et oppida quaedam cepit. tum Masinissa Hannoni, Hasdrubatis Gisgonis filio, magistro equitum, persuasit ut Romanos adoriretur. Scipio igitur missis equitibus quaedam idonea loca populatur, ut si refugiendo persequentes attraherent, qui cum ex composito in fugam versi, a Carthaginiensibus urgerentur, Masinissa a tergo adortus est Afros, et Scipio ex insidiis impetum in eos fecit; ac multis caesis, multi cum ipso Hannone capti sunt: quem Hasdrubal cum Masinissae matre permutatum redemit. deinde Syphax, Romane amicitiae simulatione abiecta, palam Carthaginiensibus opem tulit. Romani vero et agros populabantur, et multos qui ab Hannibale ex Italia in Africam mittebantur recipiebant, et in hibernis ibi manserunt.

Post haec Gnaeo Scipione [Caepione] et Gaio Servilio consulibus

W II 94 ^C ὑπατεισάντων ὅτε Καρχηδόνιοι ἐλαττωθέντες τῷ πολέμῳ συμβή-
 ναι ἠθέλησαν, καὶ ὁ Ἀντίβας καὶ ὁ Μαγῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας
 ἐξέπεσον. οἱ μὲν γὰρ ὑπατοὶ τῷ Ἀντίβῃ καὶ τῷ Μαγῶν ἀντι-
 καθίσταντο, Σκιπίων δὲ τὴν τε Λιβύην ἐκάκου καὶ ταῖς πόλεσι
 προσέβαλλε. κὰν τούτῳ γὰρ Καρχηδονίαν λαβὼν ἀγῆκεν, ἐπεὶ
 πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πρεσβείᾳ ἀφικεῖσθαι ἐπλάσαντο. ἦδι μὲν γὰρ
 τὸ πλάσμα, προετίμησε δὲ τὸ μὴ διαβληθῆναι ὡς πρέσβεις
 κατισχηκώς. καὶ τοῦ Σύφακος πράττοτος ἔτι διαλλαγάς, ὥστε
 ἐκ τῆς Λιβύης μὲν τὸν Σκιπίωνα, τὸν δ' Ἀντίβαν ἐκ τῆς Ἰτα-
 λίας ἀπῆραι, ἐδέξατο τὸν λόγον, οἷχ ὡς πιστεύων αὐτῷ, ἴσα δὲ
 D σφῆλῃ αὐτόν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἄλλοτε ἄλλους κατὰ τὴν
 τῶν σποδῶν πρόφασιν ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Καρχηδονίων
 πέμπων καὶ τὸ τοῦ Σύφακος, ἐπεὶ ἐκείνοι πάντα τὰ πρὸς αὐτοῖς
 κατισχέμαντο, τὴν σίμβασιν ἀπ' ἐλόγου δὴ τιος σκήψεως,
 ἄλλως τε καὶ ὅτι ὁ Σύφαξ ἐπιβουλεύων ἐχωράσθη τῷ Μασίνισσᾳ,
 15 δυκρούσατο. νεκτός δ' ἦλθεν εἰς τὰ στρατόπεδα αὐτῶν οὐ πάντ
 ἀλλήλων δέχοντα, καὶ πῆρ ἐς τὸ τοῦ Ἀσδρούβου πολλαχόθεν
 ἄμα ὑπέβαλε. καὶ ἐμπροσθέντος ἤρστα αὐτοῦ (ἐκ γὰρ καλᾶμης
 καὶ ἐκ φελλῶδων ἐλεποῖντο αὐτοῖς αἱ σκιναὶ) ὅτε Καρχηδόνιοι
 κακῶς ἀπῆλλαξαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Σύφακα βοηθῆσαι αὐτοῖς
 20 ἐθέλησαντες τοῖς τε Ῥωμαίοις τοῖς περιέχουσιν περιέπαιον, καὶ
 P I 439 αὐτοὶ ἀπώλοντο, καὶ τὸ στρατόπεδον προσειρηθῆθη αὐτῶν, καὶ

2 ἠθέλησαν C, ἐθέλησαν PW. 5 κὰν τούτῳ — 11 σφῆλῃ
 αὐτόν Dionis excerptum Peirescianum 65. καρχηδονίαν A: Dio
 Καρχηδονίαν. 8 post ὥστε P add καὶ, om ABCW. 14 σκί-
 ψεως C. 17 εἰς A. 18 ὑπέβαλλε A. 21 ἐθέλησαντες AC,
 ἐθέλησαντες PW.

Carthaginenses bello fatigati pacem expetiverunt, et Mago atque Han-
 nibal Italia exciderunt. consulis enim Hannibali et Magoni resistenti-
 bus, in Africam Scipio grassans urbes oppugnabat. interim navem
 Carthaginensem captam, cum vectores se legatos ad illum ire simula-
 rent, missam fecit, non ignorantione commenti, sed ne infamia violatae
 legationis adspargeretur. Syphace de condicionibus agente, ut Scipio
 Africa, Italia excederet Hanuibal, assensus est; non quod homini fidem
 haberet, sed ut eum in fraudem illiceret, nam cum per induciarum
 licentiam alias aliis militibus in Carthaginensium et Syphacis castra
 missis omnem illorum apparatus explorasset, probabilibus de causis,
 eaque potissimum quod Syphacem Masinissae insidiatum esse constabat,
 pacta rescidit; nocturne in eorum castra venit, parvo disiuncta inter-
 vallo, et Hasdrubalis castris passim ignem iniecit. quae cum facillime
 incensa essent (nam tabernacula ex culmis et frondibus confecta erant),
 et Carthaginenses male tractati sunt, et Syphacis milites opem laturi a
 Romanis in procinctu stantibus occisi, eorum quoque castris succensis,

ἐγθάρασαν πολλοὶ καὶ ἵπποι καὶ ἄνθρωποι. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ τὰτα πεποικότες νυκτὸς μὲν οὐδὲν ἔπαθον, ἡμέρας δ' ἐπιφανείας Ἰβήρας ἄρι Καρχηδονίους ἐπὶ συμμαχίᾳ ἐλθόντες προσέειπον αὐτοῖς ἀπροσδόκητοι καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν.

5 Ἐὐθὺς οὖν Ἀσδρούβας μὲν εἰς τῆν Καρχηδόνα, Σύφαξ δὲ οἴκαδε ἀπεχώρισεν. ὁ δὲ γε Σκιπίων Σύφακι μὲν τὸν Μασινίσσαν καὶ Γάιον ἀντίεταε Αὐλιον, αὐτὸς δ' ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους ἤλασεν. οἱ δ' αὖ Καρχηδόνιοι πρὸς τὸ ἔνθημα τῶν Ῥωμαίων, ᾧ χερμαδίῳ ἐχρῶντο καὶ εἰς ὃ ἀπειθήνιο πάντα, ναῦς ἐπιμνην, ἵνα

10 ἢ αὐτὸ αἰρήσωσιν ἢ ἄφ' ἑαυτῶν ἀπάξωσι τὸν Σκιπίωνα. καὶ Β ἔσχευ ὣτως· μαθὼν γάρ τὸ γινόμενον ἀπειστή, καὶ ἐπιχθεὶς πρὸς τὸν ναύσταθμον διὰ σπλαγῆς αὐτὸν ἐποιήσαιο. καὶ τῆ μὲν πρώτη ἡμέρᾳ ῥηθίως τοὺς προσμίζαντας αὐτοῖς ἀπώσασατο οἱ Ῥωμαῖοι, τῆ δ' ἑστειραῖα πολὺ ἤλατιώθησαν· καὶ ναῦς γὰρ τῶν

13 Ῥωμαίων χερῶν σιδηρῶν ἐπιβολῇ ἀπέσπασαν. ἀποβῆναι δ' εἰς τὴν γῆν οὐκ ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἀναπλείσαντες οἴκαδε τὸν Ἀσδρούβαν ἀπεχειροτόνησαν, Ἄνωγα δὲ τινα ἀνθελόντο. καὶ τοῦτου Ἄνωγας μὲν στρατηγὸς ἦν, ἱκεῖνος δὲ καθ' ἑαυτὸν δοῦλους τινὰς καὶ αὐτομόλους παραλαβὼν δένταμιν οὐκ ἀσθινῆ συνκρότησε,

20 καὶ τινὰς τῶν Ἰβήρων τῶν συστρατειομένων τῷ Σκιπίωνι κρέγα C ἀναπλείσας ἐπεχείρησε νυκτὸς ἐπιβοτλεύσαι τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ. κἄν ἐξιργάσαιτό τι, εἰ μὴ οἱ τε μάστιγες ὑπὸ ὀρνίθων ἐκταραχθέντες καὶ ἡ τοῦ Μασινίσσου μήτηρ θειάσασα ζήτησιν αὐτῶν γενέ-

10 αἰρήσωσιν B. 23 θειάσασα A.

in quibus multi et equi et homines perierunt. Romani cum haec noctu perpetrassent, nihil incommodi acceperunt: sed mane Hispani qui Carthaginensibus recens auxilio venerant ex improvise impetu in illos facto multos occiderunt.

Inde Hasdrubal statim Carthaginem, Syphax domum rediit. Scipio vero Syphaci Masinissam et C. Laelium opposuit, ipse contra Carthaginenses est profectus. illi vero ad munitionem castrorum in quibus Romani bibernarant, quoque omnia sua contulerant, naves roisarunt, ut aut eas caperent aut Scipionem a sese removerent. nec frustrati sunt: eo enim cognito, obsidione relicta prope stationem navium custodit. primo die hostes facile propulsarunt Romani, postridie longe inferiores fuerunt: nam Carthaginenses ferreis injectis naves aliquot eorum revellerunt. sed in terram exscendere non ausi, navibus domum reductis, imperium Hasdrubali abrogatum Hannoni cuidam tradiderunt. inde Hasdrubal servis et transfugis susceptis suaspe auctoritate copias non imbecilles coegit, et Hispanis qui in castris Scipionis militabant sibi clam conciliatis noctu castra eius ex insidiis adoriri instituit. atque effecisset aliquid, nisi et augures auspiciis turbati et Masinisse mater

ομαι ἐποίησαν. καὶ οἱ μὲν προκαταληφθέντες ἐκολάσθησαν, καὶ ὁ Σκιπίων αὖθις ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα ἐστράτευσε καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐδῆρον, (13) Σύφαξ δὲ ἐπολέμει τοῖς περὶ τὸν Λαίλιον. καὶ χρόνον τινα ἀντίσχευ' εἶτα ἐπερίσχεον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνησαν, πολλοὺς δὲ ἐξώρρησαν, καὶ τὸν Σύφακα εἶλον. 5
D καὶ τὴν Κίρταν τὰ βασιλεια αὐτοῦ παρέλαβον ἀμάχως, τοῖς ἔνδον δεδιμένον αὐτὸν ἐπιδειξάντες.

Ἦν δ' ἐκεῖ καὶ ἡ Σοφονίς. καὶ πρὸς αὐτὴν ὁ Μασινίσσας
W II 95 εὐθὺς εἰσπέδησε, καὶ περιλαβὼν αὐτὴν "ἔχω μὲν Σύφακα" εἶπε "τὸν ἀφαρπάσαντά σε, ἔχω δὲ καὶ σέ. ἀλλὰ μὴ δέδιθι. 10 οὐδὲ γὰρ αἰχμάλωτος γέγονας, ἐμὲ σύμμαχον ἔχουσα." ταῦτ' εἰπὼν ἔγημν αὐτὴν παραχρῆμα, προκαταλυβὼν τοὺς Ῥωμαίους, μὴ πως αὐτῆς ἀμάρτη γενομένης ἐν τοῖς λαφύροις. εἶτα καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τοῦ Σύφακος προσεποιήσαντο. καὶ πρὸς τὸν Σκι-
P I 440 πίωνα ἦλθον ἄγοντες τὰ τε λοιπὰ καὶ τὸν Σύφακα. καὶ ὅς ἰδὼν 15 αὐτὸν δεδιμένον οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ τῆς πυρ' αὐτῷ μνημονεύσας ξενίας καὶ τὰ ἀνθρώπεια ἀναλογισάμενος ἀντιπέδησεν ἐκ τοῦ δίφρου ἔλυσέ τε αὐτὸν καὶ ἐδειξιώσατο καὶ ἐντίμως ἤγει. καὶ ποτε ἤρειτο "τί σοι δόξαν ἐπολέμησας ἡμῖν;" ὁ δὲ ἐαντὶόν τε σοφῶς ἐξητήσατο ἅμα καὶ τὸν Μασινίσσαν ἡμύνατο, εἰπὼν αἰτίαν αὐτῷ 20

8 ὁ om A. 10 εἶπε add AB. 12 παραστήσει A. 14 προσ-
εποιήσαντο ABCW, προσεποιήσατο P. καὶ πρὸς τὸν Σκιπίωνα
— 18 ἐντίμως ἤγει Dionis excerptum Peirescianum 66. 15 ἰδὼν
om B. 19 ἡμῶν A. τε om A. 20 ἐξητήσατο C.

Fontes. Cap. 13. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Ursiniana 153 154, Peirescianum 66.

divino quodam afflatu effecissent ut quaestiones de eis haberentur. sic illis ante perpetratum facinus supplicio affectis Scipio rursus ad Carthaginem admoto exercitu agrum ussit: (13) Syphax cum Laelio ad tempus restitisset, tandem Romani superiores evaserunt, multis occisis, multis captis, atque ipso Syphaee. quem eum vincitum ostendissent iis qui Cirtam regiam eius tuebantur, urbem citra pugnam occuparunt.

Ibi etiam Sophonisba erat. ad quam Masinissa statim insiluit, et mulierem amplexus "habeo" inquit "Syphacem qui te mihi rapuit, habeo et te. sed timero noli: neque enim capta es, me socio." haec locutus statim eam uxorem duxit, veritus ne, si Romanos expectasset, illa in manubias relata excideret. deinde reliquis oppidis subactis praeter alia Syphacem ad Scipionem vincitum adduxerunt. quod ille spectaculum non tulit, sed memor eius hospitii et humanorum casuum e sella exsiluit, eumque solum porrecta dextera honorifice habuit. cum autem eum aliquando rogasset quae consilio bellum Romanis intulisset, ille pari calliditate et seipsum excusavit et Masinissam ultus est. id enim Sopho-

τὴν Σοφωνίδα γενέσθαι. τῷ γὰρ πατρὶ τῷ Ἀσδρούβῃ χαρίζου-
μένην κατωδῆσαι αὐτὸν μαγγανίαις, ὥστε καὶ ἀκοῖτα τὰ τῶν
Καρχηδονίων πράξει· “ἀλλ’ ὅτι ὑπὸ γυναικὸς ἠπάτημαι, ἄξιον
ἴδωκα δίκην· ἔγω δ’ οὐκ ἐν κακοῖς παραμύθιον, ὅτι ὁ Μασσι-
νίσσας αὐτὴν ἔγχε· πάντως γὰρ καὶ ἐκείνον ὁμοίως διολέσει.” B

Ὁ δὲ Σκιπίων ὑποπτεύσας ταῦτα περὶ τοῦ Μασσινίσσου
ἐκάλεσε τε αὐτὸν καὶ ἠτιάσατο ὅτι γυναικὰ πολυμίαν καὶ αἰχμάλ-
ωτον ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης οὕτω ταχέως ἔγχε, καὶ παρα-
δοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις αὐτὴν ἐκέλευεν. ὁ δὲ περιαλγῆσας μὲν,
10 εἰσπερήσας δ’ εἰς τὴν σκηνὴν ἔφη τῇ Σοφωνίδι “εἰ μὲν οἴδεις ἵ-
ῆν τῷ ἱαντοῦ θανάτῳ ἔλευθέρην φυλάξαι σε καὶ ἀνέβριστον,
προστέμωσ ἄν σου ὑπεραπέθανον· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, προ-
πέμω σε ἐνθα καὶ γὰρ καὶ ἄπαντες ἀφισόμεθα.” καὶ ταῦτα εἰπὼν
γάρμακον αὐτῇ ὄρεξεν. ἡ δὲ οὐτ’ ἀνωλογέετο οὐτ’ ἐσιτέαξεν, C
15 ἀλλὰ καὶ πάνν γενναίως “εἰ τοῦτό σοι,” ἔφη “ἄνερ, δοκεῖ,
καὶ γὰρ πείθομαι· τῆς γὰρ ψυχῆς μου μετὰ σέ οὐδεὶς ἄλλος κυ-
ριεύσει· εἰ δὲ τοῦ σώματός μου Σκιπίων δεῖται, νεκρὸν αὐτο
λαβέτω.” καὶ ἡ μὲν οὕτως ἀπέθανε, Σκιπίων δὲ τὸ ἔργον
ἰθαύμασιν.

20 Οἱ δ’ ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοῦ Λαίλιου τὸν Σέγμακα καὶ τὸν νίδν
ἐκείνον Οὐδερμίναν ἀγαγόντος ἐκεῖ καὶ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν πρώ-
των, τὸν μὲν Σέγμακα εἰς τὴν Ἄλβαν κατέθεντο καὶ τελευτήσαντα

1 τῷ alterum om A. 9 ἐκέλευεν A, ἐκέλευεν PW. 10 σοφωνί-
τιδὶ A. 13 σε om A.

nissae impulsu factum esse dixit, a qua in patris Hasdrubalis gratiam praestigis quibusdam fuerit irretitus ut vel invitatus studeret Carthaginiensibus. etsi autem muliebri imposturae iustas poenas lueret, tamen id in malis se habere solati, quod Masinissa ea ducta omnino in simile exitium praecipitandus esset.

Ha suspicione motus Scipio cum Masinissa statim expostulat quod mulierem hostem et captivam se inscio tam properanter duxisset; eamque tradi Romanis iubet. quibus verbis ingenti dolore affectus Masinissa subito in tabernaculum insiliens Sophonisbae ait “si meo ipsius interitu te liberam et inviolatam tueri possem, cupide pro te mortem oppoterem: verum quia id fieri non potest, eo te praemitto quo et ego et omnes perveniamus.” his dictis ei venenum porrigit. illa vero citra eiulatum et genium generoso animo respondit “si tibi istud, marite, placet, pareo: nam animo quidem meo nemo alius dominabatur: si autem Scipio corpus meum requirit, mortuum id accipiat.” atque illa sic oblit: Scipio factum mulieris admiratus est.

Romani Syphacem cum filio Vermina et aliis principibus a Laelio in urbem perductum Albano asservarunt, et defunctum publice sepeli-

δημοσίᾳ ἔθασαν, τῷ δὲ Οὐερμίνῃ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς ἐπικύρωσαν καὶ τοὺς ζωορηθέντας Νομίδας ἔχαρισαντο.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι περὶ σπονδῶν ἐπικηρυκευόμενοι τῷ
 3 Σκιπίωνι χρήματά τε ἐθῆδες ἔδωσαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας ἀπέδωκαν καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν πρεσβίαν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέ-
 5 στιλαν. τοὺς δὲ γε πρέσβεις οἱ Ῥωμαῖοι τότε οὐ προσεδέξατο, λέγοντες οὐκ εἶναι πάτριον σφίσι στρατοπέδων ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὄντων τισὶ πρεσβίαν προσέειθαι ἕξ αὐτῶν καὶ χρηματίζειν ὑπὲρ εἰρήνης. ἴστερον δὲ, ἀπάραντος τοῦ τε Ἀννίβου καὶ τοῦ Μαγῶνος, λόγον σφίσι μετέδωκαν καὶ ἐψηφίσαντο τὰς σπονδάς. ἔξεχώρη-
 10 σαν δὲ τῆς Ἰταλίας ὁ τε Ἀννίβας καὶ ὁ Μαγῶν οὐ διὰ τὴν σύμβασιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν οἴκοι πόλεμον ἐπιγόμενοι.

P I 441

Οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ Καρχηδόνιοι οὐδὲ πρότερον εἰρηναῖον
 15 τι φρονοῦντες, καὶ περὶ σπονδῶν ἐπὶ τῇ τοῦ χρόνου τριβῇ διὰ τὴν τοῦ Ἀννίβου παρουσίαν ἐπικηρυκευόμενοι, ὡς τὸν Ἀννίβαν 15 πλησιάζοντα ἔμυθον, ἀνεθάρσισαν, καὶ ἐπέθεντο τῷ Σκιπίωνι κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν. κἀκείνου περὶ τοῦτου αὐτοῖς ἐγκαλέσαντος, οὔτε μέτριόν τι τοῖς πρέσβεισιν ἀπεκρίναντο, καὶ ἐπιβούλευσαν αὐτοῖς ἀποπλέεσαι· καὶ εἰ μὴ πνεῦμα τυχαιῶς συμβὰν αὐτοῖς ἐβόηθισιν, ἀπώλοντο ἄν. ὅθεν καὶ ὁ Σκιπίων 20 ἐν τοῦτω τῆς ψήφου τῆς περὶ τῆς εἰρήνης κοιμισθείσης οὐκέτι
 W II 96 αὐτὴν ἐποιήσατο. οἱ οὖν Καρχηδόνιοι τὸν μὲν Μαγῶνα εἰς τὴν

3 Οἱ δὲ — 10 τὰς σπονδάς Dionis excerptum Ursinianum 153.
 7 πάτριον] πρὶν A. 10 λόγων A. 13 εἰρηναῖα τε A.
 16 ἐπέθεντο τῷ — 22 αὐτὴν ἐποιήσατο Dionis excerptum Ursinia-
 num 154. 17 τε om C. κατὰ alterum om A. 21 τοῦτω A.

verunt: Verminae paternum regnum confirmarunt, captivis Numidis dono datis.

Carthaginienses autem caduceatoribus de pace missis statim pecuniam Scipioni dederunt, captivisque omnibus redditis, caeteris de rebus legatos Romam miserunt. qui tum a Romanis admissi non sunt: negabant enim moris maiorum esse ut eorum de pace legatos audirent qui castra haberent in Italia. post discessum autem Hannibalis et Magonis, iis auditis, pacis condiciones acceperunt. illi porro Italia excesserunt, non propter pacificationem, sed ad bellum domesticum properantes.

At Carthaginienses, cum prius etiam pacem minime cogitarent, nec eam alio consilio petiissent nisi ut tempus tererent dum veniret Hannibal, eius adventu recreati Scipionem terra marique invaserunt. illo vero exoptulante, neque quicquam moderati legatis responderunt, et abeuntes per insidias occidissent, nisi fortuito vento exorto essent conservati. itaque Scipio senatusconsultum de pace interim allatum non ratum habuit. Carthaginienses vero Magonem in Italiam remisso Hanni-

Ἰταλίαν ἀνέπιμψαν, τὸν δ' Ἀννίβαν αὐτοκράτορα στρατηγὸν Β
ἀπέδειξαν, τὸν Ἀννωνα τῆς ἀρχῆς παύσαντες. τὸν δ' Ἀσδροό-
βαυ καὶ ἀποκτείναι ἐψηφίσαντο, φαρμάκῳ δὲ ἰκονσιῶς φθαρέντῳ
καὶ νεκρὸν ἤκισαντο. Ἀννίβας μὲν ὅν πᾶσαν τὴν ἡγεμονίαν
5 λαβὼν εἰς τὴν Μαδονίσσον χώραν ἐπέβαλε καὶ ἔλακον αὐτὴν καὶ
τοὺς Ῥωμαίους μαχεύσασθαι ἠτοιμάζετο· ἀνθητοιμάζοντο δὲ καὶ
οἱ τοῦ Σκιπίωνος:

14. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ μετέμεινοντο οὐ μὴ ἐκώλυον τὸν
Ἀννίβαν ἐκπεύσει· ὡς μέντοι τὰ ἐν τῇ Λιβύῃ συγκροτοῦντα
10 αὐτὸν ἔμαθον, οὐ μετρώς αὐθιγῶς ἰδεδείσαν. διδὲ καὶ Κλαύδιον
μὲν Νέρωνα τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων ἐπ' αὐτὸν ἐπιμψαν, Μάρκῳ C
δὲ Σερούιλῳ τὴν τῆς Ἰταλλίας φυλακὴν ἐπεκλήρωσαν. ἀλλ' οὐκ
ἠδυνήθη ὁ Νέρων εἰς τὴν Λιβύην ἐλθεῖν, ὑπὸ χιμῶνος ἐν Ἰταλίᾳ
χροστῆσας καὶ ἐν Σαρδοῖσι· εἴτα οὐδὲ περαιτέρω τῆς Σικελίας ἐχώ-
16 ρησε, κεκρατηκότα μαθὼν τὸν Σκιπίωνα. ὁ γὰρ Σκιπίων, δεύσας
μὴ ἐπιχθδεῖς ὁ Νέρων τῶν αὐτοῦ πόρων τὴν εὐκλειαν σφειερίσθη-
ται, τοῦ ἄρκος ἐπιλάμψαντος ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν ἐχώρησε, μαθὼν
δι τὸν Μασίνισσαν ἐπέχρησε. καὶ ὁ Ἀννίβας ὡς ᾗσθειο προσιόντα
τὸν Σκιπίωνα, προσπήντησεν αὐτῷ· καὶ ἀντιστρατοπεδευσάμενοι
20 οὐκ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἤλθον, συχνὰς δ' ἡμέρας διέτριψαν, καὶ

5 εἰς BC. ἐπέβαλε AB, ἐπέβαλε PW. 6 μάχεσθαι A,
μαχεύσασθαι B. 12 ἐπεκλήρωσαν A, προσεκλήρωσαν PW.
13 τὴν add A. 20 ἤλθον] ἦσαν A.

FONTEs. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae libri deperdit;
fragmentum libri 17 apud grammaticum περί συντάξεως in Imm.
Hekkeri Anecd. p. 140 n. 23; excerptum Ursinianum 105; fragmenta
Parisienſia 7—9.

balem exercitui cum summo imperio praefecerunt, repudiato Hannone,
et Hasdrubale capitis damnato, qui cum ultro venenum hausisset, in
cadaver eius est saevitum. Hannibal omni potestate accepta, Masinissae
regnum populatus, se ad committendum cum Romanis praellum parat.
idem et a Scipione factum.

14. Romanos autem paenituit quod Hannibalem Italia emisissent.
quem ut in Africa rem gerere didicerunt, denno haud mediocriter per-
territi alterum consulem Cl. Neronem contra eum miserunt, Marco Ser-
vilio Italiae defensione mandata, verum Nero propter hiemem in Italia
et Sardinia moratus, in Africam pervenire non potuit. deinde ne ultra
Siciliam quidem processit, audita Scipionis victoria, qui veritas ne, si
antevertisset Nero, laborum suorum gloriam interciperet, primo vere
Hannibalem, audita Masinissae clade, invasit. Hannibal vero Scipionis
adventu cognito et ipse ei occurrit. ita castris e regione positus non

Zonarae Annales II.

D ἕκαστος τῷ οἰκίῳ διελέχθη στρατεύματι καὶ πρὸς τὴν μάχην αὐτὸ παρεθάρρυνεν.

Ὡς δ' ἴδοξε τῷ Σκιπίωνι μὴ διατρέβειν ἔτι ἀλλὰ καὶ ἄκοιτα τὸν Ἀννίβαν εἰς τὸν ἀγῶνα προαγαγεῖν, ἐπὶ τὴν Οὐτικήν ὤριμσιν, ἵνα δεδιέναι καὶ φεύγειν δόξας σχολή κωρὸν ἐπιθέσιως· ὃ δὲ καὶ ἐγένετο. ὁ γὰρ Ἀννίβας φεύγειν αὐτὸν οἰηθεὶς καὶ ἐπὶ πλεόν ἐντιϋθεὶν θαρσύνσας ἐπεδύωξε μόνους τοὺς ἵππευσι. καὶ ὁ Σκιπίων ἀντίστη τε αὐτοῖς παρὰ δόξαν καὶ συμβαλὼν ἐνίκησε. τρέψας δ' αὐτοὺς οὐκ ἐπὶ τὸ διώκειν σφῶς ἀλλὰ ἐπὶ τὰ σκευοφόρα αὐτῶν καθ' ὁδὸν τυχχάροντα ὤριμσε, καὶ πάντα συνέλαβε. ταῦτα τὸν 10

P I 442 Ἀννίβαν ἐτάραξε, καὶ ἔτι ὅτι κατισχύπων αὐτοῦ τρεῖς ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὁ Σκιπίων εὐρών οὐδὲν δεινὸν αὐτοῖς πεποίηκεν. μάθων γὰρ παρ' ἐνὸς αὐτῶν ὁ Ἀννίβας τὸ πεπραγμένον (οἱ γὰρ δύο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις μένειν ἤθελῆσαν) κατεπλάγη, καὶ διακινδυνεύσῃ οὐκ ἐκίε θαρσύνσας σπέισασθαι ὅτι τάχιστα ἔγνω, ἢ ἂν μὴ 15 τοῦτο συμβαίη, τριθὴν τέως τινὰ πορῆσθαι καὶ διακωχῆν. πίεψας οὖν πρὸς τὸν Μασινίσσαν, δι' ἐκείνου ὡς ὁμοφύλον τὰς σπονδὰς ἤησε. καὶ ἦλθε μὲν ἐς λόγους τῷ Σκιπίωνι, ἔπραξε δὲ οὐδέν. ὁ γὰρ Σκιπίων οὔτε τραχὺ οὔτε τι σαφὲς ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον ἐμίσησεν, ἐπιεικτέρον δ' ὅμως διελέχθη, ὅπως 20

B αὐτὸν ὡς καὶ οπισθόμενος εἰς ἀμκλιαν προαγάγη· ὃ καὶ συμβέβηκε. μάχης μὲν γὰρ πλεῖο οὐδὲν ὁ Ἀννίβας ἐνεβόησε, μεταστρα-

2 αὐτὸ C, ἀπὸς PW.
om ABC.

7 post ἵππευσι PW add κατὰ νόρον :

statim ad manus venerunt, sed dies complures morati uterque milites suos ad pugnam est cohortatus.

Ut autem Scipioni tempus non diutius terere visum est et Hannibalem vel invitum ad certamen elicere, Uticam iter intendit, ut cum timere et fugere crederetur, rei gerendae occasionem haberet: idque factum est. Hannibal enim eum fugere opinatus, maioreque fiducia inde sumpta, cum solis equitibus eum est persecutus. quibus Scipio praeter expectationem restitit; hisque profigatis, persecutione ommissa, impedimenta quae in via erant interceptit omnia. haec turbarunt Hannibalem: atque illud etiam, quod Scipio tres exploratores in castris suis deprehensos impune dimiserat, e quorum uno cum didicisset quid in castris actum esset (duo enim ultro apud Romanos manserant), percussus est: neque amplius decertare ausus, quam primum pecem fecere decrevit, ut ea non impetrata, mora saltem aliqua et inducie intercederent. Masinissa igitur, ut populi suo intercessore, cum Scipione collocutus, nihil impetravit. nam Scipio neque aspero neque perspicue respondit; sed quamvis omnino medium quoddam teneret, tamen humanius discernit, ut eum spe pacis negligentiosem redderet; idque accidit. cum enim Haani-

τοπειδύσασθαι δὲ εἰς χωρίον ἐπιτηδαιότερόν τι ἤθελον· ἔξ αὐτομόλων δὲ τοῦτο μαθὼν ὁ Σκιπίων προξενόση νυκτὸς καὶ κατέσχε τὸν ἵππον εἰς ὃν ἐκείνος ἤπείγετο· ἐν χωρίῳ δὲ τινὶ κοίλῳ καὶ ἀνεπιτηδύειν πρὸς στρατοπέδουσιν γινομένοις τοῖς Καρχηδονίοις 5 ἐπεγράφη αἰφνίδιον· ὁ δ' Ἀννίβας συμβαλεῖν οὐκ ἤθελον, στρατοπεδιδύμενος δ' ἔκει· καὶ φρεσυχῶν ἰταλιπύρῃσι διὰ πύσης τῆς νυκτὸς· καὶ οὕτως κακῶς αὐτοὺς ἔχοιτας ὑπὸ καμιάτου καὶ δίψης κατηνάγκασε καὶ ἀκοιτας ὁ Σκιπίων συμμίζει αὐτῷ.

Συνέβαλον οὖν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι συντεταγμένοι καὶ πρόθυμοι, C

10 Ἀννίβας δὲ καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἀπρόθυμοι τε καὶ καταπεπληγμένοι καὶ δὲ ἔτι καὶ ὁ ἥλιος σύμπας ἔξελπιεν. ἔκ γὰρ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο οὐκ ἴσθιον τι προμηθεῖν σφίσιν ὁ Ἀννίβας ὑπόμειπεν. οὕτω δ' ἔχοντες τοὺς ἐλέφαντας ἐαυτῶν προεβά- W II 97

15 βόησαν, καὶ τὰς ἀσπίδας τοῖς δόρασι κρούσαντες θυμῷ καὶ δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας ὤρμησαν· ἔφ' ὧν ταραχθέντες ἐκείνοι οἱ μὲν πλείους οὐκ ἐδέξαντο σφῶν ἄλλ' ἀπετράποντο καὶ τιρωσκό- μνοι μὲν τῶν ἐπιτεταγμένοις ἐνεποίησαν τὸν θόρον, οἱ δὲ καὶ ὁμοίε σφῶν χωρήσαντες, τῶν Ῥωμαίων δισταγμένων διὰ μέσον D

20 αὐτῶν διζέτρων, καὶ παρόντες ἐβάλλοντό τε καὶ ἐκ χειρὸς ἐτιρωσκότο. καὶ ἐπὶ τινὲ μὲν χρόνον ἀνίσχον οἱ Καρχηδόνιοι, ἔπειτα τοῦ Μασίνισσου καὶ τοῦ Λαελίου τοῖς ἡπείσοι καὶ ἰώσιον προσπεσόντων αὐτοῖς πάντες ἐγνγον· οἱ δὲ πλείους ἐγθάρασαν.

12 σφῶν προμηθεῖν A.
πύσου add AB.

14 ἐκπληκτικόν B.

22 κατὰ

balem de pugna minime cogitantem castra in locum commodiorem transferre velle ex transfugis intellexisset, noctu loco eo quo ille properabat praeeoccupato, Carthaginiensibus in convalle castris haud idonea versantibus, ex improvise se ostendit. at Hannibal detrectata pugna, castris ibi muniendis et puteis fodiendis per totam noctem fuit occupatus: qua aerumna fatigatos et sitientes Scipio vel invitos inire praelium coegit.

Congrediuntur inter sese, Romani instrueti et alacres, Hannibal et Carthaginienses inviti, et praeter alia etiam defectu solis integro territi, quem praeter caetera nihil sibi fausti portendere Hannibal arbitratur. elephantes igitur in prima acie collocant. Romani vero subito ingenti et terribili clamore sublato et clipeos hastas pulsantes, ira et cursu incitati, bellus impetu illo territis dissiparunt atque evertunt: quae vero vulnerabantur, suis magis incommodabant. iam ut aliquae in hostes irent, tamen Romanis spatium praebentibus per mediam aciem transcurrentes inter praetereundam et iaculis et gladiis vulnerabantur. atque ad tempus aliquod Carthaginienses resisterunt: deinde Masinissa et Laelio cum equitatu a tergo eos adorientibus fugerunt omnes, plures

καὶ ὁ Ἀντίβας μικροῦ ἂν ἀπόλοιτο. γίνονται γὰρ αὐτὸν ὁ Μασινίσσας ἐπιδικᾷ ἀκρατιῶς τῇ τοῦ ἵππου ῥέμῃ ὑπεριδούς. μεταστραφείς δ' ὁ Ἀντίβας, καὶ ἰδὼν αὐτὸν οὕτω διακόντα, ἤρξατο ἐξέλκειν καὶ τὸν δρόμον ἐπίστησι, καὶ οὕτω παρελάσαντι τὸν Μασινίσσαν κατὰ νότον γενόμενος ἴφρασε· καὶ τούτου μετ' ἀλλήλων ἐξέφυγε.

P 1 443

Σκιπίων δὲ νικήσας ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα ἤλυθη, καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν ἐκ γῆς ἅμα καὶ θαλάσσης. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πρῶτον μὲν ὡς τὴν πολιορκίαν καρτηρήσοντες ἠτοιμάζοντο, ἔπειτα ἐξαπορηθέντες πρὸς τὸν Σκιπίωνα διεκρηκεύσαντο. καὶ ὁ Σκιπίων τοὺς λόγους σαφῶς προσεδέξατο καὶ περὶ τῶν σινηθῶν διελθῆ αὐτοῖς. ἦν δὲ τὰ ὁμολογούμενα, δηήρους τε παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ τοὺς ἀχμαλώτους καὶ τοὺς αὐτομόλους δοθῆναι, καὶ πάντας μὲν τοὺς ἐλέφαντας τὰς δὲ τριήρεις πλὴν δέκα παρασχέσθηναι, καὶ τοῦ λοιποῦ μήτε ταῖς μικρὰς πλείους ἔχειν δέκα τῶν δέκα, καὶ μήτε πόλεμον πᾶρά τὴν τῶν Ῥωμαίων γνώμην πρὸς μηδένα ποιεῖσθαι, καὶ τίνα ἔτετα.

Τοιοῦτων δὲ γενομένων τῶν ὁμολογιῶν πρέσβεις οἱ Καρχηδόνιοι ἐπὶ Ῥώμην ἐστάλκασι. καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον, οὐ μέγιστοι καὶ ἡ γηροσύνη τὴν πρεσβείαν ἐτοίμως ἰδέξατο, ἀλλ' ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠμφισβήτησαν ἀλλήλοις ἐναντιούμενοι. ὁ δὲ δῆμος τὴν εἰρήνην

1 αὐτὸν om A.

4 ἐπίστησεν ἐξάφνης τοῦ δρόμου Dionis

lib. 17: Bekkeri Anecd. gr. p. 140 v. 23. 8 δὲ A, δ' αὐ PW.

10 ἐξαπορηθέντες AB, διαπορηθέντες PW. πρὸς τὸν Σκι-

πίωνα. — 17 καὶ τίνα ἔτετα Dionis excerptum Uralianum 150.

12 δὲ] τε A. — 15 ἔχει τῶν δέκα AB, τῶν δέκα ἔχει PW.

16 τούτων A. οἱ καρχηδόνιοι ἐπὶ δόμῃ AB, ἐπὶ Ῥώμῃ οἱ

Καρχηδόνιοι PW. — 21 ὁ δὲ δῆμος] Dionis fragm. Paris. 7.

cecidissent, ipso etiam Hannibale paene interfecto. nam cum fugiens Masinissam laeis habentis acerrime persequi conversus vidisset, eius impetu nonnihil declinato curaque inhibito praetervectum a tergo adortus vulneravit; itaque cum paucis evasit.

Scipio victoria potitus prope Carthaginem terra marique obsedit. Carthaginienses principio se ad tolerandam obsidionem parantes, tandem rebus desperatis caduceatores ad illum miserunt; cum quibus Scipio de pacis condicionibus egit. quae huiusmodi fuerunt: ut Carthaginienses obsides darent, captivos et transfugas omnes restituerent; elephantos omnes et triremes, decem exceptis, traderent; in posterum neque elephantos neque longas navea plures quam denas haberent, neque bellum cum quoquam nisi de sententia Romanorum susciperent. adiecta sunt et alia quaedam.

His condicionibus propositis legati Romam missi, sed parum alacriter a senatu suscepti sunt, aliis aliud consentibus et inter sese rixantibus, verum populus pacem magno consensu decrevit, acceptis condi-

δηοθημαδὴν ἐψηφίσατο. καὶ τὰς δημολογίας ἐδέξατο, καὶ ἐπέμψαν
δέκα ἄνδρας ἵνα μετὰ τοῦ Σκιπίωνος ἀπαντῆ διοικήσωσι. καὶ
αἱ συμβάσεις ἐπραχθήσαν, καὶ αἱ τριήρεις ἐδόθησαν καὶ ἐκούθη-
σαν, καὶ τῶν ἠλιγύτων οἱ μὲν πλείους εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέχθη-
σαν, τῶ Μυσινίσσῃ δὲ οἱ λοιποὶ ἐδωρήθησαν. καὶ Ῥωμαῖοί μιν
τὴν Λιβύην ἐξέλιπον, τὴν δ' Ἰταλίαν οἱ Καρχηδόνιοι.

Ὁ μὲν οὖν δεύτερος πόλεμος τῶν Καρχηδονίων ἔτι ἕκκαι- C
δεκάτῃ εἰς τοῦτο κατήγηται· κἀντεῦθεν ὁ Σκιπίων λελάμηροστο
καὶ Ἀφρικανὸς ἐπεκέκλητο (Ἀφρικὴ γὰρ ἦδη ἦ περι Καρχηδόνα
10 Λιβύῃ ἐνόμαστο), πολλοῖς δὲ καὶ ἠλευθέρωτῆς προσήγορευτο,
πολλοὺς πόλιτας κομίνας αἰχμαλώτους. καὶ ὁ μὲν μέγας ἐκ τού-
των ἤρειτο, Ἀντίβας δὲ κατηγόρητο παρὰ τοῖς οἰκείοις ὡς τὴν τε
Ῥώμην λαθεῖν δυνήθεις καὶ μὴ θελήσας, καὶ τὴν λείων τὴν ἐκ
τῆς Ἰταλίας σφετερισάμενος. οὐ μὴν καὶ ἑάλω, ἀλλὰ καὶ τὴν
15 μεγίστην τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιεράθη.

15. Εἰς ἑτέροισ δ' αὖθις πολέμοις οἱ Ῥωμαῖοι κατέστη- D
σαν, γενομένους πρὸς Φιλίππον τε τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν Ἀντίο- D
χον. μέχρι γὰρ ἡ πρὸς Καρχηδονίους ἤχησε μίχῃ, κἄν μὴ W II 98
20 τοῖς Καρχηδονίοις συνάροιο, ἢ εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατεύσατο·
ἐπεὶ δὲ τὰ κατ' ἐκείνους ἡρήμησαν, οὐκέτι ἐμῆλθον, ἀλλ'
εἰς πόλεμον αὐτῶ κατέστησαν φανερόν, πολλὰ ἐγκαλοῦντες

4 οἱ μὲν πλείους] Dionis fragm. Paris. 8. 5 δὲ AB, καὶ C,
δὲ καὶ PW. 8 εἰς ABC, εἰς PW. 11 αἰχμαλώτους] Dio-
nis fragm. Paris. 9. 20 εἰς B.

FONTEs. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
fragmenta Parisiensia 11 — 13.

cionibus, decemque legatis missis qui una cum Scipione omnia admini-
strarent, pactis firmatis triremes traditae cromataeque sunt: elephantorum
maior pars Romam missa, reliqui Masinissae donati. Africanum Romani,
Carthaginienses Italiam reliquerunt.

Hic secundi belli Punici post annos sexdecim exitus fuit. Scipio
autem magna parte gloria cognomentum Africani tulit (jam tum enim
Carthagini finitima Libya Africa vocabatur), et multis captivis civibus
receptis liberator a multis dictus, in annuo honore fuit. Hannibal
contra a suis civibus accusatus est quod Romam capere potuerit nec
volnerit, et manibus in suum periculum conversis rem publicam fraudarit.
sed absolutus est, nec multo post summum Carthaginiensium magistra-
tum adeptus.

15. Hoc bello confecto Romani aliis adversus Philippum Mace-
donem et Antiochum sunt implicati. nam Punicis adhuc certaminibus
districti Philippum, quamvis parum amicum, tamen colebant, ne Cartha-
ginenses adluteret aut Italiam invaderet: pace autem cum illis consti-

αὐτῶν. πρῶτος οὖν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτὸν πέμψαντες, ἐπει-
 μηδὲν ὧν ἐπειάταιτο ἔπρατε, τὸν πόλεμον ἐξηγήσαντο, χρό-
 μικοὶ μὲν τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβασίᾳ λαβῆ, τὸ δ' ἀληθές
 ἀγανακτοῦντες ἐφ' οἷς ἐδιδράκει, καὶ προκαταλαμβάνοντες αὐτὸν,

P I 444 ἵνα μὴ καταδοκίλωσάμινος κίβητος ἐπὶ τὴν Ἰαλλίαν στρατιώσῃ⁵
 κατὰ τὸν Πύρρον. ψηφισάμενοι δὲ τὸν πόλεμον τὰ τε ἄλλα
 παρσκευάσαντο εἶ, καὶ στρατιῶν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ Λούκιον
 Ἀπούσιον Σολεπικῆ Γάλβη δεδώκασι. καὶ ὁ Γάλβας τὸν Ἰόνιον
 κόλπον διπλασθὸν ἐπὶ πολὺ ἐδόρησε. παραλαβόντες οὖν τὴν δύ-
 ναμιν πῶσαν ὅ τε φηθεῖς στρατηγὸς καὶ Κλαύδιος Κέντων ὁ ὑπο-10
 στρατῆγος, αὐτὸς μὲν τῆς ναυτικῆς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τῶν Μακε-
 δόντων πολιορκουμένους ἐρρήσατο καὶ Χαλκίδα κατειχομένην ἐπ'
 αὐτῶν ἐπέρθησε, κὰν τοῦτο Φιλίππον ταῖς Ἀθήναις ἐπιστρατεύ-
 σαντος ἐπαελθὼν τότε αὐτὸν ἀπεώσατο καὶ μετὰ τοῦτο αὐδῆς
 B προσβαλόντα ἀπειρῶσατο, Ἀπούσιος δ' ἐς τὴν Μακεδονίαν, 13
 ἀσχόλον περὶ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Φιλίππου ὄντος, ἐμβάλων τὴν τε
 γῆν ἐληΐετο καὶ ἡροῖρια καὶ πόλεις ἐχυρῶσατο. Φίλιππος δὲ
 διὰ ταῦτα ἐν ἀμυγνήμῃ γενόμενος τέως μὲν ἄνω καὶ κάτω περιέρθει
 ἄλλοτε ἄλλοις ἀμύνων, ὅς δὲ ὁ Ἀπούσιος τῇ χόρᾳ αὐτοῦ ἰσχυ-
 ρῶς ἐπέκειτο καὶ οἱ Λάρδανοι τὴν πρόσσορον σφίσι Μακεδονίαν 20
 ἐκακοῦρον (οἰκοῦσι δ' οὗτοι ἐπὲρ τε Ἑλλερῶν καὶ ἐπὲρ Μακε-
 δόνων), Ἑλλερῶι τέ τινας καὶ Ἀμύνανδρος Ἀθαμανίας Θεσσαλικῶ

7 παρσκευάσαντο A. ἐπὶ τῇ ναυτικῇ A. 9 διαβαλὼν F.
 Ηρασιος. 10 καὶ ὁ κλαύδιος A. 16 περὶ] τέ A. 22 Θε-
 σαλικῶ γενέως ἀθαμανίας βασιλεὺς C. Θεσσαλικῶ B.

tuta, nihil cunctati bellum aperte cum eo gesserunt. cum enim per le-
 gatos multa questi nihil eorum quae postularant impetrasset, bellum
 decreverunt, eam causam praetextentes quod Graeciam invasisset, sed
 revera ob priores iniurias illi infensi, et antevertere coplentes, no Grae-
 cis subactis, Pyrrhi exemplo bellum in Italiam transferret. bello de-
 creto cum alia rite praepsrarunt, tum L. Apustiom classi praefectum
 Sulpicio Galbae adiunxerunt. qui cum sinu Ionio occupato diu aegrotat-
 ret, praefectos ille et Claudius Cento legatus, omnibus copiis acceptis,
 hic quidem Athenas a Macedonibus obsessas classe liberavit, et Chalci-
 dem, quam iidem tenebant, vastavit, et Philippum, qui Athenas interim
 invaserat, regressus iterum atque iterum depulit: Apustius autem, Phi-
 lippo in Graecia occupato, impressione in Macedoniam facta agros vasta-
 vit et castella atque oppida subegit. qua de causa Philippus animo
 aestuans sursum deorsom aliquoamdiu cursitavit, alias aliis opem ferens:
 Apustio autem regionem graviter orgente et Dardanis finitimam sibi
 Macedoniam vexantibus (habitant autem supra Illyrios et Macedonas),
 cum Illyrii quoque atque Amynander Athamniae Thessalicae gentis re-

γένους βουσιλεύς ὢν, σύμμαχοι πρότερον ὄντις αὐτοῦ, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετέστεισαν, ἐκ τούτου καὶ τὰ τῶν Αἰτωλῶν ὑπόπτευσέ καὶ περὶ τοῖς οἰκοῖς ἴδουσε καὶ ἐκίτ' μετὰ τοῦ πλείονος στρατεύμα- C
τος ἔσπευσε. γιγνὸς δὲ τὴν πρόσσodon αὐτοῦ ὁ Ἀπούστιος ἀνε-
χωρήσεν· ἤδη γὰρ καὶ χιμῶν ἦν.

Ῥαῖσας δ' ἐκ τῆς νόσου ὁ Γάλβος πλείω παρεσκευάσατο
δέναιεν καὶ ἅμα ἔυρι εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠπέμπετο. ἐπεὶ δ'
ἐλλησίασαν ἀλλήλοις, ἀντιστρατοπεδεύσαντο, καὶ ἀκροβολισμοῖς
ἐχθρόντι τῶν ἰππίων καὶ τῶν ψιλῶν. μεταστάντων δὲ τῶν Ῥω-
10 μαιῶν ἐς τι χωρίον ὅθεν ῥῆον ἦν αὐτοῖς ἐπισπίσασθαι, τομήσας
ὁ Φίλιππος ὡς θόβουμένους αὐτὸν μεταστῆναι, ἐπῆλθεν αὐτοῖς
ποιουμένους ἀσπῆγας ἀπροσδόκητος καὶ τικας διαφθεῖρι. καὶ ὁ
Γάλβος τούτῳ ἀσθόμενος ἐμεξέδραμεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ
προσπέσων αὐτῷ πολλῶ πλείους ἀνταπέκτεινεν. ὁ δὲ γε Φίλιππος
15 ἠγρηθείς καὶ τραυθεὶς ἐπὶ τῆς ἀπανόστη, αὐ μόντοι αὐτὸν ὁ D
Γάλβος ἐπιδίωξεν, ἀλλ' εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκομισθῆ. καὶ
ὁ Ἀπούστιος δὲ μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ Ἀτιάδου περιελθὼν
νήσους σιγῆς ἐχειρώσατο.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τις Ἀμίλκας Κυρρηθῶνιος,
20 τῷ Μαγῶνι συστρατεύσας ἐν Ἰταλίᾳ κακῆ ἰουμείας, τῶς μὲν
ἦσαν ἦγεν, ὡς δ' ὁ Μακεδονικὸς πόλεμος ἐνήσθη, τοὺς τε
Γαλάτας τῶν Ῥωμαίων ἀπέστεισε καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ Αἴγυος

8 καὶ ἀκροβολισμοῖς — 18 ἐχειρώσατο Dionis fragm. Paris. 11. 12.
16 ἐπιδίωξεν A Dio, ἰδίως PW. 17 ὁ add A Dio. 19 τις
Ἀμίλκας — p. 248 v. 3 τοῖς ἄλλοις δὲ Dionis fragm. Paris. 13.
21 ἦγεν] εἶχεν Dio.

gulus, dudum eius foederati, ad Romanos defecissent, etiam Aetolos
suspectos habens et rebus suis metuens cum maiori copiarum parte in summi
regnum properavit. cuius adventū cognito Apustius bleime instante,
recessit.

Galba ex morbo recreatus, pluribus copiis comparatis, sub veris
initia in Macedonia properavit. cumque castra in propinquo haberent,
iōnia certamina inter equites et velites facta sunt. Romanis autem in
locum quendam digressis unde comitatus facilius suppeteret, Philippus
eos sui metu fugisse ratus ex improvise praedatores aliquos occidit.
quo Galba animadvertito, e castris eruptione facta longe plures inter-
fecit: Philippum vero victum et saucium noctu recedentem non est per-
secutus, sed Apolloniam rediit. Apustius interim cum Rhodiis et Attalo
mare peragrans complures insulas subiebat.

Sub idem tempus Carthaginiensis quidam Hamilcar, Magonis in
Italia commilito, qui ad tempus quietus ibi remanserat, exorto Macedo-
nico bello Gallos ad defectiōem impulit; cum iisque Ligures bello ador-

στρατεύσας τινὰς κάκεινων προσποιήσατο. Λουκίω δὲ Φουρήω στρατηγούντι πολεμηθέντες ἤτιθέσθαι καὶ περὶ σπονδῶν ἐπηρεβέυσαντο. καὶ οἱ μὲν Ἀγνίτις ἔτυχον αὐτῶν, τοῖς ἄλλοις δὲ οὐκ ἰδό-

P I 445 θησαν, ἀλλ' ἀντιστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς Ἀδρέϊλιος ὁ ἕπατος, φρονήσας τῆς νίκης τῷ στρατηγῷ. 5

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτι πρὸς τοῦ Ἀμιλκον καὶ τῶν Γαλατῶν συνήχθη πολλά καὶ δεινά. Γναῖόν τε γὰρ Βαίβιον στρατηγὸν ἐνίκησαν, καὶ τὴν συμμαχίδα τῶν Ῥωμαίων κατέτρεχον, καὶ Πλα-

W II 99 κεντίαν ἐπολιόρουσι καὶ ἰδόντες κατέσκηψαν.

16. Ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Μακεδονίᾳ Πούπλιος Οὐέλ-10
λιος ὁ ἕπατος ἀντικάθητο τῷ Φιλίππῳ, τὰ τῆς Ἠπείρου προκου-
ταλαβόντι σιναί, δι' ὧν εἰς τὴν Μακεδονίαν εἰσὴν εἰσβολαί. μετὰ
δὲ τὴν χερσὶνα Τίτος Φλαμίνιος ἕπατος, τοῦ Φιλίππου πᾶν τὸ
B μετὰξὺ τῶν ὁρῶν διατιχίσαντος καὶ ὄντος δυσπολεμητοῦ, διὰ
τινος ἐκπειρήθηε σινηῆς ἀτραποῦ μετ' ὀλίγων τὸ περιπέχισμα. 15
καὶ γαρεῖς ἐξ ὑπερδείκτον αἰγνίδιον ἐφόβησε τὸν Φίλιππον, νομί-
σαντα πᾶν τὸ τοῦ Τίτου στρατεύμα εἶσω τῶν σινηῶν παρελθεῖν·
δοθῆναι καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπῆρεν ἐκθύς. ὁ δ' ἕπατος ἐκεί-
νον μὲν οὐκ ἐδίωξε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἠπείρῳ πόλεις προσποιήσατο.
καὶ ἐς Θεσσαλίαν ἐλθὼν πολλὰ παρσιπάσατο τοῦ Φιλίππου, καὶ 20

1 φρονήσας, ut solent, ABC cum Dionis codice Paris. 6 ἀμίλκῃ A.
7 γὰρ om A. Βαίβιον] ita Regii duo, Colberteus Βαίβιον
Duciancia. βίβιον B. 10 οὐαλιος B, οὐάλιος A Regii duo
et Colbert., Οὐάλιος PW. 13 Φλαμίνιος] T. Quinctius Fla-
minius. 17 παρελθόν A.

FOXTES. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerptum Ursinianum 157.

tus, eorum etiam nonnullos sibi adiunxit, sed a L. Furio praetore acie victi legatos de pace miserunt, ea Liguribus data est; caeteri nihil impetrarunt: nam Aurelius consul, praetori victoriam invidens, eos vicissim bello est adortus.

Sequenti anno Hamilcar et Galli multas clades Romanis intulerunt, nam et Cn. Baebium praetorem superarunt, et socias civitates incursum, et Placentiam expugnatam everterunt.

16. In Graecia et Macedonia P. Villius consul contra Philippum in prociactu erat, qui Epiri angustias occuparat, per quas in Macedoniam patebat aditus, hieme elapsa T. Flaminius consul, cum Philippus ob omne illud spatium quod inter montes interiacet muro obseptum oppugnata difficilis esset, cum paucis per angustum callem munitionem circumiit, et ex superiore loco subito conspectus terrorem incussit Philippo, omnes eius exercitum angustias superasse opinanti, ut statim in Macedoniam recederet, consul vero illum non persecutus, Epiri urbibus est potitus; atque inde in Thessaliam transgressus, multis a Philippo alienatis in

εις τὴν Φωκίδα τὴν Βοιωτίαν τε ἀνεχώρησι. καὶ ὁ μὲν Ἑλλά-
 τειαν ἐπολιόρκει, Λοίκιος δὲ Φλαμίνιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ
 τοῦ Ἀττάλου καὶ τῶν Ῥοδίων τὰς νήσους ἐχειροῦτο. καὶ τέλος C
 Κέγχρειον ἐλόντες, καὶ πυθόμενοι πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς
 5 ἐπὶ συνμαχίᾳ πεπλεγθαι, ἀπίστειλαν καὶ ἀείοι· καὶ Ἀθηναῖοι
 συνεπρεσβεύσαντο. καὶ πρότερον μὲν ἐμειροθῆσάν αἱ γνώμη
 τῶν Ἀχαιῶν, τῶν μὲν τῷ Φιλίππῳ τὴν σκευμαχίαν ψηφισομένῳν,
 τῶν δὲ τοῖς Ῥωμαίοις, ὑπὲρ δ' οὖν ποτὶ τὴν βοήθειαν αὐτοῖς ἐψη-
 10 γήσαντο. καὶ ἐπὶ τὴν Κορίνθον συνιστράτευσαν, καὶ τοῦ μὲν

Ἔλια δέσπας ὁ Φίλιππος μὴ πολλὰ πόλεις ἕλωσιν, ὑπὲρ
 εἰρήνης πρὸς τὸν ἕπατον ἐπικηρυκίευστο. καὶ ὃς ἰδέσαστο τοὺς
 λόγους αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον αὐτοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι, ἐπράξθη δ' D
 οὐδὲν ἢ ὅτι πρὸς τοὺς εἰς Ῥώμην πέμψαι τῷ Φιλίππῳ ἐπειράθη.
 15 καὶ οὐδὲ ἐκεῖ τι ἐγένετο· τῶν γὰρ Ἑλλήνων ἀποστῆναι αὐτὸν
 ἀξιούτων τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Χαλκίδος τῆς τε Ἀθημητιάδος
 τῆς Θεσσαλικῆς, οὐδὲν περὶ τούτων οἱ τοῦ Φιλίππου πρὸς τοὺς
 ἐντετάλασθαι ἔμασαν, καὶ ἀπρακτοὶ ἀπὸ ἀλλήλαςσαν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τῷ Φλαμίνῳ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔγμο-
 20 νίαν καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν ψηφισάμενοι ἔτος, αὐτῷ ἀνέθετο καὶ τὰ
 κατὰ Φίλιππον. ὁ δὲ, ὅτι κατὰ χώραν ἐμείλλει μένειν, πρὸς πόλεμον
 ἤτοιμάζετο, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ Νάβις ὁ Λακεδαιμονίων τύραν- P I 446

I Ἑλλάτιαν A. 4 post πρὸς τοὺς PW add. παρὰ Φιλίππου, om
 ABC. 5 συνμαχίᾳ A. 10 ἐπ' ἐμειροθῆσάν BC. 12 ὃς]
 ὁ μὲν A. 14 ἐς C. 16 τῆς τε κορίνθου BC. 17 τοῦ-
 του A. 20 ἐς B. 22 ὁ τῶν λακεδαιμονίων A.

Phocidem et Boeotiam se contulit. ubi dum Elatiam obsidet, L. Fla-
 minius frater eius cum Attalo et Rhodiis insulas subigunt. denique
 Cenchreis etiam potiti, cum audissent societatem Achaeorum [a Philippo]
 petitam esse, legatos et ipsi una cum Atheniensibus ad illos miserunt.
 initio divisae fuerunt Achaeorum sententiae, aliis Philippo aliis Romanis
 auxilia decernentibus: sed tandem societatem cum Romanis inierunt.
 cum quibus Corinthum oppugnantes, parte muri deiecta, crebris eruptio-
 nibus fatigati recesserunt.

Deinde veritus Philippus ne multae urbes caperentur, caduceatores
 ad consulem de pace misit. qui cum eius postulatis annuisset, et ipsi
 et socii convenerunt: sed nihil actum est aliud, nisi quod Philippo lega-
 tos Romam mittere est concessum. ac ne ibi quidem quicquam impetra-
 tum: nam Graeci postulantes ut Corintho Chalcide et Thessalica De-
 metriade cederet, Philippi legati nihil de iis urbibus in mandatis se ha-
 bere affirmantes rebus infectis discesserunt.

Romani vero Graeciae provinciam et bellum Philippi Flaminio in
 sequentem etiam annum prorogarunt. qui cum ibi mansurus esset, ad
 bellum se paravit: eoque magis, quod Nabis Lacedaemoniorum tyrannus,

νος ἐσπεύσασθαι οἱ, καίτοι φίλος ὦν τοῦ Φιλίππου καὶ τὸ Ἄργος λαβὼν παρ' αὐτοῦ, ἀδυνατῶν γὰρ ὁ Μακεδὼν πολλὰ δέπειν ἡμῶν, καὶ δέισαι μὴ τοῖς Ῥωμαίοις ἢ πόλις ληφθῆ, τῷ Νάβιδι αὐτῆν, ἢ' αὐθις ἀποδοίη, παρακατέθιτο.

Ἀθίον δὲ Πείον τοῦ ὑπάτου στρατιώσαντος ἐπὶ τοὺς Γαλάτας, πολλοὶ ἀπ' ἀριστέρων ἀπώλλυντο προσμιγνύμενοι ἀλλήλοισι, καίριον δὲ τι ἐπράχθη οὐδέν. οἱ δ' ὄμηροι τῶν Καρχηδονίων οἱ τε δοῦλοι οἱ μετ' αὐτῶν καὶ οἱ τισι πεπραμένοι ἀχμύλιστοι, κατασχέειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἔλαστοι τὰς διαιρηθῆσαι ἐποῦντο τολμήσαντες, καὶ πολλοὺς τῶν ἐπιχωρῶν φοβησάντας, καθρόθησαν ἐπὶ Κορηλίῳ Λιντοῦλον στρατηγῶσ προὶ μίξον τι ἐξεργάσασθαι. οἱ μὲντοι Γαλάται ἐτυχίαις τι ἐπαυθόμενος καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐν παρεργῶσ σῆσι πολιμοῦντας ἀσθόμενοι παρεσκινέσαντο ὡς καὶ ἐπὶ τῆν Ῥώμην ἰλάσαντες. δεισαντὶς ὁν οἱ Ῥωμαῖοι ἄμην τοὺς ὑπάτους Κορηλίῳ Κέθηρον καὶ Μινούκιον Ρούθῳ ἐπὶ τοὺς Γαλάτας ἐπεψυν' οἱ διαιρηθέντες ἄλλος ἄλλην ἐπέρθον χώραν. πρὸς ὁν τοὺς ὑπάτους καὶ οἱ πολέμοιοι διεθροῦσαν, καὶ οἱ μὲν τῷ Κεθῆρῳ μετὰ τοῦ Ἀτάλλῳ συμβαλόντες ἠτιθέθησαν, οἱ λοιποὶ δὲ τοῦτο γνόντες ἀπειδιλάσαν καὶ οὐκ ἐτι τῷ Ρούθῳ συνέβαλον, ἀλλ' ἀδιῶς ἐκίνοσ τὴν χώραν κατέτριχε. 20
W II 100 καὶ οἱ μὲν τῷ Κεθῆρῳ πολιμήσαντες ἀποθῶς ἐποῖσαντο, οἱ δ' ἄλλοιο ἐν τοῖς ὅλοιοις ἐτι ἐτιγγανον.

Τῷτε δὲ καὶ ὁ Φλαμίνιος μετὰ τοῦ Ἀτάλλῳ τὴν Βοιωτίαν

4 ἢ' om A.

6 ἀπώλλυντο A, ἀπώλλυντο PW.

8 περω-

μένοι A.

13 πολιμοῦντες A.

17 ὁν om A.

quamquam Philippi ob Argos ab eo acceptum amicus, pacem cum ipso fecerat. nam quia Macedo multa simul curare non poterat, eam urbem, veritus ne a Romanis caperetur, Nabidis fidei depositi instar commisit.

Aelio Paeto consule bellum cum Gallis gerente, etsi multi utrinque in conflictibus ceciderunt, nihil tamen memorabile gestum est. obsides Carthaginensium eorumque servi et captivi venundati urbes in quibus quique debebant occupare aut, multis civibus interfectis, a Cornelio Lentulo praetore sunt oppressi prorsquam gravius aliquid committeretur. at Galli successibus elati cum Romanos obiter secum bellare animadverterent, ita se parabant quasi ipsam urbem oppugnaturi. quo conatu Romani territi utrumque consulem, Cornelium Cethegum et Minucium Rufum, contra Gallos miserunt: qui inter se divisi alius aliam regionem vastavit. ut consules, ita etiam hostes divisi, qui cum Hamilcare fuerunt, victi a Cethego pacem impetrarunt: reliqui ea clade territi cum Rufo agros impune vastante non sunt congressi, nec tamen ab armis recesserunt.

Tunc etiam Flaminius cum Attalo totam Boeotiam subegit. et

ἄπασαν ἐπιγράγειτο. καὶ ὁ μὲν Ἄτταλος ἐν τῷ δημογραφεῖν αὐτοῖς ἐπὶ γήρως ἀπέψαξεν, ὃ δὲ γε Φλαμίνιος ἐς τὴν Θεσσαλίαν ἐλθὼν τῷ Φιλίππῳ προσέμιξε. καὶ ἵππομαχίαν ἐποιήσαντο· τὸ γὰρ χωρὶον οὐκ ἐπιτήδειον πρὸς μίῳ μάλιστα ἦν· διὸ καὶ ἄριστω ἀπατίσθησαν, καὶ πρὸς τινα λόγον γεγόμενοι, οὗ τὴν ἀχρονυχίαν Κυνὸς κεφαλὴν ἐνομάζουσιν, οἱ μὲν ἔνθεν οἱ δ' ἐκείθεν τῆλ-
 5 σάντο. καὶ μαχισάμενοι τοῖς στρατεύμασιν ἄπασιν ἰσοπαλεῖς ἄν ἀπελλάγησαν, εἰ μὴ οἱ Αἰτωλοὶ ἐπικρατεστέροις τοὺς Ῥωμαίους ἐποίησαν. ἤτηθεῖς οὖν ὁ Φίλιππος καὶ γενῶν, εἰτα μωθὼν τὴν
 10 τε Λάρισσαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν πόλεις τὰ τοῦ νικήσαντος ἤρη-
 μένους, ἐπεκρηκτέυσαι τῷ Φλαμίνῳ. καὶ ὅς ἐσπέσασατο, χροή-
 ματὰ τε τοῦ Φιλίππου δόντος καὶ ὁμήρους ἄλλους τε καὶ τὸν οὐ-
 κεῖον υἱὸν Δημήτριον, καὶ πρέσβεις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς τὴν
 Ῥώμην ἐπέμψαντος.
 15 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, καὶ Ἀνδρροσθένης ἐνικήθη ἐπὶ
 τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν Κόρινθον ἀπέβυλε. καὶ ὁ Φλαμίνιος ὁ
 Λούκιος ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ ὦν, ἐπεὶ μὴ ἐπιθεῖε τοῖς Ἀχαρῶνας
 μὴ συμμαχεῖν τῷ Φιλίππῳ, τὴν τε Λευκάδα πολιορκίᾳ εἴλε κάκει-
 20 στήσασατο. P I 447

Οὗτω μὲν οὖν ὁ Μακεδονικὸς ἐλλέλυτο πόλεμος, καὶ οἱ ἐν
 τῇ Ῥώμῃ τῷ Φιλίππῳ ἐτοιμότηα συνηλλάγησαν ἐπὶ τῷ τὸν

1 αὐτοῦς B. 9 ἤτηθεῖς οὖν — 11 ἐσπέσασατο Dionis excerptum
 Ursinianum 157. 10 λάρισσαν AB ut infra, Λάρισσαν PW.
 αὐτάς C. 13 τὴν add AB. 21 οὖν add A. 22 ἐπὶ
 τῷ — p. 252 v. 1 ἐλέφαντας om A.

Attalus enim contionem ad Boeotos habet, prae senio efflavit animam. at Flaminius in Thessaliam profectus equestri praelio cum Philippo decertavit: neque enim locus maiori pugnae fuit idoneus. quare ambo in tumultum quendam, cuius cacumen Cynoscephale a canini capitis similitudine dicitur, accesserunt, diverseque castris positus, inter se totis exercitibus congressi aequo Marte discessissent, nisi Aetolorum auxilia victoriam Romanis peperissent. Philippus victus et profugatus cum Larissam et circumiacentes civitates in victoris partes concessisse audisset, caduceatoribus missis pecuniaque, et praeter alios filio Demetrio obside dato, inducias a Flaminiio impetravit et legatos Roman pro pace misit.

Dum haec geruntur, etiam Androsthenes ab Achaeis victus Corinthum amisit. Lucius Flaminius classis praefectus cum Acaruanes a Philippi societate abstrahere non posset, Leucadem obsidione cepit; eosque, ubi Philippi cladem audire, facilius subegit.

Sic Macedonicum bellum est solutum, et Romani pacem cum Philippo minime gravatim fecerunt, his condicionibus: ut captivos et trans-

αἰχμαλώτους καὶ τοὺς αὐτομόλους ἀποδοῦναι καὶ τοὺς ἐλέφαντας
 τὰς τε τριήρεις πλὴν πέντε καὶ τῆς στρατηγίδος αὐτῆς οὐσης ἐκ-
 καιδεκῆρους, καὶ χρήματα τὰ μὲν αὐτίκα δοῦναι τὰ δὲ καὶ ἐν
 τάξει ἴσιν, καὶ μόνης τῆς Μακεδονίας βασιλείειν, μὴ πλείους
 τ' ἔχειν στρατιώτας τῶν πεντακισχιλίων, μήτε πόλεμον ἔξω τῆς
 B ἐαυτοῦ χώρας ποιῆσθαι τῶν. τὰς γὰρ ἄλλας πόλεις τὰς τε ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ τὰς πρὶν δουλευούσας αὐτῷ ἐλευθέρως
 ἀφῆκαν.

Οἱ δ' ἔπαυτο τοῖς Γαλάταις αὐθις οὐκ ἀταλαιπώρως ἐπο-
 λέμησαν, ὅμως μέντοι καὶ τοὺτους ἐπέταξαν. 10

17. Πόρκιος δὲ Κάτων ἔπαυτο κίρθητις τὴν Ἰβηρίαν μι-
 κροῦ πᾶσαν ἀλλοτριωθεῖσαν ἀνεκίησατο, ἀνῆρ ἀρετῇ πάση τοὺς
 τότε νικῶν. νόμον δὲ τεθέντος μετὰ τὴν ἐν Κάνναις τοῖς Ῥω-
 μαίοις συμβῶσαν ἤτιαν, μήτε χρυσοφορεῖν τὰς γυναῖκας μήτε δι-
 φροφορεῖσθαι μήθ' ὅλως ἐσθῆτι κατασείκτω κειροῦσθαι, ὁ δῆμος, 15
 C εἰ χρὴ καταλύσαι τὸν νόμον, βουλὴν ἐποιεῖτο. καὶ περὶ τούτου
 ὁ Κάτων ἐδημηγόρησε, δεῖν κατασκεινάζων τὸν νόμον κρατεῖν,
 καὶ τέλος ταῦτα ἐλήγαγε. "κοσμεῖσθωσαν οὖν αἱ γυναῖκες μὴ
 χρυσῷ μηδὲ λίθοις ἢ τισιν ἀνθηροῖς καὶ ἀμοργήτοις ἐσθήμασιν,
 ἀλλὰ σωφροσύνῃ γιγανδρία φιλοτικῆ πειθοῦ μετριότητι, τοῖς 20
 νόμοις τοῖς κειμένοις, τοῖς ὅλοις τοῖς ἡμετέροις, ταῖς νίκαις, τοῖς

1 αὐτομόλους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους B. 3 τὰ prius add AB.
 7 καὶ] καὶ ἐν A. 9 τοὺς γαλάτας A. 14 μήτε prius AB,
 μὴ PW. 15 κειροῦσθαι A. 18 μὴ BC, μὴ τε PW. μὴ
 χρυσῷ om A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

fugas omnes restitueret; ut elephantos et triremes, praeter quinque et
 praetoriam quae sedecim remorum erat, et pecuniam partim praesentem
 partim certis pensionibus daret; ut soli Macedoniae imperaret, neque
 milites ultra quinque milia aleret, neque ulli extra regnum suum bellum
 faceret. nam caeteras urbes tam Asiaticas quam Europaeas, quae prius
 ei serviorant, liberas dimiserunt.

Consules denuo Gallos, sed non citra laborem et aerumnam,
 subegerunt.

17. Porcius Cato consul designatus Hispaniam paene totam alie-
 natam recuperavit, vir illis temporibus omnibus virtutibus praestantissimus.
 cum autem post Cannensem cladem lex esset lata ne mulieres
 aurum gestarent neve vehiculis aut varin veste uterentur, et populus
 utrum ea abroganda esset nec ne delibaret. Cato pro contione eam
 retinendam esse suavit, cum hac conclusione "ornentur igitur mulieres,
 non auro, non gommis, non acu pictis aut bysinnis vestibus, sed mo-
 destia, maritorum observantia, laborum amore, obedientia, moderatione,

τροπαλοῖς." Λούκιος δὲ Οὐαλλέριος δῆμαρχος ἀντιλέγων τῷ Κά-
 τωνα διελέχθη, ἀποδοθῆναι συμβουλεύων ταῖς γυναῖξι τὸν κόσμον
 τὸν πάτριον. καὶ πολλὰ περὶ τούτου πρὸς τὸν δῆμον εἰπὼν, εἶτα
 πρὸς τὸν Κάτωνα τὸν λόγον ἀπέτεινε καὶ ἔφη. "σὺ δ' ὦ Κάτων, D
 5 εἰ ἄχθη τῷ κόσμῳ τῶν γυναικῶν καὶ βούλει φιλόσοφόν τι ποιῆσαι
 καὶ μεγαλοπρεπές, ἀπόκιρὸν αὐτὰς περιτρόχαλα, καὶ χιτωνίσκοις
 καὶ ἐξωμίδας ἐνδύσον, καὶ νῆ Αἶα σὺ γὰρ καὶ ὄπλισον ἐφ' ἵππους
 τε ἀναβίβασον, καὶ εἰ δοκεῖ σοι καὶ εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἀνάγει
 ὅπως τε καὶ τῶν ἐκκλησιῶν κοινωνῶσι ἡμῖν, καὶ δεῦρο αὐτὰς
 10 εἰσφερώμεθα." καὶ ὁ μὲν Οὐαλλέριος ταῦτα ἐπισκώπτων εἶπεν, W Π 101
 ἀκούσασθαι δὲ αἱ γυναῖκες (ἐγγὺς γὰρ τῆς ἀγορᾶς πολλοὶ Διέτριβον
 πολυπρηγόμοιοῦσαι τὸ γενησόμενον) εἰσεπήδησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 καταβῶσθαι τοῦ νόμου, καὶ οὕτω σπουδῆ ἰσθέντος αὐτοῦ ἀνεδί-
 σαστο εὐθὺς ἔκει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κόσμον τινα καὶ ἔξηλθον χο-
 15 ρεύουσαι.

Ὁ δὲ Κάτων ἀποπλεύσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἀφίκετο, καὶ μα- P I 448
 θῶν πάντα τοὺς μέχρι τοῦ Ἰβηρῶς οἰκοῦντας συνιστράφθαι ἵνα
 καθ' ἑν αὐτῷ πολεμήσῃσι, συγκροτήσῃσι τὸ στράτευμα προσέβαλε
 σφίσι, καὶ ἔτιπας αὐτοὺς ἠνάγκασε προσχωρεῖν οἱ, φοβηθέν-
 20 τας ἵνα μὴ καὶ τὰς πόλεις αὐτοβοῖ ἀποβάλλωσι. καὶ τότε μὲν
 δεινὸν οὐδὲν αὐτοῖς ἐβράσατο, ὑστερὸν δὲ ὑπὸ τιῶν γέτο-
 μινων τὰ τε ὅλα πάντα ἀφίκετο καὶ τὰ τήχη σφῶν δι' αὐτῶν

1 Οὐαλλέριος C, Οὐαλλέριος PW. 2 κόσμος] νόμος A. 9 καὶ
 ἐν τῶν B. 14 ἐκεῖ εὐθὺς A. 16 τῆν add A. 17 οἰ-
 κόντας om C. 20 πόλεις] ἄλλας A. 21 οὐδὲν δεινὸν
 αὐτοῖς B, δεινὸν αὐτοῖς οὐδὲν A.

legibus civitatis, armis nostris, victoriis, triumphis." sed L. Valerius
 tribunus plebis, Catoni adversatus, auctor fuit ut mulieribus patrum orna-
 menta redderentur. qua de re cum ad populum multa verba fecisset,
 oratione ad Catonem conversa "tu, Cato" inquit, "si ornamenta mulie-
 rum iniquo animo pateris, et aliquid magnificum et philosopho dignum
 praestare cupis, in orbem eas radito, tunicis et palliis induito, atque
 otium, si diis placet, armato et equis impositas in Hispaniam ducite,
 atque adeo hic adducito ut et contionibus nostris intersint. age, arces-
 samus eas huc." cum haec diceria Valerii mulieres audivissent (multae
 enim eventus expectatione suspensae iuxta forum versabantur) in con-
 tionem irruerunt, contra legem vociferantes. qua citra cunctationem
 soluta, statim ibi ornamenti quibusdam sumptis cum tripudiis abierunt.

Cato in Hispaniam profectus cum omnes usque ad Iberum cons-
 pirasse atque in unum convenisse didicisset, ut semel universi cum eo
 pugnarent, praello victos ad deditionem compulit, metuentes ne eodem
 terrore etiam urbes amitterent. ac tum quidem eis pepercit: post autem,
 cum quidam suspicionem de se praebuissent, omnibus arma ademit, et
 ipsos cives sua moenia evertere coegit. litteris enim in omnia loca

τῶν ἐπιχωρίων κατέσκαψε. γράμματα γὰρ ἐκασταχθεὶ διαπέμφας, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἕπασιν αὐτὰ ἀποδοθῆναι κελεύσας, προσέταξε τοὺς περιβόλους ἀνθυμιρὸν καθελεῖν, θάνατον ἀπειλήσας **B** τοῖς ἀπειθήσασιν. ἂ ἀναγνόντες οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντες, καὶ νομίσαντες ἕκαστοι μόνους αὐτοῖς γεγράφθαι, καὶ μηδὲ καιρὸν λαβόντες βουλῆς, κατέβαλον πάντες τὰ τεύχη.

Ὁ δὲ Κάτων δίδωμι τὸν Ἰβηρα, καὶ τοῖς Καλιβηρσι συμμαχοῦσι τοῖς πολέμοις αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος συμβουλευεῖν μὴ θαρσῆσας, μετεχωρίσατο θανασιῶς αὐτούς, ποτὲ μὲν μεταπίθων πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι δόσει μισθου, ποτὲ δὲ παραινεῖν **10** σφίσι ἐπανελεῖν οἴκαδε, ἔστι δ' ὅτε καὶ μάχην αὐτοῖς ἐς ἡμέραν ἐπαγγέλλων ῥητήν. ἐκ γὰρ τούτου ἐστουσίασιν πρὸς ἀλλήλους, καὶ φοβηθέντες οὐκέτι αὐτῷ πολέμησαι ἐτόλμησαν.

18. Τότε δὲ καὶ Φλαμίνιος ἐπὶ τὸ Ἄργος ἐστράτευσε. τὸν **C** γὰρ Νάβιν οὕτε σφίσι πιστὸν καὶ τοῖς Ἑλλήσι φοβερὸν ὄρωντες **15** οἱ Ῥωμαῖοι πολέμῳ ἐποίησαντο. προσγενομένων δὲ συμμαχῶν ἐκ τοῦ Φιλίππου αὐτῷ, ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἦλυσεν ὁ Φλαμίνιος, καὶ ἀπάνως τὰ Ταῦγετὰ τε ὑπερέβη καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσῆλθε μηδεὸς ἐναντιωμένου. ὁ γὰρ Νάβις, τοὺς τε Ῥωμαίους δέσας καὶ τοὺς ἐπιχωρίους ἰποπιεύσας, οὐκ ἐκινήθη ὥστε προαπαντῆ- **20** σαι τῷ Φλαμίνιῳ· πλησιάσαντι δὲ ἐπεξέδραμε, καταφρονήσας διὰ τε τὸν κάματον τὸν ἐκ τῆς πορείας καὶ ὅτι περὶ τὴν στρατο-

8 τὸ add A. 10 δόσει om A. 13 ἐτόλμησαν] ἔσχον C.
16 δὲ] δὲ καὶ A. 20 προσῆλθε B. 21 ἐπεξέδραμε B.

Fontes. Cap. 18. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

missis eodemque die redditis, omnia moenia eodem die dirui inquit, contumacibus mortem comminatus. quibus magistratus lectis, singuli putantes sibi solis ita scriptum esse, ne spatio quidem ad deliberandum sumpto munitiones omnes deiecerunt.

Iberum transgressus, cum Celtiberis hostium sociis ob multitudinem congregari non ausus, mirabiliter homines tractavit, alias maiora stipendia pollicendo ut ad se transirent, alias monendo ut domum redirent, alias etiam certum pugnae diem designando. ita factum ut inter se dissentientes cum eo pugnare ausi non fuerint.

18. Tum Flaminius Argos oppugnavit. Romani enim Nabidem, neque sibi fidem et Graecis formidabilem, hostem iudicabant. sed cum ei auxilia a Philippo missa essent, Flaminius Spartam oppugnaturus, Taygeto monte citra laborem superato, ad ipsam usque urbem adversante nemine pervenit. Nabis enim, et Romanos metuens et civibus diffidens, se loco non moverat ut illi maturo occurreret, sed cum iam praec foribus adesset eruptionem fecit, eo tum ob laborem itineris tum propter castrametationis occupationem contempto, ac nonnullis turbavit.

πίθεισιν ἀπησχόλητο, καὶ τινὰς συνιτάραξε. τῇ δ' ἰσπερὶα ἐπέζηθε τοῖς προσβάλλουσι, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν οὐκέτι ἐπέζηθε. καταλιπὼν οὖν μέρος τοῦ στρατοῦ ἔκει' ὁ Φλαμίνιος, D
 ὁπῶς μινδομοῦ κινήθη, τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τὴν χώραν ἐτρέπειο·
 6 κάκεινός τε καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ οἱ Ῥόδιοι καὶ ὁ τοῦ Ἀιτά-
 λων παῖς Εὐμένης ἐπρόθον αὐτήν. ἀπογνοὺς οὖν διὰ ταῦτα ὁ
 Νάβις κήρυκα τῷ Φλαμινίῳ ὑπὲρ εἰρήνης ἀπέστειλε. καὶ ὅς τοὺς
 μὲν λόγους αὐτοῦ προσήκατο, οὐκ αὐτίκα δὲ κατελύσατο. τὰς
 γὰρ ὁμολογίας, ὡς ἀπῆταιτο ὁ Νάβις ποιήσασθαι, οὐτ' ἀπαγο-
 10 ριῖσαι ἐθάρρει οὐτε ποιῆσαι συγκατετίθετο. τὸ δὲ πληθὸς ἐκώ-
 λυσαν αὐτὸν συμβῆραι. καὶ τότε μὲν οὐκ ἐπέλειστο, προσβαλόν-
 των δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐτίκα καὶ τὴν Σπάρτην ὀλίγον πῦσαν (καὶ
 γὰρ ἀτίχιστος ἦν ἐν μέρει) ἐλόντων οὐκέτι ἐπέσχεν, ἀλλὰ πρὸς P I 449
 τε τὸν Φλαμίνιον σπονδὰς ἐποιήσατο καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην πρεσβεύ-
 15 σάμενος συντλάγη.

Ὁ δὲ Φλαμίνιος τότε μὲν πάντας τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους
 ἀγῆκεν, ἰσπερὶον δὲ συγκαλέσας αὐτοὺς καὶ ὑπομνήσας ὡν ἐνηργέ-
 τητο, παρήγγειλε εὐνοίαν τῇ Ῥώμῃ τηρεῖν, καὶ τὰς φρονας
 ἀπάσας ἐξήγαγε, καὶ ἀπῆρε μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ.

20 Ἀγικομένους δ' ἐς Ῥώμην τοῦ Φλαμινίου ὁ Νάβις ἐνωτέ-
 ρισε. καὶ τοῦτον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἕπαν ὡς εἰπεῖν ἐτιμάρχηθαι,
 τῶν Αἰταλῶν αἰεὶ ἐναγόντων· παρεσκευάζοντό τε ὡς πολεμήσον-
 τες, καὶ πρὸς τὸν Φιλίππου καὶ τὸν Ἀντίοχον ἐπρεσβεύοντο. καὶ W II 102
 ἔπεισαν αὐτὸν ἐκπολεμῶσθαι Ῥωμαίους, ὡς καὶ τῆς Ἑλλάδος B

1 τῇ δ' — 3 ἐπέζηθε om A.

21 καὶ om A.

postridie oppugnantes cum magna clade suorum adortus de caetero intra moenia se continuit. Flaminius igitur parte copiarum ibi relicta ne hostis alio abiret, ipse cum fratre suo, Rhodils et Eumene Attali filio, egros vastavit. quibus rebus ad desperationem adactus Nabis caduceatore ad Flaminium misso non statim pacem impetravit: nam quae condiciones ei ferebantur, eas neque repudiare neque multitudine prohibente accipere susus est. sed cum Romani urgerent, et totam paene Spartam (quodam enim parte moenia non habebat) cepissent, non diutius cunctatus, pace cum Flaminio facta et legatis Romanis missis reconciliatus est.

Flaminium tum omnibus Graecis libertatem dedit, eosque postea convocatos, beneficiis quae accepissent commemoratis; monuit ut benevolentiam erga populum Romanum conservarent; et praesidiis omnibus deductis cum toto exercitu discessit.

Romam profecto Nabis novis rebus studuit. quo motu tota paene Graecia impulsu Aetolorum est concussa: sequo bello gerendo parant, ad Philippum et Antiochum legatis missis, cui persuaserunt ut Romanis

τῆς Ἰταλίας τε βασιλεύσονται. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τῶν πραγμάτων τετραγμήμων οὐκ περιγενέσθαι τοῦ Ἀντιόχου ἰλιπς ἦν, ἀλλ' ἤγάπων ἐν γε τὰ ἐνυτῶν διασώσονται. ὁ γὰρ Ἀντιόχος μέγας μὲν καὶ ἐπὶ τῇ οὐκείῃ δυνάμει ἰδόκει δι' ἄλλα τε καὶ ὅτι τὴν Μηδίαν κατεστρέψατο, πολλῶ δ' ἐτι μίζων ἐγένετο ὅτι τὸν Πτολιμαῖον τὸν τῆς Αἰγύπτου βασίλεια καὶ τὸν Ἀριαράθην τὸν τῆς Καππαδοκίας κηδεστὴν προσετέθειτο.

Τοιοῦτον τὸν Ἀντιόχον νομιζόμενον οἱ Ῥωμαῖοι, μέχρι μὲν τῷ Φιλίππῳ ἐπολέμων; ἐθιράπενον, φίλιως τε διὰ πρόσβιον διηλοῦντες καὶ δῶρα πέμποντες· ἐπεὶ δ' ἐκείνον ἐνίκησαν, καὶ 10
 C τούτου ὃν πρόσθεν ἰδεδίσαν κατεφρόνον. ὁ δὲ ἐς τὴν Θράκην ἐπειρωσθῆ καὶ ἄλλα τε παρεστῆσται, καὶ τὴν Ἀσσιμαχίαν ἀνιστηκίαν συνώκισεν, ὡς ὀρητηγῆρῳ ταύτῃ χρησόμενος· καὶ γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Νάβις ἐπηγάγοντο. ὁ τε Ἀντίβας αὐτῷ συγγενόμενος ἠλιπία πέποληκεν ἐς τὴν Κυρρηδόνα κάκιθεν 15
 εἰς τὴν Ἰταλίαν πλεῦσαι, καὶ τὰ τοῦ Ἰσίου κόλπον ἐθνη προσκαταστρέψασθαι, καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὀρηῆσαι. ἔφθῃ γοῦν ὁ Ἀντιόχος καὶ δις ἐς τὴν Εἰρώπην διαβὰς εἰς τε τὴν Ἑλ-
 D λάδα ἀφικόμενος. πνθόμενος δὲ τὸν Πτολιμαῖον τεθνηκίαι, καὶ περὶ παντὸς τῆς Αἰγύπτου κρατῆσαι ποιούμενος, τὸν μὲν 20
 υἱὸν Σίλεκον ἐν τῇ Ἀσσιμαχίᾳ σὺν δυνάμει κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ

1 βασιλεύοντα Α.

4 ἰδόκει δυνάμει Β.

6 ἀράθην Α.

7 προσετέθειτο Α.

11 οἱ δὲ ἐς τὴν Θράκην ἐπειρωσθῆσαν·

ἄλλα τε Α.

12 Ἀσσιμαχίδα ABC, qui mox Ἀσσιμαχία. illud

tamen non prorsus insolens est: cf. Ἡρακλειδα Syncelli p. 389 v. 25

et Ἡρακλειδα πόλιν Malalae p. 204 v. 9 et 13 ed. Bonn. at Ἡρακλειδῶσις Zonarae p. 146 v. 9 est regio, Heracleotes tractus, ut est

apud Plinium.

13 συνώκισεν Α. 17 ἐφθῃ σὺν Α.

bellum inferret, spe et Graeci et Italici regni proposita. Romani infatis adhuc rebus, sine ulla spe Antiochi superandi, satis habuerunt si sua tueri possent. nam Antiochus domesticis viribus multum posse putabatur, cum propter alia, tum quod Mediam subegisset: sed multo maior factus erat affinitate Ptolemaei Aegypti et Arlarathis Cappadociae regum.

Antiochum igitur, de quo talis esset opinio, belli Philippici tempore coluerunt, per legatos amico cum eo agentes et munera missitantes: sed Macedone victo, quem pridem timuerant, contemperunt. at ille in Thraciam traiecit, et praeter alia vi subacta Lysimachiam desolatam instauravit, qua ad belli gerendi commoditatem uteretur, a Philippo et Nubide arcessitas. Hannibal quoque coram in spe eum erexerat, fore ut Carthaginem atque inde in Italiam navigans, Ionii sinus gentibus subactis, Romam ipsam oppugnare posset. pervenit autem Antiochus bis in Europam atque in Graeciam, sed Ptolemaei morte audita cum in eo sibi putare esse omnia ut Aegypto potiretur, Seleuco filio Lysimachiae cum copulis relicto abitum paravit. caeterum cum Ptolemaeum

ἀναζήτας, καὶ ζῶντα τὸν Πτολεμαῖον μαθῶν, τῆς μὲν Αἰγύπτου ἀπέλαστο, ἐπιχειρήσας δ' εἰς Κύπρον πλεῦσαι ἐπιτασὴν ὑπὸ χιμῶ-
 5 ποτος, καὶ οἰκαδε ἀνεχώρησε. καὶ προέβηεν οἱ Ῥωμαῖοι κακίανος ἀντιπέσειλλον ἀλλήλοισ ἀντιγαλοῦντες, ὅπως προέβηεν τε τοῦ
 5 πολέμου λάβωσι καὶ ὅπως τὰ πάρ' ἀλλήλοισ προκατασκέψωται.

Ἀντίβας δὲ τὴν μεγίστην τῶν παρὰ Καρχηδονίους ἀρχῶν
 εἰληφώς, καὶ προσκρούσας ἀπ' αὐτῆς τοῖς δυνατωτάτοις, ἐμισήθη
 τε ὑπ' αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους διεβλήθη ὡς τὰ τε τῶν P I 450
 Καρχηδονίων νεωτερώων καὶ τῷ Ἀντιόχῳ κοινολογούμενος. καὶ
 10 μαθῶν τινὰς ἐκ τῆς Ῥώμης πυρόντας, καὶ δείσας μὴ συλληθῆναι,
 ἀπέδρα νυκτὸς ἐκ τῆς Καρχηδόνας, καὶ πρὸς τὸν Ἀντιόχον ἐλθὼν
 ἐαυτῷ τε τὴν εἰς τὴν πατρίδα κάθοδον καὶ τὸν πρὸς τοὺς Ῥω-
 μαίους πόλεμον ἔπρατιεν, ὑπισχνόμενος ἐκείνῳ περιποιήσασθαι τό-
 τε τῆς Ἑλλάδος κράτος καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας· μέχρις οὐ σφίσι δ'
 15 Σικελίων ὁ Ἀφρικανὸς συνεγένετο. οὗτος γὰρ δικαστὴς ἐς τὴν
 Λιβύην πεμφθεὶς τῷ τε Μασσίνισσα καὶ τοῖς Καρχηδονίοις περὶ
 ὄρων γῆς διαιετρομένοις, μετέωρον τὴν ἔχθραν αὐτῶν κατέλειπεν, B
 ἵν' ἀλλήλοισ τε διαγέροντο καὶ μηδεὶς αὐτῶν διὰ τὴν κρίσιν
 κατὰ Ῥωμαίων δογίζοιτο. ἐντεῦθεν δ' εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη, λάβων
 20 μὲν ὡς προσβέουσαν πρὸς τὸν Ἀντιόχον, ἔρχων δὲ ἵνα κακίανος καὶ
 τὸν Ἀντίβαν ἐπιφανέως καταπλήξῃ, καὶ πράξῃ τὰ τοῖς Ῥωμαίοις
 συμφέροντα. ἀφικόμενον δ' αὐτοῦ, οὐχ ὁμοίως ἔτι προσεῖχεν ὁ
 Ἀντιόχος τῷ Ἀντίβῳ· ὑπόπτεισε γὰρ αὐτὸν δι' ἀπορητίαν ὁμι-

4 ἀλλήλοισ ABCW, ἀλλήλοισ P. 6 καρχηδονίων A. 12 ἐαυ-
 τὸν τε εἰς τὴν πατρίδα A. 14 τὸ ὄμ A. 17 ὄρον A.

adhuc superstitem esse cognovisset, Aegyptio abstulit: in Cyprum na-
 vigaturus tempestate conflictatus domum rediit. Legatos porro, et ille et
 Romani miserunt invicem, cum ut de iniuriis exposcillantes belli causam
 quaererent, tum ut quae vires adversae partis essent utrique explorarent.

Hannibal vero summum apud Carthaginienses magistratum gereus,
 eoque potentissimorum civium susceptis odiis, apud Romanos accusatus
 est, ut qui et Carthagine res novas moliretur, et cum Antiocho arcana
 consilia tractaret. itaque cognita Romanorum quorundam praesentia,
 veritus ne comprehenderetur, noctu Carthagine aufugit, et ad Antiochum
 profectus id molitus est ut et sibi reditum in patriam et Romanis bel-
 lum conficeret, et Graeciae et Italiae imperium illi promittens: donec
 Scipio Africanus ad eos venit. is enim iudex in Africam missus ut in-
 ter Masinissam et Carthaginienses de finibus disceptantes sententiam
 ferret, inimicitias eorum vigere passus est, ut et ipsi inter sese contem-
 derent, et neutri ob iudicium Romanis irascerentur. inde in Asiam
 traiecit, per speciem legationis apud Antiochum obsecundae: re vera ea
 de causa, ut praesentia sua et rege et Hannibale territis ea ageret quae
 essent e re publica. cum ad Antiochum pervenisset, rex Hannibali non

λήσαντα τῷ Σκίπίῳ, καὶ ἄλλως δὲ αὐτὸν ἐβαρένετο, ὅτι ἄπειρα
 βούλευμα τῷ Ἀνίβᾳ πᾶς ἐπιγράφετο, καὶ τὴν τοῦ πολέμου κα-
 τέρθωσιν ἐν τούτῳ πάντες ἐπῆλπιζον. διὰ γούν ταῦτα καὶ ἐφθό-
 C ησε τῷ Ἀνίβᾳ, καὶ ἐφοβήθη αὐτὸν ἵνα μὴ τι δυνήθεις μετα-
 βάλῃται· καὶ οὔτε στρατεύματα παρέσχεν αὐτῷ, οὔτ' ἐς τὴν Καρ-
 δηδόνα ἐπεμψεν· οὐδ' ἐν ταῖς συνοσίαις αὐτῷ κατακέρως ἐκέ-
 χρητο, ἀλλὰ καὶ ἐπειτίθει μηδὲν τῶν πρατιομένων αὐτοῦ δο-
 W Π 103 κεῖν εἶναι.

19. Ἡ δὲ περὶ τοῦ Ἀντιόχου γήμη πολλὴ τὴν Ῥώμην
 κατέχευε καὶ ἐς φροντίδα τοὺς Ῥωμαίους οὐκ ἐλαχίστην κατέστησε.¹⁰
 συγνῶν δὲ περὶ τοῦ Ἀντιόχου θυλλομένων, καὶ τῶν μὲν ὅτι τὴν
 Ἑλλάδα πᾶσαν ἤδη κατέχει, τῶν δ' ὅτι ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπιέγει-
 D ται λογοποιοῦντων, οἱ Ῥωμαῖοι πρόσβρις ἐς τὴν Ἑλλάδα ἄλλους
 τε καὶ Φλαμίνιον οἰκίως αὐτοῖς ἔχοντα ἔστειλαν, ὅπως τὸν τε
 Φίλιππον καὶ ἐκείνους ἐπίσχη μηδὲν νεοχημῶσαι, καὶ στρατηγούς¹⁵
 Μάρκον μὲν Βαίβιον ἐς Ἀπολλωνίαν, εἰ ταύτη ἐς τὴν Ἰταλίαν
 περιωθῆται τολμήσειεν ὁ Ἀντιόχος, Ἀῦλον δὲ Ἀτίλιον ἐπὶ τὸν
 Νάβιν. καὶ οὗτος μὲν οὐδὲν ἔπραξεν (ἐφθῆ γὰρ ὁ Νάβις ὑπὸ
 τῶν Ἀτωλῶν φθαρτίς ἕξ ἐπιβολῆς, καὶ ἡ Σπάρτη ἦλω ὑπὸ τῶν
 Ἀχαιῶν), ὁ δὲ Βαίβιος καὶ ὁ Φίλιππος πολλὰ τῆς Θεσσαλίας²⁰
 ἐβιβαιώσαντο. ταῖς γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὁμολογίας ὁ Μα-

4 δυνήθης καταβάλῃται A. 13 ἐς τὴν Ἑλλάδα om A. 17 ἀτί-
 λιον ABC, Ἀτίλιον PW. ἐπὶ] καὶ ἐπὶ A. 20 τοῖς Θεσ-
 σαλοῖς A.

FOENTES. Cap. 19. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Peirescianum 68.

perinde auscultavit; eumque suspectum habuit ob arcana cum Scipione colloquia, iam antea quoque parum gratum, quod omnia consilia Hannibali adscriberentur, omnium spes belli rite conficiendi ab eo penderet, ob haec invidens Hannibali, timuit ne potestate data mutaretur. itaque nec exercitum dedit nec Carthaginem eum remisit neque in arcitorio familiaritatem admisit, sed de industria id egit ut nihil eius consilio gestum esse videretur.

19. Fama porro de Antiocho maxima Romae fuit, neque is curam civitati minimam attulit. de quo cum multa dicerentur, atque alii eum iam totam Graeciam obtinere alii in Italiam properare fabularentur, Romani cum alios legatos, tum Flaminium in Graeciam, ut et Philippum et caeteros a studio novarum rerum pro amicitia dehortaretur, et praetores M. Baebium Apolloniam, si Antiochus ibi traheretur auferret, A. Atilium adversus Nabidem miserunt. et hic quidem nihil egit, Nabide iam per insidias ab Aetolis percipito Spartaque ab Achaels capta: sed Baebius et Philippus multa loca Thessaliae firmanunt, Macedo enim tum

κιδῶν ἐμμεμένηκει, διὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι ὁ Ἀντίοχος χωρὶς αὐτοῦ
 ἐν τῇ Θράκῃ τινὰ ἐπισπάσατο.

Ὁ δὲ γε Φλαμίνιος περιῶν τὴν Ἑλλάδα τοὺς μὲν μετ' ἀπο- P I 451
 στῆναι ἔπεισε, τοὺς δὲ καὶ ἀποστάντας ἤδη μετέστησε, πλὴν Αἰ-
 5 τωλῶν καὶ ἑτέρων τινῶν. αὐτοὶ τε γὰρ τῷ Ἀντίοχῳ προσεχώ-
 ρησαν, καὶ ἄλλους τοὺς μὲν ἐκόντας συνίστων, ἑτίους δὲ γε καὶ
 ἄκοντας. καὶ ὁ Ἀντίοχος, καίτοι χεμῶνος ὄντος, ὁμοίως πρὸς
 τὰς τῶν Αἰτωλῶν ἐλπίδας ἔσπευσε· διὸ οὐδὲ ἀξιόμαχον ἐπήγετο
 10 Εἰβόριαν προσεποιήσατο. καὶ ἐν τοῖς ἀρχμαλώτοις Ῥωμαίους τινὰς
 εὐρών, πάντας αὐτοὺς ἀφῆκε. καὶ ἐς τὴν Χαλκίδα διεχειράσιν·
 ὅθεν αὐτὸς τε καὶ οἱ στρατηγοὶ οἳ τε στρατιώται αὐτοῦ τὰς γνώ-
 15 μας προδιεψάρασαν. τῇ τε γὰρ ἄλλῃ ῥασιώνῃ καὶ ἔρωτι κόρης B
 τινὸς ἐς τὸ ὑβροδίατον ἐξώκειλε, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπολέμονες
 15 ἐποίησεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Γῶμῃ, μαθόντες αὐτὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα
 παρόντα τὴν Χαλκίδα τε ἤρηκότα, τὸν πόλεμον φανερώς ἀντί-
 20 λοντο· καὶ τῶν ἐπιπέτων Σκιπίωνα μὲν τὸν Νουσικῶν ἐπὶ φυλακῇ
 τῆς Ἰταλίας κατέσχεον, Μάνιον δὲ Γλαβρόωνα μετὰ στρατοῦ πολ-
 20 λοῦ ἐς τὴν Ἑλλάδα πέποιμασι. καὶ ὁ μὲν Νουσικῶς τοὺς Βουσίτους
 προσεπολεμώσατο, ὁ δὲ Γλαβρόων τὸν Ἀντίοχον ἐκ τῆς Ἑλλάδος
 ἐξήλασε· καὶ ἐς τὴν Θεσσαλίαν ἔλθων πολλὰ τῶν ταῦτῃ μετὰ

4 καὶ om C.

6 ἐτίους δὲ γε | τοὺς δὲ C.

8 ἐπίτας A.

11 ἐχειράσεν B.

12 ὅθεν αὐτὸς τε — 15 ἀπολέμονες ἐποίησεν

Dionis excerptum Peirescianum 68.

13 προσδιεψάρασαν Dio-

nis exc.

τε om A.

22 ἐξέλασε, mg γο ἐξήλασε, A.

ob alia, tum quod Antiochus ei Thraciae quaedam loca eriperat, Ro-
 manis servabat fidem.

Flaminius Graeciam passim obiens aliis persuasit ut deficerent,
 alios ad officium reduxit, praeter Aetolos et quosdam alios. hi enim et
 ipsi ad Antiochum se contulerant, et alios partim coactos partim volen-
 tes eodem pertraxerant. Antiochus vero, quamvis hiberno tempore,
 tamen ut spei Aetolorum satisfaceret, sine iustis copiis advenit; et illis
 adiutantibus Chalcidem cepit, et reliqua Euboea potitus Romanos quosdam
 inter captivos repertos omnes dimisit; et Chalcide hibernavit. ubi et
 ipsius et ducum eius et militum animi cum aliis deliciis corrupti sunt,
 tum ipse ex amore puellae cuiusdam voluptatum illecebris irretitus etiam
 caeteros bello ineptos fecit.

Romani audito eius in Graeciam adventu et Chalcidis expugnatione,
 bellum aperte susceperunt, et altero consule Scipione Nasica ad Italiae
 defensionem relicto Mulum Glabronem cum magno exercitu in Grae-
 ciam miserunt. quorum ille cum Boils bellum gessit, hic Antiochum o
 Graecia eiecit. ac Thessaliam ingressus magnam eius partem cum Baebio

τοῦ Βαββίλου καὶ τοῦ Φιλίππου παρειστήσαιο. τὸν τε γὰρ Μεγα-
C λοπολίτην Φιλίππον ἰλῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλε, καὶ τὸν
Ἀμίνανδρον ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλὼν τῷ Μακεδότι αὐτὴν ἔδωκεν.

Ὁ δ' Ἀντίοχος ἐν τούτοις ἤσυχον ἄγων ἐν τῇ Χαλκίδι διέ-
τριβεν· αἶτα εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐλήλυθε καὶ ἐν ταῖς Θερμοπύλαις ὁ
ἀντιπροσιόντας οἱ τοὺς Ῥωμαίους ὑπέμεινε· πρὸς γὰρ τὴν τῶν
στρατιωτῶν ὀλιγότητα σύμμαχον τὴν τοῦ χωρίου φέσιν ἔξεν ἐνό-
μισε. καὶ ἴνα μὴ τι καὶ αὐτὸς πάθῃ οἷον οἱ Ἕλληνας οἱ πρὸς
τὸν Μῆδον ἀντιπαχθέντες ἐκεῖ, μέρος τι τῶν Αἰτωλῶν ἐπὶ τὰ
ἄκρα τῶν ὄρων ἀντιβίβασεν, ὥστε ἤρδουρῆσαι αὐτά. ὁ δὲ Γλα-
10 βρίου βραχὺ τε τῶν χωρίων ἐφρόντισε καὶ τὴν μάχην οὐκ ἀνιβά-
λετο, ἀλλὰ Πόρκιον μὲν Κάτωνα καὶ Οὐαλλέριον Φλάκκον ὑπο-
D στρατήγους νυκτὸς ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς τοὺς ἐν τοῖς ἄκροις ἀπέ-
στειλεν, αὐτὸς δὲ τῷ Ἀντιόχῳ ὑπὸ τὴν ἔω συνείμιξε. καὶ ἴως
μὲν ἐν τῷ ὁμίλῳ ἐμάχετο, ἐπεκράτει, ἀναχωρήσαντός δὲ τοῦ 15
Ἀντιόχου πρὸς τὰ μετέωρα ἠλαττοῦτο, μέχρις ὃ Κάτων κατὰ νώ-
του οἱ ἐγένετο. τοῖς γὰρ Αἰτωλοῖς καθέδουσαν ἐπιβῶν τοὺς
μὲν πλείονας ἀπέκτεινε καὶ τοὺς λοιποὺς δισκήδασε, κἀντεῦθεν
καταδραμῶν καὶ τῆς κείτω μάχης μετέσχε. καὶ τὸν τε Ἀντίοχον
W Π 104 ἔτριψαν καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ εἶλον. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Χαλ-
20 κίδα εὐθὺς ἀπεχώρησε, μαθὼν δὲ τὸν ὑπατον προσιόντα, εἰς τὴν
Ἀσίαν ἀνεκοιμίσθη λαθῶν.

Καὶ τὴν μὲν Βοιωτίαν καὶ τὴν Εὐβοίαν ὁ Γλαβρίων αὐτίκα

P I 452 κατέσχε, τῇ δ' Ἡρακλεία, μὴ βονληθέντων αὐτῷ προσχωρήσαιο

1 γὰρ om C.

3 ἀμίνανδρον A.

et Philippo subegit: nam et Philippum Megalopolitanum captum Romam
misit, et Amynandro electo dicionem eius Macedoni tradidit.

Antiochus interim Chalcide otium agens, post in Boeotiam venit,
in Thermopylis Romanorum aggressionem expectaturus. nam loci natu-
ram paucitati suorum militum subsidio fore iudicabat; ac ne idem sibi
quod Graecis bello Persico accideret, partem Aetolorum in montium ca-
cumina praesidii causa misit, sed Glabrio, contemptis locorum angustiis
pugnaque non dilata, Porcium Catonem et Valerium Flaccum legatos
uocari contra Aetolos in montium cacumina misit: ipse cum Antiocho
mane congressus, dum in planitie pugnatur superior, exercitu ab Antio-
cho ad altiora loca subducto inferior fuit, donec Cato hostes a tergo est
adortus. qui cum Aetolos dormientes oppressisset, plerisque caecis, reli-
quis dissipatis, decurrit, et pugnae etiam inferioris fuit particeps.
Antiochus victus et castris exutus mox Chalcidem redit, et consulis
adventu cognito clam in Asiam discedit.

Glabrio vero Boeotiam et Euboeam statim occupat. Heraclea
Aetolis deditionem renuentibus oppugnata, urbem inferiorem obsidione

τῶν Αἰτωλῶν, προσβολὰς ἐποιεῖτο· καὶ τὴν μὲν κάτω πόλιν πολιορκία εἶλε, τοὺς δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναστρέφοντας ὁμολογία παρεστήσατο. ἐν δὲ ταῖς τότε ζυγῶσθεσι καὶ Λημόκριτος ὁ στρατηγὸς τῶν Αἰτωλῶν ἐγένετο, ὃς τῷ Φλαμίνῳ ποτὲ τὴν συμβαλίαν ἤρῃσατο, καὶ ψήφισμα ἐκείνου ἀτήσαντος ἢ ἐς τὴν Ῥώμην πέμψῃ, "θάρομαι" ἔφη· "ἐγὼ γὰρ μετὰ κομῶν μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ παρὰ τῷ Τιβερίδι ὑμῖν ἀναγνώσομαι." τοῦ Φιλίππου δὲ τὴν Λάμιαν πολιορκουέντος ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν ὁ Γλαβρίων, καὶ τὴν τε νίκην καὶ τὴν λείαν λοητεροῖσατο. τῶν μὲνοι

10 Αἰτωλῶν οἱ λοιποὶ συναλλαγήναι μὲν ἤθελσαν, οὐκ ἐπέβουλον B
 δέ, τοῦ Ἀντιόχου πρόσβεις αὐτοῖς καὶ χρήματα πέμψαντος, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον ἠτοιμάζοντο. καὶ ὁ Φίλιππος ἐπικρίνετο μὲν τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φίλαν, τὰ δὲ τοῦ Ἀντιόχου ἐφρόνει, ἐν τούτῳ δὲ Ναύπακτον ὁ Γλαβρίων τῶν Αἰτωλῶν οὖσαν ἐπολιόρκει·

15 οὗς ἐλθὼν ὁ Φλαμίνιος ἐπεισε σπείσασθαι, γνωρίσας αὐτοῖς ἔχων. καὶ πρόσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἐκείνοι τε καὶ οἱ ἠπειρώται ἐστάλκασι. καὶ ὁ Φίλιππος στέφανον νικητήριον τῷ Λιῖ τῷ Καπιτωλίῳ πέμψας ἄλλα τε ἀντελήγει καὶ τὸν εἶδὸν τὸν Δημήτριον ἐν Ῥώμῃ ὁμυρεόντα. τοῖς δ' Αἰτωλοῖς σπονδαὶ οὐκ ἐγένοντο· οὐ C
 20 γὰρ Ἰλατιωθῆναι τι κατεδίξαστο.

20. Ἐπὶ δὲ τὸν Ἀντιόχον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Σκιπίωνας ἔταξαν τὸν τε Ἀφρικανὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λούκιον. οἱ

ὁ σιμμαχίδα B. 18 τὸν alteram add ABC.

Fontes. Cap. 20. Dionis Historiae Romanae libri deperditi excerpta Peiresciana 69 70.

capit, eos vero qui in arcem confugerant ad deditionem compellit. et inter caeteros Democritus quoque dux Aetolorum captus est, qui aliquando Flamini societate repudiata, ei decretum potenti quo Romam mitteret, dixerat "bono animo esto: ego enim id cum exercitu afferam et iuxta Tiberim vobis recitabo." Philippo Lamiam obsidente, Glabrio adventu suo et victoriam et manubias interceptit. caeteri Aetoli, cum Romanis conciliari vellent, pecunia per legatos ab Antiocho accepta, repudiata pace bello se pararunt, Philippe Romanorum amicitiam simulante, cum Antiocho clam studeret. interea Glabrone Naupactum Aetolicae dicionis obsidente, Flaminius civibus cum quibus ei notitia erat persuasit ut pacem amplecterentur. itaque et hi et Epirotae legatos Romam miserunt. Philippus corona triumphali Iovi Capitolino donata praeter alia munera filium quoque Demetrium obsidem in urbe agentem recepit. Aetolis ideo pax data non est, quod nulla re deteriore condicione esse volebant.

20. Contra Antiochum Romani Scipiones Africanum et fratrem eius Lucium miserunt, qui Aetolis inducias dederunt, dum Romam le-

τοῖς μὲν Αἰτωλοῖς ἀνοχὴν ἔδοσαν ἢ ἐς τὴν Ῥώμην αὐθις ὑπὲρ
 τῆς εἰρήνης πρὸςβιῶσονται, ἠλείγοντο δ' ἐπὶ τὸν Ἀντίοχον, καὶ
 ἐπὶ Μακεδονίαν ἠθόντες, συμμάχους τε λαβόντες ἐκ τοῦ Φιλίπ-
 που, ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον ἤλασαν. καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν περαιω-
 θέντες τὰ πλείστα τῶν παραθαλασσίων κατέλαβον προκατελήμ-
 D μένα παρὰ τῶν λαῖν προαπελθόντων Ῥωμαίων, πρὸς δὲ καὶ τοῦ
 Εὐμένους καὶ τῶν Ῥοδίων, οἳ καὶ τὸν Ἀντίβαν ταῦς τινας ἐκ
 Φοινίκης ἀγοντὰ περὶ Παμφυλίαν ἐνίκησαν. καὶ Εὐμένης δὲ καὶ
 Ἄτταλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γῶραν ἐκάκουν τοῦ Ἀντίοχου, καὶ
 πόλεις αἱ μὲν βία αἱ δ' ἐκούσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μεθίστατο, 10
 ὥστε ἐκ τούτων ἀναγκασθῆναι τὸν Ἀντίοχον τὴν Εὐρώπην τε
 παντελῶς ἐκλιπεῖν καὶ τὸν νῆον Σέλευκον ἀπὸ τῆς Ἀσιμαχίας
 ἀπαγαγεῖν. ὃν ἐπανελθόντα σὺν δυνάμει ἐπὶ τὴν Πέργαμον ἐπιμ-
 ψεν. ὡς δὲ προσεδρεύσας τῇ πόλει οὐδὲν ἐπέρανε, καὶ οἱ Σκι-
 πίωνες ἐπῆλθον, εὐθὺς αὐτοῖς ἐπικερκνέεσαστο, προσδοκίῃσας τεύ- 15
 ξισθαι τῆς εἰρήνης, ὅτι τὸν Ἀφρικανοῦ νῆον συλλαβῶν ἐν Θερρα-
 πείᾳ εἶχε πολλῇ· καὶ τέλος, καίπερ τῶν σπονδῶν ἀμαρτιῶν, ἀνεν-
 P I 453 λύτρωσιν ἀγῆκεν αὐτὸν. οὐκ ἐγένετο δὲ ἡ εἰρήνη, τοῦ Ἀντίοχου
 ἃ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπῆτουν μὴ συνθεμένον ποιῆσαι.

Ἦτος μέντοι ἐπὶ πολὺ ἤσάχασαν, εἰτα καὶ ἐπολέμησαν. ὁ 20
 δὲ ἀγὼν οὕτως ἐγένετο. πρῶτα τὰ ἄρματα, εἰτα τοὺς ἐλέφαντας
 ὁ Ἀντίοχος ἔταξε, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς σκευοδητάς καὶ τοὺς

2 τῆς om A. 7 Εὐμενοῦς et 8 Εὐμένης PW, quae p. 255 v. 6
 Εὐμένης. 8 ἀνάγοντα A. 9 ἐκάκου A. 10 τοὺς om A.
 16 ὅτι τὸν Ἀφρικανοῦ — 18 ἀφῆκεν αὐτόν Dionis excerptum Pei-
 rescianum 69. 18 ἡ om A. 21 τὰ] μὲν A.

gatos pacificatum mitterent. et quia contra Antiochum properabant, in
 Macedoniam profecti, acceptisque a Philippo auxiliis, per Hellespontum
 in Asiam traieci, maximam orae maritimae partem a Romanis, qui prius
 eo venerant, atque ab Eumene et Rhodiis praeeoccupatam invenerunt: a
 quibus etiam Hannibal naves aliquot e Phoenicia ducens iuxta Pamphy-
 liam victus fuerat. Eumene porro et Attalo fratre eius Antiochi regnum
 vastantibus, urbes partim ultro partim coactas ad Romanos defecerunt,
 unde necessitas Antiocho imposita est Europa prorsus excedendi, et Se-
 leuci filii Lysimachis revocandi, quem reversam cum copiis Pergamum
 misit, ut autem obsidio inanis erat, et Scipiones adventabant, statim
 caduceatore misso spem pacis impetrandae habuit, quod Africanum filium
 captum honorificentissime tractaret: quem tandem, quavis spe sua
 frustratus, gratis dimisit, quo minus autem pax fieret, in causa fuere
 condiciones, quas Romani tolerant, non acceptas.

Cum ad tempus quiescissent, repetito bello haec pugnae ratio fuit.
 Antiochus primo loco currus disposuit, secundo elephantos, deinde fundi-

τοξότας. τὴν μὲν οὖν ἐκδρομὴν τῶν ἀσμάτων προεκδραμόντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ μετὰ κραυγῆς σφίσι πολλῆς ἀντιμέτωποι προσπεσόντες ἀνέκοψαν, ὥστε τὰ πολλὰ αὐτῶν ἄς τοὺς ἐλέφαντας τραπόμενα πάλιν τὸ οὐκ εἶδον ἀνετάραξαν (αὐτοὶ τε γὰρ ἐπλακῶντο καὶ τοὺς ἐπιτεταγμένους σφίσι ἐκφοβήσαντες διεσκέδασάν), τὴν δὲ τοξίαν καὶ τὴν σφενδόνην ὄμβρος πῶλὺς ἐπιγινόμενος ἄσθενῆ B ἐποίησεν· οὐμίχλη τε πλείστη καὶ βαδύα θυμβάσαι τοὺς μὲν Ῥω- W II 105 μαίους ἕτε κρατοῦντας καὶ ἀγχεμάχως ἐκ χειρὸς μαχομένους οὐδὲν ἐνεπόδισε, τοὺς δ' ἐναντίους, οἷα πεφοβημένους ἔπιπτε τε καὶ

10 τοξίαι τὸ πλείστον χρωμένους, τὴν τε πρόσφιν εἰς τὰ τοξέματα ἀφείλετο, καὶ περὶ ἀλλήλους ὡς ἐν σκοτίῳ πλανωμένους ἴσθηεν. ὅμως δ' οὖν ἴσχυον δ' Ἀντίοχος τοῖς κατάγρακτοῖς ἵππεσιν τοὺς ἀντιστάτας αὐτῷ τοιψάμενος μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἔλθειν ἐπιδιώκων αὐτούς. καὶ γὰρ εἶπεν ἄν' αὐτό, εἰ μὴ Μάρκος Ἀμιλῖος

15 Λέπιδος ὁ τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἔχων τοὺς πρώτους προσιόντας τῶν Ῥωμαίων ἀπέκτεινε, ἐπεὶ μὴ ἔπεισεν αὐτούς τῆς φηγῆς ἐπι- C σχεῖν. ἐκ γὰρ τούτου ἐκείνων τε οἱ λοιποὶ ὑποστρέφαιτες καὶ αὐτὸς ἀκραυγῆσιν ἐπεκδραμών τοῖς φρουροῖς ἀπίωσαντο τὸν Ἀντίοχον. ἐν ᾧ δὲ τοῦτ' ἐγένετο, Ζεῦσις καθ' ἕτερον μέρος τῷ

20 ταφρῆματι προσβυλὼν ἴστω τε αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ ἀρμήγῃ ἐποίητο, μέχρις οὗ ὁ Λέπιδος ἤσθετο. τότε γὰρ κακείνος τὸ σφείτερον ἐφρόσατο, καὶ ὁ Σκιπίων τὸ τοῦ Ἀντίοχου εἶλε, καὶ ἐν αὐτῷ πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους, πολλοὺς δ' ἵππους ἐπόνημα ἀργύριον

2 σφίσι om A. 8 ἀγχεμάχως] ἀγχεμάχως unus e Wolfii codicibus, ut videtur. 15 πρώτως A. 18 ἀπεισάτο A.

tores et sagittarios. carrum impetum Romani priores excursione facta magnoque clamore subiecto in eam illati retulerunt, ut plerique in elephantos rursus conversi amicorum aciem turbarent, cum et ipsi temere ferrentur, et commilitones territos dissiparent. sagittarii vero et funditores magno imbore sunt debilitati. ad haec, magna et densa nebula Romanos quippe victores et cominus totis viribus pugnantes nihil impedit, sed adversarios territos et sagittariis etque equitatu maxime nitentes, adempto prospectu ad dirigenda tela, inter sese ut in tenebris oberrantes multum laosit. Antiochus tamen cataphractis equitibus adversum cornu profligatum usque ad castra persecutus est: neque cepisset, nisi M. Aemilius Lepidus iis custodiendis relictis Romanorum primos occedentes occidisset. cum eis ut fugam sisterent persuadere non potuisset, tum enim et reliqui in hostem redierunt, et ipse cum integris praesidiariis excursione facta Antiochum reppulit. interea vero Zenxis ab alia parte in vallum irrupit, idque diripuit: donec Lepidus re adversa et ana castra defendit, et Scipio Antiochi castra cepit. in iis multi mortales, multi equi iumenta argentum aurum ebri et aliae res pretiosae inventae.

χαρισίον ἐλέγαντα ἄλλα τε πολλὰ καὶ πόλυτελῆ εἶθι. καὶ ὁ μὲν Ἀντίοχος ἤτηθεὶς αὐτίκῃ ἐς τὴν Συρίαν ἀνεχώρησεν, οἱ δ' Ἑλ-
 D ληνες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς Ῥωμαίοις προσέθεντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνικωχὴ τις ἐπικηρυκνοσασμένου τοῦ Ἀν-
 τίσχου ἐπέσθη. ὁ τε γὰρ Ἀφρικανὸς εἰρηνικῶς οἱ διὰ τὸν υἱὸν ὁ
 εἶχε, καὶ ὁ ὕπατος οὐκ ἤθελε τὴν νίκην τῷ διαδόχῳ πλησιάζοντι
 καταλειπομένην. οὐκ οὖν οὐδὲ ἐπέταξαν τῷ Ἀντίσχῳ πλέον οἰδὲν
 ἢ ὄσα καὶ πρὸ τῆς μάχης ἤθουν. διὸ καὶ Γναῖος Μάλλιος ὁ τὴν
 ἀρχὴν σφῶν διαδεξιόμενος οὐκ ἠκολούθη τοῖς συγχεμένοις, ἀλλὰ
 πλείω αὐτὸν ἀπῆρτισε, πρὸς δὲ καὶ ὁμήρους δοῦναι ἐκέλευσεν 10
 ἄλλους τε καὶ τὸν υἱὸν Ἀντίσχου, καὶ τοὺς αὐτομόλους πάντας
 ἐκδοῦναι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀντίβας ἦν. καὶ ὁ Ἀντίοχος καὶ ἄκων
 πρὸς ἅπαντα λπειθάσθησεν. οὐ μέντοι καὶ τὸν Ἀντίβαν ἐκδοῦναι
 ἠδυνήθη· πρὸς γὰρ Προσοίαν τὸν βασιλεῦα τῶν Βιθυνῶν προ-
 P 1453 κατέφυγε. καὶ ὁ μὲν Ἀντίοχος πρῶτα ἐπὶ τούτοις εἰς τὴν Ρω- 15
 μὴν πέφυγας ἐπέσθητο, Σκιπίων δὲ Λούκιος ἐπὴντι ἐπὶ τῇ νίκῃ
 καὶ τῇ τοῦ Ἀσιατικοῦ ἐπωνυμίᾳ δι' αὐτὴν ἔσχεν, ὥσπερ ὁ
 ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀφρικανὸς ἐπικλήθη, τῆς Κυρηναϊκῆς κρατήσεως
 μέγιστον ἐν τῇ Ἀφρικῇ δυνηθείσης.

Τοιοῦτοι δ' οὖν ἄνδρες οἵτιοι γενόμενοι καὶ ἐπὶ τοσοῦτον 20
 δόξης ἐλθόντες ἐξ ἀρετῆς, δικαστηρίῳ καὶ τῷ δήμῳ οὐ πολλοῦ
 ἔσπερον παρεδόθησαν· καὶ ὁ μὲν Λούκιος κατένηψθη ὡς τάχα
 πολλὰ ἐκ τῆς λείας σφετερισάμενος, Ἀφρικανὸς δὲ ὡς ἐπιεικιστέ-

4 δὲ om A. 5 ἐπέσθη ABCW. "fortassis ἐποιήθη" Wolfius.
 "miss. Reg. et Colb. ἐπέσθη" Ducanovis. 7 ἐπέταξε A.
 8 Μάλλιος PW, μοχ Μάλλιος. 17 ὥσπερ δὲ ὁ A. 18 ἐκλήθη A.

Antiochus victus statim in Syriam recessit: Asiani Graeci ad Romanorum
 amicitiam se contulerunt.

Post haec induciae quaedam Antiocho petenti pactae sunt. nam
 et Scipio propter filium ei bene capiebat, et consul victoriam succes-
 sori appropinquanti concedere volebat. cum igitur nihil amplius Antio-
 cho imposuissent quam ea quae ante pugnam postularant, Cn. Manlius
 eorum successor, illa pactione haud contentus, plura exegit: et inter
 obsides ipsius etiam filium Antiochum dare et transfugas omnes dedere
 iussit, inter quos erat etiam Hannibal. iis postulatis Antiochus vel in-
 vitus paruit: sed Hannibalem, qui iam ad Prusiam Bithyniae regem
 confugerat, dedere non potuit. et legatis Romam missis, iis condioni-
 bus pacem fecit. L. vero Scipio ea victoria magnum laudem adeptus,
 Asiatici cognomentum ex provincia deportavit: quemadmodum frater
 Carthaginense subacta, potentissima Africae urbe, Africani.

Tanti autem viri tantaque virtute gloriam adepti non multo
 post in iudicium adducti et populi potestati subiecti sunt; ac Lucius
 repetundarum damnatus, quasi ex manubiis multa subtraxisset; Africa-

φας τὰς συνθήκας διὰ τὸν υἱὸν ποιησάμενος· τὸ δ' ἀληθές, διὰ B
 φθόνον. ὅτι δ' οὐδὲν ἰδίον δηλοῦνται μὲν καὶ ἄλλοθεν, οὐχ
 ἤκιστα δὲ ὅτι καὶ τῆς οὐσίας τοῦ Ἀσιατικοῦ δημοκράτους οὐδὲν
 πλέον τῶν αὐτῶ προὑπαρχόντων εὐρέθη, ὅτι δὲ τοῦ Ἀφρικανοῦ
 5 ἐς τὸ Λίβρον πρὸ ψήφου ἀναχωρήσαντος καὶ μέχρι τελευτῆς
 ἐκεῖ καταμειναντος οὐδεὶς αὐτοῦ εἶ καταψηφίσαστο.

Ὁ δὲ γε Μάλλιος τότε Πισιδίαν Λυκαονίαν τε καὶ Πамφυ-
 λίαν τῆς τε Γαλατίας τῆς Ἀσιανῆς πολλὰ προσεγγάγετο. ἴσθι γάρ
 10 τε κἀντιῶθα γένος αὐτῶν, ἐκ τοῦ Ἑνρωπαίου ἀποδάσμιον. Βρένον
 γὰρ ποτε βασιλείᾳ σῶν προσησάμενοι τὴν τε Ἑλλάδα καὶ
 τὴν Θράκην ἐπέδρομον, κἀκίθιν εἰς τὴν Βιθυνίαν διαβάντες C
 μέρη τινὰ τῆς τε Φρυγίας καὶ τῆς Παφλαγονίας τῆς τε Μυσίας
 τῆς πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ καὶ Καππαδοκίας ἀπέτιμοντο καὶ ἐν αὐτοῖς
 κατοίκησαν, καὶ νῦν ἕθνος ἰδίον εἰσι τὸ ὄνομα τῶν Γαλατῶν
 15 φέροιται. οὗτοι δὲ πράγματα τῷ Μάλλῳ παρέλαον. ἀλλὰ
 καὶ τοῦτων ἐκράτησε, τὴν μὲν Ἀγκυραν τὴν πόλιν ἰλῶν ἐξ ἐπι-
 δρομῆς, τὰς δ' ἄλλας δημολογίᾳ παρασησάμενος. πρῶτας δὲ
 ταῦτα καὶ συγρὸν παρὰ Ἀριμάρθου τοῦ Καππαδοκῶν βασιλέως W II 106
 ἀφ' ἑτοίμου ἐπὶ ἰσθῆν λαβῶν ἀπῆρην οἴκαδε.

20 21. Οἱ δ' Αἰτωλοὶ πρόσβεις τὸ δεῦτερον ὑπὲρ εἰρήνης ἐς
 τὴν Ῥώμην πέμψαντες αὐτοὶ αὐθις ἐνωτιρίζον. διὰ οἱ Ῥωμαῖοι D

2 ὅτι δ' οὐδὲν — 6 καταψηφίσαστο Dionis excerptum Peirescianum
 70. 4 ἀντιῶ om A. δὲ] τὰ C. τε γ 5 λίβρον A.
 7 μάλλιος B. τότε add ABC. πισιδίαν τὴν λυκαονίαν καὶ C.
 8 τε om A. 9 βρένον A. 15 δὲ] δὲ A.

FOURTES. Cap. 21. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

nus vero, quod pactiones propter filium mitiores fecisset. sed vera
 damnationis causa fuit invidia. nam eos insontes fuisse cum aliunde
 patet, tum ex eo, quod publicatis Asiatici bonis nihilo plus est reper-
 tum quam aute habuerat; et quod Africanum antequam suffragia ferrentur
 Literarum profectum, ubi usque ad obitum exsulavit, nemo amplius
 condemnavit.

At Manlius tum Pisidiam Lycaoniam Pamphyliam et Galatiae sive
 Galliae Asiae magnam partem subegit. est enim ibi quoque Gallica
 gens, ex Europa profecta. nam cum olim Brennum regem creassent,
 Graeciam et Thraciam pervagati atque inde in Bithyniam transgressi,
 partibus quibusdam Phrygiae Paphlagoniae Mysiae ad Olympum et Cap-
 padociae occupatis, peculiarem gentem condiderunt qui Galatae appel-
 lantur. hi etsi Manlio negotium facesserunt, tamen et ipsi victi sunt,
 Ancyra urbe primo impetu capta, caeteris deditioe subactis. his rebus
 gestis, et Ariarathi Cappadocum regi magna pecunia pace data, domum
 recessit.

21. Aetoli autem, secundum legatiis de pace Romam missis, ipsi
 ultro novis rebus studuerunt. quaeobrem Romani legatiis statim reie-

τούς τε πρόσβεις εἰς αὐτὴν ἀπεπέμψαντο καὶ Μάρκῳ Φουλκίῳ τὴν Ἑλλάδα ἀνέθεντο. ὁ δὲ εἰς Ἀμβρακίαν τὴν πόλιν πρῶτον ὤρμησε μεγάλην οὖσαν (ἦν γὰρ ποτε τοῦ Πέρρον βασιλεῖον, τότε δὲ κατέχετο πρὸς τῶν Αἰτωλῶν), καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. οἱ οὖν Αἰτωλοὶ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ εἰρήνης διεκλήθησαν· ὡς δ' οὐκ ἤθελσε σπέσασθαι, μέρος τι τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἀμβρακίαν εἰσέπεμψαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δι' ἐπινόμου τινὸς ἐπιχειρήσαν τὴν πόλιν ἐλεῖν, καὶ διώρυσσον πόρρωθεν· καὶ τείως μὲν ἑλάνθανον τοὺς πολιορκουμένους, ἐπεὶ δ' ὁ χοῦς ἤθροίσθη, ὑπειπίσαν τὸ γινόμενον. ἀγνοοῦντες δ' ὅπη δρέσσοιτο, χαλκῆν ἀσπίδα κατὰ 10 τὸν περίβολον πρὸς αὐτὸ ἐτίθον τὸ δάπεδον· καὶ διὰ τῆς ἡχῆς τὸν τόπον γνόντες καὶ αὐτοὶ ἀντιώρυσσον ἔνδοθεν, καὶ πελάσαντες τοῖς Ῥωμαῖοῖς ἤισαν εἰς μάχας κρυπτάς. τέλος δὲ τι τοιοῦτον ἀντετεγγήσαντο. πύθον μέγαν πύλων πληρώσαντες πῦρ εἰς αὐτὸν ἐνήκταν, καὶ πῶμα χαλκοῦν ἀπὸ πύλων ἑκατέρωθεν μένον ἐνέθηκταν, καὶ εἰς τὸν ἐπινόμου τὸν πύθον κομίσαντες καὶ πρὸς τοὺς πολέμιους τρέψαντες τὸ στόμα αὐτοῦ ἀκροσθέντες οἱ κατὰ τὸν πύθον ἐνέβαλον, καὶ τούτῳ ἡττάσας προσήγοντες πλείστον καὶ δυσχερῆ καπνὸν οἷα ἐκ πύλων ἐκθορεῖν ἐποίουν, ὃν οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων ἐπέμενεν. ὄθεν ἀπογόντες οἱ Ῥωμαῖοι 20 ἐσπίσαντο καὶ τὴν πολιορκίαν κατέλυσαν. ὁμολογησάντων δ' αὐτῶν καὶ οἱ Αἰτωλοὶ μετεβάλλοντο· καὶ διεπραξάντο ἀνοχήν, εἴτα καὶ εἰρήνην παρὰ τοῦ δήμου, πολλὰ μὲν χρήματα πολλοὺς

I μάργω λούρω A. 6 ἠθέλησαν A. 10 γινόμενον AC, γενόμενον PW. 14 πέλλον A. 21 δ' om C. 22 μετεβάλλοντο A, μεταβάλλοντο PW.

ctis, M. Fulvio Græciam provinciam decreverunt. qui primum Ambraciam urbem magnam, Pyrrhi olim regiam, tum autem Aetolis obnoxiam, obsedit. Aetoli frustra de pacificatione cum eo locuti, exercitus partem in urbem miserunt. quam Romani per cuniculos capere aggressi a longinquo suffoderunt. id obsessi principio non animadverterunt; sed exaggerata humo suspicati quid rei esset, quia tamen ignorabant ubi foderetur, aereum clipeum humi moenibus applicarunt, eque sonitu loco deprehenso, atque intrinsecus vicissim suffossis moenibus, cum Romanis occulta praelia commiserunt. tandem huiusmodi dolum excogitarunt. magno dolio plumis repleto ignem iniecernat, aereo operculo multis perforato locis addito. eius dolii ore in cuniculis hostibus obverso, fundoque folle inserto inflato, maximum et molestissimum fumum, ut ea materia fert, excitarunt; quem cum nemo Romanorum tolerare posset, desperata expugnatione solutaque obsidione pacem fecerunt. post Ambraciorum deditionem Aetoli quoque mutati primo inducias, mox etiam pacem a Romanis impetrarunt, magna pecunia et multis obsidibus datis. Ful-

δὲ καὶ ἡμέρους δόντες. καὶ ὁ Φουλούϊος τὴν Κεφαλληνίαν ὁμολογίᾳ παρεστῆσται καὶ τὴν Πελοπόννησον στασιάζουσιν κατεστῆσται.

Γαῖον δὲ Φλαμινίου καὶ Αἰμιλίου Λεπίδου ὑπατευόντων 5 μετέπειτα ὁ Ἀντίοχος ἔθανε, καὶ αὐτὸν ὁ υἱὸς ὁ Σέλευκος διεδέξατο· τελευτήσαντος δὲ κακίον πολλῶ ὕστερον ὁ εἰς τὴν Ῥώμην ὁμηρεῶν Ἀντίοχος ἐβασίλευσιν. ὁ δὲ γι Φίλιππος ἐτόλμησι μὲν νεωτερίσαι ὅτι πόλειών τινων ἰσπερήθη ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ πρὸς ταῖς 10 διὰ καὶ Αἴνου καὶ Μαρωονίας, οὐκ ἤδυνήθη δὲ διὰ τὸ γῆρας καὶ τὰς Ἄλλεις ὑπερβάντες πόλιν ἐντὸς αὐτῶν κίσαι ἤθελησαν. ὦν C ὁ Μάρκος ὁ Μάρκελλος τὰ τε ὄπλα ἀφειλετο καὶ τὰλλμ ὅσα ἐπεκομίζοντο· οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ πρεσβευσαμένους σφίσι ἐπὶ τῷ εὐθὺς ἀναχωρήσαι πάντα ἀπέδωκαν.

15 Τότε δὲ καὶ ὁ Ἀντίβας ἀπέθανε. πρέσβειον γὰρ πρὸς τὸν Προυσίαν τὸν τῆς Βιθυνίας κρατοῦντα πεμφθέντων ἐκ Ῥώμης δι' ἄλλα τε τινα καὶ ὅπως καὶ τὸν Ἀντίβαν ἐκδοῆ παρ' αὐτῷ ὄντα, προμυθῶν τοῦτ' ἐκεῖνος καὶ διαδραῖναι μὴ οἶδς τε ὦν ἑαυτὸν διεχορήσται. χρησμοῦ δὲ ποτε αὐτῷ γινομένου, ἐν γῇ Λι- 20 βύσσηι τεθνήξασθαι, ὁ μὲν ἐν τῇ παιρίδι τῇ Λιβύῃ προσιδόκα θανεῖν, ἔτιχε δὲ θνήσκων ἐν χωρίῳ τινὶ τυγχάνων καλουμένην Λιβύσση. καὶ ὁ Ἀφρικανὸς δὲ Σκιπίων τότε μετέλλαξε. D

1 Κεφαλληνίαν PW.
om A.

2 Πελοπόννησον PW.
15 δὲ om A.

5 ὁ tertium

16 τῆς om A.

vius vero Cephallenia deditione capta Peloponnesum seditione laborantem composuit.

Doinde C. Flamio et Aemilio Lepido consilibus Antiocho defuncto filius Seleucus successit: quo et ipso multo post mortuo, Antiochus qui Romae obses erat regnum suscepit. Philippus novas res moliri ausus, urbibus quibusdam Thessalicis et Aeno Maroneaque ereptis, nihil gerere potuit ob senectutem et filiorum casus. Galli quidam Alpibus superatis urbem intra eas condere statuerunt. quibus M. Marcellus arma caeteraque quae domo attulerant ademit: Romani vero legatis eorum illa omnia restituerunt, ut statim Italia excederent.

Tum etiam Hannibal interiiit. nam legatis ad Prusiam Bithyniae regem tum ob alia, tum ut Hannibalem apud ipsum degentem dederet, Roma missis, ille ea re praecognita, cum effugere non posset, necom sibi conscivit. qui cum aliquando accepisset oraculum se in terra Libyssa obiturum, se in Africa patria decessurum esse putabat: verum id castellum, in quo moriebatur, Libyssae nomen habuit. tunc etiam Scipio Africanus decessit.

22. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδόνων βασιλεύς, τὸν υἱὸν Ἀρ-
μήτριον ἀποκτείνας καὶ τὸν ἕτερον υἱὸν τὸν Περσεύην μιλλήσας
φονεύσειν, ἀπέθανεν. ἐπὶ γὰρ προσφιλῆς τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ τῆς
ὀμηρείας ἐγένετο ὁ Δημήτριος, καὶ αὐτός τε καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
Μακεδόνων ἤλιπρον ἔτι μετὰ τὸν Φίλιππον τὴν βασιλείαν λήψα- 5
ται, ἐφθόνησεν αὐτῷ ὁ Περσεύς ἅτι καὶ πρῶτος αὐτοῦ ὦν,
καὶ διέβουλεν αὐτὸν ὡς ἐπιβουλεύοντι τῷ πατρὶ. καὶ ὁ μὲν φάρ-
μακον πιεῖν ἀναγκασθεὶς ἐπιλεύτησεν, ὁ δὲ Φίλιππος οὐ πολλῶ
P I 456 ἕστερον τὸ ἀληθὲς γινὼς ἀμύνασθαι τὸν Περσεύην ἠθέλησεν, οὐ
μύνει καὶ ἴσχυσεν, ἀλλ' αὐτός τε ἀπέθανε καὶ τὴν βασιλείαν ὁ 10
W II 107 Περσεύς διεδέξατο. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ταύτην τε αὐτῷ ἐπιβουλεύσαν
καὶ τὴν πατρίαν φίλιαν ἀνεκίχθησαν.

Ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις συνηχθήσαν μὲν τινα, οὐ
μύνει καὶ ἀναγκαῖα πάντα ὥστε καὶ συγγραφῆς νομισθεῖσθαι ἄξια,
ἕσπερον δὲ ὁ Περσεύς πολέμιον ἑαυτὸν τοῖς Ῥωμαίοις ἐποίησεν. 15
ἵνα δὲ ἀναβολὴν τοῦ πολέμου σχοίη μέχρις ἂν παρασκευάσῃται,
πρόσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέμψεν ἀπολογησομένους τέχνη περιὸν ὦν
ἐνεκαλεῖτο. οὗς οἱ Ῥωμαῖοι οὐτ' εἶσω τοῦ τείχους ἐδέξαντο, καὶ
πρὸ τοῦ ἄστιος αὐτοῖς χρηματίσαντες οὐδὲν ἀπεκρίναντο ἕτερον
B ἢ ὅτι ἕπατον πέμψουσι πρὸς ὃν ὅσα βούλεται διαλεχθήσεται. καὶ 20
αὐθημερὸν αὐτοὺς ἀπίναί ἐποίησαν, δόντες στίσι καὶ ἀγωγὸς
ὥστε μὴ τιμὴν συγγένωνται· καὶ τῷ Περσεῖ τῆς Ἰταλίας ἐπιβαίνειν
τοῦ λοιποῦ ἀπειρήκασιν.

3 γὰρ] δὲ A.   4 ὁ om A.   12 πατρίαν] προτίαν A.
17 ἐπέμψαν ἀπολογησομένους A.   20 πέμψουσι B.

Fontes. Cap. 22. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:*
ex. Peirescianum 73, Ursinianum 159.

22. Philippus Macedonum rex filio Demetrio occiso, Perseum quoque occisurus, obiit. nam cum Demetrius Romanis, apud quos obses fuerat, acceptus esset, atque ipse caeterique Macedones sperarent fore ut regnum Philippo mortuo obtineret, Perseus ut natus maior ei invidit, et ut patri insidiantem calumniatus est. itaque venenum bibere coactus perit. Philippus autem non multo post veritate cognita Perseum ulcisci volens, morte interceptus regnum Perseo vel invitatus reliquit: quod ei Romani, paterna amicitia renovata, confirmarunt.

Insecutus temporibus accidere quaedam scriptioe parum digna. sed post Perseus Romanorum inimicitias susceptis, ut bello moram, dum se pararet, produceret, legatos Romam misit, obiecta sibi crimina purgaturus scilicet. quibus Romani in urbem non admissis, senatu foris dato, nihil responderunt aliud nisi consulem se missuros esse cum quo ageret quae vellet. eodemque die illos abire iusserunt, ductoribus adiunctis, ne cum quoquam colloquerentur; ac Perseo aditu Italiae in posterum interdixerunt.

Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι μετὰ ταῦτα Γραῖον Σικίνιον στρατηγὸν μετὰ δυνάμειος ὀλίγης ἐξέπεμψαν (οὐ γὰρ πῶ τὴν μετῴω παρεσκευάσαντο), καὶ ὁ Περσεὺς εἰς Θεσσαλίαν παρεμβάλλων τὰ γε πλείστα αὐτῆς ὠκείωσατο· ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πέμπουσιν ἐπ' αὐτὸν Λικίνιον Κράσσον, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ Γάιον Λοκρέτιον. συμμίζας οὖν πρῶτον περὶ Λαρίσσαν τῷ Περσεῖ ἐν ἵππομαχίᾳ ἔπταυσιν· ὕστερον μέντοι περιεγένετο, ὥστε καὶ ἀναχωρῆσαι τὸν Περσεὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν. ὁ Κράσσος δὲ ταῖς πόλεσι ταῖς Ἑλληνικαῖς ταῖς ἐπὶ τοῦ Φιλίππου κατιχομένης C. 10 προσέβαλε, καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἀπεκρούσθη, ἔστι δ' ἄς ἐχειρώσατο· καὶ τινὰς κατωσάψας τοὺς ἀλόνας ἀπέδοτο. ἄπειρ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ πνυθόμενοι ἠγανάκησαν, καὶ τὸν τε Κράσσον ὕστερον ἐζημίωσαν χρήμασι καὶ τὰς ἑλωκνίας πόλεις ἔλευθέρωσαν καὶ τοὺς πρᾶθέντας ἐξ αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εὐρεθέντας τότε 15 παρὰ τῶν ἰωνημένων αὐτοὺς ἐξέπριαντο.

Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐπραξαν οἱ Ῥωμαῖοι, ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸν Περσεὶ πολέμῳ πολλὰ καὶ μεγάλα ἠτύχησαν, καὶ πολλαχόθι ἐπόνθησε τὰ αὐτῶν, καὶ ὁ Περσεὺς τῆς Ἠπειροῦ καὶ τῆς Θεσσαλίας κατέσχε τὰ πλείονα. τὴν τε γὰρ ἄλλην δύναμιν πολλὴν 20 συνεκρότησε, καὶ πρὸς τοὺς ἑλέφαντας τῶν Ῥωμαίων γάλαγγα D ὀπλιτῶν ἠσκήκει, ὄξεσιν ἤλοις τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ κράνη σιδηρούσας αὐτῶν. ὅπως δὲ μήτε τοῖς ἵπποις φοβεροὶ εἶν, εἰδῶλα

1 σικίνιον AB, Σικίνιον PW.

3 γε] τε A.

4 ἐπ' om C.

5 λικίνιον B. τῷ ναυτικῷ A.

8 τὴν add A.

9 Φιλίππου cum P libri mss omnes, etiam Regii et Colbert: περὶ τῶν W

ex coniectura. 12 τε] γε A.

14 εὐρεθέντας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ A.

18 ἐαυτῶν A.

Deinde Cu. Sicinius praetorem cum parvis copiis ablegarunt, maioribus nondum paratis. Perseus Thessaliam ingressus maximam eius partem sibi adiunxit. imminente vero Licinius Crassus contra eum missus est, et classi praefectus C. Lucretius. ac primo apud Larisam equestri conflictu Crassus impedit, deinde victoria potitus eo rededit Perseum ut in Macedoniam recederet. urbes autem Graecas aggressus a Philippo possessus, a plerisque repulsus est, nonnullas subegit, nonnullas evertit, civibus sub corona venditis. quibus Romani auditis indignati, Crasso postmodum pecuniariam multam dixerunt; captas urbes liberas esse iusserunt, earumque cives venundatos, quos in Italia reperere, ab emptoribus redemerunt.

His ita gestis bello Persico multas magnasque clades acceperunt, rebus eorum passim afflictis, nam Perseus Epiri et Thessaliae pleraque obtinuit. praeter enim alias ingentes copias, adversus Romanorum elephantas etiam pbalangem armatorum instruxerat quorum clipei et galeae ferreis clavis acutis horrebant. ne autem equis formidabiles essent,

ελεφάντων σκευάσας δεινὴν μὲν ὑπὸ χρίσματος τινος δομὴν
 ἔχοντα, φοβερὰ δὲ καὶ θαυθῆναι καὶ ἀκόσθηται ὄντα (βροντιᾶθη
 γὰρ ἡφίει ἰχθὴν τινα ἐξ ἐπιτηδεύσεως), πρὸς ἐκείνα προσήγεν
 αὐτοὺς συνεχῶς, μέχρις οὗ καὶ ἐθάρασαν. ὁ μὲν οὖν Περσεὺς
 μέγα ἐκ τούτων ἐκέκτητο φρόνημα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τῇ δόξῃ καὶ
 τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς ὑπεροίσειν ἐπήλπισεν, οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ταῦτα
 P I 457 μαθόντες τὸν Μάρκιον Φίλιππον ὑπατεύοντα σπονδῇ ἐξέπεμψαν,
 καὶ ὡς εἰς τὴν Θεσσαλίαν πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τοὺς
 τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους ἐξήσκει, ὥστε δεισύναι τὸν
 Περσεὺς ἐν τῷ ἰδίῳ τῷ Μακεδονικῷ καὶ πρὸς τοῖς Τήρπεισι ἦου-10
 χίαν ἄγειν καὶ τὰ σιενὰ τηρεῖν. θαρσύνσας δὲ διὰ ταῦτα ὁ
 Φίλιππος διὰ μίσων ὀργῶν ὑπερέβαλλε, καὶ τινα τοῦ Περσεύως
 κατέσχε. προῖόν δ' ἐπὶ τῆς Πέδνης τῶν ἐπιτηδίων ἐσπάνισε,
 καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀνίστριψε. καὶ αὐθις ὁ Περσεὺς ἀνέ-
 θάρασε καὶ ἄ κατέσχεν ὁ Φίλιππος ἀνεκίησαιο καὶ τῷ ναυτικῷ 15
 συχρὰ τοὺς Ῥωμαίους ἰλύπει, συμμάχους τε προσηγάγετο καὶ
 πάντη τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤλπισεν ἐκβαλεῖν. τῇ δὲ
 B πολλῇ καὶ ἀκίρῳ φειδωλίᾳ καὶ τῇ δι' αὐτὴν τῶν συμμάχων
 ὀλιγωρίᾳ ἀσθενῆς αὐθις ἐγένετο. ὡς γὰρ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὑπε-
 δίδον, τὰ δ' ἐκείνου ἐπιτέτετο, κατεφρόνησεν. ὡς οὐδὲν ἔτι τῶν 20
 συμμάχων διόμενος, καὶ οὐκ εἶδον χρήματα σφίσις ἄ ἐπηγγεί-

5 καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τῇ δόξῃ om C. 10^m ἐν τῷ ἰδίῳ] sic
 Reg. et Colberteus, ubi Wolfius quid si ἐν Δίῳ" Ducanensis,
 καὶ om A. 12 ὑπερέβαλε A. 14 ἐς C. 17 πάντη τοὺς —
 p. 271 v. 3 σπονδῶν δεηθῆναι Dionis excerptum Peirescianum 73.
 19 τῶν om A.

simulacra elephatorum paravit ex unguento quodam tetrum foetorem
 spirantia, visu audituque horrenda, quae arte quadam sonitum instar
 tonitrus ederent: ad quae equi subinde adducti timere denique desierunt.
 his rebus Perseus auctis animis se Alexandro gloria et magnitudine im-
 perii superiorem fore putabat. Romani vero iis cognitis Marcium Phi-
 lippum consuem celeriter ablegarunt. qui cum in Thessaliam ad exer-
 citum venisset, Romanos et socios ita exercuit, ut Persens territus in
 suo regno Macedonico et ad Tompe quietus angustias tueretur. aucta
 ex eo audacia Philippus, mediis montibus superatis, quasdam illius urbes
 cepit; et ad Pydnam progressus, ob commentus penuriam in Thessaliam
 rediit. unde Perseus resumpta fiducia, quae Philippus occuparat, recep-
 pit, et classe Romanos crebris detrimentis affecit, adscitisque sociis tota
 Graecia se Romanos electurum sperabat. sed nimia et importuna par-
 simonia, ex eaque sociorum neglectu, rursus eius opes imminutae sunt.
 rebus enim Romanorum iabescentibus, suis incrementis fretus socios ita
 contempsit, quasi eorum opera nihil esset opus, nec promissam illis pe-

λαίο· τῶν μὲν οὖν ἀμβλυθέντων τὸ πρόθυμον, τῶν δὲ καὶ W II 108
 τέλειον αὐτὸν ἐκλιπόμενον, τοσοῦτον ἀπέγνω ὥστε καὶ σποιδῶν
 δευθῆναι. καὶ κἄν ἔτυχε τοῦτων διὰ τοῦ Ἐδμήνου, εἰ μὴ καὶ
 Ῥόδιοι συνεπρέσβευσαν* ἐπερηγάνως γὰρ οὔτοι τοῖς Ῥωμαίοις
 5 διαλεχθέντες τυχεῖν αὐτὸν ἐκώλυσαν τῶν σποιδῶν.

23. Ἐντεῦθεν ὁ κατ' αὐτοῦ πόλεμος Παύλῳ ἀντιέθη τῷ
 Αἰμιλίῳ τὸ δεύτερον ἑπατεῖοντι. ὃς σποιδῆ κομισθεὶς εἰς τὴν C
 Θεσσαλίαν καὶ τὰ τῶν στρατιωτῶν προκαταστησάμενος, βιασά-
 μενος διὰ τῶν Τιμπῶν (ὄλγιοι γὰρ ἐφροῦρον αὐτὰ) ἐπὶ τὸν
 10 Περσέα ὤρησεν. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος τὸν Ἑλλπίον ποταμὸν προσάπ-
 γραξεν ὅπου ἐν μέσῳ, προκαταλαβὼν δὲ καὶ πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ
 τε Ὀλέμπου καὶ τῆς Θαλάσσης αἰμασιαῖς καὶ σταυρώμασι καὶ
 οἰκοδομήμασι ἀπορον ἀπειργάσατο, ἐθάρρει δὲ καὶ τῆ ἀνδρεία
 τοῦ τόπου, ἐπείρασε μὲν καὶ οὕτως ὁ ἕπατος διελθεῖν, καὶ τῆς
 15 ἀνδρείας ἐπορίσατο ἐπικούρημα. διαμησάμενος γὰρ τὴν ἐν τῇ
 ἑπιφέρει τοῦ Ὀλέμπου ἄμμον ἕδωρ ἔθρε σαυιλῆς τε καὶ πότιμον. D
 κἄν τούτῳ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
 αὐτῆς θραυστικῆς ἀφ' ἧς καὶ ἐς τὴν Ῥώμην πρὶν ἐπρεσβεύσαντο.
 ὁ δὲ οὐδὲν εἰπὼν πλέον αὐτοῖς ἢ ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπόκρισιν

1 γούν A. ἀμβλυθέντων AB, ἀμβλυθέντων PW. 2 σπον-
 δῶν δευθῆναι — 5 τῶν σποιδῶν Dionis excerptum Ursinianum 159.
 3 καὶ om C. καὶ κἄν p. 79 v. 17. 4 γὰρ om C. 9 διὰ]
 γὰρ A. 10 Ἑλλπίον] Enipicum Livius. 15 ἑπορίσατο]
 alter o Regis et Colberteus ἐκομίσαστο" Ducangius.

FONTES. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Peiresciana 74 75 (cf. excerptum Planudeum 59 in Scrip-
 ptorum veterum novae collectionis ab A. Maio editae vol. 2 p. 546).
 Plutarchi Aemilius Paulus, c. 26.

canniam dedit. aliorum igitur alacritate imminuta, ab aliis plane desti-
 tutus, ita rebus suis diffidendo coepit ut pacem peteret: camquo per Eu-
 menem impetrasset, nisi Rhodii legatis adiuncti superba oratione Roma-
 norum animos alienassent.

23. Inde bellum Persicum Paulo Aemilio iterum consuli est man-
 datum. qui prope in Thessaliam profectus, militari disciplina correcta,
 per Tempe quae a paucis custodiebantur vi patrefacta via, contra Per-
 sensem duxit. is vero cum Elpium amnem interfluentem munitionibus, et
 quicquid inter Olympum et mare interiacet septis atque aggeribus oc-
 cupasset, et siccitate loci quoque fretus esset, tamen sic etiam consul
 transitus periculo facto sitis primum invenit remedium. perfossis enim
 arenis in montis Olympi radicibus affatim aqua potabilis reperit. In-
 terea Rhodiorum legati eadem audacia qua prius Romae usi fuerant ad
 eum venerunt: quos ita dimisit ut nihil aliud diceret nisi se post pau-

δάσει, ἀπέπιμπεν αὐτούς. ὡς δὲ προσβάλλων οὐδὲν ἐπίρρανεν,
 ἔμιαθε δὲ τὰ ὄρη ὄντα πον πορεύσιμα, μέρος τι τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὴν δυσπροσδοσίαν αὐτῶν ἐπερβολὴν ἔπιμπει, καταληφόμενον
 τὰ ταύτη ἐπίκουρα (διὰ γὰρ τὸ δυσπρόσιτον καὶ λαχίστην εἶχε
 φρονιάν), αὐτὸς δὲ τῶ λοιπῷ τοῦ στρατεύματος προσέμιξε τῷ 5
 Περσεῖ, ἵνα μὴ τι ἐπιτοπείσας φυλακὴν τῶν ὄρων ἀκριβεστέρως
 ποιήσαιο. καὶ μετὰ τοῦτο καταληφθέντων τῶν ἄκρων νεκτὸς πρὸς
 τὰ ὄρη ὤσμησε, καὶ πῆ μὲν λαθῶν πῆ δὲ βιασάμενος ἐπὶ ἐβύδεν
 αὐτὰ. ὁ μαθὼν ὁ Περσεύς, καὶ δέσας μὴ κατὰ νότου αὐτῶ
 προσπέση ἢ καὶ τὴν Πύδναν προκαιάσῃ (καὶ γὰρ τὸ ναυτικὸν 10
 ἄμα τὸ τῶν Ῥωμαίων περιέπλει), τό τε ἔργον τὸ πρὸς τῷ ποτα-
 μῷ ἐξέλιπε, καὶ πρὸς τὴν Πύδναν ἐπιειχθεὶς πρὸ τῆς πόλεως
 ἰστρατιοπεδέυσατο. καὶ ἦλθε μὲν καὶ ὁ Παῦλος ἐκεῖ, οὐ μέντοι
 καὶ παραχορῆμα προσέμιζαν, ἀλλὰ καὶ διέτριψαν οὐκ ὀλίγας ἡμέ-
 ρας. προμυθῶν δὲ ὁ Παῦλος ὡς ἡ σιλήνη ἐλείπειν μέλλει, 15
 συνηθροοῖται πρὸς ἰσπέραν τὸ στρατεύμα ὅτι τὴν ἔκλειψιν γενέ-
 B σθαι ἔχουσαν, καὶ προείπε τὸ συμβησόμενον, καὶ μὴ τι διὰ τοῦτο
 ταρχθῆναι παρήγεσιν. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τὴν ἔκλειψιν θεα-
 σάμενοι οὐδὲν κακὸν ἐξ αὐτῆς ἐπίτρεψαν, οἱ δὲ γε Μακεδόνες
 δέος ἔσχον ἐκ τούτου καὶ ἐς τὸν Περσέα τὸ τέρας τίνειν ἐνόμι- 20
 σαν. οὕτω δ' ἑκατέρων ἔχοντων συμβάν τι κατὰ τύχην τῇ ὁμο-
 ραίᾳ συνίθροξεν αὐτοὺς εἰς μάχην ἀκήρυκτον καὶ τέλος τῷ πολέμῳ
 ἐπέθρεν. ἐπεὶ γὰρ ὑποξυγίον τι τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ ἔδωκ

1 αὐτούς om C. 4 ταύτης A. 11 τὸ tertium BC, τῷ PW.
 τὸν ποταμὸν B. 14 προσέμιξεν A. διέτριψεν B.

cos dies eis responsurum esse. cum autem oppugnando nihil proficiens
 montes alicubi esse pervios didicisset, partem exercitus ad cacamen ac-
 cessu difficilium misit ut loca opportuna occuparet (nam ob arduum
 adscensum minimum ibi praesidium collocatum erat): reliqua copiarum
 parte cum Perseo dimicavit, ne quid suspicatus montes accuratius tue-
 retur. post verticibus occupatis noctu ad montes contendit, eosque
 partim aperto Marte partim occulte saperavit. quo Perseus cognito,
 metuens ne a tergo circumveniretur aut Pydna ab hoste occuparetur
 (nam Romana classis accedebat), castello quod ad amnem erat deserto
 Pydnam prope contendit, et ante urbem castra posuit, eodem Paulus
 quoque venit. non statim tamen sunt congressi, praelio in plures dies
 dilato. et quia lunae defectum praecognoerat, exercitum sub vesperam
 qua ille instabat convocatum, edoctumque quid futurum esset, monuit
 ut quid ea re turbaretur. proinde Romani ex eo nihil adversi timuerunt:
 Macedones autem territi Perseo sinistri aliquid portendi iudicarunt, sic
 utrisque affectis fortuito casu postridie in pugnam non deumtiam sunt
 impulsii: quae bollo finem imposuit. nam cum iumentum Romanum in

εἰσέπεισιν ἐξ ὄπερ ἔδρευόντο, καὶ οἱ τε Μακεδόνες αὐτοῦ ἐπι-
 λάβογτο καὶ οἱ ἔδρωφόροι ἀντίχοντο, τὸ μὲν πρῶτον οὔτοι καθ'
 ἑαυτοὺς ἔμαχέσαντο, ἔπειτα καὶ οἱ λοιποὶ ἐπικουροῦντες τοῖς
 οἰκείοις κατ' ὀλίγους ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐξήρσαν, καὶ πάντες C
 5 συνίμιζαν ἀπ' ἀμφοῖν. καὶ μάχης ἀσυντάκτου μὲν ὄξείας δὲ
 γενομένης, οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ καταδιώξαντες τοὺς Μα-
 κεδόνας μέχρι τῆς Θαλάσσης πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐφόνευσαν, πολ-
 λοὺς δὲ πῶ νηυτικῶ προσπλεύσαντι ἀποκτεῖναι παρέδωκαν. οὐδ'
 ἄν τις ὑπελείφθη αὐτῶν, εἰ μὴ νῦν αὐτοῖς βροθήσεται· περὶ διελθῆν
 10 γὰρ ὑψίαν ἢ μάχην ἐγένετο.

Διωκτῶν οὖν εἰς Ἀμφίπολιν ὁ Περσεὺς ὡς τοὺς τε περι-
 λιπέις ἀναληφόμενος καὶ συστήσων αὐθις τὰ πράγματα, ἐπεὶ
 οὐτ' ἤλθόν τινες πρὸς αὐτὸν πλὴν μισθοφόρων Κρητῶν, καὶ τὴν W Π 109
 Πύδναν ἄλλας τε πόλεις τὰ τῶν Ῥωμαίων ἕρησθαι ἔμαθε, κάκει- D
 15 θεν μετέστη καὶ εἰς πλοῖα τὰ χρήματα ὅσα ἐπήγειο θίμενος
 νηκτὸς εἰς Σαμοθράκιον ἀπέλευσε. καὶ πεθόμενος οὐ πολλῶ
 ἕστερον τὸν Ὀκτασιόιον, ὃς τοῦ νηυτικοῦ προϊστάται, προσπλέοντα,
 καὶ τὸν Πυῆλλον εἰς Ἀμφίπολιν πυρόντα, ἐπέστειλεν αὐτῶ συμβῆ-
 ναι δέόμενος. καὶ ἐπεὶ βασιλεῦα ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὠνόμασεν,
 20 οὐδ' ἀποκρίσιως ἔτιχεν. ἕστερον δὲ ἄνεν τινὸς τοιαύτης προσή-
 σιως ἐπιστελλαντος προσεδέξατο μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν σπονδῶν λόγον,
 οὐκ ἄλλως μέντοι συμβῆσασθαι ἔφη εἰ μὴ καὶ ἑαυτὸν. καὶ τὰ
 ἑαυτοῦ πάντα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαρέψαι. καὶ διὰ ταῦτα οὐ συνί-

9 ὑπελείφθη A, ἐπελείφθη B, ἀπελείφθη PW. 11 τοὺς τε]
 τούτους B. 15 ὄσα] καὶ ὄσα A.

flumen unde aquabantur incidisset, idque sibi et Macedones et lixae vindicarent, primum inter hos certatum est; deinde caeteri etiam suis opitulanti alii post alios castris sunt egressi, donec omnes utrinque conflixerunt, pugna confusa illa quidem sed acri, cuius victoria penes Romanos fuit. qui Macedones usque ad mare persecuti multos ipsi occiderunt, multos classi accedenti trucidandos obiecerunt; neque quisquam eorum evasisset, nisi noctis beneficio cōservati essent: pugna enim sub vesp̄eram commissa est.

Perseus Amphipolim profugus, ut et reliquias colligeret et rem in integrum restitueret, cum nulli venirent praeter Cretenses stipendiarios, et Pydnam caeterasque urbes ad Romanos defecisse audiret, illinc digressus omni pecunia quam secum vehebat navibus imposita noctu in Samothraciam navigavit. cum autem non multo post audivisset Octavium classi praefectum accedere, et Paulum Amphipolim venisse, per litteras pacem ab eo petiit. in quibus quod se regem nominasset, ne responsum quidem tulit. deinde cum sine tali aliquo titulo idem petisset, Paulus pacificationis mentione admissa non alias ei condiciones tulit nisi ut semetipsum et sua omnia Romanorum fidei permitteret: itaque

βησαν. μετὰ τοῦτο δὲ ἔξαιτιθίς παρὰ τῶν Ῥωμαίων Ἐβανδρόν
 P I 459 τινὰ Κρητὰ πολλὰ καὶ αὐτῶν ἐπουργηκότα καὶ πιστότατον
 αὐτῶ, οὐκ ἐξέδωκε μὲν φοβηθείς μὴ κατεῖπε ὅσα αὐτῶ συνέδει,
 λάθρα δὲ αὐτὸν ἀποκτείναντες ἑαυτὸν διαχρησασθαι ἐπέμψαι.
 τότε μὲν οὖν οἱ συνόντες αὐτῶ φοβηθέντες τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ 5
 (οὐ γὰρ ἠγνόησαν τὸ γινόμενον) μεθίστασθαι ἤρξαντο. κάκεινος
 δείσας μὴ τοῖς Ῥωμαίοις παραδοθῆ, ἐκδρᾶναι νυκτὸς ἐπιχείρησε
 καὶ ἔλαθεν ἄν πρὸς Κότυν Θρακία δυνάστην κομισθείς, *1 μὴ οἱ
 Κρητῆς αὐτὸν ἐγκατέλιπον· ἐνθήμενοι γὰρ τὰ χρήματα εἰς τὰ
 πλοῦτα οἴκαδε ἀπῆραν. ὁ δὲ ἡμέρας μὲν τινὰς αὐτοῦ μετὰ Φι- 10
 B λίππου ἐνὸς τῶν τίσων κρηπτόμενος ἔλαθεν, ἐπεὶ δὲ τοὺς ἄλλους
 παῖδας καὶ τὴν θεραπείαν ἐγνω κατεσχικότα τὸν Ὀκταυτίου,
 εὐρέθη ἐθελοντῆς. καὶ ἀχθέντα εἰς τὴν Ἀμφίπολιν οὐδὲν ὁ
 Παῦλος ἐκάκωσεν, ἀλλὰ καὶ ἰδιεξώσατο καὶ ὁμοσίτην ἐποίησατο
 καὶ ἐν ἀδίσμῳ φιλᾶσθαι ἐτήρει καὶ ἐν θεραπείᾳ ἤγει. μετὰ δὲ 15
 ταῦτα εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ τῆς Ἠπείρου ἀνεκομίσθη.
 Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀχθῆναι λέγει τὸν Περσεύην πρὸς τὸν Αἰ-
 μιλιον, καὶ τὸν δεδουκρημένον προσπανετῆσαι αὐτῶ, ἐκείνον δ'
 ἐπὶ στόμα καταβαλεῖν ἑαυτὸν καὶ γονάτων ὀρεξάμενον ἀετῆραι
 C φωνὰς ἀγεῖν. καὶ τὸν Αἰμιλιον ἀλγοῦντι προσώπῳ προσιδόντα 20

1 μετὰ τοῦτο — 6 μεθίστασθαι ἤρξαντο Dionis excerptum Peire-
 scianum 74. 6 γινόμενον AB, γινόμενον PW. 10 ὁ δὲ om A.
 13 εὐρέθη ἐθελοντῆς — 15 θεραπείᾳ ἤγει Dionis excerptum Peire-
 scianum 75. cf. excerptum Planudeum 59 apud Maium p. 546, quod
 utram Dionis verba exhibeat, incertum. 17 Πλούταρχος] Aemilii
 Pauli c. 26. 18 προῦκανετῆσαι A. δ' om A. 19 ὀρεξά-
 μένον A.

inter eos non convenit. post, Evandrum Creteusem Romanis postulan-
 tibus, cuius multis in rebus fidelissima contra eoa usus erat opera, non
 dedit, veritus ne arcana sua proderet, sed eo clam interfecto rumorem
 sparsit eum sibi ipsum manus attolisse. tum igitur familiares, eius per-
 fidiam voriti (neque enim eos id latehat facinus), ab eo desciscere coe-
 perunt. quare veritus ne Romanis dederetur, noctu fugam capessere
 instituit; ac clam ad Cotym Thraciae dynasten pervenisset, nisi Creteu-
 ses rebus suis in naves impositis domum discedentes eum reliquissent.
 ipse vero ibi per dies aliquot cum Philippo filio latuit: sed cum cete-
 ros liberos suos Octavium tenere didicisset, ultro e latebris prodit.
 Amphipolim perductum Paulus non male tractavit, sed porrecta dextera
 ad mensam suam admisit, et in libera custodia asservatum honorifice
 habuit. deinde per Epirum in Italiam est perductus.

Plutarchus refert Aemilium, cum Perseus adduceretur, ei lacrimis
 oppletum obviam ivisse; illum vero in faciem prostratum prehensis eius
 genibus voces parum generosas edidisse; Aemilium autem tristi vultu

αὐτὸν εἰπεῖν "τί, ὦ ταλαίπωρε, ταῦτα πράττεις; ἀφ' ὧν δόξεις οὐκ ἀνάξιος ἀντιχεῖν, οὐδὲ τοῦ νῦν ἀλλὰ τοῦ πάλαι δαίμονος ἀνάξιος γεγενῆσθαι. τί δέ μου καταβάλλεις τὴν νίκην· καὶ μικρύνεις μου τὸ κατόρθωμα, ἐπιδικνύμενος ἑαυτὸν οὐ γενναῖον 5 οὐδὲ πρόποντον Ῥωμαίοις ἀνταγωνιστήν; ἀρετ' τοι δυστυχοῦσι μεγάλην ἔχει μοῖραν καὶ παρὰ πολέμοις, δεῖλθα δὲ Ῥωμαίους, κἄν εὐποτηῇ, πάντη ἀτιμότατον."

24. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λούκιος Ἀνίκιος στρατηγὸς πεμφθεὶς ἐπὶ τὸν Γέντιον τοὺς προσμύξαντάς τε αὐτῷ 10 ἐνίκησε καὶ τὸν Γέντιον φεγόντα ἐπιδιώξας ἐς Σκοδρὰν κατέκλει- D σεν, ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ βασιλεια. καὶ διακενῆς ἄν προσῆδρευσεν αὐτῇ (ἐπὶ γὰρ ἀκρωνυχίας ὄρους πεπόλισται, καὶ φάραγγι βα- θείαις ποταμοῦς ῥοώδεις ἔχούσαις περιελεῖται, τείχει τε ὀχυρῶ περιέκτισται), εἰ μὴ ὁ Γέντιος μέγα ἐπὶ τῇ δυνάμει ἑλλίσας ἔκων 15 εἰς μάχην ἐχώρησε. κακὰ τούτου τῆν τε ἀρχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ὁ Ἀνίκιος προσηγάγετο, καὶ μέχρι τῆς Ἡπείρου προελθὼν πρὶν τὸν Παῦλον ἐλθεῖν κακίην ταριττομένην ἡμέρωσεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔμαθον μὲν τὴν τοῦ Παύλου νίκην τε- 20 τάρτη μετὰ τὴν μάχην ἡμέρᾳ ἕκ τινος φήμης, οὐ μέντοι καὶ ἀκριβῶς ἐπίστευον. εἶτα γραμμῶν ὑπὲρ ταύτης κομισθέντων P I 460

6 μεγάλα, margo ην, C. μοῖραν] μοῖραν αἰδοῦς Plutarchus.
7 εὐπ οἷῃ A. 10 ἐς ABC, εἰς PW. κοδρὰν ABC.
11 προσῆδρευσεν A, προσῆδρευσεν PW. 17 προσελθὼν A.
19 τῆν om A.

Fontes. Cap. 24. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Ursiniana 160 161 162, Peirescianum 76.

eum intuentem dixisse "quid, o miser, ista facis, unde non praeter meritum in calamitatem incidis-e, neque praesenti sed praeterita fortuna indignus esse videaris? quid meam victoriam deprimis et res gestas attenuas, ignaviam prae te ferendo teque adversarium Romanis indignum declarando? virtus enim etiam in calamitate multum vel apud hostes momenti habet: ignaviam vero etiam secundis in rebus extremo contemptu Romani dignam iudicant."

24. Eodem tempore L. Anicius praetor contra Gentium missus hostes praelio fudit; Gentium profligatum persecutus Scodrae, ubi eius regia erat, obsedit. idque frustra futurum erat, quoniam urbs in montis cacumine sita et profundis vallibus, quae fluvios torrentes habent, cincta muroque firmo munita est, nisi Gentius suis copiis fretus ultra ad pugnam venisset. unde factum ut omne eius imperium Anicius subegerit, et usque ad Epirum progressus ante Pauli adventum illam etiam tumultuantem pacarit.

Romani Pauli victoriam quarto post pugnam die ex rumore audiverunt, sed non plane crediderunt. deinde Pauli acceptis litteris ma-

τοῦ Παύλου, ὑπερήσθησαν, καὶ οὐχ ὡς τὸν Περσεύα νενικηκότις
καὶ τὴν Μακεδονίαν κτησάμενοι ἀλλ' ὡς τὸν Φίλιππον ἐκίονον
τὸν πάντ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλεξάνδρον μετὰ πάσης τῆς ἀρχῆς ἐκε-
της ἦν ἔσχηκε κερύσαιτες ἐσιμνόνοντο. ἐλθόντι δ' εἰς Ῥώμην τῷ
Παύλῳ πολλὰ ἐψηγησάθη, καὶ ἡ πομπὴ τῶν νικητηρίων αὐτῷ 5
λαμπροτάτη ἐγένετο. ἔπεμψε μὲν γὰρ καὶ τάλλα ὄσα ἐυλόκει
πάντα, ἐπεμψε δὲ καὶ Βίβυν τὸν τοῦ Κότυος νιόν, τὸν τε Περ-
σεύα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τοὺς τε παῖδας τρεῖς ὄντας ἐν τῷ τῶν
αἰχμαλώτων σχήματι. δέισας δὲ διὰ τῆς εὐτυχίας ὑπερβολὴν
μὴ τι νειμίσση αὐτοῖς τὸ δαμιόνιον, τῷξαιτο καὶ οὗτος κατὰ τὸν 10
B Κάμιλλον, μὴ τι κακὸν τῇ πόλει ἐκ τούτων ἀλλ' ἐάντῳ εἰ τι δέοι
γενήσασθαι· καὶ δύο νιείς, τὸν μὲν πρὸ τοῦ Θριάμβου μικρόν,
τὸν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ τῶν ἐπινικίων ἀπέβαλεν ἑοριῆ. ἦν δὲ οὐ στρα-
τηγήσαι μόνον ἀγαθὸς ἀλλὰ καὶ ὑπερόπτης χρημάτων. τεκμή-
ριον δὲ, δεύτερον τότε ὑπατεύσας καὶ λαύρονον ἀμυθῆτων κρα- 15
τήσας ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ διεβίω ὥστε χαλεπῶς τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
τὴν προῖκα τελευτήσαντος ἀποδοθῆναι.

Τῶν δ' ἀλόντων τῷ πατρὶ μὲν ὁ Βίβυς προῖκα ἐδόθη,
Περσεὺς δὲ εἰς Ἀλβαν σὺν τοῖς παισὶ καὶ τῇ Θεραπέα κατείδθη·
C κἀκεῖ ἔως μὲν ἔλπιζε τὴν βασιλείαν κομίσασθαι ἀντιχεῖν, ἐπεὶ δ' 20
ἀπέγνω, ἐπιτὸν θυμῷ κέραιτο. καὶ ὁ Φίλιππος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦ τε
θυγάτηρ αὐτοῦ οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέθανον· μόνος δ' ὁ νεώτατος
τοῖς τῶν Ἀλβανῶν ἄρχουσιν ὑπογραμματεύων ἐπὶ τετα χρόνον

11 τι prius om A. 12 τοῦ om C. 13 τῆ om B. ἦν δὲ οὐ
— 17 ἀποδοθῆναι Dionis excerptum Peirescianum 76. 16 post
τοσαύτη C add δὲ. 20 ἔως μὲν A, μὲν ἔως PW.

xīma laetitia affecti, non quasi victo Perseo subactaque Macedonia, sed tanquam Philippum filium regem praestantissimum et ipsum Alexandrum cum toto illo imperio vicissent, ita sunt gloriati. Paulo Romano reverso multi honores sunt decreti et triumphus splendidissimus, in quo praeter alias manubias Bithym Cotyis filium et Perseum cum uxore et tribus liberis habito captivorum duxit. veritus autem ex immo dica felicitate invidiam numinis, Camilli exemplo precatus est, si quid inde mali immineret, ut id incolumi re publica in sum caput redundaret. ac duos filios, alterum paulo ante triumphum, alterum in ipsa iūta celebritate amisit. fuit non tantum egregius imperator, sed etiam pecuniae contemptor. quod ex eo apparet quod secundum consul et spoliis innumera bilibus potitus in tanta paupertate vitam exegit, ut post eius obitum uxori dos aegre posset reddi.

Ex captivis Bithys patri gratis est redditus: Perseus cum liberis et ministris Albani missus est. ubi cum se regni recuperandi spe aliquandiu sustentasset, ea amissa sibi ipse manus attulit. Philippus eius filius et filia non multo post obierunt: solus filius natus minimus, Albanis

διήρκεσεν. οὕτως ὁ Περσεὺς ὁ δι' εἴκοσι βασιλείων ἀρχῶν γε-
 νῆναι, καὶ πολὺν μὲν τὸν Φίλιππον, πλείω δὲ Θρακῶν τὸν Ἀλέ-
 ξανδρον, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπώλεσε καὶ ἀχμάλωτος γέγονε καὶ
 ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐπόμπησεν, δεσμὰ μετὰ τοῦ διαδήματος περι-
 5 κείμενος.

Οἱ δὲ γε Ῥόδιοι, μετὰ φρονήματος πρώην τοῖς Ῥωμαίοις
 προσφερόμενοι, τότε μὴ μνησικακεῖν αὐτοῖς ἤξιον, καὶ σύμμα-
 χοι πρόσθεν αὐτῶν καλεῖσθαι μὴ προσδιχόμενοι, τότε καὶ πάντῃ
 10 τούτου τυχεῖν ἐσπούδαζον· καὶ ἔτυχον τῆς σπουδῆς, ἀλλ' ὄψι.
 καὶ τοῖς Κρησὶν ὠργίζοντο μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, ἰκετείας δὲ πολλαῖς
 χρῆσάμενοις ἀφῆκίαν ποτε τὴν ὄργην. καὶ ὁ Προυσίας δὲ καὶ ὁ
 Εὐμείνης, ὁ μὲν δι' ἑαυτοῦ εἰς τὴν πόλιν ἔλθων καὶ εἰς τὸ βου-
 λευτήριον εἰσελθὼν καὶ τὸν οὐδὸν φιλήσας καὶ προσκηνήσας τοὺς
 15 βουλευτὰς ἤλεθῆ τε καὶ ἡθώωτο, Εὐμείνης δὲ δι' Ἀττάλου τοῦ
 ἀδελφοῦ τὸ μὴ τι μνησικακεῖν αὐτῷ εἴληγε.

Τότε δὲ καὶ τὰ τῆς Καππαδοκίας οὕτω διεκρήθη. Ἀρια-
 ράθης ὁ ταύτης κρατῶν παῖδα γνήσιον ἔσχεν Ἀριαράθην. πρὶν
 δ' ἐσχηκίναί αὐτόν, ἐπεὶ πολὺν χρόνον ἡ γυνὴ αὐτοῦ οὐκ ἐκύν- P I 461
 σκε, παῖδα προσποιήσατο Ὀροφέρνην καλέσασα. γεννηθέντος
 20 δ' ἔπειτα τοῦ γνησίου φωραθεὶς ἐκείνος ἔξηλάθη. ὃς μετὰ τὸν
 Ἀριαράθου θάνατον τῷ ἀδελφῷ δῆθεν ἐπανίστη. καὶ συνεμά-

1 οὗτος A. εἴκοσι] εἰ C. 6 Οἱ δὲ γε — 9 τυχεῖν ἐσπού-
 दाζον Dionis excerpta Ursiniana 160 161. 8 αὐτοῖς A.
 10 χρῆσάμενοις πολλαῖς A. 11 καὶ ὁ Προυσίας — 14 ἤλεθῆ
 Dionis excerptum Ursinianum 162. 12 εἰ. Εὐμείνης PW, quae
 p. 225 v. 6 Εὐμείνης. 20 δὲ ποτε τοῦ B. φωραθεὶς]
 quid si ὑποραθεὶς" WOLFIIUS.

magistratibus pro scriba inseruendo, ad tempus vitam toleravit, ad hunc modum Perseus, a viginti regibus se ortum ducere gloriatas, crebro Philippum crebrius Alexandrum in ore habens, et regnum amisit et in hostium potestatem venit et in triumpho ductus est, catenas simul cum diademate gestans.

Rhodiis dudum superbe cum Romanis agere soliti, tum veniam delictorum petentes eorumque societatem nuper spretam admodum flagitantes, quod voluere tandem impetrarunt. Romani etiam Cretensibus irati multis precibus denique mitigati sunt. Prusias item sponte in urbem profectus, curiae limeu osculatus senatuque adorato, veniam et impunitatem est consecutus. Eamei fratris Attali intercessio delictorum gratiam fecit.

Tunc etiam Cappadociae hic status fuit. Ariarathes rex germanum filium habuit Ariarathem: ante quem susceptum uxor eius longo tempore sterillis Orophernem adoptarat. qui deinde nato legitimo propter insidiarum suspitionem pulsus, post Ariarathis obitum contra fra-

χον Ἀριαράθῃ μὲν Εὐμένης, Ὀροσφέρνη δὲ Δημήτριος ὁ τῶν Σύρων βασιλεύς. Ἰλαττωθεὶς δὲ Ἀριαράθης πρὸς τοὺς Ῥωμαίους κατέφυγε, καὶ κοιωνὸς τῷ Ὀροσφέρνη τῆς βασιλείας ἐπ' αὐτῶν ἀποδέδεικτο. ὅτι δὲ ὁ Ἀριαράθης τοῖς Ῥωμαίοις φίλος καὶ σύμμαχος προσηγήρετο, πᾶσαν ἐκείνος τὴν ἀρχὴν ἐκ τούτου προσώκειώσατο. καὶ ὁ Ἄτταλος δὲ τὸν Εὐμένη θανόντα διαδεξιόμενος τὸν τε Ὀροσφέρνην καὶ τὸν Δημήτριον παντελῶς ἐκ τῆς Καππαδοκίας ἀπέλασιν.

B 25. Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν Πτολεμαῖος ἐπὶ δυοῖν υἱέσι καὶ μιᾷ ἐξέλιπε θυγατρί. ὡς δὲ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀδελφοὶ 10 περὶ τῆς ἀρχῆς ἐστασίασαν, Ἀντίοχος ὁ τοῦ μεγάλου Ἀντιόχου υἱὸς τὸν νεώτατον ἐκπιόντα ἐδέξατο, ἵνα προσάσει τοῦ αὐτῷ ἀμύνειν εἰς τὰ τῶν Αἰγυπτίων παρελθοί. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον τῆς τε πλείονος χώρας ἐκράτησε καὶ ἐπολιόρχει τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καταφυγόντων δὲ τῶν ἄλλων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, 15 πεμφθεὶς πρὸς τὸν Ἀντιόχον ὁ Ποπίλιος ἀποσχέσθαι αὐτὸν τῆς

W II 111 Αἰγύπτου ἐκέλευσεν· οἱ γὰρ ἀδελφοὶ συνέντες τὴν τοῦ Ἀντιόχου διάνοιαν κατηλλάγησαν. ὡς δ' ἐκείνος ὑπερέθετο τὴν ἀπόκρισιν, **C** κύκλον θάβδω πέριξ αὐτοῦ περιέγραψε, κἀνταῦθα αὐτὸν ἐστηκότα ἀπήτησε βουλευσασθαι τε καὶ ἀποκρίνασθαι. ἐντεῦθεν 20 δείσας ὁ Ἀντιόχος τὴν πολιορκίαν κατέλυσεν. ἀπαλλαγέντες δὲ τοῦ ἔξωθεν φόβου οἱ Πτολεμαῖοι (οὕτω γὰρ ἐκαλοῦντο ἀμφοτέ-

5 ἐκ om A. 6 δὲ om C. εὐμένη C, Εὐμένη PW. 11 ὁ τοῦ ἀντιόχου τοῦ μεγάλου υἱὸς A. 13 ἐς C. 14 τε] τοῦ A. 16 πόπλιος B, πούπλιος A. 19 περιέγραψε ABC, περιέγραφε PW.

Fontes. Cap. 25. *Dionis Historiac Romanae libri deperditi.*

trem insurrexit. Ariarathē opem tulit Eumenes, Oropherni Syriae rex Demetrius. Ariarathes victus ad Romanos confugit, ab eisque una cum Oropherne regnare iussus, quia populi Romani amicus et socius appellatus erat, totum imperium exinde sibi vindicavit. atque Attalus Eumenes successor Orophernem et Demetrium Cappadocia prorsus exegit.

25. Aegypti rex Ptolemaeus moriens duos filios et unam reliquit filiam. fratribus autem inter se de regno contententibus, Antiochus magni Antiochi filius natu minorem pulsus suscepit, ut per eius defendendi speciem aditum in Aegyptum haberet; adductoque exercitu, maxima parte occupata, obsedit Alexandriam. cum autem reliqui ad Romanos confugissent, Popillius ad Antiochum missus cum Aegypto abstinere iussit: fratres enim intellecto illius consilio in gratiam redierant. Antiocho responsum differente, virga circumscripsit regem, ac priusquam eo circulo excederet, deliberare ac responsum reddere iussit. ea re territus Antiochus obsidionem solvit. externo metu liberati Ptolemaei

ροι) αἰθις ἰσταςίαςαν. εἴτα σὺνῆλλάγησαν αὐθις ὑπὸ τῶν Ῥω-
μαίων ἐφ' ᾧ τὸν μὲν πρεσβύτερον τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κύπρον,
τὰ δὲ περὶ τὴν Κυρήνην ἔχειν τὸν ἕτερον· καὶ ταῦτα γὰρ τότε
τῶν Αἰγυπτίων ἦν. ἀγανακτῶν δ' ὁ νεώτερος διὰ τὴν ἑλλάττωσιν
5 εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο· καὶ εὔρατο παρ' αὐτῶν καὶ τὴν Κύπρον.
ὁ δὲ πρεσβύτερος συμβάσεις ἔθετο αὐθις πρὸς τὸν νεώτερον, πό-
λεις τέ τινας ἀντὶ τῆς Κύπρου δούς, καὶ χρήματα καὶ οἶτον
ταξάμενος συντελεῖν.

Τοῦ δ' Ἀντιόχου τελευτῶντος μετὰ τοῦτο καὶ παιδὶ ὁμο- D
10 νόμῳ τὴν βασιλείαν καταλιπόντος, ταύτην τε αὐτῷ ἐπιβαλοῦσαν,
καὶ τρεῖς ἄνδρας ἐπιτρόπους δῆθεν (μικρὸς γὰρ ἦν) ἐπιψαν. οἱ
παρὰ τὰς συνθήκας εὐρόντις ἑλέφαντας καὶ τριήρεις, τοὺς τε
ἑλέφαντας σφαιγῆναι πάντας ἐκέλευσαν, καὶ ἄλλα πρὸς τὴν
Ῥώμην συμφέρον διώκον. δι' ἅπερ Ἀσσίας ὁ τοῦ βασιλέως τὴν
15 κηδεμονίαν ἐγκειρισμένους παρῴξενε τὸ πλῆθος ἐκβαλεῖν τοὺς
Ῥωμαίους, τὸν δὲ Γάϊον τὸν Ὀκτάβιον καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ
τούτων γενομένων ὁ μὲν πρῶτος εὐθὺς εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστει-
λεν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἀπολογούμενος, Δημήτριος δὲ ὁ Σε-
λεύκου υἱὸς τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου ὁμηρεῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ
20 τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον καὶ ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ θεοῦ τῆς βασι- P I 462
λείας ἰσπερημένος, ὡς τὸν τοῦ Ἀντιόχου θάνατον ἔγνω, ἤτει μὲν
τὴν πατρίαν ἀρχήν, οἱ δὲ οὐτε ταύτην αὐτῷ συνέπραξαν οὔτ'
ἀπᾶραι τῆς Ῥώμης ἐπέτρεψαν. καὶ ὅς καὶ δυσχεραίνων ὁμοῦς
ἠσούχων. ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἀσσίαν ἐγένετο, οὐκέτ' ἐμῆλλη-

14 διώκον B, διοκ C, διώκησαν PW. 19 τῇ add AB.
22 ἐπραξαν B. 23 καὶ δυσχεραίνων] ἰδυσχεραίνων A.

denuo et dissenserunt et a Romanis reconciliati sunt, ut natu maior
Aegypto et Cypro, Cyrenis vero iunior potiretur: nam haec quoque
tum Aegyptiorum erant. iunior vero inique secum agi existimans, Ro-
mam profectus, Cyprum etiam impetravit. at senior denuo cum eo
pactus, pro Cypro urbea quasdam et frumentum ei assignavit.

Antiocho rege mortuo Romani filio eiusdem nominis regnum con-
firmarunt, eique ob teneram aetatem scilicet tres curatores miserunt,
qui cum praeter pacta et conventa trémes et elephantos invenissent,
belluas occidí iusserunt, ac caetera ex Romanorum utilitate administra-
runt. qua de causa Lysias, cui regis tutela commissa erat, populum
concitavit ut Romanos eiecet, C. vero Octavium occideret. his factis
statim legatos Romam misit, ut id facinus purgaret. Demetrius autem
Seleuci filius Antiochi nepos, Romae obnaes tempore paterni obitus, ab
Antiocho patreuo regno spoliatus, cum eius interitu cognito paternum
regnum repeteret, a senatu nec adiutus nec Roma exire situs est. quod
quamvis aegro ferret, tamen quievit. caeterum cum Lysias illa fecisset,

σεν, ἀλλ' ἀπέθρα· καὶ ἐκ Λυκίας τῇ γερούσιμῃ ἐπέστειλε, μὴ ἐπὶ τὸν ἀνεψιὸν τὸν Ἀντίοχον (οὕτω γὰρ οἱ πάλαι τοὺς ξευδέλφους ἐκάλου) ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ἀσσίαν τὴν ὀρυγὴν ἔχειν, ὥστε τῷ Ὀκταβίῳ τιμωρήσαιν. ἐς Τρίπολιν δὲ τῆς Συρίας ἐπιχθιὺς καὶ ταύ-
B τὴν προσωγαγόμενος ὡς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τὴν βασιλείαν ὁ σταλείς (τὴν γὰρ ἀπόδρασιν αὐτοῦ οὐδεὶς ἐνιχνύει) καὶ Ἀπαμείας κρατήσας δύνάμιν τε συναγαγὼν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχϊαν ἦλθε, καὶ τό τε παιδίον καὶ τὸν Ἀσσίαν φιλικῶς ἀπαυτήσαντας αὐτῷ (δεδιότιες γὰρ τοὺς Ῥωμαίους οὐκ ἀντήσαν) διέφθειρε, καὶ τὴν βασιλείαν ἀνεκομίσαστο, κὰν τῇ Ῥώμῃ στέφανον καὶ τοὺς τοῦ Ὀκταβίου ἀυθέντας ἀπέστειλεν. οἱ δὲ χαλεπαίνοντες αὐτῷ οὐδέτερον ἰδέξαντο.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐπὶ Δαλμάτας οἱ Ῥωμαῖοι ἰστρούτησαν. τὸ δ' ἔθνος τοῦτο ἔστι μὲν Ἰλλυριῶν τῶν παρὰ τὸν Ἴόνιον κόλπον, ὧν τινες Ταυλιωνίους ἀνόμαζον Ἕλληνας, ἔχονται δὲ τοῦ **15**
C Ἀφραγίου ἐν μέρει. αἴτιον δὲ τοῦ πολέμου οὗ τινὰς τῶν προσχώρων αὐτοῖς ἐν φιλίᾳ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντας ἠδέκουν, συμπερισβενσαμένους τε ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις οὐδὲν μέτριον ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ἄλλων πρόσβεις συλλαβόντες ἀπέκτειναν. τοὺτους ὁ Σκιπίων ὁ Νασικᾶς ὑπέταξεν, ἐπ' αὐτοὺς **20**
στρατεύσας· τὰς τε γὰρ πόλεις αὐτῶν εἴλε καὶ τοὺς ἀγχαλωτόους ἐπίπρασκε. καὶ ἄλλα δὲ κατ' ἐκείνους συνέβη τοὺς χρόνους, οὐ μνήμης μέντοι οὐδ' ἱστορίας ἐπάξια.

2 οὕτω γὰρ] cf. T. 1 p. 453 v. 7. 5 τῶν add A. 11 ἀποφύ-
της A. 23 ἀξία A.

nihil cunctatus Roma profugit; et ad senatum e Lycia scripsit se non contra patrum Antiochum sed contra Lysiam proficisci et Octavii necem ulturum esse, cum Tripolim Syriae celeriter sibi adiunxisset, tanquam a senatu ad regnum occupandum missus (de fuga enim eius nemo cogitabat), et Apamea potitus, comparatis copiis Antiochiam contendit, ibique puerum et Lysiam amice obviam egressos (Romanorum enim metu armis abstinerant) interfecit. regno recuperato coronam et Octavii percussores Romam misit: quorum neutrum Romani illi irati acceperunt.

Post haec Dalmatis bellum intulerunt, quae gens Illyrica est in sinu Ionio: quorum quosdam Graeci Taulantios nominant, ex parte Dyrrhachio vicinos. belli causa erat quod, in finitimos Romanis amicos iniurii, nec Romauorum legatis moderate respondissent, et aliorum legatos occidissent. hos Scipio Nasica domuit, eorumque urbibus expugnatis captivos vendidit. iisdem temporibus alia quoque acciderunt, memoria et descriptione parum digna.

26. Ἐντεῦθεν αὖθις ὁ πρὸς τοῖς Καρχηδονίοις τὸ τρίτον ἀνεργησάμενος πόλεμος. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφερον ἑλατιούμενοι, ἀλλὰ καὶ συμμαχικὰ καὶ ναυτικὸν ἐπὶ τῇ τοῦ Νομαδικοῦ πολέμου παρασκευῇ παρὰ τὰς συνθήκας ἠτοίμαζον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὡς τὰ ἅλλα κατὰ γνώμην ἔθεντο, οὐχ ἡσύχασαν, ἀλλὰ πέμψαντες τὸν Σκιπίωνα τὸν Νασικᾶν ταῦτά τε αὐτοῖς ἐνεκάλουν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύσαι ἐκέλευον. καὶ ἐπεὶ τὸν Μασινίσσαν ἤτιώοντο ἐκείνοι καὶ διὰ τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον ἀπειρήκασιν ποιῆσαι τὸ κελυόμενον, σύμβασιν τινα πρὸς τὸν Μασινίσσαν αὐτοῖς ἔπραξαν καὶ τινος αὐτοῖς ἀποστήναι χώρας αὐτὸν ἔπεισαν· ἄς δ' οὐδὲν μᾶλλον εἰσῆκονον, μικρὸν ἐπισχόντες Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ τάχιστα νικηθέντας σφᾶς μεγάλῃ μάχῃ πρὸς τοῦ Μασινίσσου ἐπέθεντο, εὐθὺς αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο. ὁ μαθόντες οἱ Καρχηδόνιοι, οὐκ εἶ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἔχοντες, κατέδεισαν, καὶ πρόσθεις ἐς τὴν Ῥώμην διὰ συμμαχίαν ἐστάλκασι (καὶ ἄλλοι γὰρ τῶν προσχώρων αὐτοῖς ἐπετίθεντο), καὶ ἐς πᾶν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέειπεν ἐπλάττοντο. μὴ γὰρ ταῖς σπονδαῖς ἐμμένειν μέλλοντες, ἔσθον ἅπαντα ἐπηγγέλλοντο.

Τῆς δὲ γερουσίας βουλὴν περὶ τούτου συναγαγούσης, ὁ μὲν Σκιπίων ὁ Νασικᾶς δέξασθαι τὴν τῶν Καρχηδονίων πρεσβειάν καὶ σπονδὰς αὐτοῖς ποιήσασθαι συνεβούλευεν, ὁ δὲ Κάτων ὁ Μάρκος μῆτι σπείσασθαι τούτοις δεῖν εἶπε μῆτι λῦσαι τοῦ πολέ-

Fontes. Cap. 26. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Planudeum 42, Scriptorum veterum novae collectionis ab A. Maio editae vol. 2 p. 540.

26. Dehinc tertium bellum Punicum est confiatum. Carthaginenses enim humilem illam fortunam haud ferentes, socios et classes ad bellum Numidicum contra foedus comparabant. Romani autem, caeteris rebus ex sententia confectis, non quieverunt, sed per Scipionem Nasicam iis de rebus exposulantes, apparatus illum omitti iusserunt. et quia de Masinissa querebantur, et propter bellum cum illo susceptum imperata detrectabant, pactione inter illos facta a Masinissa impetravit ut quadam provincia eis cederet. sed cum nihilo magis parerent, Romani paulisper cunctati, cum primum magno praelio a Masinissa victos esse audiverunt, bellum eis indixerunt. Carthaginenses vero ea clade afflicti et territii (nam ab aliis quoque finitimis premebantur) legatis Romam missis auxilia petiverunt, se Romanis omnibus in rebus obsecuturos simulantes. nam cum foedus rupturi essent, facile quidvis promittebant.

Ea de re concilio a senatu indicto Scipio Nasica legatos Carthaginensium admittendos et pacem cum eis faciendam esse censuit, M. Cato contra nec admittendos esse nec belli decretum abrogandum.

μον τὸ ψήφισμα. οἱ δὲ γε βουλευταὶ τὴν τε τῶν πρέσβειων ἰκε-
 τείαν ἰδέξαντο καὶ σποδὰς αὐτοῖς ἐπέσχοντο παρασχεῖν καὶ ἐπὶ
 τούτοις ἡμίρους ἤτησαν. οὗς Λούκιος Μάρκιος καὶ Μάρκος
 Μανίλιος, εἰς τὴν Σικελίαν ἐλθόντες, ἐκείσε πεμθέντας ἔλαβον.
B καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπιμψαν, αὐτοὶ δὲ σποδῆ τὴν
 Ἀφρικὴν κατελήφασιν. καὶ στρατοπεδευσάμενοι τὰ τέλη τῶν
 Καρχηδονίων ἐκτὶ μετεπέμψαντο· καὶ ὡς ἀφίκοντο, οὐ πάντα
 ἅμα σφίσιν ὅσα ἤθον ἐξέφησαν, δεισάντες μὴ ταῦτα προμαθόν-
 τες ἀκραιώσι τοῖς πράγμασι σφῶν καταστῶσιν εἰς πόλεμον. καὶ
 τὸ μὲν πρῶτον σίον ἤτησαν καὶ ἔλαβον, εἶτα τὰς τριήρεις καὶ 10
 ἐπὶ ταύταις τὰ μηχανήματα, εἶτα τὰ ὄπλα προσήτησαν. λαβόν-
 τες οὖν πάντα (οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι πολλὴν ἔτεραν παρασκευὴν
 κερκρμμένην εἶχον) τέλος ἐκλείον αὐτοὺς κατασκάψαι μὲν τὴν
 πόλιν αὐτῶν, ἔτεραν δ' ἐν μεσογίῳ οἰκοδομήσαι ἀτείχιστον,
C ὀγδοήκοντα σταδίους τῆς θαλάσσης δέχουσαν. πρὸς τοῦτο δ' 15
 οἱ Καρχηδόνιοι εἰς δάκρυα κατηνέχθησαν καὶ ὡς ἰαλοκότες ἀνω-
 λοφύροντο καὶ ἰδίοντο τῶν ὑπᾶτων μὴ καταναγκάσαι σφᾶς γενέ-
 σθαι τῆς πατρίδος ἀτόχειρας. ὡς δ' οὐδὲν ἤντων, ἀλλ' ἢ
 πράξαι τὸ προστατιτόμενον ἐκλείοντο ἢ ἀναρῆσαι τὸν πόλεμον,
 συγχροὶ μὲν αὐτοῦ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὡς ἤδη κερκρτηκόσι κατ- 20
 μιναν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπαναχωρήσαντες τῶν τε σφετέρων ἀρχόν-
 των ἐνίους ἀπέκτειναν ὅτι μὴ κατ' ἀρχὰς τὸν πόλεμον εἰλοντο,
 καὶ τοὺς ἐντός τοῦ τείχους εὐρεθέντας Ῥωμαίους διέφθειραν, καὶ

4 ἐκεί Α. 10 τὰς om Α. 13 μὲν om Α. 15 δ' om Α.
 19 ἀναρρπίσαι Α. 23 Ῥωμαίους om C. διέφθειραν] ἀπέκτειναν C.

verum senatus et preces legatorum admisit, et pacem eis est pollicitus, obsidibus petitis. quos L. Marcius et M. Manilius in Sicilia acceptos Romam miserunt: ipsi festinanter in Africam appulerunt. castrisque positis et magistratibus Carthaginiensium accessitis non omnia simul quae postulabant exposuerunt, veriti ne iis praecognitis, rebus integris bellum cesserent. ac primum frumentum petentibus datum, deinde triremes, postea machinae. denique armis etiam acceptis (Carthaginienses enim clam alium magnum apparatus habebant), eos urbem diruere et aliam in mediterraneo sine muris exstruere, octoginta stadiis a mari dissitam, iusserunt. ad illud Carthaginienses in lacrimas soluti tanquam urbe capta lamentati sunt, precatique consules ne patriae afferre manus cogerentur. sed cum nihil proficerent, et aut imperata exaequi aut bellum experiri luberentur, multi apud Romanos ut iam victores remanserunt, caeteri in urbem regressi quosdam ex magistratibus occiderunt quod uou principio bellum amplexi essent, et Romanis quos intra moe-

πρὸς τὸν πόλεμον ἄρμησαν. διὸ τοὺς τε δούλους ἅπαντας ἐλευ-
 θέρωσαν καὶ τοὺς θυγάδας κατήγαγον, καὶ τὸν Ἀσδρούβαν στρα-
 τηγὸν αὐθις εἶλοντο, καὶ ὄπλα καὶ μηχανὰς τριήρεις τε ἤτοιμά-
 σαντο. ὡς γὰρ τοῦ πολέμου ἐπιχειμένου, καὶ περὶ ἀνδραποδι-
 5 σμοῦ κινδυνεύοντες, δι' ἐλαχίστου πάνθ' ὅσων ἔχρηζον κατε-
 σκεύαζον. ἐγείδοντο γὰρ οὐδένος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδριάντας
 πρὸς τὴν χεῖραν τοῦ χαλκοῦ συνεκάνευσαν καὶ ἐς τὰς σχολήους
 τῶν γυναικῶν ταῖς κόμαις ἐχρήσαντο. οἱ δ' ἕπαιτο τὸ μὲν πρῶ-
 10 σαντο κλίμακας ὡς δι' αὐτῶν ἐνθῆς τοῦ τείχους ἐπιβησόμενοι,
 ἔπειτα προσβαλόντες καὶ ὠπλισμένους σφᾶς καὶ τὰ πρὸς πολιορ-
 κίαν ἔχοντας ἰδόντες πρὸς μηχανῶν ἐργασίαν ἐτρέποντο, καὶ αὐ-
 τὰς ἐπικινδύνως κατασκευάσαντες (ὃ γὰρ Ἀσδρούβας ὑλαγωγού-
 15 τας ἐνεθρεύων ἐλύπει) προσέμισγον τῇ πόλει. καὶ Μανίλιος μὲν
 15 ἐκ τῆς ἡπίρου αὐτῇ προσβαλὼν οὐδὲν ἔβλαψε, Μάρκιος δ' ἐκ
 θαλάσσης κατὰ τὸ λιμνῶδες προσπεισὼν κατέσεισι μὲν τι τοῦ τεί-
 χους, οὐ μέντοι καὶ εἰσῆλθεν. οἱ γὰρ Καρχηδόνοι τοὺς τε βια-
 20 ζομένους εἰσελθεῖν ἐξεκρούσαντο. καὶ νύκτωρ διὰ τῶν θριπίων
 ἐξεληθόντες ἀνθρώπους τε συγχοῦς ἔκτειναν καὶ μηχανήματα πλεῖ-
 20 στα κατέρησαν. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας παρὰ τοῦ
 Ἀσδρούβου καὶ τῶν ἱππέων εἰῶντο σκεδάννοσθαι, οὔτε μὴν ὁ

P I 464

W II 113

5 δι' ἐλαχίστου — 8 κόμαις ἐχρήσαντο Dionis excerptum Planu-
 deum 42, Scriptorum vet. novae coll. ab A. Maio editae vol. 2
 p. 540. ὅσα Α. 7 τὰς] τοὺς Α. 9 ὡς om Α. 10 τοῦ
 τείχους ἐνθῆς Α. 11 post ἔπειτα Α add δὲ. τὰ om Α.
 13 ὑδραγωγούσας Α. 14 προσέμισγον Α. 15 μάρκος Β.
 17 γὰρ om Α. 19 ἐπεξεληθόντες Α.

nia repererant interfectis bellum aggressi omnes servos manumiserunt, exsules revocarunt, et Hasdrubale denuo imperatore creato arma triremes machinas repararunt. quippe bello urgente de excidio periclitantes omnia quibus erat opus perexiguo tempore compararunt, nulli rei parcentes, adeo ut status quoque ob aeris penuriam conflarent, et capillis mulierum ad funes conficiendos ulterentur. consules principio spe concepta, se eos ut inermes facile capturos, scalas duntaxat pararunt quibus moenia transcenderent: sed ea oppugnare adorti, cum hostes armatos et rebus ad propulsandam obsidionem necessariis instructos vidissent, machinas fabricare instituerunt. quibus non sine periculo confectis (Hasdrubal enim materiam comportantes ex insidiis vexabat) urbem suam aggressi. ac Manilius, terra impetu facto, nihil urbi nocuit: Marcius, qua mare saludosum est, parte muri deiecta, non ingressus est. Carthaginenses enim eos qui penetrare conabantur repulerunt; et noctu per ruinas eruptione facta, multis occisis, machinas plures cremarunt. neque etiam Hasdrubal cum equitibus eos late vagari in agris patieba-

B Μασινίσσας αὐτοῖς ἐπεκούρησεν. οὐ γὰρ ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου προσεκέκλητο, καὶ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν τότε διαπολεμήσειν ὑποσχόμενῳ οὐκ ἐπέτρεψαν.

27. Οἱ δ' ὑπατοί, διὰ τε τὰ συμβάντα καὶ ὅτι τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἐκ τῆς ἐν τῇ λίμνῃ διατριβῆς ἐνόσησεν, ἔλυσαν τὴν⁵ πολιορκίαν. καὶ Μάρκιος μὲν ἐπιχειρήσας κατὰ θάλασσαν τι πρᾶξιαι ἢ τὴν παραλίαν κακῶσαι, ὡς οὐδὲν ἤντιν, ἀπέπλευσεν οἰκαδε· καὶ ἀνθυποστρέψας Αἰγίμουρον ἐχειρώσατο· Μανίλιος δὲ ὤρμησε μὲν εἰς τὴν μεσόγειον, κακούμενος δ' ὑπὸ Ἴμιλκωνος C τοῦ τῶν Καρχηδονίων ἱππάρχου, ὃν καὶ Φαμίαν ἐκάλον, πρὸς¹⁰ τὴν Καρχηδόνα ἐπανήλυθε. κάκει δὲ ἔξωθεν ὁ Ἀσδρούβας, ἔνδοθεν δ' ἐπεξιόντες οἱ ἐν τῇ πόλει, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτὸν ἐκάκουν. καταφρονήσαντες οὖν οἱ Καρχηδόνοι καὶ μέχρι τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν ἐπῆλθον, καὶ συγχυδὸς ἀποβαλόντες (ἄσπλοι γὰρ οἱ πλείους ἦσαν) εἰς τὸ τεῖχος αὐθις συνεκλείσθησαν.¹⁵ ὁ δὲ Μανίλιος τῷ Ἀσδρούβῃ συμμιῖξαι μάλιστα εἴλετο, καὶ εἰ ἐκεῖνον νικήσει ῥᾶν τοῖς λοιποῖς προσπολεμήσειν ἐνόμιξε. καὶ οἱ προσέμιξε· πρὸς δὲ τι φρούριον ἀναχωροῦντι ἐπακολουθήσας, D ἔλαθεν εἴσω χώρας τραχιᾶς καὶ στενοπόρου γενόμενος, καὶ δεινῶς ἐκακώθη. καὶ πανσυδὶ ἂν διεφθάρη, εἰ μὴ Σκιπίων ὁ τοῦ²⁰

2 πολέμησεν A, διαπολεμήσας B. 5 αὐτοῖς AB. 8 ἐγμυρον A. 9 ἐς C. 10 φαμίαν AB et Ducangii codices, φαμίαν C qui mox φαμίαν, Φαμίαν PW. Appiano Φαμαίος. 12 of om C. 13 οὖν] οὖν αὐτὸν A.

Fontes. Cap. 27. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 77; fragmentum libri 21 apud grammaticum περί συντάξεως in Imm. Bekkeri Anecd. p. 124 v. 9.

tar, neque auxiliis Masinissa iuvabat: nam principio belli non arcessitus, neque permissum ei pollicenti fuerat ut solus Hasdrubalem debellaret.

27. Consules igitur, propter eventus illos et classem ex statione in paludibus morbo laborantem, obsidionem solverunt. ac Marcius mari aliquid efficere aggressus aut oram maritimam vexare, cum res non succederet, domum versus abiit, cursuque converso Aegimurum subegit. Manilius in mediterranea profectus, cum ab Himilcone, qui etiam Phameas dicebatur, Carthaginensis equitatus praefecto lacesseretur, Carthaginem rediit. sed ibi quoque foris ab Hasdrubale, intus eruptione civium, noctu et interdium fatigabatur. itaque Carthaginenses per contemptum usque ad castra processerunt; ac multis amissis (nam plerique inermes erant) rursus in moenia sunt conclusi. Manilius vero, si Hasdrubalem vicisset, caetera in proclivi fore ratus, in primis operam dedit ut cum eo congrederetur, factaque pugnae copia, recedentem in castellum quoddam persecuturus, per imprudentiam in locum asperum et angustum delapsus graviter iniegit. ac cum toto exercitu perliasset, ni Scipio

Ἀφρικιανοῦ χρησιμώτατος ἐπιτῷ ἐγένετο, ἀνὴρ ἄριστος μὲν ἰοῦσαι καὶ προβουλεῦσαι τὰ κράτιστα, ἄριστος δὲ χειρονηγῆσαι· καὶ γὰρ τῷ σώματι ἔρωστο. ἐπικιῆς τε καὶ μέτριος ἦν· δι' αὐτὸν καὶ τὸν φθόνον ἐξέφυγεν. ἴσος μὲν γὰρ τοῖς ὑποδμοιέροις, οὐκ ἄμεινων δὲ τῶν ὁμοίων (ἐγλιάρχει γὰρ), ἀσθενέστερος δὲ τῶν μεζόνων ἤξιον εἶναι. ὁ οὖν Μανλιος καὶ εἶπε τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπέστειλε τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ μὴ τι ἀποκρυψάμενος καὶ τὰλλα καὶ τὰ κατὰ Μασινίσσων καὶ τὸν Φαρμίαν· αὐτὸν ἴσχυον οὕτως.

Θνήσκων ὁ Μασινίσσας ἠπόρει ὅπως περὶ τῆς βασιλείας 10 διέθεται, διὰ τε τὸ τῶν εἰόντων πλῆθος καὶ τὸ διάφορον τοῦ κατὰ P 1 465 τὰς μητέρας γένους αὐτῶν. διὸ πρὸς συμβουλίαν τὸν Σκιπίωνα μετεπέμψατο· ὃν ὁ ὑπατος ἴσπευεν. ἀλλ' ὁ Μασινίσσας πρὶν ἐλθεῖν τὸν Σκιπίωνα ἐκλείπων τὸν μὲν δακτύλιον τῷ Μικίψῳ τῷ εἰῷ ἴδωκε, τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα τῷ Σκι- 13 πίωνι ἄρτι ἐλθόντι παρέσχεν καὶ ἐντεταίωτο. ὁ οὖν Σκιπίων κατανοήσας τὰς προαιρέσεις τῶν εἰόντων αὐτοῦ, σθένει μὲν αὐτῶν μόνῃ τὴν βασιλείαν ἀπένευπε, τριῶν δὲ τῶν ἐλλογιμωτάτων ὄντων, πρεσβυτάτου μὲν Μικίψου, νεωτάτου δὲ Γουλοῦσσου, μέσου δὲ Μαστανάβου, τοῦτοις τὰ πράγματα, μεμρισμαμένως μέντοι, 20 κατένευπε. τῷ μὲν γὰρ πρεσβυτάτῳ χρηματιστῆ τε ὅτι καὶ B γιλοπλοῦτῳ τὴν διοίκησιν ἐνχειρίσει, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν τὰς δια-

1 ἄριστος μὲν — 6 ἤξιον εἶναι Dionis excerptum Peirescianum 77.
3 ἔρωστο A. 8 Φαρμίαν libri mss. Φαρμίαν PW; et sic in sequentibus. 10 διὰ τε ABC, διὰ PW. 18 γουλοῦσσου AC.
19 βαστανάβου A, μαστανάμου W. μεμρισμαμένως AC, μεμρισμαμένως PW.

Africani filius strenuam operam ei navasset, vir praesentis animi optimique consilii et manu promptissimus: erat enim robusto etiam corpore. aequitate autem modestiaeque morum invidiam effugit: nam cum tribunus militum esset, inferioribus par, paribus non melior, maioribus infirmior esse volebat. Manilius igitur de eo et locutus est et Romam scripsit, nulla re dissimulata: atque inter caetera de Masinissa quoque et Phamea, quae ita se habebant.

Masinissa moriturus, quid de regno statueret ob filiorum multitudinem ex diversae conditionis mulieribus susceptorum dubitans, Scipionem consilii capiendi causa arcessit. quem cum misisset consul, Masinissa ante adventum eius moribundus Micipsae filio anulum dederat; caetera vero omnia quae ad regnum pertinebant Scipioni, cum primum venisset, commendavit. is vero animadversis filiorum eius ingenis nulli uni regnum attribuit, sed cum tres ex iis praecipui essent, Micipsa nato maximus, Gulussa minimus, medius Mastanabal, inter eos rerum administrationem trifariam partitus, nato maximo avaro et pecuniae amanti vectigalium tractatione mandata, proximo post eum disceptandi contro-

φορὰς κρίνειν ἐπέτριψε δικαστῆ ὄντι, τῷ δὲ Γουλούσσῃ πολι-
μικῶ τυγχάνοντι τὰς δυνάμεις περιέδωκε. τοῖς δ' ἀδελφοῖς αὐτῶν
πολλοὺς οὖσι πόλεις τινὰς καὶ χώρας ἔνειμε. καὶ τὸν Γουλούσσῃν
παραλαβὼν πρὸς τὸν ἕπατον ἔγαγεν.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος ἐπὶ τοῖς τῶν Καρχηδονίων συμ-5
μάχους ἐσιράτεισαν, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν βία, πολλοὺς δὲ
ὁμολογίᾳ, καὶ μάλιστα ὁ Σκιπίων, παρστήσαντο. ὡς δὲ ὁ Φα-
μέας ἀπογνοὺς τὰ τῶν Καρχηδονίων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλινε
καὶ εἰς λόγους τῷ Σκιπίωνι ἔλθε, τότε καὶ ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν
ἅπαντες ὤρμησαν. καὶ προσέμιζεν μὲν τῷ προτρέῳ συγκαῖς ἡμέ-10
ραις, ἐπιλιπόντων δὲ αὐτοῦ τῶν ἀναγκαίων ἀνεχώρησαν ἐπὶ τρε-
πῶς. προσέβαλε γὰρ αὐτοῖς ὁ Φαμέας προσειδένουσιν ἔτι ὡς
πολεμήσαν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ μεθ' ἑπείων τινῶν ἤτομόλησε. κἀν-
τεῦθεν Μανίλιος μὲν εἰς τὴν Οὐτικὴν Ἰλιδῶν ἡσύχαζε, Σκιπίων
δὲ τὸν Φαμέαν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνήγαγε· καὶ αὐτὸς τε ἐπιγεῖτο 15
καὶ ὁ Φαμέας τεύμητο ὥστε καὶ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ συγκαθῆσθαι
τῆ γερουσία.

28. Τότε δὲ συνήχθη καὶ τὰ κατὰ τὸν Προυσίαν. ὅς
γέρων ὢν καὶ τοὺς τρόπους τραχὺς ἐροβήθη τοὺς Βιθυνοὺς μὴ
τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβάλλωσι, τὸν Νικομήδην τὸν υἱὸν ἀνθεῖλο-20
D μνοι. καὶ κατὰ τινα πρόφασιν ἔπεμψεν εἰς τὴν Ῥώμην αὐτὸν

1 κρίνειν] κρίνουν A. γουλούσσα C, γουλούσσου B. 3 γου-
λούσαν BC. 7 παρστήσαντο B. 8 τε Φαμέας ἀπογνοὺς
τὰ τῶν Καρχηδονίων πράγματα Dionis lib. 21: Bekkeri Anecd.
p. 124 v. 9. 11 αὐτοῖς] αὐτοῖς A. sequēbatur αὐτῶν, quod
delevi. 12 γὰρ] μὲν γὰρ AB. 15 τε om A. 16 συγ-
καθεῖσθαι A. 18 δὲ] δὴ A, om C.

FONTES. Cap. 28. *Dionis Historiae Romanae libri perperdit.*

versias munere assignato, Gulussae homini bellicoso exercitus tradidit.
reliquis fratribus, qui multi erant, urbes quasdam et praedia divisit.
Gulussam vero ad consulem perduxit.

Sub veris initium Carthaginiensium foederatos aggressi multos vi,
multos pactione, Scipio praesertim, subegerunt. ut vero Phameas de-
speratis Carthaginiensium rebus ad Romanos inclinans cum Scipione
collocutus est, tam vero omnes armis in Hasdrubalem conversis, cum
per dies plures castellum oppugnassent, comaeatu destituti citra dedecus
recesserunt, nam durante adhuc obsidione Phameas hostilem in modum
eos aggressus in ipsa pugna cum aliquot equitibus ad Romanos transiit.
inde Manilius Uticam profectus quievit: Scipio Phamea Romam perducto
laudatus est, et in honore Phameae habitus ut in consessum a senatu re-
ciperetur.

28. Tum Prusias, homo senex et asperis moribus, veritus ne
Bithyni se eiecto Nicomodem filium regem crearent, cum per causam

κακῆ διαίγειν ἐκλείουσιν. ὡς δὲ κὰν τῇ Ῥώμῃ διαιωμένῳ τῷ
 νιῷ ἐπιβούλευσε καὶ ἔσπευθε κτεῖναι αὐτόν, Βιθυνοὶ τινες εἰς
 Ῥώμην ποιτήσαντες ἐξήγαγον λάθρα τὸν Νικομήδη, καὶ ἐς τὴν
 Βιθυνίαν κομίσαντες, τὸν μὲν γέροντα ἐφόνευσαν, βασιλεῦ δ'
 5 ἐκείνον ἀπέδειξαν. ταῦτα ἤνυσσε μὲν τοὺς Ῥωμαίους, οὐ μὴν
 καὶ εἰς πόλεμον ἐξήρθησε.

Τὴν δὲ Μακεδονίαν Ἀνδρίσκος τις ἐξ Ἀδραμυττίου φύς,
 τῷ Περσεῖ δ' ἐμμερῆς τὸ εἶδος γενόμενος καὶ παῖς εἶναι ἐκείνου
 πλαττόμενος καὶ Φίλιππον ἑαυτὸν ὀνομάζων, ἐπὶ πλείστον ἀπεί-
 10 στήσει. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐς τὴν Μακεδονίαν ἐλθὼν ταράττει P I 466
 αὐτὴν ἐπιρᾶτο, ὡς δὲ οὐδεὶς προσεῖχεν αὐτῷ, πρὸς τὸν Ἀχιμή-
 τριον εἰς τὴν Συρίαν ἐτάπητο, ὡς ἐξ ἐκείνου διὰ τὸ γένος βοή-
 θείας τεύξόμενος. συλληφθεὶς δὲ παρ' ἐκείνου καὶ εἰς τὴν Ῥώ-
 μην πεμφθεὶς, ὅτι τε μὴ ὦν τοῦ Περσέως υἱὸς ἠλέγχθη καὶ ὅτι
 15 οὐδέ τι ἕτερον εἶχεν ἄξιον λόγου, κατεφρονήθη. καὶ ἀφείθεῖς
 χεῖρά τε συνήγαγεν ἀνθρώπων νωτοτεροποιῶν καὶ πόλεις πολλὰς
 ἐπηγάγετο, καὶ τέλος βασιλικὴν στολὴν περιθέμενος καὶ δύναμιν
 συγκροτήσας εἰς Θυράκιον ἀφίκετο, καὶ συγχυδὸς μὲν τῶν αὐτῷ ὀμίμων
 20 συγχυδὸς δὲ καὶ τῶν δυναστῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἀγχομένους παρα-
 λαβὼν εἰς Μακεδονίαν ἐνέβαλε καὶ αὐτὴν κατέσχε, καὶ ἐπὶ τὴν B
 Θεσσαλίαν ὁρμήσας οὐκ ὀλίγα ταύτης προσεποιήσατο.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατεφρόνων μὲν πρότερον τοῦ Ἀνδρίσκου,
 εἶτα τὸν Σκιπίωνα τὸν Νασικᾶν ἐπεμψαν ἰσθμικῶς πως τὰ ἐκεῖ

I δὲ ABCW, τς P. 7 ἀνδρῆσκος A. ἀδραμυττίου A.
 11 δ' B. 14 ὦν] ἦν AB. περσέως A.

quandam Romam missum ibi degere iussit. sed cum etiam Romae agen-
 tem per insidias occisum vellet, Bithyni quidam Nicomedem clam in
 Bithyniam perductum sene occiso regem dixerunt. haec Romanos, quam-
 vis molesta, non tamen ad bellum inferendum commoverunt.

In Macedonia vero Andriscus quidam Adramyttenus, Perseo forma
 non dissimilis, adscito sibi Philippi nomine eiusque filium sese dicitans,
 ad defectionem plurimos impulit. nam primo adventu Macedoniam tur-
 bare conatus, cum a nemine curaretur, in Syriam ad Demetrium se con-
 sulit, spe auxilii propter cognationem impetrandi; ab eoque comprehensus
 et Romam missus, cum neque Persei filium esse constaret, et alioqui
 nihil insigne haberet, per contemptum dimissus magnam factionum
 hominum manum coegit, multas urbes attraxit. denique regio habitu
 sumpto collectoque exercitu in Thraciam profectus, multis liberis populis,
 multis dynastis Romanum imperium aegre ferentibus adscitis, impressio-
 nem in Macedoniam fecit, eaque occupata in Thessaliam transgressus
 vix pauca loca subegit.

Romani Andrisco primum despecto, postea Scipionem Nasicum ad
 tumultum illum pacandum miserunt, qui rebus illis in Graecia cogitis,

διοικήσοντα. ὃς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔλθὼν καὶ μαθὼν τὰ γινόμενα, τοῖς μὲν Ῥωμαίοις δηλῶν ταῦτα ἐπέστειλε, δύναμιν δὲ παρὰ τῶν ἐκεῖ συμμαχῶν ἀθροίσας ἔργον εἶχετο, καὶ προῆλθε μίχρι Μακεδονίας. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ γνόντες τὰ κατὰ τὸν Ἀνδρίσκου στρατεύματα ἐπεμψαν καὶ στρατηγὸν Πούπλιον Γουβέντιον. ὃ περὶ 5 Μακεδονίαν γενομένην συμβαλὼν ὁ Ἀνδρίσκος ἐκείνόν τε ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἂν κατεργάσατο, εἰ μὴ τῆς νυκτὸς ἀπεχώρησαν. καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν μετὰ ταῦτα εἰσέβαλε καὶ πλείστα αὐτῆς ἐκάκωσε, καὶ τὰ τῶν Θρακῶν προσηταιρίσατο. πάλιν οὖν διὰ ταῦτα οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ Κύντων Καικίλιον Μέτελλον στρατη- 10 γὸν σὺν δυνάμει πολλῇ ἐστειλαν. καὶ ὃς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἦλθε, καὶ ὁ Ἄτταλος προσήμυνε ναυτικῶ. διὸ δέσπας ὁ Ἀνδρίσκος περὶ τῶν παραθαλασσιῶν οὐκ ἐτόλμησε περαιτέρω προελθεῖν· ἄλλῃ δὲ τῆς Πύδνης ἕξω προχωρήσας ἵππομαχίᾳ μὲν ἐπερίσχευε, φοβηθεὶς δὲ τὸ πεζὸν ἀνέστρεψε. καὶ ἐπαρθεὶς διχῆ 15 τὸν στρατὸν διέτλε, καὶ τοῖς μὲν αὐτὸς κατὰ χάραν προσήδρευε, τοὺς δὲ πορθεῖσαι τὴν Θεσσαλίαν ἀπέστειλε. καταφρονήσας οὖν D ὁ Μέτελλος τῶν παρόντων συνέμιξε· καὶ τῶν πρώτων αὐτῷ εἰς χεῖρας ἔλθόντων περιγενόμενος ῥῆον καὶ τοὺς λοιποὺς παριστήσατο· ἐτοίμως γὰρ ὡς ἐξήμαρτον αὐτῷ ὁμολόγησαν. ὁ δὲ Ἀν- 20 δρίσκος εἰς τὴν Θράκην ἀπέδρα, καὶ δύναμιν ἀθροίσας συνέβαλε τῷ Μετέλλῳ προῖόντι οὗ προιχώρει. καὶ τῶν προμάχων αὐτοῦ τραπέντων τό τε συμμαχικὸν αὐτοῦ ἐσκεδάσθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ W II 115 Βύζον Θρακῶς δυνάστου προδοθεὶς ἐδικαιώθη.

6 τε Α. μὲν PW.

9 προσηταιρίσατο Α, προσηταιρίζετο PW.

14 προσχωρήσας Α.

ad Romanos scripsit omnia; et coacto a sociis exercitu rei gerendae intentus ad Macedoniam processit. Romani igitur P. Iuventium cum exercitu contra eum miserunt. quem Andriscus circa Macedoniam adortus interfecit; ac caeteros etiam trucidasset, nisi noctu discessissent. post haec in Thessalia passim grassatus Thraeces sibi adiunxit. quamobrem Romani Quintum Caecillum Metellum praetorem cum magnis copiis miserunt. cui Macedoniam Ingresso Attalus classe auxilio venit. Andriscus igitur de ora maritima sollicitus, ulterius progredi non est ausus, sed paulum extra Pydnam productis copiis, equestri praelio victor, metu pedestris exercitus retro abiit. ea tamen victoria elatus, copiis bifariam divisit, partem ad vastandam Thessaliam misit, partem apud se retinuit. proinde Metellus eorum paucitate contempta in aciem descendit; ac victis his qui primi ad manus venerant, facilius etiam caeteros ad officium reduxit, ingenue peccatum suum agnoscentes. Andriscus vero in Thraciam profugus reparatis copiis cum Metello progrediente qua res ferebat conflixit; suisque propugnatoribus profigatis, sociisque dissipatis, a Byzantia Thraece proditus poenas dedit.

Και Ἀλέξανδρος δὲ τὴν Περσέως καὶ αὐτὸς λέγων εἶναι
νίδος καὶ χεῖρα συναγαγὼν κατέλαβε τὴν περὶ τὸν Μέστον καλού-
μενον ποταμὸν χώραν· ὃν ὁ Μέτελλος ἐπεδίωξεν ὑποφυγόντα
μέχρι τῆς Λαοδανίας.

- 5 29. Ἐπὶ δὲ τοὺς Καρχηδόνιους οἱ Ῥωμαῖοι Πείσωρα τὸν P I 467
ὑπατον ἔστειλαν. ὃς τῇ μὲν Καρχηδόνι καὶ τῷ Ἀσθροῦβα οὐ
προσέμιξεν, ἐπὶ δὲ τὰς παραλίους πόλεις ἐτρέπετο· καὶ τῆς μὲν
Ἀσπίδος ἀπεκρούσθη, τὴν δὲ Νέαν πόλιν ἐλὼν κατέσκαψεν· ἐπὶ
δὲ Ἰππῶνα πόλιν ὀρμίσσας κατέτριψε τὸν καιρὸν μηδὲν περάνας.
10 οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἀνεθάρσυσαν διὰ ταῦτα καὶ ὅτι καὶ τινες αὐ-
τοῖς προσεγγίνοντο σύμμαχοι. μαθόντες ὅν ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι
οἷ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα
ὄρμησιν καὶ ὑπατον αὐτὸν ἐψηφίσαντο, καίτοι τῆς ἡλικίας μὴ
ἐμφέσης αἰτιῶ τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ τὰ τε ἔργα αὐτοῦ καὶ ἡ ἀρετὴ
15 τοῦ πατρὸς Παιῖλον καὶ τοῦ πάππου Ἀφρικανοῦ ἐλπὶδα παρεῖχον B
ἄπασιν βεβαίαν καὶ τῶν πολέμιων δι' αὐτοῦ κρατήσῃν καὶ τὴν
Καρχηδόνα παντελῶς ἔξαιρήσειν.

- Ἐν ᾧ δ' ὁ Σκιπίων εἰς τὴν Λιβύην ἐκομίζετο, Μαγκίνος
παραπλίον τὴν Καρχηδόνα χωρίον τι τοῦ τείχους αὐτῆς ἐντὸς ὃν
20 Μεγαλία ὀνομαζόμενον καὶ ἐπὶ πέτρας ἀποτόμιον καθήκον πρὸς
θάλασσαν πολὺ τε τῆς ἄλλης πόλεως ἀπρητημένον καὶ μηδὲ πολ-

3 μετεδίωξεν A. 5 τοὺς καρχηδοῖσις B. 7 παράλους A.
13 αὐτὸν add AB. 15 post πατρὸς A add αὐτοῦ. 16 ἀπα-
σαν A. 19 αὐτοῦς A. ὃν A, ὢν PW. 20 Μεγαλία] ἀπο-
sic libri. Arrianus Μέγαρα, alii Magalia et Magaria. ἀπο-
τόμιον B.

Fontes. Cap. 29. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

Sed et Alexander quidam, Persei filium se professus, regionem Mesto flumini adjacentem occupavit; quem Metellus usque in Dardaniam est persecutus.

29. Contra Carthaginienses missus Piso consul, urbe et Hasdrubale omissis maritimas urbes invasit; et ab Aspide (Clupea) repulsus, Neapoli capta et eversa in Hipponis obsidione tempus frustra trivit, unde Carthaginienses, sociorum etiam auxilium aucti, animos receperunt, quo Romani tam qui in castris quam qui in urbe erant cognito, citra dubitationem Scipionem consulem creaverunt. nam quamvis aetas adhuc ei dignitati immatura erat, tamen et res eius gestae et virtus patris Pauli et avi Africani certam spem afferebant omnibus, eius armis et hostes superatum iri et Carthaginem perituram.

Scipione in Africam navigante Mancinus, Carthaginis litus legens locum quendam intra moenia, nomine Megalia; in praerupta petra in mare prominentem et longe ab urbe remotum, cum non magno praesidio

Zonarae Annales II.

λοὺς φρουροὺς ἔχον ὡς τῇ φύσει ὄν ἐρυμνὸν καὶ ἀνοήσας, κλιμά-
 κας ἔξαπινάϊως προσθεὶς ἀπὸ τῶν νεῶν ἐπανέβη. ἤδη δὲ ἀνελθόν-
 τος συνίδραμον μὲν τῶν Καρχηδονίων τινές, οὐ μόντοι καὶ ἐκ-
 κροῦσαι αὐτὸν ἠδυνήθησαν. ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Πείσωνα
 C τὰ τε γεγονότα ἰδήλωσε καὶ αὐτῷ ἐπαμῦναι ἤξιωσε. πόρρω δ' ὅ
 ὦν ἐν τῇ μεσογείῳ οὐδὲν αὐτῷ χροῖσμος ὁ Πείσων ἐγένετο. ὁ δὲ
 Σκιπίων ὑπ' αὐτῆν τὴν ἀγγελίαν νυκτὸς κατὰ τύχην ἰλθὼν εὐθὺς
 ἐβοήθησεν. εἶλον γὰρ ἂν τὸν Μαγκίνον οἱ Καρχηδόνιοι ἦ καὶ
 διέφθειραν, εἰ μὴ παράπλευσας εἶδον τὰς ναῦς τοῦ Σκιπίωνος.
 τότε δ' ἠθέμησαν μὲν, οὐκ ἀπέστησαν δέ. αἰχμαλώτους οὖν
 10 τινὰς ἐπέμψεν ὁ Σκιπίων ἑρῶντις ὅτι πάρισι. καὶ τοῦτο γόν-
 τες οὐχ ὑπέμειναν ἔτι ἀλλ' ἀνεχώρησαν καὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετε-
 πέμψοντο καὶ ταφρεύμασι καὶ στανυρώμασι τὸ πρὸ τῶν οἰκιῶν
 διατείχισμα διεφύλαξαν. ὁ μόντοι Σκιπίων τὰ μὲν Μεγάλλα τὸν
 Μαγκίνον φρουρεῖν κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Πείσωνα καὶ
 15 D πρὸς τὰς δυνάμεις ἀπῆρεν, ὡς ἂν μετ' αὐτῶν ἔργον ἔχηται. καὶ
 ἐπανῆλθε ταχέως σὺν τῷ κουφοτάτῳ τῆς στρατιᾶς, καὶ κατέλαβε
 τὸν Ἀσδρούβαν εἰς τὴν Καρχηδόνα εἰσελθόντα καὶ δεινῶς τῷ
 Μαγκίνῳ ἐπιτιθέμενον· καὶ ἰλθὼν ὁ Σκιπίων τὴν ἐπιθεισὴν ἔλυσεν.
 ἀφικομένον δὲ καὶ τοῦ Πείσωνος ἤδη, ἐκείνον μὲν ἔξω τοῦ τείχους
 20 αὐλίσασθαι κατὰ τινὰς πύλας ἐκλίνας, καὶ στρατιώτας ἐίτρον
 πρὸς πύλινδα τινὰ πολὺ ἀπ' εἰνυτῶν ἀπέχουσαν περιέπεμψε, παραγ-
 γείλιας αὐτοῖς ἄττα πράζειν ἔχρη, αὐτὸς δὲ τὸ κράτιστον τοῦ

4 τὸν om A. 14 διεφύλαξεν A. 16 ἀφροῦ A. 18 καὶ
 om A. 20 καὶ om AB. 21 αὐλίσασθαι A. 22 περιέπεμψε A.

custodiri, ut qui situ ipso defenderetur, animadverteret, scalis subito ex
 navibus admetis adscendit. quem cum iam teneret, etsi Carthaginienses
 aliquot concurrerunt, eum tamen expellere non potuerunt. at ille Pisoni
 quid egisset nuntiat et auxilia sibi mitti petit. sed Piso, qui procul in
 mediterraneis aberat, nihil opis ei tulit. Scipio vero sub ipsum nuntium
 ferre fortuna nectu adventans statim auxilium ei tulit. nam Cartha-
 ginenses Mancinum cepissent vel occidissent, nisi naves Scipionis appel-
 lera vidissent. tum vero etsi animos desponderant, non tamen ab obsi-
 dione recesserunt prius quam Scipio se adesse per captivos quosdam eis
 nuntiare iussit; accessitoque Hasdrubale fossis et aggeribus murum aedi-
 ficii ebductum munierunt. Scipio Mancino Megalla tueri inisso ad
 Pisonem et cepias abiit, ut cum eis bellum urgeret; sed celeriter cum
 expeditissimis cohortibus reversus Mancinum ab acerrima Hasdrubalis ex
 urbe oppugnatione liberavit. cum iam Pise quoque advenisset, cum
 extra moenia ad portas quasdam manere iussit; alios milites ad aliam
 portam longe distantem, mentos quid facto opus esset, misit: ipse optima
 copiarum parte assumpta sub noctem mediam transfugis ducibus intra

στρατοῦ κατὰ μέσας νύκτας λαβὼν ἔνδον τοῦ περιβόλου ἴγνιτο, αὐτομόλοις χρησάμενος ἄγροισι, καὶ ἐπὶ τὴν πύλιν παραδραμὼν καὶ τὸν μοχλὸν διακόνσας τοὺς τε ἔξωθεν ἐθιβερέοντας ἐσιήγαγε P I 468 καὶ τοὺς θύλακας ἔφθειρε. καὶ πρὸς τὰς πύλας ἠπέιχθη καθ' ὡς 5 ὁ Πίσων προσήδρευε, τοὺς φρουροὺς τοὺς τὰ μέσα φελάττιοντας ὄλλουσι καθ' ἑκάστους ὄντας τρέπων, ὥστε τὸν Ἀσδρούβαν ἄμα τε περθάνισθαι τὰ γινόμενα καὶ ὄραν τὴν τῶν Ῥωμαίων δύναμιν μικροῦ πᾶπαν οὐσαν ἐντός. καὶ χρόνον μὲν τινα ἀντήσaxon, ἔπειτα τὴν μὲν ἄλλην πόλιν ἐξέλιπον, εἰς δὲ τὸν Κώθωνα τὴν τε Βέρσαν 10 κατέστρωον. εἶτα ὁ Ἀσδρούβας πάντας τοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους ἀπέκτεινε, ὅπως ἀπόγνωσιν ἀγγνώμης σχόντες οἱ Καρχηδόνοι προθυμότερον ἀντικατεργήσων· πολλοὺς δὲ καὶ τῶν B ἐπιχωρίων ὡς προδιδόντας ἐαυτοὺς διαχρήσατο. καὶ ὁ Σκιπίων W II 116 περιστάειρωσε μὲν αὐτοὺς καὶ ἀπειχίσειν, οὐ μὴν καὶ ταχέως 15 εἶλε. τὰ τε γὰρ τεῖχη καρτερὰ ἦν καὶ οἱ ἐντός πολλοὶ ὄντες ἰσχυρῶς ἐν ὄλλῳ χώρῳ ἡμένοντο καὶ σίτου ἀφθόνως εἶχον. ὁ γὰρ Βιθίας ὀλιγάδας ἀπὸ τῆς ἄντικρον τῆς πόλεως ἠπέιρον κατὰ κῆρυ καὶ ἀνεμόν, ὁσάκις σφοδρῶς ἔπει, εἰς τὸν λιμένα αὐτοῖς εἰσέπειπε. πρὸς ὅπερ ὁ Σκιπίων μέγα ἔργον καὶ ἐπιτόσησε καὶ 20 ἐπιτέλεισε· τὸν γὰρ ἔσπλον τοῦ λιμένος σιτηρὸν ὄντα συνέχωσε, χαλεπιῶς μὲν καὶ ἐπιτόσησε, ὅμως μὲντοι ὑπὸ πολυχειρίας τὸ ἔργον ἐξείργαστο. εἴργειν μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιχείρουν οἱ Καρχηδόνοι, C καὶ πολλαὶ μάχαι ἐν τοῖσι ἐγίνοντο, οὐ μὲντοι καὶ κωλύσαι τὸ χῶσι ἠδυνήθησαν.

10 τῶν om B.

15 εἶλε· ἦν γὰρ τὰ τεῖχη καρτερὰ καὶ B.

19 καὶ prius om A.

20 συνέχωσε om C.

moenia penetravit, et ad portam illam transgressus, vectibus resectis et introductis iis qui foris exspectabant, vigiles cecidit; propereque ad portas ante quas Piso stationem habebat accurrit, profligatis custodibus qui medias partes tuebantur et singulis in locis pauci erant. ita Hasdrubal simul et quid actum esset audivit et Romanas copias paene universas intra urbem vidit. Carthaginienses cum aliquamdiu restitissent, in Cothonem et Byrsam confugerunt. deinde Hasdrubal omnes Romanos captivos occidit, ut cives desperata venia hosti alacrius resisterent: multos etiam ex popularibus prodicionis suspectos sustulit. Scipio etiam eos muris et aggeribus sepsit, non statim tamen expugnavit. nam et moenia firma erant, et multi in angusto conclusi spatio fortiter se defendebant, commeatu abunde instructi Bithiae subsidio: qui ex obversa urbi continente, observato fluctu ventique impetu, onerarias eis naves in portum submittebat. contra quod Scipio rem magnam et excogitavit et perfecit, aditu portus angusto, difficulter quidem magnoque cum labore, sed tamen operam multitudinem tandem obstructo, quamvis Carthaginienses crebris dimicationibus id opus prohibere conarentur.

30. Οἱ οὖν Καρχηδόνιοι, τοῦ στόματος τοῦ λιμένος χωσθέντος, τῇ τοῦ σίτου σπάνει δεινῶς ἐπίσθησαν· καὶ οἱ μὲν ἡγετομόλον, οἱ δὲ ἐγκατεροῦντες ἔθνησκον, οἱ δὲ τῶν νεκρῶν ἐγειόντο. ὄθεν ἀθυμήσας Ἀσδρούβας πρὸς τὸν Σκιπίωνα περὶ σποιδῶν ἐπέμψεν· καὶ ἔτυχεν ἂν τῆς ἀδείας, εἰ μὴ 5 καὶ τοῖς λοιποῖς ἄπασι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἑλευθερίαν πρᾶ-

D ξαι ἔθελήσει. διαμαρτιῶν οὖν αὐτῆς εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὴν γυναῖκα κατέκλεισεν, ἐπεὶ τῷ Σκιπίωνι ὑπὲρ ἐνιότης καὶ τῶν τέκνων διεκρηκεύσατο· καὶ ἅλλα διώκει τολμηρότερός γενόμενος διὰ τὴν ἀπόγνωσιν. αὐτὸς τε οὖν καὶ ἄλλοι ἀπονοή· κρατούμενοι καὶ 10 νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐμάχοντο, καὶ τὰ μὲν ἡτιπῶν τὰ δ' ἐπικράτουν, καὶ ἀντιμηχανῶντο πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς μηχανάς. καὶ ὁ Βιθίας δὲ φρούριόν τι ἐρυμνὸν ἔχων καὶ ἐπὶ πολλὰ τῆς ἡείρου προῖων τοὺς τε Καρχηδονίους ὠσέλει καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐκάκων. διὸ καὶ ὁ Σκιπίων τὸ στρατεῖμα διελὼν τὸ μὲν τῇ Καρχηδόνι 15 προσεδρεύειν ἔταξε, τὸ δὲ ἐπὶ τὸν Βιθίαν ἐπέμψεν, ἐπιστήσας αὐτῷ τὸν ἵπποστράτηγον τὸν Γάϊον Αὐλιον· καὶ αὐτὸς ἐκατέρωσθε

P 1 469 διεφύλαξα ἄμφω ἐπισκοπῶν. καὶ ἤλω τὸ φρούριον. εἰτ' ἄνδρι πάση τῇ στρατιῇ ἐπολιορκεῖτο ἢ Καρχηδών.

Ἀπογόντες οὖν οἱ Καρχηδόνιοι μέχρι ἐκείνου τείχος δια-20 σώσασθαι δύνασθαι, εἰς τὸν τῆς Βύρσης περίβολον ἄτε καὶ ἐρυμνότερον ἀνεσκενάσαντο, καὶ μετακομίσαντες ὄσα ἠδύνατο,

7 ante διαμαρτιῶν B add καί. 8 ἐαυτῆς ABC, αὐτῆς PW.
10 οὖν om A. 12 ἀπεμηχανῶντο A. 15 καρχηδονία A.
21 καὶ om A.

Fontes. Cap. 30. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

30. Tum vero Carthaginenses, penuria commeatus graviter urgente, alii transfugerunt, alii qui obsidionem tolerabant partim moriebantur partim cadavera gustabant. Hasdrubal igitur spe destitutus, legatis ad Scipionem de pace missis impunitatem impetrasset, nisi ceteris etiam omnibus salutem et libertatem petiisset. itaque frustratus uxorem in arce conclusit, quod de se ipsa et liberis suis caduceatorem illa ad Scipionem misisset; caeteraque instruxit desperatione factus audacior. atque ipse una cum aliis noctes diesque pugnant, alias vincentes, alias succumbentes, et Romanorum machinis alias machinas opponebant. ad haec Bithias, cui munitum castellum erat, longe in continentem excurrendo et Carthaginenses iuvabat et Romanis incommodabat. quare Scipio divisis copiis partem in obsidione reliquit, partem contra Bithiam misit C. Laelio legato duce: ipse ultra citroque commeans utrinque inspexit omnia. castello capto rursus toto cum exercitu urbem obsedit.

Carthaginenses igitur abiecta spe utriusque munitionis defendendae in Byrsam ut munitiorem contulere quae potuerunt omnia, navali

κατέπρησαν νυκτὸς τὸ νεώριον καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλείω, ἵνα τῆς
 ἐξ αὐτῶν ὠφελείας τοὺς πολεμίους στειρήσωσιν. ὡς δ' ἔγνωσαν
 τὸ ἔργον οἱ Ῥωμαῖοι, τὸν λιμένα κατέσχον καὶ ἐπὶ τὴν Βύρσαν
 ὤρησαν, καὶ κατασχόντες τὰς ἐκατέρωθεν αὐτῆς οἰκίας οἱ μὲν
 5 ἐπὶ τῶν τεγῶν αὐτῶν ἐπὶ τὰς αἰεὶ ἔχομενας ἐβάδιζον οἱ δὲ τοὺς
 τοίχους διορύσσοντες κάτωθεν διήσαν, ἕως πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν B
 ἀγέκοντο. Ἐνταῦθα δὲ γενομένοις οὐκέτι ἀντήσαν οἱ Καρχη-
 δόνιοι, ἀλλ' ἐπεκρηκνέουσάντο, πλὴν τοῦ Ἀσδρούβου. ἐκείνος
 δὲ μετὰ τῶν αὐτομόλων (ὁ γὰρ Σκιπίων οὐκ ἐπέισατο αὐτοῖς) εἰς
 10 τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνελήθη μετὰ τῆς γυναίκος καὶ τῶν παιδῶν,
 κἀντεῦθεν ἤμηνετο τοὺς προσβάλλοντας, μέχρις οὗ ἐμπρήσαντες
 τὸν νεῶν οἱ αὐτόμολοι ἐπὶ τὸ τέγος αὐτοῦ ἀνέβησαν, τὴν ἐσχά-
 την τοῦ πυρὸς ἀνάγκην ἀναμένοντες· τότε γὰρ ἤσσηθῆς πρὸς
 τὸν Σκιπίωνα ἦλθεν ἰκετηρίαν ἔχων. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ γυνή
 15 ἀντιβολουῦντα ὀνομασίᾳ ἀνικάλεσεν, καὶ ἐξονειδίσασα ὅτι ἱαντιῶ
 τὴν σωτηρίαν πράξας οὐκ ἐπέτρεψεν ἐκείνη σπείσασθαι, τὰ τέκνα C
 ἐνέβαλεν εἰς τὸ πῦρ καὶ ἱαντὴν προσεπέτρεψεν.

Ἐλὼν οὖν οὕτω τὴν Καρχηδόνα ὁ Σκιπίων τῇ γερονσίᾳ
 ἐπέστειλε τάδε "Καρχηδῶν εἴλω· τί οὖν κίλεῖτε;" ἀναγνωσθέν-
 20 των οὖν τούτων βουλὴν ἔθεντο περὶ τοῦ τί δέον ποιῆν. καὶ ὁ
 μὲν Κάτων κατασκάψαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξα-
 φανῆσαι δεῖν ἐγνωμάτευσεν, ὁ δὲ Νασικῆς φείσασθαι τῶν Καρ-
 χηδόνων καὶ εἶτι συμβούλευε. κἀντεῦθεν εἰς ἀντιλογία πολλὴν W II 117

4 ὤρησαν] ἐχώρησαν A. 10 ἀνελήθη AB, ἀνελήθει C, ἀνε-
 ληλυθεῖ PW. 15 ἱαντοῦ A. 18 ὁ om AB. 20 ποιῆν]
 εἰπεῖν A. 21 ἐξαφανῆσαι om A.

noctu incenso, et caeterarum partium plerisque, ne hostibus usui essent. tum Romani portu occupato Byrsam adorti, aedibus quae utrinque erant conscensis, partim iu ipsis tectis ad vicinas transibant, partim parietibus inferne perfossis in ipsam arcem penetrabant. quo cum venissent, Carthaginienses pugna ommissa pacem petierunt, praeter Hasdrubalem, qui cum transfugis (his enim Scipio veniam negarat) et uxore atque liberis in Aesculapii templum contrusus se contra oppugnantes defendebat, donec transfugae aede incensa eiusque conscenso extremam ignis necessitatem exspectarunt, tum demum supplex ad Scipionem accessit, quem cum uxor deprecantem videret, eo nominatim vocato exprobravit quod privatae salutis consulens ipsi pacem impetrare non permisisset; ac primum liberos, deinde semetipsam in ignem coniecit.

Carthagine ad hunc modum capta Scipio scripsit in hanc sententiam "Carthago capta est: quid igitur iubetis?" qua de re cum lectis his deliberaretur, Catone urbem evertendam et Carthaginenses delendos esse censente, Nasica vero adhuc eis parcendum esse asseverante, magna

προήχθη καὶ ἀμφισβήτησιν τὸ συνέδριον, ἕως ἔφη τις διίει καὶ δι' οὐδὲν ἑτέρων ἀλλὰ γε ἑαυτῶν ἕνεκα κρίσασθαι αὐτῶν ἀναγκαιὸν νομίζοιτο ἂν, ἔν' ἀνταγωνιστὰς αὐτοὺς ἔχοντες ἀρετὴν D ἀσκήσῃ, καὶ μὴ πρὸς ἔθονα καὶ τροφὴν τρώπονται, τῶν δυναμένων αὐτοὺς καταναγκάζειν εἰς ἀσκήσιν τῶν πολεμικῶν περιαιροῦ- 5 θέντων, καὶ χεῖρους ἐν' ἀνασκησίας γέωνται, ἀξιοχρόους ἀντιπολλέμους μὴ ἔχοντες. ἐκ τούτων οὖν τῶν λόγων πάντες κατασκάψαι τὴν Καρχηδόνα ὁμογνωμόνησαν, μήποτε εἰρηγήσειν ἐκείνους πιστεύσαντες ἀκριβῶς. καὶ πᾶσα ἄρδην ἀνάστατος γέγονε, καὶ ἐπάρματον ἐψηφίσθη τὸ ἐπ' αὐτὴν κατοικήσει τινα. καὶ τῶν 10 ἀνδρῶν τῶν ἀλότων οἱ μὲν πλείους εἰς τὸ δεσμοτήριον ἐνιβλήθησαν κακέῃ διεφθάρησαν, ὀλίγοι δέ τινες πλὴν τῶν πᾶν πρῶτων ἐπράθησαν· οὗτοι γὰρ οἱ τε ὀμηροὶ καὶ ὁ Ἀσδρούβας καὶ ὁ Βιθίας ἄλλοι ἄλλη τῆς Ἰταλίας ἐν φρουραῖς ἀδέσμοις κατεβίωσαν.

P 1470 ὁ δὲ Σκιπίων δόξης τε ἔτυχε καὶ τιμῆς, καὶ Ἀφρικανὸς οὐκ ἀπὸ 15 τοῦ πύλλου ἀλλ' ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπεκίχλητο πράξειον.

31. Τότε δὲ καὶ ἡ Κόρινθος κατισκάφη. ἐπεὶ γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων κορυφαῖοτατοι ἐπὶ Παύλου τοῦ Ἀμιλλίου μετακίσθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἱ λοιποὶ τὸ μὲν πρῶτον προσηβείας τοὺς ἀνδρας ἀπήτουν, ὡς δ' οὐκ ἔτυχον, καὶ τινες ἐκείνων τῆν 20 οἴκαδε ἀπογόνους ἐπάνοδον ἑαυτοὺς διεχρήσαντο, χαλεπῶς δι-

1 καὶ alterum] μὴ A, καὶ μὴ B. 6 ἀντικολεμίους A. 7 ἐκ] ἔν' ἐκ A. 8 ὁμογνωμόνησαν A. 12 πρῶτων B. 17 οἱ τῶν Ἑλλήνων ABC, τῶν Ἑλλήνων οἱ PW. 18 παύλου του αἰμιλλου B, τοῦ Παύλου Ἀμιλλίου PW. Παύλου om A.

Fontes. Cap. 31. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 165.

orta est dissensio. quidam vero dixit, si nulla alia de causa, propter ipsos Romanos saltem eis parci necesse esse, ut adversarios habentes virtutem exercerent, neque ad luxum et delicias converterentur, sublatiis iis a quibus ad rei bellicae exercitationem cogentur; neve per ignaviam deteriores fierent, paribus adversariis carentes. tandem tamen sua omnium sententia fuit Carthaginem evertendam esse, cum credere non possent eam urbem unquam sincere pacem servaturam. itaque funditus eversa est, et eius solum diris imprecationibus obstrictum, ne quis unquam in eo habitaret. ex captivis plerique in carcere perierunt: pauci, principibus exceptis, venditi. nam ii et obsides et Hasdrubal et Bithias, alii in aliis Italiae partibus, vitam in liberis custodiis exegerunt. Scipio gloriam et bonorem adeptus nomen Africani non iam ab avo haereditarium sed per se partum habuit.

31. Tum Coriuthus etiam est eversa. nam cum Paulus Aemilius Graecorum principes in Italiam transtulisset, caeteri primam eos legationibus repeterunt, ea autem re non impetrata, cum quidam eorum domum

κειντο καὶ πένθος δημόσιον ἐποιήσατο, τοῖς τε τὰ Ῥωμαίων
 φρονοῦσι παρὰ σφίσιιν ὠργίζοντο, οὐ μέντοι καὶ πολέμιόν τι ἐπι-
 διέζοντο, μέχρις οὐ τοὺς περιλειπῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐκομίσαντο.
 τότε δὲ θενεχθέντες ἀλλήλοισι οἱ τ' ἡδικημένοι καὶ οἱ τὰ ἀλλότρια B
 5 ἔχοντες ἐπολέμησαν. ἤρξαντο δὲ τῆς διαφορᾶς οἱ Ἀχαιοί, τοῖς
 Λακεδαιμονίοις ἐγκαλοῦντες ὡς αἰτίοις τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς·
 καὶ τῶν Ῥωμαίων διαλλακτὰς αἰτοῖς στειλάντων οὐκ ἐπέσθησαν,
 ἀλλὰ πρὸς πόλεμον ὠρμησαν, Κριτόλαον προσητάμεινοι. δίσσας
 οὖν ὁ Μέτελλος μὴ καὶ τῆς Μακεδονίας ἀψωνται (ἤδη γὰρ εἰς
 10 τὴν Θεσσαλίαν περῆλθον), προσηγήθησαν αὐτοῖς καὶ ἐβρέφατο.

Καὶ τοῦ Κριτολάου πεισύντος διχῆ διήρητο τὸ Ἑλληνικόν.
 οἱ μὲν γὰρ πρὸς εἰρήνην ἀπέκλιναν καὶ τὰ ὅπλα κατέθεντο, οἱ δὲ
 καὶ ἔτι ἐστασίαζον τῷ Διαιῷ τὰ πράγματα ἐπιτρέψαντες. ἃ μα-
 θόντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπ' αὐτοὺς τὸν Μόμμιον ἐπεμψαν. ὃς C
 15 τὸν μὲν Μέτελλον ἀπήλλαξεν, αὐτὸς δὲ τοῦ πολέμου εἶχετο. καὶ
 τινα πληγὴν μέρει τῆς στρατιᾶς λαβὼν ἔξ ἐνέδρας, τοῦ Διαιῶ
 καταδιώξαντος μέχρι τοῦ σφῶν στρατοπέδου τοὺς γένεοντας,
 ἀντιπεξῆλθε, καὶ τρεψάμενος αὐτὸν πρὸς τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔλθε
 20 αὐτοῖς ἐπιχείρησεν. ὡς δ' οὐκ ἀντιξώρησαν οἱ Ῥωμαῖοι, κατε-
 φρόνησεν αὐτῶν, καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων κοῖλον ὄν
 προῆλθεν. ἰδὼν οὖν τοῦθ' ὁ Μόμμιος, τῶν ἰππέων τινὰς λάθρα

3 περιλειπῆς C.

4 τοὺς ἀλλοτρίους A.

5 ἤρξαντο δὲ.—

7 οὐκ ἐπέσθησαν Dionis excerptum Ursinianum 165.

8 ὠρμη-

σαν B.

13 δικάω A.

16 στρατῶς λαόν A.

18 ἀντι-

πεξῆλθον A.

20 κατεφρόνησαν C.

21 ἐς BC.

reditiois spe sublata ipsi sibi manus attulissent, graviter afflicti publicum
 luctum instituerunt, Romanorum apud se studiosis irati; nihil tamen
 hostile prae se tulerunt, denec reliquis ex ista viris receptis si quibus
 iniuriae factae erant et qui aliena tenebant bellum susceperunt. Aethaei
 dissensiois auctores, Lacedaemonios sibi causam malorum exstitisse con-
 querentes, arbitris Roma missis non paruerunt, sed Critolao duce creato
 arma ceperunt. itaque veritus Metellus ne Macedonia quoque invade-
 rent (iam enim Thessaliam intrarant), prior obviam profectus eos pro-
 fligavit.

Critolao caese Graeci in duas partes sunt distracti, cum alii posi-
 tis armis pacem expeterent, alii seditionem urgerent, Diaeo summa rerum
 permissa, quo Romani cognite Mummium Metello successorem miserunt.
 qui cum belli administratione suscepta plagam ex insidiis cum parte
 exercitus accepisset, Diaeo fugientem usque ad castra persecuto, vicissim
 egressus eo profligato ad Aethaeorum vallum venit. Diaeus vero maiori-
 bus copiis collectis, pugnare paratus, Romanos in castris se continentes
 contempsit, in convallem inter castra mediam progressus, eo viso Mummium

ἔπεμψεν, ἕν' ἐκ πλαγίου αὐτοῖς ἐπιγέγωνται. καὶ ἐπεὶ ἐκεῖνοι
 D προσβαλόντες αὐτοὺς συνετάραξαν, ἐπήγαγε τὴν φάλαγγα κατὰ
 πρόσωπον, καὶ πολλοὺς ἐθόνηυσεν. ἐκ δὲ τούτου Δίαιος μὲν
 ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ἀπέκτεινε, τῶν δ' ἐκ τῆς μάχης περισωθέντων
 οἱ μὲν Κορινθιοὶ κατὰ τὴν χώραν ἐσκεδάσθησαν, οἱ δ' ἄλλοι 6
 οἴκαδε ἔφυγον. Ἔθεν καὶ οἱ ἐν τῷ τείχει Κορινθιοὶ πάντας ἀπολω-
 λέναι νομίσαντες ἐξέλιπον τὴν πόλιν· καὶ κενὴν αὐτὴν ἀνδρῶν
 ὁ Μόμμιος ἔλαβε. καὶ μετὰ ταῦτα κἀκείνους καὶ τοὺς ἄλλους
 Ἕλληνας ἀπόνως προσηποίησατο. καὶ τότε μὲν τὰ τε ὄπλα αὐτῶν
 καὶ ὄσα πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἀνέκειντο καὶ τοὺς ἀνδριάντας τὰς τε 10
 γραφὰς καὶ εἴ τι ἄλλο πρὸς κόσμον εἶχον παρελίετο, πεμφθέντων
 P I 471
 W II 118 δὲ οἱ τοῦ τε πατρὸς καὶ ἄλλων ἐπὶ καιριστάσει τῶν ἁλόντων, τείχη
 τε τιῶν περιεῖλε καὶ ἐλευθέρους πάντας καὶ αὐτονόμους πλὴν
 τῶν Κορινθίων ἀφῆκε. τῆς δὲ Κορίνθου τοῖς τε οἰκητόρους
 ἀπέδοτο καὶ τὴν χώραν ἐδημοσίωσε, τὰ τε τείχη καὶ τὰ ἄλλα 15
 οἰκοδομήματα πάντα κατέσκαψε, φοβηθεὶς μὴ καὶ αἷθις τινὲς
 πρὸς αὐτὴν οἶα μείστην σσιτῶσιν. ἵνα δὲ μήτε τις ἐκείνων
 λάθῃ μήτε τῶν λοιπῶν τις Ἑλλήνων προθῆ ὡς Κορίνθιος, συνε-
 κάλεσε, πρὶν ἐκφῆναι τὸ ποιητέον, πάντας τοὺς παρόντας, καὶ
 αὐτοὺς ἀγανῶς πως τοῖς στρατιώταις ἐγκυκλωσάμενος ἐκήρυξε 20
 τὴν τε τῶν ἄλλων ἐλευθερίαν καὶ τὴν τῶν Κορινθίων δουλείαν.
 B ἔπειτα προσέταξε πᾶσι τῶν παρεστηκότων σφίσι λαβέσθαι, καὶ
 οὔτω σαφεῖ τὴν διάκρισιν αὐτῶν ἐποίησατο.

3 δὲ om A. 9 τὰ τε ABCW, τὰ P. 16 καὶ om A. 18 μήτε]
 η A. 20 κυκλωσάμενος A. 21 τε om A. 22 τῶν om A.

aliquot equites misit qui hostes ex obliquo aggredierentur; a quibus cum turbati essent, phalange a fronte adducta multos occidit. unde Diaeus desperatis rebus sibi manus attulit. ex iis vero qui e pugna evaserant Corinthii passim in agris sunt dispersi, caeteri domum refugerunt. proinde Corinthii qui moenia tuebantur omnes periiase rati urbem deseruerunt. qua Mummius viris vacua capta et illos et caeteros Graecos citra laborem domuit. ac tum eis arma, donaria templorum, statuas, picturas et alia ornamenta ademit. patre autem eius cum aliis ad res post victoriam componendas misso, quorundam moenia evertit; omnesque liberos et sui iuris esse passus est praeter Corinthios, quos sub corona vendidit, agro eorum publicato, maris caeterisque omnibus aedificiis subversis, veritus ne eum alii ob tantam amplitudinem occuparent. ne quis vero Corinthiorum lateret, aut aliorum Graecorum pro Corinthio veniret, omnes qui aderant, priusquam quid agendum esset declararet, convocavit, iisque dissimulantem militibus circumclusis tum reliquorum libertatem tum Corinthiorum servitutem pronuntiavit. deinde quemque sibi proximum apprehendere iussit, ut plane discernerentur.

Καὶ ἡ μὲν Κόρινθος οὕτως ἀνάστατος γέγονε, τὸ δ' ἄλλο Ἑλληνικὸν παρεχρησθη μὲν καὶ σαγαυίς καὶ χρημάτων ἐκλογαῖς ἐκακώθη, ἔπειτα ἔν τε ἀδείᾳ καὶ ἐν εὐδαιμονίᾳ τοσαύτῃ ἐγένετο ὥστε λέγειν ὅτι, εἰ μὴ θῆτιον ἐαλώκεισαν, οὐκ ἂν ἐσείωντο.

5 Ἡ μὲν οὖν Καρχηδὼν ἡ τε Κόρινθος αἱ ἀρχαῖται ἐκείναι τοῦτο τέλος ἔσχον ἅμα, χρόνῳ δὲ πολλῷ ἕστερον ἀποικίαν Ῥωμαίων λαβοῦσαι ἤνθησαν αὐθις καὶ εἰς τὴν παλαιῶν ἐπανήλθον κατὰστασιν.

Τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦδε πεπραγμένα Ῥωμαίοις, βίβλων
10 τυχὸν τῶν πάλαι ταῦτα ἱστορησάντων ἀρχαίων ἀνδρῶν, ἐκείθιν ἐξεῖληθα κατ' ἐπιτομήν καὶ τῷ συγγράμματι τοῦτῳ ἐντέθεικα, C ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξῆς ἢ τοῖς ὑπάτοις καὶ τοῖς δικατάροσιν ἐπράχθη μέχρις ἂν ταῖς ἀρχαῖς ταύταις τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ διαφκετο τὰ πράγματα, μὴ μὲ τις αἰτιῶτο ὡς ἡ καταφρονήσει ἡ ἠμθημία ἡ
15 ὄκνη ταῦτα παρελθόντα καὶ ἀτελὲς ὄντων εἰακότα τὸ σύγγραμμα. οὐ γὰρ ἠμσιῶνῃ μοι τὰ λείπονται παριώρῃται, οὐδ' ἡμιτελὲς ἐκὼν τὸ πόνημα καταλλοίπα, ἀλλ' ἀπορία βίβλων ἀπειρ αὐτὰ διεξίτασι, καὶ ταῦτα πολλάκις ζητήσαντί μοι ταύτας, μὴ εὐρηκότει δ' ὅμως, οὐκ οἶδα εἶθ' ὅτι μὴ σῶζονται, τοῦ χρόνου διεφθαρκότος αὐτάς,
20 εἶθ' ὅτι μὴ φροντιστικώτερον τὴν ταύτων ἴσως ζήτησιν ἐποιή- D σαντο οἷς αὐτὴν ἀνιθέμην, αὐτὸς ὑπερόριος ὢν καὶ πόρρω τοῦ ἄστιος ἐν νησιδὶ ἐνδιαιωμένος. ὅτι γοῦν μοι ταῖς βίβλοισι ταύ-

3 ἐν alterum om A. 4 εἰ μὴ ὅτι A. 5 ἀρχαῖ A. 6 τοῦτο τέλος] cf. p. 141 v. 13 τοῦτο τέλος ἐγένετο. ἅμα ἔσχον AB.
10 ἱστορησάντων ταῦτα B. ἀρχαίων om A. 11 ταύτων A.
14 μὲ] τί A. αἰτιῶτο C. 20 ἴσως om A. 21 αὐτὴν] αὐτοῖς A. 22 νησιδῶ A. διαιωμένος C.

Corintho sic eversa, Graecia inito statim et caedibus et pecuniarum exactionibus est vexata, deinde tamen libertatem et felicitatem adepti, ut dicerent, ni mature capti essent, se incolumes esse non potuisse.

Carthaginis et Corinthi vetustissimarum urbium tum simul hic fuit exitus: longo autem tempore post, colonis Romanorum eo missis, refflorescentes ad pristinum statum redierunt.

Hactenus res a Romanis gestas ex veteribus scriptoribus in compendium redactas exposui. quae vero deinceps a consulibus et dictatoribus, dum illa rei publicae forma viguit, gesta sunt, ea nemo putet a me vel contemptu vel negligentia vel pigritia praeterita esse. nam quo minus absolutum hoc opus ederetur, non per me stetit, sed penuria librorum, quibus ista continentur, voluntati meae ad perfectionem historiae contendenti obstitit. quos cum saepe quiesierim, reperire non potui, haud scio utrum vetustate amissos an vero negligentius inquisitos ab iis quibus id negotii dedi, dum ipse extorris et procul ab urbe in parva

ταις νῦν οὐκ ἐξεγένετο ἐντυχεῖν, ἡμέτερος ἐντιϋθεν ὄσον ἐπὶ τοῖς τῶν ὑπάτων ἔργοις ἀλλὰ μέντοι καὶ τοῖς τῶν δικτατόρων ἢ ἱστορία γένηται. παρελθὼν οὖν αὐτὰ καὶ ἄκων, τὰ τῶν αὐτοκρατόρων συγγράψομαι, μικρά τινα προδιηγήσάμενος, ἵν' ὄθεν εἰς ἀβταρχίαν ἐξ ἀριστοκρατίας ἢ καὶ δημοκρατίας οἱ Ῥωμαῖοι μετα-5 κινήθῃσαν, δῆλον εἴη τοῖς ἀναγνωσομένοις τὸ σύγγραμμα, ἅμα τε πρὸς τούτῳ καὶ ἀκολοιθίας ἔχοιτο ἢ γραφῆ.

LIBER DECIMUS.

P 1472 1. Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν, ὡς ἱστόρηται, βασιλεύσιν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἀντίτο ἀρχὴ μέχρι τῆς τῶν Ταρκυνίων τυραννίδος καὶ καταλύσεως, ἔτιοτε δὲ στρατηγῶς καὶ δικτατόρων ὑπάτοις τε καὶ 10 χιλιάρχους ἀλλὰ μὴν καὶ δημάρχους ἢ τῶν κοινῶν διοικήσεις ἀντίθετο, καὶ τοιαύταις πολιτείαις τὰ Ῥωμαίων ἰθύνετο μέχρι Πομπηίου Μάγνου καὶ Γαίου Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος. εἰδὸς δὲ ἦν ὁ Πομπηῖος Στράβωνος, ἐνὸς τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων καὶ στρατηγίας ἠξιωμένου, τῷ Κίννῳ τε ἀντιτεταγμένου τυραννικώτερον 15 τῇ ἀρχῇ χρωμένῳ. ἤδη γὰρ ἐνόσει Ῥωμαίους τὰ πράγματα, καὶ

5 μετήχθησαν AC. 8 ante Ἐξ ἀρχῆς A inscriptionem habet βίβλος δευτέρα Ἰωάννου τοῦ ζωναρά. ἐπιτομὴ ἱστοριῶν συλλεγείσα καὶ συγγραφείσα παρὰ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ζωναρά. ἢ μὲν προτέρα βίβλος περιέχει τὰ ἑβραϊκὰ καὶ τὰ τῆς ὁμήρου καὶ τὰ τῶν ὀπασιῶν, αὕτη δὲ τὰς περὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἱστορίας. ὡς ἱστόρηται] ὡς ἐν τῇ προτέρῃ βίβλῳ μοι προϊστόρηται A et codex Regius Parisiensis 1768. 11 μὴν-AC, μὲν PW. 13 τοῦ om A.

Fontes. Corp. 1. Plutarchi Pompeius, c. 1 et 5—10.

insula vitam ago. unde factum est ut consulum et dictatorum historia minus absoluta esset. iis igitur praeter institutum meum omissis imperatorum historias conscribam, re paulo altius repetita, ut et lectores qua ratione Romanorum sive democratia sive aristocratia in monarchiam sit mutata intelligant, et historia certo quodam ordine progrediat.

1. Romanum imperium, ut dictum est, initio reges tenuere, usque ad eversionem tyrannidis Tarquiniorum. ab eo tempore administratio rerum pedes praetores dictatores consules tribunos consulari potestate et tribunos plebis fuit, usque ad Pompeium Magnum et C. Iulium Caesarem. Pompeius porro filius fuit Strabonis illustris Romani virique praetorii, qui Cinnae violentius imperanti restitit. iam tum enim res Romana laborabat, magistratibus tyrannidem spectantibus, legitimaque imperia asper-

ἐπὶ τυραννίδα οἱ σφῶν ἀπέκλινον ἄρχοντες, ἀλλ' οὐ νομίμως B
 ἄρχειν ἐβούλοντο. ὁ μὲν οὖν πατὴρ αὐτοῦ Στράβων διὰ φιλο- W II 119
 χρηματιῶν ὑπὸ Ῥωμαίων μεμίσθητο, ὁ δὲ Πομπηϊὸς ἐπιλείπει διὰ
 τε πίστιν ἤθους καὶ τὸ εὐέντευκτον καὶ τὸ σώφρον τὸ περι δάιταν
 5 καὶ τὴν ἐν ὄπλοις ἄσκησιν. καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ πρὸς αὐτὸν
 φίλιρον, ὥς δίσαντος αὐτοῦ τὸν Κίνναν ἐκ διαβολῆς καὶ τοῦ
 στρατοπέδου λάθρα δεικνισόντος, ἐπιεί τε μὴ ἦν ἐμφανῆς λόγον
 διαδοθέντος ὅτι ἀνήρηται παρὰ Κίννα, ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ οἱ
 μισοῦντες καὶ ἄλλως αὐτόν, καὶ ἀνηρέθη Κίννας φεύγων κατὰ
 10 ληθηθῆς ὑπὸ του τῶν λοχαγῶν.

Οὕτω δὲ Κίννα φθαρέντος Κάρβων τὰ πράγματα διεδέξατο,
 ἐμπληκτικώτερος ἐκείνου τύραννος. τοῦ Σύλλα δ' ἀντικαθισταμένου C
 τῷ Κάρβωνι, τότε προσετέθη καὶ ὁ Πομπηϊὸς· οὐ πρότερον
 μέντοι προσῆλθε πρὶν ἂν τινος χάριτος πρὸς ἐκείνον κατήρξατο.
 15 ἦν μὲν οὖν τότε εἴκοσι καὶ τρεῖς γεγονὼς ἔτη, καὶ στρατιωτικὸν
 καταλῆξας περιῆμι τὰς πόλεις, τοὺς τὰ Κάρβωνος φρονοῦντας
 ἔξελαιύνων αὐτῶν, καὶ πρὸς Σύλλαν ἀπιών. ἐν δὲ τῷ ἀπίειναι
 τρεῖς αὐτὸν στρατηγοὶ τῶν προσκειμένων τῷ Κάρβωνι ἐκκλώ-
 σαντο. ὁ δὲ τεύτους τριψάμενος, τὰς πόλεις αὐτῷ προσχωρού-
 20 σαις ἰδέχτο. εἰτ' αὐθις Σκιπίωνος τοῦ ὑπάτου ἐπιόντος αὐτῷ,
 τὸ Σκιπίωνος στρατιωτικὸν ἀσπασάμενον ἰοὺς τοῦ Πομπηϊοῦ
 αὐτῷ προσετράνησαν, ὁ δὲ Σκιπίων ἔφυγε. καὶ Κάρβωνος δὲ
 ἰππέων ἔλας συγγὰς πέμψαντος κατ' αὐτοῦ, καὶ ταύτας ἐτρέψατο, D
 ὡς δε' ἀπόγνωσιν σωτηρίας ἑαυτοῦς αὐτῷ ἐγγιγίσει. οὕτω δὲ

4 εὐέντευκτον B. 12 ἐμπληκτικώτερος A. 24 ἐγγιγίσει C,
 ἐγγιγίσει A, ἐγγιγίσει PW.

nantibus. ut autem pater eius propter sordes civibus invisus, sic Pompeius ob morum integritatem, affabilitatem, modestiam in victu armorumque exercitationem usque adeo carus fuit, ut cum metu Cinnae, apud quem delictus fuerat, clam castris excessisset, quia nusquam comparebat, rumore de caede eius sparso, Cinna impetum eorum quibus alioqui invisus erat fugiens a centurione quodam propter eam suspicionem occideretur.

Post Cinnae caedem Carbo, importunior illo tyrannus, imperium suscepit. cui cum Sylla resisteret, Pompeius quoque se adiunxit: nec id fecit prius quam beneficio aliquo eum sibi devinxisset. annum tunc agebat tertium et vicesimum; collectisque copiis urbes circumiens, Carbonis studiosos eiiciebat. dum autem ad Syllam proficiscitur, tribus Carbonis ducibus, a quibus circumventus erat, profligatis, urbes in deditio-nem accepit: deinde Scipionis consulis exercitus, cum contra Pompeium duceretur, consalutatis eius militibus ad Pompeium defeecit, ipse Scipio fugit. post complures equitum turmas a Carbone contra se missas eo

αὐτὸν ὁ Σύλλας ἐδέξατο ὡς ἀποπηδῆσαι τοῦ ἵππου καὶ προσ-
γορευθεὶς ἐπὶ Πομπηίου αὐτοκράτωρ καὶ αὐτὸς ἀντιπροσπειρῶν
αὐτοκράτορα τὸν Πομπηϊόν. καὶ τὰλλα δὲ ταῖς πρώταις φιλο-
φροσύναις συνέβαινεν· ἐπεξάνίστατο γὰρ προσιώντι τῷ Πομπηϊῷ
καὶ ἄλλα πρὸς τιμὴν ἐκίνοεν ἐποίει ἢ πρὸς ἄλλους οὐκ ὀπι-
σθῶδως ποιῶν. ἐπεὶ δ' ἐκράτησε τῆς Ἰταλίας ὁ Σύλλας καὶ δικτά-

P I 473 τωρ ἀνηγορεύθη, τοὺς μὲν ἄλλους ἡγεμόνας καὶ στρατηγὰς
ἡμίβητο πλουτίζων καὶ ἐπ' ἀρχὰς καθιστῶν, Πομπηϊόν δὲ
ἔσπευσεν οὐκείωσασθαι ἑαυτῷ· καὶ πειθεὶ αὐτὸν τὴν γαμειτὴν ἦν
εἶχεν ἀποπεινυμένον ἀγαγέσθαι τὴν ἑαυτοῦ πρόγονον Αἰμιλίαν, 10
ἦν ἡ Μετέλλα, ἣ τῷ Σύλλῃ συνήκει, ἐκ Σκαύρον ἐγένετο τοῦ
προτέρου ἀνδρός. ἦν δὲ τὰ τοῦ γάμου τυραννικά· ἀνδρὶ γὰρ ἡ
Αἰμιλία ἤδη ἐκδέδοτο καὶ ἐκείνῃ.

Οὕτω δ' ὁ Σύλλας οὐκείωσάμενος τὸν Πομπηϊόν εἰς Σικι-
λίαν ἀπέστειλε μετὰ βαρείας δυνάμεως· ἦν γὰρ ἡ νῆσος τοῖς τοῦ 15
Κάρβωνος ὀρηκτῆριον. καὶ ἀπελθόντος ἐκεῖ Πομπηϊοῦ οἱ μὲν
ἐναντίοι τῆς νῆσου ἐξίστησαν, αὐτὸς δὲ τὰς πόλεις ἀνελάμβανε
B τετραχωμένας καὶ φιλανθρωπῶπως ἐκίχρητο. κατασχὼν δὲ καὶ τὸν
Κάρβωνα ἀνίπην. ἀκούων μάλιστα τοὺς στρατιώτας ἐν ταῖς ὁδοί-
πορίαις ἀτακτεῖν, σφραγίδας ταῖς αὐτῶν μαχαίραις ἐπέβαλεν, ἦν 20
ὁ μὴ φυλάξας ἐκολάζετο.

1 ὁ om A. 2 αὐτοκράτωρ ἐπὶ πομπηίου A, αὐτοκράτωρ ἐπὶ
τοῦ πομπηίου B. 9 οὐκείωσασθαι ἔσπευσεν A. 10 ἀγα-
γέσθαι post ἀνδρός; v. 12 A. 13 ἡδη add AB Plutarchus. 15 τοῖς]
τῆς A. 20 σφραγίδα Plutarchus.

desperationis rededit, ut se ipsius fidei committerent. eum igitur Sylla sic excepit ut ex equo desilliret, et ab eo imperator salutatus vicissim eum imperatorem salutaret. fuerunt et reliqua primis illis officiis consentanea: nam et accedenti Pompeio assurgebat, et alia eius honori deferebat quae haud temere aliis praestare solebat. postquam autem subacta Italia dictator dictus est, alios duces opibus et magistratibus remuneratus, Pompeium arctiore sibi necessitudine devincturus ei persuasit ut dimissa uxore quam habebat Aemiliam ipsius privignam, Metellae uxoris ex Scuro marito priore filiam, duceret. id coniugium tyrannicum fuit: nam Aemilia viro iam elocata iterum ferebat.

Pompeium ita sibi conciliatum Sylla cum magnis copiis in Siciliam ablegavit, factionis Carbonis receptaculum. quo cum venisset, adversariis insula eiectionis urbes vexatas humanitate singulari recreavit; Carbonem comprehensum occidit; milites in itineribus immodestos sigillis eorum gladiis impressis coercuit, quae qui non conservarant, poenas dabant.

2. Ταῦτα δὲ πρῶτων ἐν Σικελίᾳ ἰδέξαστο γράμματα τῆς συγκλήτου καὶ Σύλλα κειμένοντα πλεῖν εἰς Λιβύην καὶ πολυμειν Δομιτίω. καὶ ὁ μὲν ἐξέπλει, ἑπτακισχλιοὶ δὲ αὐτῷ τῶν ὑπὸ τὸν Δομιτίον προσεχώρησαν. ἀντιπαραγόμενον δὲ Δομιτίον συρροήνν-
5 ται τὰ στρατεύματα, καὶ νικῶσιν οἱ Πομπηίου, καὶ ὁ Δομιτίος κτείνεται. τῶν δὲ πόλειων αἱ μὲν εὐθὺς προσεχώρησαν, αἱ δὲ κατὰ κράτος ἀάλωσαν. καὶ εἰς τὴν Νομαδικὴν ἐμβαλόν, καὶ πάντων κρατήσας οἷς ἐνέτυχε τεσσαράκοντα ταῖς πάσαις ἡμέραις, C
γράμματα δέχεται Σύλλα, ἀφῆναι μὲν τὴν ἄλλην στρατιάν, ἀ-
10 τὸν δὲ μεθ' ἐνὸς τάγματος περιμένειν εἰς Ἰτέκην τὸν διαδιεξόμενον στρατηγόν. ἐπὶ τοῦτοις αὐτὸς μὲν καθ' ἑαυτὸν ἤχθητο, ὁ δὲ στρατὸς εἰς τοῦρμανὲς ἤγυαίκεν. καὶ Θέλοντος προελθεῖν Πομπηίου, τοῦ τε Σύλλα κακῶς ἐμνημόνεον, κάκεινον οὐκ εἶων πιστεύειν τῷ τυράννῳ ἑαυτόν. καὶ ὁ μὲν ἐπιρᾶτο πρᾶνναι αὐ- W II 120
15 τούς, οἱ δὲ μένιν αὐτόν καὶ ἄρχην ἐκέλευον, ἄχρις οὗ, προσ-
λιπυρόντων καὶ καταβοώντων, ὥμοσεν ἀναιρήσειν ἑαυτὸν εἰ βιά-
ζοντο· καὶ μόλις οὕτως ἐπαύσαντο.

Πρῶτον μὲν οὖν ἠγγέλη τῷ Σύλλᾳ ἀφιστάται Πομπηίου, D
εἶτα πυθόμενος τὰ λήθεις ἀπήντησεν αὐτῷ προσόντι καὶ δεξιωσά-
20 μενος Μάγρον προσεῖπε μεγάλη τῇ φωνῇ· σημαίνει δὲ μέγαν ὁ

3 δομιτίω B Plutarchus, δομητίω A, Δομιτίω PW, et sic v. 4 5. ἐξέπλει C. ἑπτακισχλιοὶ A; Plutarchus ἑπτακισχλιοὶ. 10 Ἰτέκην] Οὐτίκην p. 242 4 et 286 14 ex Dione. διαδιεξόμενον A Plutarchus, διαδιεξόμενον PW. 12 Θέλοντος] δεηθέντος Plutarchus. 14 ἑαυτόν om Plutarchus. 20 τῇ om AB Plutarchus.

FONTES. Cap. 2. Plutarchi Pompeius, c. 11—22.

2. Haec dum in Sicilia gerit, litteris senatus et Syllae in Africam navigare iubetur et bellum gerere cum Domitio. a quo septem milia ad eum in Africam profectum transierunt. pugna comissa Domitius vineitur atque occiditur: urbes partim sponte partim coactae Pompeium recipiunt. inde in Numidiam facta impressione, subactis obvis omnibus totaque provincia diebus quadraginta perdomita, litteras a Sylla accipit quibus caeteris dimissis cum una legione snecessorem Uticae expectare iubetur. quam rem ipso clam aegre ferente exercitus aperte est indignatus; Pompeioque progredi volente de Sylla parum commode sunt locuti nee passi Pompeium se tyranno credere, qui cum eos mitigare conaretur, manere et imperare iubebatur cum obstationibus et vociferationibus; aegreque destiterunt, cum iurasset se sibi ipsam manus allaturum si egerent.

Principio Syllae nuntiatum est defecisse Pompeium: deinde veritate cognita obviam progressus porrectaque dextera magna voce Magnum eum cognominavit. sed triumphum petenti adversatus est, quod nemini

Μάγνος. Θράμβον δὲ Πομπήϊου αἰτοῦντος ὁ Σύλλας ἀντίλεγεν ὡς ὑπάτω ἢ στρατηγῷ Θριαμβεύειν νινόμεσται, ἄλλω δὲ οὐδενί· εἰ δὲ Πομπήϊος οὐπὼ γενειῶν ἀκριβῶς Θριαμβεύσει, ᾧ βουλῆς διὰ τὴν ἡλικίαν οὐ μέτεστιν, ἐπίθρονος ἔσεται αὐτῷ ἢ τιμῆ· ταῦτα τοῦ Σύλλα λέγοντος ὁ Πομπήϊος οὐκ ἐπέτηξεν, ἀλλ' ὅ ἐνοιτῆν ἔφη δεῖν ὅτι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πλείονες ἢ δοκίμων προσκυνοῦσι, δηλῶν ἐνιεῦθεν ὡς αὐτῷ μὲν ἡ δύναμις ἀξίεται, P 1 474 ἐκείνῳ δὲ μειοῦται τε καὶ μαραινεται. πρὸς ταῦτα ὁ Σύλλας καταπλαγεῖς, δις ἐφεξῆς "Θριαμβεοσάτω" ἐβόησεν. ὡς δὲ οἱ στρατιῶται ἐνοχλεῖν ἐβούλοντο καὶ θορυβεῖν, μὴ τυχόντες ἡλικίαν 10 προσεδόκησαν, ὁ Πομπήϊος ἀφῆσεν ἔφη μᾶλλον τὸν Θράμβον ἢ κολακεύσειν τοὺς στρατιώτας. πρὸς ὃ Σερούλλιος ἀνὴρ ἐπιφανῆς καὶ ἀντιλέγων πρὶν πρὸς τὸν Θράμβον "εἶν" ἔφη "Πομπήϊος καὶ Μάγνος ἀλιθῶς καὶ ἄξιος Θριαμβεῦσαι."

Σύλλας δὲ ἡνιάτο μὲν ὄρων εἰς ὅσον πρόβεισι δόξης καὶ 15 δυνάμειως ὁ Πομπήϊος, ἀσχυνόμενος δὲ κωλύειν ἡσυχίαν ἔγει. Λεπίδος μέντοι σπουδῆ Πομπήϊου ὑπατείας τυχιῶν, εἰς τὴν Σύλλα δύναμιν ἐκείνου τελευτήσαντος ἑαυτὸν εἰσπολεῖ, καὶ ἐνθὺς ἵσχυλος B ἦν, τὰ τῶν στάσεων ὑπολείμματα ἀνακινῶν. καὶ ὁ Πομπήϊος ἡγμῶν στρατεύματος ἀπιδείχθη κατὰ Λεπίδου, ἤδη πολλὰ τῆς 20 Ἰταλίας κεινηκός καὶ τὴν ἐντὸς Ἀλπειῶν Γαλατίαν διὰ Βρούτου κατέχοντος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ῥαδίως ἐκράτησεν ὁ Πομπήϊος,

13 πρὶν post Θράμβον A.
20 ἢδη] ἢδη δὲ A.
Plutarchum.

19 ἀνακινῶν ὑπολείμματα AB.
21 κεινηκός] κεινηκός secundum

praeterquam consuli aut praetori triumphare liceret: sin Pompeius paene imberbis, cui per aetatem in senatum venire non liceret, triumphasset, eum honorem invidiosum fore. haec Sylla dicente Pompeius respondere non dubitavit, orientem solem plures adorare quam occidentem: quo dicto significare voluit suam potentiam augeri, illius imminui et exolescere. eo responso Sylla obstupefactus bis deinceps exclamavit "triumphet". militibus autem obturbantibus et tumultuantibus quod expectatione sua minora accepissent, Pompeius se triumphum potius omisurum quam militibus adulaturum esse affirmavit. ad quod Servilius vir illustris, qui ante triumpho eius adversatus fuerat, "nunc" inquit "Pompeius et vero Magnus est et triumpho dignus."

Sylla etsi crescenti Pompeii gloriae et potentiae invidebat, tamen pudore deterrebatur quo minus ei adversaretur. Lepidus vero Pompeii studio consulatum adeptus, cum post Syllae obitum statim illius potentiam sibi vindicans armatus seditionum scintillas excitaret, Pompeius dux contra eum missus est, cum ille magnam Italiae partem iam commovisset et Cisalpinam Galliam per Brutum occupasset. ac caetera quidem Pom-

ἀντικαθήμενος δὲ τῷ Βρούτῳ ἔχθρόισεν· εἶτα ξαντὸν ὁ Βρούτος αὐτῷ ἐνεχείρισεν, ἢ μεταβαλλόμενος ἢ προδοθεὶς· καὶ ὁ μὲν ἀνῆρέθη (οὐπερ υἱὸς ἦν ὁ τὸν Καίσαρα ἴσπερον διαχειρισάμενος Βρούτος), Λέπιδος δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκπεπωκῶς νόσῳ ἀπέθανεν.

5 Ὁ μίντιο Σερτιώριος τὴν Ἰβηρίαν ἔχων φοβερὸς ἦν· καὶ πρὸς τοῦτον οὖν ὁ Πομπηῖος ἐστάλη, συμμαχήσων Ὀππίῳ Μετέλλῳ μάχομένῳ πρὸς τὸν Σερτιώριον· εἰς Ἰβηρίαν δὲ ἀφικόμενος πρῶτον μὲν ἀπὸ στρατηγῶς ἀντικατέστη τοῦ Σερτιωρίου, καὶ νικίσας ὑπὲρ μυρίους ἀπέκτεινεν· εἶτα καὶ αὐτῷ Σερτιωρίῳ προσ-
10 μίξας ἀμφίδοξον ἔσχηκε τὸν ἀγῶνα· ἐπειθότος δὲ Πομπηῖον ὄντι ἱππότην ἀνδρὸς μεγάλου πείζου, ὁ μὲν Πομπηῖος ὑπ' ἐκείνου ἐπλήγη τὴν χεῖρα, ἐκείνος δὲ ὑπὸ Πομπηῖου αὐτὴν ἀπεκόπη· ἐνωθὲς δὲ τῷ Μετέλλῳ ἐτίμησε τὸν ἄνδρα καὶ ἐτιμήθη.

Ἄλλὰ τοῦ Σερτιωρίου δολοφονηθέντος ὑπὸ τῶν φίλων, Περ-
15 πέννας ὁ τῶν αὐτοῦ ἡγεμόνων κορυφαῖότατος ἐπεχείρησεν ἐκείνῳ ποιεῖν ὁμοίως, τὰς ἐκείνου δυνάμεις περιβαλλόμενος· ἀλλ' ὁ Πομπηῖος ἀντιταξάμενος αὐτῷ ἐκράτισε πάντων· καὶ δευθάρησαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἡγεμόνων ἐν τῇ μάχῃ, αὐτὸν δὲ τὸν Περπένναν ἐλωκότα ζῶν ἀπέκτεινε· καὶ προσμύνας ἐκτὶ καὶ κατα-
20 στήσας τὰ πράγματα καὶ καυσιβέσους τὰς ταραχὰς εἰς Ἰταλίαν ἀπήγαγε τὸν στρατόν· ἦν δ' ὑπόψη καὶ δόλος ὡς οὐ προήσεται τὸ στρατεύμα, δι' ὕπλων δὲ βυδιεῖται μοναρχίας καταρχων· ὁ δὲ ταύτην ἀνεῖλε τὴν ὑπόνοιαν, ἀφίσειν τὸ στρατεύμα στήσας

6 ὁπίω A, Ἀπίω vel Πίω Plutarchus. 8 ἀντίστη A. 15 ὁ post ἡγεμόνων B. 16 περιβαλλόμενος A. 23 ταύτην] καὶ ταύτην AB Plutarchus.

peius facile superavit, sed dimicationem adversus Brutum paulo diutius distulit: donec tandem ipse, vel sententia mutata vel a suis proditus, deditioe facta sublati est. eius Bruti filius is Brutus fuit qui post Caesarem interfecit. Lepidus Italia pulsus morbo periit.

Sed cum Sertorius Hispaniis occupatis formidabilis esset, Pompeius Oppio [Pio] Metello cum illo bellum gerenti auxilio missus duobus Sertorii ducibus superatis ultra decem milia cecidit: deinde cum Sertorio ipso ancipiti victoria dimicavit, a pedite ingentis corporis ipse eques manum lectus, illius manum amputavit. castris cum Metello coniunctis virum honoravit et vicissim est honoratus.

Sertorio ab amicis per dolum interfecto Perpenna ducem eius princeps exemplo illius legionibus munitus a Pompeio victus est, plerisque ducibus in acie cnesis; et ipse vivus in potestatem redactus poenas dedit. moratus in Hispania dum sopitis tumultibus res componeret, reductis in Italiam copis suspicionem et metum hominum ne retentis legionibus principatam armis sibi vindicaret abolevit, se post triumphum exercitum dimissurum professus. unam rem in eo reprehendebant in-

μετὰ τὸν Θράκιον. ἔν δ' ἔτι οἱ βαδκαίνοντες αὐτὸν ᾔτιοντο, ὅτι τῷ δήμῳ μᾶλλον ἢ τῇ βουλῇ προσέειπεν ἐκείνους· ὅπερ ἦν ἀληθές. οὐ γὰρ ἴσταν οὕτως ἐμμανίστερον ὁ Ῥωμαίων ἡγεσθη δῆμος. ἐψηφίσθη γοῦν αὐτῷ ἑπατεία καὶ δεύτερος Θράκιος· συνπατεῖν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Κράσσος ἐψηφίσθη αὐτοῦ σπονδά· 5
σαντος. ἀλλ' ἀποδειχθέντες ἔπατοι διεφέροντο, καὶ ἐν μὲν τῇ βουλῇ ὁ Κράσσος ἴσχυε μᾶλλον, παρὰ δὲ τῷ δήμῳ ἐκράτει Πομπήιος. παρητήσατο δὲ καὶ τὴν στρατηγίαν· καὶ ἔθουός ὄντος τοῖς Ῥωμαίοις ἱππιῦσιν, ὅταν στρατεύσονται τὸν νόμιμον χρόνον, ἄγειν τὸν ἵππον εἰς ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς τιμητὰς, καταριθμησάθαι τε 10
τῶν στρατηγῶν καὶ αὐτοκρατόρων ἕκαστον ἕφ' οἷς ἐστρατεύσαντο, καὶ ἐθύνως διδόναι τῆς στρατείας καὶ οὕτως ἀγίεσθαι, νιμ-
B μῆνης τιμῆς ἢ ἀτιμίας προσηκούσης τοῖς βίοις ἐκείτων, τότε προεκάθηντο μὲν οἱ τιμηταὶ καὶ οἱ ἱππεῖς παρήσαν ἐξεταζόμενοι, ὡφθη δὲ καὶ Πομπήιος εἰς τὴν ἀγορὰν, τὰ μὲν ἄλλα παράσημα 15
τῆς ἀρχῆς ἔχων, αὐτὸς δ' ἄγων τὸν ἵππον διὰ χειρός. ἦν δὲ τοῦ δήμου θαῦμα καὶ σιωπή. εἶτα ὁ εἰς τῶν τιμητῶν "πυνθά-
νομαί σου" εἶπεν "ὦ Πομπήιε Μάγνε, εἰ πάσας ἐστράτευσαι τὰς κατὰ νόμον στρατείας." ὁ δὲ μεγάλη φωνῇ "ἐστράτευμαι" ἀπεκρίνατο, "καὶ πάσας ἐπ' ἐμῶν αὐτοκράτορι." πρὸς τοῦτο 20
ὁ δῆμος ἐξέκραγε, καὶ οἱ τιμηταὶ τοῖς πολίταις χαριζόμενοι ἀνα-
στάντες προέπειπον αὐτὸν οἰκαδε.

2 προσέειπεν A, προσέειπεν PW. 3 οὕτως apud Plutar-
chum ad τὸ τῆς δημοκρατίας ἀξίωμα refertur. ἐμμανίστερος A.
7 ἴσχυσε B. δὲ om C. 8 παρητήσαντος καὶ τὴν A.
10 εἰς τὴν ἀγορὰν A: Plutarchus εἰς ἀγορὰν. 21 ἐξέκραγε A
Plutarchus, ἐξέκρηγε PW.

vidi, quod popularis anrao magis quam optimatum studiosus esset: id-
quo verum erat. neque enim quisquam maiora et ardentiora populi
Romani studia habuit. itaque ei et alter triumphus et consulatus et
ipsius impulsu Crassus collega datus est. caeterum in consulatu non
consenserunt; ac maior fuit Crassi in senatu, Pompeii apud populum
auctoritas. imperatoriae quidem dignitati renuntiavit: et quia moris
erat ut Romani equites, cum legitimum tempus militassent, eoque quis-
que suo in forum ad censores adducto duces et imperatores recenserent
sub quibus stipendia meruissent, et rationibus militiae redditus vel hono-
re vel ignominia pro anteaetae vitae ratione afficerentur, Pompeius
etiam inter caeteros, imperii insignibus ornatus, equum manu ad censo-
res adduxit. admirante autem populo et tacente, cum alter censorum
rogaret an omnes expeditiones ex lego obiisset, magna voce Pompeius
se obiisse respondit, easque omnes se ipso imperatore. tum populo ac-
clamante a censoribus in multitudinis gratiam honorifice domum est
deductus.

3. Ἡδὴ δὲ τῆς ἀρχῆς περὶ τὴν ἀπέθειον αὐτὴν ὁ Πομπηϊός. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ πειρατικὸς αὐτῷ ἀνετίθη πόλεμος. C ὤρητο μὲν γὰρ ἡ πειρατικὴ δύναμις ἐκ Κιλικίας, ἐν τῷ Μιθριδικῷ πολέμῳ ταῖς βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις χρήσασαι ἐαυτήν· εἰτα 5 Ῥωμαίων ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις συμπίσόντων ἀλλήλοις, ἀφύλακτος οὖσα ἡ θάλασσα κατ' ὀλίγον αὐτοὺς ἐφειλόσατο· καὶ δύνανται σθένει οὐ τοῖς πλοῦσι ἐπιτίθεντο μόνον, ἀλλὰ καὶ νήσους καὶ πόλεις παραλίους παρεσιπῶντο. ἐγένοντο δ' οὖν αἱ μὲν ληστρικαὶ νῆες ὑπὲρ χιλίας, αἱ δὲ ἀλοῦσαι ἐν' αὐτῶν πόλεις 10 ὑπὲρ τετρακοσίας. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἀβάτων ἐξέκοψαν ἱερῶν, ἐνύβριζον δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. ὅποτε γὰρ τις ἀλοῦς ἀνεβόησει Ῥωμαῖος εἶναι, ἐκπιπλῆχθαι προσποιούμενοι καὶ δεδιδῆναι, τοῖς τε μικροῦς ἐπαίοντο καὶ προσέπειπον αὐτῶν· καὶ οἱ μὲν ὑπέδον D αὐτὸν κάλτια, οἱ δὲ τῆβεννον περιβαλλόντες, οὕτω τε κατεφρονέ- 15 σάμενοι τέλος ἐν μέσῳ πελάγει κλίμακα προβαλόντες ἐκλείνον ἐκβαίνειν καὶ ἀπίναί χεῖροντα· εἰ δὲ μὴ βούλοιο, ὠθοῦντες αὐτὸν κατέδον.

Πάσης δὲ θαλάσσης ἀπλώτον τοῖς ἐμπόροις οὕσης, σπάνις ἦν τῶν ἀναγκαίων ἐν τῇ ἀγορᾷ. δόξαν δὲ τὸν Πομπηϊὸν ἐκπέ- 20 ψαι κατὰ τῶν πειρατῶν, Γαβίνιος εἰς τῶν Πομπηϊοῦ συνήθων ἔγραψε νόμον οὐ ναυαρχίαν, ἀντικρὺς δὲ μοναρχίαν αὐτῷ δίδοντα.

2 ἀνετίθη AC, ἐνετίθη PW. 3 μὲν om B. 10 ὑπὲρ τετρακοσίας] τετρακοσίας Plutarchus. 14 κάλτια, corr καλτία, C1 Plutarchus τοῖς καλτίαις. τῆβεννον A. περιβαλλόν A Plutarchus, περιέβαλον PW. 15 προβαλόντες ἐκλείνον ἐμβαίνειν Plutarchus, male. 19 ἐν] παρὰ A. 20 γαβίνιος B, ταμίνιος A. 21 ἔγραψε νόμον — δίδοντα] εἰσήνεγκε γράμην — δίδουσαν A: Plutarchus illud. ἀντικρὺς A, ἀντικρὺς BC, ἀντικρῶν PW.

Fontes. Cap. 3. Plutarchi Pompeius, c. 23—28.

3. Finito consulatus anno cum magistratum deposuisset, bellum piraticum ei mandatum est. piratae enim ex Cilicia profecti bello Mithridatico regine classi navarant operam, deinde Romanis bellis civilibus inter se congressis, freti multitudine paulatim mare incustoditum invaserunt, non nautas duntaxat aggredi sed insulas et urbes maritimas etiam occupare soliti. naves habuerunt amplius mille, urbes ceperunt ultra quadringentas, multa religiosissima sana exciderunt et Romanis ipsis insultarunt. nam cum aliquis captus exclamabat se Romanum esse, se territis prae metu femora ferire simulates, ante eum provoluit partim calceos ei circumligabant, partim togam induebant; sic ludibrio habitum demissa in medium pelagus scala exscendere et laetum abire iusserunt, resitantem impellendo demerserunt.

Cum autem maria omnia mercatoribus interclusa essent, et rerum in foro venalium penuria laboraretur, Pompeio duce delecto Gabinius familiaris eius legem tulit qua illi non classis imperium sed plane monar-

Zonarac Annales II.

20

ἰδίῳ γὰρ ὁ νόμος ἀπὸ ἀρχῆν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν
 θαλάσσης, ἤπειρον δὲ πάσης ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τετρακόσια στά-
 P I 476 δια, καὶ πεντεκαίδεκα πρεσβευτὰς ἐκ τῆς βουλῆς ἐλέσθαι ἐπὶ τὰς
 κατὰ μέρος ἡγεμονίας, χρήματα δὲ λαμβάνειν ἐκ τῶν ταμείων
 καὶ τῶν τελῶν ὅσα βούλοιο, καὶ ταῦς διακοσίας. ταῦτα ὁ μὲν δ
 δῆμος προθύμως ἰδέξαστο· οἱ δὲ τῆς συγκλήτου περιμανέστεροι
 φόβον ἄξιον ἐνόμιζον τὸ τῆς ἔξουσίας ἀπερληπτον καὶ ἀόριστον,
 καὶ ἀντιλεγόν, πλὴν Καίσαρος· οὗτος δὲ συνηγόρει τῷ νόμῳ,
 οὐ διὰ τὸν Πομπηϊόν, τὸν δῆμον δὲ θεραπεύειν καὶ οἰκισιόμενος
 ἑαυτῷ. τίως μέντοι ἐκρωθή τὸ ψήφισμα. καὶ ὁ Πομπηϊός 10
 εἰς ἐκκλησίαν ἐλθὼν διπλάσια τὰ ἐψηφισμένα λαβεῖν διεπράξατο.
 διελὼν οὖν τὰ πελάγη καὶ διασιτήματα τῆς θαλάσσης εἰς μέρος
 B τρισκαίδεκα, καὶ νεῶν ἀριθμὸν ἑφ' ἑκάστῳ καὶ ἄρχοντα τάξας,
 ἑκάστηρι τῶν λησιτηρίων τὸ Τυρρητικὸν πέλαιος, τὸ Λιβυκόν,
 τὸ περὶ Σαρδῶνα καὶ Κέρρον καὶ Σικελίαν, ἡμέραις τεσσαρά-15
 W II 122 κοντα. εἶτα παραπλέων τὰς πόλεις μετὰ σπουδῆς οὐ παρῆλθε
 τὰς Ἀθήνας, ἀναβὰς δὲ καὶ Θύσας καὶ προσαγορεύσας τὸν δῆ-
 μον, εἶπεν ἐπιγραφὰς εἰς αὐτὸν πεποιημένας, ὧν ἡ μὲν ἐντὸς
 τῆς πόλεως ἔλεγεν

Ἐφ' ὅσον ὦν ἄνθρωπος οἶδας, ἐπὶ τοσοῦτον εἰ θεός· 20
 ἢ δ' ἐκτός

Προσιδοκῶμεν, προσκηννοῦμεν, εἶδομεν, προπέμπομεν.

I ὁ νόμος om A. τῆς] τῆν B. Ἡρακλείων στηλῶν θαλά-
 σσης AB Plutarchus, θαλάσσης Ἡρακλείων στηλῶν PW. 4 τα-
 μείων B, ταμείων PW. 5 τῶν τελῶν] παρὰ τῶν τελῶν
 Plutarchus. 8 τῶ νόμῳ] τῆ γνώμῃ A. 9 δὲ om A.
 15 Σαρδῶνα Plutarchus. supra et p. 313 v. 17 Σαρδῶ.

chia tribuebatur, concessa potestate maris quod intra columnas Hercu-
 lanas est et terrae continentis a quolibet mari ad quadringenta stadia,
 et ut quindecim legatos e senatu ad partes imperii tutandas sibi legeret,
 et pecuniae quantum vellet ex aerario et vectigalibus sumeret ac
 naves ducentas. haec plebs alacriter approbavit: primores autem senatus,
 immensus illam et infinitam potestatem metuentes, adversati sunt,
 praeter Caesarem, qui legem non in Pompeii gratiam sed plebis sibi
 conciliandae studio defendit. decreto illo firmato Pompeius in contione
 dupla omnia impetravit; divisioque pelago, et maris intervalla in partes
 tredecim descriptis, certis navibus et duce in parte qualibet collocatis,
 mare Tyrrhenum Africanum Sardoium Corsicum Siculo intra dies qua-
 draginta pacavit. deinde cum urbes festinanter praeterveheretur, Athenas
 non praeteriit, sed exscensu in terram et re divina facta populoque
 salutatio inscriptiones sui honoris causa factas invenit, unam intra por-
 tam his verbis "Quatenus te hominem esse agnoscis, eatenus deus es",
 alteram extra "Exspectabamus, adorabamus, vidimus, deducimus."

Κατελύθη μὲν οὖν ὁ πειρατικὸς πόλεμος καὶ τὰ πανταχοῦ τῆς
 Θαλάσσης ἔξηρέθη ληστήρια οὐκ ἐν πλείονι χρόνῳ μηνῶν τριῶν· C
 (4) τοῦτων δὲ εἰς Ῥώμην ἀπαγγελθέντων γράφει νόμον εἰς τῶν
 δημάρχων ὁ Μάλλιος, παραλαμβάνοντα Πομπήϊον πᾶσαν τὴν χώραν
 5 ὕσης ὁ Λεύκολος ἤρχε, προσλαμβάνοντα δὲ καὶ Βιθυνίαν, πολεμεῖν
 Μιθριδάτη καὶ Τυγράνῃ τοῖς βασιλεῦσιν, ἔχοντα καὶ τὴν ναυτι-
 κὴν δύναμιν καὶ τὸ κράτος τῆς Θαλάσσης ὡς ἔδη τοῦτο εἰλήφει·
 τοῦτο δὲ ἦν ἐφ' ἐνὶ συλλήβδην γινέσθαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν.
 τὸ μὲν οὖν ψήφισμα ἐκυρώθη φρονηθέντων τὸν δῆμον τῶν ἀρι-
 10 στοκρατικῶν καὶ σιωπησάντων, Πομπήϊος δὲ διεξάμενος τὰ γράμ-
 ματα λέγεται τὰς ἀρχῶν συναγαγεῖν καὶ τὸν μὲν πᾶτάξαι ὡς
 δυσχεραίνων καὶ βυρνόμενος τὴν ἀρχήν. τὴν δ' εἰρωνεῖαν οὐδ' D
 οἱ πάντῃ στήθεϊσιν ἀντὶ ἠῶν ἤνεγκαν. τέως δὲ τὴν μεταξὺ Φοι-
 νίκης καὶ Βοσπόρου θάλασσαν ἐπὶ φερονῶ τῷ στόλῳ διαλαβῶν
 15 αὐτὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ Μιθριδάτην. ἐκείνου δ' ἐκλιπὸντος ὕρος
 δῦσμαχον ὡς ἄνδρον, ἐν ᾧ ἔστρατοπεδεύετο, ὁ Πομπήϊος κατ-
 ἔσχεν αὐτό, καὶ τῇ γούσει τῶν βλασιανόντων καὶ ταῖς συγκλιναῖς
 τῶν τόπων τεκμαιρόμενος ἔχειν πηχῶς τὸ χωρίον, ὑρόσειν ἐκέλευσε
 φρέατα, καὶ ταχὺ μετὸν ἦν ὑδατος τὸ στρατόπεδον. ἔπειτα
 20 περιστρατοπεδεύσας ἀπειτείχεζεν αὐτόν. ὁ δὲ πέντε καὶ τεσσαρά-
 κοντα πολιορκηθεὶς ἡμέρας, ἔλυθεν ἀποδράς μετὰ τῆς ἑρρωμενε- P I 477

4 Μάλλιος] Μανίλιος Plutarchus. πᾶσαν] ὄλην B. 5 δὲ om A.
 6 Μιθριδάτη] sic PW ex Wolfii coniectura vel ex altero codice
 Fuggerano: nam τηριδάτη AC cum duobus Regiis et Colbert., τη-
 ροδάτη B. 8 ἐφ' B Plutarchus, ἐφ' PW. 13 πάντῃ add
 AB Plutarchus. 18 ἐκέλευε A. 20 ἀπειτείχεζεν A, ἐπειτεί-
 χεζεν PW: Plutarchus περιτείχεζεν.

Fontes. Cap. 4. Plutarchi Pompeius, c. 30—36.

Piraticum bellum confectum est et latrocinia toto mari profligata non amplius trimestri spatio. (†) quibus Romam nuntiatis Manlius tribunus plebis rogationem tulit ut Pompeius Luculli provincia suscepta et Bithynia adiuncta bellum Mithridati et Tigrani regibus inferret, retenta classe et maris imperio, quod non aliud erat nisi Romanum principatum uni tradere, tamen ea rogatio, optimatibus metu populi tacentibus et cunctantibus, valuit. Pompeius vero litteris acceptis fertur contractis superciliis percussoque femore prae se tulisse quasi graviter molestoque ferret imperium: quam dissimulationem ne amicis quidem suis probavit. inde mari intra Bosporum et Phoeniciam praesidiis occupato contra Mithridatem est profectus, qui cum montem inexpugnabilem ob aquae penuriam deseruisset, eundem Pompeius occupavit, coniectura tum ex stirpium natura tum ex locorum flexibus capta, locum illum fontes habere, cumque puteos effodi iussisset, tota castra celeriter aqua abundarunt. deinde castris circumpositis hosti fugam intercludere studuit, sed ille dies quadraginta quinque obsessus, nihilominus cum firmissima parte

στέρας δυνάμειος, ἀποκτείνας τοὺς ἀχρήστους καὶ τοὺς νοσοῦν-
τας. καταλαβὼν δὲ αὐτὸν περὶ τὸν Εὐφράτην ὁ Πομπηΐος, ἴνα
μὴ φθάσῃ περάσας τὸν ποταμὸν, ἐκ μίσων νυκτιῶν ἐπήγε τὴν
στρατιάν. ἦν οὖν ἀνάγκη ὑπὲρ τοῦ χάρακος μάχεσθαι. σελήνη
δ' ἦν καταφερομένη, ὃ τοὺς βασιλικούς ἔσφηλεν· ἔχον μὲν γὰρ 5
κατὰ νότον τὴν σελήνην Ῥωμαῖοι, ἤδη δὲ περὶ δύοσιν οὔσης αἰ-
σκιαὶ τῶν σωμάτων πρόσθεν προΐοῦσαι πολὺ δόκῃσιν παρεῖχον
τοῖς πολεμίοις ἐγγίξιν τοὺς Ῥωμαίους αὐτοῖς, καὶ τοὺς ὑσσοὺς
B ἀφέντες ἐτίκοντο οὐδενός· ὃ συνιδόντες Ῥωμαῖοι μετὰ κραυγῆς
ἐπέδρομον καὶ φεύγοντας ἔκτεινον, ὡς πολὺ πλείους μυρίων ἀπο-10
θανεῖν. αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης μετὰ πλειόνων διεφύγε.

Πομπηΐος δὲ εἰς Ἀρμενίαν ἐπέβαλε, τοῦ νέου Τιγράνου
καλοῦντος αὐτόν· ἤδη γὰρ ἀφειστίκει τοῦ πατρός. ὃ δὲ βασι-
λεὺς Τιγράνης ὑπὸ Λευκόλου συνιτριμμένος, ἡμερον δὲ πυνθα-
νόμενος τὸν Πομπηΐον, ἰαντόν τε παρέδωκε καὶ φρουρὰν ἰδέξατο 15
περὶ τὰ βασιλεια. προσιῶν δὲ τῷ Πομπηΐῳ τὴν τε κίβαριν
ἀφείλε τῆς κεφαλῆς καὶ ὤρηψε πρὸ ποδῶν αὐτὴν ἐκείνου θείναι
C καὶ καταβαλεῖν ἑαυτόν. ἀλλ' ὁ Πομπηΐος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ
λαβόμενος προσηγάγετο καὶ πλησίον ἰδρύσατο, τὸν δ' ἐκείνου
υἶον ἐπὶ θάτερα, καὶ εἶπε τῶν μὲν ἄλλων δεῖν αἰτιάσθαι Λευκο-20
λον (ὑπ' ἐκείνου γὰρ ἀφῆρησθαι Συρίαν Φοινίκην Κιλικίαν Γα-
λατίαν Σωφῆνην), ἣ δὲ ἄχρις αὐτοῦ διατετήρηται ἕξιν, Σωφῆ-

2 δὲ αὐτόν om A. 3 φθάσας περάσῃ B. 5 ἔσφαλεν C.
16 κίβαριν B, κίβαριν Plutarchus. 21 ἀφῆρησθη A. 22 potius
Σωφηνῆν et mox Σωφηνῆς. διατετήρημεν Plutarchus.

exercitus elapsus est, iunilibus et aegrotis interfectis. quem Pompeius circa Euphratem assecutus, timens ne flumen traiceret, intempesta nocte eduxit exercitum. ibi necesse erat pro vallo certare, lunaresque radii turbabant regios, nam Romani lunam iemiam occiduum a tergo habebant, unde corporum umbrae longe antrorsum proiectae opinionem hostibus offerebant eos in propinquo esse. telis igitur incassum emissis attingebant neminem. hoc Romani animadverso, clamore sublato accurrerunt, et ultra decem milia in fuga ceciderunt. ipse Mithridates cum pluribus effugit.

Pompeius vero in Armeniam impressionem fecit, a Tigrae iunioris accessitus: iam enim a patre defecerat, at rex Tigraes a Lucullo attritus, humanitate Pompeii audita deditionem fecit, praesidio in regiam accepto. ad Pompeium accedens cidarum capiti detroctam ante pedes illius collocare et humi procumbere voluit: sed Pompeius prehense dextera, eo iuxta se, filio eius ex altera parte collocato, dixit caetera Lucullo esse adscribende, a quo ei adempte esset Syria Phoenicia Cilicia Galatia Sophene; quae vero ad suum usque adventum conscrvasset, ea

νης δὲ βασιλεύσειν τὸν υἱόν. ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Τιγράνης ἠγάπησεν, ὁ δὲ υἱὸς ἔδυσσάσθαι, καὶ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον οὐκ ἔφη Πομπηίου δεῖσθαι τοιαῦτα τιμῶντος· καὶ γὰρ αὐτὸς ἄλλον εἰρήσειν Ῥωμαίων. ἐκ τούτου δεθεὶς εἰς τὸν Θράκιον ἐφυλάττετο.

5 Καταλιπὼν δὲ Πομπηῖος σφουρδὸν Ἀρμενίας Ἀφράκιον, αὐτὸς διὰ τῶν περιωκοῦντων τὸν Καύκασον Ἰθνηῶν ἐπὶ Μιθριδάτην ἐβάδιξε. μέγιστα δὲ αὐτῶν εἰσιν Ἰθνη Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰβηρις, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ Μεσσηνικὰ ἔρη καὶ τὸν Πόντον καθήκοντες, Ἀλβανοὶ δ' ἐπὶ τὴν Ἴω καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. οὗτοι πρῶτον μὲν αἰτήσαντι Πομπηῖον δίοδον ἔδοσαν, ἴτα, γενόμενοι τετρακισμυρῶν οὐκ ἔλάτους, προσέβαλον αὐτῷ, καὶ τραπέντες ἐφθάσαν παμπληθεῖς. τῷ δὲ βασιλεῖ αὐτῶν πέμψαντι πρέσβεις σπεισάμενος ἀπήει ἐπὶ τοῖς Ἰβηρας μαχιωτέρους ὄντας τῶν Ἀλβανῶν καὶ μήτε Μήδοις μήτε Πέρσαις ὑπέξαντας, διαφυγόντας δὲ καὶ τὴν Μακεδόνων δυναστείαν, Ἀλεξάνδρου ταχέως ἐκ τῆς Ὑρκανίας ἀπάραντος. ἀλλὰ καὶ τούτους μεγάλῃ μάχῃ τρεψάμενος πολλοὺς ἀνείλε καὶ πλείους ἐζώγησεν. ἐπιτεῦθεν εἰς τὴν Κόλχων ἐνέβαλεν. αὐθις δὲ Ἀλβανῶν ἀποστάντων ἤλαυνεν ἐπ' αὐτοὺς δι' ἀνέθρον καὶ ἀργαλίας ὁδοῦ, ὕδωρ ἐν ἀσχοῖς πολλοῖς ἐπικομιζόμενος. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σπῶν βασιλέως στρατηγούμενους ἐνίκησε· καὶ αὐτὸν ἐπιελθόντα

W II 123
D

P I 478

3 ἐφθήσει A. 4 Ῥωμαίων Plutarchus. 7 καὶ om A.
8 Μεσσηνικὰ Plutarchus. 15 post τὴν PW add τῶν, om B Plutarchus.
17 πλείους AB, πολλοὺς PW. 18 κόλχων AC, Κόλχων PW.

habiturum: filium eius in Sophene regnaturum esse. his Tigranes acquievit: eius vero filius iratus, cum ad cenam vocaretur, nihil sibi opus esse istis Pompeii honoribus dixit: se enim alium Romanum inventurum esse. quare in vinculis ad triumphum servatus est.

Pompeius Afranio ad Armeniae praesidium relicto per gentes Caucasii montis acolas Mithridatem est persecutus; quarum maximae sunt Albani et Iberes, hi ad Meschicos montes et Pontum pertinentes, illi versus ortum et mare Caspium habitantes. Albani Pompeio petenti transitum dederant: deinde cum non pauciores quadraginta milibus convenissent, impetum in eum fecerunt; sed profligati sunt, atque ingens multitudo periiit. eorum vero regi pace quam per legatos petierat data, contra Iberes est profectus, Albanis bellicosiores, qui neque Persis neque Media cesserant, et Macedonum quoque dominatum effugerant, Alexandro celeriter ex Hyrcania digresso. sed et his magno praelio superatis multos occidit, plures cepit. inde Colchidem invasit, et iterum contra Albanos, qui defecerant, per asperam et aridam viam, aqua multis utribus allata, profectus eos devicit, eorumque ducem, regis fratrem,

οἱ καὶ βαλόντα ἐκ χειρὸς διελάσας ἀπέκτειναν. ὅτε καὶ Ἀμαζόνες
λέγονται συμμεμαχῆσαι τοῖς Ἀλβανοῖς. μετὰ γὰρ τὴν μάχην σκυ-
λευομένων τῶν νεκρῶν, πέλταις Ἀμαζονικαῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ
B κοθόροισι ἐνέτυχον, σῶμα δὲ γυναικεῖον οὐδὲν εὗρίθη. κένοται
δὲ αὐταὶ τὰ καθήκοντα πρὸς Ἑρκανίαν θάλασσαν τοῦ Κανκάσου. 5
μέσον δὲ τῶν Ἀλβανῶν καὶ αὐτῶν οἰκοῦσι Γέλλαι καὶ Λήγεις.
οἷς ἔτους ἐκάστου περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν εἰς ταύτων γοι-
τῶσαι ὁμιλοῦσιν ἐπὶ δύο μῆνας· εἶτα καθ' ἑαυτὰς ἀπαλλαγῆσαι
βιοῦσι· τεκοῦσαι δὲ τὰ μὲν ἄρρενα κομίσασαι περὶ τὴν τῶν
πατέρων ἐκτίθενται γῆν, τὰ δὲ γε θήλεια τρίφουσι. 10

Τῶν δὲ τοῦ Μιθριδάτου παλλικῶν ἀναχθειῶν πρὸς αὐ-
τὸν οὐδέμιαν ἔγνω Πομπήϊος. (5) Στρατονίκη δέ, ἥ καὶ μέγισ-
τον παρὰ Μιθριδάτῃ ἔσχεν ἀξίωμα καὶ τὸ πολυχουστότατον τῶν
C φρουρίων ἐφύλαττε, δῶρά τε πολλὰ τῷ Πομπήϊῳ προσήγαγε καὶ
τὸ φρούριον παρείδου. ὃ δὲ τῶν προσαχθέντων ὅσῳ κόσμον 15
ἱεροῖς καὶ λαμπρότητα τῷ Θριάμβῳ παρεῖχον λαβὼν μόνα, τὰ
λοιπὰ τὴν Στρατονίκην ἔχειν ἐκέλευσε. καὶ τοῦ βουσιλέως δὲ τῶν
Ἰβήρων κλίνην καὶ τράπεζαν καὶ θρόνον χρυσοῦ πάντα πέμψαντος
αὐτῷ, καὶ ταῦτα τοῖς ταμίαις εἰς τὸ δημόσιον παραδέδωκεν. ὡς
δὲ τὸν Μιθριδάτην ἑώρα φεύγοντα χαλεπώτερον ἢ μαχόμενον, 20
τούτῳ μὲν εἶπεν ἰσχυρότερον ἑαυτοῦ πολέμιον τὸν λιμὸν ἀπολεί-

4 κοθόροισι ABC Plutarchus, κοθορόροις PW. 6 Γέλλαι καὶ
Λήγεις Plutarchus. 9 τεκοῦσαι — 10 τρίφουσι non habet Plu-
tarchus, c. 35. 11 τοῦ om A. 12 καὶ om A. 18 πε-
πομφότος A.

FONTES. Cap. 5. Plutarchi Pompeius, c. 36—46 et 50.

ipsi ictam inferentem gladio transfixit. in Albanorum exercitu Amazones fuisse peribentur. nam cum post praelium cadavera spoliarentur, Romani peltas Amazonicas et coturnos, nullum tamen femineum corpus repererunt. incolunt eae mulieres eas Caucasi partes quae ad mare Hyrcanum descendunt. in illarum Albanorumque medio habitant Gellae et Ligyes. cum quibus quotannis circa flumen Thermodontem per duos menses coeunt: inde digressae vitam sine viris agunt: cum pepererunt, mares circa patrum terram exponunt, puellas ipsae educant.

Mithridatis pellicibus ad se adductis, nullius consuetudine Pompeius usus est. (5) Stratonice vero summa dignitate apud Mithridatem praedita, castello opulentissimo praefecta, multa munera Pompeio obtulit, et castellum ipsum tradidit. is vero iis tantum, quae vel temporis ornamento futura vel triumpho splendorem allatura erant, acceptis, reliqua Stratonice habere iussit. item lectum mensam solium, aurea omnia, sibi a rege Iberum missa quaestoribus dedit in aerarium referenda. ut Mithridatem fugiendo quam pugnando molestiorem esse vidit, se bostem illi famem se ipso graviorem relicturum esse minatus, cum exercitu

ψιν, αὐτὸς δὲ προῆγε σὺν στρατιῇ. χειρωσάμενος δὲ δι' Ἀφρα-
νίου τοὺς περὶ Ἀμανὸν Ἀραβίους, καταβὰς εἰς Συρίαν ταύτην μὲν D
ἐπαρχίαν καὶ κτήμα Ῥωμαίων ἀπέφηε, τὴν δὲ Ἰουδαίαν ὑπέταξε
καὶ τὸν βασιλεῖα αὐτῆς Ἀριστόβουλον συνέλαβεν, ὡς ἐν τοῖς Ἰου-
5 δαϊκοῖς ἤδη ἰστόρηται. μέγα δ' ἦν ὄνομα τῆς αὐτοῦ δυνάμεως
καὶ μείζον τῆς ἀρετῆς καὶ προῦτητος. ὁ δὲ τῶν περὶ τὴν Πίειραν
Ἀράβων βασιλεὺς δέισας ἔγραψε Πομπηῖον πάντα πείθεισθαι.
ἤγγελε μίντοι αὐτῷ τεθνεῶς καὶ ὁ Μιθριδάτης, Φαρνάκου τοῦ
νιῶ ἰσχυροτάτου αὐτόν. εἰς Ἀμινσὸν σὺν ἀφικόμενῳ Πομπηῖον
10 πολλὰ μὲν δῶρα παρὰ Φαρνάκου κεκόμιστο, πολλὰ δὲ γὰρ προσ-
ήνεκτο σώματα, καὶ αὐτὸς ὁ Μιθριδάτου νεκρὸς.

Ἐπανίων δὲ λυπηρὰν τὴν ἐπάνοδον ἔσχεκε διὰ τὴν γυναῖκα P I 479
Μουκίαν ἐξιβρίσασαν παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ· καὶ πλησιάζας
τῇ Ἰταλίᾳ ἐπεμψεν ἐκείνη τὴν ἄφειαν. εἰς δὲ τὴν Ῥώμην λόγοι
15 περὶ αὐτοῦ ἐγίνοντο καὶ θόρυβος ἦν ὡς τὸ στρατεύμα τῇ πόλει
ἐπάξιοτός τε καὶ μοναρχήσοτος. ὁ δὲ τῆς Ἰταλίας τε ἅμα ἐπέβη,
καὶ ἐκκλησιάζας τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕκαστον πρὸς τὰ W II 124
οἰκεία τρέπεσθαι καὶ αὐθις ἀθροισθῆναι διὰ τὸν Θρίαμβον.
σκεδυσθείσης δ' οὕτω τῆς στρατιᾶς ἄνοπλον αἱ πόλεις ὄρωσαι
20 Πομπηῖον καὶ μετ' ὀλίγων ἀπίοντα, ὅφ' ἠδονῆς ἐκχεόμεναι καὶ
προσέπιπουσαι συγκατήγον εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ δυνάμεως πλείο- B

5 ἰστόρηται] T. 1 p. 402. 8 Φαρνάκου — 9 αὐτόν] στασιάζ-
σαντος Φαρνάκου τοῦ νιῶ ἰσχυροτάτου αὐτόν Plutarchus.
9 post νιῶ AC add αὐτοῦ. Ἀμινσὸν Plutarchus. 11 μιθρι-
δάτης A. 13 ἢ καὶ πλησιάζας τῇ Ἰταλίᾳ τὴν ἄφειαν ἐπεμψεν A.
15 ἐγίνοντο B. 16 μοναρχήσοτος B, μοναρχήσαντος PW.
18 καὶ αὐθις ἀθροισθῆναι] αὐθις δὲ συναθροισθῆναι A. 19 οὕ-
τως B. 20 ὀλίγων A.

progressus est. domitisque per Afranium Arabibus qui ad Amanum ha-
bitant, Syriam populi Romani provinciam et possessionem fecit: Iudaeam
subegit Aristobulo rege comprehenso, ut iam in historia Iudaica est ex-
positum, cum potentia Pompeii multum, virtus et clementia magis etiam
celebrarentur, Arabiae Petraeae rex territus ei scripsit se in eius pote-
state fore. nuntiato Mithridatis interitu Amisum profectus a Pharnace
parricida multa munera accepit, multos homines, et ipsum Mithridatis
cadaver.

Reditum ei molestum fecit uxoris Muciae per ipsius absentiam
adulterium: cui, cum Italiam appropinquasset, libellum repudiij misit.
Romae autem rumore et tumultu orto, quasi exercitum in urbem addu-
cturus et regnum occupaturus esset, simulatque Italiam attigit, contione
advocata milites in sua quemque redire atque iterum ad triumphum
praesto esse iussit, exercitu dimisso civitates eum inermem cum paucis
ire videntes, prae laetitia effusae, Romam cum maioribus copiis officij

ρος. τοῦ δὲ νόμου μὴ συγχωροῦντος πρὸ τοῦ θριάμβου παρελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, πέμψας ἤξιον τὴν βουλὴν ἐπερθεῖσθαι τὰς τῶν ὑπάτων ἀρχαιρείας. Κάτωνος δ' ἐναντιωθέντος οὐκ ἔτυχε διδὸν καὶ οἰκειώσασθαι τὸν ἄνδρα ἠθέλησε. οὐεὶν οὖν ἀδελφιδῶν οὐσῶν λείνω, τὴν μὲν αὐτὸς ἐξήτει λαβεῖν, τὴν δὲ τῷ εἰῶ συνοικίσει. παραιτουμένου δὲ τὴν ἀγχιστείαν τοῦ Κάτωνος, ὡς διαφθορὰν ἰσομένην αὐτῷ τοῦ τρόπου, ἣ ἀδελφῆ καὶ ἣ γυνὴ ἐχαλέπαινον. Ἀρμενίῳ δὲ Πομπηίου ὑπατεῖαν μετιόντος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς φυλὰς ἀργύριον ἀναλίσκοντος, καὶ κακῶς ἐντεῦθεν ἀκούοιτος ὡς ὄνιον τὴν ἀρχὴν ποιουμένου τοῖς μὴ ταύτης ἀξίοις, ὁ Κάτων ἔφη πρὸς τὰς γυναῖκας "τοῦτων τῶν οὐκιδῶν κοινωτητίον ἡμῖν οἰκείους γενομένους πρὸς τὸν Πομπηίου."

Τοῦ δὲ θριάμβου τῷ μεγέθει καίπερ εἰς δύο ἡμέρας μερισθέντος ὁ χρόνος οὐκ ἐξήρκειεν, ἀλλὰ τῶν παρεσκευασμένων πολλὰ τῆς θείας ἐξέπεσε. γράμμασι δὲ προσηγουμένοις ἐδηλοῦτο τὰ γένη καθ' ὧν ἐθριάμβευεν. ἦν δὲ ταῦτα, Πόντος Ἀρμενία Πυφλαγονία Καππαδοκία Μηδία, Κόλχισ Ἰβηρες Ἀλβανοί, Συρία Κιλικία Μισσοποταμία, τὰ περὶ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην, Ἰουδαία Ἀραβία, τὸ πειρατικὸν ἅπαν ἐν γῆ καὶ θαλάττῃ καταπολεμημένων· ἐν δὲ τούτοις φροῦρία μὲν ἡλικώτα χιλίων οὐκ ἔλάττω, πόλεις δὲ οὐ πολλὰ τῶν ἱνακοσίων ἀποδέουσαι, καὶ νῆες πειρατικαὶ ὀκτακόσιοι· κατοικίαι

4 δυοῖν A. 11 ἔφη post τούτων A. 12 τὸν om A. 13 δὲ θριάμβου AB Plutarchus, θριάμβου δὲ PW. καίπερ εἰς δύο ἡμέρας μερισθέντος ὁ χρόνος οὐκ ἐξήρκειεν A cum Plutarcho, ἐν δυοῖν τελεσθέντος ἡμέραις οὐκ ἐξήρκεισαν αὐταὶ PW. 14 παρεσκευασμένων AC. 17 Κολχίς Plutarchus. 18 Ἰουδαίους A. 19 καταπολεμημένων C. 21 ἱνακοσίων PW. καὶ νῆες π.] πειρατικαὶ δὲ νῆες A.

gratia perduxerunt. lege autem non permittente ut ante triumphum urbem ingrederetur, a senatu petlit ut comitia consularia differrentur: sed id Catone adversato non impetravit. quare virum eum conciliare sibi studens, ex duobus illius neptibus alteram ipse ducere, alteram filio suo despondere voluit. qua affinitate Cato, ut quae corrumpendae suae integritati esset, repudiata, et sororem et uxorem iratas habuit. post Pompeio ob consulatum Afranio petendum pecunia per tribus distributa male audiente, ut qui dignitates indignis venales faceret, Cato mulieribus dixit "ista probra nobis communia erunt, si affinitatem cum Pompeio contraxerimus."

Triumpho propter magnitudinem biduo peracto, tamen ex apparatu rebus, temporis exclusae angustiis, multae spectari non potuerunt. et scriptura praesalata significatum est de quibus gentibus triumpharetur. haec autem fuerunt, Pontus Armenia Paphlagonia Cappadocia Media, Colchi Iberes Albani, Syria Cilicia Mesopotamia Phoenicia Palaestina Iudaea Arabia, piratae terra marique debellati: inter haec castella mille non pauciora capta, urbes paene nongentae, naves piraticae octingentae;

δὲ πόλειον μῶς δέουσαι τισσαράκοντα. πρὸς δὲ τούτοις ἔφραζε
 διὰ τῶν γραμμάτων ὅτι πεντακισχίλια μὲν μυριάδες ἐκ τῶν
 τελῶν ἐπῆροχον, ἐκ δὲ ὧν αὐτὸς προσεκλήσατο μυρίας ὀκτακισχι-
 λίας πεντακοσίας Ῥωμαῖοι λαμβάνουσι, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ
 5 δημόσιον ταμιῶν ἐν νομίσματι καὶ κατασκευαῖς ἀργυρίων καὶ
 χρυσίων δισμύρια τάλαντα, πάριξ τῶν τοῖς στρατιώταις δεδομέ-
 νων. ἀρχιμάλοιοι δὲ ἐπομπεύθησαν, ἄνευ τῶν ἀρχιπειρατῶν,
 εἰς Τυγράνον τοῦ Ἀρμενίου μετὰ γυναικὸς καὶ θυγατέρων, αὐ-
 τοῦ τε Τυγράνον τοῦ βασιλέως γυνὴ Ζωσίμη, καὶ βασιλεὺς Ἰου- P I 480
 10 θάων Ἀριστόβουλος, καὶ συγγενεῖς Μιθριδάτου, ἄλλοι τε πλείους.
 μέγιστον δὲ ἐπῆρξε πρὸς δόξαν αὐτῶν, ὅτι τρεῖς τιθραμβενκῶς,
 τὸν μὲν πρῶτον ἐκ Αἰβύνης, τὸν δὲ δεύτερον ἐξ Εἰρώπης, τὸν
 δὲ τελευταῖον ἀπὸ τῆς Ἀσίας κατάγον, τρόπον τινα τὴν οἰκουμέ-
 νην ἑδόκει τοῖς τρισὶν ἐπῆχθαι θριάμβους. ἦν δὲ τότε ἐτῶν τισ-
 15 σαράκοντα.

Σιτοδείας δὲ μετὰ ταῦτα τὴν Ῥώμην καὶ τὰ περὶ αὐτῆν
 κατασχούσης πλείσας εἰς Σικελίαν καὶ Συρδῶ καὶ Αἰβύνην ἤθροισε
 σῖτον. καὶ ἀνάγεισθαι μέλλων, τῶν κυβερνητῶν ὀκνούτων διὰ
 πνέματα βίαια, πρῶτος αὐτὸς ἐμβὰς τὰς ἀγκύρας αἶρειν ἐκλείνσε
 20 καὶ ἀνεβόησε "πλεῖν ἀνάγκη, ζῆν δὲ οὐκ ἀνάγκη." τοιαύτη δὲ B
 τόλμη χρώμενος καὶ ἀγαθῇ τέχῃ ἐνέπλησε τὰ ἐμπόρια σίτου,

1 πολέμων B. 3 μυρίας] μυριάδας Plutarchus: octingentes et
 quinquagies centena milia. 5 ταμιῶν BC Plutarchus, ταμιῶν
 PW. 6 δεδομένων A Plutarchus, πνευμένων PW. 8 γυναι-
 κὸς AC Plutarchus, γυναικῶν PW. 9 θυγατέρων] θυγατρὸς Plu-
 tarchus. 9 τε om B. 11 ἐπῆρξε Plutarchus. 14 ἐπῆχθαι
 etiam Plutarchus; Reiskius ἐπῆχθαι. 16 τὴν Ῥώμην om A.
 17 κατασχούσης A. 21 καὶ om A.

coloniae deductae undequadragesima. ad haec in litteris referebatur, cum
 ex vectigalibus quingentes centena milia in aerarium redirent, se milies
 octingentes et quinquages centena milia udiecisse; in aerarium inferri
 signatae pecuniae et aurei atque argentei ornatus vicies mille talenta,
 praeter ea quae milicibus donata essent. in triumpho ducti sunt praeter
 archipiratas Tigranis Armenii filius cum uxore et filiabus, ipsiusque rex
 regis Tigranis uxor Zosime et Iudaeorum rex Aristobulus et cognati Mi-
 thridatis aliique plures. illud autem in eius gloria praecipuum fuit quod,
 cum tres triumphos duxisset, primum ex Africa, alterum ex Europa,
 postremum ex Asia, victoriis totum paene terrarum orbem complexus
 videbatur. annos autem tum natus erat quadragesima.

Post, Roma finitimisque locis annonae penuria laborantibus, in
 Sicilia Sardinia et Africa maximo frumenti copia coacta, cum gubernatores
 ob ventorum vehementia solvere recusarent, primus navi con-
 scensa et ancoris revelli iussis exclamavit "navigare necesse est, vivere
 non est necesse." hac audacia secundaque fortuna usus omnes mercatus

πλοίων δέ γε τὴν θάλασσαν. καὶ ὄνητο μὲν ἄν ἐνταῦθα τοῦ βίου παυσάμενος· ὁ δὲ ἐπέκεινα χρόνος αὐτῷ τὰς μὲν εὐτυχίας ἤνεγκεν ἐπιφθόνους, ἀνίχιστα δὲ γε τὰ δυστυχήματα. προστεθείς γὰρ Καίσαρι, καὶ διὰ τῆς οικείας δόξης τε καὶ δυνάμεως ἐξάρως αὐτόν, ἔπ' ἐκείνου ἀνατίεραπίο τε καὶ καταβέβηκτο. 5

Ἔνα δὲ μὴ δῖς τὰ αὐτὰ ἰστορῆται, ἐν τοῖς περὶ Καίσαρος τὰ λοιπὰ τοῦ Πομπηίου εἰρήσεται, τῇ περὶ ἐκείνου συνεπιπίοντα ἰστορία.

W H 125

6. Ἐὐτυχὴς δὲ ὁ Καῖσαρ ἐν στρατηγίαις γενόμενος καὶ πολλοὺς καιροθωκῶς πολέμους, μνησιτυνόμενος δ' ἐαυτῷ τὴν ἐκ 10 C τοῦ δήμου ὀφίην, αὐτὸν ἐθεράπειε· καὶ μοναρχίας ἐρῶν, ἐπεὶ ἑώρα τινὰς ἐναντιουμένους αὐτῷ, καὶ μάλιστα τὸν Πομπηίου μέγα τότε δυνάμενον, τῇ Ῥώμῃ ἔξ Ἰβηρίας ἐπιδηδήμηκεν. ἦν πρὸ τούτου λαχὼν, ὡς ταύτης ἐπέβη, ἐπὶ Ἀσσιανοῦς καὶ Καλαϊκούς ἐστράτευσεν· καὶ κρατήσας τούτων ἄχρι τῆς ἔξω προῆλθε 15 θάλασσης, τὰ μὴ πρὶν ὑπέκοντα Ῥωμαίοις ἔθνη καταστρεφόμενος. καὶ ἀπηλλάγη τῆς ἐπαρχίας ἐδοκιμῶν αὐτός τε πλοῦσιος γεγονώς καὶ τοὺς στρατιώτας ὠγελικῶς. Θέλων δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ D θριαμβεῦσαι, πρὸς αὐτὰς τε τὰς ὑπατικὰς ἀφιγμένους ἀρχαιρσίας, καὶ μνώμενος ἐαυτῷ ὑπατείαν, ἐν ἀντινομίᾳ ἐγένετο. τοὺς 20 μὲν γὰρ θριαμβεῦειν μέλλοντας ἔξω γενόμεστο διατρέβειν τῆς πόλεως, τοὺς δὲ μετέναι θέλοντας ὑπατείαν δι' ἐαυτῶν τοῦτο

7 εὐρήσεται C. συμπίπτοντα AC. 9 γενόμενος om C.
13 μέγα τότε AB, τότε μέγα PW. 14 Καλαϊκοῦς Plutarchus.

FOENTES. Cap. 6. Plutarchi Caesar, c. 12—23. pauca praecissa sunt quae et apud Dionem et apud Plutarchum reperiantur.

frumento, navibus mare implevit. e re porro eius fuisset, si tunc vitam cum morte commutasset: insecutum enim tempus ei successus invidiosos et casus exitiosos attulit. nam cum se cum Caesare coniunxisset, eumque sua auctoritate et potentia extulisset, ab illo eversus et couculcatus est.

Ne autem bis eadem commemorentur, quae de Pompeio restant, in Caesaris historia (in eam enim incidunt) referentur.

6. Fuit et Caesar in re militari fortunatus, multaque bella prospere confecit. cum autem cultu et observantia populi regnum affectaret, in eoque cum aliorum adversationes tum magnas Pompeii opes sibi obstare cerneret, Romam ex Hispania rediit. in quum provinciam ante id tempus sibi decretam cum primum venisset, Lusitanis et Gallaeis domitis usque ad exterius mare processit, easque gentes subegit quae ante Romanis non paruerunt. ex provincia discessit gloria et opibus auctus, etiam militibus ditatis. triumphaturus cum ad consularia comitia venisset et consulatum ambiret, in leges contrarias incidit. moris enim erat ut triumphaturi extra urbem manerent, qui vero consulatum ambirent,

πράττειν, τοῖς ἀρχαιροισιάζουσιν ἐντυγχάνοντας. καταφρονεῖ τοῖν τούθ' Θριάμβου, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν εἰς ἑπατεῖαν παρήγγειλε.

Τῶν δὲ μέγα δυναμένων ἐν τῇ βουλῇ καὶ ὁ Κράσσος ὢν, 5 πρὸς ὃν ὁ Καῖσαρ ᾤκειότο, ἀντιπολιτευόμενος τῷ Πομπηίῳ ἐτύγγαν. τούτους ὁ Καῖσαρ ἐκ διαφορᾶς εἰς φίλων μετήνευκε, καὶ ἐπ' ἀμφοῖν ὡσπερ δορυφορούμενος εἰς ἑπατεῖαν προήχθη· καὶ αὐτῆκα νόμους εἰσήγαγε δι' ὧν ᾤκειότο τὸν δῆμον. ἔτι δὲ P I 481 τὴν Πομπηίουσιν ἰσχὺν ὁ Καῖσαρ ἐναντιῷ προσάπτων, τὴν οὐλίαν 10 Θυγατέρα Ἰουλίαν αὐτῷ καταγγύησε. γῆμας οὖν αὐτὴν ὁ Πομπηίος ὄπλων τὴν ἀγορὰν αὐτίκῃ ἐπέπλησε, καὶ τοὺς τε νόμους τῷ δήμῳ συνεπέκρουε, καὶ Καίσαρι τὴν ἐντὸς Ἄλπειων καὶ τὴν ἐκτὸς ἄπασαν Κελτικὴν καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν μετὰ ταγματίων τεσσάρων εἰς πενταετίαν προσέθετο. τῶν δ' ἀντιπόντων ἐκ τῆς βου- 15 λῆς πρὸς ταῦτα περιβρισθέντων, ἄλλοι παντάπασιν ἑπατεῖοντι τῷ Καίσαρι συνήεσαν εἰς βουλήν. ἐπόντος δὲ τινας τῶν σφόδρα B γερόντων ὡς θόβῳ τῶν ὄπλων καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐ συνέρχονται, "τί οὖν" ἔφη ὁ Καῖσαρ "οὐ καὶ σὺ ταῦτα δεδιῶς οἰκοκρεῖς;" ὁ δὲ "ὅτι με ποιῶ μὴ φοβεῖσθαι τὸ γῆρας" εἶπε· "βράχιστος γὰρ 20 ὁ βίος ὅς ἔτι μοι λείπεται."

Τοὺς δὲ Κελτικούς πολέμους μαχόμενος Ἑλβετίους μὲν καὶ Τυγγερονούς καταπολέμησε καὶ ἐπέταξε, Γερμανοὺς δὲ συμμυζῆσαι μέλλων, ὁρῶν τοὺς ἡγεμόνας ἀποδειλιῶντας, καὶ μάλιστα ὅσοι

8 εἰσήφερε A Plutarchus, εἰσήγε PW.
21 τοῦς] μετὰ A.

19 εἶπε AB, ἔφη PW.

ipsi comitiis candidati interessent. contempto igitur triumpho urbem ingressus consulatum petiit.

Crassum virum in senatu potentissimum sibi que amicum, et Pompeium, inter sese dissidentes atque invicem adversantes, Caesar reconciliavit; eorumque tanquam satellitum opera consul factus statim leges tulit quibus sibi populum devinciret. praeterea ut Pompeii potentiam sibi adiungeret, Iuliam ei filiam despondit. qua ducta Pompeius foro armatis impleto et popularibus legibus confirmatis Caesari Galliam Cisalpinam et Transalpinam omnem et Illyricum et quattuor legiones in quinquennium decrevit. cum autem senatoribus qui istis rebus adversati erant contumeliose tractatis, paucissimī ad Caesarem consulem in curiam convenirent, quodam natu admodum grandi dicente senatum armorum et militum metu non frequentari, Caesar "cur et tu" inquit "non eodem metu domi te contines?" cui senex respondit, aetate se reddi audaciorē, cum sciat brevissimum sibi vitae tempus superesse.

Dum in Gallia bellum gerit, Helvetios et Tigurinos devicit atque subegit. cum Germanis congressurus cum duces trepidare videret, illustres in primis et adolescentes, oos abiro iussit atque abesso a praec-

τῶν ἐπιφανῶν ἦσαν καὶ νέων, ἐκλείψεν ἀπιέναι καὶ μὴ κινδυνεύειν παρὰ γνώμην οὕτως ἀνάνδρους καὶ μαλακῶς ἔχοντας, αὐτὸς δὲ
 C ἔφη τῇ δέκατον τάγμα παραλαβὼν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους πορεύε-
 σθαι, μῆτε κρείττοσι μέλλων Κίμβρων μάχεσθαι πολεμίους, μῆτε
 αὐτὸς Μαρίου χείρων ὢν στρατηγός. ἐκ τούτου ὀρηγῆς καὶ προ-5
 θυμίας γενόμενοι πλήρεις ἄπαντες ἠκολούθουν, καὶ μαχεσάμενοι
 λαμπρῶς τοὺς ἐναντίους ἐτρέψαντο, ὥστε νεκρῶν μυριάδας ὀκτῶ
 γενέσθαι. ὁ δὲ τούτων βασιλεὺς Ἀριόστος φθάσας μετ' ὀλίγων
 διεπέρασε τὸν Ῥῆνον.

Ταῦτα διαπραξάμενος εἰς τὴν περὶ Πάδον Γαλατίαν κατέβη, 10
 ἔνθα διατρίβων ἐδημαγῶγι πολλῶν ἀπὸ Ῥώμης πρὸς αὐτὸν
 ἀφικνουμένων, τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων χρήμασι τοὺς πολίτας
 D χειρούμενος. ἐκείθεν δὲ ἄλλοις ἔθνεσι ἐπελθῶν, καὶ νικήσας
 περιφανῶς, αὐτίς ἐν τοῖς περὶ Πάδον χωρίοις διαχειμῶσιν
 ἐπέστρεψε, τοὺς περὶ τὴν Ῥώμην ἔθνος ἱκανῶ τιθέμενος χροῖ-15
 μασιν, ἃ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἑαυτοῖς μνωμένοις χορηγῶν ἐκείνος τὸν
 W II 126 δῆμον τούτοις διασφείρειν ἐποίει καὶ τοῖς τὰ χρήματα διδοῦσι
 ψηφίσασθαι τὰς ἀρχάς. οἱ δὲ πᾶν ὃ τὴν ἐκείνου δύναμιν αὐξῆν
 ἐμελλεν ἔπραττον. εἶτα καὶ ἕτερα Κελτικὰ νικήσας ἔθνη καὶ τὸν
 Ῥῆνον γεφυρώσας στρατῶ διέβη. ἐκείθεν δ' ἐπαυξέζυξας τὴν 20
 τῆς παιδὸς αὐτοῦ τελευτήν, ἣ τῷ Πομπηίῳ συνόκει, μεμάθηκε,
 καὶ ὅτι τίκτουσα τέθνηκε, καὶ ὡς μετ' ὀλίγον καὶ τὸ τεχθὲν

2 οὕτως hoc loco AB Plutarchus, post μαλακῶς PW. 4 μέλλων
 κίμβρων A Plutarchus, Κίμβρων μέλλων PW. 8 Ἀριόστος PW,
 Ἀριόστος Plutarchus. ὀλίγων A. 12 ἀφικνουμένων AB
 Plutarchus, ἀφικόμενων PW. πολεμίων A Plutarchus, πολέ-
 μων PW. 16 ἀπαρχὰς B.

lio, quos praeter opinionem suam adeo molles et effeminatos carneret : se vero cum decima legione barbaros invasurum esse dixit, quod neque hostes fortiores Cimbris oppugnandi essent, neque ipse imperator Mario deterior. hac oratione omnium animis ad alacritatem et audaciam excitatis, secuti milites victoriam illustrem ab hostibus reportarunt, octoginta milibus caesis. eorum rex Ariovistus cum paucis Rheno traiecto elapsus est.

His rebus gestis in Circumpadana Gallia degens populi studia est aucupatus, et multos ad se Roma profectos hostili pecunia sibi obnoxios reddidit. inde ad alias gentes domandas profectus, illustribus victoriis partis ad Padum in hiberna rediit, Romanos pecunia sibi concilians, quam iis suppeditabat qui magistratus ambiebant, quo populus per eos corrumpetur, ut iis tantum, qui numerarent, magistratus decerneret. illi igitur nihil eorum omittebant quibus eius potentia augetur. deinde aliis Galliae populis superatis Rhenum ponte iunctum cum exercitu transiit. inde reversus, filiae Pompeio nuptae morte ex puerperio cognita, puero etiam paulo post defuncto, ipse et Pompeius in luctu fue-

ἐπανῆλθε τῇ μητρὶ. ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ καὶ ὁ Πομπηῖος πένθος ἔσχον ἐπὶ τῇ συμφορῇ, καὶ οἱ φίλοι δ' ἀμφοῖν βαρέως τὸ πάθος P I 482
ἤνεγκαν, ὡς τοῦ συνδέσμου λελυμένου τῆς αὐτῶν οἰκιοῦτης.

7. Ἦδη δὲ μέγας ὁ Καῖσαρ γενόμενος καὶ τὴν οἰκίαν
5 δόξαν ἐπάρως ἐκ τῶν κατορθωμάτων, ἀνταγωνιστὴν Πομπηῖον
ἐαυτὸν κατεστίγαστο. καὶ Κράσσου ἐν Πάρθοις ἀπολωλῶτος, ὃς
ἔγχερος αὐτῷ τε καὶ Πομπηῖον ἠλλεπτο, καταλύειν ἱμελῆτα
Πομπηῖον, κάκεινος αὐθις τὸν Καῖσαρα. τῆς δὲ πολιτείας νοσοῦ-
σης, καὶ τῶν ἀρχὰς μειθύντων ὠνομένων αὐτάς, τοῦ δὲ δήμου
10 ἔπερ τῶν διδωκότων οὐ ψήφοις χρωμένων ἀλλ' ὄπλοις, καὶ τῆς
πόλεως ὡς ἀκυβερνήτου κακῶς φερομένης, τοῖς νονηχιστέροις B
ἀγαπητὸν ἐδόκει εἰ πρὸς μοναρχίαν ἐκ τοσοῦτου κλέθωνος καὶ
μὴ τι χεῖρον περιστατὴ τὸ τῆς Ῥώμης πολίτευμα, ὡς ἄλλως
ἀνήκιστα σφίσι εἶναι τὰ πράγματα· χρῆναι δὲ τοῦ πρῶτου
15 τῶν λατρῶν ἀνασχέσθαι τὸ πάθος τοῦτ' ἑαυτοῦ φαρμακείοντος, ἔποδη-
λοῦντες δὴ τὸν Πομπηῖον. κάκεινος μέντοι, εἰ καὶ λόγῳ παραι-
τῆσθαι τὴν ἀρχὴν ἔπεκρίνετο, ἀλλ' οἷς ἐποίησε ἐπειθεὶ δικιτάτωρ
ἀναδειχθῆσεσθαι. ἵνα γοῦν μὴ βιάσαστο ψηφισθῆναι δικιτάτωρ,
ἔπατον αὐτὸν μόνον ἢ γεροσία προῦβάλετο, τῇ μοναρχίᾳ παρ-
20 ἡγορομένη τούτου τὴν ἔφασιν.

Ἐκ τούτου πέμπων ὁ Καῖσαρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ ἑπατείαν C

1 ἐπανῆλθε ABCW, ἐπανῆλθε P. 4 τὴν add ABC. 6 παρ-
θίνοις A. 11 νονηχιστέροις AC. 15 ἀνασχέσθαι A Plutar-
chus, ἀνήκιστα PW. φαρμακείοντος] θεραπεύοντος A. ἔπο-
δηλοῦντος A. 19 αὐτὸν om C. 21 ἐπὶ om BC.

Fontes. Cap. 7. Plutarchi Caesar, c. 28—34.

rant; necnon utriusque amici casum eum graviter tulerunt, vinculo necessitudinis eorum dissoluto.

7. Caesar iam magnus factus, et rebus gestis parva gloria e-
ctus, adversari Pompeio instituit; et Crasso a Partibus interfecto, qui
veluti pacis sequester inter eos fuerat, evertere Pompeium, Pompeius
vicissim Caesarem, est conatus. re publica labefactata, cum magistra-
tus per ambitum peterentur et populus non suffragia sed arma pro his
ferret a quibus pecuniam accipiebat, et urbs veluti navis sine guberna-
tore periclitaretur, prudentioribus boni consulendum esse visum est, si
civitas ex tanta tempestate ad regnum rediret, alioqui gravius allidenda:
nec enim spem salutis aliam restare; et medicum mitissimum adhiben-
dum esse, qui morbo illi medicinam faceret. quibus verbis subobscurè
Pompeium intelligi volebant, qui etsi verbis imperium se detrectare
simulabat, re ipsa tamen id agebat ut dictator diceretur. ne igitur di-
etaturam per vim invaderet, solus a seuatu consul est designatus, de-
siderium eius solitario imperio leniente.

Ob hoc Caesar et ipse per legatos consulum petiit, aliis adver-

παρήγγελεν. *ἐναντιομένων δ' ἑτέρων ἐσιώπη Πομπήϊος. ὡς δὲ ὁ Καῖσαρ πολλοὺς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἀπέπεισε χρήμασι, δεισὺς τὴν σύστασιν ὁ Πομπήϊος ἀνάσσανδον δι' ἐαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἐπραγματεύετο παυθῆναι τὸν Καῖσαρα τῆς ἀρχῆς ψηφισόμενος· ὧν ἐκίνοσ οὐδ' ὄλωσ ἐφρόντιζν. ἡξίου δὲ ὁ Καῖσαρ αὐτὸν τε ὁ ἄμμα καὶ τὸν Πομπήϊον καταθεμένους τὰ ὄπλα ἰδιωτεύσαι καὶ ἄμφω· εἰ δ' αὐτὸν μὲν ἀφαιροῦνται τὴν ἀρχήν, ἐκείνῳ δὲ βεβαιοῦσι, τὸν ἕτερον κατασκευάζουσι τύραννον. λέγεται δὲ τινα τῶν παρὰ Καῖσαρος σταλέντων ταξισρχῶν, μισθόντα μὴ δίδόναι*
D *τὴν γεροσσίαν τῆς ἀρχῆς χρόνον τῷ Καῖσαρι, "ἀλλ' αὕτη" φάναί 10*
"δώσει", κρούσονται τῇ χειρὶ τὴν τοῦ ξίφους λαβήν. εἴτα γνώμη ἐσήμεκτο, εἰ μὴ ἐν ὄψισμένη ἡμέρᾳ Καῖσαρ τὰ ὄπλα κατὰθῃται, ἡγείσθαι τὸν ἄνδρα πολέμιον. Ἀντωνίου δὲ καὶ τῶν πραιτόντων τὰ Καῖσαρος ἀξιούντων καὶ Καῖσαρα καὶ Πομπήϊον τὰς ἀρχὰς ἀποθίσθαι, τῇ γνώμῃ πάντες σνέθοντο. ἐπεὶ δὲ παρὰ Καῖσα- 15
P I 483 *ρουτὶν ταγματῶν, τὰλλα μὲν ἐδίδου Πομπήϊος, τοὺς δὲ γε στρατιώτας ἀφῆρη. οἱ δ' ὑπάτευοντες καὶ τῆς βουλῆς ἐξήλασαν τὸν Ἀντώνιον καὶ τοὺς σὸν αὐτῷ. οἱ δὲ διὰ φόβον ἐν δουλικαῖς 20*
ἐσθῆσι μετημφισμένοι ἐπὶ ζευγῶν μισθίων τῆς Ρώμης ἐξῆσαν. ὁ τοὺς στρατιώτας παρῶξενεν, ἄνδρας ἐλλογίμους καὶ ἀρχοντας

2 πολλοὺς om C. 9 ταξισρχεῖν A. 14 ἀξιοῦσθαι C.
 18 *δουτὶν* C Plutarchus, *δουτὶν* PW. 21 *μετημφισμένοι* A, *μετημφισμένοι* PW. 22 *ἐλλογίμους*] *ἐλλογισμοὺς* BCW.

santibus, Pompeio vero tacente. ut autem Caesar largitionibus multos in suas partes traduxit, Pompeius eam conspirationem veritus aperte per sese et amicos imperium Caesari per decreta abrogavit. quibus ille neglectis petebat ut et ipse et Pompeius simul armis positus privati esse iuberentur: sin sibi eriperetur imperium, illi vero confirmaretur, alterum tyrannum constitui. fertur etiam quidam cenurio a Caesare missus, cum didicisset senatum imperium Caesari non diutius dare, pulsato gladii capulo dixisse "at hic dabit." deinde senatusconsultum factum est, nisi Caesar intra certum diem imperio se abdicasset, hostem esse iudicandum. verum Antonio caeterisque Caesaris studiosis postulantibus ut et Caesar et Pompeius simul magistratibus abirent, eam sententiam probarunt omnes. sed cum Caesar per litteras caeteris omnibus cedens, solam Cisalpinam provinciam et Illyricum atque duas sibi legiones relinqui peteret, caetera quidem ei concessit Pompeius, milites autem ademitt. senatus vero Antonium et factionem eius senatu eiecit. itaque servili habitu ex timore sumpto, conducticiis bigis Roma exierunt. quae res militum indignationem commovit, cum viros claros et principes contume-

πρωϊβρισμένους ἠρωῶντις. Καίσαρ δὲ πολλοὺς λογισμοὺς κατ΄ἄσας
καὶ διαφόρων γνησιῶν γεγονῶς, τέλος τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἔπει-
πῶν "ἔρρηθῶ κέρος" ὤρηται, καὶ τὸν ποταμὸν 'Ρουβίκον διέβη,
καὶ τὸ 'Αρήμιον κατέσχε, μεγάλῃ πόλιν τῆς Κελτικῆς. λέγεται
5 δὲ τῆ πρὸ τῆς διαβάσεως νεκτὶ ὄναρ ἰδεῖν ἔκθεσιον· ἰδόκει γὰρ B
αὐτὸς τῆ ἑαυτοῦ μητρὶ μῆνυσθαι τὴν ἄρρητον μῆξιν.

Ἐπι δὲ τὸ 'Αρήμιον κατελήφθη, ὡς ὑπὸ πνευμάτων ἢ
'Ρώμῃ περιπλεγμένη σάλον καὶ κλύθωνος, μικροῦ αὐτῆ ἴφ' ἑαυτῆς W II 127
ἀνετίρατο. οἱ τε γὰρ ὑπάτοι καὶ οἱ πλείους τῶν βολευτιῶν
10 ἄφρονον, καὶ αὐτὸν δὲ Πομπήιον ἐκλήξεις ἔλεγε, καὶ ἄλλος ἄλλα-
χόθειν τὸν ἄνδρα ἐτάραττον αἰτιώμενοι ὡς καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς
πολιτείας ἀξήσαντι Καίσαρα, καὶ οὐδεὶς εἶα αὐτὸν τοῖς οἰκτιροῖς
χρήσασθαι λογισμοῖς. διὸ καὶ τὴν πόλιν ἐξέλιπεν, ἔπισθαι τὴν
γεροσίαν κεύσας. εἶποντο δ' οἱ πλείους, τὴν μὲν φηγῆν ὡς
15 πατρίδα αἰρούμενοι διὰ τὸν Πομπήιον, τὴν δὲ 'Ρώμην ὡς Καί- C
σαρος στρατόπεδον φεύγοντες. ὅτε καὶ Λαβηθῆς, ἀνὴρ τοῖς
φίλοις Καίσαρος ἀριθμούμενος καὶ συνηγωνισμένος ἐν πολέμοις
αὐτῷ προθυμότατα, ἀφίεις ἐκείνον ἀφίκετο πρὸς Πομπήιον. ὧ
καὶ καταλιπότι αὐτὸν ὁ Καίσαρ τὰ τε χρήματα καὶ τὰς ἀπο-
20 σκευὰς ἐξαπέστειλε. Δομίτιος δὲ κατέγων Κορνητίων ἐπελθόντος
αὐτῷ Καίσαρος ἀπογνοὺς τὰ καθ' ἑαυτὸν γάρμακον ἔπιεν ὡς
θανούμενος· εἰτα θανουσιῇ φιλανθρωπίᾳ μαθὼν πρὸς τοὺς

2 ἐπειπῶν A. 3 ποταμὸν 'Ρουβίκον] Plutarchus ποταμὸν ('Ρου-
βίκων καλεῖται). 4 et 7 ἀρήμιον C. 9 ἀνετίρατο B.
10 ἄλλος AC Plutarchus, ἄλλως PW. 11 αἰτιώμενον A.

līs affectos cernerent. Caesar vero variis rationibus animo agitatae, ac subinde mutatis consiliis, tandem vulgari illo dicto "iacta est alea" arma sumpsit, superatoque Rubicone flumine Ariminum magnam Galliae urbem occupavit. fertur pridie eius diei noctu in somnis sibi cum matre per foedam incestamque imaginem coire visus esse.

Arimino occupato Roma tanquam turbine quodam fluctuum undis exagitata paene se ipsa demersit. nam et consules et maxims pars senatus fugerunt, et ipse Pompeius territus est et ab aliis aliunde turbatus, querentibus eum Caesaris opes contra sese et rem publicam auxisse: neque quisquam illum suis uti consiliis sivit. quare urbe relicta senatum sequi se iussit. et plerique eum secuti sunt, exilium pro patria amplexi propter Pompeium, Romam vero perinde ut castra Caesaris fugientes. eo tempore Labienna etiam Caesaris amicus, cui strennam in bellis operam navarat, eo relicto Pompeium est secutus. tamen Caesar ei et pecuniam et sarcinas, quanquam desertori, misit. Domitius vero, qui Corinium praesidiis tenebat, Caesare adventante rebus desperatis venenum bibit ut moriturus: deinde cum Caesarem mirabili clementia

ἀλικομένους τὸν Καίσαρα χρώμενον, ἑαυτὸν ἐθρήνη. ὕπνωτι-
 D κὸν δ' εἶναι τὸ φάρμακον καὶ οὐ θανάσιμον ἐπόντος τοῦ λατροῦ,
 ἀπῆε πρὸς Καίσαρα, καὶ λαβὼν δεξιὰν αὐτοῦ διεξέπεισε πρὸς
 Πομπήϊον.

8. Ταῦτα εἰς τὴν Ῥώμην ἀπαγγελλόμενα τοὺς ἀνθρώπους 5
 ἠδύους ἐποίει, καὶ τινες ἐπατίστριφον. πολλὸς δὲ γεγωνὸς ὁ
 Καίσαρ ἤδη ἐπ' αὐτὸν ἐχώρει Πομπήϊον. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Βρεν-
 τίσιον ἐξέπλευσεν. ἀπορῶν δὲ νηῶν ὁ Καίσαρ εἰς τὴν Ῥώμην
 ἀνέστρεψε, καὶ πάσης τῆς Ἰταλίας ἀναιμιωτὶ κύριος γέγονεν ἡμέ-
 ραις ἐξήκοντα. εἰρῶν δὲ καὶ τὴν πόλιν καθεστῶσιν, καὶ τῶν 10
 ἀπὸ τῆς βουλῆς συγχυτῶν ἐν αὐτῇ, τούτοις ἐπεικῆ διελύχθη,
 P I 484 ἀξίῳν αὐτοὺς πρὸς Πομπήϊον ἀποστέλλειν ἐπὶ συμβάσειν. ἐπει-
 σθη δ' οὐδεὶς. τοῦ δὲ δημάρχου Μειτέλλου κωλύοντος αὐτὸν ἐκ
 τῶν ἀποθέτων χρημάτων λαμβάνειν, καὶ νόμους προσφέροντος,
 ἔφη μὴ τὸν αὐτὸν ὄπλων καὶ νόμων εἶναι καιρὸν· “σὺ δὲ νῦν μὲν 15
 ἐκποδῶν ἄπιθι· παρρησίας γὰρ οὐ δεῖται πόλεμος. ὅταν δὲ τὰ
 ὄπλα κατὰθωμαι, τότε δημαγωγῆσεις. καὶ ταῦτα” ἔφη “λέγω
 τῶν ἑαυτοῦ δικαίων ὑφίμενος· ἐμὸς γὰρ εἰ καὶ σὺ καὶ πάντες
 ὄσους τῶν πρὸς ἐμὲ στασιασάντων συνέλαβον.” μὴ φαινομένῳ
 δὲ τῶν κλειδῶν ἐκκόπτειν ἐκέλευεν. αὐτοῦ δὲ τοῦ Μειτέλλου 20
 κωλύοντος, καὶ τινῶν ἐπαινούντων, ἤπειλησεν ἀποκτενεῖν αὐτὸν

6 ἰδίους AC.

7 βροντίσιον C.

8 ὁ καίσαρ νηῶν B.

11 συγχυτῶν A Plutarchus, κολλοῦς PW.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 8. Plutarchi Caesar, c. 34—43.

uti orga captos audivisset, semetipsum deploravit, sed a medico edo-
 ctus id pharmacum soporiferum esse, non letiferum, Caesarem adiit; ac-
 ceptaquo dextera rursus ad Pompeium ovasit.

8. Haec Romae nuntiata cives nonnihil recrearunt, ut quidam in
 urbem redierint. Caesar vero auctis viribus iam contra ipsum Pompe-
 ium proficiscens, cum is Brundisii navo conscensa abiisset, quia naves
 ipso non habebat, Romam converso itinere totius Italiae dominata citra
 sanguinem sexaginta diebus est potitus. cum autem et urbem tranquil-
 lam reperisset et multos in ea senatores, humaniter cum eis egit ut ad
 Pompeium legatos de pacificatione mitterent, sed nemo ei paruit. Metello
 tribuno prohibente ne quid pecuniae ex publicis thesauris efferret, et leges
 recitante, respondit non idem legum et armorum esse tempus. “tu vero
 nunc” inquit “cedito: bellum enim verborum contentionem non admittit.
 ubi vero arma posuero, tum tu tribunus eris. et haec dico de meo iure
 concedens: usm et tu meus es, et ii omnes quos contra me tumultuos
 cepi.” cum autem claves non reperirentur, securibus aerarium aperiri
 iussit; et Metello, cuius nonnulli constantiam laudabant, denuo obsistenti

εἰ μὴ παύσαιτο, ἐπιπὼν "μειράκιον, ἀγνοεῖς ὅτι δυσκολώτερόν B
ἐστὶ μοι ἐπιπῶν ἢ πρῶξαι;"

Ἐστράτευσε δ' εἰς Ἰβηρίαν, καὶ τὰς ἐκεῖ δυνάμεις καὶ τὰς
ἐπαρχίας ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος οὕτως ἐπὶ Πομπηΐον ἤλανε.
5 αἰρεθεὶς δὲ δικαίως ὑπὸ τῆς βοτλής φηγάδας τε κατήγαγε καὶ
ἄλλων ἤψατο πολιτευμάτων. ἐν ἡμέραις δὲ ἑνδεκά τὴν μὲν
μουνερχίαν ἀπειπάμενος, ἕπειτον δὲ ἀναδείξας ἑαυτὸν καὶ Σερου-
λίον Ἰουαυρικόν, εἶχετο τῆς στρατείας. καὶ διαβάς τὸν Ἰόνιον
᾽Ωρικὸν καὶ Ἀπολλωνίαν αἰρεῖ. ἔξ Ἀπολλωνίας δὲ κρούει πάντων
10 εἰς πλοῖον ἐμβὰς δωδεκάσκαλμον ἐν ἐσθῆτι θεράποπος ἀναχθῆ-
ναι πρὸς τὸ Βρεντέσιον ἐβουλεύσατο, τοῦ πελάγους ὑπὸ τῶν C
πολεμίων περιχομένον στόλοις μεγάλοις. χιμῶνος δὲ ὄντος, ὁ
πλοῦς ἄφορος ἐδόκει τῷ κυβερνήτῃ, καὶ μεταβάλεῖν ἐκέλευσε τοὺς
ναῦτας ὡς ἀποστρέψων τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀναδείκνυσαι
15 ἑαυτὸν. καὶ τῷ κυβερνήτῃ πρὸς τὴν ὕψιν ἐκπεπληγμένον "τόλμα
καὶ μὴ δέδιδι" ἔφη, "Καῖσαρ φέρεις καὶ τὴν Καίσαρος τύχην
σμπλήουσιν."

Κατέπλευσε δὲ καὶ Ἀντώνιος τὰς δυνάμεις ἄγων. καὶ θαρ-
ρήσας Καῖσαρ προῦκυλεῖτο Πομπηΐον. αἰεὶ δὲ τινες περὶ τοῖς
20 ἐρέμμασι Πομπηΐου μάχῃ σποράδες ἐγίνοντο, καὶ περιτὴν ὁ Καῖ-
σαρ πάσας πλὴν μιᾶς, ἐν ᾗ τροπῆς γενομένης μεγάλης ἐκινού- D
νευσε μὲν ἀπολλέσαι τὸ στρατόπεδον, καὶ αὐτὸς δὲ παρὰ μικρὸν W II 128

5 τε add A Plutarchus.

ναῦταιον A. δὲ om A.

τοῦ A, Τοῦ δὲ PW.

9 ᾽Ωρικὸν Plutarchus, Νῶρικὸν PW,

14 ὁ δὲ A, Καὶ ὁ PW.

21 μεγάλης om A.

mortem comminatus nisi obturbare desisteret, "hoc" inquit, "adolescens, mihi scito dictu quam factu esse difficilius."

Profectus in Hispaniam, et legionibus illis atque provinciis adscitis, Pompeii persequendi consilium cepit. dictator a senatu dictus exsules revocavit et alia in re publica egit. sed dictatura intra dies undecim deposita, se ipso et Servilio Isaurico suapte auctoritate consulibus designatis, expeditioni intentus, superato Ionio mari Oricum et Apolloniam cepit. Apolloniae clam omnibus navigio duodecim scalmorum ministri habitu consensu Brundisium traicere statuit, quamvis mare magnis hostium classibus teneretur. sed cum in tempestate gubernator navigari non posse crederet, et nautas mutare cursum ac reverti iussisset, se agnoscendum praeiit; et gubernatore ad eius conspectum obstupefacto "bono" inquit "animo et securo esto: Caesarem enim et Caesaris fortunam vehis."

Appulit et Antonius cum copiis, quibus Caesar fretus Pompeium provocavit. et cum crebro ante munitiones sparsim dimicaretur, semper superior evasit, una pugna excepta: in qua cum magna plagam accepisset, parum abfuit quin castris exueretur atque ipse etiam caederetur.

ἦλθεν ἀποθανεῖν. φεύγοντι γὰρ ἀνδρὶ μεγάλῳ καὶ ῥωμαλεῖν τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν μένειν ἐκείνῃ καὶ στρέψασθαι πρὸς τοὺς πολέμους· ὁ δὲ μειστός ὢν ταραχῆς ἐπῆρε τὴν μάχαιραν ὡς κλέψων αὐτόν, καὶ ἐπληξεν ἄν, εἰ μὴ ὁ τοῦ Καίσαρος ὑπαπιστιῆς τὸν ὤμον ἐκείνου φθάσας ἀπέκοψεν. οὕτω δ' ἀπέγνω τότε Καίσαρ τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὥστε τοῦ Πομπηίου ἔργῳ μεγάλῳ μὴ ἐπιθύντος τέλος, ἀλλὰ καθείρξαντος τοὺς φεύγοντας εἰς τὸν χάρακα καὶ ἀναχωρήσαντος, εἶπεν ὁ Καίσαρ "σήμερον ἡ νίκη παρὰ τοῖς
P I 485 πολέμοις ἐγένετο ἄν, εἰ τὸν νικῶντα ἔχον."

Ἐκείθεν δὲ μεταστὰς τὸν στρατὸν εἰς Μακεδονίαν προήγεν 10 ἐπὶ Σκιπίωνα. τοῦτο τὴν Πομπηίου στρατιὰν ἐπῆρε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἡγεμόνας ὡς ἡττημένους καὶ φεύγοντας Καίσαρος διώκοντας ἔπισθαι, εὐλαβῶς δ' εἶχε πρὸς τοῦτο Πομπηῖος, καὶ ἤξιόν τριβειν καὶ μαραινῆν τὴν τῶν πολέμιων ἀκμήν. τὴν δὲ γνώμην μόνος ἐπῆνε Κάτων, φειδοῦ τῶν πολιτῶν. ὅς γε καὶ 15 τοὺς πεισόντας τῶν πολέμιων ὡς εἰς χιλίους ὄντας ἰδὼν ἀπῆλθεν ἐγκαλυφάμενος καὶ καταδακρύσας. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐκάκιζον B φρυγμομαχοῦντα Πομπηῖον. ἐντεῦθεν καὶ ἄκων εἰς μάχην ἐχώρει, διώκων τὸν Καίσαρα. ὡς δὲ εἰς τὴν Φαρσαλίαν ἐμβαλόντες ἀμφοτέρωθεν ἱστρατοπεδεύσαντο, ὁ μὲν Πομπηῖος αὐτῆς τῆς πρώτης 20 εἶχετο γνώμης, φασάτων οὐκ αἰσίων αὐτῷ γενομένων καὶ καθ' ἕννον ὑψιὸς τιος (ἰδόκει γὰρ ἑαυτὸν ὄραν ἐν τῷ θιάτρῳ ὑπὸ Ῥωμαίων κροτοῦμενον), οἱ δὲ περὶ αὐτὸν θρασυτεῖς ἦσαν καὶ τὴν νίκην ταῖς ἑλλήσι προεὐχθήσας.

3 μάχαιραν A Plutarchus, χεῖρα PW. 6 αὐτόν C. 19 τὸν om A. 23 δὲ om C.

nam vir quidam magnus et robustus fugiens, cum ab eo manu iniecta manere et ad hostes converti iuberetur, plane perturbatus ictum ei intendentis ac percussisset, nisi armiger eius humerum illi amputasset. cum autem Pompeius, magno facinori colophono non adiecto, fugientibus in vallum compulsis recessisset, Caesar dixit eo die victoriam penes hostem fuisse, si victorem habuisset.

Inde digressus exercitum in Macedonia contra Scipionem promovit. ea res Pompeii exercitum et ducum animos vana spe inflavit, ut Caesarem veluti victum et fugientem persequi cuperent. a quo consilio Pompeius abhorrens bellum ducere et mora ipsa vires hostium attenuare consultus esse duxit, quam sententiam soli Catoni probavit, civibus parcere cupienti. qui cum hostium circiter mille caesos vidisset, obvoluta facie illos deploravit. caeteris vero omnibus pugnae detractionem vituperantibus Pompeius vel invitus Caesarem est persecutus. ut vero ambo in Pharsalia castra posuerunt, in pristina sententia permansit ob omnia parum auspiciata et visum nocturnum, quo in theatro suo plausum dari sibi putabat. eius vero familiares audaces erant, spe victoriae praeepta.

Ὁ δὲ Καῖσαρ ἠρώτα τοὺς οἰκίους στρατιώτας εἰ καθ' ἑαυτοὺς αἰροῦνται μαχέσασθαι ἢ περιμένειν καὶ ἑτέρονς ἤδη ἔγγυς ὄντας· οἱ δὲ μὴ περιμένειν εἶλοντο. Θύσαντι δὲ τῷ Καίσαρι ὁ μάντις ἐσήμαινε τριῶν ἡμερῶν πρὸς τοὺς πολεμίους κριθῆσθαι. 5 ἔρομένον δὲ Καῖσαρος περὶ τοῦ τέλους τί προσορῆ, μεγάλην εἶπεν C ἐπὶ τὰ ἐναντία δηλοῦσθαι μεταβολὴν καὶ μετὰπτωσιν· “εἰ μὲν οὖν εὖ πράττεις ἐν τῷ παρόντι τὴν χεῖρον προσδόκα τύχην, εἰ δὲ κακῶς τὴν ἀμείνονα.”

9. Τῇ δὲ πρὸ τῆς μάχης νυκτὶ τὰς φυλακὰς περιμόντος 10 περὶ τὸ μεσονύκτιον Καῖσαρος ὡφθη λαμπρὰς οὐρανοῦ πυρός, ἦν τὸ αὐτοῦ ὑπερενχθῆσαι στρατιόπεδον εἶδοξε λαμπρὰν καὶ φλογώδη γενομένην εἰς τὸ Πομπηίου πεισεῖν. ἤδη δὲ διαλαμφάσης ἡμέρας οἱ σκοποὶ καταβαίνειν ἀπήγγελλον ἐπὶ μάχῃ τοὺς πολεμίους. περιχαρῆς δὲ γινόμενος ὤρμησεν εἰς μάχην, καὶ συμβα- D λῶν τοῖς τοῦ Πομπηίου τρέπεται τούτους. Πομπηῖος δὲ κατιδὼν τοὺς ἱππεῖς γνηῆ σκεδασθέντας οὐκέτι ἦν ὁ αὐτὸς οὐδ' ἐμμένητο Πομπηῖος ὢν Μάγνος, ἀλλ' ὡς ὑπὸ Θεοῦ βλαπτόμενος ὤχετο ἄφθογγος ἀπὼν ἐπὶ σκιρτήν, καὶ καθήμιος ἰκαραδόκει τὸ μέλλον. ὡς δὲ τοῦ χάρακος ἐπέβαινον οἱ πολέμιοι, φεύγοντι πρό- 20 πονσαν στολὴν ἐνδὸς ὑπέσπλθεν.

Ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ τοῦ χάρακος τῶν πολεμίων ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἀλόγους ζωὸς τοῖς ἑαυτοῦ κατέμειξε τάγμασι, πολλοῖς δὲ

1 εἰ] ἢ BW. 2 ὄντας ἔγγυς AB. 12 τὸ] τὸ τοῦ A.
19 δὲ] δὲ καὶ A. 22 ζωὸς] Plutarchus τῶν δὲ πεζῶν τῶν ἀλόγων
κατέμειξε τοὺς πλείστονς ὁ Καῖσαρ εἰς τὰ τάγματα.

FOUNTAIN. Cap. 9. Plutarchi Caesar, c. 43—46; Pompeius, c. 55 et 73—80.

Caesar cum suos milites rogasset utrum soll pugnare mallet an reliquos expectare qui in propinquo essent, ab iis oratus est ne expectaret. hostiis caesis haruspex dixit intra triduum pugnaturum cum hostibus. et Caesari qualem pugnae exitum praevideret percontanti respondit magnam fore mutationem in contrarium: quod si in praesentia bene cum eo ageretur, deteriorem fortunam esse expectandam, sin male, meliorem.

9. Pridie quam pugnatum est, a Caesare excubias sub mediam noctem obeunte conspecta est fax caelestis ignis, quam supra sua castra delatam, resplendentem et flammantem in castra Pompeii cadere putavit. diluculo cum speculatores narrarent hostes ad pugnam descendere, laetitia exsultans praelium iniiit, et Pompeii exercitum pepulit. qui cum suos equites fuga dissipatos vidisset, non amplius idem fuit neque se Pompeium Magnum esse meminit, sed attonito similis, mutus tabernaculum ingressus, eventam sedens expectavit. hostibus vero vallum invadentibus, habitu fugienti apto sumpto se subduxit.

Caesar etiam castris potitus captos in suas legiones inseruit, et

καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀδελφῶν ἔδωκεν· ὧν καὶ Βροῦτος ἦν ὁ κτείνης
 P I 486 αὐτὸν ὑστερον. ἔδωκε δὲ τὸν Πομπήϊον. ὁ δὲ πλοῖον ἐπιβὰς
 φορηγοῦ καὶ παραπλεύσας ἐπ' Ἀμφιπόλιος εἰς Μιτυλήνην
 κατήχθη, βουλόμενος τὴν γυνῆκα Κορνηλίαν ἀναλαβεῖν ἐκεῖθεν
 καὶ τὸν υἱόν. ἣ δὲ ἦν θυγάτηρ Μετέλλου Σκιπίωνος, συνηκῆ- 5
 σασα μὲν ἐκ παρθενίας Ποπλίου τῷ Κράσσου παίδι, ἐκείνου δὲ
 τεθνηκότος ἐν Πάρθοις γαμηθεῖσα τῷ Πομπήϊῳ. ἦν δὲ ἡ κόρη
 καὶ τὴν ὥραν διαπρεπής, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ γράμματα καλῶς
 ἔσκητο καὶ περὶ λύρας καὶ γεωμετρίαν, καὶ λόγων φιλοσόφων
 εἰδίστο χρησίμως ἀκούειν, καὶ προσῆν τούτοις ἦθος περιουσίας 10
 W II 129 καθαρόν. ἀκούουσα τοίνυν ἤκειν Πομπήϊον μετὰ τῆς μητρός καὶ
 B αὐτῆς ἀλλοτριῶς γένοντα, κατέπεισε χαμᾶζε καὶ ἀκνωδὸς ἔκειτο.
 μόλις δ' οὖν εἰς ἐαυτὴν ἰλθοῦσα ἐξέδραμιν ἐπὶ Θάλασσαν.
 ἀπαντήσαντος δὲ τοῦ Πομπήϊου καὶ ἐναγκαλισαμένου "ὄρω σε"
 εἶπεν "ἄνερ, οὐ τῆς σῆς τέχης ἔργον ἀλλὰ τῆς ἐμῆς, προσερχοί- 15
 μίνον ἐνὶ σκάφει, τὸν πρὸ τῶν τῆς Κορνηλίας γάμων πεντακο-
 σίαις ναοὶ ταύτην παραπλεύσαντα τὴν Θάλασσαν. ὡς εὐτυχῆς
 μὲν ἂν ἤμην γυνὴ πρὸ τοῦ Πομπήϊου ἐν Πάρθοις ἀκούσαι τὸν
 παρθένιον ἄνδρα κείμενον ἀποθανοῦσα, σώσρων δὲ μετ' ἐκείνον,
 C ὥσπερ ὤρητσα, τὸν ἐαυτῆς προεμένην βίον. ἰσωζόμεν δὲ καὶ 20

1 δέδωκεν AB. βροῦτος A Plutarchus, ὁ βροῦτος PW. 4 κορ-
 νηλίαν ABCW, Κορνήλιαν P. ἐκεῖθεν καὶ AB, καὶ δὲ P, καὶ W.
 5 ἣ δὲ ABCW, ἣ P. ἣ δὲ ἦν — 10 περιουσίας καθαρόν e Plu-
 tarchi Pompeio, c. 55. 6 ποπλίῳ ABC cum Plutarcho, Ποπ-
 πλίῳ PW. 7 τῷ add ABC. 9 ante γεωμετρίας PW add
 περὶ, om A Plutarchus. 15 προσερχομένην ἐνὶ σκάφει AB Plu-
 tarchus, ἐνὶ σκάφει προσερχομένην PW. 16 τὸν πρὸ τῶν τῆς AW,
 τὸν πρὸ τῆς B, τὴν πρὸ τῆς C, τῶν πρὸ τῶν τῆς P.
 18 μὲν add A Plutarchus. πόπλιον AC Plutarchus, Ποπλίον PW.

multis claris viris impunitate concessa, e quorum numero Brutus quo-
 que fuit qui eum post occidit, Pompeium est persecutus. is vero navi
 oneraria conscensa Amphipolim atque inde Mitylenem est profectus, ut
 filium et uxorem Corneliam Scipionis Metelli filiam inde secum abduce-
 ret. quae cum virgo Publico Crassi filio nupta fuisset, eo a Parthis in-
 terfecto Pompeio desponsa fuerat, puella et eleganti forma et in litteris
 probe erudita, nec fidium neo geometriae ignara, et philosophicas dispu-
 tationes utiliter audire solita. cum tantis dotibus etiam morum simpli-
 citas coniungebatur. quae cum Pompeium navigio uno eoque alieno
 fugientem adesse audisset, humi prolapsa diu sine voce iacuit. aegre
 refocillata ad mare decurrit. ubi cum eam Pompeius obviam progressus
 amplexus esset, "video te" inquit "mi vir, in unam navem confectum,
 mese, non tuae fortunae culpa, qui ante Corneliae nuptias quingentis
 navibus hoc mare tenuisti. quem fortunata fuisset mulier, si ante au-
 ditum Publici primi mariti in Parthis interitum obissem: sapiens vero si,
 ut institueram, post illum necem mihi conscivissem. verum incolumis

σοι, Πομπηίε Μάγνε, γενήσεσθαι συμφορά". ὁ δὲ πρὸς ταῦτα
 "μίαν ἄρα, Κορινθία, τύχην ἤδεις" ἔρη "τὴν ἀμείνονα, ἣ καὶ
 σὲ ἰσῶς ἐξηπάτησεν, ὅτι μοι πλέον τοῦ σπηήθους παρέμεινεν.
 ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ φέρειν ἀνθρώπους ὄντας, καὶ τῆς τύχης εἶ
 5 πειρωτότων. οὐ γὰρ ἀνέλπιστον ἐκ τούτων εἰς ἐκεῖνα μεταπεσεῖν
 τὸν εἰς ἐκείνων ἐν τούτοις γενόμενον."

Ἀναλαβὼν οὖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους ἐκομίζετο. καὶ
 εἰς Ἀττάλειαν ἑλθὼν, πόλιν τῆς Παμφυλίας, εὔρε καὶ τριήρεις
 10 ἐκ Κιλικίας καὶ στρατιώτας, καὶ πολλοὶ τῶν συγγραφευκῶν περὶ Δ
 αὐτὸν συντέλλουσαι. πολλῶν δὲ γενόμενος λογισμῶν, ἐνίκησε
 τελευταῖον φεύγειν εἰς Αἴγυπτον. καὶ μαθὼν Πτολεμαῖον διά-
 γειν εἰς τὸ Πηλοῦσιον, ἐκεῖ κατηνέχθη. Πτολεμαῖου δὲ ὄντος
 κομισθῆν νέον διεῖπε τὰ πράγματα Ποσειδῶνος ὁ ἐννοῦχος. καὶ μα-
 15 τὰ μάλιστα. καὶ οἱ μὲν ἀπελαύνειν Πομπηῖον συνεβούλευον, οἱ
 δὲ δέχεσθαι. ὁ δὲ Χίος Θεόδοτος ὁ ῥήτωρ γνώμην εἰσήνεγκεν
 ἀνελεῖν αὐτόν, λειπῶν ἔτι νεκρὸς οὐ δάκνει. ἐστάλησαν οὖν
 τινες τὸν ἄνθρωπον μετακαλούμενοι. ὡς δ' εἶδον οἱ μετ' αὐτοῦ οὐ
 βασιλικὴν οὐδὲ λαμπρὰν τὴν ὑποδοχὴν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾷ ἀλιάδος
 20 προσπλέοντας ὀλίγους ἀνθρώπους, ὑπώπτευσαν τὴν ὀλιγωρίαν, P 1 487
 καὶ τῷ Πομπηῖῳ παρήγγον· τὴν ναῦν εἰς πέλαγος ἀνακρούεσθαι.

2 ἦ] ἦ C. 7 οὖν] δὲ A Plutarchus. 8 ἀττάλειαν A, ἀττα-
 λίας B, Ατταλίαν P. 10 ἐνίκησε, τελευταῖον φεύγει BW:
 in reliquis libri consentiant. 12 κατήχθη AC. 13 ὁ om A.
 14 τῶν — δυναμένων] τὴν — δυναμένην A. 15 τὰ add ABC.
 συνεβούλευον om C. 16 Θεόδοτος] ὁ Θεόδοτος C. 19 οὐδὲ]
 οὐ C. 21 ἀνακρούεσθαι A Plutarchus, ἀνακρούσασθαι PW.

mansi, Pompei Magne, ut tibi etiam calamitati essem." ad haec Pom-
 peius "nam ergo fortunam Cornelia nosti meliorem, quae te fortassis
 etiam decepit, quod solito diutius me fovit. sed et haec (homines enim
 sumus) vobis ferenda sunt, et fortuna adhuc periclitanda. neque enim
 desperandum est, qui e felici miser factus sit, eum ex misero vicissim
 felicem fore."

Igitur uxore et amicis navi impositis, Attaliam Pamphyliae urbem
 profectus Cilicicas triremes et milites reperit: multi etiam senatores
 ibi ad eum convenerunt. In variis deliberationibus cum tandem in Ae-
 gyptum confugere placuisset, Pelusium appulit, ubi Ptolemaeum degere
 audiverat. qui quod immatura erat aetate, Pothinus eunuchus regni pro-
 curator adventa Pompeii cognito concilium principum virorum convoca-
 vit. quorum aliis eum repellendum, aliis recipiendum esse suadentibus,
 Theodotus Chius orator tollendum esse prouuntiavit: eanem enim mor-
 tuum non mordere, itaque missi sunt qui eum arcesserent. ut vero
 eius familiares eum non regio apparato aut splendido excipi, sed in una
 cymba homines paucos accedere viderunt, contemptum illum suspectum
 habuerunt, Pompeiumque monucrunt ut navem in mare converteret. ubi

πυλαίουσης δὲ τῆς ἀλιάδος μετελθεῖν εἰς αὐτὴν ἤξιον αὐτὸν Ἐλληνιστὶ ἀσπασάμενοι, τίνυτος λέγοντες εἶναι πολὺ, καὶ βάθος οὐκ ἔχιν οὐδὲ πλώμιον εἶναι τριῆρι τὴν θάλασσαν, ὑπόψαμμένον οὖσαν. ἀσπασάμενος οὖν τὴν Κορινθίαν προαιποθηνοῦσαν αὐτοῦ τὸ τέλος, καὶ δύο ἑκατοντάρχους προσιμβῆναι κελύσας καὶ 3 τῶν ἀπειλευθέρων ἔνα Φίλιππον καὶ Θεράποντα Σκέρην δρομα,

B στραφείς πρὸς τὴν γυναικα καὶ τὸν υἱὸν εἶπε Σοφοκλέους λαμβίτια
δοτις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπρορεύεται
κείνου ὅτι δοῦλος καὶ ἐλευθερος μὲλη.

ταῦτα φθιγξάμενος ἐνέβη, καὶ ὄνυχου δισωτήματος ὄντιος ἐπὶ 10 τὴν γῆν, ὁ Πομπήσιος ἔχων ἐν βιβλίῳ μικρῷ λόγον ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένον Ἑλληνικόν, ᾧ παρισκείυστο χρῆσασθαι πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἀνεγνώσκων. ὡς δὲ τῆ γῆ προσπλευσόν, ἡ μὲν Κορινθία μετὰ τῶν φίλων ἐκ τῆς τριήρους περιπέδησ οὖσα εὐ μίλλον ἀπισκόπει, ἐν τούτῳ δὲ τὸν Πομπήσιον, τῆς τοῦ Φιλίππου 15

C λαμβανόμενον χειρὸς ὡς ἑξαναστατή, Σεπτίμιος δισωθὴν τῷ ἕξει διελαύνει πρῶτος, εἶτα καὶ Ἀχιλλᾶς καὶ Ἰετροί. ὁ δὲ ταῖς χερσὶ τῆς τῆβιτρον ἐφελκυσάμενος κατὰ τοῦ προσώπου, μόνον σιενάξας, μηδὲν δ' εἰπὼν ἀνάξιον εἰνατοῦ, ἐνικατέρησέ ταῖς πληγαῖς, ἐσθκοντα ἐνὸς δέοντα βεβιωκῶς ἔτη. 20

1 εἰς αὐτὴν ἤξιον αὐτὸν AB, ἤξιον αὐτὸν εἰς αὐτὴν PW. 2 πλώμιον A. 5 καὶ τῶν A Plutarchus, τῶν τε PW. 6 Σκέρην] Σκέρην Plutarchus vulgo. 7 Σοφοκλέους] incerti dramaticis: Plutarchi Pomp. c. 78 et Moral. (πῶς δεῖ τὸν γένος κ. τ. λ.) p. 33 d. 8 δὲ] δὲ C. 9 μολῆ P, om W. 10 ὄντιος om C. 14 ἐκ] καὶ A. 15 ἀπισκόπειτο Plutarchus. φιλέσκου AB Plutarchus, φίλον C, φίλον Φιλίππου PW. 16 λαμβανόμενον A Plutarchus, λαβόμενον PW. 17 τὸν τῆβιτρον C.

cymba accesserat, qui ea vehebantur, eum salutarunt graece, et in naviculam conscendere iusserunt: mare enim vadousum et arenosum trirēmem non capere. salutata igitur Cornelia uxore iam eius exitium plangente, et duobus centurionibus ac liberto Philippo seruoque cui Scythae nomen erat una conscendere iussis, ad uxorem et filium conversus illis Sophoclis versibus recitatis

tyranni in aedes quisquis intulit pedem
sit servus illi, liber etsi venerit

cymbam ingressus est. et cum a terra longe adhuc abesset, orationem quam in parvo libello graece scripserat, ut eam apud regem haberet, legit. ut ad terram appulerant, Cornelia et amici e trirēmi quid futurum esset solliciti speculabantur. interea Pompeium, qui Philippi manum prehenderat ut surgeret, Septimius primus a tergo traiecit, deinde Achilles et caeteri. at ille toga facie obducta tantum ingemuit, neque quicquam se indignum locutus ex vulneribus mortuus est, anno aetatis undecagesimo.

Οἱ δ' ἀπὸ τῶν νεῶν ὡς ἐθιάσαντο τὴν σφαγὴν, θρηνον
 ἐξάκοστον ἄχρι τῆς γῆς ἐκχέαντες ἔκρυον. τοῦ δὲ Πομπηίου
 τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτέμνουσι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἐκβα-
 λόντες ἀπὸ τῆς ἀλιάδος τοῖς δεομένοις ἀπέλιπον τοιοῦτου θιάμα-
 5 τος. παρέμεινε δὲ αὐτῷ Φίλιππος ἕως ἐγένοντο μεστοὶ τῆς ὕψους· W II 130
 εἶτα περιούσιος τῇ θαλάσῃ τὸ σῶμα καὶ χιτωνίῳ τινὶ τῶν ἐαν-
 τοῦ περιστεύσας, μικρὰς ἀλιάδος εὐρῶν λείψανα, τούτοις αὐτὸ
 κατέκασε, καὶ τινος ἀνδρὸς Ῥωμαίου γιγραιῶ ἤδη, τὰς δὲ πρῶ- D
 τας στρατείας ἐπὶ νεῶν Πομπηίῳ συστρατευομένου, συνειληθο-
 10 μένου αὐτῷ. ὃς ἐπιστάς τῳ Φιλίππῳ εἶπε "τίς ὢν, ὃ ἄνθρωπε,
 θάπτειν διανοῇ Μάγνον Πομπηίον;" ἐκείνου δὲ γήσαντος ὡς
 ἀπελεύθερος, "ἀλλ' οὐ μόνω σοί" ἔφη "τοῦτο τὸ καλὸν ὑπάρξει,
 καμὲ δὲ ὡσπερ εὐρήματος εὐσιβοῦς δέξαι κοινωόν, ἄψασθαι
 καὶ περιστέλαι ταῖς ἡμαῖς χερσὶ τὸν μέγιστον αὐτοκράτορα Ῥω-
 15 μίων."

Οὕτω μὲν ἐκτελέθη Πομπηίος· (10) οὐ πολλῶ δ' ἕστερον
 Καῖσαρ ἤλθων εἰς Αἴγυπτον τὸν μὲν προσφέροντα τὴν κεφαλὴν
 Πομπηίου ὡς παλαμναῖον ἀπιστοράην, τὴν δὲ σφαγίδα τοῦ ἀν- P I 488
 δρὸς δεξιέμενος ἐδάκρυσεν, Ἀχιλλᾶν δὲ καὶ Ποθεινὸν ἔκτεινε.
 20 αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος μάχῃ ληφθεὶς παρὰ τὸν ποτα-
 μὸν ἠφανίσθη. Θεόδοτος δὲ ὁ σοφιστὴς τὴν μὲν ἐκ Καίσαρος

2 ἐκχέοντες C. 5 τῆς om C. 13 ὡσπερ ABCW Plutarchus,
 om P. 19 Ἀχιλλᾶν δὲ καὶ Ποθεινὸν ἔκτεινε etc.] haec ex
 Plutarchi Pompeio, c. 80; idem et rex Ptolemaeus mox vivi intro-
 ducuntur, secundum Plutarchi vitam Caesaris, c. 48. 20 ληφθεὶς
 Plutarchus, ληφθεὶς PW.

FOUNT. Cap. 10, Plutarchi Pompeius, c. 80; Caesar, c. 48—56.

Qui in navibus erant, caede eius visa cum tanto eulatu ut in
 terra exaudiretur fugerunt. caedis vero ministri capite amputato trun-
 cum nudum e cymba in litus abiecerunt, ut spectaculo quibusvis esset.
 quo dum populus satiaretur, Philippus ibi mansit: deinde mari ablutum
 corpus et sua tunica involutum parvae cymbae reliquiis cremavit, et
 sene quodam Romano, qui prima stipeudia sub Pompeio adolescente me-
 ruerat, adiutore sepeliit. cui Philippus percontato quis esset, qui Pom-
 peium Magnum sepelire institueret, respondit se libertum illius esse.
 tum senex "istud" inquit "decus non tui unius erit: me quoque pii
 quasi lucri consortem admittito, ut meis et ipse manibus tangam et or-
 nem Romanorum imperatorem maximum."

Hae Pompeii fuerunt exsequiae: (10) Caesar autem non multo
 post in Aegyptum cum venisset, eum a quo ei caput Pompeii affereba-
 tur tanquam parricidam est aversatus; et anulo eius accepto illacrima-
 vit: Achillam et Pothium interfecit. ipse rex Ptolemaeus in praelio
 ad flumen a suis derelictus evanuit. Theodotus vero rhetor tum quidem

δίκαν δίεφυγεν ὑπέξειθρόν Αἴγυπτον καὶ ταπεινὰ πράττων καὶ μισούμενος, Βροῦτῳ δὲ Μάρκῳ τῷ Καίσαρα κτείναντι περιπεσὼν ἐν Ἀσίᾳ καὶ πῦσαν αἰκίαν ὑπ' αὐτοῦ αἰκισθεὶς ἀπεκτάνθη. ὅσοι δὲ τῶν Πομπηίου φίλων ἐαλώκεισαν ὑπὸ τοῦ τῆς Αἴγυπτον κρατοῦντος, πάντας ἐηρογέτησεν ὁ Καῖσαρ καὶ προσηγάγετο. 5

Κακεῖ δὲ πόλεμον συνεστήσατο, καὶ κρύφα τὴν Κλεοπά-
B τραν ἀπὸ τῆς χώρας μετεπέμπετο, ἐκβληθεῖσαν ἤδη τῆς βασι-
λειίας τε καὶ τῆς πόλεως παρὰ τοῦ ἐνούχου Ποθεινοῦ. ἢ σὺν
μόνῳ τῷ Σικελιώτῃ Ἀπολλοδώρῳ εἰς ἀκάτιον μικρὸν ἐμβῆσα τοῖς
βασιλεῖσι προσέσχε, καὶ εἰς στραυματόδεσμον ἐνδύσα προτίνει 10
μακρὰν ἱαντήν, ἧ δὲ Ἀπολλόδωρος ἰμάντι συνδήσας τὸ στραυμα-
τόδεσμον ἰσοκομῆμι διὰ θυρῶν πρὸς τὸν Καῖσαρα. καὶ διὰ τοῦτο
τὸ τέχνημα λαμνῶς φανείσης, καὶ τῆς ἄλλης ὁμιλίας καὶ χάρι-
τος αὐτῆς ἤτηθεῖς, διήλλαξε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς συμβασιλεύ-
σουσαν. 15

Ἐστιωμένων δ' ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς, ἐπιβουλὴν φερόσας ὁ
C Καῖσαρ τυρνεομένην ὑπ' Ἀχιλλῶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ Ποθεινοῦ
τοῦ ἐνούχου, τὸν μὲν Ποθεινὸν ἀνείλεν, Ἀχιλλῶς δὲ φυχῶν εἰς
τὸ στρατόπεδον βαρὺν αὐτῷ περιστήσει πόλεμον. ὅτε πῦρ ἐμβα-
λότος Καῖσαρος τῷ στόλῳ καὶ ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη ἐμπέρηστο. 20
μάχης δὲ συνεστάσης κατεπήδησε μὲν ἀπὸ τοῦ χώματος εἰς ἀκά-
τιον, ἐπιαλιόντων δὲ πολλὰχόθεν αὐτῷ τῶν Αἴγυπτίων ῥίψας

3 ἀπεκτάνθη] huc usque ex Plutarchi Pompeio excerpta. 9 μι-
κρὸν om C. 17 τυρνεομένην ABC, τηρνεομένην PW. 20 Καί-
σαρος add AB.

Caesaris ultionem evasit, clam ex Aegypto elapsus et in humili fortuna degens invisus omnibus, sed post a M. Bruto Caesaris percussore in Asia comprehensus et omni suppliciorum genere excruciatu interiit. quotquot autem Pompeii amici ab Aegypti tyranno capti fuerant, eos omnes Caesar beneficiis sibi adlunxit.

Ibi quoque bellum Caesar gessit, Cleopatra ex regione clam accessit, quae a Pothino eunucho et regno et urbe iam eiecta erat. quae cum, solo Apollodoro Siculo comite, parva cymba conscensa ad regiam appulisset, et involuta stragulo, quam longa erat, et colligata ab eodem per fores ad Caesarem perlata esset, tum illius commentum sollertiam admiratus, tum suavitate morum et lepore eius captus, eam ut regni esset participis cum fratre reconciliavit.

Cum autem in convivio propter reconciliationem eam instituto ab Achilla duce exercitus et Pothino eunucho insidias sibi parari animadvertisset, Pothinum interfecit: Achillas vero fuga elapsus grave bellum ei intulit. quo tempore cum Caesar ignem classi iniiecisset, magna quoque illa bibliotheca conflagravit. commisso praelio ab aggera in lembum desiluit; sed cum ab Aegyptiis navibus undique cingeretur, mari se

ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπενήξατο μόλις. ὅτι λέγεται καὶ βιβλίδια κρατῶν πολλὰ μὴ προέσθαι νηχόμενος, ἀλλ' ἀνίχειν αὐτὰ ἐπὲρ τῆς θαλάσσης τῇ ἑτέρῃ χειρὶ, καὶ ταῦτα βυλλόμενος. τέλος δὲ, τοῦ βασιλείως πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποχωρήσοντας, 5 ἐπιελθὼν καὶ συνάψας μάχην ἐνίκησε, πολλῶν πεισόντων καὶ τοῦ Β βασιλείως ἀφανοῦς γενομένου.

Καταλιπὼν δὲ τὴν Κλεοπάτραν βασιλεύουσαν Αἰγύπτου καὶ μικρὸν ὕστερον ἔξ αὐτοῦ τεκοῦσαν υἱόν, ὃν Ἀλεξανδρὸς Καισα-
 10 ρεῖωνα προσηγόρευον, ὤρηται ἐπὶ Συρίαν. καὶ Φαρνάκῃ τῷ
 Μιθριδάτου παιδί πολεμήσας αὐτὸν μὲν τοῦ Πόντου ἐξέβαλε,
 τὴν δὲ στρατιὰν ἄρδην ἀνέλε. καὶ τῆς μάχης ταύτης τὸ τάχος
 καὶ τὴν δέξυτητα θελῶν εἰς Ῥώμην ἔγραψε τρεῖς λέξεις "ἔλθον
 εἶδον ἐνίκησα." ἐντεῦθεν εἰς Ἰταλίαν ἀπελθὼν εἰς Ῥώμην ἀν-
 15 ἐβαινε, τοῦ μὲν Ἰνιαντοῦ καταστρέφοντος εἰς ὃν ἔρητο δικιτύωφ
 τὸ δεύτερον, οὐδέποτε πρότερον τῆς ἀρχῆς ταύτης γενομένης Ἰνιαν- P I 489
 σίου· εἰς δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἕπατος ἀνιδείχθη.

Τῶν δὲ περὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα μετὰ τὴν ἐν Φαρσάλω
 μάχην εἰς Λιβύην φηγόντων καὶ δυνάμεις ἰθροικόντων ἀξιολόγους, W II 131
 ἐπ' αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ ἱστράτευσε· καὶ μικρῷ μέρει μῆς ἡμέρας
 20 τριῶν στρατοπέδων ἐκράτησε, καὶ πεντακισμυρίου τῶν πολεμίων
 ἀνθηρῶς οὐδὲ πενήκοντα τῶν ἰδίων ἀπέβαλε. τῶν δὲ πεφνεγύ-

2 βιβλία Β: Plutarchus βιβλίδια. 3 ὄπλο A Plutarchus, ὄπὸ PW.
 5 μάχην AB Plutarchus, πόλεμον PW. 8 καισαρεῖωνα AC Plu-
 tarchus, Καισαρεῖωνα PW. 9 προσηγόρευον A, προσηγόρευσαν
 Plutarchus, ἐδάλλον PW. ἐπὶ Συρίας Plutarchus. 12 εἰς
 Ῥώμην A Plutarchus, τοῖς ἐν Ῥώμῃ PW. 21 πεφνεγύτων AB,
 πεφνεγόντων PW.

commisit et aegre enavit. fertur autem libellos multos manu inter
 natandum in sublime elatos non abiecisse, quanquam telis peteretur.
 tandem, cum rex ad hostes abiisset, reversus, commisso praelio vicit,
 multis caesis ipsoque rege desiderato.

Mox Cleopatrae Aegypti regno relicto (quae non multo post
 filium ei peperit ab Aegyptiis Caesariem vocatum) in Syriam contem-
 dit. et Pharnace Mitbridatis filio Ponto eiecto, eius vero exercitu pro-
 rus delecto, ut belli confecti celeritatem demonstraret, tria verba Romam
 scripsit "veni vidi vici." inde in Italiam profectus Romam ascendit
 sub anni exitum quo secundum dictator creatus fuerat, cum ea potestas
 antea nunquam annua fuisset. in sequentem annum consul est de-
 claratus.

Cum autem Cato et Scipio post Pharsalicam cladem in Africa
 iustas copias coegissent, Caesar contra eos profectus exigua unius diei
 parte tres exercitus superavit, et quinquaginta milibus hostium occisis,
 suorum non quinquaginta amisit. viri consulares et praetorii qui e pugna

των ἐκ τῆς μάχης ἑπαιτικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἑαυτοὺς δόξασαν ἀλισκόμενοι, σπυροὺς δὲ Καίσαρ ἔκτεινεν ἀλόνας. Κάτωτος δὲ ἑαυτὸν διεργασασμένον δῆλος ἦν διχθεῖς· οὗ
B δ' ἔνεκα λελλήπητο ἄθλον· εἶπε δ' οὖν “ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ σύ μοι τῆς σωτηρίας ἐφθόνησάς.” ἀλλὰ ὅ
 γὰρ ἐπαυλῶν εἰς Ῥώμην ἀπὸ Λιβύης θριάμβους κατήγαγε καὶ θίας ἐτέλεσε ναυμάχων καὶ μονομάχων ἀνδρῶν. τιμῶν δὲ γενομένων ἀντὶ τῶν προτέρων θνεῖν καὶ τριάκοντα μυριάδιον αἰ πᾶσαι πεντικαίδεκα περισωθεῖσαι ἐφρόθησαν· τηλικαύτην φθορὰν τοῦ δήμου ὁ ἐμφύλιος ἐργάσατο πόλεμος. 10

Ἐπι ἑπαιτος τὸ τέταρτον αἰρεθεῖς εἰς Ἰβηρίαν. Ἰσπράτευσεν
C ἐπὶ τοὺς Πομπηίου υἱούς, νέους μὲν ὄντας ἔτι, τόλμων δ' ἐπιδικαικνόμενος ἀξιώσεων πρὸς ἡγεμονίαν. ὅτε καὶ εἰς κίνδυνον περιέστη ὁ Καίσαρ, ὡς βοᾶν διὰ τῶν τάξιων περιθίων τῶν ἑαυτοῦ, εἰ μὴ αἰδοῦνται λαβόντας αὐτὸν ἐχειροῦσαι τοῖς παιδαρῶσι.
 15 πρὸς δὲ τοὺς φίλους μετὰ τὴν μάχην ἔβην ὡς πολλὰς μὲν ἀγωνίσασατο περὶ νίκης, νῦν δὲ πρῶτον περὶ ψυχῆς. νικήσασατος δὲ Καίσαρος ὁ μὲν νεώτερος τῶν Πομπηίου παίδων δίδρα, ἀνήχηθη δ' ἀδελφὸς μεθ' ἡμέρας τοῦ προσηνέτερου ἢ κεφαλῆ. τοῦτον ἔσχατον Καίσαρ ἐπολέμησε πόλεμον. 20

11. Ἐπαυλῶν δ' εἰς Ῥώμην δικτάτωρ διὰ βίον ἐψηφί-

2 ἔκτεινεν ἀλόνας A Plutarchus, ἀλόνας ἀπέκτεινε PW. 3 οὗ δ' ABCW, οὗδ' P. 4 σοι om sola P. 7 ἐτέλεσε AC, ἐτέλεσε PW. 8 δυοῖν A. 14 ὁ καίσαρ add A. 15 λαθόντας C. 18 παίδων A Plutarchus, υἱῶν PW. δίδρα AB, ἀπέδρα PW. ἀνήχηθη A cum Plutarcho, ἠνέχθη PW. 21 δὲ B.

FONTES. Cap. 11. Plutarchi Caesar, c. 57—66. addita sunt pauca de nomine Caesaris.

evaserant cum caperentur, partim ipsi necem sibi consciverunt, partim captos Caesar suppliciiis affecit. Catonis necem, qui sibi ipse manus attulerat, palam aegre tulit: cur autem, incertum est. illud quidem dixit “Invideo tibi mortem istam, Cato: nam et tu mihi salutem invidisti.” ex Africa Romam reversus triumphavit, et spectacula navalis pugnae et gladiatorum edidit. cum census ageretur, centum quinquaginta milia civium de trecentis viginti milibus quae ante censa fuerant sunt inventa: tantam populi stragem bellum civile attulerat.

Deinde quartum consul factus in Hispaniam abiit contra Pompeii filios, adolescentes quidem illos adhuc, sed audacia principatu digna praeditos. ubi in tantum periculum Caesar venit, ut per aciem discurrens clamitaret, an milites non paderet se captum pueris in manus tradere. post pugnam autem amicis dixit, se de victoria saepe, tum vero primum de vita certasse. Caesare victore iunior Pompeii filius fuga est elapsus: post dies aliquot natu maioris caput Caesaris allatum.

11. Extremo hoc bello gesto Romam reversus Caesar dictator

στο, ὃ τυραννίς ἐτύγχανεν ἀντικρως, τῷ ἀντιπυθόνῳ τῆς μοναρχίας πρόσλαβούσα τὸ ἀδιάδοχον. οὕτω δὲ καταστάς εἰς μοναρχίαν πολλοὺς ἀφῆκε τῶν πεπολεμηκότων αὐτῷ, ἐνίοις δὲ καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς ἔδωκεν, ὧν ἦσαν καὶ Βροῦτος καὶ Κάσσιος, καὶ τὰς Πομπηίου δὲ σιήλας καταβεβλημένους ἀνέστησεν. ἀξιούτων δὲ τῶν φίλων δορυφορεῖσθαι αὐτὸν παρητήσατο "βελτίον ἔστιν" εἰπὼν "ἀπιξ ἀποθανεῖν ἢ αἰεὶ προσδοκᾶν." μειζότων δ' ἐρῶν πραγμάτων καὶ κινωτέρας δόξης, γνώμην ἔσχε στρατεύειν ἐπὶ Πάρθου καὶ δι' Ὑρκανίας εἰς τὴν Σκυθικὴν ἰμβυλιῶν.

10 Μίσος μέντοι τοῖς ἀνθρώποις κατ' αὐτοῦ καὶ ἕτερα ἐνεποίησεν, τὸ δὲ γε μῖζον ὃ τῆς βασιλείας ἔρωσ ἐργάσατο, δι' ὃν οἱ περὶ αὐτὸν καὶ λόγον εἰς τὸν δῆμον ἐπέπειραν, ὡς ἐκ γραμμάτων Σιβυλλείων γαίρειτο μὴ ἄλλως εἶσθαι τὰ Πάρθων Ῥωμαίοις ἀλώσιμα, εἰ μὴ βασιλεὺς αὐτοῖς συστρατεύοιτο. καὶ ἐκ 15 τῆς Ἀλβης δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ἴοντα τὸν Καῖσαρα ἐτόλμησάν τινες προσεῖπαι βυσιλία. τοῦ δὲ δῆμον θορυβηθέντος ἐκείνος ὄν βασιλεὺς ἀλλὰ Καῖσαρ ἔφη καλεῖσθαι.

Ἐλέγετο δὲ Καῖσαρ, ὡς τινες οἴονται, οἷα δὴ τάχα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τόκῳ θανούσης, καὶ αὐτοῦ δι' ἀνατομῆς 20 προαχθέντος εἰς γῶς. οὐκ ἀληθές δὲ τοῦτό ἐστι· τὴν γὰρ μητέρα αὐτοῦ ζῆν οἱ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένοι ἰστορήσαντες καὶ αὐτοῦ ἀν-

7 εἰκὼν om C. 12 εἰς AB, πρὸς PW. 15 δὲ om A.
18 Ἐλέγετο δε — p. 332 v. 3 *εὐκείνου ἀπόγονοι* Plutarchi verbis addita sunt. 21 γεγραμμένοι [ιστορήσαντες] συγγραφοῦτες ἰστορήσαν A.

perpetuus est creatus: quae manifesta tyrannis fuit, praeter monarchiae summam potestatem successore quoque carens. solus rerum potitus multos qui arma contra tulerant absolvit, nonnullis magistratus et honores dedit: quorum e numero fuerunt Brutus et Cassius. Pompeii status deiectas restituit. monitus ab amicis ut satellites ad custodiam corporis adhiberet, recusavit: melius enim esse mortem semel oppetere quam perpetuo formidare. in maiorum rerum studio et novae gloriae appetitione, in animo habuit Parthis inferre bellum, et per Hyrcaniam in Scythiam facere impressionem.

Odium populi Romani cum aliis de causis tum ob regni amorem vel maxime suscepit. unde familiares eius rumorem in vulgus sparserunt, Sibyllinis libris contineri, Parthos non nisi rege duce a Romanis posse vinci. et Alba Romam proficiscens a quibusdam rex appellatus, cum ea re populum perturbatum vidisset, se non regem sed Caesarem esse dixit.

Caesaris autem nomen, ut quidam opinantur, habuit, quod matre mortua ex utero caesus esset. quod falsum est: matrem enim ad viri-

δρωθέντος. τὸ δ' ἔξ ἀνατομῆς παρελθεῖν εἰς τὸν βίον οὐκ ἐπ' αὐτῷ γέγονεν, ἀλλ' ἐπὶ τινι τῶν προγόνων αὐτοῦ, καὶ ἔξ ἐκείνου τὴν κλησιν ἔσχον οἱ ἐκείνου ἀπόγονοι.

Προσιόντιον δὲ ποτε τῶν ὑπάτων αὐτῷ καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῆς βουλῆς ἀπάσης ἐπομένης, ὅτι μὴ ἔξανέστη καθήμενος οὐδ' ἄλλο μόνον ἐλύπησε τὴν βουλήν ἀλλὰ καὶ τὸν δῆμον, ὡς ἐν τῇ βουλῇ προπηλακισομένης τῆς πόλεως, καὶ μετὰ κατηφείας οἱ πλείους ἀπῆλθον εἰς τὴν. ἐπιγίνεται δὲ τοῖς προσκροτομασι τούτοις καὶ ὁ τῶν δημάρχων προπηλακισμός. τιλεῖτο μὲν γὰρ τῇ πόλει ἰορτή, Καῖσαρ

- C δ' ἐπὶ δίφρου χρυσοῦ καθήμενος κόσμῳ κατεκοσμεῖτο θριαμβικῷ 10
 W II 132 Ἀντώνιος δὲ ὑπατεύων εἰς ἀγορὰν ἐνέβαλε γέρον διάδραμα σιγγάνῳ δάφνης περιπελεγμένον, καὶ ἰδίδον τῷ Καίσαρι. καὶ γίνεται κρότος οὐ λαμπρὸς ἐκ παρασκευῆς· ἀπωσαμένον δὲ τοῦ Καίσαρος ἄπας ὁ δῆμος ἀνεκρότησι· καὶ τούτου δις γέγονόςτος ἡ πείρα ἐξηλέγχεται καὶ ὁ Καῖσαρ ἀνίστη. ἐπὶ δὲ καὶ ἀνδραῖντες 15 αὐτοῦ διαδήμασιν ὤφθησαν ἀναδεδιμένοι βασιλικοῖς, ἀπέσπασαν ταῦτα οἱ δῆμαρχοι, καὶ τοὺς προσειπόντις αὐτὸν βασιλεῖα ἀπῆγον εἰς δεσμωτήριον. καὶ ὁ δῆμος ἐπὶ τούτοις ἐκρότηται καὶ Βροῦτος ἐκάλεσε τοὺς ἄνδρας· Βροῦτος γὰρ ἦν, ὡς ἰστέθηται ἄνωθι, ὁ καταλύσας Ταρκύνιον καὶ τὸ κράτος εἰς τὸ κοινὸν περιστήσας ἐκ 20 D μοναρχίας. ἐπὶ τούτοις ὁ Καῖσαρ παροξυνθεὶς τὴν μὲν ἀρχὴν τοὺς δημάρχους ἀφείλετο, ἐν δὲ τῷ κατηγορεῖν αὐτῶν, ἕμα καὶ τὸν δῆμον ἐφρυβέζων, πολλάκις Βροῦτους ἀπὸ κύλι τοὺς ἄνδρας.

1 παρελθεῖν εἰς τὸν βίον] εἰς τὸν βίον ἐλθεῖν A. 2 αὐτοῦ προγόνων AB. 5 καθήμενος om B. 17 αὐτὸν βασιλεῖα] βασιλεῖα τὸν καίσαρα A.

lem usque aetatem habuisse scribitur. aliquis autem ex maioribus eius eo modo natus cognomentum id in familiam propagavit.

Cum aliquando consulibus et praetoribus ad se accedentibus, toto senatu comitante, non assurrexisset, non senatum tantum sed populum etiam offendit, quasi per senatum totam rem publicam ludibrio haberet; ac plerique statim maesti recesserunt, ad has offensas etiam tribunorum plebis accessit contumelia. nam cum in festo in sella aorea triumphali habitu sederet, Antonius consul in forum irrupit, diadema laoro implexum Caesari offerens. ob eam rem plausus haud sane illustris datus est, a sobornatis hominibus: sed cum id Caesar recusasset, totius populi plausum tulit. Ita bis populi animos expertus surrexit. ad haec regias fascias status eius impositas tribuni plebis detraxerunt, et eos qui regem illum salutarant in carcerem duxerunt, applaudente populo et Brutus eos appellante. et enim supra est expositum, Brutus pulsus Tarquinii monarchiae potestatem ad populum transtulit. quibus rebus Caesar irritatos tribunos potestate privavit, et eos graviter increpans, in populi etiam contumeliam, brutos saepe appellavit.

Ἐπιϋθιν πρὸς Μάρκον Βροῦτον τρέπονται οἱ πολλοί, ἐκ Βροῦτου τοῦ πάλαι δοκοῦντα τὸ γένος ἔλκειν· καὶ πρὸς μόνον ἐκείνον ἢ πρῶτον οἱ μεταβολῆς ἐφεύμενοι ἀποβλέποντες αὐτῷ μὲν οὐκ ἐτόλμων προσομιλεῖν, τόλιον δὲ γράμματα περὶ τὸ βῆμα καὶ τὸν δίφρον ἐρρίπτουν ἐφ' οὗ στρατηγῶν ἐχημαίετο, λέγοντα “καθεύδεις ὡς Βροῦτε” καὶ “οὐκ εἰ Βροῦτος.” καὶ Κάσσιος δὲ παρώξυνεν αὐτόν.

Καὶ τῷ Καίσαρι δὲ πολλὰ λέγεται σημεῖα γενέσθαι δηλοῦντα τὸν ὕλεθρον, ὧν ἓν καὶ τοῦτο ἐστὶ. παριαίων τῆς γενναικῆς φωνῆς ἀσυσταίτες καὶ στεναγμοῦς ἀνάρθρους ἐκείνην ἀναπέμπουσαν P I 491 ἤσθετο· ἰδοῦκε δὲ κλαίειν ἐκείνον ἐπὶ ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα κατισφαγμένον. ἢ καὶ μεθ' ἡμέραν ἰδοῖτο τοῦ ἀνδρὸς μὴ προελθεῖν εἰς τὴν σύγκλητον. ὡς δὲ καὶ θύσαντες οἱ μάντιες δυσσερεῖν ἔλεγον, ἔγνω πέμψας Ἀντώνιον ἀφεῖναι τὴν σύγκλητον. Βροῦτος μάλιστα Ἀλβίνος, πιστευόμενος μὲν ὑπὸ Καίσαρος, τοῖς δὲ περὶ Μάρκον Βροῦτον καὶ Κάσσιον μετέχων τῆς συννομασίας, τοῖς τε μάντιες ἐχλεύαζε καὶ καθήπτετο Καίσαρος ὡς διαβολὰς ἐαυτῷ προστρέφοντος καταφρονήσεως πρὸς τὴν σύγκλητον. ἔκειν γὰρ αὐτὴν ἐκείνον κελύσαντος, καὶ πάντας ἐτοιμοὺς εἶναι ψηφισθαι B ὥστε τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας ἐπαρχιῶν ἀναγορεύεσθαι βασιλεῖα καὶ τὴν ἄλλην ἐπιθόντα γῆν τε καὶ θάλασσαν ἐαυτῷ περιεθῆναι διάδημα. ταῦθ' ἄμα λέγων ὁ Βροῦτος ἔχε τὸν Καίσαρα λαβόμενος τῆς

4 περὶ τὸ βῆμα om C.
“περιαίων mss” DUCANGIUS.

9 παριαίων ABCW, παριαίων P.

Ex eo populus ad M. Brutum spectavit, qui a vetero Bruto genus ducero putabatur; ab eoque solo vel primo pendebant qui mutationem desiderabant. quia vero ipsum alloqui non sudebant, noctu litteras circa tribunal et sellam in qua praetor ius dicebat spargebant, in quibus scriptam erat “Brute, dormis” et “non es Brutus.” incitabatur idem etiam a Cassio.

Caesari futura caedea pluribus prodigiis denuntiata esse fertur: e quibus etiam illud est. uxorem accubantem voces obscuras et confusas edero animadvertit. ea vero sibi lamentari visa erat, et eum occisum in ulnis tenere; et mano oravit ne in senatum veniret. cum otiam augures sacra parum auspicata fuisse dicerent, abstinere curia statuit et per Antonium senatum dimittere. sed Brutus Albinus, cui Caesar fidem habebat, coniurationis cum M. Bruto et Cassio particeps, et augures deridebat, et Caesarem reprehendebat, ut qui crimen contempti senatus in se admitteret: qui iam aderat eius iussu. paratos etiam esse omnes decerneret ut omnium extra Italiam provinciarum rex appellaretur, ut quo, cum nationes externas peragraret aut mare traiceret, diadema gestaret. haec dicens Brutus Caesarem manu prebensum ducebat. ab-

χειρός. οἰκίτης δέ τις ἀλλότριος ἐντυχεῖν αὐτῷ προθυμούμενος ἀπίοντι μὴ δυνῆθεις παρέδωκεν ἑαυτὸν τῇ τοῦ Καίσαρος γυναικί. φυλάττειν, εἰπὼν ἔχειν μεγάλα πράγματα ἐπαίοντι καταγγεῖλαι τῷ Καίσαρι. σοφιστῆς δέ τις Ἀρτεμίδωρος Κνίδιος βιβλίον περὶ τῆς συνομοσίας γράψας καὶ ἐγγίσας αὐτῷ "τοῦτο" ἔφη "Καίσαρ ὁ μόνος καὶ ταχέως ἀνάγνωθι· μεγάλα γὰρ σοι καταγγεῖλει καὶ σοι διαφέροντα." ὁ δεξιόμενος ἐκεῖνος ὤρμησε μὲν ἀναγνῶναι, μὴ μέντοι δυνῆθεις ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, κατεῖχε τῇ χειρὶ, καὶ παρῆλθεν οὕτω πρὸς τὴν ἀγκυλιχτον. ἡ δὲ ὑπὲρῆσαντι. τῶν δὲ περὶ Βροῦτον οἱ μὲν ἐξόπισθεν τοῦ δίφρου αὐτοῦ περιέστησαν, οἱ δὲ ἀπῆντησαν ὡς περὶ τινος θυγῆδος δέομενοι. τὸν δὲ Ἀντώνιον πιστὸν ὄντι Καίσαρι καὶ ῥωμαλέον ἔξω παρακατεῖχε Βροῦτος Ἀλβίνος. ὡς δὲ καθίσας ὁ Καίσαρ διεκρούετο τὰς δεξιὰς, ζῆφι παρὰ τοῦ Κάσκι πρώτου πλήττεται τὸν αὐχένα, πληγὴν οὐ θαυμασιώδη. ὡς δὲ καὶ τῶν συνομοσιῶν ἑκαστος τὸ ζῆφος ἐγύμνωσε, λέγεται πρὸς μὲν τοὺς λοιποὺς ἀπομάχισθαι ἐνιλοῦμενος καὶ κεκραγώς, ὅτε δὲ καὶ Βροῦτον εἶδεν ἰσχυμένον τὸ ζῆφος, ἐφελκύσασθαι κατὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον μηκέτι ἀπομαχόμενος. εἴκοσι μέντοι καὶ τρία λαβῶν τραύματα, ἀνδριάντος ὄντος ἐκτὶ Πομπηίου, περὶ τὴν βῆσιν εὐρέθη κείμενος καὶ καθ'αμάξιν αὐτόν, ὡς δοκεῖν αὐτὸν ἐφεισέναι τῷ φόνῳ τοῦ πολεμίου Πομπηίου.

3 μεγάλα] μάλα B. καταγγεῖλαι ABC, ἀπαγγεῖλαι PW: Plutarchus κατεῖπειν. 4 Κνίδιος om A. βιβλίδιον A. 5 ἐγγράψας A. 13 ἀλβίνος A. 21 τῷ φόνῳ om C.

euntem servus alienus eius alloquendi cupidus cum convenire non posset, se uxori eius custodiendum tradidit, quod magnas res haberet reverse Caesari nuntiaudas. Artemidorus item rhetor Gnidius libellum de coniuratione a se scriptum ei porrexit, et "hunc" inquit, "Caesar, solus et celeriter legito: res enim magnas tibi declarabit, quaeque tua intersunt." libellum acceptum Caesar lecturus, cum a salutantibus impeditur, manu tenuit, itaque in senatum venit. qui cum ei assurrexisset, Bruti coniurati partim a tergo sellam eius circumsteterunt, partim ad eum accesserunt tanquam exsuli cuidam veniam petitori. Antouium vero Caesari fidelem et robustum Brutus Albius foris tenuit. ubi consedit Caesar, et intercessiones reiecit, primus Casca iugulum ei ferit ictu non letifero. ut autem omnes coniurati pugiones strinxerunt, contra caeteros se defendisse fertur veste convoluta et vociferans, sed cum a Bruto etiam stricto ense peti se vidisset, toga capite obvoluto non amplius restitisse. ita tribus et viginti vulneribus confossus ad basim statuae Pompeii cecidit, eamque eruentavit, ut ipse Pompeius caedi inimici adstare videretur.

12. Ὁ μὲν οὖν Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ οὕτως ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ φιλαρχίας ἀπώλειτο. οἱ γὰρ θωπεύοντες αὐτὸν τὸ φιλόπρωτον αὐτοῦ καὶ φιλόδοξον κατανοοῦντες οὐκ ἐπαύοντο ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἀντὶψ' ψηφίζόμενοι. ἦσαν δὲ τοιαῦτα ἃ ἐψηφίζοντο, τὴν P I 492
 5 ἐπινίκιον στολὴν ἀεὶ φορεῖν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δίφρου καθέζεσθαι, τοῖς τε ῥαβδούχοις διαγνηθοροῦσιν ἀεὶ κειρῆσθαι, πατέρα τε αὐτὸν τῆς πατρὸς ἐπονομάζεσθαι, καὶ ἐς τὸ νόμισμα ἐγκαράττεσθαι, δημοσίᾳ τε ἰορτάζειν αὐτοῦ τὰ γενέθλια, ἐν τοῖς ναοῖς τε τῆς Ῥώμης καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἀνδριάντας αὐτοῦ
 10 ἵσταςθαι. ἐπὶ δὲ γε τοῦ βήματος δύο αὐτοῦ ἀνδριάντας ἰδρῶσαντο, τὸν μὲν ὡς τοὺς πολίτας σεσωκότος, τὸν δ' ὡς ἐκ πολιάρχίας ῥυομένον τὴν πόλιν· ἐστιφάνοντο δὲ καὶ ἄμφω στεφάνοις τοῖς ἐπὶ τοιούτοις νενομισμένοις. βουλευτήριόν τε καινὸν οἰκοδομηθήκει ἐπέταξαν, ἢ Ἰουλιανὸν ἐπὶ τῷ αἰτοῦ κληθείη ὀνόματι.
 15 τιμητὴν τε καὶ διὰ βίον καὶ μόνον αὐτὸν ἐψηφίσαντο εἶναι, ἔχειν δὲ καὶ τὰ τῶν δημάρχων προνόμια· καὶ εἴ τις αὐτὸν ἐργῆ ἢ λόγῳ ἕβρισειεν, ἱερὸν εἶναι ἐθέσειεν καὶ τῷ ἄγχι ἐτίχεισθαι. τί δὲ τὸ ἱερὸν εἶναι γενόμεστο, ἤδη μοι προσηγήγεται. χαίροντα δὲ τοῦτοις ἱρωῶντες αὐτόν, ἐλίχονσάν τε δίφρον αὐτῷ ἴδουσαν καὶ
 20 στολὴν ἤπερ οἱ βασιλεῖς πάλαι ἐλίχοντο καὶ φρουρὰν ἐκ τῶν ἱππέων καὶ ἐκ τῶν βουλευτῶν, εὔχουσαι τε δημοσίᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ

4 & ψηφίζοντο] τὰ ψηφίζόμενα A. 7 ἐπονομάζεσθαι A cum Dione, ὀνομάζεσθαι PW. 8 ἐν] καὶ A. 16 λόγῳ ἢ ἐργῳ B. 18 προσηγήγεται] T. 2 p. 56 v. 12. 20 ἤπερ οἱ βασιλεῖς πάλαι ἐλίχοντο A, ἢ ποτε οἱ βασιλεῖς ἐλίχοντο Dio, ἢ πάλαι ἐχούοντο οἱ βασιλεύοντες C, ἢ πάλαι ἐχούοντο οἱ βασιλεύσαντες PW.

FOUNTAIN. Cap. 12. Dionis Hist. Rom. lib. 44 c. 3—7 et 20—53.

12. Sic Caesar ex ambitione et appetitione principatus interit. adulatores enim eius ambitioni et gloriolae studio inservientes alios atque alios ei honores decernere non destiterunt. qui huiusmodi fuerunt: ut triumphalem vestem perpetuo ferret et in sella curuli sederet, ut fascibus laurentis perpetuo uteretur et pater patriae appellaretur, ut eius imago in nummis exculperetur et natalis publice celebraretur, ut in Romanis fanis et omnibus urbibus eius statuæ collocarentur. pro eius autem tribunali duas statuas collocarunt, alteram ob cives servatos, alteram ob urbem obsidione liberatam, corona civica et obsidionali ornatas. et novam curiam aedificari iusserunt, quae Julia de ipsius nomine diceretur. censoremque eum solum et perpetuum crearunt: privilegia tribunorum ei dederunt: si a quoquam dicto factove offensus esset, ut caput eius sacrum esset ac piaculo obligatum. quid autem sacrum esse significet, iam est a me expositum. iam quin talibus cum rebus gaudere cernebant, auratam ei sellam concesserunt et vestem qua olim reges uti fuerant et custodiam ex equestri et senatorio ordine, utque publice pro eo supplicationes fierent et per eius genium iuraretur et acta eius omnia

καὶ τὴν τύχην αὐτοῦ ὁμνῆσαι καὶ τὰ πράξαθ' ὁμνῆσαι παρ' αὐτοῦ
 C πάντα κέρια τεγγάνειν ἐνομοθέτησαν, Δία τε αὐτὸν Ἰούλιον
 προσηγόρευσαν, καὶ ἄλλα πλείονα (ἵνα μὴ τὸ καθ' ἕκαστον ἀπα-
 ριθμοῦντες τὸν ἀκροατὴν ἀποκναίωμεν) αὐτῷ ἐψηφίσαντο. ἐξ
 ὧν ἐπίφθορος ἰδοξεν ἢ μᾶλλον νειμεσιγτός, καὶ καθ' ἑαυτοῦ 5
 πολλοὺς διηρέθισαι, μέχρις ἂν εἰς τὸ ἐπιελθὸν αὐτῷ κατηντή-
 κει τέλος.

Καὶ ὁ μὲν οὕτω σφαγεῖς ἔκειτο, οἱ δὲ ἐκεῖ παρόντες ἄπαν-
 τες ἐταράττοντο, τὴν τῶν σφαγῶν ἀγνοοῦντες διάνοιαν, καὶ ὡς
 αὐτίκα κινδυνεύουσιτες ἔφεινον, καὶ τοὺς συναντωνῶντας ἐξέπλησσαν, 10
 καὶ θρήνων τὴν πόλιν ἐπλήρου. καὶ ἡ μὲν πόλις οὕτω δίκειτο,
 D οἱ δὲ σφαγεῖς διειδίτες μὴ τις σφίσειν ἐπίθῃται, γυμνοῖς καὶ ἡμι-
 γυμνοῖς τοῖς ἕξίεσι διὰ τῆς ἀγορᾶς διελθόντες ἀνέδρομιον εἰς τὸ
 Καπιτώλιον, ἐκεῖ τε τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα διήγαγον. ὁ δὲ
 Λέπιδος ἐν τῷ στρατοπέδῳ μαθὼν τὰ γιγνημένα, νυκτὸς σὺν 15
 τοῖς στρατιώταις κατέλαβε, καὶ κατὰ τῶν σφαγῶν ἐδιμηγύρει.
 Ἀντώνιος δὲ τοῦ Καίσαρος ἀνααιρεθέντος φοβηθεὶς ἐκρύβη· τὸν δὲ
 Λέπιδον ἐλθόντα μαθὼν καὶ τοὺς φονεῖς εἰς τὸ Καπιτώλιον ὄν-
 τας, θαρρήσας ἐξῆλθε, καὶ τὴν γερουσίαν ἀθροίσας ὠμίλει αὐτῷ,
 καὶ γνώμας εἰσήγε πρὸς τὰ γινόμενα. ὁ δὲ Κικέρων δημηγορή- 20

2 πάντα add A Dio. διὰ τε PW. post αὐτὸν A add τὸν
 μῆνα, quod excidisse Wolfius suspicatus erat. sed Dio καὶ τέλος
 Δία τε αὐτὸν ἀντικρυς Ἰούλιον προσηγόρευσαν, καὶ καθ' αὐτῷ τῆ
 ε' ἡμερῆς αὐτοῦ τιμωροῦσθαι ἐγνωσαν, ἰσθία σφίσει τὸν Ἀντωνί-
 ον ὡσπερ τινὰ διάλιον προχειρισάμενοι. idem Dio, sed non eo
 loco quem Zonaras hic excerpit, τὸν τε μῆνα ἐν ᾧ ἐγγένητο
 Ἰούλιον, καὶ τῶν φυλῶν μίαν τὴν κλήρω λαχοῦσαν Ἰουλίαν ἐκ-
 ἐνάλεσαν. 3 μὴ AB, om C, δὲ PW addito μὴ post ἀκροατῆς.
 8 post παρόντες PW add ἀνθρώποι, om AC. 16 κατέλαβε]
 τὴν ἀγορὰν κατέλαβε Dio.

rata essent sanxerunt, et Iovem Iulum appellaverunt. haec et alia plura,
 ne singulis commemorandis loctorem obtundamus, ei decreverunt. qui-
 bus rebus invidiam hominum vel potius iram deorum suscepit, multo-
 que in se provocavit, donec eum exitum, quo repente concidit, est
 sortitus.

Cum ita interfectus iaceret, omnes qui ibi aderant turbati et consi-
 lio percussorum ignari, quasi et ipsi periculo proximi, fugerunt et ter-
 rendis obvis urbem luctu impleverunt. civitate sic affecta percussores
 vim timentes strictis et cruentis gladiis per forum in Capitolium accur-
 rerunt, ibique diem et noctem exegerunt. at Lepidus eo facinore in
 castris audito, urbe cum militibus occupata, pro contione in percussores
 est invectus. Antonius autem prae metu latitans, cum, illius adventu
 cognito et percussorum fuga in Capitolium, resumpta fiducia prodisset,
 et sonatu convocato sententias rogaret, Cicero omnibus auctor fuit ut

σας ἐπιπέε πάντας μὴ μηχανικαῖν ἀλλήλοισι, ἀλλὰ κἄν τισὶν
 ἡμῶσθηται τι, παρόντων τοῦτο, ἵνα μὴ ἐρηθίως αὐθις γένη- P I 493
 ται πόλεμος καὶ τῶν πολιτῶν διεθρῶς ἐπ' ἀλλήλων ἀλλυμένων,
 ὁμοιοῦσαι δὲ ὁμοφύλους ὅτις καὶ συγγενεῖς, καὶ προσέθετο θεῖν
 5 καὶ τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος προαχθέντα, εἴ τι ἐν δωρεαῖς ἢ τι-
 μαῖς ἐν ἢ ἐν ἀρχαῖς, φυλάξαι, καὶ μὴ τι τούτων πολυπραγμο-
 νῆσαι ἢ ἀνατρέψαι. πισθέντες οὖν αὐτῷ μηδὲν μηχανικαῖν
 ἐψηφίσαστο, καὶ οἱ σφραγῖς δὲ τοῖς στρατιώταις ὁμιλοῦντες ἐκ
 τοῦ Καπιτωλίου μηδὲν τῶν τῷ Καίσαρι προαχθέντων ἀκροῶσαι
 10 ὑπέσποντο, μίτ' ἀφαιρησέσθαι τινα μηδὲν τῶν ἐκείστω δέδομέ-
 των· καὶ οὕτως ἐς καταλλαγὰς ἦγον. οὐ πρότερον δὲ οἱ ἐν τῷ W II 134
 Καπιτωλίῳ κατέβησαν ἢ τὸν τε τοῦ Λεπίδου παῖδα καὶ τὸν τοῦ
 Ἀντωνίου ὁμήρους λαβεῖν. B

Μετὰ ταῦτα τῆς διαθήκης τοῦ Καίσαρος ἀναγνωσθεῖσης
 15 μᾶλλον ὁ δῆμος ὅτι νῦν πεποιήται τὸν Ὀκτάβιον, καὶ ὅτι τῇ τε
 πόλει δωρεὰς καὶ ἐκάστῳ δραχμαίς, ὡς μὲν Ὀκτάβιος γράφει,
 τριακοντα, ὡς δ' ἕτεροι, πέντε καὶ ἑβδομηκοντα καταλέλοιπεν,
 ἐταράχθησαν. καὶ ὁ Ἀντωνίος τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἀγορὰν προ-
 θέμενος ζῆματωμένον καὶ λόγον ἐπὶ τῷ κειμένῳ εἰπὼν τὸ πλῆθος
 20 παρῶσενε πρὸς ἀρχήν. εἶπε γὰρ πολλὰ μὲν πρὸς ἑπαῖνον τοῦ
 ἀνδρός καὶ πρὸς ἑλεον τοῦ πάθους τὰς ἀκροατὰς ἐρεθίζοντα,
 εἶτα καὶ τὰ ψηφισθέντα αὐτῷ καταλέξας ὀνόματι ἐπηγάγεν "ἀλλ'
 οὔτις ὁ πικρὸς, οὔτις ὁ ἀρχμενὸς ὁ ἀσύνλος ὁ ἴσως ὁ θεὸς τέθη- C

2 αὐθις] καὶ αὐθις A. 15 πεποιήσας A. 17 ὡς δ' ἕτερος
 γράφει πέντε καὶ ἑβδομηκοντα B. 20 μὲν post εἶπε AC.
 21 τοῦ πάθους σπ A.

mutuis odiis abolitis utriusque, si quid peccatum esset, condonarent, ne
 civile bellum recrudesceret et cives a civibus interirent: consentirent
 potius, ut populares et cives deceret, adiecit etiam acta Caesaris, sive
 ad donationes sive ad honores sive ad magistratus pertinent, rata esse
 oportere nec exagitanda curiosius aut rescindenda, his rationibus ad-
 ducti omnium iniuriarum oblivionem decreverunt, percussores vero de
 Capitolio verba facientes militibus promiserunt se nulla Caesaris acta
 rescissuros neque cuiquam quicquam ab illo datum erepturos: seditione
 hoc modo composita non prius e Capitolio descenderunt, quam filium
 Lepidi et Antonii obsides accepissent.

Deinde cum lecto Caesaris testamento populus cognovisset Octa-
 vium ab eo adoptatum esse, et rei publicae munera, et virginitatem vel tri-
 cenas, ut Octavius, vel octogenas quinque, ut alii tradunt, drachmas reli-
 ctas, turbatus est. cum autem Antonius, cadavere eius adduc cruento
 in foro proposito, orationem ad defuncti laudes et ad caedis commiserationem
 pertinentem habuisset, multitudo concitata est. deinde recitatis
 honoribus qui ei decreti fuerant, subiicit "sed pater, pontifex, sacro-

κιν, οἱμοι, οὐ νόσω βιασθεῖς οὐδὲ γῆρι μαρανθεῖς οὐδὲ ἔξω πον
 ἐν πολέμῳ τραυθεῖς οὐδὲ ἐκ δαιμονίου τινὸς αὐτομάτως ἀρπαχθεῖς,
 ἀλλ' ἰνταῦθα τοῦ τείχους ἐντὸς ἐπιβουλεύθεις ὁ καὶ ἡς Βρετια-
 νίαν ἀσφαλῶς στρατεύσας, ἐν τῇ πόλει ἐπέδουθενεῖς ὁ τὸ ποιή-
 ριον αὐτῆς ἐπαυξήσας, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατασφάγεις ἄσπλος ὁ
 ὁ εὐπόλεμος, γυνὸς ὁ ἀργηποῖος, πρὸς τοῖς δικαστηρίοις ὁ
 δικαστῆς, πρὸς ταῖς ἀρχαῖς ὁ ἀρχων, ἐπὶ τῶν πολιτῶν ὄν μηδ-
 ἡς τῶν πολεμίων μηδ' εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπίσσοντα κτεῖναι δι-
 δύνητο, ἐπὶ τῶν εἰρήσων ὁ πολλακίς αἰτογὸς ἐλείσας. ποῦ δὲ τῶ
 D σοι, Καῖσαρ, ἡ φιλανθρωπία, ποῦ δ' ἡ ἀσουλία, ποῦ δ' οἱ 10
 νόμοι; ἀλλὰ οὐ μὲν ὅπως μηδ' ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τις φρονεῖται
 πολλα ἔνομοθέτησας, σὲ δὲ οὕτως οἰκτρῶς ἐπέκτειναν οἱ φίλοι
 καὶ νῦν ἐν τῇ ἀγορῇ πρόκεισαι ἐσφαγμένος, οἱ ἡς πολλακίς
 ἐπὸρπενήσας ἐστειφανωμένος· καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἐθροῖσιν κτε-
 τερωμένος, ἀπ' οὐ πολλακίς ἐδημηγόρησας, οἱμοι πολλῶν ἡμα- 15
 τωμένων· ὡ στωλῆς ἐσπρωγμένης, ἦν ἐπὶ τροπῆ μόνον, ὡς κοι-
 κιν, ἐλαβεις, ἵνα ἐν ταύτῃ σφαγῆς."

Ἐπὶ τούτοις ὁ δῆμος ἐξοργισθεῖς τοὺς μὲν σφαγίς ἔζητι,
 τὸ θε σῶμα τοῦ Καῖσαρος ἀπαύσιαντες ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔκυνσαν, καὶ
 P I 494 ἐπὶ τὰς τῶν φρονῶν οἰκίας ὤρησαν, καὶ Ἐλβιοῦ Κίναν δημαρ- 20
 χούνητα διηγεῖοῖσαντο, πλανηθέντες τῇ ὁμωρηνίᾳ· οὐ γὰρ οὕτως
 τῷ Καῖσαρι ἐπιβούλευσεν, ὁ στρατηγὸς δὲ Κίννας Κορνηλιος.

2 ἀρπαχθεῖς Λ, ἀρκασθεῖς PW. 3 ὁ σμ Λ. ἐς C. 5 post
 κατασφάγεις Diob add ὁ καὶ ἴδιον ἄλλο κατασφάσας. 13 δι'
 ἡς — 14 ἐστειφανωμένος om B.

sanctus, heros, deus obili (hei mihi) non morbo non senio extinctus,
 non foris in bello vulneratus nec fortuito aliquo casa raptus; sed hic
 intra moenia per insidias periit qui citra periculum in Britanniam pene-
 travit, in urbe per dolum occubuit qui urbis pomoerium prompuit, intra
 curiam est trucidatus inermis vir bellicosus, nudus pacificator, ad tribu-
 nalia iudex, apud magistratus magistratu praeditus, a civibus quem nemo
 hostium vel in mari natantem occidere potuit, a familiaribus qui saepe
 eorum misceris fuit, quorsum tibi, Caesar, humanitas, quorsum sacrosan-
 cta auctoritas, quorsum leges? in quidem accurate providiati ne quis ab
 inimicis caederetur, te vero crudeliter amici occiderunt, et nunc iugula-
 tus inces in eo foro in quo saepe coronatus triumphasti, in suggestu
 iaces vulncribus confectus, unde multas contiones habuisti. heu canos
 sanguine concretos, heu vestem laceratam, quam eo scilicet induisti ut
 in ea iugulareris.

His verbis populus commotus percussores quaeritavit, raptum cada-
 ver Caesaris in foro cremavit, ad aedes percussorum tetendit, et Hel-
 vium Cinnam tribunum plebis per errorem nominis occidit: neque enim
 is Caesaris fecerat insidias, sed Cornelius Cinna praetor. quo in loco

βρωμόν δὲ ἔθρα κατέκτανσαν τὸ πῶμα τοῦ Καίσαρος ἤγειρε τὸ πλῆθος, ἵν' ἐπ' αὐτοῦ θύοιεν ὡς θεῷ τῷ Καίσαρι. οἱ δ' ἔπαυτο αὐτὸν ἀνέτριψαν, καὶ νόμοι εἰσήνεγκαν μὲν ἀνάσσειν γενέσθαι δικτάτορα, θάνατον θέντες τὸ ἐπιτίμιον εἴ τις εἰσηγήσεται τοῦτο καὶ εἴ τις πον δέξεται. Ἀντώνιος δὲ τότε πολλὰ ἱκανοφρονῶν διεπράξατο, ἀρχάς τε διδοῦς καὶ χώραν καὶ ἑλευθερίαν καὶ ἀτέλειαν, καὶ γυγάδας κατώγων, ὡς τῆς δυναστείας τοῦ Καίσαρος τάχα διάδοχος, καὶ πολλὰ ἐκ τούτων ἡγογγρολόγησε χρήματα. B

13. Ὀκτώβιος δὲ Γάιος, ὃς καὶ Πίας ἀνόμιστο, ἀδελφῆς 10 τοῦ Καίσαρος ἦν ἐξ ἐκείνης τῆς Ὀκταβίῃ τῇ ἐκ Βελιτρῶν τῶν Οὐλοουσιδίων, ἐτραίη δὲ παρὰ τῇ μητρὶ καταλειψθεὶς ὀρφανός, ἀδελφῆς δὲ διήγειρε πύρα τῷ Καίσαρι ἄπαιδι ὄντι. διὰ καὶ ἰστειργετὴν τὴν ἀδελφίδην καὶ μεγάλας εἶχεν ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας. ἦ τε γὰρ μήτηρ αὐτοῦ Ἀττία ἕκαστον αὐτὸν εἶδε κατ' ὄναρ τὰ 15 σπλάγγνα αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἐκτετασθῆναι τὴν γῆν, καὶ ἃ ἐκείνης ἀγὴρ κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα εἶδοκαὶ ὄραν ἦσαν ἐκ τῆς νηδέας αὐτῆς ἀνατρίλλοντα. ἄρι δὲ τοῦ W II 135 παιδὸς τεχθέντος, Νιγίδιος Φίκουλος βουλευτὴς, διαγιγνώσκων C τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις ἀριστῶς πιστεύομενος, βουδύτερον εἰς

1 κατέκτανσαν A, κατέκταντο PW. 6 χώραν A Dio, χώρας PW. 7 καὶ om B. 8 τούτου C. 9 καὶ Πίας] ita alter a Regis et Colbertens: alter Reg. Πίος, Πίος" DUCANGIUS. Immo Regis omnes, 1714 1716 1768, cum Colberteo (nunc Regio 1717) καὶ πίας habent. Dio δὲ δὲ Γάιος ὁ Ὀκταβίος Καίσιος· οὕτω γὰρ ὁ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφῆς υἱὸς ἀνομιάζετο. 11 οὐλοουσιδίων CW: "Οὐλοουσιδίων mas Reg. et Colbert." DUCANGIUS. 18 Φίβουλος ABC et aliquid Dionis eodices pro Φίγουλος. "duo Regis et Colberteus Φίβουλος." DUCANGIUS. 19 πιστεύομενος] παιδευόμενος C.

Fontes. Cap. 13. Dionis Hist. Rom. lib. 45 c. 1—11,

Caesar crematus est, plebs aram erexit, in qua illi ut deo sacrificaret. sed eam consules everterunt, lege lata ne quis deinceps dictator crearetur: qui autem dictaturam vel decrevisset vel accepisset, ut capite plecteretur. Antonius tamen pro auctoritate multa egit, dandis magistratibus agris libertate immunitate, atque exilibus revocandis, non secus ac si potentatus Caesaris successor esset; hisque rebus magnam pecuniam coegit.

13. C. vero Octavius, qui et Pias, sororis Caesaris filius, nuptae Octavio Veliterno (sunt autem Velitrae Volscorum municipium), pupillus relictus, apud matrem educatus est. cum adolevisset, apud Caesarem egit orbem liberis: qui eum amavit, magna de eo spe concepta. nam Attia mater eius praegrans somniavit, intestina sua ferri ad caelum explicarique per omnem terrarum ambitum. somniavit et pater Octavius eadem nocte, utero Attiae iubar solis exortum. qui cum ob axoris puerperium serius in curiam venisset, P. Nigidius Figulus senator, qui astro-

τὸ συνέδριον τοῦ Ὀκταβίου ἀπηνηκότος, ἤρατο αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς βραδυτήτος. ὡς δὲ διὰ τὸν τοῦ παιδὸς τόχον ἐκείνος ἤρῃ, ἀνεβόησεν ὅτι "θεοπότην ἡμῖν ἐγέννησας." τριχορέιον δὲ τοῦ παιδὸς ἐν ἀργῶν, ἀετὸς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐξυρπάσας ἄστρον, καὶ μετεωρισθεὶς, αὐθις ἀπέδωκεν αὐτὸν καιυπαῖς. παιδίσκου 5 τε αὐτοῦ ὄντος καὶ ἐν Ῥώμῃ διατρέβοντος, ἔδωξεν ὁ Κικέρων καθ' ἕπνονος ὄραν αὐτὸν ἀλύσει χουσαῖς ἐκ τοῦ πόλου πρὸς τὸ Καπιτώλιον καθιμώμενον καὶ παρὰ τοῦ Διὸς μυστιζόμενον. Κά-
 D τανλος δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ἕπνοίς ἔδωκε τὸν Δία τῆς Ῥώμης εἰκόνα εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ὀκταβίου παιδὸς ἐπὶ ὄντος ἐμβεβληκέναί. ἐκ 10 τούτων τοίνυν ὁ Καῖσαρ μεγάλα ἐπ' αὐτῶν ἑλλήσους εἰσπεποιήσατό τε τὸν πῦδα καὶ κληρόνμον κατέλιπε, καὶ ἐπιμελῶς ἐπαίδευε λόγοις ἠήτορικοῖς τῇ τε τῶν Λατίνων καὶ τῇ Ἑλληνίδι γωνῇ, καὶ ἤσκει πρὸς τε τὰς στρατείας καὶ πρὸς πραγμάτων διοίκησιν πολιτικῶν τε καὶ ἀρχικῶν. 15

Ὀὔτος οὖν ὁ Ὀκτάβιος, ὅτε ὁ Καῖσαρ ἐσαγγῆ, ἐν Ἀπόλλωνία ἔτευχεν ὦν, ἐπὶ παιδείᾳ σταθείς. ἔνθα μαθὼν τὸ συμβεβηκὸς ἐπεραιώθη πρὸς τὸ Βροντίσιον. καὶ τὰς τε διαθήκας τοῦ Καί-
 P I 495 σαρος ὑπεκρίνατο καὶ τὸν κληρὸν ἔδωκε καὶ τῶν πραγμάτων 20 εἶχετο, ὀκτωκαιδεκῆς ἂν. εἰσόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἴσας πάντα τὸν ἥλιον ποικίλη καὶ πολλὴ περιέσχεν, ἢ προεδόλου τὴν μέλλουσαν εἶσθαι τυραχίν. εἰσελθὼν δὲ δημαρχῆσαι μὲν

4 αὐτοῦ om C. 7 πόλον] πολέμου A. 9 ἐν ἕπνοις A cum
 Dione, καθ' ἕπνονος PW. 11 ἐπαλσίας A et aliquot Dionis
 codices. 12 τὸν πῦδα] αὐτόν B. 19 τό τε τοῦ καίσα-
 ρος ὄνομα A. 23 μὲν om C.

nomiae peritissimus habebatur, comperta Octavii morae causa exclamavit "tu nobis dominum genuisti." cum puer rari educaretur, aquila pane ex manibus eius rapto subvolavit, ac delapsa rursus eundem restituit. deinde, cum adolescentulus in urbe degeret, somniavit Cicero, se videre illum cateulis aureis e caelo ad Capitolium demitti et a Iove flagris caedi. Catulus vero et Ipae in somnis vidit Iovem Romae imaginem in sinu filii Octavii pueri adhuc demittere. his de causis eum Caesar, in amplissima spe adoptatum, haeredom instituit, ac diligentissime in arte dicendi graece latineque erudiendum curavit. exercuit et in re militari, et ad negotiorum rei publicae atque imperii administrationem assuefecit.

Hic igitur Octavius, Apolloniae studiorum causa degens, interitu Caesaris audito Brundisium traiecit; cognitoque avunculi testamento et tumultu populi, Caesaris nomen sibi vindicavit; aditaque haereditate rebus gerendis animum intendit, annos octodecim natus, eo urbem ingrediente magnus circulus et instar caelestis arcus varius orbem solis

επιχειρήσειν, ἀλλ' ἐκώλυθη ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον. ὁ δ' οὐκ ἤσυχασεν, ἀλλὰ τὸν δήμαρχον ἐπέλθων καὶ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν δῆμον εἰσαχθεὶς ἐδημηγόρησε καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος δωρεὰν εὐθὺς ἐκτίθειν ἐπέσχετο, ἄλλων τὲ τινῶν αὐτοῖς ἐλπίδας ἐπέτεινε. καὶ οὕτω τὸν δῆμον ἐφέλκυσάμενος, ἐπεὶ τις ἀσπίθ' ἔσχετο ἐξ ἄρκτου πρὸς ἰσπέραν, ὃν οἱ μὲν κομητὴν ἔλεγον προσημαίνοντα οἷά ποιν εἰσθεῖν, οὗ δὲ τῷ Καίσαρι B αὐτὸν ἀνεπίδεισαν ὡς εἰς τὸν τῶν ἀστέρων ἀριθμὸν ἐγκαταλεγμένον, Φαρσήςας ὁ πρῶτον μὲν Ὀκτώβριος ἦδη δὲ Καίσαρ κληθεὶς, μετὰ 10 ταῦτα μείντοι καὶ Αἰγόντος, χάλκειον ἀγροῖαντα τοῦ Καίσαρος ἀστὴρα φέροντα ἐπὶ κεφαλῆς εἰς τὸ Ἀφροδίσιον ἔστησεν. ὡς δὲ παρ' οὐρανόθεν τοῦτο κινώλυτο, φόβῳ τοῦ δήμου, καὶ ἄλλα τιὰ εἰς τιμὴν τοῦ Καίσαρος διαπράξατο.

Ἀντώνιος δὲ τὸν νῆον Καίσαρα τοῦτον περιέβριζε τε καὶ 15 ἀδικῶν ἦν. δι' ἃ ποτε θροῦς πρὸς τοῦ πλήθους ἐγένετο, καὶ σφόδρα πάντες σχεδὸν ἠγανάκτησαν. αἰσθηθεὶς οὖν ὁ Ἀντώνιος εἰς λόγους ἦλθεν αὐτῶν καὶ ἔδοξαν καταλλάχθαι, ἀλλ' αὐθις ἐξ C ὑποψίας τινὸς διεκρίθησαν. ὅρων ἦν ὁ Ἀντώνιος τὸν Καίσαρα αὐξανόμενον, ἐπιχειρήσειν εἰς ἑαυτὸν τὸν ὄμιλον ἐπισπάσασθαι, 20 τινὰ αὐτοῖς χαριζόμενος. ἠδύνατο γὰρ αὐτὸς ὑπατέρων, πατέρων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ δημαρχοῦντος, τοῦ Λοικίου δηλαδὴ, τοῦ δὲ γε λοιποῦ τοῦ Γαίου στρατηγοῦντος. τὰ δὲ γὰρ τῆς πόλεως ἐν ἀκαταπιστάσει ἦσαν. ἰδοῦσι δὲ ὁ Ἀντώνιος, ὅτι καὶ ὑπατέρων,

B ἐδημηγόρησέ τε καὶ A. 6 τότε] ἐκ τούτου A. ἔξεσχετο B
et aliquot Dionis codices. 22 γὰρ om AB. 23 καὶ add A Dio.

ambit, futuri tumultus praenuntius. tribunatum, quamvis ad Antonio probiberetur, ambire non destitit, sed tribuno conciliato sibi in forum perductus pro contione promissit se legata patris testamento relicta statim soluturum, et aliorum emolumentorum plebi spem fecit. cuius studia cum sibi adiunxisset, exorta stella quae a septentrione versus occasum tendebat, quam alii cometam dicebant in stellaram numerum recepto scilicet, non dubitavit pridem Octavius, tum Caesar, post etiam Augustus, aenacm statuam Caesaris cum stella supra caput in aede Veneris dedicare. quod cum populi metu prohiberet, etiam alia in Caesaris honorem fecit.

Antonius vero, qui eum contumelias et iniurias agitabat, plebe aegre ferente, ac paene omnibus indignantibus, sibi metuens cum eo collocutus est. et cum reconciliati viderentur, ex suspicione quadam inimicitiae recruduerunt. et quia Caesaris opes crescere videbat, multitudinem largitionibus et obsequiis ad se allicere studuit, idquo facile consecuturus videbatur; cum ipse consul, frater Lucius tribunus plebis, Gaius vero praetor esset. in tanto rerum motu et Antonii summa pro-

πλεονεκτεῖν. ὁ δὲ Καῖσαρ ὑπὸ τοῦ πλήθους μάλιστα ἐσπονδάετο, καὶ διὰ τὸν πατέρα καὶ διὰ τὰς ὑποσχέσεις ἕς ἐποιεῖτο, τὸ δὲ μίττον, ὅτι πολὺ δυναμένῳ τῷ Ἀντωνίῳ ἤχθοντο καὶ ταπεινώσαι αὐτὸν ἐβούλοντο.

- W 11 136 14. Ἀντωνίου δὲ εἰς τὸ Βρεντιέσιον ἀπελθόντος πρὸς τοὺς 5
 ἐκ Μακεδονίας περιωθέντις στρατιώταις, ὁ Καῖσαρ ἐκὶ μὲν
 φίλους μετὰ χρημάτων, ἵνα σφᾶς σφειρώσωνται, προαπέστειλεν,
 αὐτὸς δὲ μέχρι Καμπανίας ἰλθὼν πλήθος συνέλεξεν ἐκ διαφόρων
 χωρῶν, τῷ πατρὶ τιμωρεῖν λέγων, χρήματα τὰ μὲν διδοὺς τὰ δὲ
 ὑπισχνούμενος, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν Ῥώμην ἤπειλθε προὶν 10
 ἐπανελθεῖν τὸν Ἀντωνιον, καὶ τῷ δήμῳ ὀμιλήσας ἐπαίων ἔτιχε,
 καὶ αὐθις ἀπιδήμησε δύναμιν ἀθροίσων. Ἀντωνιον δὲ οἱ στρα-
 τιῶται ἐν Βρεντιεσίῳ φιλοφρόνως ἰδέξαντο· εἶτα πικρῶς αὐτοῖς
 προσφερομένον, ὡς καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτεῖναι, ἐνεωτέρωσαν,
 καὶ συγχρῶ μετέστειραν πρὸς τὸν Καῖσαρα. 15
 Ἀντωνίος δὲ ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Γαλατίαν ἐξώρμησε,
 φοβηθεὶς μὴ αὐτῇ τι νεοχμώσῃ· καὶ ὁ Καῖσαρ δ' ἐπεχολούθη-
 σιν· ἤρχε δὲ τότε τῆς Γαλατίας ὁ Βροῦτος ὁ Δέκιμος, εἰς ὧν
 τῶν συνομοσάντων κατὰ τοῦ Καίσαρος· καὶ ὅς μίσει τῷ πρὸς
 Ἀντωνιον οὐχ ὑπέβλεπε αὐτῷ. τοῦτο μαθὼν ὁ Καῖσαρ τὸν Βροῦ- 20
 τον προσηταιρίσατο· οὐπω γὰρ ἴωρα καιρὸν τοῦ τιμωρῆσασθαι
 τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἡ σύγκλητος ἐβουλεύετο.

5 δ' ἐξ Β. δὲ πρὸς C. 12 δὲ om C. of στρατιῶται ἐν βρεντι-
 εσίῳ AB Dio, ἐν Βρεντιεσίῳ of στρατιῶται PW. 18 δέκιος A et
 Dio vulgo. ὧν add AB. 19 συνομοσάντων BC.

FOUNTES. Corp. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 45 c. 12 —
 48. 46 c. 37.

pter consulatum potentia, populus tamen Caesari maxime studuit, cum propter patris memoriam tum ob ipsius pollicitationes, sed ob illud in primis, ut Antonium, cuius vires aegre ferebant, premerent.

14. Antonio Brundisium ad legiones Macedonicas profecto, Caesar amicis eo cum pecunia praemissis in Campaniam progressus exercitum ex diversis provinciis coegit, patris necem ulturus, pecunia partim numerata partim promissa; cum eoque aute reditum Antonii prope in urbem reversus, oratione ad populum habita laudatus est; atque iterum ad defectus habendos abiit. Antonium vero milites benignè Brundisii acceperunt. deinde cum ab eo nonnullis interfectis crudeliter tractarentur, tumultuati sunt, ac multi ad Caesarem defecerunt.

Antonius vero in Gallias properavit, veritas ne rebus novis studerent: cumque Caesar secutus D. Brutum, conirrationis contra Caesarem participem, qui ei provinciae praeerat, Antonii infamiam, sibi concilliat: nam tempus vindicandi patris nondum adesse cernebat. Romae

θορυβουμένη διὰ τὸν πόλεμον. καὶ πολλοὶ μὲν γνώμας ἄλλας B
 καὶ ἄλλας εἰσήγαγον, Κικέρων δὲ πόλεμον δεῖν εἶπε ψηφισ-
 οῦναι τὸν Ἀντώνιον, τὸν Καίσαρα μέντοι καὶ τὸν Βρούτον τὸν
 Λικίμον αὐτῷ ἐναντιομένους ἐπαινεῖσαι ἐφ' οἷς ἰδιογνημονήσαν-
 5 τες πεποιθήκωσι, καὶ ἐπικουρῆσαι αὐτοῖς καὶ ἐξουσίαν νεῖμαι πρὸς
 τὸ μέλλον, καὶ τοὺς ὑπάτους ἕμψω πρὸς τὸν πόλεμον πεπομφέ-
 ναι καὶ πολεμῆσαι αὐτῷ μηδὲ διατρέβειν καὶ μέλλειν. ταῦτα τοῦ
 Κικέρωνος συμβουλευσάντος ὁ Καλλῆρος ὁ Κένυτος ἐναντιούμενος
 αὐτῷ ἀντιβούλευε πέμψαι πρὸς ὑπάντας τὴν βουλὴν κελύουσαν
 10 ὁμοίως αὐτοῖς καταθέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπ' αὐτῇ καὶ ἑαυτοὺς
 καὶ τοὺς στρατιώτας ποιησασθαι, καὶ πισθέντας μὲν ἐπαινεῖσαι,
 εἰ δ' ὠκείθρονται πολεμῆσαι, τὸν πόλεμον δὲ τοῖς ὑπάτοις πι- C
 στεύσασθαι. ὁ μὲν οὖν εἶπε ταῦτα, οἱ πραιποπιτες δὲ τὰ τοῦ
 Καίσαρος ἐπεκράτησαν. καὶ τινες πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς
 15 βουλῆς ἀπεστάλησαν κλινοῦσης αὐτῷ ἰὰ τε στρατόπεδα καὶ τὴν
 Γαλιατῶν ἀρεῖναι καὶ ἀπελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, τοῖς αὐτῷ τε
 συστοιχειομένοις προσταιτούσης, οἰκάδε ἀναχωρῆσαι ἠγίης ἡμέ-
 ρας ἑπτάς, ἢ γινώσκων ὡς ἐν μοίρᾳ πολεμίων αὐτοῖς λογισθή-
 σοιται. πρὸ δὲ τοῦ τὴν γνώμην τοῦ Ἀντωνίου μηδεῖν τὸν πρὸς
 20 αὐτὸν πόλεμον τοῖς ὑπάτοις καὶ τῷ Καίσαρι, ἀρχὴν αὐτῷ στρα-
 τηροῦ δόντες, ἐμπεισιτεῖκασι.

Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀντώνιος τοὺς μὲν πρὸς αὐτὸν σταλέντας
 ἐξουρίδισιν, ἀντιστάλας δ' ἑτέρονς τὴν αἰτίαν τοῦ πόλεμον δεῖ D

4 δέξιον ABC. [ἐπαινεῖσαι] καὶ ἐπαινεῖσαι A. 6 ἄμφω AB,
 ἄμα C, ἄμα ἄμφω PW

senatu deliberante et propter bellum territo alii alias sententias dixe-
 runt: Cicero autem Antonium hostem indicandum, et Caesarem ac D.
 Brutum privata auctoritate cum illo bellum gerentes, laudandos et ad-
 iuvandos esse censuit, data etiam in posterum auctoritate; et ambos
 consules sine ulla cunctatione ad bellum ei inferendum mittendos. Q.
 Calenus contra, legatos ad omnes mittendos esse, qui eos armis positis
 semetipsos et legiones auctoritati senatus permittere iuberent. quod si
 auscultassent, laudandos esse: sin minus, bellum consulibus contra eos
 mandandum. verum Caesariana factione praevalente, quidam ex senatu
 ad Antonium missi, qui eum, exercitibus et Gallis omissis, in Macedo-
 niam ire, eius item milites intra statum diem domum redire iuberent;
 alioqui hostium loco habendos esse. et priusquam nosset animus Anto-
 nii senatus, bellum contra eum consulibus, Caesari potestatem imperato-
 ris mandavit.

His rebus Antonius cognitis, legatis senatus contumeliose tractatis,
 per suos legatos causam quae bello praetexebatur in ipsos decreti

ἔως προετίθειτο εἰς τοὺς καὶ αὐτοῦ ψηφισαμένους ἀντιπερυστα. αἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ πολέμιον αἰθρὴν τὸν Ἀντώνιον ἐψηφίσαντο καὶ τοὺς αὐτῷ συστρατινομένους εἰ μὴ αὐτὸν καταλίποιν, ἕλθον ἡμέραν εἰς τοῦτο αὐτοῖς ὀφισάμενοι. ὁ δὲ ἐπολιόρκει τὸν Δέκιμον ἐν τῇ Μουτίνῃ, οὐ μείνοι λόγου τι κατώρθωσεν ἄξιον. ὁ Δέκιμος δὲ πρῶτον μὲν ἰσχυρῶς ἐμύνητο τὸν Ἀντώνιον, ἔπειτα πάντελῶς ἀπειχεῖσθαι. δεισας οὖν ὁ Καῖσαρ μὴ ἢ ἀλώῃ ἢ ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων ἐνδοίῃ, σὺν γε τῷ Ἰούλιῳ ἐπιστρατεύσει πρὸς Μουτίνην. τὸν δὲ πρὸς αὐτῇ ποταμὸν περαιοθήσκει οὐκ ᾔρηνηθήσαν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ γροφρᾶν· σπεύδοντες δὲ τὴν αὐτῶν παρουσίαν 10

P I 497 τῷ Δέκιμῳ γνωρίσαι, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων ἐφοικιῶρον. ὡς δ' οὐ σνθει, μολίβδου λεπτὸν ἄγαν ποιήσαντες ἐλασμα ἔγραψαν ἐν αὐτῷ, καὶ ὡς χάριτην τοῦτο ἔλξαντες κολυμβήτην διενεγκτὴν ἔδοκσαν· καὶ οὕτως ὁ Δέκιμος τὴν παρουσίαν αὐτῶν

W II 137 μαθὼν ἀντιπέσειε ὄσσειοι τὸν αὐτὸν τρόπον. 15

Ὁ οὖν Ἀντώνιος ὄρων οὐκ ἐνδοθέντα τὸν Δέκιμον, ἐκείνῳ τὸν ἀδελφὸν κατέλιπε Ἀρύκιον, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸν Καῖσαρα καὶ τὸν Ἰούλιον ὤμοιτο. καὶ πρότερον μὲν Ἰσπαλαεῖς ἐγένοντο μάχαι, ὑπερῆσχε δ' ὕστερον ὁ Ἀντώνιος. καὶ τὸν Ἰούλιον ἀσθύνετος πληρώσθη, ἀπῆρε λατῶν νυκτὸς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐνεδρεύσας 20 αὐτόν τε κατέτροσε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς πλείους ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ γε λοιποὺς εἰς τὰ ταφροῦματα κατέκλεισε· καὶ πρὸς τὸν

7 ἢ primum om B. 19 et seq. [Ιούλιον] Οὐβιόνιον Dio: Vibium
Palliam consulenti. 22 εἰς τὰ ταφροῦματα κατέκλεισε A Dio:
κατέκλεισεν εἰς τὸ ταφροῦμα PW. πρὸς τε A.

auctores retorsit. quamobrem deuo et ipse hostis indicatus est, et milites, ni illum reliquissent, alio die praefinito. ille vero Mutinae Deoimam obsidens nihil gessit memorabile. Decimus vero primum egregie se defendit: deinde, cum operibus undique cinctus esset, veritus Caesar ne caperetur aut penuria comestus deditionem faceret, cum Hirtio exercitum versus Mutinam duxit. sed cum anem praeterfluentem propter custodias traicere non possent, et de sua praesentia eum certiozem factum cuperent, ex altissimis arboribus ei signa dederunt, flamma elata: quae cum non intelligeret, laminae plumbi tenuissimi quid vellent inscripserunt, eamque chartae instar convolutam uatatori perferendam dederunt. sic Decimus praesentia eorum cognita eodem illis modo rescripsit:

Antonius cum Decimum nihil cedere videret, Lucio fratre ad obsidionem relicto contra Caesarem, et Hirtium est profectus. ac primum aequo Marte certatum est: tandem victor Antonius noctu clam contra Iulium [Vibium], quem appropinquare senserat, ducit, eumque per insidias vulnerat, maximam eius militum partem caedit, reliquos in vallo

Καίσαρα καὶ τοὺς ἄλλους ἐτρόπατο· καὶ οἱ δ' Ἰσθίος καὶ τῆς Β
πορείας καὶ τῆς μάχης, πέπονθήσῃ ἀνελλιπίως ἀπατήσας πολὺν
ἐκράτισε. (15) τὴν δ' ἦταν τοῦ Ἀντωνίου μαθοῦσα ἡ βουλὴ
αὐτοκράτορας τὸν τε Ἰσθίον καὶ τὸν Ἰόνιον καὶ τὸν Καίσαρα
5 ὠνόμασαν, καίτοι τοῦ μὲν Ἰονίου κακῶς ἀπαλλάξαντος, Καίσα-
ρος δὲ μηδὲ μαχουμένου· ἐπὶ γὰρ τῇ τοῦ στρατοπέδου κατέμινε
φυλακῇ, τοῦ Ἰσθίου κατὰ τοῦ Ἀντωνίου ὀρηγνάντος.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀντώνιος ἦτιθη· καὶ Τίτος δὲ Μουνάτιος
Πλάγκας, τῶν Ἀντωνίου ὄν καὶ Ποντικῶν Ἀκνῶν τῷ Δεκίμῳ ὑπο-
10 στρατηγούντι προσπολεμῶν, ἐνικήθη· κἀντεῦθεν οὐ τε τοῦ Ἀν-
τωνίου στρατιώται οὐχ ὡς πρώην διέκριντο πρὸς αὐτόν, καὶ τινὲς C
τῶν αὐτῷ προσκειμένων δῆμον πρότερον ἑσπασίανον. ὃ δὲ τίως
μὲν κατεπέλακτο καὶ ἤσχαζεν, ὡς δὲ τις ἐκ τοῦ Λεπίδου δυνά-
μεις αὐτῷ παρεγένετο, ἀνιθάροσεν· καὶ αἰφνίδισιν ἐπεκδρομῆν
15 ἐποίησατο· φόρου δὲ ἐξ ἄμφοιν τῶν στρατευμάτων γενομένου
πολλοῦ τραπίς ἔργεν· ἢ δὲ γενοσῖα τὰ πραχθέντα μαθοῦσα,
τῇ μὲν ἦτιθη τοῦ Ἀντωνίου ἔχειρε, τοὺς δὲ αὐτῷ συνζετασθέν-
τας πολεμῖους πάντας ἀπέγηγε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ τὴν
ζέλευον ἀφείλετο. τὸν δὲ Καίσαρα οὔτε τινὸς μεγάλου ἤξλωσαν
20 καὶ καταλθεῖν προσεπεχείρησαν, πάντα ὅσα ἐκεῖνος ἤλαψε λήψε-
σθαι τῷ Δεκίμῳ δόντες· ἴνα δὲ μὴ δυνήθῃ τι δοῦσαι κακόν, D
τοὺς ἐχθροὺς αὐτῷ ἐς ἀρχὰς ἐψηγίσαντο, τῷ μὲν Πομπητῷ

14 ante ἀνιθάροσεν PW add καὶ, om AB.

17 τοῦ om A.

18 πάντας ἀπέφησε AB, ἀπέφησε πάντας PW.

22 αὐτοῦ A.

FOUNTAIN. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae lib. 46 c. 38 —
c. 47.

obsidet, et contra Caesarem, Hirtium et caeteros convertitur. verum
Hirtius eum et de via et pugna fessum ex improviso aggressus illustri
victoria superavit. (15) qua Antonii clade cognita senatus et Hirtium
et Junium [Vibium] et Caesarem imperatores appellavit, quamvis Junius
[Vibius] rem male gessisset, Caesar vero non pugnasset, ab Hirtio ad
castrorum custodiam relictus.

Sic Antonius succubuit. sed et T. Munatius Plancus, eiusdem
factionis, a Pontio Aquila Decimi legato victus est. Antonius, alienatis
a se militum animis et populis quibusdam sibi prius addictis tumultuan-
tibus territus, ad tempus quievit: sed nonnullis a Lepido copiis auctus
recepit animum, subitaque eruptione facta et multis utrinque caesis pro-
fligatus fugam cepit. itaque senatus illius clade laetus omnes qui cum
eo fecerant hostes iudicavit, tam ipsorum quam Antonii bonis publicatis.
Caesarem vero nec insigni aliquo honore affecerunt, et premere sunt
conati, iis omnibus quae se accepturum sperabat in Decimum collatis.
ac ne malefacere posset, magistratus inimicis eius decreverunt, Sexto

Σέξτην τὸ ναυτικὸν ἀναθέμενοι, τῷ δὲ Βροῦτῷ τῷ Μίθοκῳ τῆν Μακεδονίαν, Κασσίῳ δὲ τὴν Συρίαν καὶ τὸν πρὸς Δολοβέλλαν πόλεμον ἐπιτρέψαντες. τοὺς δὲ τοῦ Καίσαρος στρατιώτας συγκροτοῦσιν ἀλλήλοισ ἀυτοῖς μηχανώμενοι τοὺς μὲν ἐπῆρσαν καὶ χρήματι καὶ στεγάνους αὐτοῖς παρέσχον ἐξ ἑλατῶν, τοῖς δ' οὐδὲν ἐψηφίσαντο. ἀλλ' ἐκίνοι καὶ οὕτως ὁμονούον, τοῦ Καίσαρος αὐτοῖς πρὸς τοῦτο ἐνάγοντος. μαθόντες οὖν οἱ ἐν τῇ πόλει ταῦτα, καὶ φοβηθέντες, ἔπατον μὲν αὐτὸν οὐδ' οὕτως ἀπέδειξαν, ἀλλὰ δὲ οἱ τιμὰς ἐψηφίσαντο. ὡς δ' ἐν οὐδενὶ λόγῳ ταύτας εἶχε, **P I 498** στρατηγὸν τὸ πρῶτον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἔπατον ἐψηφίσαντο. 10

Καὶ οἱ μὲν οὕτω τὸν Καίσαρα ἐδόκουν μεταγυρισθῆναι ὡς παῖδα καὶ ὡς μειράκιον, ἄπειρ καὶ διεθρόλλον· ἐκείνος δὲ ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις καὶ ὅτι παῖς ἤκουε δεινῶς ἀγανακτιῶν ἔαλ τὰ ὄπλα ἐγράπτιο, καὶ πρὸς τε τὸν Ἀντώνιον λάθρα διεκρηκεύσατο, καὶ τοὺς διασπυρόντας ἐκ τῆς μάχης, οὓς πολέμους ἢ βουλῇ ἐψηφί- **B** 15 σατο, συνήθροικε, καὶ κατηγόρει παρ' αὐτοῖς τῆς γερονσίας τε καὶ τοῦ δήμου. ταῦτα δὲ οἱ ἐν τέλει τίως μὲν ἐν διαγωγῇ πεποίητο, ἐπεὶ δὲ συμπετρονηκότας ἔμαθον τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν **B** 20 Ἀλπίδον, θεραπεύειν τὸν Καίσαρα ἤρξαντο, καὶ τὸν πρὸς ἐκεί- νους αὐτῷ ἀνέθεντο πόλεμον, ἀγνοοῦντες τοῖς λόγοις οὓς ἐπι- ποιεῖ πρὸς τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ τὸν πόλεμον ὑπέδρατο, ἔπα- τος δι' αὐτὸν ἀποδειχθῆναι πειρώμενος (πάνν γὰρ ἦν αὐτῷ ἡ ὑπατεία δι' ἔρωτος), καὶ τὴν μάχην ἀναδιεξάμενος ἡτοιμάζετο

1 σέξτην A, et sic ubique.

2 πρὸς om A.

8 αὐτὸν om A.

16 αὐτοῖς] αὐτῆς A.

17 δε] καὶ C.

διεκρηκεῖς A.

22 αὐ-

τὸν AC Dio, αὐτῶν PW.

αὐτῷ ἢ ὑπατεία AB, ἡ ὑπατεία

αὐτῷ PW.

Pompeio classis praefecto designato, M. Bruto Macedonia, Cassio Syria et bello contra Dolabellam mandato. ut autem Caesaris milites inter sese committerent, alios laudarunt pecuniis et coronis oleaginis datis, aliis nihil tribuerunt. verum Caesaris industria factum ut nihilominus inter se consentirent. quo Romae cognito ne sic quidem consulatum, sed alios ei honores decreverunt. quos adspernantem, praetorem primum, deinde consulem fecerunt.

Atque illi quidem Caesarem pro puero et adolescentulo, sicuti vulgo appellabatur, tractabant: ille vero cum caetera tum pueri appellationem aegre ferens, ad arma conversus, clam de pace cum Antonio egit; et e pugna clapsos, quos senatus hostes iudicaret, collegit. apud quos de senatu populoque questus est. haec il qui summae rerum praerant principio neglecti habuere; sed Lepidi Antonique consensu cognito Caesarem colere coeperunt, bello quod contra illos gereret mandato, ignari quid cum Antonio egisset. eam ille condicionem non recusavit, per id bellum consulatus adipiscendi spe, cuius amore aestuabat.

μὲν ὡς πολεμήσων, τοὺς στρατιώτας δὲ λάθρα παρεσκευάσεν ὁμοῦσι δῆθεν ἀπ' ἑαυτῶν πρὸς μηδὲν τῶν στρατοπέδων μάχεσθαι τῶν ἐκείνου γενομένων τοῦ Καίσαρος. τοῦτο δ' ἦν, μήτε W II 138 πρὸς Ἀντώνιον μήτε πρὸς Λέπιδον ἀντιτάξασθαι· πλείστοι γὰρ αὐτοῖς ἐξ ἐκείνων συνιστράτευοντο. πρῶτος οὖν διὰ τοῦτο πρὸς τὴν βουλὴν ἐξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τετρακοσίους ἐπέπομπε· τοῦτο δὲ σκηνὴ μὲν ἦν πρεσβείας, τὸ δὲ πᾶν τῶν ἐψηγισμένων C· αὐτοῖς εἰσπραξίς καὶ σπουδὴ τοῦ ἀποδεχθῆναι τὸν Καίσαρα ἔπειτον. ἀναβαλλομένων δὲ αὐτῶν τὴν ἀπόκρισιν οἱ στρατιῶται 10 ὠργίζοντο· εἰς δὲ τις αὐτῶν ἐξελθὼν τοῦ βουλευτηρίου καὶ τὸ ἕλκος λαβὼν (ἄσπλοι γὰρ εἰσελθεῖν ἐκλείουσθσαν) εἶπεν "ἂν ὑμεῖς τὴν ὑπατίειαν μὴ δοίητε Καίσαρι, τοῦτο δώσει." ὁ Καῖσαρ μὲντοι, ὅτι εἰς τὸ σκεδῆμιον εἰσιόντες ἠνάγκασθσαν ἀποθίσθαι τὰ δόλια, καὶ οὐκ ἐπέδειτό τις πότιρον παρὰ τῶν στρατοπέδων ἐπιμ- 15 ψθῆσαν ἢ πρὸς τοῦ Καίσαρος, ἔγκλημα ἐποιεῖτο, καὶ τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν Λέπιδον σπουδῇ μετεπέμψατο, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν D Ρώμην μετὰ τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐπ' αὐτῶν τάχῃ ἐκβιάσθεις, ὤρησε. καὶ τινες τῶν ἰππέων ἀπέκτειναν, ὡς κατωκόπους αὐτῶν. οἱ δὲ τῆς βουλῆς τὴν ἐξοδὸν γνόντες αὐτῶν, τὰ τε χρήματα 20 αὐτοῖς μῆπω πλησιάσασιν ἐπέμψαν καὶ ἔπειτον τὸν Καίσαρα ἐψηγίσαντο. ἀλλ' οἱ στρατιῶται ἀνάγκη ταῦτα πράξαντας εἰδότες αὐτοὺς καὶ ἐξηφόβουν καὶ ἐθρούνοντο. πρὸς δὲ ταῦτα ἡ γερουσία μεταβαλλομένη ἀπηγόρευσε τῇ στρατιᾷ αἰρησιῶσαι τῇ

10 αὐτῶν AB Dio, ἐξ αὐτῶν PW.

19 γνόντες τὴν ἐξοδὸν B.

proinde cum ad pugnam se parare videretur, clam id cum militibus egerat ut veluti sua sponte iurarent se cum nullo exercitu, qui sub Caesare patre eius militasset, pugnaturos: quod non erat aliud quam cum Antonio et Lepido, qui militum illorum plurimos haberent, non congressuros esse. eaque de causa quadringentos ex ipsis militibus per speciem legationis ad senatum misit; cum revera id ageretur, ut promissa exigenter et Caesar consul declararetur. cum responsum differri milites aegre ferrent, unus eorum curia egressus sumpto gladio (inermes enim ingredi iussi fuerant) "si vos" inquit "Caesari consulatum non dederitis, hic dabit." Caesar vero per eam causam, quod in ingressu curiae arma ponere coacti et a quodam rogati essent utrum a legionibus a Caesare missi essent, Lepido et Antonio festinanter accessit Romam veluti coactus a militibus properavit, equitibus aliquot in itinere pro exploratoribus occisis. senatus, eorum adventu cognito, et pecuniam antequam appropinquaret misit, et consulem Caesarem designavit. quod quia necessitate milites expressum intelligebant, ferociter atque insolenter se contra senatores gesserunt. qui ea re irritati mutata sententia exerci-

πόλει, καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὴν φοροτὴν αὐτῆς ἐνεχείρισε. τὴν
 Καίσαρι δὲ σὺν τῇ στρατιᾷ πρὸ τοῦ ἄσπιος γενομένου τῶν τε
 βουλευτῶν τινες καὶ τῶν τοῦ δήμου πολλοὶ προσεχώρησαν, καὶ οἱ
 στρατηγοὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκείνῳ παρέδωκαν· καὶ
 P I 499 οὕτω τὴν πόλιν ἀμαχεὶ κατασχὼν ἕτατος καὶ παρὰ τοῦ δήμου
 προέβλεβητο, μηδ' ἀπαντήσας εἰς τὴν συνάθροισιν, ἵνα μὴ δοκῆ
 βιάζεσθαι τούτους. καὶ συνάχων αὐτῷ ἐδόθη ὁ Κένυτος ὁ Πη-
 διος, εἶπε οὕτω καλεῖσθαι αὐτὸν ἀλλὰ μὴ ἕπαρχον δεῖ.

Οὕτως δ' ἕτατος αἰρεθεὶς ὁ Καῖσαρ τὰ τε ἐν τῇ πόλει πρὸς
 τὸ δοκοῦν αὐτῷ κατεστήσατο, καὶ χορήματα τοῖς στρατιώταις 10
 παρέσχεν, λόγῳ μὲν οἰκοφέν, ἔργῳ δ' ἰκ τῶν κοινῶν, καὶ τοῖς
 τοῖς χάριν ὠμαλόγει. παρὰ δὲ τῆς βουλῆς αὐτῷ πολλὰ πρὸς
 τιμὴν ἐψηφίσθησαν, δοκῆσαι μὲν ἐκούστος, τῆ δ' ἀλγεία κέρως
 βιάζομένης. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος
 κατὰ τὰ νομιζόμενα εἰσποιήθη, καὶ τὴν ἐπικλήσιν εἴληφεν, ὡς 15
 B μαζε μὲν γὰρ καὶ πρότερον αὐτὸς ἑαυτὸν Καῖσαρ, ὡς μετὰ τῶν
 κλήρου καὶ τὴν προσηγορίαν διαδεξάμενος, ὡ μόντοι βεβαίως
 αὐτὴν εἶχε πρὸ τοῦ ταύτην κατὰ τὰ πάτρια βεβαιώσασθαι. ἔκτοτε
 δὲ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ Ὀκταβιανὸς ἐπεκλήθη· γενόμεται γὰρ
 τοὺς νομοθετούμενους τῆν μὲν ἄλλην πρόσρησιν ἀπὸ τοῦ εἰσποιη- 20
 σαμένου λαμβάνειν, εἰ δὲ τί τῶν προτέρων ὀνομάτων τηρεῖν.

16. Ἐπεὶ οὖν τοὺς τε στρατιώτας ὠκειώσατο καὶ τὴν βου-

1 ἐνεχείρισε ABCW, ἐνεχείρησε P. 7 βιάζεσθαι A. 17 καὶ
 om B. 19 δι om C. 22 τε add A Dio.

Fontes. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae lib. 46 c. 48 —
 lib. 47 c. 6.

tui urbis aditu interdixerunt, civitatis custodia praetoribus mandata,
 sed quum Caesar ad urbem venisset, multi ex senatu et plebe ad eum
 transierunt, praetoresque et se et milites eius fidei permiserunt. sic
 urbe citra pugnam potitus consul etiam a populo est designatus, in con-
 ditionem non progressus, ne vim afferre civibus videretur. collega ei
 (si tamen ita nominandus est ac non potius administrator) datus est
 Q. Pedius.

Consul factus statum civitatis arbitrato suo composuit: militibus
 pecuniam, quam e publico largiebatur, se de suo dare simulavit, et gra-
 tias egit. a senatu multi honores illi per speciem benevolentiae, sed
 revera cogente metu, sunt decreti: praeter caeteros vero in familiam
 Caesaris usitato ritu adoptatus cognomentum id accepit. quod etsi prius
 etiam usurparat veluti una cum haereditate acceptum, non tamen con-
 stanter tenuerat priusquam more maiorum confirmatum esset. ex eo C.
 Iulius Caesar Octavianus est appellatus: usitatum enim est ut qui ad-
 optantur caetera nomina adoptantis assumant, uno ex gentilicis retento.

16. Militibus conciliatis senatuque oppresso paterna legata po-

λῆν ἰδουλώσατο, τὴν τῶν καταλειθθέντων τῷ δήμῳ διανομήν
 παρὰ τοῦ πατρὸς ἰποικισατο, ἵνα καὶ τούτους ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπά-
 σῃται καὶ μὴ ἐναντιομένους ἔξει πρὸς τὴν τῶν φορέων τοῦ πα-
 τρὸς τιμωρίαν τραπομένοσ. δικαστήρια μὲν οὖν ἐκάθισεν, ἵνα C
 5 μὴ δοκῆ βλαίως τι πράττειν, καὶ ταῦτα τῶν πλεόντων ἀπόντων,
 τῶν δὲ καὶ ἡγεμονίας ἐχόντων ἴθνασ. εἰ δὲ τινεσ καὶ παρήσαν,
 οὔτε ἀπήνησαν διδῶτες, ἀλλὰ καὶ λάθρα που ἔσεχώρησαν.
 ἐρήμην οὖν οὐχ οἱ αὐτόχειρεσ οὐδ' οἱ συνομοσάντεσ μόνον ἤλω-
 σαν, ἀλλὰ καὶ σιχροὶ ἑτέροὶ μὴ μετασχόντεσ τῆσ ἐπιβουλήσ, τινεσ
 10 δὲ μὴδ' ἐνημοσύντεσ τότε τῆσ πόλει, ὧν ἕσ ἦν καὶ ὁ Πομπηϊὸσ
 Σέξτοσ· οἱ πρὸσ τε καὶ ἔδατοσ εἰσρχθῆσαν, καὶ αἱ οὐδῶτα σφῶν
 ἰδημείθῃσαν.

Ταῦτα τοίνυν πράξασ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τὸν Λέπιδον καὶ τὸν
 Ἀντωνίον δῆθεν ἰσπρατέεσεν· ἔργον δ' οὐδὲν ἐπραξεν, οὐχ ὅτι W II 139
 15 τῷ Ἀντωνίῳ ζέκοσολόγητο καὶ δι' ἐκίνον καὶ τῷ Λεπίδῳ, ἀλλ' D
 ὅτι ἰσχυροὺσ αὐτοὺσ ἔαρα καὶ ὁμογνώμονασ, καὶ ἤλπισε δι' αὐτῶν
 τὸν τε Κῆσσιον καὶ τὸν Βροῦτον μέγα δυνηθέντασ ἤδη καταγωνί-
 σωθαι καὶ μετὰ τοῦτο κάκείνουσ δι' ἀλλήλων χειρώσασθαι. διὰ
 ταῦτα τὰσ συνθήκασ ὁ Καῖσαρ καὶ ἄκων ἐτήρηε, καὶ καταλλάγασ
 20 αὐτοῖσ πρὸσ τὴν βουλήν καὶ πρὸσ τὸν ὄμιλον ἐπρυτάνεσεν, οὐκ
 αὐτὸσ ταύτασ εἰσρησάμενοσ διὰ τὸ αἰνῶπιον, ἀλλὰ τὸσ Κύν-
 τωσ τοῦτο συμβουλεύσαι παρυσκενάσασ, αὐτοὺσ δὲ τῶν ἐν τῆ
 πόλει κοινωσαμένων αὐτῷ πηρὶ τούτου ἄκων προσποιεῖτο τῆ

8 οὐδ' οἱ] οἱ δὲ B. συνομοσάντεσ PW. 10 ὁ πομπηϊὸσ
 σέξτοσ A. 14 ἰσργ A. 16 αὐτῶν] αἰτίων A. 17 μέγα]
 καὶ μέγα B. 19 ἐτήρησε A.

pulo distribuit, ut eum etiam sibi devinciret, nec in ulciscendis patris
 percussoribus adversarium haberet. ne quid autem per vim facere vide-
 retur, iudicia coegit; quamvis rei plerique abessent, nonnulli etiam pro-
 vincias obtinerent, si qui vero aderant, il se prae metu clam ex urbe
 proripiebant, quare indicta causa tantum et coniurati;
 sed multi etiam alii ei crimini non affines, quidam etiam qui tum urbe
 abfuerant, ut S. Pompeius, sunt condemnati et aqua atque igni interdi-
 cti, eorumque bona publicata.

His peractis contra Lepidum et Antonium Caesar est profectus:
 sed nihil rei gessit, non quod cum Antonio clam quaedam egerat et per
 illum cum Lepido, sed quod eos firmos et concordos esse videbat, spem-
 que habebat eorum ope Bruti et Cassii, quorum iam magnae vires es-
 sent, debellandi, ac postea illos etiam inter se commissos opprimendi.
 his de causis vel invitus pacta servavit, operamque dedit ut senatus
 populoque reconciliarentur, non per se, quo minus suspecta res esset,
 sed Q. Pedio eius sententiae auctore subornato, ipse vero ea de re
 consultus a civibus, invitum se et coactum a militibus assentiri simula-

P 1 500 πράξει συγκατατίθεσθαι, παρὰ τῶν στρατιωτῶν βιαζόμενος, ψηφισθείσης δὲ τῆς καταλλαγῆς αὐτοῖς, ὤρμησαν καὶ ἄμφοι ἐπὶ τὸν Καῖσαρα, τὸ πλείστον καὶ τὸ κράτιστον τοῦ στρατοῦ ἐπαρόμενοι· οὐτε γὰρ βεβαίως ἐπίσταντο αὐτῷ, οὐτε δι' ἐκείνον ἤθελον δοκεῖν τὴν ἄδειαν ψηφισθῆναι αὐτοῖς καὶ τὴν κἀθοδόν, δὲ ὁ ἑαυτοῦ δὲ καὶ τὴν σφετέραν ἰσχύν, καὶ τεχνῶν ἡλιζον ὡς ἰβουλοῦντο διὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ ὁ Καῖσαρ δ' αὐτοῖς μετὰ πλείθους στρατιωτῶν προσπήντησι. καὶ συγγέθον εἰς ὁμίλῃαν, διαλεξάμενοι τε τινα ἥσυχῇ τὸ μὲν σύμπαν ἐπὶ τε τῆς δυναστείας καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνώμοσαν, ἕς δὲ τὸ φανερὸν διωμολογήσαντο κοινῇ **10**
B τοὺς τοῖς ἐπιμελητὰς καὶ διοικητὰς τῶν πραγμάτων γενέσθαι ἐπιπενταετία, ἵνα μὴ ὀλιγαρχίας δοκῶσιν ἐγείσθαι. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἀρχὰς ἰθῶν ἑαυτοῖς προσειμίμωτο, ἵνα μὴ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν νομίζονται σφετερίζεσθαι. καὶ τῶν ἐχθρῶν σφαιρὰς ἀλλήλοις ἀντίδοσαν. καὶ Λεπίδῳ μὲν τῆς τε Ρώμης τὴν φυλακὴν καὶ τῆς **15**
 λοιπῆς Ἰταλίας ἀνέδειξαν, Καῖσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος ἐπὶ τὸν Μάρκον Βρούτον στρατεύσασθαι συνέθεντο καὶ τὸν Κάσσιον. καὶ ἄρκους τὰ δόξαντα ἐπιστώσαντο, καὶ τοὺς στρατιωτὰς συκαλέσαντες ἐδημηγόρησαν ὅσα ἐπὶ τοῖς τοῖς εἰκόσ. οἱ δὲ τοῦ Ἀντωνίου στρατιῶται ἕξ ὑπόδηκς αὐτοῦ τὴν θυγατέρα τῆς γυναικὸς Ἀν- **20**
C τωνίου Φουλβίας, ἣν εἶχεν ἐκ τοῦ Κλωδίου, λαβεῖν ἤξιον τὸν Καῖσαρα. κἀκεῖνος οὐ παρητήσατο, καίτοι ἑτέρας αὐτῷ προμνηστειμένης.

12 ἰδίας C: Dio ἰδίᾳ.
 φλαμίας B.

13 διενείμωτο A.

21 Φουλβίας]

vit. illi vere impetrata reconciliatione ambo contra Caesarem potissimam ac maximam copiarum partem adduxerunt, cum quod ei fidem plane non habebant, tum quod illius auctoritate revocati esse videri volebant sed per se et suis viribus, tum quod sperabant se per legiones ea quae vellent assecuturos. Caesar item eis cum magna manu obviam processit. congressi et secreto quaedam collocti, de stabilienda sua potentia et ulciscendis inimicis coniurarunt. ac publice professi se triumviros et rerum curatores fore in quinquennium, ne dominatus paucorum cupidi viderentur, privatim et provincias inter se partiti sunt, ne totum imperium sibi vindicare viderentur; et caedes inimicorum invicem cendebant. Lepido Romae atque Italiae custodia attributa est: Caesar vero et Antonius se bellum communi ope M. Bruto et Cassio illaturos iureiurando interposito pepigerant, milites ut res postulabat allocuti. verum milites Antonii instinctu a Caesare petierunt ut Fulviae et Clodii filiam, Antonii privigiam, duceret. non recusavit Caesar, quanquam alia ei desponsa erat.

Ἐπιῦθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἤπιόντο. σημεῖα δὲ τινὰ τῷ τε Ἀντωνίῳ καὶ τῷ Λεπίδῳ ὑπὸ τοῦ συμβεβήκους, τῷ Καίσαρι δὲ αὐτὸς ὑπὲρ τῆς σκηνῆς ἰδουθεῖς δύο χόρακος προσπεσόντας αὐτῷ καὶ ἔλλαν τινὰ τῶν πτερῶν αὐτοῦ πιουμένους ἀπέκτεινεν· ὃ τὴν 5 νίκην κατ' ἀμοιβεῖων τῶν συνώντων αὐτῷ προεσημαίνει. καὶ οἱ μὲν οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθουσαν μετὰ τῶν στρατευμάτων, καὶ παροχθίσμα τὰ σφίσι δόξαντα ἔπρατιον· καὶ σφαγαὶ πολλῶν ἐποιήθησαν, ὡς πληρωθῆναι τὴν πόλιν νεκρῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς οικίαις, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς κἂν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρὸς τοῖς D 10 ἱεροῖς ἀπέκτεινόντο, καὶ αἱ μὲν κεφαλαὶ αὐτῶν ἐπὶ τῷ βῆμα αὐτοῖς ἀγείροντο, τὰ δὲ λοιπὰ σώματα τὰ μὲν αὐτοῦ πᾶν ἐροιστεῖτο βάρῃ κροί τε καὶ ὄρνεσι, τὰ δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐπιβάλλετο. καὶ οὐχ οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι ἀπάλλοντο. πάντας γὰρ τοῖς ἐκάστῳ τῶν τριῶν συναραμένους ἢ συμπράξαντας ἐν πολέ- 15 μίῳν μοῖρα οἱ ἄλλοι εἶδοντο. καὶ οὕτω συνέβαινε τοὺς αὐτοὺς καὶ φίλους τινὶ αὐτῶν καὶ ἐχθρῶς τοῖς ἑτέροις εἶναι, ὥστε ἐν ᾧ ἰδίᾳ ἕκαστος τοὺς ἐπιβουλεύσαντας αὐτῷ ἤμνητο, καὶ τοὺς φί- P I 501 λήτας κοινῇ συναπώλλισαν. οὐ γὰρ τις τὸν ἑαυτοῦ ἐχθρὸν τιμω- ρήσασθαι φίλον ἔτερον ὄντα ἠδύνατο, μὴ ἀντιδιδούς ἕτερον φίλον 20 ἑαυτοῦ νομιζόμενον, ἢ καὶ πλείους, εἰ ὁ αἰτούμενος εἰς σφαγὴν ἐπιτιμῶς ἢ ἐξ ἀρετῆς ἢ γένους ἢ ἀξιώματος. καὶ τοὺς πλουσίους W II 140 δὲ, κἂν μηδὲν εἶχον αὐτοῖς ἐγκυλεῖν, προσαπώλλων, πολλῶν

5 ἀμφὸς C. 9 πρὸς om A. 10 αὐτοῖς] αὐτῆς Dio, Sullana tempora respiciens. 12 ὄρνεσι A. 15 οὕτως BC. 19 ἀντι- διδούς A Dio, ἀντιδούς PW.

Inde dum Romam properant, Antonio et Lepido parum auspiciata omnia obvenērunt. Caesaris autem tabernaculo aquila insedit, quae duos corvos irruentes et pennas aliquot ei evellere conantes occidit: quo augurio victoria contra duos collegas ei portendebatur. Romam cum legio- nibus ingressi statim fecere quae voluerunt, tot civibus occisis ut urbs cadaveribus impleretur. nam alii in aedibus, alii in viis, alii in foro et ad templa deorum immortalium trucidabantur. proscriptorum capita in rostris proponebantur, truci corporum partim temere abiciebantur, canibus escas et alitibus, partim in Tiberim praecipitabantur. nec inimici duntaxat sed amici eorum etiam perimebantur. nam eos omnes qui uni ex triumviris opem tulerant aut suffragati fuerant, reliqui duo hostes iudicabant: ita fiebat, ut iidem alicui eorum amici et caetera hostes essent, et dum quisque insidiatores ulcisceretur, eandem opera suos am- cissimos perderet. nec enim ullus inimicum suum, si alterius amicus esset, nisi alium eius loco dedisset qui ipsius amicus haberetur, aut plures etiam, si is qui ad caedem postulabatur sive virtute sive nobili- tate sive dignitate excelleret, e medio tollere poterat. divites vero vel

χρημάτων δέομενοι ἔνα τὰς ἐπιθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἀποπλήρωσι.

17. Ταῦτα δὲ ὑπὸ τοῦ Λεπίδου καὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπρά-
 τετα μάλιστα, τιμηθέντες γὰρ ὑπὸ τοῦ προτέρου Καίσαρος, καὶ
 B ἐπὶ πλείστον ὄξανατες καὶ ἡγεμονεύσαντες, καὶ πλείστους ἔχοντες
 ἔχθρους. ἰδοὺ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ νέου Καίσαρος γίνεσθαι διὰ τῆν
 τῆς δυναστείας κοινώνων. αὐτὸς γὰρ οὐ σὺννοῦς ἀπέκτεινεν, ὅσοι
 τε οὐκ ὤμους ὦν καὶ τιθραμμένους τοῖς ἡδέσι τοῦ πατρὸς, καὶ
 μῆτε πολλοῖς μίσος τρέφων σφοδρὸν καὶ φιλοῦσθαι πραγματευ-
 μένος. καὶ οὐ μόνον οὐ πολλοὺς ἐφθειρεν, ἀλλὰ καὶ ἰσως πλεί- 10
 στους· καὶ τοῖς κόνυσαι τινὰς ἐπιεικίστατα ἔχουσατο, ἐπεὶ θάνα-
 τος καὶ τούτοις προσηύτο.

Ὁ δὲ Λεπίδος ἀπαρμυκτησ ἦν, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἰσμως καὶ
 ἀηλεῶς ἐκτεινε καὶ τοὺς ἐπικουρήσαι τοῖς κτιστομένοις ἐπιγι-
 C ρουήσας, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν σφατιομένων καὶ σιτοῦμενος 15
 ἐπισκόπει, καὶ τῆς ἀνοσίδων θίας αὐτῶν ἐνεπιμπλατο. καὶ ἡ γυνή
 αὐτοῦ ἡ Φουλβία πολλοὺς καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἔχθραν καὶ διὰ χρη-
 ματα θανάτωσεν, ἴσθι δ' οὐδὲ γνωσσομένους ὑπὸ τοῦ ἀν-
 δρός αὐτῆς. ποτὲ γοῦν καὶ τῆς τοῦ Κικέρωνος κεφαλῆς κομι-
 σθείσης (φάγων γὰρ κατελήφθη καὶ λογάγη) ὁ μὲν Ἀντώνιος 20
 πολλὰ αὐτὸν βλασφημίας ἐκλείωνεν αὐτὴν ἐκραιώσιστον τῶν
 ἄλλων ἐν τῷ βήματι προειθῆναι, ἔν' ἔθεν ἠκούετο δημογορῶν
 κατ' αὐτοῦ, ἐκτὲ μετὰ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς ὄρωτο· οὕτως γὰρ

11 ἐπιεικίστατος Α.

Fontes. Cap. 17. *Dionis Historiae Romanae lib. 47 c. 7—15.*

innocentes in proscriptorum numerum referebant, quod ingenti pecunia esset opus ad explendas militum cupiditates.

17. Haec a Lepido et Antonio potissimum agebantur: quorum, quod sub maiori Caesare honorati fuissent et amplissimis magistratibus atque imperiis ornati, etiam inimicitiae latissime patebant, sed eadem a Caesare quoque fieri putabantur propter potentatus societatem. paucos enim ipse occidebat, nec natura crudelis et moribus patris educatus et paucis graviter infensus, quique diligi se quam timeri mallet. nec tantum non multos occidit, sed plurimos etiam conservavit, et eos qui alios quos occultarant humanissime tractavit: nam id quoque capitale erat.

Lepidus vero inexorabilis fuit: Antonius item saevus; qui proscriptorum quoque defensores crudeliter trucidabat, occisorumque capita vel inter epulas intuens nefario spectaculo ad satietatem perfruebatur. uxor item eius Fulvia multos ex odio, multos peconiae causa, nonnullos etiam marito plane ignotos trucidabat. Ciceronis autem caput (nam is quoque in fuga lugulatus fuerat) Antonius ad se allatum maledictis insectatus, illustriori in loco pro rostris, una cum dextra eius manu, unde

ἀπειτέμνητο. ἤ δὲ δὴ Φουλβία εἰς τε τὰς χεῖρας αὐτὴν ἔλαβε, καὶ ἐμπροσθεν αὐτῆς καὶ ἐμπύσσασσι ἐπὶ τὰ γόνατα ἔθηκε, καὶ τὸ στόμα αὐτῆς διανοίξασα τὴν γλῶσσαν ἐξέλικτο, καὶ ταῖς βελβύταις, αἷς εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκέχυτο, κατεκέντησε, πολλὰ καὶ 5 μύρα ἐπισκώπτοσα.

Πολλοὶ μὲν οὖν ἀπώλοντο, τινὲς δὲ καὶ ἐσώθησαν. δοῦλοι γὰρ τὰς τῶν δεσποτῶν ἐσθῆτας περιβαλλόμενοι, ἐκίνονος κατακρύψαντες, ὡς οἱ δεσποταὶ ἐσφάτιοντο. καὶ τις αἰγυμνίας δοῦλος, οὐ μόνον οὐ προέδωκε τὸν στίξαντα αὐτὸν δεσπότην, ἀλλὰ 10 καὶ περιέσωσεν. ὡς γὰρ στυγαπιδίδρασκε τῷ δεσπότηι καὶ διώκεσθαι ἔγνω, ἀπίκτινέ τινα στυγαπιδήσαντα σφίσι, καὶ τὴν στολὴν ἐκίνονος τῷ δεσπότηι δοῦς, ἀπίκτιναι ἀγῆκεν· αὐτὸς δὲ πύραν ἀνάψας P I 502 τὸν νεκρὸν ἐπέδηκεν ἐπ' αὐτὴν, τὴν δ' ἐσθῆτα τοῦ δεσποτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον ἄφρων ἀπῆντησε τοῖς διώκοσι, καὶ ἐπὶ τὸν φόντον 15 τὸν δεσπότην ἀποκτεῖναι ἐπιστεῖνθη διὰ τὰ σκῦλά τε καὶ τὰ στήγματα, καὶ ἐκίνονος ἔσωσε, καὶ αὐτὸς ἐτιμήθη. Κλίτονος δὲ Κικέρωνα τὸν τοῦ Μάρκου ἀδελφόν ὁ παῖς ἐξέκλεψε, καὶ σιριβλωθεῖς ἐπὶ τούτῳ οὐκ ἐξελάλησιν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ μαθὼν τὸ γινόμενον καὶ ἐλθὼν τὸν παῖδα ἐθελοντῆς αὐτὸς ἑαυτὸν τοῖς 20 σφαγεῦσι παρέδωκε. πολλοὶ δὲ καὶ λανθάνοντες ἀπιδιδρασκον καὶ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀπήσαν καὶ τὸν Κάσιον. οἱ δὲ γε πλείους τῷ Σέξτῳ προσεχώρουν. ναυραχίην γὰρ πρότερον αἰρεθεῖς, καὶ χρόνον τιμὰ ἐν τῇ θαλάσῃ δνηθεῖς, ἰσχυρὸν οὐκεία, καίτοι τῆς B ἀρχῆς ὑστερον ἐπὶ τοῦ Καίσαρος στερηθεῖς, περιεβάλλετο, καὶ

2 ἐμπροσθεν αὐτῆς ABCW Dio, ἐμπροσθεν αὐτῆς P. 6 ἀπώλοντο A.
8 ἐσφάτιοντο A. 17 τοῦ om B.

contionatus fuerat, affigi iussit. Fulvia vero id primum in manus sumptum ira percussa conspuit, deinde genibus impositum, oreque diducto, linguam extractam acubus, quibus ad ornamenta capitis utebatur, pupugit, cum multis nefariis diceris.

Multis perentibus quidam evaserunt. servi enim dominorum vestibus sumptis illisque occultatis ipsi pro eis caesi sunt. et quidam herum, a quo ignominiosus notis compunctus fuerat, non modo non prodidit sed etiam conservavit. nam cum herum in fuga comitibus percussores insequi animadvertisset, quendam obvium occidit, eiusque veste data domino, eoque abire iussit, cadaver in pyram coniecit, vestem vero et anulum herilem persecutoribus obtulit, se fugientem dominum occidisse professus: quod cum ob notas illas et spolia crederetur, et illi salutem et sibi honorem peperit. Q. Ciceronem Marci fratrem filius spissuratus, cum torqueretur, non prodidit, sed pater ea re cognita, filii miseris, ultro se percussoribus obtulit. multi ex latebris ad Brutum et Cassium, plures ad Sextum confugerunt: qui classi praefectus et ad tempus mari potitus, privatis viribus (quanquam post a Caesare adempto imperio)

τὴν Σικελίαν κατέσχεν. εἶτα, ὡς καὶ ἐκείνη ἐπικηρέχθη αἱ τε ἄλλαι σφυγαὶ ἐγένοντο, πλείστον τοῖς ὁμοίοις συνήρατο, ὑποδεχόμενος τοὺς ἐξ αὐτῶν ἰόντας καὶ πυντοίως ἐπικουρῶν· ὅθιν καὶ σχυροὶ πρὸς αὐτὸν ἤλθον.

Τοιαῦτα μὲν περὶ τὰς σφυγὰς ἐγένετο, πολλὰ δὲ καὶ ἀποπα-
καὶ περὶ τὰς τῶν ἄλλων οὐσίαις συνίσβαινε, καὶ αἱ τῶν ἐπαύρων
οἰκίαι ἐπορθοῦντο, καὶ ἰνοίκιον ἐνιαύσιον πυσῶν τῶν ἐν τῷ ἄστυ
W II 141 οἰκῶν καὶ τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ ἐπαράξαντο, τῶν μὲν μισθω-
θεισῶν καθ' ὁλόκληρον, ὧν δ' οἱ δεσπόται ἔχον, ἕξ ἡμισίας,
C πρὸς τὴν τῆς καταγωγῆς ἄξιαν· καὶ τοὺς τῶν χωρίων κτήτορας 10
τὸ ἥμισυ τῶν προσόδων ἀφείλοντο, καὶ τὰ κτήματα τῶν κτεινο-
μένων τοῖς στρατιώταις παρείχον, τὰ μὲν δῶρον, τὰ δὲ ἐπιωνί-
ζοντες· ἀπείρητο γὰρ μηδένα τῶν ἄλλων ἀπαντᾶν εἰς τὸ πρατή-
ριον ὠνησόμενον, θάνατον τάξαντες τῷ ἀπαντήσαντι ἐπιτίμω.
καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχιερωσύνας ἰδίους, καὶ νόμους τοὺς 15
μὲν ἀπῆλειψαν, τοὺς δὲ ἀντιτέθεικται, καὶ πᾶν κατὰ τὸ δοκοῦν
αὐτοῖς ἐπρασσον, ὥστε χρηστὴν τὴν τοῦ ἀνηρημένου Καίσαρος
μοναρχίαν νομῆσαι.

D 18. Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκείνον ταῦτα ἐποίησαν· τοῦ δὲ
Λεπίδου τοῦ Μάρκου τοῦ τε Πλάγκου τοῦ Λουκίου τῷ ἐπιόντι 20
εἶτι ἐπατευσάτων τέλη τε ἤδη ἐσχολακότα ἀνεκώθησαν καὶ ἐκ

7 ἰνοίκιον A. 13 πρακτῆριον B. 14 ἀπαντήσαντι A.
15 ἀρχιερωσύνας BC, ἀρχιερωσύνας PW. 17 χρηστὴν] Dio
χρησόν.

Fontes. Cap. 18. Dionis Historiae Romanae lib. 47 c. 16 —
c. 34.

collectis, Siciliam occuparat. deinde, cum ipse quoque proscriptus et caedes factae essent, in eodem periculo versantibus plurimum tulit opis tum suscipiendo tum aliis rationibus. itaque frequentes ad eum con-
venerunt.

Ac caedium huiusmodi ratio fuit: bonorum autem nihilo melior. nam locupletum aedes diripiebantur, et annuae domorum mercedes tam in aliis Italiae urbibus quam Romae exigebantur; earum quae locatae erant, integrae: in quibus ipsi domini habitabant, dimidiae, pro amplitudine habitationum. his item qui praedia possidebant reddituum semissem ademerunt, et occisorum possessiones militibus assignarunt, alias gratis, alias vili pretio. nam capite sauxerant ne quis altus in auctionem emendi gratia prodiret. largiebantur magistratus, honores, sacerdotia; leges alias rogabant, alias abrogabant; omnia denique arbitrato suo sic gerant ut Caesaris interfecti mouerebia clemens haberetur.

18. Haec illo anno acta sunt: sequenti, M. Lepido et L. Plancio consulibus, vectigalia intermissa revocata et nova excogitata sunt; mul-

καινης προσκαίεστησαν ἕτερα, και πολλά μὲν ἐπὶ τῇ γῇ πολλά δὲ και ἐπὶ τοῖς οὐκέταις ἐπράττοντο. ὁ δὲ πλεον τῶν ἄλλων πάντας ἤλυθεν, ἦν τὸ παντὸς οὐσίαν δεκατεθῆναι ὅποσον οὖν εὐποροῦντος ἀνδρὸς ὁμοίως και γυναικός. λόγῳ μὲν γὰρ τὸ δέκατον τῆς 5 οὐσίας παρ' ἐκάστου σῶων εἰσπράχθη, ἔργῳ μὲντοι οὐδὲ τὸ δέκατον κατελείφθη τινί. και ἕτερον δὲ τι ἐπινερότητο. τῷ γὰρ βουλομένῳ ἐνεδόθη πύσης τῆς οὐσίας ἐκοτάντι τὸ τρίτον μετὰ ταῦτα αὐθις ἀπαίτησαι αὐτῆς, τουτέστι μήτε τι λαβεῖν και πράγματα σχεῖν. οἱ γὰρ βία τὰ δύο μέρη συλῶμενοι προφανῶς, πῶς P I 503 10 ἂν τὸ τρίτον ἀπέλαβον; και ἄλλα δὲ πλεῖστα τοῖς ἀνθρώποις τότε πρὸς πέναν αὐτοὺς στυλαύοντα ἐπενήνεκτο, μόνοι δὲ οἱ τὰ δπλα ἔχοντες ὑπερῆλυτσαν.

Οὕτως οἱ ἄνδρες οἱ τρεῖς ἐκείνοι ἐποίησαν, και ἡμὶ τὸν Καίσαρα ἐκείνον τὸν πρότερον ἀπεισμένον, και τιμὰς ποικίλας τε 15 και πολλὰς αὐτῷ ἐψηφίσαντο. πράξαντες δὲ ταῦτα, Λέπιδος μὲν ἐν Ῥώμῃ τὴν τε πόλιν και τὴν ἄλλην Ἰταλίαν διώξων ὑπέμεινε, Καίσαρ δὲ και Ἀντώνιος κατὰ τοῦ Βρούτου και τοῦ Κασσίου ἐστράτευσαν. ἐκείνοι γὰρ τὸν Καίσαρα τὸν Ὀκτώβιον μαθόντες τῶν πραγμάτων ἀντάμφάνεσθαι και τὸν ὅμιλον σπειροῦσθαι, B 20 τὴν τε δημοκρατίαν ἀπέγων και ἐκείνον φοβηθέντες ἐν Ἀθήναις ἔγενοντο. και οἱ Ἀθηναῖοι σφᾶς λυμπρῶς ὑπεδέξαντο, και ἐκβρύς χαλκᾶς αὐτοῖς ἐψηφίσαντο, ὡς τοὺς παρ' αὐτοῖς τυραννο-

1 προσκαίεστησαν AC, προκαίεστησαν PW. 2 ἰστέαις A.
3 ἦν om A. ὅποσον οὖν AC, ὅποσαν οὖν PW: Dio ἐφ' ὅπο-
σορῶν. 8 αὐθις om A Dio. αὐτῆς ἀπαίτησαι AB Dio,
μήτε τι ABCW Dio, μή τε P. 16 διώξων A. 22 παρ'
αὐτοῖς] παρανοσθ A.

taque de fundis, multa de servis exacta. sed inter omnia molestissima fuit facultatum omnium quantaecumque erant decimatio, sive virorum sive mulierum, nam verbo quidem decima exigebatur, sed revera nemini pars decima relinquebatur. est et aliud excogitatum. cuius concedebatur, si bonis omnibus cessasset, ut tertiam partem repeteret; hoc est ut nihil reciperet, et negotium sibi ipse faceretur, nam qui duabus partibus vi manifesta spoliabatur, tertiam quo pacto recuperasset? alia denique plurima tum, quibus ad egestatem redigerentur, hominibus sunt imposita, solis his qui arma tenerent divitiis abundantibus.

Dum haec triumviri agitant, eadem opera Caesarem defunctum ornant, multis ei variisque decretis honoribus. his rebus confectis Lepidus in urbe mansit ut Romam et Italiam gubernaret: Caesar et Antonius contra Brutum et Cassium sunt profecti: qui cum Caesarem Octavianum rerum potiri et plebem sibi devincere velle audivissent, libertate patriae desperata, metu illius Athenis vixerunt; splendideque ab Athe-

κτόνους ζηλώσασι, τὸν Ἀρμόδιον λέγω καὶ τὸν Ἀριστογίτον. εἶτα πυθόμενοι ἐπὶ μίττον τὸν Καίσαρα ἀφίσθαι, ὃ μὲν Κάσιος πρὸς τοὺς Σύρους ὤρμησι συνήθεις ἔντας αὐτῷ, Βροῦτος δὲ τὴν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν συνίστη. καὶ προσείχον αὐτῷ ἕκ τε τῆς δόξης τῶν πεπραγμένων, καὶ οἱ καὶ σπραισιώτας συγχύουσι, τοὺς μὲν ἕκ τῆς πρὸς Φουράλλω μάχης ἕκείνου περιπλανωμένους.

C τοὺς δὲ καὶ ἕκ τῶν τῷ Σολοβέλλα συνέξελεύθων ὑπόληθόντας, προσλαβὼν εἶχε, καὶ χρήματα δὲ οἱ ἕκ τῆς Ἀσίας παρὰ τοῦ Τριβωνίου ἀπέσιλκτο. τὸ μὲν οὖν Ἑλληνικὸν ἀπόπως προσεποίησται, καὶ τὴν Μακεδονίαν δὲ μετὰ τοῦτο πᾶσαν καὶ τὴν Ἠπειροί 10 προσλαβὼν τῇ γερονταίᾳ ἐπέσεικε τὰ πεπραγμένα δηλῶν. οἱ δὲ (ἔτιχον γὰρ τότε ὑπόπως πρὸς τὸν Καίσαρα ἔχοντες) καὶ ἐπήνεσαν αὐτὸν καὶ πάντων ἄρχων τῶν ἐκείνοι ἐκλείουσιν. κἀντίθετον αὐτὸς τε γέγονε προσημότερος, καὶ ὑπέκρινον ἀφρομασίσιως εὐχῆκε τὸ ὑπήκοον. ἐπεὶ δὲ ὁ Καῖσαρ ἐν τῇ Ῥώμῃ τε ἐνηυθέντησέ καὶ 15

D τοὺς τοῦ παιρὸς ἐτιμωρεῖτο σμαγτίς φανερῶς, ἐσκόπει ὅση αὐτὸν ἐπιόντα ἀμύναιτο, καὶ τινὰς ἐπιβουλάς πρὸς τινων αὐτῷ γενομένας ἀπεκρούσατο. καὶ ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίαν ἀνιχώρησιν, ἔχων τὸ W Π 142 ἰσχυρότατον τοῦ στρατοῦ, κἀκίθιν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπλευσεν, ἵνα μὴ τὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ πραιτόμενα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ἀγγελλόμενα 20 μαθόντες οἱ σπραισιῶται μεταβῦλωνται. εἰς αὐθις εἰς τὴν Ἐυρώπην ἤπιέχθη, δέισας μὴ τε νωπιερισθῆ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν καὶ ὁ Κάσιος εἰς τὴν Ἀσίαν

1 ζηλώσασι ante τοὺς A. 5 τε om B. 9 τριβωνίου AC.
10 δὲ om A. 15 ἐν ἡθέττει A. 20 φοβερώτατον A.

niensibus sunt excepti, necis statuis decretis, ut Aristogitonis et Harmodii tyrannicidarum imitatoribus. deinde crescente potentia Caesaris Cassius ad Syros, quibuscum familiaritas ei intercedebat, est profectus: Brutus Graecos et Macedones sibi adiunxit, quos tum ob rerum gestarum gloriam, tum ob multitudinem militum quos partim a Pharsalica pugna ibi oberrantes partim ex Dolabellae copiis relictos adsciverat, tum vero etiam ob pecuniam a Trebonio ex Asia missam, dicto audientes habebat. Graecia citra laborem occupata, deinde Macedonia quoque omni et Epiro adscitis, acta sua ad senatum perscripsit. qui cum Caesarem suspectum haberet, eum collaudavit et loca illa omnia tenere iussit. unde et ipse factus est alacrior, et subditos citra exceptionem obnoxios habuit. Caesare autem Romae iam dominante et patris percussores aperte ulciscente, quo pacto illius impetum propulsaret cogitans, evitatis insidiis sibi factis in superiorem Macedoniam cum validissima parte copiarum concessit, atque inde in Asiam navigavit, ne militum fides Romanarum rerum fama ad terrorem amplificata mutaretur. postea in Europam rediit, novarum rerum metu.

Eodem tempore Cassius quoque ad Trebonium in Asiam traiecit;

ἐπιραιώθη πρὸς τὸν Τρεβώνιον, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήματα
καὶ ἱππέας σὺννοδὸς καὶ ἑτέροισι πολλοῖς τῶν τε Κιλικίων καὶ τῶν
Ἀσιανῶν, τοὺς Ταρσίους καὶ ἄλλοις εἰς τὸ συμμαχικὸν προσήγα-
γετο. καὶ εἰς τὴν Συρίαν ἔλθων, ἀμύχει πάντα τὰ τε τῶν δήμων
5 καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων προσειποίησατο. παραλαβὼν οὖν τὴν P I 304
Συρίαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὤρμησε, πυνθόμενος τοὺς στρατιώτας
τοὺς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὑπὸ τοῦ Κασσιου καταλιπεθέντας προσεῖναι.
ἐκείνους τε οὖν ἐτόμιμος καὶ τοὺς Ἰουδαίους παριστήσατο. οὗτος
δὲ καὶ ὁ Κασσιος διὰ ταχίων ἐγένετο ἰσχυρὸς, καὶ τῇ γερονσίᾳ
10 τὰ ὅμοια τῷ Βρούτῳ ἐπίσπειλε· καὶ οἱ τὴν τε τῆς Συρίας ἀρχὴν
ἢ βουλὴν ἐβίβαλλε καὶ τὸν κατὰ τοῦ Σολοβέλλον πόλεμον ἐψηφί-
σατο. οὗτος γὰρ ἐτίετατο μὲν τῆς Συρίας ἄρχειν, εἰς δὲ τὴν
Ἀσίαν ἐνδιαιτρίβων τὸ δόγμα ἐμειμαθήκει, καὶ πρὸς μὲν τὴν Συ-
ρίαν οὐκ ἀπῆλθεν, αὐτοῦ δὲ καταμίνας τὸν Τρεβώνιον δόλω ἐν
15 τῇ Σμέρῃ ἀνέτε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν κατέλαβεν. οὗτος δὲ τῆς
Ἀσίας γενόμενος ἑκκρατῆς εἰς τὴν Κιλικίαν ἦλθε, τοῦ Κασσιου
ἐν Πυλαισίῃ τυχάνοντος, καὶ τοὺς μὲν Ταρσίους ἰκουσίους B
προσλαβὼν, φρονορὸς τοῦ Κασσιου ἐν Αἰγαῖς οὖτος ἐνίκησεν·
εἰς δὲ τὴν Συρίαν ἐβίβαλε, καὶ τῆς μὲν Ἀντιοχίας ἀπεκροσάθη,
20 τὴν δὲ Λαοδικεῖαν προσειποίησατο. καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῷ προσ-
ῆλθε· κἀντεῦθεν ἰσχύσας εἰς Ἀραδὸν ἀπέληλυθεν, ἔνθα μετ'
ὀλίγων ἀπολιεφθεῖς ἐκινδύνει. διαγνοὼν οὖν ἀπήντησε τῷ
Κασσιῷ, καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ἤτηθήθη, καὶ εἰς τὴν Λαοδικεῖαν
ἐπολιορκεῖτο. ἐνθα δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἀναγκασθεὶς, καὶ φοβη-

3 ἰς C.

11 κατὰ om B.

19 ἐβίβαλλε A.

20 αὐτὸ A.

22 ὀλίγων A.

a quo pecunia accepta cum multis equites aliosque non paucos Cilices et Asianos sibi adiunxisset, Tarsenses vel Invitos in suam societatem pertraxit. inde in Syriam profectus omnes populos, omnes legiones citra dimicationem sibi adiunxit. Syria suscepta in Iudaeam properavit, audito militum quos Caesar in Aegypto reliquerat accessu: quos una cum Iudaeis facile ad dedicationem compulit. ita Cassius quoque viribus celestiter auctis, eodem modo quo Brutus ad senatum scripsit. a quo Syriam provinciam obtinere et bellum gerere cum Dolabella iussus est. qui, cum ei Syria mandata esset, in Asia moram trahens, senatusconsulto cognito in provinciam non abiit, sed ibidem degens Trebonium dolo Smyrnae sustulit; totaque Asia potitus, Cassio in Palaestina agente, Cilicium venit, et a Tarsensibus ultro est receptus. Cassii praesidio, quod Aegis erat, superato, impressionem in Syriam fecit. ab Antiochia repulsus Laodiceam subegit, et classis accessione auctis viribus Aradum abiit. ubi cum paucis circumclusus in periculo fuit; sed tamen elapsus occurrit Cassio, ab eoque acie victus et Laodiceae circumsessus, cum

θείς μὴ ζῶν ἀλφ, ἱαντὸν διεχρήσατο. δ και δ ὑποστράτηγος αὐτοῦ Μάρκος Ὀκτάβιος ἔπραξε.

Κάσσιος δὲ ἐπὶ τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ τῇ Κιλικίᾳ κατεστῆ-
 C σατο, εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφικετο. ὡς γὰρ τῆν
 συννομοσίαν τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἴμαθον, καθ' ἱαντῶν εἰδότες ἐπέ- 5
 νους πάντα ποιεῖν, προθυμότερον καὶ αὐτοὶ κοινῇ πάντα καὶ
 ἐβουλευόντο καὶ συνέπραττον. καὶ αὐτοὶ τε περιούτους καὶ ἐτέ-
 ρους διαπέμποντες τοὺς μὴ ἐκείνοις ὁμοφρονούντας προσήγοντο
 καὶ χρήματα καὶ στρατιωτικὰ συνήθροισον, τινῶν δὲ μὴ συμμα-
 χῆσαι πειθόμενων αὐτοῖς, ἐπ' ἐκείνους ἐπάτησαν. καὶ Κάσσιος 10
 μὲν ναυμαχίᾳ τοὺς Ῥοδίους ἐνίκησε καὶ τὰς ναῦς αὐτῶν ἀφείλετο
 καὶ τὰ χρήματα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν Ἀριοβαρζάνην συλλαβὼν
 ἀπέκτεινε. Βροῦτος δὲ τῶν Ἀρκίων ἐκράτησε, καὶ τῶν πόλειων
 D τὰς μὲν πλείους ἀμαχίᾳ προσηγάγετο, Ξάνθον δὲ εἰς πολιορκίαν
 κατέστησε, καὶ εἰλεν αὐτὴν καὶ κατέπραξεν. εἶτα πρὸς Πάταρα 15
 ἦλθε, καὶ προσεκαλεῖτο αὐτοὺς ὡς φίλους· ὡς δ' οὐκ ἀπήκου-
 σαν, τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Ξανθίων συγγενεῖς αὐτοῖς ὄντας
 ἔπεμψεν, ἡλιζῶν δὲ ἐκείνων αὐτοὺς προσαγαγεῖσθαι. οἱ δ' οὐδ'
 οὕτως ἐνέδοσαν. πωλήσας οὖν τινὰς τῶν αἰχμαλώτων τοὺς λοι-
 πούς ἤλειθέρωσεν. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ Παταρεῖς ἐθῆς αὐτῷ 20
 ὡς ὕπετην ἔχοντι προσέθεντο. τοῦτο δὲ καὶ οἱ Μυρτίς ἐποίησαν,
 ἐπειδὴ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ἐν τῷ ἐπιπέλω λαβὼν ἀπέλυσεν. καὶ
 τὰλλα δὲ δι' ἄλλῳ παραστήσατο.

2 μάρκος δ ὀκτάβιος A. 4 Ἀσίαν] συρίαν C. 7 ἐπρα-
 τον A. 10 πειθόμενων] καταθεμένων A. 12 δὲ ταῦτα A.
 14 εἰς πολιορκίαν κατέστησε καὶ εἰλεν αὐτὴν A cum Dione, πολιορ-
 κία εἰλε PW. 17 αὐτῶν A. 22 αὐτόν A. 23 ἄλλῳ A.

annonae penuria premeretur, ne vivus in hostis potestatem veniret, se ipse interfecit. idemque legatus eius M. Octavius fecit.

Cassius Syriae et Ciliciae rebus constitutis in Asiam ad Brutum venit. cognita enim triumvirorum coniuratione, quos contra se moliri omnia norant, alacrius ipsi quoque communi consilio et deliberabant et agebant; et adversa factione partim per semetipsos partim per legatos ad se traducta, et pecunia et militibus collectis, quosdam societatem detrectantes oppugnarunt, ac Rhodiis Cassius mari victis et naves et pecunias ademisti deinde Ariobarzannem comprehensum occidit. Brutus vero Lyciam subegit, plerisque urbibus ultro deditionem facientibus; sed Xanthum vi expugnatam incendit, deinde Patara profectus cives ad amicitiam suam invitavit: quam cum aspernarentur, per Xanthios captivos, cognatos eorum, conciliatione frustra tentata, captivis aliquot venditis caeteros dimisit liberos, quo viso Patarense statim ad eum, virtutis opinione illecti, se contulerunt. idem et Myrtenes fecerunt, cum duces eorum in navali captum dimisissent, reliqua etiam exiguo tempore subegit.

19. Ἐντεῦθεν ἄμφω εἰς τὴν Ἀσίαν ἦλθον, καὶ εἰς τὴν P I 505
 Μακεδονίαν ἤπειγοντο. Γάιος δὲ ὁ Νορβανὸς καὶ Δεκίλλιος
 Σάξας παρὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου, εἰς Μακεδονίαν
 ἐστάλησαν, καὶ πρὸς τοῖς Φιλίπποις στρατοπεδευσάμενοι τὴν
 5 σάντομον ὁδὸν προκυτέλαβον. διδὲ ὁ Βροῦτιός τε καὶ ὁ Κάσσιος, W II 143
 ἴτεραν μακροτέραν περιελθόντες, καὶ βιασάμενοι τὴν ἐκτὲ φρου-
 ράν, πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὰ μετώρου παρῆλθον καὶ ἐστρατο-
 πεδεύσαντο. ὑπεριερούντες δὲ τῷ πλήθει τῶν ἐναντιῶν τό τε ὄρος
 τὸ Σύμβολον κυτέλαβον καὶ τὰ ἐπιθήμια ἔκ τε τῆς θαλάσσης
 10 ἐπήγοντο καὶ ἐκ τοῦ πεδίου καταθέντες ἐλάμβανον. Νορβανὸς
 δὲ καὶ Σάξας συμβαλεῖν αὐτοῖς οὐκ ἐτόλμων, τὸν Καίσαρα δὲ B
 καὶ τὸν Ἀντώνιον μετεπέμποντο. οἱ δὲ μέρος μὲν τι τοῦ στρατοῦ
 πρὸς φυλακὴν τῆς Ἰκυλλας κατέλιπον, τῷ δὲ πλείονι ἐπειρωμένω
 15 νεν, Ἀντώνιος δὲ ἐπὶ Φιλίππους ἦλασι, καὶ τινὰς τῶν ἐναντιῶν
 ἐνεδρώσας σιταγωγούνας ἐσθάλη. ὁ δὲ Καίσαρ καθ' ἑκάτερον
 δέκτας, εἴτε τι ἐλαττωθείη καταμόνας συμβαλὼν Ἀντώνιος, εἴτε
 καὶ κρατῆσαι (ἐκ μὲν γὰρ τοῦ τὸν Βροῦτιόν τε καὶ τὸν Κάσσιον,
 20 ἐκ δὲ τοῦ τὸν Ἀντώνιον πάντως ἐφ' ἑαυτὸν ἰσχύσειν ἐνόησιν),
 ἠπίεχθη καὶ ἔτι ἐρρωσίων· καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀνιδάρ-
 σησαν.

1 εἰς C. 2 Νορβανὸς Dio. Δεκίλλιος, Δεκίλλιος, Δεκίλλιος
 Dionis codices. 3 σάξας B et Dio vulgo. 10 ἠπέγοντο C.
 καταθέντες ἐλάμβανον A Dio, ἐλάμβανον καταθέντες PW.
 12 τι C, ται PW. 18 κρατῆσαι Dio. τι um A.

Fontes Cap. 19. Dionis Hist. Rom. lib. 47 c. 35 — c. 48.
 Plutarchi Brutus, c. 39 43—45.

19. Inde ambo in Asiam, ex Asia in Macedoniam properabant. cum vero C. Norbanus et Decillius Saxa a Caesare et Antonio in Macedoniam missi, compendiosa via praeoccupata, castra iuxta Philippos possissent, Brutus et Cassius per aliam longiorem viam eodem profecti pulso praesidio ad superiorem urbis partem castra et ipsi posuerunt; et quata numero superiores erant hostibus, monte Symbolo occupato comementum tum ex mari tum ex caesptribus petiverunt. Norbanus vero et Saxa cum eis pugnare non ausi Caesarem et Antonium arcesiverunt, qui parte quadam copiarum ad Italiam tutandam relicta, cum maluri parte Ionium traiecerunt, ac Caesar aegrotans Dyrrachii remansit: Antunius Philippos contendens, cum hostibus in frumentatione collocasset insidias, impedit. at Caesar utrumque timens, si Antonius seorsim vel vinceret vel vinceretur, quod aut is aut Brutus et Cassius ea ratione se omnino superiores futuri essent, tametsi infirmus, accurrit adventuque suo Antonianos recreavit.

Ἀντικαθήμενων δ' ἀλλήλοις τῶν ἀντιπολλέμων ἐκδρομαὶ μὲν
 C παρ' ἀμφοτέρων ἐγένοντο, μάχη δὲ οὐδεμίᾳ ἐκ πυρατάξεως, καί-
 τοι τοῦ τε Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου συμβαλεῖν σπονδαζόντων.
 ὁ δὲ δὴ Κάσιος καὶ ὁ Βρούτος ἀνεβάλλοντο, οὐκ ὀκνοῦντες τὴν
 μάχην, ἀλλ' εἴ πως ἀνὲν κινδύνων καὶ φθόρον τινῶν ἐλικρατή-5
 σαιαν. ὡς δὲ τὰ στρατιώματα τῆς τε τριβῆς βαρυνόμενα, καὶ τῶν
 ἀντικειμένων καταφρονήσαντα, ἦτι τὸ καθύρσιον πρὸ τῶν ἀγέ-
 νων γιγόμενον ἐντὸς τοῦ ἐρύματος ὡς διδιότις ἐποίησαντο οἱ περὶ
 Καίσαρα καὶ Ἀντωνίου, εἰς τὴν μάχην τε ὤρησαν οἱ Βρούτου,
 καὶ διελάουν ὅτι, ἂν ἐπιπλεον ὑπεριθῆ, ἐκλιπόντες τὸ στρατό- 10
 πεδον σκεδασθήσονται, οὕτω δὴ καὶ ἄκοιτες συνέμιζαν.

D Μέγιστος δὲ Ῥωμαίοις διαφανῶς ὁ ἀγὼν οὗτος ἐγένετο.
 τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τῶν γεγονότων σημείων ἐν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ
 Μακεδονίᾳ τεκμήριαι τινες. ἐν γὰρ τῷ ἄστει ὁ ἥλιος τοτὲ μὲν
 ἤλαιτοῦτο τοτὲ δὲ μέγας ἐφαίνετο, ἐξέλαμψε δὲ ποτε καὶ νυκτός, 15
 λαμπάδες τε ἄλλοσέ πη καὶ ἄλλοσε ἄστειν ἰδόκοον, καὶ σαλπύγγων
 ἦχαι καὶ ὄπλων κτύποι καὶ βοαὶ στρατοπέδων νυκτός ἐκ τῶν τοῦ
 Καίσαρος καὶ τῶν τοῦ Ἀντωνίου ὁμοροῦντων ἀλλήλοις παρὰ τῆς
 Τιβέριδι ἐξηκούοντο, καὶ τι παιδάριον δεκαδακτύλους χεῖρας ἔχον
 ἐγεννήθη, ἡμίονός τε ἔτεκε τέρας· τὰ μὲν γὰρ πρόσθια ἴππῳ, 20
 τὰ δὲ λοιπὰ ἡμίονῳ ἴσκει. ἐν μὲν οὖν τῇ Ῥώμῃ καὶ τὰ τε καὶ

1 ἀντικαθιστάμενον B. 9 τε add AB Dio. 10 ὑπεριθῆ AB.
 13 ἐν om C. 17 "καὶ βοαὶ στρατοπέδων] ita in duobus Regiis:
 absant vero haec verba in aliis et in Colbert." Ducangius.
 18 Ἀντωνίου] Ἀντωνίου κήπων Dio. 20 τέρας om W, e codi-
 cibus supplevit Ducangius. 21 ἡμίονος A.

Cum ambo exercitus ex adverso constitissent, excursionses utrinque factae sunt; sed nunquam iusta acie dimicatum est, quamvis Caesar et Antonius pugnae cupidi essent. Cassius enim et Brutus pugnam non metu differebant, sed spectabant su citra periculum et magnam caedem possent vincere. verum ubi exercitus et moram aegre ferre et hostes contemnere coeperunt, quod sacra lustralia ante pugnam fieri solita velut praee metu intra vallum Caesariani et Antoniani fecissent, et pugnam acriter poposcerunt Brutiani, si res diutius differretur se castris desertis dilapsuros esse incitantentes, tum vero vel inviti in aciem descenderunt.

Maximum id certamen Romanis citra controversiam fuit; idque ostenta et Romae et in Macedonia conspecta declarant. nam in urbe sol alias augeri alias imminui visus, aliquando etiam noctu emicuit: faeces alio atque alio saltare visae: clangor tubarum, sonitus armorum, clamores exercituum ex vicinis inter se Caesaris et Antonii ad Tiberim hortis exauditi. puer denis manuum digitis natus. mula monstrum pe-

ἄλλα ἐγένετο, ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ περὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ P I 506
 Κασσίου μέλισσαι τε πολλαὶ αὐτὸ περιέσχον, καὶ ἐν τῷ καθαρῶν
 τὸν σίτημον αὐτῷ καταστραμμένον ὁ ῥαβδόχρος προσέειπε, καὶ
 ἐν πομπῇ τῶν παῖς Νίκεν γέροντος χρυσῆν διωσθήσεως ἔπεισε, καὶ
 5 γῆρας πολλὰ καὶ ἄλλοι ὄρνιθες νεκροθάγοι εἰς τὰ ἐκείνων διαφύ-
 των στρατόπεδα ἐκλαζόν τε φρικῶδώς τε καὶ δεινόν. τοῦ δὲ νόου
 Καίσαρος λυγρὸς ἔδοξε τὴν Ἀθηναίων ἐν ἔπνοις λέγειν αὐτῶν, ἐκ
 τῆς σκητῆς τὸν Καίσαρα ἐξαγαγεῖν καὶ καταστῆσαι εἰς τὴν παρὰ-
 10 ὡς ἐρήσεται.

Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν τῆς μάχης οὐχ ὠρίσασθαι, ὥσπερ δὲ
 ἀπὸ συγκειμένου τινὸς ἔωθεν ἔξοπλισμένοι προῆλθον, καὶ ἐν B
 κόσμῳ καὶ ἡσυχίᾳ παριτάζαντο. εἴτα συμμίζαντες πολλῶν μὲν
 ἐχρήσαντο ὠθισμῶν, πολλῶν δὲ ξηρισμῶν καὶ προθυμῶν πολλῶν· καὶ
 15 οὐδ' ὑπυγῶγαίς οὔτε διώξεσιν οὐδένευ λυγρήσαντο, ἀλλ' αὐτοῦ
 ὥσπερ εἶχον ἐπέρωσκον ἐπιπρώσκοντο, ἐφόρον ἐφονεύοντο. καὶ
 ὁ μὲν Βροῦτος τοῖς περὶ τὸν Καίσαρα ἀντιμαχόμενος ἐκράτει, W II 144
 Κάσσιος δὲ ἀντιτεταγμένους τοῖς περὶ τὸν Ἀντωνίου ἤτιητο, καὶ
 τὰ στρατόπεδα ἀμφοτέρωθεν ἐάλω. οὐκ ἔργων μένοι οὔτε τὴν
 20 νίκην τῶν ἐτέρων οἱ ἠτιημένοι, οὔτε τὴν ἤτιαν οἱ νενικηκότες·
 τὰ τε γὰρ στρατόπεδα πολὺ ἀγιστήκασιν, καὶ ἀλλείτου κοινοῦτο C
 γενομένου ἠγνόησαν τὸ τέλος τῆς μάχης. τέλος δὲ τὸ τε τοῦ Καί-
 σαρος τάφρονιμῶν καὶ τὸ τοῦ Ἀντωνίου ἐπορθήθη, καὶ τὰ ἐν αὐτῶν

2 καρσίω C. 12 ἔωθεν ὀπλισμένοι A, ἔξοπλισμένοι ἔωθεν
 PW: Dio ἄρα ἔω ἔξοπλίσαντο. 20 ἐτέρων A, ἐταίρων PW.

perit, anteriori parte equo, caetera mulo simile. in Macedonia multae apes Cassii castra circumdedernunt: in sacris lustralibus lictor ei coronam inversam attulit: in pompa quadam puer auream Victoriam gestans ex lapsu concidit: multi vultures aliique carnivori alites castra illorum cum horrendo et atroci sono frequentarunt. Caesaris vero adolescentis medicus se a Minerva admoneri somniavit ut eum ex tabernaculo in aciem deportaret, quamvis graviter aegrotantem: idque ei saluti fuit, ut statim diceretur.

Ac pugnae diem non constituerunt, sed velut ex composito maue in armis progressi modeste taciteque acies instruxerunt. deinde congressi magna impressione, magna digladiatione et alacritate utrique, neutri vero recessu aut persecutiouibus usi, sed snis utique vestigiis insistentes. vulnerant vulnerantur, caedunt caeduntur. ac Brutus Caesarianos vicit, Cassius ab Antonianis victus est, castris utrinque captis. sed neque victi reliquorum victoriam neque victores cladem suorum norant. nam et castra multum distabant, et immenso pulvere excitato eventum pugnae ignorabant. interim tamen et Caesaris vallum et Antonii est

πάντα ἐάλω, ὥστ' εἰ μὴ κατὰ τὸ ὄναρ τοῦ λατροῦ ὑπεξῆλθεν ὁ Καῖσαρ τοῦ χαρικώματος, ἐν αὐτῷ ἂν καταληφθεὶς κενιδύνηκεν.

Ὁ δὲ Κάσσιος ἐκ μὲν τῆς μάχης ἐσώθη, τοῦ δὲ ἐρῦματος καὶ αὐτοῦ πορθηθέντος ἐπὶ λόφον ἀνεχώρησεν ἕχοντα πρὸς τὸ 5 πεδίον σκοπᾶς. ὑποτοπήσας δὲ καὶ τὸν Βροῦτιον ἐσφάλθαι, ἐπεμψεν ἐκατόνταρχον κατασκευάσιμον καὶ ἀγγελοῦντα αὐτῷ ἕπον τε ὁ Βροῦτος εἶη καὶ ὅ τι πρότιτοι. ἐπεὶ δὲ ὁ σταλείς συναντήσας
D ἰππεῦσιν, οὓς ἀπειστάλκει ὁ Βροῦτος μαθησομένους περὶ τῶν κατὰ Κάσσιον, παρ' αὐτῶν ἐκυκλώθη ἀσπαζομένων αὐτὸν καὶ δεξιῶν 10 μένων, ἔδοξεν ὁ Κάσσιος πολεμίους εἶναι τοὺς προσιόντας καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐνοχιθῆναι τὸν ἐκατόνταρχον, καὶ τιμὴν Πινδάρῳ ἐξελείψαι τὸν ἑαυτοῦ φόνον προσέταξε.

Καὶ ὁ μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος, καὶ ὁ ἐκατόνταρχος ἐπαλιθῶν καὶ γνοὺς τὸ δρωῖμι κακίστας τε διὰ τὴν βραδυτέτη ἑαυτὸν 15 ἐπαπέκτεινεν· ὁ δὲ γε Βροῦτος τὴν τε ἤτιμα τοῦ Κασίου μαθὼν καὶ τὸν θάνατον ἐπεδάκρυσε, τοὺς δὲ περισωθέντας τῶν ἐκείνου στρατιωτῶν συναγαγὼν καὶ λόγοις καὶ δόσει χρημάτων παρμυθήσατο. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ τούτων μὲν περὶ ὀκτακισχιλίους, τῶν δὲ περὶ Καῖσαρα καὶ Ἀντώνιον πλείους ἢ διπλάσιοι. διὸ καὶ 20
P I 507 ἤθρονον ἐκείνοι, πρὶν ἢ Δημήτριός τις Κασίου θέρῶν ἐσπίρας ἀφίκετο πρὸς Ἀντόνιον, τὰς χλαμύδας καὶ τὸ ξίφος ἐκείνου φέρων. ἂν κομισθέντων οὕτως ἀνεθάρσυσαν, ὥστε ἅμ' ἡμέρῃ προέγειν

2 χάρακος AC. καταληφθεὶς A, κατελήφθη καὶ PW. 15 δρᾶ-
 μα] πάθος A. 16 ἀπέκτεινεν A.

vastatum, et quo in iis erant capta omnia. quare nisi Caesar somnio medici parvisset, captus in periculo fuisset.

Cassius e pugna elapsus, sua quoque munitione vastata, tumulum conscendit unde prospectus in planitiem patebat; et Brutum quoque victum esse ratus, centurionem misit qui rem exploraret, sibi que ubi esset Brutus et quid ageret renuntiaret. sed cum is in Bruti equites incidisset, qui ut cum Cassio ageretur explorarent, ab iisque circumdatus porrectis dexteris salutaretur, Cassius accedere hostes putans ab iisque captum esse centurionem, a Pindaro liberto se occidi iussit.

Hic illius fuit exitus. centurio vero reversus, eo facinore commotus, moram suam increpans ipse quoque se interfecit. Brutus Cassii clade atque interitu cognito illacrimavit, militum vero illius reliquias et verbis et pecunia data consolatus est. ceciderunt in ea pugna ex horum exercitu circiter octo milia, ex Antonianis et Caesarianis amplius quam bis totidem, quamobrem illi tristes fuere, priusquam Demetrius Cassii minister chlamydes et ense illius attulit. quibus acceptis ita receperunt animos, ut exercitum ante dilectulum armatum ad pugnam educerent.

ὠπλισμένην ἐπὶ μάχῃ τὴν δύναμιν. Βροῦτος δ' ἐκ παρατάξεως
μαχέσασθαι οὐκ ἐβούλετο, θορβειῖν δὲ καὶ ταράττειν νύκτωρ
ἐπιπράτο τοὺς πολέμιους· καὶ ποτε καὶ τὸν ποταμὸν παρατρέψας
πολὴ τοῦ ἰσχύματος αὐτῶν κατέκλυσεν. ἐπεὶ δ' ἔγνω τινὰς αὐτο-
5 μολοῦντας τῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐναντίους, δέσας μὴ καὶ πλὸν
τι νεώτεροσθῆ, συμμῖξαι ἔγνω αὐτοῖς. πολλῶν δ' αἰχμαλώτων
ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ὄντων, μὴ ἔχων ὅπως αὐτοὺς διάσθῃται
κατὰ τὸν τῆς μάχης καιρὸν, τὸ μὲν δουλικὸν πλῆθος ἀναίρεισθῆναι B
κικλήενκε, τῶν δ' ἑλευθέρων τοὺς μὲν φανερῶς ἀπέλυσεν, τοὺς
10 δὲ κρύπτων καὶ συνεκπέμπων ἰσώζειν, ὁρῶν τοὺς ἡγεμόνας ἀδια-
λάκτως ἔχοιτας, καίτοι τῶν ἐναντίων τοὺς ζωγρηθέντας τῶν αὐ-
τοῦ στρατιωτῶν ἀποκτεινάντων.

20. Κατὰ δὲ τὴν ἐσπέραν, ὅτι τῇ ἐπιούσῃ ἔμελλον μαχέ-
σασθαι, τὸ φάσμα ἐγένη τῷ Βροῦτιῳ ὃ καὶ πρῶτον ἐξ Ἀσίας
15 διαβαίνων νυκτὸς ἐθάρατο· ἦν δὲ τοιοῦτον. νῆξ ἦν βαθύτη καὶ
φῶς οὐ πᾶν λαμπρὸν ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ὑπαιῆπι· ὃ δ' ἠγρόπνευ
σκοπῶν τι καὶ λογιζόμενος. ἴδοξεν οὖν εἰσεῖναι τινὰ τὴν σκηνήν,
καὶ ἀπιδῶν πρὸς τὴν εἴσοδον ὄρεϊ δεινῇ καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκ- C
γύλου σώματος σιωπῇ παριστῶτος αὐτῷ. ἐρόμενος δὲ "τίς ποτ'
20 ὢν ἢ τί βουλόμενος ἦκεις;" ἤκουσεν ἐξ ἐκείνου "ὃ σὸς εἰμι,
Βροῦτιε, δαίμων κακός, ὅψμι δὲ με περὶ Φιλίππου." καὶ ὁ
Βροῦτιος ἀπιότηως "ὄψομαι" εἶπε. τοῦτο οἶν αὐδὺς τὸ φάσμα

4 κατέκλυσεν C.
22 φάντασμα A.

13 τὴν om C.

μαχέσασθαι ἔμελλον AB.

FONTES. Cap. 20. Plutarchi Brutus, c. 13 36 48—53. Dionis
Historiae Romanae lib. 47 c. 48 et 49.

sed Brutus acie decernere nolens, hostes turbare noctu instituit, et aliquando fluvio averso magnam partem valli eorum demersit. sed quia nonnullos transfugisse cognorat, veritus ne id malum latius serperet, pugnare statuit. et quis multos captivos in castris habebat, neque sciebat quo pacto cum eis pugnae tempore ageret, servilem turbam occidi iussit, ex ingenuis vero alios aperte dimisit, alios occultando et deducendo ob implacabilem ducum iracundiam conservavit, quosvis hostes ipsius milites quos ceperant occidissent.

20. Pridie eius diei quo pugnatum est, spectrum illud Bruto vesperi apparuit quod prius etiam ex Asia traiciens noctu viderat. id erat huiusmodi. alta nocte cum ad obscurum ignem lucubraret cogitans atque meditans aliquid, putavit aliquem tabernaculum ingredi. cum ad ingressum respexisset, vidit ignotum hominem horrendo et miro aspectu tacite sibi adstare, qui percontanti quis esset et quid vellet, respondit se malum eius esse genium, quem Philippus visurus esset, cui Brutus intrepide respondit, se eum visurum esse. id spectrum eodem vultu

ἰώρακε τὴν αὐτὴν ἐπιδειξάμενον ὄψιν, οὐδὲν μὲντοι φθειρξάμενον ἀλλ' οἰχόμενον. καὶ αὐτοὺς δύο φασὶν ἐν μεταίχμῳ τῶν στρατοπέδων συμπεισόντας ἀλλήλοις μάχεσθαι τότε, εἶξαι δὲ καὶ γενεῖν τὸν κατὰ Βροῦτον.

D Συμβάλων ὅν τοῖς ἐναντιοῖς καὶ αὐτοὺς ἤτιχθη. τό τε γὰρ 8
W II 145 ὀπλιτικὸν αὐτοῦ ἀγχώμαλα ἐπιπλεῖστον ἀγωνισάμενον ἐνέκλιε, κακὰ τοῦτου καὶ τὸ ἵππικὸν καίτοι γενναῖος μάχόμενον ἐνέδωκεν. ἐνταῦθα καὶ Μάρκος ὁ Κάτινος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων τατιόμενος οὐκ εἶξε καταπονοτέμενος οὐδὲ ἔφυγεν, ἀλλὰ χρώμενος τῇ χειρὶ καὶ φράζων ὅστις εἴη καὶ πατρό- 10
 θεν ἑαυτὸν ὀνομαζῶν ἔπεισε ἐπὶ πολλοῖς τῶν πολεμίων νεκροῦς. ἔπιπτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι τοῦ Βροῦτου προκινδυνεύοντες.

Λουκίλλιος δὲ τις ἀνὴρ ἀγαθὸς ὄρων βαρβάρους τινας ἱππέως ἐλαύνοντις ῥόδην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, αὐτοὺς ἔφη Βροῦτος εἶναι 15
P I 508 καὶ ἄγειν ἰδεῖτο ἐπὶ τὸν Ἀτιώνιον, ὡς τάχῃ τὸν Καίσαρα δεδοικώς. οἱ δὲ ἦγον τὸν ἄνδρα, ἀγγέλουσ προπέμψαντις. ἐπεὶ δ' ἔγγυς ἦσαν, ὁ μὲν Ἀτιώνιος διεπύθει ὕπνῳ χερὴ δέξασθαι τὸν Βροῦτον, ὁ δὲ Λουκίλλιος προσυχθεὶς "Μάρκον μὲν Βροῦτον" εἶπεν, "Ἀτιώνι, οὐδεὶς ἤρκεν οὐδ' ἂν εἴποι πολέμιος. μὴ 20
 τοσοῦτον κραιψόμεν ἢ τέχῃ τῆς ἀρετῆς. εὐφροδῆσεται δὲ ὤν ἐκεῖνος ἤπου καὶ νεκρὸς ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ." Θανμάσας δὲ ὁ Ἀτιώνιος τοῖς αὐτὸν ἄγοσι στρατιώταις ἔφη "χαλεπῶς; ὦ

8 μάρκων AB. 14 Λουκίλλιος ABC, Λουκίλλιος PW. 19 Λουκίλλιος AC, Λουκίλλιος PW. εἶπε Βροῦτον A. 22 ἀξίως κείμενος AB Plutarchus, κείμενος ἀξίως PW. 23 αὐτὸν] αὐτοῦ B.

denuo illi conspectum est, sed nihil locutum ab ill. ferunt etiam duas aquilas in eo spatio, quod erat inter utramque aciem, inter se pugnasse, et eam quae versus Brutum erat cessasse ac fugisse.

Cum adversariis congressus et ipse succubuit. nam legiones cum diutissime restitissent, cesserunt: unde equitatus quoque fortiter dimicans iuclinavit. ibi et Marcus Catonis filius, inter optimos et fortissimos adolescentes collocatus, cum urgeretur, non cessit neque fugit, sed manu rem gerens, patrio suo nomine edito, super magno hostium acervo concidit. ex caeteris etiam optimi quique Brutum propugnantes ceciderunt.

Lucilius vero vir fortis, conspectis barbaris equitibus qui impetu in Brutum ferebantur, seipsum Brutum esse dixit, eosque rogavit ut ad Antonium duceretur, quasi Caesarem timeret, qui cum praemisissis nuntiis ab eis abductus prope castra venisset, Antonius dubitabat quo pacto Brutus excipiendus esset. ille vero "M. Brutum" inquit "Antonii, cepit nemo neque capiet ullus hostis, absit enim ut tantam fortunae in virtutem liceat, verum ille aut vivens aut etiam mortuus ut ipso dignum est invenietur." hanc orationem miratus Antonius ductoribus illius ait

οσστρατιώται, φέρετε τὴν ἀπάτην ἴσως· ἀλλ' ἴσπε κρείττονά τῆς
ζητουμένης ἀγρᾶς ἐρηκότις· πολέμιον γὰρ ζητοῦντες φίλον ἡμῖν Β
κομίζετε."

Βροῦτος δὲ πρὸς τι χωρὶον ὑλοδιδε κατηντηκῶς ἤδη σκό-
510ιους ὄντιος, ἀλλήλων περὶ αὐτὸν ἠγεμότων ὄντων, εἰς τὸν οὐρανὸν
ἀναβλέψας ἀνεφθέρξαιτο

Ζεῦ, μὴ λάθῃ σε τῶνδ' ὄς αἰτίος κακῶν.

τοῦτον τὸν σίχον εἰπεῖν αὐτὸν ὁ Πλούταρχος ἀναγράφει· ὁ δὲ γε
10 Δίων ταῦθ' ἰστορεῖ τότε τὸν Βροῦτον εἰπεῖν "ὦ ἐλᾶμον ἀρετή,
ἄλλως ἂρ' ἤσθα λόγος, ἐγὼ δὲ σε ὡς ἔργον ἤσκον, σὺ δ' αὖ
15 ἰδοῦλετε τύχη." εἰπόντος δὲ τινος ὡς δεῖ φεύγειν, "πάνυ μὲν
οὖν" ἔφη "φεικτέον, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν, οὐ διὰ τῶν ποδῶν."
καὶ τοῦτο εἰπὼν καὶ γυμνῶ τῷ ἔργῳ ἐπιπεσὼν ἐτελεύτησε. τὸν δὲ
τοῦτον νεκρὸν Ἀντιώσιος ἀνευρὼν τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἱαντοῦ
15 φοινικίδων περιέβαλε.

Πορκία δὲ ἡ τοῦ Βροῦτου γυνή, ἡ Κάτωνος ἦν θυγάτηρ,
φυλαττομένη καὶ μὴ ἐωμένη ἑαυτὴν ἀνελπεῖν, ἀνθρακας ἐκ τοῦ
πρὸς ἀρπάσασα καὶ καταπιοῦσα ἀπέθανε. περὶ ἧς ἰστορήσει
Πλούταρχος ὡς πρὸ τῆς τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου σφαγῆς
20 ὄρασα τὸν ἄνδρα σύννον καὶ μεστὸν ταραχῆς ἀήθους, καὶ τι

7 Ζεῦ] Kuripidis Medea, v. 332. ἰάθοι Plutarchus. 8 Πλού-
ταρχος] in Bruto, c. 51. 9 Δίων] Hist. Rom. lib. 47 c. 49 ita

ὡς ἐλᾶμον ἀρετή, λόγος ἂρ' ἤσθ', ἐγὼ δὲ σε

ὡς ἔργον ἤσκον, σὺ δ' αὖ ἰδοῦλετε τύχη.

10 ἄλλως etiam Xiphilinus et aliquot Dionis codices habent. 13 τῷ

ἔργῳ γυμνῶ Α. 14 εὐρών Α. 16 ἡ Κάτωνος ἦν] Κάτωνος

δὲ Α. 18 περὶ δὲ ἧς Β. [ιστορήσει Πλούταρχος] ὁ Πλού-
ταρχος ἔγραψεν Α. 19 Πλούταρχος] in Bruto, c. 13.

"fortasse, commilitones, imposturam iniquis fertis animis. sed scitote
vos praedam ea quam quaeritis meliorem cepisse: nam cum hostem per-
sequeremini, amicum nobis adduxistis."

Brutus vero cum iam tenebris obortis ad locum quendam saltuo-
sum cum paucis tribunis pervenisset, oculis in caelum sublatis hunc ver-
sum, ut Plutarchus scribit, pronuntiavit

o dii, ne fallat vos tantū mali caput.

Dio vero haec cum verba protulisse refert "o virtus misera, in verbis
sita inanibus, culta mihi vice numinis, iniquae sortis servula," cum qui-
dam dixisset fugiendum esse, omnino fugiendum esse respondit, verum
manibus, non pedibus. hoc dicto, stricto gladio incubuit. Antonius ca-
daver eius inventum pretiosissima purpura involvit.

Porcia vero Bruti uxor, Catonis filia, cum ne se occideret custo-
diretur, prunis de foco devoratis interiit. de qua Plutarchus scribit,
cum ante prioris Caesaris caedem maritum tristem et perturbatiorem
solito censilium aliquod inexplicabile animo agitare vidiasset, non prius

D βούλημα κατανοήσασα παρ' ἐπιπέδου θάλλοντι δυσεξελικτιον, οὐ πρότερον αὐτὸν περὶ τῶν ἀπορρήτων ἀνῆρείο πρὶν ἢ λαβεῖν διάπειραν ἐπιπέδου. λαβοῦσα γάρ, φησί, μάχιστον, τομὴν βαθεῖαν λάθρα ἐπήνεγκε τῷ μηρῷ, ὡς μετὰ μικρὸν ὀδόνος ἐπιγενέσθαι τετανικάς καὶ φρικώδεις ἀνασθῆναι προτοὺς ἐκ τοῦ τραύματος. 5 ἀγνωσιώτερος δὲ τοῦ Βρούτου ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδότος οὕσα ἐφη αὐτῷ "ἐγώ, Βρούτε, οὐχ ὡς αἱ παλλακευόμεναι κοίτης μεθιξούσου καὶ τροπιζῆς μόνον ἐδόθην σοι, ἀλλὰ κοινοῦς εἶναι καὶ ἀγαθῶν καὶ ἄναιστων. τὰ μὲν οὖν σὰ πάντα περὶ τὸν γάμον ἄριμπα, τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ εἰς ἀπόδειξις ἢ χάρις εἰ μήτε πάθος ἀπορρητον 10 συνδοίω σοι μήτε φροντίδα πίστειος διομένην; οἶδ' ὅτι γυναῖκα γούσις ἀσθενῆς δοκεῖ λόγον ἐνεγκῖν ἀπορρητον· ἀλλ' ἔστι τις καὶ τροπῆς ἀγαθῆς καὶ θυμίας χρησιτῆς εἰς ἡθος ἰσχυρῆς. ἐμοὶ δὲ τὸ Κάσιονος εἶναι θυγατέρα καὶ τὸ Βρούτιον γυναῖκα πρόσσειν. οἷς πρότερον μὲν ἤτιον ἐπιποθεῖν, νῦν δ' ἐπιπέδου ἐγνωκα καὶ 15 πρὸς πόνον ἀήτητον εἶναι." ταῦτ' εἰποῦσα δεικνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα καὶ διεγείτῃ τὴν πύραν. ὃ δ' ἐκπλαγῆς ἐπήξιστο δοῦναι τοὺς θεοὺς κατορθοῦντα τὴν πρᾶξιν ἄνδρα Πορκίως ἄξιον φανῆναι.

W II 146 21. Τῷ μὲν οὖν Βρούτῳ ὃν εἶρηται τρόπον ἐπέλιπε τὸ 20 βιώσιμον, τῶν δὲ μετ' αὐτοῦ γενομένων ἐπισήμων ἀνδρῶν οἱ μὲν B πλείους ἐπιπέδου ἀπέκτειναν ἢ ἄλλοις ἐφθάρσαν, οἱ δὲ

3 φησί BC, φασί PW. 14 τὸ prius] τῷ C: Plutarchus καὶ τὸ. 20 Τῷ] καὶ τῷ A.

FOUNT. Cap. 21. Dionis Hist. Rom lib. 47 c. 49 — lib. 48 c. 20,

eum de arcanis percontatam esse, quam sui ipsius periculum fecisset; sumptoque cultello clam profundum vulnus intulisse femori, quod paulo post graves dolores et periculose febres consecutae sint. Brutoque sollicito, in summo dolore dixisse "ego tibi, Brute, data sum, non ut pellicis instar victum et lectum duntaxat communem tecum haberem, sed ut fortunae secundae adversaeque socia tibi essem. ac tu quidem talem te maritum praebes de quo nihil queri possim: ego vero quo pacto gratum animum declarabo, si neque occultum dolorem neque sollicitudinem, quae fidem postolat, tecum una tulerō? equidem scio quam imbecilla sit natura muliebris ad celanda arcana. sed recto educationis et honestae consuetudinis aliqua vires sunt. mihi vero contigit ut et Catonis filia et Bruti uxor essem: quibus rebus dudum minus freta nunc me a labore invictam esse cognovi." bis dictis ei vulnus, caesa illius exposita, ostendit, is vero obstupefactus deos precatus est ut re bene gesta dignum Porcia maritum se praerberet.

21. Bruto ad hunc modum defuncto viri clari qui eum secuti fuerant plerique statim aut ipsi se occiderunt aut capti perierunt: cae-

λοιποὶ τότε διασπόμενοι ἐπὶ τὴν θάλασσαν μετὰ τοῦτο τῷ Σέξτῳ προσέθεντο.

Καὶ ὁ μὲν Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος οὕτως ἀπέλυον τοὺς
 5 ξηροὺς σφαγόμενοι οἷς τὸν Καίσαρα διεχρήσαντο, Καίσαρ δὲ καὶ
 5 Ἀντώνιος αὐτίκα τὴν ἀρχὴν ἀνεδύσαντο καὶ τῷ μὲν ἢ τὴν Ἰβηρίαν
 καὶ ἠὲ Νομηδίαν προσεπέκλησαν, Ἀντώνιος δὲ ἢ τὴν Γαλιλίαν τε καὶ
 ἢ τὴν Ἀφρικήν, συνθημένους, εἰ ἐπὶ τοῦτοις ἀγανακτοῖν ὁ Λέπιδος,
 ἐκστῆναι οἱ τῆς Ἀφρικής. ταῦτα δὲ μόνον εἰδύσαντο, ὅτι Σαρδίαν
 μὲν καὶ Σικελίαν Σέξτος κατείχε, τὰ δ' ἔξω τῆς Ἰταλίας ἐν ἰαυραχῇ
 10 εἶη. καὶ ἐπὶ τοῦτοις Ἀντώνιος μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, κατωστήσων
 τοὺς αὐτοὺς ἀντιπολεμήσοντας καὶ ἀγγυρολογήσων, ἀπῆκε. Καί-
 10 σουρ δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὤρμηθη, τὸν Λέπιδον κωλύσων ἢ τι
 παρακινήσει, καὶ τῷ Σέξτῳ ἀντιταξόμενος, νοσῶν δὲ καὶ διὰ τοῦτο
 βροδύτηρον ἴων εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, καὶ τὰ νενομισμένα ἐπὶ
 15 τῇ νίκῃ τελείους πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων ἐτροπήν διοίκοιεν. ὁ γὰρ
 Λέπιδος καὶ φόβῳ καὶ τρωθείμῃ ἠσέχασεν, ἢ δὲ τοῦ Ἀντωνίου γυνή
 Φουλβία καὶ ὁ Λούκιος Ἀντώνιος ὑπαίτων τῶν πραγμάτων ἀν-
 20 ελιμβάνοντο καὶ τῷ Καίσαρι διηγάθησαν, ὥστε τὸν Καίσαρα τὴν
 τῆς Φουλβίας θυγατέρα πέμψαι αὐτῇ, τὴν ἐκ τῆς ἐπιγαμίας
 20 συγγένειαν λέοντα.

Καὶ διὰ ταῦτα οὖν καὶ διὰ τὸν λιμὸν, ὅς τότε τοὺς Ῥω-

3 Καί — Κάσσιος] βρούτος μὲν οὖν καὶ κάσσιος Α. 5 ἀνεδύ-
 σαντο BCW Dio, ἀνεδύσαντο Α, ἀνεδύσαντο Ρ. 6 νομηδία
 AB, Νομηδία PW. 7 ἀγανακτοῖν AB, ἀγανακτοῖσι PW.
 10 εἶη add A. Dio. 12 δ' εἰς Ἰταλίαν B. 16 καὶ prius
 om AB. 17 φορβία Α.

teri periculo tum fuga ad mare evitato, post ad Sextum se con-
 tulerunt.

Cum Brutus et Cassius iisdem ensibus quibus Caesarem trucidarant perissent, Caesar et Antonius statim dividerunt imperium, illi Hispania et Numidia attributa, huic Gallia et Africa, pacti inter sese, si Lepidus eam partitionem iniquo ferret animo, se illi Africa cessuros, solas autem has provincias dividerunt, quod Sardiniam et Siciliam Sextus obtinebat, caeterae praeter Italiam adhuc in tumultu erant, proinde Antonius in Asiam ad pacandos eos qui arma contra tulerant et ad pecuniam exigendam abibat: Caesar in Italiam properavit, ut Lepidum, si quid movisset, coerceret, et cum Sexto bellum gereret, sed ex morbo tardius progrediens Romam venit, peractisque victoriae sollennibus rerum administrationem capessit. Lepidus enim praee metu et socordia quiescebat: Antonii vero uxor Fulvia et L. Antonius consul suscepta rerum cura Caesari adversabantur. itaque is affinitate repudiata filiam remisit Fulviae.

Ea igitur de causa et propter famem Romanos prementem animo

D ματος ἐπέβη, ὁ Καῖσαρ ἐν ἀμηχανίᾳ ἐγένετο. ἡ μὲν γὰρ κατὰ Σικελίαν θάλασσα ἐπὶ τοῦ Σέξτου κατεχεῖτο, ὁ δ' Ἴόνιος κόλπος ἐπὶ Λομυτίου Γυνίου, ὃς τῶν μὲν στρατῶν τοῦ Καίσαρος ἦν, ἐκ δὲ τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης διαφγετῶν ναυτικῶν συνεκρότισε, καὶ τοῦ τε κόλπου χρόνον τινὰ ἐκρατίσθη καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἐφθάρη. διὰ γοῦν τὸν λιμὸν τοῦτον καὶ δι' αἰτίας ἑτέρας καὶ ἐστιασίωσαν πρὸς ἀλλήλους ὃ τε δῆμος καὶ τὸ στρατιωτικόν, καὶ εἰς μάχης ἢ στάσις περιέστη, ὥστε καὶ τιμωρεῖσθαι καὶ θησάειν ἐξ ἀμφοτέρων καὶ οὐκίας κατακηρῖσθαι σιγῆς. ἐπιεῦθεν δὲ αὖς ὁ Καῖσαρ καταλαγῆναι τῇ τε Φουλβίᾳ καὶ τῷ ὑπάτῳ τῷ Λου- 10 κίῳ ἤθελθαι.

P I 510 πρὸς αὐτοὺς οὐδὲν ἤνυσεν, βουλευτικὰς ἐπέειπε, τάς τε συνθήκας τὰς πρὸς τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ γενομένης ἐκφάνης σφίσι, καὶ δικαστικὰς τῶν διαφορῶν αὐτοὺς ποιήσας. ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' οὗτοι πρᾶξιμι ἴσχυον, πρὸς τὸ στρατιωτικόν αὐδὲς ἀπέβλεπε. 15 καὶ εἰς τὴν Ῥώμην οἱ στρατιῶται, ὡς καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ κοινοῦόμενοι τι, συνελεύοντες, τοῦτων μὲν οὐκ ἐφρόντισαν, ἐς δὲ τὸ Καπιτώλιον ἀθροισθέντες τάς τε συνθήκας ἃς ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἔδωκεν ἀγνοοῦσθαι σφίσι ἐκέλευσαν, καὶ ἐκείνας τε ἐπεκέρουσαν, καὶ περὶ ὧν διεφέροντο ἑαυτοὺς ἐκάθισαν δικαστικὰς. 20 καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Καῖσαρ ἔτοιμος δικαιοῦσθαι κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν ἐγένετο, ἡ Φουλβία δὲ καὶ ὁ ὑπάτος οὐ παρήν, ὡς ἀδι-
B κούτων ἐκείνων κατεψηφίσαντο, καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ἐπρόβεν-
σαν. καὶ μάχῃ μεταξὺ αὐτῶν συγκροτήθη, καθ' ἣν ὑπερίσχη

4 συνεκράτησε, om καὶ τοῦ τε κόλπου χρόνον τινὰ ἐκρατίσθη, B.
5 τὰ τῶν ἐναντίων AB Dio, τοὺς ἐναντίους PW. 12 ἤνυσεν B.
13 τὸν om B. ἐκφάνης om C.

Caesar aestuabat. nam mare Siculum a Sexto tenebatur, sinus Ionius a Cn. Domitio, qui ex Caesaris percussoribus unus, e pugna Philippica elapsus classe comparata adversarios infestabat. ob eam igitur famem et aliis de causis seditione orta inter plebem et milites ad manus ventum est: utrinque aliquot vulnerati et caesi, et complures aedes incensae. his rebus territus Caesar cum Fulvia et Lucio consule in gratiam redire studuit. sed reconciliatione per multos alios et milites frustra tentata senatores misit, eosque, pactis quas cum Antonio fecerat expositis, controversiarum indices sumpsit. qui cum nec ipsi quicquam impetrassent, rursus ad milites inclinavit. hi vero Romam ingressi, ut cum senatu populoque acturi aliquid, iis neglectis in Capitolio convenerunt, et pactis quae recitari sibi iusserant confirmatis, semetipsos controversiarum indices constituerunt. ac Caesare ad diem statum causam dicere parato, Fulviam et consulem absentes ut iniurios condemnarunt, Caesaris causa probata. inde pugna inter dissentientes orta, in qua multi

ὁ Καῖσαρ, ὥστε πολλοὺς τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἰππέων φθάρηται, καὶ τὸν ἕνατον ἀλώσει τὸν Λούκιον, ἀπολυθῆναι δέ. ἧ δὲ Φουλβία μετὰ τῶν τέκνων ἀπέδρα πρὸς τὸν Ἀντώνιον.

Καῖσαρ δὲ τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κατεργασάμενος, καὶ τοῦ Ἰονίου κόλπου ἤλευθερωμένον (ὃ γὰρ Δομίτιος ἀπογοδὸς ἀπέπλευσε πρὸς Ἀντώνιον), παρεσκευάζειτο ὡς πρὸς τὸν Σέξτον δομησῶν. διὰ δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τῷ Ἀντωνίῳ διὰ τῆς μητρὸς ἐκοινωνοῦσάτο, ἔδισε μὴ καὶ ἀμφοῖν ἅμα πολέμησῃ· καὶ τὸν Σέξτον προτιμήσας, αἶτε τοῦ Ἀντωνίου πιστότερόν τε καὶ ἰσχυρό-
 10 τερον, τὴν τε μητέρα Μιονκίαν αὐτῷ ἔπειψε, καὶ τὴν τοῦ περ-
 θεροῦ αὐτοῦ Λουκίου Σκριβωνίου Λίβωνος ἀδελφὴν ἔγημεν, εἰ
 πως ἐκ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς συγγενείας ἴσον αὐτὸν ποιήσάτο.
 ὃ γὰρ Σέξτιος τῆς ἀρχῆς ἧς εἶχεν ὑπὸ τοῦ Καῖσαρος πρώην παρα-
 λυθείς, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἀντεχόμενος, αἶτε μὴ τοῦ θόνου τοῦ
 15 Καῖσαρος ἐκείνου μετισχηκῶς ἤλπιζε καὶ καταχθίσσασθαι πρὸς
 τοῦ νέου Καῖσαρος. ὡς δ' ἔγνω καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸν ἐκείνου θόνον
 ἐπικεκηρυγμένον, ἀπέγνω καὶ πρὸς πόλεμον ἕτοιμάζετο, ναυπηγῶν
 τρεῖς καὶ τοὺς αὐτομολοῦντας δεχόμενος καὶ τοὺς καταποντι-
 σίας προσεταιριζόμενος. καὶ ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο ἰσχυρὸς καὶ τῆς
 20 πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ θαλάσσης ἐκράτησε. προχωροῦντων δ' αὐτῷ
 τῶν πραγμάτων ἐς Σικελίαν ἔπλευσε, καὶ ταύτην κατέλαχε, καὶ D
 στρατιώτας ἐκείθεν πλείους καὶ ναυτικὸν ἰσχυρότατον συνέγαγε.

W II 147
C

3 πρὸς τὸν ἀντώνιον μετὰ τῶν τέκνων ἀπέδρα A. 8 καὶ prius om A. 22 στρατιώτας ἐκείθεν πλείους A cum Dione, στρατιᾶν ἐκείθεν πλείω PW. ἰσχυρότερον συνέγαγε A, ἰσχυρότατον συνέγαγε Dio, συνέγαγεν ἰσχυρότατον PW.

senatores atque equites caesi sunt: victoria penes Caesarem fuit, Lucio consule capto sed dimisso. Fulvia vero cum liberis ad Antonium profugit.

Caesar Italia subacta et Ionio sinu liberato (nam Domitius desperatis rebus ad Antonium se contulerat) contra Sextum se parabat, sed eius potentiam metuens et, quoniam is per matrem cum Antonio de pacificatione egerat, ne cum utroque pugnandum esset veritus, Sextum ut ot potentiozem et fideliorem Antonio praetulit, missa ei matre Mucia, et soceri eius L. Scribonii Libonis filia ducta, eo beneficio et affinitate in amicitiam illius se insinuare studens. Sextus enim, adempto sibi pridem a Caesare imperio quod tenuerat, classe nitabatur; et quia caedis Caesaris particeps non fuerat, spem fovebat fore ut a iuniore Caesare revocaretur. ut vero cognovit se quoque ob caedem illius proscripsum esse, desperato reditu, triremibus aedificandis et transfugis recipiendis ad bellum se parabat. piratis etiam adscitis exiguoque tempore magnis viribus nitens, Italico mari potitus, prospero fortunae flatu Siciliam occupavit, ibique aucto exorcitu classem firmissimam comparavit, his igi-

διὰ ταῦτά τε καὶ ἵνα μὴ τῷ Ἀντωνίῳ φιλιωθῆ, καταλλαγήναι οἱ ὁ Καῖσαρ ἰμέριετο. διαμαρτῶν δὲ τούτου, ἐκίνω μὲν Μάρκον Ἀγρίππαν πολέμησοντα ἐπιμψιν, αὐτὸς δ' ἐς Γαλατίας ἀπῆρε. μαθὼν οὖν ὁ Σέξτος ταῦτα ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀνέπλευσε καὶ ἐνέμιενεν αὐτὴν ληϊζόμενος. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τὴν Γαλατίαν κατέσχε, ὁ τὸν μέγιστον Λέπιδον ἐς τὴν Ἀφρικήν ἐπιμψιν, ἵν' ὡς παρ' αὐτοῦ ταύτην λαβῶν, καὶ οὐχὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἀντωνίου, αὐτῷ μόνῳ τὴν χάριν ὁμολογῆ.

P I 511

22. Ἀντώνιος δὲ Μάρκος ἐς τὴν Ἀσίαν ἐλθὼν, τὰ μὲν αὐτὸς περιῶν, ἐς δὲ τινα στέλλον ἐτίρους, τὰς τε πόλεις ἤργυ-10 ρολόγει καὶ τὰς δυναστείας ἐλίπρωσκε. τῆς δὲ γε Κλεοπάτρας ἐν Κιλικίᾳ ὀφθείσης αὐτῷ, ἔρωτι τῆς γυναικὸς οὐκέτ' οὐδέμιαν φροντίδα τοῦ καλοῦ ἐποιήσατο, ἀλλὰ τῇ Αἰγυπτίᾳ ἰδοῦλεν· καὶ ἄλλα τε διὰ τοῦτο ἐπραξεν ἄτοπα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἀπέκτεινε· καὶ τέλος ἀπῆρεν ἐς Αἴγυπτον. ὅθεν οἱ Πάρθοι, καὶ 15 πρὶν κινούμενοι, τότε δὴ καὶ μᾶλλον τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέθιντο, τοῦ Λαβιηνοῦ πρὸς τοῦτο σφᾶς ἐριθίσαντος· ὅς τῷ Βρούτῳ μὲν B καὶ τῷ Κασίῳ συνιστρατεύετο, πεμφθεὶς δὲ παρ' ἐκίνων ἐς Πάρθους συμμαχίαν αἰτουμένων, ὡς τὴν ἐκίνων ἤγταν ἔγτω, κατέμιενε παρὰ τοῖς βαρβάροις, καὶ τότε τοῦ πολέμου τε ἡγεμῶν 20 γενέσθαι ἐπέσχετο, καὶ πολλὰ μεταστήσειν τῶν ἐθνῶν ἐπηγγείλατο. ὅθεν καὶ δύναμιν πολλὴν πρὸς τοῦ τῶν Πάρθων βασιλείως

7 καὶ alterom add A Dio. 11 γρ om A. 14 τε A Dio, δὲ PW.
18 καὶ add ABC. 20 τε ABCW, om P.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 22. *Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 24* —
c. 38. *Plutarchi Antonius*, c. 32.

tur de causis, et ne cum Antonio iniret amicitiam, cum eo redire in gratiam Caesar desideravit. sed impos voti factus, M. Agrippa contra illum misso ipse in Gallias ablit. quo Sextus cognito in Italiam appulit, ex eaque praedas egit. Caesar Gallis potitus Lepidum in Africam ablagavit, ut sibi uni, non etiam Antonio gratiam illam deberet.

22. M. vero Antonius in Asia partim ipse partim per alios pecuniam a civitatibus exigebat et praefecturas vendebat. ut autem Cleopatra in Cilicia visa mulieris amore captus est, omnis honestatis abiecta cura Aegyptiae servivit, in eius gratiam praeter alia indecora fratribus illius occidit, et denique in Aegyptum discessit, unde factum est ut Parthi, qui iam ante in motu erant, tum magis etiam Romanos vexarent, a Labieno irritati, qui cum a Bruto et Cassio ad Parthos petendi auxilii causa missus esset, audito eorum interitu apud barbaros remansit, seque belli ducem professus, et multas gentes ad defectionem impulsionem pollicitus, magnis copiis ab Orode Parthorum rege acceptis,

Ἐράδου ἔλαβε, καὶ τῷ νῆφ' αὐτοῦ τῷ Πικρόφῳ συνυπεστάλη. καὶ ὁ μὲν Πάκορος τὴν Συρίαν ἐχειρώσατο πλὴν Τύρου, καὶ εἰς Παλαιστίνην εἰσέβηλεν, ὁ δὲ Λαβιηνὸς τὴν τε Κιλικίαν κατέσχε καὶ τῆς Ἀσίας τὰς ἡπειρωτικὰς πόλεις.

5 Ἀντώνιος δὲ ἐπυθάνετο μὲν καὶ ταῦτα, ὥσπερ δὴ καὶ ἄλλα τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δρωμένα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἔθους καὶ τῆς μέθης οὔτε τῶν πολιτῶν οὔτε τῶν συμμάχων ἐφοβήθη, τῇ Κλεο- C πάτρῃ δὲ καὶ τοῖς Ἀγυπτίοις συνετρέφετο, μέχρις ὅθ' παντελῶς κατελύθη. ὑπὲρ δ' οὐκ ἔξωαστὰς ἐπλευσεν εἰς Τύρον· τὸν 10 δὲ τοῦ Σέξτου προμαρσισάμετος πόλεμον ἀπέλειπεν αὐτοῦς, καὶ παρὰ τὴν ἡπειρὸν μέχρι τῆς Ἀσίας πυρακομοσθεὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα διήλθην. ἐνθα τῇ τε μητρὶ καὶ τῇ γυναικὶ ἐντυχόν, τὸν τε Καίσαρα πολέμιον ἐποίησατο καὶ τῷ Σέξτῳ ἐπέσχετο. εἴτα εἰς τὴν Ἰταλίαν περικυβήσας, τινὰ μὲν ταύτης κατέσχε, τινὰ δ' ἐπολιόρκει. 15 καὶ ὁ Καίσαρ τὰς δυνάμεις ἤθροισεν. συκρωγώτων οὐκ αὐτῶν εἰς τὸν πόλεμον ἢ τε ἄλλη Ἰταλία ἐταράσσεται καὶ ἡ Ῥώμη δὲ μάλιστα. ἐν τούτοις ἡ Φουλβία ἐν Σικωνῶν διαύγουσα ἐτελεύτησεν. ὡς δὲ τοῦτο ἠγγέλθη, τὰ τε ὄπλα κατέθεντο ἄμφω καὶ συνηλλά- D γησαν. καὶ Καίσαρ μὲν Σαρδίᾳ τε καὶ Σαλμυτιαν τὴν τε Ἰβηρίαν 20 καὶ τὴν Γαλιταίαν ἐκλήρωσατο, Ἀντωνίῳ δὲ πάντα τὰ ἄλλα τὰ ὑπὲρ τὸν Ἴόνιον τὰ τε ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ῥωμαίοις ὄντα ἐπέλαχε· τὰ δ' ἐν τῇ Αἰθίᾳ ἔθνη ὁ Λέπιδος καὶ τὴν Σικελίαν ὁ Σέξτος ἔσχον.

5 δὲ om A.

6 ἐν add ABC.

15 ἤθροισεν A cum Dione,

συνῆθροισεν PW.

16 ἐταράσσεται A Dio, τεταράκκετο PW.

18 τε add A Dio.

20 ἀντώνιος A: Dio Ἀντώνιος — ἀπέλαχε.

22 ὁ add AB.

cum eius filio Pacoro est ablegatus. qui Syriam, Tyro excepta, subegit, et in Palaestinam impressionem fecit: Labienus vero Ciliciam occupavit et urbes Asiae mediterraneas.

Enimvero Antonius, quamvis et haec et caetera quae in Italia gerebantur audiret, tamen amore et ebrietate praepeditus neque civis neque socios curabat, sed cum Cleopatra et Aegyptiis genio indulgebat, donec funditus everteretur. ac vix tandem expectatus Tyrum navigavit; sed ea per causam belli cum Sexto gerendi relicta, per continetem in Asiam usque profectus in Graeciam transit. ubi cum matre et uxore congressus, Caesare hoste declarato, cum Sexto pacem fecit. deinde in Italiam traiecit, ubi quasdam urbes occupavit, quasdam oppugnavit. coegit et Caesar suas copias. bello inter eos orto, cum tota Italia tum Roma turbata fuit. interea Fulviae morte Sicyonem nuntiata ambo armis positus in gratiam redierunt; ac Caesar Sardiniam Dalmatiam Hispaniam et Galliam est sortitus: Antonio caetera omnia, quae ultra sinum Ionium in Europa et Asia Romanis patebant, obvenerunt. Libycas gentes Lepidus, Siciliam Sextus tenuit.

W II 148

Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν οὕτως ἀέθεις ἐδάσαντο, τὸν δὲ πρὸς τὸν Σέξτον πόλεμον ἐκοινώσαντο· καὶ ἐπὶ ταῖς καταλλαγαῖς εἰστί-
σαν ἀλλήλους ἐν ταῖς περὶ τὸ Βρεντιέσιον στρατιοπέδους, Καῖσαρ

P I 512

μὲν Ῥωμικῶς τε καὶ στρατιοτικῶς, Ἀντώνιος δὲ Ἀσιατικῶς τε καὶ Αἰγυπτίως. κατηλλαγμένον δ' αὐτῶν ὡς ἐδόκουν, περιστάν-
τες τὸν Ἀντώνιον οἱ τότε συνόντες τῷ Καίσαρι, ἀπήτον παρ' αὐτοῦ τὰ χρήματα ἃ ἀπὸ τῆς μάχης τῆς ἐν Φιλίπποις ὑπέσχητό σφίσι, δι' ἃ καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν, ὅπως πλείστα ἀθροίσαιεν, ἵστυλο. κἂν ἔχειργάσαντό τι αὐτὸν μηδὲν δίδόντα, εἰ μὴ σφῶς ὁ Καῖσαρ κατέχην, ἢλοι μισθώσας αὐτούς. -καὶ μετὰ τούτου τοῦ πρὸς 10 τὸν Σέξτον πόλεμον ἤπιοντο. λιμοῦ δὲ τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Σέξτου θαλασσοκρατοῦντος πύζοντος, τελιῶν τε πολλῶν καὶ παντοίων ἐπιτυσομένων αὐτοῖς, δεινῶς ἤσχυλλον, καὶ οὐκέθ' ἤσυχον, ἀλλὰ παρεκάλον σφῶς σπείσασθαι τῷ Σέξτῳ. ὡς δ' οὐκ

B ἔπειθον, πρὸς τὸν Σέξτον ἀπέκλιαν, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς 15 ὄντας λίθοις ἐξήλασαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, τὰς τε τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου εἰκόνας κατέβαλον, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὡς ἀποκτενοῦν-
τες σφῶς ὤρησαν. εἶθεν ἠναγκάσθησαν τῷ Σέξτῳ καὶ ἄκοιτες ἐπικηρυκνύσασθαι. καὶ πρῶτον μὲν διὰ τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν διε-
μύθησαν, ἔπειτα καὶ αὐτοὶ ἐς λόγους ἦλθον. καὶ ἰσπίσαντο 20 ἐπὶ συνθήκαις, ὥστε τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν δούλων ἑλευθέ-
ρους εἶναι, καὶ τοὺς ἐκπεσόντας πλὴν τῶν σφαγῶν κατελθεῖν, καὶ τισιν αὐτῶν δημαρχίας τε καὶ στρατηγίας καὶ ἱερωσύνας ἐν-

2 ἐκοινολογήσαντο C.
λοῦν B.

8 ἀθροίσαιεν C.
αὐτῶν C.

14 ἀλλ' ἐπαρεκάλ-

Imperium sic de integro partiti bellum cum Sexto communibus opibus gerendum decreverunt. reconciliata gratia se mutuo in castris Brundusinis conviviis exceperunt. Caesar Romano et militari more sine lauticiis, Antonius Asiatico et Aegyptiaco luxu. cum inter sese reconciliati viderentur, Caesaris circumsteterunt Antonium, ab eo pecuniam in pugna Philippica promissam flagitantes, quam ut affatim afferret, in Asiam profectus esset. sed cum nihil daret, male ab eis tractatus esset, nisi eos Caesar amplissime pollicendo compescuisset. deinde bellum adversus Sextum gerendum susceperunt. sed populus Romanus, cum illum mari dominantem fame et multiplicibus tributis premeretur, indignabatur neque se continere poterat quin, ut pacem cum eo facerent, postulare. quo non impetrato ad Sextum defecit, et magistratus lapidibus foro exegit, et Caesaris atque Antonii status eversis ad ipsos occidendos concitatus est. quare vel invito de pace cum Sexto agere sunt coacti. ac primum per amicos cum eo tractarunt: deinde ipsi in colloquium convenerunt. et his conditionibus pacem fecerunt: servos transiogas libertate donandos, exules percussoribus exceptis revocandos esse, et quibusdam eorum tribunatus praeturas et sacerdotia statim tri-

θὺς δοθῆναι, αὐτὸν δὲ τὸν Σέξτον ὑπατὸν τε αἰρεθῆναι καὶ C
 ὀλιγοσπὴν ἀποδειχθῆναι καὶ τῆς πατρῴας οὐσίας χιλίας πεντακο-
 σίας πεντήκοντα μυριάδας δραχμῶν κομισοσθαι, καὶ Σικελίας
 καὶ Σαρδοῦς τῆς τε Ἀχαΐας ἐπὶ πέντε ἔτη ἄρξαι, μὴ αὐτομόλους
 5 δεχόμενον, μὴ ναῦς ἐπικτώμενον, μὴ τίνα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔχοντα
 φρούρια, ἀλλὰ τὴν τε εἰρήνην τὴν ἐν τῇ θαλάσῃ αὐτῇ προτα-
 νεύοντα καὶ οἶτον τοῖς ἐν τῇ πόλει τακτὸν πέμποντα.

Τὰς γοῦν συνθήκας ταύτας συγγραφήμενοι, καὶ τὰ γραμ-
 ματεῖα ταῖς ἱερείαις ταῖς ἀειπαρθένους παραθήμενοι, δεξιάς τε
 10 σφραῖς ἔδωσαν καὶ ἀλλήλους ἐσηλῆσαν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἄπλειος
 ἠγέροθῃ βοή καὶ τῆς ἡπείρου καὶ τῶν νηῶν, ὥστε καὶ τὰ ὄρη D
 συγχεῖσθαι. μετὰ ταῦτα μέντοι οἱ τε ἄλλοι ὑπέδεχοντο ἀλλήλους
 καὶ ἀνθεϊστίων καὶ αὐτοὶ ἐκείνοι, πρότερος μὲν ὁ Σέξτος ἐν τῇ
 νηί, ἔπειτα καὶ ὁ Καῖσαρ ὁ τε Ἀντώνιος ἐν τῇ ἡπείρῳ. δυνθεις
 15 δὲ ὁ Σέξτος ἄμφω ἐν τῷ σκάφει σὺν ὀλίγοις ὄντας κτανεῖν, ὡς
 καὶ ὁ ἐξελεύθερος αὐτῷ Μηνῆς συνβούλευσε, τεμῖν ἐπιὼν εἰ
 βούλοιο τὸ πρυμνήσιον καὶ ἀποπλεῦσαι, οὐκ ἤθελον, ἀλλὰ
 καὶ τὴν θυγατέρα Μάρκῳ Μαρκέλλῳ τῷ τοῦ Καίσαρος ἀδελφιδῷ
 ἐνηγγίσει.

20 Καὶ οἶτος μὲν ὁ πόλεμος ἀνεβέβητο· (23) ἐς τὴν Ἑλλάδα
 δὲ ὁ Ἀντώνιος ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἐπαελθὼν ἐπὶ πλείστον ἐν ταύτῃ
 διέτριψε, τὰς τε ἐπιθυμίας ἀπολιμπλάς καὶ τὰς πόλεις κακῶν ὡς P 1 513

2 πεντακοσίας] ἑπτακοσίας Dio. 3 δραχμῶν B. 15 σὺν
 ὀλίγοις ἐν τῷ σκάφει A. 16 τεμῖν — 17 ἀποπλεῦσαι Plutar-
 chi Antonius, c. 32. 18 ἀδελφῷ C. 20 οὕτως AB Dio,
 οὕτως C, οὕτω PW.

FONTEs. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 39 — c. 52.

buenda; ipsum Sextum consulem designandum et augurem creandum
 esse; de paternis opibus mille quingentas quinquaginta myriadas drach-
 marum restituendas esse; Siciliam Sardiniam Achaiam quinquennium
 tenendas, transfugas nullos suscipiendos, classi nullas naves adiungen-
 das, nulla in Italia praesidia habenda, sed et mare pacandum et certum
 frumenti numerum in urbem mittendum esse.

Has condiciones tabulis inscriptas apud Vestales virgines depo-
 suerant, porrectisque dexteris inter se osculati sunt, inde clamor ingens
 tam in continente quam in navibus est sublatus, ut et montes resonar-
 ent. postea cum alii convivia inter se agitavere, tum illi ipsi, ac prin-
 mum Sextus in navi, postea Caesar et Antonius in litore. ubi cum
 utrumque Sextus cum paucis Menae liberti suasu occidere potuisset,
 qui, si vellet, se rudentibus resectis navigaturum dicebat, noluit; sed
 etiam fillam suam M. Marcello Caesaris consobрино despondit.

23. Eo bello dilato Antonius ex Italia in Graeciam reversus
 longissimo tempore ibi et genio indulsit et civitates afflixit, ut quam

ἀσθενέσταιται τῷ Σέξτῳ παραδοθῆσαι, καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἐξεδι-
τῆθη παρὰ τὰ πάτρια, καὶ Λιόντισον νῆον ἑαυτὸν ἐκάλεε καὶ παρὰ
τῶν ἄλλων διορίζεσθαι ἤθελε. καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ ταῦτα
τὴν Ἀθηρῶν αὐτῷ κατεγγνωμένων, δίχεσθαι τε τὸν γάμιον ἔφη,
καὶ προῖκα μυριάδας ἑκατὸν ἐπράξατο παρ' αὐτῶν.

Κακίσιος μὲν περὶ ταῦτα εἶχε, τὸν δὲ Βεντίδιον τὸν Πού-
πλιον εἰς τὴν Ἀσίαν προέπεμψε. ὃς τῷ Λαβινητῷ συμμάχας
μετὰ τε τῶν περὶ αὐτὸν Ῥωμαίων καὶ τῶν Πάρθων παρατάξαι.
B μὲν γὰρ τρέπεται τούτους· καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Πάρθων παρὰ τῶν
πολεμίων ἰσχύησαν, πλείους δὲ ἔπ' ἀλλήλων ἐφθάρησαν ἐν τῇ 10
φυγῇ συμπατοῦρνοι, οἳ τε περιληφθέντες εἰς Κιλικίαν ἔφυγον.
W II 149 ὁ Λαβινητὸς δὲ αὐθις ἤτοιμάζετο ἦξιν εἰς χεῖρας αὐτῶ. οἱ δὲ
στρατιωταὶ ἀθυμοῦντες διὰ τὴν τῶν βαρβάρων φυγὴν, ἀποδρα-
μαι νυκτὸς ἐπεχείρησαν. καὶ τοῦτο ἔξ αὐτομόλου προγνοὺς ὁ
Βεντίδιος, πολλοὺς μὲν ἐν τῇ ἀποχωρήσει λοχίους ἀπέκτεινε, 15
τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσασατο. ἐκεῖνος δὲ τότε μὲν δι-
έφυγεν, ὕστερον δὲ ἐπὶ Δημητρίου ἰάλω, ὃς τοῦ προτέρου Κιλ-
C σαρος ἑξελείθερος ὢν, τότε παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰς Κέπρον
ἀπέσταλτο. Βεντίδιος δὲ τὴν Κιλικίαν ἐκομίσασατο καὶ Σίλωνα
μεθ' ἱππέων εἰς τὸν Ἀμυῶν προέπεμψε (ὄρος δὲ τοῦτο ἴστιν ἐν 20
μεθόρῳ κείμενον Συρίας καὶ Κιλικίας, κομιδῆ σιτινὴν ἔχον τὴν
δίοδον)· ἐνθα καὶ ἐκινδύνευσεν ἂν ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ Παχόρου

3 τῶν add A.
γνοὺς PW.
ἐπὶ τοῦ PW.
Dio μεθόρῳ.

8 παρατάξαι μὲν B. 14 προγνοὺς A Dio.
15 ἀποχωρήσει λοχίους C. 17 ἐπὶ ABC.
21 μεθόροις κίλικας καὶ συρίας κείμενον A.
22 ἐκινδύνευσεν ἂν A.

infirmisssimae Sexto traderentur; et praeter alia multa a patriis moribus
abhorrentia, se Bacchum iunlorem nominabat et ab aliis appellari iube-
bat. qua de causa cum ei Athenienses Minervam desponderent, acci-
pere se condicionem illam dixit, et ab eis dotis nomine decies centena
milia drachmarum exegit.

His rebus occupatus P. Ventidium in Asiam praemisit: qui Labien
Romanas et Parthicas copias acie vicit. ac Parthi multi ab hostibus
caesi sunt, plures a se invicem in fuga conculcati, reliqui in Ciliciam
fugerunt. Labieno praelium redintegrato, cum Ventidius milites eius
ob fugam barbarorum minus alacres noctu aufugere velle ex transfuga
cognovisset, multos in discessu per insidias exceptos occidit, caeteros
ad se attraxit ac tum quidem Labienus evasit, sed post a Demetrio
Caesaris patris liberto, quem tum Antonius in Cyprum miserat, captus
est. Ventidius Cilicia recepta Silouem cum equitibus ad Amanom prae-
misit, montem in confinio Ciliciae et Syriae situm, cuius perangusti
sunt aditus, ubi discrimen adiisset a Parthis, quos Pacorus praesidi

τεταγμένον γελάτιν αὐτῷ, εἰ μὴ κατὰ τέχνην ὁ Βεντιδίου μαχο-
μένῳ αὐτῷ ἐπιστὰς ἰβοήθησι. καὶ οὕτω τὴν τε Συρίαν, πλὴν
τῶν Ἀραδίων, παρέλαβεν, ἔτι καὶ τὴν Παλαιστίνην κατέσχεν.

Ἀππίου δὲ Κλαύδιον καὶ Γάϊον Νορβανῷ ὑπαινεύοντων τὸ
5 πλεῖθος· πρὸς τοὺς τελώνιας βαρυνόμενοι ταῖς ἐσπραξίαισι ἰστα-
αῖαισι, κάκεινοις καὶ τοῖς ὑπηρετίαις τοῖς τε στρατιώταις τοῖς
συνισπρατίουσι σφίσι τὰ χρέηματα ἐς χίτρας ἤσαν.

Ὁ δὲ Καῖσαρ τὴν Λιβίαν ἔγημεν. ἦν δὲ θυγάτηρ μὲν D
Λιβίου Δρούσου δὲ ἱαντὸν μετὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ ἦταν διαιχι-
10 ρόσατο, γυνὴ δὲ τοῦ Νέρωνος· καὶ ἔγκυος ἦν ἐξ ἐκείνου μῆνα
ἔκτων. Διστάζοντος δὲ διὰ τοῦτο τοῦ Καίσαρος ἀγαγεσθαι αὐτὴν
ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, οἱ ἱερεῖς οἱ ποτίφικαις εἰ μὴ ἀνόσιον εἶη τοῦτο
ἐρωτηθέντες ἔβηον ὡς εἰ μὲν ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ κήρυμα ἦν, ὑπεριτε-
θῆναι τὸν γάμον ἔχρην, ὁμολογουμένον δὲ αὐτοῦ οὐδὲν κωλύει
15 αὐτὸν γενέσθαι· τάχα μὲν οὕτως καὶ ἐν τοῖς πατρίοις τοῦτο εἴ-
ρόντες, εἰ δὲ καὶ μὴ εἴρον, οὕτως αὐτῷ ἐβόησαν διὰ τὸν Καί-
σαρα. Ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὥσπερ τις πατήρ. στυγο-
κοῦσα δὲ ἤδη ἡ γυνὴ τοῦ Καίσαρος τέκνῳ Κλαύδιον Δρούσου
Νέρωνα, καὶ αὐτὸν ὁ Καῖσαρ τῷ πατρὶ ἐπέμψεν· ὅς τελευτῶν P I 514
20 πολλῶν ἕσπερον τοῖσι τε καὶ τοῦ Τιβερίου ἐπιτροπὸν αὐτὸν τὸν
Καῖσαρα καταλέλοιπεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ὁ Καῖσαρ τε καὶ ὁ Σέξτος ἐπολέμησαν· οὐ
γὰρ ἐθελονταὶ ἀλλ' ἀναγκαστοὶ τὴν ὁμολογίαν πεποιημένοι οὐδ'.

7 ἐσπραξίαισι A. 8 ἦν δὲ A Dio, ἦν δ' αὖτε PW. 13 ἐν
om A. 20 τῷ om A.

causa ibi reliquerat, nisi ei pugnanti Ventidius fortuito superventu open-
tulisset. sic etiam Syriam recepit, praeter Aradios. deinde Palaestina
quoque potitus est.

Appio Claudio et C. Norbano consulisbus multitudo, publicanorum
exactionibus onerata, per seditionem cum eis, ministris et militibus
eorum, vae galium exigendorum adintoribus dimicavit.

Caesar Liviam, Livii Drusi fillam, qui post adversam in Macce-
donia pugnam sibi manus attulerat, Neroni nuptam, uxorem duxit. quae
cum ex priore marito sextam iam mensem ferret uterum, dubitans an
rite nuptiae fierent, a pontificibus hoc responsi tulit: si conceptus am-
biguus esset, eas fuisse differendas, sed cum de eo constet, nihil ob-
stare quo minus fiant. quod haud scio an sic in libris suis scriptum
inveneriat, an in Caesaris gratiam sic pronuntiarint, elocavit autem
eam ipse maritus tanquam pater. iam Caesaris materfamilias Cl. Dra-
sum Neronem parit mulier, quem Caesar patri misit. is longo tempore
post moriens et huic et Tiberio ipsum Caesarem tutorem reliquit.

Interea Caesar et Sextus, qui non sponte sed coacti inter sese

ἐνέμειναν ταύτῃ. ἤμελλον μὲν γάρ, εἰ καὶ μὴ σῆψις αὐτοῖς
 γένητο, μαχέσασθαι. τῶς δ' οὖν καὶ τινες αὐτοῖς αἰτίαι λαβὰς
 τῆς μάχης διδώσασιν. Μηνᾶς γὰρ ἐξελεύθερος ὢν τοῦ Σέξτου
 καὶ ἐν τῇ Σαρδοῦ τῇ νῆσῳ τουχάρων ὑπωπεύθη δι' ἄλλα τε καὶ
 διὰ τῷ Καίσαρι ἐκκοινολόγητο, καὶ μεταπεμψθεὶς ὑπὸ Σέξτου ὡς
 ὡς λόγους δώσων περὶ ὧν διακῆκει, τοὺς μὲν πεμψθέντας ἀπέ-
 κτεινε, τὴν δὲ νῆσον τῷ Καίσαρι καὶ τὸ γαντικὸν καὶ τὸ λοιπὸν
 Β στρατεύματα καὶ ἑαυτὸν παραδέδωκεν. ὁ δὲ αὐτὸν μεγάλως τιτί-
 μηκε· δακτυλοῖς τε γὰρ χρυσοῖς ἐκόσμησε καὶ τοῖς ἰππεῦσι συγ-
 κατηρίθμησε. τὸ δὲ τῶν δακτυλίων τοιοῦτον ἐστίν. οὐδενὶ τῶν 10
 πάλοι Ῥωμαίων, οὐχ ὅτι τῶν ἀπελευθέρων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐλευ-
 θέρων, πλὴν τῶν βουλευτιῶν καὶ ἰππέων, δακτυλοῖς χρυσοῖς κε-
 χρῆσθαι ἔξην, εἰ μὴ ὁ τὸ κράτος ἔχων τοῦτο ἐπέτρεψε. τοῦτον
 οὖν τοῦ Σέξτου ἐκοθήναι οἱ αἰτήσαντος ὁ Καίσαρ οὐκ ἐξέδωκεν,
 ἀντεγκαλῶν τῷ Σέξτῳ τὸ τοὺς αὐτομόλους τε ὑποδέχασθαι καὶ 15
 ναυπηγεῖν τριήρεις παρὰ τὰ συγκείμενα καὶ ἕτερα. ὁ δὲ δὴ Σέξ-
 τος διὰ τε τὸν Μηνᾶν καὶ δι' ἄλλα τὸν Καίσαρα αἰτιώμενος,
 πέμψας πολλὰ τῆς Καμπανίας ἐπέδρασε. καὶ ὁ Καίσαρ τοῦτο
 C μαθὼν τὸν τε Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντώνιον μετεπέμψατο, καὶ ὁ
 μὲν Λέπιδος οὐκ εὐθύς ἐπήκουσεν, Ἀντώνιος δὲ ἦλθε μὲν ἐκ τῆς 20
 Ἑλλάδος εἰς τὸ Βρεγτέσιον, πρὶν δὲ τῷ Καίσαρι συνελθεῖν, δεισὼς
 ὅτι λέκος εἰς τὸ στρατήγιον αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ στρατιώτας ἐφθει-

Β παραδέδωκεν Α, παραδεδώκει ΡW. 15 τε post τὸ Α, καὶ
 ναυπηγεῖν τριήρεις] τριήρεις τε ναυπηγεῖν Α. 16 συγκείμενα Α,
 συγκείμενα Dio, ὁμολογημένα ΡW. ἐπιράττα Α. 19 τε
 add Α.

pepigerant, rupto foedere bellum gesserunt: ad quod alio propensi,
 praebita occasione facile inclinarant. Menas enim Sexti libertus in Sar-
 dinia agens cum ob alia tum ob habitos cum Caesare sermones suspen-
 ctus, cum a Sexto quasi ad reddendam gestae provinciae rationem ar-
 cesseretur, legatis occisis insulam legiones classem semetipsum Caesari
 tradidit. a quo magnis honoribus ornatus aureos anulos accepit: quos
 olim Romae nec libertis nec liberis, nisi is apud quem summa potestas
 erat permisisset, gestare licebat, sed senatoribus et equitibus duntaxat.
 hunc igitur cum dedi sibi Sextus postulasset, Caesar autem non dedi-
 disse, vicissim questus illum et transfugas recipere et triremes aedifi-
 care et alia praeter pacta et conventa facere, tum propter Menam tum
 ob alia crimina missis militibus Campaniam longe lateque vastavit. quo
 Caesar cognito Lepidum et Antonium arcessivit, ac Lepidus quidem non
 statim obtemperavit: Antonius etsi e Graecia Brundisium venit, tamen
 priusquam cum Caesare congregeretur, lupi in praetorium suum ingressi,

ρον, εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν ἀνέπλευσε, προφασισάμενος τὰ τῶν Πάρθων ὡς κατεπίγοντα.

Ὁ δὲ Σέξτος προθυμότερον ἔλατο τῶν πραγμάτων, καὶ τῆ W II 150
Ἰταλίᾳ ἐπέπλει, καὶ πολλὰ μὲν ἰκάκον, οὐ μίω δὲ καὶ ἀντίπαυσι.
5 καὶ ναυμαχιῶν δὲ γεγωνιῶν οἱ τοῦ Σέξτου μᾶλλον ἰκράτοιν,
πολλῶν μὲν νηῶν τοῦ Καίσαρος καὶ ἐν ταῖς ναυμαχίαις φθορι-
σῶν, πολλῶν δὲ καὶ ὑπὸ βιαίων πνευμάτων κινδυνεύουσῶν, ὥστε
τὸν Καίσαρα βουλόμενον εἰς Σικελίαν ἐμβαλεῖν τοῦτο μὲν ἀπο-
γῶναι, τῆς δὲ παραθαλασσίας ἠπίερον τὴν σφλακὴν ποιῆσθαι D
10 ἀγαπητικῶς. ὁ Σέξτος δ' ἔτι μᾶλλον ἤρθη, καὶ αὐτὸς μὲν τὴν
Ἰταλίαν ἰκάκον, εἰς δὲ τὴν Λιβύην τὸν Ἀπολλοφάνην ἀπέστειλε.
Καῖσαρ μὲντοι πλοῦτά τε πολλὰ ἐναντήγει καὶ ἰδέας παρὰ τε τῶν
βουλευτῶν καὶ τῶν ἰππέων καὶ τῶν δημοτῶν συνέλεγει, ὅπλιντας
τε κατελέγειτο καὶ χρήματα πανταχόθεν συνέθροϊζε· καὶ αὐτὸς μὲν
15 τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Γαλιατῆ διέταυτε, τῶ δὲ Ἀγρίπ-
πᾶ τὴν τοῦ ναυτικοῦ παρασκευὴν ἐγγιχίσας ἐκοπήσαι καὶ ἔξ-
ασκῆσαι τοῦτο ἐκλείψει. καὶ ἕς τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς ἰδέας
ἤθροισι, καὶ τὰς μὲν κατέφραυτε, τοὺς δ' ἐπ' ἰκρίων ἰρέτιν
ἤσκει.

20 Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ ἐτιράττοντο μὲν καὶ ταῖς τῶν ἀρχόντων
πρὸς ἀλλήλους σιδήσεις, ἔθροισιν δὲ αὐτοὺς καὶ σημεῖα ἄλλα τε P I 515
καὶ διὰ λευκὴν ὄρνιν κλώιον δάγνης ἐγκόρου φέρουσαν ἀετὸς
ἀρπάσας εἰς τὸν κόλπον τῆς Λιβίας ἐπέβαλεν· ὁ δὲ μικρὸν ση-

1 ἀνέπλευσε A Dio, ἀνίσταρεψ PW. 3 εἰχετο A Dio, ἤπε-
το PW. 5 δὲ add A. 10 ἀγαπητικῶς A. 11 ἀπο-
λοφάνη AC. 12 μίνοι δὲ A. 15 τὰ ἐν τῇ A Dio, τῆ
PW, om C. 16 ἐγγιχίσας A.

qui milites aliquot ibi interfecerat, territus, per causam belli Parthici quo urgeretur in Graeciam rediit.

Sextus factus alacrior classe Italiam aggressus multas clades et inferebat et accipiebat, in navalibus tamen pugnis superior: ut Caesar navibus compluribus tam bello quam vi tempestatum amissis, desperata Sicilia, bene secum agi putaret si oram maritimam tueretur. qua re Sextus elatior Italiam vexabat, Apollophane in Africam misso. Caesar et navibus multis fabricatis, et remigibus a senatoribus equitibus et plebelis corrogatis, et militibus scriptis et pecunia undique coacta, ordinanda Italia et Gallia occupatos, Agrippae navalem instructionem exercendam et exornandam tradidit. is et navibus et remigibus in unum conductis illas refecit, hos ut in tabulatis remigarent exercuit.

Quae dum sunt, Romani et principum discordiis et prodigiis terrebantur, eo potissimum quod albam gallinam ramum lauri cum baccis ferentem aquila correptam in Liviae gremium deiecit: id quod signum haud exiguum

μῖον ἐδόκει. ἡ δὲ τῆς τε ὄροντος ἐπιμελήθη καὶ τὴν δάφνην ἐφύτευσε, καὶ ἡ μὲν ῥίζωθεισα ἠύξησεν, ἡ δὲ Λιβία ἐγκολπώσασθαι τὴν τοῦ Καίσαρος ἰσχὺν καὶ ἐν πάσιν αὐτοῦ κρατήσῃν ἱμῶν.

24. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθε μὲν ὁ Ἀντώνιος ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς Ἰταλίαν, ὡς τῷ Καίσαρι διὰ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ τοῦ πρὸς τὸν Σέξτον μεθίστων πόλεμον, οὐ μῖντοι παρῆμιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δούς αὐτῷ καὶ ἑτέρας πέμψων ἐπαγγελίαις ὀπίσθας ἀντιλήφην, αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ Πάρθων στρατιῶν ἀπῆρε. πρὶν δὲ ἀπιέναι αὐτὸν ἠτιάσαντο ἀλλήλους· εἶτα καὶ διηλλάγησαν, τῆς Ὀκταβίας τὰς διαλλαγὰς πραιπόσιτος. ἡ δὲ Ὀκταβία τοῦ Καίσαρος ἦν ἀδελφή, ἡ μετὰ θάνατον τῆς Φουλβίας τῷ Ἀντώνῳ συνήθη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ ἀνδρὸς ἀτιμῆς ὃ σπῆναι πρότερον τελευτήσαντος. καὶ ἐπιδη οὐπω παρῆκεν ὁ πένθος χρόνος, ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἐλύθη τὸ ἐπιτίμιον. καὶ τότε δέ, ἵνα πλείων αὐτοῖς ἐκ συγγενείας σύνδεσμος γένοιτο, Ἀντίῳ τῷ τοῦ Ἀντωνίου υἱῷ τὴν θυγατέρα ὁ Καίσαρ τὴν ἑαυτοῦ κατηγγύησεν. ἐπλάττοντο δὲ ταῦτα καὶ ὑπεκρίνοντο διὰ τὰ τότε σφίσι ἐπύχοντα πράγματα. τὸν δὲ Σέξτον τῆς τε ἱεροσύνης ἐκέναν καὶ τῆς ἐπατείας, ἑαυτοῖς δὲ τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἄλλην πενταετίαν ἐπέτεψαν· ἡ γὰρ προτέρα ἐκμεμέρητο ἤδη.

1 τε om B. 7 συμμεθίστων A. 8 ὀπίσθας ABC Dio, στρατιώτας PW. 9 ἀπικλήφην C. 16 γίνηται A. 17 υἱῷ A Dio. 21 ἤδη ἐξεμετήθη A.

Fontes. Cap. 24. Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 54 — lib. 49 e. 7.

videbatur. enimvero Livia gallina curanda et lauro plantanda, quae radicibus actis crevit, utique Caesaris potentiam gremio complectebatur omnibus in rebus eius domina futura.

24. Interea temporis Antonius ex Syria in Italiam profectus, ut Caesari parum foliicer cum Sexto belligeranti opem ferret, non mansit; sed navibus partim ei datis partim promissis milites vicissim accepit. priusquam autem ad bellum Parthicum revertetur, controversia inter eos orta per Octaviam Caesaris sororem composita est. quae cum Antonio post Fulviae obitum luctu ob priorem maritum nondum finito nupsisset, senatusconsulto multa illa sublata est. tum etiam, ut per affinitatem artiore necessitudinis vinculo adstringerentur, Antyllo Caesar Antonii filio suam filiam despondit. haec temporum causa uterque fingebat et simulabat omnia. Sexto autem et consulatum et auguratum eripuerunt, sibi que principatum in sibi quinquennium vindicarunt, priore quinquennio iam elapso.

Καὶ Ἀντώνιος μὲν εἰς Συρίαν ἤπειγτο, Καῖσαρ δὲ εἰς τὸν
 πρὸς Σέξτον πόλεμον ἤτοιμάζετο. ὁ δὲ Μηνᾶς πρὸς τὸν Σέξτον
 αὐθις ἀπειροπόλεμον, ἄπιστος ὢν καὶ θεραπεύων αἰεὶ τὰ τοῦ
 κρείττονος. Καῖσαρ δ' ἐπιστάτος τοῦ ἔαρος ὤρηται κατὰ τῆς
 5 Σικελίας, περισχέειν ἐλπίσας τῷ στόλῳ αὐτῆ, καὶ τῷ τε πλήθει
 τεταραχῆως τῶν σκαφῶν καὶ τῷ μεγέθει καὶ τοῖς πύργοις οἷς
 ἔφερον ἴν' εἴς αὐτῶν ὡς ἀπὸ τείχους εἴς ὑπερδεξίαν ἀνταγωνίζον-
 ται. ἀπίοντι δὲ χειμῶν συνέβη βαρέτατος καὶ πολλὰς ναῦς D
 ἔφθειρε, καὶ ὁ Μηνᾶς ταῖς λοιπαῖς τεταραγμέναις ἐπειχθεὶς
 10 σιγῆς μὲν ἔκλυσε, τὰς δ' ἀνεδέησεν. εἰ δὲ μὴ αὐθις τῷ Καί-
 σαρι προσεχώρησε καὶ τὸ ναυτικὸν οὐ ἔρχε προέδωκεν, εἰς κενὸν
 ἂν καὶ τότε τῷ Καίσαρι ὁ ἐπίπλους ἐγένετο. ἡγετομόλησε δ' ὁ
 Μηνᾶς πρὸς ἄπαν παρὰ τοῦ Σέξτου ὑποπιερόμενος· ἀλλ' οὐδ' ὁ
 Καῖσαρ ἔτι αὐτῷ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ τὸν στόλον αὐθις ὁ Καῖσαρ
 15 ἀνικτήσαιο, εἰς τὴν ἤπειρον ἀνεκομισθῆ, ὡς τὸ πρῶτον τοῦ στρα-
 τήματος εἰς τὴν Σικελίαν, ὅτε καιρὸς, περαιώσων. ὁ δὲ Σέξτιος
 ἐν Μισσηγί τὸν αὐτοῦ διάπλον ἐτήρει. τῷ δ' Ἀγρίππῃ εἰς P I 516
 Λιπάραν σὺν ταῖς ναυσὶ καταλειθεῖντι παρὰ τοῦ Καίσαρος
 Δημόχαριν ἀνθορμῆν ἐν Μύλις ἐκλίπει. καὶ διέτριψαν ἐκείσε
 20 χρόνον ὑπόσχυρον, τέλος δὲ ὁ Ἀγρίππας σὺν ταῖς ἀρίσταις τῶν W II 151
 ναυῶν ἐπὶ κατασκοπὴν τῶν ἐναντίων ἀπελήλυθε. καὶ ὡς οὔτε πάν-
 τας κατείδεε οὔτ' ἀνυχθῆναί τις ἠθέλησεν, ἐπανῆλθε, καὶ παρ-

3 τὰ om A. 4 δὲ τοῦ ἔαρος ἐπιστάτος A. 6 οἷς A, οὔς PW. 8 ναῦς ἐφθειρε A Dio, ἐφθειρε τῶν νηῶν PW. 10 εἰ δὲ A Dio, Καὶ εἰ PW. 11 προέδωκεν A Dio, παρίδωκεν PW. 14 ὁ καῖσαρ αὐθις A. 15 ἐκομισθῆ A. 17 Μεσηγί PW, et sic infra. 18 ταῖς add A. 19 Δημόχαρον Dio. ἀνθ' ὁρμῆν A, ἀνθορμῆν Dio, ἀνθορμῆσαι PW. 20 χρόνον om A.

Antonio in Syriam properante Caesar bello cum Sexto gerendo, ad quem Menas homo perfidus semperque potentiores colere solitus denuo transfugerat, intentus primo vere in Siciliam traiecit; et multitudine ac magnitudine navium fretus, turribus praesertim quas gerebant, unde tanquam de muro ex superiore loco pugnant, spem conceperat insulae classe occupandae. sed inter eundem gravissima tempestate complures naves amisit; et Menas in reliquis turbatas invectus multas crepavit, nonnullas attraxit; ac nisi rursus ad Caesarem defecisset et classem illi suam tradidisset, tum etiam irrita fuisset illius expeditio. Menae transfugii causa fuit, quia in omnibus suspectum se esse videbat Sexto. sed ne Caesar quidem amplius ei fidem habuit, et classe recepta in continentem rediit, peditatum per occasionem transportaturus. Sextus vero eius traiectione Messanae observans Democharem in Mylis contra Agrippam, a Caesare cum navibus Liparae relictum, in prociectu esse iussit, ubi cum diutius commorati essent, tandem Agrippa cum optimis navibus ad speculandam hostilem classem profectus, cum nec omnem conspexisset

εσκενάζετο ὡς πολεμῶσων τῇ ἐπιούσῃ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῷ Δημο-
 χάρῃ συμβέβηκε, καὶ ἡτοιμάζετο κακίῃτος ὡς τοῖς πολεμίοις
 ἐπελεισμένους, καὶ τὸν Σέξτον δὲ μετεπέμψατο. ἡμέρα τε ἦδη
 ὑπέλαμπε, καὶ ἄμφω τὰ ναυτικά ἐπ' ἄλληλα ἔπλειον καὶ τῆς ναυ-
 Β μαχίας ἀπῆρξαντο. καὶ ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἀγχομιάλως ἡγωνίσαντο, 5
 ὅψι δ' οὐδὲν ποτε καὶ πρὸς νύκτα ἦδη οἱ τοῦ Καίσαρος ἐκράτησαν,
 οὐ μόντοι καὶ ἐπεδίωξαν.

Καῖσαρ δὲ τοῦ Σέξτου ἐκ τῆς Μεσσήνης διὰ τὴν ναυμαχίαν
 ἀπάρantos ἀκινδύνως ἐπικραιώθη πρὸς Ταυρομένιον. ἦδη δὲ τῆς
 ναυμαχίας πανθείσης σπουδῇ πρὸς τὴν Μεσσήνην ὁ Σέξτος ἀφί-10
 κετο, καὶ μισθῶν περαιωθέντι τὸν Καίσαρα, προσέμιξεν αὐτῷ
 κατὰ γῆν. καὶ ὁ Καῖσαρ τοῦ τε ναυτικοῦ τὸ πλεῖον ἀπέβαλε καὶ
 αὐτὸς ὀλίγου προσδιεθάρη· τίως δ' οὐδὲν εἰς τὴν ἡπειρὸν διασε-
 σωστο. ἤχθητο δὲ τοῦ στρατεύματος ἐν τῇ νήσῳ ἀπειλημένον,
 καὶ οὐ πρὶν ἀνεθάρσασιν ἕως ἰχθῶς ἀναθορῶν ἐκ τῆς Θυλάσσης 15
 C αὐτόματος πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε· τοῦτο γὰρ οἱ μάντις
 δηλοῦν ἐξηγήσαντο ὅτι δουλώσειται τὴν Θάλασσαν. ἡ δὲ τοῦ Καί-
 σαρος στρατιὰ ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐπεὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπον σφῶς
 καὶ ὁ βοθηθῆσων οὐκ ἔχον, ὁ ταύτης ἀρχὸν Κορνοφίκιος τὰ τε
 σκάφη ὅσα ἐκ τῆς ναυμαχίας περισέσωστο ἔκρινε, καὶ αὐτὸς 20
 πρὸς τὰς Μύλας ἀπήγε τὴν στρατιάν. καὶ πολλὰ ἐκικώθησαν
 παρὰ τῶν ἐναντιῶν ἰσπεπομένων αὐτοῖς ἐν τε τῇ ἄλλῃ πορείᾳ καὶ
 μᾶλλον ἐν ταῖς τῶν ποταμῶν διαβάσει. καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας

5 ἀπέριξαντο A. 17 δηλοῦντες A. 19 κορνοφίκιος AB,
 Κορνοφίκιος PW. 20 περισέσωστο A, περιέσωστο PW.

et nemo contra iret, reversus se ut postridie dimicaturus paravit. idem
 et Demochari accidit, qui et ipse ut in hostem pugnaturus Sextum ar-
 cessivit. diluculo ambae classes productae longissimo tempore aequo
 Marte dimicarunt: tandem sub noctem Caesariani vicerunt, sed victos
 non persecuti sunt.

Caesar, cum Sextus propter navalem pugnam Messanae decessisset,
 citra periculum Taurominium traiecit. peracto praelio Sextus Messanam
 celeriter reversus, cognito Caesaris traiectu, terra cum aggressus est:
 qui classis maxima parte amissa propemodum ipse quoque periisset, sed
 tum terra evasit. aeque ferens exercitum in insula circumventum
 esse non prius recepit animum quam piscis saltu e mari in terram facto
 sponte ante pedes eius concidit. id enim vates interpretabantur, fore
 ut mari potiretur, eius vero exercitus cum et obsideretur et alimenta
 non haberet et opem ferret nemo, Cornificius dux eius navibus e pugna
 reliquis exustis ipse quoque ad Mylas abduxit copias; atque in itinere
 multas clades accepit, in fluminum transitu potissimum, hostibus tergo

ἔπασχον οὕτως, τῇ δὲ γε τελευταίᾳ πάντῃ αὐτοῦς ἐκίκωσαν, προσγενομένον αὐτοῖς καὶ τοῦ Σέξτου, καὶ πάντες ἂν διμυθάρησαν, εἰ μὴ σφῶν καὶ ἕκοντες ἀπέλαχόντο οἱ πολλοίμοι. ὁ γὰρ Ἀγρίππας νικήσας τὴν ναυμαχίαν ἐς Σικελίαν ἐπιραιώθη καὶ D
5 σπῆν τε τῷ στρατιῶ καὶ βοήθειαν ἐπέμπε. καὶ ὁ Σέξτος αὐτὸν τὸν Ἀγρίππαν ἔξιν ἐκτὶ προσδοκίμας καὶ φοβηθείς, σπονδῆ ἀνεχώρησεν, ὥστε σκεῆθ τὰ καὶ ἐπιπέδιον καταλείπει ἐν τῷ ἐρῆματι, ἔξ ὧν τραγέντες οἱ περὶ τὸν Κορνονθίκιον πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἀπήρσαν· οὗς ὁ Καῖσαρ ἐπαίνοισι καὶ δωρεαῖς ἀνικιήσαστο.

10 25. Μετὰ τοῦτο δ' ἐς τὴν Σικελίαν ἐλθόντι τῷ Καίσαρι περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ὁ Σέξτος ἀντιστρατοπεδεύσαστο. ἀντικαθημένων δ' ἀλλήλοις καὶ ἀκροβολιζομένων τῷ μὲν Σέξτῳ ὁ Γάλλος, τῷ δὲ Καίσαρι ὁ Λέπιδος σὺν ταῖς δυνάμεισι προσήνυτο· καὶ ὁ μὲν Γάλλος ἐπέφρωσε τὸν Σέξτον, ὁ δὲ Λέπιδος διερχέθη τῷ P I 517

15 Καίσαρι, αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ ἴσου σινδαιοικεῖν αὐτῷ τὰ πάντα βουλόμενος, ἐκείνου δὲ ὡς ὑποστρατιῆγῳ αὐτῷ χωρῆμενος ἐν ἡπασι. δὲ καὶ πρὸς τὸν Σέξτον ἀπέκλιτε, καὶ ἐκοινολογεῖτο δι' ἀπορρήτων αὐτῷ. ὁ ὑπονοήσας ὁ Καῖσαρ ἔσπευσε πρὶν νεοχωθῆναι τι διὰ μάχης τῷ Σέξτῳ χωρῆσαι. καὶ ναυμαχίᾳ τε κατὰ Θάλασσαν
20 συρραγείσας, καὶ κατὰ γῆν τῶν πεζῶν ἀμφοῖν παρατιτυγημένον, ἐπὶ πολλὸν μὲν τῆς ναυμαχίας γενομένης ἰσορροπὸν τε καὶ ἰσοπαλῶς

8 κορνονθίκιον ABC, Κορνονθίκιον PW. 10 τοῦτο] τοῦ A.
τὴν add C Dio. 18 πρὶν νεοχωθῆναι τι A, πρὶν νεοχωθῆναι
καὶ τι Dio, πρὶν τι νεοχωθῆναι PW. 19 θάλασσαν B.
20 συρραγείσας — 21 ναυμαχίας om C. 21 μὲν add A.

FONTES. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae lib. 49 c. 8 — c. 18.

inhaerentibus; idque per triduum duravit. extremo vero die cum Sextus etiam advenisset, undique vexati omnes periissent, nisi Pompeiani coacti essent retrocedere. Agrippa enim navali pugna victor, Siciliam ingressus exercitui frumentum et auxilia misit, cuius adventum metuens Sextus tanta festinatione recessit, ut impedimenta quaedam et commentum in munitione relinqueret; quo sustentati Cornificiani, ubi ad Agrippam pervenerunt, a Caesare laudibus et muneribus recreati sunt.

25. Post haec cum Sextus in Siciliam venisset, ad Artemisium castra posuit. ubi cum inter se velitarentur, Gallus suas copias cum Sexto, Lepidus cum Caesare coniunxit, atque ille quidem Sextum confirmavit, hic autem cum Caesare contendit. nam ex aequo cum eo administrare voluit omnia, Caesar vero eo pro legato in omnibus uti voluit. quare ad Sextum inclinavit et clam cum eo verba contulit, quo Caesar animadverso, primo quoque tempore, priusquam aliquid novaretur, decernere cum Sexto instituit. cum praelium in mari commissum longissimo tempore, victoria neutram in partem inclinante, duraret, utriquo

τὰ πρὸς καὶ ἄμφο στρατεύματα ἐθιῶντο καὶ ἡγωνίων· ἐπεὶ δ' οἱ τοῦ Σέξτου ἐγράφοντο, οἱ μὲν ἐπαιάνισαν οἱ δ' ὠλοφύροντο. καὶ B οἱ μὲν τοῦ Σέξτου πεζοὶ πρὸς τὴν Μισηνήν ἰχώρουν ἄτε καὶ αὐτοὶ συνητηθέντες τῷ ναυτικῷ, ὁ δὲ Καῖσαρ τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν ἠτιωμένων εἰς τὴν γῆν ἐξεδέχευ καὶ τῶν σκαυῶν ὄσα προσ- 5 ὠκειλον ἐνέπιμπρα. κἄν τούτῳ ὁ μὲν Σιμόχαρις ἑαυτὸν ἀπέσκα- ζεν, ὁ δ' Ἀπολλόδωρος τῷ Καίσαρι προσεχώρησε. τοῦτο δὲ ἄλλοι τε καὶ ὁ Γάλλος καὶ οἱ ἵππεις οἱ σὺν αὐτῷ πάντες καὶ τινες τῶν πεζῶν πεποιήκασιν.

Ὁ Σέξτος δ' ἐντεῦθεν ἀπογνοὺς καὶ τὴν θυματέρα καὶ ἄλ- 10 λους παρὰλαβὼν τὰ τε χρήματα καὶ τῶν ἄλλων τὰ τιμιώτερα εἰς τὰς ναῦς τὰς κρείττους τῶν σωθειῶν ἐνθήμενος ἀπῆρε νυκτός· C οὐδ' ἐπειδὴ τις αὐτόν, ὅτι τε λάθρα ἐξέπλενε καὶ ὁ Καῖσαρ W II 152 ἐν μεγάλῃ γέγονε ταραχῇ. ὁ γὰρ Λέπιδος τῇ Μισηνῇ ἐπιελθὼν καὶ εἰσοδεχθεὶς εἰς αὐτὴν τὰ μὲν ἐνέπιμπρα τὰ δ' ἤρπαζεν· ἔτα 15 φοβηθεὶς ἐπελθόντα τὸν Καῖσαρα, ἐπὶ λόγον καρτερὸν στρατο- πιδενούσῃ, πάντα τε ὄσα ἐλατιοῦσθαι ἐνόμιζεν ἐπενεκάλει αὐτῷ, καὶ ἀπῆκε ὄσα αὐτῷ κατὰ τὴν πρώτην συννομισίαν ἐδέ- δοτο, καὶ τῆς Σικελίας ἀντιποιεῖτο ὡς αὐτὴν κτισαστροφόμενος, καὶ ταῦτα πέμπων τινὰς ὠμίλει τῷ Καίσαρι, ἔχων ἄς τ' ἐκ τῆς 20 Λιβύης ἐπῆκτο δυνάμεις καὶ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν τῇ Μι- D σήνῃ πάντας. ὁ δὲ Καῖσαρ τοῖς δπλοῖς θαρρῶν εὐθὺς ἐπ' αὐτόν

6 Δημοχάρης Dio.

7 Ἀπολλοφάνης Dio.

12 ἀπῆρε AB,

ἀπῆρε PW. 15 ἐς C. 21 ἐγκαταλειφθέντας ἐν τῇ μισηνῇ A cum Dione, ἐν τῇ Μισηνῇ ἐγκαταλειφθέντας PW.

pedestres exercitus in procinctu terra stantes eventum solliciti specula- bantur. Sexto tandem profligato alteri pacantes canebant, alteri lamen- tabantur. ac Sexti pedites, quasi et ipsi una cum classe victi essent, Messanam tendebant: Caesar vero victos qui in terram enatabant exci- piebat, et nares quae terrae allidebantur incendebat. interea Demochar- es sibi ipse manus attulit, Apollodorus [Apollophanes] ad Caesarem defecit. idem praeter alios et Gallus et eius equites omnes et quidam pedites imitati sunt.

Itaque Sextus desperatis rebus filia cum aliis et pecunia et pretiosissimis quibusque rebus firmissimis navibus impositis noctu abijt, persequente nemine, tum quod etiam solverat tum quod Caesar perti- muerat. Lepidus enim Messanam aggressus et moenibus receptus alia incendebat alia rapiebat. deinde Caesaris adventu territus, castris in munitissimum tumultum translatis, cum eo de rebus omnibus in quibus iniuriam sibi fieri putabat expostulavit, et ea omnia quae in prima con- iuratione sibi concessa essent flagitavit, et Siciliam quod eam subegisset sibi vindicavit. quae cum per legatos ageret, copias quas ex Africa ad- duxerat munitis et iis qui Messanae relictis erant adscitis omnibus, Cae-

μετ' ὀλίγων τινῶν ὤριμθη. δόξας δὲ διὰ τὴν τῶν συνεπομένων
 ὀλιγανδρίαν εἰρηγνόν τι πράξειν, ἐς τὸ στρατόπεδον εἰσεδίχθη.
 ὡς δ' οὐδὲν πρὸς τὴν καταλλαγὴν ἔλεγε, παροξύνθησαν οἱ τοῦ
 Λεπίδου καὶ τινὰς τῶν ἐκείνου ἀπέκτειναν, αὐτὸς δὲ βοηθείας
 5 τυχῶν ἐσώθη. καὶ μετὰ τοῦτο αἰθρὴς ἐπλήθην αὐτοῖς οὐκ παντὶ
 τῷ στρατῷ καὶ ἐπολιόρκει κατακλείσας σφᾶς ἐἴς τὸ τάφρουμα.
 φοβηθέντες οὐκ τὴν ἄλωσιν ἀθρόοι μὲν ἀδοῦμνοι τὸν Λεπίδον
 οὐ μετίστησαν πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ ὀλίγους δὲ προσειχώρον
 αὐτῷ. καὶ οὕτω κάκιστος ἐθελοντὴς δῆθεν ἐν ἐσθῆτι γαλαῖ ἐκέτης P I 518
 10 αὐτῷ προσελήλυθε. καὶ ὁ μὲν τῆς ἔξοστας τε παρελύθη καὶ ἐν
 τῇ Ίταλίᾳ θάψαν ἐπεποίητο ἕμφορον. τῶν δὲ τὰ τοῦ Σέξτου
 πραξάντων τινὰς μὲν ἐκόλουσεν, ἐπίουσι δ' ἀφῆκε· καὶ τῶν πόλειων
 τὰς μὲν ἐκουσίως προσχωρησάσους αὐτῷ ἀγγυγώμης ἤξιωσε, τὰς
 δ' ἀντιστάσους αὐτῷ ἰδικαίωσεν.

15 Οἱ στρατιῶται δὲ ἐστιμώσασάν τε καὶ ἐθρασύνοντο καὶ συλ-
 λεγόμενοι ἦτον ἔκαστος δ' ἐπύθει. τοῦ δὲ Καίσαρος ἐν ὀλιγορμί-
 σφᾶς ποιουμένου, ὡς μὴ τινος πολέμιον παρόντος, ἐπηλείον.
 ὡς δ' οὐδὲν ἦνον, τῆς στρατείας ἀφεισθῆναι ἤξιον θυμῷ καὶ B
 βοῆ· λήψεσθαι γὰρ ἧλιπαι αἱ ἀπῆτον διὰ τὴν ἀπειλὴν τῆς
 20 ἐγκυκαταλείψεως. ὁ δὲ Καίσαρ μὴ δεῖν νομίζων τὸν ἄρχοντα ἐξ
 ἀνάγκης τοῖς ὑπῆκόοις ὑπέκειν, εὐλογῶν τε αὐτοῖς ἀξιοῦν ἔφη,
 καὶ δῆκε πρῶτον μὲν τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ ἀστρατεῦ-

2 ἐς om A. 3 τὴν om A. 4 δὲ βοηθείας τυχῶν ἐσώθη A
 cum Dione, δ' ἐσώθη βοηθείας τυχῶν PW. 6 στρατῷ A cum
 Dione, στρατῷ PW. 20 ἐξανάγκης τὸν ἄρχοντα A.

sar armis fretus cum paucis ad eum ivit: et quia propter paucitatem
 comitantium de pace acturus putabatur, in castra est receptus, sed cum
 nihil ad reconciliationem loqueretur, Lepidi milites irritati quosdam ex
 eius comitatu occiderunt: ipse protectus a quibusdam evasit, deinde
 toto exercitu rursus adducto eos in vallo obsedit: cuius expugnationem
 veriti, Lepidi verecundia universi ad Caesarem non defecerunt, sed pau-
 latim alii post alios ad eum transierunt. demum et ipse Lepidus ultro
 scilicet palla veste supplex eum adiit; ademptaque potestate in Italia
 sub custodia vivere iussus est, eos qui a Sexto steterant Caesar partim
 supplicio affecit partim dimisit, urbibus quae sponte deditionem fece-
 runt veniam dedit: eas quae resisterunt multavit.

Milites vero per seditionem et tumultum congressi quod cuique
 visum est postularunt, cum autem a Caesare negligerentur, quasi nullus
 hostis superesset, minisque nihil proficerent, cum indignatione et clamo-
 ribus missionem flagitarunt, eo pacto se quae peterent impetraturos
 sperantes. Caesar non decere ratus ut princeps necessitate coactus
 subditis cedere videretur, aequum eos postulare dixit. ac primum eos
 dimisit qui secum contra Antonium militabant: caeteris quoque urgenti-

σαντας, ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐνέκειντο, καὶ τοὺς δέκατον ἔτος στρατευσαμένους διαφῆκεν, εἰπὼν ὡς οὐδεὶς ἐτ' αὐτῶν οὐδ' ἂν τὰ μάλιστα ἐθελήσῃσι χεῖρεται. ὁ ἀκούσας τὸ οὐδὲν ἔτι ἐφθόγγαυτο, ἀλλὰ προσέειπεν αὐτῷ ἤρξαυτο.

Καὶ τότε μὲν τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διώκεσε καὶ τὴν Αἰβύνην 5
 C ἐκατέραν πέμψας ἀμαχεὶ παρέστησατο, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ πολ-
 λὰς αὐτῷ τιμὰς ἐψηφίσαντο. Σέξτος δὲ ἐκ τῆς Μισηνῆς ἀνα-
 χθεὶς, ὑποποήσας δὲ διωχθῆναι ἢ καὶ προδοθῆναι ὑπὸ τῶν
 συνόντων, προεῖπε μὲν διὰ τοῦ πελάγους πλεῖσειν, ἀποσβέσας δὲ
 τὸν πρὸς ὃν αἱ στρατηγίδες τριήρεις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ αὐταῖς 10
 ἐθέλωνται γαίνουσαι, εἰς Κεφαλληνίαν κατέπλευσεν· ἔνθα καὶ οἱ
 λοιποὶ κατὰ τήχην ὑπὸ χιμῶνος ἐκπεσόντες ἀθίς αὐτῷ συνελ-
 γοντο. συγκαλέσας οὖν αὐτοὺς καὶ τὸ στρατηγικὸν ἀποδυσάμενος
 ἔνδυμα ἄλλα τε εἶπε καὶ ὅτι ἀθροοὶ μὲν ὄντες οὐ λήσοῦσι, σκε-
 D δασθέντες δὲ ῥῆμα ποιήσονται τὴν διάφευξιν. κἀντεῦθεν ἄλλων 15
 ἄλλοσι ἀποχωρησάντων αὐτὸς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπερανῶθη, γνώμης
 ὧν ὀρμηθεὶς πρὸς τὸν Ἀντωνίου. ἐν Λέσβῳ δὲ μαθὼν ἐκεῖνον
 μὲν εἰς Μήδους στρατεῦσαι, πεπολεμῶσθαι δὲ τὸν Καίσαρα καὶ
 τὸν Λέπιδον, καὶ ἐλπίσας τὴν τοῦ Ἀντωνίου ἀρχὴν διαδέξασθαι,
 τό τε στρατηγικὸν ἀνέλαβε σχῆμα καὶ παρέσκευάζετο ὡς καὶ τὴν 20
 περσικὴν καταληψόμενος. κἀντεῦθεν τοῦ Ἀντωνίου τὰ πραιττό-
 μενα ὑπ' αὐτοῦ γνότος, ἄδειάν τε αὐτῷ καὶ εὐνοίαν, ἃν τὰ

2 εἰπὼν om B. 12 ἐκπεσόντες A Dio, εἰσπεσόντες PW.
 13 στρατιωτικὸν A cum Dioue. 15 ποιήσουσι A. 21 κἀντεῦ-
 θε] καὶ τούτου A.

bus, eos etiam dimisit qui annum decimum militabant; seque ullo eorum, ut maxime vellent, usurum esse negavit. quo audito nihil amplius locuti ei parere coeperunt.

Postea Siciliae rebus compositis et utraque Libya per legatos citra pugnam recepta Romani multos Caesari honores decreverunt: Sextus vero cum Messana solvisset, hostem insequi aut a suis proditum iri se metuens, pelagus traiecturum esse dixit; extinctoque igni quo praetoriae triremes sequentibus navibus praeleucunt, in Cephaleniam appulit. quo reliquae quoque forte fortuna tempestate compulsae ad eum redierunt. iis igitur convocatis, imperatoris veste posita, cum alia dixit tum illud: si una manerent, se latere non posse; sin dispergerentur, facilius effugituros. inde alia alio digressis ipse in Asiam traiecit, eo consilio ut ad Antonium se conferret. sed cum Lesbi didicisset illum contra Medos profectum esse, Caesarem vero et Lepidum inter sese pugnare, spe concepta principatum Antonii obtinendi habitum imperatorum resumpsit et ita se paravit quasi transmarinas provincias occupaturas, quo conatu Antonius cognito cum ei et impunitatem et benevolentiam

δπλα κατάθεται, ὑποσχομένον, κατένευσε μὲν, οὐκ ἐποίησε δὲ γὰρ
 ὡς ἐπηγγέλιτο, ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων ὡς πρόηεν εἴχετο καὶ
 πρὸς τοὺς Πάρθους διακηρκεῖσθαι. ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Ἀντώνιος
 τὸ ναυτικὸν μετὰ Μάρκου Τίτιου ἐπ' αὐτὸν ἐπερψε. καὶ ὅς
 5 ἠορῆθῆις διεπρεσβεῖσθαι πρὸς Ἀντώνιον. ὡς δ' ἐκείνος οὐκ ἔφη
 σπείσασθαι, εἰ μὴ τὰς τε ναῦς καὶ τὴν λοιπὴν αὐτοῦ παραλήψοιτο
 δύναμιν, τὰ βαρύτερα τῶν σκινῶν εἰς τὰς ναῦς ἐμβυλῶν αὐτὰς
 τε κατέκαυσε καὶ εἰς τὴν μεσόγειαν ὤρμησε. καὶ οἱ τοῦ Ἀντωνίου
 ἐπιδιώξαντες αὐτὸν κατέλαβον καὶ ἐξώρθησαν. ὁ μαθὼν ὁ Ἀν-
 10 τώνιος εὐθὺς μὲν ὑπ' ὀργῆς ἐπέσειλε κταθῆναι αὐτόν, ὕστερον
 δὲ μεταμεληθεὶς ἔγραψε σωθῆναι αὐτόν. τοῦ οὖν δευτέρου γραμ-
 ματοφόρου τὸν πρῶτον προσθάσαντος, ὕστερον τὰ περὶ τοῦ
 θαντῆν ὁ κατέχων αὐτὸν κομισάμενος, καὶ ἡ νομίμας ὄντως δεύ-
 15 τερα εἶναι ἢ ἄνοιαν τοῦ ὄντος ὑποκριτάμενος, τὸν Σέξιον τὸν
 Πομπήιον ἐθανάτωσε.

Καὶ τῷ μὲν τοιοῦτον τὸ τέλος ἐγένετο, (26) Ἀντώνιος δὲ
 διὰ τοῦ Βεντιδίου τοὺς Πάρθους ἐτίκτειν. ὁ τε γὰρ βασιλεὺς
 ἐκείνων ὁ Πάκορος ἐν τῷ πολέμῳ ἔπεσε, καὶ οἱ βάρβαροι οἱ μὲν
 ἐκτάνθησαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ δὲ ἔφυγον, καὶ τὰς τῆς Συρίας πόλεις
 20 ὁ Βεντιδίους ὑπὸνείκετο. εἶτα κατὰ τοῦ Ἀντιόχου τοῦ τῆς Κομα-
 γηνῆς βασιλεύοντος ἐπιστράτευσεν. ἐνταῦθα δὲ ὄντι ἀθρόον ὁ
 Ἀντώνιος ἐπιστῆς οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν οὐκ ἤσθη,

3 δὲ add A. 4 μετὰ] μετὰ τοῦ A. 8 μεσόγειαν AB Dio,
 μεσόγειον PW. 10 ἀπέσειλε A. 13 θαντῆν] θαντῆν αὐ-
 τόν A. ἢ add A. 16 Καὶ τῷ — ἐγένετο om A.

Fontes. Corp. 26. Dionis Historiae Romanae lib. 49 c. 19 —
 c. 33.

suam promississet si arma poneret, annuit ille quidem, sed nec ea quae
 promiserat praestitit, et rebus gerendis aeque ut prius intemptus per ca-
 duceatorem Parthorum amicitiam petiit. sed cum Antonius M. Titius
 cum classe contra eum misisset, territus per legatos ab Antonio veniam
 oravit. qui cum pacem detrectasset nisi naves eius ceterasque copias
 accepisset, impedimentis gravioribus in naves coniectis et ipsis navibus
 crematis in mediterranea se contulit. caeterom Antonianis persecutis
 vivus in potestatem eorum venit. eum Antonius ira percitus statim per
 litteras occidi, post annotata sententia conservari iussit. sed cum alter
 tabellarius priori antevertisset, is qui eum ceperat, litteras de eo occi-
 dendo posterius acceptas seu vere posteriores esse ratus seu veritatis
 ignorantia simulata, Sextum Pompeium necavit.

26. Eo huoc exitum sortito Antonius per Ventidium Parthos vicit.
 nam et rex eorum Pacorus in bello cecidit, et barbaris partim in praelio
 caesis partim fugatis Ventidius Syriacas urbes recepit. deinde Antiocho
 Comagenes regi arma intulit. ubi Antonius ex improviso cum eo con-
 Zonarae Annales II. 25

ἀλλὰ καὶ ἐφθόνησε καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἔπαυσε, αὐτὸς δὲ τῷ
 C Ἀντιόχῳ προσέβαλε καὶ κατέκλεισε αὐτὸν εἰς Σαμώσατα. ὡς δ'
 οὐδὲν ἔγνε πολιορκῶν αὐτόν, συνθήκας σπονδῶν ἐποίησατο καὶ
 εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφώρμησεν.

Ἐρωδῆς μέντοι ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπέργηρος γιγο- 5
 νῶς, καὶ τῷ τοῦ Πακόρον πένθει τὴν βασιλείαν ἀπαγορεύσας,
 Φραάτη τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παιδῶν τὴν ἀρχὴν
 ἐνεχίρισεν. ὁ δὲ ἀνοσιώτατος γιγονῶς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
 ἰδοιοφόνησε, καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα δυσανασχετοῦντα δι' ἐκεί-
 νους ἀπέκτεινε, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἀρίστους δέφθειρεν. 10

Ἀντωνίος δὲ πρέσβεις μὲν πρὸς τοὺς Πάρθους περὶ εἰρήνης
 ἐκπέμπομε, πρὸς δὲ πόλεμον ἔτοιμάετο, ἵνα ἀπαρυσκέοις αὐ-
 τοῖς ἐντύχη διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς συμβάσεως. καὶ μετῶν τὸν
 D Μῆδον ἐπὶ συμμαχίαν τοῦ Πάρθου χωρήσαντα, τὰ μὲν σκενο-
 φόρα καὶ πολλὰ τῆς στρατιᾶς ὑπελείπειτο μετὰ τοῦ Στατιανοῦ ἢ 15
 ἔποιετο, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἵππεσσι καὶ τῶν πεζῶν τοῖς ἐξῴνοις
 ἠεῖγετο ὡς αὐτίκα τὰ τῶν Μῆδων καταστρεφόμενος. ὁ μέντοι
 Πάρθος καὶ ὁ Μῆδος τῷ Στατιανῷ ἀπροσδοκῆτως ἐπιπεισόντες
 καὶ τῇ μετ' αὐτοῦ στρατιᾷ, πάντας ἐφόνευσαν, τοῦ Ἀντωνίου
 σπένσαντος μὲν βοηθήσαι αὐτοῖς, πλὴν ὑστερίσματος καὶ μόνους 20
 τοὺς νεκροὺς εἴρηκτοσ. ὅς οὐ πολλῷ ὕστερον συμβαλὼν τοῖς
 βαρβάροις ἐτρέψατο μὲν αὐτούς, οὐ μέντοι μέγα τι ἔβλαψε.

5 τῶν add A. 12 δὲ ABCW, τὸν P. 13 ἐντύχοι A. τῆς]
 τὴν τῆς B. συμβιβάσεως A. 15 ὑπέκλειτο A. στα-
 τιανοῦ AC Dio, Στρατιανοῦ PW. 18 στατιανῷ ABC Dio,
 Στρατιανῷ PW.

gressus non modo successibus eius gratulatus non est, sed etiam ex in-
 vidia magistratu ei abrogato ipse cum Antiocho congressus Samosata
 regem compulit. sed cum obsidione nihil proficeret, pace facta in Ita-
 liam est profectus.

Orodes vero Parthorum rex grandis admodum natu, ob luctum
 Pacori abdicato imperio, Phraati e caeteris filiis natu maximo regnum
 tradidit, qui per summum scelus fratres dolo sustulit, ipsumque patrem
 ob caedem illorum indignantem et ex caeteris optimos quosque tru-
 cidavit.

Antonius legatis ad Parthos de pace missis interim bello se para-
 vit, ut eos ob spem transactionis imparatos aggrediretur. sed cum
 Medum auxilio venire Partho didicisset, impedimentis et magna exerci-
 tus parte Statiano relictis ut sequeretur, ipse cum equitibus et expedito
 peditatu properavit, quasi Medos statim superaturus esset. caeterum
 Parthus et Medus Statianum subito adorti cum omni exercitu ceciderunt.
 nam Antonius suppetias eis laturus serius venit, neque quicquam praeter
 cadavera suorum invenit. nec multo post barbaros profligavit; sed non

πολιορκῶν δὲ τὰ τοῦ Μήδου βασίλεια ἐπολιορκεῖτο μᾶλλον αὐτὸς P I 520
ἐπιλιπόντων τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ ἐπὶ συναγωγὴν
αὐτῶν ἔξιόντων σφόδρα παρὰ τῶν βαρβάρων κακουμένων,
ἐνεδρευόντων αὐτοῖς.

5 Ἐν τούτοις δυνος τοῦ Ἀντωνίου ὁ Φραάτης ὑποβαλὼν τινὰς
ἐπισει δι' ἑκείνων αὐτὸν ἐπικηρυκείσασθαι συμβάσεων ἔνεκεν· καὶ
ὁ Πάρθος τοὺς πιμψθέντας ἔξουθισίας πολλὰ μὴ ἄλλως σπείσα-
σθαι εἶπεν εἰ μὴ αὐτίκα ἀποστρατευθῆσονται. καὶ ὁ Ἀντωνίος
ἀπανέστη. προσδεχομένου δ' αὐτοῦ τὰς σπονδὰς οἱ Μῆδοι τὰς
10 τε πολιορκητικὰς κατεκύνσαν μηχανὰς καὶ τὰ χώματα διεσκέδα-
σαν. οἱ δὲ γε Πάρθοι πολλὰ καὶ δεινὰ αἰγιόδιον προσπισόντες
εἰργάζοντο. ὡς οὖν ἔγνω ὅτι ἐπάγεται, εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπε-
θεῖν ἐπιχειρήσει. καὶ διὰ χωρίων ἀπιδὼν ἀγνώστων, πολλαῖς B
δυσχερείαις ἐνέτιχε. καὶ κἄν ἀπόλοιοτο οἱ μετ' αὐτοῦ ἕξμυατις
15 εἰς ἐνδρῶν ἐμπισόντες καὶ πυκνοῖς βυλλόμενοι τοῖς τοξέμασιν,
εἰ μὴ τὴν χιλιόνην ἐποίησαν συνασπίσωτες.

Ἡ δὲ χιλιόνη γίνεται οὕτως. τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ οἱ
ψιλοὶ ἐν μέσῳ τοῦ στρατεύματος τέτακται, τῶν δ' ὀπιτῶν οἱ W II 154
μὲν ταῖς προμήχειν ἀσπίσι ταῖς κοίλαις χωρῶμενοι περὶ τὰ ἔσχατα
20 τάσσονται καὶ τοὺς ἄλλους τὰ ὄπλα περιβεβλημένοι ἔξω τε βλέ-
ποντες περιχόρουν, οἱ δὲ τὰς πλατείας ἀσπίδας φέροντες ἐν τῷ
μέσῳ οὐσπερῶνται, κἀκείνας ἄνω ἑαυτῶν τε καὶ τῶν λοιπῶν
ἐπιεραίρονται, ὥστε μηδὲν ἕτερον ἢ ἀσπίδας ὀρεῖσθαι διὰ πύσης C.

8 ἀποστρατευθῆσονται BC, στρατοπεδεύσονται A, ἀποστρατοπε-
δεύσονται PW. 9 δὲ B, om C. 15 πυκνοῖς] πολλοῖς C.

multum eis nocuit. dumque regiam Medorum obsidet, magis ipse obsi-
detur, exercitu penuria commectus laborante: quem cum ex agris pete-
ret, a Parthis ex insidiis erumpentibus male accipiebatur.

Hoc Antonii statu Parthus per subornatos quosdam ei persuasit
ut pacem peteret; ac legatis post multa opprobria respondit, se alia
condicione pacem non facturum, nisi statim castra moverent. Antonio
digresso et pacis condiciones expectante, obsidionalibus machinis cre-
matas et aggeribus disiectas a Medis, Parthi repentina impressione facta
Romanos graviter afflixerunt. Antonius igitur se deceptum esse videns
in Armeniam abire statuit; et per loca ignota iter faciens in tantas dif-
ficultates incidit, ut exercitus eius intermeccione deletus esset, in insidias
praecipitatus ubi crebris sagittis obruebatur, nisi conglobati testudinem
fecissent.

Testudo autem fit hoc modo. impedimenta et velites in medium
agmen compelluntur. armati, qui oblongos et cavos clipeos gerunt, in
extrema acie collocati et hosti obversi armis caeteros tegunt. qui vero
latis clipeis utuntur, in medio conglobati eos supra semetipsos et cae-

τῆς φάλαγγος, καὶ ἐν σκέπῃ ἐκ τῶν βελῶν πάντας εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς πυκνότητος τῆς συντάξεως. οὕτω γὰρ τοι πεπύκνωται, ὡς καὶ βαδίζειν τινὰς ἐπάνω αὐτῆς δύνασθαι. τὸ μὲν οὖν σχῆμα τῆς τάξεως ταύτης τοιοῦτόν ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν χελώνης ἔλαχε κλήσιν, διὰ τε τὸ ἰσχυρὸν αὐτῆς καὶ τὸ εὐσκεπές· χρωῖται δὲ αὐτῇ διχῆ· ἢ γὰρ πρὸς φροῦφίον τι προσμίσγοιτες προσπορεύονται καὶ τειχομαχοῦσιν, ἢ ὑπὸ τοξοτῶν περιστοιχισθέντες ποτὲ κυπτάζουσιν οὕτω πάντες, ὡς δοκεῖν ὅτι κεκμήκασι, πελοσάντων δὲ τῶν ἐναντιῶν ἐξαίφνης ἐγείρονται, κἀντεῦθεν σφᾶς

D ἐκλήττοι καὶ τυράττοισιν. ὁ καὶ τότε συμβέβηκε. πολλοῖς 10 γὰρ, ὡς εἴρηται, βαλλόμενοι βίβησι, τὸν τε σινασιπιδόν τῆς χελώνης ἐποίησαν καὶ τὰ γόνατα πρὸς τὴν γῆν ἤρρισαν τὰ εὐώνυμα νομίσαντες οὖν αὐτοὺς οἱ βάρβαροι ὑπὸ τῶν τραυμάτων κάταπεσῆν, τὰ μὲν τόξα ἀπέθεντο, τὰ δὲ ξίφη σπασάμενοι ὡς συγκόψοντες ἐπῆλθον αὐτοῖς. ἑξααστάνιες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοῖς 15 προσπεισάντες, οἷα γυμνοὺς ὀπλισμένοι, ἀπροσδοκῆτος περικεικασμένοι, τοξότας ὀπλίται, βαρβάρους Ῥωμαῖοι κατέκοψαν.

Ἀντώνιος μὲν οὖν ὑπὸ τῶν πολεμίων οὐκέτι δεινὸν οὐδὲν ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ ψέχους τεταλαιπώρητο. χειμῶν γὰρ ἦν, καὶ τῆς Ἀρμενίας τὰ πρόσορα, δι' ὧν ἐπορεύετο, κρυσταλλώδη αἰεῖ εἰσιν· 20

P I 521 ὅθεν σχοῖοι τῶν αὐτοῦ διεφθέρωντο. διὸ ἐπῆλθε τὴν Ἀρμενίον καὶ ἰθώπεισε, καί τοι δι' ὄργης ἐκείνον ποιούμενος. χρήματα δὲ τοῖς περιλειφθεῖσι διανεμίαις τῆς στρατιᾶς ἀπῆρεν εἰς Ἀῦνπιον

4 χελώνης A Dio, Χελώνην PW. 8 κυπτάζουσιν C. 15 αυ-
τοῖς prius] αὐτοῖς A. 21 διὸ] διὸ καὶ A.

teros sustinent, ut in tota phalange nihil praeter clipeos cernatur, et omnes propter aciei densitatem a telis defendantur: quae quidem ita condensata est ut super ea ingredi possis. acies igitur, et ob banc formam et ob robur et ob protectionem, testudinibus nomen accepit. eaque bifariam utuntur, sive castella et moenia oppugnaturi, sive a sagittariis circumventi. et aliquando ita se inclinant ut fatigati esse videantur: sed hostem appropinquantem subito exurgendo percussant et turbant. id quod tum quoque accidit. cum enim, ut dictum est, crebris sagittis ferirentur, testudinem fecerunt sinistro genu humi nitentes: uade barbari eos prae vulneribus concidisse rati, positis arcibus strictis gladiis ad eos occidendos irruerunt. verum milites erecti impetu in illos facto nudos clipeis tecti, inopinantes parati, sagittarios armati, Romani barbaros deleverunt.

Hostili metu liberatus Antonius a frigore est afflictus, nam hiems erat, et Armeniae montana semper congelata sunt: unde complures suorum amittebat. qua re Armenio fucum fecit atque adulatus est, quamvis ei infensus esset; et reliquiis exercitus pecunia data in Aegyptum

πρὸς τὴν Κλειοπάτραν. δι' ἣν μιν μέγαν ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν διεβίβλητο, οὗτοι τε παῖδας ἐξ αὐτῆς ἔσχε καὶ οὗτοι χώρας αὐτῆς πολλὰς ἔχωρσατο. οὕτως γὰρ τῷ ἔρωτι αὐτῆς καὶ ταῖς γοητικαῖς ἐδούλεισεν, ὥς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ὀκταβίαν πρὸς αὐτὸν ἐκ
5 Ῥώμης ἀφικνουμένην ἐπαυλθεῖν κελεύσαι καὶ μὴ αὐτῷ προσελθεῖν.

27. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἦλθε μὲν εἰς τὴν Σικελίαν, χρόνισας δ' ἐν αὐτῇ διὰ τὸν χειμῶνα, καὶ μαθὼν ὡς τινα τῶν Ἑθνῶν τῶν B Ῥωμαίοις ὑποκειμένων διὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ἐπανέστησαν, 10 ἐπανῆλθε καὶ ἐπ' ἐκείνους παρεσκευάζετο, καὶ τοὺς μὲν δι' ἑαυτοῦ, τοὺς δὲ δι' ἑτέρων προσηγάγετο καὶ ἐπέταξεν. εἴτω καὶ ἐπὶ Παννονίους ἐστράτευσεν, οἳ νέμονται μὲν πρὸς τῇ Δαλματίᾳ παρ' αὐτὸν τὸν Ἰστρον ἀπὸ Νωρίκου μέχρι τῆς ἐν τῇ Εἰρώπῃ Μυσίας, κακοβίωτοι μὲν ὄντες, αἵτι μὴ γῆς μηδ' ἀέρων ἐν ἤχοις, οὐκ οἶνον 15 γεωργοῦντες, οὐκ ἔλαιον, τὰς δὲ κριθὰς καὶ τὰς κίχτρον ἐσθίουσι ὁμοίως καὶ πίνοντες, νομίζονται δ' ὄντες ἀνδρείστατοι. οὗς καὶ τινες τῶν Ἑλλήνων Παίονας προσηγόρευσαν, τὸ ἀληθὲς ἀγνοήσαντες· πρὸς γὰρ τῇ Ῥοδόπῃ καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τὸ τῶν Παίωνων C ἔθνος ἐστί, τοῦτους δὲ Παννονίους καὶ οἱ ἄλλοι καλοῦσι καὶ αὐτοὶ ἐάντοίς. ἐπὶ τοῦτους δὲ Καῖσαρ τότε στρατεύσας, καὶ διὰ μάχης αὐτοῖς πολλὰς χωρήσας, ὁμολογίᾳ προσηγάγετο ἕστρον.

2 πολλὰς αὐτῇ A. 8 τῶν alterum] τοῖς A. 10 ἑαυτοῦ AC, αὐτοῦ PW. 13 παρὸς C. 14 κακοβίωτατοι Dio. 16 καὶ om AC.

Fontes. Cap. 27. *Dionis Historiae Romanae lib. 49 c. 34 —* lib. 50 c. 1.

ad Cleopatram abiit. ob quam a civibus pessime audiebat, quod et liberos ex ea suscepisset et multas ei provincias donasset, cuius amoribus et praestigiis ita irrotitus fuit, ut Octaviam uxorem Roma ad se venientem in conspectum suum non admissam domum redire iuberet.

27. Caesar vero cum propter biemem in Sicilia diutius moratus quaedam Romano dicionis gentes per absentiam suam defecisse cognovisset, reversus contra illas se paravit, atque alias per se alias per alios ad officium reduxit et subegit. deinde contra Pannonios est profectus. hi luxu Dalmatiam ad ipsum Istrum incolentes a Norico usque ad Europaeam Mysiam [Moesiam] pertinent, homines asperae vitae, ut qui nec terram fertilem nec aërem clementem habeant, non vinum non oleum colant, sed hordeo et milio tam in potu quam cibo utantur. habentur tamen bellicosi-simi, a Graecis nonnullis ignoratione veri Paeones appellantur. Paeones enim ad Rhodopen et ipsam Macedoniam habitant: hos autem tum alii tum ipsi sese Pannonios appellant, quos Caesar crebris praeliis tandem ad deditionem compulit.

Ἀντώνιος δὲ τὸν Ἀρμένιον τιμωρήσασθαι μηχανώμενος οὐκ ἐπέλιπε πάντα λίθον κινῶν, τὸ τῆς παρομιίας, ἕως αὐτὸν ὑπηγάγετο εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελθεῖν. εἰσελθόντα δὲ κατέσχε καὶ ἐν ἀδίσμῳ εἶχε φρουρᾷ, καὶ περιῆγεν αὐτὸν κατὰ τὰ φρούρια ἔνθα κείνη οἱ Θησαυροὶ ἐναπέκειντο, σπειδῶν αὐτοὺς λαβεῖν. ὡς δ' ὅσονδ' ἦνεν (οἱ γὰρ Ἀρμένιοι τῶν παίδων αὐτοῦ τὸν πρῶτον) D τὸν Ἀρτιάξην βασιλεῖα ἀνθεῖλοντο), ἔδησεν αὐτὸν ἀλύσειν ἀργυ-
 W II 153 ραῖς, οἷονε τιμὴν αὐτῷ ταύτην νέμων ὡς βασιλεῖ· καὶ πῦσαν τὴν Ἀρμενίαν κατέσχε, τοῦ Ἀρτιάξου πρὸς τοὺς Πύρθους ἀποχωρήσαντος, ἐπέπερ ἡττάτο μαχόμενος. 10

Ἀντώνιος δὲ τὰ μὲν στρατεύματα εἰς Ἀρμενίαν κατέλιπεν, αὐτὸς δ' ἀνεκομίσθη πρὸς Αἴγυπτον, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν παίδων ἄγων ἐκεῖ τὸν Ἀρμένιον· καὶ τὴν τε λείαν τῇ Κλεοπάτρῃ ἐχαρίσατο, καὶ τὸν Ἀρμένιον μετὰ τῶν οἰκείων περιβαλὼν χρυσίοις δεσμοῖς ἐκείνῃ προσήγαγεν. οἱ δὲ οὐθ' ἰκέτησαν αὐτὴν 15 οὔτε μὴν προσεκίνησαν, ἀλλ' ὀνομασίᾳ προσηγόρευσαν.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν Κλεοπάτραν Ἀντώνιος βασιλῖδα βασι-
 P I 522 λέων κατέσθαι ἐκλίενσε, καὶ τοῦ προτέρου Κυίσαρος αὐτὴν μὲν γυναῖκα ἀνόμαζε, τὸν δὲ νῖον αὐτῆς παῖδα ἐκείνου ὡς ἀληθῶς, ἵνα τὸν Καίσαρα τὸν Ὀκτιάβιον ὡς ποιητὸν ἐκείνου παῖδα καὶ μὴ 20 γνήσιον διαβάλλῃ, καὶ χώρας αὐτοῖς ἐνειμε. τοῖς δ' οἰκείοις παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Κλεοπάτρας, κελημένιοις Πτολεμαίῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ,

2 ἐπέλιπε] ἐνέμεινε C. 7 βασιλεῖα ἀνθεῖλοντο τὸν ἀρτιάξην A. ἀργυραῖς] σιδηραῖς ἢ ἀληθινοῦσιν ἀργυραῖς alter Wolfii codex Fuggeranus; Dio ἔδησεν αὐτὸν ἀργυραῖς ἀλύσειν· αἰσχρὸν γὰρ ὡς τοῖκεν ἢ βασιλεῖα αὐτὸν γεγονότα σιδηραῖς δεσθῆναι. cf. pag. 569 D. 14 μετὰ τῶν οἰκείων om C. 17 δὲ add AB.

Antonius vero Armenii ulciscendi cupidus omnem lapidem, ut verbo dicitur, movit, donec in castra pellectum comprehendit. et in libera custodia ad ea castella circumduxit ubi thesauri eius repositi erant, quibus potiri studebat. sed cum nihil proficeret (nam Armenii filium eius natu maximum Artaxem regem eius loco fecerant), eum compedibus argenteis regii honoris causa vinxit; ac totam Armeniam subegit. Artaxes vero acie victus ad Parthos confugit.

Antonius legionibus in Armenia relictiis ipse in Aegyptum reversus est, Armenium cum uxore et liberis eo abducens; praedaeque donata Cleopatrae, Armenium cum suis, aureis catenis vinctum, ad eam adduxit. illi vero nec supplices mulieri facti sunt neque eam adorarunt, sed suo nomine compellarunt.

Post haec Cleopatram Antonius reginam regum appellari iussit; et prioris Caesaris uxorem, filium ipsius germanum Caesaris filium nominavit, ut Caesarem tanquam adoptivum et alienum criminetur; eisque provincias assignavit. suis vero ex Cleopatra filiis Ptolemaeo et Alexandro multa

ἑτέρας πολλὰς προσκεκλήρωκε. τοιαῦτα δὲ πράττων ἐπίστελλε τῇ βουλῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς τε παύσεται καὶ τὰ πράγματα ἐπ' αὐτῇ καὶ τῷ δήμῳ ποιήσεται, οὐχ οὕτω φρονῶν, ἀλλ' ὅπως ταῖς παρ' αὐτοῦ ἑλίσιον ἢ ἀνγκάσῃσι παρόντα τὸν Καίσαρα καταθέσθαι 5 τὰ ὄπλα, ἣ μισήσωσιν ἀπειθήσαντα.

Ἄρχι δὲ τοῦ Ἀράξου ἑλθὼν, ὡς ἐπὶ τοὺς Πάρθους στρα- B
τιῶν, ἤρκεσθη τῇ πρὸς τὸν Μῆδον ὁμολογίᾳ. συμμαχήσειν γὰρ ἀλλήλοις συνέθεντο, ὃ μὲν κατὰ τῶν Πάρθων, ὃ δὲ γὰρ κατὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ στρατιώτας ἀλλήλοις ἀντίθεσαν. καὶ ὃ μὲν Μῆδος 10 τῆς Ἀρμενίας τῆς νιοκίτητος ἐξ Ἀντωνίου εἰλήθει τινά, Ἀντώνιος δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰωτάπην, ὡς τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ συνοικήσουσαν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῷ πολέμῳ τοῦ Καίσαρος ὤρμησεν. ὃ δὲ γὰρ Μῆδος συμμαχοῦμενος τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπιελθόντας αὐτῷ τοὺς Πάρθους 15 καὶ τὸν Ἀρτάξην ἐνίκησε. τοῦ δ' Ἀντωνίου τοὺς οἰκίους στρατιώτας μετακαλεσαμένον, τοὺς δ' ἐκείνου κατεσχηκότος, ἀνθ- C ἤτητο καὶ ἰάλω. καὶ οὕτως ἡ Ἀρμενία μετὰ τῆς Μηδίας ἀπώλετο.

Οἱ μὲντοι Ῥωμαῖοι τὴν μὲν δημοκρατίαν ἀφῆρηντο, σὸ μὲν 20 καὶ εἰς φανεράν μοναρχίαν κατέλειπον, ἕως ὃ τε Σέξτος ἀπώλετο καὶ τὰ ἐπαναστάνα ἐθνη δεδούλωτο, καὶ ὃ Πάρθος οὐδὲν παρ- κινεῖ. τότε γὰρ φανερῶς ἐπ' ἀλλήλους ὃ Ἀντώνιος καὶ ὃ Καίσαρ ἐτράποντο, καὶ ὃ δῆμος ἀκριβῶς ἐδουλώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολ-

6 ἀρτάξου CW.
om B Dio.

9 Μῆδος] δῆμος B.

10 ἐξ Ἀντωνίου

regna attribuit. quae dum agit, ad senatum scripsit se imperio abiturum et summam rerum ipsi et populo restitutum: non quod ita sentiret, sed ut ea spe Caesarem vel ab armis discedere cogerent vel non obtemperantem odissent.

Usque ad Araxem progressus, ut Parthos oppugnaturus, pactis cum Medo factis acquievit. ita enim convenerat ut Medus Antonio contra Caesarem, Antonius Medo contra Parthos praesto esset: et milites inter se computarunt. ac Medus Armeniae recens partae nonnulla accepit, Antonius Iotapen Medii filiam, quam Alexandro filio desponderet, post haec in Ioniam et Graeciam ad Caesarianum bellum est profectus. Medus Romanorum auxiliis munitus Parthos et Artaxen arma inferentes vicit. sed cum Antonius suos milites revocasset, illius vero retinisset, vicissim victus et captus est. sic et Armenia et Media perierunt.

Romani vero etsi libertatem amiserant, non tamen apertae monarchiae subiecti sunt prius quam Sexto interfecto et seditiosis gentibus subactis a Partho quoque otium fuit. tum vero Antonio et Caesare manifeste inter se bellum gerentibus populus haud dubia servitute est

μου αἶδι σφίσι ἐσκήπτοντο. Ἀντώνιος μὲν Καίσαρι ἐνεκάλει ὅτι τὴν τοῦ Λεπίδου χώραν καὶ τὴν δέναμιν καὶ τὴν τοῦ Σέξτου Δ λαμπιερύσατο, καὶ τοῦτον ἀπήγει τὰ ἡμίση καὶ τῶν στρατιωτικῶν οὓς ἐκ τῆς ἀνηκούσης αὐτῷ Ἰταλίας λαιράειεν· ὁ δὲ Καίσαρ ἐκείνῳ ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ ἄλλα μὴ λαχὼν εἶχε, καὶ ὅτι τὸν Σέξτον ἀπέκτεινεν (αὐτὸς γὰρ ἐκὼν ἐκείνου κτείσασθαι ἔλεγε), καὶ ὅτι τὸν Ἀρμένιον ἀπάγει στυγελήγῳς ἔδρασε κακ τοῦτον Ῥωμαίοις κακοδοξίαν προσέτριψε, καὶ τὰ ἡμίση τῶν λαγύρων καὶ αὐτὸς ἀπήγει, καὶ τὴν Κλεοπάτραν αὐτῷ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς καὶ τὰ δωρηθέντα σφίσι πρὸς πάντας ἐπέμειρεν, ἐν τοῖς μά-10 λισια δ' ἤπιατο ὅτι τὸν Καισαρήωνα ἐς τὸ γένος εἰσήγει τοῦ Καίσαρος.

P I 523

28. Ταῦτ' οὖν ἐπινεκάλουν ἀλλήλοισι. καὶ τίως οὐκ ἀναγανθὸν κατ' ἀλλήλων ὠπλιζοντο, ἕως Δομίτιος Γναῖος καὶ Σόσσιος Γαῖος, τῆς τοῦ Ἀντωνίου μηρίδος ὄντις, ἐπάτεισαν. τότε 15 δὲ προδήλως ἐπολιμώθησαν. ὁ γὰρ Σόσσιος πολλὰ μὲν ἐν τῇ νομηγῆ ἐπήγει τὸν Ἀντώνιον, πολλὰ δὲ κατέπει τοῦ Καίσαρος. καὶ τότε μὲν ὁ Καίσαρ τῆς πόλεως ἐξιχώρησεν, αὐτὴν ἄλλην πλασάμιμος· μετὰ ταῦτα δ' ἐπανεβδῶν, καὶ φροτρῶν ἐαυτῷ περιστήσας στρατιωτικῶν, μέτρια μὲν ἐπερ ἐαυτοῦ διελέχθη, τοῦ 20

B δὲ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Σοσσιου πολλὰ κατηγόρησε, καὶ ἀδικούντα W II 156 τὸν Ἀντώνιον διὰ γραμμῶν ἐξέλεγειν ἐπέλεγετο. οἱ οὖν ὑπᾶτοι

18 ἐξιχώρησεν om C. 19 μετὰ δὲ ταῦτα A. 20 μὲν om C.

FOENTES. Cap. 28. *Dionis Historiae Romanae* lib. 50 c. 2 — c. 11. *addita sunt* Τούτῳ μὲν p. 394 v. 7 — ἐσθῆτι βαβαρικῇ v. 11.

oppressus. belli autem causae hae praetendebantur. Antonius Caesarem accusabat quod Lepidi et Sexti provincias et copias sibi vindicasset, earumque semissem postulabat, nec non eorum militum quos ex Italia ad illum pertinente in exercitu haberet: Caesar illum vicissim quod Aegyptum privata auctoritate sibi vindicasset et Sextum occidisset, cui ipse ultro pepercisset, et quod Armenio per fraudem capto et victo nomini Romano ignominiae maculam adpersisset; ac manubiarum semissem et ipse postulavit. Cleopatram vero et susceptos ex ea liberae et donationes eis factas ante omnia ei obiciebat. illud tamen in primis querebatur quod Caesariorem in familiam Caesaris induceret.

28. Dum ad hunc modum invicem expostulant, arma dissimulanter parabant, donec Cn. Domitius et C. Sossius Antonianae factionis consules sunt designati. tum vero aperte hostes facti sunt. cum enim Sossius Kalendis multa in Antonii laudem cum Caesaris criminatione diaseruisset, Caesar per aliam causam urbe excessit. deinde reversus, praesidio militum adhibito, modo de se ipso locutus Sossium et Antonium acriter acensavit, seque Antonium litteris prolati inluriarum

μητ' ἀντιπῖν θαρροῦντες μήτε σιωπᾶν ὑπομένοντες, τῆς πόλεως ἐκχωρήσαντες ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ τῶν ἄλλων βολευτῶν οὐκ ὀλίγοι αὐτοῖς στυγαυλιλέθουσι· καὶ αἰθρῆς ἔπειροι τὸν Ἀντώνιον λιπόντες τῷ Καίσαρι προσεχώρησαν, ὅτι τὴν τε τῆς 5 Ὀκταβίης στυοίκωσιν ἀπέπατο καὶ διὰ τῆς Κλεοπάτρας ἤχθησαν. ἔξ ὧν μαθὼν ὁ Καῖσαρ τὰ τε ἄλλα τοῦ Ἀντωνίου καὶ τὰς διαθήκας αὐτοῦ καὶ παρὰ τίνι ἐτίγχανον, ἔλαβέ τε αὐτὰς καὶ δημοσίᾳ ἀνέγνω, πρᾶγμα ποιήσας παρωσιώτατον. τοσαύτην δὲ διὰ τὰ γεγραμμένα ὀργὴν καὶ οἱ πᾶν ἐκείνῳ προσκείμενοι ἐνεδειξάντο, C
 10 ὥστε τὴν τε ὑπατιεῖαν καὶ τὴν ἄλλην ἄπασαν ἔξουσίαν ἀγείλοντο, καὶ τοῖς στυοῦσιν αὐτῷ ἄδικιαν καὶ ἑπαινοῖς, ἐν ἐγκαταλέπωσιν αὐτόν, ἐψηφίσαντο· καὶ τῆς Κλεοπάτρας πόλεμον ἐπήγγειλαν ἄντικρυς, ὅς μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἔτεινε· ἤδεισαν γὰρ αὐτὸν ἐπὲρ ἐκείνης πάντα ὑποίσοιτα. οὕτω γὰρ αὐτὸν ἔδοκλώσατο ὥστε 15 βυσιλῆς τε καὶ δέσποινα ἐπ' ἐκείνον καλεῖσθαι, στρατιώτης τε Ῥωμαίους ἐν τῷ δορυφορικῷ αὐτῆς ἔχειν, καὶ ταῖς ἀσπίσι πάντων τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπιγράφεσθαι. καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν δὲ μετ' αὐτοῦ εἰσερχοῖται καὶ τὰς πανηγύρεις συνδυεῖσθαι τὰς τε δίκας συνέζηταζε, καὶ συνέπνιπε, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκείνη μὲν ἐν δέφρῳ D
 20 ἐφέρετο, ὁ δ' Ἀντώνιος περὶ μετὰ τῶν ἐντοχῶν αὐτῆς ἠκολούθει· συνεγράφετό τε αὐτῆς καὶ συνεπλάττετο, αὐτὸς Ὀσίρις καὶ Λιόντος λεγόμενος, ἐκείνη δὲ Σελήνη καὶ Ἴσις. ὅθεν ἐκφρων

10 καὶ om C.
 ἠγγειλαν C.
 17 δὲ om C.
 διαθήκας C.
 ἐγράφετό B.

τὴν add AB.
 13 ἤδεισαν A.
 18 τε δίκας A Dio,
 συνεξέταζε C.

11 ἐπαινοῦς om C.
 12 ἀπ-
 ἤδεισαν — 14 ὑποίσοιτα om C.
 δίκας] δίκας τε PW.
 21 συνεγράφετό] καὶ συν-

convicturum esse affirmavit. consules igitur, qui nec contradicere auderent et tacere non possent, urbe relicta non paucis senatoribus comitantibus ad Antonium se contulerunt, ac vicissim alii Antonio relicto ad Caesarem abierunt, infensi ob Octaviam repudiatam et Cleopatrae odio. e quibus Caesar cum aliis Antonii arcanis cognitis tum quale et ubi testamentum eius esset, id acceptum publice recitavit, facinus iniquissimum ausus; eaque recitatione etiam additissimos Antonio sic commovit ut et consulatum et omnem potestatem ei adimerent, et eius familiaribus imponitatem et laudationes decernerent si illum reliquissent, et Cleopatrao bellum aperte indicerent: quod ad Antonium potius spectabat, quem propter illam nihil non subiturum norant, cui ita serviebat, ut eam et reginam et dominam appellaret, et milites Romanos in custodia habere pateretur, quorum clipeis Cleopatrae nomen inscriptum erat. praeterea mulier una cum eo forum ingrediebatur, ludos una curabat, ius una dicebat, una equitabat. in urbibus lectica ferebatur: ipse pedes cum eunuchis sequebatur. una et pingebatur et fingebatur: atque ipse quidem Bacchus et Osiris, illa Isis et Luna vocabatur. quam

ὅπ' αὐτῆς ἐκ μαγαανείας ἔδοξε γιγνόμεναι. καὶ οὐκ ἐκείνον μόνον ἀλλὰ καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ θνητούμενους καὶ ἐγοήτευσεν καὶ κατέδησεν, ὡς ἠέλπισαι καὶ τῶν Ῥωμαίων ἄρξαι, εὐχρῆν τε ποιῆσθαι μεγίστην καὶ δοκον τὸ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ δικάσαι. ὁ δὲ Ἀντώνιος ἀκινάκην τε ἐνίοτε παρεξώννυτο καὶ ἐσθῆτι ἐχρητο παρὰ τὰ 5 πάτρια.

Τούτῳ μὲν οὖν ὑπάτω ὄντι καὶ στρατηγῷ Ῥωμαίων εἰς
 P I 524 αἰτίαμα ἐλογίσθη ἢ ἔξω τῶν πατρίων στολή, τοὺς δὲ τῶν βασι-
 λιῆς Ῥωμαίων πῶς ἂν τις ἐξαιρήσασαι μύμων καὶ αἰτιάσεισ, μεταμνησθέντων παρὰ τὰ πάτρια, καὶ οὐκ ἐνίοτε ἀεὶ δὲ κεχρη- 10
 μένους ἐσθῆτι βαρβαρικῇ;

Ὄντω μὲν οὖν τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Ἀντωνίῳ συντηρήθη
 τὰ πράγματα· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν πόλεμον, ἕκαστος
 πολλοὺς συμμάχους προσεληγάσ. καὶ πολλὰ παρὰ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἔθρουλλετο, πολλὰ δὲ καὶ σήμεῖα γέγονασ. Πίθικός τε γὰρ 15
 ἐς τὸ Δημήτριον ἐν Ἱερουσλήμιν τι εἰσελθὼν πάντα τὰ ἔνδον συν-
 ἔχει, καὶ παῖδες ἐν τῇ Ῥώμῃ πολλοὶ ἀθροισθέντες κτελεύσαντος
 μηδεὸς συνέμιξαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν ὡς Καισάρειοι οἱ δὲ ὡς τοῦ
 B Ἀντωνίου μαχόμενοι, καὶ ἠτήθησαν οἱ τὸ τοῦ Ἀντωνίου ὄνομα
 φέροντες· εἰκῶν τε αὐτοῦ λιθίνῃ αἵμα ἀνῆκε, καὶ πῦρ τὸ τε Δη- 20
 μήτριον καὶ καὶ ἄλλων ἕτερον Ἐλπίδος διέσθαιρε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα
 συμβέβηκεν. οὐδὲν δὲ τούτων αὐτοὺς ἐφόβησεν, ἀλλ' ὁ μὲν
 Ἀντώνιος ὄρησεν ὡς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀδοκῆτως αὐτοῖς τὸν πόλεμον

2 καὶ ἐγοήτευσεν ABC Dio, κατεγοήτευσεν PW. 7 οὖν om C.
 8 αἰτίαμα AB, αἰτίαμα PW. δὲ τῶν βασιλιῆς] δὲ γε ἄρχοντας A.
 18 καισάρειοι BCW, καισάρειοι A, Καισάρειοι P. 23 ὡς om C.

ob rem artibus illius mente captus putabatur. neque vero eum solum sed et proceres eius quasi quadam incantatione ita constrinxerat, ut Romanis se imperatorem esse speraret, et in Capitolio ius dicere votum et iusiurandum maximum diceret. Antonius vero aliquando acinacem accingebat et peregrina veste utebatur.

Quod si illi Romanorum consuli et duci crimini dabatur peregrina vestis, nostri temporis imperatores quibus reprehensione eximat, qui a patrio vestitu recedant, et non interdum sed subinde barbarica veste utuntur?

Hoc rerum statu Caesar et Antonius ad bellum se parabant, uterque multis sociis munus, ac multa vulgo inactabantur, et signa fiebant. nam in sacrificio quodam simius fanum Cereris ingressus conturbavit omnia. multi pueri Romae congregati et in factionem Antonianam et Caesarianam divisi nemine iubente inter sese decertarunt; et qui Antonii nomen praeferebant, victi sunt. eiusdem statua marmorea sanguine manavit. ignis fanum Cereris et Spei absumpsit. acciderunt et alia hominis generis. quorum nihil eos terruit. Antonius enim festinavit ut eos inopinantes

ποιησόμενος, ἐλθὼν δὲ εἰς Κέρκυραν κάκειθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀναπλεύσας αὐτὸς μὲν ἐν Πάτραις παρεξίμιασι, τοὺς δὲ στρατιώτας πανταχόσε διέπεμψεν· ὁ δὲ Καῖσαρ ἀνίχθη μὲν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου, χιμῶνι δὲ περιπέσων καὶ πονηθεῖς ἀνεχώρησεν.

5 29. Ἡρμῖνον δὲ ἕαρος ὁ μὲν Ἀντώνιος οὐδαμῇ ἐκνήθη· σύμμικτοι γὰρ ἐκ πολλῶν ἔθνων ὄντες οἱ τριηρῆται αὐτοῦ καὶ πόρρω χιμιάζοντες ἀπ' αὐτοῦ οὔτ' ἐγυμνάζοντο καὶ νόσῳ καὶ C αὐτομολλίαις ἡλάτιωντο, καὶ ὁ Ἀγρίππας τὴν Μεθώνην ἐξ ἐφόδου κατασχὼν καὶ τὰς κατάρσεις τῶν ὀκλάτων ἐπιτηρῶν καὶ ἀπο-
10 βάσεις ἄλλοιτε ἄλλη τῆς Ἑλλάδος ποιούμενος ἰσχυρῶς αὐτὸν ἐθορῶβει· ὁ δὲ Καῖσαρ πάντας μὲν τοὺς στρατιώτας πάντας δὲ τοὺς δυναμένους τι τῶν βουλευτῶν καὶ ἰππέων εἰς τὸ Βρεντέσιον συν-
15 ἤγαγε, τοὺς μὲν ὅπως αὐτῶν τι συμπράξωσι, τοὺς δ' ὅπως μὴ W II 157 μοιωθέντες τι νεοχιμιάσωσι, καὶ ἴν' ἐνδείξῃται ὅτι τὸ πλεῖστον καὶ
15 κρητιστιεῶν τῶν Ῥωμαίων ὁμόγνωμον κέκτηται. καὶ σὺν αὐτοῖς D τὸν Ἴονιον διαβίβηκε, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐκλειψθεῖσιν ὑπὸ τῶν φρουρούτων λαβῶν εἰς τὸν λιμένα τὸν Γλυκὴν κατήγε (καλεῖται δὲ οὕτως ὅτι ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοτος γλυκαίνεται), κάκειθεν εἰς τὸ Ἄκτιον ἔπλει. ὥς δ' οὐδεὶς οὔτε ἀντέπλει
20 οὔτε ἐς λόγους ἦεν αὐτῶν ἢ πρὸς μάχην ἢ πρὸς ὁμολογίαν ἐκκαλουμένῳ τοὺς ἐναντίους, κατέλαβε τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ᾧ γῆν ἔστιν

1 Πελοπόννησον PW. 6 αὐτῶ BC. 8 ἐξ ἐφόδου κατασχὼν A, κατασχὼν ἐξ ἐφόδου PW. 12 εἰσήγαγε C. 19 ὥς — ἀντέπλει om A. 20 ἐκκαλουμένους A.

FOUNTAIN. Cap. 29. Dionis Historiae Romanae lib. 50 c. 11 — c. 35. Plutarchi Antonius, c. 66—68.

in Italia opprimeret. sed cum Corcyram appulisset atque inde in Peloponnesum navigasset, Patris hibernavit et milites passim distribuit. Caesar vero cum Brundusio solvisset, tempestate fatigatus recessit.

29. Vere incipiente Antonius se non commovit: nam eius classarii ex diversis gentibus collecti cum procul ab eo hibernarent, neque sese exercebant et morbo ac transfugis diminuti erant. Agrippa quoque Methone impetu capta, navium onerariarum appul-us observando et in aliis atque aliis Graeciae locis exscensus faciendo admodum eum perturbabat. Caesar vero omnes milites, omnes senatores, omnes equites quorum aliqua erat auctoritas, Brundusii convenire iussit, alios ut aliquid adiutarent, alios ne seorsim rebus novis studerent, utque ostenderent se maximae praesentissimaeque partis Romanorum consensu niti, cum iis-que Ionio praemisso et Corcyra, quam praesidiarii reliquerant, capta in portu Glyce appulit (qui a dulcedine fluvii in eum influentis nomen habet): inde Actium navigavit. cum nemo contra classem educeret, neque quicquam vel ad pugnam vel ad deditiorem hostes provocanti responderent.

ἡ Νικόπολις, καὶ τούτου ἐξήδρευε τῷ Ἀκτίῳ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν. τὸ δὲ Ἀκτιον οἱ τοῦ Ἀντωνίου προκατελάβοντο καὶ πύργοις ἀπέκρουσαν ἐκατέρωθεν.

Ἐπεὶ δὲ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀφίξιν ἐπέθετο ὁ Ἀντώνιος, P 1 525 ἐπέλθῃ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὸ Ἀκτιον· οὐκ ἐθέξῃ μόντοις καὶ ἠγωνίσαιτο, καίτοι τοῦ Καίσαρος παντὶ τρόπῳ εἰς ἀγῶνα τοῦτον ἐνάγοντος, ἀκροβολισμοῖς δ' ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐχρήσατο, μέχρι συνήθροισε τὰ στρατεύματα. ὁ δὲ Καίσαρ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Μακεδονίαν ἐπέμψε στρατιάν, ὅπως πρὸς ἐκεῖνα μετελθῃ καὶ ἄκοντα τὸν Ἀντώνιον. καὶ ὁ Ἀγρίππας τῆς τε Λευκάδος καὶ 10 τῶν ἐν ταύτῃ σκαφῶν ἀφηνιδίως ἐπιπλεύσας ἐκράτησε, καὶ Πάτρας εἶλε καὶ τὴν Κόρινθον παρεστήσατο. καὶ ὁ Τίτιος ὁ Μάρκος Ταῦρος τε ὁ Στυλίου τοῦ Ἀντωνίου ἀθρόον ἐκδραμόντες συνίσχον καὶ Φιλάδελφον βασιλέα Παφλαγονίας προσ- B ἐποίησαντο· καὶ ὁ Δομίτιος ὁ Γραῖος καὶ ἄλλοι τῷ Καίσαρι 15 προσεχώρησαν. βοηθεῖς οὖν ὁ Ἀντώνιος μὴ ὅσοι εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θοράκην ἐπέμψθησαν παρ' αὐτοῦ τῷ Καίσαρι πρόσθωνται, ὤρησι πρὸς αὐτούς.

Κὰν τούτῳ ναυμαχία τις συνέστη, καὶ παρὰ μὲν τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἐτρέψαντο οἱ τοῦ Ἀντωνίου τοὺς τοῦ Καίσαρος ὀλίγους 20 ὄντας, τοῦ δὲ Ἀγρίππου, ὃ πᾶν ἀνείτο τὸ τοῦ Καίσαρος ναυτικόν, κατὰ τὴν ἐπιδημίαντος, οὐ μόνον οὐδὲν τῆς νίκης οἱ τοῦ

4 τοῦ om A. 7 ante ἀκροβολισμοῖς A add καὶ. 12 Τίτος PW, quae supra Τίτιος. ὁ aliorum om A. 13 στρατεύματα B. 20 τοῦ alterum add A.

eum occupavit locum in quo nunc est Nicopolis, ibique circa Actium terra marique stationes habuit. nam ipsam Actium Antoniani praeoccupatum turribus orinque munierant.

Antonius adventu Caesaris cognito cum suis Actium properavit: sed non statim pugnavit, quamvis a Caesare modis omnibus lacesseretur: tumultuariis tamen pugnis per dies complures certavit, donec conduxisset suos exercitus. at Caesar in Graeciam et Macedoniam misit copias, ut Antonium vel invitum illic pertraheret. Agrippa subito accessu Leuceade et navibus illius loci potitus est, Patras cepit. Corinthum ad deditionem compulit. Marcus Titius et Statilius Taurus equitatum Antonii subita excursionis ceperunt, et Philadelphum Paphlagoniae regem in suas partes traduxerunt. Cn. item Domitius et alii ad Caesarem se contulerunt. veritus igitur Antonius non ii quos in Macedoniam et Thraciam misisset ilem facerent, ad eos properavit.

Intererea conflictus quidam mari factus est; et Caesariani, pauci numero, ab Antonianis principio pulsati; sed fortuito Agrippae superventu, qui toti Caesarianae classi praeerat, factum est ut illi non modo nullum victoriae fructum caperent sed etiam interirent. qua de causa reversus

Ἀντωνίου ἀπίοναντο ἀλλὰ καὶ ἀπώλοντο. καὶ διὰ τοῦτο ἐπανε-
 θῆν ὁ Ἀντώνιος ἰππομαχίᾳ τῶν πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος προση-
 λακῆν ἡγήθη. καὶ ἐπεὶ τὰ ἐπιτήδεια αὐτὸν ἤρξαντο ἐπιλείπειν, C
 βολὴν ἐποιήσατο πότιρον κατὰ χώραν μείναντες διακινδυνεύου-
 5 σιν ἢ μεταστάντες χρόνῳ τὸν πόλεμον διενέγκωσι. καὶ ἄλλοι μὲν
 ἄλλα σντεβούλευσαν, ἢ δὲ γε Κλεοπάτρα τὰ ἐπικαιρότατα τῶν
 χωρῶν φρουραῖς παραδοθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς συναπαρᾶν αὐ-
 τοῖς εἰς τὴν Αἴγυπτον συμβολιεύσασα ἐνίκησι. εἰς δὲ ταύτην
 ἦλθε τὴν γνώμην ἐπὶ σημείων θορυβηθεῖσα καὶ ἐκ τῆς τοῦ στρα-
 10 τήματος ἀθυμίας καὶ ἀρρωστίας δίσασα. καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐξ-
 ηρόβησιν. οὐ μὲνοι λάθρα οὐδὲ μὴν φανερώς ἐκλείψαι ὡς φεύ-
 γοντις ἐβουλεύσαντο, ἵνα μὴ εἰς θέος τοὺς σιμμάχους ἐμβάλωσιν, D
 ἀλλ' ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρασκευάζομενοι· κἀντιῶθεν τὰ ἄριστα
 τῶν σκαυῶν ἐκλεξάμενοι, ὅτι ἐκ τῆς φθορῆς τε καὶ τῆς αὐτομο-
 15 λίας οἱ ἐρεῖται ἡλῆτιωνο, κατέληρσιν τὰ λοιπά, καὶ γέκτωρ
 πάντα τὰ τιμώπαρα λαθραῖως ἐμβυλόντες αὐτοῖς ἴτομα εἰς ἐκ-
 πλον ἐποίησαν. καὶ τοὺς στρατιώτας παρεθάρρυνε πρὸς τὴν ναυ-
 μαχίαν διαλεχθεὶς αὐτοῖς ὁ Ἀντώνιος. καὶ οὕτως πάντας μὲν τοὺς
 πρώτους τῶν συνόντων αὐτῷ εἰς τὰς ναῦς ἐνερβίβασιν, ἵνα μὴ τι
 20 νεωτερίσωσιν ὡς ὁ Ἀέλλιος καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτομολήσαντες, παμ-
 πλιθεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφινδονήτας καὶ ὄπλιτας ἐνερβίβασιν.
 τριήρεις μὲν γὰρ ἕλγας εἶχιν, αἱ δὲ λοιπαὶ τετρήρεις καὶ δεκῆρεις P I 526
 ἦσαν αὐτῷ.

2 ναυμαχίᾳ C. 3 καὶ ἐπεὶ] ἐπειδὴ A, καὶ ἐπειδὴ Dio. τὰ]
 καὶ τὰ AC Dio. 8 τὴν om C. 12 ἐς B. 16 τιμώπαρα A.
 48 αὐτοῖς om B. 21 ἐνερβίβασιν A Dio, ἐνερβίβασε PW.

Antonius equestri certamine cum primis Caesaris excubiis congressus succubuit. et quia commeatus penuria laborare incipiebat, concilio indico deliberavit an manendum et Martis alea periclitanda, an vero alio abeundum et bellum ducendum esset. aliis aliud consentibus Cleopatrae sententia vicit, ut opportunissimis locis praesidia imponerentur, caeteri secum in Aegyptum navigarent. id autem consilii cepit tum quod prodigiis quibusdam terrebat, tum quia exercitus desperationem et morbum timebat. Antonio quoquo terrorem incussit. sed quia uequo clam neque etiam aperte tanquam fugientes abire volebant, ne sociis terrorem incaterent, sed tanquam ad pugnam parati navibus optimis delectis, et quia morbo et transfugis remigum imminutus erat numerus, reliquis crematis et noctu pretiosissimis quibusquo rebus clam illatis ad navigandum se instruxerunt. Antonius milites pro contione ad pugnam incitavit, atque ita primores omnes familiarium suorum in naves imposuit, ne quid novi molirentur, ut Dellius et alii transfugae fecerant. quam plurimos etiam funditores, sagittarios et armatos imposuit. triremes enim paucas habebat: caeterae quadrirèmes et decirèmes erant.

Καῖσαρ δὲ καθέωρα μὲν καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν καὶ
 W II 158 ἤντριπίζετο, μαθὼν δὲ καὶ τὴν διάνοιαν σηῶν ἕξ ἄλλων τε καὶ
 τοῦ Ἀλλίου, συνήγαγε τὸ στρατεύμα καὶ εἰς μάχην δι' ὧν εἶρηκε
 παρακάλεσε. κἀν τούτῳ ἑαυτοῦ γενομένου λαύρου καὶ ζάλης πολ-
 λῆς εἰς τὸ τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν ἐμπιστοῦσης ἀνιθάρσησιν ὁ
 Καῖσαρ καὶ τὸν ἔκπλον αὐτῶν ἐπειτήρει. ὡς δὲ παρειάζαντο
 μὲν οἱ τοῦ Ἀντωνίου, οὐ μέντοι προήμισαν, ὤρηγεσι μὲν ὡς καὶ
 ἐστῶσι σφίσι προσμίζων ἢ καὶ ἀναχωρῆσαι ποιήσων, ὡς δ' οὐτ'
 ἐξώρησαν οὐτ' ἀνίστρεψαν ἀλλὰ κατὰ χώραν ἕμινον τῇ συν-
 B τάξει τε ἐπιπέκνωτο, ἀνέσχε χρόνον τινά, εἶτα συμπίσόντες 10
 ἐνανμάχον.

Ἀγχωμάλον δὲ τῆς ναυμαχίας οὔσης ἐπὶ πολὺ καὶ ἀκρίτον,
 αἱ Κλειοπάτρας ἐξήκοντα νῆες συνθήματος παρ' αὐτῆς δοθέντος
 πρὸς ἀπόπλουν ἤρκασι τὰ ἰστία καὶ πρὸς τὸ πηλαγὸς ὤρησαν.
 ὁ δ' Ἀντώνιος τὴν Κλειοπάτρας ναῦν ἰδὼν ἀποπλεύσασα, πάντων 15
 ἐπιλαθόμενος εἰς πεντήρη μεταβὰς ἐδόκε τὴν ἀπολωλεκκυῖαν αὐ-
 τὸν καὶ ἔτι προσαπολλέουσαν. ἐκείνη δὲ γνωρίσασα τὸ τῆς νεῶς
 σημεῖον, ἀνέσχε καὶ ἀναληφθεῖς εἰς τὴν ἐκείνης ναῦν, μόνος
 παρελθὼν ἐς πρῶραν ἐκάθητο σιωπῶν. καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας
 C οὕτω διήγαγεν, ἐν δὲ Ταυάρω γενομένους αἱ συνθήξεις γυναικῆς 20
 καὶ συνήγαγον καὶ συνδειπνεῖν καὶ συγκαθεύδειν ἀνέπεισαν. τὸ δὲ
 τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν μετὰ τὴν αὐτοῦ ὑποχώρησιν ἀντισχὸν
 μέχρις ὥρας δεκάτης, πρὸς ἐπειχθέντος τοῖς σκάφεσι κελύ-

5 ἕξ B. 7 προσήσαν A. 9 ἀνίστρεψαν C. 14 πρὸς
 ἀπόπλουν A Plutarchus, εἰς ἀπόπλουν PW. 20 οὕτως AB.

Caesar eorum instructione visa contra se parabat; sed eorum con-
 silio tum ex aliis tum ex Delliō cognito exercitum convocavit. quem
 dum ad pugnam cohortatur, ingenti imbri et turbine in classem Antonii
 illato, resumpta fiducia eorum abitum observavit. cumque Antoniani in
 procinctu starent nec tamen prodirent, in animo habuit eos vel stantes
 aggredi vel repellere. sed quia neque prodibant neque se convertebant,
 sed loco non mutato aciem condensabant, aliquantulum moratus est:
 deinde congressi pugnaverunt.

Cum diu aequo Marte et accipiti victoria dimicaretur, Cleopatrae
 sexaginta naves signo ab ea dato velis ad discessum elatis pelago se
 commiserunt. Antonius vero ubeuntem Cleopatrae navem conspicatus
 in quinqueremem transcendit, oblitusque rorum omnium eam persequitur,
 quae ipsam perdidit et amplius perdita erat. illa vero agnitis navis
 insignibus substitit, ita in illius navem receptus et solus in proram pro-
 gressus sedit tacitus. triduoque sic exacto, cum Taenarum venisset, a
 familiarium mulierum coetu ad concenationem et ad concubium est in-
 vitatus. eius vero classis post discessum ipsius cum ad horam usque

αυτος Καίσαρος τὸ μὲν κατεφλέχθη, τὸ δὲ ἐάλω· λέγεται γὰρ περὶ τριακοσίας νῆας ἐυλωπέναι.

30. Τοιοῦτον μὲν οὖν τῇ ναυμαχίᾳ τέλος γένητο κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ τότε μόνῳ τῷ Καίσαρι ἔτι τὸ κράτος ἄπαν περιελέλυθιν, ὡς ἐκ τούτου δὴ τοῦ καιροῦ τὴν αὐτοῦ μονορχίαν ψηφίσθησαν. πόλιν δ' ἐν τῷ τοῦ στρατοπέδου D τόπῳ συνήκισι, Νικόπολιν καλεῖσιν αὐτήν. ἴσθμῳ δὲ καὶ σιτή- 10 λας χαλκᾶς ἀνθρώπου καὶ ἄνου. λέγεται γὰρ νυκτὸς ἐπιούσης, καὶ ἦν ἡμέραν ἣ ναυμαχία συνίστη, ἀπὸ τῆς σκιῆς αὐτῷ 10 προσελθόντι καὶ περιόντι τὰς ναῦς ἀνθρώπος συναντήσασθαι ὄνον Πλαίνων, πεθόμενος δὲ τοῦνομι εἰπεῖν "ἐμοὶ μὲν Εὐτιχος ὄνομα, τῷ δ' ὄνο Νίκων." αἱ σιῆλαι δ' αὐτῶν ἕσπερον ἀναχομισθεῖσαι εἰς τὸ Βυζάντιον ἴσθησαν ἐν τῷ τῆς ἰππυλασίας θεάτρῳ.

Ἡ δὲ περὶ τε καὶ ἰππικῆ δύνამιν τοῦ Ἀντωνίου μετὰ τὴν 15 ἐκίνου φωνὴν ἡμέρας ἐπὶ συμμίειναι, τέλος τῷ κρατήσαντι P 1.527 προσεχώρησιν. τινὲς δὲ καὶ μάλιστα τῶν Ῥωμαίων ἀπέπληρον πρὸς τὸν Ἀντώνιον, οἳ δὲ γε σύμμαχοι οἴκαδε. ὁ μὲντοι Καίσαρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἤπειχθη, μὴ τι στασιώσωσι φοβηθεῖς· ἰλθὼν δ' εἰς τὸ Βρεντέσιον, οὐκ εἴτι πορρωτέρῳ προχώρησιν· ἣ τε γὰρ

3 ὄνον add A. 4 μηνός om A Dio. 10 προσελθόντι om A. 11 ὄνομα] τοῦνομα B. 12 αἱ σιῆλαι — 13 ἰππυλασίας θεά- 10 τρον habet etiam Michael Glycas Annalium p. 380 ed. Bonn. eas statuas inter aera a Latinis Cpoli direpta memorat Nicetas Choniata p. 860 ed. Bonn. cf. Suctonii Aug. c. 96. 14 τοῦ Ἀντωνίου om C. 16 προσεχώρησιν A, προσεχώρησαν PW.

Fontes. Cap. 30. Dionis Historiae Romanae lib. 51 c. 1—10. Plutarchi Antonius, c. 65 68 69 74 76 — 78. addita sunt quae de statu Byzantium translatis narrantur v. 12 13.

decimam restitisset, iussu Caesaris igni iniecto partim cremata est partim capta. dicuntur circiter trecentae naves esse captae.

30. Hic navalis pugnae fuit exitus, quarto nonas Septembris; ac tum Caesar solus rerum omnium potiri coepit, ut ab eo tempore imperium eius numerari incipiat, in castrorum loco urbem Nicopolim a victoria nomine indito condidit, et statuas aereas hominis et asini collocavit. fertur enim nocturno tempore pridie eius diei quo navale praerium commissum est tabernaculo ad naves contemplandas egressus in hominem agasonem incidisse, qui rogatus quis esset responderit, sibi Fortunati esse nomen, asino Victorini. eae statuac post Byzantium translatae in equestri theatro steterunt.

Pedestres autem et equestres Antonii copiae cum septem post illius fugam dies permansissent, denique ad victorem transiverunt. quidam vero ex Romanis potissimum ad Antonium, socii domum abierunt. Caesar in Italiam properans, veritus ne quis in ea motus existeret, Brundisium cum venisset, non amplius est progressus: nam ibi eum et

γερονσία καὶ ἡ ἰππὰς τοῦ τε δήμου τὸ πλεῖον καὶ ἕτεροι συνήλ-
θον ἐκεῖ. ἔνθα τὰ αὐτῶ δοκοῦντα καταπραξάμενος εἰς τὴν Ἐλ-
λάδα ἀφ' οὗ ἀπῆρε. καὶ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Πελοποννήσου τὰς
ταῦς διὰ τὸν χειμῶνα διαγαγὼν ταχέως εἰς τὴν Ἀσίαν ἀν-
εκομίσθη.

B Κλεοπάτρα δὲ ἠγοῦσα καταλαβεῖν τὴν Αἴγυπτον ἔπεισε,
δειδοικῆα μὴ τι νεωτερίωσι. καὶ γενομένη ἐν ταύτῃ πανταχόθεν
συνέλεγε χρήματα ἢ θροῦζε τε δυνάμεις. Ἀντώνιος δὲ εἰς Αἰθῶν
ἀπέπλευσεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὅπερ ἔχεν ἐκεῖ στρατεύματα ἀπίστη αὐτοῦ,
ᾤρησε μὲν ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ἐπὶ δὲ τῶν φίλων κεκώλυτο, καὶ 10
ἀνεκομίσθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν. καὶ παρεσκευάζοντο μὲν ὡς καὶ
πολεμήσοντες, ἔστειλαν δὲ τινὰς καὶ πρὸς Καίσαρα λόγους ὑπὲρ
εἰρήνης κομιζοντας, τοῖς δὲ σπουδοῖσιν αὐτῶ χρήματα. καὶ ἡ
Κλεοπάτρα κρύφα τοῦ Ἀντωνίου σκηπτρον αὐτῶ χρυσοῦν καὶ

C στέφανον ὁμοιον καὶ δέηρον βασίλειον ἐπέμψεν, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν 15
W II 159 αὐτῶ δι' αὐτῶν διδοῦσα. ὃ δὲ τὰ μὲν δῶρα ἔλαβεν, ὁλοῶν αὐτὰ
ποιεσάμενος, ἀπεκρίνατο δὲ τῶ μὲν Ἀντωνίῳ οὐδέν, Κλεοπάτρῃ
δὲ οἱ ἀποκτενιάσῃ τὸν Ἀντώνιον ἢ ἐκβαλοῦσῃ ἄδειαν αὐτῇ δώσει
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐάσει ἀπαρχεχέρητον. ἐν τοσοῦτῳ δὲ τὰς ἐν τῷ
Ἀραβικῷ κόλπῳ ναυπηγηθείσας τῇ Κλεοπάτρῃ τριήρεις κατέπρη- 20
σαν οἱ Ἀράβιοι, καὶ τὰς ἐπικουρίας οἱ θεῖμοι καὶ οἱ δυνάσται
ξίμπαντες ἀπρηθήσαντο. Ἀντώνιος δὲ καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἀκού-

1 κλεῖον A Dio, κλείστον PW. 3 πελοποννήσου B, Πελοπο-
νήσου PW. 9 ἐπέπλευσεν C. 12 πολυμάστοτες A. 16 δι'
αὐτῶν om B. 20 κατέπρησαν A Dio, κατέκαυσαν PW.

senatus et ordo equester et plebis maxima pars convenerunt. ubi rebus
quibusdam ex sententia confectis iterum in Graeciam discessit, et navi-
bus per Isthmum Peloponnesensem ob tempestatem tractuctis, celeriter in
Asiam transiit.

At Cleopatra Aegyptum occupare contendit, ne qui res novas
molirentur metuens, quo cum venisset, undique pecuniam et copias
coegit. Antonius in Libyam navigavit, cum autem is quoque exercitus
quem ibi habebat defecisset, sibi manus alferre voluit: sed ab amicis
prohibitus Alexandriam venit. ibi ad pugnam se instruens, tamen
legatos de pacis condicionibus ad Caesarem miserunt, et familiaribus eius
pecunias. Cleopatra vero clam Antonio ipsi Caesari aureum sceptrum,
eiusdem materiae coronam et seilam regiam misit, tanquam una cum his
imperium etiam ei traderet. Caesar muneribus boni ominis causa accep-
tis Antonio nihil respondit: Cleopatrae nuntiari iussit, si Antonium vel
occidisset vel eiocisset, se impunitatem ei daturum et regnum inviolatum
restiturum. interea aedificatas Cleopatrae in sinu Arabico naves Arabes
cremaverunt, auxilia populi dyuastaeque omnes negaverunt. accepto
Caesaris responso denuo legatos miserunt: Cleopatra magnam pecuniam
pollicens, Antonius cognationis et amicitiae eum commonefaciens, seque

σαντες τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος αἰτοῖς ἐπισταλμένα ἔπεμψαν ἀ-
 θεις, ἣ μὲν χρήματα αὐτῷ πολλὰ δώσειν ὑπισχυομένη, ὃ δὲ τῆς **D**
 τε γιλίας καὶ τῆς συγγενείας αὐτὸν ἀναμιμνήσκων· καὶ ἑαυτὸν
 διαχειρίζεσθαι ἐπηγγέλλετο, ἂν διὰ τοῦτο ἡ Κλεοπάτρα σωθῆι.
 5 οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τότε Ἀντωνίῳ ἀπεκρίθη, τῇ δὲ Κλεοπάτρῃ
 πολλὰ καὶ τότε ἠπέλησε καὶ ὑπέσχετο. φοβηθεὶς δὲ μὴ τὰ χρή-
 ματα παμπληθῆ ὄντα διασφείρη ἡ Κλεοπάτρα, ἃ εἰς τὸ μνη-
 μεῖον, ὃ ἐν τοῖς βασιλείοις κατασκεύασεν, ἤθροισε (καὶ γὰρ πάντα
 κατακαύσειν ἠπειλεῖ μεθ' ἑαυτῆς εἰ ὧν βούλοιο διαμάσθῃ),
 10 Θύρσον οἰκεῖον ἔπεμψεν ἐξιλεύθερον, πολλὰ ἑρῶντα αὐτῇ φι-
 λάνθρωπα καὶ ὅτι ἔρωτα τρέφει ὁ Καῖσαρ αὐτῆς. ὅθεν καὶ τὸ
 Πηλοῖσιον κατέσχευε ὁ Καῖσαρ, δυνάμει μὲν τὸ φαινόμενον, λά- **P I 528**
 θρα δὲ προδοθὲν ὑπὸ Κλεοπάτρας. ἑρῶν γὰρ αὐτῆς ἐκείνον
 ἀκούσασα, καὶ τούτου ἐπιμένη, εὐθὺς αὐτῷ προήκατο τὸ Πη-
 15 λούσιον. ὃ δ' οὖν Ἀντώνιος ἀπάν, καὶ τὴν τοῦ Πηλοῖσιον
 κατάληψιν γνοῦς, ἐπανελθὼν πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ Καίσαρι
 προὔπηγχε, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἰππεῦσι κεκμηκόσιν ἐκ τῆς ὁδοι-
 πορίας ἐνίκησε. κακὰ τούτου ἀναδαρσήσας, καὶ ὅτι τοξείμασιν
 ἐς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος γραμμίατι ἔπεμψε, πολλὰ χρή-
 20 ματα τοῖς στρατιώταις ἐπαγγελλόμενος, προσέμιξε καὶ τῷ πεζῷ,
 καὶ ἤττηθη. καὶ ὃ μὲν ἑλαττωθεὶς ἀπέκλινε πρὸς τὸ ναυτικὸν
 καὶ ὡς ναυμαχίῳν παρειακινάετο ἢ πρὸς Ἰβηρίαν πλευσόμενος, **B**
 γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Κλεοπάτρα τὰς μὲν ναῦς αὐτομολῆσαι ἐποίη-
 σεν, αὐτῇ δὲ εἰς τὸ ἕριον εἰσέδυ αἰγνίδιον, ὡς τάχα τὸν Ἀντώ-

4 καταχρήσεσθαι ἐπηγγέλλετο Dio. 5 τῇ δὲ — 6 ὑπέσχετο om C.

sibi manus allaturum affirmans, si suis interitus Cleopatrae salutem al-
 laturus esset. Caesar vero ne tum quidem Antonio quiequam respondit,
 Cleopatrae vero multa et comminatus et pollicitus est: et quia metuebat
 ne mulier ingentem pecuniam, quam in monumentum in regin paratum
 intulerat, aboleret (minata enim erat, nisi votorum composit fieret, eam
 se una secum crematuram), Thyrsium libertum ad eam misit, qui prae-
 ter alia humanitatis plena illud etiam ei diceret, Caesarem amore illius
 esse captum. sic Pelusio potitus est, quasi urbem vi expugnasset, cum
 revera prodita esset a Cleopatra. nam cum se ab illo amari audisset
 atque eius desiderio teneretur, statim ei Pelusium dedit. Antonius
 igitur absens Pelusii occupatione cognita in reditu ante Alexandriam
 equitatum Caesaris itinere fatigatum vicit. inde receptis animis, et eo
 fretus quod litteras sagittis appensas in castra Caesaris eiaculatus esset
 quibus magnam pecuniam militibus pollicebatur, etiam pedites aggressus,
 et victus, spe in classem collata ita se paravit quasi aut mari pugnatu-
 rus aut in Hispaniam abiturus. eo Cleopatra cognito curavit ut naves
 ad Caesarem transirent, ipsa monumentum repente eum duabus ancillis

Zonarae Annales II.

νιον φοβουμένη ὑπειληφότα προδίδοσθαι παρ' αὐτῆς. δύο δὲ ἦσαν ἐκεῖ ἀν' αὐτῇ θεραπεύαιναι καὶ ἐνοῦχος εἷς. εἰσελθούσα δὲ τὰς μὲν θύρας κατέκλεισεν ἀσφαλῶς, πρὸς δὲ τὸν Ἀντώνιον τοὺς ἀπαγγελοῦντας ἔπεισεν ὅτι τέθνηκεν. πιστεύσας δ' ἐκεῖνος, τινὲ τῶν παρόντων ἐπέτρεψεν ἀποκτείνει αὐτόν. ὡς δ' ἐκεῖνος σπα-5 σάμενος τὸ ξίφος ἑαυτὸν κατειργάσατο, "εὔγε" εἶπεν "ὦ Ἔρωσ" (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἀνθρώπῳ) "ὅτι με τί χρῆ ποιῆν διδά- C σκεις," καὶ πλήξας ἑαυτὸν διὰ τῆς κοιλίας εἰς τὴν κλίνην ἀφῆκεν. ἦν δὲ οὐκ εὐθυθάνατος ἢ πληγῆ. θορήβον δὲ γενομένου ἤσθετο ἢ Κλεοπάτρα, καὶ τὰς μὲν θύρας οὐκ ἀνέωξεν, ἄνωθεν δὲ προ-10 κύνασαι (οὐκὼ γὰρ τὰ πρὸς τῆ ἄροτῆ ἔξιργαστο) καὶ μαθοῦσα τὸ γεγονός, κομίζων αὐτὸν εἰς τὸν τάφον ἐκλίσεε. γυνὸς δὲ κάκτι- νος ἔτι ζῶσαν αὐτήν, παρικάλει κομισθῆναι ἐκεῖ, καὶ κομισθεὶς σειραῖς καὶ κυλωδοῖς ἀνείλκετο παρ' αὐτῆς καὶ τῶν θεραπευαίνιδων ἀμφοῖν. δεξιμένη δὲ αὐτὸν αἵματι πεφυρμένον καὶ δυσθανα-15 τοῦντα, τοὺς πέπλους περιερρήξατο ἐπ' αὐτῷ καὶ τὰ στήνα ἔκρυπτε καὶ κατισπάραττε ταῖς χερσίν. ὃ δὲ οἶνον πιῶν ἤτησε, D καὶ πῶν καὶ τινα ὀμιλήσας τῇ Κλεοπάτρᾳ ἐξέλιπε. Καῖσαρ δὲ ἀγγελθέντος αὐτῷ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀντωνίου ἀπειδάκρυσε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἐκείνου τοῖς φίλοις ἀναγινώσκων κατεγίνωσκεν ἑαυ-20 τοῦ, ὡς εὐγνώμονα αἰτουῦντος ἐκείνου καὶ δίκαια, αὐτοῦ δὲ φορ- τικῶς καὶ ὑπερηφάνως πρὸς τὰς ἀποκρίσεις διακειμένου.

2 οὐν αὐτῇ om C. 4 ὅτι τέθνηκεν — 5 ἐπέτρεψεν om B.
14 θεραπευαίνιδων ἀμφοῖν] δύο θεραπευαίνιδων αὐτῆς A. 20 ἐκεί-
νου] αὐτοῦ A.

et uno eunucho subijt, quasi Antonium timeret qui se ab ipsa prodij putaret: et ianua diligenter clausa ad illum misit qui ei nuntiarent ipsam esse mortuam. quod cum crederet Antonius, se a quodam occidi iussit. ut vero illo stricto gladio semetipsum interfecit, "recto vero" inquit, "Eros" (id enim homini erat nomen) "quid sit agendum me doces": illa- toque in ventrem ictu non statim letifero, lectulo incubuit. tumultu orto Cleopatra fores non aperuit, sed superne prospectans (necdum enim tectum absolutum erat) eo facinore cognito illum in monumentum inferri iussit. qui cum eam vivere cognovisset, ut ad eam portaretur oravit. cum allatus esset, catenis et funibus ab ea et ambabus ancillis attrahebatur. quem ubi cruentatum et moribundum accepit, vestes suas scidit et pectus manibus plauxit ac se laceravit. at ille vino postulato hausto- que, nonnulla cum muliere colloctus exspiravit. Caesar Antonij morte nuntiata illacrimavit; et litteras eius amicis recitans seipsum damnavit, quod illi aequa et iusta postulanti arroganter et superbe responsum negasset.

31. Εἰς δὲ τὴν Κλεοπάτραν ἔπεμψε τὸν Προκλήσιον, ζώσης αὐτῆς κρατῆσαι θέλων, μέγα πρὸς δόξαν ἠγοούμενος διαγαγεῖν αὐτὴν εἰς τὸν Θρίαμβον. ἣ δὲ ἐντὸς θυρῶν κεκλεισμένων ἰσχυρῶς στήσασα διελίχθη αὐτῷ. ὡς δὲ καταμάθων τὸν τόπον ἀπήγγειλε W II 160
 5 Καίσαρι, Γάλλος μὲν ἐλέμφθη αὐτῇ ἐντενξόμενος, ὃς ἐμῆκυρε πρὸς ταῖς θύραις τὸν λόγον ἐπίτηδες, Προκλήσιος δὲ κλίμακι διὰ P I 529
 θυρίδος ἐισήλθε λαθῶν μετὰ δύο ὑπηρετῶν. τῆς δὲ μῦθς τῶν αὐτῇ συγκυθιργγημένων γυναικῶν ἀνακραγούσης "τάλαινα Κλεοπάτρα, ἰωγρηῖ," ὤρησε μὲν ἑαυτὴν πατάξει (παρῆζωστο γὰρ τι 10 ξιγίδιον), προσδραμῶν δὲ αὐτῇ ὁ Προκλήσιος συνέσχεν αὐτὴν, καὶ ἀφείλετο τὸ ξιγίδιον, καὶ μὴ τι κρήπιη γάρμακον ἐξηρῆνθησεν. ἔπεμψε δὲ Καῖσαρ Ἐπαφρόδιτον ἀπελείθερον, κελείσας ζῶσαν τηρεῖν πάνν ἐπιμελούμενον. αὐτὸς δὲ Καῖσαρ ἐισήλασεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ Ἀντώνιος παρὰ τῆς Κλεοπάτρας ἐτάφη πολυτελεῶς 15 καὶ βυσιλικῶς. πυρετῶν δὲ αὐτῇ γενομένων (ἐφλέγηκε γὰρ αὐτῆς Β τὰ στήθη καὶ ἡλκωτο) τροσῆς ἀπέχεται, ὡς ἐντεῦθεν λυθσησομένη τοῦ ζῆν. ὁ ὑπονοήσας ὁ Καῖσαρ ἀπειλὰς αὐτῇ καὶ φόβους περὶ τῶν τέκνων προσέβαλεν, οἷς ἐκείνη καθάπερ μηχανήμασι ἐπερείπετο, καὶ τροσῆν τε καὶ θερυπιάν προσέειπε. ἦκε δὲ μετ' ὄλιγον 20 καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτῇ ἐντενξόμενος. ἣ δὲ λιπῶς ἐν στιβάδι κατακειμένη μονοχίτων ἀνυπιδήσασα προσπίπτει αὐτῷ, ὑπότρομος τῇ

3 ἰσχυρῶς om C. 10 προσδραμῶν — 11 ξιγίδιον om AB.
 11 κρήπιου Plutarchus. 18 ὑπηρεπίετο Plutarchus. 21 ante
 μονοχίτων PW add ὡσπερ, om AC Plutarchus.

FOENTES. Cap. 31. Plutarchi Antonius, c. 71 et 78—86. Dionis Historiae Romanae lib. 51 c. 6 et 14—22.

31. Proculeium autem ad Cleopatram capiendam et in vita retinendam misit: quod magnae sibi gloriae fore putabat, si eam in triumpho duceret. illa vero intra fores fortiter clausas stans, cum eo collocata est. Caesar cognito loco in quo esset, Gallum misit qui cum ea ageret. quo de industria sermonem ad fores trahente, Proculeius cum duobus ministris scala per fenestram clam scandit. cum vero altera ex una inclusis mulieribus exclamasset "misera Cleopatra, viva caperis," pugioe quo accincta erat se ferire instituit, sed Proculeius celeriter accurrit eamque continuit, ereptoque pugioe inquisivit ne quod venenum occultaret. Caesar Epaphrodito liberto mandavit ut eam omni diligentia viventem asservaret, atque ipse urbem ingressus est. Antonio a Cleopatra magnifico et regio apparatu tumulato, cum febre laboraret (nam pectus eius exulceratum erat et inflammatum), inedia sibi necem consciscere instituit, quo Caesar animadverso minis et terrore de liberis iniecto eam veluti machinis admotis expugnavit ut cibum et curacionem admitteret. ac paulo post ipse ad eam alloquendam venit. illa vero in tenui stragulo decumbens simplicem induta tunicam exallit: et

φωνῆ καὶ συντετηκεῖα ταῖς ὕψεσι. κελείσαντος δὲ τοῦ Καίσαρος ἀνακλιθεῖναι καὶ αὐτοῦ παρακαθισαμένου ἰδεῖτο αὐτοῦ ὡς μάλιστα τοῦ ζῆν περιεχομένη· τέλος δὲ τῶν χρημάτων ἀναγραφῆν
C αὐτῷ ἐνεχείρισεν. ὁ δὲ φιλοψυχεῖν αὐτὴν ολόμομος ἦδeto, καὶ εἰπὼν ὅτι πάσης ἐλπίδος αὐτῇ λαμπρότερον χρήσεται, ἡπατηκεῖται δὲ μὲν αὐτὴν ᾤετο, μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐξηπάτητο. μαθοῦσα γὰρ ὡς ὁ Καῖσαρ μὲν πεζῆ δια Συρίας ἐγνώκεν ἀπίναί, αὐτὴν δ' ἐς τὴν Ῥώμην στέλλει μετὰ τρίτην ἡμέραν, ἰδεδῆθη Καίσαρος ὕπως ἐπενέγκη τῷ Ἀντωνίῳ χοάς. καὶ ἐπιτρέψαντος, ἐπὶ τὸν τάφον κομισθεῖσα πολλὰ ὠλοφύρατο, εἶτα στέψασα καὶ κατασπασαμένη **10** τὴν σορόν, ἐκέλευσεν αὐτῇ λουτροὺν γενέσθαι. λουσαμένη δὲ καὶ κατακλιθεῖσα ἄριστον ἤριστον λαμπρόν. καὶ τις ἦκεν ἀπ' ἀγροῦ
D κομίζων ἀγγεῖον σίκων μεστόν. τῶν δὲ φηλάκων τί φέροι ἀνακρινόντων, ἐκείνος τὰ σῦκα ὑπέδειξεν· οἱ δὲ εἰσάγειν ἐκέλευον. μετὰ δὲ τὸ ἄριστον ἢ Κλεοπάτρα δέλτον κατασπασαμένην τῷ **15** Καίσαρι ἔστειλε. Καῖσαρ δὲ ὡς ἐνέτυχε λιταῖς δεομένης αὐτῆς συνταφῆναι τῷ Ἀντωνίῳ, ταχὺ συνῆκε τὸ πεπραγμένον, καὶ κατὰ τάχος τοὺς σκευομένους τὸ γινόμενον ἐπεμψεν. οἱ δρόμοι καταλαβόντες εἶρον αὐτὴν τεθνηκυῖαν ἐν χρυσῇ κλίνῃ κεκοσμημένην βασιλικῶς. τῶν δὲ γυναικῶν ἢ μὲν Εἰράς πρὸς τοῖς ποσὶν ἀπ- **20** ἔθνησκεν, ἢ δὲ Χαρμόνιον ἤδη καρηβαροῦσα καὶ σφυλλομένη κατεκόσμηε τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐκείνης διάδημα. εἰπόντος δὲ

3 τέλος] καὶ τέλος B. 6 αὐτῆν] αὐτῷ A. 9 ἐπενέγκη A
 cum Plutarcho, ἐνέγκη PW. 20 γυναικῶν A Plutarchus,
 θεραπειῶν PW. εἰράς A. 21 Χάρμιον Plutarchus.
 22 τὴν add A.

cum ad eius genua provoluta recumbere iussa esset, cum voce tremula et oculis fletu confectis assidentem perinde oravit ac si vitae cupidissima esset, postremo pecuniae descriptionem ei obtulit. Caesar eam vitae cupidam esse ratus, gravisus est: ac se omni spe illam splendidum tractatum pollicendo decepisse putans, ipse magis est deceptus. cum enim illa cognovisset eum terra per Syriam iturum, ipsam vero post triduum Romam misurum, oravit ut Antonio parentare liceret. quo permissio ad monumentum perlata, magno luctu edito, loculoque coronis et inferiis ornato, balneum sibi parari iussit. dum lota accumbit splendideque prandet, quidam ex agro vas plenum ficibus portans, a custodibus quid ferret rogatus, ostensis ficibus ingredi iussus est. post prandium Cleopatra litteras obsignatas Caesari misit, quibus orabat ut cum Antonio sepelliretur. unde ille statim intellexit quid actum esset, ac rem explorari iussit. qui missi erant, cum propere accurrissent, mortuam eam in aureo lecto regaliter ornatas invenerunt, altera eius ancilla Irade ad pedes illius expirante, altera Charmonio ex gravedine capitis iam labescente, et diadema Cleopatrae exornante. cui cum quidam dixis-

τινος "καλὰ ταῦτα, Χαρμόνιον", "κάλλιστα μὲν οὖν" ἔφη "καὶ P I 530
πρέποντα τῇ τοσοῦτων ἀλογόγῳ βασιλείῳ." καὶ ταῦτα εἰποῦσα
παρὰ τὴν κλίνην ἔπεσε καὶ αὐτῇ.

Λέγεται δὲ ἀσπίδος δῆγματι θανεῖν κομισθείσης μετὰ τῶν
5 σύκων. οἱ δ' ἐν ὑδρία τηρεῖσθαι τὴν ἀσπίδα φασίν, ἡλακίτη
δὲ χρυσῇ τῆς Κλεοπάτρας ἐκκαλουμένης αὐτὴν καὶ ἀγριαυνούσης
ὀρμήσασαν ἱμφῦναι αὐτῆς τῷ βραχίονι. λέγεται δὲ καὶ φάρμακον
αὐτὴν ἔχειν ἐν κρησιδί κοιλῇ, καὶ τὴν κρησιδίαν κρύπτειν τῇ κόμῃ.
ὁ δὲ Λίων βελόνην αὐτὴν εἶναι φησιν, ἢ τὰς τρίχας ἀνείρον, ἃς
10 περιεχειρισμένην, δύναμιν ἔχοντι, ἂν αἵματος ἄψῃται, ὡς τάχα B
στα καὶ ἀλυπότατα φθείρειν. ἡ μὲν οὖν ἀπόλετο, τὸ δ' ἄλλῃθις
οὐκ ἐγνώσθη, ἢ ὅτι περὶ τὸν ἐκείνης βραχίονα δύο νυγμαὶ ὠφθη-
σαν λεπταὶ τε καὶ ἀμυδροαί, οὔτε δὲ φαρμάκου τι σημεῖον περὶ
τὸ σῶμα ἐκείνης ἐξήνθησεν οὔτε τὸ θηρίον ἐρέθη, εἰ μὴ τινος
15 σφραγῶς αὐτοῦ παρὰ θάλασσαν, ἢ τὸ δωματίον ἀφείωρα καὶ W II 161
θυρίδες ἦσαν, ἰδεῖν ἔφασκον. εἰκασταὶ δὲ ἐξ ἀσπίδος αὐτὴν
θανεῖν, ὅτι πολλὰ πρῶν συνῆγε θανάσιμα φάρμακα, καὶ ταῦτα
τοῖς κατεψηγασμένοις θάνατον προῦβαλλε· καὶ τὰ μὲν ὠκύμορα
κατελάμβανεν, ὀδονηρόν δ' ἐπάγοντα θάνατον, τὰ δὲ πραότερα C
20 μὲν, διὰ χρόνου δὲ γε κατεργαζόμενα· μόνον δ' εὑρισκε τὸ δῆγμα

1 καὶ πρέποντα om A. 4 τῶν om A. 7 ὀρμήσασαν om B.
9 Λίων] Hist. Rom. 51 14. 12 ἐκείνης om A. 13 οὔτε
ABC, οὐδὲ PW. 19 ἐπαγόντα B. 20 χρόνου ABC,
χρόνον PW.

set "pulchra vero ista sunt, Charmoniam", illa "pulcherrima" inquit "et
decora tot regibus oriundae." his dictis et ipsa iuxta lectum exanimis
concidit.

Fertur autem Cleopatra morsu aspidis serpentis periisse, una
cum ficibus allatae: alii in hydris asservatam tradunt aspidem, et colu
aurea lacessitam et irritatam eius brachium mordicus arripuisse. dicitur
et venenum in cultello cavo habuisse, quem capillo occultaverit. Dion
autem refert acum qua capillum discriminaret veneno inunctum fuisse:
cuius veneni ea vis esset, ut cum sanguinem attigisset, celerime et mi
nima cum molestia exitium afferret, utcumque sit, illa perit: veritas
ignoratur, nisi quod in eius brachio daae vibices tenues et obscurae
apparuerunt, in corpore nulla veneni indicia sunt animadversa: neque
serpens ipse repertus est, nisi quod nonnulli dixerunt se tractus illius
quosdam iuxta mare, quo conclave adspectabat et fenestrae erant, con
spexisse. caeterum coniectura fuit eam aspidis morsu periisse, quod
multa letalia venena pridem collegerat, eaque damnatis capitis propone
bat, quorum alia mortem celerem cum magno cruciatu afferrent, alia
mitiora tardiore. solum autem morsum aspidis observat veterum

τῆς ἀσπίδος ἄνευ σπασμοῦ κάρου ὑπνώδη ἐφελκόμενον ἰδρωτί μαλακῷ καὶ τῶν αἰσθητηρίων ἀμεινώσει ῥαδίως ἀπονεκροῦν.

Ἀκούσας δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐξεπλάγη, καὶ φάρμακα τῷ σώματι καὶ ψύλλους ἐπήνεγκεν. οἱ δὲ ψύλλοι ἄνδρες εἰσὶ (γεννῆ γὰρ τὴν δύναμιν ταύτην ἔχειν οὐ πέφυκεν), δύνανται δὲ πάντα ἰδὼν παντὸς ἐρπετοῦ, πρὶν θανεῖν τὸν δεδηγμένον ἢ τετρωμένον, ἰκμυζᾶν, καὶ αὐτοὶ τε μὴ βλάπτισθαι καὶ τὸν περὶ φαρμαγμένον θεραπεύειν. φέρονται δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ δοκιμάζουσι τὰ γεννηθέντα ἢ μετὰ ὄψεων ἐμβληθέντα, ἢ καὶ τῶν σπαργάνων αὐτῶν ἐπιβληθέντων ἰοβάλοις τισίν· οὔτε γὰρ τῷ παιδί τι 10 λυμνίζονται, καὶ ὑπὸ τῆς ἐσθῆτος αὐτοῦ νυκθῶσιν.

Ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς τελευταίῃ καὶ ἡχθίσθῃ καὶ τὴν εὐγένειαν αὐτῆς ἐθαύμαζε, καὶ συνταφῆναι τῷ Ἀντωνίῳ ἐκέλευσε πολυτελῶς καὶ βασιλικῶς. ἐπιτίμου δὲ καὶ αἱ θεράπαιναι ταφῆς ἔτηχον ἐκείνου προστάξαντος. ἐτελεύτησε δὲ 15 Κλειοπάτρα μὲν τισσαρακονοῦτις ἐνδὸς δέοντος, τούτων δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσασα, πλείω δὲ τῶν δεκατεσσάρων Ἀντωνίῳ συνάρξασα· Ἀντώνιον δὲ οἱ μὲν ἕξ οἱ δὲ τρισὶν ὑπερβαλεῖν φασὶ τὰ πενήτηχοντα. τὸν δὲ τοῦ Ἀντωνίου υἱὸν Ἀντυλον τὸν ἐκ τῆς Φουλβίας καὶ τὸν τῆς Κλειοπάτρας τὸν Καισαρίωνα ὁ Καῖσαρ 20 ἀπέκτεινεν.

10 τι add A Dio. 11 τῆς om C. 12 καὶ add A. 13 εὐγένειαν αὐτῆς A Plutarchus, εὐγένειαν ἐκείνης B, ἐκείνης εὐγένειαν PW. 18 Ἀντωνίων] καὶ ἀντωνίων B. 19 τὸν ἐκ τῆς Φουλβίας] Dio 51 6. 20 ἀπέκτεινεν ὁ καῖσαρ A.

soporiferum cum molli sudore citra convulsionem inducere et sensibus hebetatis leviter exstinguere.

Caesar eius interitu audito obstupuit, et cadaveri remedia et Psyllos adhibuit. Psylli autem viri sunt (nulla enim mulier ea vi praedita est) qui quodvis venenum cuiusvis serpentis, priusquam is qui morsus aut vulneratus est moritur, exsugendo nec ipsi laeduntur et venenis infecto salutem afferunt, propagantur alii ex aliis, et foetus explorant vel in serpentes coniectos, vel eorum fasciis serpentibus iniectis: qui nec puerum laedunt et vestibus illius tecti torpescunt.

Caesar igitur Cleopatrae obitu doluit, generosam eius iudolem admiratus, eamque magnifice reglitterque cum Antonio sepeliri iussit, sunt et ancillae iussu illius honorificam sepulturam assecutae. obiit Cleopatra annos undequadragesima nata, e quibus duos et viginti regnavit, amplius quattuordecim cum Antonio imperavit. Antonium vero alii tres alii sex et quinquagesima vixisse annos tradunt. eius ex Fulvia filium Antyllum et Cleopatrae filium Caesarionem Caesar interfecit.

Ἀντώνιος μὲν οὖν καὶ Κλεοπάτρα οὕτως ἀπῆλλαξαν· Καί-
σαρ δὲ τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως νεκρὸν εἶδε καὶ προσ-
έψατο αὐτοῦ. τὰ δὲ τῶν Πτολεμαίων σώματα, καίτοι τῶν Ἀλε-
ξανδρῶν δεῖξαι οἱ καὶ ταῦτα βουλευθέντων, ἰδεῖν οὐκ ἤθελουσαν,
εἰπὼν οὖν “βασίλειά ἄλλ’ οὐ νεκροὺς ἰδεῖν ἐπιθύμησα.” οὐδὲ τῷ
Ἀπίδι ἐντυχεῖν ἐπίσθῃ, λέγων οὖν “θεοὺς ἄλλ’ οὐχὶ βοῦς προσ-
κυνεῖν εἰθισμαι.” τὴν δ’ Αἴγυπτιον ἐποτελῆ ἐποίησε, χρημάτων
τε πάμπολλα εἶρε καὶ πάντα ἀφείλετο. καὶ τὰ ἐκεῖ ὡς αὐτῷ B
ἐδόκει διοικησάμενος εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τῆς Συρίας ἀπῆλθε καὶ
10 ἐκεῖ παρεχόμενος. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τότε καὶ πρότερον, ὅτε
τὴν ναυμαχίαν ἐνίκησε, πολλὰ ἐς τιμὴν αὐτῷ ἐψηφίσαντο. κατὰ
δὲ τὸν τοῦ θέρους καιρὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν
ἐπεραιώθη. καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος ἴδυσαν οἱ Ῥω-
μαῖοι καὶ ὁ ἕπατος ἐβουθύντησιν, ὃ μῆπω πρότερον ἐπ’ ἄλλῃ
15 ἐγένετο. ἰώρτυσε δὲ καὶ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις τὰ νικητήρια. καὶ
ἐπιφανεῖς αἱ πομπαὶ πάσαι γέγονουσι· τοσούτα γὰρ ἤθροίσθησαν
λάφυρα ὥστε πάσαις ἐπαρκέσαι. παρεκομίσθη δὲ καὶ στήλη τῆς C
Κλεοπάτρας ἐπὶ κλίτης, ἀσπίδα ἐμπεικνεκτίαν ἔχουσα τῷ βραχίονι,
καὶ μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμηλώτων καὶ οἱ ἐκείνης παῖδες, ὃ τε
20 Ἀλέξανδρος ὃ καὶ Ἥλιος, καὶ Κλεοπάτρα ἣ καὶ Σελίγη. ἐφ’
ἑπασί δ’ ὁ Καῖσαρ ἐσέλασε. καὶ θεωρεῖται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
ἐγένοντο.

6 προσκυνεῖν] ἰδεῖν A.   8 τε] δὲ A.   12 τὴν alterum om A.
16 πάσαι] πᾶσαι A.   20 ὃ καὶ A Dio, ὃ PW.   21 δ’ ὃ]
δὲ καὶ A.

Cleopatra atque Antonio ad hunc modum subitis Caesar Alexandri regis corpus vidit et attractavit. Ptolemaeorum etiam Alexandrinis ostendere volentibus recusavit: se enim regem videre cupivisse, non cadavera. neque Apidem adire voluit: quod deos, non boves adorare consuevisset. Aegyptum tributariam fecit, et pecuniam omnem quam ibi maximam reperit secum avexit. rebus in Aegypto suo arbitratu ordinatis per Syriam in Asiam abiit, ibique hibernavit. Romani vero et tum et prius etiam Asiaticam victoriam adepto plurimos honores decreverunt. sub aestatem in Graeciam et Italiam traiecit. eo Romam ingresso populus sacrificavit et consul bovem immolavit: quod nulli prius acciderat. triumphum per triduum egit. pompae omnes illustres fuerunt: nam tantum manubiarum adfuit, ut iis omnibus sufficerent, est et Cleopatrae statua in lecto traducta, eius brachio aspide inhaerente. inter alios captivos etiam liberi eius, Alexander qui et Sol, et Cleopatra quae et Luna dicebatur, in triumpho ducti sunt. post omnia Caesar in vectus spectacula per multos dies edidit.

32. Καὶ ὁ Κράσος ὁ Μάρκος κατὰ τούτους τοὺς χρό-
 νους εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα
 πεμφθεὶς πολλοὺς ἐπολέμησεν ἔθνεσι, καὶ τὰ μὲν ἐνίκησε τὰ δὲ
 προσηγάγετο. τὰ δ' ἔθνη ταῦτα πάλαι μὲν Μυσοὶ τε καὶ Γίται
 ἐκέκληντο, πᾶσαν τὴν μεταξὺ τοῦ τε Αἴμου καὶ τοῦ Ἰστρου οὖσαν
 D νεμόμενοι, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τινὲς αὐτῶν καὶ ἄλλοις ἐνό-
 μασι ἐπεκλήθησαν. καὶ μετὰ ταῦτα πάνθ' ὅσα ὁ ποταμὸς ὁ
 Σαῦος εἰς τὸν Ἰστρον ἐμβάλλων ἐπὲρ τῆς Δαλματίας καὶ τῆς
 Μακεδονίας τῆς τε Θράκης ἀπὸ τῆς Παννονίας ἀφουρῶει, εἰς τὸ
 τῆς Μυσίας προεκχώρηκεν ὄνομα. καὶ ἐν αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ 10
 εἰσιν ἔθνη καὶ οἱ Τριβυλλοὶ προσαγορευθέντες οἳ τε κεκλημένοι
 W II 162 Δαρδάνιοι.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τε τῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ δημοκρατίᾳ ταῖς
 τε δυναστείαις πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσίους ἔτεσιν ἔπραξάν τε
 Ῥωμαῖοι καὶ ἔπαυον, ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὐτοὺς ἀκριβῶς 15
 ἤρξαντο, καίτοι τοῦ Καίσαρος τὰ τε ὄπλα καταθέσθαι βουλευο-
 μένου καὶ τῇ γερουσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἐπιτρέψαι τὰ πράγματα. τὴν
 P I 532 μὲνοι γνώμῃν τῷ Ἀγρίππᾳ καὶ τῷ Μαϊκήνῃ, οἷς ἐπίστανε τὰ
 ἀπόρητα, κοινωσάμενος, τὴν μὲν Ἀγρίππον γνώμῃν ἀποτρέπου-
 σαν αὐτὸν τῆς μοναρχίας εὗρεκεν· ὁ δὲ Μαϊκήνας τούναντιον 20
 συμβούλευεν ἅπαν, εἰπὼν ἤδη τὴν μοναρχίαν ἐπὶ πολὺ διοικῆσαι
 αὐτόν, καὶ ἀναγκαῖον εἶναι δεῦν θάτιρον, ἢ μῆναι ἐπὶ τῶν αὐ-

5 τῆν ABC, γὰρ PW. 8 Σαοῦος Dio. 9 παννονίας B.
 14 τε prius om P sola. 18 ἐπίστανε A, ἐπίστανε PW. 22 δυοῖν A.

Fontes. Cap. 32. Dionis Historiae Romanae lib. 51 c. 22 —
 lib. 53 c. 18.

32. Sub haec tempora M. Crassus in Macedoniam Thraciam et
 Graeciam missus et cum multis gentibus bella gerens alias vicit, alias
 in deditionem accepit. eae gentes olim Moesi et Getae vocabantur,
 omnem eum tractum qui intra Haemum et Istrum est incolentes: pro-
 gressu temporis autem quaedam earum aliis nominibus sunt appellatae:
 deinde omnia ea quae Savus fluvius in Istrum influens supra Dalmatiam
 Macedoniam et Thraciam a Pannonia disternat, Moesiae appellatio-
 nom subierunt, inter eos praeter alias multas gentes sunt Triballi et
 Dardanii.

Haec igitur Romani sub regibus ac in libera re publica, et a po-
 tentibus oppressa annis 725 et gesserunt et portulerunt: deinceps haud
 dubie sub unius potestatem reciderunt, nam cum Caesar in animo ha-
 beret armis positus imperium senatui populoque restituero, idquo consi-
 lium Agrippae et Maecenati, quibus arcana sua credebatur, aperuisset,
 Agrippa deponendae potestatis auctor ei fuit, Maecenas contrarium
 omnino suasit. nam cum longo iam tempore rerum potitus esset, aut
 potestatem ei retinendam aut ea posita pereundum esse affirmabat:

τῶν ἢ ἀπολέσθαι ταῦτα πρόεμενον. τοῖς γὰρ ἄπαξ μοναρχήσασιν ἀσφαλῶς ἰδιωτεύσαι εἶναι ἀδύνατον. ἐπέθετο δὲ καὶ ὅπως ἀσφαλῶς τε καὶ δίκαιως ἄρξῃ, πρὸς δὲ καὶ ἀνεπάχθως, πολὺν κατατινας λόγον περὶ τῆς ἐποθέσεως. καὶ ἐπὶ πᾶσι ταῦτα ἐπήγαγεν
 5 "εἰ ὅσα ἕτερόν τινα ἄρξαντά σου ποιῆν βούλων, ταῦτα αὐτὸς B
 αὐτεπάγγελτος πράττεις, οὔτε τι ἁμαρτήσεις καὶ πάντα κατορθώσεις, ἤδιστα τε καὶ ἀκινδυνότατα ζήσεις."

Οἱ μὲν οὖν ταῦτα τῷ Καίσαρι συνβούλευσαν, ὁ δὲ ἄμφω μὲν καὶ ἰθαύμασι καὶ ἐπήγεσιν, εἴλιτο δὲ τοῦ Μαικήνου τὴν
 10 συμβουλήν· καὶ οὔτε τὴν μοναρχίαν ἀπέθετο καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος προσεἰλήφει ἐπικλήσιν, οὐ τὴν ἐπὶ νίκαις κατὰ τὸ ἀρχαῖον διδομένην τισὶ (ταύτην γὰρ πολλάκις ἐπικλήθη), ἀλλὰ τὴν τὸ κράτος σημαίνουσαν τὸ βασιλείον. τῷ δ' ἕξῃς ἔτι ἔκτον ἐπάτευσεν, Ἀγρίππῃ οἱ ἀνδράρχοντος, ὃν ἐπερβαλλόντως ἔτιμα, καὶ τὴν
 15 ἀδελφὴν αὐτῷ τὴν Ὀκταβίαν συνήκισε. καὶ τῆς γερονσίας πρό- C
 κριτος ἐπεκλήθη ὁ Καῖσαρ, ὡς ἐν τῇ ἀκριβεῖ δημοκρατίᾳ γενόμεστο, ἄλλα τε πολλὰ πεποίηκεν εἰς τιμὴν τῆς Ῥώμης καὶ τῶν πολιτῶν, καὶ χρήματα πολλοῖς τῶν βουλευτῶν ἰχαρίσατο λαμπρῶς πενήτευσαι, τὰ τε παλαιὰ συμβόλαια τῶν εἰς τὸ κοινὸν δεφιλόν-
 20 τῶν κατέκωσεν· καὶ ὅσα ἐπὶ Λεπίδου καὶ Ἀντωνίου ἀδίκως ἐγέ-
 νοντο, δι' ἐνὸς προγράμματος κατέλυσεν ἅπαντα. καὶ ἐπὶ τούτοις ἕμνούμενος, ἴνα μᾶλλον τιμηθῆι, καὶ παρ' ἐκόντων τὴν

3 τε add AB. ἄρξει A. 4 καὶ ἐπὶ πᾶσι] ἐπὶ πᾶσι δὲ A.
 15 ἀδελφὴν — τὴν Ὀκταβίαν] ἀδελφὴν τὴν ἰδίαν Xiphilinos: Dio
 ἀδελφιδήν, Murcellam. 17 πολλά om A. εἰς τὴν Ῥώμης
 τιμὴν A. 18 βουλευτῶν] πολιτῶν PW, πολιτῶν βουλευτῶν A:
 Dio βουλευταῖς τισι.

quod, qui semel imperarint, tuto vitam privatam agere nullo modo possent. longaque oratione monuit, quibus rationibus tuto et iuste atque etiam citra civium molestiam imperare posset, hac addita clausula "si ea quas alio imperante tibi fieri velles, ipse ultro feceris aliis, neque peccabis quicquam et omnia feliciter administrabis et suavissime nulloque com periculo aetatem deges."

His consiliis auditis, utroquo probato et collaudato, Maecenas sententiam est secutus; et monarchia non deposita cognomentum imperatoris sibi adscivit, non illud quod antiquitus ob victoriam tribui solebat, sed id quo regia potestas significabatur. anno sequenti sextum consul factus, Agrippa collega, quem insigni honore prosequabatur desponsa etiam sorore Octavia, et princeps senatus cognominatus est, ut in liberrima civitate receptum fuerat. in honorem Romae et civium tum alia fecit, tum multos patrum ad egestatem redactos liberaliter donavit, tum veteres tabulas eorum qui in aerarios relati fuerant exussit, tum quae sub Antonio et Lepido per iniuriam acta fuerant uno decreto abolevit omnia. quas ob res cum laudibus in caelum efferretur, maioris etiam

μοναρχίαν λαβεῖν ἐπειθύμῃσιν, ὡς μὴ δοκοῖη ἀκόντων ἄρχειν. καὶ
 D τοὺς αὐτῶ μάλιστα ἐπιτηδείους παρασκευάσας εἰς τὴν γερουσίαν,
 εἰσῆλθεν ἑβδομον ἑπατεῦων· καὶ παραιτεῖσθαι λέγων τὴν μοναρχίαν
 καὶ πάντα ὑπὸ τοῖς ἀρίστοις ποιῆν, ἐδέετο τούτων δέξασθαι
 αὐτοῦ τὴν τῆς μοναρχίας ἀπόθεσιν. οἱ δὲ τῆς βουλῆς, οἱ μὲν 5
 εἰδότες τὴν γνώμην αὐτοῦ οἱ δ' ὑποπτεύοντες, οἱ μὲν ἐλέγξαι
 αὐτὸν οὐκ ἐβούλοντο οἱ δ' ἐδειδοίκεσαν. ὅθεν καὶ πιστεύειν αὐτῶ
 οἱ μὲν ἐπλάτιοντο οἱ δὲ ἠναγκάζοντο· καὶ ἐβίωσαν δῆθεν αὐτὸν
 αὐταρχεῖν. καὶ τὴν μὲν ἡγεμονίαν οὕτως παρὰ τε τῆς γερουσίας
 καὶ τοῦ δήμου ἐβιβαιώσατο, καὶ τὴν φροντίδα τῶν κοινῶν πᾶσαν 10
 ὑπέδεξατο. τῶν δ' ἐθνῶν τὰ μὲν ἀσθενέστερα ὡς εἰρηναῖά τε
 καὶ ἀπόλεμα ἀπέδωκε τῇ βουλῇ, τὰ δ' ἰσχυρότερα ὡς ἐπικίνδυνα
 P I 533 τάχα καὶ σφαλερὰ κατέσχευεν αὐτός, δοκίμασι μὲν ὅπως ἡ γερουσία
 τὰ κάλλιστα τῆς ἀρχῆς καρπῶτο, αὐτῶ δ' οἱ πόνοι ἐπικίνεται,
 τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα ἐκείνοι μὲν καὶ ἄσπλοι καὶ ἄμαχοι ᾖσιν, αὐτὸς 15
 δὲ καὶ ὄπλι ἐχῆ καὶ στρατιώτας τρέφῃ. ἵνα δὲ μὴ τι μοναρχικὸν
 δοκοῖη φρονεῖν, ἐς δέκα ἔτη τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπονημηθέντων αὐτῶ
 κατεδέξατο. τοσοῦτω γὰρ χρόνῳ αὐτὰ καταστήσειν ὑπέσχετο,
 λόγῳ ταῦτα ἐπαγγελόμενος. τῆς γὰρ δεκαετίας περανθείσης
 ἕτερα πέντε ἔτη, εἴτ' αὐθις πέντε καὶ μετὰ τοῦτο δέκα καὶ ἕτερα 20
 πάλιν, πεντάκις αὐτῶ ὑψησίθη, ὥστε τῇ τῶν δεκαετηρίδων δια-
 B δοχῇ διὰ βίον μοναρχῆσαι αὐτόν. κἀνεῦθεν καὶ οἱ μετ' αὐτόν

10 τῶν κοινῶν πᾶσαν A Dio, πᾶσαν τῶν κοινῶν PW. 12 ἀπ-
 ἔδωκε A Dio, προσέειπε PW. 21 πεντάκις] πέντε W contra
 codicum auctoritatem. "πεντάκις duo Regii et Colberteus: alter
 Regius καὶ πεντάκις" DUCANGIUS. 22 μετ' αὐτῶν AC.

honoris desiderio imperium a volentibus accipere desideravit, ac ne in-
 vitis imperare videretur, subornatis intimis suis septimum consul in curia
 deprecatus est imperium, et summa rerum optimatibus demandata eos
 rogavit ut aequo animo se privatam vitam agere patereut. at sena-
 tores eius sententiam partim scientes partim suspicantes, alii arguere
 volebant, alii timebant. cum igitur ei credere alii fingerent, alii necesse
 haberent, imperium retinere coactus est scilicet. quo ad hunc modum
 a senatu populoque firmato, omnem rei publicae curam in se suscepit.
 provincias infirmiores ut pacatas et imbelles attribuit senatui, firmiores
 ut periculosas et parum tutas ipse retinuit. id eo pertinebat, ut senatus
 pulcherrimis imperii partibus frui, ipse labores sustinere videretur: cum
 id eius consilium esset, ut illi inermes et imbelles essent, ipse arma
 teneret et milites aleret. ac ne quid regium praese ferret, in provincias
 sibi attributas imperium ad decennium accepit, quanto tempore se illas
 pacaturum pollicebatur. sed ea nimirum verba erant: finito enim decen-
 nio quinquennium ei decretum est, deinde alterum quinquennium, post
 decennium, et aliud iterum, quinta vice: ita ut decenniorum successione
 per omnem aetatem solus rerum potiretur. unde factum est ut impera-

αὐτοκράτορες, καίτοι διὰ βίον ἀποδεικνύμενοι, ὅμως διὰ τῶν W II 163
 δέκα ἐτῶν αἰεὶ ἐώρταζον, ὡς αὐθις τότε τὴν ἡγεμονίαν ἀνα-
 τιοῦμενοι.

Πολλὰ δὲ καὶ τότε εἰς τιμὴν ἐψηφίσθη τῷ Καίσαρι, καὶ
 5 Αὔγουστος ἐπεκλήθη. ἰστίο μὲν γὰρ Ῥωμύλος ὀνομασθῆναι,
 αἰσθόμενος δὲ ἵποπτεύεσθαι ἐκ τούτου τῆς βασιλείας ἐπιθρυμῖν
 (οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πράγματι μὲν τὰ τῶν βασιλευμένων ἐπέμενον,
 τῷ δ' ὀνόματι ἔχοντο) ἀπέσχετο τοῦ Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι, καὶ
 Αὔγουστος καλεῖσθαι ἠθέλησεν, ὡς καὶ πλεῖον τι ἢ κατὰ ἀνθρώ-
 10 πους ὑπάρχων. πάντα γὰρ τὰ ἱερώτατα καὶ σεβάσματα αὔγουστα
 προσαγορεύεται. ἔξ ὄπιρ καὶ σεβαστὸν προσεῖπον αὐτόν, ἀπὸ C
 τοῦ σεβάζεσθαι, ἔξελληνίζοντιές πως, ὥσπερ τινὰ σεπτόν. ἡ δὲ
 τῶν αὐτοκρατόρων κατοικία παλάτιον ὠνομάσθη, ὅτι ἔν τε τῷ
 Παλατίῳ λεγομένῳ ὄρει, ἐν ᾧ Φαστοῦλος ὄκει ὁ τὸν Ῥωμύλον
 15 θρησκόμενος, ὡς ἤδη ἰστόρηται, ὁ Καίσαρ ὄκει καὶ ἐκεῖ τὸ
 στρατήγιον ἔχει. καὶ διὰ τοῦτο κἄν ἄλλοθί ποιν ὁ αὐτοκράτωρ
 καταλέη, τὴν τοῦ παλατίου κλήσιν ἢ καταγωγὴν αὐτοῦ ἔχει. πᾶσα
 δὲ ἔξουσία, ἢ τε τοῖς ἐπάτοις τὸ παλαιὸν διδομένη καὶ ἢ τοῖς
 δημάρχοις καὶ ἢ τοῖς τιμηταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασι, τοῖς αὐτο-
 20 κράτορι δέδοται· καὶ προσέτι καὶ λελέσθαι τῶν νόμων ἐδόθη
 αὐτοῖς, τουτέστιν ἐλευθέρους ἀπὸ πάσης τῶν νόμων ἀνάγκης εἶναι D
 καὶ μηδενὶ τούτων ἐνέχεσθαι.

6 ἐκ τούτου om C. 8 Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι] ὀνόματος A.
 14 ὁ τῶν — 15 ὄκει add BC: eadem sed omissis ὡς ἤδη ἰστόρη-
 ται habent A et Michael Glycas Annalium p. 266 ed. Bonn. bre-
 viora sunt apud Dionem. 15 ἰστόρηται] p. 10 v. 10. 19 τοῖς]
 καὶ τοῖς A. 21 ἀνάγκης τῶν νόμων B.

tores qui illum secuti sunt, cum in omnem aetatem crearentur, tamen decimum quemque annum festum agerent, imperium quasi renovantes.

Tum praeter multos alios honores etiam Augustus est cognominatus. nam cum Romulus dici cuperet, et tamen suspicionem regni concipiti vitaret (Romani enim cum ipsum regnum paterentur, nomen regni adversabantur), ea quidem appellatione abstinuit, Augustum autem se appellari voluit ut humana conditione maiorem. sic enim sanctissima quaeque et summae venerationis dicuntur. imperatorum domicilium palatium vocatur, quod in monte Palatino Caesar, ut et Faustulus Romuli nutricius, sicut supra dictum est, habitabat ibique praetorium habebat. quasobrem etsi imperator alibi diverterit, tamen eius hospitium id nomen obtinet. omnis autem potestas quae consulum, tribunorum plebis, censorum, caeterorum denique omnium olim fuerat, in imperatores est translata: atque illud etiam eis datum ut legibus soluti essent nec ullo praescripto tenerentur.

μοναρχίαν λαβεῖν ἐπιθέμησεν, ὡς μὴ δοκοῖη ἀκόντων ἄρχειν. καὶ
D τοὺς αὐτῶ μάλιστα ἐπιτηδείους παρασκευάσας εἰς τὴν γερονσίαν.
 εἰσῆλθεν ἑβδομοῦν ἕπαιτέων· καὶ παραιτεῖσθαι λέγων τὴν μοναρχίαν
 καὶ πάντα ὑπὸ τοῖς ἀρίστοις ποιεῖν, ἰδέετο τούτων δέξασθαι
 αὐτοῦ τὴν τῆς μοναρχίας ἀπόθισιν. οἱ δὲ τῆς βουλῆς, οἱ μὲν 5
 εἰδότες τὴν γνώμην αὐτοῦ οἱ δ' ὑποπιεύοντες, οἱ μὲν ἠλιγξαι
 αὐτὸν οὐκ ἐβούλοντο οἱ δ' ἰδεοῖσιν. ἔθεν καὶ πιστεύειν αὐτῶ
 οἱ μὲν ἐπλάττοντο οἱ δὲ ἤραγκάζοντο· καὶ ἐβίασαν δῆθεν αὐτὸν
 αὐταρχεῖν. καὶ τὴν μὲν ἡγεμονίαν οὕτως παρὰ τε τῆς γερονσίας
 καὶ τοῦ δήμου ἐβριβαῖώσατο, καὶ τὴν φρονίδα τῶν κοινῶν πᾶσαν 10
 ὑπέδξαστο. τῶν δ' ἐθῶν τὰ μὲν ἀσθενέστερα ὡς ἐρηναῖά τε
 καὶ ἀπόλεμα ἀπέδωκε τῇ βουλῇ, τὰ δ' ἰσχυρότερα ὡς ἐπικίνδυνα
P I 533 τάχα καὶ σφαλερὰ κατέσχεν αὐτός, δοκίμη μὲν ὅπως ἡ γερονσία
 τὰ κάλλιστα τῆς ἀρχῆς κωφεῖτο, αὐτῶ δ' οἱ πόνοι ἐπικινεῖται,
 τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα ἐκείνοι μὲν καὶ ἄσπλοιο καὶ ἄμαχοι ὦσι, αὐτὸς 15
 δὲ καὶ ὄπλα ἔχη καὶ στρατιώτας τρέφῃ. ἵνα δὲ μὴ τι μοναρχικὸν
 δοκοῖη φρονεῖν, τὸς δέκα ἔτη τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπονηθηθέντων αὐτῶ
 κατέδξαστο. τοσοῦτω γὰρ χρόνῳ αὐτὰ καταστήσειν ὑπέσχετο,
 λόγῳ ταῦτα λαγαυροῦς. τῆς γὰρ δεκαετίας πεφάνθεισος
 ἕτερα πέντε ἔτη, εἴ' αὖθις πέντε καὶ μετὰ τοῦτο δέκα καὶ ἕτερα 20
 πάλιν, πεντάκις αὐτῶ ἠψηφίσθη, ὥστε τῇ τῶν δεκαετηρίδων δια-
B δοχῇ διὰ βίου μοναρχῆσαι αὐτόν. κἀνεῦθεν καὶ οἱ μετ' αὐτόν

10 τῶν κοινῶν πᾶσαν A Dio, πᾶσαν τῶν κοινῶν PW. 12 ἀπ-
 ἔδωκε A Dio, προσένευε PW. 21 πεντάκις] πέντε W contra
 codicum auctoritatem. "πεντάκις duo Regii et Colbortens: alter
 Regius καὶ πεντάκις" DUCLANIUS. 22 μετ' αὐτῶν AC.

honoris desiderio imperium a volentibus accipere desideravit, ac ne in-
 vitis imperare videretur, subornatis intimis suis septimum consul in curia
 deprecatus est imperium, et summa rerum optimatibus demandata eos
 rogavit ut sequo animo se privatam vitam agere paterentur. at sena-
 tores eius sententiam partim scientes partim suspicantes, alii arguere
 volebant, alii timebant. cum igitur ei credere alii fingerent, alii necesse
 haberent, imperium retinere coactus est scilicet. quo ad hunc modum
 a senatu populoque firmato, omnem rei publicae curam in se suscepit.
 provincias infirmiores ut pacatas et imbelles attribuit senatui, firmiores
 ut periculosas et parum tutas ipse retinuit. id eo pertinerebat, ut senatus
 puicherrimis imp-rii partibus frui, ipse labores sustinere videretur: cum
 id eius consilium esset, ut illi inermes et imbelles essent, ipse arma ten-
 neret et milites aleret. ac ne quid regium prae se ferret, in provincias
 sibi atributas imperium ad decennium accepit, quanto tempore se illas
 pacaturum pollicebatur. sed ea nimirum verba erant: finito enim decen-
 nio quinquennium ei decretum est, deinde alterum quinquennium, post
 decennium, et aliud iterum, quinta vice: ita ut decenniorum successione
 per omnem aetatem solus rerum potiretur. unde factum est ut impera-

αὐτοκράτορες, καίτοι διὰ βίου ἀποδεικνύμενοι, ὅμως διὰ τῶν W II 163 δέκα ἐτῶν αἰ ἐώρταζον, ὡς αὐθις τότε τὴν ἡγεμονίαν ἀνα-
νεύμενοι.

Πολλὰ δὲ καὶ τότε εἰς τιμὴν ἐψηφίσθη τῷ Καίσαρι, καὶ
5 Αὔγουστος ἐπεκλήθη. ἐγένετο μὲν γὰρ Ῥωμύλος ὀνομασθῆναι,
αἰσθόμενος δὲ ἐποπτεύεσθαι ἐκ τοῦτου τῆς βασιλείας ἐπιθυμεῖν
(οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πράγματι μὲν τὰ τῶν βασιλευμένων ἐπέμενον,
τῷ δ' ὀνόματι ἤχθοιτο) ἀπέσχετο τοῦ Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι, καὶ
10 Αὔγουστος καλεῖσθαι ἠθέλησεν, ὡς καὶ πλεῖον τι ἢ κατὰ ἀνθρώ-
που ἐπάρχων. πάντα γὰρ τὰ ἠρώτατα καὶ σεβάσματα αὔγουστα
προσαγορεύεται. ἐξ οὐπερ καὶ σεβαστῶν προσεῖπον αὐτόν, ἀπὸ C
τοῦ σεβάζεσθαι, ἐξελληνίζοντες πως, ὡσπερ τινὰ σεπτόν. ἡ δὲ
τῶν αὐτοκρατόρων κατοικία παλάτιον ὀνομάσθη, ὅτι ἔν τε τῷ
15 Παλατίῳ λεγομένῳ ὕρει, ἐν ᾧ Φουστοῦλος ἦκει ὁ τὸν Ῥωμύλον
ἠθρησάμενος, ὡς ἤδη ἰσθόρηται, ὁ Καῖσαρ ἦκει καὶ ἐκίτ τὸ
στρατήγιον εἶχε. καὶ διὰ τοῦτο κἂν ἄλλοθί που ὁ αὐτοκράτωρ
καταλήη, τὴν τοῦ παλατίου κλησιν ἢ καταγωγῇ αὐτοῦ ἔχει. πᾶσα
δὲ ἔξουσία, ἣ τε τοῖς ὑπάτοις τὸ παλαιὸν διδομένη καὶ ἡ τοῖς
20 δημάρχοις καὶ ἡ τοῖς τιμηταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπαισι, τοῖς αὐτο-
κράτορι δίδεται· καὶ προσέτι καὶ λελέσθαι τῶν νόμων ἐδόθη
αὐτοῖς, τουτίστιν ἐλευθέρους ἀπὸ πάσης τῶν νόμων ἀνάγκης εἶναι D
καὶ μηδενὶ τούτων ἐνέχεσθαι.

6 ἐκ τούτου om C.

8 Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι] ὀνόματος A.

14 ὁ τὸν — 15 ἦκει add BC: eadem sed omissis ὡς ἤδη ἰσθόρη-
ται habent A et Michael Glycas Annalium p. 266 ed. Bonn. bre-
viora sunt apud Dionem. 15 ἰσθόρηται] p. 10 v. 10. 19 τοῖς]
καὶ τοῖς A. 21 ἀνάγκης τῶν νόμων B.

tores qui illum secuti sunt, cum in omnem aetatem crearentur, tamen decimum quemquo anuum festum agerent, imperium quasi renovantes.

Tum praeter multos alios honores etiam Augustus est cognominatus. nam cum Romulus dici cuperet, et tamen suspicionem regni concipiti vitaret (Romani enim cum ipsum regnum paterentur, nomen regni adversabantur), ea quidem appellatione abstinuit, Augustum autem se appellari voluit ut humana condicione maiorem, sic enim sanctissima quaeque et summae venerationis dicuntur. imperatorum domicilium palatium vocatur, quod in monte Palatino Caesar, ut et Faustulus Romuli nutricius, sicut supra dictum est, habitabat ibique praetorium habebat. quamobrem etsi imperator alibi diverterit, tamen eius hospitium id nomen obtinet. omnis autem potestas quae consulum, tribunorum plebis, censorum, caeterorum denique omnium olim fuerat, in imperatores est translata: atque illud etiam eis datum ut legibus soluti essent nec ullo praescripto tenerentur.

33. Ὅτι δὲ Ἀγροστιος ἐπεκλήθη ὁ Καῖσαρ, σημεῖον οὐ μικρὸν τότε κατὰ τὴν νύκτι ἐκείνην ἐγένετο· ὁ γὰρ Τίβρις πελαγίσας πᾶσαν τὴν πεδιάδα τῆς Ῥώμης κατέλαβεν ὥστε πλεῖσθαι. καὶ οἱ μάντις ὅτι τε ἐπὶ μέγῃ αἰξήσει καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν πόλιν ὑποχειρίαν ἔξει ἐκ τούτου προεῖπον. ὁ δὲ τὰ τε ἄλλα τὰ τῆ ἀρχῆς 5 προσήκοντα προθυμότερον ἐπραττεν, ὡς ἐθελόντων ἄρχων, καὶ ἰνομοθέτει. οὐ μέντοι πάντα ἐθελογνωμονῶν ἰνομοθέτει, ἀλλ' ἔστιν ἂ καὶ ἐς τὸ δημόσιον προεῖθαι, ὅπως, ἂν τι μὴ ἀρέσῃ, P I 534 ἐπαγορθώσῃ· καὶ προεῖρητο πάντα συμβουλευεῖν αὐτῷ ἢ τίς τι ἄμεινον γνοίη αὐτοῦ. καὶ τοῖς ὑπάτοις, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων 10 ἓνα παρ' ἐκάστων, καὶ ἐκ τοῦ τῶν βουλευτῶν πλείθους πεντεκαίδεκα συμβούλους ἐς ἐξάμηνον παρελάμβανεν, ὥστε δι' αὐτῶν καὶ πᾶσι κοινοῦσθαι τὰ βουλευόμενα. ἔστι δ' ὅτι καὶ ἰδίκαζε μετ' αὐτῶν. ἔκριτε μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἢ βουλή, καὶ πρισιβίαις καὶ κληρικίαις ἐχρημάτιζεν. ὅτε δὲ ἢ δημοσ εἰς τὰς ἀρχαι- 15 ρισίας συνελήγτο, οὐ μέντοι ἐπράττετό τι ὃ μὴ ἐκείνῳ ἔρισκι. καὶ τοὺς ἀρξίοντας τοὺς μὲν αὐτὸς προεβάλλετο, τοὺς δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐποιεῖτο, ἐπιμελούμενος ὥστε μήτ' ἀνεπιτήδειοι μήτ' ἐκ B παρακλιεύσιως ἢ καὶ ἐκ δικασμοῦ ἀποδείκνυνται. καὶ ἔθνη τὰ μὲν δι' ἑαυτοῦ τὰ δὲ δι' ἑτέρων τῆ Ῥωμαίων ἡγεμονία ὑπέταξεν. 20

7 ἰδιογνωμονῶν Dio. 9 ἀντὶ αὐτοῦ C. 12 παρελάμβανεν om A. 18 ὥστε — 19 ἀποδείκνυνται: Dio ὅπως — ἀποδεικνύοντα.

FOUNTES. Cap. 33. *Dionis Historiae Romanae lib. 53 c. 20 — lib. 54 c. 3.*

33. Quo die Caesar Augustus cognominatus est, noctu magnum prodigium exstitit. Tiberis enim omnia Romanae urbis plana loca sic inundavit ut navigarentur. quo vates portendi affirmarunt, fore ut urbem amplificaret et totam in potestate sua haberet. is vero cum alia ad imperium pertinentia, ut qui volentibus imperaret, alacrius administravit, tum leges sanxit; nec tamen suapte auctoritate omnes, sed quasdam ad populum tulit, ut quae displicerent, ea corrigeret: hortans omnes ut si quid melius scirent monerent. consules item et e caeteris magistratibus singulos, et e senatorum numero quindecim ad semestre in consilium adhibuit, ut per eos omnibus ea communicaret quae deliberanda essent: interdum etiam ius cum eis dixit. nam senatus etiam per se suffragia ferebat, legatisque et caduceatoribus respondebat. populus quamvis ad comitia conveniret, nihil tamen gerebatur quod illi displiceret. magistratus partim ipse designavit, partim arbitrio populi designandos permisit: in id intentus, ne inepti neve per ambitum et largitiones aliqui crescerent. gentes quasdam per semetipsum, partim per alios Romano imperio subiecit.

Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου ἄρχων Αἴλιος Γάλλος ἐπὶ Ἀραβίαν τὴν
 εὐδαίμονα καλουμένην, ἧς Σάβος ἔβασίλευεν, ἐστράτευσε τότε.
 καὶ οὐδείς μὲν ἐνώπιον αὐτοῦ ἔστη τῶν πολεμίων, οὐ μὴν ἀπόνως
 προῦχώρει. ἦ τε γὰρ ἐρημία καὶ ὁ ἥλιος τὰ τε ὕδατα θέρειν
 5 ἄτοπον ἔχοντα σφόδρα αὐτοὺς ἐταλαιπώρησεν, ὥστε τὸ πλεῖον
 φθαρῆται τῆς στρατιᾶς. τὸ δὲ νόσημα τῇ κεφαλῇ ἐσκήπτον
 ἐξήραινεν αὐτήν, καὶ πολλοὺς μὲν ἀντίκα ἀπώλλυε, τῶν δὲ περι-
 γενομένων ἐς τὰ σκέλη κατῆει, ἅπαν τὸ μεταξὺ τοῦ σώματος C
 ὑπερβαῖνον, καὶ αὐτοῖς ἐλνμαίετο. ἡμὰ τε οὐδὲν ἦν· ἢ εἴ τις
 10 ἔλαιον οἴνω μεμιγμένον ἠλείψατο· τὰ δὲ πάντα ὀλλόγεις ἦν· ἢ τε
 γὰρ χώρη οὐδέτερον αὐτῶν θέρει, κικαίνεις οὐκ ἄφθονα ταῦτα
 προσπαρεσκευάσθη. κὰν τῷ πόνοι τούτῳ καὶ οἱ βάρβαροι σφίσειν
 ἐπιτιθέμενοι τὰ τε χωρία ἃ πρὶν ἀγέροντο ἐκομίσαντο, καὶ τοὺς
 περιλειφθέντας ἐκ τῆς χώρας ἐξήλυσαν.
 15 Ὁ δ' Αἴγυπτιος ἐνδέκατον ἑπαυέσας ἐνόησεν ὥστε μὴδ'
 ἠλίδια σχεῖν σωτηρίας, καὶ ὡς τελευτήσων διέθετο, καὶ διάδοχον
 μὲν οὐδένα ἀπέδειξε, τῷ Πείσωνι δὲ τὰς τε δυνάμεις καὶ τὰς D
 κοινὰς προσόδους εἰς βιβλίον γράψας ἔδωκε, τῷ δ' Ἀγρίππῃ τὸν
 δακτύλιον ἐνεχείρισεν. Ἀντώνιος δὲ τις Μούσας οὕτω κακῶς
 20 αὐτὸν διακείμενον ψυχρολουσίαις καὶ ψυχροποσίαις ἀνέρωσε. W II 164
 διὸ καὶ χρήματα παρ' αὐτοῦ τε καὶ παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβε, καὶ
 δακτυλίοις χρυσοῖς, ἀπελείθερος ὢν, ἐπετράπη κεχρῆσθαι, ἀτέ-

2 καλουμένην add AB Dio. Σάβος Dio. Σαμῶς Xiphilinus:
 Strabo Σάβος. 3 αὐτοῦ ἐνώπιον A. 14 περιλειφθέντας A.
 18 ἔγγράφας A, ἔσγράφας Dio. 20 ἀνέρωσε Dio.

At Aegypti praetor Aelius Gallus expeditione in Arabiam felicem,
 cui Sabos imperabat, suscepta, etsi ei resistebat nemo, non tamen citra
 aerumnam est progressus. nam et solitudine et solis ardore et aqua in-
 salubri milites graviter sunt afflicti, ut maxima pars exercitus ex morbo
 quo capita exsiccabantur interiret. is multos statim perimebat: si qui
 vero evadebant, in eorum pedes toto reliquo corpore incolumi desidebat
 eosque vexabat: nec ullum erat remedium aliud, nisi ut oleo vino tem-
 perato inungerentur. id vero perpaucis suppetebat: nam ea regio neu-
 trum gignit, neque illi magnam copiam praepararant. in ea lue bar-
 bari quoque, receptis locis quae amiserant, eorum reliquias regione
 expulerunt.

Augustus vero undecimo consulatu sine ulla spe salutis aegrotans
 ut moriturus testamentum fecit, nec imperii successore ullo relicto libel-
 lum in quo legiones et publicos reditus perscripserat Pisoni tradidit,
 Agrippae anulum porrexit. sed ab Antonio Musa Iotionibus et potioni-
 bus frigidis est recreatus. qua de causa medicus et ab illo et a senatu
 pecuniam et ius aurei anuli, quamvis libentius, accepit, impunitate et

λειάν τε αὐτῶ καὶ τοῖς δημοτέλχοις τοῖς οὐαί τε καὶ τοῖς ἔσομένοις παρέσχοντο. οὕτω δὲ σωθεῖς εἰς τὸ συνέδριον τὰς διαθήκας εἰσήνεγκε, καὶ ἀναγνωσθῆναι ἐπέτρεπεν, ἐνδεικνύμενος ὅτι οὐδὲνα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλλέλοιπεν· οὐ μέντοι καὶ ἀνέγνω αὐτάς τις. 5

Λιμοῦ δὲ τῷ ἔξῃς ἔτει καὶ λοιμοῦ γινομένου ἐν πάσῃ τῇ
 P I 535 Ἰταλίᾳ, νομίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἄλλως ταῦτα συμβιβητέναι ἢ ὅτι μὴ καὶ τότε ὑπατεύοντα τὸν Αὔγουστον ἴσχυον, δικτάτορα αὐτὸν ἐθῆλσκον προχειρίσασθαι, καὶ τὴν βουλὴν εἰς τὸ συνέδριον κατακλείσαντες ἠνάγκασαν τοῦτο ψηφίσασθαι. καὶ αὐτῶ προσ- 10 ἦλθον διόμενοι λεχθῆναι δικτάτορα καὶ τῆς τοῦ σίτου συναγωγῆς ἐπιμελητὴν. καὶ ὅς τὴν μὲν τοῦ σίτου φροντίδα ἰδέξατο, τὴν δικτατορίαν δὲ οὐ προσήκατο, ἀλλ' ἐπεὶ μὴτε διαλεγόμενος αὐτοῖς μὴτε διόμενος ἐπειθε, τὴν ἰσθῆτα διέρορῆξεν· ὁρθῶς γὰρ καὶ συνειτῶς τὸ μισητὸν τῆς ἐπικλήσεως ἐφνύλαξτο καὶ ἐπίφθονον, 15
 B ὑπὲρ τοὺς δικτάτορας ἔχων τὴν ἔξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν. ἐπιβουλήν δὲ κατ' αὐτοῦ συστησαμένων τινῶν, αὐτοῖς τε καὶ οἱ συνωμόται ἐρήμην ἤλωσαν ὡς γενεζόμενοι, οὐ πολλῶ δ' ὕστερον ἀπεσφάγησαν.

34. Μετὰ ταῦτα δ' εἰς Σικελίαν ἦλθε. κακίῃ ὄντος ὁ 20 δῆμος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἰστυάσειν, ὡς κἀντιῦθεν δευχθῆναι ὅτι ἀδένατον ἦν δημοκρατουμένους αὐτοὺς σωθῆναι. οὕτως γὰρ ἐθρορύβησαν καὶ ἅπαντα συνετάρυξαν, ὥστε

I te alterum add A.

FOUNT. Cap. 34. Dionis Historiae Romanae lib. 54 c. 6 — c. 35.

ipsi et medicis omnibus et tum et in posterum data. ita conservatus testamentum in concilium illatum recitari iussit, ut ostenderet se nullum successorem scripsisse: sed id a nemine lectum est.

Anno sequenti cum peste et fame per totam Italiam laboraretur, Romani opinantes non aliam eorum malorum esse causam quam quod Augustus tum quoque consul non creatus esset, dictatorem eum dicere voluerunt, et senatum in curia concludens hoc decernere coegerunt, vestemque orarunt ut et dictatorem et rei frumentarias procuratorem se dici pateretur. is vero ammonae curationem suscepit, dictaturam repudiavit; et cum neque dissuadendo neque rogando quicquam proficeret, vestem suam laceravit, recte prudenterque vitato inviso et odioso nomine, cum dignitatem et potestatem dictatura superiorem obtineret. quidam, qui insidias ei compararant, indicta causa exsilio multati nec multo post una cum coniuratis interfecti sunt.

34. Deinde cum in Sicilia abesset, in comitiis consularibus seditio orta est: ut vel ex eo perspicuum esset Romanos libera re publica incolumes esse non posse. ita enim tumultuati sunt, ita barbarunt omnia,

καὶ τὸν Αὐγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφρόνων ἀνακληθῆναι. ἀγανακτί-
 σας δ' ἐπὶ τούτῳ ὁ Αὐγουστος, καὶ μήτε αἰετῆ τῆ Ῥώμῃ σχολάζειν
 δυνάμενος μήτ' αὐτὰρ ἀναρχὸν αὐτὴν καταλείπειν τολμῶν, ἐζήτησεν C
 αὐτῇ ἐπιστῆσαι τινά. καὶ ἔκρινε μὲν τὸν Ἀγρίππαν πρὸς αὐτὸ
 5 ἐπιτηδευότατον, βουλευθεὶς δὲ καὶ μείζον αὐτῷ περιθεῖναι ἀξίω-
 μα, ἵνα ἐκ τούτου ῥῆθον αὐτῶν ἄρχῃ, κατηνάγκασεν αὐτὸν τὴν
 γυναικὰ ἀφέντα τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ σονοικῆσαι τῇ Ἰουλίᾳ, καὶ
 ἐς τὴν Ῥώμην αὐτίκα ἐπὶ τε τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ τῇ μεταχειρί-
 σει τῆς πόλεως ἐπεμψε, διὰ τε τὰλλα καὶ ὅτι Μαικήνας εἶπε
 10 τῷ Καίσαρι ὡς "τελικούτων αὐτὸν πεποίηκας ὥστε ἢ γαμβρόν
 σου γενέσθαι χρῆναι ἢ φονευθῆναι." Ἀγρίππας οὖν οἰδοῦντα
 εὐρῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ πράγματα κατεστήσατο. ὁ δ' Αὐγουστος D
 τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη, καὶ τὸ
 Ἑλληνικὸν διαγαγὼν εἰς τὴν Σάμον ἔπλευσε, κακῆ χειμάσας εἰς
 15 τὴν Ἀσίαν ἐν τῷ ἔθει ἐκομίσθη, καὶ τὰ τε ἐκεῖ καὶ τὰ ἐν τῇ
 Βιθυνίᾳ διέταξε, καὶ τοὺς Κυζικηνούς ἐδουλώσατο, ὅτι Ῥωμαίους
 τινὰς μαστηράσαντες ἔκτιναν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοῖς Τυρίοις καὶ
 τοῖς Σιδωνίοις ἐποίησιν, ἐν τῇ Συρίᾳ γενόμενος. ἡ Ἰουλίᾳ δὲ
 τὸν Γάιον ἔτεκε. καὶ ὁ Αὐγουστος ἐθνῶν ἡγεμονίας τισὶ δέδω-
 20 κῶς ἐπαγγέλλειν εἰς Σάμον, κακῆ καὶ αὐθις χεῖμασι καὶ πολλὰ
 δαΰκῃσιν· ἀφίκοντο γὰρ ἐνταῦθα πρεσβεῖται πλείους· καὶ οἱ
 Ἴνδοι τότε φίλαν ἐποίησαντο, δῶρα πέμψαντες ἄλλα τε καὶ
 τίγρεις, πρῶτον τότε Ῥωμαίους δεφθείσας. αὐθις τε στάσις ἐν P I 536

I ἀγανακτίσας δ'] καὶ ἀγανακτίσας A.

15 τε add A Dio.

ut Augustus a prudentioribus arcesseretur. id iniquo ferens animo, cum neque Romae semper vacari posset neque urbem sine magistratu relinquere auderet, de aliquo cui summam rerum mandaret deligendo deliberravit. quam ad rem cum aptissimus Agrippa videretur, et quo maiori esset auctoritate, dignitatem illius augere vellet, cum coegit relicta uxore Iuliam filiam ducere; ac statim Romam et ad nuptias contrahendas et ad magistratum ineundum cum aliis de causis, tum quod Maecenas dixerat eum tantum esse factum ab ipso Caesare ut aut generum deligi aut occidi oporteret, ablegavit. Agrippa igitur rem Romanam fluctuantem composuit: Augustus Sicilia ordinata in Graeciam traiecit: qua constituta Samum navigavit, ibique hieme exacta verno tempore in Asiam profectus cum eam provinciam et Bitvyniam ordinasset, Cyzicenos in servitatem redegit, quod Romanos cives flagris caesos occiderant. eodem modo Tyrios et Sidonios, cum in Syriam venisset, tractavit. interea Iulia Gaium peperit. Augustus ubi certos homines provinciis praefecit, denuo Sami hibernavit, ibique multis negotiis et plurimis legationibus audiendis occupatus fuit. tum Indi amicitiam cum eo fecerunt, tigridibus dono datis: quas Romani tum primum viderunt. Romae autem denuo

τῇ Ῥώμῃ συνέβη καὶ σφαγαὶ γέγονασι διὰ τὰς τῶν ὑπάτων ἀρχαι-
 ρείας. μαθὼν οὖν ταῦθ' ὁ Καῖσαρ, καὶ συνιδὼν ὅτι οὐδὲν
 πέρας γενήσεται τοῦ κακοῦ, εἰς τὴν Ῥώμην ἤπειχθη καὶ αὐτὸς
 ἀπέδειξεν ὕπατον. ἐπεὶ δὲ ὑπαντήσῃ αὐτῷ πάντες παρεσκευά-
 ζοντο, νύκτωρ εἰς τὴν πόλιν ἀνεκομίσθη· ὃ καὶ πολλάκις ἐποίησε,⁵
 καὶ ἔξω τῶν ἄσπετος καὶ ἐπανιών, ἵνα μηδεὶν ὀχληρὸς εἴη. εἶτα
 τῶν τρόπων ἐπιμελητῆς καὶ τιμητῆς εἰς πενταετίαν παρακληθεὶς
 B ἔχειροτονήθη, τὴν δὲ τῶν ὑπάτων τιμὴν διὰ βίον ἔλαβε. τινῶν
 W II 165 δ' αἰτίας σχόντων ἐπιβουλεύειν αὐτῷ καὶ τῷ Ἀγρίππῃ, ἄλλους
 μὲν τινὰς ἰδικαίωσε, τὸν δὲ Λέπιδον ἐμίσει μὲν καὶ δι' ἄλλα καὶ 10
 ὅτι ὁ νῆδς αὐτοῦ ἐπιβούλευσεν αὐτῷ, οὐ μόνον καὶ ἀποκτείναι
 ἠθέλησεν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως προεπηλάκιζε καὶ ἐχλεύαζεν. ἔθειτό
 τε καὶ ἄλλους νόμους, καὶ τὸ τοῦς δεκάσωτάς τινὰς ἐπὶ ταῖς
 ἀρχαῖς ἐς πέντε ἔτη αὐτῶν εἰργασθαι· τοῖς τε ἀγάμοις καὶ ταῖς
 ἀνάνδροις ἐπιτίμια ἔταξε, τοῦ δὲ γάμον καὶ τῆς παιδοποιίας ἄθλα 15
 ἔθηκε. καπέιδῃ πολὺ πλεόν τὸ ἄρρεν τοῦ θήλειος τοῦ ἐδυνοῦς ἦν,
 C ἐπέτριψε καὶ ἀπέλευθέρας τοῖς ἰθέλουσι πλὴν τῶν βουλευτιῶν ἄγε-
 σθαι, ἔννομον τὴν τεκνοποιίαν αὐτῶν εἶναι κελεύσας. ἐπεὶ δὲ
 βρέθη τινὲς μνηστειόμενοι τὰς μὲν τῶν γεγαμηκότων ἐκαρποῦντο
 τιμὰς, τὸ δ' ἔργον αὐτῶν οὐ παρέχοντο, προσέταξε μηδεμίαν 20
 ἰσχίαν μνηστειῶν μεθ' ἧν οὐ δύο διαλθόντων ἐτῶν εὐθὺς γαμη-
 σαι τις, τουτέστι δεκέτιν πάντως ἐγγυῶσθαι· δώδεκα δὲ ταῖς κό-

3 ἔπειχθη A. 5 ὃ καὶ πολλάκις — 6 ὀχληρὸς εἶη Dio alio loco
 narrat, Xiphillinus hic. 14 ταῖς] τοῖς A. 16 πλεόν πολὺ C.
 21 εὐθὺς om A Dio. 22 δεκέτην B. δέ] γὰρ Dio.

tumultuatum est ob comitia consularia, et caedes factae. quo cognito
 Caesar, quia nullum mali finem fore providebat, Romam propere con-
 tendit et ipse consulum designavit, et quia se omnes ut procederent ob-
 viam parabant, noctu ingressus est; atque id tam in egressu quam ingressu
 urbis saepius fecit, ne cuiquam esset gravis. deinde precibus ab eo im-
 petratum est ut morum magistrum et censorem in quinquennium se creati
 pateretur: consularum vero dignitatem in omnem aetatem accepit. cum
 quidam ob insidias, quas et ipsi et Agrippae fecissent, accusati essent,
 alios quosdam supplicio affecit. Lepidum autem cum hiis de causis tum
 ob insidias a filio illius sibi factas inuisum non occidit sed alias aliter
 ludibrio et contemptui habuit, praeter leges alias illam quoque tulit ut,
 qui in comitiis suffragia corrupissent, magistratibus quinquennium ex-
 cluderentur. vitae caelibique tam virorum quam mulierum poenas, coniugio
 et procreationi liberorum praemia proposuit; et quia plures erant patri-
 cii mares quam femellae, permisit etiam libertinas ducere si qui vellent,
 senatoribus exceptis, eorumque progeniem legitimam esse iussit. iam
 quia nonnulli infantibus sibi desponsis, cum fraudem legi facerant, pne-
 nniis coniugum fruebantur, sanxit ne qua sponsalia rata essent nisi post
 biennium nuptiae celebrarentur, hoc est, ut puellae non minores decem

ραῖς ἔτη εἰς τὴν τοῦ γάμου ὥραν πλήρη νομίζεται. ὁ δὲ Ἀγρίππας
 καὶ ἕτερον υἱὸν ἐκ τῆς Ἰουλίας ἐγένετο, Λούκιον ὀνομασθέντα·
 ὃν Ἀγροστος καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Γάϊον εἰσποιήσαστο, D
 καὶ διαδόχους τῆς ἀρχῆς αὐτόθεν ἀπέδειξεν, ἵν' ἦτιον ἐπιβου-
 βλείηται. ἐσιτώμενος δὲ ποτε παρὰ Πωλίῳ, ἀνδρὶ πλουσίῳ μὲν
 σφόδρα ὠμῶς δὲ λίαν καὶ ἀπειτῇ, ἐπεὶ ὁ οἰνοχόος ἐκίονεν κύλικα
 χρυσιαλλίην κατέαξε καὶ ἐς τὰς μυράνας ὠρίσθη παρὰ τοῦ
 δεσπότου ἐμβληθῆναι (ἔτρεψε γὰρ ἐν δεξιαμεναῖς τοιαύτας, ἀν-
 θρώπων δεδιδυγμένους ἐσθλῶν, καὶ τοὺς δούλους αὐταῖς οὕς
 10 ἐθανάτου παρεβάλλει), παρητήτο τὴν τιμωρίαν ὁ Καῖσαρ τοῦ
 οἰνοχόου· ὡς δ' οἶκ ἐπειθεὶ τὸν Πωλίῳ, "γέροι" φησὶν "ὅσα
 τοιαῦτα ἔχεις ἐκπώματα ἢ καὶ ἕτερα ἔντιμα, ἵν' αὐτοῖς χρῆσω-
 μαι." κομισθέντα δὲ συνέτριψεν, ἐπιὼν ἵνα μὴ διὰ ταύτας κολά- P I 537
 ζοῖντο ἄνθρωποι. ὁ δὲ Πωλίῳ πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων
 15 τῆς μιᾶς ἐπιλάθειτο κύλικος, καὶ τὸν οἰνοχόον τιμωρήσασθαι μὴ
 δυνάμενος, ὅτι ἐπὶ πολλοῖς τὸ αὐτὸ ἐπεποιήκει ὁ Ἀγροστος, καὶ
 ἄκων ἠσχάσειν.

Ἀγρίππας δὲ νοσήσας ἐν Καμπανίᾳ ἀπέθανεν· οὗ δὲ Καῖσαρ
 παραγενόμενος τό τε σῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἐκόμισε καὶ ἐν
 20 τῇ ἀγορῇ προθέμενος λόγον ἐπ' αὐτῷ ἀνέγνω καὶ τὴν ἐκφορὰν
 αὐτοῦ πολυτελεῖ ἵποιήσαστο καὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψεν.
 ὁ δὲ τοῦ Ἀγρίππου θάνατος κοινὸν τι τοῖς Ῥωμαίοις κένθος γέ-
 νετο. τά τε γὰρ ἄλλα ἀριστος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων γέ-

7 χρυσιαλλίην PW.

13 ἐπιὼν — 14 ἄνθρωποι om Dionis
codices. 13 ταύτας] ταῦτα οὕτως A. 22 κένθος] Dio πάθος.

annis desponderentur: quarum annus aetatis duodeccimus maturus coniu-
 gio habetur. Agrippa filium alterum ex Julia suscepit Lucium, quem una
 cum Gaio Augustus adoptatos statim imperii successores designavit, ut
 minus insidiis appetteretur. cum aliquando Pollionis hominis locupletis
 sed saevi et crudelis conviva esset, et is pincernam ob calicem crystal-
 linum fractum muraenis quas in piscinis alebat ad devorandos homines
 assuefactas obici iussisset (id enim supplicium servis quos occidebat
 constituerat), poenam pincernae Caesar deprecatus est: cum nihil impe-
 trasset, Pollionem etiam alia eiusdem materiae pocula et si qua praeterea
 pretiosa haberet ut eis uteretur afferre iussit, allata confregit "ne pro-
 pterea" inquit "homines occidant." sic Pollio propter multitudinem con-
 fractorum ab Augusto calicum unius oblitus cum pincernam punire non
 posset, vel iavitus homini pepercit.

Agrippa in Campania ex morbo defuncto Caesar eo profecto
 corpus eius Romam advexit, eoque in forum allato orationem recitavit,
 factoque magnifico funere ossa in suum monumentum intulit. Agrippae
 mors publicum Romanis luctum attulit. nam cum caetera vir suae aeta-

B νετο, καὶ τῆ τοῦ Ἀβγούστου φίλην πρὸς τὸ ἐκείνου καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ἐκίχρητο, καὶ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν καὶ ἀνδρείαν εἰς τὰ λυσιτελέστατα παρέχων τῷ Καίσαρι πᾶσαν τὴν παρ' ἐκείνου καὶ δύναμιν καὶ τιμὴν εἰς τὸ τοῖς ἄλλοις ἐπιφροσύνῃ ἀνέλισκεν· ὅθεν οὐτ' αὐτῷ ἐπαχθῆς οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπιφροσύνῃ ἐχρη-
5 μάτισε. τούτου μεταλλάξαντος, ἐπὶ συνειροῦ πρὸς τὰ πράγματα ἐδείτο, τὸν Τιβέριον καὶ ἄκων προσέειπε· οἱ γὰρ τοῦ Ἀγρίππου υἱοί, ἔγγονοι δ' αὐτοῦ, ἐν παισὶν ἔτι ἐτέλουν. καὶ ἀποσπάσας ἐκείνου τὴν γυναῖκα, θυγατέρα οὖσαν Ἀγρίππου ἐξ ἄλλης γαμε-
10 τῆς, τὴν Ἰουλίαν αὐτῷ ἐνηγάτησιν. εἶτα διὰ τε τούτου καὶ διὰ

C τοῦ Ἀροῦσου καὶ διὰ Πείσωρος Λουκίου πολλὰ τῶν ἰθῶν ἐπ-
ηγάγετο. ἀρχῶρον δὲ τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου εἰς εἰκόνας αὐτοῦ συνειργόντων, ἑαυτοῦ μὲν οὐδεμίαν ἔστησεν, Ὑγιίας δὲ δημοσίας καὶ Ὀμονομίας καὶ Εἰρήνης εἰκόνας ἐργάσατο. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ αὐτῷ ἐκείνῳ προσιόντις οἱ μὲν
15 πλέον οἱ δ' ἤτιον ἐδίδουσαν, καὶ ὅς προστιθεὶς ἔτιρον τοσοῦτον ἢ καὶ πλέον ἀντιδίδον, οὐ μόνους τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. τίθνηκε δὲ τότε καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ὀκταβία, καὶ ἀ-

W Π 166 τός τε ἐπ' αὐτῇ δημοσίᾳ προτιθείσῃ ἐπιτάμιον εἶπε καὶ ὁ Ἀροῦ-
σος· καὶ οἱ βουλευταὶ πενθήρηις χιτῶνας ἔλαβον, δημοσίᾳ τὸ 20
πένθος ποιήσαντες.

D 35. Τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτι ὁ Ἀροῦσος ὑπατεύσας καὶ ἰθῶν

2 ἀνδρείαν A. † καὶ prius add A Dio. 10 ἐνεργήσεν A.
13 αὐτοῦ] sic A, αὐτῷ PW: Dio ἑαυτοῦ. ἔγιεας A, Τυγίας
PW. 22 ἐχομένῳ A.

Fontes. Cap. 35. Dionis Hist. Rom. lib. 55 c. 1—10. non-
nulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

tis optimus fuit, tum Augusti amicitia ad ipsius et rei publicae utilitatem usus est, suamque prudentiam et fortitudinem omnem in res Caesari utilissimas contulit, omnipotentia et honore, quibus ab illo ornatus erat, ad beneficentiam conversa: quare nec Augusto gravis nec caeteris invidiosus fuit, eo defuncto eum rerum gerendarum socio carere non posset, Tiborium vel invitus adsevit (nam Agrippae filii, nepotes ipsius, pueri adhuc erant); ereptaque uxore, Agrippae ex alia coniuge filia, Iuliam ei despondit. deinde per eum et Drusum et Lucium Pisonem multas nationes subegit. pecunia a senatu et populo ad eius imagines faciendas collata, sui nullam imaginem erexit, sed publicae Salutis, Concordiae et Pacis status fecit. primo anni die eum adibant homines, atque alii plus alii minus offerebant: quibus ipse duplum aut amplius reddebat, non senatoribus duntaxat sed aliis etiam. Octaviam sororem tunc mortuam publice proposuit: funebres de ea orationes ipse et Drusus habuerunt: senatus vestes lugubres induit ut in lecto publico.

35. Anno sequenti Drusus consul factus, gentibus quibusdam bel-

τιων ἔξιστράτεισε. καί τινα χειρωσάμενος προσωτέρω χωρῶν ἐπεχείρησε. καί τινα γυναικί μελῶν ἢ κατὰ ἀνδρώπου φύσιν ἀπῆντησεν ἀπιών, ἢ "ποῖ δῆτα ἐπέβη Σροῦσαι ἀκόρεστε" λέγειν αὐτῷ ἴδοξεν· "οὐ πάντα σοι ταῦτα ἰδεῖν πέπρωσαι. ἀλλ' ἀπιθι· 6 ἤδη γάρ σοι καί ἡ τοῦ βίου καί ἡ τῶν ἔργων πάρεστι τελευτή." ὑποστρέφοντι δ' ἔκειθεν αὐτῷ νόσος ἐνέσκηψεν, ἔξ ἧς ἐτελεύτησε. πυθόμενος δ' ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι νοσεῖ, τὸν Τιβέριον κατὰ τάχος ἐπεμψεν· ὃς ἔμπνουν τε αὐτὸν εἶρε καὶ θανόντα ἔς τὴν Ρώμην ἔκομισε. καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ προσιθέντα ὃ τε Ἀύγουστος καὶ ὁ

10 Τιβέριος ἐπιταφίους ἐπήνεσαν.

P I 538

Νόμους δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Καῖσαρ πῶσῃντι, καὶ τοῖς βουλευταῖς αὐτοὺς ἀναγῶναι ἐπέτρεψεν, ὅπως, εἰ μὴ τι ἀρέσκει ἢ ἄμεινόν τι νοήσονται, εἰπωσιν. οὕτω γὰρ δημοκρατικὸς ἤξιον εἶναι, ὥστε τινὸς τῶν συστρατευσαμένων αὐτῷ συνηγορήματος 15 παρ' αὐτοῦ δεηθέντος, τῶν φίλων τινὰ συνειπεῖν αὐτῷ ἐπέμψεν, ὡς αὐτὸς οὐκ ἄγων σχολήν, ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς συνηγορίας θεόμενος ἀχθεσθεὶς ἐφη "ἐγὼ δ' ὁσάκις ἐπικουρίας ἰδεήθης οὐκ ἄλλον ἀνι' ἱμαίου ἐπέμψα ἀλλ' αὐτὸς σου προεικονύνευσα", εἰς τὸ δικαστήριόν τε ἐφοίτησε καὶ αὐτῷ συνηγόρησεν. αἰτιαθέντων δὲ 20 τινων ἀρχόντων ὡς ἐκ δικασμοῦ τὰς ἀρχὰς λαβόντων, οὗτ' ἔξ- B ἤλεξε καὶ προσεποιήσατο μηδὲ γνῶναι τοῦτο· οὔτε γὰρ κολάσαι τινὰς διὰ τοῦτο οὔτε συγγῶναι ἐλεγχθεῖσιν ἠθέλησε. τὴν δ'

2 καὶ γυναικί τινα A. 6 ὑποστρέφοντι δ' ὁ υποστρέφοντος B.
13 οὕτω] οὕτω A. 14 συστρατευομένων A. 15 τινὰ συν-
ειπεῖν αὐτῷ AB Dio, αὐτῷ συνεπιεῖν τινα PW. ἐπέμψεν A.
19 δὲ om A. 20 ἐκ om A.

lum intulit; et cum nonnullis subactis ulterius progredi statuisset, mulier ei natura humana maior obvia dicere visa est "quosam properas Druse insatiabilis? non in fatis est ut ista omnia videas. verum abito: iam enim et vitae et operum tibi finis instat." inde rediens in morbum incidit, ex quo decessit. eius morbo imperator audito Tiberium festinanter ad eum misit: qui et aegrotantem illum vidit, et mortuum Romam advectum in foro proposuit. atque in defuncti laudem et Augustus et Tiberius orationes habuerunt.

Inde ad leges ferendas conversus eas senatoribus legendas dedit, ut si quid vel improbarent vel melius nosset, dicerent. adeo enim popularum se praebebat ut, cum ex commilitonibus quidam eum advocatum orasset, ipse vero propter occupationes amicam suo loco misisset, idque ille moleste ferens dixisset "at ego quoties tibi auxilio fuit opus non alium pro me misi sed ipse pro te discrimen adii", in forum veniret et ipse ei patrocinaretur. cum quidam ut per ambitum et corruptelas magistratus adepti arguerentur, rem neque exploravit et dissimulavit, quod ea de causa neque multare quensquam neque convictis veniam dare vo-

ἡγεμονίαν καίπερ, ὡς ἔλεγεν, ἀγαίς, ἐπειδὴ καὶ τὰ δεύτερα δέκα
 ἔτη παρήλαθον, ἄκων δῆθεν αὐθις ἐδέξατο, ὡς ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς
 στρατεύσων. καὶ αὐτὸς μὲν οἴκοι κατέμεινεν, ἐπ' ἐκείνους δὲ τὸν
 Τιβέριον ἐπεμφεν. ὃν ἐπιτελεύθοντι αὐτοκράτορα ἀνεῖπε καὶ ἕπα-
 τον αὐθις ἀπέδειξε καὶ τοῖς ἐπικτικοῖς ἐοίμηνεν. αὐτὸς δὲ τὸν 5
 C Σεξτίλιον καλούμενον μῆγα Αἰγύουστον ἀντωνόμασε.

Τοῦ δὲ Μαικήνου τελευτήσαντος ἡλλοιοὶ πολλὰ μὲν γὰρ καὶ
 ἄλλα ἐπ' αὐτοῦ ὄντη, μάλιστα δὲ τῆς ὀργῆς, οἷε ἀκριτέστερον
 αὐτῇ ἐκίχρητο, περιλέτετο καὶ μετήνεκτο πρὸς τὸ ἡπιώτερον.
 τικμήριον δὲ, δικάζοντός ποτε καὶ πολλὰς ἀπορηγμένον ψήφους 10
 θανατικὰς, ἐπιχίρησε μὲν ὁ Μαικήνιος διώσασθαι τοὺς περι-
 εσιτώτας καὶ ἐγγὺς αὐτῷ προσελθεῖν, μὴ δυνηθεῖς δὲ ἔγραψεν ἐν
 χάριτι μικρῷ "ἀνάστα δήμιε", καὶ αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ
 ἔρρηξεν· ὃ ἐπελθὼν ἐκείνος ἐθὺς ἀνέστη καὶ τὰς ψήφους ἠκέρω-
 σεν ἕς τρικυαῖτα ἦν ψηφισίμενος. οὐ γὰρ ἡγνύακτι διορθού- 15
 D μενος ἐπὶ τῶν φίλων ἄλλὰ ἔχαιρε. μέριστον δὲ τῆς ἀρετῆς τοῦ
 Μαικήνου δεῖγμα, οἷε τῷ τε Αἰγυούστῳ πρὸς τὰς ὀμιὰς αὐτοῦ
 ἀνθιστάμενος ἠκέωτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπυσιον ἤρισκε, καὶ οἷε
 πλείστον παρ' αὐτῷ δυνηθεῖς, ὥστε πολλοῖς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς
 δοῦναι, αὐτὸς ἐν τῷ τῶν ἰππέων τέλει κατεβίω καὶ οὐχ ἕπερ- 20
 εφρόνησεν.

4 αὐτοκράτορα ἀνεῖπε B, αὐτοκράτορα τε ἀνεῖπε A, ἀνεῖπεν αὐ-
 τοκράτορα PW. 5 ἀπέδειξε A: Dio ἀπέδειξε. 6 κατωνό-
 μασε A: Dio ἀντωνόμασε. 13 αὐτὸ ad γραμματεῖον refertur
 apud Dionem. 19 ὥστε πολλοῖς καὶ τιμὰς A Dio, ὡς καὶ τιμὰς
 πολλοῖς PW. 20 ἐν om AC Dio.

lebat. principatum etsi depositurum prae se ferebat altero decennio
 elapso, invitus scilicet denuo suscepit ut Gallis bellum inferret. caete-
 rum ipse domi mansit et Tiberium contra illos misit: reversum impera-
 torem declaravit et consulem fecit et triumpho ornavit. mensem Sexti-
 lem de suo nomine Augustum appellavit.

Maecennatis obitum aegre tulit: qui cum aliis in robus ei fuit uti-
 lis, tum ira effervescentem placare solitus et ad moderationem traducere.
 cuius illud argumentum est. cum aliquando pro tribunali multos captis
 condemnasset, Maecennas per turbam populi ad eum penetrare frustra
 conatus chartulae inscripsit "surge caruifex", eamque in gremium eius
 coniecit: qua lecta surrexit Caesar et sententias abrogavit quas tum
 prountiarat. nam se ab amicis castigari adeo non aegre ferebat, ut
 gauderet. Maecennatis porro virtutem illud declarat maxime, quod cum
 cupiditatibus Augusti refragaretur, nihilominus ei carus orat, et caeteris
 omnibus placebat; et quamvis tanta eius esset auctoritas ut multis hono-
 res et magistratus largiretur, ipse in ordine equestri omnem aetatem
 aequo animo exegit.

Ὅρῶν δὲ ὁ Αἴγυσιος τὸν τε Γάιον καὶ τὸν Λούκιον τοὺς
 ἐγγύτους αὐτοῦ, οὓς καὶ εἰσοδείματο, μὴ τὰ ἤθη ἐηλοῦντας αὐ-
 τοῦ (οὐ γὰρ ἀσφύτερον διήγον μόνον ἀλλὰ καὶ ἐθρομύοντο), καὶ
 βολητῆρας αὐτοῦς σωρηρονιστέρας θέσθαι ἄς ἰδιότητας, τῷ Τιβε-
 5 ρίῳ εἰς πέντε ἔτη τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἀπέλιπε καὶ τὴν
 Ἀρμενίαν ἀλλοτριουμένην μετὰ τὸν τοῦ Τυγράνου θάνατον προσ- P I 539
 ἐκλήρωσεν· οὐδὲν δ' ἐκ τούτου ἀπάναιτο. οἱ μὲν γὰρ παῖδες
 παρηρῶσθαι δόξαντες ἤχθοντο, ὁ δὲ Τιβέριος τὴν ὄργην αὐτῶν
 ἐγοβήθη· διὸ οὐτ' εἰς Ἀρμενίαν ἀπετλήθη, ἀλλ' εἰς Ρόδον
 10 ἀγέκετο. τῷ δ' ἐπιξέης ἔπει δοδέκατον ἑταίρων ὁ Αἴγυσιος
 εἰς τοὺς ἐρηθῶνας τὸν Γάιον ἔταξε καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον ἅμα
 ἐσέγγυε καὶ πρόκριτον ἀπέφηνε τῆς νεότητος Γλαρχὸν τε ἡυλῆς W II 167
 γενέσθαι ἐπέτριπε. καὶ μετ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁ Λούκιος τὰς τιμὰς
 ὄσσε τῷ Γάιῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐδέδοτον ἔλαβεν. ἀθροισθέντος
 15 δὲ τοῦ δήμου καὶ ἐπανορθωθῆναι τινα ἀξιοῦντος καὶ τοὺς δημάρ- B
 χους διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Αἴγυσιον πέμψωντος, ἤλθεν ἐκείνος
 καὶ περὶ ὧν ἰδέοντο σφίσι συνδικέμετο· καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἤσθη-
 σεν ἅπαντες. τὴν δὲ θυγατέρα Ἰουλίαν ἀστυλαίοντασαν ἡωράσας
 ὑπερωρίσθη· καὶ ἐκείνην μὲν εἰς νῆσον ἀπέγγυεν ὑπερῶριον, ἥ
 20 καὶ ἡ μήτηρ ἡ Σκριβωνία ἐκοῦσα συνέξελπειται· τῶν δὲ δὴ χρη-
 σιμένων ἀπὴ τὸν μὲν Ἰούλιον Ἀντιόνιον ἔκτινεν ἄλλους τέ τινας
 ἐπιμανεῖς ἄνδρας ὡς τῆς μοναρχίας ἐπιμεμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς
 εἰς νῆσους τινὰς ὑπερῶρισε.

6 μετὰ τὸν τοῦ Τυγράνου θάνατον om Dionis exemplaria. 10 τῷ
 δ' ἐπιξέης — 18 ἤσθησαν ἅπαντες om Dionis exemplaria. — 10 post
 δωδέκατον C add εἰ. 14 ἰδέοντο AB, ἰδίδοντο PW.
 19 ἀπήγαγεν om B. 20 δὴ add AB Dio. 21 Ἰούλιον Reimarus.

Augustus cum Gaium et Lucium nepotes eisdemque filios adopti-
 vos non suos imitari mores videret (nec enim luxuriosius duntaxat sed
 ferocius etiam se gerebant), eosque ut privatos modestiores reddere
 statuisset, tribuniciam potestatem in quinquennium Tiberio decrevit et
 Armeniam post Tigranis obitum alienatam attribuit, verum ea re nihil
 profecit, nam et pueri cum se negligi putarent, ei succensebant; et
 Tiberius illorum iram veritus in Armeniam non abiit, sed Rhodum est
 profectus. Augustus vero anno sequenti duodecimum consul Gaium toga
 virili data in curiam adductum principem iuventutis designavit et sevi-
 rum turmae equitum esse iussit, annoque post Lucio eius fratri eodem
 honores dedit, populo congregato et quaedam corrigi postulante, ea de
 causa tribunis ad Augustum missis, ipso venit, et quae petebant una
 cum eis consideravit: qua re omnes sunt delectati. Inliam filiam, lasciviam
 eius segerrimo ferens, in insulam relegavit: cum eaque mater Scri-
 bonia ultro in exsilium abiit, ex amatoribus eius Iulium Antonium et
 alios claros viros ut regnum affectantes interfecit, caeteros in insulas
 relegavit.

36. Τῶν Ἀρμενίων δὲ νειωτερισάντων καὶ τῶν Παρθῶν
 C αὐτοῖς συνεργούντων ἄλγων ἐπὶ τοῦτοις ὁ Αὐγουστος ἠπόρει τε
 ἂν πράξει. οὔτε γὰρ αὐτὸς στρατεῦσαι οἶός τε ἦν διὰ γῆρας, ὃ
 τε Τιβέριος, ὡς εἴρηται, μετέστη ἤδη, ἄλλον δὲ τινα πέμψαι
 τῶν δυνατῶν οὐκ ἐτόλμα· ὁ Γάιος δὲ καὶ ὁ Λούκιος νέοι καὶ 5
 πραγμάτων ἐνέγκανον ἄπειροι. ἀνάγκης δ' ἐπικιμμένης τὸν Γάιον
 εἵλετο, καὶ τὴν τε ἔξουσίαν αὐτῷ τὴν ἀνθύπατον καὶ γυναῖκα
 ἔδωκεν, ἵνα κακ τοῦτου τε προσλάβῃ ἀξίωμα, καὶ οἱ καὶ συμβούλους προσέταξε. καὶ ὁ μὲν ἀφωρμήθη ἐντίμως παρὰ πάντων
 D ὑποδεχόμενος οἷα τοῦ αὐτοκράτορος ἕγγονος ἢ καὶ πατρὸς νομιζόμε-
 νος, καὶ ὁ Τιβέριος δ' ἐς Χίον ἐλθὼν αὐτὸν ἐθιράπεισε, τὰς
 ἐποφίας ἀπειροβόμος, ὑποκρίτων τε διὰ τοῦτο καὶ ταπεινού-
 μενος· ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν Συρίαν καὶ μηδὲν μέγα κατωρθωκῶς
 ἐτρέφθη. Ἄδδων γὰρ τις τὰ Ἀρτάγριον κατέχων ἐπηγγύετο παρὰ
 τὸ τεῖχος τὸν Γάιον ὡς τι φράσων ἀπόρητον, καὶ αὐτὸν ἔρωσι. 15
 ὁ μὲν οὖν πολιορκηθεὶς ἤλω, ὁ δὲ Γάιος ἐνόσησεν ἐκ τοῦ τραύ-
 μματος, καὶ ἄλλως μέντοι μὴ ὦν ὑγιεινός. διὸ καὶ τὴν διάνοιαν
 ἐξελίλυτο καὶ πολλῷ μᾶλλον ἀνημβλύνθη, καὶ ἰδιωτικῆν ἤξιον·
 ὥστε τὸν Αὐγουστον περιμυθήσονται προτρέψασθαι αὐτῷ ἐς τὴν
 Ίταλίαν ἐλθόντα πράττειν ὃ βούλοιο. ὁ δὲ ἐς Ἀνκίαν ἐν Ὀλλυδαίῳ 20
 P I 540 παρέπλευσεν, ἔνθα δὴ καὶ μετήλλαξεν. ὁ δὲ Λούκιος ὁ ἀδελφός

I Τῶν Ἀρμενίων — 14 κατωρθωκῶς ἐτρέφθη] herum plurima emit-
 tunt Dionis codices. 8 καὶ post of add A. 14 κατέχων W.
 παρὰ] περί AB; Dio ὑπό. 17 ἄλλως μέντοι] ἄλλος δὲ A;
 18 καὶ prius om A Dio. 20 ἐλθόντα A: Dio ἐλθόντα.

FONTEΣ Cap. 36. Dionis Historiae Romanae lib. 55 c. 11 — 22.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

36. Cum Armenii defecissent et a Parthis iuvarentur, ea re de-
 lens, quid ageret ambigebat. nec enim ipse propter senectutem bel-
 lum gerere poterat, et Tiberius, ut dictum est, iam secesserat, nec
 alium ex potentioribus mittere audebat. Gaius vero et Lucius adolescen-
 tes et rerum imperiti erant. verum urgente necessitate Gaium delegit,
 potestate proconsulari et uxere data, ut ea quoque re dignitas eius au-
 geretur, et consiliariis adiunctis. is iter ingresses ab omnibus et impe-
 ratoris nepos ac potius filius honorifice exceptus est. Tiberius etiam
 Chium traiecit et adolescentem coluit, purgando suspiciens et summis-
 se humiliterque se gerendo, cum in Syriam venisset et nihil praecleari
 gessisset, vulnus accepit. Adde eum, qui Artagira tenebat, eum ad
 moenia plectentem tanquam arcani aliquid dicturus vulneravit. ac is qui-
 dem urbe expugnata captus est, Gaius autem, et iam alloqui parum
 firma valetudine, et dissolutiore ingenio, ex vulnere aegrotavit; et multo
 hebetior factus postulavit ut privatam sibi vitam liceret agere. Id Au-
 gustus aegerime ferens eum hortatus est ut in Italiam reversus quod
 vellet ageret. ille vero nave oneraria in Lyciam advectus ebit, Lucio

αὐτοῦ προαπίσθη, ἐξαισθησθε νόσῳ ἀποθανόν. ἢ τε οὖν Λιβία ἐπὶ τῷ θανάτῳ τούτων ἐπιωπιεῖσθαι καὶ ὁ Τιβέριος, οὐ πολλῶν πρότερον ἐκ τῆς Ῥόδου πρὸς τὴν Ῥώμην ἐποροσίσθους. αὐτὸς τε γὰρ τῆς διὰ τῶν ἄστρων ματικῆς ἐμπειροδίαιτος ἦν, καὶ Θρασύλλῳ εἶχεν ἄνδρα τὴν ἀστρολογίαν ἀκρότατον· ἔβην καὶ τὰ ἐπιπῶ καὶ τὰ ἐκείνοις μύλλοιτα συμβαίνειν ἐπίστατο. λέγεται γοῦν ὅτι βουληθεὶς ποιῆσαι ὁ Τιβέριος ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θρασύλλον ἀπὸ τοῦ τεύχους ὤσειν, ὡς μόνον σκευδοῦσα ὡσαυτὲρ ἐνέοι, σκευδοῦσα γὰρ τε ἰδὼν αὐτὸν, ἤρειτο δι' ὅτι σκευδοῦσα τοῦ δὲ κίνδυνόν 10 τινὰ προσεῖν ἐπιπῶν αὐτῷ γήσονταις ἰθαυμάσιν ὁ Τιβέριος, B καὶ ἐκλύσει αὐτὸν ἐπιπῶ διὰ τὰς ἐπιπῶς ἡθελῶσιν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω· ὁ δὲ Αὐγουστος διοσότης ἐπὶ τοῦ δήμου διοσότης, καὶ ἀπειπάμενος μετένα πρὸς αὐτὸν κερῆσθαι τούτῳ δὲ τῷ προσήμῳ, χιλίας τε καὶ πεντακοσίας μ- 15 ριάδας δραχμῶν ἀτόκους τοῖς διοσότησι δανίσας ἐπ' εἴη τρία, ἐπῆντιο παρὰ πάντων καὶ ἐπιπῶν. δάνῳ δὲ παρὰ Ῥώμῳ αἱ εἴκοσι καὶ πέντε δραχμῶν χροσοῦν νόμισμα ἦν, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εἴκοσι δραχμῶν ὁ Ἄων γροῖ τὸ χροσοῦν ἀλλάσσε- C σθαι νόμισμα.

20 Μετὰ δὲ ταῦτα Κελτικῶν πόλεμον κεινημένον, αὐτὸς ἐπὶ τε γῆσους καὶ νόσῳ κεινητὸς ἔχων τὸ σῶμα καὶ ἐπιπῶσιν

4 διὰ om A. Θρασύλλον Dio. 8 εἶδοτα C. 9 συν-
 νένομεν Dio. 14 χιλίας τε — 16 ἐπιπῶντιο om Dionis codices.
 18 Ἄων] haec παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν — 19 νόμισμα non leguntur
 apud Dionem. 20 Μετὰ δὲ — p. 424 v. + ἐπιπῶσιν partim
 desiderantur apud Dionem. αὐτὸς AB, καὶ αὐτὸς PW.

fratre eius repentino morbo prius extincto. unde Livia et Tiberius non multo ante Rhodo reversus suspicione non caruerunt. nam cum et ipse divinationis ex sideribus peritissimus esset, et Thrasyllum virum in astrologia summum secum haberet, quid et sibi et illis eventurum esset praesciebat. illud certe quidem fertur: cum aliquando Rhodi Thrasyllum de muro praecipitare in animo haberet ut solum cogitationum suarum conscium, et cum tristem visisset, tristitiae causam rogasse: qui cum respondisset magnum sibi periculum imminere, Tiberium admiratione scientiae et propter spem principatus apud se retinuisse.

Sed haec hactenus. Augustus vero cum domini appellationem a populo Romano sibi tributam repudiasset, vetuissetque ne a quoquam ita compellatur, et indigentibus decies quinquies centena milia drachmarum sine usura in triennium mutuasset, ab omnibus laudabatur et celebrabatur. valent autem apud Romanos quinae et vicenae drachmae unum aureum nummum: apud Graecos autem vicenis drachmais aureum nummum permuntari scribit Dio.

Post haec Gallico bello orto cum ob corpus et senio et morbo

- μη οἷός τε ὦν, τὸν Τιβέριον πῆ μὲν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀναγκασθεὶς πῆ δ' ὑπὸ τῆς Ἰουλίας ἀναπεισθεὶς (ἤδη γὰρ αὐτῆ ἐκ τῆς ὑπεροχῆς κατέχθη) υἰοθεήσαιο, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐκστρατεύων ἐπέτρεψεν. ὑποπιεύσας δὲ μὴ τι ροιμώσῃ ὁ Τιβέριος ὑπερφρονήσας, καὶ τὸν Γερμανικὸν τὸν Λρόνσου παῖδα εἰσοποιήσαιο. πρόσσοντι δὲ ταῦτα ἄλλοι τε καὶ Γναῖος Κόρνηλιος τοῦ μεγάλου Πομπηίου θυμαριδοῦς ἐπεβούλευσαν. μήτ' οὖν ἀποκτείναι σφᾶς ἰθελον (οὐδὲν γὰρ ἐκ τῶν ἀπολλυμένων ἰώρα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶ κατορθούμενον) μήτ' ἀπολῦσαι θυμαριῶν, ἵνα μὴ καὶ ἄλλους ἐκ τοῦτου ἐγ' ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται, οὐδ' ἡμέρας ἀφροντιστιῶν οὔτε γυκιὸς ἡδύνατο ἡρεμεῖν. ταῦθ' ἡ Λιβία ὁρῶσα ἤρειτο αὐτὸν τί ὅτι οὐ καθεύδει. ὁ δὲ "τίς ἄν" εἶπεν "ὦ γένει, κἄν ἐλάχιστον ἀτριμῆσαι, τοσοῦτους ἔχων ἰχθυοὺς καὶ σὺτω συνεχῶς ἐπιβουλεύομενος;" ἡ δὲ πολλὰ μὲν περὶ τοῦτου διελέχθη αὐτῶ, τελευταῖον δὲ γνώμην ἴδωκε, θανά- 15 τῆ μὲν μηδένα τῶν τοιαύτων τιμωρεῖσθαι, ἑτέρως δὲ πῶς αὐτοὺς σφωφρονίζῃν, ὥστε μικεῖν τοιοῦτόν τι ἕξαιμαρτεῖν, καὶ μάλιστα συγγνώμη καὶ εὐποιίας. "οὐ γὰρ πείθειν ἢ ἀναγκάζειν" ἔφη "φιλεῖν τινα τὸ ξίφος δεδύνηται, ἀλλὰ τὸν μὲν κολάζομενον ἀπολ- 20 λυσι, τὰς δὲ δὴ τῶν ἄλλων ψυχὰς ἄλλοτριοι τοῦ κολάζοντος, ἐπεὶ μηδὲ φιλοῦσιν ὅτι ἐδικαιώθησαν ἔτεροι, ἀλλ' ἀπεχθάνονται μάλλον ὅτι ἡρόβος καὶ αὐτοῖς ἐντεῖθεν ἐπήρηται." τοιαῦτα πολλὰ

2 αὐτῆ] καὶ αὐτῆ Α. ἰκ] ἐπὶ C. 7 ἐπεβούλευσε Α.
 16 μὲν om Α. τιμωρεῖσθαι Α Xiphilina, κολάζειν PW.
 19 τινα τὸ ξίφος Α, τὸ ξίφος τινα PW.

fessum ipse ducere exercitum non posset, Tiberium partim ipsis rebus urgentibus partim Iuliae impulsu (iam enim ab exsilio revocata orat) adoptatam contra Gallos misit. voritus autem ne is per superbiam novi aliquid moliretur, etiam Germanicum Drusi filium adoptavit. haec agentium cum alii tum Cn. Cornelius Pompeii Magni ex filia nepos sunt insidiati. quos cum nec occidere vellet (neque enim securitati suae interitu illorum quicquam consuli videbat) nec absolvere auderet, ne plurimum ea lenitate contra se audacia confirmaretur, neque interdum securus neque noctu quietus esse poterat. quae cum Livia videret, rogabat qua de causa noctu non dormiret. cui illo "quisnam" inquit, "mulier, inter tot hostes vel minimam capiat quietem, et in tam frequentibus insidiis? tum illa multis ea de re verbis factis denique consulit ne quem insidiatorem occideret, sed alio quovis modo eos castigaret, ne quid eiusmodi deinceps conarantur, venia in primis et benefaciendo. "unquam enim" inquit "gladius cuiquam sui amorem persuadere aut extorquere potuit, sed eum qui punitur perdit, caeterorum animos ab eo qui poenas sumit alienat. neque enim profecto ob aliorum supplicia amaro incipiat, sed oderunt magis ob metam sibi quoquo impendentem." haec et id genus

τῆς Λιβίας ἐπιούσης ὁ Αὐγουστος ἐπέσθη αὐτῇ, καὶ πάντας ἀφῆκε τοὺς ὑπαίτιους, λόγοις τουθειήσας αὐτούς· τὸν δὲ γε Κορηλίον καὶ ἕνατον προσεπέδειξε. καὶ ὁ λοιπὸς δὲ τοῦ Αὐγουστοῦ θυγατρειδοῦς ὁ ἐκ τῆς Ἰουλίας τῷ Ἀγρίππᾳ τεχθεὶς, ὃν Β 5 καὶ Ἀγρίππᾳ ἐκάλεσεν, εἰς ἡγήβουσις ἐγράφη.

37. Ὁ δὲ γε Τιβέριος τὰ τε τῶν πολέμων διώκει καὶ εἰς τὴν Ῥώμην συνεχῶς εἰσερχοίται, φοβούμενος μὴ ὁ Αὐγουστος ἄλλον τινὰ ἀπόντος αὐτοῦ προτιμήσῃ. κινήθεντων δὲ τῶν Λυκῶν καὶ Σαυροματιῶν καὶ ἄλλων Παννονικῶν ἰθνηῶν, ὁ Τιβέριος πρὸς 10 αὐτοῦς ἀνίστασθαι ἐκ τῆς Κελτικῆς. καὶ τὸν Γερμανικὸν δὲ ὁ Αὐγουστος ἐκεῖ ἐπέμψεν, ὡς τάχα τοῦ Τιβερίου ταχέως αὐτῶν κρατήσῃσι δεδνημένον, ἰκονοσίως δὲ τὸν καιρὸν τρίβοντος, ἵν' ἐν τοῖς ὅλοις εἴη διὰ τὸν πόλεμον. ἐπέμψε δὲ τὸν Γερμανικόν, ὅτι C ὁ Ἀγρίππας ἀπεκρήχθη ὡς μὴ σωφρονιζόμενος· καὶ ἦ τε οὐσία 15 αὐτοῦ τῷ στρατιωτικῷ τιμῆν ἀπενεμήθη, κακίητος εἰς νῆσον περιεσφισθη. πολλὰ μέντοι καὶ ποιήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τοῖς τῶν ἰθνηῶν τοῦτων πολέμοις, οὐ μείω δὲ καὶ παθόντες, τέλος τὰ μὲν δημολογίᾳ ὑπηγάγοντο τὰ δὲ μάχαις ἐνέκησαν. ὁ δὲ Τιβέριος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανελήλυθε, καὶ αὐθις παρὰ τοῦ Αὐγουστοῦ εἰς 20 Δαλματίαν ἰστάλῃ ἀνταιρόντων ἐκεῖ τινων· σὺς μόλις μὲν καὶ σὺν κινδύνοις, τίως δ' ὄν ἰχνηράσατο, καὶ ὁ Γερμανικὸς ὁμοίως ἐτέρους.

3 καὶ ὁ λοιπὸς — 5 ἐγράφη] breviora sunt apud Dionem. 5 ἐκάλεσαν Α.

FOXTES. Cap. 37. Dionis Historiae Romanae lib. 55 c. 27 — lib. 56 c. 25. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

alia disserenti Liviae obtemperavit Augustus, et reos omnes verbis castigatos dimisit: Cornelium etiam consulem designavit. superstiti ex Iulia filia et Agrippa nepoti, quem Agrippam nominavit, togam virilem dedit.

37. Tiberius rem bellicam administrans Romam erabro venit, metuens ne sibi Augustus per absentiam suam alium anteferret. sed Dacia, Saurromatis aliique Pannonicis gentibus concitatis ex Gallis ad eas rediit. eodem Augustus Germanicum misit, cum fortasse Tiberius eas celeriter vincere posset, ac tempus de industria tereret, ut propter bellum in armis esset. misit autem Germanicum, quod Agrippa propter pertinacem morum improbitatem abdicato, eius pecunia in aerarium relata militare, ipse in insulam relegatus erat. eas gentes Romani post multas elades illatas nec pauciores acceptas tandem partim ad deditio-nem compulerunt partim acie vicerunt. Tiberius Romam reversus ab Augusto in Dalmatiam contra quosdam tumultuantes missus est: quos aegre ille quidem et cum periculo, sed vicit tamen. vicit et Germanicus alios.

- Καὶ ὁ μὲν πόλεμος οὗτος τοῦτο ἔσχηκε τέλος, ἐκ δὲ Γερμανίας ἀγγελία κομισθεῖσα ἰορτάσαι τὰ νικητήρια τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐκώλυσεν. ἐν γὰρ τῇ Κελτικῇ εἶχον αὐτῆς τινα οἱ Ῥωμαῖοι, οὐχ ὁμοῦ συγκείμενα ἀλλὰ σποράδιον ὡς ἔτυχε χειρωθέντα. καὶ στρατιωτικῶν ἦσαν ἐκεῖ, καὶ πόλεις συνιοκίζοντο, καὶ οἱ βάρβαροι 5 πρὸς ἔθῃ Ῥωμαϊκὰ καὶ εἰκοσμῶν μετερροθμβίζοντο. ἕως μὲν οὖν κατὰ βραχὺν καὶ ὀδῶν τιμὴ ἐκ τῶν πατρῶν μετήγοντο, οὐκ ἔχθοντο τῇ τοῦ βίον μεταβολῇ· ἐπεὶ δ' ὁ Οὐάρου ὁ Κυντίλιος τὴν ἡγεμονίαν τῆς Γερμανίας λαβὼν ἔσπευσεν αὐτοὺς ἀθρόον μετασιῆσαι, καὶ ὡς δουλεύουσι σφίσι ἐπίτευτε καὶ χρήματα ἔπρατιν, 10
- P I 542 οὐκ ἠτίσοντο, ἀλλὰ δεξάμενοι τὸν Οὐάρου, ὡς τὰ προσταττόμενα ποιήσαντες, πόρρω τοῦ Ῥήνου προήγαγον, καὶ πίστιν αὐτῶν παρέσχον ὡς καὶ ἄνευ στρατιωτῶν δουλεύσαντες. ὁ δὲ πιστεύσας οὕτε τὰ στρατιεύματα ὡς ἐν πολέμῳ συνέχευε καὶ ἄλλους ἀλλαχού
- W II 169 ἔπειπε. θαρροῦντος οὖν αὐτοῦ καὶ μὴ τι δεινὸν ὑποπιπέοντος 15 ἐπινίστανται, καὶ ἀποκτείναντες τοὺς παρὰ σφίσι στρατιωτὰς ἐπῆλθον αὐτῶν ἐν ἔλαις δυσεικβάτοις ὄντι μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν στρατιᾶς, καὶ ἔξάπηναι σφᾶς διὰ τῶν λοχμωδιστάτων, ἔμπειροι τούτων ὄντες, περιστοίχισαν. καὶ πλεῖστοι μὲν καὶ πλειστάκις
- B ἐκάκωσαν, τέλος δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ἀποβαλόντων πολλούς, τοῖς 20 δὲ βαρβάρους ἀεὶ προστιθεμένων ἐτέρων ὁμογενῶν, ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι κυκλούμενοι ἐγονεύοντο, ὥστε καὶ τὸν Οὐάρου καὶ τοὺς

6 ἦδη A. 11 προσταττόμενα AB cum Dione, πραττόμενα PW.
15 οὖν A Dio, δ' PW, om C. 21 ὁμογενῶν ἐτέρων A.

Bello sic confecto nuntius ex Germania ullatus obstitit quo minus triumpharetur. nam in Gallia nonnullas eius partes Romani occuparant, non eodem sitas loco, sed sparsim pro tempore subactas. erant in ea legiones, et urbes condebantur, et barbari ad Romanos mores et civilitatem traducebantur. qui dum paulatim et ratione quadam a patriis institutis avocabantur, vitae mutationem haud iniquis animis patiebantur. sed cum Quintilius Varus Germaniae praepositus eos subito ac penitus ab inveterata consuetudine avellere aggredederetur, superbeque et avare ut mancipiis imperitaret, ferro non potuerunt, sed eum receptum, tanquam imperata facturi, data fide se citra milites ultra servituros, longe a Rheno abduxerunt. qui cum eis crederet, neque milites, ut in hostili agro, coniunctos haberet, et alius alio dimisisset, securo illo nec ullum periculum metuente consurgunt, et occisis qui apud ipsos erant militibus illum cum suis legionibus in densis et impeditis silvis versantem ex improviso pro noticia locorum, qua minime patebat exitus, circumvenerunt, ac saepissime Romanos plurimum affligerunt. qui cum tandem multos suorum amisissent, barbaris vero aubinde ex popularibus novae vires accederent, facilius circumdati caedebantur. itaque Varus et praecipui

λοιποὺς τοὺς λογιμωτάτους τραθήναι· οἱ φοβηθέντες μὴ ζογρα-
θῶσιν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀνεῖλον. τοῦτο δὲ γνόντες καὶ οἱ λοιποί, οἱ
μὲν τὸν ἄρχοντα ἐμιμήσαντο, οἱ δὲ τὰ ὄπλα τιθέντες ἐπίτριπον
τῷ βουλομένῳ φοιτεῖν αὐτοῦς. ἐκόπτοντο σὺν ἀδελῶς, καὶ τὰ
5 ἐρύματα πάντα κατέσχον οἱ βάρβαροι, ἄτερ ἑνός, περὶ δ' ἀσχο-
ληθέντες οὔτε τὸν Ῥήνον διέβησαν οὔτ' ἐς τὴν Γαλιτίαν εἰσέβα-
λον. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνο χειρώσασθαι ἠδυνήθησαν, ἐπεὶ μῆτε πο-
C λιορκεῖν ἠπίσταντο καὶ τοξόταις οἱ Ῥωμαῖοι σινηχοῖς ἐχρῶντο, ἐξ
ᾧ καὶ ἀνεκόπτοντο καὶ πλείστοι ἀπώλλυντο. μετὰ δὲ τοῦτο
10 πειθόμενοι γυλακῆν τοῦ Ῥήνου τοὺς Ῥωμαίους ποιήσασθαι καὶ
τὸν Τιβέριον σὺν βικριῖ προσελάνειν στρατεύματα, οἱ μὲν πολλοὶ
ἀπαρτίσθησαν τοῦ ἐρύματος, οἱ δ' ὑπολειφθέντες ἀποστάτες αὐ-
τοῦ, ὥστε μὴ αἰγινοῖς ἐπιξελεύσεσι τῶν ἐντὸς κατοῦσθαι, τὰς
ὁδοὺς ἐτήρουν, σπάνι σιτίῳ αἰρήσειν ἠλικιώτες αὐτοῦς. οἱ δ'
15 ἐντὸς ὄντες Ῥωμαῖοι, τοῖς μὲν εὐπόρουν τροφῆς, κατὰ χώρων
ἔμμενον, βοήθειαν προσδεχόμενοι· ὡς δ' οὔτε τις ἐπικούρη αὐτοῖς D
καὶ λιμῷ σινηχόντο, ἐξῆλθον νύκτι τρησαντες χειμέριον (ἦσαν
δὲ στρατιῶται μὲν ὀλίγοι, ἄοπλοι δὲ πολλοί), καὶ τὸ μὲν πρῶτον
καὶ τὸ δεύτερον γυλακίηριον τῶν βαρβάρων παρήλθον, πρὸς δὲ
20 τῷ τρίτῳ γινόμενοι ἐχωράθησαν. καὶ πάντες ἂν ἀπώλοντο ἢ καὶ
ἐάλωσαν, εἰ μὴ οἱ βάρβαροι περὶ τὴν ἀρπαγὴν τῆς λείας ἐπρά-
ποντο, καὶ οἱ σαλπικταὶ τροχαῖόν τι συμβοήσαντες δόξαν παρ-

ἢ καὶ τὰ ἐρύματα — 18 ἄοπλοι δὲ πολλοὶ om Dionis codices,
9 ἀπώλλοντο A. 13 ἀφινιδίαις ABC, ἀφινιδίαις PW. 19 τὸ
add AB. 21 οἱ βάρβαροι — τῆς λείας] περὶ τὴν τῆς λείας
ἀρπαγὴν οἱ βάρβαροι A.

quique vulnerati, metuentes ne vivi in hostium potestatem venirent,
altro sibi necem conserverunt. quo caeteri eognito partim ducem imitati
sunt, partim abiectis armis euivis se iugulandos praebeuerunt. eos igitur
barbari impune occiderunt; et munitionibus omnibus, una excepta, sunt
potiui. quam dum oppugnant, neque Rhenum traiecerunt neque in Gal-
liam impressionem fecerunt. ac ne castellum quidem illud expugnare
potuerunt ex obsidionum imperitia, et sagittatorum quibus Romani ute-
bantur multitudine, a quibus repellebantur et pluriui occidebantur. do-
ndo cum praesidiis Rhenum teneri et Tiberium eum magnis copiis ad-
ventare audivissent, plerique a castello recesserunt: reliqui, ne subitis
hostium excursionibus infestarentur, longius digressi vias obsederunt, ut
penuria comaeatus eos expugnarent. Romani vero dum cibaria suppeto-
bant expectatione auxilii obsidionem tolerabant: sed eum nemo opem
ferret, et fame urgerentur, tempestuosa nocte captata egressi (erant
autem pauci milites, multi inerme) primas ac secundas barbarorum ex-
cubias fefellerunt: apud tertias demum deprehensi omnes aut caesi aut
capti essent, nisi barbari ad direptionem praedae conversi essent, et

έσχον ὡς ἐπικουρία τοῖς πολιορκουμένοις ἐλήλυθεν· ἔτα καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπικουρήθησαν. ὁ δὲ Τιβέριος διαβῆναι τὸν Ῥήνον οὐκ
 P-I 543 ἔκρινεν, ἀλλ' ἠτρέμειζεν ἐπιτηρῶν μὴ οἱ βύρραροι τοῦτο ποιήσω-
 σιν. ἀλλ' οὐδ' ἐκείνοι διαβῆναι ἐτόλμησαν, γνότες αὐτὸν παρόντα.
 μετὰ ταῦτα δὲ αὐτὸς καὶ ὁ Γερμανικὸς εἰσέβαλον εἰς τὴν Κελτι- 5
 κήν καὶ τινα ταύτης κατάθραμον, οὐ μέντοι καὶ μάχῃ ἐνίκησαν
 οὔτε ἔθνος τι ἐπληγάοντο, ὅτι μηδ' ἦεν τις ἐς χεῖρας αὐτοῖς, καὶ
 οὐδ' αὐτοὶ τοῦ Ῥήνον πόρρω προήλθουσιν, δεδιότες μὴ καὶ αὐτοῖς
 σφαλῶσιν, ἀλλ' αὐτοῦ πον μίχρη τοῦ μεταλώρου διατρέψαντες
 ἐπανήλθον. 10

38. Ὁ Ἀύγουστος δὲ τὰ τῆς μοναρχίας διοικῶν καὶ ἐπι-
 γηρος ἤδη γενόμενος τὸν μὲν Γερμανικὸν ἐπατίεσαντα πρὸ τοῦ
 στρατηγῆσαι παρακατέθετο τῇ βοιλλῇ, τὴν δὲ τῷ Τιβερίῳ. ἰπ-
 B ποδρομίας δὲ τελουμένης ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ ἑμιανῆς τις
 ἀνὴρ ἐκάθισεν ἐς τὴν δίφρον τὸν τῷ Ἰουλίῳ Κίσαρσι ἀνακείμενον 15
 καὶ τὸν ἐκείνον στέφανον περιέθετο· ὃ πάντως ἐτάραξεν ὡς εἰς
 τὸν Ἀύγουστον τι σημαῖνον. ἀλλὰ καὶ τέτρατα πρὸς τοῦτο φέροντα
 προσέπεσε πλείονα. ὃ τε γὰρ ἥλιος ἄπας ἐξέλιπε καὶ τοῦ οὐρανοῦ
 πολλὰ προῶδες φαιτόμενον καίεσθαι ἔδοξε καὶ ἀστῆρες κομήται
 καὶ αἱματώδεις ὤφθησαν· βοιλλῆς τε ἐπὶ τῇ νόσῳ αὐτοῦ ἐπαγ- 20
 γελθείσης ἴν' ἐνθάδε ποιήσονται, κεκλισμένοι ἐύρητο τὸ συν-
 ἔδριον· καὶ κεραυνὸς εἰς εἰκόνα αὐτοῦ ἐμπισῶν τὸ πρῶτον γράμμα

13 παρακατέθετο AC Dio, παρακάθετο PW.

FOUNTAIN. Cap. 38. Dionis Historiae Romanae lib. 56 c. 26—45.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

tubicinas incitato clangore oputionem illis attulissent quasi auxilia venis-
 sent obsessis: quo tandem vera advennerunt. Tiberius autem Rhenum
 sibi transeundum non censuit, sed quietus se continuit, observans an id
 barbari faciri essent. verum nec illi, praesentia eius cognita, transire
 ausi fuerunt. post haec ipse et Germanicus in Celticam impressione facta
 quasdam eius partes incursarunt; neque tamen vel praelio vicerunt vel
 gentem aliquam subegerunt, propterea quod nemo ad manus veniebat;
 nec ipsi a Rheno longo processerunt, veriti ne denno eladem acciperent,
 sed ibi usque in autunnum commorati domum redierunt.

38. Augustus vero cum in imperio admodum senuisset, Germani-
 cum ante praeturam consulatu functum senatui, senatum Tiberio com-
 mendavit. ludis circensibus, natali eius, homo quidam insanus sellam
 Iulio Caesari dedicatam occupavit, illiusque eorumque suo capiti imposuit.
 id turbavit omnes, Augusto sinistri aliquid portendi existimantes, eodem
 prodigia complura accesserunt. nam et sol totus defecit, et caelum late
 ardere visum, et stellae crinitae sanguineo colore apparuerunt. indicto-
 que propter morbum eius senatu, ut pro salute eius vota unanimes-
 sentur, curia clausa est inventa; et fulmen in statuum eius delatum primam

τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος ἤγάμισαι. ταῦτα μὲν ὄν ζῶντος ἔτι αὐτοῦ προεγένη· ὁ δὲ νοσήσας ἐν Νόλῃ μετήλλαξε τῇ ἐννεκαι- C
 δεκάτῃ τοῦ Ἀγροῦστου μηνός, ζήσας ἕξ ἔτη καὶ ἑβδομήκοντι, W II 170
 τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἐνδουσῶν ἡμερῶν, μοναρχήσας δὲ ἄφ'
 5 ὡς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ἐνίκησεν ἑναντιοὺς πρὸς τέσσαρας τεσσαυράκοντι.
 ἐπισημασθε μέντοι ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἢ Λιβία, ὅτι πρὸς τὸν
 Ἀγρίππαν ὁ Ἀγροῦστος λάθρῃ ἐς τὴν νῆσον διέπλευσεν, ἔνθα
 μετὰ τῆς Ἰουλίας τῆς μητρὸς πεφνῶδεντο. δεισῶσα γὰρ μὴ
 καταλλαγίς ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ αὐτὸν καταγέγη, οὐκὰ τινα ἐπὶ
 10 δένδροις ἔτι ὄντα, ἕξ ὥσ' ὁ Ἀγροῦστος ἀποτομῆσιν σκάλειν εἰώ-
 θει, φορηάμην λέγεται, καὶ αὐτῇ μὲν τὰ ἀγάρμακτα ἔσθαιεν, D
 ἐκείνῳ δὲ τὰ πεφυμασμένα προσέβουλεν. εἴτ' ὄν ὁῦτως εἴ-
 ἄλλως ἀρροσιήσας τότε τοὺς ἐταίρους συνήθροισι καὶ ἄ ἔβούλειτο
 τοῦτοις διαλεχθεὶς τέλος ἔφη ὅτι "τὴν Ῥώμην πηλίνην παρακα-
 15 βῶν λιθίνην ὑμῖν καταλίπω", τὸ τῆς ἀρχῆς ἰσχυρὸν τοῦ λόγου
 ἐνδεικνυμένον. οὐ μόντοι τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀντίκα ἢ Λιβία
 ἔξέφηγε, φοβηθεῖσα μὴ τι νειωτησθῆ, ἐν Σουλμιαίᾳ τοῦ Τιβε-
 ρίου διάγοντος, ἀλλὰ συνέκρυψεν αὐτὸν μέχρις ἐκείνος ἀφίκετο.
 ἀνακομισθέντος δὲ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐς τὴν Ῥώμην, τὰς δι-
 20 θήκας αὐτοῦ ὁ Δροῦσος ἐκ τῶν ἀειπαρθένων τῶν τῆς Ἑστίας
 ἱερῶν αἰς πυρετιθέεντο εὐλαχῶς ἐς τὸ σννίδριον ἐσήτηχε, καὶ P I 544
 τὰς σφραγίδας οἱ κατασημνύμενοι ἐπισκέψαντο, καὶ ἀνεγνώσθη-

1 ἔτι om C. 7 ἔνθα μετὰ τῆς Ἰουλίας τῆς μητρὸς πεφνῶ-
 δεντο non leguntur apud Dionem. 13 ἑτέρουσ A. 17 δαλ-
 ματία AC, Δαλυατίη PW. 19 τὰς διαθήκας — p. 430 v. 1
 τοῦ σννιδρίου] horum plurima omittuntur in Dionis exemplaribus.

litteram nominis Caesaris delovit. haec eo adhuc superstite acciderunt: ipse vero Nola ex morbo decessit decimo quarto Kalend. Septembres, septuagesimo et sexto aetatis anno, diebus quattuor et triginta minus: imperii post Actiacam victoriam quarto et quadragesimo. de eius morte suspecta fuit Livia, quod Augustus ad Agrippam in insulam, in qua cum matre Iulia exsulabat, clam traiecerat. verita enim ne reconciliata gratia eum ab exsilio revocatum imperatorem designaret, ficus quasdam adhuc in arboribus pendentes, unde eas ipse decerpere solebat, infeciasse dicitur, ac salubres ipsa edisse, venenatas illi reliquisse. sive igitur ea sive alia de causa morbo affectus amicos convocavit et quae voluerat collocutus denique dixit "urbem latericium repperi, marmoream vobis relinquo": quibus verbis stabilitum esse a se imperium inouebat. mortem eius Livia non statim aperuit, verita ne quid absente in Dalmatia Tiberio novaretur, sed in eius usque reditum celavit, cadavere Romam perlato Drusus testamentum eius a Vestalibus virginibus, quae id asser-
 vabant, acceptum in curiam attulit. id sigillis ab iis qui ea impresse-

σαν ἐν ἐπηκόῳ τοῦ συνεδρίου. ἐκομίσθη δ' εἰς τὸ συνέδριον καὶ βιβλία αὐτοῦ τέσσαρα, ὧν τὸ μὲν ἐν τὰ περὶ τῆς ταφῆς διατάσσεται, τὸ δ' ἕτερον τὰς πράξεις ἕς εἰργαστο διεξήκει, τῷ δὲ τρίτῳ τὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰ τῶν προσόδων καὶ τῶν ἀναλωμάτων τῶν δημοσίων συντάσσει καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τοῖς ἑθασμοῖς 5 χρημάτων, τὸ δὲ τέταρτον ἐπιτολὰς περιεῖχε τῷ Τιβερίῳ καὶ τῷ κοινῷ ἐπισκήψεις. τούτων δ' ἀναγνωσθέντων ἡ ἐκφορὰ γέγονε B καὶ ἐπιτάγιοι ἐρρήθησαν παρὰ τε τοῦ Δροῦσου καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου· εἶτα ἐκώθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ πένθος τότε μὲν οὐ πολλοί, ὕστερον δὲ πάντες ἔσχον, μεμνημένοι ὅτι τε πᾶσιν εὐ- 10 πρόσσδος ἦν καὶ πολλοῖς ἐπέσκει ἐς χρήματα, καὶ ἔτι λίαν ἐτίμα τοὺς φίλους καὶ χάριτας ὡμολόγει τοῖς αὐτὸν διορθουμένοις ἐφ' οἷς ἐσηγάλλετο· ὡσπερ καὶ τῷ Ἀθηνοδώρῳ ἀνδρὶ σοφῷ ἐπι τοῦδε αἰτία.

Ἐκατάφορος πρὸς τὰ ἀφροδίσια ἦν, καὶ οἱ γυναῖκες ἐκομ- 15 ζοντο ἕς ἐβούλετο ἐν κατιστέγοις φορεῖσιν καὶ οὕτως εἰς τὸν αὐτοῦ εἰσῆγοντο θάλαμον, ἐκεῖνος δὲ ταύτας ἐξῆγει τε καὶ ἐκέρητο. ἡρώσθη γοῦν ποτε γυναικὸς καὶ ἐπεμψε λαβεῖν αὐτήν. ἐν τούτῳ C δὲ ὁ Ἀθηνοδώρος, τῷ τῆς γυναικὸς κείνης ἀνδρὶ συνήθης ὢν, ἔτυχεν ἀπελθὼν τὸν φίλον ὀφθόμενος, καὶ ἀσγάλλοντα εὐρῶν 20 κάκεῖνον καὶ τὴν γυναῖκα (οὐ γὰρ ἠδέναντο ἀντιστῆναι) τὴν αἰτίαν τῆς λύπης ἐπέθετο. καὶ μυθῶν ἤριμιεν αὐτοὺς ἐκέλευσεν· αὐτὸς

† τῶν ἀναλωμάτων A, τὰ τῶν ἀναλωμάτων PW. 6 δὲ] δὲ γε A. 8 τε add A. παρὰ (alterum) om B. 15 Ἐκατάφορος — p. 431 v. 9 σοφρονώτερος γέγονε] horum perpauca habent Dionis codices. 16 ἐς B.

rant cognitis audiente senatu recitatum est. sunt et quattuor eius libelli in curiam allati: quorum unus sepulturae rationem praescribebat, alter acta eius continebat: in tertio milites, reditus et impensas publicas perscripserat et pecuniae numerum quae in thesauris esset: quartus mandata ad Tiberium et populum continebat. his lectis funus elatum est, orationes funebres a Druso et Tiberio habitae. deinde corpus eius crematum est. ac tum non multi, post omnes luxerunt, recordati eum omnibus accessu facilem, multis pecuniam suppeditasse, amicis summum honorem habuisse, gratias egisse iis a quibus ipsius errata corrigentur: ut et Athenodoro viro sapienti, tali de causa.

Pronus erat in vanerem, et mulieres ad eum quas volebat in tectis lecticis allatae in eius thalamum adducebantur, quibus ad libidinem abutebatur. igitur aliquando mulierem, cuius amore captus erat, arcessivit. cuius maritum Athenodorus pro familiaritate invisurus, cum et ipsum et uxorem indignantes invenisset (nec enim resistere poterant), maioris causa cognita eos tranquillo animo esse iussit: se enim ipsum

γὰρ ἀπελθεῖν ἐγὼ πρὸς τὸν Αὐγούστου καὶ τὴν αὐτοῦ ἀποστρέψαι ὁρμήν. καὶ κομισθέντος τοῦ καταστρέφον δίφρου ὡς τῆς γυναικὸς ἐν αὐτῷ εἰσελευσμένης, εἰσῆλθον ὁ Ἀθηνόδωρος, καὶ ξίφος λαβὼν καὶ κατακυλοφθῆναι τὸν δίφρου ἀκριβῶς ἐπιτάξας οὕτως πρὸς τὸν τοῦ Αὐγούστου κικόμιστο θάλαμον. ἐκείνου δὲ τὸν δίφρου ἀποκαλύπτουτος ξιφῆρος ἐκπερήθηκεν ἐπιὼν "εἴτα οὐ φοβῆ μή τίς σε οὕτως εἰσελθὼν ἀποκτείνῃ;" ὁ δ' Αὐγουστος οὐ μόνον οὐκ ὠργίσθη οὐδ' ἐκάκισε τὸν Ἀθηνόδωρον, ἀλλὰ καὶ χάριν ἔγνω αὐτῷ καὶ σωφρονετικὸς γέγονε. διὰ ταῦτα ἰοῦνεν 10 καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἐπέθουν αὐτόν, καὶ ὅτι τοῦ Τιβερίου μετ' αὐτὸν μοναρχήσαντος οὐχ ὅμοιον ἐπιράδιαν.

39. Ἐν δὲ τῷ τεσσαριακοστῷ δευτέρῳ ἔτι τῆς Αὐγούστου W II 171 μοναρχίας ἐτέχθη ἐναυθροπήσας ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὸν Παναγιῶν Ἐσέβιον, ὃς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ 15 ἱστορίᾳ καὶ πεντήκοντα καὶ ἐπιτὰ ἔτη αὐτὸν ἱστορεῖ μοναρχῆσαι, τῶν ἄλλων τεσσαρα ἐπὶ τεσσαράκοντα τὰ τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἀριθμοῦντων ἔτη. γίνεται δὲ ἡ διαφωνία ἐντεῦθεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι τὴν μοναρχίαν τῷ Καίσαρι ἐλογίζαντο ἕξτον ναυμαχίᾳ ἐν Ἀκτίῳ ἐνίκησε τὸν Ἀντώνιον, ὅτι καὶ ὡς ἀληθῶς ἐμονάρχησε, P I 545 20 μόνος τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων γινόμενος κύριος, ὁ Ἐσέβιος δὲ

Ἰ ἀποτρέψαι Α. 15 καὶ ἔ καὶ ἔ ἔτη Α. 16 τεσσαρα ἐπὶ τεσσ.] β καὶ δ Α. cf. quae p. 429 v. 5 ex Diono narrata sunt. τὸ om B. αὐτῶν Α. 18 μοναρχίαν ἐλογίζοντο καίσαρι ἐξόντων ναυμαχία ἐνίκησε τὸν ἀντώνιον ἐν ἀκτίῳ Α. 20 πραγμάτων AC, ταγμάτων PW.

FOURTS. Cap. 39. Eusebii (Hist. eccl. 1 5) Dionis (Hist. Rom. 56 30) et Lucae (Evangel. 3 1 et 23) testimonia inter se comparantur.

Augustum accessurum et eius impetum repressurum. allata lectica Athenodorus gladio accepto pro muliere inscendit, eaque diligenter tegi iussa ad Augusti thalamum est perlatus. qui cum illam aperuisset, ille stricto gladio exsiliens "itane" inquit "non times ne te aliquis sic ingressus occidat?" id factum Augustus non modo non aegre tulit nec Athenodorum obiurgavit, sed et gratias ei egit et modestior factus est. cum igitur cum ob haec tum ob alia plura, et quod Tiberium successorem eius alium sunt experti, desiderarant.

39. Anno imperii Augusti quadragesimo secundo homo factus et natus est dominus noster et deus Iesus Christus, auctore Eusebio Pamphili, qui eum in Ecclesiastica historia 57 annos solum rerum potitum esse refert, cum reliqui 44 duntaxat numerent. verum dissensio inde existit, quod reliqui ab Actinca demum victoria numerare incipiunt, quo tempore vere imperare coepit, Romanarum rerum solus factus dominus,

καὶ τὸν χρόνον ὃν συνῆρξε τῷ Ἀντωνίῳ τῇ μοναρχίᾳ προσιδῆσαι, ὡς καὶ τότε τοῦ Αἰγυπτίου οὐα ἐβούλετο πράξιοντος, ἐκείνου τῇ Ἀγύπτῳ σχολάζοντος καὶ τῷ τῆς Κλεοπάτρας δουλεύοντος ἔρωτι, δι' ὃν καὶ ἀπώλετο. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτι τῆς μοναρχίας τοῦ Καίσαρος ἰστορήσιν ὁ Εὐσέβιος τὸν Χριστὸν γεννηθῆναι τὸ κατὰ σάρκα. εἰ γὰρ τεσσαράκοντα καὶ τσσαρας φαίμεν τοὺς τῆς μοναρχίας ἐνιαυτοὺς γενέσθαι τοῦ Καίσαρος, οὐ κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν δεύτερον ἔτος ἢ ἐπιθάνεια γέγονε τοῦ κερύου καὶ σωτήρος ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἐνιαυτον ἔτος συμβαίνει τεχθῆναι τὸν κέρυον. ὡς γὰρ ὁ Θεοπέσιος 10
 B ἐναγγελιστῆς Λουκᾶς ἰστορεῖ, ἐν ἔτι πεντεκαιδέκῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος τὸν Χριστὸν ὁ Ἰωάννης ἐβαπτίσθη, τριάκοντα δ' ἦν ἡμερῶν ὅτι ἐβαπτίσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐναγγελιστῆν ὥστε λοιπὸν τοὺς μὲν πεντεκαίδεκα, τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν ἐκ τῶν τῆς αὐτοκρατίας τοῦ Τιβερίου χρόνων λαμβάνεσθαι, τοὺς δὲ 15
 γε λοιποὺς πεντεκαίδεκα ἐκ τῶν τοῦ Αἰγυπτίου τεσσαράκοντα καὶ τσσαρῶν καταλογίζεσθαι. συμβαίνει τοίνυν τοὺς ἐξ αὐτῶν περιληπταγομένους ἐντέτα εἶναι καὶ εἰκοσιν. ἐν γοῦν τῷ εἰκοστῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀκριβοῦς μοναρχίας τοῦ Καίσαρος Αἰγυπτίου καταλαμβάνεται τεχθῆναι τὸ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἀειπαρθένου καὶ ἁγίας 20
 Μαρίας τῆς Θεοτόκου τὸν κέρυον.

1 συνῆρξε B. 4 ὅν] ὄν A. τῷ μὲ] ἔτι A. 11 Λουκᾶς ἰστορεῖ AB, ἰστορεῖ Λουκᾶς PW. 19 τοῦ Καίσαρος om A. 21 τῆς add AB.

Eusebius vero. id quoque tempus annumerat quo cum Antonio gessit imperium, quod tum quoque, illo in Aegypto otium agente et amoribus Cleopatrae serviente, quae illi causa interitus fuit, aeque fecerit quae voluerit. sic igitur anno quadragesimo secundo imperii Caesaris narravit Eusebius Christum secundum carnem esse natum. nam si imperii eius annos 44 statuamus, adventus et nativitas domini et servatoris nostri non in annum quadragesimum secundum sed in nonum et vigesimum eadit. ut enim S. Lucas evangelista narrat, Iohannes Christum anno decimo quinto imperii Tiberii baptissavit: quo tempore annos eodem auctore Christus triginta natus fuit; ut iam quindecim anni de triginta ex imperio Tiberii, quindecim reliqui de quadraginta quattuor annis Augusti sumantur. unde constat de iis restare annos viginti novem. proinde anno vigesimo nono confirmati imperii Caesaris Augusti secundum carnem ex semper virgine et sancta Maria deipara natum esse dominum deprehenditur.

LIBER UNDECIMUS.

1. Ὁ μὲν οὖν Αὔγουστος ἀπεβίω ὡς εἴρηται, τὴν δὲ C
 μοναρχίαν ὁ Τιβέριος διεδέξατο. ὃς ἐν πατρὶδῃ μὲν ἦν καὶ πεπαι-
 δευτο, τὴν δὲ γνώμην ἦν ποικιλώτατος, ἐναντίους τῇ προαιρέσει
 5 τοὺς λόγους ποιοῦμενος. ὧν γὰρ ἐβούλετο τὰναντία ἔλεγει, ἄλλα
 μὲν κεύθων ἐν γρησὶν ἄλλα δὲ λέγων· καὶ δογμῶσθαι προσποιού-
 μενος ἐν οἷς οὐκ ὠργίζετο, καὶ ἐν οἷς ἐθρηνοῦτο σχηματιζόμενος
 ἐπαικίαν· καὶ ὡς οὐκαιοτάτων ἰώρα τὸν ἔχθιστον, καὶ ὡς ἄλλο-
 10 τριστάτῳ προσεγέριτο τῷ φιλάτῳ. καὶ οὐκ ἤξιόν τοῖς ἄλλοις
 δῆλον εἶναι οἱ τὸ φρόνημα, τοῦτο προσήκειν τῷ ἀναρχοῦντι
 φροσῶν. καὶ εἴτε τις ἠγανατοῦτο οἷς ἔλεγεν. εἴτε μὴν καὶ συνήντι, D
 μιμίσητο.

Τίως δ' οὖν εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ εἰς τὰ ἴθνη πάντα ὡς
 ἀτοκράτωρ αὐτίκα ἐπέσειλε, μὴ λέγων ἀτοκράτωρ εἶναι· ψη-
 15 φισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομάτων οὐκ ἐδέ-
 ξατο. καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς διοικῶν ἅπαντα, μηδὲν αὐτῆς δεῖσθαι
 ἔλεγε, καὶ ταύτης ἐξίστασθαι ἐκομφιέτο καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν (ἔξ
 γὰρ καὶ πενήκοντα ἐτῶν ἦν) καὶ δι' ἀμβλυωπίαν· πλείστον γὰρ
 ἐν σκότει βλέπων ἐλάχιστα τὴν ἡμέραν ἰώρα. εἶτα κοινωνοὺς ἦντι
 20 τῆς ἀρχῆς καὶ συνάρχοντας, οὐδὲν τούτων ποιῆσαι μέλλων, ἀλλ' P I 546

6 ὠργίζετο A I Dio ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἦματα ἐθρηνοῦτο. 9 καὶ
 om B. 13 Τίως δ' οὖν] τοιοῦτος οὖν δὴ τις ἂν Dio. 15 ἀ-
 τῷ om B. 16 αὐτῆς A Dio, αὐτοῖς PW. 19 τὴν om A.

FONTES. Cap. 1. *Dionis Historiae Romanae lib. 57 c. 1* —
 c. 13.

1. Augusto ad hunc modum quo expositum est defuncto impe-
 rium Tiberius suscepit, ex gente patricia, litteris eruditus, sed ingenio
 perquam vario, aliud loqui aliud sentire solitus, pectore a lingua dissen-
 tente, cum non irascebatur iram simulans, cum commotus erat lenitatem
 prae se ferens, inimicissimum ita intuens ut amicissimum, et amicissi-
 mum ut alienissimum, neque enim principis animum aliis esse cognitum
 oportere arbitrabatur. proinde sive adversarere sive assentirere illius
 orationi, odium incurreres.

Ad legiones et omnes gentes statim ut imperator legatos misit,
 dissimulato imperatoris nomine, quod una cum caeteris sibi decretum
 repudiavit. et cum totum imperium administraret, nihil sibi opus esse
 dixit imperio; eoque se cessurum esse tum propter aetatem (annos enim
 sex et quinquaginta natus erat) tum propter aciem oculorum obtusiorum
 iactavit: nam in tenebris plurimum, in luce minimum cernebat. deinde
 socios et collegas imperii postulavit. haec, quamvis neutrum in animo

ὅτι τε ὑποβλον εἶχεν ἡθός, καὶ ὅτι καὶ τὰ στρατεύματα τὰ τε ἐν
 W II 172 Παννονίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὑπόπτετε, καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐδεῖ
 τῆς Γερμανίας ἄρχοντα τότε καὶ τοῖς στρατιώταις φιλούμενον.
 καὶ διὰ ταῦτα οὐδὲν ὡς αὐτοκράτωρ ἔπραττε φανερώς, ἀλλὰ καὶ
 νοσεῖν προσποιούμενος οἰκουρῶν ἦν καὶ διέμειλλεν, ἵν' ἐλπιδὶ τοῦ
 ἐκόντα τὴν ἀρχὴν ἀφῆσιν αὐτὸν μὴ τί τινες νοσησώσῃσι, μέχρις
 οὗ τῆς ἡγεμονίας ἐγκρατῆς διὰ πάντων ἐγέτετο. τὸν μὲν οὖν
 Ἀγρίππῳ ἀντίκα πέμψας ἀπέκτεινε, τοῦ Ἀγρούσιου, ὡς εἴρηται,
 B ὄντα Θυμαιριδοῦν ἐξ Ἰουλίας καὶ τοῦ Ἀγρίππου· τὸν δὲ Γερμα-
 νικὸν λιάν ἐγοβήτο. 10

Ἐθορύβησε δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Παννονίᾳ στρατεύμα, ὡς καὶ
 κατὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ὀρηῆσαι. εἰτα τῶν Θρουστέρων καὶ
 πρωταίων κολασθέντων κατέστησαν αἱ λοιποί. οἱ δὲ ἐν τῇ Γερ-
 μανίᾳ τὸν τε Τιβέριον ἐκακηγόρησαν καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐπεκά-
 λισαν αὐτοκράτορα. ἐκείνον δὲ τὸ ξίφος σπασαμένου ὡς ἐαυτὸν 15
 ἀναίρησόντος, εἰς τις τῶν στρατιωτῶν τὸ ἐαυτοῦ ξίφος ἀραιεύσας
 "τοῦτο" ἔφη "λάβε· ὀξύτερον γάρ ἐστιν." ὁ οὖν Γερμανικὸς
 τοῦ κτεῖναι μὲν ἐαυτὸν ἀπέσχετο ἵνα μὴ μᾶλλον στυσιώσῃσι, γράμ-
 ματα δὲ ὡς ἐκ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντα πλισάμενος δωρεὰς ἀ-
 C τοῖς δίδόντα καὶ ἄλλα τιρὰ ὑπισχνόμενα τὴν στάσιν τότε κατ- 20
 ἐπαυσεν. ὑσιερον δὲ πρεσβυτέρων πυρὰ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντων
 γρόντες τὸ τοῦ Γερμανικοῦ στρατήγημα καὶ ὑποπτεύσαντες τοὺς

ὁ ἐλπίδι A Dio, ἐν ἐλπίδι PW. 6 τινες om C. 8 ὡς
 εἴρηται om A. 12 post εἰτα PW add καί, om AC. 14 ἐκα-
 κηγόρησαν A Dio, κακηγόρησαν W, κατηγόρησαν P. ἐκάλε-
 σαν A.

haberet, partim propter occultam ingenium, partim ob Germanicas et Pannonicas legiones quas suspectas habebat, et Germanici metu faciebat, qui tum Germaniae praeses, carus erat militibus, his igitur de causis nihil aperte pro imperio faciebat, sed et morbum simulans domi se continebat, et moras nectebat, ut novarum rerum cupidi, sperantes eum ultro depositarum imperium, quiescerent donec principatum ab omni parte firmasset. tum vero Agrippam Augusti ex Iulia nepotem, Agrippae filium, occidi iussit. Germanicum vero admodum timuit.

Sunt et Pannonicae legiones contra suum ducem tumultuantae, sed audacioribus et seditionis primis auctoribus supplicio affectis caeteri quieverunt. Germanicae vero legiones Tiberio maledixerunt et Germanicum imperatorem salutarunt, qui cum gladium strinxisset quasi se ipse occisurus, miles quidam suo ense sublato "hunc" inquit "cape tuo acutorem." itaque a sui caede abstinuit, ne magis tumultuarentur; sed confictis sub Tiberii nomine litteris, quibus illis munera et alia quaedam promittebantur, tum seditionem compescuit. deinde legatis a Tiberio missis, Germanici artificio cognito, suspicati illos adesse ut eius pro-

πρόσβρις ἀνατρέφοντάς ἤκειν τὰ ὑπ' ἑκείνου ἐπηγγελμένα, ἐθο-
ρήθησαν αὐθις καὶ κατὰ τῶν πρόσβριων ὄρησαν. καὶ τὴν τοῦ
Γερμανικοῦ γυναῖκα τὴν Ἀγριππίνην, τῆς τοῦ Καίσαρος θυγα-
τρὸς τῆς Ιουλίας καὶ τοῦ Ἀγριππῶν παιδὸς γιγνομένην, συνέλαβον,
5 καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γάϊον· καὶ τὴν μὲν Ἀγριππίνην ἐγκύμονα οὖ-
σαν ἀγῆκον αὐτῶ, κατεῖχον δὲ τὸν υἱόν. ὡς δ' οὐδὲν ἤγνον,
ἠσύνχουσαν καὶ αὐτοί. καὶ ὁ μὲν δυνάμενος τὴν αὐτοκράτορα D
λαβεῖν ἀρχὴν οὐκ ἔθελυσεν, ὁ δὲ Τιβέριος κατὰ μὲν τὸ σπινόμε-
νον ἐπῆγει αὐτὸν παρὰ τῆ βουλῆ, παρ' ἑαυτῶ δὲ καὶ λίαν ὑ-
10 ὤπειε καὶ ἰδιώτῃ αὐτὸν ὡς ἐγκλεισμένον στρατεύματα.

Ὡς δ' οὐδὲν εἰ νεώτερον ἠγγέλλετο, τὴν ἀρχὴν οὐκ εἰ
εἰρωνωδόμενος ὑπεδέξατο. καὶ μέχρις ὁ Γερμανικὸς περὶ τῆν, οὐδὲν
καθ' ἑαυτὸν ἐπρατειν, ἀλλὰ πάντα εἰς τὴν γερουσίαν εἰσέφερε,
καὶ οὐδὲ αὐτοκράτωρ καλεῖσθαι παρὰ τὸν ἢ μόνον τῶν στρατιω-
15 τῶν ἤξιον, Καίσαρ δὲ καὶ Γερμανικὸς καὶ πρόκριτος τῆς γερου-
σίας ἀνομιάζετο, ἠῆχετό τε ἰσοῦσιον καὶ ζῆσαι καὶ ἄρξαι χρόνον
ὅσον ἂν τῶ δημοσίῳ σιμγέρῃ, καὶ διὰ πάντων δημοτικὸς δοκεῖν P 1 547
ἔσπενδε, καὶ ἐλάχιστα εἰς ἑαυτὸν δυκαιῶν πλεῖσιν εἰς τὸ κοινὸν
ἀνίλυσκε. τὰ πεπονηκότα τε ἀνορθῶν καὶ ἐπικοσμιῶν, τὰς τῶν
20 ἀρχῆθεν οἰκοδομησάντων αὐτὰ κλήσεις σῆσαι ἐπέγραφε, καὶ
πόλεις καὶ ἰδιώτους ἐπῆρκε, καὶ τῶν βουλευτικῶν συγγόνους πενομέ-
νους ἐπλοῦτισε, καὶ τὰ δωροόμενα εὐθὺς ὄροῦντος αὐτοῦ ἤριθμίτιο,

1 ἀνατρέφοντες B. 5 μὲν om A. 9 καὶ om C. 14 μό-
νον A. 16 ζῆσαι καὶ ἄρξαι AB Dio, ἄρξαι καὶ ζῆσαι PW.
17 ὅσον A Dio, ὅσος PW. 20 σφίαιν ἐπίγραφε AB, ἐπίγραφε
σφίαι PW.

missa tollerent, denuo tumultuati sunt et contra legatos concitati. et Germani uxorem Agrippinam, Agrippae et Juliae (Augusti filiae) filiam, et filium eius Gaium comprehenderunt; stque uxorem praegnantem ei restituerunt, filio retento. verum cum nihil proficerent, et ipsi quieverunt, sic ille imperium cum occupare posset, aspernatus est. qua de causa palam eum Tiberius apud senatum laudabat; sed apud sese admodum suspectum habebat, et ut munitum legionibus metuebat.

Caeterum cum nullae amplius turbae nuntiarentur, omnia dissimulatione principatum admisit. ac quamdiu Germanicus superstes fuit, nihil suapte auctoritate egit, sed ad senatum rettulit omnia, neque ab ullo nisi a militibus imperatorem se appellari voluit: Caesar tantum et Germanicus et princeps senatus nominabatur; et ut tantisper et viveret et imperaret optabat, dum prodesset rei publicae. In rebus omnibus popularis esse studebat; et paucissima in semetipsum insumens, magnos sumptus publice faciebat. ruinosa aedificia instaurabat et adornabat, primorum conditorum nominibus inscriptis; civitatibus et privatis hominibus opem ferebat, et multos ordinis senatorii ad egestatem redactos

ἵνα μὴ οἱ δοῦλοι νοσηζῶνται τι αὐτῶν, εἰδὼς τοῦτο ἐπὶ τοῦ
 Αὐγούστου γινόμενον. καὶ οὔτε ἀπέκρινέ τινα διὰ χρήματα οὔτ'
 οὐσίαν τότε ἐδήμιουσεν οὐδενός, οὐδ' ἔξω τι τῶν νομοσημένων

B ἔρητρολόγησεν. Σιμιλίω γοῦν χρήματι πλείω παρὰ τὸ διατε-
 ταγμένον πέμψαντι ἀντιπέσειεν ὅτι "κείρεσθαι μου τὰ πρόβατα ἔ-
 ἄλλ' οὐκ ἀποξυραῖσθαι βούλομαι." καὶ εἰπρόσοδος καὶ εὐπρο-
 ἄγγρος ἦν, τοὺς τε ἄρχοντας ὡς ἐν δημοκρατίᾳ ἐτίμα καὶ τοῖς
 ἑπάτοις ἑλισσίστατο, καὶ τοῖς ἐπιτροχοῖς ὡς ἐν ἰδιωτικῇ στυγῇ,
 νοσοῦντάς τε ἐποκέπιετο, μηδεμίαν φρουρὰν ἐπαγόμενος· καὶ
 ἐπὶ τινι αὐτῶν τελευτήσαντι αὐτὸς ἀνέγνω τὸν ἐπιτάγιον. καὶ τὴν **10**
 μητέρα τὴν Αἰβίαν ὁμοίως προσκήρυσθαι πᾶσιν ἐκλίενιν. ἡ δὲ

W Π 173 πάνν ὄγκωτο, καὶ αἱ τοῦ Τιβερίου ἐπιστολαὶ χρόνον τινὰ καὶ τὸ

C ἐκείνης ὄνομα εἶχον, τὰ τε ἄλλα πάντα ὡς αὐταρχοῦσα δικαιοῦν
 ἐπιχειρεῖ, καὶ οὐκ ἐξ ἴσον ἄρχεν ἀλλὰ καὶ προσηβένει αὐτοῦ ἤθε-
 λεν, αὐτῇ ποιῆσαι ἀρχοῦσα αὐτὸν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ ἤχθετο **15**
 πρῶτον αὐτῇ· εἰτα τῶν μὲν δημοσίων αὐτὴν ἔπαυσε, τὰ δ' οἴκοι
 δικαιοῦν ἀφῆκε· ὡς δὲ κὰν τοῦτοις ἦν ἐπαχθήεις, ἀπεδήμι καὶ
 αὐτῆς ἐξίστατο. σωφρονέστατά τε χρόνον τινὰ διήγε, καὶ ἄλλους
 δ' ἐκόλαζεν ἀσελαφροντας, καὶ τῷ Δρούσῳ δὲ τῷ τίτῳ, ὃν ἐξ
 Ἀγριππίνης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχηκε, καὶ ἀσελαγεῖ **20**

D τυγχάνοντι καὶ ὁμοῦ, ἐπειτίμα καὶ ἤχθετο. καὶ ποτε αὐτῷ εἶπεν

9 νοσοῦντάς AC Dio, Νοσοῦντος PW.
 20 ἀγριππίνης A.

18 αὐτὴν Dio.

locupletabat: caeque largitiones statim ipso vidente numerabantur, ne
 quid inde, ut sub Augusto factum meminerat, per dispensatores subtra-
 heretur. pecuniae causa neminem occidebat, neque bona tum cuiusquam
 publicabat, neque ultra constitutum quicquam exigebat. Aemilio certe,
 qui plus pecuniae quam ordinatum erat miserat, rescripsit se oves suas
 tonderi velle, non deglubi. erat et aditu facilis et affabilis: magistratus
 tanquam in libera civitate colebat, consulibus assurgebat: amicorum con-
 suetudine aequae ut privatus fecerat utebatur: aegrotantes invisebat,
 nullo satellitem comitatu; et quodam ex eis defuncto funebrem oratio-
 nem ipse recitavit. matrem Liviam erga omnes eodem se gerere modo
 iussit. illa vero magnum fastum prae se ferens in Tiberii epistolis ad
 tempus adscribebatur, atque adeo pro imperio se gerebat ut non ex ae-
 quo cum illo imperare sed meliore condicione esse vellet, se illum fecisse
 imperatorem glorians. quod Tiberius principio aegre tulit, deinde eam
 a rei publicae administrationibus remotam domestica negotia curare sivit:
 ut vero in his etiam molesta erat, peregre abiit, ut ab ea abesset. ad
 tempus modestissime vixit, et aliorum immodestiam poenis coercuit:
 Drusum quoque filium ex priore uxore Agrippina susceptum ob crudeli-
 tatem et lasciviam obiurgavit et odio habuit. suscipit aliquando dixit "me

ὅτι "ἕσπριος ἔμοι οὔτε βίαιον οὔθ' ἐχθροισικόν τι πράξεις· ἂν δέ τι καὶ τοιμήσης, οὐδὲ τέλειτίσαιτος."

2. Οὕτω ταῦτα καὶ ἄλλα μέγας ὁ Γερμανικὸς ἔρη ἐποίησε· μετὰ δὲ τοῦτο συχνὰ τοῦτων μειζύλαξε. μέγιστο γὰρ τῶν παρὰ 5 τοῦ Ἀγροάστου τῶ δῆμῳ καταλειμμένον δοθέντων, ἐπὶ νεκρῶς διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐξεγέρειτο, καὶ προσελθὼν τις εἰς τὸ οἷς αὐτῷ ἐψηθίσει, καὶ ἐρωτηθεὶς ὅ τι εἴρηκε, ἐπιτάλθαι ἔρη τῷ Ἀγροάστῳ εἰπεῖν ὅτι οὐδέπω οὐδὲν ἐνομίσαντο, τὸν μὲν αὐτίκα ἀπ- P 1 548
10 τοῖς δ' ἄλλοις τὰ καταλειμμένα δάνειμι. τοῦ δ' ἐγγόνου αὐτοῦ, ὃν ἐκ τοῦ Ἀγροάστου εἶχε, θανάσιος, οὐδενίμῃς τῶν συνήθων ἀπέσχετο πράξεως, μὴ δὲν διὰ τοὺς οὐλομένους τὰ τῶν ζῶντων λέγων προῖσθαι.

Κλήμης δὲ τις τοῦ Ἀγρίππου γεγονὸς δοῦλος καὶ προσκοι- 15 κῶς αὐτῷ ἐπλάσσειτο αὐτὸς ὁ Ἀγρίππας εἶναι· καὶ εἰς τὴν Γαλι- τίαν ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐκεῖ, πολλοὺς δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ προσ- ποιήσαστο, καὶ τέλος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὠρμησεν ὡς τὴν παπυφάν μουραχίαν ἀποληγόμενος. χειρωσάμενος δ' ὁμοιως αὐτὸν ὁ Τιβε- B
20 σασ ἴνα περὶ σενιστόρων τι μάθῃ, ἐπὶ μηδὲν ἐξελάλασεν, ἤρειτο αὐτόν "πῶς Ἀγρίππας ἐγένον;" καὶ ὅς ἀπεκρίνατο ὅτι "οὕτως ὡς καὶ σὶ Κεῖσαρ."

12 πράξεις AB.

15 ὁ add A.

20 μάθοι A.

FONTES Cap. 2. *Dionis Historiae Romanae lib. 57 c. 13* — *lib. 58 c. 15.* nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

vivo neque per vim neque per contumeliam quicquam feceris: sin feceris, ne defuncto quidem me facturus es."

2. Haec et his similia, quamdiu Germanicus in vivis fuit, egit: post illius obitum multa ex his immutavit. nam cum populo Augusti legata nondum data essent, et quidam mortuo qui per forum forebatur in aurem aliquid insurrasset, ac rogatus quid dixisset, respondisset se ei mandasse ut Augusto diceret, populum Romanum nondum quicquam accepisse, occidit hominem, hoc addito ioco, ut id ipse illi nuntiaret: caeteris vero legata distribuit. nepote ex Druso filio mortuo nulla re consueta abstinuit, negans propter mortuos viventium officia esse de serenda.

Clemens quidam, qui Agrippae servus fuerat, hero similis, se Agrippam esse simlans, in Gallia et Italia multos sibi adscivit, ac tandem Romam contendit ad avitum imperium recipiendum. quem cum per quosdam se illius esse factionis simulantes subegisset, ac quaestiones de eo habuisset ut conscios proderet, illo neminem nominante rogavit quo pacto Agrippa factus esset. respondit homo "eodem plane modo quo tu Caesar."

Τὴν δὲ γυναῖκα Ἰουλίαν οὕτε ἐπαρήγγαμεν ἐκ τῆς ὑπερορίας ἦν παρὰ τοῦ παιρὸς αὐτῆς τοῦ Αὐγούστου κατεδικάσθη δι' ἀσέλγειαν, ἀλλὰ καὶ κατέκλεισεν αὐτὴν ὡσθ' ὑπὸ κατοχίας καὶ λιμοῦ φθαρήναι. πολλῶν τε αὐτὸν ἀξιοῦντων τὸν Νοέμβριον μῆνα, οὗ τῆ ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ γενένητο, Τιβέριον ἐξ αὐτοῦ κα- 5 λείσθαι, "καὶ τί" ἔφη "ποιήσετε ἂν δεκατρεῖς Καίσαρες γένωνται;"

- C Ἐν τούτοις ὁ Γερμανικὸς ἐτελεύτησεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, καταγοιτευθεὶς τε καὶ φαρμακθεὶς ὑπὸ Πείσωρος. ὁστὰ τε γὰρ εὐρέθη ἀνθρώπεια κυτοροσφυγμένα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ἣ κατώκει, καὶ μοιλιβδι- 10 νοι ἔλασμοι ἀράς τινας μετὰ τοῦ δνόματος αὐτοῦ ἔχοντες. διτι δὲ καὶ φαρμάκῳ ἐφθάρη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐξέφηνεν εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθὲν καὶ τοῖς παροῦσι δειχθέν. Θανόντος δὲ ὁ μὲν Τιβέριος καὶ ἡ Λιβία ἤσθησαν, οἱ δ' ἄλλοι σφοδρότατα ἤλγησαν. κάλλιστος μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἄριστος δὲ τὴν ψυχὴν ἔην, παιδείᾳ τε 15 ἅμα καὶ ἀνδρείᾳ ἐν πολέμοις ἐνδοκιμῶν ἡμιρῶτατα τοῖς ἐπ' αὐτὸν προσεφέρετο, καὶ μέγα δυνάμενος ἅτε Καῖσαρ ἐξ ἴσου τοῖς
- D ἀσθενεστάτοις ἰσωφρόνει, καὶ οὔτε τι πρὸς τὸν Ἀροῦσον ἐπιφθονον οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐποίει ἐπιβουλον, καὶ δυνάμενος παρὰ 20 τε τῶν στρατιωτῶν ἐκόντων καὶ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὴν 20 ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορα λήψασθαι οὐκ ἤθλησεν. ὁ δὲ Πείσωρ

1 Τὴν δὲ γυναῖκα — 3 λιμοῦ φθαρήναι om Dionis codices. 2 τοῦ alterum om C. 4 αὐτὸν] αὐτῶν PW. 8 ὁ] καὶ ὁ A. 11 ὅτι δὲ — 13 δειχθέν om Dionis codices. 12 δὲ om C. 14 σφοδρότατα ἤλγησαν] σφοδρῶς ἐλυπήθησαν A. 16 καὶ ἀνδρεία — 20 τοῦ δήμου] horum plurima, in Dionis codicibus omitta, habent Exc. Peiresc.

Uxorem Iuliam a patre Augusto ob lasciviam in exilium missam adeo non revocavit, ut etiam incluserit, ut prae aerumna et fame interiret. quibusdam postulantiibus ut mensem Novembrem, cuius die decimo sexto natus esset, a se Tiberium appellaret, "et quid" inquit "facietis si tredecim Caesares fuerint?"

Interea Germanicus obiit Antiochiae, incantamentis et veneficio Pisonis. nam et ossa mortuorum in quibus habitabat aedibus defossa reperta sunt, et plumbeae laminae in quibus devotiones cum nomine eius inscriptae erant. veneno notem sublatam esse corpus eius ostendit in forum perlatum et populo ostensom. eius obitu Tiberius et Livia gavisii sunt, alii vehementissime doluerunt. nam et corpore pulcherrimo et animo optimo praeditus fuit, et eruditione et militari fortitudine insignis: humanissimum subditis suis se praeboit. et cum eius, ut Caesaris, magnae opes essent, temperantia infimos aequavit. neque contra Drusum invidiose neque contra Tiberium insidiosae quicquam fecit, imperium a militibus et senatu populoque ultro delatum non accepit. Piso

χρόνῳ ἕσπερον εἰς τὴν Ῥώμην ἀνακομισθεὶς, καὶ ἐπὶ τῷ χρόνῳ
 τοῦ Γερμανικοῦ εἰς τὸ βουλευτήριον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου
 εἰσαχθεὶς διακρονομένον τὴν ἵπποσίαν τὴν ἐπὶ τῇ φθορᾷ τοῦ
 Γερμανικοῦ, καὶ ἀναβολὴν αἰτήσας, ἐναντὸν καταχρήσατο. ἐπὶ
 5 τρισὶ δ' εἴσειν ὁ Γερμανικὸς ἐτελεύτησεν, οἷς ὁ Αὔγουστος ἐν
 ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ ὠνόμασε Καίσαρας. τοῦτιον ὁ πρεσβύτατος
 Νέρων κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον τοῖς ἐγγίβοις καταριθμήθη. μέγχι
 μὲν οἷν τοῦ χρόνον τοῦτον πλείστα χρησιὰ ὁ Τιβερίος ἐπραξε καὶ
 βραχέα ἐξήμαρτεν, ἐπὶ δ' ὁ Γερμανικὸς ἐκποδῶν οἱ ἐγένετο, κατ'
 10 ὄλιγον ἠλλοίωτο. τά τε γὰρ ἄλλα ἀγρόως ἤρχε, καὶ τοῖς εἰς
 αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα ἢ τὸν Αὔγουστον πράξουσιν τι ἢ ἐμποῦσαν ἀν-
 επιτήδειον ἀπηνῶς ὡς ἀσεβήσασαι προσεμέγρετο, καὶ εἰς τοὺς ὑπο-
 νοηθέντας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ ἀπάραυτος ἦν. ἤδη δὲ καὶ ἐν-
 δεικνόμενός τιον ὅτι βούλεται τεθνᾶναι τινάς, δι' ἐκείνων σφᾶς
 15 ἀπεικρίννε, καὶ οὐκ ἠλάνθανε ταῦτα ποιῶν. ἐξήμαρξεν τε τῶν
 δυνατῶν ἐκάστον τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ἐν ᾗ γεγέννητο, καὶ Β
 οὔτω τὸ πεπορωμένον ἐκάστῳ ἐξηραίνενα ὥστε καὶ τῷ Γάλβῳ τῷ
 μετὰ ταῦτα ἀντιοχρήσαντι ἀπαντήσας ἐφη "καὶ σέ ποτε τῆς ἡγε-
 μονίας γένησθαι." ἐγίσατο δὲ αὐτοῦ, λέγων ὅτι ἐν γήρῳ καὶ μετὰ
 20 πολὺ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄρξει. εἴτα μετὰ τοῦ Δρούσου ὑπάτευ-
 σεν ὁ Τιβερίος, ὅθεν πολλοὶ τὸν ὀλιθρον ἐκ τοῦτον τοῦ Δρούσου

W II 174
 P. I 549

1 χρόνῳ — ἀνακομισθεὶς om Dionis codices. 3 διακρονομέ-
 νον — 4 Γερμανικοῦ om Dionis codices. 4 ἐπὶ τρισὶ — 7
 καταριθμήθη om Dionis codices. 5 δὲ τρισὶς A. 6 καίσα-
 ρας ὠνόμασε A. πρεσβύτερος A. 7 ἐγκαταριθμήθη? cf.
 Alciophr. 3 61 τοῖς δικάζουσι καταριθμεῖται. 12 καὶ εἰς τοὺς —
 15 ταῦτα ποιῶν om Dionis codices. 16 δυνατῶν C. τὴν
 alterum om A. ἐγγεγέννητο A. 19 ἐφείδετο B.

vero aliquanto post Romam reversus et ab ipso Tiberio suspicionem
 necis Germanici abolere cupiente in senatum adductus mora petita se
 ipse interfecit. Germanicus tres reliquit filios, quos Augustus in testa-
 mento suo Caesares appellavit. eorum nato maximus Nero tum virilem
 togam sumpsit. atque ad hoc usque tempus Tiberius plurima recte fecit,
 in paucis deliquit: Germanico vero e medio sublato paulatim mores im-
 mutavit. nam eum caetera aspere imperavit, tum eos a quibus vel ipse
 vel Livia vel Augustus sive dicto sive facto violati essent tanquam impietatis
 reos crudeliter tractavit, contra insidiarum suspectos inexorabilis.
 tandem ostendens aliquibus se velle mori aliquos, illorum opera hos oc-
 cidebat; idque non dissimulante faciebat. potentum omnium diem et
 horam natalem inquirerebat, itaque fata cuiusque indagabat. proinde
 Galbae, qui post imperavit, obviam factus dixit "et tu aliquando prin-
 cipatum degustabis." pepercit autem ei, quia dicebat eum in senectute
 et longe post suum obitum imperaturum. deinde cum Druso consulatum
 gessit. unde multi Drusi interitum divinarunt: nemo enim Tiberii in

προεμαντιύσαντο· οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις τῶν συνπλατυσάντων ἀ-
 τῆ οὐ βιαίως ἀπέθανε. μετὰ ταῦτα γὰρ φαρμάκῳ δουώλετο.
 Σεϊανὸς γὰρ τις μέγα παρὰ τῷ Τιβερίῳ δυνηθεὶς καὶ ὑπέρογκος
 γεγονώς, πῆξ αὐτῷ ποτε ἐντινίας κακ τοῦτον δάϊας κἀκεῖνον καὶ
 C τὸν Τιβέριον, ἅμα καὶ προσδοκίσας ἄν τὸν Δροῦσον καταργήσῃ-
 ται ἥγον μετχειρίσασθαι τὸν Τιβέριον, φάρμακόν τι αὐτῷ διὰ
 τινων θεραπεόντων αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς γυναικός, ἣν Ἰουλίαν ἔτεροι
 δὲ Λιβίαν γράφουσι, (καὶ γὰρ ἐμοίχευεν αὐτήν) ἴδωκεν. ὁ μὲν
 οὖν οὕτως ἀπώλετο, ὁ δὲ γε Τιβέριος εἰς τὸ συνέδριον ἀγκόμε-
 νος ἐκιδόν τε ἀπωδέματο, καὶ τὸν Νέρωνα τὸν τε Δροῦσον τοὺς 10
 τοῦ Γερμανικοῦ παιδὸς τῇ γερονσίᾳ πυρακατέθειτο, καὶ τὸ σῶμα
 τοῦ Δροῦσον προνέειθῃ ἐπὶ τοῦ βήματος· καὶ ὁ Νέρων γαμβρὸς
 αὐτοῦ ὢν ἐπαίνους ἐπ' αὐτῷ εἶπεν. ὁ δὲ δὴ θάνατος αὐτοῦ πολ-
 D λὸς αἴτιος θανάτου ἰγνέιτο ὡς ἐλασθεῖται τῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ.
 πολλοὶ τε γὰρ καὶ ἄλλοι δουώλοντο καὶ ἡ Ἀγριππίνα μετὰ τῶν 15
 παιδῶν αὐτῆς, τοῦ νεωτέρου χωρὶς. πολλὰ γὰρ κατ' αὐτῆς ὁ
 Σεϊανὸς παρωξύνει τὸν Τιβέριον, προσδοκίσας ἐκείνης μετὰ τῶν
 τέκνων ἀπλομένης τῇ τε Λιβίᾳ συνοικήσειν τῇ τοῦ Δροῦσον
 γυναικί, ἣς ἤρα, καὶ τὸ κράτος ἔξειν, μηδεὶν τῷ Τιβερίῳ τευγά-
 νοντος διαδόχου· τὸν γὰρ εὐδοῦν ἰμίσει ὡς καὶ μοιχιδιον. καὶ 20
 ἄλλους δὲ πολλοὺς ἐπὶ ἄλλαις καὶ ἄλλαις αἰτίαις, ταῖς δὲ γε

1 συνεπατευόντων A. 3 σεϊανὸς ABC, Σεϊανὸς PW: Dio
 Σεϊανὸς. τῷ om A. 5 ἅμα καὶ — 6 Τιβέριον om A.
 7 αὐτοῦ add A. ἣν — 8 γράφουσι] Dio ἣν τινες Λιουίλλαν
 ὀνομάζουσι. 9 δουώλετο A. ὁ δὲ γε Τιβέριος — p. 441
 v. 1 διεφθειρε] horum plurima om Dionis codices. 15 ἣ om P sola.
 17 σεϊανὸς A, σεϊανὸς B, Σεϊανὸς PW. 19 διαδόχου τευγάνον-
 τος AB. 21 δὲ prius om A.

consulatu collega violentam mortem evitavit. post enim veneno perit.
 nam Seianus quidam homo apud Tiberium potens et superbus cum
 Druso aliquando ulpam dedisset, eaque de causa et ipsam et Tiberium
 metueret, simulque speraret Druso sublato Tiberium sibi magis oppor-
 tunum fore, per quosdam ministros et uxorem sive Iuliam sive Liviā
 (nam scriptores in nomine variant) stupro sibi cognitum venenum ei
 propinavit. eius sic necati mortem Tiberius in curia deploravit, et
 Neronem ac Drusum Germanici liberos senatui commendavit. Drusum,
 cadavere eius pro rostris proposito Nero gener laudavit. caeterum eius
 interitus multis causa fuit interitus, quod eius nece laetati esse videren-
 tur. nam praeter alios multos etiam Agrippina cum liberis, filio natu
 miuimo excepto, interitit, Tiberio contra ipsam vehementer irritato a
 Seiano, qui illa cum liberis sublata spem coniugii Liviae, viduae Drusi,
 quam adamabat, et imperii alobat, cum Tiberius nullum successorem
 haberet: nam nepotem ex filio ut adulterinum oderat. et alios multos
 aliis atque aliis de causis, sed plerisque confictis, vel in exilium mitto-

πλείοσι πεπλασμέναις, καὶ ἐρηγάθειαι καὶ δίκηθιραι, καὶ τινα
 εἶσι τὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τὰ τοῦ Αὐγουστῶνος ἱστέρησαι, καίτοι
 μὴ τι κατ' ἐκείνων συγγεγραφέα, ἐκόλασαι, καὶ τὸ σύγγραμμα P I 550
 ὄπον δὴ καὶ εἰρήθη κατέκωσιν, εἰ μὴ ἐκείνους ἰσήμεναι. πλείο-
 5 ταις δὲ ὡς αὐτὸν βλαιοσημοῦνται δίκηθιραι. καὶ τὶς Σαβίνος ἐπὶ
 τοιαύτῃ κατηγορηθεὶς αἰτία εἰς τὸ δισμωτήριον κωθέρχθη, εἶτα
 καὶ ἐρητεύθη, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρήθη. καὶ
 δεινὸν μὲν τοῦτο καὶ κατ' ἐαυτὸ ἄπιστον ἦν, ἰδιούση δ' αὐτὸ
 10 ἐπὶ πλείων κτών τις τοῦ Σαβίνου, συνεισιδήσων τε αὐτῷ εἰς τὸ
 δισμωτήριον καὶ ἀποθανόντι παραμύειας καὶ εἰς τὸν ποταμὸν
 ῥηγέτω συνμισπισίων. ταῦτα ταύτῃ ἐγένετο, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν
 ἄλλα ἱστέρηται.

Ἡ δὲ Λιβία ὑπέρηγρος γεγονῆα μετῆλλαζεν, ἕξ ζήσασα
 15 ἕτη καὶ ὀδορήκοιτα. καὶ οὔτε τοσοῦσαν αὐτῆν ὁ Τιβέριος ἐπ- B
 εἰσκέψατο, οὔτ' ἀποθανοῦσαν ἐτίμησε, πλὴν μόνης ἐκγορῦς καὶ
 εἰκότων τινῶν. ἀλλὰ πρὸς διαβολὴν τοῦ Τιβέριου πένθος ταῖς
 γυναιξίν ἢ βουλῇ παρ' ἔθλον ἐνωιτὸν ἐπ' αὐτῇ ἐψηγίσατο· καὶ
 εἶτι δὲ πολλοὺς αὐτῶν ἰσισόκει καὶ παῖδας πολλῶν ἐτετρόφει κό-
 20 οῦδὲν δὲ τῶν τισι καταλειφθέντων ἐπ' ἐκείνης δίδωκεν ὁ Τιβέριος.
 ἀπορημμονευτέον δὲ καὶ τῶν παρ' ἐκείνης εἰρημίων ἐρίων. λέγι-
 ται εἰ γυνούς ποτε ἄνδρος αὐτῇ ἀπαυτήσαντας, καὶ μέλλοντας

3 μὴ τι A, μὴ PW.

9 συνεισθίων AC.

11 τῶν om AB.

17 αὐτῷ C.

18 δὲ om AB.

20 οὔδὲν δὲ — Τιβέριος οὐ

Dionis codices.

bat vel occidebat. quendam qui Caesaris et Augusti res gestas, neque
 quicquam tamen contra eos scripserat, supplicio affecit; et ipsum scri-
 ptum ubicunque reperire potuit exussit, quod illos non ornasset. pleros-
 que quasi sibi maledixissent interfecit; et Sabinus quidam ob huiusmodi
 crimen in carcerem coniectus et occisus est, et cadaver eius in Tiberim
 abiectum. id facinus cum per se atrox visum, tum per Sabini canem
 atrocius factum. is enim cum hero suo carcerem ingressus est et inter-
 fecto ascedit et eo in profluentem abiecto ipse quoque se praecipitem
 dedit. haec pauca de multis commemorata sunt.

Livia autem anno aetatis 86 decessit: quam Tiberius nec negro-
 tantem inuisit nec mortuam honoravit, nisi funere et statuis quibusdam.
 senatus autem traducendi Tiberii causa luctum totius anni matronis in-
 dixit; et quod et multos ex eo ordine conservasset et liberos multorum
 aluisset et filias multorum elocasset, alios etiam honores ei habuit. sed
 Tiberius nemini quicquam dedit quod illa legarat. enimvero dicta quo-
 que Liviae nonnulla referenda sunt. cum aliquando viri aliquot pro-
 pterea quod nudi ei occurrissent occidendi essent, servavit eos et dixit

διὰ τοῦτο θανατωθῆναι, ἔωσεν εἰποῦσα ὅτι “αὐδὲν ἀνδραίντων
 ταῖς σωφρονοῦσιν οἱ τοιοῦτοι διαφέρουσιν.” ἐφορέον δὲ τις
 αὐτὴν “πῶς καὶ τί δρῶσα τοῦ Ἀγχοῦστον κατεκράτησας;” ἀπ-
 εκρίνατο ὅτι “αὐτὴ τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ πάντα τὰ δο-
 κοῦντα αὐτῷ ἠδέως ποιοῦσα, καὶ μηδὲν τῶν ἐκείνου πολιπραγμο-
 νοῦσα, καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθένημι μῆτ’ ἀκούειν μῆτ’
 αἰσθάνεσθαι προσποιουμένη.”

Τὸν δὲ Σείανὸν ὁ Τιβέριος ἐπὶ μέγα δόξης ἐπάρας, καὶ
 κηδεστὴν ἐπὶ Ἰουλίᾳ τῇ τοῦ Ἀρούσου θυγατρὶ ποιησάμενος, ἕστε-
 ρον ἔκτεινε, τῆς γεροντίας θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένης σπον-
 δῆ αὐτοῦ. καὶ τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἑρριμμένῳ
 τὸ πλῆθος ἐτύβησεν, εἴτα εἰς τὸν ποταμὸν ἐέβαλε. τὰ τε παῖδια
 αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκτὴν διεχρή-
 σατο. καὶ ἄλλοι δὲ ἐκείνον ἀπώλοντο, οἱ μὲν ἑαυτοὺς ἀνιλόντες,
 οἱ δὲ ὑφ’ ἐτέρων ἀναμειθέντες. 15

3. Τιβέριος δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τοὺς ἔρωτας, οἷς
 ἀσελγῶς τε καὶ ἀναιδῶς ἔχρητο τῶν εὐγενεστάτων καὶ ἀρρέτων
 καὶ θηλειῶν, διεβάλλετο, καὶ διὰ τὸν τῆς Ἀγριππίνης τοῦ τε
 Ἀρούσου θάνατον ἐς ὠμότητα ἰλοιδορεῖτο. δοκοῦντες γὰρ οἱ
 ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ Σείανου πάντα τὰ κατ’ ἐκείνων πρότερον γίνε-
 σθαι, ὡς κἀκείνους κτανθῆναι ἔμαθον μετὰ τὴν ἐκείνου θορᾶν,

8 σιανὸν ABC. καὶ κηδεστὴν — 9 ποιησάμενος non leguntur
 apud Dionem. 10 αὐτοῦ καταψηφισαμένης θάνατον A. 12 ἐν-
 υβρίζεν A. 18 τὸν om C. 20 σιανού AB, σείανου C.

Fontes. Cap. 3. *Dionis Historiae Romanae* lib. 58 c. 22 —
 c. 28. *Eusebii Historiae ecclesiasticae* lib. 1 c. 10 et lib. 2 c. 2.

tales nihil differre a stultis et quae pudica sit. a quodam interrogata
 qua ratione Augustum vicisset, respondit "castitate accurate tuenda, et
 quicquid ille voluit alacriter faciendo, et nullas res eius curiose vesti-
 gando, et iusus eius venereos perinde ac si caeca et surda essent dissi-
 mulando."

Seisnum Tiberius ad magnam auctoritatem erectum, desponsaque
 Julia Drusi filia, curavit a senatu capitis condemnandum; eiusque cada-
 veri per triduum proiecto vulgus insultavit, deinde id in Tiberim projecit.
 sunt et eius liberi scantisconsulto interfecti; uxor eius ipsa manus
 sibi attulit. etiam alii eius causa perierunt, partim a sese, partim ab
 aliis occisi.

3. Tiberio praeter alia flagitia etiam supra nobilissimis utrius-
 que sexus intemperanter et impudenter illata probro data sunt; et pro-
 pter Agrippinae et Drusi necem crudelitatis nomine male audit. nam
 cum prius putarent homines a Seiano contra illos omnia fieri, cum eos
 etiam post Seiani interitum occisos esse cognovissent, vehementer do-

ὑπερῆλθυσαν. τὸν δὲ δὴ Γάϊον τὸν νεώτερον τῶν τοῦ Γερμανικοῦ ΡΙ 551
 παιδίων ταμίαν ἀπέδειξε. τὸν γὰρ ἔγγονον τὸν Τιβέριον, ὅτι τε
 παιδίων ἦν καὶ ὅτι μὴ εἶναι τοῦ Ισοῦσον καὶς ὑπωπιεύετο, παρ-
 εῖρα, τῷ Γαίῳ δὲ ὡς καὶ μοναρχήσουσι προσείχεν. ἤγγυε γὰρ
 5 οὐδὲν τῶν κατὰ τὸν Γάϊον, ἀλλὰ καὶ ἔφη ποτὶ αὐτῷ διαφερομένην
 πρὸς τὸν Τιβέριον ὅτι "σὺ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς, καὶ σὲ ἄλλοι."
 οὔτε δὲ ἕτερόν τινα ὁμοίως προσήκοντι ἐαυτῷ ἔχον, καὶ ἐκείνον
 εἰδὼς ἰσόμονον κάκιστον, ἀσμένως τὴν ἀρχὴν, ὡς φασί, δέδωκεν
 αὐτῷ, ὅπως τῇ τοῦ Γαίῳ τῆς κακίας ὑπερβολῇ τὰ ἐαυτοῦ κρυ-
 10 φθείη, καὶ τὸ πλεῖστον καὶ εὐγενέστατον τῆς βουλῆς φθαρῆ παρ-
 ελθόντος αὐτοῦ. λέγεται δὲ καὶ πολλάκις ἀναφθίγγασθαι τοῦτο Β
 δὴ τὸ ἀρχαῖον

ἰμοῦ Θανόντος γαῖα μυχθῆτω πικρῇ,
 καὶ τὸν Πριάμον μυκαρῆζειν ὅτι ἄρδην μετὰ τῆς πατριδος καὶ τῆς
 15 βασιλείας ἀπόλειτο. τοσοῦτον δὲ πλήθος τῶν τε βουλευτῶν καὶ
 τῶν ἄλλων δέεφθαρτο, ὥστε τοὺς τὰς ἡγεμονίας τῶν ἔθνων ἔχον-
 τας ἀπορία τῶν αὐτοὺς διαδεχομένων ἀδιαδόχους εἶναι. οἱ μὲν
 οὖν ἄλλοι δι' ἄλλας αἰτίας καὶ ψευδεῖς καὶ ἀληθεῖς ἐκτινύοντο,
 Αἰμιλιος δὲ Σκαῦρος διὰ τραγωδίας ἀπέθανεν. Ἄτριεὺς μὲν γὰρ
 20 τὸ ποίημα ἦν, παρήγει δὲ τῶν ἀρχομένων τινὲ τὴν τοῦ κρατοῦν-
 τος ἀβουλίαν φέρειν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτὸν G

6 σὲ ἄλλοι A Dio, ἴεροι σὲ PW. 7 αὐτῷ A. 11 καὶ om A.
 20 ἐν ᾧ εἰσῆγαγέ τινα λόγοντα κατὰ τὸν Εὐριπίδην ὅτι "τὰς τῶν
 κρατοῦντων ἀμαθίας φέρειν χρεῖών" Exc. Vatic. 82. (Eurip. Phoen.
 v. 393.) δ1] δὲ δὴ A.

luerunt. Gaium ex Germanici filiis natu minimum quaestorem designavit. nam Tiberium nepotem tum ob pueritiam tum quia suspicio erat e Druso non esse natum despexit: erga Gaium vero ita se gessit, quasi is imperatorus esset. nihil enim rerum eius ignorans, semel ei cum Tiberio nepote rixanti dixit "et tu istum occides, et alii te." et quamvis sciret eum fore pessimum, tamen imperium libenter ei dedit, tum quod neminem aequo propinquum habebat, tum ut eius insigni improbitate sua vitia occultarentur, et maxima et nobilissima senatus pars interiret. veterem illum versiculum

deflagret omnis terra memet mortuo

subinde in ore habuisse et Priami fortunas laudasse fertur, quod funditus cum patria et regno interisset. senatorum certe quidem et aliorum tanta multitudo interfecta est, ut non essent qui provinciarum praesidibus successores dari possent. atque alii alias ob causas tam falsas quam veras occidebantur, Aemilius vero Scaurus ob Atreum tragediam, in qua monebat quendam ut principis temeritatem ferret, interfectus est. nam Tiberius illa contra se conficta existimans dixit "ego vero illum

πεισιῶσθαι τὸ ἔπος ἐνόμισε, καὶ εἶπε "κἀγὼ οὖν Ἀἴαντα αὐτὸν ποιήσω", καὶ αὐτοεντία ἀπολωθεῖν αὐτὸν ἐνάγκασεν. ἐν τούτοις ριανίσκος τις Ἀροῦσος εἶναι λέγων περὶ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰωνίαν ὤφθη. καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν ἀσμένως αἱ πόλεις, καὶ κἄν ἐς τὴν Συρίαν προχωρήσας κατέσχε τὰ στρατόπεδα, εἰ μὴ ἐπι-5 γνούς τις αὐτὸν συνέλαβε καὶ πρὸς τὸν Τιβέριον ἤγαγεν· ὁ δὲ ἐν Ἀντίῳ τοὺς τοῦ Γάϊου γάμους ἐώρταζεν.

Ὁ Τιβέρις δὲ τότε πολλὰ τῆς Ρώμης ἐπέκλεισεν ὥστε πλε-
 οῦσθαι, καὶ πρὶ μυχρία ἐφθάρη. εἰ δέ τι καὶ τὰ Αἰγύπτια πρὸς
 τοὺς Ῥωμαίους προσήκει, ὁ φοίνιξ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ὤφθη. καὶ 10
 D ἔδοξε ταῦτα τὸν θάνατον τῷ Τιβερίῳ προσημνῖν· ὅς ἐνόησε
 μὲν πρὸ πλείονος χρόνου, οὔτε δὲ τὴν δίκαιαν παρήλλαξεν οὔτε
 τοῖς λαοῖς ἐκίχρητο, διὰ τὸν τοῦ Θεραούλου λόγον, ὅς πάνν μὲν
 ἀκριβῶς ἤδει καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν τεθνήξομαι
 ἔμελλεν ὁ Τιβέριος, ἐκείνῳ δὲ δέκα ἐνιαυτοὺς ἔτι βιώσεισθαι ἔλε-15
 γεν, ἴν' ὡς ἐπὶ μακρότερον ζήσων μὴ ἐπειχθῆ πολλοὺς ἀποκτεῖναι.
 οἷα δ' ἐν γῆρα καὶ νόσῳ μὴ ὀξείᾳ τοτὲ μὲν κατεπονέιτο, τοτὲ δὲ
 ἀνερωρῶντο. κἀντεῦθεν ἐνόησε μὲν ἦδοντο οἱ τε λοιποὶ καὶ ὁ
 Γάϊος ὡς τελευτήσοντος, ἐνόησε δὲ ὡς καὶ ζησομένου περὶβηγτο.
 P I 552 δείσις οὖν ὁ Γάϊος μὴ καὶ ἀνασθῆ, οὔτε φηγῶν αἰτήσαντι ἔδω-20
 W II 176 κεν, ὡς τάχα βλαβησομένου, καὶ ἡμάτια πολλὰ καὶ παχία ὡς θερ-
 μασίας δεομένου προσέβαλε, καὶ οὕτως ἀπέπνιξεν αὐτόν, ζήσαντα

2 αὐτοεντία AB, αὐτοεντία C, αὐθεντία PW: Dio αὐτοεντία.
 5 ἐπιγνούς τις A, τις ἐπιγνούς PW: Dio γνωσθείς τις. 6 κα-
 ἔλαβε C. 16 ἐπιχθῆ C, ἐπειχθῆ P sola. 19 τελευτήσαν-
 τος A. δὲ om B.

līacem faciam", eumque sibi manus afferre coegit. inter haec adole-
 sceus quidam in Graecia et Ionia se Drusum esse iactans cupide a civi-
 tatibus est susceptus; atque in Syriam usque progressus legiones etiam
 accepisset, nisi agnitus a quodam et captus ad Tiberium Gaii nuptias
 Antii celebrantem perductus esset.

Eo anno Tiberis multa urbis loca sic inundavit ut navigarentur,
 et igni plurima aedificia sunt absumpta. quod si quid Aegyptiaca ad
 Romanos pertinet, phoenix eo anno conspectus est. quao res Tiberii
 mortem portendere videbantur. qui enim multo ante aegrotaret, neque
 victus rationem mutabat neque medicis utebatur, propter Thrasylli
 verba; qui cum et diem et horam mortis eius exquisitè nosset, ei dixe-
 rat, decennium adhuc victurum, ut spe diuturnioris vitae minus multos
 occideret. ut autem fit in senio et morbo non acuto, alias decumbebat,
 alius convalescebat, unde Gaius et alii nunc ut eo morituro laetaban-
 tur, nunc ut evasuro maerebant. ac veritus Gaius ne valetudinem re-
 cuperaret, nec cibum petenti dabat, quasi is incommodaturus ei esset,
 et multis ac densis stragulis iniectis, quasi calefactione opus esset, eum

ἔτη ἐπὶ πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα καὶ μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας
ἐνιαύ, ἀφ' ὧν δύο καὶ εἴκοσι ἐνιαυτοὺς ἱμονόρχησι καὶ μῆνας
ἐπὶ καὶ ἡμέρας ἐπὶ. μετέλλαξε δὲ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Μαρτίου
ἡμέρη.

- 5 Τοῦτου τῷ πεντηκαιδεκάτῳ ἔτι ἐβαπτίσθη ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστός, ἐν δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ παρεδόθη καὶ ἰσταν-
ρώθη καὶ ἀνέστη. ἴστορεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος τὸν Πιλάτον τῆς Ἰου- B
δαίας τηρικαῦτα ἐπιτροπεύοντα γράψαι τὰ περὶ τοῦ κερῶν τῷ
Τιβερίῳ, ἔθους ὄντος τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ παρὰ σφίσι
10 καινοτομήμενα δηλοῦν τῷ τῆν μοναρχίαν ἰθύνοντι, ἵν' αὐτῷ
μηδὲν ἀγροῦται τῶν παρ' ἐκάστοις τῶν ἐθνῶν γοιμένων. ἤδη
γάρ φησι τῆς ἐκ νεκρῶν ἀνυστίσεως τοῦ σωτήρος ἡμῶν εἰς ἄπλη-
της ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ διυβεβημένης, τὰ περὶ αὐτῆς ὁ Πι-
λάτος ἐκοινώσατο Τιβερίῳ τῷ ἀτοκράτορι, ὅς τὰς τε ἄλλας ἀν-
15 τοῦ πνθόμενός τερατείαις καὶ ὡς μετὰ θάνατον ἐκ νεκρῶν ἀνυστάς
θεὸς εἶναι ἡμῶν πλείστοις ἤδη πεπίστευται, ἀντήνεγκε μὲν τῇ συγ-
κλήμῃ ταῦτα· ἐκείνη δὲ τὸν λόγον ἀπόσατο, ὅτι μὴ πρότερον C
αὐτῇ τοῦτο δοκιμάσασα ἦν, παλαιοῦ νόμον κεκρατηκότος μὴ ἄλ-
λους τινὰ παρὰ Ῥωμαίοις θεοποιεῖσθαι μὴ οὐχὶ ψήφησ τῆς συγ-
20 κλήτου καὶ δόγματι. ταύτης δ' ὄν ἀπωσαμένης τὸν περὶ τοῦ
σωτήρος ἡμῶν λόγον, τὸν Τιβέριον, ἦν καὶ πρόωγν εἶχε γνώμην

1 πρὸς τοῖς] καὶ A. 3 εἰκοστῇ] ἕκτη καὶ εἰκοστῇ Dio.
5 Τοῦτου τῷ — 7 καὶ ἀνέστη] Eusebii Hist. eccl. 1 10. ἴστο-
ρεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος] Hist. eccl. 2 2. 14 τὰς τε ἄλλας αὐτοῦ
πυθόμενος τερατείαις A Eusebius, τὰ λοιπὰ τε αὐτοῦ ἠρωτισμένοις
θανάσιαις PW. 16 μὲν add A. 18 κεκρατηκότος A Eu-
sebius, κειμένου PW.

suffocavit, annos septem et septuaginta natum, menses quattuor et dies novem; quorum viginti duos annos ac septem menses et totidem dies imperavit. obiit decimo tertio Kal. Apriles.

Anno eius imperii decimo quinto dominus noster Iesus Christus baptissatus est: decimo octavo traditus et crucifixus resurrexit. narrat Eusebius Pilatum Iudaeae tum praesidem domini acta ad Tiberium scripsisse, cum moris esset ut provinciarum praefecti, si quid novi accidisset, id principi significarent, ne ullius rei quae apud externos gereretur ignarus esset. cum enim, inquit, servatoris nostri e mortuis resurrectio per totam Palaestinam celebrata esset, Pilatus eam rem Tiberio imperatori communicavit: qui cum caeteris eius miraculis auditis, tum quod post resurrectionem e mortuis a plurimis deus esse crederetur, ad senatum de eo rettulit. is vero refragatus est, quod ipse id non prius probasset, nam veteri lege sancitum erat ne quis aliter apud Romanos in deorum numerum referretur, nisi senatus iussisset ac decrevisset. cum autem Romani rogationem de servatore nostro improbassent, Tiberium

ρας ἀπάσας εἰς νῆσον τὰς δύο κατέκλεισεν· ἡ γὰρ τρίτη προει-
 θνήκει. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐποίησε. καὶ τὸν Τιβέριον ὡς
 ἀσελγῆ καὶ μαιφρόνον διεβάλλεν, ὥστε καὶ ἄλλους ἐκ τούτων χα-
 ριῶσθαι οἱ τομίσαντας προπεπεσιότερα παρηγοίη χρήσασθαι· εἴτα
 D ἐπήγει τε καὶ ἐξέμυνην, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ' οἷς κατ' 5
 ἐκείνον εἰρήκεσαν· καὶ τοὺς βλασηημοῦντας ἐκείνον ἐκάκιζεν, καὶ
 τοὺς ἐπαινοῦντας ὡς φίλους ἐκείνον ἐμίσει· καὶ πῦμπληθεὺς ἀπ-
 ἔκτεινε τῶν κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν
 αὐτοῦ τὸν Τιβέριον ἐρεθισάντων, καίτοι τὴν ὄργην αὐτοῖς ἀφεί-
 ναι λέγων καὶ τὰ γράμματα καταστέλλει αὐτῶν. καὶ νεοὺς δέ 10
 ἑαυτῷ καὶ θυσίας ὡς θεῷ γίνεσθαι ἐκέλευσεν. αἰτούμενος τέ τι
 ὠρῆζετο, καὶ ἀθίς λημνία ὡς μὴ αἰτούμενος· ὄξυς τ' ἐπὶ τινὰς
 πράξεις ἐφῆρτο, καὶ νεοθέσταια ἐνίως μεταχειρίστω· τὰ τε
 χρήματα καὶ ἀφειδέσταια ἀνήλισκε, καὶ ἑνυπερώτατα ἔργου-
 P I 554 λόγει· τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτὸν καὶ τοῖς παρηγοιωμένοις καὶ 15
 ἔχθετο ὁμοίως καὶ ἤθετο. καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλα ἀδικήσαντας
 ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ μηδὲν ἡδικηκότας ἀπέκτεινε. καὶ τῶν ἐπι-
 ρων τοὺς μὲν ὑπερεκολάκει, τοὺς δὲ ὑπερέβριζε. τοιοῦτω δὲ τῷ
 σύμπαν οἱ Ῥωμαῖοι τότε παρεδόθησαν ἀποκράτορι, ὥστε τὰ τοῦ
 Τιβηρίου ἔργα, καίτοι δοκοῦντα παγκάλειπα, τοσοῦτον τὰ τοῦ 20
 Γαίου παρεγκλιῖν, ὅσον κρείττω ἐκείνων τὰ τοῦ Αὐγούστου εἶναι
 εἰδόκων. Τιβέριος μὲν γὰρ ἔρχε καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπηρέτως πρὸς

9 ἀφείλε B.
om B.

13 μεταχειρίστω P sola.

15 τοῖς alterum

sorores omnes corruptit et duas in insulam relegavit: nam tertia prius
 obierat, ac multa id genus fecit. cum Tiberium ut luxuriosam et ho-
 micidam criminsretur, alii quoque se illi gratum facturos rati liberibus in
 eum sunt inventi. deinde eundem laudavit et celebravit et poenas de
 his sumpsit qui illi maledixerant. male de eo loquentes vituperabat,
 laudantes oderat ut amicos illius, magnam turbam eorum qui Tiberium
 contra patrem matrem et fratres eius irritarant occidit, quamvis se pla-
 catum eis esse eorumque litteras cremasse diceret. templa sibi et sacri-
 ficia ut deo fieri iussit. si quid petebatur, irascebatur, si nihil peteba-
 tur, rursus succensebat, res quasdam celerrime aggrediebatur, nonnullas
 tardissime suscipiebat, pecuniam ut per summam temeritatem effunde-
 bat, ita sordidissime comparabat, tam adulatoribus quam monitoribus
 ex aequo et delectabatur et offendebatur. multos gravissimis facinori-
 bus constrictos puniebat, multos plane insontes occidebat, amicorum
 aliis immodice assentabatur, alios extremis contumeliis afficiebat. tali
 denique imperatori tum Romani sunt traditi, ut Tiberii facinora quan-
 tumvis atrocita a Gaii sceleribus tanto intervallo vincerentur quanto Au-
 gustus princeps utroque melior habebatur. nam Tiberius imperabat et

τὸ αὐτοῦ ἐκέχρητο βούλημα, Γάιος δὲ ἤρατο μὲν ὑπὸ τῶν ἀρ-
 ματηλατοῦντιων καὶ ὑπὸ τῶν ὀπλομαχοῦντιων, ἰδοῦντι δὲ καὶ τοῖς B
 ὀρχησταῖς καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς περὶ τὴν σκηνήν. τὸν γοῦν Ἀπελ-
 λῆν τῶν τότε τραγωιδῶν τὸν εὐδοκιμώτατον καὶ δημοσιεύων συν-
 5 ὄντα αὐτῷ εἶχεν αἰεὶ, καὶ χωρὶς μὲν ἐκείνος, χωρὶς δ' οἱ λοιποὶ
 πάνθ' ὅσων ἂν τοιοῦτοι θνηθέντες τολμήσειαν, ἐπ' ἕξουσίας
 ἐποίουν. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θεατῆς καὶ ἀκροατῆς ἐγένετο,
 συσπόυδάζων καὶ ἀντιστασιάζων τισίν· εἶτα καὶ ἄρματα ἤλασε
 καὶ ἔμομομάχησεν, ὀρχήσει τε ἐκέχρητο καὶ τραγωιδίαν ἐπέκρινετο.
 10 ἅπαξ δὲ τοῖς πρώτοις τῆς γερονσίας νεκτὸς ὡς ἐπὶ τι ἀναγκαῖον
 μεταπεμφθῆμένος ὤρχησατο.

Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐτελεύτησε τοῖς τε C
 βουλευταῖς καὶ τοῖς ἱππέας καὶ τὸν δῆμον ἐκολάκει, πέρμπτον καὶ
 εἰκοστὸν ἀνέων ἱνιατόν, καὶ τοῖς ἐν δισμοιτηροῖς ἀπέλυσεν τὰ τε
 15 ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας κατέλυσε καὶ τὰ περὶ αὐτῶν τοῦ Τιβε-
 ρίου γράμματα, ὡς ἔλεγε, ἔκασεν, ἐπηνεῖτό τε ἐπὶ τούτοις·
 (5) εἶτα καὶ ἐπάτευσεν, τὸν θεῖον τὸν Κλαύδιον προσλαβών. οὗ-
 τος γὰρ ἱππεὺς ὢν τότε πρῶτον καὶ ἐπάτευσεν καὶ ἰβοῦλευσεν, ἕξ
 καὶ τεσσαράκοντα ἔτων γεγονώς. ὁ δὲ δὴ πενθερὸς αὐτοῦ Μάρκος
 20 Σιλανός, ἐπειδὴ βαρὺς αἰτῷ ὑπὸ τε τῆς ἀρετῆς· καὶ ὑπὸ τῆς
 συγγενείας ἦν, προπηλακίζόμενός τε καὶ περιβριζόμενος, διεχι- D

I ante Γάιος PW add ὁ. om ABC Dio. 3 ἀπέλλῃ B. 9 ἐπ-
 κρινάτο Dio. 17 οὗτος ABCW, Οὕτως P.

FONTES. Cap. 5. *Dionis Historiae Romanae* lib. 59 c. 6 —
 c. 19.

aliorum ministerio ad explendam libidinem suam utebatur, at Gaius aurigis et gladiatoribus parebat et saltatoribus caeterisque scenicis serviebat. Apellem quidem tragoedorum eius aetatis principem etiam in publico semper habebat secum; ac privatim et ille et caeteri pro auctoritate faciebant ea quae id genus hominum data licentia audere solet. ac principio quidem se illis et spectatorem et auditorem praebat, et aliquibus vel favebat vel adversabatur: deinde autem et currus agitavit et cum gladiatoribus in arenam descendit et saltavit et tragoediae egit. semel primoribus senatus ut in re admodum seria noctu accessit saltavit.

Et anno quo Tiberius obiit, senatus, equestri ordini et plebi assentatus est, annum agens quintum et vigesimum, et victos carcere eduxit, et crimina laesae maiestatis sustulit, litteris Tiberii ea de re crematis, ut niebat; quas ob res laudabatur: (5) deinde consulatum gessit, adscito collega Claudio patruo. Is enim cum eques esset, tum primum et consul et senator factus est, annos sex et quadraginta natus. at socer eius M. Silanus, a Tiberio in summo honore habitus, Gaio tum

ἵνα μὴ οἱ δοῦλοι προσφθωνοῦναι τι αὐτῶν, εἰδὼς τοῦτο ἐπὶ τοῦ
 Αὐγούστου γινόμενον. καὶ οὔτε ἀπέκτεινέ τινα διὰ χορήματι οὔτ'
 οὐσίαν τότε ἐδήμεισεν οὐδενός, οὐδ' ἔξω τι τῶν νενομισμένων

B ἔργαφρολόγησεν. Αἰμιλίῳ γοῦν χορήματι πλείω παρὰ τὸ διατε-
 ταγμένον πέμψαντι ἀντιπέσειλεν ὅτι "κείρασθαι μὲν τὰ πρόβατα 5
 ἀλλ' οὐκ ἀποξενῶσθαι βούλομαι." καὶ ἐπρόσδοος καὶ ἐπρσο-
 ἡγορος ἦν, τοῖς τε ἄρχοντις ὡς ἐν δημοκρατίῃ ἐτίμα καὶ τοῖς
 ἑπάτοις ἑπιπέτατο, καὶ τοῖς ἐταίροις ὡς ἐν ἰδιωτικῇ σιτηνῇ,
 νοσοῦντάς τε ἐπιπέτατο, μηδεμίαν φρονῶν ἐπαγόμενος· καὶ
 ἐπὶ τινι αὐτῶν τελευτήσαντι αὐτὸς ἀνέγνω τὸν ἐπιτάμιον. καὶ τὴν 10
 μητέρα τὴν Αἰζίαν ὁμοίως προσκείρασθαι πᾶσιν ἐκλείπειν. ἡ δὲ

W Π 173 πάνν ὄγκωτο, καὶ αἱ τοῦ Τιβερίου ἐπιστολαὶ χρόνον τινὰ καὶ τὸ

C ἐκείνης ὄνομα εἶχον, τὰ τε ἄλλα πάντα ὡς ἀναρχοῦσα διοικῆν
 ἐπεχείρει, καὶ οὐκ ἔξ ἴσον ἄρχειν ἀλλὰ καὶ πρσιβεῖν αὐτοῦ ἔθε-
 λεν, αὐτῇ ποιῆσαι ἀρχοῦσα αὐτὸν ἀναρχάτορα. ὁ δὲ ἔχθετο 15
 πρῶτον αὐτῇ· εἰτα τῶν μὲν δημοσίων αὐτῇν ἔπαυσε, τὰ δ' οἴκοι
 διοικῆν ἀφῆκεν· ὡς δὲ κἀν τοῦτοις ἦν ἐπαχθής, ἀπεδήμει καὶ
 αὐτῆς ἐξίστατο. σωφρονέστατά τε χρόνον τινὰ διήγει, καὶ ἄλλους
 δ' ἐκόλαζεν ἀσελαφροντίας, καὶ τῷ Δροσίῳ δὲ τῷ τίῳ, ὃν ἔξ
 Ἀγριππίνης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχηκε, καὶ ἀσελαφῆ 20

D τυγχάνοντι καὶ ὁμιῶ, ἐπειμία καὶ ἔχθετο. καὶ ποτε αὐτῷ εἶπεν

9 νοσοῦντάς AC Dio, Νοσοῦντος PW.
 20 ἀγριππίνας A.

18 αὐτῇν Dio.

locupletabatur: eaque largitiones statim ipso vidente numerabantur, ne
 quid iude, ut sub Augusto factum meminerat, per dispensatores subtra-
 heretur. pecuniae causa neminem occidebat, neque bona tum cuiusquam
 publicabat, neque ultra constitutum quicquam exigebat. Aemilio corte,
 qui plus pecuniae quam ordinatum erat miserat, rescripsit se oves suas
 tonderi velle, non deglubi. erat et aditu facilis et affabilis: magistratus
 tanquam in libera civitate colebat, consulibus assurgebat: amicorum con-
 suetudine aequae ut privatus fecerat utebatur: aegrotantes invisebat,
 nullo satellitum comitatu; et quodam ex eis defuncto funebrem oratio-
 nem ipse recitavit. matrem Liviam erga omnes eodem se gerere modo
 iussit. illa vero magnum fastum praesens in Tiberii epistolis ad
 tempus adscribebatur, atque adeo pro imperio se gerebat ut non ex ae-
 quo cum illo imperare sed meliore conditione esse vellet, se illum fecisse
 imperatorem glorians. quod Tiberius principio negro tulit, doindo eam
 a rei publicae administrationibus remotam domestica negotia curare sivit
 ut vero in his etiam molesta erat, peregre abiit, ut ab ea abesset. ad
 tempus modestissimo vixit, et aliorum immodestiam poenias coereuit:
 Drusum quoque filium ex priore uxore Agrippina susceptum ob crudelli-
 tatem et lasciviam obiurgavit et odio habuit. cui aliquando dixit "me

ὅτι "ζῶντος ἐμοῦ οὔτε βίαιον οὐδ' ἑθνησιακόν τι πράξεις· ἂν δέ τι καὶ τοιρήσῃς, οὐδὲ τέλει τήσικτος."

2. Οὕτω ταῦτα καὶ ἄλλα μίχρος ὁ Γερμανικὸς ἔη ἐποίη· μετὰ δὲ τοῦτο συχνὰ τοῦτων μετέλλαξε. μίση γὰρ τῶν πυρᾶ 5 τοῦ Ἀγροῦστον τῷ δήμῳ καταλειμμένων δοθέντων, ἐπὶ τικρὸς διὰ τῆς ἀγορᾶς ἔξιγέρητο, καὶ προσελθὼν τις εἰς τὸ οὖς αὐτῷ ἐψηθίρησε, καὶ ἐρωτηθεὶς ὅ τι εἴρηκεν, ἐπιτάλλθαι ἔφη τῷ Ἀγροῦστῷ εἰπεῖν ὅτι οὐδέπω οὐδὲν ἐσπρίσαντο, τὸν μὲν αὐτίκα ἀ- P I 548·
έκτεινε, καὶ εἶπεν ὡς ἐπισκόπιων, ἢ' αὐτίγγελος αὐτῷ γένηται, 10 τοῖς δ' ἄλλοις τὰ καταλειμμένα δίδειμι. τοῦ δ' ἔγγονον αὐτοῦ, ὃν ἐκ τοῦ Ἀγροῦσου εἶχε, θανάτος, οὐδεμιᾶς τῶν συνήθων ἀπέσχητο πράξεως, μὴ δεῖν διὰ τοὺς οἰχομένους τὰ τῶν ζῶντων λέγων προῖσθαι.

Κλέμης δὲ τις τοῦ Ἀγρίππον γιγονὸς δοῦλος καὶ προσποι- 15 κῶς αὐτῷ ἐπλάσαστο αὐτὸς ὁ Ἀγρίππυς εἶπαι· καὶ εἰς τὴν Γαλιθίαν ἔλθων πολλοὺς μὲν ἐκεῖ, πολλοὺς δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ προσποιήσαστο, καὶ τέλος ἐπὶ τὴν Ρώμην ὤρμησεν ὡς τὴν παππῶν μονερχίαν ἀποληψόμενος. χειρωσάμενος δ' ὅμως αὐτὸν ὁ Τιβέ- B
ριος διὰ τινον τὰ ἐκείνον προσποιησάμενων ἡροντῶν, καὶ βουσι- 20 σασ ἵνα περὶ σενιστόρων τι μάθῃ, ἐπεὶ μηδὲν ἐξελάλησεν, ἤρητο αὐτόν "πῶς Ἀγρίππας ἐγένου;" καὶ ὅς ἀπεκρίνατο ὅτι "οὔτως ὡς καὶ σὺ Καῖσαρ."

12 πράξεων AB.

15 ὁ add A.

20 μάθοι A.

Fontes. Cap. 2. Dionis Historiae Romanae lib. 57 c. 13 lib. 58 c. 15. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

vivo neque per vim neque per contumeliam quicquam feceris: siu feceris, ne defuncto quidem me facturus es."

2. Haec et his similia, quamdiu Germanicus in vivis fuit, egit: post illius obitum multa ex his immutavit. nam cum populo Augusti legata nondum data essent, et quidam mortuo qui per forum ferebatur in aurem aliquid insurrasset, ac rogatus quid dixisset, respondisset se ei mandasse ut Augusto diceret, populum Romanum nondum quicquam accepisse, occidit hominem, hoc addito ioco, ut id ipse illi nuntiaret: caeteris vero legata distribuit. nepote ex Druso filio mortuo nulla re consueta abstinuit, negans propter mortuos viventium officia esse deserenda.

Clemens quidam, qui Agrippae servus fuerat, hero similis, se Agrippam esse simulans, in Gallia et Italia multos sibi adscivit, ac taudem Romam contendit ad avitum imperium recipiendum. quem cum per quosdam se illius esse factionis simulantes subegisset, ac questionem de eo habuisset ut consocios proderet, illo neminem nominante rogavit quo pacto Agrippa factus esset. respondit homo "eodem plane modo quo tu Caesar."

Τὴν δὲ γυναῖκα Ἰουλίαν οἶτε ἐπανήγαγεν ἐκ τῆς ὑπερορίας ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τοῦ Ἀυγούστου κατεδικάσθη δι' ἀσέλγειαν, ἀλλὰ καὶ κατέκλεισεν αὐτὴν ὡσθ' ὑπὸ κκοκυχίας καὶ λιμοῦ φθαρεῖται. πολλῶν τε αὐτὸν ἀξιοῦντων τὸν Νοέμβριον μῆνα, οὗ τῆ ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ γεγέννητο, Τιβέριον ἐξ αὐτοῦ κα-5
λεῖσθαι, "καὶ τί" ἔφη "ποιήσετε ἂν δεκατρεῖς Καίσαρες γέ-
νωνται;"

- C Ἐν τούτοις ὁ Γερμανικὸς ἐτελεύτησεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, κατα-
γογιτευθεὶς τε καὶ φαρμαχθεὶς ὑπὸ Πείσωνος. δοτῆ τε γὰρ ἐβρέθη
ἀνθρώπεια κατορωρυγμένα ἐν τῇ οὐκίᾳ ἐν ἧ κατέκει, καὶ μολιβδι-10
νοι ἔλαιμοι ἀράς τινος μετὰ τοῦ δνόματος αὐτοῦ ἔχοντες. ὅτι
δὲ καὶ φαρμάκῳ ἐφθάθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐξέληθεν εἰς τὴν ἀγορὰν
κομισθὲν καὶ τοῖς παροῦσι δεχθὲν. θανάτος δὲ ὁ μὲν Τιβέριος
καὶ ἡ Λιβία ἤσθησαν, οἱ δ' ἄλλοι σφοδρότατα ἤλγησαν. κάλ-
λιστος μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἄριστος δὲ τὴν ψυχὴν ἔην, παιδείᾳ τε 15
ἅμα καὶ ἀνδρείᾳ ἐν πολέμοις εὐδοκιμῶν ἡμερώτατα τοῖς ἐπ' αὐ-
τὸν προσεφέρετο, καὶ μέγα δυνάμιμος ἔτε Καῖσαρ ἐξ ἴσου τοῖς
D ἀσθενεστάτοις ἰσωφρόνει, καὶ οὔτε τι πρὸς τὸν Ἀρροῦσον ἐπέθο-
νον οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐποίησεν ἐπίβουλον, καὶ δυνάμιμος παρὰ
τε τῶν στρατιωτῶν ἐκόντων καὶ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὴν 20
ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορα λήψισθαι οὐκ ἤθελησεν. ὁ δὲ Πείσων

1 Τὴν δὲ γυναῖκα — 4 λιμοῦ φθαρεῖται om Dionis codices. 2 τοῦ
alterum om C. 3 αὐτὸν] αὐτῶν PW. 8 ὁ] καὶ ὁ A.
11 ὅτι δὲ — 13 δεχθὲν om Dionis codices. 12 δὲ om C.
14 σφοδρότατα ἤλγησαν] σφοδρῶς ἐλυπήθησαν A. 16 καὶ ἀν-
δρεία — 20 τοῦ δήμου] horum plurima, in Dionis codicibus omissa,
habent Exc. Peiresc.

Uxorem Iuliam a patre Augusto ob lasciviam in exilium missam adeo non revocavit, ut etiam inluserit, ut prae aerumna et fame interiret. quibusdam postulantiibus ut mensem Novembrem, cuius die decimo sexto natus esset, a se Tiberium appellaret, "et quid" inquit "facietis si tredecim Caesares fuerint?"

Interea Germanicus obiit Antiochiae, incantamentis et veneficio Pisonis. nam et ossa mortuorum in quibus habitabat aedibus defossa reperta sunt, et plumbeae laminae in quibus devotiones cum nomine eius inscriptae erant. veneno autem sublatum esse corpus eius ostendit in forum perlatum et populo ostensum. eius obitu Tiberius et Livia gavisi sunt, alii vehementissime doluerunt. nam et corpore pulcherrimo et animo optimo praeditus fuit, et eruditione et militari fortitudine insignis: humanissimum subditis suis se praebuit, et cum eius, ut Caesaris, magnae opes essent, temperantia infimos aequavit. neque contra Drusum invidiosae neque contra Tiberium insidiosae quicquam fecit. imperium a militibus et senatu populoque ultro delatum non accepit. Piso

χρόνῳ ὑστερον εἰς τὴν Ῥώμην ἀνακομισθεὶς, καὶ ἐπὶ τῷ χρόνῳ τοῦ Γερμανικοῦ εἰς τὸ βοτανιτῆριον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου εἰσαχθεὶς διακρονομένου τὴν ἐποψίαν τὴν ἐπὶ τῇ φθορῇ τοῦ Γερμανικοῦ, καὶ ἀναβολὴν αἰτίσας, ἐαυτὸν κατεχρίσατο. ἐπὶ 5 τρισὶ δ' εἴσιν ὁ Γερμανικὸς ἐτελείετο, οἷς ὁ Ἀγροστοῖος ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ ὠνόμασε Καίσαρας. τούτων ὁ πρεσβύτατος Νέρων κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τοῖς ἐγγήβοις κατηριθμήθη. μέχρι μὲν οἷν τοῦ χρόνου τούτου πλείστα χρησιὰ ὁ Τιβέριος ἔπραξε καὶ βραχέα ἐξήμυρεν, ἐπὶ δ' ὁ Γερμανικὸς ἐκποδῶν οἱ ἐγένετο, καὶ 10 ὀλέγον ἠλλοίωτο. τὰ τε γὰρ ἄλλα ἀγρίως ἤραξε, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα ἢ τὸν Ἀγροστοῖον πράξασί τι ἢ ἰλοῦσιν ἀπειθήσιον ἀπειθῶς ὡς ἀσεβήσασαι προσεφέρετο, καὶ εἰς τοὺς ὑπονοηθέντας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ ἀπαράμιτος ἦν. ἤδη δὲ καὶ ἐνδεκακήμενός τιςιν οὐ βούλειαι τεθῆναι τινάς, δι' ἐκείνων σφῶς 15 ἀπεικίρηντι, καὶ οὐκ ἴλάνθανε ταῦτα ποιῶν. ἐξήμυξε τε τῶν δυνατῶν ἐκάστον τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ἐν ἧ' ἐγέννητο, καὶ οὗτο τὸ πεπωμένον ἐκάστω ἐξήκοντα ὥστε καὶ τῷ Γάλβῳ τῷ μετὰ ταῦτα ἀντιορχήσαντι ἀπυκνήσας ἔφη "καὶ σέ ποτε τῆς ἡγεμονίας γέσῃ." ἐγένετο δὲ αὐτοῦ, λέγων οὐ ἐν γῆρῳ καὶ μετὰ 20 πολὺ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄρξει. εἶτα μετὰ τοῦ Ἀροῦσου ὑπάτευσεν ὁ Τιβέριος, ὅθεν πολλοὶ τὸν ὀλεθρον ἐκ τούτου τοῦ Ἀροῦσου

W II 174
P. I 549

1 χρόνῳ — ἀνακομισθεὶς om Dionis codices. 3 διακρονομέ-
νον — † Γερμανικοῦ om Dionis codices. † ἐπὶ τρισὶ — 7
κατηριθμήθη om Dionis codices. 5 δὲ τρισὶς A. 6 καίσα-
ρας ὠνόμασε A. πρεσβύτατος A. 7 ἐκατηριθμήθη? cf.
Alciphr. 3 61 τοῖς δικάζουσι καταριθμεῖται. 12 καὶ εἰς τοὺς —
15 ταῦτα ποιῶν om Dionis codices. 16 δυνατῶν C. τὴν
alterum om A. ἐγέννητο A. 19 ἐφείθετο B.

vero aliquanto post Romam reversus et ab ipso Tiberio suspicionem necis Germanici abolere cupiente in senatum adductus mora petita se ipse interfecit. Germanicus tres reliquit filios, quos Augustus in testamento suo Caesares appellavit. eorum natu maximus Nero tum virilem togam sumpsit. atque ad hoc usque tempus Tiberius plurima recte fecit, in paucis deliquit: Germanico vero e medio sublato paulatim mores immutavit. nam cum caetera asperè imperavit, tum eos a quibus vel ipso vel Livia vel Augustus sive dicto sive facto violati essent tanquam impietatis reos crudeliter tractavit, contra insidiarum suspectos inexorabiliter tandem ostendens aliquibus se velle mori aliquos, illorum opera hoc occidebat; idque non dissimulante faciebat, potentum omnium diem et horam natalem inquirebat, itaque fata cuiusque indagabat. proinde Galbae, qui post imperavit, obviam factus dixit "et tu aliquando principatum degustabis." pepercit autem ei, quia dicebat eum in senectute et longe post suum obitum imperaturum. deinde cum Druso consulatum gessit. inde multi Drusi interitum divinarunt: nemo enim Tiberii in

προειμνιεύσαντο· οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις τῶν συνυπαγευσάντων αὐ-
 τῷ οὐ βίαιως ἀπέθανε. μετὰ ταῦτα γὰρ φαρμάκῳ διώλετο.
 Σεϊανὸς γὰρ τις μέγα παρὰ τῷ Τιβερίῳ δνηθῆς καὶ ὑπέρογκος
 γεγονώς, πᾶς αὐτῷ ποτε ἐντίνας κὰκ τούτου δείσας κἀκέινον καὶ
 C τὸν Τιβέριον, ἅμα καὶ προσδοκῆσας ἂν τὸν Δροῦσον κατεργάσῃ-5
 ται ῥῆθον μεταχειρίσασθαι τὸν Τιβέριον, φάρμακόν τι αὐτῷ διὰ
 τῶν θεραπεύοντων αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς γυναικός, ἣν Ἰουλίαν ἔπειροι
 δὲ Λιβίαν γράφουσι, (καὶ γὰρ ἐμοχθῆεν αὐτήν) ἔδωκεν. ὁ μὲν
 οὖν οὕτως ἀπόλετο, ὁ δὲ γε Τιβέριος εἰς τὸ συνέδριον ἀγκόμε-
 νος ἐκιδὼν τε ἀπωδέματο, καὶ τὸν Νέρωνα τὸν τε Δροῦσον τοὺς 10
 τοῦ Γερμανικοῦ παιδῆς τῇ γερουσίᾳ παρακατέθετο, καὶ τὸ σῶμα
 τοῦ Δροῦσου προδιδέθη ἐπὶ τοῦ βήματος· καὶ ὁ Νέρων γαμβρὸς
 αὐτοῦ ὢν ἐπαίνους ἐπ' αὐτῷ εἶπεν. ὁ δὲ δὴ θάνατος αὐτοῦ πολ-
 D λοις αἰτίαι θανάτου ἐγένετο ὡς ἐφησθεῖται τῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ.
 πολλοὶ τε γὰρ καὶ ἄλλοι διώλοντο καὶ ἡ Ἀγριππίνα μετὰ τῶν 15
 παιδῶν αὐτῆς, τοῦ νεωτάτου χωρὶς. πολλὰ γὰρ καὶ αὐτῆς ὁ
 Σεϊανὸς παρωξύνε τὸν Τιβέριον, προσδοκῆσας ἐκείνης μετὰ τῶν
 τέκνων ἀπολομένης τῇ τε Λιβίᾳ συνοικήσειν τῇ τοῦ Δροῦσου
 γυναικί, ἣς ἦρα, καὶ τὸ κράτος ἔξειν, μηδενὸς τῷ Τιβερίῳ τεγγά-
 νοντος διαδόχου· τὸν γὰρ εἰδοῦν ἐμίσει ὡς καὶ μοιχίδιον. καὶ 20
 ἄλλους δὲ πολλοὺς ἐπὶ ἄλλαις καὶ ἄλλαις αἰτίαις, τισὶ δὲ γε

1 συνυπαγευσάντων A. 3 σεϊανὸς ABC, Σεϊανὸς PW: Dio
 Σεϊανὸς. τῷ om A. 5 ἅμα καὶ — 6 Τιβέριον om A.
 7 αὐτοῦ add A. ἣν — 8 γράφουσι] Dio ἣν τινες Λουίλλαν
 ὀνομάζουσιν. 9 διώλετο A. ὁ δὲ γε Τιβέριος — p. 441
 v. l διέφθειρε] horum plurima om Dionis codices. 15 ἣ om P sola.
 17 σεϊανὸς A, σεϊανὸς B, Σεϊανὸς PW. 19 διαδόχου τεγγάνον-
 τος AB. 21 δὲ prius om A.

consulatu collega violentam mortem evitavit. post enim veneno periit.
 nam Seianus quidam homo apud Tiberium potens et superbus cum
 Druso aliquando aliam dedisset, eaque de causa et ipsum et Tiberium
 metueret, simulque speraret Druso sublato Tiberium sibi magis oppor-
 tunum fore, per quosdam ministros et uxorem sive Iuliam sive Liviam
 (nam scriptores in nomine variant) stupro sibi cognitum venenum ei
 propinavit. eius sic necati mortem Tiberius in curia deploravit, et
 Neronem ac Drusum Germanici liberos senatui commendavit. Drusum,
 cadavere eius pro rostris proposito Nero gener laudavit. caeterum eius
 interitus multis causa fuit interitus, quod eius nece laetati esse videren-
 tur, nam praeter alios multos etiam Agrippina cum liberis, filio natu
 minimo excepto, interiit, Tiberio contra ipsam vehementer irritato a
 Seiano, qui illa cum liberis sublata spem coniugii Liviae, viduae Drusi,
 quam adamabat, et imperii alebat, cum Tiberius nullum successorem
 haberet: nam non potem ex filio ut adaliorum oderat. et alios multos
 aliis utque aliis de causis, sed plerisque confictis, vel in exsilium mitte-

πλείοσι πεπλωμένους, καὶ ἐφηνάδεναι καὶ διέφθειρε, καὶ τινα
 ὅτι τὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τὰ τοῦ Ἀγούστων ἱστορήσει, καίτοι
 μὴ τι κατ' ἐκείνων συγγεγραφότα, ἐκβύσει, καὶ τὸ σύγγραμμα P I 550
 ὅπου δὴ καὶ εἰρήθη κατέκρινεν, ὅτι μὴ ἐκείνους ἱστέμινε. πλειό-
 5 νους δὲ ὡς αὐτὸν βλασηχημοῦντας διέφθειρε. καὶ τις Σαβίνος ἐπὶ
 τοιαύτῃ κατηγορηθεὶς αἰτία εἰς τὸ δεσμωτήριον καθ' ἐρχομένη, εἴτι
 καὶ ἐφονεύθη, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίθη. καὶ
 δευτὸν μὲν τοῦτο καὶ καθ' ἐκτὸ ἄμισιν ἦν, ἰδένωσι δ' αὐτὸ
 ἐπὶ πλείον κών τις τοῦ Σαβίνου, συνεισελθὼν τε αὐτῷ εἰς τὸ
 10 δεσμωτήριον καὶ ἀποθανόντι παραμείνας καὶ εἰς τὸν ποταμὸν
 ῥίγντι συνεισεσιών. ταῦτα ταύτῃ ἐγένετο, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν
 ὄλεμα ἱστορήται.

Ἡ δὲ Ἀβία ὑπέρχητος γεγονῆα μετέλλαξεν, ἕξ ζήσασα
 ζήτη καὶ ὀδοῦχοῦται. καὶ οὔτε νοσοῦσαν αὐτὴν ὁ Τιβέριος ἐπ- B
 15 ισκέψατο, οὔτ' ἀποθανοῦσαν ἐτίμησε, πλὴν μόνως ἐκφορᾶς καὶ
 εἰκότων τινῶν. ἀλλὰ πρὸς διαβολὴν τοῦ Τιβερίου πένθος ταῖς
 γυναιξίν ἢ βουλή παρ' ὄλον ἐνιαυτὸν ἐπ' αὐτῇ ἐψηφίστατο· καὶ
 ὅτι δὲ πολλοὺς αὐτῶν ἰσισώκει καὶ παιδας πολλῶν ἐτετροῖε κό-
 20 στος τε πλείοσιν ἐξεδιδώκει, καὶ ἄλλας τιμὰς ἐκείνῃ ἀπένημαν.
 ἀπομνημονευτὸν δὲ καὶ τῶν παρ' ἐκείνης εἰρημίων ἐνίων. λέγε-
 ται ὅτι γυμνός ποτε ἄνθρωπος αὐτῇ ἀναντήσαντας, καὶ μέλλοντας

3 μὴ τι Α, μὴ PW. 9 συνελθὼν AC. 11 τῶν om AB.
 17 αὐτῷ C. 18 δὲ om AB. 20 οὐδὲν δὲ — Τιβερίου om
 Dionis codices.

bat vel occidebat. quendam qui Caesaris et Augusti res gestas, neque
 quicquam tamen contra eos scripserat, supplicio affecit; et ipsum scri-
 ptum ubicunque reperire potuit exussit, quod illos non ornasset. pleros-
 que quasi sibi maledixissent interfecit; et Sabinus quidam ob huiusmodi
 crimen in carcerem coniectus et occisus est, et cadaver eius in Tiberim
 abiectum. id facinus cum per se atrox visum, tum per Sabini caenam
 atrocius factum. is enim cum hero suo carcerem ingressus est et inter-
 fecto assedit et eo in profluentem abiecto ipse quoque se praecipitem
 dedit. haec pauca de multis commemorata sunt.

Livia autem anno aetatis 86 decessit: quam Tiberius nec aegro-
 tantem invisit nec mortuam honoravit, nisi funere et statuīs quibusdam.
 senatus autem traducendi Tiberii causa luctum totius anni matronis in-
 dixit; et quod et multos ex eo ordine conservasset et liberos multorum
 aluisset et filias multorum elocasset, alios etiam honores ei habuit. sed
 Tiberius nemini quicquam dedit quod illa legarat. enimvero dicta quo-
 que Liviae nonnulla referenda sunt. cum aliquando viri aliquot pro-
 pterea quod nudi ei occurrissent occidendi essent, servavit eos et dixit

W II 175

διὰ τοῦτο θανατωθῆναι, ἔωσεν εἰποῦσα ὅτι “οὐδὲν ἀνδριάντων
 C τὰς σωφρονοῦσας οἱ τοιοῦτοι διαγέρονται.” ἐρομένου δὲ τινος
 αὐτὴν “πῶς καὶ τί δρώσα τοῦ Ἀγούστου κατεκράτησας;” ἀπε-
 κρίνατο ὅτι “αὐτὴ τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ πάντα τὰ δο-
 κοῦντα αὐτῆ ἡδέως ποιοῦσα, καὶ μηδὲν τῶν ἐκείνου πολιπραγμο- 5
 νοῦσα, καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθέρηματα μήτ’ ἀκούειν μήτ’
 ἀισθάνισθαι προσποιουμένη.”

Τὸν δὲ Σεῖανὸν ὁ Τιβέριος ἐπὶ μέγα δόξης ἐπάρας, καὶ
 κηδεστὴν ἐπὶ Ἰουλίᾳ τῇ τοῦ Ἀρούσου θυγατρὶ ποιησάμενος, ἔστει- 10
 ρον ἔκτεινε, τῆς γερονσίας θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένης σπου-
 δῆ αὐτοῦ. καὶ τῆ σόμιατι αὐτοῦ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἐρριμένω
 D τὸ πληθὸς ἐνέβρισην, εἶτα εἰς τὸν ποταμὸν ἐπέβαλε. τὰ τε παῖδια
 αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐατηγὴν διαχρή-
 σατο. καὶ ἄλλοι δὲ ἐκείνον ἀπόλοντο, οἱ μὲν ἑαυτοὺς ἀτελόντες,
 οἱ δὲ ὑπ’ ἐτέρων ἀναιρεθέντες. 15

3. Τιβέριος δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τοὺς ἔρωτας, οἷς
 ἀσιγῶς τε καὶ ἀναιδῶς ἐχρῆτο τῶν ἐγγενεστάτων καὶ ἀφρών.
 καὶ θηλειῶν, διεβάλλετο, καὶ διὰ τὸν τῆς Ἀγριππίνης τοῦ τε
 Ἀρούσου θάνατον ἐς ὠμότητα ἐλοιδορεῖτο. δοκοῦντες γὰρ οἱ
 ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ Σεῖανου πάντα τὰ κατ’ ἐκείνων πρότερον γίνε- 20
 σθαι, ὡς κακίονος κτανθῆναι ἑμῶρον μετὰ τὴν ἐκείνου ἡθοράν,

8 σεανὸν ABC. καὶ κηδεστὴν — 9 ποιησάμενος non leguntur
 apud Dionem. 10 αὐτοῦ καταψηφισαμένης θάνατον A. 12 ἐν-
 ὑβρίζεν A. 18 τὸν om C. 20 σεανου AB, σεανου C.

Fontes. Cap. 3. *Dionis Historiae Romanae* lib. 58 c. 22 —
 c. 28. *Eusebii Historiae ecclesiasticae* lib. 1 c. 10 et lib. 2 c. 2.

tales nihil differre a stultis ei quae pudica sit. a quodam interrogata
 qua ratione Augustum vicisset, respondit "castitate accurate tenenda, et
 quicquid ille voluit alacriter faciendo, et nullas res eius curiose vesti-
 gando, et lusus eius venereos perinde ac si caeca et surda esset dissi-
 mulando."

Seianum Tiberius ad magnam auctoritatem evectum, desponsaque
 Julia Drusi filia, curavit a senatu capitis condemnandum; eiusque cada-
 veri per triduum projecto vulgus insultavit, deinde id ia Tiberium pro-
 iecit. sunt et eius liberi senatusconsulto interfecti: uxor eius ipsa manus
 sibi attulit. etiam alii eius causa perierunt, partim a sese, partim ab
 aliis occisi.

3. Tiberio praeter alia flagitia etiam stupra nobilissimis utrius-
 que sexus intemperanter et impudenter illata probru data sunt; et pro-
 pter Agrippinae et Drusi necem crudelitatis nomine male aodivit. nam
 cum prius patrent homines a Seiano contra illos omnia fieri, cum eos
 etiam post Seiani interitum occisos esse cognovissent, vehementer do-

ἐπερίγλησαν. τὸν δὲ δὴ Γαῖον τὸν νεώτερον τῶν τοῦ Γερμανικοῦ P I 551
 παίδων ταμίαν ἀπέδειξε. τὸν γὰρ ἔγγονον τὸν Τιβέριον, ὅτι τε
 παίδιον ἦν καὶ ὅτι μὴ εἶναι τοῦ Δρούσον παῖς ὑπισπιτεύειο, παρ-
 εώρα, τῷ Γαῖῳ δὲ ὡς καὶ μοταρχήσουσι προσεῖχεν. ἤγνοε γὰρ
 5 οὐδὲν τῶν κατὰ τὸν Γαῖον, ἀλλὰ καὶ ἔφη ποτὶ αὐτῷ διαμετρομένῳ
 πρὸς τὸν Τιβέριον ὅτι "σὺ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς, καὶ σὶ ἄλλοι."
 οὔτε δὲ ἕτερόν τινα ὁμοίως προσήκοντα ἑαυτῷ ἔχων, καὶ ἐκείνον
 εἰδὼς ἐσόμινον κάκιστον, ἀσμένως τὴν ἀρχήν, ὡς φασί, δίδουκεν
 αὐτῷ, ὅπως τῇ τοῦ Γαῖου τῆς κακίας ὑπερβολῇ τὰ ἑαυτοῦ κρυ-
 10 φθίη, καὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἐγγενέστατον τῆς βουλῆς φθαρῇ παρ-
 ελθόντος αὐτοῦ. λέγεται δὲ καὶ πολλάκις ἀναφθίγγεσθαι τοῦτο B
 δὴ τὸ ἀρχαῖον

ἱμοῦ Θανόντιος γαῖα μυχθῆτόντι περὶ,
 καὶ τὸν Πρίαμον μυκαρίζειν ὅτι ἄρθην μετὰ τῆς πατριδος καὶ τῆς
 15 βασιλείας ἀπώλειο. τοσοῦτον δὲ πλῆθος τῶν τε βουλευτῶν καὶ
 τῶν ἄλλων δέεθαρτο, ὥστε τοὺς τὰς ἡγεμονίας τῶν ἔθνων ἔχον-
 τας ἀπορία τῶν αὐτοῦ διαδεχομένων ἀδιαδόχους εἶναι. οἱ μὲν
 οὖν ἄλλοι δι' ἄλλας αἰτίας καὶ ψευδεῖς καὶ ἀληθεῖς ἐκτινύοντο,
 Αἰμίλιος δὲ Σκαῦρος διὰ τραγωδίας ἀπέθανεν. Ἀτρεῖς μὲν γὰρ
 20 τὸ ποίημα ἦν, παρῆναι δὲ τῶν ἀρχομένων τιτὶ τὴν τοῦ κρατοῦν-
 τος ἀβουλίαν φέρειν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτὸν C

6 σὶ ἄλλοι A Dio, ἕτεροι σὶ PW. 7 σὶ τῷ A. 11 καὶ om A.
 20 ἐν ᾧ εἰσαγάγῃ τινα λέγοντα κατὰ τὸν Εὐριπίδην ὅτι "τὰς τῶν
 κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρειῶν" Exc. Vatic. 82. (Eurip. Phoen.
 v. 393.) δ] δὲ δὴ A.

lucunt. Gaium ex Germanici filiis nata minimum quaestorem designavit. nam Tiberium nepotem tum ob pueritiam tum quia suspicio erat e Druso non esse natum despexit: erga Gaium vero ita se gessit, quasi is imperatorus esset. nihil enim rerum eius ignorans, semel ei cum Tiberio nepote rixanti dixit "et tu istum occides, et alii te." et quamvis sciret eum fore pessimum, tamen imperium libenter ei dedit, tum quod neminem aequo propinquum habebat, tum ut eius insigni improbitate sua vitia occultarentur, et maxima et nobilissima senatus pars interiret. veterem illum versiculum

deflagret omnis terra memet mortuo

subiude in ore habuisse et Priami fortunas laudasse fertur, quod funditus cum patria et regno interlisset. senatorum certe quidem et aliorum tanta multitudo interfecta est, ut non essent qui provinciarum praesidibus successores dari possent, atque alii alias ob causas tam falsas quam veras occidebantur, Aemilius vero Scaurus ob Atrium tragoediam, in qua monebat quendam ut principis temeritatem ferret, interfectus est. nam Tiberius illa contra se conficta existimans dixit "ego vero illum

πειποιῆσθαι τὸ ἔπος ἐνόμισε, καὶ εἶπε "κατὰ οὖν Λίαντα αὐτὸν ποιήσω", καὶ αὐτοεὐτίμῃ ἀπολέσθαι αὐτὸν ἠγάγησεν. ἐν τοῖσις νειαισὸς τις Ἀρῶσος εἶναι λέγων περὶ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰωνίαν ὤφθη. καὶ ἐδέξατο αὐτὸν ἀσμένως αἱ πόλεις, καὶ κἄν ἐς τὴν Συρίαν προχωρήσας κατέσχε τὰ στρατόπεδα, εἰ μὴ ἐπιγνούς τις αὐτὸν συνέλαβε καὶ πρὸς τὸν Τιβέριον ἤγαγεν· ὁ δὲ ἐν Ἀντίῳ τοὺς τοῦ Γαίου γάμιος ἐώραταξεν.

Ὁ Τιβέρις δὲ τότε πολλὰ τῆς Ρώμης ἐπέκλευσεν ὥστε πλειοσθῆναι, καὶ πρὸ μυσθία ἐφθάρη. εἰ δέ τι καὶ τὰ Αἰγύπτῳ πρὸς τοὺς Ρωμαίους προσήκει, ὁ φασίξ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ὤφθη. καὶ 10
D ἔδοξε ταῦτα τὸν θάνατον τῷ Τιβέριῳ προσημαίνειν· ὅς ἐνόησεν μὴ πρὸ πλείονος χρόνον, οὔτε δὲ τὴν διαίτην περήλλαξεν οὔτε τοῖς λαιπῶς ἐκέχρητο, διὰ τὸν τοῦ Θρουσέλου λόγον, ὅς πάνν μὴ ἀκριβῶς ἦδει καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν τεθνήξομαι ἤμιλλεν ὁ Τιβέριος, ἐκείνῳ δὲ δέκα ἐνιαυτοὺς ἔτι βιώσεσθαι ἔλε- 15
γεν, ἢ ὡς ἐπὶ μικρότερον ζήσων μὴ ἐπιχθῆ πολλοὺς ἀποκτείναι, οἷα δ' ἐν γῆραι καὶ νόσῳ μὴ ὄξεια τοιέ μὲν κατεπονίτο, τοιέ δὲ ἀνερωάνητο. κάποτεθεν ἐνίοτε μὴ ἤδοντο οἱ τε λοιποὶ καὶ ὁ Γαίος ὡς τελευτήσοντος, ἐνίοτε δὲ ὡς καὶ ζησομένου περήλητο.
P I 552 δέσιος οὖν ὁ Γαίος μὴ καὶ ἀνασωθῆ, οὔτε φασίξ αἰτήσαντι ἔδω- 20
W II 176 κεν, ὡς τῆρα βλαβησομένῳ, καὶ ἰμάτιν πολλὰ καὶ παχέα ὡς θερμωσίας δεομένῳ προσβαλε, καὶ οὕτως ἀπέπριξεν αὐτόν, ζήσαντα

2 αὐτοεὐτία AB, αὐτοεὐαντία C, αὐθεντία PW: Dio αὐτοεὐτεί.
5 ἐπιγνούς τις A, τις ἐπιγνούς PW: Dio γνωρίσας τις. 6 κατέ-
ελαβε C. 16 ἐπιχθῆ C, ἐπίχθη P sola. 19 τελευτήσαν-
τος A. δὲ om B.

Aiacem faciam", eamque sibi manus afferre coegit. inter haec adole-
scens quidam in Graecia et Ionia se Drusum esse iactans cupide a civi-
tatibus est susceptus; atque in Syriam usque progressus legiones etiam
accepisset, nisi agnitus a quodam et captus ad Tiberium Gail nuptias
Antii celebrantem perductus esset.

Κο anno Tiboris multa urbis loca sic inundavit ut navigarentur,
et igni plurima aedificia sunt absumpta. quod si quid Aegyptiaca ad
Romanos pertinent, phoenix eo anno conspectus est. quao res Tiberii
mortem portendero videbatur. qui cum multo ante aegrotaret, neque
victus rationem mutabat neque medicis utebatur, propter Thrasylli
verba; qui cum et diem et horam mortis eius exquisitis nosset, ei dix-
erat, decennium adhuc victurum, ut spe diuturnioris vitae minus multos
occideret. ut autem fit in senio et morbo non acuto, alias decumbebat,
alias convalescebat. unde Gaius et alii nunc ut eo morituro iactaban-
tur, nunc ut evassuro maerebant. ac veritus Gaius ne valetudinem re-
cuperaret, noc cibum petenti dabat, quasi is incommodaturus ei esset,
et multis ac densis stragulis iniectis, quasi calefactione opus esset, eum

ἔτη ἐπὶ πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα καὶ μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας ἐννέα, ἀφ' ὧν δύο καὶ εἴκοσι ἐνιαυτοὺς ἐμονάρχησε καὶ μῆνας ἐπὶ καὶ ἡμέρας ἐπτά. μετήλλαξε δὲ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Μαρτίου ἡμέρα.

- 5 Τοῦτου τῷ πεντηκαιδεκάτῳ ἔτι ἐβαπτίσθη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐν δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ παριδέθη καὶ Ἰσταν-
 ρώθη καὶ ἀνέστη. ἴστορεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος τὸν Πιλάτον τῆς Ἰου- B
 δαίης τρικαυτῆ πετροπέοντα γράψαι τὰ περὶ τοῦ κυρίου τῷ
 Τιβερίῳ, ἔθους ὄντος τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ παρὰ σφίσι
 10 καινοτομήματα δηλοῦν τῷ τὴν μοναρχίαν ἰθέοντι, ἵν' αὐτῷ
 μηδὲν ἀγνοῆται τῶν παρ' ἐκάστοις τῶν ἐθνῶν γυνομένων. ἤδη
 γὰρ φησι τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ σωτήρος ἡμῶν ἐς ἄπαρ-
 τας ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ διαβεβημένους, τὰ περὶ αὐτῆς ὁ Πι-
 15 λάτος ἐκοινώσατο Τιβερίῳ τῷ ἀτοκράτορι, ὅς τις τε ἄλλας ἀν-
 15 τοῦ πῦθόμενος τερατείας καὶ ὡς μετὰ θάνατον ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς
 θεὸς εἶναι παρὰ πλείστοις ἤδη πεπίστυται, ἀνήνεγκε μὲν τῇ συγ-
 κλήτῳ ταῦτα· ἐκείνη δὲ τὸν λόγον ἀπόσατο, ὅτι μὴ πρότερον C
 αὐτῇ τοῦτο δοκιμάσασα ἦν, παλαιοῦ νόμου κεραιτηκότος μὴ ἄλ-
 λως τινὰ παρὰ Ῥωμαίοις θεοποιεῖσθαι μὴ οὐχὶ ψήφῳ τῆς συγ-
 20 κλήτου καὶ δόγματι. ταύτης δ' οὖν ἀπωσαμένης τὸν περὶ τοῦ
 σωτήρος ἡμῶν λόγον, τὸν Τιβέριον, ἦν καὶ πρῶην εἶχε γνώμην

1 πρὸς τοῖς] καὶ A.

3 εἰκοστῇ] ἔκτη καὶ εἰκοστῇ Dio.

5 Τοῦτου τῷ — 7 καὶ ἀνέστη] Eusebii Hist. eccl. 1 10.

7 ἴστορεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος] Hist. eccl. 2 2.

14 τὰς τε ἄλλας αὐτοῦ

πυθόμενος τερατείας A Eusebius, τὰ λοιπὰ τε αὐτοῦ ἠνωτισμένως
 θαυμάσια PW.

16 μὲν add A.

18 κεραιτηκότος A Eusebius, κριμίνου PW.

suffocavit, annos septem et septuaginta natum, menses quattuor et dies novem; quorum viginti duos annos ac septem menses et totidem dies imperavit. obiit decimo tertio Kal. Apriles.

Anno eius imperii decimo quinto dominus noster Iesus Christus baptisatus est: decimo octavo traditus et crucifixus resurrexit, narrat Eusebius Pilatum Iudaeae tum praesidem domini acta ad Tiberium scripsisse, cum moris esset ut provinciarum praefecti, si quid novi accidisset, id principi significarent, ne ullius rei quae apud externos gereretur ignarus esset. cum enim, inquit, servatoris nostri e mortuis resurrectio per totam Palaestinam celebrata esset, Pilatus eam rem Tiberio imperatori communicavit: qui cum caeteris eius miraculis auditis, tum quod post resurrectionem e mortuis a plurimis deus esse crederetur, ad senatum de eo rettulit. is vero refrugatus est, quod ipse id non prius probasset, nam veteri lege sancitum erat ne quis aliter apud Romanos in deorum numerum referretur. ni senatus iussisset ac decrevisset. cum autem Romani rogationem de servatore nostro improbassent, Tiberium

τηρήσαντα, μηδὲν ἄτοπον κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας ἐπινοῆσαι. μάρτυρα δ' ἐπὶ τούτοις παράγει Τερτυλιανὸν ὁ Εὐσέβιος, ἄνδρα Ῥωμαίων καὶ ἓνα τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ λαμπρῶν, ἐν συγγραφῇ τινι παρ' αὐτοῦ ἐκτεθείσῃ Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ, μεταβληθείσῃ δ' εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνήν, λέγοντα ταῦτα "παλαιὸν ἦν δόγμα μηδένα θεὸν ὑπὸ του καθυροῦσθαι πρὶν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δοκιμασθῆ. ὁ Τιβέριος οὖν, ἐφ' οὗ τὸ τῶν Χριστιανῶν ὄνομα εἰς τὸν κόσμον εἰσεληλύθει, ἀγγελοῦσθαι αὐτῷ ἐκ Παλαιστίνης τοῦ δόγματος τούτου ἕνα πρῶτον ἤρξατο, τῇ συγκλήτῳ ἀνεκονώσατο, δῆλος ὢν ἐκείνοις ὡς τῷ δόγματι ἀρέσκειται. ἡ δὲ οὐ συγκλητος ἐπὶ οὐκ αὐτῇ δεδοκιμάκει τοῦτο ἀπώσατο. ὁ δὲ ἐν τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἔμεινεν, ἀπειλήσας θάνατον τοῖς τῶν Χριστιανῶν κατηγόροις." ταῦτα ὁ Εὐσέβιος ποιῆσαι τὸν Τιβέριον ἰστορεῖ μαθόντα περὶ τῆς θεότητος τοῦ σωτήρος ἡμῶν καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀναστάσεως, ἐκ τῆς τοῦ Τερτυλιανοῦ συγγραφῆς αὐτὰ 15 ἐκλεξάμενος.

4. Καὶ ὁ μὲν Τιβέριος οὕτως ἀπεβίω, διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ Γάιος ὁ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ τῆς Ἀγριππίνης παῖς, ὃν καὶ Γερμανικὸν καὶ Καλλιγὸλαν ἐπωνόμαζον. εἰ γὰρ καὶ ὁ Τιβέριος καὶ τῷ ἰδίῳ ἑγγόνῳ τῷ Τιβεριῷ τὴν αὐταρχίαν κατέλιπεν, ἀλλ' ὁ 20

I τοῦ add A Eusebius. 4 συγγραφῇ τινι] Tertulliani Apolog. 5, cuius verba infra posuimus. ἐκτεθείσῃ Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ] συγγραφείσῃ A. 10 τῷ δόγματι ἀρέσκειται A Eusebius, ἀρέσκειται τῷ κηρύγματι PW. 12 αὐτοῦ AB Eusebius, αὐτῇ PW. 13 ἰστορεῖ τὸν τιβέριον ποιῆσαι A. 17 δὲ um C.

FOENTES. Cap. 4. Dionis Historiae Romanae lib. 59 c. 1 — c. 6.

in pristina de eo sententia permanentem nihil gravius in doctrinam Christianam constituisse. ac testem laudat Tertullianum, Romanum scriptorem et clarum virum, cuius in libro quodam latine scripto et in graecum converso haec ea de re verba exstant: "vetus erat decretum ne qui deus ab imperatore consecraretur nisi a senatu probatus. Tiberius ergo, cuius tempore nomen Christianum in saeculum introivit, annuntiatum sibi ex Syria Palaestinae, quod illic veritatem illius divinitatis revelaverat, detulit ad senatum cum praerogativa suffragii sui. senatus, quia non ipse probaverat, respuit. Caesar in sententia mansit, cumminatus periculum accusatoribus Christianorum." haec Tiberium fecisse Eusebius, divinitate servatoris nostri et resurrectione ex mortuis cognita, e Tertulliani scriptis commemorat.

4. Tiberiu ad hunc modum defuncto Gaius Germanici et Agrippinae filius, qui et Germanicus et Caligula cognominabatur, successit. etsi enim Tiberius etiam Tiberio nepoti reliquerat imperium, tamen

Γάιος τὰς διαθήκας αὐτοῦ εἰς τὸ σνένδριον πέμπας ἀκίρους
 παρσκευάσει γενέσθαι, ὡς παρῆφρονήσαντος, οἷα παιδί, ᾧ μηδ'
 εἰσελθεῖν ἐξῆν εἰς τὸ βοιλευτήριον, ἄρχειν τῶν Ῥωμαίων ἐπιτρέ-
 ψατος. τῆς μὲν οὖν ἀρχῆς αὐτὸν οὕτως αὐτίκῃ παρέλθει καὶ
 5 μετὰ τοῦτο εἰσποιησάμενος ἀπέκτεινεν ὡς τελευτήσαι αὐτὸν ἐξά-
 μνον, χρήματα δὲ πολλὰ τοῖς στρατιώταις καὶ τῷ δήμῳ δάνειμε,
 τὰ μὲν ἐκ τῶν Τιβερίου διαθηκῶν, τὰ δὲ ἐκ τῶν τῆς Λιβίας, ἢ
 ὁ Τιβέριος οὐ παρίαχε. καὶ ἔπερ καὶ τὰ λοιπὰ δεόντως ἀνέλπισκε, B
 μεγάλουτος ἂν καὶ μεγαλοφρεΐης ἔδοξε· νῦν δὲ καὶ εἰς δεχηστὰς
 10 καὶ ἴσπων καὶ μοτομάχου καὶ τισοτιότροπα ἔτιρου ἀπλήστως
 δαυανῶν, καὶ τοὺς θισαῖουοὺς μεγάλουτος γεγονότου δια βραχέου
 ἐξεκένωσε, καὶ ἑαυτὸν προσεξίληγε ὅτι εὐχερέμει καὶ ἀκροσῆ
 κάκεινα πεποθήκε. καὶ οὐδ' εἰς τρίτον ἔτος μέου αὐτῶν τι δίσω- W II 177
 σεν, ἀλλ' εἰθὺς παμῆλλων προσεδείθη.

15 Τῷ δ' αὐτῷ τούτῳ τῷπῳ καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἐκίχρητο. μοιχι-
 κώτατόε, τε γὰρ ἀνδρῶν γεγενημένος, καὶ γυναικῆ μίαν μὲν ἄρ-
 πάουε ἐκδοδομένην ἀνδρῆ, ἄλλου δὲ ἤδη ἐκδοδομένηε καὶ σνοιο-
 κούουε τισιν ἀποσπάουε, πλῆν μιᾶε τὰε ἄλλουε ἐμίσησε· πάντωε C
 δ' ἂν κάκεινῃν ἐμίσησεν εἰ ἐπὶ πλέον ἐβεβιώκει. καὶ εἰς τῆν μητέρα
 20 καὶ τὰε ἀδελφὰε τῆν τε τῆθῃν τῆν Ἀνωτιουίαν πολλὰ εὐσεβῶε ἐν-
 δεξάμενοε, μετὰ ταῦτα τῆν μὲν τῆθῃν ἐπιτιμήσουσαν τι αὐτῷ εἰε
 ἀνάγκῃν ἐκούσιον θανάτου κατέστησε, τὰε ἀδελφὰε δὲ διαφθεί-

13 ἔτοε etiam Dionis exemplaria, pro ἔτοε. 15 τούτῳ add A
 Dio. 16 γεγενημένος A Dio, γεγόμενοε PW. 18 ἐμίσησε —
 19 κάκεινῃν om A. 18 πάντωε W. 22 διαφθείραε A Dio,
 φθείραε PW.

Gaius testamentum eius ut deliri in curiam misso effecit ut aboleretur, quod puero, cui per aetatem necdum ingredi curiam liceret, Romanum imperium reliquisset. atque ita principatum ei statim ademit. post ad-
 optatum interfecit, ut qui ipsum mori optasset. magnam pecuniam et
 militibus et populo partim ex Tiberii partim ex Liviae testamento non-
 dum a Tiberio numeratam distribuit. quod si reliquam etiam, ita ut
 dacebat, insumpsisset, magnanimus et magnificus esset habitus: nunc in-
 finitis impensis in saltatores equos gladiatores et id genus alia facta et
 thesauros maximos exhaustis, et illa quoque se temeritate et levitate
 quadam fecisse declaravit. nam publicae pecuniae nec in tertium annum
 partem ullam [in tertiam anni partem quicquam] retinuit, sed statim
 multis egere coepit.

Isdem moribus etiam aliis in rebus, et maximus adulter fuit; et
 cum mulierem quandam viro desponsam rapuisset, alias iam elocatas et
 in coniugio viventes a maritis abstraxisset, caeteras omnes odio prose-
 cutus est, una excepta; quam et ipsam utique osurus fuit, si diutius
 vixisset. erga matrem sorores et aviam Antoniam multa pie fecit;
 postea aviam a qua obiurgatus erat ad necem voluntariam compulsi,

ρας ἀπάσας εἰς νῆσον τὰς δύο κατέκλεισεν· ἡ γὰρ τρίτη προει-
 θήκει. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐποίησε. καὶ τὸν Τιβέριον ὡς
 ἀσελγῆ καὶ μισαιφθόνον διέβαλλεν, ὥστε καὶ ἄλλους ἐκ τοῦτου χι-
 ρεῖσθαι οἱ νομίσωντας προπεσιτέροι παρηγοίη χρήσασθαι· ἐτα
 D ἐπῆγει τε καὶ ἐσμέννεν, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ' οἷς κατ' 5
 ἐκείνον ἐρῆκισαν· καὶ τοὺς βλασφημοῦντας ἐκείνον ἐκάκιζεν, καὶ
 τοὺς ἐπαινοῦντας ὡς φίλους ἐκείνον ἐμίσει· καὶ συμπεληθεῖς ἀπ-
 ἔκτεινε τῶν κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν
 αὐτοῦ τὸν Τιβέριον ἐρεθισάντων, καίτοι τῆν ὀργὴν αὐτοῖς ἀφεί-
 ναι λέγων καὶ τὰ γράμματα καταπέψαι αὐτῶν. καὶ ναοὺς δὲ 10
 ἐαυτοῦ καὶ θουσίας ὡς θεῶν γίνεσθαι ἐκλίναςεν. αἰτούμενός τε τι
 ὠργίζετο, καὶ αὐθις ἐμηνία ὡς μὴ αἰτούμενος· ὅξές τ' ἐπὶ τινος
 πράξεις ἐφῆριτο, καὶ τωθίστατι ἐνίος μεικροχίριστο· τὰ τε
 χρήματα καὶ ἀειδέστατα ἀνήλασε, καὶ ἑνυπαρῶτατα ἤργηρο-
 P I 554 λόγει· τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτὸν καὶ τοῖς παρηγοιαζομένοις καὶ 15
 ἤχθετο ὁμοίως καὶ ἤδετο. καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλη ἀδικήσωντας
 ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ μηδὲν ἡδικηκότους ἀπέκτεινε. καὶ τῶν ἐταί-
 ρων τοὺς μὲν ὑπερκόλακει, τοὺς δὲ ὑπερέβριζε. τοιοῦτω δὲ τῷ
 σίμῳ οἱ Ῥωμαῖοι τότε παρεδόθησαν αὐτοκράτορι, ὥστε τὰ τοῦ
 Τιβερίου ἔργα, καίτοι δοκοῦντα παγχάλεπα, τοσοῦτον τὰ τοῦ 20
 Γαῖου παρενεγκεῖν, ὅσον κρίνω ἐκείνων τὰ τοῦ Ἀγγούσιου εἶναι
 ἰδόκουν. Τιβέριος μὲν γὰρ ἤρχε καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερήταις πρὸς

9 ἀφείλε B.

13 μεταχίριστο P sola.

15 τοῖς alterum

om B.

sorores omnes corrumpit et duas in insulam relegavit: nam tertia prius
 obierat. ac multa id genus fecit, cum Tiberium ut luxuriosum et ho-
 micidam criminaretur, alii quoque se illi gratum facturos rati liberius in
 eum sunt invecti. deinde eundem laudavit et celebravit et poenas de
 iis sumpsit qui illi maledixerant. malo de eo loquentes vituperabat,
 laudantes oderat ut amicos illius, magnam turbam eorum qui Tiberium
 contra patrem matrem et fratres eius irritarant occidit, quamvis se pla-
 catum eis esse eorumque litteras cremasse diceret. templa sibi et sacrifi-
 cia ut deo fieri iussit, si quid petebatur, irascebatur, si nihil peteba-
 tur, rursus succensebat, res quasdam celerrime aggrediebatur, nonnullas
 tardissime suscipiebat, pecuniam ut per summam temeritatem effunde-
 bat, ita sordidissime comparabat. tam adulatoribus quam monitoribus
 ex aequo et delectabatur et offendebatur. multos gravissimis facinori-
 bus constrictos puniebat, multos plane insanos occidebat, amicorum
 aliis immodice assentabatur, alios extremis contumeliis afficiebat. tali
 denique imperatori tam Romani sunt traditi, ut Tiberii facinora quan-
 tumvis atrocita a Gaii sceleribus tanto intervallo vincerentur quanto Au-
 gustus princeps atroque melior habebatur. nam Tiberius imperabat et

τὸ αὐτοῦ ἐκέχρητο βούλημα, Γάιος δὲ ἤρχετο μὲν ἐπὶ τῶν ἀρ-
 μαιηλατουόντων καὶ ἐπὶ τῶν ὀπλομαχούντων, ἰδοῦλενε δὲ καὶ τοὺς B
 ὀρχηστῆρας καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς περὶ τὴν σκηνήν. τὸν γοῦν Ἀπελ-
 λῆν τῶν τότε τραγωδῶν τὸν εἰδοκιμώτατον καὶ δημοσιεύων συν-
 5 ὄντα αὐτῷ εἶχεν αἶψα, καὶ χωρὶς μὲν ἐκείνος, χωρὶς δ' οἱ λοιποὶ
 πάνθ' ὅσα ἂν τοιοῦτοι δευτέρησις τολμήσειαν, ἐπ' ἕξοσιῶς
 ἐποίουν. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θιαυτῆς καὶ ἀκροατῆς ἐγένετο,
 συσπουδάζων καὶ ἀντιστυσιάζων τισίν· εἴτα καὶ ἄρματα ἤλασε
 καὶ ἱερονομίησεν, ὀρχήσει τε ἐκέχρητο καὶ τραγωδῶν ἐπεκρίνετο.
 10 ἄπαξ δὲ τοὺς πρῶτους τῆς γερονσίας νεκτὸς ὡς ἐπὶ τι ἀναγκαῶν
 μεταπειψάμενος ὠχρήσατο.

Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐπιτέλειτο τοὺς τε C
 βουλευτῆρας καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τὸν δῆμον ἐκολάκει, πέμπτον καὶ
 εἰκοστὸν ἀνέων ἡμερῶν, καὶ τοὺς ἐν δεσμοτηρίοις ἀπέλασε τὰ τε
 15 ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας κατέλασε καὶ τὰ περὶ αὐτῶν τοῦ Τιβε-
 ρίου γράμματα, ὡς ἔλεγε, ἔκανσεν, ἐπηρεῖτό τε ἐπὶ τοῦτοις·
 (5) εἴτα καὶ ὑπάτεισε, τὸν θεῖον τὸν Κλαύδιον προσλαβῶν. ὁ-
 τος γὰρ ἱππεὺς ὢν τότε πρῶτον καὶ ὑπάτεισε καὶ ἐβούλευσεν, ἕξ
 καὶ τεσσαράκοντα ἔτων γεγονώς. ὁ δὲ δὴ πενθερὸς αὐτοῦ Μάρκος
 20 Σιλῶς, ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ἐπὶ τε τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς
 συγγενείας ἦν, προσηλακίζόμενος τε καὶ περιβριζόμενος, διεχει- D

1 ante Γάιος PW add ὁ, om ABC Dio. 3 ἀπέλλη B. 9 ἐπ-
 κρινάτο Dio. 17 οὗτος ABCW, Οὗτος P.

FONTEA. Cap. 5. *Dionis Historiae Romanae lib. 59 c. 6* —
 c. 19.

aliorum ministerio ad explendam libidinem suam utebatur, at Gaius aurigis et gladiatoribus parebat et saltatoribus caeterisque scenicis ser-
 viebat. Apellenn quidem tragoedorum eius aetatis principem etiam in
 publico semper habebat secum; ac privatim et ille et caeteri pro aucto-
 ritate faciebant ea quae id genus hominum data licentia audere solet.
 ac principio quidem se illis et spectatorem et auditorem praebebat, et
 aliquibus vel favebat vel adversabatur: deinde autem et currus agita-
 vit et cum gladiatoribus in arenam descendit et saltavit et tragoedias
 egit. semel primoribus senatus ut in re admodum seria noctu accessit
 tis saltavit.

Eo anno quo Tiberius obiit, senatui, equestri ordini et plebi
 assentatus est, annum agens quintum et vigesimum, et victos carcere
 eduxit, et crimina laesae maiestatis sustulit, litteris Tiberii ea de re
 crematis, ut niebat; quas ob res laudabatur: (5) deinde consulatum
 gessit, adscito collega Claudio patruo. is enim cum eques esset, tum
 primum et consul et senator factus est, annos sex et quadraginta natus.
 at socer eius M. Silanus, a Tiberio in summo honore habitus, Gaius tam

ρίσατο ἐαυτὸν, καίτοι παρὰ τοῦ Τιβερίου σφόδρα τιμώμενος. ὁ
 W II 178 δὲ καὶ τὴν Θυγατέρα αὐτοῦ ἐκβαλὼν ἐγήμει Κορνηλίαν Ὀρεστίναν,
 ἣν ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις ἀφάρπασεν οὕς συντώριζε τῷ ἐγγενη-
 μένῳ αὐτῇ Γαίῳ Καλπουρνίῳ Πείσωσι. καίτοι δὲ τοιοῦτος ὢν
 ἔπραξέ τινα καὶ ἑπαίνου ἄξια. ἐμπρησμὸν γὰρ μετὰ τῶν στρα-5
 τωτῶν κατασβέσας ἐπῆρκεισε τοῖς ζήμιουθεῖσι, τοῦ τε τῶν ἱππέων
 τέλους ὀλιγαυδροῦντος ἐξ ἀπάσης ἀρχῆς τοὺς πρώτους μεταπι-
 ψάμενος κατελέξατο, καὶ τὰς ἀρχαιρείσις τῷ δῆμῳ ἀπέδωκε, καὶ
 P I 565 ἄλλα τινὰ τοιαῦτα ἐποίησεν. ἐπαίτια δὲ ἐργάσατο πολλαπλάσια,
 καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων 10
 οὕτω δεινόν, καίτοι δεινὸν ὄν, ἀλλ' ὅτι τοῖς τε θόνοις αὐτῶν
 ὑπερέχαιρε καὶ ἀπλήστως εἶχε τῆς θείας τοῦ αἵματος. ἐπὶ γοῦν
 ὠμότιμος ἐπιλιπόντων ποτὲ τῶν τοῖς Θηροῖς ἐκ καταδίκης διδο-
 μένων, ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ ὄχλου τοῖς τοῖς ἰκρίοις προστειτηκότος
 συναρπασθῆναι τινεὺς καὶ παραβληθῆναι αὐτοῖς. καὶ ὅπως μήτε 15
 ἐπιβοήσασθαι μήτε τι αἰτιάσασθαι δυνήσῳσι, τὰς γλώσσας αὐ-
 τῶν προαπέτεμον. πολλοὺς δὲ καὶ διὰ τὰς οὐσίας ἐφόνησεν, ἕτερόν
 B ἄτα σφίσι ἐπεγκλώων. καὶ ὁ τῆς Ἀροισίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ
 θάνατος οὐ μείονος διέφθειρεν, ἢ συνώκει μὲν Μάρκος Λέπιδος
 παιδικὰ ἔμα αὐτοῦ καὶ ἑραστῆς ὢν, συνῆν δὲ καὶ ὁ Γαίος. ἀπο-20
 θανοῦσαν οὖν πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἠξίωσεν, εἶτα καὶ ἀπεθίωσε.

2 Κορνηλίαν Ὀρεστίναν etiam Dio: Suetonius Liviam Orestillam.

3 ἦν] ἦν καὶ A. + καλπουρνίῳ B, καλπουρνίῳ AC. 12 ὑπε-
 ἔχαιρε] οὕς ὑπερέχαιρε C. 14 ἰκρίοις] θηροῖς C. 16 τι
 add A Dio. 18 αὐτοῦ add A Dio.

ob virtutem tum ob affinitatem gravis, cum iniuriis et contumeliis agi-
 taretur, se ipse interfecit. Gaius vero filia eius electa Corneliam Ore-
 stinam duxit, in ipsis nuptiis, quae una celebrabat, C. Calpurnio Pisoni
 sponso ereptam. quaevis autem talis esset, tamen nonnulla laude digna
 fecit. nam incendio cum militibus extincto sublevavit eos quibus ignis
 nocuerat, et equestri ordine ad paucitatem redacto praecipuos ex uni-
 versis imperio ereptos in eum allegit, et suffragia comitorum populo
 restituit, et alia id genus egit. quae cum delictis comparata nullo in
 numero erunt. nam cum multos occideret, acerbum id quidem erat tan-
 tam perire multitudinem, sed illud multo acerbius, quod caedibus usque
 adeo delectabatur et spectaculo sanguinulis satiari non poterat. nam ea
 saevitia fuit ut, cum aliquando condemnati non satis multi essent qui
 bestiis obicerentur, iuberet e turba quae tabulatis inhaerebat aliquot
 illis obfici; quibus, ne vociferari et quiritari possent, linguas in primis
 praecidit, multos alia causa simulata propter bona occidit, mors quo-
 que Drusillae sororis eius non paucis exitio fuit; quae M. Lepido eius
 amasio simul et amatori nupta fratri quoque sui copiam faciebat. eam
 mortuam praeter alios honores in numerum deorum rettulit. paulo post

μετ' ὀλίγον δὲ ἔγημε Λολίαν Πανλίαν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐγγυῆσαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα βιάσας, ἵνα μὴ ἀνέγγων αὐτὴν λαβῶν παρανομίῃ.

Ἴν στενωπῷ δὲ ποιεὶ πηλὸν πολὺν θιασάμενος, ἐκλείνειν 5 αὐτὸν εἰς τὰ τοῦ ἀγορανομοῦντος τότε καὶ τῆς τῶν ὀδῶν καθάρσεως ἐπιμελουμένον ἱμάτια ἐμβληθῆναι. Οὐσιπασμινὸς δὲ τότε ἦν ἀγορανομῶν· ὥστε ὕστερον ἐκίειν τὰ πράγματα τεταραγμένα C καὶ πεσυρμένα παραλαβόντος καὶ καταστήσαντος ἔδοξεν οὐκ ἀθεῖν τὸ τότε συμβῆναι γεγονέναι, ἀλλ' ἄντικρος αὐτῷ τὴν πόλιν πρὸς 10 ἐπανόρθωσιν παρὰ Γαίον ἐγγυησθῆναι.

Ληγεκῶς δὲ πολλοὺς ὁ Γαῖος ἐφόβει, καὶ ἦν ἔξω τῶν φόβων οὐδέν. καὶ οὐδὲ τῷ πλήθει τι ἔχαριζετο. κάκεινοι πάνυ αὐτῷ ἀπεχθάνοντο· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα αὐτῷ μὴ ἀρέσκοντα 15 ἔλεγόν τε καὶ ἔπραττον, πρὸς δὲ τοῖς ἡγυιάκει δεινῶς ὅτι μεγαλύνοντες αὐτὸν "γαυιάσκε Ἀὔγουστε" ἐπεβόων. οὐ γὰρ μακαροῦσθαι ἤγειο ὅτι νέος ὢν ἐμονάρχει, ἀλλ' ἐγκαλεῖσθαι ὅτι ἐν ἡλικίᾳ D τοιαύτῃ τηλικαύτην εἶχεν ἀρχήν. ἐχρήματιζε δὲ ἐκ τρόπου παντός, ἀοργισμοῦ ἄλλοτε ἄλλας ἐγευρίσκων λαβῶς· καὶ ἀζήμιος τῶν γέ τι ἐχόντων οὐδεὶς οὐκ ἀνὴρ οὐ γυνὴ καταλλειπτο. κἄν 20 τινὰς δὲ τῶν ἀφηλικεστέρων ζῆν εἶα, ἀλλὰ πατέρας τε καὶ πάππους μητέρας τε δομιάζων καὶ τήθας, καὶ ζῶντας ἐξεκαρποῦτο καὶ τελευτώντων τὰς οὐσίας ἐκληρονόμει.

7 τὰ AC, καὶ τὰ PW. 11 ἐφόβειν A. 14 μεγαλύνοντες A Dio, δοκοῦντες μεγαλύνειν PW. 17 δὲ AB, δ' PW, om C. 20 δὲ] καὶ A. ἀλλά] ἀλλὰ καὶ B.

Lolliam Panlinam duxit, coacto marito eius ut eam sibi desponderet: ne in leges committeret scilicet, si eam sine sponsalibus duxisset.

Cum aliquando in angiportu multum caeni vidisset, id in aedilis, qui viis purgandis praeerat, vestimenta conlici iussit. tum autem aedilis erat Vespasianus. qui cum postea imperium quoque turbatum et confusum tranquillitati restitutum adornasset, illud non sine numine factum, sed plane civitas ei ad corrigenda vitia tradita esse a Gaio putabatur.

Caedim nullum Gaius faciebat modum, nec eius dominatus aliquid quam carnificina erat. et ut plebi nulla in re gratificabatur, sic illi admodum invidus erat. ac praeter alia multa dicta et facta minime grata illud aegerrime ferebat, quod populus per speciem honoris acclamabat "adolescens Auguste": nec enim se felicem praedicari credebatur quod adolescens imperaret, sed accusari quod tantilla aetate tantum imperium obtineret. pecuniam quoque modo parabat, alias atque alias quaestus occasiones captans; neque quisquam vel vir vel mulier multam effugiebat, quod si quos provecioris aetatis vivere patiebatur, eos patres et avos et matres et avias appellando tum viventium adhuc bonis fruebatur, tum defuكتورum haereditatem cornebat.

Ἐλάσαι δὲ διὰ τῆς θαλάσσης τρόπον τινα καὶ διηπειῶσαι ἐπιθέμῃσι, καὶ ἐξηγέρωσι τὸ μεταξὺ τῶν Ποτιόλων καὶ τῶν Βαύλων. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο κατατιπέραν τῆς πόλεως ἔστι, διέχον αὐτῆς σταδίους ἕξ καὶ εἰκοσι. πλοῦτα δὲ εἰς τὴν γέφυραν τὰ μὲν κατασκευάσθη τὰ δὲ ἡθροίσθη. ἀφ' οὗπερ καὶ λιμὸς ἐν 5 τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα ἰσχυρὸς γέγνετο. ὁ δὲ τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς ἔλεγε, θώρακα ἐνδυσάμενος καὶ ἐπ' αὐτῷ χλαμύδα σηρικὴν ἄλορυγῇ πολὺ μὲν χρυσίον πολλοὺς δὲ λίθους Ἰνδικοὺς ἔχουσαν, καὶ ξίφος περιζωσάμενος καὶ ἀσπίδα λαβὼν δροῦ τε στεφανωσάμενος, σποδῆ καθύπερ ἐπὶ πολέμιον εἰς τὴν 10 πόλιν εἰσῆλθε, παμπληθεῖς ἰπτεῖς τε καὶ πεζοὺς ὠπλισμένους Β ἐπαγόμενος· καὶ ἄλλα δὲ τινα τοιαῦτα ποιήσας καὶ ἑατὸν ἀποσμινένας ἐν δημιουργίᾳ διὰ ταῦτα εἰς τὸν Λαρεῖον καὶ τὸν Ξέρξην ἀπέσκευεν, ὡς πολλαπλάσιον ἢ ἐκεῖνοι τῆς θαλάσσης μέτρον ζεύξας αὐτός. 15

Ἄγρια δὲ θανάτου πολλοῖς καὶ αὕτη ἢ γέφυρα γέγονε. χρήματα γὰρ εἰς αὐτὴν ἀναλώσας ἀμύθητα πολλῶ πλείοσι διὰ τὰς οὐσίας ἐπεβούλευσεν. ὥστε Ἰουνίος τις Πρίσκοσ στρατηγὸς ἡτιάζθη μὲν ἐπ' ἄλλοις τισίν, ἀπέθανε δὲ ὡς πλούσιος· μισθὸν δὲ ὁ Γάιος ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ θανάτου ἐκέκτητο, εἶπεν ὅτι "ἡπάτησέ 20 με καὶ μάτην ἀπόλετο, ζῆν γὰρ ἡδένατο." Ἄσχος δὲ Λομίτιος C παρὰ μικρὸν κινδυνεύσας παραδόξως ἐσώθη. ἐπὶ τινι γὰρ αἰτίᾳ εἰς τὸ συνέδριον ἀγαγὼν αὐτόν, λόγον κατ' αὐτοῦ ἀνέγνω μακρὸν

2 ποτιόλων B, Ποτεόλων Dio.
11 τε ἰπτεῖς B.

5 τὰ δὲ ἡθροίσθη om B.

Cum ei libido incessisset in mari aliquo modo aurigandi et equitandi, fretum quod inter Puteolos et Baulos est ponte iunxit. is vero locus e regione urbis est, sex et viginti stadiis ab ea distans. ad eum pontem cum navigia partim aedificata partim convecta essent, ingens fames in tota Italia et Romae in primis fuit. ipse vero Alexandri, ut aiebat, thoracem indutus, et super eo chlamydem sericam purpurei coloris multo auro multis ludicis gemmis ornata, gladio accinctus sumptuose clipeo et querna corona redimitus festinanter in urbem quasi contra hostes cum maximo equitum et peditum armatorum numero introivit; et aliis id genus rebus pro contione gloriando Darium et Xerxem derisit, quod ipse longe maius quam illi spatium maris occupasset.

Is quoque pons multis causa mortis existit. nam pecunia in eum insumpta innumerabili longe pluribus propter divitias est insidiatus. itaque Iunio Prisco praetore aliis quidem criminibus accusato sed pro dicitate interfecto Gaius, ubi didicit nihil eum morte dignum possidere, "decepit me" inquit "frustra que periit, cum vivere potuisset." Domitius vero Afer periculo proximus mirabiliter evasit: nam cum Gaius in

(νικᾶν γὰρ ἕξιν πάντα τοὺς ῥήτορας, καὶ τὸν Δομίτιον δεινότατον ὄντα ἐπιπὺν ἐπιερθελεῖν ἐσποῦδυσιν), ὁ δὲ οὔτε τι ἀντιπῆεν οὔτ' ἀντιπυλογήσατο, θυμῶν δὲ τὴν τοῦ Γάϊου δεινότητα προσεποιεῖτο καὶ καταπλήττεισθαι, καὶ ἡτιβέλει τε καὶ ἰκέτενε, 5 τὸν ῥήτορα μᾶλλον ἢ τὸν Καίσαρα φοβεῖσθαι λέγων. καὶ ἐπὶ τοῦτοις ἡσθεὶς ἐκείνος, καὶ πιστεύσας τῇ τῶν λόγων δεινότητι κραιπῆσαι αὐτοῦ, ἐπαύσατο τῆς ἀρχῆς.

6. Ἔτι εἰς τὴν Γαλατίαν ἀγώδησεν ὡς τάχα τῶν Κελ- D τῶν τι παρικινούτων, καὶ τοὺς μὲν πολέμιον οὐδὲν τι ἔβλαψε, 10 τοὺς δ' ἐπλήκτους καὶ τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς πολίτας πλείστα ἐκάκωσι. κριβίων δὲ ποτε, καὶ γροῖς ὡς οὐκ ἔχει ἀγῆριον, ἤτησε τὰς τῶν Γαλατῶν ἀπογραφάς. καὶ κελύσας θυναιτωθῆσαι τοὺς πλουσιωτάτους αὐτῶν, ἐπιπῆλθε πρὸς τοὺς συγκριβινίους καὶ 15 εἶπεν ὡς "περὶ ὀλίγων δραχμῶν ἔμεῖς ἀγωνεῖσθε, ἐγὼ δὲ μισθίας 15 καὶ πεντακισχίλιας ἤθροισα μισθιάδας." οὕτως ἀκριβίους πάντα ἐγένετο. καὶ τὸν Λέπιδον δ' ἐκείνον τὸν ἐμισθῆν, τὸν ἐρώμενον, τὸν τῆς Λουσιλλης ἄνδρα, ὃν ἐπεριτήρησε καὶ διάδοχον ἔξεν τῆς ἀρχῆς ἐπηγγέλλετο, ἔτιναι· καὶ τὰς ἀδελφὰς τὰς οἰκίας ὡς 20 ἐκείνω συμψυρεῖσας εἰς τὰς Ποντίας νήσους ἀπέγαγε· καὶ ἄλλα P I 557 20 πολλὰ τοιαῦτα πεποίηκεν. εἶτι τὴν Παυλίαν ἐκβαλῶν, προσφύσει

I δεινόν C.
19 Ποντίας Dio.

10 δ' ABCW, om P.

14 δραγμῶν B.

FOUNTAIN. Cap. 6. *Dionis Historiae Romanae lib. 59 c. 21 — c. 26. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.*

curia longam contra eum orationem recitaret (omnes enim oratores se vincere putabat, et Domitium virum eloquentissimum superare conabatur), neque quicquam contra dixit neque se defendit, sed eloquentiam hominis se mirari eaque obstupescere simulans orabat et supplicabat, seque oratore magis timere quam Caesarem profitebatur. quibus rebus ille delectatus et Domitium a se dicendi vi superatum credens irasci desuit.

6. Deinde in Galliam ad motus Celtarum suppressandos profectus hostibus quidem nihil nocuit, sed subditos et socios et cives plurimum afflixit. et cum aliquando in lusu aleae sibi deesse pecuniam sensisset, Gallorum descriptionem postulavit, ac ditissimis interfici iussis ad collatores reversus "vos" inquit "de paucis drachmis laboratis: ego vero interea centies quinquagies milies mille coegi." adeo temere faciebat omnia, et Lepidum illum amatorem, amasium, Drusillae maritum, quem summis affectu honoribus, quem se imperii successorem relictorum promisit, interfecit; et sorores suas ut ab illo corruptas in Pontias insulas relegavit; et alia huiusmodi fecit, deinde Paulina, cum eum satietas

μὲν ὡς μὴ τίκουσαν, τὸ δ' ἀληθές ὅτι διακορῆς ἐκείνης ἐγένετο, Μιλωνίαν Καίσιον ἐγγίμην, ἣν πρότερον μὲν ἐμολύχευσε, τότε δὲ καὶ γαμετὴν ἐσχηκέναι ἠθέλησεν, ἐπειδὴ ἐν γαστρὶ ἔσχευ, ἔν' αὐτῷ παιδίον τέκη τριακονθήμερον.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ ἐταράττοντο μὲν ἐκ τούτων, ἐταράττοντο δὲ καὶ ὅτι δίκαι σφίσι πλείσται ἐπήγοντο ἐπὶ τῇ πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς πεφονεωμένους φιλίᾳ, προσιδό-
B κων τε καὶ ἐπὶ πλείων τῆν τε ὁμότητα τοῦ Γάϊου καὶ τὴν ἀσέλι-
 γιαν αὐξήσιν, εἰ ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνος πλείων γένηται. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ δέικνυτο πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ καὶ τὸν Πτολεμαῖον 10 τὸν τοῦ Ἰόβη παιῖδα μεταστειλόμενος ὡς πλουτοῦντι κακίον ἀπέκτεινε.

Τούτων δὲ τὸν τρόπον βιοτὸς πάντως ἐπιβουλεύθησθαι ἐμελλε. καὶ ἐφόβησε τὴν ἐπίθειν, καὶ συλλαβὸν Νίκιον Κερεά-
 λιον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σέξτιον Παπίνιον ἐβουσάναι· καὶ ἐπὶ 15
 μηδὲν ἐξελάλησεν, ἀπέπεισε τὸν Παπίνιον, σωτηρίαν αὐτῷ καὶ
 ἀδειαν ὑποσχόμενος, κατεπιῦν τιων ἢ ἀληθῶς ἢ ψευδῶς, καὶ
 ἐκείνον αὐτίκῃ καὶ τοὺς ἄλλους ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀπέκτεινε.
C ἑνὸς δὲ τῶν κτεινομένων καὶ τὸν πατέρα παρεῖναι κατηνάγκασε
 τοῦ υἱοῦ φονεομένου· πυθόμενόν τε εἰ μύσαι αὐτῷ ἐπιτρέψει, καὶ 20
 ἐκείνον σφμαγῆναι προσέταξε. ὁ δὲ κινδυνεύων προσειπίησται ἐκ

13 Τούτων δὲ — p. 455 v. 17 περιφόβων ὄντων] horum plurima om Dionis codices: nonnulla habent Exc. Vatic. 14 καὶ συλλαβῶν — p. 455 v. 6 καὶ ὁ μὲν ἀπέθανεν Dionis Exc. Vatic. 86, 14 sc. Νίκιον. Κερεάλλιον B. 15 et 16 παπίνιον AB, Παπίνιον PW. 15 καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐξελάλησεν] καὶ ὁ μὲν Κερεάλλιος παντελῶς οὐδὲν εἶπεν Dionis Exc. Vat.

mulleris cepisset, per causam sterilitatis eiecta Miloniam Caesoniā duxit, quam prius stupro cognitā tam vero quia uterum ferebat uxorem habere voluit, ut sibi puer triginta dierum nasceretur.

Romani igitur tum his rebus, tum crebris ob amicitiam cum sororibus eius et interfectis accusationibus turbati, saevitiam eius et libidines auctum iri expectabant, si diutius imperaret. quibus sic affectis, ille Ptolemaeum etiam Iuliae filium accessitum ut divitem interfecit.

In hac vitae ratione fieri non poterat quin appeteretur insidiis: easque deprehendit. Nicium [Avicium] Cerealem et filium eius S. Papi- nium comprehensos torsit. cum ille nihil effaretur, Papi- nio salute et impunitate promissa persuasit ut aliquos seu vere seu falso nominaret: enimque statim, et caeteros in conspectu eius interfecit. et eandem occidendi patrem caedi filii interesse coegit: qui cum rogaret an oculos claudere liceret, ipsum quoque mactari iussit. is vero in periculo con-

τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἶναι, καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἐκφῆσαι
ἐπέσχετο, καὶ ὠνόμασε τοὺς τε εἰσάφοις τοὺς τοῦ Γαίου καὶ τοὺς
συνεργοὺς τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς ἀνομότητος. καὶ πολλοὺς ἂν
ἀπέλευσεν, εἰ μὴ καὶ τοὺς ὑπάρχοντας καὶ τὸν Κάλλιστον καὶ τὴν
6 Κουσιωνίαν προσδιαβυλῶν ἠπιστήθη.

Καὶ ὁ μὲν ἀπέθανεν, τῷ δὲ Γαίῳ τὸν ὄλεθρον αὐτὸ τοῦτο
παρισκεύασεν. Ἰδίῃ γὰρ τοὺς ὑπάρχοντας τε καὶ τὸν Κάλλιστον
προσκαλεσάμενος "εἰς εἰμὴ" ἔφη, "τρεῖς δὲ ἡμεῖς· καὶ γυμνός D
μὲν ἐγώ, ὀπλισμένοι δ' ἡμεῖς. εἰ οὖν μισεῖτέ με καὶ ἀποκτείνετε
10 θέλετε, φρονέσατε." Ἐξ ἐκείνου δὲ μισεῖσθαι νομίους καὶ ἄχθε- W II 180
σθαι τοῖς πραιτομένοις ἐκείνους, ἐπιόπτετε σφᾶς, καὶ ζήσος κἂν
τῇ πόλει παρεξάντητο, καὶ συνέβαλλεν αὐτοὺς ἀλλήλοις ὅπως μὴ
συμφωνῶσι κατὰ μόνους ἐκόστω ὡς πιστοτάτῳ διαλεγόμενος περὶ
τῶν λοιπῶν, μέχρις οὗ συνέντιες τὸ ἐπιχειρήματα προήκοντο αὐτὸν
15 τοῖς ἐπιβουλεύουσι.

Τῶν δὲ βουλευτῶν, ὅτι μὴ κατεψηφίσαντό τινων, περιμύ-
βων ἔντιον, Πρωτογένης τις πρὸς τὰ χαλεπώτατα τῷ Γαίῳ ὑπηρε-
τῶν, ὥστε καὶ βιβλίῳ δύο περιμύβειν ὧν τὸ μὲν ζήσος τὸ δ' ὠνό-
μαζεν ἐγχειρίδιον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον, καὶ πάντων δεξιῶν-
20 μένων αὐτῶν, οὐκ εἰκός, δριμύ τι προσέβλεψεν ἐν Σκριβωνίῳ P I 558
Πρόκλῳ, εἰπὼν "καὶ σύ με ἀσπάζῃ, μισῶν οὕτω τὸν ἀδιοκρά-

1 βιβουλενκότων A. 2 τοὺς ante τοῦ om A. 3 ἂν om A.
5 προσβαλῶν C. 7 ἰδίᾳ etc. Dionis Exc. Vatic. 87. τε om A.
καὶ τὸν Κάλλιστον om C. 8 ὀπλισμένοι μὲν ἡμεῖς, ἐγὼ δὲ
γυμνός B. 11 σφᾶς ὑπόπτετε BC. 13 συμφρονέσει A.

stitutus se ex insidiatoribus unum esse simulavit, et caeteros omnes in-
dicaturum pollicitus amicos Gaii ministrosque libidinum eius et saeviti-
nae nominavit: ac multis exitio finisset, nisi et praefectos et Callistum
et Caesoniam quoque criminato fides abrogata esset.

Ac is quidem periit, sed illud ipsum factum Gaio quoque perni-
ciam attulit. nam praefectis et Callisto seorsim arcessitis "unus" inquit
"ego sum, vos tres estis: ego nudus, vos armati, quod si me odistis
et occidere vultis, occidite." ab eo tempore se invisum illis facta sua
aegre ferentibus esse ratus, gladium etiam in urbe gestavit; et homines
spectos inter se commisit, ne consentirent, cum unoquoque tanquam
fidissimo de caeteris colloquens; donec eius consilio perspecto eum in-
sidiatoribus condonarunt.

Cum senatores ob quosdam non condemnatos in metu essent, Pro-
togenes quidam suavisissimorum Gaü mandatorum minister, duos circum-
ferre libellos solitus, quorum alterum enses alterum pugionem vocabat,
curiam ingressus, cum omnes ei dexteris porrigerent scilicet, torro
vultu Scribonium Proclum intuitus "et tu me" inquit "salutare audes,

τορα;” ἀκούσωντες δὲ τοῦτο οἱ παρόντες περιέσχον τὸν συμβου-
λευτὴν καὶ δίσπασαν· ἐφ’ ᾧπερ ἦσθη ὁ Γάιος καὶ ἔφη κατηλ-
λάχθαι αὐτοῖς.

7. Θωπιονόντων δ’ αὐτὸν καὶ τῶν μὲν ἦρωα τῶν δὲ θεῶν
ἀποκαλούντων δεινῶς ἐξεφρόνησεν. ἤξιόν μὲν γὰρ καὶ πρότιρον 5
ὑπὲρ ἄνθρωπον νομίζεσθαι, καὶ τῇ Σελήνῃ συγγίνεσθαι καὶ Ζεὺς
εἶναι ἐπλάτιτεο, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ταῖς ἀδελφαῖς προειπασ-
ζετο μίγνεσθαι, καὶ πάντας θεοὺς ὑπεκρίνετο, καὶ τὰς θηλείας
B αὐτάς, καὶ Ἡρα καὶ Ἄρτεμις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐγίνετο, καὶ πρὸς
τὴν τῶν ὀνομάτων μετὰθισιν καὶ πᾶν τὸ σχῆμα μετέμειβεν, ὡς 10
ποτε μὲν θηλυδριὰν ὀρᾶσθαι αἰτὸν καὶ κραιτῆρα καὶ θύρσον φέ-
ρειν, ποτε δὲ ἀρρενωπὸν καὶ ῥόπαλον καὶ λεοντῆν ἐνημμένον, καὶ
αὐθις λειογένειον ἢ πωγωνίαν δείκνεσθαι. τριακίαν τε ἐκράτει
καὶ ἀνέτεινε κεραινόν, παρθένῳ τε κνηγετικῇ ὁμοιοῦτο, καὶ
ἐγναίαιζεν αὐθις, καὶ τῇ σιολῇ καὶ τοῖς προσθέτοις καὶ περιδέ- 15
τοις ἀκριβῶς ἐποικίλλετο, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος δοκεῖν
αὐτοκράτωρ ἐβούλετο. καὶ ποτε ἰδὼν τις αὐτὸν ἀνὴρ Γαλάτης
C ἐπὶ διφρον ὑψηλοῦ ἐν εἶδει Λιδὸς χρηματίζοντα, ἐγέλασε. μαθὼν
οὖν τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ ἤρετο “τί σοι δοκῶ εἶναι;” κακῆ-
ρος “μέγα παραλήρημα” ἔφη. καὶ οὐδὲν ἔπαθε δεινόν· παρελο- 20

1 τοῦτο A Dio, ταῦτα PW.
εὐλογίσθη γὰρ om A.

7 προφασίζετο A.

20 παρ-

FONTES. Cap. 7. Dionis Historiae Romanae lib. 59 c. 26 —
c. 30, ex quibus nonnulla Zonaras transcripsit quae nunc in
Dionis exemplaribus desiderantur. Kuecbii Historiae eccles. lib. 2
c. 6 et 7.

imperatorii tam infensus?” quo caeteri audito senatorem illum discerpso-
runt. ea re delictatus Gaius se reconciliatum esse senatui dixit.

7. Omnibus ei assentantibus, et aliis heroem alii deum appol-
lantibus, in magnam incidit insauiam. nam prius etiam humana condi-
cione maior haberi volebat, et so Iovem esso et cum Luna rem habere
factabat, eaque de causa potissimum se consuetudine sororum uti profi-
tebatur, et deorum dearumque omnium personas agebat: fiebat Iuno
Diana Venus, et pro nominum mutatione habitum quoque mutabat, pro-
inde alias effeminatus cernebatur, craterem et thyrsum gestans; alias
virilis, clava et leonina pelle ornatus; alias imberbis, alias barbatus, et
tridentem sustinobat, et fulmen vibrabat, et virginem venatricem refer-
bat, atque iterum muliebrem habitum omnibus adsciticiis et appositiis
rebus exquisite repraesentabat, ac quidvis potius quam homo imperator
vidori malebat. cum igitur aliquando Iovis habitu in sublimi sella ins
dicoret, Gellus quidam eo viso risit; et a Gaio rogatus quis ei esso
videretur, respondit “magnum deliramentum”, nihil gravo passus: nam cum

γίσθη γὰρ σκυτοτόμος ὢν. ἠσπάζετό τι βραχίς, τοῖς δ' ἄλλοις
καὶ τῶν βουλευτῶν ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα προσκνεῖν ὠρεγε.
πάντες δὲ αὐτὸν ἐκολάκεον. καὶ ποτε τὸν Λούκιον τὸν Οὐτίλλ-
λιον ἄνδρα εὐγενῆ καὶ φρονίσιος εὖ ἔχοντα ἤριτο, τῇ Σελίγη
5 μίγνυσθαι λέγων, εἰ ὁρήσῃ τὴν θεὸν στυοῦσαν αὐτῷ. ὁ δὲ κάτω
νέων, οἷα δὴ τεθηπός, καὶ μικρόν τι φθελγόμενος καὶ ὑπότρο-
μον "ἑμῶν" ἔφη "τοῖς θεοῖς, δέσποτα, μόνις ἀλλήλους ὁρᾶν D
ἔξισται."

Οὕτω δ' ἐξιμάνη ὁ Γάιος ὡς καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ τέμνοσ
10 ἑαυτῷ ἀνεγείραι κελύσσαι καὶ τὴν Μίλητον. καὶ ἐν τῇ Ρώμῃ
δύο ναοὶ αὐτῷ ἰδρῶθησαν· τὸν μὲν γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῷ παλα-
τίῳ ἐτεκίτητο, ὁ δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς αὐτῷ ἐψηφίσθη καὶ ἔδο-
μήθη. ἐπενεκάλει δὲ καὶ τῷ Σιὺ οἷ τι Κουπιώλιον προκατέλαβε.
καὶ ἀγάλματι δ' ἑαυτοῦ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπέστειλε,
15 προσκνεῖσθαι ταῦτα κελύσας. τὸν δ' ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν εἰς
οἰκίῳν ἱερὸν μιθρημῶζετο, ἵνα Λιδὸς ἐπιφανοῦς νέου χρηματικῆ
Γαίου, εἰ καὶ ὁ Ἰώσηπος τοῦτο παρεσιώπησεν ἀρχαιολογῶν. ἔθεν P I 559
καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀποστασίᾳ ἔσχηκε τὴν ἀρχὴν. ἱερέας τε
πολλοὺς ἑαυτῷ κατεστήσατο; καὶ αὐτὸς δ' ἑαυτῷ ἱεραῖο. ταῖς
20 τε βροναῖς ἐκ μηχυνῆς ἀντιβρόντα, ἀντήστριπτέ τε ταῖς ἀστρα-

2 προσκνεῖν ὠρεγε A, ὠρεγε προσκνεῖν PW. 3 τὸν alterum
add AB. οὐτίλλιον AB. 6 μικρόν A cum Dione, βραχὺ
PW. 9 Οὐτίω — 13 ἔδομήθη om Dionis codices, habent Exc.
Peiresc. 13 προκατέλαβε om C. 15 τὸν δ' — 17 Γαίου
Euseb. Hist. eccl. 2 6, ex Philonis Legat. ad Gaium T. 2 p. 596
ed. Mangey.

sutor esset, negligebatur. salutavit paucos: caeteris, etiam senatoribus, manum aut pedem porrexit adorandum. cum omnes ei adularentur, aliquando ad L. Vitellium, virum nobilem et cordatum, dixit se cum Luna rem habere, eumque rogavit an deus congressum vidisset. is vero humim intuens instar admirantis exigua et tremula voce "vobis" inquit "divis duntaxat, domine, invicem intueri fas est."

In eam porro insaniam Gaius venit, ut ab Asianis Miletī templum sibi iuberet exstrui. sunt et Romae duo ei templa condita: quorum alterum ipse in palatio sibi exstruxit, alterum a senatu ei et decretum est et aedificatum. cum Iove expostulabat quod Capitolium praeeoccupasset. imagines suas quovis terrarum missas adorari iussit. templum Hierosolymitanum in suam aedem commutavit, ut Gaii novi illustris Iovis appellaretur: quamvis hoc Iosephus in suis Antiquitatibus dissimularit. eaque res Iudaeae defectionis initium fuit. sacerdotes sibi multos legit, et ipse sibi inamolavit. machinis quibusdam tonitribus tonitrus, fulguri-

παῖς. καὶ ὅποτε κατήνεκτο χειραίνος, λίθους ἀντηκόντιζεν, ἐπι-
λέγων ἐφ' ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὁμήρου "ἦ μ' ἀνάειρ" ἢ ἐγὼ σέ."

Ἐπὶ τούτου, ὡς Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ἐκ τῶν τὰς Ὀλυμπιάδας
ἀναγραφάντων ἀνυλῆσθαι ταῦτα λέγων, τοσαύτας περιέπεισι
συμφοραῖς ὁ Πιλάτος, ὥστε ἀναγκασθῆναι ἑαυτοῦ γινέσθαι αὐ-
W II 181 τόχειρ, τῆς θείας δίκης μετελθοῦσης αὐτόν.

B Ὡς οὖν πάντα τρόπον ἐξεμαίνετο (ἀπειριθμεῖν γὰρ τὸ καθ'
ἕαστον πολλῆς ἂν εἴη λέσχης καὶ ἀγρίας) ἐπιβουλεύσαν αὐτῷ
Κάσιος τε Χαιρέας καὶ Κορηῆλιος Σαβῖνος, συνώμοσαν μὲν γὰρ
πλείονες καὶ συνήθεισαν τὸ πραττόμενον καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες 10
καὶ ὅσοι δὲ οὐ συνώμοσαν, γρόντις οὔτ' ἐξέφηραν καὶ ἄσμενοι
εἶδον αὐτὸν ἐπιβουλεύομενον. ἐπιβουλεύθη δὲ θεῖαν ἐπιτελεῶν. ὁ
γὰρ Χαιρέας καὶ ὁ Σαβῖνος ἐπὶ τοῖς γινομένοις ἀσχροῖς ἀλγοῦν-
τες, ὁμῶς ἐκατίθρον ἐπὶ πέντε ἡμέρας. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Γάιος
καὶ δοχῆσασθαι καὶ τραγοῦδιον ἠθροῦσιν ἐποκρίνασθαι, καὶ διὰ 15

C τοῦτο ἑτέρας τρεῖς ἡμέρας προήγγειλε, τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ
θεάτρον ἐξερχόμενον ἐν στενωπῷ τινι περιστάντες ἀπέκτειναν.
καὶ πεισόντος οὐδεὶς τῶν παρόντων ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν
αὐτὸν κατετίθροσκον. καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα
αὐτίκα ἀπέσφαξαν. 20

3 ὡς ABC, ὁ PW. Εὐσέβιος] Hist. eccles. 2 7. 5 ὡς A.
7 ἐξεμαίνετο om C. 9 καὶ] καὶ ὁ A. 12 ὁ γὰρ Χαιρέας —
16 προήγγειλε pleniora sunt quam in Dionis codicibus. 20 ἐπ-
ίσφαξαν A.

bus fulgura regessit. contra fulmina lapides est ei aciculatus, illud Home-
ricum subinde usurpans "tollite me, vel ego te."

Sub hoc Caesare Pilatus, ut Eusebius ex Olympiadum scriptori-
bus refert. in tantas calamitates incidit ut divina vindicta urgente ma-
nus sibi afferre cogeretur.

Postquam igitur omni furoris genere fuit percitus (nam enumerari
singula sine magnis nugis magnaue molestia non queunt) insidiati ei
sunt Cassius Chaerea et Cornelius Sabinus. plures vero in eam coniu-
rarunt, et quid ageretur etiam familiares eius non ignorabant; et qui
non coniurarent, rem intellectam nec prodiderunt, et cum insidiis appeti
hand moleste tulerunt. est autem, dum spectaculum ederet, appetitus,
nam Chaerea et Sabinus, quavis flagitia illa aegre ferrent, tamen quini-
que adhuc dies se continuerunt. ut vero ipse Gaius et saltare et tra-
goediam agere voluit, eaque de causa alterum triduum deumtissvit, ob-
servarunt dum theatro egredieretur, et in angiporta quodam circumven-
tum occiderunt. cum cecidisset, nemo qui aderat sibi temperavit quo-
minus etiam mortuum convulneraret. etiam uxor eius et filia statim
sunt occisae.

Γάιος μὲν δὴ ταῦτα ἔν τε τρισὶν ἔτεσι καὶ μηνὶ ἐννέα καὶ
 ἡμέραις ὀκτώ καὶ εἴκοσι πράξας ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐκ ἦν θεὸς
 ἔγνωκεν, ὡς δὲ ὁ θάνατος αὐτοῦ διεγγέλθη, πλὴν ὀλίγων τῶν
 συνισχυλῆσθαι αὐτῷ, πάντες ἔχαιρον, μεμνημένοι καὶ τοῦ λε-
 5 χθέντος πῦρ ἐπ' αὐτοῦ, ὅτι ὄργισθεις τῷ δήμῳ ἔφη "εἶθε ἴνα
 ἀχέτω ἄχετι", καὶ ἐπιλέγοντες ὅτι "σὺ μὲν ἴνα ἔχῃς ἀχέτω, ἡμεῖς D
 δὲ χείρας πολλὰς." διαθρόντων δὲ τινῶν ὀλίγων καὶ θορηβοῦν-
 των βοῶντων τε "τίς Γάιον ἀπέσφαξεν;" Οὐαλλήριος Ἀσιατικός,
 ἀνὴρ ἑπιπαικνῶς, ἀνῆλθεν εἰς Ἄποπιόν τε χωρίον, καὶ ἐβόησας
 10 ἔφη "εἶθε ἐγὼ αὐτὸν ἔμην ἀπικτιονῶς." καὶ οὕτω καταπλαγῆντες
 οἱ θορηβοῦντες ἠσύχασαν.

8. Ἄλλ' οὕτω μὲν διέφθαρτο Γάιος· τῆς δὲ βουλῆς ἔν τῷ
 Καπιτωλίῳ συναθροισθείσης τοῖς μὲν δημοκρατεῖσθαι ἰδοῦσι, οἱ
 δὲ μοναρχεῖσθαι καὶ ἀδίας ἔκρινον· καὶ τοῦτων οἱ μὲν τόνδε, οἱ
 15 δὲ τόνδε ἤροῦντο. κἀν τούτῳ στρατιωτῶν τινες εἰς τὸ παλάτιον, P 1560
 ἴνα τι διαπραΰσωσιν, ἐσπηδήσαντες εἶρον ἐν σκοτινῇ γωνίᾳ κατα-
 κρηπτόμενόν που τὸν Κλαύδιον (συνῆν γὰρ τῷ Γαίῳ τοῦ θιάτρου
 ἔξερχομένῳ, καὶ τὴν ταραχὴν φοβηθεὶς κατεκρίβη), καὶ ἔσεικλον
 αὐτὸν μὴ εἰδότες ὅστις ἦν· γρόντες δὲ αὐτοκράτορά τε προσγγ-
 20 ρευσαν καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἤγγυον, καὶ μὴ τις ἐνδοιάσαντος
 ἄπαντες αὐτῷ τὸ κράτος δειδώκασιν, ὡς ἐκ γένους ὅτι βασιλικῷ

3 ὡς δὲ — 4 ἔχαιρον om Dionis codices. 6 ὅτι om A. 10 αὐ-
 τὸν om A. 12 Ἄλλ' — Γάιος] Γάιος μὲν οὕτως ἐφθάση A.
 17 τοῦ θιάτρου ἔξερχομένῳ om Dionis codices. 19 τε om C Dio.

Fontes. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 1—12.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

Haec cum tribus annis, mensibus novem et diebus octo egisset,
 re ipsa cognovit se non esse deum. mors eius nuntiata paucis luctum,
 omnibus laetitiam attulit, dicti eius recordantibus quod aliquando iratus
 protulerat "utinam populus Romanus unam cervicem haberet." tum igitur
 populus Romanus dixit "at tu unam cervicem habes, nos vero manus
 multas." paucis autem discursantibus et per tumultum vociferantibus
 quis Gaium occidisset, Valerius Asiaticus vir consularis tumulo consensu
 exclamavit "utinam ego eum occidisset," qua voce illi perculti tumul-
 tuari destiterunt.

8. Gaius interfecto senatuque in Capitolio coacto, dum alii popu-
 larem rem publicam, alii regium imperium laudant, et ex his alii alium
 praeferrunt, interea milites aliquot impetu in palatium facto, ut aliquid
 raperent, Claudium in obscuro angulo latitantem reppererunt. nam cum
 Gaius theatro exierat, tumultuque territus se occultarat, eum igitur pro-
 traxerunt, ignari quis esset: agnitum imperatorem salutarunt, in castra
 perducto citra ullam dubitationem omnes detulerunt imperium, quod et

καὶ νομιζομένῳ ἐπιικεῖ. εἰ γὰρ καὶ ἀνεθέετο καὶ ἀντέλεγεν, ἄλλ' ὅσον ἐξήπυτο καὶ ἀντίκειτο, τοσοῦτον μᾶλλον ἀντιεπιλονίκεον οἱ
B στρατιῶται μὴ παρ' ἐτέρων λαβεῖν αὐτοκράτορα ἄλλ' αὐτοὶ δοῦ-
 ναι πᾶσι. διὸ καὶ ἄκων, ὡς ἐδόκει, ἐπέκλυσε. μισθόντες δὲ καὶ
 οἱ ἔπατοι καὶ οἱ βουλευταὶ ἤδη προκατελήθησαν τὴν ἀρχήν, καὶ δ
 αὐτοὶ ὁμολόγησαν.

Καὶ οὕτω Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων Γερμανικὸς ὁ τοῦ
 Ἀρούσου τοῦ τῆς Αἰβίλιας υἱοῦ πατρὸς τῆς αὐτοκρατορῆς ἀρχῆς ἐτυ-
 χεν, ἄγων ἔτος πεντηκοστόν. ἐγένετο δὲ τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῖ-
 λος, ἀλλὰ καὶ ἐν παιδίῳ ἤσκητο, ὥστε καὶ συγγράφαι τινά· τὸ 10
 δὲ σῶμα νοσώδης. πάνν δὲ ἐγνηαικοκρατήθη ἄμα καὶ ἐδουλο-
C κρατήθη. ὕτε καὶ ἐκ παίδων ἐν τε ροσηλείᾳ καὶ ἐν γόβῳ πολλῶ
 τρυφίς, κάτεῦθεν ἐθήθειαν καὶ ἐπὶ πλείων τῆς ἀληθείας προσ-
W II 182 ποιησάμενος καὶ ἤθους χανόντιν (ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ
 ὁμολόγησε), καὶ πολὲν μὲν χρόνον τῇ τήθῃ Αἰβίλιᾳ πολὲν δὲ τῇ 15
 μητρὶ Αντωνίᾳ τοῖς τ' ἀπελευθέρους συνδουληθείς, οὐδὲν ἔλευ-
 θεροφρεπὲς ἐπιδείκνυτο. ἐπειθέντιο δ' αὐτῷ αἱ γυναῖκες τε καὶ
 οἱ ἀπελευθέροι ἐν τοῖς πότοις καὶ ἐν ταῖς μέξεσι· πάνν γὰρ ἀπλή-
 στως ἀμφοτέροις προσέκειτο. πρὸς δὲ καὶ δουλίαν ἔχε. τοιοῦτος
 δὲ περικώς, ὡς συνελόντι εἰπεῖν, ὅμοιος οὐκ ὀλίγα καὶ δένοντος 20
D ἔπραττεν ὁσαῖς τῶν εἰρημένων παθῶν ἐξω ἐγένετο καὶ ἑαυτοῦ

I εἰ γὰρ καὶ — 4 ἐπέκλυσε om Dionis codices. 9 μὲν add A
 Dio. 13 ἐθήθειαν post προσποιησάμενος A. 18 τοῖς πότοις
 καὶ ἐν ταῖς μέξεσι A cum Dione, ταῖς μέξεσι καὶ τοῖς πότοις PW.
 21 παθῶν om A.

Caesarei generis esset, et clemens haberetur. etsi enim recusabat et refragabatur, tamen quantum ille renitebatur seque opponebat, tantum milites contendeabant, ne ab aliis imperatorem acciperent sed ipsi omnibus darent. itaque invitus tandem, ut prae se ferebat, illis cessit, consules vero et senatores ubi iam praecoccupatum esse imperium didicerunt, ipsi quoque renuntiationi eius sunt assensi.

Ita Tiberius Claudius Nero Germanicus, Liviae ex Druso nepos, imperium est adeptus, anno aetatis quinquagesimo. ingenio quidem fuit non contemnendo, et disciplinis ita eruditus ut quaedam conscripserit, valetudine autem parum firma: mulieribus et servis parere solitus, quippe iam inde a pueritia in morbis et magno metu educatus, unde simpliciorum et dissolutioribus moribus se esse fingebat quam verè erat (quod et ipse in senatu confessus est), cum vitam longo tempore cum avia Livia et Antonia matre ac libertis egisset, nihil ingenuo diguum prae se ferebat. sicut ei et mulieres et liberti in computationibus et re Venerae insidiati, quibus utrisque satiri non poterat. ad haec timidus fuit, quamvis autem (ut rem paucis complectar) talis esset, tamen multa opportune fecit, quoties vitis istis evitatis sui iuria fuit. in

ἐκράτει. οὐκ εὐθὺς μέντοι εἰς τὴν βουλὴν ἐσθλῆθεν, ἀλλὰ μετὰ τριακοστὴν ἡμέραν, διὰ τε τὸν Γάϊον οὕτως ἀπολωλότα δεδιώς, καὶ ὅτι τινὲς ἐαυτοῦ βελτίους εἰς τὴν ἀρχὴν παρὰ τῆς βουλῆς ὠνομάσθησαν. ἀλλὰ τὰ τε ἄλλα ἀκριβῶς ἐγελάσσειτο καὶ πάντας τοὺς αὐτῷ προσόντας ἐρευνᾶσθαι ἐποίει μῆ τι ξηρίδιον ἔχωσι, καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις στρατιώτας εἶχεν αὐτῷ στυγίους. ὃ καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο· ἢ δὲ τῶν ξηριδίων ἔρευνα διὰ Οὐδισπυσιανοῦ ἐπαύσατο.

Τὸν μὲν οὖν Χαιρίων καὶ τινὰς ἄλλους ἀπέκτεινεν, οὗ διὰ 10 τὸν Γάϊον, ἀλλ' ἐαυτῷ ἀσφάλειαν προμηθεύμενος· καὶ ὁ Σαβίνος δὲ ἐκὼν ἀπέθανε, μὴ ἀξιώσας κολασηθέντος τοῦ Χαιρίων αὐτὸς περιπῆναι· τὰς δὲ τοῦ Γάϊου ἀδελφὰς τὴν τε Ἀγριππίναν καὶ P 1 561 τὴν Ἰουλίαν καταγαγὼν ἐκ τῆς ὑπεροχίας, καὶ τὰς οὐσίας αὐταῖς ἀπέδωκε, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκπισόντας ὁμοίως κατήγγυε. καὶ 15 τοὺς ἐν εἰρκτικῇ δεδιμένους ἀκριβῶς ἐξετάσας, τοὺς μὲν συγκομητομένους ἀγῆκε, τοὺς δὲ κακοτρογίσαντάς τι ἐκόλασε. καὶ τὰ γάρμακα ἢ πολλὰ ἐν τοῖς τοῦ Γάϊου εὐρέθη, καὶ τὰ βιβλία τοῦ Προτογένους, ὃν καὶ ἀπέκτεινεν, ἔκαστο. τὰ τε γράμματα 20 ἢ ἔλεγε μὲν κατακαῖσαι ὁ Γάϊος, εὐρέθησαν δὲ ὄντια, τοῖς βουλευταῖς τε ἐπέδειξε, καὶ ἔδωκεν ἀναγρῶναι τοῖς τε γράμμασιν αὐτὰ καὶ τοῖς καθ' ὧν ἐλέγγυετο, καὶ μετὰ τοῦτο κατέγγλιξε. τῆς τε γηροσύνης ἀτιμῶσαι βουλευθείσης τὸν Γάϊον, ψηφισθῆναι μὲν B τοῦτο αὐτὴς ἐκόλωσε, γυκτιὸς δὲ τὰς ἐκόνους αὐτοῦ πάσας ἠφάνισαι, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Γάϊου καὶ ὑφ' ἐτέρων δι' ἐκείνων οὐκ ὀρθῶς

3 αὐτοῦ C.

20 ἀπέδειξε A.

τε alterum om A.

curiam non statim sed trigesimo die post venit, tum Gaii Interitu territus, tum quod aliqui ipso ad Imperium aptiores a senatu nominati erant, cum caeteris in rebus accurate se custodit, tum omnes a quibus adiretur excuti iussit ne sicis ferrent, et milites ad convivia secum adduxit. quod delnceps quoque factum: sicarum vero inquisitio per Vespasianum sublata est.

Chaeream et aliquot alios occidit, non ut Gaii necem ulcisceretur, sed ut securitati suae consultum esset. Sabinus ultro sibi manus attulit, indignum ratus si Chaerea interfecto superstes esset. Gaii sorores Agrippinam et Juliam revocavit, bonis restitutis. eodem modo caeteros quoque exsules tractavit, eos qui in carcere vinciti erant accurate exploravit: per calumniam delatos dimisit, fontes supplicio affecit. venena, quorum magna copia in Gaii scriniis est reperta, et libellos Protopenia, quem etiam occidit, cremavit. scripta, quae Gaius se cremasse affirmarat, reperta senatui ostendit, legendaque tam his a quibus quam his contra quos scripta erant exhibuit, postea exussit. senatui Gaium ignominia notaturo restitit quo minus id decretum fieret, ipse vero noctu statuas eius omnes sustulit, et quae vel ab ipso vel ab aliis pro-

γεγονότα ἀνέτρεψεν. ἀνδριάντων δὲ αὐτῷ ψηφισθέντων παρητή-
 σαιτο· καὶ θύειν ἢ προσκυνεῖν ἐν ἀγάλμασιν αὐτῷ ἀπηγόρευσε.
 καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα πολλὰ ἐποίει, μετροσηροῶν καὶ κρίσει ταῦτα
 πράττων; ἀλλ' οὐκ ἐπιτηθεύσει. τὰς γούν θυγατέρας κατηγγύησε
 τὴν μὲν Λουκίω Ἰουλίῳ Σιλανῷ, τὴν δὲ Γναίῳ Πομπηίῳ Μάγνῳ. 5
 καὶ οὐδὲν ὑπέρογκον ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις ἰδίκασε καὶ ἡ βουλὴ ἠθροίσθη. ταῦτά τε οὖν ἐπιεικῶς
 C ἔπραττε, καὶ τῶν ὑπᾶτων ἐν τῷ συνεδρῷ καταβάντων ἀπὸ τῶν
 δίφρων ἵνα διαλεχθῶσιν αὐτῷ, προσεξανάστη τε καὶ ἀντιπροσηλάθε
 σθίσειν. ἰδιωτικῶς τε ἔζη ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἑλληνικῶς αὐτὸς τε 10
 καὶ οἱ περὶ αὐτὸν διητῶντο.

Περὶ τὰ χρήματα δὲ θανυμαστὸς ἐγένετο. ἀπηγόρευσε γὰρ
 ἀργύριον αὐτῷ προσφέρεσθαι, ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀγούστου ἐγένετο.
 ἀπέπειε δὲ μηδὲ κληρονόμος παρὰ τινος συγγενεῖς ἔχοντος κατα-
 λιμπάνεσθαι. καὶ τῶν προσημειθέντων ἐπὶ τε τοῦ Τιβερίου καὶ 15
 τοῦ Γαίου τὰ μὲν αὐτοῖς ἔτι περιοῦσι· τὰ δὲ τοῖς τέκνοις αὐτῶν
 ἀπέδωκε· καὶ πολλοῖς παρὰ τοῦ Γαίου τὰς σφετέρας ἀρχὰς καὶ
 D χώρας ἀφαιρεθῆσιν αὐτὸς αὐθις ἐπανεισώσατο. καὶ ἄλλα τοιαῦτα
 ἔργα ἐργάσατο, δι' ἃ ἐπηρεῖτο. ὑπὸ δὲ τῶν ἐξελενθέριων αὐτοῦ
 καὶ τῆς γυναικὸς Βαλλερίας Μεσσαλίνης ἔτιρα ἐπράχθη οὐχ 20
 ὁμοίωτροπα. λιμοῦ μέντοι ἰσχυροῦ γενομένου οὐ μόνον τῆς τότε
 W II 183 ἀφθονίας ἐφρόντισεν, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσπίετα. ἐπεισάκτου γὰρ

2 αὐτῷ ἐν ἀγάλμασιν A. 8 ἀπὸ τῶν δίφρων om C. 12 δὲ
 om A. ἐγένετο — 13 Ἀγούστου om A. 12 ἀπηγόρευσε
 BC Dio, ἀπηγόρευσε PW. 19 αὐτοῦ om C. 21 γενομένου
 add ABC.

pter ipsum perperam acta erant abolevit. statuas decretas recusavit,
 sibi que sacrificari aut effigiem suam adorari vetuit. fecit et alia multa
 id genus moderate, iudicio, non simulatione. filiam certe quidem unam
 L. Iunio Silano, alteram Cn. Pompeio Magno despondit, nullo immodico
 apparatu: nam et ipse diebus illis ius dixit et senatus convenit. prae-
 terea cum consules in curia consurrexissent ut eum alloquerentur, assur-
 rexit et ipse et vicissim eis obvium ixit. privato et graeco more ple-
 rumque cum suis vixit.

In pecunia mirabilem se praebuit, vetuit enim offerri sibi argen-
 tum, quod et sub Augusto fiebat: vetuit ne ab illo qui cognatos habe-
 ret haeres institueretur. bona quae sub Tiberio et Gaio publicata fue-
 rant aut ipsis possessoribus, si superstites erant, aut eorum liberis red-
 didit. multis magistratus et provincias a Gaio ereptas restituit; et hoc
 genus alia fecit ob quae laudatus est. verum ab eius libertas et uxore
 Valeria Messalina alia acta sunt his minime consentanea. cum ingenti
 annonae penuria laboraretur, non illi duntaxat tempore, sed in futurum

παντός σχεδόν τοῦ σίτου τοῖς Ῥωμαίοις ὄντος, ἡ χώρα ἡ πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Τιβερίουσιν οὔτε κατάρσεις ἀσφαλεῖς οὔτε λιμένας ἐπιτηδεύουσιν ἔχουσα ἀνωφελεῖς σφίσι τὸ κράτος τῆς θαλάσσης ἐποίει· οὐδὲν γὰρ κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἠδύνατο εἰσφοιτῶν.
 5 τοῦτο οὖν συνιδῶν λιμένας τε κατεσκεύασε καὶ ἀπέτελλε πρᾶγμα καὶ τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῆς Ῥώμης ἄξιον. ἐν πᾶσι P I 562
 δὲ μετριάων, οὔτε γεννηθέντος αὐτοῦ νότος (ὅς τότε μὲν Κλαύδιος Τιβέριος Γερμανικός, ἕσπερον δὲ καὶ Βρεϊτανικός ἐπωνομάσθη) ἄλλο τι ἐπιφανές ἐφάξεν, οὔτ' Ἀγροστον αὐτὸν ἢ τὴν
 10 Μεσσαλίαν Ἀγροστον ἐπικληθῆναι ἐλάκει.

9. Στεγῶς δὲ μονομυχίας ἀγῶνας εἶδαι, πάντων χαίρων αὐτοῖς, κἀντιθέειν πολλοὶ ἀπαλλέντο ἄνθρωποι, ἐπ' αἰτίας τισὶ καταψηφισθέντες. Ἐθιοθεῖς οὖν οὕτως αἵματος καὶ γόνιον ἀνακαμπλασθαι, προσητέριον καὶ ταῖς ἄλλαις σφωγαῖς ἐχρήσασθαι.
 15 αἷτιοι δὲ τοῦτου οὔτε κισάριοι καὶ ἡ Μεσσαλίνα ἐγένοντο. εἰ γὰρ ἀποκτείναι τινα ἐθέλησαι, ἔξοχόν αὐτῶν, καὶ πάνθ' ὅσα B
 ἐβόληοντο ποιεῖν ἐπειρέοντο. καὶ πολλὰς ἔξαινιαίας ἐκπλαγίαις καὶ κλειύσαις τινὰ ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδοῦς ἀπολείσθαι, ἔπειτα ἀνεγκῶν καὶ ἀναφρονήσας, μαθὼν τὸ γεγονός ἐλπίετο καὶ
 20 μετεγίνωσκε.

Τοιαῦτα δὲ ποιῶντος αὐτοῦ οὐκέτι χορηγίην ἐλπίδα ἐπὶ Κλαυδίῳ οἱ Ῥωμαῖοι ἐσχέχασθαι· διὸ καὶ ἐπιβουλιεῦθη· ἐπ' ἑτέρων

9 αὐτὸν A, αὐτὸν PW.

21 οἱ ὁμοιοὶ ἐπὶ κλαυδίου B.

FONTES. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 13 — c. 29, nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

etiam prospexit, nam cum Romani frumento fere tantum aliunde importato utantur, regio quae ad ostia Tiberis est, eam eiusmodi esset ut neque tuto appellii posset, neque portus commodos haberet, efficiebat ut eis maris imperium parum prodesset: hiberno enim tempore nihil importari poterat. ea re considerata portus aedificavit, opusque perfecit magnitudine et animi et imperii Romani dignum. ac modestus in rebus omnibus, nato sibi filio (qui tum Claudius Tiberius Germanicus, post etiam Britannicus est cognominatus) nec ullo alio splendore usus est, nec enim Augustum aut Messalinam Augustam appellari sivit.

9. Ludis gladiatoris impense delectabatur: quos cum erebro ederet, multi mortales variis criminibus condemnati peribant. ad hunc modum sanguini et caedibus assuefactus facilius etiam ad alios occidendos est impulsus. In causa autem fuerunt caesarei liberti et Messalina, qui si quem sublatum volebant, terrore ei inensso potestatem accipiebant faciendi quod vellent. saepe ex improviso consternatus cum in subito terrore aliquos occidi iussisset, postea sibi redditus et sanitate mentis recuperata facti poenitens doluit.

Quae cum faceret, Romanique spem de eo parum bonam habe-

τε καὶ ὑπ' Ἀννίου Βινικιανοῦ, ὃς πρὸς Φούριον Κάμιλλον Σκριβωνιανὸν τῆς Δαλματίας ἀρχοντα ἐπέμψε καὶ ἀπέπεισεν αὐτὸν ἐπαναστῆναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν μὴ πεισθέντων αὐτῷ, αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινεν ἑαυτὸν, Κλαύδιος δὲ καίτοι πάνυ καταδείσις ὡς C εἰτοιμίας ἔχειν ἰσχυρῆναι αὐτῷ τοῦ κράτους ἰθιλοτήτης, ὅμως τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ μαθὼν ἀνεθάρσυνε, καὶ τοὺς μὲν στρατιώτας ἄλλοις τέ τισι καὶ χρήμασι ἀντιμείψατο, τοὺς δὲ συνεπιβουλεύσαντας ἀνεξήγησέ καὶ πλείστον ἐκόλωσε, συγγνοὶ δὲ ἄλλοι τε καὶ ὁ Βινικιανὸς διεχειρίσαντο ἑαυτούς. ἢ γὰρ Μεσσαλίην καὶ ὁ τοῦ Κλαυδίου ἀπελεύθερος Νάρκισσος οὗ τε ἀναπελειέθερος αὐτοῦ, 10 τῆς ἀγορμῆς ταύτης λαβόμενοι, οὐδενὸς τῶν δαινοτάτων ἀπέσχεοντο. ἄνδρες τε οὖν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἐκόλωσθησαν: τινὲς δὲ καὶ τῶν πάνυ ὑπαιτίων ἐσώθησαν, οἱ μὲν χρήμασι ἐνοιοὶ δὲ γι καὶ χάρισι. Γαλαῖος δὲ τις ἀπελεύθερος τοῦ Καμίλλου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τοῦ Ναρκίσσου παρεθρόντος εἰς τὸ μέσον καὶ εἰπὼν 15 D τοὺς αὐτῷ "τί ἂν ἐποίησας Γαλαῖσι εἰ Κάμιλλος ἐμονόαρχον;" ἀπεκρίνατο οὗτι "εἰστήκειν ἂν ὀπισθὲν αὐτοῦ καὶ ἐσιώπων." Ἄσρηια δὲ γυνὴ Κακίνου ὑπάτου οὐσα, εἰ καὶ τῇ Μεσσαλίῃ σφόδρα ὠκείωτο, οὐκ ἤνικε τὴν τοῦ ἀνδρὸς θήσικοντος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα ἀποδειλιῶντα ἐπέθρωσε. τὸ γὰρ ἕξος λαβοῦσα ἐαν- 20 τὴν ἐπληξε κακείῳ ἐπέδωκεν εἰπούσα "ἰδοὺ παιε, οὐκ ἀλγῶ."

1 "legendum videtur μινουκιανού" WOLFIIUS. "Βινικιανού codices mss." DUCANGIUS. Φούριον ABC. 11 ταύτην A. 14 γαλαῖος A. Καμίλλον etiam Dio, Σαβίρου Dionis Exc. Vatic. 89. 17 Ἄσρηια Dio, Ἀριάμη Dionis Exc. Vatic. 89. 18 κακίνου B, Κακίνου PW. ὑπάτου etiam Dionis codices: scr. Παίτου. 21 καί ε A, καί Dionis codices: scr. Παίτε.

rent, cum ab aliis tum ab Annio Viniciano insidiae ei comparatae sunt: qui Furio Camillo Scriboniano Dalmatiae praefecto auctor defectionis fuit, sed is cum milites dicto audientes non haberet, se ipse interfecit: Claudius vero quanquam ita territus ut ultro illi cedere imperio in animo haberet, illius interitu cognito recepit animum, et milites tum aliis rebus tum pecunia remuneratus, insidiatores quam plurimos indagatos supplicii affecit. Vinicianus et alii complures ipsi manus sibi attulerunt, nam Messalina et Narcissus una cum aliis eius libertis eam nacti occasionem nullo summae crudelitatis genere abstulerunt. itaque et viri et mulieres multi caesi, quidam etiam ex nocentissimis vel pecunia vel gratia absoluti. Galaesus vero Camilli libertus a Narcisso in curia rogatus quid facturus fuisset si Camillus factus esset imperator, respondit se tacitam a tergo eius staturum fuisse. Arria Caecinae consulis [Paeti] uxor, Messalinae admodum familiaris, marito superates esse recusavit, eumque mortem reformidantem confirmavit, eodem gladio quo se ipsam percusserat illi porrecto, dixitque "ecce feri [Paete], ego non doleo."

καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐπιγούντο, Κλαύδιος δὲ οὕτως πρὸς τὰς
κολάσεις ἔσχεν ὥστε καὶ σύνθημα τοῖς στρατιώταις τὸ ἔπος τοῦτο
συνεχῶς διδόναι, χρῆ

ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήῃ.

- 5 ἡ δὲ Μεσσαλίνα καὶ οἱ ἀπειλεύθεροι αὐτοῦ οὕτως τὴν πολιτείαν P I 563
καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ἐπιτροπὰς τὰς τε ἡγεμονίας καὶ τὰ
ἄλλα πάντα ἐπώλουν καὶ ἐκαπύλινον, ὥστε σπανίσαι πάντα τὰ
ἄνια, κἀντιῦθεν βιασθῆναι τὸν Κλαύδιον ἀπὸ βήματος τὰς τι-
μὰς αὐτῶν διατάξαι. Αὐλον δὲ Πλαντίον ἐς τὴν Βριτανίαν
10 στρατεύσαντος, καὶ τὰ μὲν παθόντος τὰ δὲ δράσαντος, εἶτα τῷ W II 184
Κλαυδίῳ τὰ συμβάνατα γνωρίσαντος, ἐκείνος τὰ οἴκοι Οὐδέτελλῳ
Λουκίῳ τῷ συνπατευκτῷ ἐγγειρίσας ἐξεστράτευσεν. καὶ πρὸς τὸν
᾿Ωκεανὸν ἀφικόμενος εἰς τὴν Βρεττανίαν περαιωθεὶς μετὰ πλείο-
νος παρασκευῆς καὶ ἐλεφάντων συνέμιξε τρεῖς στρατεύμασι. καὶ B
15 μετ' αὐτῶν τοῖς βαρβάροις συμβαλὼν ἐνίκησεν καὶ τὸ βασιλεῖον
αὐτῶν εἶλε. καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθε, τὴν ἀγγελίαν τῆς
νίκης διὰ τῶν γαμβρῶν τοῦ τε Μάγνου καὶ τοῦ Σιλανοῦ προπέμ-
ψας. μαθοῦσα δὲ ταῦτα ἡ γερουσία Βρεττανικὸν καὶ αὐτὸν καὶ
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπικάλει, καὶ πολλὰ αὐτοῖς ἐψηφίσαιτο ἔτιρα.
20 Ἡ δὲ Μεσσαλίνα ὀρχηστοῦ ἑρασθεῖσά τινος Πηνσιτῆρος
ἄνομῶσμένον, ἐπεὶ μὴδ' ὑποσχέσειεν αὐτὸν μῆτ' ἐκφοβήσειεν

4 ἄνδρα A. II. Ω 369. Od. Π 72 Φ 133. χαλεπήῃ AC,
χαλεπαίῃ PW. 9 πλα τίον A, Πλαντίον PW. Πλαύτιος Dio
cum Tacito. 10 καὶ τὰ — δράσαντος om B. 11 Οὐδέτε-
λλῳ PW. 17 σιλουανῷ A. 18 βρεττανικόν τε αὐτόν A.
καὶ τὸν add ABC.

ob quod factum hi laudati sunt. Claudius vero ad supplicia tam pro-
pensus evasit, ut militibus istum versum subinde pro tessera daret
poena luenda viro, si quis prior intulit arma.

porro Messalina et liberti eius ita rem publicam expeditiones praefecturas magistratus caeteraque omnia vendebant et auctionabantur, ut in omnium rerum venalium penuria Claudius ipse pro tribunali pretis constituere cogeretur. cum Aulus Plautius cum exercitu in Britanniam profectus clades alias soccepisset, alias intulisset, ac statum rerum Claudio significasset, Lucio Vitellio collegae in consulatu suo summa rerum mandata per Oceanum cum maioribus copiis et elephantis in insulam vectus cum caeteris legionibus barbaros aggressus est, iisque victis regioque illorum capta Romam rediit, Magno et Silano generis victoriae nuntiis praemissis. qua cognita senatus et ipsi et filio eius Britaunici cognomentum et alios multos honores decrevit.

Messalina saltatorem quendam Mnesterem nomine, cuius amore capta erat, cum nec pollicitationibus nec minis ad concubitum percellere

ἀνέπειθε συγγενέσθαι αὐτῇ, τὸν Κλαύδιον παρεσκευάσεν ἐπιτάξαι
 αὐτῷ πειθαρχεῖν αὐτῇ, ὡς ἐπ' ἄλλο τι διομένη αὐτοῦ· καὶ εἰ-
 C πόντιος αὐτῷ τοῦ Κλαυδίου ὅσα προστάττειται παρὰ τῆς Μισσα-
 λίνης ποιῆν, συνῆν αὐτῇ, ὡς καὶ τοῦτο ἕν' ἐκείνον κεκλιτισμέ-
 νος. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς συγγροῦς εἰέρονς ἐποίη. ὡς γὰρ εἰδότος ὁ
 τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὰ γινόμενα καὶ συγγωροῦντος ἀκολασταίνειν
 αὐτῇ ἐμοιχείετο. Βινίκιος δὲ ὅτι μὴ ἤθελισιν αὐτῇ συγγενέσθαι,
 γαρμάκῳ ἕν' αὐτῆς διεφθάρη. ἤσχαλλον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι δου-
 λείοντα αὐτὸν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀπειλευθέρους ὄρωντας.

Τῷ δ' ἐξῆς ἐνιαυτῷ ὀκτακοσιοστῷ ἔτει τῇ Ῥώμῃ ὄντι τὸ 10
 τίμιτρον ἐπάτευσεν Κλαύδιος. ὅτι Γάλλον τινα, βουλεῖσαι δυνά-
 μινον εἰς δὲ τὴν Καρχηδόνα ἐξοικήσαντα, σπονδῇ μετεπέμψατο,
 D εἰπὼν ὅτι "χρυσαῖς σε πέδαις δῆσω." καὶ οὕτω τῷ ἀξιόματι
 πεδηθεὶς κατὰ χώρον ἔμεινεν. ἐπιβολῆς δὲ τινος τῷ Κλαυδίῳ
 μηνυθείσης κατεφρόνησε τοῦ μηνυθέντος καὶ ἐν οὐδενὶ λόγῳ αὐ- 15
 τὸν ἐποιήσατο, εἰπὼν ὅτι "οὐχ ὁμοίως δεῖ ψύλλαν καὶ θηρίον
 ἀμύνεσθαι." ἄλλους δὲ πολλοὺς διωβληθέντας ἐπὶ τῆς Μισσα-
 λίνης καὶ τὸν Ἀσιατικὸν καὶ τὸν γαμβρὸν τὸν Μάγνον ἀπέκτεινε·
 τὸν μὲν Ἀσιατικὸν διὰ τὴν οἰσίαν, τὸν δὲ Μάγνον διὰ τὸ γένος
 καὶ τὸ κῆδος. ἐάλωσαν μίντοι ὡς ἐπ' ἄλλοις τισίν. ἐπεὶ δὲ 20
 πολλοὺς δούλους νοσοῦντας οὐδεμιᾶς θεραπείας οἱ δεσπόται

2 αὐτῇ om B. 3 αὐτῷ A Dio, αὐτοῦ PW. προστάσσειται A.
 6 τὰ γινόμενα add A cum Dione. 7 συγγενέσθαι] συμφοραῆ-
 ναι A. 11 Γάλλον τινα] Dionι Σουρδένιός τις Γάλλος. 12 ἐς C.
 17 ἄλλους — 20 ἄλλοις τισίν partim om Dionis codices. 20 κῆ-
 δος ABC et Ducangii codices, κῆδος PW. "legendum videtur διὰ
 τὸ κῆδος, ob gloriam" WOLFII.

potuisset, curavit ut is a Claudio ipsi parere in omnibus iuberetur, quasi ad alias res eius opera usura esset. sic ille cum ea rem habuit, quasi id quoque ab imperatore iussus esset. idem cum aliis quoque mul-
 tis ausa, adulteris sui copiam fecit, quasi conscio marito et ad lasciviam ipsius connivente. Viniçium vero ob stuprum recusatum veneno sustulit. eam illius sub muliere et libertis servitutem Romani indigne ferebant.

Anno sequenti, qui fuit ab urbe condita octingentesimus, quar-
 tum consul factus Claudius Gallum quendam senatoriae dignitatis virum, qui Carthaginem migrarat, prope recessavit, eumque se aureis compe-
 dibus alligaturum professus, dignitate tributa effecit ne loco se move-
 ret. cum aliquando insidiae ei detectae essent, cum qui delatus erat contempsit, nec ulla eius ratione habita dixit pulicem non eodem modo
 quo belluam esse ulciscendum. alios vero multos ob Messalinæ crimina-
 tiones, Asiaticum item et generum Magnum interfecit: illum propter di-
 vitias, hunc ob genus et affinitatem, licet ob alia crimina damnati fue-
 rint. cum multi servi aegrotantes plane a dominis neglecti aedibus

ἤξουν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκιῶν ἐξώθουν, ἰνομοθέτησε πάντας τοὺς
 ἐκ τοῦ τοιοῦτον περιγενομένους ἐλευθέρους εἶναι. γεννηθέντος δὲ
 οἱ ἑγγόνου ἐκ τῆς Ἀντωνίας τῆς Θυγατρὸς, ἦν Κορνήλιος Φαύ- P I 564
 στω Σύλλα ἀδελφῶ τῆς Μεσσαλίνης ὄντι μετὰ τὸν τοῦ Μάγνου
 5 συνώκησε θάνατον, οὐδὲν ἀγῆκε ψηφισθῆναι, μιτροσφρονῶν. ἡ
 δὲ Μεσσαλίνα καὶ οἱ ἐξελεύθεροι αὐτοῦ ἐξώγκωντο. ἦσαν δὲ
 τρεῖς οἱ μάλιστα τὸ κράτος διειληφότις· ὃ τὸ Κάλλιστος, ὃς ἐπὶ
 ταῖς βίβλοις τῶν ἀξιόσμων ἐτίεατο· καὶ ὁ Νάρκισσος, ὃς τῶν
 ἐπιστολῶν ἐπιστάτη, διὸ καὶ ἑχειρόδιον παρεζώνοντο· καὶ ὁ
 10 Πάλλας, ὃ ἡ τῶν χρημάτων διοικήσις ἐμπειστικτο.

10. Ἡ δὲ Μεσσαλίνα μὴ ἀρκομένη ὅτι ἐμοχθέντο, ἐπ-
 εθίμησε καὶ ἄνδρας πολλοὺς ἔχειν· καὶ συνώκησεν ἅν πᾶσι τοῖς B
 αὐτῇ χρωμένους μετὰ συμβολαίων, εἰ μὴ ἐν τῷ πρώτῳ φωρα-
 θείσα ἀπώλετο. ἕως μὲν γὰρ οἱ κισάρριοι πάντες ὁμοῦνον
 15 αὐτῇ, οὐδὲν ἦν ὃ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐποιοῦν· ἐπεὶ δὲ τὸν
 Πολύβιον, καίτοι κάκινῳ πλησιάζουσα, δέββαλε καὶ ἀπέκτεινε,
 οὐκί' αὐτῇ ἐπίστευον, καὶ ληρωθεῖσα τῆς παρ' αὐτῶν ἐνόησε
 ἐφθάρη. τὸν γὰρ Σύλιον τὸν Γάιον τὸν τοῦ Σύλιου τοῦ ἐπὶ
 Τιβερίου σφαιρίτος υἱὸν ἄνδρα ἐπιγράψατο, καὶ τοῖς τε γάμοις
 20 πολυτελεῶς εἰσέτασε καὶ οἰκίαν αὐτῷ βασιλικὴν ἐχαρίσατο, πάντα

1 οἰκίῶν C. 2 τοῦ τοιοῦτου A Dio, τοιοῦτου PW. γεννη-
 θέντος — 10 ἐμπειστικτο om Dionis codices. 4 σὺλα B.
 τοῦ add A. 5 συνώκησε ABC, συνώκησε PW. 9 ad παρεζών-
 οντο in margine A δ' καὶ τῶν δ' λογοθέτης τοῦ δρόμου παρεζώνον-
 ται. 11 μεσσαλίνα A. 12 καὶ συνώκησεν — 18 ἐφθάρη
 om Dionis codices, habent Exc. Peiresc.

FONTES. Cap. 10. *Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 31 —
 c. 33. multa Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.*

eūcerentur, eos omnes qui sanitatem recuperassent liberos esse lege
 lata iussit, nepoti ex Antonia filia et Cornelio Fausto Sylla nato, cui
 post Magni caedem nupserrat, nihil decerni passus est. verum quo ipse
 moderatius, eo se Messalina et liberti eius insolentius gesserunt: quo-
 rum tres potissimum potestatem inter sese partiti erant, Callistus sup-
 plicum libellorum magister, Narcissus ab epistolis, qua de causa pugione
 accinctus erat, et Pallas fisci praefectus.

10. Messalina vero adulteris non contenta maritos quoque mul-
 tos habere concupivit: atque omnibus suis amatoribus nupsisset tabulis
 conscriptis, nisi in primis nuptiis deprehensa periisset. nam dum caesa-
 riani omnes cum ea consentiebant, nihil non de communi sententia gere-
 batur: postquam vero Polybium, quamvis eius etiam consuetudine ute-
 retur, per calomniam interfecerat, nemine iam ei fidem habente, ab
 eorum benevolentia deserta periiit. nam cum C. Silium, Silli a Tiberio
 interfecti filium, maritum sibi adscripsisset, nuptias magnificis epulis
 celebravit et aedes illi regias donavit, in quas pretiosissima quaeque

C τὰ τιμώματα τῶν τοῦ Κλαυδίου κειμηλίων συμφορήσασα εἰς αὐ-
τῆν· καὶ τέλος ὑπάειον αὐτὸν ἀπέχερι. ταῦτα δὴλα τοῖς ἄλλοις
ᾄοντα τὸν Κλαύδιον ἐλάνθανεν. ἀποδημοῦντι δέ ποτε αὐτῷ καὶ
W Π 185 μοσοθέντι ὁ Νάρκισσος μηνύει πάντα διὰ τῶν παλλακῶν τὰ γινόμενα.
ἔθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθε, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς καὶ δὲ
τὸν ἀρχηστὴν τὸν Μνησιτῆρα ἐφόβεισε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν
τὴν Μεσσαλίαν ἀπίσφαζεν.

Ἐκείνης δ' οὕτω διαφθοαίσης τὴν Ἀγριππίαν τὴν ἀδελ-
φιδῆν ἐγχευε σκοποδῆ τῶν ἀπειλευθέρων, ὅτι τὸν Σομίτιον ἐς
προσέβους ἤδη τιλοῦντα εἶχεν εἶδόν, ὅπως ἐγείθρον αὐτὸν ἐπὶ τῇ 10
ἀρχῇ πρέφορτις μηδὲν ἐπὶ τοῦ Βρεττανικοῦ δεινὸν πάθωσιν, ὡς
τὴν αὐτοῦ μητέρα τὴν Μεσσαλίαν ἀναιρεθῆναι ποιήσαντες. δι-
D δογμένον δέ ἤδη τοῦ γάμον, δείσαντες τὸν Σιλανὸν ἐπὶ τοῦ
Κλαυδίου τιμώμενον ὡς ἄνδρα ἀγαθόν, ἅμα δέ καὶ τὴν Ὀκτα-
βίαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ τῆς Ἀγριππίνης εἰῶ τῷ Σομίτῳ 15
προμνώμενοι, ἐγγεγυμμένην τῷ Σιλανῷ, πείθουσι τὸν Κλαύδιον
ὡς ἐπιβουλεύοντά οἱ τὸν Σιλανὸν ἀποκτεῖναι. γενομένου δέ τού-
του λόγους ἐν τῇ βουλῇ ὁ Οὐτίλλιος ἐποίησατο ὅτι συμφέροι τῷ
κοινῷ γῆμαι τὸν Κλαύδιον. καὶ τὴν Ἀγριππίαν ἐπιτήδειαν εἰς
τοῦτο ἀπέχευε, καὶ βιάσασθαι σφίσι αὐτὸν ἐπὶ τὸν γάμον 20
συνβούλευεν. ἐντεῦθεν ὀρμηθέντες οἱ βουλευταὶ πρὸς τὸν Κλαύ-

1 ἐς C. 3 ἀποδημήσαντι δὲ πον αὐτῷ A. 5 ἐς BC.
Ῥώμην] Ῥώμην τε AB. 6 τὸν alterum add A. 8 Ἐκείνης —
p. 469 v. 3 ἐκκώλυτο] horum plurima desiderantur apud Dionem.
10 ἐπὶ add A. 16 ἐγγεγυμμένην B. 18 Οὐτίλλιος PW.
21 συνβούλευσεν B.

Claudii ornamenta congresserat: tandem etiam consulem illum designavit. quae cum nota essent caeteris, Claudium latebant. sed Narcissus aliquando peregre absenti ab eaque remoto per concubinas omnia significavit. itaque Romam reversus et alios multos et Maestrem saltatorem interfecit, ac deinde ipsam quoque Messalinam.

Qua sic interfecta Agrippinam fratris filiam libertorum impulsu duxit, quod filium Domitium iam paene puberem haberet, quom in spem regni alerent, ne Britannico necem matris ipsorum opera interfectas ultro poenas darent. decreto iam coniugio, Silanum timentes, qui a Claudio ut vir bonus honorabatur, nec non Octaviam filiam eius Silano desponsam Agrippinae filio Domitio iam ante destinantes, Claudio persuadent ut Silanum pro insidiatore occidat. quo facto Vitellius in senatu proposuit esse e re publica ut Claudius uxorem ducat, et Agrippinam ei fore idoneam pronuntiavit, utque ad eas nuptias adigeretur auctor fuit. ita senatores prope ad Claudium abierunt, eumque coegerunt

διον ἤλθον καὶ ἐτάγκασαν δῆθεν αὐτὸν γῆμαι, καὶ ψήφισμα
ἐποίησαντο ἕξινοι Ῥωμαίους ἀδελφιδᾶς ἀγοῖσαι· πρότερον γὰρ P I 565
ἐκεκώλυτο.

Ὡς δ' ὁ γάμος ἐτελέσθη, τὸν τε Κλαύδιον ἐσπετερίσατο,
5 δεινοτάτῃ οἷσα πράγμασι χρῆσθαι, καὶ πρὸς οὓς εἰνοϊκῶς ἐκί-
νος εἶχε, τοὺς μὲν φόβῳ τοὺς δὲ ἐπιχειρήσειας ὤκειώσαιο. καὶ
τέλος τὸν μὲν Βρετανικὸν τὸν παῖδα αὐτοῦ ὡς τῶν τυχόντων
τινὰ τρέφεσθαι ἐποίη (ὁ γὰρ ἕτερος ἔθανε), τὸν δὲ Λομίτιον τότε
μὲν γαμβρὸν τῷ Κλαυδίῳ ἀπέδειξεν, ἕσπερον δὲ καὶ εἰσποίησε,
10 καὶ εἰσποίησασα τῷ Κλαυδίῳ αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ κράτος ἐξήσκει
καὶ παρὰ τῷ Σενέκῃ ἐξεπαίδευσεν. ἀμύθητόν τε πλοῦτον συνέλεγεν,
οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν λαβὴν ἐπ' ἀφηνειοῦσιν παραλείπουσα, πολλοὺς
δὲ καὶ φρονέουσα διὰ χρήματα. ἤδη δὲ τινας καὶ γυναῖκας ζήλο- B
τυπήσασα ἔκτεινε. τὴν γοῦν Παυλίαν τὴν Λολλίαν ἀποκτείνασα
15 καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς κομισθεῖσαν μὴ γνωρίσασα, τὸ τε στόμα
αὐτῆς αὐτὴ ταῖς χερσὶν ἀνέωξε καὶ τοὺς ὀδόντας ἐπισκέψατο
ὁδῶς πως ἔχοντας.

Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ Ἀγροῖστιαν τὴν Ἀγριππίναν ὁ Κλαύ-
διος ἐκικόλησε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰσποιησάμενος μετωνόμασε
20 Τιβέριον Κλαυδίον Νέρωνα Λοῦσον Γερμανικὸν Καισαρα, μὲν δὲν
φροντίσας ὅτι καίσθαι ὁ οὐρανὸς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδοξε. καὶ
μετὰ τοῦτο τὴν Θυγατέρα τὴν Ὀκταβίαν εἰς ἕτερόν τι γένος εἰσ-

6 καὶ τέλος — 10 τῷ Κλαυδίῳ, partim omitta in Dionis codicibus,
habent Exc. Peiresc. 9 καὶ εἰσποίησαι] ἐκποίησαι A. 11 συ-
νέκασα A, συνέκασα B. 13 καὶ γυναῖκας om C. 14 λολλίαν A.
18 Μετὰ ταῦτα — p. 470 v. 7 ἐπέβαλε desiderantur apud Dionem.

scilicet ut matrimonium contraheret, facto senatus consulto ut fratrum
et sororum filias ducere liceret, quod ante vetitum erat.

Peractis nuptiis mulier ingenii callidissimi Claudium plane in sua
quasi verba iurare coegit: amico eius partim metu partim beneficiis
sibi conciliavit. denique Britannicum privignum plebeo more educari
fecit (nam alter obierat), Domitium autem tum generum Claudii designa-
vit, post etiam adoptandum curavit: quo facto eundem ad imperium sub
praepceptore Seneca erudit. divitias coegit ineffabiles, ne levissima qui-
dem pecuniae faciendae occasione praetermissa, multis etiam pecuniae
causa occisis, interfecit etiam mulieres nonnullas ex zelotypia, ut Lol-
liam Paulinam, cuius corpus ad se allatum cum non agnosceret, suis
manibus os aperuit, ut dentes adspiceret, quorum peculiaris erat series.

Posthaec Augustam appellavit Agrippinam Claudius, et filium eius
adoptatum Tiberium Claudium Neronem Drusum Germanicum Caesarem
nominavit, nihil turbatus quod eo die caelum ardere visum est. deinde
filiam Octaviam in aliam familiam adoptatam, ne fratrem et sororem

C αγαγόν, ἵνα μὴ ἀδελφοῦς συνοικίξιν δοκῆ, ἐνεγγύησεν αὐτῷ. Ἀγριππίνα δὲ καὶ Καλπουρνιαὶν γυναῖκα τῶν πρώτων ἐνγαδάου-
 σεν, ἢ ὡς λέγεται καὶ ἀπέκτεινεν, ἐπειδὴ τὸ κάλλος αὐτῆς ὁ
 Κλαύδιος ἐθαύμασε καὶ ἐπήνησε. τοῦ δὲ Νέρωνος (τοῦτο γὰρ
 τὸ ὄνομα ἐπ' αὐτῷ ἐξενέκησεν) ἐς τοὺς ἐφημέριους ἐγγραφεύτος, 5
 κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐνεγράφη τὸ δαιμόνιον τὴν τε γῆν ἐπὶ πολὺ
 ἔσειε καὶ φόβον νυκτὸς πᾶσιν ὁμοίως ἐπέβαλε. Νέρων μὲν οὖν
 ἠῤῥετο, Βρεττανικὸς δὲ οὔτε τινα τιμὴν οὔτε ἐπιμέλειαν εἶχεν· ἢ
 γὰρ Ἀγριππίνα τοὺς περιέποντας αὐτὸν τοὺς μὲν ἐξήλασε τοὺς δὲ
 D καὶ ἀπέκτεινε· καὶ τὸν Σωσίβιον, ᾧ ἢ τροφὴ αὐτοῦ καὶ ἢ παι- 10
 δεῖα προσετέτακτο, κατέσφαξεν ὡς τῷ Νέρωνι ἐπιβουλεύοντα. καὶ
 παραδοῦσα αὐτὸν οἷς ἤθελεν, οὔτε τῷ πατρὶ συνεῖναι οὔτε δημο-
 σεύειν εἶα. ἠδύνατο δὲ πάντα, τοῦ Κλαυδίου κρατοῦσα καὶ τὸν
 Νάρκισσον καὶ τὸν Πάλλαντα οἰκειωσαμένη· ὁ γὰρ Κάλλιςτος
 ἐπὶ πολὺ προχωρήσας δυνάμειως ἐτελεύτησεν. 15

Οἱ ἀστρολόγοι δὲ ἐξ ἀπίστης τῆς Τιουλίας ἠλάθησαν, καὶ οἱ
 αὐτοῖς συγγινόμενοι ἐκολάσθησαν. Καράτακος δὲ τις βαρβάρων
 W II 186 ἀρχηγὸς ἰλῶν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἀχθεῖς, καὶ συγγνώμης παρὰ
 τοῦ Κλαυδίου τυχὼν, εἶτα περικοστήσας τὴν πόλιν μετὰ τὴν
 P I 566 ἄφρισιν, καὶ ἰδὼν αὐτῆς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ μέγεθος "εἶτα" 20

2 καὶ om A. καλπουρνιαίαν AB, καλπερνιαίαν C. 5 τὸ om B.
 7 Νέρων — 13 δημοσεύειν εἶα, omīssa in Dionis codicibus, habent
 Exc. Peirese. 10 καὶ primum om A. σωσίβιον C, Σοσίβιον P quae
 in notis Σωσίβιον, σωσίκιον BW. 13 ἠδύνατο — p. 471 v. 2
 ἐπιθυσμεῖτε om Dionis codices. 14 Πάλλαντα PW, quae supra
 Πάλλας. 17 Καράτακος — p. 471 v. 2 ἐπιθυσμεῖτε] Dionis Exc.
 Vat. 90, ubi τῶν Βρεττανῶν ἀρχῶν Καράτακος.

copulare videretur, ei despondit. Agrippina Calpurniam quoque princi-
 pem matronam vel in exilium egit vel, ut fertur, etiam occidit, quod
 Claudius eius formam admiratus esset ac laudasset. quo die Nero (hoc
 enim nomen fere usurpatur) virilem togam sumpsit, terra late concussa
 est, et noctu omnibus ex aequo terror incussus. crescentibus Nerouis
 opibus Britannicus sine ullo honore penitus negligebatur, ministris eius
 ab Agrippina partim fugatis partim occisis. Sosibius autem, cui educa-
 tio et institutio illius mandata erat, quasi Neroui insidiatus esset, inter-
 fectus est. Britannicum vero iis commissum quos ipse probabat, nec
 cum patre vivere nec prodire in publicum passa est, poterat autem
 omnia, cum Claudio dominaretur et Narcissum ac Pallantem amicos ha-
 beret: nam Callistus potentiam maximam adeptus obierat.

Astrologi tum tota Italia pulsati sunt, et qui eos consulebant mul-
 tati. Caratacus quidam barbarorum princeps captus et Romam ductus
 veniam a Claudio impetravit, qui cum dimissus esset et Romae splen-
 dorem atque amplitudinem perlustrasset, "itane" inquit "cum haec et

ἔφη "ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κεκητημένοι τῶν σκηνηδίων ἡμῶν ἐπι-
 θυμείτε;" Ἰουλιῷ δὲ τινι Γαλικῷ δίκην λέγοντι ἀχθεσθεὶς ὁ
 Κλαύδιος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὸν Τίβεριον ἐμβληθῆναι. ἔφ' ᾧ
 δὴ Δομίτιος Ἄφρος, πλείστον τῶν κατ' αὐτὸν ἐν τῷ σπηγροαῖν
 5 ἰσχύσας, κάλλιστα ἀπέσκαψε· δεηθέντος γάρ τινος τῆς παρ'
 αὐτοῦ βοηθείας ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ Γαλικῷ ἐγκατελείφθη, ἔφη πρὸς
 αὐτὸν "καὶ τίς σοι εἶπεν ὅτι κραιῖσσον ἐκείνου νύχομαι;"

11. Νοσήσαντος δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ Κλαυδίου ἐσῆλθεν ὁ
 Νέρων εἰς τὸ συνέδριον καὶ, εἰ ἀναρωσθεῖη ὁ Κλαύδιος, ἔμπο-
 10 δρομίαν ὑπέσχετο. πάντα γὰρ τρόπον ἢ Ἀγριππίνα ἐκίνει ἴνα B
 τῷ τε πλῆθει χαρίζοιτο καὶ μόνος εἰσισθαι νομιζοίτο τῆς αὐταρ-
 χίας δυάδοχος. διὸ τὸν τε ἱππικὸν ἀγῶνα, ᾧ προσέκειντο μάλα-
 στα, ἐποίησε τὸν Νέρωνα ὑποσχέσθαι ἐπὶ τῇ τοῦ Κλαυδίου ἕγεια,
 ἦν καὶ πάνν ἀκηύχετο· καὶ πρὸς τὴν πρᾶσιν τῶν ἄρτων θόρουβόν
 15 τινα γενέσθαι παρυσκενάσασαι, ἀνέπεισε τὸν Κλαύδιον τῷ τε δήμῳ
 ἐκ προγραφῆς δηλώσασαι καὶ τῇ γερονσίᾳ ἐπιστεῖλαι διαι, κἄν αὐτὸς
 ἀποθάνοι, ὁ Νέρων τὰ κοινὰ ἱκανὸς ἦδη ἐστὶ διοικεῖν. καὶ ὁ μὲν
 πολὺς τε ἔκτοτε ἦν καὶ διὰ στόματος ἔγχετο ἅπασι, τὸν δὲ Βρι-
 τανικὸν στυχοὶ μὲν οὐδ' εἰ ἐξῆ ἐγίνωσκον, οἱ λοιποὶ δὲ παραπλήγα C

1 καὶ τὰ τοιαῦτα om A. 2 Dio Γαλλίκω: quem Γαλλικανὸν
 Dionis Exc. Vatic. 90, cum Frontone. 3 ἐξ BC. 8 Νοσήσαν-
 τος — p. 472 v. 13 παρυσκενάσασαι om Diones codices. 11 καὶ
 μόνος εἰσισθαι νομιζοίτο om A. 18 τε om B. ἔκτοτε] ἐκ
 τούτου A.

FONTES. Cap. 11. Dionis *Historiae Romanae* lib. 60 c. 34 et
 35, ex quibus multa Zonaras transcripsit quae nunc in Dionis
 codicibus desiderantur. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 2 c. 11
 et c. 13—15, unde petita sunt Iosephi *Lucae et Iustini Martyris*
testimonia.

huiusmodi habeatis, nostra tuguriola concupiscitis?" Iulium Gallicum
 Claudius causam dicentem in Tiberim iratus praecipitari iussit. in quem
 Domitius Afer, optimus illius aetatis patronus, facete admodum iocatus
 est: nam cum quidam a Gallico destitutus eius auxillum implorasset,
 "quis tibi" inquit "narravit me natatorem illo meliorem esse?"

11. Post haec Claudio aegrotante Nero curiam ingressus ludos
 circenses nuncupavit, si convaluisset. Agrippina enim quidvis tentabat
 ut Nero populi gratiam colligeret et unus imperii successor fore putaretur.
 itaque et ludos circenses, quibus maxime Romani studebant, a
 Nerone ob salutem Claudii, quam maxime deprecabatur, promittendos
 curavit; et tumultu ob panis venditionem subornato, Claudio persuasit
 ut populo per publicum edictum, senatui per litteras significaret, etiam
 ipse moreretur, Neronem iam ad rem publicam administrandam esse
 idoneum. is igitur ex eo magnus fuit et celebris: Britannicum vero vi-
 vere plerique ignorabant, caeteri ex rumoribus a noverca sparsis vac-

καὶ ἐπιληπτον, ταῦτα κηρυττούσης τῆς Ἀγριππίνης, φωντο. ῥαῖ-
σαντος δὲ τοῦ Κλαυδίου τὴν ἵπποδρομίαν ὁ Νέρων μεγαλοπρεπῶς
ἐπετέλεισε, καὶ τὴν Ὀκταβίαν δὲ τότε ἔγημεν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου
ἀνὴρ ἦδη δοκεῖν. οὐδὲν δὲ ἄρκοῦν τῇ Ἀγριππίνῃ ἰδόκει· καίτοι
δοῦναι τε ἢ Λιβία ἔσχε κάκεινῃ ἰδέσθαι, καὶ ἄλλ' ἅττα πλείω
ἐψήμιστο. ἢ δὲ καὶ Ἰσρακαίτης τῷ Κλαυδίῳ ἀντικρυς ὀνομάζεσθαι
ἤθελε. καὶ ποτε πολλοῦ τὴν πόλιν ἐπινομομένου πυρός, πρὸς τὴν
ἐπικουρίαν ἐκείνῳ συμπαργέμετο.

Ὁ γοῦν Κλαύδιος ἀχθόμενος τοῖς δρωμένοις τοῖς τέως εἰς γυνῶσι
D ἰοῦσιν αὐτῷ, καὶ τῷ Βρετανικῷ ὅποτε ἐντόχοι φιλοφρόνως συγγινό- 10
μενος, οὐκ ἤνεγκε τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἐκείνῃ τε καταλῦσαι καὶ τὸν
εἶδον εἰς τοὺς ἐρήθους εἰσουργεῖν καὶ διάδοχον ἀποδείξει παρεσκευά-
ζετο. γνοῦσα δὲ ταῦτα ἢ Ἀγριππίνα προκαταλαβεῖν αὐτὸν φαρ-
μάκῳ πρὶν τι τοιοῦτον πραχθῆναι ἐσπούδασεν. ὡς δ' ἐκείνο
οὐδὲν ὑπὸ τε τοῦ οἴνου, ὃν πολλὸν αἰεὶ ὁ Κλαύδιος ἔπινεν, ἐξεργά- 15
σατο, καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης διαίτης, ἣ πάντες ἐπίπαν οἱ τὸ κράτος
ἔχοντες χρῶνται πρὸς φυλακὴν ἑαυτῶν, Λουκούστιαν φαρμακίδα
τινὰ περιβόητον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ νέον ἰαλωκτῆαν μετεπέμψατο·
καὶ τι φάρμακον ἔτερον ἀφυκτον σκευάσασα δι' αὐτῆς, εἰς ἕνια
P I 567 τῶν καλουμένων μυκήτων ἐπέβαλε, καὶ αὐτὴ μὲν ἐκ τῶν ἄλλων 20
ἦσθαι, ἐκείνον δὲ ἐκ τοῦ τὸ φάρμακον ἔχοντος, ὄντος μεγίστου
τε καὶ καλλίστου, φαργῆν παρεσκεύασε. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐπιβου-

4 ἦδη AB. εἶναι C, εἶναι ἦδη PW. 5 ἄλλῃτα A, ἄλλα τὰ
BC, ἄλλα τε PW. 7 καὶ ποτε om A. 10 τῷ add ABC.
20 μυκῶτων C.

cordem et lunaticum esse putabant, cum Claudius convalesceret, Nero
ludos magnifice fecit, et sub idem tempus Octaviam duxit, ut ex eo quo-
que iam vir esse videretur. quamvis autem Agrippinae et ea quae Li-
via habuerat, omnia concessa et plura etiam decreta essent, nihil tamen
ei satis erat, nisi manifeste ex aequo cum Claudio imperatrix nominaretur.
et magno incendio urbem pervagante una cum eo ad opem ferendam
in publicum prodit.

Claudius igitur offensus iis quae hactenus acta esse cognoverat,
nec ferenda illa et mulierem coercendam esse ratus, Britannicum et hu-
maniter quoties conveniebat tractavit, et data virili toga imperii suc-
cessorem designare in animo habuit. quo Agrippina cognito, veneno cum
antevertere, priusquam ea perficeret, instituit. quod cum ob merum
affatim semper a Claudio hauriri solitum et victus rationem qua omnes
principes tuendae salutis ergo uti solent fuisset inefficax, Lucustam ve-
nificam celebrem et ob id ipsum crimen nuper deprehensam arcessivit:
cuius opera boletos aliquot veneno letifero iufecit; atque ipsa quidem
de caeteris edit, illum autem ut venenato qui maximus et putcherrimus
vesceretur impulit. ad hunc modum fraude circumventus, tanquam cra-

λευθείς, ὡς ὑπερκρήσας σφόδρα τῇ μέθῃ γενόμενος, ὅπερ καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγένετο, ἐκ τοῦ συμποσίου ἔξεκομίσθη· κυριερ-
 γουσιθίς δὲ τῷ φαρμάκῳ μετέλλαξε διὰ τῆς νυκτὸς μήτ' εἰπεῖν
 μήτ' ἀκοῦσαι τι θνηθείς, ζῆσας ἔτη ἐπὶ τρισὶν ἑξήκοντα καὶ
 5 μῆνας δύο καὶ ἡμέρας τρισκαίδεκα, ἀταρξήσας δ' ἐνιαυτοῦς
 δεκατριῶς μῆνας τε ὅκτω καὶ ἡμέρας εἴκοσι.

Ταῦτα δὲ ἡ Ἀγριππίνη πεποίηκε τὸν Νάρκισσον εἰς Καμ-
 πυνίαν προπέμψουσα, ὡς τοῖς ὕδασις ἐκαί πρὸς τὴν ποδᾶγρον B
 χρησόμενον· οὐ γὰρ ποτε παρόντος ἐκείνου τοιοῦτον τι δεδρακέναι
 10 ἴσχυσεν· ἂν· τοιοῦτος τοῦ διαπόσιον γέλυξ ἐτύχχανι. Θυρόντιος W II 187
 δὲ τοῦ Κλαυδίου καὶ αὐτὸς εὐθὺς διεφθάρη, μέγιστον θνηθείς,
 πρὸ δὲ τοῦ σαυγῆται ἔργον λυμπρὸν διεπραΐξατο. τὰ γὰρ γράμ-
 μαια τοῦ Κλαυδίου ὅσα ἀπόρητα κατὰ τε τῆς Ἀγριππίνης καὶ
 καθ' ἑτέρων τιῶν ἔχων, οἷα τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ διοικῶν, ἅπαντα
 15 προκατέκωσεν. ἑσφάγη δὲ παρὰ τῷ τῆς Μεσσαλίνης μηνίμῳ,
 ὅπερ ἐκ συντυχίας συννευχθέν, ἔδοξεν εἰς τὴν ἐκείνης τιμωρίαν
 γενέσθαι. ὡφθῆ μέντοι κομήτης ἀστὴρ ἐπὶ πλείστον, καὶ ψεκὰς
 αἰματώδης καὶ σκηπτὸς ἐς τὸ δορυφορικὸν σημεῖον ἐπέπεσε, καὶ C
 ἔτιρ' αὐτὰ συνέπεσεν ἃ σημεῖα τῆς Κλαυδίου τελευτῆς ἐλογί-
 20 σθησαν.

Τούτου γοῦν μοναρχοῦντος καὶ Θεωδᾶς ἐγένετο, οὗ καὶ ὁ

3 διὰ om C.

4 καὶ μῆνας δύο καὶ ἡμέρας τρισκαίδεκα om

Dionis codices.

6 δεκατριῶς AB, τρισκαίδεκα PW. 13 ἀπόρ-

ρηται B.

15 ἑσφάγη — 17 γενέσθαι om Diones codices.

17 πλείστον C.

21 Τούτου γοῦν — p. 474 v. 5 κάραν ἀπ-

έτεμα] Kusebii Hist. eccl. 2 11.

μοναρχοῦντος] βασιλεύον-

τος A.

pula et ebrietate, ut alias saepius factum erat, oppressus esset, e con-
 vivio elatus et a veneno per noctem confectus interiit, et linguae et
 aurium usu statim adempto. vixit annos 63 menses 2 dies 13: impera-
 vit annos 13 menses 8 dies 20.

Haec Agrippina fecit Narcisso in Campaniam ad calidas aquas
 podagrae leniendae causa ablegato. nam illo praesente nihil huiusmodi
 conficere potuisset: tam accuratus erat domini custos, sed Claudio de-
 functo et ipse statim interiit, cum summam potentiam tenuisset. ante-
 quam autem occideretur, egregium facinus edidit. nam litteras Claudii
 arcanas contra Agrippinam et alios scriptas cremavit, quas, ut qui illi
 esset ab epistolis, omnes habebat. est autem iuxta Messalinae sepulcrum
 interfectus: quod fortuito factum, in illius ultionem accidisse visum est.
 cometa longissimo tempore apparuit, et vexillum satellitum guttis san-
 guineis infectum est et de caelo tactum. contigerunt et id genus alia
 quae signa interitus Claudii putabantur.

Sub hoc principe Theudas exstitit, cuius D. Lucas in Actis me-

Θεὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι μίμνηται, καὶ ὁ Ἰώσηπος ἐν τῷ ἐννεακαιδικαίῳ λόγῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἱστορεῖ γόητα αὐτὸν ὄντα πολλοὺς ἀπατῆσαι, ἕως Φάδος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος ἔλην ἰππέων πέμψας πολλοὺς τῶν περὶ αὐτὸν ἀνέλε, πολλοὺς δ' ἐξώρησε, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Θευδᾶ ζωογραφθέντος τὴν κάραν ἀπέειμε.⁵

Καὶ Σίμων δ' ὁ μάγος ἐπὶ τούτῳ τοῦ βασιλέως τῆ Ῥώμῃ ἐπιδημήσας πολλοὺς τῶν αὐτῆν οἰκουμένων γοητείαις ἠπάτησε καὶ λατρευρίσαστο. δηλοῖ δὲ τοῦτο Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος τε καὶ **D** μάγους ἐν τῇ πρὸς Ἀντωνῖνον ὑπὲρ τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος ἀπολογία γράφων ταῦτα "καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου εἰς 10 οὐρανὸν προεβάλλοντο οἱ δαίμονες ἀνθρώπους τινὰς λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι θεοὺς, οἳ οὐ μόνον οὐκ ἐδιώχθησαν ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἤξιώθησαν· ὧν εἷς καὶ Σίμων ὁ Σαμαρεὺς ὁ ἀπὸ κόμης Γιττῶν, ὃς ἐπὶ Κλαυδίῳ Καίσαρος διὰ τῆς τῶν δαιμόνων ἐνεργείας δυνάμεις μαγικὰς ποιήσας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν τῇ βασι- 15 λίδι Ῥώμῃ θεὸς ἐνομισθῆ καὶ ἀνδριάντι παρ' ἡμῶν τετιμῆται ἐν τῷ Τιβέριδι ποταμῷ μετὰ τῶν δύο γεφυρῶν ἱσταμένῳ, γράμμασιν ἐπιγεγραμμένῳ Ῥωμαίοις Σίμωνι δέω σάγκτιο"· ὕπερ ἐξ-ελληνιζόμενον Σίμωνι θεῷ ἄγλω δηλοῖ.

P I 568

Καὶ ὁ Πέτρος δὲ ἐπὶ Κλαυδίῳ πρῶτον ἐπεδήμησε τῇ Ῥώμῃ, 20

1 Πράξεις] 5 36. 2 ἐννεακαιδικαίῳ] immo Antiquit. lib. 20 c. 5 § 1. erravit Zonaras in escribendo Eusebio, qui undevigesimum Iosephi librum paulo ante citaverat, ceterum de Theuda Zonaras eadem habet t. 1 p. 512 v. 13. 6 Καὶ Σίμων — p. 475 v 8 εὐαγγελίου συγγραφεὶς] Eusebii Hist. eccl. 2 13—15. 7 αὐτῆν] τὴν βίωσιν A. 8 Iustini Martyris Apolog. I (cap. 26, t. 1 p. 190 ed. Otton.) apud Eusebium. 11 προεβάλλοντο et προεβάλλοντο Eusebii codices. 14 κόμης γιττῶν B.

minit: et Iosephus Antiquitatum libro 19 refert eum fuisse impostorem, qui multos seduxerit, donec Fadus Iudaeae procurator missis equitibus multos eius sectatores occiderit, multos ceperit, atque ipsi Theudae caput amputarit.

Simon quoque magus hoc imperante Romae versatus multos praestigis deceptos in suam sectam pertraxit: id quod Iustinus philosophus et martyr in defensione religionis nostrae ad Antoninum declarat his verbis "post domini in caelum assumptionem daemones quosdam homines subornarunt qui se deos esse dicerent: qui adeo a vobis pulsati non sunt, ut eis honorem habueritis. quorum e numero fuit Simon Samaritanus e pago Gittano: qui cum sub Claudio Caesare daemonum opera miracula edidisset in urbe vestra imperatrice Roma deus est habitus et statua a vobis honoratus in Tiberi fluvio posita inter duos pontes, cui Romanis litteris inscriptum est Simoni deo sancto."

Petrus quoque sub Claudio Romae salutaris praeconii semina

τὸ σωτήριον κήρυγμα ἐγκυλισπέρων αὐτῇ καὶ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας καταγγέλων τὰς διανοίας τῶν ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ πολλοὺς πιστεῦσαι τῶν Ῥωμαίων καὶ οὕτως ἀλῶναι τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ὡς μηδὲ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ἀρξισθη-
5 ναι μόνοις, παρακλήσει δὲ πρὸς Μάρκον χηρᾶσθαι τὸν ἀπόστολον ὁπαδὸν ὄντα Πέτρον, ἔγγραφον αὐτοῖς τῆς τοῦ κορυφαίου διδασκαλίας ἐκδόθαι ὑπόμνημα, καὶ αὐτοὺς αἰτίους γινέσθαι τῆς τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου συγγραφῆς. οὕτω ταῦθ' ἰστορήσεν ὁ Εὐσέβιος.

- 10 12. Καὶ Κλαύδιος μὲν ὃν εἴρηται τρόπον ἕξ ἀνθρώπων ἐγένετο, τὴν δ' ἡγεμονίαν ὁ Νέρων ἐσμετερίζαστο τῆς Ἀγριππίνης B σπουδῇ, υἱὸς αὐτῆς ἂν καὶ ἰσπονητὸς παῖς τῷ Κλαυδίῳ γενόμενος, τῶν τε διαθηκῶν τοῦ Κλαυδίου ἀγαμισθειῶν καὶ τοῦ Βριτανικοῦ παρῆγκωνισμένου, ὃς γνήσιος ἦν τοῦ τεθνεῶτος υἱός, ἐν
15 παιδικῇ ἔτι τυγχάνων τῇ ἡλικίᾳ. τοῦ Νέρωνος δὲ αὐτοκράτορος καὶ Αἰγούστου ἐπὶ τε τῆς βουλῆς καὶ τῆς στρατιᾶς ἀνωγορευθέντος ἢ Ἀγριππίνῃ πάντι τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντι διῶκει τῷ ἐκείνου ὀνόματι κατελεύουσαι πάντα. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὁ Σενέκας ἑπαρχος ὢν τοῦ δορυφορικοῦ καὶ ὁ Βούρρος διδάσκαλος
20 τοῦ Νέρωνος τὴν μὲν ἔπαυσαν, αὐτοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν ἤρυσαν ἄριστα ἐφ' ὅσοντιερ ἠδυνήθησαν. ὁ γὰρ Νέρων νεώτατος τυγχά- C

1 καὶ τῷ — 2 ἐν αὐτῇ om B. 5 δὲ] δὲ καὶ A. 8 ταῦτα ἰστορεῖ A. 11 ὁ add AB. 19 σενέκας BC, σενέας A. ἑπαρχος ὢν etc.] Xiphilius ὁ τε Σενέκας καὶ ὁ Βούρρος· ὁ μὲν γὰρ ἑπαρχος τοῦ δορυφορικοῦ ἦν, ὁ δὲ διδάσκαλος αὐτοῦ.

FONTES. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae lib. 61 c. 1 — lib. 63 c. 16. nonnulla Zonaras habet a Xiphilino praetermissa sunt quae in collectaneis Constantinianis reperiantur.

sparsit. cui multi ex Romanis fidem habuerunt, itaque doctrina principis apostolorum capti sunt, ut solis eius verbis non contenti Marcum apostolum Petri comitem exorarent ut contiones summi viri scriptis mandaret, atque in causa essent ut Marci evangelium conscriberetur, quem admodum refert Eusebius.

12. Claudio ad hunc modum, ut expositum est, rebus humanis exempto, Nero adoptivus eius filius Agrippinae matris opera sibi viudicavit imperium, Claudii testamento abolito et Britannico smoto, qui germanus defuncti filius pueritiae annos nondum excesserat. Nerone a senatu et militibus imperatore et Augusto declarato Agrippina imperium sub illius nomine administrans venalia habuit omnia. sed tempore procedente Seneca praefectus satellitum et Burrus magister Neronis illa submotata imperium quam diu licuit optime gesserunt. Nero enim cum

των δι' ἑμονόρρησεν (ἑπτακαιδέκατον γὰρ ἔτος ἦγε τότε τῆς ἡλι-
 W Π 188 κίας αὐτοῦ), καὶ μήτε φιλοπραγματίας ὦν, ἐτρέφα καὶ ἤρα καὶ
 ἐκώμαζε καὶ ἐμέθνε, καὶ μονομαχίας καὶ ἵπποδρομίας ἐσχόλαζε.
 πολυδάπανος δὲ καὶ οὐ μικρόφρων ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀσωτενόμενος.
 τεκμήριον δὲ, τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν πεντήκοντα ἄμα καὶ διακοσίας 5
 μυριάδας ἀργυρίου δοθῆναι κελεύσας, ἐπειδὴ ἡ Ἀγριππῖνα ἀθροί-
 σασα τὸ ἀργύριον ἐνώπιον αὐτοῦ τεθῆναι πεποιήκειν, ἔν' ἀθρόον
 ἰδὼν αὐτὸ μεταβάλλεται, συνεὶς ἐκείνος ἤρτο πόσον εἴη τὸ κείμε-
 D νον, καὶ μαθὼν "ἠγγρόσα" εἶπεν "ὄλιγον οὕτω κειχρισμένον",
 καὶ διπλασιασθῆναι ἐκέλευσεν. οὕτω δὲ ταχὺ τοὺς βασιλικούς 10
 ἐξήντησε θησαυρούς, ταχὺ δὲ πόρων ἐδείθη καινῶν, καὶ τέλη
 οὐκ εἰθισμένα πάντοθεν ἐξελέγτο.

Τῆς δ' Ἀγριππίνης, διὰ μὴ ἀργυρολογεῖν ἠδύνατο φιλαρ-
 γυρωτάτη οὖσα, περιθύμως ὀργισθείσης, καὶ ἀπειλησαμένης τὸν
 Βρετανικὸν αὐτοκράτορα κατωστήσειν, φοβηθεὶς ὁ Νέρων ἀπ-15
 ἔτεινε φαρμάκω αὐτόν. καὶ ὁ μὲν παραχρῆμα ἀπέψυξε καὶ
 φοράδην ὡς ἐπιληπτος ἐκκεκόμιστο· ἐν δὲ γε τῇ ἐκφορᾷ, ἐπι-
 πελιθὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου γέγονε, γύψω χρασθεὶς διὰ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἤγετο· ὑπέτος δὲ πολὺς ἕγγρας ἔτι τῆς γύψου οὐσης ἐπιπεσῶν
 P I 569 ἄκουσαν αὐτὴν ἀπέκλυσιν, ὥστε τὸ δεινὸν μὴ μόνον ἀκούσθαι 20
 ἀλλὰ καὶ ὄρασθαι.

γαρ om C. 2 μήτε etc.] οὕτ' ἄλλως φιλοπραγματίας ἦν.
 καὶ ἔχαιρον ἐν δευτέρῳ διάγων Xiphilinus. 13 μ] μὴδὲ A.
 14 περιθύμων A. καὶ om A. 18 γύψω et mox ψύγου C.
 20 αὐτὴν A Xiphilinus, ἐκείνην PW.

rerum potiretur, admodum adolescens (annos enim tum septendecim habebat) et otii quam negotii amantior, indulgebat genio, amabat, comissabatur, potabat, ludis gladiatorii et circensibus vacabat, non angusti animi homo sed sumptuosus ac potius prodigus. cuius vel illud argumentum est, quod uni ex sodalibus bis milies et quingentias mille drachmas argenti simul dari iussit: cum vero Agrippina pecuniam coactam ei proponendam curasset, ut tanta summa visa mutaret consilium, ille re intellecta rogavit quantum esset id: cum didicisset, "ignorabam" inquit "me tam parum donasse", ac summam duplicari iussit. eo pacto fisco celeriter exhausto celeriter novis faciendae pecuniae rationibus fuit opus. itaque insolita vectigalia ubivis exegit.

Agrippina vero, ut erat avariissima, vehementer indignante corradendae sibi pecuniae ademptam occasionem, et comminata se Britannicum imperatorem facturam, Nero territus illum veneno sustulit. qui cum statim diriguisset et pro epileptico efferretur, cum livores ex veneno in corpore apparerent, gypso inunctus per forum gestabatur. id adhuc liquidum ingens pluvia prorsus detersit, ut facinus non tantum audiretur sed etiam oculis cerneretur.

"Υστερον δὲ καὶ τὴν μητέρα τὴν Ἀγριππίναν, τὸν ἀπελεύθερον Ἀνίκετον πέμψας, διχειρίσατο. ἢ τὸν πέμψθῆντα ἰδοῦσα, καὶ γνοῦσα ἐφ' ὅτι ἔχει, τὴν ἐοθῆτα περιεφρόνησατο, καὶ τὴν γαστέρα ἀπογυμνώσασα "παῖε ταύτην" ἔφη "Ἀνίκετε, παῖε, οὗτοι 5 Νέρωνα ἔτεκε." καὶ ἡ μὲν ἐσφάγη, ὁ δὲ Νέρων καὶ αὐτόπτης τοῦ τολμήματος γέγονε καὶ πᾶσαν εἶδε γυνώσας καὶ τὰ τραύματα ἐξερθίμωσε. ταῖς δὲ τιξίν ἐξεταράτιετο ὥστε καὶ ἐκ τῆς ἐντῆς ἀναπιδᾶν καὶ ἐκδειματοῦσθαι. ἐν δὲ τῇ Ρώμῃ πόλλαχόθι ἐγράφετο περὶ τῶν ἀφανῶς

10 Νέρων Ὀρέστης Ἀλκμαίων μετροκοίνοι.

Καὶ τὴν Αἰγούστιαν Ὀκτιβίαν τὴν τοῦ Κλυδίου θυγατέρα, B τὴν ἐαντοῦ γυναικα, ἀπεπέμψατο. τῆς γὰρ Σαβίνης ἐριῶν, ἥθελεν αὐτῇ συνεῖναι ὡς γαμετῇ. δέσασα δὲ ἡ Σαβίνα μή ποτε ἡ Ὀκταβία μετακληθῆ, καιηρόρους ἐπ' αὐτῇ καὶ μοιχείας καὶ γοη- 15 τείας ψευδοῦς παρισκινώσατο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον φρυγιδενθῆναι αὐτῆν, ἔπειτα καὶ σφραγῆναι ἐποίησεν. εἶτα καὶ αὐτῇ ἡ Σαβίνα ἐκτάθη ὑπὸ τοῦ Νέρωνος· κρούσῃ γὰρ αὐτῇ λάξ ἐνέθορον. ἐπὶ πολὺ δὲ θανοῦσαν ἐπέμψατο. οὕτως δ' αὐτῆν ἐπόθεισεν ὥστε τὰ μὲν πρῶτα γυναικά τινα προσφερῆ ἐκίνη μετεπέμψατο καὶ ἔσχη, 20 ἔπειτα παῖδα ἀπελεύθερον, ὃν Σπύρον ὠνόμαζεν, ἐκτεμῶν ἔγημεν, C

3 περιεφρόνησατο A Xiphilinus, περιέφρησε PW: ἔφρησε Dionis Exc. Vatic. 92. 6 τὰ add AC Xiphilinus. 10 Ἀλκμαίων Xiphilinus Rob. Stephani. 11 ὀκταουίαν AC, et sic infra. 13 δέσασα — 15 παρισκινώσατο om Dio exc. 14 μετακληθῆ ABC, μετακληθίη PW. καὶ μοιχείας om C. μοιχείας A, μοιχίας PW. 18 τὰ μὲν πρῶτα — 19 ἔσχη, a Xiphilino omissa, habent Exc. Peiresc.

Post etiam matrem Agrippinam per libertum Anicetum sustulit. quae cum caedis ministrum adesse intellexisset, lacerata veste nudatoque ventre "hunc hunc" inquit "Anicete feri, quod Nerone[m] peperit." ea interfecta Nero ipse intueri facinosus voluit, eamque omnem nudatam perlostravit et vulnera numeravit. noctu autem ita turbabatur ut ex lecto exsiliere praeter terribos. et Romae multis in locis a quibusdam clam scribebatur "Nero Orestes Alcmæon matricidae."

Octaviam Aegostam Claudii filiam, uxorem suam, repudiavit: nam Sabinam adamatam uxoris loco habere voleit. quae verita ne illa revocaretur, calomniatores sobornavit a quibus et adulterii et veneficii accosaretur; ac primo relegendam, deinde occidendam curavit. post ipsa etiam Sabina a Nerone interfecta est, cum in eam praegnantem calcibus insillisset. quam quidem longo tempore luxit ac tantopere desideravit ut principio mulierem illi similem eius loco teneret, deinde puerum libertinum nomine Sporum exsectis virilibus uxorem duceret, quod is quoque

ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς τῇ Σαβίῃ ἑώκει, καίπερ Πυθαγόρα τινὶ ἔξ-
 ελευθέρῳ γαμημένος. καὶ συνεγένοντο ἅμα τῷ Νέρωνι Πυθα-
 γόρας μὲν ὡς ἀνὴρ, Σπόρος δὲ ὡς γυνή. καὶ ἐκιδυρόμενοι δὲ
 δημοσίᾳ, καίτοι βραχὺ καὶ μέλαν γώνημα ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἵπ-
 ποδρομίῳ ἤρματιλάττηεν. ἐπειρώθη δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 5
 οὗτοι γὰρ ὡς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ὀρχήσει καὶ ἐπὶ κιδυ-
 ρομήσει κηρύξει τε καὶ τραγωδίας ὑποκρίσει. οὐ γὰρ ἔρχει αὐτῷ
 D ἢ Ῥώμῃ, ἀλλ' ἰδεῖθή καὶ ἐστρατείας, ἵνα καὶ περιοδονίης,
 ὡς ἔλεγε, γένηται.

Ἄλλὰ τί ἂν τις καθ' ἕκαστον λέγοι τῶν παρ' ἐκείνον πρατ- 10
 τόμενων; πάντα γὰρ ἀπλῶς ὅσα οἱ τυχόντις ὑποκρίνονται, κακεί-
 νος ἔλεγε τε καὶ ἔπραττε καὶ ἔπασχε, πλὴν καθ' ὅσον χροσασὶς
 ἰδεῖτο ἀλύσειν· οὐ γὰρ ἔπρεπε Ῥωμαίων αυτοκράτορα σιδηραῖς
 δεῖσθαι. στρατιώτης δὲ τις ἰδὼν αὐτὸν ποτε δεδμεῖνον ἠγωνάκησε
 W II 189 καὶ προσδραμῶν ἔλυσεν. ἕτερος δέ, ἱρομένου τινὸς τι ποιῆ ὁ 15
 αὐτοκράτωρ, ἀπεκρίνατο ὅτι "τίκει"· τοιοῦτον γὰρ τι ὑπεκρίνεο
 τότε. ἤρξατο δὲ καὶ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου διορῶσαι,
 P I 570 καίπερ τῶν ἀνθρώπων ὀκνοῦντων. λαβὼν οὖν αὐτὸς δίκειλαν,
 καὶ τι καὶ ἀνασκάψας, ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους ἀνάγκῃ αὐτὸν
 μιμήσασθαι. αἷμα δὲ τοῖς πρότοις ἀψυμένους τῆς γῆς λέγεται 20
 ἀναβλέσαι καὶ οἰμωγὰς καὶ μυκηθμοὺς ἔξακούεσθαι καὶ εἰδώλων
 γενέσθαι φαντασίαν πολλῶν.

11 πάντα — 12 ἔπασχε, a Xiphilino omissa, habent Exc. Peiresc.
 14 ποτε om A Xiphilinus. 17 Πελοποννήσου PW.

Sabinus esset similis, quanquam ipse Nero Pythagorae liberto nupsisset. hi duo igitur una rem habebent cum Nerone, Pythagoras ut vir, Sporus ut mulier. publice cithara cecinit, quamvis exigua et obscura voce praeditus, in circo surigavit, traiecit in Graeciam, non ut maiores sui, sed saltandi, citharae pulsandae, praeconiis faciendi agendaque tragoediae causa. nec enim ei Roma satis ampla erat, sed expeditione erat opus, ut periodonices, ut aiebat, evaderet.

Sed quis singula eius facta enumeret? nam uno verbo, quicquid viles bistriones representant, ea omnia ipse et dicebat et faciebat et tolerabat, nisi quod aureis catenis vinciebatur: nam ferroque Romanorum imperatorem haud decuissent. aliquando igitur miles victum conspicatus prae indignatione accurrit eumque solvit. alius interrogatus quid ageret imperator, respondit cum parturire: partum enim tum representabat. coepit etiam Isthmum Peloponnesi perfodere: a quo cum homines ebhorrerent, sumpto ligone ipse fodere coepit, idemque suo exemplo facere caeteros coegit. fertur autem sanguis ebullisse cum terra primum tangeretur, et gemitus et magitus exauditus esse et spectra multa apparuisse.

13. Οὗτος πρῶτος καὶ τοῦ κατὰ Χριστιανῶν ἤρξατο διωγμοῦ, καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων ἀπέκτεινε κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὡς ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ἐκ παλαιότερων συγγραμμάτων μαρτυρίας παρόντων. Ξεροὶ δὲ κατὰ 5 τὴν αὐτὴν μὲν ἡμέραν φασὶ τελειωθῆναι καὶ ἄμω τοὺς ἀποστόλους, ἐν ἄλλῳ δὲ ἔτι καὶ ἄλλῳ. μετὰ δὲ Πέτρον πρῶτος ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης ὁ Λίνος ἐγένετο.

Ἔτι δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι ὄντος τοῦ Νέρωνος Ἰουδαῖοι εἰς Β προὔπτον ἀπέστειλαν· καὶ ἐπ' αὐτοῖς τὸν Οὐδισπασιανὸν ἐπιμψι. 10 καὶ οἱ ἐν τῇ Βρετανίᾳ δὲ καὶ οἱ Γαλάται βαρνητόμιοι ταῖς εἰσοφορῶν ἤσχαλλον ἐκ πλείονος καὶ ἐγλέγμεινον. Γάιος δὲ Ἰούλιος Οὐνδιξ, ἀνὴρ κατὰ τὸν πατέρα βουλευτῆς τῶν Ῥωμαίων, ὄρων τοὺς ὁμοφύλους Γαλάτας ὀργῶντας πρὸς ἀποστασίαν, δι' ὧν ἐδημηγόρησεν ἠράθισεν αὐτούς, καὶ ὤρκωσε πάντα ὑπὲρ τῆς βου- 15 λῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων ποιήσειν, καὶ λατὸν ἂν τι παρὰ ταῦτα πράξῃ φονεύσειν. αὐτοκράτορα δὲ Γάλβαν τὸν Σερούϊον τὸν Σουλπίκιον προεχειρίσατο, γενόμενον ἕξ ἐπατριδῶν, καὶ τότε τῆς Ββηρίας ἀρχοντα. καὶ ὅς τὴν ἡγεμονίαν ἰδέξαιτο, οὐκ ἠθέλησε

3 ὁ om AB. Εὐσέβιος] Hist. ecci. lib. 2 c. 25. ἐκ παλαιότερων συγγραμμάτων] ex epistolis Dionysii Corinthiorum episcopi. 4 Ξεροὶ] ex. gr. Prudentius et Augustinus, haec unde Zonaras hausit, incertum. 6 ἐν ἄλλῳ δ' ἔτι ἄλλῳ Α. "καὶ ἄλλῳ] fortasse μὲν: aut καὶ ἄλλῳ redundat" WOLFIIUS. 8 Ἔτι δ' — 11 ἐγλέγμεινον om Dio exc. 14 καὶ ὤρκωσε — 16 φονεύσειν om Dio exc. 16 πράξειν Α. σερούϊον AC, Σερούϊον PW. 17 γενόμενον ἕξ ἐπατριδῶν et 18 οὐκ ἠθέλησε — p. 480 v. 1 προσλαβεῖν τότε om Dio exc.

FOXTES. Cap. 13. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 2 c. 24 25, et lib. 3 c. 2. Dionis Historiae Romanae lib. 63 c. 22 — c. 29, unde multa Zonaras exceperit quae apud Xiphilinum et in collectionibus Constantinianis desiderantur.

13. Hic persecutiouis Christianorum princeps Petrum et Paulum principes apostolorum interfecit eodem tempore, ut Eusebius ex antiquiorum testimonio asserit. nam alii eodem quidem die utrumque consummatum esse tradunt, sed anno diverso. post Petrum primus Romae pontifex Linus fuit.

Nero adhuc in Graecia degens Vespasianum contra Iudaeos, qui iam aperte defeecerant, misit. Britanni quoque et Galli exactionibus gravari se iniquis et exuleeratis animis patiebantur. itaque C. Iulius Vindex senatorii ordinis, ut et pater fuerat, populares suos iam ante ad defectionem propensos magis etiam contentibus iustigavit, iureiurando adactus, se pro senatu populoque Romano facturos esse omnia, et ipsum, si quid secus fecisset, occisuros. imperatorem vero Servium Sulpicium Galbam designavit, virum patricium, tum Hispaniae praetorem. atque

δὲ τὰς τῆς αὐταρχίας ἐπικλήσεις προσλαβεῖν τότε. τῆς δ' ἀπο-
 σιασίας πυρατεινομένης ὁ Οὐίνδιξ ἑαυτὸν ἀπέσφαξε, τῶν μετ'
 αὐτοῦ στρατιωτῶν κινδυνεύσαντων ἐπεφυλγῆσας, καὶ πρὸς τὸ
 δαιμόνιον ἀγανακτίσας ὅτι τοιοῦτον πράγματος ὕργινηθεῖς, τοῦ
 τὸν Νέρωνα καθελεῖν καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐλευθερώσαι, οὐκ ἔξ-5
 ετέλειεν αὐτό. τοσαύτη γὰρ προθυμία πρὸς τοῦτο ἐχρήσατο,
 ὥστε τοῦ Νέρωνος δικαιοσύνης καὶ πενήτοια μυριάδας ἐπιχειρῶ-
 ξαντος τῷ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίσονται τοῦ Οὐίνδικος, ἐκείνος
 D ἔφη ὅτι "ὁ Νέρωνα ἀποκτείνας καὶ τὴν ἐκείνου κομίσας μοι κεφα-
 λήν, τὴν ἐμὴν ἀντιλήψεται." 10

Ὁ δὲ Νέρων μαθὼν καὶ τὸν Πιτρῶνιον, ὃν κατὰ τῶν ἐπ-
 ανουσιάντων μετὰ τοῦ πλείονος προεπεπόμψι στρατιέματος, τὰ
 τοῦ Γάλβου φρονήσαντα, οὐκέτι' οὐδέμιναν ἔλπιδα τῶν ὄπλων ἔσχεν,
 ἀλλ' ἐβουλεύσατο τοὺς τε βουλευτὰς ἀποκτείνειν καὶ τὴν πόλιν
 καταπρῆσαι καὶ πλεῖσαι εἰς Ἀλεξάνδρην, ἐπειπὼν ὅτι "ἂν καὶ 15
 τῆς ἀρχῆς ἐκπέσωμεν, ἀλλὰ τό γε τέχνην ἡμῶς ἐκεῖ διαθρέψι."
 μέλλοντος δὲ ταῦτα πράσσειν ἢ βουλὴ τὴν περὶ τὸν Νέρωνα φρου-
 ρὰν ἀποκυλίσασι εἰσῆλθῆν εἰς τὸ στρατιόπεδον, καὶ τὸν μὲν πολέ-
 μιον ἀπέφυγε, τὸν δὲ Γάλβαν ἀνθελετο αὐτοκράτορα. Νέρων
 P 1571 δὲ ὡς ᾄσθητο ὅτι ὑπὸ τῶν γυλῶν ἐγκυαλιλείπεται, ἔσθῆτά τε 20

1 λαβεῖν C. 2 τῶν μετ' αὐτοῦ — 6 ἐχρήσατο om Dio exc.
 5 καθελεῖν] καταλύσαι A. 8 τοῦ οὐίνδικος κομίσονται αὐτῷ A.
 10 post ἀντιλήψεται PW add κεφαλὴν, om AB Xiphilinus et Exc.
 Vatic. 98. 11 Ὁ δὲ — 13 ὄπλων ἔσχεν om Dio exc. 13 γάλ-
 βον AB. 16 ἐκεῖ διαθρέψι AB Xiphilinus et Exc. Vatic.,
 διαθρέψι ἐκεῖ PW. 17 μέλλοντος — 19 αὐτοκράτορα om
 Dio exc. 17 πράσσειν] δράσειν A. 20 τῶν om A.

is principatum quidem suscepit, sed imperii cognomena tum assumere
 noluit. cum autem defectio lente procederet, Vindex prae dolore pro-
 pter militum suorum periculum sibi ipse manus attulit, fortunae iratus
 quod tam praeclearum facinus occidendi Neronis et populi Romani libe-
 randi ad exitum perducere non potuisset. quod tanta alacritate ab eo
 susceptum fuit, ut cum Nero bis milies et quingentes mille drachmas ei
 promitteret qui sibi Vindicis caput attulisset, dixerit se ei qui Neronis
 interfecti sibi caput attulisset suum caput vicissim daturum esse.

Nero vero cum Petronium quoque, contra seditiosos cum maiori
 parte copiarum praemissum, ad Galbam defecisse cognovisset, spe armo-
 rum abiecta, in animo habuit, senatu occiso et urbe incensa navigare
 Alexandriam; atque adiecit "etsi imperio exciderimus, tamen illic ars
 nos alet." quae dum agigaret, senatus eius praesidio avocato stationem
 militum ingressus Nerouem hostem iudicavit et Galbam eius loco impe-
 ratorem creavit. Nero ubi se a satellitibus destitutum esse vidit, vili

καύλην ἐνίδνυ καὶ ἐπὶ ἵππων οὐδὲν βελτίονα ἀνέβη, καὶ κατακεκα-
λυμμένως, ὅπως διαλάθῃ, μετὰ Ἐπαφροδίτου καὶ τοῦ Σπύρου
νυκτὸς ἔφυγε. γνωρισθεὶς δὲ ὡς καὶ παρὰ τὸν τῶν ἀπαντησάν-
των αὐτοκράτωρ προσαγορευθῆναι, τῆς ὁδοῦ ἀπετρέπεται καὶ εἰς
5 καλαμῶδη τόπον τινὰ κατεκρέμθη.

Ὁ δὲ δῆμος ἐν τῇ Ρώμῃ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπεσφαιρον
καὶ τὴν πόλιν στεφανωμάτων ἐπέκρωσαν, καὶ τινες καὶ πιλία ὡς
ἡλευθερωμένοι ἔφερον, καὶ ἡ βουλή τῷ Γάββα τὰ τῆ ἀρχῆ προσ-
ήκοντα ἐψηφίσατο. ὁ δὲ ὄμιλος εἰς τε τὸν Νέρωνα ἀπίσχωπτον,
10 καὶ σιγνοὺς τῶν παρ' αὐτῷ δυνηθέντων φονεῖοντες εἴλικον. ἐκεί- B
νου δὲ ζήτησιν οἱ στρατιῶται καὶ ἄλλοι πεποίητο, καὶ γρόντις
ὑποὶ ποτὲ ἦν, ἐπεμψαν ἐπ' αὐτὸν ἱππέας. ὁ δὲ προσίοντας ἀ- W II 190
τοὺς ἀισθόμενος προσέειπε τοῖς παροῦσι καὶ ἑαυτὸν καὶ σφᾶς
ἀποκτεῖναι. ὡς δ' οὐκ ἐπήκουον, μέγα ἰστέναξεν. εἶτα τὸν
15 Σπύρον ἀνελεῖν θελήσας καὶ μὴ δυνηθεὶς, "ἐγὼ μόνος" ἔφη
"οὔτε φίλον οὔτε ἐχθρὸν ἔχω." καὶ ἤδη πηλασάντων τῶν ἱππέων
αὐτοὺς ἑαυτὸν ἐπάταξεν, εἰπὼν "ὦ Ζεῦ, οἷος τεχνίτης ἀπόλλυμαι."
δυσθυνατοῦντα δ' αὐτὸν ὁ Ἐπαφρόδιτος προσκατεργάσατο.

Ὁ μὲν οὖν οὕτω κατὰ τὸν Ἰούλιον ἐτελεύτησε μῆνα, βιοὺς

1 κατακεκαλυμμένος A Xiphilinus, κατακαλυφάμενος PW. 4 ἐς C.
5 κατεκρέμθη B; Xiphilinus κατεκρέμθη. 6 ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο
et 7 τὴν πόλιν στεφανωμάτων ἐπέκρωσαν om Dio exc. 8 καὶ
ἡ βουλή . . ἐψηφίσαντο] Xiphilinus καὶ . . ἐψηφίσαντο. 9 ὁ δὲ
ὄμιλος — 10 εἴλικον om Dio exc. 10 αὐτῷ B, αὐτῶν A, αὐ-
τοῦ PW. 12 ὅπη ποτε A, ὅτι ποῖποτε C. 13 καὶ ἑαυτὸν
καὶ σφᾶς] Xiphilinus tantum αὐτὸν. 14 εἶτα — 15 δυνηθεὶς
om Dio exc. 19 Ὁ μὲν — μῆνα om Dio exc. Ἰουλιον
legendum arbitratur Reimarus.

veste induta et simili equo conscenso, tecta facie ne agnosceretur, nocta
cum Epaphrodito et Sporo fugit. agnitus et ab obvio quodam imperator
salutatus, via declinata in culmis se occultavit.

Populus Romanus, cum dilixisset, gaudio exsultans urbem coro-
nis implevit: quidam etiam, ut in libertatem asserti, pileati in publicum
prodierunt. senatus ea quae imperatorem decent Galbae decrevit. plebs
Neronem et salibus incessit et multos qui apud eum potentes fuerant
interemptos per viam traxit. milites et alii Neronem quaeritantes cum
latebras indagassent, equites contra eum miserunt, quos cum adventare
sensisset, comites iussit et ipsum et semetipsum occidere. quibus non
obsecutis ingemuit, deinde Sporum irrito conatu occidere aggressus
"ego solus" inquit "nec amicum habeo nec inimicum." cum iam in pro-
ximo essent equites, ictu sibi illato "probr Iuppiter" inquit, "qualis arti-
fex pereō." moribundum et aegre spiritum trabentem Epaphroditus plane
confecit.

Sic ille periit, mense Julio, cum vixisset annos triginta, menses
Zonarae Annales II.

C ἔτη τριάκοντα πρὸς μῆσιν πέντε καὶ ἡμέραις εἴκοσιν, ἀρ' ὧν ἤρξεν ἔτη τριεκαίδεκα καὶ μῆνας ὀκτώ δυοῖν ἡμέραιν δέοντας. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τῆς τούτου μοναρχίας ἔτι πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας μετὰ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον Ἀνιανὸς γέγονεν.

14. Γάλβας δ', ἐπὶ ὃ Νέρων διέφθαρτο καὶ ἡ βοτλή τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐψηφίσατο καὶ ὁ Ρουῖφος αὐτῷ προσιχώρησεν, ἀνεδάρασεν, οὐ μέντοι καὶ τὸ Καίσαρος ἀνέλαβεν ὄνομα πρὶν τοὺς τῆς βοτλής πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸν ἰλθεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ τοῦ αυτοκράτορος πρότερον εἰς οὐδὲν γράμμα ἐνεγγράφηι. τοὺς δὲ σκυο-10 φαντήσωντάς τινας ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἢ ψευδομαρτυρήσαντας ἐκό-
D λασει. καὶ οἱ δοῦλοι οἱ κατὰ τῶν δεσποτιῶν πράξαντές τι ἢ ἐπιπύτις αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπὶ τιμωρίᾳ παριδόθησαν. καὶ τὰ χρήματα δὲ καὶ τὰ κτῆματα ὅσα τινὲς παρὰ τοῦ Νέρωνος ἐλήθησαν ἀπαιτεῖτο. τοὺς γε μὴν ἐπ' ἐκείνου φρυαδευθέντας ὡς ἡσιβηκότας τι εἰς αὐ-15 τὸν κατήγαγε, καὶ τὰ ὀσῶ τῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους σφαιγῶτων εἰς τὸ τοῦ Ἀγούστου μνημῖον μετεκόμισε, καὶ τὰς αὐτῶν εἰκόνας ἀποκατέστησεν.

1 πρὸς μῆσιν πέντε καὶ ἡμέραις εἴκοσιν] καὶ μῆνας ἑννέα Xiphilinus. 2 δυοῖν ἡμέραιν δέοντας om Xiphilinus. 3 ἡμερῶν A. 3 μοναρχίας] βασιλείας A. 4 Ἀνιανὸς Eusebii codices Mazar. ac Medic., Hist. eccl. 2 24. 6 Γάλβας — 18 ἀποκατέστησεν om Dio etc. 6 ὁ] ὁ τε A. 7 αὐτῷ] οἱ A. 12 καὶ οἱ δοῦλοι] huc pertinere videtur Exc. Vatic. 99, Scriptorum vet. novae collect. vol. 2 p. 216, ὅτι τινὲς τῶν ἰδίων δοῦλων etc. 16 σφαιγῶτος A. 17 εἰκόνας αὐτῶν A.

FONTA. Cop. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 64 c. 4 — c. 6. non pauca pleniora sunt quam apud Xiphilinum et in Constantini Porphyrogeniti collectaneis.

quinque, dies viginti: ex quibus imperavit annos tredecim, menses octo, biduo minus. octavo eius imperii anno primus post Marcum apostolum et evangelistam Alexandriae episcopus factus est Anianus.

14. Galba post Neronis interitum decreto sibi a senatu principatu, etiam Rufi copiis auctus, recepit animum; sed Caesaris appellationem non admisit nec imperatoris nomen in ullis litteris usurpavit prius quam legati a senatu advenissent. eos qui sub Nerone alios calumniati erant aut falsis testimoniis opprimerant, supplicio affecit. servi qui dominos dictis factisque laeserant, eis ad poenam dediti. pecuniae et possessiones quas Nero donarat repetitae sunt. ab eodem ob crimen laesae maiestatis in exilium missos revocavit. ossa eorum qui ex imperatorio genere occisi erant in Augusti monumentum intulit, eorumque statuas reposuit.

- Οἱ δὲ ἐν ταῖς Γερμανίαις στρατιώται προσθησόμενοι Ἀύλον Οὐτίλλιον ἐπιπέσεισαν. ὁ οὖν Γάλβας τὴν ἐπιανάστασιν πυθόμενος, Λούκιον Πείσωνα, νεανίσκον ἐγγεῆ ἐπιεικῆ φρόνιμον, εὐδοκίησατο καὶ ἀπέδειξε Καίσαρα. ὁ δὲ Ὄθων ὁ Μάρκος ὁ P I 572
- 5 Σαλοῦτος, ἀγωνακτῆρας οὐ μὴ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Γάλβου εὐδοκίηθη, ἐπιπέσει αὐτῷ, τριάκοντα μόνους στρατιώτας ἐτοιμασάμενος. ἐπεὶ γὰρ θύοντι τῷ Γάλβῳ μόνος τῶν βοκλεντιῶν αὐτῷ παρόστη, καὶ τοῖ ἱερόπτιον ἐπιβοκλενθῆσαι αὐτὸν ἐπιότος ἤκουσε καὶ παραινοῦντος οἴκοι μείναι καὶ μετὰ μὴ προελθεῖν,
- 10 κατέδραμε τε εὐθὺς ὡς ἐπ' ἄλλο τι εἰς τὸ στρατιώτηδον ἀπὸ τῶν στρομομοκότων αὐτῷ στρατιωτῶν εἰς τὸ τεῖχος ἐσθῆθη, καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας προσαναπέσας, ἢ μᾶλλον ἐπειθὲν, ἐκπαύμενος πολλαῖς ἐποσχέσεισι, παρ' ἐκείνων τε παραχρημα καὶ τῶν ἄλλων ἔλαβε τὴν ἀρχήν. B
- 15 Ὁ Γάλβας δὲ μαθὼν τὰ προσσόμενα ἐπέμψεν εἰς τὸ στρατιώτηδον τινὰς ὡς μετὰ τοῖς ἐν αὐτῷ δενησόμενος. κἂν τοῦτω στρατιώτης τις γεμὸν τὸ τεῖχος καὶ ἤμυζόμενον ἀνακτίων προσῆλθῃν αὐτῷ, γάσκων "θάρασι ἀνίστατο" Ὄθωνα γὰρ ἀπέκτεινε." πιστεύσας οὖν ὁ Γάλβας εἰς τὸ Καπιτώλιον ὡς θύσων
- 20 ὤρμησε. καὶ ἐν μέσῃ τῇ ἀγορῇ ἀπαντήσαντες αὐτῷ ἱππεῖς καὶ πεζοὶ ἐκεί τὸν γέροντα τὸν ἕπατον τὸν ἀρχιερέα τὸν Καίσαρα τὸν ἀνίστατο πολλῶν ὄρώντων κατέκοψαν* καὶ τὴν μεγάλην ἀπο-

2 Οὐτίλλιον PW passim. 6 τριάκοντα — ἐτοιμασάμενος om Dio exc. 13 πολλαῖς ἐποσχέσεισι om Dio exc. 18 ἀνίστατο C, ἀνίστατο PW. 20 post αὐτῷ PW add καί, om A Xiphilius. 21 τὸν ἕπατον et τὸν Καίσαρα om Dio exc.

Caeterum cum A. Vitellium a Germanicis legionibus imperatorem salutatum esse audivisset, L. Pisonem, adolescentem nobilem modestum prudentem, adoptatum Caesarem dixit. id M. Salvius Otho aegre ferens, quod ipse adoptatus non esset, seditionem movit, triginta duntaxat militibus fretus, nam cum Galbae immolanti solus ex senatoribus adstans haruspicum insidias ei portendi dicere audisset, ac monere ut domi maneret nec usquam progrediretur, statim quasi per aliam causam in castra decurrit, et a coniuratis militibus in munitionem receptus, caeteris quoque persuasis aut, ut rectius dicam, magnis pollicitationibus emptis, imperator statim salutatus est.

Quo Galba cognito quosdam in castra misit qui milites a sententia dimoverent. interea vero miles quidam cum gladio cruento eum accessit ac "bono animo es" inquit, "imperator: Othonem enim occidi." quod Galba credens cum in Capitolium ad rem divinam faciendam properaret, in medio foro, peditum et equitum occurso, senex consuli pontifex Caesar imperator multis inspectantibus est trucidatus: caput eius

κόφαντες κοντῶ ἐπέπειραν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐγορεύθη, τοῦτο
 C μόνον ἐπιών "καὶ τί κακὸν ἐποίησα;" ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Πιίσων
 καὶ ἄλλοι συγχροί. καὶ πράξαντες ταῦτα οἱ στρατιωτῶνται, τὰς τε
 κεφαλὰς ἐκείνων ἀποτιμόντες, πρὸς τὸν Ὀθωνα αὐτὰς ἐν τῇ
 στρατοπέδῳ καὶ εἰς τὸ συνέδριον ἐκόμισαν, ὥστε τοὺς βουλευτάς 5
 καταπλαγέντας χαιρίεν τε προσποιῆσθαι καὶ τῷ Ὀθωνι πάντα τὰ
 W II 191 πρὸς τὴν ἀρχὴν γέροντα ψηφίσασθαι. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ὅτι αὐ-
 τὸς τὴν βουλὴν ἐβιάζετο καὶ ὡς ἀσελγέστερον καὶ πικρότερον τοῦ
 Νέρωνος ἄρξεν ἐμελλε.

Γάλβα μὲν οὖν ζήσαντι ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἡμέ- 10
 ρας τρεῖς καὶ εἰκοσιν, ἄρξαντι δὲ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας τρισ-
 καιδεκά, τοῦτο τέλος ἐγένετο. (15) ὁ δὲ Ὀθων μετέγνω μὲν ἐπὶ
 D τοῖς πεπραγμένοις, τῶν ἱερῶν αὐτῷ θύοντι ποιεῖν ὀφθέντων
 καὶ ἄλλων σημείων αὐτῷ γενομένων, ἀλλ' οὐκ εἶχεν εἰς τὴν ἀρχὴν
 ἤδη εἰσελθὼν ἀναδύναι. καὶ ἐνέμεινε αὐτῇ καὶ δίκην δέδωκεν. 15

Ἐν τοῦτοις δὲ τις πλασάμενος Νέρων ἐλθὼν ἐκ τῆς πρὸς τὸν
 Νέρωνα οὔσης ἐμφερείας αὐτῷ, τὴν Ἑλλάδα ὀλίγον πᾶσαν ἐτά-
 ραξε, καὶ χεῖρα κακούργων ἀνδρῶν ἀθροίσας πρὸς τὰ ἐν τῇ Συ-

3 συγχροί] πολλοί B. καὶ πράξαντες — 6 προσποιῆσθαι om
 Dio exc. 3 καὶ πράξαντες] πράξαντες δὲ A. τὰς τε] καὶ
 τὰς A. 4 πρὸς] πρὸς τε A. τῷ om B. 7 ὅτι αὐτὸς
 τὴν βουλὴν ἐβιάζετο om Dio exc. 10 καὶ ἡμέρας τρεῖς καὶ
 εἰκοσιν om Dio exc. 11 μῆνας om B. 12 τοῦτο τὸ τέλος
 Xiphilinus. 15 ἤδη om A: Xiphilinus ἀπαξ. 16 Ἐν τοῦ-
 τοις — p. 485 v. 13 ἀνεμίχθησαν σφίσι] horum plurima om
 Dio exc.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae lib. 64 c. 7 —
 c. 15. nonnulla Zonaras habet quae apud Xiphilinum in Constan-
 tini Porphyrogeniti collectancis desiderantur.

conto praefixum, cum occideretur nihil aliud locutus est nisi "ecquid
 mali feci?" perit etiam Piso et alii multi, his peractis milites capita
 illorum in castra ad Othonem et in curiam attulerunt. quibus conster-
 nati patres laetitia simulata Othoni omnia quae ad imperium pertinent
 decreverunt, neque vero obscurum erat eum senatui vim facere et
 petulantius atque accerbis ipso Nerone imperaturum esse.

Galba annos septuaginta duos, dies tres et viginti natus, imperii
 mense nono et die decimo tertio, hunc exitum habuit: (15) Othonem
 vero, cum exta sacrificanti parum fausta essent, aliaque signa apparuis-
 sent, perpetrati facinoris poenituit. sed imperio, quod semel susceptum
 deponere non licebat, retento poenas dedit.

Interea quidam ob lineamentorum corporis similitudinem se Nero-
 nem esse professus totam paene Graeciam conturbavit, et manu sicario-

ρία στρατόπεδα ὤρησιν. ἐν Κόδῳ δὲ περαιούμενον αὐτὸν ὁ Καλλιπόροσος συνέλωβε καὶ ἀπέκτεινεν.

Ὁ δὲ Ὄθων λάθρα πολλοὺς πρὸς τὸν Οὐτίελλον ἐπὶ καταλλαγῇ ἐπεμψεν. ὡς δ' οὐκ ἐπιίδειτο, πρεσβευτὰς ἀπέστειλε 5 φανερώς. οὔτε δὲ ἀπεκρίνωτό τι αὐτοῖς Οὐτίελλιος, οὔτε ἀντέπεμψεν αὐτούς. εἴτα ἐπεμψεν Ὄθων ἰσχὸν κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν, ἠτιήθη δὲ διὰ πολυαρχίαν, οὐ δι' ἀσθένειαν. P I 573
καὶ τῆς Ῥώμης δὲ ἐξωρηθήθη καὶ τοὺς πρώτους ἐξήγγυε. μέρος δὲ τι τῆς δυνάμειος τῷ Πρόκλῳ δοῦς, αὐτὸς ἀνιχώρησε, λέγων
10 μὴ γέρειν μάχην ἀνδρῶν ὁμογέλων ἰδεῖν. ἔθεν μυλακίαν αὐτοῦ καταγρόντες οἱ στρατιῶται καὶ οἱ στρατάρχαι οὐδὲν τῶν δόντων ἔπραξαν, ἀλλ' ἠτιήθησαν καὶ τοῖς τοῦ Οὐτίελλου ἐπικηρυκίσαντο καὶ ἀνιμήθησαν σφίσι. τῷ δὲ Ὄθωνι ἡγγυλε ταῦτα ἰππιεύς, καὶ ἀπιστοῖμνος "ἰθε" ἔφη "ταῦτα ψευδῆ, Καῖσαρ, ἦν".
15 καὶ εἰπὼν ἑατὸν διαχρήσατο. πιστευσάντων δ' ἐκ τούτων πάντων καὶ ἰτοίμωσ ἐχόντων ἀνιμαχίσασθαι (οἱ τε γὰρ δορυφόροι σχυροὶ ἦσαν, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι παρήσαν) καὶ ἰκετινόντων ἀ- B
τὸν μῆθ' ἑατὸν μῆτι σφῶς προδοῦναι ("πάντες γὰρ" ἔλεγον "ἔπερ σοῦ ἠδέως ἀποθανοῦμιθα"), ὁ Ὄθων "πολὺ δικαιότερόν
20 ἔστιν" εἶπεν "ἔνα ὑπὲρ πάντων ἢ πολλοὺς ὑπὲρ ἐνὸς ἀπολλοῦθαι", καὶ μὴ βούλεσθαι δι' ἕνα ἄνδρα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων στασιάζειν καὶ τοσοῦτον ὄχλον ἀνθρώπων φθίρεισθαι. ταῦτ' εἰπὼν

2 καλποροῖος ABC.

7 κατὰ om AB.

9 ἀνιχώρησε —

10 [ἰθεῖν] Excerpta Peirese. p. 697 ed. Vales. 15 κατεχρήσατο A. τοῦτου] τούτων A.

16 οἱ τε — 17 παρήσαν] Xiphilinus αὐτοῖς τε γὰρ σχυροὶ ἦσαν καὶ ἕτεροι ἐκ τῆς Ἰλλυριῶν παρήσαν.

17 καὶ ἰκετινόντων — 19 ἀποθανοῦμιθα om Dio exc.

rum comparata ad Syriacas legiones properavit. sed cum Calpurnius in traiceta Cydni amnis comprehensum interfecit.

At Otho clam multos ad Vitellium reconciliandum, eum nihil impetrasset, aperte legatos misit. quos cum Vitellius nullo responso dignatus esset atque etiam retinisset, eopis terra marique missis non ex imbecillitate sed propter ducum multitudinem victus ipse Roma cum primoribus egressus est. et parte nihilum Proelo data recessit, se pugnam civium inter se videre posse negans. itaque milites et duces ignaviam eius pertaesi, re male gesta ad Vitellianos defecerunt. quod eum eques quidam Othoni nuntiasset, atque is non crederet, "utinam" inquit, "Caesar, haec falsa essent", seque statim interfecit. deinde cum omnes de pugnae eventu non amplius dubitantes denuo Martis aleam experiri parati essent (nam et astolites multi et alii non pauci aderant), eumque rogarent ne semetipsum et ipsos destitueret, se enim omnes libenter pro eo morituros, Otho multo aequius esse dixit unum pro omnibus quam multos pro uno perire, neque se commissurum ut ob unum virum populi Romani seditio oriretur et tanta hominum multitudo interiret. his dictis

εἰς τὸ δωματίον ἀνεχώρησε, καὶ τινα τοῖς τε οἰκείοις καὶ τῷ Οὐί-
 τελλίῳ ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιστείλας, τὰ τε γράμματα ὅσα τινὲς αὐτῷ
 καὶ ἔκεινον ἐγγράμεισαν ἔκυνσεν, ὥστε μηδένα ἐξ αὐτῶν φωρα-
 θέντα κινδυνεύσαι, καὶ καλῶν ἔνα ἕκαστον τῶν παρόντων ἡσπά-
 ζετο αὐτοὺς καὶ εἰδίδον σφίσι χρήματα. κὰν τούτῳ ταραχῆς γενο-
 5 **C** μίνης στρατιωτῶν ἐξῆλθε, καὶ καταστήσας αὐτοὺς οὐ πρότιρον
 ἀνεχώρησε πρὶν εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἄλλους ἀλλαγοῦ πέμψαι. καὶ
 οὕτως ἐπεὶ μηδὲν ἔτι ταραχῶδες γίνετο, ἑαυτὸν διερχήσατο. καὶ
 οἱ στρατιῶται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔθυσαν, καὶ τινες αὐτῷ ἐπέσφαξαν
 10 ἑαυτούς.

Τοῦτο τὸ τέλος τῷ Ὄθωνι γέγονε, ζήσαντι μὲν ἐπὶ τὰ καὶ
 τριάκοντα ἔτη, ἄρξαντι δὲ ἡμέρας ἐνεήκοντα· ὄθεν καὶ τὴν
 ἀσίβητιαν καὶ τὴν ποτηρίαν τοῦ βίου συνεισέλασε· κάκιστα γὰρ ἀν-
 θρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανεν. οἱ δὲ στρατιῶται εὐθὺς μὲν
 ἐταράχθησαν, καὶ ὑπ' ἀλλήλων πολλοὶ ἀνῆρέθησαν· ἔπειτα ὡμο-
 15 νόησαν καὶ προσεχωρήκισαν τοῖς κικρατηκόσιν.

W II 192
D

16. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τὸ πάθος μαθόντες τοῦ Ὄθωνος
 (ἀπιδέημι γὰρ τοῦ ἄσπιως ὡς προείρηται) αὐτοκράτορα τὸν Οὐί-
 τελλιον ἀνηγόρευον. ὄντι δ' ἐν τῇ Γαλιταίᾳ ὁ θάνατος ἡγγέλθη

1 καὶ τινα — 8 ταραχῶδες γίνετο om Dio exc. 3 ἐγγράμ-
 φησαν A. 8 διερχήσατο A Xiphilinus, κατασφάξατο PW.
 12 ὄθεν — 13 συνεισέλασε et 14 οἱ δὲ στρατιῶται — 16 κικρατη-
 κόσιν om Dio exc. 18 ἄσπιος A. 19 ὄντι — p. 487 v. 4
 ἀνευ αὐτῶν om Dio exc. 19 ὁ τοῦ ὄθωνος θάνατος ἀνηγ-
 γέλθη A.

Fontes. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae lib. 65 c. 1—22,
 ex quibus multa Zonaras excerptis quae apud Xiphilinum et in
 eodigit Constantini desiderantur. Iosephi de bello Iudaico lib.
 4 c. 10 11. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 8; cuius ver-
 bis et alia addita sunt et Appiani testimonium, Hist. Rom. lib. 22.

in conclave ingressus, cum nonnulla ad suos et ad Vitellium de suis
 scripsisset, litteris ad se contra illum scriptis crematis ne cui periculum
 inde crearetur, singulos salutavit et pecunia donavit. interea militum
 tumultu orto exiit, eoque sopito non prius discessit quam alios alio in
 loca tuta misisset, atque ita demum, cum tranquilla essent omnia, se
 ipse interfecit. milites cadaver eius sepeliverunt, nonnulli quoque super
 eo se iugularunt.

Hic Othonis fuit exitus, cum annos septem et triginta vixisset,
 dies nonaginta imperasset: quo aetate superiore impie et scelerate
 actam obumbravit, et vitam omnium flagitiosissimam morte honestissime
 decoravit. post eius obitum milites statim tumultuati sunt; et multis
 invicem caesis, gratia reconciliatis se ad victores contulerunt.

16. Romani cognito Othonis interitu (nam, ut ante dictum est,
 urbe aberat) Vitellium imperatorem designarunt, cui mors Othonis in

τοῦ Ὀθωνος. ἦλθε δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὸ παιδίον, ὃ καὶ ἐπὶ βήματος Γερμανικόν τι καὶ αὐτοκράτορα ἐπωνόμασιν, ἐξάτιες ὄν. γιλομαντις δὲ ὑπάρχων καὶ μηδὲ τὸ βραχὺ πράσων ἄνευ αὐτῶν, τότε μὲν τοὺς ἀστρονόμους, ἕστερον δὲ καὶ τοὺς γόητας ἐξήλασε, προειπὼν σφίσι ἐντὸς τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐξ ἀπάτης ἐκχωρῆσαι τῆς Ἰταλίας. κάκεινοι νυκτὸς ἀντιπροσθέντες προγράμματα, ἀντιπαρήγγειλαν αὐτῷ ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου ἐντὸς P. I 574 τῆς ἡμέρας ἐν ἧ ἐτελεύτησεν.

Ἦν δὲ τρυφῇ τε καὶ ἀσιλείᾳ προσηκόμενος. καὶ ἀπ' ἀρχῆς 10 τοιοῦτος ὢν οἶος περὶ τὰ κυπελιῖα καὶ τὰ κνβεντήρια καὶ τοὺς δορηστὰς καὶ τοὺς ἀρματηλάτας ἐσπονδακένυι, καὶ ἀμείθῃτα ἐς τὰ τοιαῦτα ἀτήλισκε καὶ διὰ τοῦτο καὶ δανειστὰς πολλοὺς εἶχε· τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἔβριζε, καὶ τῆς τε ἡμέρας τὸ πλεῖστον τῆς τε νυκτὸς ἐδυπάνα ἀπλήστως ἐμφορούμενος καὶ συνεχῶς ἐξεμιῶν, ὡς μόνη τῇ παρόδῳ 15 τῶν σιῶν τρέψουσι. ἀφ' οὐπιρ καὶ ἀνταρκτῆν ἰδύνατο· οἱ δὲ συνδειπνοῦντες αὐτῷ πάνν κακῶς ἀηλλάσσοντο. ἔθεν εἰς τις αὐτῶν νοσήσας καὶ διὰ τοῦτο ἡμέρας τινὰς τοῦ συσσιτίου ἀπο- B λειψθεὶς εἶπεν ὅτι "εἰ μὴ ἐνόσησα, πάντως ἂν ἀπολώλειν." καὶ ἐγένετο ὁ χρόνος ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ σύμπαρ οὐδὲν ἄλλο ἢ μέθαι 20 τε καὶ κῶμοι. καὶ τί ἂν τις καθ' ἕκαστον αὐτῶν καταλέγοι,

ἡ ἀστρολόγους Dionis Exc. Vatic. 100 et Xiphilinus. ἕστερον δὲ καὶ τοὺς γόητας om Xiphilinus: Exc. Vatic. ἐξέβαλε τοὺς γόητας καὶ τοὺς ἀστρο. 6 ἀντιπροσθέντες A. 7 γράμματα A Xiphilinus: Dionis Exc. Vatic. πρόγραμμα. 15 ἀνταρκτῆν PW et Xiphilinus vulgo. 18 ἂν om A. 19 ἀρχῆς] ἀνταρχίας A.

Gallus versanti nuntiata est: ubi eum uxor cum filio sex annos nato convenit, quem pro suggestu Germanicum et Caesarem designavit. iam cum divinationibus deditus esset nec sine his vel minima susciperet, tum astronomos, post etiam hariolos pepulit, certo die praefinito intra quem tota Italia excederent. qui noctu vicissim schedis propositis ei denuntiarent ut intra eum diem e vita excederet quo excessit.

Cum autem luxui et lasciviae deditus, et a prima aetate in cunonis, foro aleatorio, saltationibus et aurigationibus versatus esset, et infinita in eas res pecunia iusumpta multum aeris alieni fecisset, tum aucto luxu insolentius se gessit maioribusque sumptus fecit, maximam diei partem et noctu quoque se citra ullam satietatem ingurgitando, et subinde quae ingesserat revomendo, ut solo cibiorum transitu ali videretur. quae res efficiebat ut perpetuam crapulam tolerare posset, cum eius competores pessime haberent. e quo numero cum quidam propter morbum per aliquot dies a sodalitate abfuisset, se omnino perituum fuisse dixit, nisi aegrotasset. nec totum tempus imperii eius quicquam aliud fuit nisi ebrietas et comissiones. quis autem singula comme-

ὁπότῃ πρὸς πάντων ὁμολόγηται ὄθο μυριάδας μυριάδων καὶ χιλίας πεντακοσίας ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνῳ ἐς τὰ δεῖπνα αὐτὸν δεδωπανηκέναι. πολλάκις δὲ καὶ παρ' ἄλλοις εἰσιτάτο, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄλλοι μὲν ἀκρατίσασθαι παρείχον αὐτῷ, ἄλλοι δὲ ἀριστῆσαι, ἔτιροὶ δὲ δεῖπνον, καὶ ἔτιροὶ μεταδόρπιά τινα πλη-5 σμονῆς παραμέθια.

Οὕτω δὲ βιοῦς οὐκ ἄμοιρος ἦν παντάπασι καὶ καλῶν ἔργων. τό τε γὰρ ἐπὶ Νέρωνος καὶ τὸ ἐπὶ Γάλβου τοῦ τε Ὀθωνος κοπὴν νόμισμα ἐτήρησιν, οὐκ ἀγανακτιῶν ταῖς εἰκόσιν αὐτῶν· καὶ ὅσα τισὶν ἰδιωτέρητο ἐγύλαξε, μηδένα μηδὲν ἀφιλόμιμος· καὶ οὕτι 10 τὰ ἐκ τῶν συντελιμῶν ἐπογληθέντι ἀπήτησιν οὕτι θεσίαν τινὸς ἐδήμειυσιν, ὄλιγους μὲν πάντων τῶν τῷ Ὀθωνος πραξάντων ἀποκτείνας, μηδὲ τὰς ἐκείνων μέντοι οἰσίας τοὺς προσήκοντας σφῶν ἀποστειρήσας. καὶ τοῖς οἰκείοις δὲ τῶν πρότερόν ποτι θανατω- θέντων ἰδωρῆσατο πάντα ὅσα ἔτι ἐν τῷ δημοσίῳ εὑρήντο. ἀλλ' 15 οὐδὲ τὰς διαθήκας τῶν ἀντιπολεμικῶντων αὐτῷ καὶ ἐν ταῖς μάχαις πεσόντων ἤτιάσαστο. ἀπηγόρευσε δὲ καὶ τοῖς βουλευταῖς καὶ τοῖς ἰππεῦσι μονομυχεῖν ἢ ἐν δερχήστρα θέαν τινα παρέχειν. καὶ διὰ ταῦτα ἐπηνεῖτο.

Ἐπὶ τούτοις ἤγγιλθη αὐτῷ ἡ ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ ἐπ-20 ἀνάστασις. καὶ δεινῶς κατέδεισε δι' αὐτήν, ἄλλων τε συμβάν-

1 χιλίας] διοχιλάς Xiphilius, recte: nam Tacitus (Historiarum lib. 2 cap. 95) novies milies sestertium, cf. annot. 5 καὶ ἔτιροὶ] ἔτιροὶ δὲ Α. 7 Οὕτω δὲ — 19 ἐπηνεῖτο om Dio exc. 15 ἔτι add AB. 20 Ἐπὶ τούτοις — 21 δι' αὐτήν om Dio exc.

moret, cum inter omnes constet eum imperii sui tempore bis milies centies quinquagies centena milia drachmarum in cenas insumpsisse. saepe etiam apud alios convivatus est: eodemque die alius ei ientaculum, alius prandium, alius cenam, alius bellaria post cenam ad leniendam crapulam praeberunt.

Inter haec vitia virtutes ei non defuerunt. monetam enim sub Nerone Galba Othone percussam retinuit, imaginibus eorum nihil offensus; et quae aliquibus donata fuerant, omnia rata habuit, neque cuiquam quicquam eripuit; neque ea quae ex contributionibus debebantur exegit, neque cuiusquam bona publicavit, paucis duntaxat Othonianae factionis occisis: neque tamen eorum bona cognatis eripuit. eorum item cognatis qui prius occisi fuerant ea restituit omnia quae adhuc in publico reperiebantur. neque testamenta adversariorum, qui in bello ceciderant, reprehendit, vetuit ne senatores et equites in arena pugnant aut in orchestra se spectandos praeberent. atque ob haec laudabatur.

Nuntiato motu Iudaico in magno terrore fuit, cum ob alia prodi-

των σημείων, καὶ τῆς σελήνης παρὰ τὸ καθιστηκὸς δις ἐκλειο-
πέναι δοξάσης· καὶ γὰρ τεταρταία καὶ ἑβδομαία ἐσκιάσθη. ἤλιος
τε δύο ἅμα τότε εἶδον ἕκ τε τῶν ἀνατολῶν καὶ ἐκ τῶν δυσμῶν,
τὸν μὲν ἀσθενῆ καὶ ὀχρόν, τὸν δ' ἕξ ἀνατολῶν ἰσχυρόν. P I 575

5 Ἐπαράχθη δὲ τὰ τῆς ἐπανουσιάζουσας ὄδι. Οὐσιπασιανὸς ἐν
Ἰουδαίᾳ διατρέβων (ὡς γὰρ ἤδη ἰστορεῖται, παρὰ Νέρωνος ἦν
ἐκείσε σταλείς διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποστασίαν) τῷ μὲν Γάλβᾳ
ἀνταρχῆσαντι τὸν τῶν ἐπιμυε Τίτον προσιροῦντα αὐτόν· ἐπ- W II 193
ανιλόθοντος δὲ τοῦ Τίτου, ἐπεὶ καθ' ὅδον ἐμμεσῆκει τὴν τοῦ
10 Οὐτίελλον καὶ τοῦ Ὄθωνος ἐπιτάσσειν, πρὸς μοναρχίαν καὶ
αὐτὸς ἀρήθη, κατὰ τὸν Δίωνα. ὡς δ' ὁ Ἰώσηπος ἐν τῇ τῆς
ἀλώσεως ἱστορίᾳ γράσιν, οἱ μὲν αὐτοῦ στρατιῶται μαθόντες τοὺς
μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Γαλάτας στυσιάζοντας Γάλβαν προχειρίσα-
σθαι ἀντοκράτορα, τοὺς δ' ἐν Γερμανίᾳ στρατευομένους ἀνθ-
15 εἶλοσθαι τὸν Οὐτίελλον, τοὺς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ προχειρίσασθαι B
Ὄθωνα, καὶ αὐτοὶ τὴν μοναρχίαν τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἐψηγή-
σαντο, καὶ παρακροτήσαντες ἀλλήλους ἀτηρόβησαν τὸν Οὐσιπα-
σιανὸν ἀντοκράτορα καὶ σῶσαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν κιν-
δυνεύουσαν παρεκάλον. ἀριστεροῦ δ' ἐκείνου οἱ μὲν ἡγεμόνες
20 προσέκριντο, οἱ δὲ στρατιῶται περιχρθέντες ξιφίφρις ἀελεῖν
ἤπειλον αὐτόν. πείθεται οὖν, καὶ πρῶτον τῷ τὴν ἀρχὴν τῆς
Αἰγύπτου ἰθύνοντι ἐπιστέλλει περὶ τῶν κατ' αὐτόν· καὶ ὅς ἐθέσθ

1 τὸ ABCW Xiphilinus, om P. 3 ὄδο add AB Xiphilinus.
ἀνατολῶν A. 6 ἰσοβηται] p. 479 v. 9. 7 τῷ μὲν Γάλβᾳ
— 9 ἐμμεσῆκει om Dio exc. 9 τοῦ om ABC. 11 Δίωνα]
Historiae Romanae lib. 65 cap. 8. ὡς δ' ὁ Ἰώσηπος — p. 490
v. 1 ἀπὸν ἀντοκράτορα] Iosephi de bello Iudaico lib. 4 cap. 10
§ 3—6. 16 ἐψηγίσαντο στρατηγῷ A. 17 παρακροτή-
σαντες C.

gia, tum quod luna bis defecisse praeter solitum videbatur, et quarto et septimo die obscurata. simul etiam duo soles visi, alter ab occasu alter ab oriente: ille infirmus et pallidus, hic robustus.

Motus illius haec ratio fuit. Vespasianus in Iudaea degens, quo eum a Nerone propter Iudaeorum defectionem missum fuisse iam diximus, filium Titum ad Galbam salutandum misit. Titus autem reverso (nam in via seditionem Othonis et Vitellii didicerat), et ipse, ut Dio refert, regnum affectavit. Iosepho vero auctore in excidio Iudaico, milites eius cum audissent a Gallis Galbam per seditionem imperatorem esse creatum, a Germanicis legionibus Vitellium, a Romanis Othonem, ipsi quoque suo duci imperium decreverunt, atque aliis aliis concitantibus Vespasianum imperatorem salutarunt, hortati ut periclitanti rei publicae subveniret. refraganti tribuni institerunt et milites strictis ensibus circumstantes mortem sunt minati. paret igitur; et primum ad Aegypti praetorem scribit quo loco res suae sint: a quo statim saluta-

ἀνηγόρευσιν αὐτὸν αὐτοκράτορα. Οὐσιπασιανὸς δὲ τοῦτο μαθὼν τὸν μὲν τῆς Συρίας ἡγούμενον Μουκιανὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ τὸν C Οὐτὶλλιον ἐπέμψεν. ὅτι καὶ τὸν Ἑβραῖον Ἰωσήπον, ὃς αὐτὸν ἔτι ζῶντος τοῦ Νέρωνος αὐτοκράτορα προσειπεῖν ἐθάρορει, δεσμώτην ὄντα ἔτι παρ' αὐτῷ καὶ αἰχμάλωτον, καλέσας πρὸς ἑαυ-5 τόν, οἷα προμαντιεσόμενον αὐτῷ τὴν ἀρχήν, λεθῆναι κειλεῖται. τοῦ δὲ Τίτου τῷ πατρὶ Οὐσιπασιανῶ δίκαιον εἰπόντος εἶναι καὶ τὸ ὄνειδος ἐξ Ἰωσήπου ἀφαιρεθῆναι σὺν τῷ σιδήρῳ, τοῦτο δ' ἔσθαι εἰ μὴ λεθῶσι τὰ δεσμὰ ἀλλὰ διακοπῶσιν, ὃ ἐπὶ τῶν μὴ δειόντως δεθέντων πράττεται, συνεινδοκεῖ καὶ ὁ Οὐσιπασιανός, 10 καὶ παρελθὼν τις δέκοψε πελέκει τὴν ἄλυσιν.

Ὁ γὰρ Ἰωσήπος, ὡς αὐτὸς ἐκείνος ἰστόρησε, χρησμόν τινα ἐν γράμμασιν ἱεροῖς εὐρηκὼς δηλοῦντα ὡς ἄρξει τις ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῶν τῆς οἰκουμένης, διὰ τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ στάσεις καὶ τῶν ἐκτὶ βασιλέων τὰς συνεχεῖς ἀλλαγὰς εἰς τὸν Οὐσιπασιανόν 15 D τίειν ἐπέλιπε τὸν χρησμόν, καὶ οἱ τὸ κράτος προμαντιεύσατο. τοῦτου δὲ τοῦ χρησμοῦ μένεται καὶ Ἀλπιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας αὐτοῦ. δικαιοτέρον δ' ἂν ἦ ἀληθὲς μάλιστα νομισθῆναι τὸ ἐπὶ τὸν σωτήρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν χρησμόν ἐκληθῆναι. 20

I αὐτὸν ἀνηγόρευσιν B. 2 τῆς Συρίας ἡγούμενον ex Iosepho, ut videtur. 3 ὅτι καὶ — 11 τὴν ἄλυσιν] Iosephi de bello Iudaico lib. 4 cap. 10 § 7. 5 ἔτι ὄντα AB. καλέσας πρὸς ἑαυτὸν post τὴν ἀρχήν A. 10 δ om A. 11 Ὁ γὰρ Ἰωσήπος — p. 491 v. 6 πέρατα τῆς γῆς] horum plurima ex Eusebii Hist. eccl. lib. 3 cap. 8. 16 προμαντιεύσαντο BC. 17 τοῦ ABCW, om P. εἰκοστῷ δευτέρῳ] is enim liber ἑκατονταετία inscriptus res sub imperatoribus gestas usque ad Traiani fere tempora continebat. 18 Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας αὐτοῦ AB, ἱστορίας αὐτοῦ Ῥωμαϊκῆς PW. 19 τῷ A.

tus est imperator. deinde Mucianum Syriae praetorem in Italiam contra Vitellium mittit, quo tempore Iosephum Hebraeum, quem vivente adhuc Nerone imperatorem se appellare ausum, captivum adhuc in vinculis tenebat, ob eam divinationem solvi iussit. Tito vero hortante ut ei una cum ferro etiam ignominia demeretur (quod fiebat cum vincula non solvebantur sed dissecabantur, atque in eos usurpabatur qui per iniuriam victi essent), approbante Vespasiano quidam securi catenam dissecuit.

Iosephus enim, ut ipse narrat, cum in sacris litteris oraculum reperisset, fore ut quidam ex Iudaea orbi torrurum imperaret, id oraculum ob Romanorum seditiones et imperatorum frequentes mutationes ad Vespasianum rettulit, eique vaticinatus est imperium. eius oraculi meminit etiam Appianus Historiae Romanae libro 22. roctius autem ac verissime id oraculum de servatore humani generis domino Iesu Christo

οὐ γὰρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης Οὐεσπασιανὸς ἐβασίλευσε, κατὰ τὸν χρῆσμον, ἀλλὰ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους μόνης· πολλὰ δὲ τῆς οἰκουμένης ἦν ὃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἦν ἐκτός· ὁ δὲ κύριος συμπάσης τῆς οἰκουμένης ἐβασίλευσε τε καὶ βασιλεύει, ᾧ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐρηθίσθη "αἰτῆσαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρυτα τῆς γῆς."

Οὐεσπασιανὸς δὲ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν ὤρμησεν, ἔνθα καὶ P I 576 ἀπὸ τῆς Ῥώμης εὐαγγέλια ἔκριν αὐτῷ, ὡς Οὐίτελλιος μὲν ἀπισθῆναι, αὐτὸς δὲ αὐτοκράτωρ τῶν τε δήμων καὶ τῆ συγκλήτῳ 10 ἀνηγορεύθη, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δομετιανὸς εἰς ἡγεμονίαν προήχθη μέχρι τῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ῥώμην ἀφίξεως.

Ὁ δὲ τοῦ Οὐίτελλίου θάνατος τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένετο. ἤδη οἱ Οὐεσπασιάνειοι στρατιῶται πεπλησιακότις ἦσαν τῆ Ῥώμῃ, καὶ ἐς αὐτὴν ἐσβαλόντες οἰδὲν ὃ τι τῶν δεινῶν οὐκ ἐποίησαν. 15 τῆς δὲ πόλεως πορθομένης ὁ Οὐίτελλιος φοβηθεὶς, χιτωνίσκον τε ῥακώδη περιβαλλόμενος, ἐς οἴκημα σκοτεινόν, ἐν ᾧ κένε ἐτρέφοντο, κατεκρύβθη, διανοούμενος νυκτὸς ἐς τὴν Ταυρακίαν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀποδρᾶναι. ἀναζητήσαντες δὲ οἱ στρατιῶται B αὐτὸν συνέλαβον φορτυῶν πεπλησμένον καὶ αἵματος (ὑπὸ γὰρ τῶν 20 κυνῶν ἐλελύμαντο), καὶ τὴν ἐσθῆτα περιρρηξάντες αὐτοῦ καὶ εἰς τοῦπίσω τῷ χεῖρι δισημέσαντες, σχοῖνόν τε περιθέντες αὐτῷ περιανχένιον, οἱ μὲν ἐρράπιζον, οἱ δὲ τοῦ γενείου ἔπιλλον, πάντες δὲ

I πάσης AB. 7 Οὐεσπασιανὸς — 11 ἀφίξεως] Iosephi de bello Iudaico lib. 4 c. 11 § 4 5. 8 μὲν om C. 9 καὶ τῆ συγκλήτῳ non habet Iosephus. 14 ἐσβαλόντες B. 16 περιβαλλόμενος A, περιβαλλόμενος PW. 17 ἐτρέφοντο A Xiphilinus, ἐδίδοντο PW. 20 ἐλελύματο Xiphilinus. αὐτὸν A. 21 αὐτῷ περιθέντες A.

intelligetur. neque enim toti terrarum orbi Vespasianus imperavit sed Romanis provinciis duntaxat, extra quas multa alia regna fuerunt: at dominus toti orbi dominatus est et dominatur. cui a patre dictum est "petito a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam fines terrae."

Vespasiano Alexandriam profecto Roma nuntii venerunt de caede Vitellii, et ut ipse a senatu populoque Romano imperator declaratus, et filius Domitianus principatum in eius adventum tenere iussus esset.

Vitellius autem hoc modo periit. Vespasiani milites cum prope Romam atque in ipsam urbem venissent, nullo violentiae genere abstinuerunt. cum autem urbs vastaretur, Vitellius sibi metuens induta pannosa tunica in obscuram domunculam, ubi canes alebantur, se abscondit, noctu Tarracinas ad fratrem confugere cogitans. milites vero eum repertum illuvie et sanguine plenum (nam a canibus morsus fuerat), lacerata veste, manibus post tergum revinctis et laqueo collo iniecto, paritum colaphis ceciderunt partim barbam evellerunt, omnes vero luxum ei

Ἰσχωπτον τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν ἀσωτίαν αὐτοῦ. ἀσχομημένοι δὲ
 W Π 194 ἐπὶ τούτοις καὶ κάτω βλέποντες, οἱ στρατιῶται ξηροῖσι αὐτὸν
 ὑπὸ τὸ γένειον ὑπεκέντον, ἵνα καὶ ἄκων ἄνω βλέπῃ. Κελεῖος δέ
 τις ἐλείψας αὐτὸν "ἐγὼ σοι" ἔφη "βοηθήσω ὡς μόνος δύναμαι."
 καὶ ὁ μὲν ἐκείνον ἔρωσε καὶ ἑαυτὸν ἀπέσφαζεν· οὐ μίντοι καὶ ὁ 5
 C Οὐίττιλλιος ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος, ἀλλ' ἐσύρετο εἰς τὸ
 δεσμοτήριον. περιελγίσας δὲ οἷς τὲ ἔπασχε καὶ οἷς ἤκουεν "ἀλλ'
 ἔγωγε" ἔφη "αὐτοκράτωρ ἑμῶν λεγόμεν." ὀργισθέντες οὖν οἱ
 στρατιῶται κατέκοψαν αὐτόν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτιμόντες αὐ-
 τοῦ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν περιήγουν, ζήσαντος ἔτη τέσσαρα καὶ 10
 πενήκοντα καὶ ἡμέρας ἑννέα καὶ ὀγδοήκοντα, ἄρξαντος δὲ ἑνιαυ-
 τὸν δέκα ἡμερῶν ἐπιδόντα.

17. Πειραγμένων δὲ τούτων ὁ Μουκιανὸς ἐπῆλθε καὶ τῷ
 Δομετιανῷ συνδράκει· αὐτοκράτωρ τε ὁ Οὐδέσπασιανὸς καὶ πρὸς
 τῆς βουλῆς ἐνφημήθη, καὶ Κούσαρις ὁ τε Τίτος καὶ ὁ Δομετια- 15
 D νὸς ἐπεκλήθησαν. ὁ δὲ Μουκιανὸς ἀδελφὸς παρὰ τοῦ Οὐδέσπα-
 σιανοῦ ὠνομάζετο, καὶ ἔξουσίαν εἴληφε πάνθ' ὅσα ἐβούλετο
 πράττειν καὶ γράφειν, τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος μόνον ἐπι-
 γραφόμενος· καὶ διὰ τοῦτο καὶ δακτύλιον πεμφθέντα οἱ ἐφόρει,
 ἵνα τὸ αὐτοκρατορικὸν σφράγισμα λαμβάνῃ τὰ σημαινόμενα. 20

2 αὐτόν om A. 3 ὑπεκέντων A. κελεῖος B. 4 μόνος
 etiam Xiphilinus: "rectius μόνος" Sylburgius. 8 ἔφη om C.
 11 καὶ ἡμέρας ἑννέα καὶ ὀγδοήκοντα om Dio exc. ἄρξαντος
 A cum Xiphilino, μοναρχήσαντος PW. 14 ὁ om A. καὶ
 om B. 18 γράφειν καὶ πράττειν B. 19 καὶ alterum om B.
 20 σημαινόμενα A Xiphilinus, συμβαινόμενα PW.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae lib. 65 c. 22 et
 lib. 66 c. 1 — c. 17. multa Zonaras habet quae apud Xiphili-
 num et in eclogis Constantinianis desiderantur.

opprobRARunt. ob quae verecundantem et humm intuentem cultellis sub
 mento pupugerunt, ut vel invitus vultum attolleret. verum Germanus
 quidam eius misertus "ego tibi" inquit "quantum unus possum opem
 feram", eoque vulnerato seipsum iugulavit. sed Vitellius ex eo vulnero
 non mortuus cum in carcerem traheretur, ex verberum et contumeliarum
 impatientia "at ego" inquit "vester imperator fui." quo dicto irritati
 milites eo dissecto caput amputatum per totam urbem circumtulere.
 vixit annos quinquaginta quatuor et dies octoginta novem; imperavit
 annum unum, decem diebus demptis.

17. His peractis Mucianus advenit, unaque cum Domitiano rem
 publicam capessit. Vespasianus a senatu imperator salutatus, duo eius
 filii Caesares cognominati sunt. Mucianus vero frater a Vespasiano
 vocabatur, accepta potestate quidvis et agendi et decernendi, tantum
 imperatoris nomine praescripto: eaque de causa missum sibi anulum
 gestabat, ut mandata imperatorio anulo signarentur. igitur ipse et Do-

πολλοὺς γοῦν ἀρχάς τε καὶ ἐπιτροπείας αὐτὸς καὶ ὁ Δομετιανὸς ἔδωσαν, καὶ ἐπάρχους ἄλλους ἐπ' ἄλλοις καὶ ὑπάτους ἀπέδειξαν, ὡς αὐτοὶ αὐταρχοῦντες. ἄσπε τὸν Οὐδέσπασιανὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Δομετιανῷ ὅτι " χάριν ἔχω σοι τέκνον, ὅτι με ἐξ ἄρχην καὶ οὐδέπω με καταλέλκας."

Ἔς δὲ τὴν Ἀλιζάνδρειαν ὁ Οὐδέσπασιανὸς ἀφικόμενος χρήματα πολλὰ ἐκείθεν ἡγορευθόγησε, χρηματιζόμενος πάντοθεν, καὶ τέλη πολλὰ τὰ μὲν ἐκλειμμένα ἀνενώσατο, τὰ δὲ καὶ νομιζόμενα προσεπλήρησε, καινά τε προσέθετο ἕτερα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο
 10 καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ἐπικήσῃ τῇ τε Ἰταλίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ μετὰ ταῦτα ἐποίησε. τὴν μὲν οὖν Αἴγυπτον δι' ὀλίγου κατεσιήσατο, καὶ οἶτον πόλιν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπεμψεν ἀπ' αὐτῆς· τὸν δὲ εἶδν αὐτοῦ Τίτον εἰς Ἱεροσόλυμα καταλειποῦς πορθῆσαι αὐτά, τὴν ἐκείνων ἀνέμεινεν ἔλωσιν, ἵνα μετὰ τοῦ υἱὸς ἐπανέλθῃ πρὸς τὴν
 15 Ῥώμην. τριβομένου δὲ χρόνου ἐν τῇ πολιουκίᾳ, τὸν μὲν Τίτον ἐν τῇ Παλαιστίνῃ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ὀκτάδος ἐπιβάς εἰς Ἀσκίαν ἔπλευσε, κἀκείθεν τὰ μὲν περὶ τὰ δὲ πλοῦζόμενος εἰς τὸ Βριγέσιον ἐκομίσθη.

Ἐλθὼν δ' εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τοῖς στρατιώταις καὶ τῷ δήμῳ
 20 παρέσχκε δωρεάς, καὶ τὰ τεμένη καὶ τὰ δημόσια ἔργα τὰ πεπονηκότα ἀνελάμβανε, καὶ τὰ ἤδη ἐφθαρμένα ἐπανασκεύαζε, καὶ συντελονόμενοις αὐτοῖς οὐ τὸ ἑαυτοῦ ἐπέγραψεν ὄνομα, ἀλλὰ τὸ

1 πολλοῖς — 2 ἀπέδειξαν om Dio exc. 9 καινά τε ἕτερα προσκατεστήσατο Exc. Peir., om Xiph. 10 ἐν om C. τῇ τε Ἰταλίᾳ om Dio exc. 11 τὴν μὲν οὖν — p. 494 v. 4 προσδιέφθειρε om Dio exc. 13 εἰς] εἰς τὰ Α. 14 ἐπανέλθῃ Α. 17 πλοῦζόμενος] ναυτιλλόμενος Α. 21 ἐφθαρμένα] ἐσακαμμένα Β. ἐπανασκεύαζε Β, ἐπανασκεύαζε ΡW, ἀνεσκευάζετο Α.

mitianus magistratus et praefecturas multis dederunt, et alios atque alios praesides et consules designarunt, non secus ac si ipsi rerum potirentur. unde Vespasianus Domitiano scripsit, se illi habere gratiam quod se imperare pateretur necdum imperio pepalisset.

Alexandriam autem cum venisset, magnam pecuniam coegit, nullo quaeestu praetermisso, vectigalibus quibusdam obsoletis restitutis, usitatis exaggeratis et novis excogitatis. quod deinde in aliis quoque provinciis, in Italia et Romae fecit. Aegypto parvo tempore constitata, magnam inde frumenti copiam Romam misit. filiam Titam ad oppugnanda Hierosolyma reliquit, at una cum eo in urbem reverteretur. sed cum obsidio diu traheretur, sino illo nave oneraria in Lyciam venit. inde partim terra partim mari Brundisium appallit.

Romam ingressas militibus et populo munera dedit. templa publicaeque opera ruinosas refecit. aedificia quorum fundamenta iacta erant perfecit, non suo sed eorum qui inchoarant nominibus inscriptis. bona

τῶν πρώτως δομησαμένων. τὰς τε οὐσίας τῶν ἐναντιωθέντων αὐτῶ καὶ ἐν ταῖς μάχαις πεσόντων τοῖς παισὶν ἐκείνων ἢ τοῖς ἄλλως οἰκείοις ἀγῆκε, καὶ τὰ συμβόλαια τὰ τῶ δημοσίων προσήκοντα προσδιέφθερε. μεγαλοφρεπῶς δὲ εἰς τὸ κοινὸν ἀναλίσκων, εὐτελέστατα διετῆτο, καὶ οὐδὲν ἔξω τῶν ἀναγκαίων ἔδαπανα. ἦν δὲ οὔτε ἔξ εἰγεῶν οὔτε πλοῦσιος. πάντας δὲ τοὺς προσιόντας αὐτῷ προσεδέχετο. τοῖς δὲ φίλοις καὶ πρὸ τῆς ἑῶ καὶ ἐπὶ τῆς ἐνῆς κατακείμενος στυγνίετο· καὶ αἱ θύραι τῶν βασιλείων

C ἤνευγμέναι διὰ πάσης τῆς ἡμέρας ἦσαν, καὶ φρονεὸς οὐκ ἦν ἐν αὐταῖς. τό τε σῆμα, τῆ μὲν προνοίᾳ τῶν κοινῶν αὐτοκρά-10
τωρ νεόμιστο, εἰς τὰλλα δὲ πάντα κοινὸς καὶ ἰσοδύνατος ἦν τοῖς λοιποῖς.

Τῶν δ' Ἱεροσολύμων ἀλόντων ὁ Τίτος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐ-
ανελθὼν τὰ ἐπινίκια αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ ἐφ' ἄρματος ἐπιμψαν·
συνέπιμπε δὲ σφίσι αὐτὰ καὶ ὁ Δομειτιανὸς ὑπατεύων ἐπὶ κέλῃος. 15
μετὰ τοῦτο διδασκάλους ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῆς Λατίνων καὶ τῆς
Ἑλληνικῆς παιδείας κατέστησε, μισθὸν ἐκ τοῦ δημοσίου φέροντας.
κατηγορίαν δὲ ὁ Μουκτιανὸς τῶν φιλοσόφων πολλὴν ποιησάμενος
ἔπεισε τὸν Οὐδῆσπασιανὸν ἐξελάσαι αὐτοὺς τῆς Ῥώμης· καὶ πλήν
W II 195
D τοῦ Μουσωνίου ἅπαντες ἀπελάθησαν. χρηματιστῆς δ' ἐνομιζέτο, 20
ὅτι ἀνδριάντα στήσαι αὐτῷ ψηφισαμένον τιῶν, οὗ τὸ ἀνάλωμα
μυριάδες ἦσαν πέντε καὶ εἴκοσι, προέτεινε τὴν χεῖρα "ὄτε μοι

2 post μάχαις PW add τε, om ABC. 3 ἄλλως A, ἄλλοις PW.
post συμβόλαια A add τὰ καλαιά. 5 ἦν δὲ — 6 πλοῦσιος om
Dio exc. 13 Τῶν δ' Ἱεροσολύμων — 17 φέροντας om Dio
exc. triumphum descripsit Iosephus de bello Iudaico lib. 7 cap. 5.
15 δὲ om A. 16 μετὰ] μετὰ δὲ A. 22 post χεῖρα A add
καὶ ἐφη.

adversariorum qui in praeliis ceciderant eorum liberis aut cognatis reliquit, publicis etiam aeris alieni tabulis abditis. publice magnificus, privatim tenuissime vivebat, neque ullos sumptus nisi necessarios faciebat, genere ortus neque nobili neque locuplete. ab omnibus adiri se patiebatur. cum amicis ante auroram in lectulo recubans colloquebatur. palatii fores per totum diem patebant sine ullo custode. ut paucia absolam, curatio rei publicae princeps agnoscebatur: comitate victu cultuque a caeteris nihil differebat.

Hierosolymis expugnata Titus in Italiam reversus simul cum patre curru vectus triumphum egit: cni Domitianus quoque consul equo singulari interfuit, postea Vespasianus magistros et Latinarum et Graecarum disciplinarum Romae constituit, decretis ex aerario stipendiis, sed Mucianus philosophis acriter accusatis effecit ut uno Musonio excepto eosdem urbe pelleret. avaritiae crimen ex eo subiit, quod decreta sibi a quibusdam statua pretio 250000 drachmarum, manu extenta "pe-

τὸ ἀρχήριον" ἰπῶν· "ἣ γὰρ βάσις αὐτοῦ αὕτη ἐστίν." καὶ πρὸς τὸν Τίτον ἀγανακτοῦντα ἴλεει τινὶ ᾧ αὐτὸς καταδείξει, εἰπεν, χρυσοῦς ἔξ αὐτοῦ πιπορημένους λαβῶν, "ἰδοῦ, τέκνον, εἴ τι ὄξοσαι." ἐπιβουλεύθη δὲ ὑπὸ Ἀλιηνοῦ καὶ ὑπὸ Μαρκελλῶν. 5 φροναδίτες δέ, ὁ μὲν Ἀλιηνὸς ἐν τοῖς βασιλείοις ἐσαγγή, τοῦ Τίτου κελύσαντος, Μάρκελλος δὲ κριθεὶς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ καταδικασθεὶς αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνίλε ξυρῶν τιμῶν τὸν λαμβόν.

Οἰεσπασιανὸς δὲ νοσήσας πνευτοῖς μετέλλαξεν* ὡς δὲ τινὲς ἔγρασαν, τοῦ Τίτου κατωπευδόμενοι, φάρμακον ἐν συμποσίῳ τινὶ 10 πιποκῶς. ἐπιτιμῶντων δὲ αὐτῷ νοσοῦντι τῶν ἰατρῶν ὅτι νοσῶν P I 578 πάντῃ τὰ τῆ ἀρχῆ προσήκοντα ἔπρατε, "τὸν αὐτοκράτορα" ἔφη "ἰσιῶτα δεῖ ἀποθνήσκειν." ἀπεβίω δὲ ζήσας ἔτη ἑννία καὶ ἑξήκοντα καὶ μῆνας ὀκτώ καὶ ἡμέρας ὀκτώ, μοναρχήσους δὲ ἔτη δέκα, ἔξ ἴσονται ἡμερῶν.

15 18. Τοῦτον δὲ τελευτήσαντιος ὁ Τίτος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. ὅς μοναρχήσους οὔτε φονικὸν τι οὔτε ἐρωτικὸν ἔπραξεν, ἢ ὅτι μετεβάλλειτο, ἢ ὅτι ἐπὶ βραχέτατον, ὥς γε ἐς ἡγεμονίαν ἰπέειν, ἐπεβίω. δύο γὰρ ἔτη μετὰ τὴν αὐτορχίαν καὶ μῆνας δύο ἡμέρας 20 τε εἴκοσι ἔχρυσεν, ἐν ἑννία καὶ τριάκοντα ἔτησι καὶ μηνὶ πάντε καὶ ἡμέραις πέντε καὶ εἴκοσι. διὰ καὶ ἑξ ἴσον αὐτὸν ἄγομαι τῆ

1 ἐκπῶν om A. 2 καταδείξει A, καταδέδειχεν PW. 4 ἀλιηνοῦ et mox ἀλιηνός A cum Xiphilino, Ἀλιηνοῦ et Ἀλιηνός PW. 12 ἑννία καὶ A Xiphiliius, πρὸς ἑννία PW. 13 καὶ ἡμέρας ὀκτώ om Dio exc. 18 ἐπεβίω etiam Xiph. cod. Pal.

Fontes. Cop. 18. *Dionis Historiae Romanae lib. 66 c. 18 — c. 26, unde nonnulla Zonaras hausit quae apud Xiphilinum et in eclogis Constantinianis desiderantur. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 13.*

cuniam mihi date" inquit: "nam haec eius est basis." Titi filio ob institutum vectigal quoddam succensenti aureos inde comparatos ostendit ac periculum facere iussit an olerent. Alienus et Marcellus insidiatores eius deprehensi sunt, et Alienus Titi iussu in palatio interfectus: Marcellus iudicio damnatus novacula sibi gulam praecidit.

Vespasianus ex febre decessit, vel ut alii de Titi mentiuntur, veneno in convivio husto. obiurgatus a medicis quod in morbo omnia munia obiret, imperatorem respondit stantem mori oportere. extinctus est anno aetatis nono et sexagesimo, mense et die octavo, imperii anno decimo, sex diebus minus.

18. Huic defuncto Titus successit, qui tempore imperii neque crudeliter neque libidinose quicquam fecit, sive ob mutatos mores sive ob exiguum tempus quo imperavit. nam rerum potitus biennium duntaxat, menses duos et dies viginti, vixit: vitae autem eius spatium fuit annorum triginta novem, mensium quatuor, dierum viginti quinque.

B τοῦ Αὐγούστου πολυετία, ὅτι οὐτ' ἐκεῖνος ἐφιλήθη ἂν εἰ ἐλάττω χρόνον ἐξήκει, οὐτ' ἂν οὐτός εἰ πλείονα· ὁ μὲν ὅτι τραχύτερος κατ' ἀρχὰς διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στάσεις γενόμενος ἠδυνήθη μετὰ ταῦτα εὐεργεσίαις ἐν τῷ πολυχρονίῳ λαμπρύνεσθαι, ὁ δ' ὅτι ἐπιεικῶς ἄρξας ἐν ἀκμῇ τῆς δόξης ἀπέθανε, τάχ' ἂν ἐλεγ-
 χθεὶς, εἴ γε ἐβίω ἐπὶ μακρόν, ὅτι εὐτυχίᾳ πλείονι ἐχρήσατο ἢ ἀρετῇ. οὐτε δὲ τινα τῶν βουλευτῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἡγεμονίᾳ ἀπέκτεινε, καὶ γράμματα ἐξέθηκε βεβαιῶν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν πρότερον αὐτοκρατόρων δοθέντα τισίν. ἦν δὲ περὶ χρήματα ἀκριβῆς καὶ οὐ μάτην ἀνῆλσικεν· οὐδένα μόντοι ποτὲ διὰ ταῦτα 10 ἐκόλασεν.

C Ἐπὶ τούτου καὶ ὁ Ψευδοτέρων ἐφάνη, ὃς Ἀσιανὸς ἦν, ἐκαλεῖτο δὲ Τερέντιος Μάξιμος, προσεικῶς δὲ τῷ Νέρωνι καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν φωνήν· καὶ γὰρ καὶ ἐκιδραψύθει. ἔκ τε τῆς Ἀσίας τινὰς προσειποίησατο, καὶ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην προχωρῶν πολλῶν 15 πλείους ἀντριήσατο, καὶ τέλος πρὸς Ἀρτάβανον τὸν τῶν Πάρθων κατέφυγεν ἀρχηγόν· ὃς καὶ δι' ὀργῆς τὸν Τίτον ποιούμενος ἐδέξατο τοῦτον καὶ καταγαγεῖν εἰς Ῥώμην παρεσκευάζετο.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Τίτου ἔτει πῦρ ἐν Καμπανίᾳ πολλὸν κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀθρόον ἐξήνθησε. τὸ γὰρ 20

D ὄρος τὸ Βέσβιον, κατὰ Νέαν ὃν πόλιν, ἔχει πρὸς ἀφθόρους

3 διὰ τὰς στάσεις καὶ τοὺς πολέμους A. 4 εὐεργεσίας om A.
 8 πρότερον Xiphiliana. 9 ἦν δὲ — 11 ἐκόλασεν om Dio exc.
 10 ποτὲ διὰ ταῦτα ἐκόλασεν AB, διὰ ταῦτα ἐκόλασε ποτε PW.
 12 Ἐπὶ τούτου — 18 παρεσκευάζετο om Dio exc. 14 καὶ
 ante ἐκιδραψ., om AC. 17 ἐδέξατο] καὶ ἐδέξατο A. 19 Ἐν δὲ
 τῷ πρώτῳ — ἔτει om Dio exc. τοῦ Τίτου] αὐτοῦ A.

quare cum longevitate Augusti comparatur, quod nec is adamatus esset si pauciores annos vixisset, nec hic si plures: quod ille principio propter bella et seditiones asperior longo illo spatio beneficentia inclaruit, hic moderate gesto imperio in ipso gloriose fastigio decessit: quod si diu vixisset, crimini dari forte potuisset eum maiori fortuna quam virtute usum fuisse. in principatu suo nullum senatorem occidit: privilegia a superioribus imperatoribus concessa litteris publice propositis confirmavit. pecuniam accurate conservavit nec temere consumpsit: neque tamen quenquam ex avaritia supplicio affecit.

Sub eo Pseudonero exstitit, homo Asiaticus, nomine Terentius Maximus, Neroni et facie et voce similis: nam ad citharam quoque canebat. is comparata in Asia factione, et ad Euphratem progressus, manu longe maiore facta, denique ad Artabanum Parthorum regem confugit, qui Tito iratus illum receptum Romam reducere instituit.

Primo anno principatus Titi sub autumnum subito ignis in Campania incendium exstitit. Vesuvius enim mons iuxta Neapolin situs

πηγὰς· μέσον δὲ γε μόνον πεπύρωται, τὰ δ' ἔξω τοῦτου εἶσιν ἄπυρα· τῶν δὲν ἐν τῷ μέσῳ κραιναρομένων καὶ τεφρομένων, αἱ μὲν πείριξ κορυφαὶ τὸ ἀρχαῖον σώζουσιν ὄψος, τὸ δὲ μέσον διαπαρθεὶν τῷ πυρὶ κοίλον ἐκ τοῦ συνιζάνειν ἐγένετο· καὶ ἀναδίδοται ἔξ αὐτοῦ τῆς μὲν ρυκτὸς φλόξ, τῆς δ' ἡμέρας καπνὸς, καὶ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἥτιον· ἐνίοτε δὲ καὶ τέφραν ἀναβάλλει διὰ τὸν ἀέθρον ἐφίξασθαι, καὶ λίθους ἀναπέμπει διὰ τὸ πνεύματος ἐξβιασθῆναι· ἕχει τε καὶ βοῆ, μὴ συμπεπληγμένης ἀλλ' ἀραιῆς καὶ ἐλευθέρας τὰς ἀναπνοὰς ἔχον· τοιοῦτον μὲν ἴστι τὸ Βέσβιον· P I 579

10 ἰότε δὲ κτύπος ἔξαισιος ἔξαιπνης ὡς τῶν ὁρῶν συμπιπτότων ἔξηκοῖσθη, καὶ ἀνέθορον πρῶτον μὲν λίθοι ἐπιερμελίθεις, ἔπειτὰ πῦρ πολὺ καὶ καπνὸς ἄπλειος, ὡς καὶ τὸν ἥλιον συγκροθῆναι καὶ σκότος ἐκ φωτὸς γενέσθαι· καὶ τέφρα δὲ ἀνεκροσθῆθαι ἀμύθητος, ὡς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος κατασχευθῆναι· W II 196

15 διασθῆναι παντός, καὶ τοὺς λχθῆς τὰ τε ὄρηα διαφραθῆναι, καὶ δέο πόλει, τό τε Ἐρκοκλάτειον καὶ τοὺς Πομπηίους, ἐν διατρωῶ τοῦ δήμου αὐτῶν καθημένοι, κατακροσθῆναι· τοσαύτη δ' ἦν ἡ τέφρα, ὥστε τι αὐτῆς καὶ ἐς Ἀφρικὴν ἐλθεῖν· καὶ ἐς Συρίαν καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐς αὐτὴν τὴν Ῥώμην· ἔξ ἧς B

20 ὕστερον λοιμώδης νόσος ἐνέσχεψεν·

Ὁ δ' ὅν Τίτος τοῖς Καμπανοῖς καὶ οἰκιστὰς ἐπιμψέ καὶ

1 ἔξω τοῦτον] ἔξωθεν A, ἔξωθεν αὐτοῦ Xiphilinus. 2 γούν· B, κραυρομένην C Xiphilinus, κραυρομένην PW. 6 ποτὲ δὲ ἥτιον A, ποτὲ δὲ ἐπὶ ἥτιον Xiphilinus, ἐνίοτε δ' ἐλάττω PW, ἐνίοτε A, Ἄλλοτε PW. 8 ἐφίξασθαι A Xiphilinus, ἀφθῆ PW. 9 ἐλευθέρας] λαθραίας Xiphilinus. 16 Ἐρκοκλάτειον Xiphilinus, πομπηίους AB. 17 αὐτῆς Xiphilinus. 21 οἰκιστὰς] Xiphilinus ὁδοῦ ἀνδρας ἐκ τῶν ἀπατενοῦσων οἰκιστὰς.

uberrimos habet ignis fontes. sed in medio duntaxat ardet, extrinsecus caret igni. interiore igitur parte exusta et in cineres conversa, circumiacentia quidem caecumina veterem servant altitudinem, medius vero mons igni consumptus, dum magis magisque subseedit, concavus est redditus. unde noctu flamma, interdum fumus, alias maior alias minor erumpit: aliquando etiam subito dehiscens cineres et saxa vi ventorum impulsae eiaelantur; et cum murmure resonat, ob spiracula non densa sed rara et libera. ac talis est Vesuvius. tum autem immani tumultu, quasi montes inter se colliderentur, subito exaudito, primum ingentia saxa exsilierunt, deinde magnus ignis et fumus immensus, ut sol occultaretur et lux in tenebras converteretur. est et cineris vis ineffabilis effusa, quo in aere terra et mari dissipato pisces et volucres perierunt; et duo oppida Herculaneum et Pompeii, populo in theatro consistente, sunt oppressa. tantum porro cineris fuit, ut aliquantum etiam in Africam, in Aegyptum et Syriam ipsamque Romam perferretur: unde pestilentia consecuta est.

Titus vero Campanis curatores restituendae regionis misit et pe-
Zonaræ Annales II.

χρήματι ἐδώρησατο ἄλλα τε καὶ τὰ τῶν ἀκληρονομήτων. αὐτὸς δὲ οὐδὲν παρ' οὐδένος, καίτοι πολλῶν δειδόντων, ἐδέξατο· πολλὰ δὲ τῶν δημοσίων ἔργων ἀνέστησεν οἰκοθεῖν. καὶ ἀγῶνας ἐποίησε θανμαστούς, ἐν οἷς σφαιρία ξύλινη μικρὰ ἄνωθεν ἐρρίπτει, σέμβολον ἔχοντα τὸ μὲν ἰδιωδίου τινός, τὸ δὲ ἰσθῆτος, ἄλλο χροῦσού ἕλων ἐποζυγίων βοσκημάτων ἀνδραπόδων· & οἱ ἀρπάζοντες πρὸς τοὺς δοτήρας αὐτῶν ἀπάγοντες τὸ ἐπιγεγραμμένον ἐλάμβανον.

- C Τούτου ἐστὶ καὶ ἡ αἰδέμιος ἐκείνη φωνὴ εἰπόντος "σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα ἐπὶ οὐδένα ἐνηργήτησα." 10
 Τούτου τῷ δευτέρῳ ἔτι Λίνος ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τελετιῶν Ἀνεγκλήτω τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκε.

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ ἔτι μετέλλαξεν ὁ Τίτος, ὡς μὲν γήμη κραιπὴ, πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἐπηρευθένθεις, ὡς δ' ἔνιοι γράφοι, 15
 νοσήσας. ἔμπουν μὲντοι αὐτὸν ἔτι ὄντα καὶ τάχα περιγενέσθαι δυνάμενον ἐς λάφυρα πλήρη χιόνος ὁ Δομιτιανὸς ἐπέβαλεν, ὡς θεομένης τῆς νόσου τάχα τινὸς περιψέξιος. ἀποψύχων δὲ εἰπεῖν λέγεται ὅτι "ἐν μόνον ἐπλημμέλησα"· τί δὲ τοῦτο ἦν οὐ διεσά-
 D ηται. τινὲς μὲν οὖν λέγουσιν ὅτι τὴν Δομιτιανὴν ἔσχε τὴν γυναῖκα 20
 τοῦ ἀδελφοῦ, ἕτεροι δὲ ὅτι τὸν Δομιτιανὸν οὐκ ἀπέκτεινεν ἐπι-

3 τῶν δημοσίων ἔργων om Dio exc. 9 Τούτου — 10 ἐνηργή-
 τησα om Dio exc., similia tamen habet Maximus Planudes apud A.
 Maium Script. vet. novae collect. vol. 2 p. 555. 11 δευτ:φφ
 A Eusebius, πρώτῳ PW. 12 ἐρωσύνην B. 16 post τάχα
 PW add καὶ, om B Xiphilinus. 17 ὡς θεομένης — 18 περι-
 ψέξιος om Dio exc. 18 ψέξιος B. 20 δαμιτιαν AB,
 Δομιτιαν PW, quae infra Δομιτιαν.

enias donavit, eorum praesertim qui sine haeredibus decesserant. ipse a nomine quicquam, etiam multi offerrent, accepit: multa publica aedificia de suo extruxit. iudos mirabiles fecit, in quibus globulos ligneos deiciebat, in quorum aliis esculenti aliquid, alia vestia, alia aurum equi iumenta pecudes mancipia inscripta erant; quae qui rapuerant, cum ad dispensatores pertulissent, ea accipiebant quae inscripta erant.

Huius est etiam celebrata illa vox, cum dixit "hodie non imperavi, quia nemini benefeci."

Secundo eius anno Linus, primus Romanorum episcopus, moriense thronum Anacleto reliquit.

Anno sequenti decessit Titus, vel insidia fratris vel ex morbo. a Domitiano certe quidem spirans adhuc, cum diutius forsitan vivere posset, in cistam nive plenam est coniectus, quasi morbus refrigerationem postularet. moriturus se unum quiddam peccasse dixit: quod quale esset non explicavit. quidam id ad Domitiam fratris uxorem, quacum consuetudinem habuerit, referunt, alii ad Domitianum, quem aperte sibi

βουλέοντά οί σφωῶς, ἀλλ' αὐτός τε ἕπ' ἐκείνου ἐφθάρη καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνδρὶ τοιοῦτῳ ἐξέδωκεν.

19. Ἐπὶ γοῦν τοῦ Τίτου ἐμπνέοντος ὁ Δομετιανὸς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίππευσε καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελήλυθε καὶ τὴν ἐπίκλησιν καὶ τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀυτοκράτορος ἔλαβεν. ἦν δὲ Θρασοὺς καὶ ὀργίλος καὶ ἐπίβουλος καὶ κρυψίνους· ἄνθρωπον δὲ ἐγίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα πλὴν τινῶν γυναικῶν, ἐπλάττειτο δὲ ἀγαπᾶν ἐν μάλιστα κτεῖνας ἤθελεν. ἄπιστος γοῦν καὶ πρὸς τοὺς χαριζομένους αὐτῷ καὶ ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ δεινότητά ἦν. καὶ P I 580
10 ὅποτε τινὲς αὐτῷ ἢ πλείοστα πορσίειαν χρήματα ἢ πολλοὺς συκοφαντήσειαν, τοῦτους ἐκτείννει, ἢν' ἕπ' αὐτῶν μόνων δοκῆ προβαίνειν τὰ ἀδικήματα. κάκιστος δὲ ὢν καὶ τοὺς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φίλους αἰμίως εἶχε, τοὺς δὲ καὶ διώλει. καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ Δομιτῖαν ὡς ἐπὶ μοιχείᾳ ἀπεπέμψατο, τὸν Πάριον 15 τὸν ὀρχηστὴν ἐν μισθῇ τῇ ὀδῷ δι' αὐτὴν φονεύσας, καὶ τῇ ἀδελφιδῇ Ἰουλίᾳ συνῆν ἀπαρακαλύπτως ὡς γαμετῇ. εἶτα διεθνήτος τοῦ θήμου κατηλλάγη μὲν τῇ Δομιτίᾳ, ἐχεῖτο δ' οὐδὲν ἥτιον τῇ B Ἰουλίᾳ.

2 τῶν add A Xiphilinus. ἀνδρὶ om A. ἐξέδωκεν ἀνδρὶ τοιοῦτῳ B. 3 ὁ δομετιανὸς add A. τε add A Xiphilinus. 11 ἕπ' ὅπ' αὐτῶν — 12 ἀδικήματα, a Xiphilino omitta, habent Exc. Peiresc. 15 τῇ ante ἀδελφ. om B. ἀδελφῇ AC. 16 εἶτα — p. 500 v. 9 μεγαλομίσθους ποιήσας om Dio exc.

FONTEs. Cap. 19. *Dionis Historiae Romanae lib. 66 c. 26 — lib. 67 c. 18, ex quibus multa Zonaras excerpsit quae apud Xiphilinum et in eclogis Constantinianis desiderantur: a Dione etiam Philostratum auctorem citatum fuisse credibile est. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 14 — c. 21.*

insidiantem non permississet; a quo et ipse interiret et cui tali viro Romanum imperium traderet.

19. Tίτο ἀδύχ σπυράντε Δομιτιανὸς Ῥώμην ἐκίταβε, καστράνη ἐγγεσσὺν καὶ κογνομένον καὶ ποτεσάτην ἐμπεράτορη ἀκκίπε: ὁμὸ ἀυδά, ἱράκυνδον, ἱνσίδατορ, ὀκκῦλτὸ ἐγγενίῳ, μὸρτάλιον ἐμνεμῖν ἐκ ἀνίμο δίλιγγον πρᾶετρ μολίερτς κωσσάμ, σῦνμῦν ἐργᾶ ἐοσ κωοσ μᾶξιμ περδίτοσ κῦπνιεβᾶτ ἀμὸρη σῦνῦλᾶνσ, ἱνσίδησ ἱῖσ κῦἱ ἱπσί γρᾶτνφκᾶντῦρ καὶ ἱν ῤεβῦσ ἀτροκνσσνῖσ ὀπερᾶμ νᾶνᾶντῦρ. νᾶμ κῦἱ μᾶξνμᾶ ἐῖ πεκῦννᾶμ προκῦρᾶντ ἁντ μῦλτοσ κᾶλῦννᾶντῦρ, ἐοσ ὀκκνιεβᾶτ, ἁτ ἁ ἱλλῖσ δῦντᾶτ ἱν ἱυρῖνᾶ ῤροκνφκνσν ἱνδῦρῦρ. ῤροτῖρ καὶ ῤρᾶτῖρ ἁνκὸσ, ἁτ ὁμὸ πεσσνμῦσ, ῤροτῖμ ἱγγνομνῖοσῦ τῤροκᾶντ ῤροτῖμ ὀκκνιεβᾶτ. ἁρορημ Δομντῖᾶμ ῤρο κᾶοσᾶμ ἁδῦλτερῖῖ ῤροδνᾶντ, ῤροδνιε σᾶλτατορη ἱν μῤνδνᾶ ννᾶ ἱλλῖοσ κᾶνσᾶ ὀκκνῖο. κῦμ ἱλλᾶ ῤρᾶτῖρ ἱυλῖᾶ τᾶνκῦἱ ἁροδ δνσσῖμῦλᾶντῦρ ῤρο ῤεμ ἁβῤεβᾶτ. δῦνδᾶ ἱν ῤροπὸ ἐκῦρᾶτῖρ ἱν γρᾶτνᾶμ κῦμ Δομντῖᾶ ῤροδνῖτ, ἁεδ ἱυλῖᾶ ἐκκῦσῦδᾶνδνᾶ ἱνῖῖῖ ἱνῖῖῖ ἁεκνῖῖ ἁνσῖ ἁετ.

Και μετὰ ταῦτα εἰς Γαλατίαν ἔξορμήσας, καὶ λεηλατήσας τινὰ τῶν πέραν Ῥήνον τῶν ἐσπόνδων, ὠγκοῦτο ὡς τι μέγα κατῳρθωκώς, καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπηύχεσε τὴν μιᾶσφοράν, τάχα διὰ τὴν γέγκη. πέντε γὰρ καὶ ἰσδομήκοντα δραχμὰς ἑκάστου λαμβάνοντος, ἑκατὸν ἐκλείπει δίδοσθαι. μεταρμηχθεὶς δὲ τὴν 5
 W II 197 ἱκανοὺς τοὺς ἀμύνοντας ἀπὼ, καὶ τοῦτους μεγαλομισθοῦς ποιή-
 C σας. καὶ τοῖς θεραπεύουσι δὲ καὶ τοῖς μῆ, ἀμφοτέροις ὁμοίως ἔχθετο, τοῖς μὲν ὡς θεραπεύουσι, τοῖς δὲ ὡς κατωφρονέουσι. νίκας 10
 δὲ ψευδεῖς προσποιούμενος, ἕπαιτος μὲν ἐπ' ἔτη δέκα, τιμητῆς δὲ διὰ βίον κειμηλιόνητο.

Πολλοὶ δὲ τῶν ὑποτελῶν Ῥωμαίοις ἀγρίσταντο, χρήματα βιαίως προσιόμενοι, ὡς καὶ οἱ Νασαμῶνες. τοὺς τε γὰρ τῶν χρημάτων πρόκτιοθες ἐγθεσαν, καὶ τὸν Νουμιδίας ἄρχοντα 15
 Φλάκκον ἐπιλθόντα σφίσιον ἤτησαν οὕτως ὡς πορθεῖσαι καὶ τὸ στρατόπεδον. ἐρόντες δὲ ἐν ἀπὼ τὰλλὰ τε ἐπιτίθειαι καὶ οἶνον, D ἐμπλησθέντες ἔπνωσαν. καὶ γνοὺς ὁ Φλάκκος τοῦτο ἐπέθειο αὐτοῖς καὶ πάντας ἀπέλωσε καὶ τοὺς ἀποράχους δέεγθεσαν ἄπαν-
 τας. ἐγ' ᾧ ὁ Σομετιανὸς ἐπαρθεὶς εἶπε πρὸς τὴν βουλήν οἱ 20
 "Νασαμῶνας ἐκόλυσαι εἶναι." ἤδη γὰρ καὶ θεὸς ἤξιον τορφε-
 σθαι, καὶ δεσποῖτης καλούμενος καὶ θεὸς ὑπερηγάλλετο. ταῦτα

5 λαμβάνοντος AB, λαμβάνοντας PW. 13 Πολλοὶ δὲ — 21 ἐκόλυσαι εἶναι om Dio exc. 19 ἀπομάχους C. "ἀπομάχους mss. Reg. et Colb." Ducanota. 21 ἤδη γὰρ — p. 501 v. 1 ἐγράφετο partim om Dio exc.

In Galliam profectus et trans Rhenum agros eorum cum quibus pax intercedebat populatus, quasi re praedare gesta superbiebat, aucto militibus stipendio ob victoriam scilicet. nam cum eis septuagenae quinae drachmae solverentur, centenas dari iussit, cuius largitionis cum paenitentisset, stipendiis non imminutis sed numero militum contracto, utraque re rei publicae multum incommodavit, quod nec satis erant qui eam defenderent, et magna stipendia accipiebant. eos a quibus observabatur et a quibus negligebatur ex aequo oderat, alteros ut adulatores, alteros ut contemptores. falsis victoriis istandis consulatum in decennium, censuram per omnem aetatem accepit.

Multī provinciales ob violentas exactiones defecerunt, ut Nasamonēs qui et quæstores occiderunt, et Numidiae praetorem Flaccum ita vicerunt ut castris eius potirentur. in quibus cum praeter alia cibaria vini quoque copiam reperissent, inebriati obdormiverunt. quo Flaccus cognito eos aggressus interneccione delevit, ac ne imbelli quidem aetati pepercit. quo successu elatus Domitianus ad senatum dixit, se Nasamonibus vita interdixisse. iam enim deum se perhiberi volebat, et deum

οὐ μόνον ἐλέγχοτο ἀλλὰ καὶ ἐγράφετο. ἐν δὲ θείᾳ ἕξει τοῦ πολλοῦ καὶ χιμῶνος σφοδροῦ ἐξαίφνης γινομένου οὐδένα εἴασεν ἐκ τῆς θείας ἀπαλλαγῆναι, ἀλλ' αὐτὸς μινδύας ἀλλυσιόμενος ἐκείνοις οὐδὲν μεταμειψάσασθαι παρεχώρησε· κἀντεῦθεν πολλοὶ νοσήσαντες ἐτελεύτησαν. τοὺς δ' ὑπ' αὐτοῦ κολασθέντας οὐκ ἄν τις ἐξαιριθμῆσασθαι δύναίτο. σὺνχοὶ δὲ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῶν πλοσιῶν ἐπὶ μοιχείᾳ ἐκολάσθησαν· ὧν ἔνιαι καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐμοιχεύθησαν, καὶ ἄλλαις δ' αἰτίαις πολλοὶ καὶ ἐξημώθησαν καὶ ἀπέθανον. γυνὴ γάρ τις ὅτι ἐναντίον ἐκόνοσ' αὐτοῦ ἀπεδύ-
 10 σαιτο ἐφρονεύθη, καὶ ἕτερος ὡς ἀστρολόγοις ὠμικηκῶς. Μείτιον δὲ τινα, ὅν ἡ γῆμη μοναρχῆσαι μέλλειν ἐκήρυττεν, ἐξορίας ἐφόνεισεν, ἐγκυλίσας αὐτῷ ὅτι ἐν τοῖς τοῦ κοιτῶνος τοίχοις εἶχε γεγραμμένην τὴν οἰκουμένην· καὶ σοφιστὴν τινα, ὅτι θσκῶν μελίτην κατὰ τυράννων συνεγράψαιτο, θανάτῳ ἐκόλασε. πολλοὶ
 15 δὲ καὶ ὡς φιλοσοφοῦντες διώλοντο, καὶ οἱ λοιποὶ ἐξηλάθησαν. B

Τοιαῖτα δὲ πρῶτων ἐπεβουλευθή παρὰ τε Παρθενίου καὶ Σιγήρου τῶν προκοίτων αὐτοῦ, καὶ Ἐντέλλου τοῦ τὰ τῆς ἀρχῆς βιβλία διέποντος, καὶ Σιτηάνου ἀπελευθέρου. τὴν δ' ἐπιβου-
 20 λὴν οὔτε ἡ γυνὴ αὐτοῦ Δομιτία ἠγνόησεν, οὔτε ὁ ἑπαρχος Νωρ-
 θανός, οὔτε ὁ συνάρχων Πετρώνιος. ἡ τε γὰρ Δομιτία ὑπ'

5 ἐξαιριθμῆσασθαι οὐκ ἄν τις δυνήσαιο A. 6 σὺνχοὶ δὲ —
 9 ἀπέθανον om Dio exc. 6 καὶ prius om A. 10 καὶ
 ἕτερος — ὠμικηκῶς om Dio exc. ἀστρολόγος C. 14 κατὰ
 τυράννων μελίτην τινα συνεγράψαιτο A: Xiphillinus κατὰ τυράννων
 εἶπε τι. 16 παρὰ] διὰ B. 19 νωρθανός A Xiphillinus,
 Νορβανός PW.

ac dominum nominari summopere laetabatur. atque haec non tantum dicebantur, sed etiam pingebantur. cum in spectaculo magna pluvia et tempestas subito erupisset, neminem discedere aut alias vestes induere passus, ipse penulas subinde mutavit: unde multi laesa valetudine perierunt. eos quos suppliciiis affecit nemo numerare queat: sc inter caeteros ob adulterii crimen multi locupletes et viri et mulieres, quarum aliquas ipse constupravit, poenas dederunt. sunt et alii de causis multi et multati et interfecti. nam mulier quaedam quod se ante illius statum exuisset occisa est, alius ut cum astrologis collocutus. Metium quendam, quem rerum potiturum esse fama erat, relegatum occidit, per eam causam, quod orbem terrarum in cubiculi sui parietibus pictum haberet. rhetorem quendam, quod exercendi ingenii causa contra tyrannos declamasset, capite multavit. multi ob philosophiae studium perierunt, plures reliquis.

Ad hunc modum grassanti insidiae structae sunt a Parthenio et Sigero cubiculi custodibus, et ab Entello qui a libellis erat rei publicae, et a Stephano liberto. eorum insidiarum et Domitis uxor, et Norbanus praefectus, et collega Petronius consilii fuerunt. nam Domitia, quae so

αὐτοῦ μισομένη ἐδεδίει μὴ ἀποθάνῃ, καὶ οἱ ἄλλοι οὐκέτι αὐτὸν ἐφίλων. λέγεται δὲ ὅτι πάντας ἕμια αὐτοῦς ὁ Δομετιανὸς ὑποπτεύων ἀποκτεῖναι ἐμελέτα, καὶ τὰ δνόματα αὐτῶν ἀπογραψάμενος ἐν τῇ κλίτῃ ὑπέθετο ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον· καὶ τι παιδίον τὴν ἀπογραφὴν ἀγελόμενον ἔφερε, μὴ εἰδὸς τί φέροι. ἐντυχοῦσα δὲ ἡ Δομιτία αὐτῷ, καὶ ἀναγνοῦσα τὰ γεγραμμένα, κάκεινους ἐμήνυσε· καὶ τούτου συνετάχθησαν τὴν ἐπιβουλήν.

Καὶ πολλὰ δὲ σημεῖα γέγοντό οἱ οὐκ αἴσια. Λαργίνος δὲ τις Πρόκλος, ἐν Γερμανίᾳ προειπὼν ὅτι κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν τελευτήσει ὁ Δομετιανός, ἐπέμψθη διὰ τοῦτο συσχεθεὶς εἰς τὴν Ῥώμην· καὶ ἠρωτηθεὶς περὶ αὐτοῦ ἔφη καὶ τότε οὕτω γενήσεται. καταδικασθεὶς δὲ θανεῖν ἀνεβλήθη, ὅπως μετὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἧ ἔφη ἀποθανεῖσθαι μέλλειν τὸν Δομετιανὸν γονεῦσθαι· σφαγέντος δὲ τοῦ Δομετιανοῦ κατ' ἐκείνην, ἐσώθη. ἕτερος δὲ τις εἰπὼν αὐτῷ ὅποτε καὶ ὅπως σφαρήσεται, ἠρωτήθη ὁποῶ καὶ αὐτὸς τρόπῳ θανεῖται· καὶ φησὺς ὡς ὑπὸ κυνῶν ἀναλωθήσεται, ζῶν κατεκρίθη κυνῶσιν, καὶ τῷ πυρὶ προσερόσθη. ἑταῦτο δὲ καταρραγέντος πολλοῦ ἡ μὲν πυρὰ ἐσβέσθη, ἐκείνον δὲ ὀπίσω τῷ χεῖρι δεδεμένον καὶ ἐπικείμενον αὐτῇ κύνες εὐρόντες διεσπάραξαν.

Τῷ δὲ Δομετιανῷ τὸ μισημυρινδὸν ἀναπανομένῳ τὸν Στέφανον ὡς τῶν ἄλλων ἰθρυομενέστερον εἰσέπειμψεν ὁ Παρθένιος.

10 τελευτήσει Α.

19 χεῖρε BC.

invisam illi esse sciret, caedem metuebat, caeteris non amplius eum diligentibus. fertur autem eos omnes ob suspicionem occidere in animo habuisse, eorumque nomina pugillaribus inscripta sub cervicali suo posuisse. eam descriptionem pusio quidam abstulit, quid ferret ignarus: qua Domitia forte fortuna lecta et caetera indicata effecit ut insidiae maturarentur.

Interitus ei multis signis est praenuntiatus. nam Proclus quidam Larginus, quod in Germania praedixerat certo die Domitianum obiturum esse, comprehensus, eaque de causa Romam missus et ab ipso rogatus, idem affirmavit: et capitis damnatus, et asservatus ut post eum diem quo Domitianum periturum esse dixerat occideretur, eo die illo interfecto evasit. alius, qui ei tempus et modum interitus praedixerat, interrogatus ab eo quo ipse mortis genere obiturus esset, respondit se a canibus esse lacerandum. damnatus igitur ut vivus cremaretur et in ignem coniectus est. aed ingenti pluvia rogo exstincto ille revinctus post tergum manibus a canibus est discerptus.

Caeterum Parthenius Stephanum ut robustiorem contra Domitianum meridianam misit; qui ictu, sed non letali, prostrato incubuit,

καὶ ἐπλήγη μὲν ὁ Δομιτιανός, οὐ μὴν καιρίαν, ἀλλὰ καταβλη-
 θείς ἐπ' αὐτοῦ ἔκειτο· εἶτ' αὐθις ὑπ' ἐκείνου καὶ ἐτέρων προ- W II 198
 κατειργάσθη. καὶ ὁ μὲν οὕτω κατεσφάγη, καὶ ὁ Στέφανος δὲ
 προσευώλετο, συνδραμόντων ἐπ' αὐτὸν τῶν οὐ μετισταχθόντων P I 582
 5 τῆς συννομασίας. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Τυανεύς (φιλόσοφος δὲ οὗτος
 ἦν Πυθαγορικός, γόης δὲ μύλιστι) ἐν Ἐφέσῳ τότε διάγων καὶ
 τῷ πλείθῃ δουλεγόμενος κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Δομιτιανός
 ἀηροῖτο, ὡς ἕσπερον ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν γινομένων ἠκριβώθη,
 10 ἐπὶ τινα ὥραν ἐντὸς ἕσπευ, εἰτε ἐξεβόησεν "εὐγε Στέφανε, καλῶς
 τοῦτο δὲ καὶ ὁ Φιλόστρατος τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου βίον συγγεγρα-
 γώς οὕτως ἀνέγραψεν.

Ἐξῆς δὲ Δομιτιανός ἔτη πρὸς τέσσαρασι τεσσαράκοντα καὶ
 μῆνας δέκα καὶ ἡμέρας ἕξ καὶ εἴκοσιν, ἐμονάρχησε δ' ἐνιαυτοῦς B
 15 πεντεκαίδεκα καὶ ἡμέρας πέντε.

Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ μοναρχίας ὁ τῆς Ἀλεξαν-
 δρείων ἐκκλησίας πρῶτος μετὰ Μάρκον τὸν ἀπόστολον ἀρχιερεὺς
 γενοὺς τελευτήσῃ, καὶ Ἀβίλιος αὐτὸν διεδέξατο, δεύτερος ἐπί-
 σκοπος Ἀλεξανδρείας γινόμενος. τῷ δωδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς ἡγε-
 20 μονίας αὐτοῦ τελευτήσαντος Ἀνεγκλήτου Κλήμης τὴν ἀρχιερωσύ-
 νην τῆς Ῥώμης παρέλαβε, τρίτος ταύτης χρηματίσας ἐπίσκοπος,
 κατὰ τὸν Ἐκείβιον.

2 προσκατειργάσθη ABCW, προκατειργάσθη P. 5 ἦν οὗτος A.
 9 ἐπὶ τινα — ἔσπευ et II τοῦτο δὲ — 12 ἀνέγραψεν om Dio exc.
 9 ἐννεός A. 11 Φιλόστρατος] de vita Apollonii Tyanei lib. 8
 c. 10. 13 τετράσι A. 14 δὲ A. ἐνιαυτοῦς om A.
 16 μοναρχίας] βασιλείας A. 17 ὁ πρῶτος Ἀθηναίος, omissis
 μετὰ Μάρκον τὸν ἀπόστολον, Eusebius. 19 δ' om AC. 22 Ἐκ-
 εἰβιον] Hist. eccl. lib. 3 cap. 15 (et 21).

donec aliis adiutantibus tyrannum plane confecit. occiso Domitiano Ste-
 phanus etiam concursu eorum qui coniurationis expertes erant perit.
 Apollonius vero Tyaneus, Pythagoricus philosophus et magus insignis,
 tum Ephesi ad populum verba faciens ea hora qua Domitianus caede-
 batur, ut post ex iis quas utrobique acciderunt certo compertum est, cum
 aliquandiu attonitus stetisset, tandem exclamavit "euge Stephane, recte
 Stephane, feri sceleratum: percussisti, vulnerasti, occidisti." hoc et Phi-
 lostratus in Apollonii vita refert.

Vixit Domitianus annos quadraginta quattuor, menses decem, dies
 sex et viginti: Imperavit annos quindecim et dies quinque.

Quarto anno imperii eius Alexandrinae ecclesiae primo post Mar-
 cum apostolum pontifici defuncto Avilius successit, secundus Alexan-
 driae pontifex. duodecimo anno principatus eius defuncto Anacleto Cle-
 mens pontificatum Romanum suscepit, tertius, Eusebio auctore, urbis
 episcopus.

Οὗτος ὁ ἔχθιστος ἀτοκράτωρ μετὰ τὸν Νέρωνα αὐθις τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸν ἀνεκίνησε, τῆς ἐκείνου θυμαχίας διάδοχος γιγνώσκ᾽ ὅς καὶ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ διὰ τὸ κήρυγμα περιώρσει, καὶ τοὺς ἀπογόνους Δαβὶδ ἀνακρεῖσθαι προσέταξε. ταῦθ' ἱστορῶν ὁ Εὐ-
 5 σέβιος τὸν Ἡγήσιππον παράγῃ λέγοντα οὕτως. "ἔτι δὲ περιήσαν εἰσὼντο Ἰούδα τοῦ κατὰ σάρκα λεγομένου ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου, οὓς τινες προσήγγειλαν ὡς ἐκ γένους ὄντας Δαβὶδ. τοὺτους πρὸς αὐτὸν ἀχθίντας ὁ Δομετιανὸς ἤκριτο εἰ ἐκ Δαβὶδ εἰσι· καὶ κατέθνητο. προσεπήρειτο οὖν πόσους κέκτηνται κτήσεις. καὶ πόσων
 10 εὐποροῦσι χρημάτων· οἱ δ' ἔφασαν ἐννακισχιλία δηνάρια ἔπαρχειν αὐτοῖς μόνῃ, καὶ ταῦτα οὐκ ἐν ἀργυροῖς ἔχειν ἀλλ' ἐν δια-
 D τιμῇσι γῆς, ἔξ ἧς αὐτοὺς τε διατρέφεται ἀντιουργοῦντας καὶ τοὺς φόρους εἰσφέρειν· καὶ τὴν τῶν χειρῶν δὲ τραχύτητα ἐπεδείκνυον τῆς ἀντιουργίας μαρτύριον. ἐρωτηθέντες δὲ καὶ περὶ
 15 τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας, ἧποια τις εἶη καὶ ποῖ καὶ πότε φανησομένη, οὐ κοσμικὴν αὐτὴν εἶναι οὐδ' ἐπίγειον ἀπεκρίναντο, ἀλλ' ἐπουράνιον, ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος φανησομένη. ἐφ' οὗτος ὡς ἐτελῶν αὐτῶν καταφρονήσας ὁ Δομετιανὸς ἐλευθέρους ἀφῆκε,
 καὶ τὸν διωγμὸν προστάγματι ἔπαυσεν." 20

Ὁ μὲν οὖν κάκιστος γιγνώσκ᾽ βιαιῶς ἀπέρρηξε τὴν ζωὴν, ὡς

1 τὸν prius om A. 2 τῶν Χριστιανῶν] χριστιανῶν A. ἀνεκίνησε A: Eusebius ἀνεκίνησε. 5 Εὐσεβίου] Hist. eccl. lib. 3 cap. 19. 20. 18 τοῦ αἰῶνος A Eusebius, τῶν αἰῶνων PW. 20 ἔπαυσεν] ἀφῆκεν A. 21 ὡς εἶθε καὶ πρὸ τῆς μοναρχίας om A.

Hic odiosissimus imperator persecutionem Christianorum post Nerone[m] redintegravit, illius in oppugnando numine audaciam imitatus; et Iouanem apostolum eundemque evangelistam ob praeconium in insulam Patmon relegavit, Davidisque posteros tolli iussit. quam rem Eusebius Hagesippi verbis ad hunc exponit modum. "adhuc superstites erant nepotes Iudae, qui frater domini secundum carnem dicitur: quos ut Davidis posteros quidam detulerunt. eos Domitianus ad se adductos percentatus est an Davidici essent. illis affirmantibus interrogare perrexit quot fundos possiderent et quantum pecuniae haberent. cui illi responderunt, novem milia denariorum tantam se habere, enque non in pecunia sed in aestimatione fundorum, unde et ipsi labore suarum manuum victitarent et tributa penderent: et manuum callos pro laboris argumento ostenderunt. interrogati etiam de Christi regno, cuiusmodi id esset et ubi et quando revelandum, id non esse mundanum dixerunt neque terrenum, sed caeleste et in consummatione saeculorum revelandum. his auditis Domitianus eos ob vilitatem contempsit et liberos dimisit, et persecutionem edicto inhibuit."

Hic igitur ut pessimus fuit, ita vitam violenter abruptit: quod

εἶδε καὶ πρὸ τῆς μοναρχίας, (20) ἡ δ' ἡγεμονία εἰς Νεροῦσαν
 μετέηκτο, ἄνδρα καὶ εὐγενέστατον καὶ ἐπιεικέστατον. οἱ γὰρ
 τῷ Δομειτιανῷ ἐπιβουλεύοντες οὐ πρότερον ἔργον ἤψαντο πρὶν P I 583
 τὸν διαδεξόμενον τὴν αὐταρχίαν ἐπιβιβάζωσαντο. ἤλθον οὖν ἐπὶ
 5 τὸν Νεροῦσαν· ὅς ἀστρολόγων ὅτι μοναρχήσει φησάντων μικροῦ
 διώλετο ἄν. ὁ γὰρ Δομειτιανὸς πάντων τῶν πρώτων τὰς τε ἡμέ-
 ρας καὶ τὰς ὥρας ἐν αἷς ἐγγιγνένητο διασκοπῶν, οὐκ ἄλλους κακ
 τούτου τῶν ἐπιζομένων ἐν τινι δυνάμει ἴσασθαι προανήλπισε.
 καὶ τοῦτον ἀπέκτεινεν ἄν, εἰ μὴ τις τῶν ἀστρολόγων αὐτῷ ἔδωκεν
 10 ἔφη ὅτι δι' ἄλλων ἡμερῶν τελευτήσει· πιστεύσας γὰρ ὄντως τοῦτ'
 ἴσασθαι, οὐκ ἠθέλησε κακῆν πικρονεκνεῖναι, ὡς πάντως μετὰ
 μικρὸν τεθνηξόμενον. διὰ ταῦτα γοῦν ἦγον ἔπισαν αὐτὸν συν- B
 θεῖσθαι τῇ τῆς ἡγεμονίας καταδοχῇ, καὶ φθαρέντος τοῦ Δομει-
 τιανοῦ ἐσθλὸς αὐτὸς τὴν αὐταρχίαν ἐδέξατο. καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνου W II 199
 15 ἐξελαθεῖσι δόγματι ἐπανελθεῖν ἐφῆκε καὶ τὰς οὐσίας ἀπολαβεῖν.
 ἡ δὲ γι' σύγκλητος καθαιρεθῆναι τὰς Δομειτιανοῦ τιμὰς ἐψη-
 φίσασατο.

Τότε τοῖσιν καὶ τὸν μέγαν ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ τῆς ἐν
 τῇ Πάτιμῃ ὑπερορίας λόγος ἔχει ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν Ἐφεσον.

2 καὶ prius om A. 5 ὅτι μοναρχήσει φησάντων om Dio exc.
 8 ἐπιζομένων om A. 10 πιστεύσας — 12 τεθνηξόμενον om
 Dio exc. 13 καὶ φθαρέντος — 17 ἐψηφίσασατο] borum plurima
 om Dio exc. 14 τοῖς ἐξ ἐκείνου ἐλαθεῖσι A. 19 τῇ om C.

Fontes. Cap. 20. Dionis Historiae Romanae lib. 67 c. 15 et
 lib. 68 c. 1 — c. 4, quorum nonnulla Xiphilinus praetermisit.
 indidem fortasse petita sunt quae ex Philostrati Vitae sophistarum
 (II 1, pag. 547 548 ed. Olear.) Zonaras attulit. Eusebii Histo-
 riae ecclesiasticae lib. 3 c. 21 — c. 23.

otinam ante susceptum imperium factum esset: (20) regnum autem ad
 Nervam transit, virum et nobilissimum et moderatissimum, qui enim
 Domitiano insidiabantur, id facilius non prius aggressi quam certum
 successorem nacti essent, principatum Nervae detulerunt: qui ob prae-
 dictum ab astrologis imperium paene periret. Domitianus enim omnium
 principum natalicis diebus et horis indagatis, ea quoque de causa non
 paucos, qui potentes fore putabantur, sustulit. occidisset et hunc, nisi
 astrologus quidam illi bene cupiens eum intra paucos dies decessurum
 dixisset. quod cum verum esse crederet, caedo eius ut famiam morituri
 abstinuit. Nerva autem ob eam praedictionem facilius persuaderi sibi
 passus est ut Domitiano interfecto statim susciperet imperium, cuius
 prima cura fuit ut ab illo actus in exsilium decreto revocaret, bonis
 etiam restituta. patres vero conscripti bonores Domitiano decretos se-
 natuconsulto abrogarunt.

Tum etiam magnus apostolus Ioannes e Patmico exsilio Ephesum
 rediisse fertur.

Ἦν δὲ ὁ Νερούσας φιλοδέκιαιος καὶ χρημάτων οὐχ ἤτιθο. ἐκείνου γὰρ μοναρχοῦντος Ἀττικὸς ὁ τοῦ σοφιστοῦ Ἡρώδου πατήρ, ὡς ὁ Φιλόστρατος ἐν τοῖς βίοις τῶν σοφιστῶν ἀνεγράφεται, Θησαυροῦ τι εὖρεν ἐπὶ τῆς οἰκίας χρῆμα ἀμύθητον. καὶ φοβηθεὶς ἔγραψε τῷ Νερούσῃ ὡς "Θησαυρὸς ἐπὶ τῆς οἰκίας εὐρέθη μοι· τίς οὖν κελύεις περὶ αὐτοῦ;" καὶ ὅς ἀνέγραψε "χρῶ τῷ εὐρήματι." ὁ δ' ἔτι ἐδλαβηθεὶς ἔγραψεν αὐθις "ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῆ τευχάνει τὸ εὐρεθέν." καὶ ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς τοῦτο "καὶ καταχρῶ" ἀντεπίστευε.

Τούτου βασιλεύοντος ὁ δεύτερος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀββίλιος μετέλλαξε τὴν ζωὴν, καὶ Κέρδων τῆς ἐκτὲ ἐκκλησίας προέστη. τῆς δ' ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας Ἰγνάτιος ἰτίε· ὁ Θεοφόρος προέστατο, δεύτερος καὶ οὗτος ἐπίσκοπος ἐκτὲ μετὰ Εὐδόδιον γνωριζόμενος. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τῶν πιστῶν ἐκκλησίας Συμεὼν ἐξηγήετο, δεύτερος καὶ οὗτος μετὰ τὸν συγγενῆ 15 Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου λεγόμενον τὴν ἐπισκοπὴν λογχῶς.

Παρὰ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος αἱ μονομαχίαι καὶ ἡ τούτων θία ἀπηγορεύθησαν. ἔπρατι δὲ οὐδὲν γνώμης ἄτερ τῶν ἐξόχων τῶν τῆς βουλῆς. οὗτος ἐνομοθέτησε καὶ τὸ μὴ τινα τὰ 20 παιδογόνα μόρια παρὰ Ῥωμαίοις ἐκτεμνίσθαι, μήτε μὴν ἄγισθαι πρὸς γάμον ἀδελφιδῆν. γωράσας δὲ τὸν Καλπούρνιον Κράσσον

3 Φιλόστρατος] in *Vitis sophistarum* II 1, pag. 547 548 ed. Olear.
6 εὐρήματι A. 10 Ἀλεξανδρείας] τῆς ἀλεξανδρείας B. 22 καλπορῶνον κράσσον ABC.

Nerva et iustitiae amans et alienus ab avaritia fuit. nam cum Atticus Herodis rhetoris pater, ut Philostratus in *Vitis sophistarum* refert, domi suae ingentem thesaurum repperisset, ne quid ex eo periculi sibi crearetur timens Nervae scripsit "thesaurus a me inventus est: quid ergo iubes?" ei rescripsit Nerva "utere invento." cum ille nondum securus denuo scripsisset "at condicionem meam inventum superat", respondit imperator "etiam abutere."

Hoc imperante secundus Alexandrinus episcopus Avilius diem suum obiit et Cerdō eius ecclesiae gubernationem suscepit. Antiochenae ecclesiae Ignatius tum praefuit, vir deo plenus, secundus et ipse eius loci episcopus post Euodium. similiter Hierosolymitanae quoque fidelium ecclesiae Symeon praefuit, alter et hic a cognato Iacobo, qui frater domini dicitur, episcopatum sortitus.

Hic imperator ludos gladiatorios horumque spectacula interdixit. nihil egit nisi de sententia principum senatorum. legem tulit ne quis in Romano imperio castraretur, neve fratrum aut sororum filias ducere liceat. cum a Calpurnio Crasso et aliis insidias sibi fieri deprehendisset, eis in

καὶ ἄλλους ἐπιβουλευόντας οἱ, ἔν τινι θείᾳ πλησίον αὐτοῦ καθίσας P I 584
αὐτοὺς μήπω γνόντας ὅτι πεφάραται, ἔειπεν αὐτοῖς ἐπιχειροῦν,
ἵνα τάχα ἴδοιεν αὐτὰ εἰ εὖ ἐξείργασται τε καὶ τέθηκται· τῇ δ'
ἀληθείᾳ, ἵνα γνοῖεν ὡς καταπεφρόνηται οἱ ὁ θάνατος. ἔλεγεν δὲ
5 ὅτι "οὕτως ἤρξα ὥστε δύνασθαι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀποδέσθαι καὶ
ἀσφαλῶς ἰδιωτεύσαι." διὰ δὲ τρόπων χρηστότητα καὶ γῆρας
βαθὺν καταφρονούμενος, ἀναβὰς εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐξεβόησεν
"ἀγαθῇ τύχῃ τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, Μάρκον Οὐλπιον
Νιρούαν Τραϊανὸν ἐσποιοῦμαι." εἶτα καὶ Καίσαρα ἀνείπεν
10 αὐτόν, καὶ αὐτοχείρως ἐπέστειλε τῷ ἀνδρὶ τῆς Γερμανίας ἄρ-
χοντι τότε

"τίσιαν Λυγαίᾳ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέβηκον."

ἄρξας οὖν ὁ Νιρούας ἐφ' ἵνα ἐνιαιτὸν καὶ μηνῶν τετρακτὸν, B
μετέλλαξε τὴν ζωὴν νοσήσας, καὶ αὐτοκράτορα τὸν Τραϊανὸν
15 προβαλλόμενος.

21. Τραϊανὸς δὲ τὸ γένος εἶλκεν ἐξ Ἰβηρίας, δεῦτερον
ἐπὶ τεσσαρακοστῷ ἔτος ἄγων ἀπὸ γενέσεως ὅτι τῆς ἀνταρχίας
τετύχηκεν, ὥστ' ἐν ἀκμῇ αὐτὸν εἶναι καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ
σώματος, καὶ μήτε θράσους ἢ πρὸ νέότητος πίμπλασθαι μήθ' ἢ πρὸ
20 γῆρατος ἀμβλύνεσθαι. ἐτίμα δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ εὖ πρὸς πάν-

6 τρόπων χρηστότητα om Dio exc. 9 ἐσποιοῦμαι τραϊανόν C.
καὶ om A. 12 τίσιαν] Iliadis A 42. 13 ὁ add A. dies
novem add Xiphilinus. 15 προβαλλόμενος PW. 17 ἐπὶ
τεσσαρακοστῷ ἔτος ἄγων AB, ἔτος ἄγων ἐπὶ τεσσαρακοστῷ PW.
19 μήτ' ἢ πρὸ PW. 20 γῆρατος Xiphilinus.

FONTES. Cap. 21. Dionis Historiae Romanae lib. 68 c. 4 —
c. 23, unde sumpta videntur etiam Appiani verba, quavis apud
Xiphilinum non legantur.

spectaculo quodam proxime se collocatis enses in manus tradidit, ignaris
adhuc iudicii, ut viderent scilicet an affabro facti atque acuti essent;
cum revera innueret mortem a se contemni. aiebat autem se ita impe-
rasset, ut etiam deposito imperio vitam privatam tuto posset agere. sed
cum ob morum lenitatem et aetatem contemneretur, Capitolio conscenso
exclamavit "quod felix faustumque sit senatui populoque, M. Ulpium
Nervam Traianum adopto." dein Caesarem quoque eum appellavit, ei-
que Germaniam tum obtinenti sua manu scripsit

"sentiat ob Iscrimas nostras tua spicula" Graius."

obit ex morbo, cum imperavisset annum unum et menses quattuor, Tra-
iano imperatore designato.

21. Traianus genitus ex Hispania ducens anno aetatis secundo et
quadragesimo imperium adeptus est, in ipso animi corporisque vigore,
et a juvenili audacia et a senili socordia alienus. bonis honorem habebat:
bene affectus erga omnes neminem timebat, neminem oderat: dela-

τας διατιθέμενος οὐτ' ἐδεδοίκε τινας οὔτε μὴν ἀπὸ χθάνετο, οὔτε
 προσεῖχε τοῖς διαβάλλουσιν, οὐτ' ἦν ὀξύρροπος πρὸς ὀργήν, τῶν
 C τε χρημάτων τῶν ἀλλοτρίων ἴσα καὶ γόνων τῶν ἀδίκων ἀπέχετο.
 καίτοι μεγαλόφρων καὶ μεγαλογνώμων γενόμενος καὶ ἐν ὄφοις καὶ
 ἐν λιμίσι καὶ ἐν δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἐδαπάνη πολλά. καὶ 5
 ἐπειδὴ τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἰππόδρομον φθαρέντα ἀνήγειρε μετ' αὐτὸν
 καὶ περικαλλέστερον, ἐπέγραψεν αὐτῷ ὅτι ἔξαρκούντια τῷ τῶν
 Ῥωμαίων δῆμῳ ἐποίησε. καὶ μᾶλλον ἔχειρε φιλοῦμενος ἢ τιμώ-
 μενος, καὶ ἀγαπητὸς ἤθελεν εἶναι τοῖς ὑπηκόοις, τοῖς πολέμοις
 δὲ φοβερός. τῆς μὲν οὖν ἐν λόγοις παιδείας οὐ μετέσχκε, τὸ 10
 δ' ἔργον αὐτῆς καὶ ἡπίστατο καὶ εἰργάζετο. οἶνον δ' ἠττώμενος
 W II 200 νήφων ἦν, καὶ ἐπιτοημένος περὶ μειράκια σπύδινα ἐλύπησε. φιλο-
 D πόλεμος δὲ γενοῦς καὶ πλεῖστα κατωρθωκῶς οὐκ εἶα τοὺς στρα-
 τιώτας ὑπερφρονεῖν, οὕτως ἐγκρατῶς αὐτῶν ἦρχεν. ἦν δ' αὐτῷ
 γυνὴ Ἰλωτίνα. 15

Ἔστράτησε μέντοι ἐπὶ Λάκας, ἢ Λακὸς κατὰ Ἰωνας, ὡς
 ὁ Ἀππιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ λόγῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας
 φησὶ, μῆτε χρήματα ἢ ἐπιτελῶς ἐλάμβανον διδόναι αὐτοῖς ἀνεχό-
 μενος, καὶ δίκας εἰσπράξασθαι τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἡμιρό-
 μενος. πυθόμενος οὖν ὁ Δικέβαλος, ὃς Λακῶν ἦρχε, τὴν τοῦ 20
 Τραϊανοῦ κατὰ τοῦ Ἰθνοῦς ὁρμὴν, ἔδεισεν, εἰδὼς τὸν ἀνδρα
 στρατηγικώτατον. καὶ πόλεμος συρραγέντιος σφίσι πολλοὺς μὲν

2 οὗτ' ἦν ὀξύρροπος πρὸς ὀργήν] καὶ ὀργῇ ἤμισα ἐδουλοῦτο Dio
 in Bekkeri Anecd. 134, 20: et sic Xiphilinus. ἢ ἐν om B.
 6 τε om A. 17 εἰκοστῷ τρίτῳ] inscripto Λακική. cf. Photii
 Biblioth. p. 16 a 22 ed. Bekkeri. 20 ἦρχε Λακῶν AB. τοῦ
 om A.

tores contemnebat, non proclivis erat ad iracundiam: aliena pecunia
 aequae ac caedibus iniustus abstinebat: quamvis magno animo magnoque
 ingenio praeditus in viis portus operaque publica magnos sumptus face-
 ret. cum circum equestrem collapsum instaurasset, maioremque et pulchrio-
 rem fecisset, incipit se fecisse tantum ut populus Romanus satis spatio
 haberet. magis gavisus est se amari quam honorari: sordidus carus,
 hostibus terribilis esse voluit. quamvis disciplina litterarum eruditus
 non esset, rem ipsam tamen et novit et exercuit. vini fuit avidior, sed
 citra ebrietatem: puerorum magnus amator, sed citra cuiusquam mole-
 stiam. cum vir bellicosus esset et res magnas gessisset, ea disciplina
 milites continebat, ut eos efferris animis oculi pateretur. uxorem Ploti-
 nam habuit.

Bello aggressus est Dacas, seu Dacos secundum Iones, ut Appia-
 nos ait vigesimo tertio Romanae hystoriae libro; quod et annos tributa
 pendere recusabat, et eorum facta ulcisci copiebat. cuius adventum
 Decebalus gentis eius princeps timuit, non ignarus Traianum virum esse

τῶν πολέμιων ἀπέκτειναν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐ μίονος δὲ καὶ αὐτῶν P I 585
 ἐτραυματίσθησαν. τοσοῦτοι δ' ἦσαν οἱ τραυματίαι, ὡς ἐπιλι-
 πόντων τῶν ἐπίδελμων μηδὲ τῆς ἐαυτοῦ ἰσθῆτος φείσασθαι τὸν
 Τραϊανόν. ἐπὶ δὲ τὰ τε ἄκρα, δυσχερῶς μὲν, κατέλαβι δέ, καὶ
 5 πλείους τῶν βῆσιλιών ἤλθεν αὐτῶν, πρόσβεις ὁ Δεκέβαλος πέ-
 πομφε, συντιθέμενος τὰ τε ὄπλα καὶ τὰ μηχανήματα καὶ τοὺς
 μηχανοποιούς παραδοῖναι, καὶ ἄπαν ἕτερον ὃ ἂν ἀπαίτητο ποιῆ-
 σαι· καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἔλθῶν ἐς οὐδας κατὰκλιθεὶς αὐ-
 τῷ προσεκίνησεν. ἴστα εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Τραϊανὸς ἀναστρέψας
 10 καὶ τοὺς τοῦ Δεκεβάλου πρόσβεις ἐπήγετο. ὅπερ εἰσαγαθέντες εἰς
 τὸ συνέδριον, τὰ ὄπλα ἀποθέμενοι καὶ τὰς χεῖρας συνάψαντες ἐν B
 αἰχμαλώτων σχήματι, πολλὰ τε εἶπον καὶ ἰκέτευσαν· καὶ οὕτως
 σπονδῶν τεχνόντες αὐθις τὰ ὄπλα ἀπέλαβον. Τραϊανὸς δὲ καὶ
 ἐθρημάμενοι καὶ Δουκικὸς ὠνομάσθη. οὐχ ὡς ἀρχῆος δὲ τῶν
 15 ἄλλων ἡμέλει ἢ ἤτιον ἐδίκαζεν, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ καὶ πολλὰκις
 ἐπὶ βήματος ἔκρινεν.

Ὡς δὲ ἀπηγγέλλετο αὐτῷ ὁ Δεκέβαλος αὐθις νειωτέρων
 καὶ ταῖς συνθήκαις οὐκ ἐμμένων, αὐτὸς καὶ πάλιν πρὸς ἰκέτων
 ἰσπράτεισε. καὶ ὁ Δεκέβαλος ἠτιώμενος ἰσχυρῶς, δόλῳ αὐτοῦ περι-
 20 γεῖσθαι διημελέτησε. καὶ εἰδὼς ἐνθρόβιστον ὄντα Τραϊανόν, καὶ
 τὸν βουλόμενον εἰς ὀμίλιαν δεχόμενον, ψευδατομολόους ἀπίστει-
 λεν, ἵν' εἰ δυνήθεϊεν αὐτὸν διαχρήσαιντο. εἰς δ' ἰκέτων ὑπ- C

1 αὐτῶν καὶ A. 2 ἐτραυματίσθαι C. 6 τὰ τε ὄπλα om C.
 11 τὰ ὄπλα] καὶ τὰ ὄπλα τῆ A. 12 οὕτως PW. 15 ἤτιον PW.
 17 αὐτῷ add AB. αὐθις om C.

rei bellicae peritissimum. pugna commissa Romani multos hostes occi-
 derunt, nec pauciores ex ipsis vulnerati sunt: quorum tanta multitudo
 fuit, ut cum fasciae deessent, Traianus ne suae quidem vesti pepercerit.
 cum summis cacuminibus magno labore occupatis ipsi regiae appropin-
 quaret, Decebalus per legatos pollicitus se arma machinas et fabros tra-
 diturum, et quicquid praeterea a se postularetur facturum, ipse ad im-
 peratorem venit eumque humi prostratus adoravit. deinde Traianus in
 Italiam reversus legatos Decebali secum adduxit: qui in senatum intro-
 ducti, positus armis, manibusque captivorum instar coniunctis, multis
 verbis supplicarunt, et pace impetrata arma receperunt. Traianus trium-
 pho acto Dacicus cognominatus est. neque vero propter rei militaris
 studium caetera neglexit, sed multis in locis et saepe ius pro tribu-
 nali dixit.

Cum Decebalus pactis et conventis violatis res novas moliri nun-
 tiaretur, ipse denuo contra illum duxit exercitum: qui quia viribus im-
 par erat, dolo imperatorem vincere studebat. quem cum accessu esse
 facilem et quemvis ad colloquium admittere sciret, transfugas subornavit
 qui eum, si possent, occiderent, sed unus eorum ob suspicionem com-

οπτευθεὶς συνελήφθη, καὶ ἑτασθεὶς ἐξέβηγε τὸ ἀπόρητον. γεφυρώσας δὲ τὸν Ἰστρον ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἔργον τοῦτο διαπραξάμενος μῆτε θαναμασθῆναι ἀξίως μῆτε ἐξηγηθῆναι δυνάμενον, διὰ τῆς γεφύρας τε ταύτης τὸν ποταμὸν περρωθεὶς, μόλις μὲν καὶ κινδυνωδῶς ἐκράτησε τῶν Λακῶν, ἐκράτησε δ' οὖν. καὶ ὁ Λεκέ-β βάλος ἀπογνοὺς διεχειρίσατο ἑαυτὸν. κἀντεῦθεν τὸ ἔθνος τὸ τῶν Λακῶν καὶ ἡ χώρα σφῶν Ῥωμαίοις ἐπήκοος γέγονε. καὶ τοὺς Θησαυροὺς δ' εὔρε τοὺς Λεκεβάλου, καίτοι δυσχεροῦς οὖσης τῆς τούτων ἐφρέσιως. ποταμὸν γάρ, ὅς τοις βασιλείοις αὐτοῦ παρέφ-
 D ρεῖ, μετοχετεύσας ὁ βάρβαρος, τὴν γῆν ἐφ' ἧς διήκει τὸ ὕδωρ 10 ὠρυξεν εἰς βάθος πολὺ, καὶ πλεῖστον μὲν χρυσόν, πλείω δὲ ἄργυρον, καὶ ἄλλα τῶν τιμίων ὅσα μὴ πέφυκεν ἐξ ἐγγυρότητος φθείρεσθαι, καταθέμενος τῷ ὄρυγματι, πλαζί τε κατίστρωσε τὴν ἐκείνην καὶ χοῦν ταύταις ἐπήρηκε, καὶ οὕτως αὐθις τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πρῶτην μετέστρεψε δίοδον· καὶ ἐς σπήλαιον δὲ πολλὰ ἐναπίθετο. 15 ταῦτα δ' ἐποίησε μὴ τις ἄλλον παρόντος ἢ αἰχμαλώτων οἱ περὶ ταῦτα ἐπόνον· καὶ μετὰ τὴν καιάκρυσιν τοὺς αἰχμαλώτους ἐκτίγγεν, ἵνα μὴ ἔκφορα τὰ παρ' αὐτῶν γεγονότα ποιήσωσιν. εἰς δὲ τις ἐταῖρος τοῦ Λεκεβάλου συνειδῶς τὰ τεθραυρισμένα, 20 ἐπίδειξεν αὐτά.

P I 586

Τὸν δὲ Λικίνιον Σούραν πλούσιον ἄνδρα φιλῶν, καὶ ἐπ' ἐκείνου φιλούμενος, διαβαλόντων τινῶν τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, ἄκλιτος πρὸς ἐκείνον ἐπὶ δεῖπνον ἀπῆλθε, καὶ

8 τῆς τούτων οὖσης B. 10 ἐφ' οἷς B. 12 τῶν σφ B.
 καταφθείρεσθαι C. 15 πρῶτην ABCW, πρώην P. 17 ἐπ-
 ἦρουν C. 18 ἐκτίγγεν] ἀπέκτεινεν A. 21 λικίνιον B.
 σοῦραν A, Σούραν P, σοῦραν BCW.

prehensus in quaestionibus arcanum effatus est. imperator autem ponte per Istrum facto, quod opus omnem admirationem et commemorationem superat, tractatoque exercitu, vix ille quidem et cum periculo, sed vicit tamen Dacos. Decebalus prae desperatione se ipse interfecit. ex eoque gens Dacorum eorumque provincia Romanis parere coepit. repperit et thesauros Decebalii, quosvis difficilis eorum esset inventio. barbarus enim fluvio, qui regionem praeterfluebat, alio tracto, in alveo foveam praecaltam excavarat, quam magis auri, maiore argenti allarumque rerum quibus humiditas non nocet copia infecta, lapideis tabulis obstruxerat; aggestaque terra fluvium in veterem alveum reduxerat: multa etiam in speluncis abdidit. haec gemine praesente nisi captivis faciebat: quos absoluto opere et rebus occultatis interficiendos curabat, ne arcanum proderent. unus tamen familiaris eius, gnarus ubi thesauri essent, iudicium fecit.

Cum Licinium Suram, virum divitem, quem mutuo amabat, quidam ut insidiatorem criminati essent, invocatus cenatum ad eum abiit,

τοὺς δορυφόρους ἀποπέμψας, τὸν ἰατρὸν τοῦ Σούρα ἐκάλεσε, καὶ δι' ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ δὲ τοῦ κουρέως ἐκείνου τὴν ἐπήνην ἐξέφατο· εἶτα καὶ ἰλουόσαιο καὶ ἰδεινύησι. καὶ τοῖς τὸν Σούραν διαβάλλουσιν ἔφη τῇ ὑστεραία "εἰ ἤθελέ με Σούρους ἀπο- 5 κτείνειν, οὐδὲν ἐκώλυε τὸν ἄνδρα χθρὸς τοῦτο ποιῆσαι."

Ἐπιρχον μέντοι τῶν δορυφόρων πρόχειρίζομενός, καὶ ὀρέ- γων ἀπὲρ τὸ ξίφος ὃ παραζώνησθαι αὐτὸν ἐχρῆν, "λάβε τοῦτο" ἔφη, "καὶ εἰ μὴν ἄρχω καλῶς, ὑπερ ἑμοῦ τοῦτω χρῆσαι, εἰ δὲ B κακῶς, κατ' ἑμοῦ." ἐποίησε δὲ καὶ βιβλίον ἀποθήκας. καὶ 10 μετὰ ταῦτα κατὰ Πάρθων καὶ Ἀρμενίων ἐστράτευσεν, ὅτι τὸ διάδημα ὃ Ἀρμένιος οὐχ ἔπ' αὐτοῦ ἔλαβεν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πάρ- θων βασιλέως. ἦν δὲ σκῆψις τοῦτο, τὸ δ' ὄλον φιλοτιμία καὶ δόξης ἦρος. ἐχειρώσατο οὖν τὴν Ἀρμενίαν, καὶ ἀπὲρ ἡ βουλή πολλὰ ἐψηφίσαιτο, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ Ὀπτιμον ἐπωνόμισεν 15 (ἄριστον δὲ τοῦτο δηλοῖ ἐξελληνιζόμενον), εἶτα καὶ Παρθικὸν αὐ- τῷ ἐπέκλησιν ἔδειτο. ἔτι δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων τῇ τοῦ Ὀπτιμου προσηγορίᾳ ἦν σμηννόμενος, ὅτι τοὺς τρόπους ὑπεδέχου αὐτοῦ.

22. Σισμῶ δὲ ἐπὶ τῆς αὐταρχίας αὐτοῦ σφοδροτάτου συμβάντος, καὶ ἄλλαι μὲν ἔπαυον πόλεις, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων C 20 ἢ πρὸς τῷ Ὀρόντῃ πέπονθεν Ἀντιόχεια. ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Τραϊανὸς ἐκεῖ διατρέψων μικροῦ κικινθύνευκεν ἄν· ἐπλήρη δὲ τῶς ἐκ

1 σούρα CW, Σούρα P. 4 σούραν BW, Σούραν P. σού-
ρας ABCW, Σούραν P. 7 περιζώνησθαι B. 20 ὀφ-
ρόντη A.

FOUNTAIN. Cap. 22. Dionis Historiae Romanae lib. 68 c. 24 —
c. 33. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 32 — lib. 4 c. 2.

et satellitibus ablegatis Surae medico oculos curandos, eius tonsori bar-
bam radendam praebuit. deinde lavit et cenavit. postmodum calumnia-
toribus dixit "si me occidere Sura voluisset, nihil ei obstitisset quo mi-
nus id heri fecisset."

Cum praefectum praetorio designaret, eique ense porrigeret quo
is accingi debebat, "cape hunc" inquit, "et si bene impero, pro me,
sin male, contra me illo utitor." instruxit etiam bibliothecas. post con-
tra Parthos et Armenios duxit exercitum, quod Armenius diadema non
a se sed a Parthorum rege accepisset. ea causa praetextebatur bello,
cum tota res ab ambitione et gloriae cupiditate proficisceretur. Armenia
subacta multa ei a senatu decreta sunt; et praeter caetera Optimi, post
etiam Parthici cognomentum tributum. sed Optimi appellatione, quod
mores suos exprimeret, magis est delectatus.

22. Maximo terrae motu sub eius imperio cum aliae urbes quas-
satae sunt, tum praeter caeteras Antiochia ad Orontem, ubi Traianus
quoque paene perisset, ruina aedificii in quo debebat factus. in his rui-

τοῦ τῆς οἰκίας, ἐν ἧ δειγτε, συμπτώματος. ἀριθμοῦ δὲ κρεῖττον πληθὸς συγκλίωστο τοῖς συμπτώμασι. καὶ οἱ μὲν συντριβόμενοι τῷ βίρει τῶν καταπιπτότων ἀπόλλυντο, οἱ δὲ ἐν-διακείνοις τισὶ τεχναίως συμβαίνουσιν, οὕτω τῶν ὑλῶν συμπιπτοσῶν, διασωζόμενοι, ἐξελεθεῖν δ' ἐκεῖθεν οὐκ ἰσχύοντες, λιμῶ διεφθείροντο. 5 ἐπεκράτει γὰρ ὁ κλονὸς τῆς γῆς ἐφ' ἡμέρας πολλάς. ἤδη δὲ παυσάμενης τῆς συμφορᾶς ἐπέβη τις ἀναθαρσῆσας τῶν ἐρειπίων, D καὶ ἤκουσε βοῶσης κάτωθεν γυναικός. ἀνορεύσαντες οἱ τὴν ἀν-θρῶπον ἀνεσώσαντο, καὶ παιδίον φέρονσαν ὑπομάζιον, ὃ τῷ γάλακτι ἔτρεφεν, ἀλλὰ μέντοι καὶ ἑαυτήν. ἔκ τούτου καὶ τὰ 10 λοιπὰ ἀνεχώρουν· ἀλλ' οὐχ ἔβρον ζωτάς τινος πλην παιδίου ἑνός, τῷ λιμῶ δὲ φθαρέντας πολλούς.

Ἐαρος δ' ἐπιστάντος κατὰ τῶν Πάρθων αἰθις ἐχώρησεν ὁ Τραϊανός· καὶ τῆς τε Ἀδριατικῆς ἀπάσης ἐκράτησεν, ἣ μέρος ἐστὶ τῆς Ἀσσυρίας τῆς περὶ Νίνον, καὶ τῶν Γαυγαμήλιων καὶ τῶν 15 Ἀρβήλιων, παρ' οἷς Ἀλέξανδρος τὸν Δαρεῖον ἐνίκησε· καὶ μέχρι τῆς Βαβυλωνίως προῆλθεν αὐτῆς. ἐπεραιώθη δὲ καὶ τὸν Τίγριν καὶ εἰς τὴν Κτησιγῶντα ἐσῆλθεν. ἰμείρετο μέντοι καὶ τὴν Ἐρυθρὰν εἰσπλευσάμενος θάλασσαν, ἣ μοῖρα μὲν τοῦ Ὀκεανοῦ λέγεται, P I 587 κέκληται δ' οὕτως ἀπὸ τινος ἐν αὐτῇ δυναστεύσαντος. ἐνεόει δὲ 20 καὶ Ἰνδοῦς, καὶ ἔλεγε ὡς "εἰ νέος ἔτι ἦν, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἀν-ἐπεραιώθην." ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν κατέπλει καὶ αἰθις ἀνήγετο, ὅσα ἐάλωσαν πρότερον ἀποστασίαν ἐνόησαν.

5 οὐχ PW. ἐξιχύοντες A. 14 πάσης A. 15 τῆς Ἀσσυρίας om C. ἀσσυρίας A Xiphilinus, Συρίας PW. γαυγαμήλιων A. haec aliter apud Xiphilinum. 17 τίγριν ABC. 21 νέος ἔτι A Xiphilinus, ἔτι νέος PW. 22 ἐπεραιώθη A.

nis innumera multitudo perit; alii gravitate molis oppressi, alii, qui fortuito aedificiorum casu in cavis locis inclusi perfringere non poterant, illa concussionem per dies complures durante, fame perierant, tandem sedata calamitate quidam ruinas conscendere ausus mulierem infra vociferantem audivit: quam remota materia edaxerunt. ferebat sntem illa pueram in ulnis; quem, ut et semetipsam, uberibus suis aluerat. deinde ruinis etiam caeteris remotis nullos viventes praeter unum puerum repererunt; qui autem fame perierant, multos.

Sub vernum tempus Traianus denuo contra Parthos profectas tota Adiabene potitus est (ea pars est Assyriae iuxta Ninum) et Gangamelis et Arbelis, ubi Darlum Alexsnder vicit. et ad ipsam usque Babylonem progressus, Tigri traiecto Ctesiphontem est ingressus. cupiebat etiam Erythraeum mare lustrare, quae Oceani pars est, a rege eius loci quodam nomen adepta. etiam Indos animo agitabat: dicebatque, si ianior esset, se illos quoque petituram. dum vero ad Oceanum tendit, atque isado revertitur, ii quos dudum subegerat, ad defectionem specta-

ὁ δὲ δίσκος μὴ καὶ οἱ Πάρθοι τὸ αὐτὸ δρῶσασιν, ὁμογενῆ σίσει βασιλέα προχειρίσασιν, αὐτὸς αὐτῷ τὸ διαδῆμα ἐπιθέμενος. εἶτα καὶ τῶν Ἀράβων ἀπειρηκότων ὤρησεν κατ' αὐτῶν· καὶ μηδὲν ἀνέσους ὀλίγου δὲν ἐρώσθη ἄν· κἀκεῖθεν ἀπῆλθε ροσῶν.

- 5 Καὶ οἱ κατὰ Κρηγῆν δὲ Ἰουδαῖοι ἀπίστησαν καὶ ἔκτεινον καὶ Ῥωμαίους καὶ Ἕλληνας, καὶ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ οἱ ἐν Κύπρῳ οὐχ ἦτιους ὁμοίως διέφθειραν. κατεστρέψατο δὲ τούτους Τροαῖ- B
 10 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. ἐκεῖνος δ' ἦν πρὸς Μεσοποταμίαν τὸ ὄρημα, τῇ δὲ νόσῳ καταπονούμενος ἤρξατο τοῦ πρὸς Ἰταλίαν πλοῦς, Πάπλιον Αἰλίων Ἀδριανὸν ἄρχην ἐπισίτους τῶν στρατευ- μάτων ἐν τῇ Συρίᾳ. ἐλθὼν δ' εἰς Σελινούντια τῆς Κιλικίας, ἧ W II 202
 15 ὄψθη φαρμάκῳ διαφθαρείς, ὡς δὲ τινες λέγουσι δι' ἐπίσχεσιν αἵματος ἐγκιστῶς αὐτῷ ἐκκρωμένον διὰ γαστρός. συνέβη δὲ οἱ C
 καὶ ἀποληξίει, ἧ πάρεσις τοῦ σώματος ἐκ μέρους ἐπεχολούθησεν. ἕδιρος δ' ἦν ὡς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τοῦ θανάτου τὸ αἶτιον. ἤρξε δ' εἰ
 20 εἰς ἑνεκαὶδεκα πρὸς μῆσιν ἔς. Τούτου κρατοῦντος Συμῶν ὁ τοῦ Κλοπᾶ, δεύτερος ἀρχι- ρεὺς γεγονὼς Ἱεροσολύμων μετὰ τὸν θεῖον Ἰάκωβον, ἐμαρτύρησεν, αἰκισθεὶς μὲν πρότερον ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις, εἶτα στανρὸν κατα- δικασθεὶς, ἐτῶν ὦν ἑκατὸν τε καὶ εἰκοσι. μεθ' ὃν τρίτος Ἱερο-

5 δὲ om A. 9 τετάρτῳ λόγῳ] capite 2. 19 [ε] Xiphillinus addit ἡμέρας τε πέντε καὶ δέκα. 20 Κλοπᾶ Eusebius.

bant. veritas igitur ne Parthi quoque idem facerent, regem eis suae gentis praefecit, eique ipse diadema imposuit. deinde Arabes etiam sub iugum ducturus, re infecta paene vulneratus esset, atque aegrotans inde discessit.

Defecerunt etiam Cyrenenses Iudaei, et Romanis et Graecis tradidatis. idem et Aegyptiaci et Cyprii imitati sunt. sed hos misso exercitu domuit. huius Iudaicae defectionis etiam Eusebius meminit, Ecclesiasticae historiae libro quarto. cum in Mesopotamiam ire cuperet, morbo oppressus cursum Italiam versus intendit, P. Aelio Hadriano Syriacis legionibus praeposito. sed cum Selinuntem Ciliciae urbem, quae etiam Traianopolis dicitur, venisset, vita functus est, ut ipse putabat, veneno hausto; ut alii dicant, ob suppressum sanguinem quem quotannis per alvum excernere solebat. accessit apoplexia, consecuta resolutione corporis ex parte. verum aqua intercus omnino mortis ei causa fuit. imperavit annos 19 cum semestri.

Eo imperante Symeon Clopae filius, secundus Hierosolymorum post S. Iacobum pontifex, martyrrium subit, post dierum complurium cruciatus ad crucem damnatus, anno aetatis vigesimo et centesimo.

σουλμένων ἀρχιερέως Ἰούστιος ἐκ περιτομῆς καὶ αὐτὸς ἐχρημάτισε. καὶ ἄλλους δὲ τότε πολλοὺς ἐν τόποις πλείοσι μαρτυρικοῦ τέλους ἀξιοῦσθηναι ἰστόρησεν ὁ Εὐσέβιος· εἶτα τὸ πλῆθος τῶν κτενομη-
D νων μαθόντα τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ὡς οὐδὲν ἀνόσιον πράττουσιν ἄλλ' ἢ πρῶτον ἐξεγερόμενοι τὸν Χριστὸν ὑμνοῦσιν ἰσὺ Θεῷ, 5
 μόνον δ' εἰδώλους θύειν οὐ πείθονται, θεισάσαι μὴ ἐκζητεῖσθαι τοὺς κεκλημένους ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἐμπισόντας δὲ γε κολλᾶσθαι· καὶ οὕτως γενέσθαι τὸν διωγμὸν μετριώτερον. τότε καὶ ὁ Θεοφό-
 ρος Ἰγνάτιος, δεύτερος τῆς κατὰ Κολλην Συρίαν Ἀντιοχείας τυγγά-
 των ἀρχιερέως, συλληφθεὶς εἰς Ῥώμην ἐπέμψθη δέσμιος, ἐνθα 10
 θηρίοις παραδοθεὶς δέησι τὸ μαρτύριον. καὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἱερωχίαν διεδέξατο Ἡρώς. τῷ τρίτῳ δ' ἔτι τῆς αὐταρχίας
 Τραϊανοῦ Κλήμεντος ἐκλεισιπότις, ὃς τρίτος ἦν ἐν Ῥώμῃ ἀρχι-
P I 588 ρεὺς καὶ ἔτεσιν ἑνὲα τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνει τῶν πιστῶν, τίμιος ἀντιεσχηθῆ Εὐάριστος· ὃς ὕψοον ἀρχιερατείας ἐπιεικτὸν μετ- 15
 ἔπειτο τὴν ζωὴν, ὅπ' Ἀλεξάνδρου διαδιχθεὶς πλείπτου γεγονότις τῆς Ῥωμαίων ἀρχιερέως. καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείων κατὰ τρίτην
 πᾶσιν ἐπίσκοπος γεγονὼς Κέρδων μεταστάς τῶν ἐνθίνδε διάδοχον ἔσχηκε Προΐμον.

23. Ἀπαίδος δὲ Τραϊανοῦ τελευτήσαντος Καίσαρά τε καὶ 20
 αὐτοκράτορα τὸν Ἀδριανὸν ἦ τε τοῦ Τρωϊανοῦ σύζυγος Πλωτῖνα

1 καὶ om A. 2 τότε] τόπους C. 3 Εὐσέβιος] Hist. eccles.
 3 33. 8 Θεοφόρος] μέγας A. 9 Ἀντιοχείας om A. 11 θη-
 ρίοις παραδοθεὶς] θηριομαχίας A. τὴν ἱερωχίαν] τὸν
 ἱερόσσην A. 17 τῆς prius A, τῶν PW. 19 ἔσχη A.

Fontes. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae lib. 69 c. 1 —
 c. 15.

post eum Iustus ex circumcissione tertius Hierosolymorum pontifex est delectus. alios quoque multos tum pluribus in locis martyrium obiisse refert Eusebius. deinde imperatorem cognita eorum qui occiderentur multitudine, qui nihil impium agerent nisi quod matutino tempore Christum pro deo celebrarent et tantum simulacris immolare recusarent, edixisse ne inquirerent Christiani, sed oblati punirentur: Ita persecutionem factam esse mitiorem. tum etiam S. Ignatius alter Antiochiae Coelesyriae pontifex vincitus Romam missus est; ubi cum bestiis decertando martyrium absolvit. ei successit Heros in pontificatu. tertio anno imperii Traiani, Clemente tertio Romano pontifice defuncto, post ecclesiam fidelium novem annis gubernatam, quartus in eius locum suffectus est Evarestus: qui annis octo sacerdotio sanctus decessit Alexandro successore, qui Romanorum quintus fuit pontifex. Alexandrinus quoque episcopus ordine tertius Cerdo hac vita relicta Primum habuit successorem.

23. Traiano sive liberis defuncto Hadrianum Plotina Traiani

ἐξ ἰστωτικῆς φιλίας καὶ ὁ Τατιανὸς ἐπίτροπος αὐτοῦ γεγονὸς ἀπ-
 ἰδομένην, ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας διάγοντα ἐπεὶ καὶ ἦρχεν αὐτῆς, B
 προσγενῆ τε ὄντα Τραιανῶν καὶ συνοικοῦντα, ἐκείνου ἀδελφιδῆ.
 ἦν δ' οὗτος νῖδς Ἄσφρου Ἀδριανοῦ, φιλόλογος ἀνὴρ, δε καὶ
 5 ποιήματα τινα περὶ τε καὶ ἐν ἔπεσι καταλλοσιπεν· ἀπλήστως δέ γε
 πρὸς φιλοτιμίαν ἔχων πάντα τε ἐπετήδευε καὶ γῆχε μηδὲν ἀγνοεῖν.
 ὄθεν καὶ τῶν ἐν τισιν εὐδοκισμῶντων καθέλει συγγόνος καὶ οὐ
 μίους ἀπώλειεν, ἢν' αὐτὸς κρατεῖν ἐν πᾶσι δοκῆ. ἐκακίετο
 μὲν οὖν διὰ τε ταῦτα καὶ τὸ πάνυ ἀκριβὲς καὶ τὸ περίεργον καὶ
 10 πολύτροπον, ἀνελόμεβαν δὲ ταῦτα καὶ ἐθιρόπνευε τὸ τε προνοητι- C
 κὸν αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπιμέλεια καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἡ δεξιότης,
 καὶ τὸ μῆτ' ἄρξαι πόλεμον καὶ τοὺς ἠρημένους καταπαῦσαι, καὶ
 οὐ οὐδενὸς ἀδίκως ἀφείλετο χρήματα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς παρ-
 ἴσχυε μάλιστα εὐθορητῶς καὶ μῆδ' αὐτοῦμιος, καὶ πλοσι
 15 σιμμαχίσι τε καὶ ὑποφόροις πύσις ὡς ἐπιπὲν ἐπικούρησι, ταῖς
 μὲν ἰδωρ καταγωγῶν, ταῖς δὲ λιμένας οἰκοδομήσους, ταῖς δὲ σιτῶν
 καὶ ἔργα καὶ χρήματα καὶ τιμὰς δοῦς. τῷ τε δήμῳ τῶν Ρω-
 μιῶν οὐ θωπεντικῶς ἀλλ' ἐμβριδῶς προσετίετο· καὶ ποιεῖ τε D
 αὐτοῦντι θρασύτερον οὐκ ἐνεμιν, ἀλλ' ἐπιπὲν ἐκλεισε τῷ κήρυκι
 20 "αἰωπήσατε"· ὡς δ' οὐδὲν ἐπιπὲν ἐκείνου, τὴν χεῖρα δὲ ἀγατέ-
 ναντος, ἐσιώπησαν, οὐ μόνον κατὰ τοῦ κήρυκος οὐκ ἐσιώρηστο
 ὡς μῆ πέποιηκότος τὸ κειλευσθῆν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς τὸν ἀνδρα

1 Τατιανὸς Xiphilius.

6 ἐπετήδευε ABCW, ἐπιστήδευσε P.

15 σιμμαχίσι ABC, σιμμαχονοί P, σιμμαχοίσι W. 17 διδοῦς

A Xiphilius.

19 ἐνεμινεν B.

20 δὲ om A.

coniunx ex amorum illecebris et Tatiannus eius procurator Caesarem et
 imperatorem designarunt. Antiochiae Syriae, cui praerat, tum agentem,
 et Trisismum affinitate contingentem illiusque e fratre nepiti tum matri-
 monio iunctam. fuit ille filius Afri Hadriani, vir admodum eruditus:
 libros et versu et soluta oratione conscriptos reliquit: caeterum tam im-
 mensae ambitionis, ut omnia affectaret seque nihil ignorare profiteretur.
 itaque multos aliqua arte celebres dignitate privavit, multos perdidit, ut
 ipse in omnibus excellere videretur. quare in ea nimia subtilitas, curio-
 sitas et morum varietas reprehendebantur. sed haec vitia providentia,
 diligentia, magnificentia et dexteritas iugentii pensabant, ad haec nullum
 bellum incipiebat, coepit sedabat; opes nemini per iniuriam eripiebat, sed
 potius multis ultro praesertim non rogatus donabat. urbibus omnibus sive
 sociis sive vectigalibus opem forebat, aliis aqua introducendis, aliis por-
 tubus extruendis, aliis frumento operibus pecunia honoribus dandis,
 adversus populum Romanum non submisit sed pro auctoritate se gere-
 bat. cui aliquid siliquando audacius postulanti non cessit, sed praeconeum
 edicere iussit tacete." qui cum nihil locutus extenta tantum manu si-
 lentium fecisset, non modo non succensus homini, quasi dicto minus
 audiens fuisset, sed et honorem habuit, quod id effecisset quod voluerat,

ἤξιωσεν διὰ δὲ ἢ αὐτῷ βουλόμενον ἦνσε, μὴ ἐκφῆνας τὸ τριχῶ
 W II 203 τοῦ κελύσματος. οὐ γὰρ ἠγανάκτει εἶ τι καὶ παρὰ γνώμην αὐ-
 τοῦ πρὸς πένος ἐγίνετο, τὸ δ' ἀφῶρα πρὸς τὴν αὐτοῦ λυσιτελίαν.
 παρόντος δ' αὐτοῦ ποτε γυνή τις ἰδέετο, καὶ εἰπόντος ὡς "οὐ
 σχολάζω", ἀνέκραξεν ἡ γυνή "καὶ μὴ βασιλευε." ὁ δὲ αὐτίκα 5
 P I 589 τε ἐπειράσθη καὶ προσέσχε τῇ δεομένῃ, καὶ πάντα δὲ τὰ μεγάλα
 καὶ ἀναγκαῖα οὐκ ἰδίᾳ ἀλλὰ μετὰ τῶν βουλευτῶν ἔπραττε, καὶ
 μετὰ τῶν πρώτων ἰδίᾳ ἀπὸ βήματος, ὥστε δημοσιεύεσθαι τὰ
 γινόμενα, καὶ τοῖς ὑπᾶτοις συνδικάζουσι πυρεγίετο· αἶε τε περὶ
 αὐτὸν τοὺς ἀρίστους εἶχε καὶ μετὰ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἀρίστων 10
 συνεδίπνει, καὶ ἦν αὐτῷ πλήρης λόγων παντοδαπῶν τὸ συσσί-
 τιον· τοὺς τε πάνν νοσοῦντας τῶν φίλων ἐπισκέπτετο, καὶ συν-
 διητῆτο τῶν συνήθων τοῖς ἐορτάζουσι.

Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἦκε, χοροκοπίαν ἐκέρυξε τοῖς ὄφλοισι
 τῷ βασιλικῷ ταμίῳ καὶ τῷ δημοσίῳ τῶν Ῥωμαίων. εἶτα εἰς 15
 ἄλλην εἰς ἄλλης φοιτῶν ἐπαρχίαν, καὶ τὰς χώρας ἐπισκέπτετο καὶ
 B τὰς πόλεις, καὶ μετεσκέαζεν ἕκαστον πρὸς τὸ βέλτιον. καὶ οὐ
 τὰ κοινὰ τῶν στρατοπέδων μόνον ἐφῶρα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐξήταξε,
 ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ καθ' ἕκαστον. καὶ ὄσους πρὸς τὸ ἀβρότερον
 εὐρισκεν ἐκδιδητημένους, πρὸς τὸ στρατιωτικώτερον μετήγε καὶ 20
 μετεροῦθμιζε, καὶ πρὸς παντοίαν μάχην τοὺς στρατιώτας ἐγύμναζε

3 ἀφῶρα ABC, ἀφῶρα PW. τὴν add A. 6 ἐπειράσθη A Xi-
 phillinus, ἐπείρασθη PW. δε add A. 7 καὶ μετὰ — 10 εἶχε om C.
 10 μετὰ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἀρίστων συνεδίπνει ABC, τοῖς ἀρί-
 στοῖς συνεδίπνει PW; Xiphillinus μετὰ πάντων τῶν πρώτων καὶ
 ἀρίστων ἐδίπνει. 14 τοῖς ὄφλοις om C. 18 μόνον hoc
 loco A, post ἐξήταξε PW. 19 τὰ om A. 21 μετεροῦθμιζε A,
 μετεροῦθμιζε PW. καὶ πρὸς παντοίαν μάχην τοὺς στρατιώτας
 ἐγύμναζε add A cum Xiphillino.

dissimulata imperii asperitate. neque enim aegre forebat si quid ab
 aliquo contra suam sententiam fiebat, modo ad utilitatem suam specta-
 ret. praeteriens aliquando cum muliere interpellati sibi non esse otium
 dixisset, atque illa exclamaret "ergo imperare noli", statim conversus
 eam audivit. omnes res magnas et necessarias non privato consilio sed
 senatoribus adhibitis egit. cum primoribus ius pro tribunali dixit, ut
 acta publicarentur. consulis in concilio affuit. semper optimates apud
 se habuit et cum principibus atque optimis concenavit. convivia eius
 plena erant sermonum omnis generis. amicos graviter aegrotantes invi-
 sebat, familiarium suorum festivitibus interesse solebat.

Romam ubi venit, quicquid fisco imperatorio et aeriario Romano
 debebatur, abolevit. provincias et urbes invisit, et omnia in melius
 provexit. non exercitus duntaxat sed etiam singulorum militum negotia
 per se lustrabat atque excutiebat; et quos ad mollitiem declinasse vide-
 bat, eos ad militarem frugalitatem reducebat; et ad omne genus pugnae

καὶ ἰδίῳσκεν ἄπερ ἴδει ποιεῖν. καὶ τοὺς μὲν ἔτιμα, τοὺς δὲ
 ἐνουθέτει, καὶ διηγεῖτο σκληρότερον, ἢ ὄρωσιν τὸ στρατιωτικὸν
 αὐτὸν, καὶ οὕτω δεικνῆσθαι κακίῳ τοῦτο. ἐπιτεῖθεν τοῖς
 στρατιώταις τοιοῦτους ἐποίησιν ὡς καὶ ἰπποτικῶν ἴππων σὺν γε τοῖς
 5 ἔπλοις τὸν Ἰστρον ἐμμερῶς διανήξασθαι, καὶ τοὺς βαρβάρους
 ταῖς ὄρωσιν ἐκπλήττεισθαι, ὥστε καὶ χρῆσθαι διαλλακτῆ τού-
 τῳ τῷ αὐτοκράτορι ἕρ' οἷς ἀλλήλοις ἐκπεπολέμωτο. Ἰσπούδαζε
 δὲ καὶ περὶ Θήρας, ὡς ἐν ταύταις καὶ τινὰ οἱ μὲν καταγῆται· C
 καὶ ἐν Μυσίᾳ πόλιν ὠκισεν Ἀδριανοῦ Θήρας καλεσας αὐτήν. εἰς
 10 Αἴγυπτον δὲ ἀπιὼν καὶ τῷ τάμῳ Πομπηίου Μάγνον διαφθα-
 μίνῳ περὶ τῶν, καὶ ἐνήγισε τῷ κειμένῳ καὶ τοῦτ' ἔπε τοῦ ἔπος
 τῷ καὶ βροῦντι πόση σπάνις ἐπλετο τέμβον
 καὶ τὸ μνημα ἀνακοδόμησιν.

Ἐν δὲ Παλαιστίνῃ πόλιν οἰκοδομήσας ἀντὶ τῆς κατασκευῆς
 15 σης Ἰερουσαλὴμ, Ἀλίαν Καπιτωλίαν ὠνόμασε· καὶ ἐνθα πρώην
 ὁ τοῦ Θεοῦ νιὸς ἴδρυτο, τῷ Λυτῆ τῆμος ἀνθιδρῆσαιτο ἕτρον.
 Ἰουδαῖοι δὲ μὴ φέροντες τῆς αἰῶν παραπολαύοντες μητροπόλεως D
 ἄλλους ὄραν (Ἕλληνες γὰρ ἐν αὐτῇ κατοικήθησαν) μηδὲ ξενικοὺς
 τιμᾶσθαι Θεοὺς ἐν αὐτῇ ἀνεχόμενοι, ἕως μὲν Ἀδριανὸς παρὰ τε
 20 τῇ Αἴγυπτῳ καὶ τῇ Συρίᾳ διέτριβεν, ἡρέμον διευλαβούμενοι,
 ἐπὶ δ' ἐκείθιν ἀπῆλθε, τὰ τε τῆς χώρας ἐπικαίρα καταλαμβάνον
 ἢ ἔχον ἀτὰ ὄρημητῆρια, καὶ πολλὰ τοὺς Ῥωμαίους ἐκάκωσαν

3 τοιοῦτους τοὺς στρατιώτας A.

7 post ἀλλήλοις A add ἴσως.

11 καὶ prius et τῷ κειμένῳ add AC.

ἐνήγισε AB, ἐνήγγισε C,

ἐνήγγισε PW.

19 τιμωμένους A.

ἐν αὐτῇ A Xiphilinus,

ἐκεί PW.

milites exercebat et quid agendum esset edocebat, alios honorabat, alios castigabat. asperius et ipse vivebat, ut suo exemplo milites ad eandem victus rationem assuefaceret. eo pacto milites tales effecti, ut turma equitum Istrum in armis facile tranaret. quo spectaculo attoniti barbari ei arbitrium deferebant controversiarum ob quas bella inter se gerebant. fuit etiam venationi deditus: in qua membra aliquot fregit: et in Mysia urbem condidit quam Hadriani venationes appellavit. cum in Aegypto Pompeii Magni sepulcrum collapsum videret, defuncto ut heroi immolavit, et hoc versu pronuntiato

paene caret tumulo cui tot modo templa fuerunt monumentum instauravit.

Urbem in Palaestina pro eversis Hierosolymis conditam Aeliam Capitolinam nominavit; et quo in loco dei templum olim fuerat, eo in loco post Iovis delubrum condidit. Iudaei vero cum suam metropolim a Graecis alienigenis incolis et peregrinis in ea deos coli ferre non possent, dum Hadriana circa Aegyptum et Syriam versabatur, metu quiescebant: sed cum inde discessisset, opportunis regionis locis occupatis quo se in tutum reciperent, multa Romanis detrimenta et clam et

λάττρα τε καὶ ἀναγαυρόν, τῶν τε ἀπανταχοῦ γῆς Ἰουδαίων συνιόντων ἐκεῖ, καὶ πολλῶν ἀλλοφύλων ἔρωσι κέρδους συνεπικουρόντων αὐτοῖς. ὁ μόντος Ἀδριανὸς τοὺς ἐπιφανιστάτους τῶν στρατηγῶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπήγαγεν, ὧν ἐπῆρχε Σεπτήρος Τοῦλίος. ὃς κατὰ σοσιάδην συμβαλεῖν τοῖς ἐναντίοις οὐκ ἔκρινε σύμφορον, τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν εὐλαβοῦμενος, τροφῆς δὲ σφᾶς ἀπειργῶν καὶ κατακλείων, ἔστι δ' οὗ καὶ ὄλη παρήκοι τοὺς στρατιώτας μοίραις αὐτῶν ἐπάγων, χρονιώτερον μὲν, ἀκινδυνότερον δὲ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐξέτριψέ τε καὶ ἐξετριχῶσεν, ὡς κομιδῆ βραχίστους περιγενέσθαι. φροῦρια μὲν γὰρ αὐτῶν τὰ κρείττω πενήκοντα κατεστράφησαν, κῶμιαι δὲ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐπ' ἐννακοσίαις ὀνομασιτότυται κατεσκάφησαν· ἀνδρῶν δὲ μυριάδες ὀκτώ καὶ πενήκοντα ἐν ταῖς καταδρομαῖς καὶ ταῖς μάχαις ἐσφάγησαν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν λιμῶν καὶ νόσοις καὶ πυρὶ φθαρόντων ἀνεξεριένητον τυγχάνον οὐκ ἔγνωσται, ὥστε πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἰουδαίαν ἐρημώθηται. ὃ καὶ πρὸ τοῦ πολέμου αὐτοῖς συμβόλοις τοῖς τὸ θεῖον ἐνέφηνε. τό τε γὰρ μνημεῖον τοῦ Σολομῶντος ἐξ οὐδεμιᾶς δῆλης αἰτίας διελύθη τε καὶ συνέπεσε, καὶ λύκοι καὶ θῆραι πλεῖσταί εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν εἰσέπιπτον ὠρόμεναι. πολλοὶ μόντοι καὶ Ῥωμαῖοι τότε ἀπώλοντο, ὥστε καὶ Ἀδριανὸς γράφων πρὸς τὴν βουλὴν οὗ τῶν συνήθει προομιῆν ἐχρήσατο. τὸ δ' ἦν "εἰ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν ὑγμῖναιτε, εὖ ἂν ἔχοι· καὶ ἐγὼ δὲ καὶ τὰ στρατεύματα ὑγμῖναιμεν."

7 ὄπος A.
Xiphilinus.

9 ἐξέτριψέ ABCW, ἐνέτριψέ P.
δὲ om C.

12 ἄνδρες A
22 καὶ ante ἀπὸ τοῦ om A.

aperte intulerunt. nam et Iudaei ex omnibus provinciis eo confluebant, et alienigenae multi spe lucri eis opitalabantur. Hadrianus igitur duces clarissimos contra illos misit, quibus Severus Iulius praefuit: qui cum hostibus ob multitudinem eorum et desperationem non decernendum esse ratus, prohibendo commeatu, obsidendo et contra partes illorum pugnando gentem eam tardius ille quidem sed minori cum periculo intravit et afflixit, ut paucissimi superessent. nam castella eorum quinquaginta firmissima sunt expugnata, pagi eorum 985 celeberrimi eversi, virorum 580 milia in incursionibus et praeliis interfecta. eorum vero multitudo qui morbo fame incendio perierunt nec inquisita nec compta est. tota quidem Iudaea fere vastata est. quam calamitatem deus prodigiis denuntiavit, nam Salomonis sepulcrum nulla evidenti de causa dissiliit et concidit: lupi et hyaenae multas urbes eorum cum ululatu intrarunt, caeterum Romani quoque multi perierunt. itaque Hadrianus cum ad senatum scriberet, usitato exordio non est usus: quod erat huiusmodi "si vos liberique vestri valetis, bevo est: ego et exercitus valemus."

Ὁ μὲν δὴ πρὸς Ἰουδαίους πόλεμος οὕτως ἤνυστο, (24) ὁ δὲ C
 δὲ πρὸς Ἀλβανούς (εἰσι δὲ Μασσαγῆται κατὰ τὸν Δίωνα) ἐπὶ
 Φαρασμάνου κεικῆτο· καὶ τὴν μὲν Μηδίαν ἴλαν ἐλίπησε, τῆς
 δ' Ἀρμενίας καὶ τῆς Καππαδοκίας ἤψατο μὲν, τῶν δ' Ἀλβανῶν
 5 πῆ μὲν δώροις πεισθέντων πῆ δὲ δεισιάντων ἐπαύσατο.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Ῥώμην Ἀδριανὸς αἰτοῦντι τῷ δήμῳ ἀρ-
 ματηλάτῃν δοῦλον ἐλευθερίας τυχεῖν, ἀντίειπεν ὡς “οὐ προσήκει
 οὐτ' ἱμοὶ ἀλλότριον ἐλευθερῶσαι δοῦλον, οὐδ' ὑμῖν τὸν δεσπότην
 αὐτοῦ ποιῆσαι τοῦτο βιάζεσθαι.” νοσήσας δὲ, αἵματος αὐτῷ
 10 διὰ τῆς εἰνὸς κινουμένου, καὶ ἀπογνωσθεὶς, Κόμοδον Λούκιον D
 Καίσαρα Ῥωμαίοις ἀνείπε. Σευηριανὸν δὲ καὶ Φοῦσκον τὸν ἔγ-
 γογον ἀναγκαιούτητας ἐπὶ τούτῳ ἐφόνεισιν· ἦν δὲ Σευηριανὸς
 ἐνενηκοντούτης. Ἐς ἀποσφαγῆναι μέλλον πῦρ ἤτις καὶ Θυμῶν
 ἔφη “ὑμεῖς, ὦ θεοί, ἴστε ὅτι οὐδὲν ἀδικῶ· ἐγχομαι δὲ τὸν
 15 Ἀδριανὸν ἐπιθυμῆσαι ἀποθανεῖν, μὴ δύνασθαι δέ.” ὅθεν καὶ
 χρονίως νοσήσας Ἀδριανὸς ἠῤῥατο πολλὰκις ἀποσβῆναι, ὥστε
 καὶ ἑαυτὸν ἐθελῆσαι διαχειρῆσασθαι. ὁ μὲντοι Σευηριανὸς καὶ
 αὐτῷ τῷ Ἀδριανῷ ἄξιός τῆς αὐταρχίας γενόμενος. εἰπὼν γὰρ
 τοῖς φίλοις ποτὶ ἴνα δέκα ἄνδρας δοκίμους εἰς αὐταρχίαν ἐξονομή- P I 591

2 ἀλανούς et mox ἀλανῶν A et Xiphilinus vulgo. Μασσαγῆται PW.
 τὸν om A. 9 ποιῆσαι τοῦτο AB, τοῦτο ποιῆσαι PW. 11 sq.
 Σευηριανόν] Σερονιανόν potius. Kxc. Vat. 104 male ὅτι ὁ Σιλονα-
 νός καὶ Φοῦσκος ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἀνηρέθησαν· ὅπερ μαθὼν Σιρβί-
 λιος λιβανωτὸν καὶ πῦρ ἤτης etc. 16 ὁ ἀδριανός B.

FONTES. Cap. 24. Dionis Historiae Romanas lib. 69 c. 15 —
 c. 23. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 4 — c. 8.

Et hic belli Iudaici fuit exitus: (24) Albanicum vero bellum (Albani Dione suctore Massagetae sunt) a Pharasmaue est commotum, quod Mediam admodum afflixit, Armeniam vero et Cappadociam attigit quidem, sed Albaniam partim muneribus delinitis partim metu aversis extinctum est.

Roman reversus Hadrianus populo servum aurigantem, ut in libertatem assereretur, flagitanti restitit his verbis "neque me alienum servum libertate donare neque vos domino eius vim afferre decet." cum ex profuvio sanguinis per usres sine spe salutis aegrotaret, Lucium Commodum Caesarem Romanorum designavit, Severiano et Fusco nepote, qui id aegre ferebant, occisis: erat autem Severiano annos nonaginta natos, qui cum occidendus esset, igni postolato suffuturque facto dixit "vos, o dil immortales, nostis me insontem esse, illud autem precor, ut Hadrianus mori cupiat, nec possit." ac Hadrianus diuturnitatem morbi pertaesus saepe mortem optavit, saepe manus sibi ipse afferre voluit. ac Severianum Hadrianus ipse imperio dignum iudicaverat. nam eum amicos aliquando sibi decem viros imperio dignos nominare iussit-

σώσει, μικρόν τι διαλιπὸν ἔφη ὡς "ἐννέα θέλω μαθεῖν· τὸν γὰρ ἔνα γνώσκω τὸν Σεηριανόν."

Ἦσαν δὲ καὶ Τούρβων καὶ Σίμιλις τῶν ἀρίστων ἐπιφανέστατοι. καὶ ὁ μὲν Τούρβων, οἷα στρατηγικώτατος, ἔπαρχος γεγονὼς εἶτ' ὄντων ἄρχων τοῦ δορυφορικοῦ, ὡς εἰς τῶν πολλῶν 5 διεβίω· ὅς οὐ ποτε ἡμέρας οἶκοι ὤπτο, οὐδὲ νοσήσας, ἀλλὰ πρὸς τὸν βασιλεῦσι διέτριβε. καὶ ποτε νοσοῦντι ἀτριμήσειν αὐτῷ τοῦ αὐτοκράτορος συμβουλευέοντος, εἶπεν ὅτι τὸν ἔπαρχον ἐσιώτα δεῖ τελευτᾶν. ὁ δὲ Σίμιλις ἡλικία καὶ τάξει προήκων αὐτοῦ, καὶ Β ἑκατονταρχῶν ἐπὶ Τραιανῶ, καὶ κληθεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸ τῶν 10 ἐπαρχῶν, ἔφη αὐτῷ εἰσελθὼν "ἀισχρὸν ἐστί, Καῖσαρ, τῶν ἐπαρχῶν ἐσιωτῶν ἔξω, ἑκατοντάρχη σὲ ὀμιλεῖν." εἶτα καὶ τῆς τῶν δορυφόρων ἀρχῆς ἄκων ἀξιώθεις ἔλαβε μὲν, ἐξέστη δ' ἐκὼν καὶ ἐν ἀγρῷ διεβίω. ἔνθα καὶ τέθνηκεν, ἐνιαυτοὺς ἐκεῖ διατρίψας ἐπτά, ἐπιγράψας τῷ μνήματι ὅτι Σίμιλις ἐνταῦθα κεῖται, βιοὺς 15 μὲν ἔτη τόσα, ζῆσας δ' ἐπτά.

Ἀδριανὸς δὲ φθόβῃ τ' ἐλήφθη ἐκ τῆς πολλῆς τοῦ αἵματος φύσεως καὶ ὑδέρῳ. ὡς δὲ ὁ Καῖσαρ ὁ Λούκιος Κόμοδος αἵμα ἱμῶν ἐκ πλείονος ἐξυίφνης ἐξέλιπεν ἀθρόον πλείστου αἵματος ἐκχυθέντος, συνεκάλεσε τοὺς πρώτους τῶν βουλευτῶν καὶ εἶπεν 20

2 Σεηριανόν] σεηριανόν δηλαδὴ Α. 7 ἀτριμήσειν etiam Xiphilius. 8 εἶπεν ABCW, εἰπὲν P. 9 καὶ τάξει om alter Wolfii codex Fuggeranus. 14 διατρίψας] ζήσας Α. 16 τόσα] ος' Cedreni codices: cf. Leunclavius ad Diouem, Hanoviae 1606 fol., pag. 1042 (2044): πεντήκοντα Dionis Exc. Vatic. 104. 17 τῆς add A Xiphilius. 18 ὁ Λούκιος κόμοδος ὁ καῖσαρ Α. 20 ἐκχυθέντος Α, ἐμειθέντος PW: Xiphilius ἐκπιόντος. εἶπε Β.

set, paulo post se novem duntaxat nosse velle dixit: unum enim Severianum sibi notum esse.

Fuerunt et Turbo et Similis inter optimos clarissimi. ac Turbo, ut rei militaris peritissimus, cum praefectus praetorio factus esset, ut unus e populo vitam exegit; neo unquam ob perpetuam cum imperatore consuetudinem domi, licet aegrotans, interdum visus est. a quo aliquando adversa valetudine admonitus ut quieti se daret, respondit praefectum praetorio stantem mori oportere. Similis sane millo natu grandior et ordine prior, cum sub Traiano centurio ante praefectos ab illo vocatus esset, ingressus dixit "turpe est, Caesar, praefectis foris stantibus te cum centurione colloqui." deinde praetorio praefectus dignitatem illam et invitatus accepit, et ultro ea repudiata, ruri septem annis exactis mortuus est, cum sepulcro suo inscribi iussisset "Similis hic situs est, qui in vita fuit tot annis, vixit annos septem."

Hadrianus vero ex vehementi sanguinis fluxu et tabe et aqua intercute laborans, cum Caesar L. Commodus longo tempore sanguinem vomere solitus immodica egestionem subito extinctus esset, principibus

“τὸν Λούκιον τὸ δαιμόνιον ἀφιλετο ἡμῶν, εἶρον δὲ αὐτοκράτορα C
 ἡμῖν εὐγενῆ πρόγον εὐεικτον φρόνιμον, μὴθ’ ὑπὸ νόστιτος προπε-
 τῆς μὴθ’ ὑπὸ γήρωος ἀμείλις τι ποιήσονται, τὸν Ἀντωνίνον Λούκι-
 λιον.” καὶ ὁ μὲν οὕτως προεχειρίστω αὐτοκράτωρ* φρονιζῶν
 5 δὲ καὶ περὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀναρχησόντων Ἀδριανός, ἐπεὶ ἀρ-
 ρητος ὁ Ἀντωνίνος ἡμοῖρι γονῆς, τὸν Κομόδου τὸν Κομόδον
 αὐτῷ εἰσποίησε, καὶ Μάρκον Ἀννινον Βῆρον, ὃς Κατίλιος ὠνό-
 μαστο πρότερον, Ἀννίνου Βῆρου τοῦ τρις ὑπατεύσαντος καὶ
 χιλιαρχήσαντος ἕγγονος ὦν.

10 “Υδέρω δὲ περιπεσὼν ὁ Ἀδριανός μαγγανίαις μὲν τισι καὶ W II 205
 γοητείαις ἐκένον ποτὶ τὸ ὑγρόν, δι’ ἄλλων δ’ αἰθερῶν ἠθροζέτο D
 ἕτερον* καὶ ὡς ἐπεδίδον πρὸς τὸ χεῖρον αἶι, ἀποθανεῖν ἐπιθέμει,
 οὐκ ἤδύνατο δέ, μηδενὸς αὐτῷ διδόντος μὴ ξίφος μὴ φάρμακον.
 καὶ τέλος, μὴ οὐδὲς τε ὦν ἑαυτὸν διακρήσασθαι, τῆς κατὰ τὴν
 15 δίαταν ἀκριβείας μεθῆκε, καὶ μὴ προσήκουσιν ἐδωδίμοις καὶ
 ποτοῖς χρώμειος κατέλπει τὴν ζωὴν, ζήσας ἔτη δύο καὶ ἐξήκοντα
 πρὸς μῆσι πέντε καὶ ἡμέραις ἐνιαυταῖδεκα, μοναρχήσας δὲ ἐπὶ
 εἴκοσι καὶ ἑνα ἑνιαυτὸν μὲν ἐνὸς λείποντος.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ἀρχιμεταίεστος ἐν
 20 Ρώμῃ δέκατον ἔτος εἰς τὴν ἀγῆρω μετέβη ζωὴν* ὃν διεδέξατο P I 592
 Ἔστος. καὶ Πρῶτος δὲ Ἀλεξανδρείων ἐπισκοπήσας δωδέκατον
 ἑνιαυτὸν καὶ μεταλλάξας τὴν βιοτήν, Ἰούστιον ἔσχε διάδοχον. τῶν

2 εὐεικτον Xiphilinus. 4 καὶ περὶ τῶν μετὰ ταῦτα δὲ ἀναρ-
 χησόντων φρονιζῶν A. 7 post Βῆρον PW add ὠνόμασεν.
 om ABC. 8 τοῦ add AB Xiphilinus. 9 χιλιαρχήσαντος)
 πολιαρχήσαντος Casaubonus ad Capitolini Marcum I. ἕγγονος
 ὦν] ἕγγονον A.

senatoribus convocatis dixit "Lucium nobis fortuna eripuit; verum reperi vobis imperatorem nobilem clementem facilem prudentem, qui neque prae adolescentia temere neque prae senio quicquam segniter est facturus, Aurelium Antoninum." quo sic imperatore creato, quia is quoque filio carebat, de secuturis imperatoribus sollicitus, Commodum Commodi filium ei adoptandum dedit, et M. Anninum Verum, qui aucte Catilius dicebatur, Annii Veri ter consulis et tribuni nepotem.

Hadrrianus vero cum per magiam et praestigias quasdam aliquando noxios humores exhausisset, nec multo post aliis affluentibus in dies peius haberet, mortem optavit: sed voti compos fieri non potuit, cum nemo ei ensem aut venenum praeberet. denique cum se ipse occidere non posset, omissa curiosiore victus ratione, cibus et potionibus ei morbo alienis uteudo mortem arcessivit. vixit annos 62 menses 5 dies 19: imperavit annos 21 mense uno dempto.

Sub eius principatu Alexander pontificatu urbis Romae decem annis functus in vitam senectutis expertem migravit: cui successit Xystus. Primus Alexandrinus duodecimo episcopatus anno defunctus Iustum ha-

δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν εἰς πεντεκαίδεκα περι-
στῆναι μέχρι τῆς κατὰ Ἀδριανὸν Ἰουδαίων ἀποστασίας, βραχυ-
βίων ὡς ἔοικε γεγονότων, ὃ Ἐσέβιος ἱστορεῖ, πάντας δ' ἐξ Ἰου-
δαίων πιστεύσαντας εἶναι. ὧν πρῶτος ἦν Ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου
λεγόμενος ἀδελφός, καὶ δεύτερος Συμεών, τρίτος Ἰούστος, Ζακ-
χᾶος τέταρτος, Τωβίας πέμπτος, ἔκτος Βενιαμίν, ἑβδομος
Β' Ἰωάννης, ὄγδοος Ματθαῖος, ἕνατος Φίλιππος, δέκατος Σενεκάς,
Ἰούστος ἄλλος ἐνδέκατος, Λευὶς δωδέκατος, Ἐφρῆς τρισκαίδέ-
κατος, τσσαρσεκαίδεκατος Ἰωσήφ, καὶ Ἰούδας πεντεκαίδεκατος.
Ἔστων δὲ μετὰ χρόνον δεκαετὴ τελευτήσαντα ἑβδομος ἐν Ῥώμῃ 10
διεδέξατο Τελεσφόρος. τῆς δὲ τῶν Ἀλεξανδρῶν ἐκκλησίας τὴν
προστασίαν ἔκτος Ἐμμένης ἐκληρώσατο, Ἰούστου μετὰ ἐνδέκατον
θανόντος ἐνιαυτόν.

Οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τὰς ἤδη ἠθροίσας στάσεις μετὰ
τὸν πολλὸν τῶν Ἰουδαίων ὄλεθρον καὶ δόγμα ἐξέλιετο κολῶν τὸ 15
ἔθνος αὐτῶν ἐπιβαίνειν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν
C ἀπάσης. καὶ λοιπὸν ἐξ ἔθνων τῆς πόλεως οἰκισθείσης καὶ Ἀλλίας
κληθείσης ὡς ὁ Ἀδριανὸς ἰχρημάτιζε, πρῶτος ταύτης ἀρχιερεὺς
μετὰ τοῖς ἐκ περιτομῆς κατέστη Μάρκος. τότε καὶ Σατορνῖνος
Ἀντιοχεὺς καὶ Βασιλείδης Ἀλεξανδρεὺς καὶ Καρποκράτης αἰρέ- 20
σιων διαφόρων πατέρες καὶ ἀρχηγοὶ ἐγνωρίζοντο. καὶ Ἡγήσιπ-

3 Ἐσέβιος] Hist. eccles. lib. 4 c. 5. 5 τρίτος AB Eusebius, καὶ τρίτος PW. 6 τωβίας C Eusebius, Τοβίας PW. 7 σεν-
νεκάς B Eusebius, σεννακάς A. 8 Λευὶς δωδέκατος om C.
post Λευὶς PW add δὲ, om A Eusebius. Ἐφρῆς τρισκαίδέ-
κατος om A. 12 Ἐμμένης supra pag. 256 v. 6 seqq. ex Dione.
14 οὗτος AC, Οὗτος οὖν PW. 17 καὶ Ἀλλίας κληθείσης om W.

huit successorem. Hierosolymitanos episcopos usque ad Iudaicam sub
Hadriano defectionem fuisse quindecim, omnes ex Iudaismo Christiani-
smum amplexos, commemorat Eusebius: quos non dlu vixisse apparet.
eorum primus fuit Iacobus qui frater domini dicitur, alter Symeon, ter-
tius Iustus, quartus Zacchaeus, quintus Tobias, sextus Beniamin, septi-
mus Ioannes, octavus Matthias, nonus Philippus, decimus Seneca, alter
Iustus undecimus, Levis duodecimus, Ephres tertius decimus, Iosephus
quartus decimus, Indas quintus decimus. Xysto post decennium defuncto
Romae successit Telesphorus, ordine septimus. Alexandrinae ecclesiae
gubernationem Eumenes numero sextus est sortitus, Iusto post annum
undecimum defuncto.

Hic imperator propter seditiones iam commemoratas post insigne
illum populi interitum Iudaeis ingressu Hierosolymorum et totius pro-
vinciae interdixit. deinde cum urbs a gentilibus incoleretur, et de no-
mine Hadriani Aelia vocaretur, primus eius pontifex post circumcisios
fuit Marcus, tum etiam Saturninus Antiocheus, Basilides Alexandrinus
et Carpoocrates diversarum sectarum auctores nascebantur; et Hegesip-

πος δὲ τότε τὴν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος παράδοσιν ἐν πέντε λόγοις συγγράψασθαι ἀναγράφεται. καὶ Ἰουστινὸς ὁ φιλόσοφος, ὃς μετέπειτα καὶ μάρτυς γένητο, τότε πρὸς Θεοσίβειον ἐξ Ἑλληνικῶν σπουδασμάτων μετέθετο. ὃς ἱστορεῖ Ἐρέννιον Γρανιανὸν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἀνθρῦπαιούοντα ἐπιστιλῆσαι Ἀδριανῷ, μὴ δίκαιον εἶναι ἐπ' ἐγκλήματι μηδὲν κολάζεσθαι τοὺς χριστιανούς· καὶ τὸν D Θεοσίβειον μηδὲν εἰ μὴ ἐπ' ἐγκλήματι ἐκ κατηγορίας ἀλῶ κτείνεσθαι.

LIBER DUODECIMUS.

- 10 1. Ἀνταρχήσαντος δὲ Ἀντωνίνου, ὃς ἐισποιηθεὶς παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ Καίσαρος τε καὶ αὐτοκράτορος γένητο, ἡ γερονσία οὐκ ἤθελε τὰς ἡρωϊκὰς τιμὰς ψηφίσασθαι τῷ Ἀδριανῷ, διὰ φόβου ἀνδρῶν ἐπιφανιστάτων οὓς ἐκείνος ἐργάσατο. διὸ καὶ διελέχθη αὐτοῖς ὁ Ἀντωνῖνος ἄλλα τε πλείω σὺν δάκρυσι, καὶ 15 ὅτι “οὐδὲ ἐγὼ ἄρα ἄρξω ὑμῶν· πάντα γὰρ τὰ ὑπ' ἐκείνου γενόμενα, ὧν ἐν καὶ ἡ ἀνάρρησις ἡ ἐμὴ, ὡς ἐχθίστου ὑμῖν καὶ κα- P I 593 κίστου ἀθετηθήσεται.” ταῦτα δ' ἡ γερονσία ἀδεδείξα, οὐ

4 Ἐρέννιον A, Ἐρέννιον B: Eusebius παρὰ Σεργεντίου Γρανιανοῦ. 7 ἐπ' ABCW, om P. 11 ἡ γερονσία etc.) eadem, sed alii verbis, Dionis Exe. Vatic. 105. 14 ὁ Ἀντωνῖνος om C. 16 ὑμῖν A cum Xiphilino, τε PW.

Fontes. Cap. 1. *Dionis Historiae Romanae liber 70 mutilus et a Xiphilino Quadrati et Eusebii ope suppletus. quae sequuntur ex Dionis libro 71 excerpta, ad Marcum Aurelium potius quam ad Antoninum Pium pertinent. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 10 — c. 13.*

pus apostolici praeconli traditionem quinque libris conscripsisse fertur; et Iustinus philosophus, post etiam martyr, a Graecis disciplinis ad dei cultum transit. is narrat Herennium Granianum Asiae proconsulem scripsisse Hadriano, non esse aequum Christianos ob nullum facinus plecti: eum vero respondisse, neminem nisi criminis alienius iudicio damnatum occidendum esse.

1. Antonino rerum potito, quem Hadrianus adoptatum et Caesarem et imperatorem designarat, senatus Hadriano divinos honores ob clarissimos viros interfectos decernere voluit, qua de causa Antoninus alia plura cum lacrimis disseruit, et se illis imperaturum esse negavit, sic enim omnia eius acta, inter quae et sua designatio esset, ut hominis inimicissimi et pessimi, abrogatum iri, senatus igitur cum ex verecundia

- μῖτον μέντοι καὶ τοὺς στρατιώτας εὐλαβηθεῖσα, τῷ κειμένῳ τὰς τιμὰς ἐψηφίσατο. **Εὐσεβῆς δ'** ἐπεκλήθη οὗτος ὁ Ἀντωνῖνος, διὰ ἄρτι τῆς αὐταρχίας ἡμιμένου αὐτοῦ πολλοὶ γεγονόασιν ὑπ' αἰτίας
- W II 206** **σιν, καὶ τινες** ἐξ ὀνόματος εἰς σφαγὰς ἐξηγήθησαν, ὁ δὲ οὐδένα ἐκόλασε, φάμενος ὡς "οὐ δεῖ με ἐκ τοιοούτων ἔργων τῆς προστασίας ἑρῶν ἄρξασθαι." γέγογε δὲ καὶ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς δίκαιός τε καὶ χρηστός καὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις ἀνεπαχθής, καὶ αὐτοῖς δὲ χριστιανός. οὐ μόνον γὰρ οὐκ ἐκάκου αὐτούς, ἀλλὰ
- B** **μῖντοι καὶ αἰδοῦς** ἤξιον. λέγεται δὲ ζητητικὸς γενέσθαι καὶ περὶ μικρῶν ἀκριβολογούμενος· ὅθεν αὐτὸν κυμινοπρόστιν ἐκάλουν οἱ 10 σκώπτοντες. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ὑπηκόων ἐχρηματίζετο, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ ποτὲ γεγονώς ἀργυρίων, πολέμῳ ἐπικειμένων οὔτε τέλος καιρὸν ἐπενόησεν οὐτ' αἰτῆσαι παρὰ τοῦ ἡνέσχιτο χρήματα, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ πάντα τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις κειμήλια θέμενος, καὶ εἴ τι πρὸς κόσμον ἦν τῇ αὐτοῦ γαμειῇ, ὠνεῖσθαι ταῦτα τὸν 15 βουλόμενον προετρέπεται· ὅθεν ἀθροίσας ἀργύρια τοῖς στρατιώταις διέδωκε. καὶ νικήσας τὸν πόλεμον ἐκτήσατο πολυπλάσια.
- C** **καὶ κήρυγμα** ἔδωτο τὸν βουλόμενον ἐκ τῶν ὠνησαμένων τὰ κτήματα τὰ βασιλικὰ ἀναδιδόναι τὸ ὠνηθὲν καὶ λαμβάνειν τὸ τίμημα· καὶ τινες μὲν τοῦτο ἐποίησαν, οἱ δὲ πλείους ἀνένευσαν· καὶ οὐδένα 20 ἀναδοῦναι τὸ κτηθὲν αὐτῷ ἐβιάσατο.

2 οὗτος ὁ Ἀντωνῖνος om A. 3 αὐτοῦ om A. 4 ἐξηγήθησαν AC cum Xiphilino, ἐξηγήθησαν PW. 5 ἐκόλασε A Xiphilinus, ἐκόλασε PW. 7 δίκαιός τε A, καὶ δίκαιος PW. 11 οὐ μὴν διὰ — p. 525 v. 4 γονεῖσι καταλιμπάνειν non leguntur apud Xiphilinum. 12 ἀργυρίων W: ἀργυρίων ex codicibus repositis Ducangius. 13 ἦν] προσῆν AB. 18 κτήματα] χορήματα A.

Antonini tum militum metu honores defuncto decrevit. Pius autem hic Antoninus appellatus est, quod recens suscepto imperio, multis accusatis, nonnullis etiam nominatim ad causam postulatis, de nullo poenas sumpsit, negavit enim a talibus operibus imperium sibi esse auspiciandum, et per omne tempus iustus et clemens permansit, et subditis omnibus atque adco Christianis etiam minime gravis: quos adeo non male tractabat, ut etiam veneraretur. fertur autem ad rem attentus fuisse ac ne minima quidem neglexisse: qua de causa ut sordidus cat derisus, nec tamen a subditis pecuniam exegit: nam cum aliquando bellis urgentibus pecunia egeret, nec vectigal novum excogitavit nec a quoquam postulare pecuniam voluit, sed omnibus regiae ornamentis et uxoris suae mundo muliebri in foro venum expositis, pecuniam coactam militibus dedit. victis autem hostibus longe maiore parva, per praeconeu edici iussit, qui imperatoris instrumenta restituere vellent, iis pretium redditum iri, ac nonnulli id fecerunt: sed eorum qui recusarunt, qui plures fuere, acminem coegit.

Τούτου λέγεται νομοθέτημα εἶναι τὸ τῶν τέκνων ἀδιαθέτων τελευτώντων κληρονόμους ἀναφαίνεσθαι τοὺς γονεῖς, καὶ διατιθεμένοις τοῖς παῖσιν ἐν ἀπαίδᾳ ἀνάγκη εἶναι τὸ νόμιμον μέρος τοῖς γονεῦσι καταλιμπάνειν.

5 Ἐπὶ τούτου κλόνος τῆς γῆς συνέβη φρικώδης περὶ τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἔξ ὅπερ πλείους πόλεις κατέπεσον, μάλιστα δ' ἡ Κύζικος ἔπαθεν. ὅτι καὶ ὁ ἐν αὐτῇ περιβόητος κατεπιώθη νῦός, οὗ λέγονται τετράστρογοι τὸ πάχος εἶναι οἱ κίο- D
νες, τὸ δ' ἔψος αἶρεσθαι μέχρι πενήκοντα πηχίων, ἐκ λίθου
10 σπινθηρώδους ἐνός (εἴ τῶ ταῦτα μὴ ἄπιστα δοῦμεν), καὶ τὰλλα δὲ τοῦ ἔργου ἐκείνου θυνμάσια ζύμπαντα.

Περὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος ἕδεται ὅτι καὶ τὸ τῆς συγκλήτου κατέκασι ψήφισμα, ὃ καὶ ἐπιταγὴν τοῦ Ἰουλιου γέγονε Καίσαρος, Θεοπέζον μηδενὶ ἐφείσθαι διαθήκην ποιῆν, εἰ μὴ μέ-
15 ρος ὠρισμένον τῷ κοινῷ καταλείψει ταμίῳ. ὅθεν νομίζεται καὶ μέχρι τοῦδε ταῖς διαθήκαις ἐγγράφεισθαι ὅτι "καὶ τῷ βυσιλικῷ ταμίῳ καταλιμπάνω τόδε." ἀπιβίω δὲ ὁ Εὐσεβῆς Ἀντωνίνος γηραιός, θανάτῳ ἔπηρ λοκούτι μαλακωτάτῳ, μοναρχήσας ἐνιαυτοῖς σὺν τέσσαρσιν εἴκοσι.

20 Τούτου τῷ πρώτῳ εἶτι Τελεσφόρος ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐν- P I 594
δέκατον ἔτος ἀνύσας ἐπὶ τῇ λειτουργίᾳ καὶ μαρτυρίᾳ ταινωθεῖς,

1 τὸ] καὶ τὸ A. 8 τετράστρογοι et τετραστρογιοι Xiphilini codices.
10 δοῦμεν] οὐ δοῦει A. 12 Περὶ τούτου — 17 καταλιμπάνω
τόδε non leguntur apud Xiphilinum. 12 τοῦ αὐτοκράτορος
om A. 14 Θεοπέζων A. 15 ὠρισμένῳ κοινῷ ταμίῳ κατα-
λείπει A.

Huius lex esse fertur, ut parentes liberorum, qui intestati decedant, haeredes sint; et qui testamento facto orbi decedant, necessario legitimam partem parentibus relinquunt.

Ex imperante horribili terrae motu complures Bithyniae et Helle-sponti urbes conciderunt, sed Cyzicus in primis est afflicta: in qua etiam celebre illud templum corruit, cuius columnae ex unico saxo quattuor orgyas crassae in altitudinem quinquaginta cubitorum assurrexissent perhibentur: quod si cui incredibile videbitur, is caetera etiam eius operis omnia mirabilia fuisse cogitet.

In hoc imperatore illud etiam celebratur, quod senatus consultum Iulii Caesaris iussu factum cremavit, quo edicebatur ne cui testamenti factio esset nisi certam partem aerario legaret. unde moris est ad hoc usque tempus inscribi testamentis, "hoc imperatoris fisco relinquo." decessit Antonianus Pius senex, morte somno lenissimo haud abe simili, anno imperii 24.

Huius primo anno Telesphorus Romae episcopus undecimo anno ministerii sui martyrii corona insignitus, ut Irenaeus narrat, felicem

ὡς Εὐρηναῖος ἰστόρησε, τέλος μακάριον εὐρατο⁴ καὶ ἀνδιδρῦθη
 εἰς τὸν τῆς Ῥώμης θρόνον Ὑγῖνος. ἐφ' οὗ Οὐαλεντινὸς αἰρεσι-
 ἀρχῆς ἐγένετο, καὶ Κέρδων τῆς κατὰ Μαρκίωνα αἰρέσεως ἀρχι-
 γός. Ὑγῖνον δὲ μετὰ τὸ τέταρτον ἔτος τοῦ Ῥώμης ἀρχιερατεῦσαι
 ἐκλιπόντος τὸν βίον, Πίος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προέστη. τῆς 5
 δ' Ἀλεξανδρείων Μάρκος ἠγήσαιο μετὰ Εὐμενῆ τρισκαυδέκατον
 ἔτος ἀνύσαντα ἐν τῇ ἀρχιερωσύνῃ. καὶ τοῦ Μάρκου μετὰ δε-
 Β καίαν μεταχωρήσαντος πρὸς ἑτέραν ζωὴν, Κιλαδίων τὴν λι-
 τουργίαν παρέλαβε. κὰν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Πίου ἐκλειποῦτος πεντε-
 καυδέκατῳ ἑνωτῶ τῆς ἐπισκοπῆς, ἀντικατέστη Ἀνίκητος. ὅτε 10
 καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἤκμαζεν Ἰουστίνος, τοῦ θεοῦ λόγον
 ὑπερωγωνιζόμενος, ὅς καὶ κατὰ Μαρκίονος ἔξέλιτο σύγγραμμα,
 καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἀτωνίνον ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν συν-
 εγράψατο. ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ὀρηθεῖς δόγμα τῶ κοινῷ
 τῆς Ἀσίας ἐπέστειλε, μηδένα χριστιανὸν διὰ τὴν θρησκίαν κολά- 15
 ζισθαι, ἀλλὰ κὰν τις ὑπό του διὰ ταύτην κατηγοροῖτο, τὸν μὲν
 κατηγορούμενον ἀπολύεισθαι, τὸν δὲ κατηγοροῦν δίκης ἔνοχον γίνε-
 C σθαι. ταῦτα συνέβη ἐπὶ τοῦ Εὐσεβοῦς.

W II 207

2. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ Μάρκος Ἀυρήλιος Ἀν-
 τωνῖνος ἐσποικτὸς αὐτῶ γεγονώς, ὡς ἰστόρηται, τὴν ἀντιοχίαν 20

1 Εὐρηναῖος] lib. 3 cap. 4. μακαριώτατον Α. 2 οὐαλεν-
 τίνος Β Eusebii, οὐαλεντιανός C, Οὐαλεντιανός PW. 4 τὸ
 om Α. τοῦ Α, τῆς PW. 7 ἔτος — ἀρχιερωσύνη] ἑνω-
 τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεῦσαντα Α. 16 τῶν] τινος Α. 17 ἔνοχον
 ABC, εὐνοχον W, εὐνοχον P. 19 τῆν om Α. 20 ὡς
 ἰστόρηται] p. 521 v. 7.

Fontes. Cap. 2. Xiphilini epitome Historiarum Dionis (lib. 71
 c. 1 — c. 10) cum eiusdem Xiphilini additamentis. Eusebii Hi-
 storias ecclesiasticas lib. 5 c. 5.

exitum sortitus est, Hygino in Romanam sedem collocato. sub quo
 Valentinus haereticus exstitit, et Cerdo sectae Marcionis auctor. Hygino
 post quartum pontificatus annum defuncto Pius Romanae ecclesiae, Ale-
 xandrinae Marcus est praefectus post Eumenem pontificatu annis tredecim
 functum. Marco etiam post decennium mortuo Celadio ministerium
 suscepit. Pio Romae post annos quindecim episcopatus defuncto suc-
 cessit Anicetus. quo tempore Iustinus etiam martyr et philosophus verae
 doctrinae assertor floruit. is et librum contra Marcionem edidit, et ad
 Antoninum Pium defensionem Christianorum scripsit, qua imperator im-
 pulsus decreto ad civitates Asianas misso cavuit ne quis Christianos pro-
 pter religionem supplicio afficeret; quod si quis eo nomine accusaretur,
 reum absolvendum, accusatorem multandum esse. haec sub Pio
 gesta sunt.

2. Post eius obitum M. Aurelius Antoninus, a Pio, ut dictum

ἰδέξαστο· καὶ ἀέθικα κοινωὼν τοῦ κράτους πεποιήται Λούκιον Βῆρον Κομόδου, Λουκίου τοῦ Κομόδου υἱόν. ἦν μὲν γὰρ ὁ Μάρκος καὶ ἀσθενὴς τὸ σαρκίον, ἐσχόλαζε δὲ καὶ λόγοις οὕτως ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ γινόμενος οὐκ ἤδεδίτο ἐς διδασκάλου φοιτῆν, ἀλλὰ καὶ Σέξτιω συνεμιλοῦσθαι τῷ Βοιωτῷ καὶ Ἐρμογένει τῷ ῥήτορι προσωμίλησι· μᾶλλον δ' ἀντιποιεῖτο τῶν Στοϊκῶν. ὁ δὲ γι Λούκιος νιώτερος ὢν καὶ πρὸς πόρους ἔρρωτο καὶ ἐπιφύκει πρὸς στρατιωτικῶν μεταχειρίσιν. ἔθεν τῇ θνητῶν Λουκίᾳ τοῦ-
 10 μων, τοῦ Οὐολογύμου πολλοὺς Ῥωμαίων καταδοξείσαντος καὶ ἄλλων τῶν στρατοπέδου διαφθειραντος καὶ πολλῶν Ῥωμαίων ἐάντων ἀποφθάναντος καὶ φοβερὸν ἐπιόντα τῆς Συρίας ταῖς πόλεις. εἰς γοῦν Ἀντιόχειαν ὁ Λούκιος γιγονὸς Κασσίω τὰ στρατεύματα ἔνειμεν· ὅς τῷ Οὐολογύμῳ συμβουλῶν ἤτιθέει τε καὶ μέχρι Σε-
 15 λευκείας ἰδίωζε, καὶ ταύτην ἐνέτηρεσε καὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ τὰ ἐν Κτησιγῶντι κτείσκαψε. τῷ δὲ Λουκίῳ ταῦτα ὄγκον περιποιεῖ καὶ ἡρόνημα, ὥστε μετὰ ταῦτα καὶ ἐπιβουλεύσαι τῷ κηδεστῇ τε καὶ αὐτοκράτορι. πρὶν δὲ τι δοῦσαι ἡρομάκῳ διώλετο.

Ἐπιῦθεν ὁ Κάσσιος τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἐπίτροπος προκητέ- P I 595
 20 ριστο. ὁ δ' αὐτοκράτωρ τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον βαρβάρους, Τάξωζι τε καὶ Μαρομαάνοις καὶ ἄλλοις ἄλλοις χρόνον συχρὸν ἐπολέμησε, τῇ Παιονίᾳ κερχημένος ὁμητηρῶν. καὶ οἱ ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον Κελ-

2 Λουκίου] τὸν Λουκίον A. 3 ἐσχόλαζε A Xiphilius, ἐσχόλασε
 PW. 4 διδασκάλου B. 8 στρατιωτῶν C. Λουκίᾳ
 Xiphilius. 21 μαρομαάνοις C Xiphilius.

est, adoptatus, imperio suscepto statim L. Commodum Verum, L. Com-
 modi filium, collegam sumpsit, erat enim Marcus et imbecilli corpore,
 et disciplinis ita deditus, ut etiam imperatorem factum scholas frequen-
 tare non puderet. cum Sexto igitur Boeotio philosophabatur, et Hermo-
 geni rhetori operam dabat; sed Stoicis magis addictus erat. Lucius
 vero utpote iunior et laborum tolerans et ad rem militarem natus erat.
 itaque Marcus ei Luciam filiam desponsam bellum Parthicum mandavit, cum
 Volagesus multos Romanos sagittis confecisset ac totum exercitum per-
 emisisset sequae Romanorum hostem declarasset et Syriacas urbes magno
 cum terrore invaderet. Lucius igitur Antiochiam profectus Cassio legio-
 nes dedit: qui Volagesum victum Seleuciam usque persecutus urbem
 cremavit et eius regiam Ctesiphontem evertit. quo successu Lucius elat-
 us socero et imperatori deinde struxit insidias. sed eae priusquam ad
 rem conferrentur, veneno periit.

Inde Cassius universae Asiae procurator est designatus. impera-
 tor vero cum barbaris qui circa Istrum incolunt, Iaxygbis, Marcoman-
 nis et aliis aliis longo tempore in Pannonia bellum gessit. Galli Trans-

τοὶ Ἰωσὺς Ἰταλίας ἐπήλασαν· ὧν ἐν τοῖς νεκροῖς καὶ γυναικῶν σώματα ὠπλισμένα εὗρέθη. οὕτω δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἤρχην, ὥστε ἐν τηλικούτοις πολέμοις μήτε τι θωπευτικὸν πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν μήτε τι θρόβῳ ποιῆσαι. ὅτε δὲ μὴ πολλοῖς ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορι πρὸς ὕδωρ λέγουσι 5 πλεῖον ἐγγεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκλίεναι, ἴν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον B ἀκριβοῦν. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ τυκτὸς δικάζειν. καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ οὔτ' ἐποίει οὔτ' ἔγραφεν οὔτ' ἔλεγε, μὴ δεῖν νομιζῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ τι πράττειν μηδὲ τοῦλάχι- 10 στον, καὶ ταῦτα σώματος τυχῶν ἀσθενοῦς.

Μαρκομάνους μὲν οὖν καὶ Ἰάζυγας πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀγῶσι καὶ κινδύνοις ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ὑπέταξε· πρὸς δὲ τοὺς Κουάδους καὶ πόλιμος αὐτῷ βαρὺς συγχεκρότητο, καὶ νίκην παρράδοξον αὐτῷ τὸ θεῖον παρέσχετο. κύκλω γὰρ τῶν Κουάδων τοὺς Ῥωμαίους περισχόντων συνασπίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι καρτερώς 15 ἀντημύνοντο· οἱ δὲ βάρβαροι ἀπέσχοντο μὲν τοῦ μάχεσθαι, τὰ C δὲ περίεξ ἀπέφραξαν, ὥστε μήποθεν αὐτοὺς ὑδρεύσασθαι δύνασθαι, οἰόμενοι ῥᾶον αὐτῶν περιγενέσθαι, μὴ οἶων τε ἐσομένων πρὸς δίψαν ἀντέχειν καὶ καΐσωνα. τῶν οὖν Ῥωμαίων καὶ καμάτῳ κακουμένων καὶ καύματι καὶ δίψει καὶ τραύμασιν, νέσθη ἀθρόον 20 τὸν ἄερα περιέσχον ἐκείνον, καὶ ὕσ' γε πλεῖστα, οὐχ ὡς ὁ Λίων ἰστόρησεν, Αἰγυπτίου μάγου τὸν Ἑρμῆν ἐπικαλεσαμένου καὶ γοητείας δι' αὐτοῦ τὸν ἕτερον δυνηθέντος ἐπαγαγεῖν, ἀλλὰ τοῦ θείου

5 ἦν σχολάζων] ἐσχόλαζεν A. 9 τι] τιπὶ A. 11 μαρκομάνους
C Xiphilinus. 22 γοητείας A, γοητείας PW.

rhenani usque ad Italiam sunt progressi: inter quorum cadavera etiam muliebria corpora armata sunt inventa. in tantis autem bellis ea prudentia et gravitate imperavit, ut militibus neque ullo verbo adulesceret neque metu eorum quicquam fsceret. cum a bellis otium erat, ius dicebat; et oratoribus ad aquam verba facientibus plus infundi iubebat, ut ab omni parte aequitatem indagare posset. adeo laboriosus, idque in tenui valetudine, ut noctu etiam pro tribunali sederet, atque obiter nihil neque diceret neque scriberet neque faceret: neque enim decere putabat ut imperator vel minimum perfunctoris opera administraret.

Marcomanos igitur et Iazygas multis magnisque praeliis et periculis subegit: contra Quados autem gravissimo bello suscepto admirabilem victoriam divinitus est adeptus. qui cum Romanos undique circumdodissent, hi vero testudine facta fortiter se defenderent, barbari omnia pugna circumiecta loca omnia obsesserunt, necubi aquari possent, rati se eos siti et aestu afflictos facilius superaturos. Romanis autem labore aestu siti vulneribus confectis, aere subitis uubibus densato vehementer pluit, non ut Diu scribit, propter Aegyptii magi praestigias Mercurium

χριστιανῶν παρακληθέντος ἐπιπέσει καὶ ῥησαμίην τότε κύκλι-
 νους παραδοξοποιῶν καὶ ἄπαν τὸ στρατεύμα. ἦν γάρ τις ἐν τῇ
 τότε Ῥωμαϊκῇ στρατιᾷ λεγίων, οἱ πάντες ἦσαν χριστιανοί. ἀμη-
 χανούνη δὲ τῷ αὐτοκράτορι καὶ δεδοκίτη περὶ παντὶ τῷ στρα- D
 5 τεύματι, λόγος ἐστὶ θάνατι τὸν ἐπιρχον τοῦ δορυφόρου ὡς οὐκ
 ἔστιν ὃ μὴ δένεται τὸ γένος τῶν καλουμένων χριστιανῶν· εἶναι
 δὲ παρὰ τῇ στρατιᾷ ἀνδρῶν τοιούτων τάγμα δλόκληρον. τὸν δὲ W II 208
 ἀκούσαντα δεηθῆναι τούτων ἐπικαλέσασθαι τὸν οἰκίον Θεόν.
 κἀκείνων ἐξυμμένων κερανῶ μὲν βληθῆναι τοὺς ἐναντίους, δι-
 10 βρον δὲ Ῥωμαίοις καταρραγῆναι. οἷς ἐκπλαγύντα τὸν Μάρκον
 τιμῆσαι μὲν τοὺς χριστιανούς δόγματι, κερανοβόλον δ' ἐκίνο
 καλέσαι τὸ σύνταγμα. καὶ ὅτι μὲν οὕτως ὁ λεγίων ἐκείνος ἐκλήθη,
 καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλῆσι καὶ παρὰ τῷ Λίονι ὡμολογῆται,
 τῆν δὲ αἰτίαν οὐ προστιθέασι. μένηται δὲ τῆς παραδοξοποιίας
 15 ταύτης ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ καὶ ὁ Ἐδσίβιος. ὃ γε μὴν P I 596
 Λίον φησὶν ὅτι τοῦ ὄμβρον γινομένου οἱ Ῥωμαῖοι περὶ τὸ πίνειν
 ἀσχοληθέντες ὀλίγον δεῖν ἀπολάλισαι ἄν, τῶν βαρβάρων ἐπι-
 θιμένων τότε αὐτοῖς, εἰ μὴ χάλυζα κατεργάγη σφοδρὰ καὶ κεραν-
 νοῖς πολλοῖς ἐβάλλοντο οἱ πολέμοι.

20 3. Ὁ δὲ Κάσσιος ἐν τῇ Συρίᾳ διάγων ἐνωτέρωρον· ὃς
 Σύρος ἦν, ἀνὴρ δὲ ἄριστος καὶ οἷον ἄν τις ἔξειν εὔξαιτο αὐτο-
 κράτορα. ἐκινήθη δὲ πρὸς ἀπυστασίαν, ἀγγίλλας αὐτῷ ψευδοῦς

12 καὶ om AC. 15 Ἐδσίβιος] Hist. eccles. 5 5. 16 γινο-
 μένον AC, γινομένου PW. 18 τότε add AB. 19 πολλοῖς
 add AB: Xiphilinus κεραννοὶ οὐκ ὀλίγοι.

FONTES. Cap. 3. Dionis Historiae Romanae lib. 71 c. 22 —
 c. 36. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 15 — lib. 5 proem.

obtestati, sed deo Christianorum precibus exorato et ipsos omnemque
 exercitum per miraculum conservante. nam cum in Romanis castris
 Christiana legio esset, praetorio praefectus imperatori aestuanti et de
 toto exercitu sollicito dixisse fertur, populum Christianorum nihil non
 posse, esse autem in exercitu integram ex eo hominum genere legionem.
 quo ille audito eos rogavit ut suum deum implorarent. quo facto ful-
 mina in hostes sint illata, imber in Romanos. quare obstupefactus Mar-
 cus Christianos decreto honoravit et fulminatricem legionem illam appel-
 lavit. ac sic fuisse appellatam Dion et caeteri consentiunt, sed causam
 non addunt. miraculi huius etiam Eusebius in Ecclesiastica historia
 meminit. caeterum Dion ait imbre facto Romanos bibendo occupatos
 subita incursione barbarorum paene periisse, nisi vehementer grandine et
 multis fulminibus hostes petiti essent.

3. At Cassius in Syria agens novas res molitus est: homo Sy-
 rus, sed vir optimus et qualis imperator exoptari queat. est autem
 Zonarae Annales II.

κομισθείσης ὡς ὁ Μάρκος ἀπέθανεν. ἄκλις δὲ πρὸς τὸ ἔργον
B ὁρμήσους οὐκ ἀπέστη, μετ' ὀλίγον μαθὼν τὴν ἀγγελίαν εἶναι
 ψευδῆ· ἤτοιμάζετο δὲ πολέμῳ τὴν ἔξουσίαν ἔχειν. ὁ δὲ Μάρκος
 τοῖς στρατιώταις συγκαλεσάμενος ἐδημηγόρησε καὶ παρεθύρουνε
 σπῆς πρὸς τὸν πόλεμον. παρασκευαζομένῳ δὲ γίκαί τε πλείοταις
 κατὰ βαρβάρων διαφόρων ἠγγέλθησαν, καὶ ἡ Κασσίον σφαγή,
 ὃν ἐκατόνταρχός τις βυβίλωνι προσελθὼν ἔρωσεν αἰφνίδιον, οὐ
 μέντοι καιρίως, προσκατειργάσαστο δὲ τὸν θόνον ὁ δέκαρχος. καὶ
 ὁ μὲν οὕτως ἀπόλειτο μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας ἕξ τὴν ἀρχὴν ὀνει-
 ρώζας, καὶ ὁ εὐδὸς δὲ αὐτοῦ ἐφορέθη τυγχάνων ἐτέρωθεν· ὁ δ' 10
 αὐτοκράτωρ οὐδένα τῶν ἐκείνῳ συναποστάντων διεχρήσαστο, ἀλλ'
C ἐπεικῶς ἐχρήσαστο ἔξυμψυσι. καὶ τῇ βουλῇ δὲ ἐπέστειλε μηδένι
 τῶν Κασσίῳ συναραμένων τεθνήσκει· "μὴ γὰρ γένοιτο" ἔφη
 "μηδένι ὑμῶν δι' ἐμὲ μήτε τῇ ἐμῇ μήτε τῇ ὑμετέρῳ ψήφῳ σφου-
 γῆται. ἂν δὲ μὴ τούτου τύχω, σπείσω θανεῖν." οὕτω διὰ 15
 πάντων καὶ εὐσεβῆς ἐγένετο καὶ χρηστός. ἐνομοθετήθη δὲ τότε
 μηδένια τοῦ ἔθνους ἄρχειν ὄθεν ἐγένετο, ὅτι ὁ Κάσσιος ἐν τῇ
 Συρίᾳ ἡγεμονεύων, ὅπου καὶ ἡ πατρίς αὐτοῦ ἦν, ἐνέοχμισεν.
 Ἐλθὼν δ' εἰς Ἀθήνας ὁ Μάρκος τιμᾶς τε τοῖς Ἀθηναίοις
 ἔνειμε καὶ διδασκάλους ἐπὶ πάσης παιδείας ἔταξε, μισθὸν δὲ ἔθηκεν 20
 ἐκ τοῦ ταμείου κομιζομένους. ἐς δὲ τὴν Ῥώμην ἔλθων τοῖς

5 παρασκευαζομένων C.
 11 συναποστάντων A.
 μέλον om Xiphilinus.

8 ὁ add A.
 14 ὑμῶν om C.

9 ἕξ] τρεῖς A.
 21 ἐκ τοῦ τα-

nuntio de Marci interitu ad defectionem impulsus: quem cum paulo post falsum esse comperisset, a re semel coepta desistere noluit, ita se parans ut qui imperium vi occupare vellet. Marco vero milites pro conitione ad rem strenue gerendam cobortato et ad bellum se paranti victoriae plurimae contra diversos barbaros nuntiatae sunt, et Cassii caedes. quem centurio quidam in itinere aggressus subito vulneravit, non tamen letaliter; sed caedem eius decurio absolvit. sic ille per tres menses et dies sex imperio somniato periit. est et filius eius alibi occisus, imperator vero nullum qui cum eo defecerat occidit, sed clementer tractavit omnes, ad senatum etiam scripsit neminem ex Cassii adiutoribus esse occidendam. "absit enim" inquit "ne quisquam vestrum propter me vel meo vel vestro suffragio perimatur, quod nisi impetro, quamprimum moriar." adeo in rebus omnibus et pius et clemens fuit. postea lex lata est ne quis ei provinciae praecesset e qua natus esset, propterea quod Cassius Syriae praetor, in qua patriam habebat, regnum affectarat.

Athenas profectus Marcus civibus honorem habuit, et omnium disciplinarum magistros ordinauit, annuis stipendiis e publico decretis.

ὄφλονσι τῷ βασιλικῷ ταμίῳ καὶ τῷ δημοσίῳ πᾶσιν ἀφῆκε τὰς D
 ἀγελιάς. πόλεισι τε χρήματα δέδωκε, καὶ τὴν Σμύρναν ὑπὸ σει-
 σμοῦ παθοῦσαν ἀνοικοδομηθῆναι προσέταξεν. ὡς δ' αὖθις τὰ
 Σκυθικὰ κεικῆτο, γυναικὰ τῷ υἱῷ Θῦντον ἢ ἐβούλετο Κρισπίναν
 5 συνῆκισε, καὶ κατ' αὐτῶν ἐξεστράτευσε. καὶ χροῖματα ἐκ τοῦ
 δημοσίου ἤτησε· πάντα γὰρ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ἔλιγεν
 εἶναι. καταπολεμηθέντων δὲ τῶν βαρβάρων αὐτοκράτωρ προσ-
 ηγορεύθη τὸ δέκατον. καὶ εἰ ἔτι ἐζήκει, τὰ ἐκεῖ πάντα ὑπὸ
 Ῥωμαίους ἂν ἐποιήσατο· ἀλλὰ μετέλλαξε, τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
 10 κατιροασαμένων, ὡς λέγεται, τῷ Κομόδιω χαρίζομένων. ἄφτε δὲ P I 597
 θνήσκων τοῦτόν τε τοῖς στρατιώταις παρακατέθηκε, ἵνα μὴ δοκῆ
 ὑπ' αὐτοῦ θνήσκειν, καὶ τῷ χιλιάρχῳ τὸ σύνθημα αἰτοῦντι "πρὸς
 τὸν ἀνατέλλοντα" εἶπεν "ἄπιθι· ἐγὼ γὰρ δύομαι ἔθθ." ἄριστα
 οὖν ἄρξας μετέλλαξε, ζήσας μὲν ἔτη πενήκοντα καὶ ἑνέα, τριά-
 15 κοντα καὶ ὀκτὼ ἐνδέοντα ἡμερῶν, αὐταρχήσας δὲ ἔτη ἑνεακατ-
 δεκα καὶ ἡμέρας ἑνδεκα. ἦν γὰρ καὶ θένσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖ-
 στα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. οὐ μέντοι ἀξίως τῆς
 ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν. ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον θανατάσκειν ἄν τις
 αὐτόν, ὅτι καὶ ἀλλοκότοις καὶ ἑξαισίσι χρησάμενος πράγμασιν,
 20 αὐτὸς τε περιεγένετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Τούτου κρατοῦντος ὁ ἱερὸς Πολύκαρπος ὁ Σμύρνης ἀρχιε- B
 ρεὺς τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδήσατο στέφανον· καὶ ὁ μέγας ἐπὶ λόγοις W II 209

9 αὐτῶν A. 11 τοῦτόν — 12 θνήσκειν om A. 14 ἔτη 3
 καὶ 5 A. τριάκοντα καὶ ὀκτὼ (1 καὶ ἡ A) ἐνδέοντα ἡμερῶν
 add AB. Xiphilius ἔτη γὰρ ὀκτὼ καὶ πενήκοντα καὶ μῆνας δέκα
 ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας. 22 ἀνεδύσατο A.

cum Romam venisset, omnibus qui aerario aut fisco debebant, aes alienum condonavit. civitatibus pecuniam dedit, et Smyrnam terrae motu afflictam instaurari iussit. Scythicis gentibus denuo tumultuantibus, filio maturius quam statuerat Crispina uxore data, expeditionem suscepit, pecunia ex aerario petita: omnia enim senatus populi que esse dicebat, barbaris debellatis decimum imperator est appellatus. quod si vixisset diutius, loca illa omnia subegisset: sed obiit, a medicis, ut aiunt, in Commodo gratiam confectus, quem tamen iam moriturus militibus commendavit, ne ab eo interfici videretur. tribuno tesserae postulanti "ad orientem" inquit "ito: ego enim iam occido." obiit annos 59 natas, diebus 38 minus. imperio annos 19 et dies 11 optime praefuit. nam cum natura vir bonus esset, doctrina longe melior evasit. neque tamen felicitas virtuti eius respondit. quo magis admirandus est, quod in asperrimis et difficillimis rebus et semetipsum et imperium conservavit.

Eo imperante S. Polycarpus Smyrnaeus pontifex martyrii corona redimitus est; et eloquentia magnus, confessione maior, Iustinus certamen

καὶ μεζῶν ἐν ὁμολογίᾳ Ἰουστινῶς ἐπέθλασιν, οἷ πολλὰ μέχρι τοῦδε συγγράμματα σώζονται. τῷ δὲ οὐδῶν ἔτι τῆς Μάρκον Οὐέρον τοῦ Ἀντωνίνου τοῦτου ἀρχῆς Ἀνέκτος τελευτῆ, ἔτη δέκα ἐπὶ ἐνὶ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προστάς· καὶ τοῦτον Σωτῆρ διαδέχεται. καὶ Κελευθῶνος μετὰ δέκα καὶ τέσσαρα ἔτη τὴν ζωὴν 5 ἐκμνησάντος Ἀγριππῖνος τὴν Ἀλεξανδρείων ἐπισκοπὴν ἐγκειρίσασο. καὶ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας μετὰ Ἡρόνα Κορηλίον προστάντος τετάρτου, πέμπτος Ἔρος αὐτὸν διεδέξαιτο, κακίον C ἕκτος Θεόφιλος, ὅς καὶ κατὰ Μαρκίονος ἐγγράφως ὀπλίσατο· ὁν ἔβδομος διεδέξαιτο Μαξιμίος. τοῦ Ῥωμαίων δὲ ἀρχιεραιεῦ- 10 σαυτος Σωτῆρος μετιστάντος τῶν γῆτων, ἀντισῆκτο Ἐλευθέρος.

4. Κόμοδος δὲ ὁ υἱὸς Ἀντωνίνου Μάρκον ἄριστα παρὰ τοῦ πατρὸς τραφεῖς τε καὶ ἀναχθεῖς οὐ κατὰ τὴν παιδείαν ἀποβιβῆκα ἤνιπε πεπαιδευτο. ἀλλ' ἄλκιος μὲν ἦν καὶ πρὸς πανοργίαν ἀποπειρέκα, δειλὸς δὲ ὢν καὶ τοῖς συνοῦσι πειθόμενος δι' 15 ἀπλόγητι τὰ ἤθη τε διεφθάρη καὶ εἰς ἀσέλγηαν καὶ μαινογίαν προήχθη, ἐννεκαιδεκίτης τε γῆτων ὅτι τῆς ἔξουσίας ἐκράτησιν. ὅθεν τὰς συμβουλίας τῶν ἀρίστων τῆς βουλῆς παρωσόμενος, οὗς D ἐπιτρόπους αὐτῷ ἐπέστησιν ὁ πατήρ, σπένδειται τοῖς βυρβάρους καὶ ἐστὴν Ῥώμην ἐποροσσεῖ, οὔτε ποιεῖν ἐθελῶν καὶ ἐρημιστω- 20 τευμίνης ἐρῶν βιοτῆς. ὅθεν καὶ πλειστάκις ἐπιβουλεύθη, καὶ

2 δ' B. 3 δέκα ἐπὶ ἐνὶ ἔν ἐπὶ δέκα A. 5 τὴν ζωὴν — 7 ἐγκειρίσασο] τὴν τῶν Ἀλεξανδρείων ἐκκλησίαν Ἀγριππῖνος ἐγκειρίσασο eodex Colbertinus cum uno Regio. 6 ἐπισκοπὴν] ἀρχὴν C. 17 ἐννεκαιδεκάτου A. 19 αὐτῷ ἐπέστησιν ABC, ἐπέστησιν αὐτῷ PW.

Fontes. Cap. 4. Dionis Historiae Romanae lib. 71 c. 36 — lib. 72 c. 13.

obit, cuius multa scripta etiamnum exstant. octavo anno imperii huius M. Antonini Veri Anicetus obit, ecclesia Romana per annos 11 gubernata. ei successit Soter. Celadione post annos 14 vltia functo Alexandrinus episcopatus Agrippino est traditus. Cornelio Heronis successori, ordine quarto, successit quintus Eros: illi Theophilus sextus, qui scriptis contra Marcionem pugnavit, ei successit Maximinus septimus. Sotere Romanorum pontifice rebus terrenis exempto in eius throno collocatus est Eleutherus.

4. Commodus vero M. Antonini filius, optime a patre educatus et institutus, disciplinae qua eruditus erat non respondit, sed cum simplex esset ac minime callidus et timidus, paruit familiaribus suis, corruptisque moribus ab iis ad luxum et caedes est impulsus. 19 annos natus cum imperio potiretur, principum senatorum quos ei pater curatores dederat consiliis repudiatis, pace facta cum barbaris taedio laborum et dissolutae vitae amore Romam revertitur. quibus de causis crebris insidiis appetitus plurimos non viros tantum sed etiam mulieres et

συχροὺς ἀπέκτεινεν οὐκ ἄνδρας μόνον ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, καὶ
 σχεδὸν πάντας τοὺς τότε ἀνθρώσαντας, ἄτερ Πομπηϊανοῦ καὶ
 Περτίνακος καὶ Βικτωρίνου, ὥστ' ἄπορον λογίζεσθαι τοῖς ταῦτα
 συγγραφαιμένοις ὅπως ἐκείνοι τὸν θόνον τότε δέεγγον. εἰσόντι
 5 δὲ αὐτῷ εἰς τὸ θάλασσαν τὸ κεννηγετικὸν ἐπιβούλευσε Κλαύδιος
 Πομπηϊανός. ξίφος γὰρ ἐν τῇ τῆς εἰσόδου ἀνατινύας στενοχωρίῃ
 ἔφη "τοῦτό σοι πέπομφεν ἡ βουλή." ἃ κατηγγύητο μὲν ἡ θυγά-
 τηρ Λουκίλλης τῆς τοῦ Κομόδου ὁμαιμῶνος, σννεφθερίετο δὲ καὶ
 αὐτὴ ἡ Λουκίλλα οὐτ' ἐπιεικιστέρα οὐτε σωφρομιστέρα σῆσα τοῦ P I 598
 10 ἀδελφοῦ. διὸ καὶ τὸν Πομπηϊανὸν ἀπέπεισεν ἐπιθέσθαι τῷ Κο-
 μόδῳ, καὶ ἐκείνον καὶ ἑαυτὴν προσαπώλεισεν. ἀνέλιε δὲ καὶ τὴν
 γυναῖκα Κρισπίναν ὃ Κόμοδος, μοιχείαν ἐπεκαλέσας αὐτῆ. καὶ
 εἴ τις ἕκαστον τῶν ἑπ' ἐκείνου κτανθέντων ἢ διὰ συκοφαντίας
 ψευδεῖς ἢ δι' ὑποψίας εἰκαίως ἢ διὰ πλοῦτον βυθὲν ἢ διὰ γένους
 15 λαμπρότητα ἢ διὰ παιδείας ὑπεροχὴν ἢ δι' ἀρετῆς εὐδοκίμῃσιν
 ἀκριβῶσασθαι τῆ συγγραφῇ βονλιθῆ, ὅχλον ἄν παρῆξοι τοῖς
 ἐπιναί τοὺ σῆγγραμμα μῆλλονσιν.

Ἐγένοντο δὲ καὶ πόλεμοι ἀνταρχοῦντος αὐτοῦ πρὸς τε τοὺς B
 ἑπὲρ τὴν Λακίαν βυρβάρους καὶ μέγιστος ὃ Βρειτανικός, ἐφ' ὃν
 20 Μάρκελλον Οἴλλιον ἐπεμφεν, ἄνδρα ἐγκρατῶς τε ζῶντι καὶ
 στρατιωτικῶς, ἀδωρότατόν τε καὶ γέσει ἀὑπνότατον καὶ ἔτι μῆλ-
 λον ἔξ ἐγκρατείας. ἴνα γὰρ μηδὲ ἄρτου κορέννυται, πολυμήμερόν

4 συγγραφαιμένοις] Dioni lib. 72 c. 4. εἰσόντι AB, εἰσελθόντι
 PW: Χιρβίλλινος εἰσόντι. 7 φ] τοῦτῳ A. 16 παρῆξοι A,
 παρῆξει PW. 21 ἀὑπνότατον φῶσι A. καὶ ἐπιμῆλλον C.

fere omnes illius aetatis claros homines, Pompeiano Pertinace et Victo-
 rino exceptis, interfecit, ut qui res illas scripserunt dubitent quo pacto
 illi caedem effugerint. theatrum venatorium ingredienti insidiatus est
 Claudius Pompeianus, et in aditus angustiis stricto ense dixit "hunc
 tibi senatus misit." ei Pompeiano filia Lucillae sororis Commodi nupta
 erat, sed et ipsa Lucilla eius consuetudine utebatur, fratre nihilo huma-
 nior aut modestior. eaque de causa Pompeiano persuaso ut Commodum
 aggrediretur, et ipsum et semetipsam perdidit. sustulit et Crispinam
 uxorem Commodus ob adulterii crimen. quod si quis eos omnes, quos
 vel ob falsas criminationes vel propter inanes suspiciones vel propter
 magnas divitias vel generis splendorem vel eruditionem excellentem vel
 gloriam virtutis interfecit, exquirere studeret, nae is magnam lectoribus
 molestiam pareret.

Bella quoque sub eius imperio gesta sunt adversus barbaros qui
 supra Daciam incolunt, et Britannicum omnium maximum: ad quod Ul-
 pium Marcellum misit, virum et continentis et militaris vitae, abstinen-
 tissimum, nec tam natura quam ex sobrietate vigilantissimum. nam ut

τε καὶ παλαιότατον αὐτὸν ἦσθαι, ὥστε μὴδὲ δύνασθαι τι φαργῖν τοῦ ἀναγκίου πᾶν ἐπέκειναι. οὗτος τοὺς ἐν Βρετανίᾳ βαρβάρους σφόδρα ἐκάκωσεν. ἔθεν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὄλιγον ἀπέκτεινεν ἂν τὸν ἄνδρα ὁ Κόμοδος.

C Περένιος δὲ ὁ τοῦ δορυφορικοῦ ἄρχων, τοῦ Κομδοῦ ἀρ-5
 μιτλασίαις καὶ ἀσειγείαις ἐσχολακότες, ἠναγκάζετο τὰ τε στρα-
 τιωτικά καὶ τὰ τοῦ κοινοῦ διοικεῖν. εἴ τι γοῦν τοῖς στρατιώταις
 ἀπήντα που δυσχερές, ἐπ' ἐκείνον τοῦτο ἀνέμενον καὶ ἐμνηνῶν
 αὐτῷ. οἱ ἐν Βρετανίᾳ τοίνυν στρατιῶται στασιάζοντες καὶ διὰ
 W II 210 τοῦτο ἐπιτιμηθέντες χιλίους ἐπὶ πεντακοσίοις ἐξ ἑαυτῶν εἰς τὴν 10
 Ἰταλίαν ἐπέμψαν· οἷς τῇ Ῥώμῃ πλησιάσασιν ὁ Κόμοδος προὔπη-
 γησε καὶ εἶπεν "ὦ στρατιῶται, τί βουλόμενοι πάρεστε;" οἱ δὲ
 * "ἤκομεν" ἔφασαν "ἐπεὶ σοὶ ἐπιβουλεύει Περένιος." καὶ ὅς ἐπει-
 D σθη καὶ τὸν ἄνδρα ἐξέδωκεν· καὶ οἱ στρατιῶται αὐτὸν καὶ ἠλί-
 σσαντο καὶ κατέκοψαν, διαγαγόντα τὴν ἀρχὴν ἀδωρότατά τε καὶ 15
 σωφρονίστατα. οὐπερ ἀπυλλαγέντες οἱ καισάρηιοι, ὧν ὁ Κλέαν-
 δρος κορυφαῖοτάτος ἐτίγγανεν ὧν, ἄπαν ἔδρων χεῖριστον ἀδειῶς·
 πάντα γὰρ ἐπώλων καὶ ἔβριζον καὶ ἠσίλγαινον.

Ὁ δὲ Κλέανδρος μέγα ὑπὸ τῆς τύχης ἀρθεὶς καὶ ἐχαρίσατο
 καὶ ἐπώλησε βουλίας στρατιᾶς ἐπιτροπιᾶς ἡγεμονίας καὶ ἀπλῶς 20
 ξύμπαντα. καὶ τινες πάντων ὧν εἶχον τὸ βουλευτικὸν γενέσθαι

1 μὴδὲ] μὴ A. 3 σφόδρα ἐκάκωσεν A, σφόδρα ἐκάκωσαν B,
 ἐκάκωσεν σφόδρα PW. 5 προφίσιος ABC. 6 ἀσειγείαις
 AB, ἀσειγίας PW. 9 στρατιώται] στρατιεῖοι A. 13 περ-
 ρένιος B.

nec pane satiaretur, eo minime recenti sed ante multos dies cocto vesce-
 batur, ut nihil ultra posset edero quam summa necessitas postularet.
 qui cum Britannos graviter afflisset, parum abfuit quin ob virtutem a
 Commodo necaretur.

Perennius vero praetorio praefectus, imperatore aurigationibus et
 luxu vacante, et rem publicam et rem militarem administrare cogeba-
 tur. ac si quid militibus adversi accidebat, id illi iracunde imputabant,
 qui igitur in Britannia militabant, ob motam seditionem obiurgati, mille
 quingentos sui ordinis in Italiam miserunt: quibus Romae appropinquan-
 tibus Commodus obviam profectus "qua de causa venitis" inquit "com-
 militones?" qui cum respondissent eo se adesse quod Perennius ei in-
 sidia retur, credidit ille virumque illis dedit. a quibus excruciatius in-
 terlit, cum magistratum modestissime et integerrime gessisset. quo amoto
 caesariani, quorum dux et auctor erat Cleander, nullo facinore abstin-
 uerunt, impune omnia vendentes et nihil non audentes quod superbia
 et libido suasisset.

Cleander vero a fortuna in altum sublatus et donavit et vendidit
 senatorias dignitates, expeditiones, praefecturas, provincias, omnia deni-
 que. ac nonnulli omnibus suis bonis ordinem senatorium redemerunt:

ἐπρίαντο, ὥστε καὶ λέχθηται ἐπὶ Τουλῷ Σόλωνι ἀγαριστάτω ἀν-
δρὶ ὅτι τὴν οὐσίαν ἀγαιριθεὶς ἐξωρίσθη εἰς τὸ σπνδρίον. καὶ P I 599
ἐπάτους εἰς ἓνα ἐνιαυτὸν εἴκοσι καὶ πέντε ἀπέδειξεν, ὃ μῆτε πρό-
τερον μῆτε ποτὲ ἕσπερον ἐγένετο. πάντοθεν ὅθ' ἀργυρολογῶν
5 ἐκτίσαστο πάμπολλα, ἀφ' ὧν πλεῖστα τῶν τε Κομόδῳ ἐδίδον καὶ
ταῖς αὐτοῦ παλλακαῖς. καὶ τοὶ δ' οὕτως ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἀρθεὶς
ἀτίμως ἀπώλειτο. σιτοδείας γὰρ ἐν Ῥώμῃ συμβάσης πλέον αὐτὴν
Παπίριος Λιοτίσιος ἐπὶ τοῦ σίτου τεταγμένος ἐπέτεινε, ἄς ἂν
τὸν Κλεάνδρον οἱ Ῥωμαῖοι μισήσωσι τε καὶ διαφθείρωσιν ὡς
10 αἰτίον τοῦ κακοῦ διὰ κλέμματα. ἤγετο τοίνυν ἵπποδρομία* καὶ B
μελλόντων τῶν ἵππων ἀγωνιεῖσθαι εἰσέδραμε παιδιῶν πληθὺς εἰς
τὸν ἵπποδρομον* καὶ τῶν παρθένος τις ἤγειτο μεγάλη καὶ βλο-
συρά, ἣ δαίμων ἐς ἕσπερον ἐνομήσθη. καὶ συνειβόησαν μὲν τὰ
παιδιά, καὶ ὁ δῆμος ἐκ τούτου ἐξέκρουγε καὶ ὠρμησε πρὸς τὸν
15 Κόμοδον ἐν προαιτίῃσ' ὄντα, ἐκείνου μὲν ἐπεριχόμενος, τοῦ
Κλεάνδρου δὲ κατινχόμενος* ὃ δὲ στρατιώτας ἐπέμψεν ἐπ' αὐ-
τούς, οἳ καὶ ἔτρωσάν τινες καὶ ἀπέκτειναν, ἀντιῶσαι δὲ τὸν δῆμον
οὐκ ἴσχυσαν* ἀλλὰ τῶν πληθῶν θαρρῶν ἢ τῆς τῶν δορικράτων ἰσχύι
ἐκείνος ἠπείχθη. πλησιαζόντων δὲ οὕτως ὁ Κόμοδος ἔδεισε, δι- C
20 λόταιος ὢν, ὡς αἰτίκα τὸν τε Κλεάνδρον καὶ τὸ παιδίον αὐτοῦ

4 ποτὲ om A. 5 τῶ AC, τό PW. 6 ἀρθῆς καὶ ἀτίμως A.
8 παπίριος A Xiphilinus, Παπίριος PW. 9 κλέαρχον A.
διαφθείρωσιν ABC, διαφθειράσιν PW. 10 καὶ μελλόντων τῶν
ἵππων ἀγωνιεῖσθαι AB, τῶν ἵππων ἀγωνιεῖσθαι reliquis omissis C,
τῶν δ' ἵππων ἀγωνιεῖσθαι μελλόντων PW. 12 καὶ alterum om B.
13 ἣ δαίμων ἐς] ἣ δαίμων ὡς alter Wolfii codex Fuggeranus.
18 ἴσχυσαν AC. ἣ ABC, καὶ PW. 19 ἠπείχθη ἐκείνος B.

ut de Iulio Solone homine obscurissimo diceretur, eum bonis ndemptis in curiam relegatum esse. consules in unum annum 25 designavit, quod nec ante nec post unquam factum est, itaque pecunia undique colligenda magnas opes est adeptus, de quibus plurima Commodo et eius concubinis donabat. nihilo secius tamen in tanto fortunae fastigio ignominiose periit. nam cum annonae penuria Romae laboraretur, Dionysius Papius rei frumentariae praefectus eam magis coartavit, ut Cleander tanquam ob furta malorum auctor et invidus populo facillius interiret. iudis igitur circensibus cum equi iam excursuri essent, multitudo puerorum in circum accurrit, quos magna quaedam virgo torvo vultu ducebat, quo dea postmodum credita est: ortoque a pueris clamore populus etiam vociferans ad Commodum in suburbio agentem contendit, et illi bene precatus, Cleander diras est imprecatus. is milites contra eos misit: qui nonnullos vulneraverunt et occiderunt, populum tamen repellere non poterunt; sed multitudine fretus vel praetorianorum robore ille instabat, sic turba appropinquante Commodus, homo ignavissimus, ita pertimuit ut Cleandrum et filium eius statim occidi iuberet. puer igitur limin

οφαγῆναι κελύθει. τὸ μὲν οὖν παιδίον προσουδισθὲν διεφθάρη, τὸ δὲ τοῦ Κλειάνδρου σῶμα λαβόντες οἱ Ῥωμαῖοι ἔσθραν καὶ ἥκισκοντο, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ δόρατος περιήνεκτο. καὶ τινες ἐτέρονς τῶν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι δυναιμένων δέφθειραν.

5. Κόμοδος δὲ ἐγόνα καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας διαχειρί-
 ζετο καὶ ἦν Ῥωμαῖοις ἄπεισι χαλεπώτατος, ἀναγκάζων αὐτῷ ἔξ
 ἀνάγκης ψηφίζεσθαι ὅσα τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐκόντες δι' εὐνοίαν
 ἐψηφίζοντο. ἄλλα τε οὖν αὐτῷ πάμπολλα ἐψηφίσθησαν καὶ χρυ-
 D σοῦς ἀνδριάς σταθμοῦ χιλίων λιτρῶν. καὶ τοὺς μῆνας πάντας
 ἀπ' αὐτοῦ κεκλήσθαι τεθλοπικί· καὶ κατηρήθητο οὕτως, Ἄμμο- 10
 ζόνιος Ἀνίκητος Εὐτιχῆς Εὐσεβῆς Λούκιος Αἴλιος Αὐρήλιος
 Κόμοδος Αὔγουστος Ἡράκλειος Ῥωμαῖος Ὑπερίφων. πάντα
 γὰρ ταῦτα ἑαυτῷ ἐπέγραψε τὰ ὀνόματα, καὶ τῇ βουλῇ οὕτως
 ἐπέστελλεν "αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Λούκιος Αἴλιος Αὐρήλιος Κό-
 μοδος Αὔγουστος εὐσεβῆς εὐτιχῆς ἀνίκητος Ῥωμαῖος Ἡρακλῆς 15
 ἀρχιμετρὸς δημαρχικῆς ἔξουσίας τὸ δικτωκαδέκατον αὐτοκράτωρ τὸ
 ὄγδοον ἑπάτος τὸ ἕβδομον πατὴρ πατρίδος ἑπάτοις στρατηγός
 P I 600 δημαρχικός γεροσιμῆ Κομοδιανῆ εὐτιχεὶ χαίρειν." καὶ πολλοὺς
 ἔστησαν αὐτῷ ἀνδριάτις ἐν Ἡρακλέους σχήματι. καὶ τὸν αἰῶνα
 τὸν καὶ αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ χρυσοῦν ὀνομάζεσθαι καὶ γράφεσθαι 20

9 χιλίων λιτρῶν AB Xiphilinus, λιτρῶν χιλίων PW. πάντας A
 Xiphilinus, ἄπαντας PW. 10 οὕτως] ὁδε A. 15 εὐσεβῆς
 εὐτιχῆς A Xiphilinus ut nummi, Εὐτιχῆς Εὐσεβῆς PW. 19 Ἡρα-
 κλέους A, Ηρακλέος PW.

FOKTEB. Cap. 5. Dionis Historiae Romanae lib. 72 c. 14 —
 c. 22. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 5 c. 9 — c. 21.

illis perit: Cleandri vero corpus Romani excarnificatum traxerunt, et caput eius hastae affixum circumtulerunt. sunt et aliquot alii palatii proceres interfecti.

5. Commodus vero ad caedes incitatus viros illustres occidebat, et in omnes Romanos saevissimus ea sibi tribui cogebat quae patri eius ultro ex benevolentia delata fuerant. igitur praeter alia plurima statua aurea mille pondo librarum ei decreta est. et omnes menses de se nominari iussit: qui hoc ordine numerabantur, Amazonius Invictus Felix Pius Lucius Aelius Aurelius Commodus Augustus Hercules Romanus Exsuperatorius, nam haec sibi nomina omnia vindicabat, itaque ad senatum scribebat "imperator Caesar Lucius Aelius Aurelius Commodus Augustus pius felix invictus Romanus Hercules pontifex tribunicia potestate XVIII imperator VIII consul VII pater patriae consilibus praetoribus tribunicis senatus Commodiano felici salutem." multas ei quoque statuas Herculis habitu erexerunt. est et decretum ut eius seculum ab eo au-

ἐψηφίσθη· ἐκαλεῖτο γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὀνόμασι καὶ χρυσοῦς καὶ θεός. πολλὰ δὲ δαπανῶντι αὐτῷ ἐπέλιπε τὰ χρήματα· ὅθεν ἐγκλήματα καὶ ἀνδράσιον ἐπιφέρειον καὶ γυναῖξιν, οἷς μὲν ἐφόνειν οἷς δὲ τῆν σιστηρίαν τῆς αὐτῶν οὐσίας ἐπίπρασκεν.

- 5 Ἡρματηλάται δὲ οἴκοι (δημοσίᾳ γὰρ ᾗδετο τοῦτο ποιῆσαι), καὶ ἑμονομάχει, οἴκοι μὲν μέχρι φόνου, ἐν δὲ γι τῷ θεάτρῳ ἀσι-
 δήρως καὶ αἵματος ἀνθρωπίνου χωρίς. οἴκοι δὲ τινῶν τὰς τριχῆς
 ξυρῶν τῶν μὲν τὰς ῥίνας παρέτεμνε τῶν δὲ τὰ ὦτα, ἰνῶν δ' ἕτερόν τι. εἰσιῶν δ' ἐς τὸ θεάτρον τῷ τοῦ Ἑρμοῦ ἐκέρχρητο
 10 στήματι, χρυσοῦν κηρύκιον μεταχειριζόμενος. ἐφρόντι δὲ μέγα
 καὶ οἱ τῆς βουλῆς καὶ οἱ τῶν ἰππέων παρόντες "ζήσιαις" ἔξεβόων·
 καὶ "κύριος εἶ" καὶ "πρῶτος εἶ" καὶ "πάντων εὐτυχεστάτους νίκας
 νικήσεις" καὶ "Ἀμαζόνι νικᾷς" κράζειν συνεχῶς ἐκελεύοντο.
 15 τοῖς δὲ ποδῶν ἰσπερμημένους ἢ τοῦτοις πεπηρωμένους ἐκ νόσου ἢ
 συμφορᾶς ἀφροῖσαις ποτέ, καὶ δρακόντων εἶδη αὐτοῖς περιελέξας
 περὶ τὰ γόνατα, οἷα γίγαντας ὡς Ἡρακλῆς ῥοπάλῳ πυῖων ἀπ-
 ἔκτεινε.

- Μέλλων δ' αὐθις μονομαχῆσαι ἐντεταίτο τοῖς ἰππέσι καὶ C
 20 τῇ βουλῇ ἐν τῇ στολῇ τῇ ἰππάδι καὶ τοῖς μανδύαις εἰς τὸ θεά-
 τρον εἰσελθεῖν, ὃ οὐκ εἰδῆστο γίνεσθαι εἰ μὴ τις αὐτοκράτωρ

2 αὐτῶ add A. 4 δὲ] δὲ καὶ B. 5 ἡρματηλάται AC, ἡρ-
 ματηλάτων PW. 8 παρέτεμνε A Xiphilinus, ἀπέτεμνε P, ἀπ-
 ἔταμνε W. δέ τι ἕτερον A. 9 εἰς B. 12 οἱ alterum
 om B. 13 Xiphilinus πάντων εὐτυχεστάτος, νικᾷς, νικήσεις.
 15 τούτους] τοῖς B. 20 ταῖς μανδύαις et τοῖς μανδύοις Xi-
 philini codices.

reum seculum diceretur: nam praeter alia nomina etiam aureus et deus vocabatur. cum autem sumptibus immodicis fuscum exhausisset, viros et mulieres criminando alios occidit, alios salutem suam omnibus bonis redimere passus est.

Aurigabat domi: nam id in publico facere verebatur. pugnabat domi usque ad caedes, in theatro vero sine ferro et sanguine humano. domi quoque capillis quorundam radendis alios nasos praecidebat, alios aures, alios aliud membrum. theatrum Mercurii habitu ingrediebatur aureum caduceum manu versans. magnae sibi laudi ducebat quod scaeva esset. certando fersus potabat, senatu et equestri ordine acclamantibus "vivas." Item "dominus es, primus es, victorius omnium faustissimis potieris, Amazonie vincis" subinde clamare iuebantur. aliquando pedibus mutilatos aut ex morbo aliove casu claudos coegit, et draconum formis ad eorum genua annexis miseros tanquam Hercules pro gigantibus clava occidit.

Denno cum gladiatoribus pugnaturus equitibus et seautui manda- vit ut habitu equestri et peulati theatrum ingrederentur, quod non nisi

ἔτυχε τεθνηκώς· καὶ τὸ κράνος δ' αὐτοῦ τῇ τελευταίᾳ τῶν ἀγώνων ἡμέρᾳ διὰ τῶν πυλῶν ἐξεκομίσθη δι' ὧν οἱ τελευταῖοι ἐξεφέροντο· καὶ ταῦτα τεκμήρια τοῦ μέλλειν ἤδη ἀπαλλυγῆσθαι τῆς αὐτοῦ τυραννίδος ἄπιστον ἔδοξε. καὶ τοῦτο μετ' ὀλίγον ἐγένετο· Αἰμίλιος γὰρ Λαίτιος ὁ ἑπαρχος καὶ ὁ πρόκοιτος Ἐκλεκτός, ὁ τοῖς ἑπ' αὐτοῦ γινομένοις ἀχθόμενοι, μὴ ταῦτα ποιεῖν παρήκον αὐτῷ· ὁ δὲ ἠπειλεὶ σφίσι καὶ ἐμηνί· κάκεινοι δέισαντες ἐπεβούλευσαν αὐτῷ, δόντες ἐν βοείοις κρέασι φάρμακον. μὴ ταχέως δὲ τῷ φαρμάκῳ κατεργασθέντα ἀλλὰ καὶ ἐξήμεκόντα ὑποτοπήσαντά τε τὸ γεγονός καὶ ἀπειλοῦντα ἀπέπνιξαν αὐτὸν διὰ τινος Νυρκίσσου λουόμενον, ἔτη δώδεκα καὶ μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέρας τισσαρισκαίδεκα μοναρχήσαντα, βεβιωκότα δὲ τριάκοντα ἔνιαυτοῦς ἐφ' ἐνὶ καὶ μῆνας τίσσαρας. εἰς ὃν ἡ οἰκία τῶν ὡς ἀληθοῦς Ἀθηναίων τῆς ἀνταρχίας ἐπαύσατο.

Ἐν δὲ γε τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς μοναρχίας Κομόδου Ἰουλιανὸς 15 τῆν ἐπισκοπὴν Ἀλεξανδρείας ἐνεχειρίσθη, Ἀγριππίνου ἐπὶ δώδεκα ἔτη ταύτην οἰκονομήσαντος καὶ μεταστάντος τῶν τῆδε. τότε καὶ Κλήμης ὁ στρατηγὸς ἐγνωρίζετο, καὶ Πάνταινος ὁ φιλόσοφος P I 601 σπουδαστής τε καὶ κῆρυξ τοῦ καθ' ἡμᾶς μωστηρίου. ἀνωτέρω δὲ τῆς Ἱεροσολέμων ἐκκλησίας ὁ λόγος ἰστόρησε Μάρκον μετὰ 20 τοὺς ἐκ περιτομῆς καθηγῆσθαι, τῆς πόλειως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνοικοδομηθείσης Ἀδριανοῦ, συνοικισθείσης τε ἐξ ἔθνων.

5 ὁ alterum add ABC. 10 ἀπειλοῦντα AB, ἀπειλοῦντι PW. αὐτῷ A. 13 ὡς] εἰς C. 17 καὶ ὁ κλήμης ὁ A. 19 ἀνωτέρω] p. 522 v. 19. 21 τοῦ αὐτοκράτορος ἀνοικοδομηθείσης Ἀδριανοῦ] ἀδριανοῦ ἀνοικοδομηθείσης A.

mortuo imperatore fieri solebat: et galea eius in extremo die ludorum per caua portam est elata qua mortui efferebantur: quae omnibus liberationem ab eius tyrannide brevi portendere videbantur. idque paulo post accidit: nam Aemilius Lactus praefectus et Electus cubicularius cum eam factis illis offensi monnissent ut desisteret, iracundiam et minas illius metuentes in bubulis carnibus venenum ei praebuerunt. quod cum ut parum efficax evomisset, ac quid actum esset suspicatus minas spiraret, lavantem a Narcisso quodam occidendum curaverunt, annos 12 menses 9 dies 14 rerum potitum, natum annos 31 et menses 4. in quo germana Aureliorum familia imperare desiit.

Primo anno eius imperii Iuliano Alexandrinus episcopatus est traditus, Agrippino duodecimo gubernationis anno defuncto. tum quoque Clemens contextor floruit, et Pantaeus philosophus arcanorum nostrorum sectator et praeco. de Hierosolymis supra narravimus, illam ecclesiam post circumcisos a Marco esse gubernatam, urbe ab Adriano in-

ὃν Κασσιανὸς διεδέξατο, καὶ τοῦτον Πούπλιος, καὶ Πούπλιον Ἰουλιανὸς, κάκεινον Γάιος, καὶ Γάιον Σύμμαχος. ὁ δ' ἐφ' ἑτέρῳ Γαίῳ μετήλλαξε τὴν ζωὴν. εἰθ' ἕτερος Ἰουλιανὸς τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο, καὶ τοῦτου διάδοχος Καπίτων ἐγένετο, καὶ Οὐάλης 5 Καπίτωνος, Οὐάλεντος δὲ Δολεχιανός, καὶ ἐπὶ πᾶσι Νάρκισσος τριακοστὸς ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο. δεκάτῳ δ' ἔτι τῆς Κοριόδου ἀρχῆς Ἐλεῦθερος ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκοπήσας ἐπ' ἕτη τρισκαίδεκα τῶν τῆδε Β μετίστη, καὶ Βίκτωρ τῶν ἐκτὶ πρόσθη πιστῶν. καὶ Ἰουλιανοῦ 10 ἐπὶ δέκατον ἔτος τὴν Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίαν ἰθύναντος, καὶ τὸ χριῶν λειτουργήσαντος, Ἀημήτριος τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐνεχυρήσθη λειτουργήματα. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείων ἐκκλησίᾳ μετὰ Μαξιμίον Σαραπίων ἐπισκόπου τοὺς χριστιανώτους, ὄγδοος ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων γινόμενος. τότε καὶ Ἀπολλώνιος, ἀνὴρ ἐπὶ παι- 15 δία καὶ φιλοσοφίᾳ βεβηθημένος, μαρτυρικῶς τέλει ἐν Ῥώμῃ δόγματι τῆς συγκλήτου πρὸς τὰς αἰωνίους μετίστη σκηνάς.

6. Ὁ μὲν οὖν Κόμοδος τὰ τῆς ἀρχῆς διαφθείρας, ὡς W II 212 εἴρηται, κάκεινος διέφθαρτο· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐκλεκτον καὶ τὸν C Λαῖτον τὸν Περτίνακα εἰς τὴν αὐταρχίαν διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ 20 ἀξίωμα αὐτοῦ ἐπιλέξαντο. ὁ δέ, ὅτι τέθνηκε Κόμοδος ἀκριβω-

1 inter Publium et Iulianum excidit Maximus. 4 post Capito-
nem Eusebius in Chronico recenset Maximum et Antoninum, quos
omittunt Historiae ecclesiasticae codices. 5 δὲ ABC, δὲ καὶ PW.
6 ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τῶν Ἱεροσολύμων A. 7 ὁ τῆς ABCW,
ὁ τῶν P. 10 τὸ] τῷ C: cf. p. 639 D ed. P. 11 τῆς add AB.
12 τῆ] τῆ τῶν A. 13 σεραπίων B. 16 σκηνάς] μονάς A.

FONTES. Cap. 6. *Dionis Historiae Romanae lib. 73 c. 1* —
c. 10.

staurata et a gentilibus habitata. ei successit Cassianus, huic Publius, Publio Iulianus, Iuliano Gaius, Gaio Symmachus, Symmacho alter Gaius, Gaio alter Iulianus, Iuliano Capito, Capitoni Valens, Valenti Dolichianus: post quos omnes Narcissus trigesimus ab apostolis Hierosolymorum episcopus fuit. decimo anno imperii Commodi Eleuthero Romani episcopatus anno decimo tertio defuncto Victor coetui fidelium praelit. Iuliano post decimum annum episcopatus Alexandrii mortuo id munus Demetrio est commissum. in Antiochena ecclesia Serapio post Maximinum Christianorum pastor fuit, octavus ab apostolis pontifex. tunc Apollonius philosophus inclita doctrinae fama, senatus Romani decreto condemnatus, per martyrium in aeterna tabernacula migravit.

6. Commodus imperio ad hunc modum perditto, ut expositum est, ipse quoque periit: Electus vero et Laetus ad Pertinacem, ob virtutem et dignitatem viri, principatum detulerunt, qui explorata Commodi

σάμενος, ἐδέξατο τὴν ἀρχήν, καὶ ἐσπλάθην εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τῆ τε παρουσίᾳ τοῦ Αὐτίτου καὶ ἀδραῖς ὑποσχέσεισι τοὺς στρατιώτας προσποιήσατο. εἶτα εἰς τὸ συνέδριον ἀγερόμενος εἶπεν ὅτι "ὠνόμισμαι ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοκράτωρ, ἐξίσταμαι δὲ τῆς ἀρχῆς διὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ ἀρρωστίαν καὶ τὴν τῶν πραγμάτων δυσχέρειαν." ὡς δὲ καὶ παρὰ τῆς βουλῆς καὶ ἐφηγεῖτο καὶ ἤρειτο, ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Κόμοδος ἐψηφίσθη πολέμιος. καὶ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος εἰς ἐκείνον ἐξέβριζον καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ κατέσπων. ἤθελον δὲ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ διασῦραι καὶ διασπάσαι· εἰπόντος δὲ τοῦ Περτινάκου ἤδη τῆ γῆ 10 κερκίφθαι αὐτό, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ἀλιτήριον δὲ καὶ τύραννον ἀπεκάλουν αὐτὸν καὶ ἀρματηλάτην καὶ μονομάχον καὶ πλείω ἕτερα. Αἰβύς δ' ἦν ὁ Περτινάξ ἐξ Ἄλβης Ἰομπητίας, πατρὸς οὐκ εὐγενοῦς, ἐν τοῖς ἰππεῦσι χιλιωρχήσας. ἦν δ' εὐπροσήγορος, ἤκουε τε ἐτοίμως καὶ ἀπεκρίνατο ὅσα οἱ ἐδόκει. 15

Οὕτω μὲν ὁ Περτινάξ τῆς ἀρχῆς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἐπικλήσεισι καὶ πρόκριτος τῆς γερονσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπνομιάσθη. ὅσα γούν διέκειτο πλημμελῶς πρὸς τὸ κόσμιον P I 602 μετεσκεύαστο οἰκονομίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἡ ἀτιμία τῶν ἀδόκως πεφονευμένων ἐλύθη παρ' αὐτοῦ. τσαυτήν 20 δὲ χρημάτων ἔνδεια κατὰ τὸ βασίλειον ἦν, ὡς πέντε καὶ εἰκοσι μυριάδας δραχμῶν εὐρεθῆναι μόνας. μόλις δ' οὖν ὁ Περτινάξ ἐξ ἀνδριάντων καὶ ὄπλων καὶ ἐπίπλων καὶ τῶν τοῦ Κομόδου παι-

6 καὶ prius om. A.

10 κατασφάσαι AB, σφάσαι Xiphilinus.

13 immo Αἰβύς. 19 διασκεύαστο C.

morte, suscepto imperio in castra venit, militumque favore et Laeti praesentia et magnis pollicitationibus conciliato, curiam ingressus, se a legionibus appellatum esse imperatorem, sed propter aetatem et imbecillitatem et rerum difficultatem cedere imperio dixit. cum vero a senatu quoque laudaretur et probaretur, imperator declaratus est: Commodus vero hostis iudicatus et a senatu populoque contumeliosis affectus est. ac revulsis eius statuis in animo habebant cadaver etiam per vicus raptare: sed cum id Pertinax ism sepultum esse dixisset, ea re ommissa Commodum nefarium, tyrannum, aurigam, gladiatorem, et pluribus aliis nominibus appellarunt. Pertinax Afer [Ligur] ex Alba Pompeia, patre haud nobili natus, tribunus equitum fuit: aditu facilis, haud gravatim audiebat, et respondebat quae videbantur.

Potius imperio Pertinax praeter alios titulos etiam princeps senatus veteri more dictus est. prava instituta sua cura et providentia correxit atque in melius mutavit: per iniuriam caesos ignominia exemit. cum autem pecuniae tanta inopia in palatio esset, ut in fisco non amplius 250 milia drachmarum invenirentur, aegre ex statutis, armis, domestico instrumento et deliciis Commodi tantum coegit, ut militi solveret

δικῶν ἀθροίσαις ἀργύριον τοῖς τε δορυφόροις ἂ ἐπέσχετο ἴδωκε καὶ τῷ δήμῳ καθ' ἑκατὸν δραχμιάς. ὅσοις γὰρ ὁ Κόμοδος ἐς τρυφήν καὶ ἐς ὀπλομαχίαν καὶ ἄρματιλασίαν ἐπέχρηστο, ξέμπαντα προὔτιθέτω ἐς τὸ πωλητήριον.

- 5 Ὁ δὲ Λαίτιος ἐνγέμει μὲν τὸν Περτίνακα, τὸν δὲ Κόμοδον Β ἔβριξε. καὶ τινες βαρβάρους, χρυσίον παρ' ἐκείνου κομισαμένους ἐπ' εἰρήνῃ πολύ, ἔτι τυγχάνοντις ἐν ὁδοῦ μετεπέμψατο καὶ τὸ χρυσίον ἀπέδωκε, "φράσαι τοῖς οἴκοι" φήσας "ὅτι Περτίναξ ἄρχει". ἤδισαν γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς ἐξ ὧν ἐπιπέθυσσαν.
- 10 καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Κομόδου ὁ Λαίτιος ἐποίησιν. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ μακρὸν οὕτως ἔμεινε πιστὸς τῷ Περτίνακι. ὧν γὰρ ἡμίρειτο μὴ τυγχάνων, τοὺς στρατιώτας παρῆλθε κατ' αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀρπυγῶν εἰργόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν καὶ ἐπιβούλευον σὺν τῷ Λαίτῳ. διὸ τὸν ἕνατον Φάλκωνα, γένει C
- 15 καὶ πλουτίῳ λαμπρονόμῳ, αὐτοκράτορα ποιῆσαι συνέθεντο. ὃ μαθὼν ὁ Περτίναξ ἐς Θάλασσαν διατρέψων διὰ τὴν τοῦ οἴτου παρασκευήν, εἰς τὴν πόλιν ἐπέλθῃ καὶ εἰς τὴν βουλήν παρελθὼν διελέχθη. μελλόντων δὲ τῶν βουλευτῶν καταψηφισθῆναι τοῦ Φάλκωνος ὁ Περτίναξ ἀνακραγῶν "μὴ γένοιτο" ἔφη "τινὰ βου- 20 λευτὴν ἐμοῦ ἄρχοντος μηδὲ δικαίως θανατωθῆναι."

Ὁ δὲ Λαίτιος τινες τῶν στρατιωτῶν ὡς ἐκείνον κελύοντος ἔφθειρε· φοβηθέντες δὲ οἱ λοιποὶ ἐθροβήθησαν. διακόσιοι δὲ οἱ

1 δίδωκε Α.
εἰχθη Α.

8 φράσαι τε ΡW, φράσας τε C.
22 ἐθροβήθησαν Α.

17 ἔπ-

quae promiserat, et populo centenas drachmas distribueret. ea enim omnia quibus Commodus ad delicias, compositiones gladiatorum et aurigationes usus fuerat, Pertinax in foro vendidit.

Laetus vero et Pertinacem laudabat et Commodum proscindebat; et barbaros aliquot ex via revocatos, qui magnam pecuniam a Nummiro sorvandao pacis ergo acceperant, erepto auro suis popularibus nummiare iussit Pertinacem imperare: cuius illi nomen suis cladibus didicerant. haec et alia traducendi Commodi causa Laetus fecit. sed Pertinacis fidem non diu servavit. cum enim votorum non compos fieret, milites rapinis assuetos, et Pertinaci quod iis prohiberentur infensos, ad insidias ei faciendas impulit. itaque Falconem consulens, virum et genere et opibus illustrem, imperatorem designare statuerunt. quo Pertinax cognito, quod annohao parandae causa ad mare agebat, prope in urbem profectus et curiam ingressus orationem habuit; senatque Falconem damnaturo exclamavit "absit ut mo imperante ullus senator vel iure condonnetur."

Laetus vero militibus aliquot, quasi ab imperatore iussus, occisis, effecit ut caeteri sibi metuentes tumultuarentur, et 200 audacissimi stri-

- θρασύτεροι ἤρκοιτες τὰ ζήγη πρὸς τὸ παλάτιον ὤρμησαν. ὡς δ' ἐντὸς ἐγένοντο, ἡ γυνὴ ἀετῶ τὴν τοῦτων παρουσίαν ἐμῆνυσεν· ὁ δὲ καίτοι δυνάμιενος ἀντιστῆναι καὶ διαφθεῖραι αὐτοὺς τῆ τε γυλακῆ τῆ νεκτερινῆ καὶ τοῖς ἰππιῦσιν, οὔτε τοῦτ' ἐποίησεν αὐτε κρυβῆναι καὶ διαφυγεῖν ἤρεισαστο, ἀλλ' ἐλπίσας ἴσως καταπλή- 6
 W II 213 ξιν αὐτοὺς ὀφθεῖς καὶ πείσειν διαλεχθεῖς, ἀπήντησε προσιοῦσιν. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀδοτ' ὑπεστάλησαν καὶ τοῖς κονλοῖς τὰ ζήγη ἐλέθοντο, ὡς δ' εἰς αὐτῶν προσηδήσας "τοῦτό σοι" ἔφη τὸ ζήγας διεῖξας "οἱ στρατιῶται πεπόμερασι", καὶ αὐτὸν ἐπληξτε, καὶ οἱ ἄλλοι συνεικνύθησαν καὶ κατέκοψαν αὐτόν τε τὸν αὐτοκράτορα 10
 P I 603 καὶ τὸν Ἑκλεκτον. εἶτα τὴν τοῦ Περτινάκος κειραλὴν οἱ στρατιῶται δόρατι περιπέραντες περιῆγον, τῶ ἔργῳ ἐλλαμπρυνόμενοι. ἐβίω δὲ ὁ ἀνὴρ ἔτη ἐπὶ καὶ ἐξήκοντα δέοντα τεσσάρων μηνῶν, ἄρξας μόνας ἡμέρας ὀδοθήκοντα καὶ ἐπὶ.

7. Διαγγελθείσης δὲ τῆς σφαγῆς τοῦ Περτινάκος Σουλπι-15
 κιανός, σταλὴς εἰς τὸ στρατόπεδον παρ' ἐκείνου ἵνα τὰ ἐκεῖ
 καταστήσῃται, ἔμεινεν ἐν αὐτῷ καὶ ἔπραττεν ὅπως ἂν αὐτοκρά-
 τωρ ἀποδειχθῆ. κὰν τοῦτω Ἰουλιανὸς ὁ Αἰδιος, χρηματιστὴς τε
 καὶ ἄπληστος, νεωτέρων αἰε πραγμάτων ἐπιθυμῶν καὶ πρὸς τοῦ
 Κομόδου διὰ τοῦτο εἰς Μειδιόλανα τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐξέλαθεῖς, 20
 B μαθὼν τὴν τελευτὴν τοῦ Περτινάκος, σπεύσας εἰς τὸ στρατόπε-
 δον παριγένετο. καὶ πρὸς ταῖς πύλαις ἐστῶς ὁ μὲν ἔξωθεν, ὁ δὲ

11 of στρατιῶται add A Xiphilinus.

20 ἐς B.

Fontes. Cap. 7. Dionis Historiae Romanae lib. 73 c. 11 — c. 17.

cis eusibus ad palatium contenderent. quos cum uxor adesse Pertinacis nuntiasset, ille quamvis resistere eosque per nocturnas excubias et equites occidere posset, tamen nec hoc fecit nec se occultare aut effugere voluit. sed spe forsitan concepta, se conspectu suo illos territurum et oratione sedaturum, accedentibus obviam ivit. illi vero primum verecundia ducti gladios vaginis condiderunt: deinde cum unus stricto gladio prosilisset eumque percussisset, eum gladium illi a militibus missum esse dicens, etiam caeteri concitati et ipsam imperatorem et Electum occiderunt. deinde Pertinacis caput milites hastae affixum quasi re bene gesta circumtulērunt. vixit hic vir annos 67, quattuor mensibus demptis. dies non amplius 87 imperavit.

7. Nuntiata Pertinacis caede Sulpicianus, ab illo in castra tumultus sedandi causa missus, ibi mansit operamque dedit ut imperator crearetur. interea Didius Iulianus, homo inexplebilis avaritiae, novis rebus subinde studens eaquo de causa Mediolanum in patriam suam a Commodo rolegatus, Pertinacis obitu cognito festinanter in castra venit.

Σουλπικιανὸς ἴσασθαι, τὴν Ῥώμην καὶ τὴν ταύτης ἀρχὴν ἀνητίων ἐκ τῶν στρατιωτῶν, διαγγελλόντων τιῶν καὶ λεγόντων ἑκατέρῳ ὅτι "τόσον οὗτος" καὶ "τόσον ἐκείνος δίδωσι, τί οὖν σὺ προσίθης;" ὁμῶς πολλῶν ὑπεσχιμένων τοῖς στρατιώταις παρὰ τοῦ 5 Ἰουλιανοῦ, ἐκείνον προετιμῶσαντο, φοβηθέντες μάλιστα τὸν Σουλπικιανὸν ὡς τιμωρήσοιτα τῷ Περτίνακι οἷα δὴ κηδεστέῃ.

Ἐπιδεχθεῖς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον Ἰουλιανὸς καὶ αὐτοκράτωρ ἀποδεχθεῖς ἐκεῖθεν πρὸς τὴν ἀγορὰν ἐφοίτησε καὶ τὸ βουλευτήριον, δορυφόρος παμπληθεὶς ἐπιγόμενος, ἵνα δι' ἐκείνων 10 καὶ τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον δεδιζήται. καὶ εἶπε πρὸς τὴν βουλὴν ὅτι "καὶ ἡμεῖς ἄρχοντος δέισθε, καὶ αὐτός, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἀξιώτατός εἰμι ἡγεμονεῦσαι ὑμῶν." εἰ οὖν καὶ ἐμισέιτο διὰ τὴν μεγαλαυχίαν καὶ διὰ τοὺς τὸ βουλευτήριον κκλωσωμένους ἡπλίτας, ἀλλὰ διὰ τὸ δέος καὶ τῆς βουλῆς τὴν αὐταρχίαν ἐβε- 15 βαίωσατο· καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον.

Τῆ δ' ἑσπεραία οἱ μὲν τῆς βουλῆς προσῆλθον αὐτῷ, ἵνα μὴ φωραθεῖεν ἀχθόμενοι ἐπ' αὐτῷ, ὁ δὲ δῆμος φανερῶς ἔκκυθρῶσαε· καὶ ἐς τὸ συνέδριον ἐλθόντος τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέκραγον ὡς ἐκ συνθήματος ἄπαντες, πατροφόρον αὐτὸν καλοῦν- 20 τες καὶ ἄρπαγα τῆς ἀρχῆς. ἐκείνον δὲ μὴ χαλεπαίνειν προσποιου- μένον καὶ ἀργυρίον τι σφίσι ὑπισχνουμένου ἡγυᾶνκτησαν ὡς δεκαζόμενοι, καὶ ξύμπαντες ἐξεβόησαν "οὐ θέλομεν, οὐ λαμβά-

I Σουλπίκιος PW, et sic hoc loco tres Ducangii codices. ἀνητίων AC Xiphilius, ἀνητίων PW. 8 καὶ τὸ βουλευτήριον om C.

ibi ad portam stantes, hic extra, Sulpicianus intra, Romam et imperium a militibus mercabantur, quibusdam renuntiantibus et dicentibus utrique "hic tantum dat, ille tantum: quantum tu addis?" Iulianus tamen cum multam pecuniam promississet, est praelatus, timentibus militibus ne Sulpicianus Pertinacis socieri necem ulcisceretur.

Iulianus vero in castra receptus et imperator salutatus inde ad forum et curiam maximo stollitum comitatu contendit, ut per illos senatus populoque Romano terrorem incuteret; ac senatus dixit "vobis principe opus est: et ego prae caeteris omnibus sum principatu dignissimus." quamvis igitur et ob orationis insolentiam et circumdatos curiae milites invisus esset, tamen ex metu a senatu etiam imperio confirmato in palatium adscendit.

Postridie senatores eum convenerunt, ne suum in illum odium animadverteretur, sed populus universus maestitia baud dissimulata imperatorem curiam ingressurum quasi ex composito cum magnis clamoribus parricidam et raptorem imperii appellavit. illo vero iram dissimulante et pecuniam pollicente indignati, quasi largitionibus corrumpentur, universi exclamarunt "nolumus, non accipimus." cum Iulianus eos

ρομην." ὁ δὲ Ἰουλιανὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας ἐκέλευσε κτείνεσθαι. καὶ ὁ δῆμος ἔτι παρώξεντο, καὶ τοῦ τι Περτινάκος ἐμμένητο καὶ εἰς τὸν Ἰουλιανὸν ἀπέσκωπτον. καὶ πολλοὶ πολλυχοῦ τῆς πόλεως τιρωσκόμενοι καὶ κτεινόμενοι ἀντιῆγον, καὶ ὄπλα λαβόντες συνέδραμον εἰς τὸν ἰππόδρομον, ἐνθα νύκτα τε καὶ ἡμέραν 5 διήγαγον ἄσιτοι ἐπιβοώμενοι τοὺς λοισπὸς στρατιώτας, καὶ μᾶλλον τὸν Νίγηρον τὸν Πισκέννιον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ Συρίᾳ ὄντας. εἶτα τῷ λιμῷ καὶ τῇ ἀγρυπνίᾳ κακωθέντες διελύθησαν καὶ ἡσύχμαζον. Ἰουλιανὸς δὲ οὕτως τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας ἀνελευθέρως ἀπ' αὐτῆς ἔρχητο, θωπεύων τὴν βουλὴν καὶ τοὺς τι δυναμεί- 10 νους, καὶ τὰ μὲν χαριζόμενος τὰ δ' ἐπαγγελλόμενος· καὶ πάντα ἐπὶ θεραπείᾳ ἐποίει τῶν θνητῶν, οὐ μέντοι καὶ ἐπιστεύετο.

Ταῦτα μὲν ὄν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπράττετο· οἱ δὲ τῶν στρατοπέδων ἡγεμόνες τρεῖς ὄντες, ὃ τε Σευῆρος τῆς Παννονίας ἀρχων, τῆς Συρίας δ' ὁ Νίγηρος, τῆς Βρετανίας δὲ ὁ Ἀλβίνος, 15 εἰς καθάραισιν τοῦ Ἰουλιανοῦ τὰ περὶ αὐτοῦ μαθόντες κεινέητο. τῶν ἄλλων δὲ ὁ Σευῆρος δεινότερος ὢν ἐλογίζετο ὡς, εἰ τὸν Ἰουλιανὸν καταλύσουσι, σφίσι αὐτοῖς οἱ τρεῖς ἀμφισβητήσουσι περὶ Β τῆς ἀρχῆς. Ἔγνω τοίνυν τὸν ἕνα προσοικειώσασθαι. ὅτι δὲ πορρωτέρω αὐτοῦ ὁ Νίγηρος ἐτύχανεν ὄν, καὶ μέγα φρονεῖν αὐτὸν 20 εἰκαζεν ἐπικεκλημένον ὑπὸ τοῦ δήμου ὡς εἴρηται, πρὸς τὸν Ἀλβίνον ἀπένευσε, καὶ δι' ἀπορρήτων αὐτῷ ἔγραψε Καίσαρα ποιήσειν

2 ἐμμένητο B. 5 ἀνέδρομον A. 9 δὲ om C. ευτες A.
13 καὶ ταῦτα μὲν κατὰ A. 14 πανοικίας B. 19 δὲ] δὲ
καὶ A.

qui ista dicerent eccidi iussisset, populus magis etiam cencitatus mentiene Pertinacis facta Iulianum derisit; et quamvis multi passim per urbem et vulnerarentur et occiderentur, tamen non cedebant. ac sumptis armis in curiam equestrem concursu facto necem et diem ibi sine cibo durarunt, reliques milites inclamantes, Pescennium Nigrum in primis et Syriacas eius legiones. deinde fame et vigillis fatigati domum quisque se receperunt. Iulianus vero ut imperium rapuerat, sic illiberaliter eo usus est, senatui et iis qui aliquid poterant assentando, ac partim denando partim pellicende. quamvis autem nihil non ad cultum potentierum faceret, tamen nemini fidem faciebat.

Quae dum Remae aguntur, tres exercituum duces, Severus Pannoniae, Niger Syriae, Albinus Britanniae, cogitis Iuliani rebus ad eum opprimendum properarunt. caeterum Severus caeteris callidier cum prospiceret everso Iuliane reliquos tres inter se de principatu dimicuros esse, unum sibi conciliandum esse statuit. sed quia Niger longius aberat elatoque anime esse videbatur propterea quod populus, ut dictum est, eum nemiutim implorasset, ad Albinum inclinavit, eique clam scripsit

αὐτόν. καὶ δὲ κατὰ χώραν ἔμεινεν, ὡς κοινωθήσεται τῆς ἀρχῆς τοῦ
 Σευήρου τιθασσομένως. ὁ δὲ Σευήρος ἐπὶ τὴν Ρώμην ἤπειγετο.

Καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ταῦτα μαθὼν πόλεμόν τε ψηφίσασθαι τὸν
 Σευήρον τὴν βουλὴν παρεσκεύασε, καὶ πρὸς πόλεμον ἵστοίμηναιτο,
 6 καὶ τὸ παλάτιον κεκλήσει καὶ θύραις ἰσχυραῖς ἐκροτήναιτο, ὅτι
 γὰρ ἐνόμιζε μὴ ἂν ποτε θανάτως τοὺς στρατιώταις κτανεῖν τὸν
 Περσίννακος εἴ γε δὴ συνεκέκλειστο, ὤτετο ὡς θνήσκειται κατακλι- C
 σθεὶς ἐν αὐτῷ περιγεγέσθαι ἂν ἤτιθεῖν. ἐγόνεισε δὲ καὶ τὸν Αὐ-
 10 τον, καὶ ἐπὶ τὸν Σευήρον καθῆκε συγχοῦς ὡς τὸν ἄνδρα δολοφο-
 νήσόντας. ἐπὶ δ' ἐκεῖνος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπέβηκε καὶ τὴν Ρά-
 βενναν ἠκείνωσάτο, καὶ οἱ πεμπόμενοι προσεχώρουν αὐτῷ, καὶ οἱ
 δορυφόροι διὰ τὴν παρουσίαν Σευήρον ἰδουλώνοντο, συγκαλέσας
 τοὺς τῆς βουλῆς ἐκίλευε κοινωτὸν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς τὸν Σευήρον
 15 πείσασθαι γράψαντος, ἐκδοῦσι τοὺς σφυγεῖς τοῦ Περσίννακος, πει-
 σθέντες ἐκείνους τε συνέλαβον καὶ τῷ Σιλῷ Μεσσάλα ὑπατεύοντι
 ταῦτα ἐμήνουν. ὁ δὲ τὴν βουλὴν ἀθροίσας εἰς τὸ Ἀθήναιον, οὕτω D
 καλούμενον ὡς ἐν αὐτῷ τῶν παιδευομένων ποιούντων τὴν ἀσκήσιν,
 τὰ παρὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτῇ ἐκονώσαστο, καὶ ἡ βουλὴ τοῦ μὲν
 20 Ἰουλιανοῦ κατεψηφίσαστο θάνατον, τὸν δὲ Σευήρον ἀνείπεν εὐθὺς
 αὐτοκράτορα. κἀντεῦθεν ἐν τῷ παλάτιῳ ὁ Ἰουλιανὸς ἐγονεύθη,
 εἰπὼν "εἴ γὰρ θένον ἐποίησα, καὶ τίνα ἀπέκτεινα;" ἐβίω δὲ ἔτη
 ἐξήκοντα πρὸς μισοί τεσσαρσι καὶ δουσίθμισ ἡμέραις, ἄρξας
 ἡμέρας ἐξήκοντα.

3 ὁ οἰ' C.

16 μετὰ BC, μετὰ A.

24 ἐξήκοντα] E

A: Xiphilinus ἐξ καὶ ἐξήκοντα.

ae eum Caesarem facturum esse. eo autem Severi collegam se fore spe-
 rante eodemque loco manente, Romam contendit.

Quo cognito Iulianus Severum a senatu hostem indicandum cura-
 vit, seque ad bellum paravit, palatio carceribus et robustis portis munito.
 nam quis putabat milites Pertinacem non facile occisuros fuisse si se
 inclusisset, se incolumem evasurum credebat si victus intra claustra se
 contineret. Laetum quoque occidit, et complures emisit qui Severum
 dolo occiderent. qui cum in Italiam irrupisset et Ravennam occupasset,
 et qui contra eum mittebantur ad eum se conferrent, et satellites ob
 illius adventum trepidarent, convocato senatu Severum collegam imperii
 decerni iussit. sed cum is militibus impunitatem promississet si Pertina-
 cis percussores dederent, obtemperarunt, iisque comprehensis Silio Mes-
 sallae consilii rem indicarunt. is vero senatu in Athenaeum convocato,
 quod ab institutione adolescentiae ita vocabatur, quae a militibus accep-
 pisset exposuit. senatus igitur Iuliano capitis damnato Severum statim
 imperatorem dixit. Iulianus vero cum occideretur "quid" inquit "mali
 feci? aut quem occidi?" vixit annos 60, menses quattuor et dies totidem:
 imperavit dies 60.

Zonarae Annales II.

35

8. Σειῆρος μέντοι τὴν ἀναρχίαν λαβὼν τοὺς μὲν αὐτό-
 χειρας τοῦ Περίνακος τῶν στρατιωτῶν θανάτω ἰδικαίωσε, τοὺς
 P I 605 δ' ἄλλους θνείδισας πικρότατα τῶν τε δπλῶν ἀπειροῖ καὶ τοὺς
 ἵππους ἐφείλετο καὶ τῆς Ῥώμης ἀπήλασι. καὶ οὕτως εἰς τὴν
 Ῥώμην εἰσήλασι βαδίζων· καὶ οἱ καὶ ὁ στρατὸς ὄπλιτης παρεί-5
 πειτο, καὶ ἡ πόλις ἀνδρεί τε καὶ δάφνης ἅπανα ἱσιμῆανωτο, καὶ
 οἱ ἀνθρώποι λειχημιονοῦντες ἐν γῆμον ἀπὸν καὶ ἀκοῦσαι αὐτοῦ
 καὶ θεάσασθαι λίαν ἐσθάδαζον. εἰσελθὼν δὲ ἐνεανίεσατο, οἷα
 καὶ οἱ πρώην ἀγαθοὶ ἀντοκράτορες, ὡς οὐδένα τῶν βουλευτῶν
 ἀποκτενεῖ, καὶ ὤμοσε περὶ τούτου, καὶ ψηφίσματι κοινῷ τούτο¹⁰
 κυρωθῆναι προσετείλαται. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν τὸν νόμον τοῦτον
 παρέβη. αὐτὸν γὰρ τὸν Ἰούλιον Σόλωνα τὸν καὶ τὸ δόγμα τούτο
 B αὐτοῦ κελεύσαντος συγγραψάμενον οὐ πολλῷ ὕστερον ἔκτεινε, καὶ
 ἄλλους ἀπέτελλε πολλοὺς· καὶ τῇ βουλῇ οὐ καταθέμια ἔπρατι.
 καὶ εἰθισμένου τοὺς σωματοφύλακας ἐκ τῆς Ἰταλίας εἶναι καὶ 15
 ἄλλων ἐθνῶν ἐμικισιέρον τοῖς εἶδει καὶ ἄπλουστέρων τοῖς
 ἡθροῖσι, ἐκείνος παρὰ τὸ ἔθος στρατιωτῶν τὴν πόλιν ἐνέπλησε καὶ
 ἰδεῖν ἀγρωτάτων καὶ ἀκοῦσαι φοβερωτάτων καὶ ὀμιλῆσαι ἀγρο-
 κοτάτων.

Ἐγένετο δὲ αὐτῷ σημεῖά τίνα τὴν ἡγεμονίαν προμαντεύ-20
 μενα. ἔδοξέ ποτε θναοὺ λέκλαιαν θηλάζειν, ὡς περὶ Ῥωμύλου

5 καὶ alterum add A Xiphilinus. 15 εἰθισμένου ABCW, ἔθι-
 μένου P. 20 τίνα σημεῖα τὴν ἡγεμονίαν A. 21 ἔδοξέ] καὶ ἔδοξέ B.

FONTS. Cap. 8. *Dionis Historiae Romanae* lib. 74 c. 1—
 c. 14.

8. Severus rerum potitus Pertinacis percussores supplicio affecit: caeteros milites acerrime insectatus et armis equisque privatos Roma expulit. hoc peracto pedes urbem ingressus, armato exercitu sequente, plateis floribus et laureis passim exornatis, a populo candidato laetis vocibus exceptus est, properantibus omnibus eum et videre et audire. ille vero statim veterum honorum imperatorum more se neminem senatorem occisurum esse iureiurando affirmavit, idque communi decreto confirmari iussit. sed id iusiurandum non diu servavit, ipso Iulio Solone, qui id decretum de illius seutentia scripserat, non multo post occiso, atque aliis multis sublatis; eaque fecit quae senatui minime cordi essent. iam cum moris esset satellites ex Italia caeterisque gentibus quarum et vultus humaniores et mores simpliciores essent deligi, ille praeter solitum urbem militibus et adpectu saevissimis et auditu horrendis et a civilitate morum alienissimis implevit.

Imperium ei signis quibusdam praesignificatum est. nam aliquando se lupam sugere, ut de Romulo proditum est, somniasit; ex eoque dor-

ιστόρηται· καὶ ἔδωκε καθ' ἐξουσίαν ὡς περ ἐκ πηγῆς ἀναδόθη· καὶ
καθ' ἕνα τῶν αὐτῶν ἢ τῶν Ῥωμαίων σύμψασι βουλή καὶ ὁ δῆμος W H 215
προσέειπε τε καὶ ἠσπάσατο. καὶ αὐτῶν ἐδόκει ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥω- C
μαίᾳ ἐπιπέοντα τὸν Περτινακᾶ τοῦ ἵππου ἀπορρηγῆναι, αὐτὸς δὲ
15 τοῦτου ἐκόντος ἐπιλαβέσθαι. ἔγρηθος δὲ ὢν ἐς τὸν βασιλικὸν
δίφρον ἀγροῶν ἀλλ' οὐκ ἐκ προνοίας ὑπὸ ἐκάσισιν.

Ἀνταρχήσας δὲ διὰ πλείστων τρόπων ἐτίμησε τὸν Περτι-
νακᾶ, καὶ ταχὴν αὐτοῦ καίτοι πάλαι θανάτου πολυτελεστάτην
ἐποίησεν. εἶτα κατὰ τοῦ Νίγρου ἐστράτευσεν· ὃς Ἰταλὸς ἦν ἐξ
10 ἱππέων, οὐ τῶν πάντων δ' ἐπισήμων. καὶ διαφόρων πολέμων συγ-
κροτηθέντων ἔτελος ἐν Ἰσσιῶ τῆς Κιλικίας περὶ τὰς καλουμένας
Πύλας, αἱ διὰ τὴν τοῦ τόπου στενότητα οὕτω κέκληται (ἐνθεν D
μὲν γὰρ ὄρη ἀνατείνει ἀπότομα, κορυφαὶ δ' ἐκείθεν βαθεῖς καθ-
ήκουσιν εἰς τὴν θάλασσαν), μάχης καρτερᾶς γενομένης ἤττιθθ ὁ
15 Νίγρος· καὶ τὸ πλεον μὲν τῆς αὐτοῦ δυνάμειος ἐκείσε διώλιτο,
ἐκείνος δὲ φεύγων κατελήθη καὶ ἀγρήθη. οὐ τηθεῖσαν τὴν
κεφαλὴν ὁ Σενήρος πέμψας εἰς τὸ Βυζάντιον ἀνιστάσασιν, ἵν'
ἰδόντες αὐτὴν οἱ Βυζάντιοι προσχωρήσωσι.

Τούτῳ δὲ τὰ Νίγρου φρονήσαντας δικαιούτος Σενήρος, βοι-
20 λευτῆς τις Κάσσιος Κλήμης κινούμενος παρ' αὐτῷ ἐπαρρησιάζατο
φῆσας ὡς "ἔγωγε οὔτε σὲ οὔτε Νίγρον ἠπιστάμην, καταληφθεὶς δὲ

2 βουλή καὶ ὁ δῆμος om AC, non male: Xiphilinus πᾶσα ἀετῶ ἢ
τῶν Ῥωμαίων δύναμις προσῆλθε τε καὶ ἠσπάσατο. 4 ἀπορ-
ρηγῆνας ABC, ἀπορρηγῆναι PW. 6 ὑπὸ ἐκάσισιν AC cum
Xiphilino, ὑπερεκάσισιν PW. 8 πολυτελεστάτην] καὶ πολυ-
τελεστάτην A. 21 καταληφθεὶς A.

miente aqua tanquam e fonte scatorit; et in somnis a senatu populoque Romano salutari sibi visus est. accessit aliud quoque somnium: putabat Pertinacem per forum equitantem ab equo excuti, qui sibi tergum ultro conscendendum praeberet. adolescens in sella imperatoria non de industria sed ignorans re vera consedit.

Imperium adeptus Pertinaci plurimos honores habuit et sumptuosissimum funus quamvis pridem defuncto fecit. deinde contra Nigrum est profectus, hominem Italum ex equestri ordine non admodum clarum. qui variis praeliis commissis denique Issi Ciliciae ad Portas, quas ab angustia loci hoc nomen accepere (hinc enim praerupti montes assurgunt, inde ingentia praecipitia ad mare descendunt), acri pugna superatus, maxima copiarum parte caesa, captus in fuga et interfectus est: caput eius Byzantium missum et cruci affixum, ut eo Byzantii conspecto deditionem facerent.

Cum Severus de Nigri studiosis poenasumeret, senator quidam Cassius Clemens reus actus dicere non dubitavit "ego neque te neque Nigrum noveram; sed in illius partibus deprehensus non te oppugnare

P 1 606 ἐν τῇ ἐκείνου μερίδι οὐ σοὶ πολέμησιν ἤθελον ἀλλ' Ἰουλιανὸν καταλῆσαι· καὶ τὰ αὐτὰ σοὶ σπονδάσας οὐκ ἠδίκησά. ἀλλ' οὐδ' ὅτι μὴ πρὸς σὲ ἴσπερον μετίστην· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σὺ ἂν ἠθέλησας οὐδένα τῶν σῶν ἑταίρων πρὸς ἐκείνον αὐτομολῆσαι. ἔξεταξε οὖν μὴ τὰ σώματα ἡμῶν μηδὲ τὰ ὀνόματα, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα· πᾶν γὰρ ὅ τι ἂν ἡμῶν καταγνώσ, τοῦτο καὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν σῶν ἑταίρων καταψηφιεῖ." τοῦτον ὁ Σευήρος τῆς πικρῆς θανάσας ἀγῆκεν ἔχειν τῆς οὐσίας τὸ ἡμισυ.

Οἱ δὲ Βυζάντιοι καὶ ζῶντος τοῦ Νίγηρον καὶ θανόντος πολλὰ καὶ θανάσιτὰ ἔδρασαν, ἐπὶ χρόνον πολιορκούμενοι τριετῆ. ἦσαν 10
 B μὲν γὰρ καὶ πλοιά τινα παραπλέοντα, ἦσαν δὲ καὶ τριήρεις τῶν ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐναντίων οὐσῶν. τὰς γὰρ ἀγκύρας αὐτῶν ὑφύδροις κολυμβηταῖς ἀποτέμνοντες καὶ ἦλους ἐς τοὺς ταραχῶδους πηγνύντες καὶ τούτων καλώδια ἐξάπτοντες ἐπισπῶντο αὐτάς, αὐτομάτας προσηπλύν δοκούσας. ἐπεὶ δὲ πάντα αὐτοῖς 15
 ἐξεδυπανθήθησαν, ὁμοῦς ἀντιῆγον, καὶ ἐύλοισ ἐκ τῶν οἰκῶν ἐς τὰς ναῦς ἐχρῶντο καὶ σχολίοις ὡς ἐπλεον κείροντες τὰς τριχὰς τῶν γυναικῶν. καὶ ὅτε τοῖς τείχεσι προσέβαλλον οἱ πολέμιοι, λιθῶν τε καὶ ἐκ χαλκοῦ πεπονημένους καὶ ἀνδριάντας καὶ ἵππους ἠρόντιον εἰς αὐτούς. ὡς δὲ καὶ πᾶν αὐτούς ἐπέλιπε νεο- 20
 C μισμένον ἰδῶδιμον, βύσσας διαβρέχοντες ἡσθιον. καὶ τούτων δὲ ἀναλωθεισῶν καὶ ἐπ' ἀλλήλους ἐτάποντο καὶ σαρκῶν ἀνθρω-

3 οὐδὲ alterum om A. 7 καταψηφιεῖ A, καταψηφίη BCW, καταψηφίη P. 13 ὑφύδροις A. 20 καὶ om B. 22 καὶ τῶν σαρκῶν B.

sed Iulianum expugnare studui. cum igitur idem mihi quod tibi propositum fuerit, non peccavi. ac ne in eo quidem quod postea non ad te transii: nam tu quoque noluisses quemquam ex amicis tuis ad illum deficere. inquitur igitur non in personas nostras aut nomina, sed in res ipsas. nam utcumque nos damnaris, tu amicumque tui in eodem crimine futuri estis." Severus hominis libertatem admiratus semissem bonorum ei reliquit.

Byzantii et vivente et mortuo Nigro multa fecerunt admiratione digna, cum triennium obsiderentur. naves enim aliquot praefereentes et triremes in hostium stationibus ceperunt, ancoris earum per urinatos resectis: quas clavus in fundos earum impactis annexisque funibus ita attrahebant ut ultro accedere viderentur. rebus omnibus consumptis nihilo minus perseverantes, tignis aedium ad naves, detonsis mulierum capillis ad funes plectendos utebantur. cum moenia oppugnabantur, et marmoreas et aeneas statuas tam equorum quam hominum in hostes iaculabantur. cibariis omnibus usitatis destituti coria macerata comederunt: his quoque absumptis, carnibus humanis gustatis, alii alios devo-

πειῶν ἐγένοντο. εἶτα καὶ ἄκοντες τὴν πόλιν παρέδωσαν, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἐν τέλει σύμπαντας διεχρήσαντο. ὁ δὲ Σεῦηρος ἤσθη λίαν ἐπὶ τῇ ἑλώσει τοῦ Βυζαντίου. ἀγέλιτο δὲ τὴν τε ἑλευθερίαν τῆς πόλεως καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ πολιτικόν, καὶ διαμοσφόρον ἀποσῆνας, δημεύσας τε τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν, Περινθίοις αὐτὴν τε καὶ τὴν χώραν αὐτῆς ἐχαρίσατο. τὰ δὲ τεῖχη τῆς πόλεως καθελὼν ἐκείνους μὲν οὐδὲν πλέον ἐλύπησεν ἢ τῆς δόξης αὐτοὺς ἐστέρησεν ἣν ἐκαρποῦντο ἐκ τῆς αὐτῶν ἐπιδείξεως, τῶν δὲ Ῥωμαίων μέγα καθεῖλεν ὄρημητήριον D 10 πρὸς τοὺς ἐκ Πόντου καὶ τῆς Ἀσίας βαρβάρους, ἀλλὰ μὴν καὶ κρησφύγετον ἦν γὰρ τὰ τεῖχη τοῦ Βυζαντίου καρτερώτατα.

9. Σεῦηρος δὲ δοξομανῶν κατὰ τῶν Ὀσροηνῶν βαρβάρων καὶ τῶν Ἀδιαβηνῶν καὶ τῶν Ἀραβίων ἐστράτευσεν, καὶ εἰς τὴν Νίσιβιν ἀγικόμενος ἐκείθιν ἐπέμψεν στρατηγοῖς τε καὶ τάγματα 15 κατὰ τῶν ἐρημέτων ἔθνων, οἳ τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐδῆρον καὶ τὰς πόλεις ἐλάβανον. W II 216

Αἰθίς δὲ πόλεμος συνήχθη τῷ Σεῦηρω ἐμφύλιος. ὁ μὲν γὰρ τῷ Ἀββίνο οὐδὲ τὴν τοῦ Καίσαρος ἐδίδον τιμὴν, ὁ δ' ἦτι καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος. συγκλονιμένης δὲ διὰ ταῦτα τῆς 20 οἰκουμένης, ὁ δῆμος ἐν ἵπποδρομίᾳ συνειλεγμένος πολλὰς ἐκφανέσταια κατωδύρατο, "μέχρι πότε τοιαῦτα πάσχομεν" κράζοντες P I 607 καὶ "μέχρι ποῦ πολεμοῦμεθα;" καὶ ἄλλα δὲ τινα τοιαῦτα ὡς ἐκ

8 ἢ ABC, ἢ ὅτι PW.

15 τε om B.

19 ταύτης A.

FONTES. Cap. 9. *Dionis Historiae Romanae lib. 75 c. 1 — c. 13.*

rarunt. sed cum tandem vel inviti deditionem fecissent, Romani et milites et magistratus omnes occiderunt. et Severus ea expugnatione mirifice laetatus urbem libertate et dignitate civili adempta tributariam fecit, et publicatis civium bonis ipsam et agros eorum Perinthiiis donavit. moenibus autem robustissimis eversis non illos maiore molestia affecit quam quod gloriae materia eos privavit, at Romanorum arcem munitissimam contra barbaros Ponticos et Asianos ac tutissimum asylum destruxit.

9. Iam cum insano gloriae studio teneretur, barbaris Osroenis, Adiabenis et Arabibus bellum intulit; ac Nisibim profectus, missis ducibus et legionibus, illarum gentium agros vastavit et urbes expugnavit.

Sed cum Albino Caesaris honorem negaret, isque imperatoriam iam ambiret dignitatem, iterum civile bellum cum totius orbis motu est exortum. et magna populi Romani multitudo in circo equestri apertissime fortunas suas est miserata "quousque tandem ista feremus? quomodo oppugnabimur?" et alia id genus quasi numinis afflatu vociferans.

θειοτέρας τινὸς ἐπιπονοίας ἐνθουσιῶντες ἐβόησαν. πῶς γὰρ τοσαῦται μεριάδες ὡς ὑπὸ χορολέκτη δημοφώνως ἔπον καὶ ἀπαιτάσιος ἔκ ἔπον; τίως μὲντοι μάχης συγκροτηθείσης καὶ πολλὰς ἰδέας τε καὶ τροπὰς καὶ μετακλήσεις τοῦ πολέμου ἰσχυρότος ὁ Ἀλβίνος ἠτιτήθη, πεισάντων μὲν ἀμφοτέρωθεν Ῥωμαίων σχεδὸν ὑπερβαίνοντων καὶ ἀριθμῶν, τοῦ δὲ Ἀλβίνου ἑαυτὸν ἀνελόντος. ὃ κειμένην ἐπιπνευρήσας ὁ Σενήρος καὶ γλωσσαληγῆσας τὸ μὲν ἄλλο σῶμα ῥηγήναι ἐκλενσε, τὴν κεφαλὴν δ' ἐς τὴν Ῥώμην στείλας **B** ἀνισιανέρωσε καὶ πολλοὺς τῶν τῆς γερονσίας ἀπέκτεινε, τινὰς δὲ καὶ ἀπέλωσε. 10

Μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ τῶν Πάρθων ἱστρούεινε τὴν Μεσοποταμίαν ἐλόντων. καὶ πλοῖα κατασκευάσας ἐν τῷ Εὐφράτῃ, τὴν τε Σιλεύκειαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἐκλειψθεῖσαν ἔλαβι. καὶ τὴν Κτησιφῶντα ἔλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐγήκε, πολλοὺς τε ἀνέβλε καὶ ζῶντας πλείονας εἶλεν. οὔτε δὲ τὸν Οὐδολόγαισον ἐπεδίωξε τὸν τῶν Πάρθων ἡγεμονεύοντα ἀναχωρήσαντα οἴκαδε, οὔτε τὴν Κτησιφῶντα κατέσχεν, ἀλλ' ὄψατο ὥσπερ ἴνα διαρπάσῃ ταύτην μόνον ἱστροεινεκῶς.

C Ἐν ᾧ δὲ ἐπολέμει, ἄνδρας δύο ἀπέκτεινε τῶν ἐπιμανῶν, τὸν μὲν Κρίσπον Ἰούλιον χιλιάρχοντι τῶν δορυφόρων, ὅτι ἔχθετο **20** τῇ τοῦ πολέμου κακώσει καὶ τε καὶ παρεφθέγγατο, καὶ τὸν κατηγόρησαντα αὐτοῦ στρατιώτην χιλιάρχον ἀπέδειξεν ἀντ' αὐτοῦ.

2 δημοφώνως et καὶ add A.

5 ῥωμαίων add AB.

13 ἐκλει-

ψθείσας Xiphilinus.

14 ἐφῆκε A Xiphilinus, ἀφῆκε PW.

16 ἀπέδιωξε B.

nam alioqui fieri qui potuisset ut tot hominum millia ea quae dicebant tanquam chori magistro praecunte una voce et citra errorem pronuntiant? id bellum magna varietate et aucipiti Marte gestum; sed Albinus tandem victus, Romanis ntrinque paene innumerabilibus caesis, sibi ipso manus attulit, cuius cadaveri Severus insolentibus et atrocibus verbis insultavit, truncoque abiecto caput Romam missum cruci affigi iussit. senatores multos occidit, nonnullos etiam dimisit.

Post haec contra Parthos est profectus, qui Mesopotamiam occupant; et navibus in Euphrate aedificatis Seleuciam et Babylonem desertas cepit. Ctesiphontem expugnatam militibus diripiendam dedit; ac multis interfectis plures vivos cepit. sed neque Vologesum Parthorum principem domum reversum fugavit, neque Ctesiphontem retinuit, ita inde profectus quasi expeditionem direptionis causa duntaxat suscepisset.

Huius belli tempore duos claros viros interfecit, Iulium Crispum tribunum praetorianorum, belli vexationes aegre ferentem et nescio quid loquutum, milite a quo accusatus fuerat in eius locum suffecto; Laetum

τὸν δὲ Λαίτων, ὅτι φρόνημα εἶχε καὶ ὅτι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἠγαπᾶτο, καὶ οὐκ ἄλλως στρατεύσειν ἔλεγον εἰ μὴ Λαίτος αὐτῶν ἦγοίτο. καὶ τὸν φόνον αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις προσῆπτεν, ὅτι φθόνῳ αὐτὸν ἀνελὼν οὐκ εἶχε λέγειν αἰτίαν.

5 Ἐλυ ἐπὶ τὰ Ἄτρα ἰστρούεινσε. πόλις δὲ ταῦτα Ἀράβιος, ἐν ἧ πολλὰ τε ἄλλα ἀπέκριντο χρήματα, καὶ τὰ τοῦ Ἥλιου δὲ ἀναθήματα, ὧ ἡ πόλις ἀνεῖτο. οὐδὲν δὲ ἀνύσας, καίτοι τὸ ἐκτός τεύχος καθήρηκώς, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκειῶν ἀποβαλὼν, ἀνεχώρησε· D καὶ εἰς τὴν Παλαισίτην ἀήκικτο, καὶ ἐς Αἴγυπτον, καὶ πᾶσαν 10 εἶδε, καὶ τὰ κειρομμένια ἐπολυπραγμόνησιν. ἦν γὰρ οἶος μῆτι Θεῶν μῆτι τι ἀνθρώπινον καταλιπεῖν ἀνευθνήτων. καὶ τὰ βιβλία ἃ τι εἶχον ἀπόρητον ἐκ πάντων τῶν ἀδύτων ἀνείλιτο ὅσα τέως εἴρηϊν διδύνητο.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως· εἰρήσθω δ' ὡς ἐν παρόδῳ καὶ ὅσα 15 τὸν Δίωνα περὶ τοῦ Νεῖλου λέγοντι εἴρομιν, ὅθεν τε ἀναδίδοται καὶ διὰ τί κατὰ τὸ θέρος πεποίηται τὴν ἀνάβασιν. λέγει τοῖνυν ὡς ἐκ τοῦ Ἀτλαντος ἀναδίδοται, τὸν δὲ Ἀτλанта ὕρος εἶναι ἐν τῇ Μακεννίειδι παρ' αὐτῶ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἰσπέραν, καὶ ὁρῶν P I 608 ἀπάντων ὑπερανίστασθαι, ὥστε διὰ τὸ ἕψος καὶ κίονα αὐτῶν 20 παρὰ τῶν ποιητῶν κληθῆναι τοῦ οὐρανοῦ. μῆτι γὰρ ἀναβῆναι τινά ποτε εἰς ἄκρον αὐτοῦ, μῆτ' ἰδέσθαι τὰς αὐτοῦ κορυφὰς κίονος αἰὲ πληθούσας, ἐξ ἧς πολὺ καταρρεῖν τὸ ἕδωρ ὑπὸ τὸ

5 τασύτης CW. 6 ἰνακίειντο A. 7 ἀνεῖτο] ἀνέκειτο A.
 10 οἶος γὰρ ἦν B. 11 τι add AB. 14 Ἀλλὰ om A. 16 λέ-
 γεται τοῖνυν ὅτι ἐκ A. 19 ὑπερανίσταται A. καὶ κίονα
 αὐτῶν διὰ τὸ ἕψος A. 21 τινα ἐς τὸ ἄκρον αὐτοῦ κορὴ B.

ob animi magnitudinem et gratiam apud milites, qui se nonnisi illo duce militaturos affirmabant. et crimen caedis eius in milites transtulit, quod eo ex invidia interfecto easum dicere non poterat.

Deinde Atra urbem Arabiae Soli dicatam oppugnavit, in qua praeter alia magnas opes etiam Solis donaria reposita erant. sed quamvis exteriori muro capto, re infecta multis militibus amissis in Palaestinam discessit atque in Aegyptum, quam totam perlustravit, arcana quoque rebus indagatis. eo enim erat ingenio, ut neque divinum neque humanum quicquam impervestigatum relinqueret. libros arcanarum rerum, quos quidem invenire poterat, ex omnibus adytis sustulit.

Atque haec hactenus: nunc debiter illa quoque referam quae apud Dionem de Nilo memoriae prodita sunt, unde is oritur, cur aestivo tempore ascendat. narrat autem eum ex Atlante oriri, monte Maecenitidis, ad ipsum occidentalem Oceanum, omnium montium altissimo: qua de causa caeli columna a poetis appellatur, neque enim quemquam eius cacumen ascendisse, neque fastigia vidisse, semper oppleta divi-

θέρως, καὶ διὰ τοῦτο τότε τὸν Νεῖλον πληθύνεσθαι. λέγει δὲ ταῦτα Ῥωμαίοις ἀκριβωθῆναι ἐκ τῶν τῆς κάτω Μαυριτανίας ἀνθρώπων, προσοίκων ὄντων τῇ Μακεννίδει, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεῖ στρατευομένων Ῥωμαίων ἀφικέσθαι καὶ πρὸς τὸν Ἄτλαντα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ Νεῖλου τῷ Δίῳ, εἰ καὶ ἄλλοις οὐχ οὕτω τὰ περὶ τούτου ἱστορεῖται.

B 10. Πλαυτιανὸς δὲ παραδυναστεύων τῷ Σεύηρῳ καὶ τῇ ἐπαρχικῇ ἔχων ἐξουσίαν καὶ μέγιστα δυνεθεῖς πολλοὺς τῶν ἄλλο-
W II 217 γήμων ἀνδρῶν καὶ ὁμοτίμων αὐτῷ ἐθανάτωσεν. ἄπληστος δὲ ὢν παρὰ πάντων ἤτι, καὶ οὔτε ἔθνος οὔτε πόλιν ἀφῆκεν ἀσίλητον, **10** καὶ πλείονα αὐτῷ πάντες ἢ τῷ Σεύηρῳ ἐδίδουν. ἐξέτιμε δὲ καὶ ἀνθρώπους Ῥωμαίους καὶ εὐγενεῖς ἑκατόν, οὐ παῖδας μόνον οὐδὲ μέντοι μειράκια, ἀλλὰ καὶ ἀνδρας γυναῖκας ἔχοντας, ὥσθ' ὄρεσθαι τοὺς αὐτοὺς καὶ εἰνούχους καὶ ἀνδρας καὶ πατέρας ἀρχεῖς καὶ ἐκτομίαις καὶ πωγωνίας. πρὸ δὲ τούτου κῆτος ὑπέρογκον εἰς **15** τὸν Ἀγνούσιον κεκλημένον λιμένα ἐξώκειλε καὶ ἰάλω, καὶ μίμημα **C** αὐτοῦ γεγονὸς καὶ εἰς τὸ κυνηγέσιον εἰσαχθὲν πενήτηκοντι ἄρκτους εἰσω λέγεται δέξασθαι. τὴν δὲ τοῦ Πλαυτιανοῦ θυγατέρα Πλαυτίλλαν τοῦ Σεύηρον τῷ νιῷ Ἀντωνίνῳ συζεῖξαντος, τοσαῦτα τῇ θυγατρὶ ὁ Πλαυτιανὸς ἔδωκεν ὅσα πολλαῖς βασιλείαις ἤρκειεν **20** ἄν. οὗτος ὑπέφμεγας γεγονὸς καὶ πλείστον δυνεθεῖς, ἢ καὶ ὑπὲρ

1 δὲ AC, καὶ PW. 5 οὖν] οὖν καὶ AB. 6 τούτου ἱστορεῖται] αὐτοῦ διηγήθηται A. 15 πρὸ δὲ τούτου apud Xiphilinum est ante Plautiani necem. 17 καὶ om A. 20 ἤρκεσεν B.

FOUNTAIN. Cop. 10. Dionis Historiae Romanae lib. 75 c. 14 — lib. 76 c. 17.

bus. unde aestivo tempore magna aquarum copia defluente Nilus exundet. et haec Romanos ex inferioris Mauritaniae hominibus Macennitidi finitimus comperisse, ac multos Romanos exercitus ad ipsum Atlantem pervenisse. haec de Nilo Dion refert, etsi alii diversa eadem de re tradiderunt.

10. Caeterum Plautianus praefectus, imperii paene cum Severo particeps et summa potestate subnixus, multos claros viros et pari dignitate praeditos interfecit, et prae insatiabili avaritia ab omnibus aliquid flagitans neque provinciam neque urbem ullam practermisit quam non spoliaret: unde omnes ei plura quam ipsi Severo dabant. idem centum nobiles Romanos, non pueros duntaxat et adolescentes, sed maritos etiam castravit, ut iidem et viri et eunuchi, et patres instabiles et castrati barbarique conspicerentur. ante id facinus ingens cetus in Augusti portum delatus est et captus, cuius simulacrum in amphitheatrum perlatum ursoa quinquaginta abscondisse fertur. Plautianus vero filiae Plautillae a Severo Antonino filio desponsae tantam dedit quantum reginis pluribus satia fuisset. qui cum amplissimus evasisset,

τὸν Σευήρον αὐτόν, ἐπὶ τοῦ γαμβροῦ Ἀντωνίνου ἐπιβολευθεὶς
 ἰσάγγη, καὶ ἀνωθεν εἰς ὁδὸν τινὰ ἐρρίφη. οἱ δὲ τοῦ Σευήρου
 παῖδες Ἀντωνίνος καὶ Γέτας ὥσπερ τινὰ παιδαγωγὸν τὸν Πλου-
 τιανὸν ἀποσεισάμενοι ἄπαν μετῆσαν χεῖριστόν.

- 5 Τότε καὶ Βούλλας Φήλιξ Ἰταλὸς ἀνὴρ ληστήμιον συστη-
 σάμενος ἐξακοσίων ἀνδρῶν ἐληξέετο τὴν Ἰταλίαν ἐπ' ἕτη δύο. D
 πολλῶν δὲ φιλοτιμομένων κατασχεῖν αὐτὸν ὁ δὲ οἷχ' ἤλιστατο,
 ἐδμεθόδως διὰ τρόπων πολλῶν τοὺς αὐτὸν διώκοντας κατασογι-
 ζόμενος· ὧν ἓνα εἰς ἔνδειγμα τῶν ἄλλων ἐροῦμεν. ἑκατοντάρχου
 10 παρὰ Σευήρου κλευσθέντος λοχῆσαι αὐτόν, αὐτὸς ἐκείνῳ προσ-
 ἦλθε δι' ἑαυτοῦ ὡς ἄλλος τις, καὶ διεβεβαίωσάτο, εἰ ἔφοιτο,
 παραδοῦναι αὐτῷ τὸν ληστήν. τοῦ δὲ πεισθέντος εἰς λογγώδη
 τόπον ἀπαγωγῶν αὐτὸν ῥαδίως συνέλαβεν. εἶτα ἐπὶ βήματος
 καθίσας, ὡς δῆθεν ἄρχων τοῦ ληστήριου, μεταστειλάμενος τὸν
 15 ἑκατοντάρχον, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀπεξέφησε καὶ
 ἀγῆκεν αὐτόν, εἰπὼν, ἀγγέλλε τῷ δεσπότῃ σου δι' "τοὺς δούλους P I 609
 ἱμῶν τρίγγει, ἵνα μὴ ληστεύωσι." πολλοὺς γὰρ τῶν καισαρείων
 εἶχεν αὐτῷ προσχωρήσαντας. ἕσιρον μέντοι ἐλήφθη καὶ θηροῖς
 ἐδόθη.
- 20 Σευήρος δὲ εἰς τὴν Βρεττανίαν ἰστράτευσεν, ἵνα μήθ' οἱ
 παῖδες ἰκδιαιτῶνται αὐτοῦ, μήτε τὰ στρατεύματα ὑπ' ἀρχίας
 ἐκλίωνται. δύο δὲ γένη τῶν Βρεττανῶν εἰσι μέγιστα, Καληδό-

5 φίλη ABC. 10 λοχῆσαι C. 12 λογγώδη ABC Xiphilinus, λογαίδη PW. 16 αὐτόν om AC. 17 ληστεύωσι A. 22 καληδόνοι AC Xiphilinus, Καλυδόνοι PW.

adeoque Severum ipsum potentia superaret, insidiis Antonini generi occisus et ex superiore loco in viam proiectus est. quo tanquam paedagogo amoto Severi filii Antoninus et Geta nullo flagitio abstinuerunt.

Eo tempore Bulla Felix homo Italus sexcentis latronibus coactis Italiam per biennium infestavit. et quamvis multi eum comprehendero student, tamen variis subinde rationibus magnaue solertia persequentes eludens non capiebatur: cuius hoc specimē esto. centurionem Severi iussu sibi insidiantem ipse quasi alius esset accessit, latronem ei se traditurum, si sequeretur, pollicens; et hominem verum id esse putantem in angustias perductum facile cepit. deinde pro tribunali sedens ut dux latronum centurionem capite raso cum his verbis dimisit "nuntia domino tuo ut servos suos alat, ne latrocinentur." multi enim caesariani liberti se ad eam contulerant. post tamen captus et bestiis obiectus est.

Severus autem expeditionem in Britanniam suscepit, ne et filii luxu corrumpentur, et legiones otio remollescerent. sunt autem duae gentes Britannicae maximae, Caledonii et Maeatae. utrique asperos

νιοι καὶ Μαιῶται· καὶ νέρονται ἐκάτεροι ἄγρια ὄρη καὶ πεδία
 ἔρημα καὶ ἐλώδη, μῆτε πόλεις ἔχοντες μῆτε γιωργοῦντες τὴν γῆν,
 ἀλλ' ἐκ νομῆς καὶ θήρας καὶ ἀκροδρόων τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζο-
 B μνοι· Ἰχθῦς γὰρ καίτοι πληθύνει παρὰ τῆς νήσου τυγχάνοντας
 οὐ σιτοῦνται. σκηπῆται δ' εἰσι, γυμνοὶ τε ζῶσι καὶ ἀνεπόδοι, 5
 κοιναῖς κέχρημένοι ταῖς γύναισι, καὶ τὰ γεννώμενα πάντα ἐκτρέ-
 φοντες. δημοκρατοῦνται τε καὶ ληστεύουσι· καὶ στρογγυλοῦνται
 ἐπὶ ἀρμάτων, ἵππους ἔχοντες μικροὺς καὶ ταχεῖς, καὶ πεζοὶ· τρέ-
 χουσι τε ὀξύτατα. ἄλλοις δὲ κέχρηται ἀσπίδι καὶ βραχίτι τινι
 δόρατι καὶ ἰχθυρίδι. λιμῶ δὲ καὶ ψύχει ταλαιπωροῦμενοι καὶ 10
 ἄλλαις κακώσεσι φέρουσι, καὶ εἰς τὰ ἔλη καταδύμενοι καρτε-
 ροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μόνην τὴν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὕδατος
 ἔχοντες, καὶ ἐν ταῖς ὕλαις τρέφονται ταῖς ὄψιαις καὶ τῷ φλοιῷ.
 C σκευάζουσι δὲ καὶ τι βρώμα ἐξ οὗ ὅσον κνάμιον μέγεθος ἐμψυγόν-
 τες οὔτε πεινώσιν οὔτε διψῶσιν. 15

Ἡ μὲν οὖν Βρετανία τοιαύτη τίς ἐστι νῆσος, καὶ ἔπὸ
 τοιούτων ἢ μὴ Ῥωμαίοις ἐποικισμένη τότε ἔκειτο. ἔχον γὰρ ταύ-
 της μοῖραν Ῥωμαῖοι οὐκ ἐλαττωμένην πολλῶ τοῦ ἡμισίου. καὶ
 τὸ μὲν μήκος τῆς ὅλης νήσου ἐς στάδια ἑπτακισχίλια καὶ ἑκατὸν
 τριάκοντα δύο ἐκτείνεσθαι λέγεται, τὸ δὲ πλάτος ὡς ἑπίπυρ ἐς 20

W II 218. διασχλιά πον καὶ τριακόσια, ἔστι δ' οὗ καὶ ἐλάττονα. ὁ δ' οὖν
 Σεῦθρος πάσης κρατῆσαι τῆς νήσου διανοοῦμενος εἰς τὴν Καλη-

4 περί AC. 8 παχῆς C. 9 post ἀσπίδι PW add τιελ,
 om AB. 17 τότε ὑποκειμένη AB. 18 ἡμισίως A. 19 καὶ
 om A. 20 δύο om A. 21 τριακόσια] Xiphilinus add δέκα.
 22 καληδορίαν AC, Καλυδορίαν PW.

montes et campos incoltos ac palustres incolentes neque urbes habent
 neque terram colunt, sed ex pastu, venatione, fructibus arborum victi-
 tant: piscibos enim, quamvis abundet insula, non vescuntur. in taber-
 naculis habitant, nudi et sine calceis degunt, mulieribus promiscue utun-
 tur, infantes omnes educant. re publica populari utuntur, et Istrocinan-
 tur: militant cum in curribus, equos habentes parvos et celeres, tam
 pedites; ac celerrime cursitant. arma sunt clipeus, brevis hasta et pugio.
 aerumnas famis frigoris aliasque vexationes tolerant. paludes subeunt,
 et in iis per dies complures morantur, solis capitibus ex aquis emiuen-
 tes, et in silvis radicibus et corticibus se sustentant. parant etiam quod-
 dam edolli genus, de quo si fabae magoitadine gustarint, neque sitiunt
 neque esuriunt.

Talis igitur insula Britannia erat, et quatenus eam Romani non
 tenebant, a talibus hominibus incolebatur. nam partem eius Romani
 semisse haud multo minorem obtinebant. longitudo eius ad 7132 extendi,
 in latitudinem 2300 fere stadia patere dicitur; alienubi etiam angustior.
 Severus igitur totius insulae potiri cupiens, in Caledoniam impressione

δονίαν εἰσέβαλε, καὶ πράγματα ἔσχε μῆτε μαχησάμενος μῆτι' ἐν παρατάξει πολέμιον θρασυόμενος, ἀλλ' ὑλοτομῶν καὶ τὰ μετώρα D κατασκάπτων. οἱ δὲ αὐτοῦ στρατιῶται σκιδνάμενοι ἐκτινίοντο ἐπιβουλεύομενοι, καὶ πολλαὶ χιλιάδες ἀπώλοντο. τῶς μέντοι ἐς 5 ὁμολογίαν τοὺς Βρεττανῶδες ἔλθειν κατηγάγεσε.

Φροντίσει δὲ αὐτὸν ὁ Ἀντωνίνος ὁ εὖδος περιέβαλεν ἀκολά-
στως βίους καὶ δῆλος ὢν εἰ θυνηθεῖη τὸν ἀδελφὸν διαχειρισόμε-
νος. καὶ αὐτῷ δὲ τῷ πατρὶ ἐπιβούλευε, καὶ ξεπώρατο δὲ.
ἀλλ' οὐδὲν δεῖνόν ἐπαθεὶν ὁ Ἀντωνίνος πρὸς τοῦ πατρός· καλέσας
10 δὲ αὐτὸν καὶ τὸν Παπιανὸν καὶ τὸν Κάστορα (δοῦλος δ' ἦν ὁ P I 610
Κάστορ αὐτοῦ, ἄριστος ἀγὴρ καὶ πιστότατος), καὶ ξίφος εἰς τὸ
μέσον θέμενος, ἔφη πρὸς τὸν υἱόν "εἰ ἀποκτεῖναι' με θλίεις,
ἐνταῦθά με κατὰχρησαι, καὶ μὴ πάντων ὁρώντων· εἰ δ' αὐτό-
χειρ μου γενέσθαι ὀκνεῖς, κλέυσον παρόντι Παπιανῷ τῷ ἐπάρχῳ
15 ἵνα με ἐξεργάσῃται· οὐ γὰρ ἀπειθήσει σοι αὐτοκράτορι ὄντι."

Ἀποστάτων δ' αὐθις τῶν Βρεττανῶν ἤτοιμάζετο ὡς πολε-
μήσων αὐτοῖς. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν νῆσον διάγων ἀπῆλ-
λαξε τοσῶν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ὡς λέγεται συνεργασαμένου πρὸς
τοῦτο. πρὶν οὖν ἐκπνεῖσαι, λόγος αὐτὸν τοῖς παισὶν εἰπεῖν "ὁμο-
20 ροεῖτε, τοὺς στρατιώτας πλουτίζετε, τῶν ἄλλων μὴ ἀμελεῖτε." B
ἤρξε δὲ ἐπτακαίδεκα ἔτη καὶ μῆνας ὀκτώ ἐφ' ἡμέραις τρισὶ, βιώ-

4 ἐς ὁμολογίαν om A. 7 διαχειρισάμενος A. 8 ξεπώρατο AC.
10 παπιανὸν B, Παπιανῶν Xiphilinus. "Παπιανὸν tres mss"
Ducanellus. Παπιανὸν etiam Exc. Vatic. 13 καὶ μὴ πάντων
ὁρώντων om Xiphilinus. 16 ἀποστάντι A. 20 τῶν ἄλλων
μὴ ἀμελεῖτε] Xiphilinus τῶν ἄλλων πάντων καταφρονεῖτε.

facta occupatus fuit non pugnando (neque enim hostilem aciem vidit), sed succidendis silvis et montibus complanandis. eius vero milites palantes per insidias occidebantur, eoque pacto multa milia perierunt. tamen Britannos ad deditiōnem compulsi.

Antonini autem filii luxus et immodestia, se fratrem, si posset, occisurum haud dissimulantis, sollicitudinem ei attulit. quin patri etiam insidians, bis deprehensus, graviore poenas non dedit. nam pater ei Papiano et Castore praesentibus (erat autem Castor servus eius, vir optimus et integerrimus) esse in medium posito illud duntaxat dixit "si me cupis interficere, hic me conficito, non inspectantibus omnibus: sin tuis manibus me occidere dubitas, Papianium praefectum praetorio id facere iubeto: neque enim tibi, cum sis imperator, non parebit."

Cum Britanni defecissent, in ipso belli apparatu ex morbo in insula decessit, morte, ut aiunt, ab Antonino accelerata. sed priusquam exspiraret, filiis mandasse fertur ut concordessent, milites ditarent,

σας τὸ σύμπαν ἔτη ἑξήκοντα καὶ πέντε καὶ μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέ-
ρας ἑννέα καὶ ἑκοσι.

Τοιαύτη δ' ἦν αὐτῷ ἡ διαγωγὴ ἐν εἰρήνῃ καὶ καιρῷ. ἔπραττε
τε νικτιὸς ὑπὸ τὸν ὄρθρον, ἔτα ἐβάδιζε λέγων καὶ ἀκούων τὰ τῆ-
ἀρχῇ πρόσφορα, καὶ οὕτως ἐδίκαζεν ἕως μεσημβρίας, εἰ μὴ τις ὁ
μεγάλῃ ἦν ἑορτή, καὶ τοῖς συνδικάζουσι παρορῶσαν ἰδίῳ καὶ
ἐπὶ τούτοις ἵππειεν, εἴτ' ἰλόυετο, ἤριστα τε καὶ ἐκάθευθε, καὶ
ἀναστὰς τὰ λοιπὰ προσδιώκει, καὶ λόγοις ὠμίλει ἐν περιπάτῳ
Λατίνοις τε καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἰλόυετο αὐθις καὶ
C ἐδείπνει καὶ ἐν ταῖς πάνυ ἀναγκαίαις ἡμέραις τὰ πολυτελεῖ δι- 10
πνα συνεκρότει.

11. Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ κινηθέντος κατὰ τῶν εἰσεβίων
πολλοὶ μὲν ἠνδρῶσαντο καὶ μαρτυρίῳ στεφάνους ἤσαντο, τότε δὲ
καὶ Λωνίδης ὁ παῖθρ Ὀριγένους κατασχεθεὶς καὶ ἐφ' ἑτέρας
τιμωρίας τέλος τὴν κεφαλὴν ἐκτιμηθεὶς νέον κομιδῇ κατέλειπε 15
τὸν παῖδα. ὃς ἔτι παῖς ὢν ἄργῶν πρὸς τὸ μαρτύριον λέγεται.
ἡ δὲ γε μήτηρ αὐτοῦ λόγοις πρότερον ἐπειρᾶτο τὸν υἱὸν ἀπάγειν
τῆς ἔγκλησῆως, ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, τὴν ἰσθῆτι πᾶσαν ἀφειλετο
καὶ οὕτως οἴκοι μένειν καὶ ἄκοντα παρεσκύευσεν. ὁ δὲ ἀπρόβιτος

2 ἑννέα καὶ ἑκοσι] ἑκοσι B, πέντε καὶ ἑκοσι Xiphilinus. 5 με-
σημβρίας A Xiphilinus, τῆς μεσημβρίας PW. 8 προσδιώκει AC
Xiphilinus, προσδιώκει PW. 14 ὠριγένους ABCW, Οριγι-
γους P, et sic ubique. 16 ὄργα, omisso λέγεται, A.

FONTES. Cap. 11. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 1 —
c. 26. addita sunt ἄλλοι δὲ φασί — νεκροῖς τοῖς αὐτοῖς p. 558 v. 8
— v. 10.

caeteros non negligerent., imperavit annos 17, menses 8, dies 3: vixit
annos 63, menses 9, dies 29.

Eius vitae ratio huiusmodi fuit in pace. noctu agebat aliquid sub
diluclum, deinde ambulando ea mandabat et audiebat quae ad imperium
pertinebant, atque ita ius dicebat usque ad meridiem, nisi magnum fe-
stum esset, assessoribus sententiae libere dicendae potestate data. post-
haec equitabat, deinde lavabat, prandebat, meridiabat. expectatus reli-
qua negotia peragebat, et inter deambulandum Graecis et Latinis disci-
pulis vacabat. vespere deum lavabat et cenabat. diebus summe neces-
sariis sumptuosa convivia comparabat.

11. Mota sub eius imperio persecutione contra pios, multi forti-
ter obito certamine martyrii coronam meruerunt. tum etiam Leonides,
Origenis pater, captus et post alia supplicia obruncatus filium admodum
parvum reliquit, qui puer adhuc martyrii cupidus fuisse perhibetur.
mater igitur cum eum verbis frustra a sententia deducere conaretur,
vestibus omnibus occultatis effecit ut vel invitus maneret domi. cum

ὡν ἐπιστέλλει τῷ πατρὶ καθειρημένῳ, ὑπαλείφωσιν ἐκείνον πρὸς
 τὸ μαρτύριον, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα γράψας "ἐπιχε μὴ δὲ" D
 ἡμᾶς ἄλλο τι φρονήσης." πᾶσι δ' ἐν τεγγάτων καὶ τῆν ἐγκό-
 κλιον μειῶν παιδεῖν καὶ ταῖς θείαις γραφαῖς ἐνησχόλητο, τοῦτ'
 5 οἱ τοῦ πατρὸς ἐπιτάσσοντος, ὃ δὲ οὐχ ὡς παῖς τοῖς λόγοις τοῖς ἱεροῖς
 εἰς ἐπιπολῆς ἐνετέγγαεν, ἀλλὰ καὶ βραδυτέρας ἤπειτο θειωρίας, καὶ
 ἱρωτῶν συνεχῶς τὸν πατέρα πράγματι παύειν αὐτῷ. ἐκείνος
 δὲ λόγῳ μὲν ἐπέληπτε τὸν πατέρα τῆς πολυπραγμοσύνης, τῇ δ'
 10 ἀληθείᾳ τὴν αὐτοῦ διανοίαν ἐξεληκτικῶς· καὶ ὑπερῶντι τῷ νῦν
 ἐφιστάμενος ἐγγίμου τὰ σίγῃα τοῦτου πολλὰ καὶ κειρασμαῖο
 ὡς θεοῦ πνεύματος οὐκ ἐκτικῶν, καὶ τῆς ὑπεκνίας ἐυτὸν ἐμακά-
 ρισε. τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μαρτυρίῳ τελειωθέντος ἐπαύει τῶν P I 611
 ἀναγκαίων ὁ Βρηγίνης, προσληθῆς δὲ παρὰ τινος γυναικὸς τῶν W II 219
 ἐπαγαθίστατων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἥ καὶ πλοῦτος ἦν θαυμάτις, καὶ
 15 τις ἀπὸ Ἀντιωχίης εἰς θεοῦ τάξιν νῦν αὐτῇ ἐσπεποίητο Παῦ-
 λος τὸ ὄνομα, εἰς τις τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αἰρετισμῶν, ἐφ' ὃν
 πλῆθος καθ' ἐκαστὴν ἀθροισμέτου (εἶσχε γὰρ ἰκανὸς ἐν λόγοις),
 εἰς ἀνάγκης σιγῶν αὐτῷ ὁ Βρηγίνης οὐδέ ποτε αὐτῷ ὀνησιτατο
 κατὰ τὴν ἐσχῆν, ὡς ἰσότηται, βδελυτῶμενος τὸν ἄνδρα ὡς μὴ
 20 ὁρθόδοξον. ὁκτωκαίδεκα δ' ἐτῶν γεγονὼς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
 κατεχρητικῶ προέστη διδασκαλείου, καὶ τοῖς τότε ἀθλοῦντας
 ἐπαύειν πρὸς τὴν ἄθλησιν, καὶ ἀπιοῦσι τὴν ἐπὶ θάνατον

I ἐκείνον] τὸν ἄνδρα A. 2 post γράψας A add πρὸς δῆμα.
 6 ἐντέγγαεν A. 9 αὐτοῦ om A. 10 τοῦτου πολλὰς AB,
 πολλὰς τοῦτου PW. 11 ὡς τοῦ θεοῦ A. 15 νῦν add
 AB Kusebius. 17 πλῆθος C.

autem egredi non posset, patrem per litteras ad martyrium est cohortatus, inter caetera his etiam verbis positus "perseverato, neque nostri causa mutaris sententiam." In pueritia sacrarum litterarum studium patris iussu cum liberalibus disciplinis coniunxit; neque divina oracula obiter legit, sed ad reconditam doctrinam penetrare studuit, patri frequentibus interrogationibus molestus. qui cum eius curiositatem verbis obiurgaret, re vera ingenium mirabatur; et pueri dormientis pectus nudatum ut sancti spiritus habitationem saepe deosculabatur, sibi quae talem filium gratulabatur. post martyrium patris inopia laborans a clarissima et locuplete quadam Alexandrina matrona susceptus est, quae Antiocheum Paulum ex haereticis Alexandrinis unum sibi adoptavit. ad quem cum ob eloquentiae opinionem in dies turba conflueret, Origines necessario illi familiaris nunquam precanti adstitisse fertur, perversam hominis opinionem abominatus. annos 18 natus instituendis Christianae religionis tyronebus praefuit; et martyres cum ad mortem raperentur comitans, atque ad certamen fortiter obeundum cohortans, multitudinem

- B** παρωμίῳται καὶ ἐπεθύρουνεν, ὡς καὶ πολλάκις αὐτῷ τοὺς δῆ-
 μους ἐπιμαρῆναι· οὗς ἐκ θείας ἀρωγῆς διεδίδαρσκειν. οὐ λόγῳ
 δὲ μόνῳ μέγας ἦν ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ βίβῳ δαβίῳ φιλόσοφον καὶ
 τῷ λόγῳ συνάδοντα. οὐτε γὰρ δεύτερον ἔχειν χιτῶνα ἰσθόρηται
 οὐθ' ὑποδίσσαι τοὺς πόδας ἐπ' ἔτισι πλείοσιν οὔτ' οἶνον κεχρησ-
 σθαι οὔτε τροφὴν παρὰ τὴν ἀναγκαίαν προσέσθαι. ὡς δὲ ὁ
 Εὐσεβίος ἱστορεῖ ὅτι ἔριστι σωτηροσύνης καὶ ἀπέκοψε τὰ παιδο-
 γόνα μόρια αὐτοῦ· ἄλλαι δὲ φασὶ μὴ ἐκτεμεῖν αὐτὸν ταῦτα,
 πόαν δὲ τινα τοῦτοις ἐπιτεγκεῖν, ἐξ ἧς ναρκωθῆναι ταῦτα συνέβη
 τοσοῦτον ὡς καὶ νεκροῖς ἐβλέπαι. ἀγρίετο δὲ καὶ εἰς Ῥώμην Ζεφυρί-
 10 νου τῆς ἐν αὐτῇ ἐκκλησίας προϊσταμένου· εἰτ' αὐδὸς ἐπανῆλθεν εἰς
C Ἀλεξάνδρειαν. ἐξηγήτεο δὲ τὰ Ἑβραϊκά, καὶ τὴν Ἑβραϊδα διάλεκτον
 ἐκμαθὼν καὶ τὰς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὄσας γραφὰς Ἑβραϊκοῖς
 στοιχείοις κησάμενός τε καὶ ἐπιών, καὶ τῶν ταύτας ἡρμηνευκό-
 των συναγωγῶν τὰ συγγράμματα, τῶν ἑβδομηκονταδύο δηλαδὴ, 15
 τοῦ τε Ἀκύλα καὶ τοῦ Συμμάχου καὶ τοῦ Θεοδοτίωνος καὶ δύο
 ἄλλω' ἀνωμόμων ἑρμηνέων (ἡγνόηται γὰρ τὰ ἐκείνων ὀνόματα),
 ἐφιλοπόνησε τὰ τῶν ἐξαπλῶν λεγομένων συγγράμματα. ἐν δὲ τοῖς
 ψαλμοῖς καὶ ἑβδόμης μὲνηται ἑρμηνείας ὡς ἐν Ἱερικοῖ ἐρῆμί-
 20 τῆς. ἰδιαίτατα δὲ τὴν Ἀκύλα καὶ Συμμάχου καὶ Θεοδοτίωνος
D ἔκδοσιν μετὰ γε τῆς τῶν ἑβδομήκοντα καὶ δύο παρτιθίει, τὰ
 λεγόμενα τετραπλᾶ παρὰδίδωκε.

1 συναπαρμάρται Α. δῆμους C, δημίους PW: Eusebius πολ-
 λάκις ἐπιμαρῆς ὁ ἐν κύκλῳ τῶν ἰθῶν δῆμος μικροῦ δεῖν κατέλευ-
 σεν. 6 ὡς ἱστορεῖ δὲ ὁ εὐσεβίος ὅτι Α. 7 Εὐσεβίος]
 Historiae ecclesiasticae lib. 6 cap. 8. 8 ἄλλοι] iam Eriphanus
 Haeres. 64 3 T. 1 p. 527 ed. Petav. οἱ μὲν λέγουσι νεύρον ἀπο-
 τεμμημένοι —, ἄλλοι δὲ οὐχί φασιν, ἀλλὰ ἐπενόησε τι φάρμακον
 ἐπιθεῖναι τοῖς μορίοις καὶ ἀποξηρᾶν. 16 ἀκόλα Α. 17 ἡγνόη-
 ται AC, ἀγνόηται B, ἡγνόηται PW. 22 παρὰδίδωκε, ut videtur, B.

saepius contra se concitatum divina ope effugit. neque vero doctrina
 duntaxat excelluit, sed et vitam philosopho dignam doctrinaeque con-
 sentaneam egit. neque enim duas habuisse tunicas neque calceis pluri-
 bus annis usus esse et vino abstinuisse neque cibum nisi necessarium
 cepisse fertur. ac, ut narrat Eusebius, castitatis amore genitales sibi
 partes ipse praecidit. verum alii non praecisas illas sed adhibita herba
 ita emarcuisse ferunt ut mortuae esse viderentur. Zephyrino pontifice
 Romam profectus est. inde Alexandriam reversus Hebraico sermone
 cognito scripta Hebraeorum enarravit; eaque litteris Hebraicis exarata,
 adiunctis interpretationibus, videlicet septuagintaduorum, Aquilae, Sym-
 machi, Theodotionis et duorum aliorum interpretum, quorum nomina
 iguorantur, ea quae dicuntur Hexapla elaboravit. in Psalmis etiam
 septimae interpretationis meminit Hierichante repertae. separatim vero
 Aquilae, Symmachi et Theodotionis editione cum septuagintaduorum
 interpretatione composita, Tetrapla quae dicuntur edidit.

Δημητρίου μέντοι, ὃν ἄνω παραδέδωκεν ὁ λόγος τῆς ἐν
 Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας πρόστηναι, Θανόντος, Ἡρακλᾶς τῆς ἐπι-
 σκοπῆς ἀξιούται, φοιτητῆς Ὠριγένους γενόμενος. τῆς δ' ἐν Ἱερο-
 σολίμοις ἐκκλησίας πρόστατο Νάρκισσος, ἀνὴρ Θαναματοποιός,
 5 ὃς ψευδῶς παρὰ τινων καιηρορηθεὶς, ἐφασκὶς δὲ βίον ὡν ἀνα-
 χωρητικοῦ, διέδρα λαθῶν καὶ ἐν ἐρημίαις ἠδύλιζτο ἀγροσίμενος.
 τοῦ δὲ ἀναχωρηκῆτος ἀντισάγεται Λίως, μεθ' ὃν προχειρίζεται
 Γερμανίων, εἰτα Γόρδιος· ἐφ' οὗ ἐπανελθὼν ἀθῆας ὁ Νάρκισσος
 ἐπὶ τῶν πιστῶν ἐπὶ τὴν προστιωσίαν παρακαλεῖται. μὴ δυναμένου P I 612
 10 δὲ τοῦ Ναρκίσσου διὰ γῆρας βαθὺ λειτουργεῖν, Ἀλεξάνδρος δια-
 πρόφως πρότερον τῆς διὰ Χριστὸν ὁμολογίας, τότε δὲ ἐπισκοπῆς
 ἐν τῇ τῶν Κυππαδοκῶν χώρᾳ ἤξιωμένος, ἐξ ἀποκαλύψεως προσ-
 ελήφθη παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολίμοις πιστῶν ἅμα τῷ Ναρκίσσῳ
 15 δίεπιν τὰ τῆς ἐκκλησίας. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ Σαρα-
 πίωνος ἀναπαυσάμενον Ἀσκληπιάδης τὴν ἐπισκοπὴν περιελήθει·
 οὗ καὶ ὑπομνήματα σώζεσθαι γησὶν ὁ Εἰσέβιος.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως· (12) Ἀντωνίνος δὲ ἐδῶκε μὲν κοι-
 νωνὸν ποιῆσθαι τῆς ἀρχῆς Γέτιον τὸν ἀδελφόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ
 μόνταρχος ἦν. καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις τῶν Βρειτανῶν ἀντίκου B
 20 ἐσπέισατο τῆς τε χώρας ἀντιοῖς καὶ τῶν φρονερίων ἐστιάς, τὸν δὲ

1 ὃν ἄνω παραδέδωκεν ὁ λόγος A, οὗ ἄνω ὁ λόγος ἐμνήσθη PW.
 5 ψευδῶς ABCW, ψεύδος P. 9 ante παρακαλεῖται A add
 αἰθῆς. 11 ἐπίσκοπος AB. 16 Serapionis commentarios exstare
 narrat Eusebius Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 12. 18 τῆς
 ἀρχῆς ποιῆσθαι B. 20 αἰτῆς A.

FONTES. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae lib. 77 c. 1 —
 lib. 78 c. 8.

Demetrio, quem supra ecclesiae Alexandrinae praefuisse memini,
 defuncto, Heraclius Origenis auditor pontifex est delectus. Hierosolymi-
 tanae ecclesiae praefuit Narcissus, vir miraculis clarus et vitae solita-
 ris amans, qui cum ob falsam criminationem clam profugisset atque
 in deserto lateret, in eius locum Dius introducitur, post eum designat-
 tur Germanio: inde Gordius. sub quo Narcissus in urbem reversus cum
 ecclesiae ministeria, ad quam gubernandam a fidelibus vocabatur, obire
 prae senio non posset, Alexander pridem confessione Christi inclitus,
 tum vero in Cappadocia episcopus, ex revelatione a fidelibus Hieroso-
 lymitanis arcessitus est, ut una cum Narcisso ecclesiam administraret.
 Serapione defuncto Antiochenae ecclesiae factus est Asclepiades episcopus:
 cuius commentarios exstare narrat Eusebius.

Atque haec hactenus: (12) Antoninus autem etsi potestatem cum
 fratre Geta communicare videbatur, tamen re vera solus dominabatur.
 et cum Britannis hostibus statim pace facta, agris et castellis cedens,

W II 220 ἔπαρχον τὸν Παπιανὸν μετέστησε τῆς ἀρχῆς· ἑτέρουσ δ' ἀπέκτεινε, καὶ τὸν τροφίᾳ αὐτοῦ Εὐδοκὸν τὸν καὶ Κάστορα καὶ τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὴν Πλαντίλλαν καὶ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Πλαύτιον καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. ἐπιβούλευε μὲν γὰρ αὐτῷ πρὸ μακροῦ, οὐκ ἠδύνατο δὲ κτεῖναι αὐτὸν φρουρούμενον ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ ἑτέρων συγγῶν. εἶτα ἔπεισε τὴν μητέρα μόνουσ σφᾶς ἐπὶ καταλαγῇ μεταπέμψασθαι. καὶ ὁ Γέτας πιστεύσας εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Ἀντωνίνου εἰς τὸ δωμάτιον· καὶ ὁπίσω σφῶν C ἑκατοντάρχει πρὸς τοῦτο ἠτοιμασμένοι πῦρὰ τοῦ Ἀντωνίνου εἰσθῆσαντες ἑαυτοὺς ἐκεῖ τὸν Γέταν κατέκοψαν, τῷ τραχήλῳ 10 τῆς μητρὸς προσφέντα καὶ τοῖς μαστοῖς καὶ τοῖς στήθεσιν, ὥστε τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀναπληροθῆναι αὐτήν, πληγῆναι δὲ καὶ τὴν χεῖρα. ἣ δ' ἐκ τοῦ φόβου οὐδὲ τοῦ τραύματος ἤσθετο. καὶ οὐδὲ πενθῆσαι αὐτῇ τὸν υἱὸν ἐξιγέμετο οὕτως οἰκτιρῶς καὶ ἀώρων ἀπολωλότα (δύο γὰρ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἦν καὶ ἐγγέα μηνῶν), δεδοικυῖα 15 μὴ καὶ αὐτὴ συναπόληται.

ἽΟ Ἀντωνῖνος δ' αὐτίκα καταλαβὼν τὸ στρατόπεδον "χαίρετε" εἶπεν "ὦ ἄνδρες νοστρατιῶται· καὶ γὰρ ἤδη ἔξεσιτέ μοι ἐν D εργατεῖν ὑμᾶς, ἐπεὶ εἰς ἐξ ὑμῶν εἰμι, μὲθ' ὑμῶν δὲ καὶ δι' ὑμᾶς ἔξην ἐθελῶ, ἢν ὑμῖν πολλὰ χαρίζωμαι· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ μεθ' 20

1 Παπιανὸν pro Παπινιανὸν, ut supra p. 555 v. 10. 2 Εὐδοκὸν τὸν καὶ Κάστορα] Xiphilius ὧν ἦν καὶ Εὐδοκὸς ὁ τροφίος αὐτοῦ, ὁ Κάστωρ, ἣ τε γυνὴ αὐτοῦ ἢ Πλαντίλλα. 4 ἑαυτοῦ] οἰκείον A. 5 πρὸ] ἀπὸ C. 6 πρὸ μακροῦ] Xiphilius ἐν τοῖς Κρονίοις. φρουρούμενον ὑπὸ στρατιωτῶν A, ὑπὸ στρατιωτῶν φυλαττόμενον PW: Xiphilius στρατιώται τὸν Γέταν ἐφροσύρον. 6 ἑτέρων] ἄλλων A. 13 καὶ add A. 15 δεδοικυῖα PW. 19 δὲ] τε A.

Papiano praefecto praetorio magistratum abrogavit. alios occidit: atque inter caeteros Evodum, qui et Castor dicebatur, nutricium suum; et uxorem Plautillam, eiusque fratrem Plautium; denique fratrem quoque Getam, quem cum iam pridem insidiis appetitum propter custodiam militum et plurium aliorum occidere non potuisset, tandem matri persuasit ut ipsos solos reconciliandae gratiae causa accerseret. quod Geta verum esse ratus, cum Antonino conclave ingressus est. tum centuriones ab Antonino subornati per vim subsecuti Getam collo mamillis et pectori matris inhaerentem occiderunt, ut sanguine sinus impleretur, manu quoque vulnerata: sed ea prae timore vulnus non sensit. nec lugere filium ansa est, adeo miserabiliter et immatura aetate interfectum (natus enim tum erat aunos 22 et 9 menses), verita ne et ipsa occideretur.

Antoninus autem praepere castra ingressus "gaudete" inquit "com-militones: nunc enim mihi vobis benefacere licet; quoniam usus e vobis sum, et vobiscum et per vos vivere volo, ut multa in vos beneficia

ἡμῶν γε θανάτῳ ἔχομαι." πρὸς δὲ τὴν σύγκλητον τῆ ἑστιαραία
 πλείστα διάλεγθεὶς, τέλος εἶπεν "ἀκούσατέ μου ἴνα πῦσα ἢ
 οἰκουμένη χάρη, πάντες οἱ φρυγάδες κατέλθῃτεσσαν." τῶν δὲ
 5 κωσαρείων καὶ τῶν μετὰ τοῦ Γέτα στρατιωτῶν ἐς δύο μυριάδας
 ἀπέκτεινε, καὶ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν κυριότους διέφθειρε,
 καὶ πολλῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὴν Ρώμην ἐστέρησε. τὸ δὲ ξίφος
 δι' οὗ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπεισάγη ἀνάθρημα ἐποίησατο. ἐκ δὲ
 τῶν φόνων εἰς παιδιὰς μειῶν καὶ ἐν ταύταις ἐγόνα. καὶ εἰς μὲν
 τοὺς στρατιώτας φιλοδοροῦνται ἦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀνθρώπους
 10 περιδείν ἀπρυσλᾶν ἐκτρέχειν ἐτίθειτο σποιδασμα, καὶ οὐκ ἤχιστα
 τοὺς συγκλητικούς. οὕτω δὲ παρὰ πάντα τὸν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ P I 613
 χρόνον ἢ ὑπὲρ αὐτῶ γῆ ἐπορθήθη, ὥστε ποτὲ τῆς Ἰουλίης
 εἰπούσης ὅτι "οὐκέθ' ἡμῖν οὔτε δίκαιος οὔτ' ἀδικος πόρος ἐπο-
 λίπεται" ἀπεκρίνατο τὸ ξίφος ἠρκύς "θάρασι μῆτερ· ἔως γὰρ
 15 ἂν τοῦτ' ἔχομεν, οὐδὲν ἡμῶς ἐπιλείψει." ἦν δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ
 ἄπιστος. καλίσας γὰρ τὸν τῆς Ὀσροηνῆς βασιλέα Αἰγαρον ἔκειν
 παρ' αὐτὸν ὡς φίλον, ἔδρασε ἐλθόντα καὶ οὕτω τὴν Ὀσροηνὴν
 ἐχειριόσατο. καὶ τὸν τῶν Ἀρμενίων βασιλέα πρὸς τοὺς ἰδίους
 παῖδας διαφερόμενον γρύμμοσι φίλοισι ὡς εἰρηγέτων αἰτιὸς
 20 μετεπέμψατο, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Αἰγάρῳ καὶ εἰς ἐκείνους ἐποίησεν. B'
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν Ἀρμενίων ἐκράτησεν, εἰς ὄπλη δ' ἐχώρησεν·
 καὶ οὐδεὶς ἔτι ἐκείνῳ ἐπίστευεν. ἐν μέντοι ταῖς ἀνάγκαις καὶ ταῖς

3 φρυγαδέουτες B. 5 καὶ ἐκ — διέφθειρε om B. 7 δὲ
 add AB. 10 σποιδάσμα om C. 11 ἀρχῆς] ζωῆς A.
 13 ἡμῶν C. 15 ἔχομεν C Xiphilius, ἔχομεν PW. 17 ἐλθόντα
 ἔδρασε AB. 20 καὶ τὰ] τὰ δ' A.

conferam. quod si non potero, meri vobisem̄ opto." postridie post
 longam orationem apud senatum habitam dixit "audite me: ut totus orbis
 terrarum gaudent, omnes exsules redeunto." ex cae-arianis autem et
 Getae militibus ad viginti milia occidit, Roma multis viris fortibus spo-
 liata. enssem quo frater occisus est consecravit. a caeditus ad ludos
 descendit, ac ne eos quidem incruentos. in milites liberalissim̄, cae-
 teros mortales senatorii praesertim ordinis vexare, spoliare, deglu-
 bere studio habuit, sic autem per omne tempus imperii illius omnes
 populi Romani provinciae vastatae sunt, ut eum aliquando Iulia dixisset
 "nullus nobis neque iustus neque iniustus quaestus relinquitur",
 stricto ense responderit "bono animo es, o mater: dum enim hunc
 tenuerimus, nihil nobis deerit." ad omnia caetera flagitia etiam per-
 fidus fuit. nam Osroenes regem Abgarum per amicitiae speciem ad
 se vocatum in vineula coniecit, itaque regno illius potitus est. Ar-
 meniorum quoque regem cum filiis suis rixantem amicis litteris tan-
 quam compositurus controversiam accessitum eodem modo quo Abgarum
 traetavit. sed Armenios non subegit: hi enim ad arma descenderunt.

κατεπιγούσαις στρατείαις λιτός ἦν καὶ ἀπείρετος, καὶ συνεβιάζε-
τοὺς στρατιώταις καὶ συνέτριχε, μὴ λουθμένος, μὴ μεταμφιεσμέ-
νός, ἀλλὰ πᾶν ἔργον συνεργαζόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις
συστάμενος. καὶ τοὺς προέχοντας δὲ τῶν πολεμίων εἰς μονομαχίαν
προεκαλεῖτο εἰσιόντι. τὰ μέντοι στρατηγικά οὐκ ἐν ἐκείνῳ μετεχει- 5
ρήτετο. πάντα δ' ἦν αὐτῷ κίβδηλα, καὶ αὐτὸ τὸ νόμισμα. ἐνόσει

C δὲ καὶ ἐμφανίσι καὶ ἀροήτοις ἀρρωστίημασι. καὶ πολλάκις καὶ
τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν ξιγήρεις ἐδόκει ἐλαύνειν αὐ-
τόν. διὸ λέγεται καὶ τὰς ψυχὰς ἐπιποδαῖς ἀναγεγεῖν τοῦ τε πατρὸς
καὶ τοῦ Κομόδου καὶ ἄλλων, μόνον δὲ τὸν Κόμοδον αὐτῷ γάναι 10
"στεῖχε δίκης ἄσπον", καὶ ἐπὶ τελευτῆς "κρούσεισι τόποις ἔχων
δυσάλθια τοῦσον." εἶχε δὲ καὶ ὠτακουστάς καὶ διοπιτεύοντας,

W Π 221 καὶ πάντα αὐτῷ καὶ τὰ βραχύτατα ἀνγγέλλετο. καὶ ἐπήγγελλε
μὲν ὡς προῖαιτιον δικάσων ἢ ἄλλο τι δημόσιον πράξων, παρέτινε
δὲ καὶ ὑπὲρ τῆν μισήμβριαν ἢ καὶ εἰς ἐσπέραν αὐτῆν, μηδὲ εἰς 15
D τὰ πρόδρα εἰσοδεχόμενος τοὺς συνιλεγμένους τῆς γεροσίας.
ἀλλὰ καὶ ἐπιαιφόνει καὶ παρηγόρει καὶ τὰ χρήματα κατανήλισκεν,
οὐδ' ἐπιθῆτο τῇ μητρὶ καὶ περὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων παραινοσῆ
πολλά καὶ χρησιτά. ἔχειρε δὲ καὶ μάγοις καὶ γόησι. κατὰ Πάρ-
θων δὲ στρατεύσας, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ γενόμενος καὶ τρυφῶν καὶ 20
ἀγῶνας μονομαχίας συνιστάς, ὡς ἐν μεγάλοις λόποις ἐγκινδυνεύων

4 δὲ om A. 5 μέγροι] μὲν C. 11 στείχε etiam Xiphilinus,
βαίη Dionis exc. Feir. τοποῖσιν Xiphilinus. 12 καὶ alte-
rum om B. 17 ἀλλά] δ δὲ AC. κατανήλισκεν B. 19 καὶ
prius om B. μάγοις] τοῖς μάγοις A cum Xiphilino. 20 ἐν]
ἐν τῇ B Xiphilinus. 21 συνιστῶν A.

neque quisquam ei amplius fidem habuit. verum in necessitatibus et
expeditionibus quae moram non ferebant tenuis et frugalis fuit, cum
militibus una et ambulavit et cursavit; non lavit, non vestem mutavit,
sed quodvis opus una aggressus est, eodemque cum illis victu usus,
hostes insigniores aliquando ad singulare certamen provocavit. sed ducis
munia parum commode obiit. omnesque res eius adulterinae fuerunt,
atque adeo ipsum, nomisma. laboravit et manifestis et occultis morbis,
ac saepe et patrem et fratrem strictis ensibus in se irruere putavit,
quare patris, Commodi et aliorum manes elicuisse fertur, sed solus ei
Commodus respondisse "perge ad supplicium", et ad extremum "letale
tegens obscenitatis partibus ulcus." delatores et speculatores aluit, per
quos etiam minutissima quaeque ad eum referebantur, iudicia et alias
publicas actiones mane denuntiabat, sed ultra meridiem aut in ipsam
vesperam differere, senatorum coetu nec in vestibulum admissis; spre-
tisque multis salubribus matris suae monitis, caedibus, iniuriis, pecuniae
profusionibus se oblectavit. fuit et magorum et praestigiarum amator,
bello Parthis illato cum Antiochiae luxui et ludis gladiatorii vacaret,

καὶ καρτερῶν ἀποδύρετο, καὶ τὴν γερονσίαν ὡς ἐν ὁμοιωτῇ ζῆσαν ὠνεΐδιζε, καὶ τέλος ἔγραψεν αὐτῆ ὡς "οἶδα ὅτι οὐκ ἀρέσκει ἡμῖν τὰ ἐμὰ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ ὄπλα καὶ στρατιώτους ἔχω, ἵνα μὴ τῶν λογοποιουμένων ἐπιστρέψωμαι."

6 Ἀνδρῖς δὲ εἰς τοὺς Πάρθους στρατεύσας ὅτι ὁ Ἀρτάβανος P I 614
τὴν θυγατέρα ἑαυτοῦ αὐτῷ μνηστεισάμενος οὐ παρέσχε ταύτην αὐτῷ (ἡπίσιαιτο γὰρ ὅτι πρόσασιν τὸν γάμον τοῦ τὴν Πάρθων σητεριόσασθαι βουσιλείαν πεποίητο), πολλὰ μὲν τῆς χώρας αὐτῶν ἐκάκωσε καὶ τὰ Ἀρβηλὰ περιστῆσατο καὶ τὰ μνημεῖα τῶν βασι-
10 λῶν τῶν Πάρθων ἀναρρήξας διάρριψε τὰ ὄστα, πόλεμος δὲ αὐ-
τῷ πρὸς τὸ ἔθνος οὐ συγκιχρότητο. τὰλλὰ τε οὖν παρηνόμει ἐν
ταῖς στρατείαις, καὶ τινα ἰδίαν ἔνδυσιν βαρβαρικῶς πως συγκό-
πιτων καὶ σπυράπιτων ἐς μανθία τρόπον προσεξεῖρε, καὶ συνεχῶς
αὐτὸν ἐνεδύετο, ὅθεν καὶ Καράκαλλος ἐπεκλήθη, καὶ τοὺς στρα-
15 τιωτῶν δὲ οὕτως ἰστολίσθαι ἐκέλευεν. ἀνγρέθη μέντοι ὑπὸ στρα- B
τιωτῶν. ὁ γὰρ Μικρότης ὁ ἑπυρχος ἐκ μάντιώς τινος προσηρη-
μένον ἔχων αὐτῷ ὡς ἀταρχήσει, καὶ φοβηθεὶς μὴ διὰ τοῦτο ὑπὸ
τοῦ Ἀντωνίου διαφθαρεῖ, οὐκ ἀνεβάλετο, ἀλλὰ δύο τινὰς χιλι-
αρχοῦντας ἐν τῷ δορηγορικῷ πυρασκευάσας ἐπεβούλευσεν αὐτῷ.
20 καὶ ἐξ Ἐδέσης ἐς Κάρας ἀπίοντι καὶ ἀποβάντι τοῦ ἵππου δι'
ἀπόλιτον προσήλθε τις στρατιώτης, τῶν χιλιάρχων ὑποπεμφάν-

4 λογοποιούντων A: idem legisse videtur interpres. 5 ἔξεστρά-
τευσεν A. 6 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ A. μνηστεισάμενος Xiphilinus.
8 μὲν] δὲ A. 10 ἀνορῆξας Xiphilinus. 13 καὶ σπυρά-
πιτων add B Xiphilinus. μανθίας Xiphilinus. προσεξεῖρε]
συνόραπτε A. 14 καράκαλος ABC. 15 ὑπὸ] ἐπὶ τῶν B.
20 Ἐδέσης ἐς Κάρας Dionis exc. 21 ὑποπεμφάντων B Xi-
philinus, ἀποπεμφάντων PW.

non secus querebatur ac si magnis in laboribus et periculis versaretur, et senatui ignaviam opprobrabat. denique ad eum scripsit, sciro se acta sua illi non placere; sed hac de causa milites et arma habere, non curaret negatores.

Denuo expeditione contra Parthos suscepta, quod Artabanus filiam ei desponsam non dedisset (norat enim eum per speciem nuptiarum de vindicando sibi regno cogitare), agros passim vastavit, Arbeia subegit, revulsisque Parthorum regum sepulcris ossa disiecit: cum ipsa autem gente acie non depugnavit. in re militari multa contra morem maiorum egit, et peculiarem quandam vestem barbarico more in pannoniae modum incisam et confectam crebro induit, eademque milites uti iussit: unde Caracalla cognominatus est. tamen a militibus est occisus, nam Maerinus praetorio praefectus, cui vates quidam imperium praedixerat, veritus ne ea de causa ab Antonino tolleretur, sibi cunctatus, per duos tribunos militum insidias ei struxit, nam cum Edessa Carras profi-

των αὐτὸν, ὡς ἐπιεῖν τι δεόμενος, καὶ προσελθὼν ἐπάταξεν αὐτὸν
 ξιφιδίῳ μικρῷ.

Καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐβίω καὶ οὕτως ἀπέλιτο, ζήσας ἔτη ἐννέα
 καὶ εἰκοσιν, αὐταρχήσας δ' ἐκ τούτων ἐνιαυτοῖς ἕξ ἐπὶ δύο μηνί
 C καὶ ἡμέραις τισί. λέγεται δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ τελευταῖον ὄντις
 αὐτῷ ὄδεσαι κατ' ὄναρ τὸν πατέρα ξιφῆρη ἐπιστῆναι λέγοντα ὡς
 "σὺ τὸν ἀδελφὸν ἐκτείνῃς, καὶ ἐγὼ σέ κτενῶ." καὶ μάντις δὲ
 εἶπον αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλάσσεισθαι, καὶ ἄλλα δὲ φασὶ
 τοῦ ὀλέθρου αὐτῷ συμβῆναι τεκμήρια.

13. Τοῦ δ' Ἀντωνίνου διαφθαρέντος, ὃν καὶ Καράκαλλον 10
 ἐκάλου, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ μέντοι καὶ Τάραντα ἐκ μονομαχοῦ
 τινὸς εἰδεχθεσιάτου καὶ μαιφονωτάτου, ὁ Μικρῖνος μετὰ τε-
 τάρτην ἡμέραν τὴν ἡγεμονίαν ἐλήφει παρὰ τῆς στρατιᾶς, τὸ μὲν
 γένος Μαῦρος τυγχάνων ἐκ Σικελίας καὶ γονέων ἀσημοτάτων
 D (ὄθεν κατὰ τὸ τῶν Μαῦρων ἔθος τῶν ὤτων τὸ ἔτιρον διετίρητο), 15
 ἐπεικῆς δὲ καὶ τῶν νόμων φίλας πιστότατος. ὅς καὶ ἔπαρχος
 γεγονὼς ἀρίστου τὰ τῆς ἀρχῆς διοικήσατο, αὐταρχήσας δὲ οὐ
 πάντα καλῶς ἐπραξεν. ἀναξίους γὰρ ἐφίσταταις ἀρχαῖς, ὃ τὸ
 μέγιστον ἴσθι μέρος τῆς βυσαλικῆς διοικήσεως, καὶ τρυφερωτέρα
 ἐχοῦσατο βίωσιν, ἀλλὰ μέντοι καὶ σοβαρότητι. 20

7·δ' Β. 9-10 καράκαλον ΑC. 11 Ταράνταν Dionis exc. Urs.
 12 μαιφόνον Α, 13 ἡμέραν τὴν om Β. 14 ἐκ Σικελίας]
 ἀπὸ Καισαρείας Dio (Ursin. et Falc.), ἀπὸ Σικελίας Καισαρείας
 Xiphilinus. 18 ἀναξίους Α.

FOENTES. Cap. 13. *Dionis Historiae Romanae lib. 78 c. 9 —*
c. 41.

ciscena exonerandi ventris causa equo descendisset, miles quidam a tri-
 bunis submissus tanquam dicturus aliquid eum pugione percussit.

Sic ille vixit et periit, anno aetatis 29, imperii 6, cum duobus
 mensibus et diebus aliquot. fertur, cum postremo Antiochiae esset,
 somniasse, patrem stricto ense adstantem sibi dicere "tu fratrem occi-
 disti, et ego te occidam." est et a vatibus monitus ut diem illum cave-
 ret. memorantur alia quoque signa eius interitum praecessisse.

13. Antonino, qui et Caracalla, ut dictum est, et Taras de gla-
 diatoria cuiusdam turpissimi et crudelissimi nomine vocabatur, inter-
 empto, Macrinus quarto die post a militibus accepit Imperium, natione
 Maurus Siciliensis, parentibus ortus obscurissimis (unde Maurorum more
 alteram aurem perforatam habuit), sed vir moderatus et legum custos
 fidelissimus, qui praefectus praetorio magistratum eum optime admini-
 strarat; sed imperium non per omnia recte gessit. nam magistratus in-
 dignis largiebatur, quae maxima pars est imperatorii muneris; et ratione
 victus delicatior utebatur, et fastum quandam prae se ferebat.

Ἰουλίᾳ δὲ ἡ μήτηρ τοῦ Ἀντωνίνου ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγουσα
 καὶ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μαθοῦσα ἑαυτὴν διαχρήσασθαι ἔωρη-
 σεν, οὐ διὰ τὸν υἱόν, ἀλλὰ δεδοικυῖα περὶ ἑαυτῆς μὴ ἰδιωτικῶς.
 ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἠλλοίωτο τῶν περὶ αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν θεραπείαν W II 222
 5 καὶ τοὺς δορυφόρους εἶχεν, ἐφιλοψύχησεν. εἶτα τοῦ Μακρινοῦ P I 615
 λοιδορεῖσθαι παρ' ἐκείνης ἀκούσαστος καὶ τῆς αὐταρχίας αἰσθη-
 μου ἐπιχειροῦσης, ἐκελεύσθη ἐκλειοπέναί τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ὅπῃ
 βούλοιο ἀπελθεῖν. ἡ δὲ τότε διέφθειρεν ἑαυτὴν.

Τοῦ δ' Ἀρταβάνου δυνάμεισι μεγάλας γενομένοι κατὰ
 10 Ῥωμαίων, συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὴν Νίσιβιν ὁ Μακρίνος δις ἡ-
 τήθη καὶ ἠναγκάσθη πολλῶν χρημάτων τὴν εἰρήνην ἐκπρίασθαι.
 ὁ μὲν οὖν πρὸς Ἀρταβάνον κατηύναστο πόλεμος, ἀνεργάγη δὲ
 τοῖς Ῥωμαίοις ἐμφύλιος ἔτερος. Ἐδνυχιανὸς γάρ τις τῶν καισα-
 ρέων, τὴν τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Μακρίνον ἀπέχθειαν οὐκιδῶν
 15 ὅτι μὴ ἄπλετα ὡς ὁ Ἀντωνίνος αὐτοῖς ἐχρηζέτο, καὶ ὑπὸ μαν-
 τικῶν ἀναπεισθεὶς, ἐπαναστάσει κατὰ τοῦ Μακρίνου ἐπιχειρήσει. B
 Μαίσης οὖν τῆς ὁμίμουρος τῆς Ἰουλίας τῆς βασιλίδος θυγατρὸς
 ἐχούσης δύο, Σοαμίδα καὶ Μαμαίαν, καὶ δύο ἑγγόνους ἄρσυνας
 εἰς αὐτῶν, τὸν ἕνα τοῦτων λαβὼν ὁ Ἐδνυχιανός, καὶ υἱὸν εἶναι
 20 μοιχίδιον τοῦ Καρυκάλλου πλασάμινος, εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ
 νύκτα εἰσέγαγε, καὶ τοῖς στρατιώταις λαβὴν ζητούντας ἐπαναστά-
 σιως νυκτερίζουσι ἀνέπεισεν. οἱ καὶ Ἀντωνίνου αὐτὸν ὀνομάσαντες
 αὐτοκράτορα αὐτίκα ἀνέπουν, καίτοι παιδίον τυγχάνοντα. καὶ

19 τὸν ἕνα om B. 20 μοιχίδιον αὐτὸν τοῦ B. καρυ-
 κάλου A. 23 καὶ τούτων — p. 566 v. 2 διάγοντα om C.

Julia vero Antonini mater, Antiochia degens, caede Antonini co-
 gnita sibi ipsa manus afferre statuit, non propter filium, sed privatae
 vitae metu. sed cum res eius non immutarentur, ministeriis et satelli-
 tibus retentis, in vita manere maluit. post cum Macrinus audivisset
 eam sibi maledicere et imperium affectare, relicta Antiochia quo vellet
 abire iussa, tum demum sibi necem conscivit.

Macrinus vero ab Artabano magnis copiis Romanos invadente
 circa Nisibim bis acie victus pacem magna pecunia redimere coactus
 est. Parthico bello sedato civile bellum inter Romanos exarsit, nam
 Eutychanus quidam caesarianus, militum odiis in Macrinum perspectis,
 quod ad largiendum Antonino restrictior esset, vatumque praedictionibus
 incitatus, contra Macrinum insurrexit. cum autem Macsa Iuliae impera-
 tricis soror duas haberet filias Soemidem et Mamaenam, totidemque
 nepotes ex eis, horum aliorum Eutychanus adulterinum esse Caracallae
 filium mentitus noctu in castra perduxit, ac milites iam ante seditionis
 occasionem captantes ad studium novarum rerum impulit, qui eum no-
 mine Antonini facti statim imperatorem consalutarunt, quamvis puerum

τοῦτον παραλαβόντες ἐπὶ τὸν Μακρίνον ἤλκυσαν ἐν Ἀντιοχείᾳ
 διάγοντα· καὶ συμβυλόντες αὐτῷ ἐν τινι χωρῆι πολὺ τῆς Ἀντιο-
 C χείας διέγοντι, ἠτιθήθησαν μὲν· εἰτ' αὐθις ἐπισυστάντις αὐτοὺς
 ὁ Μακρίνος ἰδὼν εἰς φουγὴν ἐτάραξε, καὶ ἀπήει εἰς Ἀντιόχειαν ὡς
 δεῖσεν νενικηκώς, ἵνα μὴ ἀποκλεισθῆι τῆς πόλεως. τὸν δὲ υἱὸν 5
 πρὸς τὸν Ἀρτάβανον ἐπιμψεν. ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἡττης αὐτοῦ,
 καὶ φόνων γινομένων πολλῶν, ἀπέδρα νυκτός, τὴν κεφαλὴν ξυρά-
 μενος καὶ τὸ γένειον, καὶ φαιῶν ἐσθῆτα λαβὼν, ὡς ἂν μὴ ἐπιγι-
 νόσκοιτο· καὶ μετ' ἄλλων εἰς Αἰγὺς τῆς Κιλικίας παραγενόμενος,
 καὶ διὰ Καππαδοκίας Γαλατίας τε καὶ Βιθυνίας ἐλθὼν μέχρις 10
 Ἐριβόλου τοῦ ἐπινείου κατωτικῶν κειμένου Νικομηδείας, διέπλευ-
 σεν εἰς Χαλκηδόνα. καὶ πρὸς τινι στείλει τῶν ἐπιτρόπων ἀρ-
 D γύριον ἦτησεν. ὅθεν γνωσθεὶς συνελήφθη παρὰ τῶν τὰ Ἰουδαί-
 τωνίνου φρονοῦντων, καὶ ἤχθη μέχρι Καππαδοκίας. ἐνθα μαθὼν
 ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ εὐλόκει, ἐκ τοῦ ὀχλήματος ἑατὸν ἔρριψε καὶ 15
 τὸν ὄμιον συντίτριπτο. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ἐσφάγη, ζήσας μὲν
 εἴη τέσσαρα καὶ πενήκοντα, ἀνταρχήσας δὲ Ῥωμαίων ἓνα ἔνιαυ-
 τὸν καὶ μῆνας δύο τριῶν δέοντις ἡμερῶν, καὶ καταλυθεὶς ἐπὶ
 παιδαρίου. λέγεται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ἐν τῷ χρησμῷ ἐρηθῆ-
 ραι αὐτῷ

20

ὦ γέρον, ἧ μάλα δὴ σε νέοι τείρουσι μαχηταί,
 σὴ δὲ βίη λέλυται, χαλεπὸν δὲ σε γῆρας ἰκάνει.

2 διάγοντα A, τυγχάνοντα PW. 4 ἐς C. 7 γινομένων
 AC cum Xiphiliis, γενομένων PW. 8 βαλὼν A. 9 ὄλιγον A.
 ἐς B. 10 Γαλατίας] καὶ γαλατίας B. 12 χαλκηδόνα ACW,
 καλχηδόνα B, Χαλχηδόνα P. 15 ὁ om C. 18 καὶ κατα-
 λυθεὶς ἐπὶ παιδαρίου om A. 22 ἰκάνει] ὀπάξει Iliadis Θ 103.

eoque assumpto contra Macrinum Antiochiae agentem sunt profecti: ab
 eoque in loco quodam procul ab Antiochia dissito victi sunt. sed Ma-
 crius, cum eos reparare aciem videret, in fugam versus Antiochiam
 pro victore se contulit, ne urbe excluderetur, filio ad Artabanum misso.
 eius autem clade nuntiata cum multae caedes fierent, raso capite et
 barba pullam vestem indutus, ne agnosceretur, noctu aufugit. nec multo
 post Aegae Ciliciae, atque inde per Cappadociam, Galatiam et Bithy-
 niam usque ad Eribolum navale e regione Nicomediae situm profectus
 Chalcedonem traiecit; ac per ministros petita a procuratore quodam
 pecunia agnitus, ab his qui cum Pseudantonino faciebant comprehensus
 et ad Cappadociam usque reductus est: ubi captivitate filii cognita e
 vehiculo se deiecit, confRACTOQUE humero non multo post occisus est,
 anno aetatis quarto et quinquagesimo, imperii primo cum duobus me-
 sibus triduo dempto, a puerulo eversus. id quod his ei versibus praed-
 dictum fuerat

heu tua vis resoluta, senex, cadit, aegra senectus
 te domat, et iuvenis carpit tua robora miles.

14. Ἄβειτος δὲ ὁ Ψευδαντωνίνος ἢ Ἀσσύριός τε καὶ Σαρ- P I 616
 δανάπαλος ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν ἐν τῇ χρηστίῳ αὐτοκράτορος
 ἔργον ἐποίησε. πολλὰ γὰρ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ
 ἔβρισηθεις παρὰ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοῦ Μικελίνου περὶ αὐτοῦ αὐ-
 5 τοῖς ἐπιστεῖλαντος, οὐδένα ἐκόλασιν. ἐς τὰλλα δὲ καὶ αἰσχρότι-
 τος καὶ παρανομώτατος καὶ μαισιωνώτατος ἦν. ὁ μὲν οὖν Εὐτυ-
 χιανὸς τῶν τε δορυφόρων ἤρξε καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὑπάτεισε καὶ
 δις καὶ τρίς, οἱ δὲ ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἢ προφάσεων
 πλαττομένων ἢ καὶ ἄλλα προφάσεως ἐφορέοντο, οἱ τοῖς πραιτο-
 10 μένοις παρ' αὐτοῦ οὐκ ἠρέσκοντο· οὐδὲ γὰρ ἠσχύνθη τοῦτο τῇ B
 βουλῇ γράψαι. ἐκείνος δὲ ἠνδρῆζέτο τε καὶ ἐθῆλένετο, καὶ ἔθρα W II 223
 καὶ ἔπασχεν ἐκάτερα ἀσελγέστατα. καὶ οὐ τοὺς ἄλλους ἔκτενε
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πάντων φιλιτίων τινάς, οἱ σωφρόνως αὐτὸν
 παρήκον βιοῦν. καὶ θεὸν δὲ τινα ξενικὸν εἰς τὴν Ῥώμην εἰσ-
 15 ἔειρεκεν Ἐλεαγάβαλον καλούμενον, καὶ τοῦ Σιῶς αὐτὸν προτίμη-
 σεν· ὅθεν κάκεινος ἐπωνομάσθη Ἐλεαγάβαλος. περιετμήθη τε
 τὸ αἰδοῖον καὶ κριτῶν χοιρίον ἀπέχετο καὶ ἐσθῆτα βαρβαρικὴν
 δημοσιεῖον ἠμπίσχετο, οἷα οἱ τῶν Σύρων κέχρηται ἱερεῖς· ὅθεν
 καὶ ἐπεκλήθη Ἀσσύριος. ἔγχετο δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ ἱερωμί- C
 20 νην τῇ Ἑστίᾳ παρθένον, ἀσειβήσας περὶ τὰ πάτρια ἀναιδέστατα.

3 λόγῳ] καὶ λόγῳ A. 4 τῇ add A. 7 rs add A Xiphilinus.
 ἤρξε A Xiphilinus, ἐπῆρξε PW. post ὑπάτεισε Dio add καὶ
 ἐκολιάρχησε. καὶ ante δις om A. 13 τῶν] τῶν ἄλλων A.
 15 καλούμενον — 16 Ἐλεαγάβαλος om C.

FONTES. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 79 c. 1 —
 c. 21. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 21.

14. Avitus vero Pseudantoninus, sive Assyrus et Sardanapalus, ubi Romam venit, unam rem fecit bono imperatore dignam. nam cum multis contumeliis privatim et publice a Romanis affectus esset ob Macrini litteras contra se scriptas, de nemine poenas sumpsit: caetera flagitiosissimus, iniustissimus et saevissimus carnifex. Eutyechianus quidem praetorianis militibus praefectus bis ac tertium consulatum gessit, reliqui vero illustres viri qua causis confictis qua sine causis occidebantur, quod eius facinora non probarent: neque enim ad senatum id scribere eum puduit. agebat autem et virum et mulierem, et utraque et faciebat et patiebatur impudicissime: nec alios duntaxat sed ex amicissimis nonnullos ad vitae modestiam adhortantes occidebat. peregrinum quendam deum Eleagabalum Romam introductum Iovi optimo maximo praetulit: unde ipsi quoque cognomen Eleagabali factum. pudenda sua circumcidit, suillis carnibus abstinuit, veste barbarica in publicum prodit, quali Syriaci sacerdotes utuntur: unde Assyrus appellatus est. praeter caeteras virginem vestalem uxorem duxit, patria

καὶ ἔλιγε διὰ τοῦτο γῆμαι τὴν τῆς Ἑστίας ἱερῖαν, ἢ ἔξ ἐκείνου ἀρχιερέως ὄντος τοῦ Ἐλεαγαβάλου καὶ τῆς ἱερείας γίνονται παῖδες θιοπροπιεῖς. καὶ οὐ μόνον βαρβαρικὰς φῶδας ἄρα τῇ μητρὶ καὶ τῇ τήθρῃ τῷ ξένῳ θεῷ αὐτοῦ ἦδε, καὶ ἀπορρήτους προσήγε θυσίας, παῖδας σφαγιάζων καὶ γοητεύμασι χρώμενος καὶ περι-
 5 ἀπτοῖς μυθίοις ἐκάστοτε, ἀλλὰ καὶ γυναῖκα τῷ θεῷ αὐτοῦ ἐκείνῳ ἐμνήστισεν ὡς καὶ παιδῶν δεομένη, καὶ τὴν γυναῖκα ἐς τὸ πα-
 D λάτιον καθιδρόσατο, καὶ ἔθνη ἀπὸ τῶν ὑπὸ κείνῳ ἐπράξατο. αὐτὸς δὲ ἀσελγέστατα δαβίω. ἀλλ' ἕκαστον τῶν ἐκείνου κατα-
 ριθρεῖν καὶ τοῖς λέγουσι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ἀδίστατον εἰρήσθω 10
 δ' ὄλεμα τινά. ἐς καπηλεῖα νυκτὸς εἰσῆμι, κόμης περιθέτους περιάπτων τῇ κεφαλῇ, καὶ ταῖς καπηλίσαι συνεξητάζετό τε καὶ συνεργάζετο. καὶ εἰς τὰ περιβόητα τῶν πορνείων ἐφοῖτα καὶ τὰς εἰσόδους ἐξελαύνων ἐπόρνευε. καὶ ἐν τῷ παλατίῳ οἰκημῖα τε ἀποτάξας, γυμνός τε ἐπὶ τὰς θύρας τούτου ἐστὼς ὡς αἱ πόρται 15
 καὶ τὸ σινδόνιον διασειῶν, γυναικῶν καὶ ἀβροῶ καὶ κεκλυσμένη
 P I 617 φωνῇ τοὺς παρόντας προσηταιριζέτο, χρήματά τε συνέλιγε παρ' αὐτῶν. καὶ πρὸς τοὺς συνασχημονοῦντας αὐτῷ διεφέρετο, πλείους αὐτῶν ἰουσίας ἔχειν ἀχῶν καὶ μᾶλλον αὐτῶν ἀργυρίζεσθαι. καὶ οὐχ ὄντιον μόνον ἡσέλθαιεν, ἡματηλάτι τε καὶ ὠρχεῖτο, ἀλλὰ 20
 καὶ ἄνδρα σχεῖν ἤθελεν ἕνα ὥσπερ γαμέτην δὴ τινα νόμιμον, καὶ

2 Ἐλεαγαβάλου BC, Εἰσογαβάλου PW. παῖδες γίνονται A.
 3 καὶ οὐ μόνον] οὐ μόνον δὲ A. 16 γυναικίδει AC, γυναι-
 κώδη PW. καὶ alterum om A. 19 αὐτὸν ἀργυρ. A. 21 ἡσέλη-
 σεν A, ἐθέλησεν B.

religione per summam impudentiam violata: quam ideo se accepisse ferebat, ut ex sacrificula et se sacrificulo Eleagabali, pueri divini gignerentur. neque vero barbaricas duntaxat cantilenas cum matre et avia peregrino deo cantabat, et nefandas hostias immolabat, pueros sacrificando et prestigiis utendo et sexcenta amuleta subinde appendendo, sed uxorem etiam deo illi suo tanquam liberis egenti despondit, quam in palatio collocavit, dote a subditis exacta. ipsius vero tam corrupta fuit vita, ut singula neque commemorari neque audiri sine molestia summa possint. pauca tamen delibabimus. noctu cauponas ingrediebatur, capite apposititia coma redimito, et inter cauponas mulierculas operas faciebat, famosaque prostibula frequentabat et meretriculis expulsis pro meretrice quibusvis sui copiam faciebat. in palatio quoque peculiare conclave habuit, cuius pro foribus instar meretricularum nudus stans et flammis vibrans, effeminata, molli fractaque voce practereuntes ad coitum invitabat, et pecuniam ab eis exigebat. cum eiusdem voro quaestus aemulis rixabatur, et se plures quam illos amatores habere maioremque pecuniam colligere gloriabatur. neque his flagitiis contentus aurigabat, saltabat, nubere etiam volebat, ut unum legitimum

Καίσαρα αὐτὸν ἐβαύλειτο προχειρῶσασθαι, καὶ δέσποινα καὶ βασι-
 λης ὠτομάζετο, καὶ ἐφόρει κειράμφυλον καὶ ἐριοφόρι καὶ τοὺς
 δαφναλῶνους ὑπεγράματο. ἅπασι τε τὸ γένειον ἀποκείρας μετέπειτα
 ἐψάλετο, ἵνα δοκῶν γυνή. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς Καρικὸν ἦν ἀνδρά-
 5 ποδον, ἐκαλεῖτο δ' Ἱεροκλῆς. ἤθελε δὲ καὶ μοιχεύεσθαι δοκεῖν, B
 ἵνα τὰς ἀσελγιστάτας μιμηταὶ τῶν γυναικῶν. καὶ ἐπ' αὐτοφώρον
 ἐκουσίως ἤλασκετο, καὶ ἰλοιοδοεῖτο πρὸς τοῦ ἀνδρός, ἐπλήττειτό
 τε ἐπώπια. καὶ τις δ' Ἀργήλιος κελὸς μὲν καὶ πᾶν τὸ σῶμα,
 τὰ δ' αἰδοῖτα φέρων ὑπερμεγέθη, ἐμηνέθη αὐτῷ, καὶ αὐτίκα ἐπὶ
 10 πομπῇ μεγυλοπρεπῆ προσήχθη. ἢ προσειπότε "χαῖρε κύριε
 αὐτοκράτορ" ἐκεῖνος θορύβῃ γυναικῶδει τὸν ἀγένην παρεκλίνας
 καὶ ἐπιμέσους βρουχὺ τι τὰ ὄμματα "μή με λέγει κύριον." ἔφη
 "ἐγὼ γὰρ κυρία εἰμι." ἐπεὶ δὲ συλλοσάμενος αὐτῷ εἶρε τὴν
 γῆμην οὐ ψευσαμένην, ἔν τε τοῖς στέροισι αὐτοῦ κατεκλίθη καὶ C
 15 ἐν τοῖς κόλποις ὡς ἱρωμένη ἐδείπνησε. δέσας οὖν ὁ Ἱεροκλῆς
 μὴ ὑπὸ τοῦ Ἀργηλίου παρεδοκιμηθῆ, γοητείαις ἢ καὶ φαρμάκω
 τινὶ ἐξεθήληεν αὐτὸν καὶ ἐνάγκωσεν, ὡς ἐπὶ πᾶσαν τὴν νύκτι
 μεῖναι πρὸς μῆζιν ἀκίνητον· διὸ καὶ ἐκ τοῦ παλατίου ἐξελάθη
 καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς. ἐς τοσαύτην δὲ
 20 συνηλάθη ἀσελγίαν, ὡς καὶ τοὺς λατροὺς ἀξιοῦν αἰδῶ γυναικίαν W II 224

5 δὲ καὶ μοιχεύεσθαι δοκεῖν A, δὲ δοκεῖν καὶ μοιχεύεσθαι BCW,
 δοκεῖν καὶ μοιχεύεσθαι P. 11 αὐτοκράτορ C, Αυτοκράτωρ PW.
 παρεκλίνας B. 16 καὶ om A. φαρμάκω AC Xiphilinus,
 φαρμακίω PW. 17 αὐτῶν] αὐτῶ A. 20 ὡς καὶ τοὺς
 λατροὺς ἀξιοῦν] haec etsi a Xiphilino omitta, Dionis esse testatur
 Cedrenus T. I p. 449 v. 22 ed. Bonn.

maritum haberet, quem Caesarem designaret: ac dominae et imperatricis
 nomine gaudebat, calanticam gestans et lanam tractans et genas pin-
 gones. barbam semel abrasam postea psilothro curabat, ut muliercula
 videretur, cuius mulierculae maritus erat Caricum mancipium, nomine
 Hierocles. voluit et adulterii suspectus esse, ut nequissimas feminas
 imitaretur; et in ipso stupro de industria deprehensus a marito obiur-
 gabatur et vapulabat, ut livore oculi suffunderentur. Aurelium quen-
 dam, cum toto corpore elegantem tum pudendis ingentibus praeditum,
 comitatu magnifico statim adducendum ad se curavit, qui cum ei dixit-
 set "salve domine imperator", ille muliebri mollitie collo inclinato et
 oculis nonnihil conniventibus "ne me dominum" inquit "dixeris: domina
 enim sum." cum autem una cum eo lotus famam non mentiri comper-
 risset, in pectore eius recubuit et in sinu eius cenavit instar amicae.
 veritus igitur Hierocles ne prae Aurelio negligeretur, eum praestigiiis
 aut veneficiis quibusdam effeminavit et stupefecit, ut per totam noctem
 ignavus ad coitum iaceret: quia de causa et palatio et Roma et tota

δι' ἀνατομῆς αὐτῷ μηχανήσασθαι, μεγάλους ὑπὲρ τούτου μισθὰς αὐτοῖς προϊσχύμενος.

D Διὰ ταῦτα ἐμισήθη ὑπὸ πάντων ὁ Σαρδανάπαλος, μὴ σιγγόντων τὰς μιαιφίας καὶ ἀσχροπαθείας αὐτοῦ. εἶτα Βασσιανὸν τὸν υἱὸν Μαρμαίας τῆς ἀδελφῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὸ συνέδριον ἀγαγὼν παιδα ἔδειτο, καὶ Ἀλεξάνδρον αὐτὸν καλεῖσθαι ἐκλευσιν. μετ' οὐ πολὺ μέντοι πάντας ὑποπτέειον, μιαιφάτων δὲ καὶ εὐνοεῖν ἐκείνῳ τοὺς πλείονας, μετέγνω, καὶ τέλος ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπιχείρει. ὁ δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιμελῶς ἐφυλάσσειτο, καὶ οἱ δορυφόροι διὰ τοῦτο διηνῶς ἐθορήβησαν. ἐκεῖτος δὲ σὺν τῷ Ἀλεξάνδρῳ εἰς τὸ στρατιώπειδον ἠσελθὼν ἐπειράτο καταπαῦσαι τὸν θόρυβον, ὡς δ' ᾗσθετο παρὰ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιβουλευόμενος; ὠρμησε P I 618 μὲν ἐκδραῖναι, ῥωραθεὶς δὲ ἀνηρέθη, καὶ ἡ μήτηρ περιπλακείσα αὐτῷ συναπίωλετο. ὧν ἀμφοῖν γυμνωθέντα τὰ σώματα εἰσέρησαν διὰ μέσης τῆς πόλεως· εἶτα τὸ τοῦ Σαρδανάπαλου εἰς τὸν Τίβεριν ἐνεβλήθη· διδὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Τιβερῆτος ἐπιωνομάσθη. συγκατεσφάγη δ' αὐτῷ καὶ ὁ Ἱεροκλῆς καὶ ἄλλοι πολλοί, ἄρξεντι ἔτη τρία ἐπὶ μηνὶ ἐννέα ἡμέραις τε τέσσαρασιν, ἐξότιον τὸν Μακρόν νικήσας ἐν τῇ μάχῃ τῆς ἀνταρχίας τετάρτη.

Τούτου κρατοῦντος Ζεφυρίνος ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος μεταλλάττει τὸν βίον, ἰθύνας ταύτην ἔτισιν ὀκτωκαι-

4 καὶ ἀσχροπαθείας add A. ἀσιανὸν A, Βασσιανὸν Χιρhillinus. 7 μετ' οὐ] οὐ μετ' οὐ ABC. 10 διὰ τοῦτο om C. ἐθορηβήθησαν A. 15 ἐς C. 20 τῆς ῥωμαίων A, Ῥωμαίων τῆς PW.

Italia pulsus est. tandem eo lascivine venit ut ingentibus praemiis propositis a medicis postulari ut per incisiones vulvam sibi facerent.

His de causis omnibus invisus fuit iste Sardaniapalus, flagitia et molliem eius non ferentibus. postea Bassianum Mamaeae matertera filium in curiam adductum adoptavit et Alexandrum appellari iussit. nec multo post omnes suspectos habere coepit: cumque illi plerisque bene cupere didicisset, facti paenitentis de eo perimendo cogitavit. sed cum is a militibus diligenter custodiretur, eaque de causa magnus tumultus satellitum ortus esset, eius sedandi causa cum Alexandro castra ingressus, animadversis insidiis quae a militibus sibi parabantur, effugere studuit. sed deprehensus in amplexu matris una cum ipsa iugulatus est, amborumque corpora unda per mediam urbem tracta sunt. deinde Sardaniapali cadaver in Tiberim abiectum, cognomentum ei praeter reliqua Tiberini fecit. occisus est cum eo Hierocles quoque et alii multi. imperavit annos tres, menses novem et dies quattuor, ex quo Macrino acie victo rerum potitus fuit.

Exo imperante Zephyrinus ecclesiae Romanae episcopus decimo octavo suae gubernationis anno vitam cum morte commutavit. post

δεκα· μὲθ' ὃν Κάλλιστος πρόστη τῶν ἐκείσε πιστῶν ἐπὶ πέντε
ἐνιαυτούς· καὶ τοῦτον Οὔρβανὸς διαδέχεται. B

15. Τοῦ δὲ Ψευδαντωνίνου ἀνααιρεθέντος Ἀλέξανδρος ὁ
Μαμαίας ὁ ἐκείνου ἀνεψιὸς (οὗτω γὰρ οἱ παλαιοὶ τοὺς ἐξ ἀδελ-
5 φους ἀνόμαζον) τὴν αὐτοκρατίαν ἀπεκληρώσατο. ὃς αὐτίκα τὴν
οικίαν μίγτρα Μαμαίαν Ἀγροάσιαν ἀνείπεν, ἢ τὴν τῶν πραγμα-
τιῶν οἰκονομίαν μεταχειρίσατο, καὶ περὶ τὸν εἶδον σοφοὺς ἄνδρας
ἀνήγαγεν, ἵνα δι' ἐκείνων αὐτῷ τὰ ἤθη ἐνθιμιζοίτο, καὶ τῆς
γεροσύνης τοὺς ἀμείνονας συμβούλους προσελετο, ἕκαστον
10 κοινουμένη αὐτοῖς. Λομυτίῳ δὲ γε Οὐλλπιανῷ τῆς τῶν δορυφόρων
ἀνατεθείσας ἀρχῆς καὶ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως, πολλὰ τῶν
ὑπὸ Σαρδαναπάλου πραχθέντων παρ' ἐκείνου ἐπληρωθῶθη. ὃς
τὸν Φλαβιανὸν καὶ τὸν Χρῆστον ἀποκτείνας, ἵν' αὐτοὺς διαδέξη- C
ται, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ὑπὸ τῶν δορυφόρων νικητὸς
15 ἐπιθεμένῳ αὐτῷ κατεσφάγη. ζῶντος δ' ἔτι τοῦ Οὐλλπιανοῦ
στάσις ἐκ τινὸς βραχείας λαβῆς μίσην τοῦ δήμου καὶ τῶν δορυ-
φόρων ἐγένετο, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀλλήλοις ἐμάχοιτο. ἤτις-
μῶν δὲ τῶν στρατιωτικῶν καὶ πῦρ ταῖς οἰκίαις ἐποβαλλόντων,
δίσας ὁ δῆμος περὶ τῆς πόλεως κατηλλάγη καὶ ἄκων αὐτοῖς. καὶ
20 ἄλλαι δ' ἐπαναστάσεις γινόμεναι καταπαύθησαν.

7 μεταχειρίσατο A.
16 στάσις] ἢ στάσις A.

9 προσέλετο A.

10 δορυφῶν A.

FONTES. Cap. 15. *Dionis. Historiae Romanae lib. 80, cuius nonnisi lacinae supersunt. quae sequuntur, ex eo libro petita videntur cuius particulas inscriptas μετὰ Νίωνα ἐκλογαὶ ἕως Κωνσταντίνου edidit A. Maius Scriptorum veterum novae collectionis vol. 2 p. 234: auctorem Niebuhrius suspicatus est Petrum Magistrum (Corporis Byzantini Part. 1 Praefat. p. XXIV). non pauca is auctor ex Herodiano videtur hausisse. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 20 — c. 22.*

quem coetui fidelium praefuit Callistus per quinquennium. ei successit Urbanus.

15. Pseudantonino interfecto Alexander Mamaeae filius, consobrinus illius, imperium adeptus statim matrem Mamaeam Augustam declaravit. quae rerum administratione suscepta viros eruditos ad filium accessit, per quos mores eius formarentur, et optimum quemque ex senatu accevit, cum quibus omnium actionum consilia communicaret. Domitius Ulpianus praetorio praefectus rei publicae gerendae cura suscepta multa Sardanapali acta rescidit. qui Flaviano et Chresto occisis, ut eis succederet, non multo post et ipse a militibus noctu occisus est. quo adhuc superstitie levi de causa inter milites et populum orta seditione per triduum est dimicatum. sed cum milites victi ignem aedibus iniicerent, populus vel ingratu cum eis in gratiam rediit. sunt et alii motus sedati.

Ἦτιον δ' οὖσα χρημιάτων ἢ Ἀλεξάνδρου μήτρο ἰσχυματί-
 ζετο πάντοθεν, ἠγάγετο δὲ καὶ τῷ νόθῳ γαμετήν, ἣν οὐ συνεχώρη-
 D σεν ἀναφορῶσθαι Αἰγυπτίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τινα χρόνον τοῦ
 νόθου αὐτὴν ἀποσπάσασα εἰς Λιβύην ἀπέβηαι, καίτοι σιτηρομέ-
 την παρ' ἐκείνου. ὁ δὲ ἀντεπιπύν τῇ μητρὶ οὐκ ἠδύνατο, κἀταρ- 5
 χούση αὐτοῦ.

Ἀρταξέρξης μέντοι ὁ Πέρσης, ὃς ἐξ ἀσπυῶν καὶ ἀδδῶν
 ἦν, τὴν τῶν Πάρθων βασιλείαν Πέρσαις περιποιήσατο καὶ αὐ-
 τῶν ἐβασίλευσεν. ἀφ' οὗ λέγεται καὶ τὸ Χοσρόου κατὰ γένει
 γένος. μετὰ γὰρ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα τελευτήν οἱ 10
 ἐκείνου διάδοχοι Μακεδόνες ἐπὶ πλείστον μὲν Περσῶν τε καὶ
 Παρθυαίων ἤρχον καὶ τῶν ἄλλων ἰθιῶν, κατ' ἀλλήλων δὲ γε
 W II 225 χωρήσαντες ἀλλήλους κατέκταναν. ἐκείνων δ' οὕτως ἠσθενεσάντων
 πρῶτος Ἀρσακίδης Παρθυαῖος τῇ ἐξ αὐτῶν ἀποστιασίᾳ ἐπιχει-
 ρηκε, καὶ Παρθυαίων ἐκράτησε, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀπογόνους κατ-
 P I 619 ἔλιπε τὴν ἀρχήν· ὧν τελευταῖος γέγονεν ὁ Ἀρτάβανος. τὸν δὲ ὁ
 ἠγθέης Ἀρταξέρξης μάχαις νικήσας τρισὶ συνέλαβε καὶ ἀπέκτεινεν.
 εἶτα καὶ ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ἐλάσας ἠτιθήθη τῶν Ἀρμενίων καὶ
 Μήδων μετὰ τῶν παιδῶν τοῦ Ἀρταβάνου προσβαλόντων αὐτῷ.
 ὁ δὲ αὐθις ἀνακτησάμενος ἑαυτὸν μετὰ δυνάμειος μεζονος τῇ 20
 Μεσοποταμίᾳ καὶ τῇ Συρίᾳ ἐγήθρευε, καὶ ἠπειλεῖ ἀνακτησάσθαι
 πάντα ὡς Πέρσαις ἐκ προγόνων προσήκοντα· εἶτα Κυπριαδικῶν

9 καταλίγεσθαι B. 11 Μακεδόνες om A. πλείστον A.
 τε om A. 14 Ἀρσακίης Herodianus Histor. 6 2. 15 ἀρτα-
 βάνης B.

Caeterum Alexandri mater, avara mulier, undique pecuniam coe-
 git, uxorem filio despondit, quam nec Augustam appellari passa est, et
 aliquanto post ab eo avulsam in Africam relegavit: quam etsi Alexander
 diligebat, tamen matri, in cuius potestate orat, refragari non audebat.

Interim Artaxerxes Persae, homo obscuro et inglorio genere ortus,
 Parthorum regnum ad Persas translatum sibi vindicavit: a quo Choarocae
 genus deduci fertur. nam post Alexandri Macedonis obitum successores
 illius Macedones longissimo tempore Persis et Parthis imperarunt, sed
 tandem intestinis bellis alii alios everterunt. quorum fractis viribus
 primus Arsacides Parthus ab eis deficere et Parthis dominari coepit,
 regno in successores prorogato: quorum postremus fuit Artabanus,
 quem hic Artaxerxes tribus praeliis victum et comprehensum interfecit.
 deinde bello Armeniae illato, ab Armeniis et Medis atque Artabani filiis
 superatus, et reparatis viribus Mesopotamiae Syriaeque occupandae cum
 maioribus copiis intentus, omnin se, ut quae antiquitus ad regnum Per-
 sicum pertinerent, recuperaturum esse minabatur. sed Cappadocia in-

ὁ Ἀρταξέρξης αὐτὸς σὺν τοῖς Πέρσαις κατέσχευε, καὶ ἐπολιοῦρκε
 τὴν Νισίβην. ὁ μὲν τοι Ἀλέξανδρος οὕτως πρὸς αὐτὸν ἐπέμψεν
 αὐτῶν ἀποστῆναι αἰτῶν, ὁ δὲ βάρβαρος τὴν ἀρεσβιανὴν μὲν σὺν B
 προσήκασιν, ἀνδράσιν δὲ μεγίστους τετρακοσίων πολυτελείῃ ἀμ-
 φίστους στολάς καὶ ἵπποις τῶν ἐκκοίτων ἐπιβιβάσους καὶ ὄπλοις
 κοσμητοῖς λαμπροῖς ἐπέμψεν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, οὕτω κατα-
 πλῆξεν αὐτὸν τε καὶ τοὺς Ῥωμαίους διόμενος. οἱ ἀγκόμοιοι καὶ
 εἰς αὐτὴν ἐλθόντες τῷ Ἀλέξανδρῳ, κλιθεὶς ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀρ-
 ταξέρξης ἴλον ἀγίστασθαι Ῥωμαίους Σοθίᾶς καὶ τῆς ἀντικε-
 10 μῆνης ἢ Ἐθρώπῃ Ἀσίας πύσης, καὶ πάροικον Πέρσαις ἄρχην
 μέχρι Φυλῶσος. τούτους σιλλεβῶν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ περι-
 δέσας τὰ ὄπλα καὶ τὰς στολάς, ἀγέλομενος τε τοὺς ἵππους, εἰς
 κόμης πλείστους διέσπειρε καὶ ἠνάγκαζε ζωογενεῖν. κτείνει γὰρ C
 αὐταῖς οὐκ ἔχρηνεν ὕσιον. αὐτὸς δὲ τὰ ὀκτώ στρατεύματα εἰς
 15 τρεῖς διελὼν μοφρὰς τοῦ Πέρσαις προσέβαλε. καὶ πολλὰς
 μὲν τῶν Πέρσων ἀνέβηκεν ἄλκιρος, πλείστοι δὲ καὶ τῶν Ῥω-
 μαίων ἠρθάρσαν, οὐ τοσούτων ὑπὸ τῶν πολέμων ὄσον ἐν τῷ
 ἐπαρκεῖν διὰ τῶν τῆς Ἀρμενίας ὄρων. δισχιμῶν γὰρ ὄρων
 20 τοῦτον οἱ τῶν ὄδοιπορούντων πόδες, ἰνῶν δὲ καὶ αἱ χεῖρες ἐκ
 τοῦ ψυχροῦ ἠκρωτηριάσθησαν μελωθεῖσαι καὶ νεκρωθεῖσαι. διὸ
 καὶ ἐν αἰετῷ Ῥωμαίοις γέγονεν ὁ Ἀλέξανδρος. ἔθεν ἔξ ἀθηνῶν
 ἢ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἄερων ἑλλάδος σφόδρα ἐνόσησεν. ἀναρρω-
 σθεὶς δὲ καὶ εἰς Γερμανοὺς ἐμβάλων δι' ἀκοιτιστῶν καὶ τοξοτῶν D
 ἄλπει αὐτοῦς. στέλλει δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς περὶ συμ-

8 ἰσ B.

19 af add A.

cursata cum Nisibim obsideret, Alexander per legatos pacem ab eo
 petiit. barbarus vero legatione repudiata quadringentos procerissimos
 viros pretiosis vestibus amictos et splendidis armis exornatos in equis
 eximias ad Alexandrum misit, ea ratione se Alexandro et Romanis ter-
 rorem incussurum putans. qui cum in imperatoris conspectum venissent,
 dixerunt "iubet magnus rex Artaxerxes Romanos cedere Syria et uni-
 versam Asia quae Europam spectat, et Persis Imperium usque ad mare
 concedere." hos Alexander comprehensos et vestibus atque armis exutos,
 ademptisque equis in plurimos pagos distributos, agros colere iussit:
 nam eos occidere nefas esse putabat. ac suis legionibus in tres par-
 tes distributis trifariam Persus est adortus: quorum multi sunt occisi.
 perierunt Romani quoque plurimi, non tam ab hostibus quam in reditu
 per Armeniae montes: qui cum gelu rigeant, euntium pedes et quorun-
 dam manus sunt mutilatae, frigore adustae atque emortuae. qua de
 causa Romanis conquerentibus Alexander sive ex maerore sive ex aëris
 mutatione graviter aegrotavit. recuperata valetudine contra Germanos
 est profectus, eosque per ferentarios et sagittarios vexavit: deinde pe-

βάσεων ἐπὶ χορήμασι. διὸ χαλεπήσαντες οἱ στρατιῶται πρὸς ἀπο-
 στασίαν ἀπειδοῦν· καὶ τινὰ Μαξιμίον Θρακὰ τὸ γένος, ἐκ παι-
 δῶν δὲ ποιμαίνειν λαχόντα καὶ μετὰ ταῦτα στρατιώτην γενόμενον,
 ἄκοντα δεῖν λαβόντες ὠνόμασαν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ τοὺς ἀν-
 ειπόντας αὐτὸν παραλαβὼν ἀπῆι εὐθὺς ὄπου διέτριβεν ὁ Ἀλέ- 5
 ξανδρος. ταῦτα δ' ἑκείνος πυθόμενος τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατιώ-
 τας εἰς ἀντιλήψιν αὐτοῦ παρέκάλει· οἱ δὲ ἐπηγγέλλοντο. καὶ ἐπι-
 στάτος τοῦ Μαξιμίνου συνήγαγε τὴν στρατιάν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ
 συμβαλὴν τοῖς τοῦ Μαξιμίνου ἐπέτριπεν. οἱ δὲ τὴν τε μητέρα
 αὐτοῦ Ἰλοιδόρον καὶ ἐπὶ φιλοχρηματίᾳ δίδουρον, καὶ εἰς ἑκείνον 10
 ἔξέτριψον ὡς δειλὸν· καὶ καταλιπόντες αὐτὸν ἀνέχωρον. ὁ δὲ
 ἔρημον βοηθείας ὄρων ἑαυτὸν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ τῇ
 μητρὶ περιπλακίς, ὠλοθύρετο· καὶ ὁ Μαξιμίνος ἐκατόντασχον
 στείλας καὶ αὐτὸν ἀνέειλε καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς οἱ συνῆσαν
 αὐτοῖς, καὶ τῆς βασιλείας γέγονεν ἰσχυρῆς. 15

Μαμαία δὲ ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἀρετῆς ἦν ἀντιποιοιούμενη
 καὶ βίου σεμνῆ. ἦ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνδιήκουσα τῷ νηῶ, καὶ περὶ
 Ὠριγένους πυθομένη, μετελέμψατο ἐξ Ἀλεξανδρείας αὐτὸν· καὶ
 ὑπ' αὐτοῦ τὸν λόγον κατηχηθεῖσα τῆς πίστεως, Θεοσιβησιᾶτη
 Β γέγονεν, ὡς ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι δὲ τινες τῶν συγγρα- 20
 φέων φασίν. ὅθεν οὐ μόνον ὁ κατὰ χριστιανῶν ἡρέμισε διω-
 γμὸς τότε, ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἤξιωντο μάλιστα οἱ σεβόμενοι τὸν
 Χριστόν.

20 Εὐσέβιος] Hist. eccl. 6 21.
 p. 571 v. 1 Οὐρβανῶν om C.

21 ἡρέμισε A.

22 καὶ τιμῆς —

cunia oblata ad pacem invitavit. quamobrem milites ei irati defecerunt:
 et Maximinum quendam natione Thracem, qui a puero armentarius
 fuerat, postea miles factus est, invitum scilicet, ad imperium pertraxe-
 runt, qui iis militibus assumptis, a quibus imperator appellatus fuerat,
 statim ad Alexandri tentorium contendit. quo is audito, milites quos
 secum habebat ad sui defensionem hortatus est: qui cum operam suam
 pollicerentur, exercitum coegit et cum Maximino decertare iussit. cae-
 terum illi matri eius maledicentes, et eius avaritiam criminantes, ipsi
 quoque ut timido insultantes, eo relicto abierunt. cum igitur se omni
 ore destitutum cerneret, in tentorium regressus et matrem amplexus
 fortunam suam deploravit. Maximinus vero per centurionem et ipso et
 matre et familiaribus eorum occisis rerum potitus est.

Mamaea Alexandri mater virtutis honestaeque vitae studiosa, dum
 Antiochiae cum filio degeret, Origene, fama boninis permota, Alexan-
 dria arcescit, ab eoque doctrina fidei erudita, deum sanctissime coluit,
 ut Eusebius et alii memoriae prodiderunt. quo factum est ut persecutio
 Christianorum eo tempore non modo conquiesceret, sed et honos maxi-
 mus Christi cultoribus haberetur.

Τότε Οὐρβανῷ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Ῥωμαίων πόλεως προ-
 εσιώτος· καὶ Ἰππόλυτος ἦνθαι, ἀνὴρ ἱερώτατος καὶ σοφώτατος,
 ἐπίσκοπος τοῦ κατὰ Ῥώμην πόρτου γινόμενος, ὃς καὶ πολλὰ συγ-
 γράμματα συνεγράψατο, διάφορα τῆς θείας γραφῆς ἐξηγησάμι-
 5 νος. Ἀντιοχείας δὲ ἦν τηρικαῦτα προσητηκῶς καὶ τὴν ἐκεί τῶν
 πιστῶν ἐκκλησίαν ἰθύνων Ἀσκληπιάδης· καὶ Σαρδιανὸς Ἱερο-
 σολύμων.

16. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος εἶη Ῥωμαίων ἡγεμονεύσας C
 δέκα, ὃν εἶρηται τρόπον ἀήρητο· ὁ δὲ Μαξιμῖνος τὴν ἀρχὴν
 10 διεδέξατο. ὃς αὐτίκα καὶ διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν
 ἐπέηριε, καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προσητηκῶς ἀναιρεῖσθαι κε-
 κλευκέν ὡς διδασκάλους τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου καὶ κέρυ-
 κας. λέγεται δὲ κατὰ μῆτιν τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον κινήσει τὸν
 διωγμὸν, ὡς ἐκείνου τιμῶντος τοὺς σεβομένους Χριστὸν. ἔμ-
 15 μῆτι γὰρ κατ' ἐκείνου τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι στρατηγὸς ἔπ'
 ἐκείνου προχηρισθεὶς καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσας καὶ αἰσχί-
 σται ἤτηθεὶς ὀργῆς ἐπειράθη βασιλικῆς. ἦν δὲ τοῦ διωγμοῦ καὶ
 δεῦτερον αἷτιον, ὅτι πολλοὶ κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρου οἶκον ἦσαν τὸν
 Χριστὸν ἐπιγνωκότες θεόν. ὅτε καὶ Ἀμβρόσιος φιλόλογος ἀνὴρ, D
 20 ὃς τὸν Ὀριγένην ἠρέθισεν εἰς ἐξήγησιν τῆς θείας γραφῆς καὶ
 διαψιλῆ αὐτῷ ἐχορήγει τὰ ἀναλώματα καὶ ταχυγράφους ἐπὶ αὐ-

6 καὶ Σαρδιανὸς Ἱεροσολύμων] haec per errorem addita videntur.
 Sardinianum Georgius Syncellus (T. 1 p. 674 ed. Bonn.) appellat
 quem Eusebius et Zonaras (p. 559 v. 8) Gordium. Gordianus est
 in Eusebii canone armeniace edito a Maio et Zohrabo p. 387.
 9 δέκα] Eusebius τρισὶν εἰσεὶν ἐπὶ δέκα. 10 τῶν om A.
 11 διήγειρε A. 20 Ὀριγένην πρὸς ἐξήγησιν ἠρέθισε τῆς A.

FONTES. Cap. 16. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 23
 et 28, ac fortasse Dio continuatus.

Sub Urbano Romano episcopo etiam Hippolytus, vir sanctissimus
 et doctissimus, Romani portus episcopus floruit, qui in multa sacrae
 scripturae opera commentarios conscripsit. tum Antiochiæ praefuit et
 coetum eius loci fidelium rexit Asclepiades: Hierosolymis Sardinianus.

16. Alexandro, cum decennium Romanis imperasset, ad hunc
 modum interfecto, Maximinus statim suscepto imperio persecutionem
 contra Christianos movit, et ecclesiarum gubernatores, ut doctores Chri-
 stianorum arcanorum ac praecones, tolli iussit: idque indignatione con-
 tra Alexandrum, qui Christum coluisset, fecisse perhibetur. eius enim
 imperatoris insano odio flagrabat: a quo dux delectus, et a Persis tur-
 pissime superatus, iram illius expertus fuerat. erat et altera persecutio-
 nis causa, quod in Alexandri familia multi Christum deum agnoscebant.
 quo tempore Ambrosius etiam, vir eruditionis amans, qui Originem ad
 sacrarum litterarum enarrationem impulit sumptibus abunde suppeditatis

τῷ παριστήσατο ἀμοιβῶδὸν τῇ γραφῇ χρωμένους κατὰ τεταγμέ-
 νους καιροὺς καὶ βιβλιογράφους οὐχ ἤτιους κόρας τε καὶ λογι-
 σφῆν ἡσκημένους, τῷ τοῦ μαρτυρίου λέγεται κοσμηθῆναι στεφάνω,
 ἅμα Προποκίτῳ πρεσβυτέρῳ.

Ἀνταρχίσους δ' αὐτός ὁ Μαξιμῖνος ἐθὺς ἐπέσειλε τῆς
 συγκλήτῳ, τὴν ἐκ τῶν στρατευμάτων ἀνάρρησιν ταύτῃ δηλῶν
 ἑαυτοῦ. οὐ μόνους δὲ χριστιανοὺς βαρῶς ὑπέρχε καὶ ἀπηνής,
 ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις. ὕβριστής τε γὰρ ἦν καὶ ἐρυσιχρή-
 P I 621 ματος, κἀντιῦθεν καὶ ἀδικώτατος καὶ φόβιον ἐργάτης καὶ τύραν-
 νος ἄντικρός, χωρήσας εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀντιρροίας ἀνθρώπων ἔξ 10
 οὐδεμιᾶς ἐλόγῳ λυβῆς. τοσοῦτον δ' εἰς μαιφονίας ἐξώκειλεν,
 ὡς μηδὲ τῆς ἰδίας φείσασθαι γυναικός· κάκειν γὰρ ἀνίλε. τὴν
 οἰκίαν δ' ὅλον ἐπικαλύπτων δυσγένειαν, τοὺς μὲν ἐπαυριδας
 ἠτίμιον, προσφκειοῦτο δὲ τοὺς ἐξ ἀφανῶν. διὰ ταῦτα τοῖσιν ὑπὸ
 πάντων μίσητο. ἐκτρατεύσας δὲ κατὰ Γερμανῶν τὴν χώραν 15
 αὐτῶν ἐλήσατο, τῶν βαρβάρων μηδενὸς ὑπομισομένου. εἶτα
 περὶ τὰ Ἑλῆ καὶ τὰς συνεχεῖς ἀνιφάνησαν ἕλας· κάκει δὲ τῶν
 Ρωμαίων εἰσελασάντων πλήθῃ πολλὰ ἀνηρέθησαν. καὶ οὕτω
 B νικήσας ἐπανήλθεν ὁ Μαξιμῖνος, ἀχμαλώτων πληθὺν ἐπαγόμε-
 νος. πάντα δὲ τὰ τῶν ὑπηκόων σφετεριζόμενος καὶ χρηματιζό- 20
 μενος πάντοθεν οὐδὲ τῶν ἱερῶν ἀπέσχετο. αἰτιωμένων οὖν ἔνμ-
 πάντων τοὺς στρατιώτας τοὺς αὐτὸν βασιλεύσαντας, οἱ ἐν Λιβύῃ

4 πρωτεκλήτωρ A.

12 ἰδίας] οἰκίας AB.

et septem expoditis notariis adhibitis qui per vias scriberent ac libra-
 rii non paucioribus et virginibus oleganter scribere edoctis, martyrii
 corona cum Protoceto presbytero rodimitus esse perhibetur.

Maximianus rerum potitus sensui statim, ut a militibus imperator
 appellatus esset, significavit, nec in Christianos dontaxat saevus atque
 immanis exstitit, sed in subditos aequae omnes. nam et superbus erat
 et pecuniae avidus, eaque de causa iniustissimus et sanguinarius, deni-
 que plano tyrannus, ad rapinas et caedes hominum sine ulla probabili
 causa ruens: ad quos adeo propensus fuit, ut nec uxoris suae vitam
 parceret. occultandae porro ignobilitatis suae studio, patriciis despectis,
 hominum obscurorum familiaritate utebatur. quibus de causis omnium
 odia suscepit. bello Germanis illata praedas ex agris egit, barbarorum
 nemine in conspectum veniente. deinde circa paludes et perpetuas sil-
 vas apparuerunt, quo cum Romani irruissent, magnam eorum multitu-
 dinem occiderunt. ita victor Maximianus cum maxima captivorum turba
 reversus est. sed quia sibi omnia subditorum bona vindicabat, nec ullam
 pecuniae rapiondae occasionem negligebat; ac ne sacris quidem ipsia
 abstinebat, omnibus eos milites, a quibus imperator creatus esset, cul-
 pantibus, Africanas legiones tum ea de causa tum alia quadam re irri-

στρατευόμενοι ταῦτα μισθόντες πρὸς ἀποστασίαν ἀπέιδον, καὶ τῶνος ἐτέρως αἰτίας ἐρεθισάσης αὐτούς. οἱ γὰρ τῶν τῆς Λιβύης πραγμάτων ἐπίτροποι τῶν ἐν αὐτῇ εὐποροῦντων τὰς οὐσίας ἐξ οὐδεμιᾶς ἐλόγον ἀγῆροῦντο λυβίης καὶ τοὺς κεκτημένους αὐτὰς προσοπάλλων. ἐντεῦθεν ἀγανακτῆσαντες οἱ ἐκτὶ ἐπανάστησαν, καὶ τινὰ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἄνδρα πρεσβύτερον κεκλημένον Γορδιανὸν καὶ ἄκοντι καυασχόντες, διάδημά τε τούτῳ περιτιθείσι καὶ πορφύραν ἐνδύουσι καὶ ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορά τε καὶ Αὐγουστον. ὁ δὲ ἐν Καρθαγένῃ παραγίνεται· καὶ αὐτὸν ἀσμένως τῷ πρὸς τὸν Μαξιμίον μίσει ἐδέξαντο σύμπαντες. ἐπιστέλλει οὖν τῇ βουλῇ, καὶ τοὺς ἀγγελοῦντας τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀπέστειλε. τῶν δὲ σταλέντων χρονοσιάντων κατὰ τὸν πλοῦν, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ μὴ γέροντες τὴν τυρανίδα τοῦ Μαξιμίον πρὸς ἀποστασίαν κείνηντο καὶ τὰς ἐκείνου εἰκόνας καθήρουν καὶ τῷ τυράνῳ ἐλοιδороῦντο. εἰτα γνωσσιαχόμενοι, ὡς εἰ σῶζοιτο Μαξιμίονος οὐκ ἔσται σφίσι σωτηρίας ἐλπίς, δύο προβάλλονται στρατηγούς Μαξιμίον τε καὶ Ἀλβίνον, καὶ ἄμω τῇ βουλῇ συναριθμονμένους. τινὲς δὲ Καίσαρος αὐτοῦ πρὸς τῆς συγκλήτου ἰσχύρησαν ἀναγορευθῆναι, μήπω μισθούσης τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Γορδιανοῦ.

Ὁ δὲ γε Μαξιμίονος ταῦτα μισθὸν ὤρησεν ἐπὶ Ἰταλίαν, πολλὰ τῇ συγκλήτῳ ἀπειλησάμενος. γνούς δὲ τὸν Μαξιμίον χωρήσαντα κατ' αὐτοῦ (ὁ γὰρ Ἀλβίνος εἰς φελακὴν τῆς Ῥώμης ἔμει-

14 καθήρουν εἰκόνας A. 15 ἐλοιδόρουν C. 18 συγκλή-
τον] βουλῆς A. 19 τοῦ om A.

tatae defecerunt. nam Africanarum provinciarum procuratores bona locupletum sine ulla probabili specie invadebant, nec iis contenti ipsos quoque possessores trucidabant. quarum rerum indignitate ad seditionem concitati milites virum senatorii ordinis Gordianum, hominem provectae aetatis, vel invitam rapiunt; impositoque diademate dataque purpara imperatorem et Augustum salutant. qui Carthaginem profectus, et Maximini odio ab omnibus benigne susceptus, litteras legatosque de sua designatione ad senatum mittit. qui cum in navigatione morati essent, Romani tyrannidis Maximini pertaesi defecerunt; et statuis eius eversis convicia in tyrannum iecerunt. deinde cum temeritatis paeniteret, quod Maximino incolam nulla eis salutis spes relinqueretur, duos ex senatu Maximum et Albinum duces creaverunt, quidam etiam Caesares a senatu appellatos esse ferunt, designationem Gordiani adhuc ignorante.

Quibus rebus Maximinus cognitis, minas contra senatum spirans in Italiam contendit. sed ubi Maximum, Albino ad urbis custodiam re-

γεν ἐν αὐτῇ) ἐπὶ Ἀκυληῖαν ἀπέτευσε, Μαυροσίλους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ταύτην σπεύδων προκατασχεῖν. Ἀκυληῖα δὲ ἦ τῶν Βε-
P I 622 νητίας λέγεται εἶναι. ἀλλ' ἀπεκρούσθη, τῶν ἐν αὐτῇ ἀνταξα-
 μένων αὐτῷ γενναιότερον. ἀποκρούσθεις δὲ τῆς Ἀκυληίας ὁ
 Μαξιμίος καὶ προσβυλῶν τοῖς περι τὸν Μάξιμον ἤτιτίθη. καὶ⁵
 εἰς τὴν οἰκίαν σκητὴν ἀνεχώρησε· στασιασάντων δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν καὶ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ προῆλθε τῆς σκητῆς μετὰ τοῦ
 οἰκείου παιδός, ὡς σήσι διαλιεζόμενος. οἱ δὲ αὐτίκα ἐπιθρόνους
 ἀμφοῖν ἀντίλον αὐτοῦς. ἦν δὲ ὁ Μαξιμίος ἐτῶν πέντε καὶ ἑξ-
 ἠκοντα, ἀφ' ὧν ἔβασίλευσεν ἕξ. αἱ κεφαλαὶ δὲ τῶν ἀναιρεθέντων¹⁰
 τούτων ἐκμηθεύσαι τοῖς τε ἐν Ἀκυληίᾳ ἐπεδείχθησαν καὶ εἰς τὴν
 Ῥώμην ἐπέμφθησαν. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ἀγορὰν τὴν
 κεφαλὴν τοῦ Μαξιμίου ἀνεσκόλοπισαν, ἵν' εἴη πᾶσι περίοπτος.
B 17. Ἐντεῦθεν ὁ Μάξιμος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανελήλυθε,
 καὶ ὁ Ἀλβίνος ἐπηγνῆκε αὐτῷ, καὶ ὁ δῆμος δὲ καὶ ἡ σύγκλητος¹⁵
 σὺν εὐφημίαις καὶ κρότοις αὐτὸν ἐπεδέξαντο· καὶ συνῆρχον ἄμφω,
 καὶ ἕρχον καλῶς. οἱ δὲ γε στρατιῶται ἐδάκνοντο ὅτι οὐκ αὐτοὶ
 ἀλλ' ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τοὺς αὐτοκράτορας προεβύλωντο. εἴτα
 καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς πρὸς ἀλλήλους ἔσχον διαφοράς, καὶ τοῦτ'
 αἴτιον αὐτοῖς ἀπωλείας ἐγένετο. γνόντες γὰρ οἱ στρατιῶται ὡς²⁰
 διαφέρονται, ἐπῆλθον αὐτοῖς, καὶ ἀμφοτέρους δεσμήσαντες διὰ

3 εἶναι add AC. post αὐτῇ A add δὲ. 4 ὁ Μαξιμίος
 om A. 7 αὐτοῦ δορυφόρων AB. 11 τε om A. ἀπεδεί-
 χθησαν A. 15 δὲ om A. 19 τούτο BC. 20 ante
 ἀπωλείας PW add τῆς, om ABC.

· **Fontes.** Cap. 17. Fortasse Dio continuatus. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 23 — e. 31.

licto, contra se adventare didicit, Aquileiam, qua potiri in primis studebat, cum exercitu Maurorum declinavit. Aquileia vero dicitur eadem esse quae nunc Venetia. sed civibus fortiter se defendentibus ab urbe repulsus et a Maximo acie victus in suum tabernaculum rediit; ortoque inter ipsius satellites et milites tumultu egressus, ut eos alloqueretur, impetu illorum una cum filio, quem secum adduxerat, est occisus: natus annos quinque et sexaginta, quorum sex imperavit. amborum capita amputata Aquileianis ostentata Romaeque missa sunt. Romani vero Maximini caput in foro palo affixerunt, ut omnibus conspicuum esset.

17. Post haec Maximus Romam reversus, Albino obviam egresso, a senatu populoque cum laetis acclamationibus et plausu est susceptus. inde ambo una, et quidem bene imperarunt. sed milites aegre ferebant eos non a se sed a senatu populoque declaratos esse. post ipsi etiam imperatores inter se dissentientes exitio suo causam praebuerunt. nam ea dissensione milites cognita, ambos vinculis constrictos per totam ur-

πάσης τῆς πόλιος αὐτοὺς περιέγγυον ἐμπαροισιμένους τε καὶ ἐμπαιζομένους ἀλλὰ μὴν καὶ αἰκίζομένους. εἶτα πνθόμενοι ὡς οἱ Γερμανοὶ ἀφείλεσθαι αὐτοὺς καὶ περισώσαι βουλεύονται, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται ἀπέκτειναι αὐτούς. ὣν ὁ μὲν Μάξιμος ἐτῶν ἦν 5 ἑβδομήκοντα καὶ τισσάρων, ὁ δὲ Ἀλβίνος ἑξήκοντα· καὶ Ἰβασί- C
λευσαν κατὰ τινὰς μὲν ἡμέρας δύο καὶ εἴκοσι, καθ' ἑτέρους δὲ οὐχ ὄλους μῆνας τρεῖς.

Μετὰ δὲ τοῦτους οἱ μὲν Πομπηϊανὸν τινα συγγεγράψασι τὴν Ῥωμαίων λοχηκίαι ἀρχήν, ταχύτατα δ' ἐκπεποικίλει αὐτῆς, 10 ὡς ἐν ἐνείκῳ τῆς ἔξουσίας ἀπολαύσαντα (οὐπω γὰρ δύο παρεληλυθέναι μῆνας, καὶ στερηθῆναι αὐτὸν πρὸς τῇ μοναρχίᾳ καὶ τῆς ζωῆς ἀναιρεθέντα· παρὰ τίνων δὲ καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, μὴ ἐρηκώς, παρεσιώπησα καὶ αὐτός), οἱ δ' Ἐτερόν τινα. μεθ' ὃν Πουπλιον ἀντισηχθῆναι Βαλβίνον ἰστέθησαν· καὶ μικρὸν τι κάκεινον 15 τῆς ἀταρχίας ἀπογευσάμενον (ἐπὶ τρισὶ γὰρ μῆσιν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν περιεγράφουσι) ἀναιρεθῆναι κάκεινον, ἄρτι καταλαβόντος ἐκ Αἰβύτης Γορδιανῶ, ὃς ἐκεῖ, ὡς ἤδη μοι ἐρρήθη, προσηγύ- D
ρευτο. τὸν δὲ Γορδιανὸν τῆς Ῥώμης ἐπιβεβηκότα νοσήσαι, τὸ μὲν ὅτι ἐπέρηγρος ἦν (ἑβδομήκοντα γὰρ καὶ ἐννέα ἔβλω ἐνιαυ- 20 τοίς), τὸ δ' ὅτι χρονοτριβήσας ἐν τῇ Φαλάσῃ κατὰ τὸν πλοῦν πάνυ τεταλαιπώρητο, καὶ ἐκ τῆς νόσου ταύτης ἐκλειπομένη, μόνας εἴκοσι καὶ δύο ἡμέρας ἐν ταύτῃ διαγαγόντα· καὶ σχεῖν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ διάδοχον τὸν οἰκίῳν υἱόν, Γορδιανὸν κάκεινον καλούμε- W II 228
νον καὶ ὀμωνιμοῦντα τῷ οἰκίῳ πατρὶ.

2 ἐμπαιζομένους] ὑβρίζομένους B. 8 δὲ A. πομπηϊανόν BC: Cedrenus I 451 5 ed. Bonn. Πουπλιανόν pro Πουπηϊανόν, cf. annot. 13 of δ' Ἐτερόν τινα add AC.

bem per ludibrium et contumelliam nec sine verberibus circumdlexerunt. deinde cum audivissent Germanos eripere et conservare illos velle, utrumque occiderunt, quorum Maximus annos 74, Albinus 60 natus erat, imperarunt vel, ut nonnulli auctores sunt, dies 22, vel, ut alii tradunt, non tres menses integros.

Post bos quidam Pompeianum rerum potitum esse tradunt, sed imperio vix per somnium degustato celerrime excidisse. priusquam eum duo menses elaborentur, una cum imperio vita etiam privatam esse: a quibus autem et quibus de causis, cum scriptum non invenerim, silentio et ipse praeterit. sunt et qui alium eius loco nominent. et P. Balbinum successisse tradunt: qui, cum per tres menses imperii fructum brevem percepisset, in Gordiani designati Imperatoris (ut dictum est) ex Africa adventu occisus fuerit. Gordianum vero, cum Romam venisset, aegrotasse, partim ob extremam aetatem (annos enim 79 habebat), partim quod ex longiore navigationis vexatione afflictus esset; et obiisse 22 duntaxat diebus in imperio exactis, filiumque Gordianum successorem reliquisse.

Οἱ μὲν οὖν οὕτω παρεκλήθησαν ταῦθ' ἱστορήκασιν, οἱ δὲ τῷ πρῶτῳ τῷ Γορδιανῷ ἀναρρηθῆναι κατὰ Λιβύην φασὶν αὐτοκράτορι ἐπαναστῆναι τινὰς, καὶ μάχης συγκροτηθείσης ἤτη-
P I 623 θῆναι τοὺς τοῦ Γορδιανοῦ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν εἶδ' αὐτοῦ ἀναιρεθῆναι· τὸν δὲ ὑπεραλγῆσαντα ἀπάγξασθαι 5 καὶ οὕτως ἐαυτὸν τῆς ζωῆς ὑπέξαγαγεῖν.

Οἱ δὲ τῷ εἰῷ ἐκείνου τῷ νέῳ Γορδιανῷ τῆν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν μετὰ τὸν ἐκ νόσου θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου Γορδιανοῦ προσκληροῦντες, κατὰ Περσῶν αὐτὸν γιγράμασιν ἐκστρατεύσαντα καὶ συμβαλόντα αὐτοῖς κὰν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον ἐλευνόντα 10 καὶ τοὺς οἰκίους παραθαρρόνοντα καὶ πρὸς ἀλλήν ἐπαλιείνοντα, ὀλισθήσαντος δὲ τοῦ ἵππου καὶ συμπεσόντος αὐτῷ, τὸν μηρὸν κατεαγῆναι, καὶ οὕτως ἀνακομισθῆναι εἰς Ῥώμην, καὶ ἐκ τοῦ κατὰ γματος τελευτῆσαι, ἐπὶ ἕξ ἐνιαυτοὺς αὐταρχήσαντα.

B Οὐρβανὸς δὲ ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς ἔτισι ἀρχιερεῦσας 15 ὀκτώ τοῦ Μαξιμίνου βασιλεύοντος ἀπεβίω· ὃν Ποντιανὸς διεδέξατο. τῆς δ' Ἀντιοχείου ἐκκλησίας μετὰ Φιλητὸν προέστη Ζεβίνος. ἐπὶ δὲ γε Γορδιανοῦ τοῦ νέου ὃ τῶν ἐν Ῥώμῃ πιστῶν προεστηκώς Ποντιανὸς μεταλλάξας τὸν βίον ἔσχε διάδοχον τὸν Ἀντίρωτα, ἐν ἕξ ἔτισι τῇ λειτουργίᾳ ἐσχολακώς. ὁ δὲ γε Ἀντίρωσ 20 ἐπὶ βράχιστον πᾶν καιρὸν τῆν ἐκκλησίαν Ἰθύντας πρὸς ἄλλην ζωὴν μετελήλυθε. μεθ' ὃν Φλαβιανὸς θεία ψήφῳ τῆς ἀρχιερωσύνης τετίχκεν, ὡς ἱστόρησεν ὁ Ἐξέσιβιος. λέγεται γὰρ τῶν

2 αὐτοκράτορι φασὶν A. 4 αὐτῶν) αὐτοῦ A. 5 post ὑπεραλγῆσαντα A add διὰ τοῦτο, ἀπάγξασθαι AC, ἀπάγξασθαι PW. 8 μετὰ τὸν — Γορδιανοῦ om A. πρῆσβυτον C. 22 sq. Φαβιανὸς Eusebius. 23 ἱστορεῖ A. Ἐξέσιβιος] Hist. eccl. 6 29.

Atque alii haec ita consecuta esse tradunt: alii scribunt, quosdam Gordiano in Africa imperatori appellato seditionem movisse, et Gordiani milites succubuisse; multisque caesis, atque ipso Gordiani filio, senem prae doloris impatientia laqueo vitam finivisse.

Alii, qui iuniori Gordiano post patris obitum ex morbo imperium attribuunt, eum Persis intulisse bellum ferunt; dumque in pugna equo incitato aciem circumvolitans suos ad rem strenue gerendam cohortatur, ex equi lapsu femore fracto Romam perlatum decessisse, cum sex annos imperasset.

Urbanus Romano pontificatu annis octo functus Maximino imperante obiit, Pontiano successore. Antiochenae ecclesiae post Philetum Zebinus praefuit, sub Gordiano filio, Pontiano Romano pontifici sexto ministeri anno defuncto successit Anteros, ac paulo post in aliam vitam migravit. post quem Flavianus divino suffragio, ut narrat Eusebius,

πιστῶν ἀθροισθέντων, ὥστε τὸν μὲλλοντα τῆς ἐπισκοπῆς προστή-
 ναι παρ' αὐτῶν ἐκλεγῆναι, παρῆναι καὶ τὸν Φλαβιανὸν ἄρτι
 ἦκοντα ἐξ ἀγροῦ· μὴ μέντοι παρά του λόγον γενέσθαι περὶ αὐτοῦ C
 ὡς προστιθεσμένον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἑτέρους εἶναι περὶ ὧν ἦν
 5 τοῖς συνειλεγμένοις φροντὶς τίς ἂν προκριθεῖη αὐτῶν. ἐν τοσούτῳ
 δὲ περιστερὰν καταπιῆναι καὶ ἐφιζῆσαι τῇ τοῦ Φλαβιανοῦ μεγα-
 λῆ· κἀντεῦθεν ἕπαντας τοὺς ἠθροισμένους ἐκεῖ μὴ χηῖσασθαι
 φωνῇ ὡσπερ ἀπὸ συνθήματος, καὶ "ἄξιος" ἐπιβοῆσαι αὐτῷ, καὶ
 τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνῳ τὸν ἄνδρα προσενηκεῖν μηδὲν τι
 10 μελλήσαντας. τότε καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν πιστῶν ἐκκλησίας
 προσηγῆκὸς Ζεβίνος τὸν βίον λιπῶν ὑπὸ Βαβύλα διαδέχεται.
 Ἐριγένης δὲ κατὰ τὴν ἐν Παλαιστίνῃ διατρίβων τηρικαῦτα Και-
 σάρειαν πολλοὺς μὲν καὶ πολλαχόθιν ἐκέκτητο φοιτητάς, εἶχε δὲ D
 καὶ τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν θαυματουργὸν καὶ τὸν τούτου ὁμαί-
 15 μονα Ἀθηνόδορον τῶν ἐαυτοῦ λόγων ἀκροατάς. τότε δὲ καὶ
 Ἀφρικανὸς ὁ συγγραφεὺς ἰγνωρίζετο.

18. Μετὰ δὲ τὸν νέον Γορδιανὸν ἕτερος αὐθις Γορδιανὸς
 τῆς ἀρχῆς ἐπειλάττετο, κατὰ γένος, ὡς λόγος, προσήκων τοῖς ἀπ-
 ελθούσι Γορδιανοῖς. ὃς ἐκστρατεύσας εἰς Πέρσας καὶ πολεμήσας
 20 αὐτοῖς, Σαπώρου τοῦ νιῶ Ἀρταξέρξου τοῦ ἔθνους ἡγεμονεύον-
 τος, ἤτησέ τε τοὺς ἐναντίους, καὶ Νίσιβιν καὶ Κάρας Ῥωμαίοις
 αὐθις ἐπανασώσατο, ὑπὸ Περσῶν ἐπὶ Μαξιμίνου ὑφαρπασθείσας.

7 τοὺς om A.
 ὑπὸ A.

χηῖσασθαι φωνῇ A, φ. z. PW.

22 ἐπ.]

Fontes. Cap. 18. Fortasse Dio continuatus.

episcopatum est adeptus. fertur enim fidelibus deligendi pontificis causa congregatis Flavianum quoque recens ex agro advenisse, neque ab ullo mentionem esse factam quasi is ecclesiae praefuturus esset, sed concilium curasse quomnam ex aliis anteferret. interea columbam advolantem capiti illius insexisse. atque inde omnes veluti signo dato una voce exclamasse, eum dignum pontificatu: ac citra nllam cunctationem in throno collocatum esse. tum Zebino quoque Antiochiae defuncto successit Babylas. Origenes vero sub id tempus Caesarene Palaestinae degens, praeter alios qui undique confluerant, etiam magnum Gregorium, mirificum illum, auditorem habuit, et fratrem eius Athenodorum. tum quoque Africanus historicus noscebatur.

18. Post Gordianum iuniorem alius Gordianus, defunctis, ut fertur, genere coniunctus, imperium suscepit. is contra Persas profectus, Sapore Artaxerxis filio regnante, hostibus acie superatis Nisibim et Carras recuperavit, a Persis Maximino imperante Romanis ereptas. de-

αἶτα πρὸς Κτησιφῶντα γενόμενος ἐξ ἐπιβουλῆς Φιλίππου τοῦ ἐπι-
 άρχου τοῦ δορυφορικοῦ ἀνῆρέθη. οὗτος γὰρ ὁ Γορδιανὸς ἄρξας
 ἐπαρχον τὸν οἰκείον προχειρίσαστο πενθέρων Τιμησοκλέα καλοῦ-
 P I 624 μινον. μέχρι μὲν οὖν περιῆν οὗτος, καλῶς εἶχε τὰ τῆς ἐξουσίας
 τῷ αὐτοκράτορι καὶ κατὰ ῥοὴν ἐφέρετό οἱ τὰ πράγματα, Τιμη- 5
 σοκλέους δὲ τελευτήσαντος Φιλίππος προχειρίσαστο ἐπαρχος· καὶ
 στασιάζουσι τοὺς στρατιώτας βουλόμενος τὰς αὐτῶν σιτήσεις ἡλάτ-
 τωσεν, ὡς τάχα τοῦτο κεκλευκτός τοῦ αὐτοκράτορος. οἱ δὲ φα-
 σιν ὅτι τὸν οἶτον ἐπέσχε τὸν εἰς τὸ στρατόπεδον κομιζόμενον,
 ὥστε τοὺς στρατιώτας ἐνδείξι μίξασθαι, κἀντιῦθιν αὐτοὺς πρὸς 10
 στάσειν ἐριθισθῆναι. στασιάζουσι δὲ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος
 W II 229 ἐπανεσίτησαν ὡς αἰτίου αὐτοῖς γεγονότος λιμοῦ, καὶ ἐπειθόντες
 αὐτῷ ἀπέκτειναν αὐτόν, ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ἡγεμονεύσαντα ἐξ. καὶ
 αὐτίκα ὁ Φιλίππος ἐπεπήδησε τῇ ἀρχῇ. ὡς δ' ἀπηγγέλη τῇ
 B γερονσίμῃ ἢ τοῦ Γορδιανοῦ σφαγῇ, ἔτερον αὐτοκράτορα διήγειρεν 15
 αὐτὴν προχειρίσασθαι. καὶ ἀνείπεν αὐτίκα Καίσαρα Μάρκον
 τινὰ φιλόσοφον. ὁ δὲ πρὶν ἐρεῖσαι τὸν πόδα τῇ ἀταρχῇ
 θνήσκει αἰφνίδιον ἐν τῷ παλατίῳ διάγων. τοῦ δὲ θανάτου
 κρατῆ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας Σεῆρος Ὀστυλιανός. ἀλλὰ καὶ
 οὗτος οὐπω σχεδὸν ταύτης ἐπειλημμένος ἀπέτισε τὸ χρεῖων* 20
 νοσήσας γὰρ καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐκελεύτησεν.

3 Τιμησοκλέα] qui Zosimo Τιμησοκλέης, Julio Capitolino Misitheus.
 4 οὗτος] ἐκείνος A. τὰ om B. 7 σιτήσεις B. 8 τοῦτο
 τάχα AB. 9 νομιζόμενον A. 13 αὐτῷ om A. 14 ὁ
 φίλιππος αὐτίκα AB. 19 ὀστυλιανός C, ὁ στυλιανός B, ὁ
 Στυλιανός PW, om A. 20 οὐπω A, οὕτω PW.

inde Ctesiphontem profectus insidiis Philippi praefecti praetorio periit.
 nam cum rerum potitus esset, Timesoclem socerum praefectum praetorio
 designavit. eoque superstite res imperii bene se habuerunt prospereque
 successerunt: eo vero defuncto Philippus praefectus designatus, ut sedi-
 tionem concitaret, stipendia militum minuebat, quasi id iussisset impera-
 tor. alii frumentum, quod in castra porferendum esset, eum inhibuisse
 ferunt: itaque milites comeatus penuria laborantes contra imperatorem
 tanquam famis causam insurrexissent. quem sexto imperii anno occide-
 runt. Philippus vero statim summam rerum arripere studebat. un-
 tiata Gordiani caedo a senatu Marcus quidam philosophus statim
 Caesar reuuntiatus est: qui aucte firmatum imperium in palatio repente
 obiit, eo mortuo rerum potitus Severus Hostilianus, et ipse fere prius-
 quam habenas imperii capesseret, vena propter morbum incisa, naturae
 debitum persolvit.

19. Ἐπανελθὼν οὖν ὁ Φίλιππος ἐγκρατῆς ἐγένετο τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς. ἐν δὲ τῷ ἐπανίεσθαι τὸν υἱὸν Φίλιππον κοινωὼν τῆς βασιλείας προσείλετο. σπονδὰς δὲ πρὸς Σαπώρηθι θήμενος τὸν τῶν Περσῶν βασιλεύοντι, τὸν πρὸς Πέρσας κατέλυσε πόλεμον, παραχωρήσας αὐτοῖς Μισσοποταμίαν καὶ Ἀρμενίαν. γνοὺς δὲ Ῥωμαίους ἀχθόμενος διὰ τὴν τῶν χωρῶν τούτων παραχώρησιν, μετ' ὀλίγον ἐθάρτησε τὰς συνθήκας καὶ τῶν χωρῶν ἐπιλάβετο. ἦν δὲ ὁ Σαπώρης, ὡσπερ ἱστορεῖται, ὑπερμεγέθης τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, καὶ οἶος οὐπω τότε ὤψθη ἀνῆρ.
- 10 Ἐπαναζεύξας δὲ ὁ Φίλιππος ἐμμενῆς ἦν τοῖς χριστιανοῖς, μάλιστα δὲ κατὰ ἐπίουσι καὶ προσετέθη τῇ πίστιν Χριστοῦ, ὥστε καὶ ἐν τῶν ἐπ' ἐκκλησίας κοινωῆσαι χριστιανοῖς καὶ ἀσμένως ἐξαγορεύσει ὅσα οἱ ἡμάρτητο. οὐ γὰρ ἄλλως εἰς κοινωμίαν παρὰ τοῦ προεστῶτος τῆς ἐκκλησίας ἰδέχεται, εἰ μὴ ἕξομολογήσεται καὶ 15 τοῖς αἰτοῦσι μετάνοιαν ἑαυτὸν καταλέξει· κἀκεῖνον λέγεται πειθ- D ἀρχῆσαι. φασὶ μὲνοι τινὲς τοῦτον εἶναι τὸν πατέρα τῆς μάρτυρος Εὐγενίας· ἀλλὰ περὶ τὴν δόξαν ταύτην πεπλάνηται. ἔπαρχος μὲν γὰρ κἀκεῖνος γενέσθαι ἱστορεῖται, ἀλλ' Αἰγύπτου, καὶ οὐ τοῦ δορυφορικοῦ· καὶ μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐκεῖνος παραιτη- 20 σάμενος τὴν ἀρχὴν, ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἠνθράσατο καὶ μαρτυρῶν κειόσμηται.

1 Φίλιππος] "alter codex addit ἐκ τῆς στρατείας" WOLFIVS. "at desunt in Reg. et Colbert." DUCANGIUS. τῶν om A. 8 ὡσπερ] ὡς A. 11 μάλιστα δὲ — 12 χριστιανοῖς om A. 18 γὰρ om A.

FONTES. Cap. 19. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 34.

19. Philippus reversus imperium Romanum occupavit, Philippo filio in via collega adscito. cum Sapore Persarum rege pacem fecit, Mesopotamia et Armenia concessis. sed cum Romanos earum provinciarum iacturam graviter ferre intellexisset, paulo post pace abrogata eas defendendas suscepit. fuit autem Sapore, ut ferunt, tanta mole corporis, quanta eo tempore visa nondum fuit.

Philippus a bello Persico reversus erga Christianos bene affectus fuit; ac potius auctores quidam sunt, eum Christianam fidem amplexum in ecclesia communia cum Christianis vota fecisse, et peccata sua non gravatim confessum esse. nam cum a praeposito ecclesiae ad communionem non admitteretur, nisi confiteri vellet et nomen suum inter paenitentes profiteri, haud recusasse. qui vero cum martyris Eugeniae patrem esse tradunt, errant. nam is quidem et ipse praefectus fuisse narratur, sed Aegypti, non praetorio; ac post Christianam fidem posito magistratu Christum fortiter professus ac martyrii corona ornatus est.

Οὗτος δ' ὁ ἀποκράτωρ Φίλιππος πρὸς Σκύθας ἀράμενος πόλεμον εἰς Ῥώμην ἐπανήλθεν. ἐν δὲ Μυσοῖς Μαρτίνος τις ταξιάρχης ὢν παρὰ τῶν στρατιωτῶν βασιλεύειν ἤρθε. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Φίλιππος τειροβήτο, καὶ τῇ σὺγκλήτῳ διετέλεθη περὶ τῆς
 P I 625 στάσεως. τῶν ἄλλων δὲ σιωπῶντων ὁ Λέκιος μὴ δεῖν φρονιζέμεν εἶπεν αὐτῷ περὶ τοῦ Μαρτίνου, ὡς παρ' αὐτῶν ἀναιρεθησομένου τῶν στρατιωτῶν, οἷα ἀναξίου τῆς βασιλείας τυγχάνοντος. ὁ μετ' ἄλλῃον κατὰ τὴν ἐκείνου γέγονε πρόβρησιν. θουμάσας οὖν ὁ Φίλιππος διὰ τοῦτο τὸν Λέκιον, ἀπελθεῖν προειρέπειτο εἰς Μυσίαν καὶ κολάσαι τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως. ὁ δὲ τὴν ἀποστολὴν
 10 παρητέτο, λέγων μὴδ' εἰ αὐτῷ μήτε τῷ στέλλοντι συμμέρειν αὐτὸν ἐκεῖ ἀπελθεῖν. ὁ δὲ Φίλιππος καὶ ἔτι ἐπέκειτο. κἀκείνος καὶ ἄκιον ἀπῆε· καὶ ἀπελθόντα εὐθὺς αὐτὸν οἱ στρατιώται βασιλεία ἐσφάμησαν. τοῦ δὲ ἀπαναινομένου, τὰ ξίφη σπασάμενοι δέξασθαι αὐτὸν ἠνάγκασαν τὴν ἀρχήν. γράφει οὖν ἐκεῖθεν τῷ Φί-
 15 λίππῳ μὴ ταραχθῆναι· εἰ γὰρ ἐπιστάτῃ τῇ Ῥώμῃ, ἀποθήσεται
 B τὰ τῆς βασιλείας παράσημα. ἀλλ' ἀπιστήσας τούτῳ ὁ Φίλιππος ἔξεστράτευσε κατ' αὐτοῦ· καὶ συμβαλὼν τοῖς τοῦ Λέκιου ἐπισθεν ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνιζόμενος· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνήρητο Φίλιππος. ὢν θυνόντων τῷ Λέκιῳ ξύμπαντες προσ-
 20 ἐχώρησαν. ἐβασίλευσε δὲ κατὰ μὲν τινὰς πέντε ἔνιαυτούς, καθ' ἑτέρους δὲ ἕξ ἐπὶ τοσοῦτοις μηνσίν. ὠρητο δ' ἐκ Βόστρων, ὅπου καὶ πόλιν βασιλεύσας ἐπώνυμον ἐαυτῷ ἐδομήσατο, Φιλιππούπολιν ὀνομάσας αὐτήν.

I οὗτος BCW, Οὗτως P. φιλιππος ABC, ὁ Φίλιππος PW.
 19 τοῖς om A. καὶ om A. 22 τοσοῦτοις μηνσίν A, τοσοῦ-
 τος μηνσας PW.

Hic autem Philippus imperator cum suscepto adversus Scythas bello Romam redisset, Marius quidam ordinum ductor a militibus in Moesia imperator est delectus. qua seditione turbatus cum apud senatum verba faceret, caeteris tacentibus, de Marino oī non laborandum esse dixit Decius, quod, ut homo regno indignus, ultro a militibus occidendus esset: idquo ut illo praedixorat, paulo post accidit. qua de causa Philippus Decium admiratus in Moesian abire et seditionis auctores punire iussit. is vero esm legationem, quod nec sibi nequo mittenti futura esset utilis, deprecatus, tamen argento Philippo abiit invitus, et a militibus statim strictis onibus accipere imperium, quantumvis recusaret, coactus, Philippo scribit ne turbetur: se onim, ubi Romam venerit, positurum esse insignia imperii. quod Philippus non credens bellum ei intulit: commissoque praelio in prima acie dimicans una cum filio Philippo cecidit. quibus sublati univorsi se ad Decium contulerant. regnavit autem, ut quidam tradunt, annos quinque, ut alii, sex et totidem menses. fuit Bostris oriundus: ubi, regno potitus, Philippopolim do suo nomine condidit.

20. Ὁ γε μὴν Δέκιος πάντων, ὡς εἶρηται, τῶν στρατευ- W II 230
 μάτων προσχωρησάντων αὐτῷ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανέλθουθε καὶ τῆς
 ἡγεμονίας γέγονεν ἐγκρατῆς. ἀποσκοπήσας δὲ πρὸς τὸν τῆς ἑξ-
 ουσίας ὄγκον καὶ τὴν τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν, ὡς ἔνιοι λέ- C
 5 γουσι, τὸν Βαλεριανὸν ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων διοικήσει προσεἰλετο.
 καὶ αὐτίκα ἀλλήλους εἰς θεομαχίαν πυραροτήσαντες, διωγμὸν
 ἐπήγειραν κατὰ τῶν χριστιανῶν σφοδρότατον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ
 δι' ἕχθος τὸ πρὸς τὸν Φιλιππὸν ἔμισοι τοῖς χριστιανοῖς ἐπιθέσθαι
 τὸν Δέκιον, οἷα παρ' ἑκείνου σεβαζομένοις. ἡμεμήνει γοῦν κατὰ
 10 τῶν πιστῶν. διε καὶ Φλαβιανὸς ὁ τῆς ἐν Ῥώμῃ προϊστάμενος
 ἐκκλησίας ἔνχε τέλους μαρτυρικῶν, καὶ Βαβύλας ὁ τῶν ἐν Ἀν-
 τιοχείᾳ πιστῶν τὴν ἐκκλησίαν διέπων, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Ἱε-
 ρουσολύμων ἐπίσκοπος, ὃς οὐ τότε πρῶτως ὑπερήθλησε τῆς εἰς
 τὸν σωτήρα κύριον πίστεως, ἀλλὰ καὶ πρῶτον, ὡς ἤδη προείρη-
 15 ται, καὶ τότε δὲ καθιερθεῖς κατὰ τὸ δεσμοτήριον τελευτῆ. ἀλλὰ D
 καὶ ὁ μέγας Κυπριανὸς τῆς Καρθαγένης ἐπίσκοπος ὦν τηλικαῦτα
 τῆς εἰς Χριστὸν ὑπερήθλησε πίστεως. τῶν οὖν εἰρημένων ἀρχι-
 ρίων μεταλλαχόντων τὸν βίον, ἐν μὲν Ῥώμῃ ἀντὶ Φλαβιανοῦ Κορ-
 νήλιος ἐπισκόπησεν, ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ ἀντὶ Βαβύλα Φλαβιανός,
 20 καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Διονύσιος, ἐν δ' Ἱεροσολύμοις ἀντὶ Ἀλεξάν-
 δρον Μαζμβάνης· καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι μαρτυροῦν τότε κατ-
 ηξιώθησαν.

7 εἰσι δ' εἶ] ox. gr. Eusebius Hist. eccl. lib. 6 cap. 39. 10 Φλα-
 βιανός] qui Φαβριανός Eusebie. 14 κύριον] χριστὸν per cem-
 pendium B. προείρηται] p. 559 v. 10. 18 μεταλλαγῶν C.
 Φαβριανῶ Eusebius. 19 ἐν] καὶ ἐν A. Φλαβιανός] Φάβριος
 Eusebius. 21 τότε μαρτυροῦν AB.

Fontes capituli 20 certe indicari nequeunt, praeter Eusebii Hist.
 eccles. lib. 6 c. 39 43 44.

20. Enimvero Decius omnibus legionibus acceptis Remam pro-
 fectus imperium firmavit. atque eius amplitudine ac negetierum multi-
 tudine considerata, ut quidam aiunt, Valerianum collegam adscivit, et
 uterque alterum cohortatus persecutionem atrocissimam contra Christianes
 instituerunt. sunt qui dicant, Phillippi odie, Christianorum culteris,
 Decium nestres persecutum esse. ut ut est, contra fideles prefecte in-
 sanit. eo tempore Flavianus ecclesiae Romanae episcopus martyrio
 vitam finiit. item Babylas Antiochenus et Alexander Hieroselymitanus
 episcopus, qui nen tum primum pre Christiana fide decertavit, sed prius
 etiam, ut iam expositum est: tum vero in carcere obiit. sed et magnus
 Cyprianus, Carthaginiensis episcopus, pre Christiana fide certavit. his
 igitur pontificibus defunctis, Romae Flaviane Cernellus, Antiocheno
 Babylae Flavianus, Alexandriae Dionysius, Hiereselymis Alexandro Ma-
 zabanes successit. sed et alii plurimi martyrii dignitate sunt ornati.

Τότε καὶ Ὁριγένης παρήχθη μὲν εἰς βῆμα τυραννικὸν ὡς
 σιβόμενος τὸν Χριστόν, οὐκ ἔτιχε δὲ τέλους μαρτυρικοῦ, οἴμαι
 τοῦ Θεοῦ ταύτης αὐτὸν μὴ κρίναντος ἄξιον διὰ τὸ περὶ τὰ ὀρθό-
 δοξα δόγματα τοῦ ἀθλήον ἐκείνου διάστροφον. **Π I 626** **λεποτακτεῖ γάρ,**
καὶ ταῦτα μετὰ πείραν βυσάνων. οὔτις, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, 5
μέγας ἐν λόγοις γενόμενος κἀντεῦθεν ἕπερφορήσας καὶ ἀλαζονευ-
σάμενος, οὐ τοῖς τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων ἱερῶν ἠκολούθησε δό-
γμασιν, ἀλλ' ἰωτιῶ θυρησίσας καινῶν δογμάτων εἰσωγωγέως ἐχρη-
μάτισε, καὶ βλασφημίαις εἰς τε τὴν ἁγίαν τριάδα καὶ εἰς τὴν θείαν
ἐνανθρωπήσιν ἐκ τοῦ ποιητοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔξ- 10
τρεύσατο, καὶ πάσης σχεδὸν αἰρέσειως ἐγένετο ἄρχηγός. τὸν τε
γὰρ μονογενῆ τοῦ Θεοῦ υἱὸν κτιστὸν ἰδογματίσει, καὶ τῆς δόξης
B αὐτὸν ἑλλοτρίον καὶ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον ὑπεβίβυζε τῆς πατρὸς ἁξίας καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ, λέγων
ὡς οὔτε τὸν πατέρα δύναται ὄραν ὁ υἱὸς οὔτε μὴν τὸν υἱὸν τὸ 15
πνεῦμα, ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τὸ πνεῦμα οὔτε τοὺς ἀγγέλους οἱ
ἄνθρωποι. αὐταὶ μὲν αἱ περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος
βλασφημίαι τοῦ Ὁριγένους· περὶ δὲ γε τὴν ἐνανθρωπήσιν τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐβλασφήμη, δυσσεβῶς εἰσάγων μὴ σάρκα ἐψυχω-
μένην ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου λαβεῖν τὸν Χριστόν. ἠνώσθαι γὰρ 20
ἔμυθεύετο τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ υἱὸν πρὸ καταβολῆς κόσμου τῷ
νῷ, ὃν ἀνέπλαττεν ἐκεῖνος ἐκλειλεγμένον καὶ κλόνον οὐχ ὑπο-
C σιάντα, καὶ σὺν τούτῳ ἐπ' ἐσχάτων ἐνανθρωπήσαι καὶ σάρκα

3 ὀρθά A. 9 εἰς αὐτὸ τὴν θ. add AB. 14 τῆς alterum add AB.
 18 τοῦ prius add AB. 19 ἐμψυχωμένην B. 20 τῆς παρθένου
 τῆς ἁγίας A.

Tunc etiam Origenes ad tyrannicum tribunal ut Christi cultor
 adductus est: sed honore martyrii caruit miser, ei negato, ut opinor, a
 deo, ob perversas opiniones. nam tormenta iam expertus, tamen ordi-
 nem deseruit. hic, ut ante dictum est, cum doctrina et eloquentia ex-
 celleret, superbia et arrogantia elatus, veterum ss. patrum decretis ne-
 glectis, novarum opinionum auctor esse non dubitavit: et blasphemias in
 sanctam trinitatem divinamque inhumanationem ex improbo cordis sui
 thesuro eructavit; nec ulla fere secta est cui non initium praeberit.
 nam et unigenitum dei filium conditum esse docuit, a paterna gloria et
 essentia alienum; et spiritum sanctum iuxta patris et filii dignitatem
 collocavit, affirmans neque patrem a filio neque filium a spiritu sancto
 posse cerni, ut nec spiritum ab angelis nec angelos ab hominibus. haec
 sunt Origenis in sanctam et consubstantialem trinitatem blasphemiae:
 circa Christi vero inhumanationem, Christum animatam carnem ex san-
 cta virgine assumpsisse impie negat; sed unigenitum dei filium ante
 mundum conditum menti unitum fuisse fabulatur, et electum esse fingit,
 et ramum qui aliquando non fuerit, cum eoquo extremis temporibus in-

- προσιληθῆναι δίχα ψυχῆς νοεῶς τε καὶ λογικῆς. καὶ ἀποθῆσθαι δὲ τὴν σάρκα πάλιν τὸν κύριον, καὶ τέλος ἔξαιεν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἰδογμάτιζε. καὶ τῶν δαιμόνων εἰσηγγίτο ἔσσεσθαι μέλλειν. ἀποκατάστασιν, καὶ τὴν κόλασιν χρονικὴν ἀλλ' οὐκ αἰωνίζουσαν·
- 5 πρὸς κάθαρσιν δὲ τῶν ἁμαρτημάτων γενήσεσθαι, μετὰ τὸ καθαρ- W II 231
θῆναι δὲ πάντας εἰς τὴν ἐνάδα ἀποκαταστῆναι καὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους καὶ τοὺς δαίμονας. τὰ δὲ περὶ τῆς ἐνάδος ταύτης, πολλῆς
μακροηγορίας δέομενα ἴν' ὃ ταύτης ἕθλος σαφηνισθῆι, παρείθη-
σαν, ὥσπερ καὶ ἄλλαι τῶν ἐκείνου βλασφημιῶν. D
- 10 Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Ὠριγένην, ὃν ἐκάλον καὶ Ἀδαμάν-
τιον, ἐν τούτοις· τότε δὲ καὶ Ναυάτος τῆς κατὰ Ῥώμην ἐκκλη-
σίας πρεσβύτερος αἰρεσιάρχης ἐγένετο καὶ τῶν καλούντων ἰαυτοὺς
Καθαροὺς ἀρχηγός, ἀρνούμενος τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ὑποκῆνυσι
καὶ Θεσίαν τοῖς εἰδώλοις προσαγαγοῦσιν, εἰτ' ἐπιστρέφουσι καὶ
- 15 ἔξομολογουμένοις, τὴν μετάνοιαν, καὶ προσπίπτοντας αὐτοὺς καὶ
θεραπείαν ζητοῦντας τοῦ σφάλματος ἐν μεταμελίᾳ καὶ συντριβῇ
καρδίας μὴ προσίμενος. καθ' οὗ καὶ σύνοδος ἐν Ῥώμῃ συνέστη,
Κορνηλίου ταύτης προίσταμενον. ἐν ᾗ προσδέχεσθαι μὲν τοὺς
ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ παραπεπτωκότας δεῖν ἔδοξεν, ἐπιστρέ-
20 φοντας, καὶ μετανοίας φαρμάκοις θεραπεύειν αὐτοῖς· τὸν δὲ P I 627
Ναυάτον τοῖς τῇ συνόδῳ δόξασιν μὴ κειθόμενον οἱ θεῖοι πατέρες
ἐκείνοι τῆς ἐκκλησίας ἀπηλλοτριώσαν καὶ ἀπεκήρυξαν ὡς μισ-
ἀδέλφον.

I λογικῆς τε καὶ νοεῶς A. 2 δὲ om A. 8 ἴν' ὃ — 9 ἐκεί-
νον om C. 9 ἄλλαι A, ἄλλα PW.

humanatum esse, assumpta carne absque anima intelligente et ratione praedita; ac rursus deposuisse carnem dominum, et finem habiturum esse eius regnum statuit. et daemones in integrum restituendos esse tradit; et supplicium finiti, non aeterni fore temporis, purgationi delictorum omnium destinatum: qua peracta omnes ad unitatem redituros esse, tam homines quam daemones. unitatis autem illius rationem, seu nugas potius, cum sine multis verbis declarari haud possint, praetermissimus, ut et alias eius blasphemias.

Atque haec de Origene, qui etiam Adamautius dicebatur. tum Novatus quoque, Romanae ecclesiae presbyter, haeresiarches exstitit, eorumque qui se Catharos seu Puros dicunt princeps; iis qui persecutione territii simulacris immolarunt, et post agnito peccato se convertunt, paenitentiam negans, et supplices ad delicti medicinam dolenter afflictoque animo requirentes non admittens. contra hunc Romae concilium est indictum, cui Cornelius praefuit: in quo decretum est, tempore persecutionis lapsos recipiendos, si se converterint, et paenitentiae medicina curandos esse. Novatum vero sancti illi patres, concilii decreto non acquiescentem, ecclesia pulsum, ut fratrum hostem, abdicarunt.

Μέμνηται δὲ τινος ὁ Εὐσέβιος ἱστορίας ἐξ ἐπιστολῆς Διονυσίου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείων ἐκκλησίας ἐπισκοπήσαντος τοιαύτης. φησὶ γὰρ ταῦτ' ἐπιστεῖλαι πρὸς ὄψημα τὸν Διονύσιον "Συραπίων τις ἦν παρ' ἡμῖν πιστὸς γέρον, ἀμέμπτως μὲν βιούς, ἐν δὲ τῷ πειρασμῷ πισῶν. οὗτος πολλὰν ἰδέϊτο, καὶ οὐδέεις προσέδωκε αὐτῷ· καὶ γὰρ ἐτεθύκει. νοσήσους δὲ τῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἄφρωνος διετέλεσε καὶ ἀνάσθητος· ἀνασθήλας δὲ τῆς τετάρτης βραχὺ, **B** προσεκαλέσαστο τὸν θυγατριδοῦν, καὶ 'σπεῦσον' εἶπε, 'κάλισθόν μοι τῶν πρεσβυτέρων τινά·' καὶ πάλιν ἦν ἄφρωνος. ἴδραμιν δὲ παῖς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον· ὁ δὲ ἀφικέσθαι μὲν οὐκ ἠδυνήθη (καὶ 10 γὰρ ἠσθένει), ἐντολῆς δὲ παρ' ἐμοῦ διδομένης, τοὺς ἀπαλλαιτούμενους τοῦ βίου, εἰ δέοιτο, καὶ μάλιστα εἰ πρότερον ἰκετεύσαντες τύχοιεν, ἀφικέσθαι, ἵν' ἐδελπίδες ἀπαλλάττοιτο, βραχὺ τῆς ἐνχαριστίας δέδωκε τῷ παιδιῷ, ἀποβρέξαι κελεύσας καὶ τῷ πρεσβύτῃ κατὰ τοῦ στόματος ἐπιστάζει. ἐπανῆκεν ὁ παῖς γέρον. 15 ἡγγὺς δὲ γενομένου, πρὶν εἰσελθεῖν, ἀνελέγκας πάλιν ὁ Σύραπίων 'ἦκεις' ἔφη 'τέκνον; καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐλθεῖν οὐκ ἠδυνήθη, **C** σὺ δὲ ποίησον ταχέως τὸ προσταχθὲν καὶ ἀπάλλατέ με.' ἀπέβρεξεν ὁ παῖς, καὶ ἅμα τε ἐνέχει τῷ στόματι τοῦ πρεσβύτου, καὶ μικρὸν ἐκείνος καταβροχθίσας εἰθίως ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. 20 ἄρ' οὐκ ἐναργῶς διετηρήθη καὶ παρέμεινε ἕως λυθῆναι καὶ τῆς ἁμαρτίας λυθείσης ἐπὶ πολλοῖς οἷς ἔπραξε καλοῖς ὁμολογηθῆναι δυνήσῃ;" ταῦτα ἡ τοῦ Διονυσίου διέξεισιν ἐπιστολῆ.

1 Εὐσέβιος] Mst. eccl. 6 44. 2 τοῦ add A. 16 σεραπίων B. 21 καὶ τῆς — 23 δυνήθη om A. 22 λυθείσης] ἐξαλειφθείσης Eusebius.

Eusebius quoque historiam quandam ex epistola Dionysii Alexandrini episcopi huiusmodi, iis verbis ab ipso descripta quae sequuntur, refert. "fuit apud nos fidelis quidam senex Serapio, vita inculpate acta, sed in persecutione lapsus; qui cum saepe opem imploraret, ac ob sacrificium simulacris factum a nemine audiretur, aegrotus per integrum triduum mutus et sensus expertus iacuit. die quarta morbo nonnihil remisso per nepotem sibi festinanter presbyterum aliquem arcessi iussit, ac rursus mutus iacuit. accurrit puer ad presbyterum: qui cum ob morbum venire non posset, ego autem eos qui e vita discederent, si peterent, praesertim si prius etiam supplicassent, absolvi iussissem, ut cum spe bona morerentur, parum de eucharistia dedit puero, ac iussit ut maderet ac seni in os instillaret. quam cum puer afferens appropinquasset, priusquam ingrederetur denuo recreatus Serapio 'ades, inquit 'fili? et si autem presbyter venire non potuit, tu tamen quod mandatum est exequere, meque absolvito.' instillavit puer eucharistiam in os senis: qui cum parum deglutisset, statim exspiravit. nonne vero evidenter conservatus eo usque expectavit, dum solveretur, peccatoque soluto propter multa bona quae fecerat pro fidei agnosci posset? haec in epistola Dionysii referuntur.

Δέκιος δὲ οὕτω διατεθείς εἰς τοὺς τὸν Χριστὸν σιβομένους, οὐδὲ δύο ὅλους ἡνιαιτοὺς ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀνύσας ἀρχῇ αἰσχισίᾳ διεφθάρη. βαρβάρων γὰρ ληΐσμομένων τὸν Βόσπορον ὁ Δέκιος αὐταῖς συνεπλέκετο καὶ πολλοὺς ἀρχῶν τῶν δὲ σιτινογο- 5 ρηθίντων καὶ αἰτουμένων ἀεινῶν τὴν λείαν πᾶσαν εἰ παραχωρηθεῖεν ἀναχωρῆσαι, ὁ Δέκιος οὐκ ἐνέδωκεν, ἀλλὰ Γάλλον ἓνα τῶν τῆς σιγκλήτου τῆ διόδου τῶν βαρβάρων ἐπέστεισε, μὴ συγχωρη- 10 σαι κελίτους αὐτοῖς παρελθεῖν. ὁ δὲ Γάλλος ἐπέθετο τοῖς βαρβάρους, ἐπιβουλεύων Δέκιῳ, πλησίον τέλματος βαθέος ὄντος, ἐκεῖ παρατάξασθαι. οὕτω δὲ παραταξάμενον τῶν βαρβάρων καὶ τὰ πῦθα τριψάντων ὁ Δέκιος ἐπέδωκε· καὶ αὐτὸς τε σὺν τῷ υἱῷ καὶ πληθὸς τῶν Ῥωμαίων ἐνεπετοίκει τῷ τέλματι, καὶ πάντες ἐκίσεσθαι ἀπώλοντο, ὡς μηδὲ τὰ σώματα αὐτῶν εὐρεθῆναι, κατα- 15 χωσθέντα τῇ ἰλίῃ τοῦ τέλματος.

21. Κρατεῖ σὺν ὁ Γάλλος, ὃν τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων καὶ Βολοσιανὸν κεκλήσθαι φασιν ὡς θιώνιμον, ἄλλοι δὲ τὸν Βολοσιανὸν υἱὸν αὐτοῦ εἶναι γιγνόμενον καὶ συνάρχην αὐτοῦ. P I 628
κρηίσεις τοῖνυν τῆς τῶν Ῥωμαίων ὁ Γάλλος ἀρχῆς, σπένδειται τοῖς βαρβάρους ἐπὶ συνθήκαις τοῦ λαμβάνειν ἐκείνους παρὰ Ῥω- 20 μαιῶν δασυρὸν ἐνιαύσιον καὶ μὴ τὰ Ῥωμαίων ληΐσθαι. καὶ σπεισάμενος οὕτως ἐπυνήλθεν εἰς Ῥώμην, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Βολοσιανὸν ἀνηγόρευσε Καίσαρα. βαρὺς δὲ καὶ οὗτος γέγονε τοῖς χριστιανοῖς, καὶ οὐχ ἕτερον Δέκιον, διωγμὸν κατ' αὐτῶν ἐγείρας καὶ πολλοὺς ἀνελών. ἤρξατο δ' αὐτίς ἐπὶ τούτῳ ἡ

21, οὗτος A. 23 ἕτερον AB, ἕτερον C, ἕτερον PW.

FONTES. Cap. 21. Fortasse Dio continuatus.

Decius vero sic erga Christi cultores affectus, nondum integro biennio in imperio exacto turpissime periit, nam cum barbarorum Bosphorum populantium multos occidisset, hiique in angustias redacti se omnem praedam reddituros promitterent si discedere sinerentur, Decius negavit, et Gallum senatorem transitu eos prohibere iussit, at Gallus Decio insidians monuit barbaros ut iuxta profundam paludem aciem instruerent: quo illi facto cum terga dedissent, Decius eos persequens cum filio et magna multitudine Romanorum in paludem incidit, ubi omnes perierunt, ut nec corpora eorum invenirentur, coeno obruta.

21. Gallus rerum potitus (quem scriptores quidam etiam Volusianum vocant ut binominem, aliis asserentibus filium eundemque collegam eius Volusianum appellatum esse) pactus cum barbaris ut annuo tributo accepto Romanis provinciis abstinerent, Romanam abiit, ac filium Volusianum Caesarem declaravit. fuit et hic Christianis gravis, non minus quam Decius, persecutione inchoata multisque interfectis. sub

κίνησις τῶν Περσῶν, καὶ κατισχύθη παρ' αὐτῶν ἡ Ἀρμενία, τοῦ ταύτης βασιλέως Τηριδάτου γυγνότος, τῶν δὲ παιδῶν ἔκλεινον προσρέντων τοῖς Πέρσαις. καὶ Σκύθαι δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐσέβαλον, πλῆθος ὄντες σχεδὸν ὑπερβαῖνον καὶ ἀριθμῶν, καὶ Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Ἑλλάδα κατέδραμον. λέγεται δὲ τούτων μοῖραν τινα διὰ Βοσπόρου παρελθοῦσαν καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ὑπερβάσαν ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον γενέσθαι πόντον καὶ χώρας πορθῆσαι πολλὰς. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τῶν ἐθνῶν τότε κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ὠρμήκεσαν. ἀλλὰ καὶ λοιμοὺς τότε ταῖς χώραις ἐπέσκηψεν, ἕξ Αἰθιοπίας ἀρξάμενος καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἐπινηθηδὺς χώραν ἕψαν τε καὶ ἐσπέριον, καὶ πολλὰς τῶν πόλεων τῶν οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκείνων, ἐπὶ πεντεκαίδεκα διαρκέσας ἐνιαυτούς. οἳ γε μὴν Σκύθαι τεταγμένα παρὰ Ῥωμαίων κατὰ συνθήκας λαμβάνοντες ἐπιτελῶς, ἤκασι ταῦτα ληψόμενοι, καὶ ἥτιονα λέγοντες εἶναι τῶν ὑπεσχημένων τὰ σφίσι διδόμενα, ἀπήσαν ἀπειλούμενοι. Αἰμιλιανὸς δὲ τις Αἰθῖς ἀνήρ, ἄρχων τοῦ ἐν Μυσίᾳ στρατεύματος, τοῖς στρατιώταις δώσειν πάντα τὰ τοῖς Σκύθαις διδόμενα ἐπηγγελάτο, εἰ τοῖς βερβάροις συνάψιεν πόλεμον. οἱ δὲ ἀπροόπτως ἐπιελθόντες τοῖς Σκύθαις, ἄτερ ὀλγῶν ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ λάφυρα ἕξ ἐκείνων πλείστα συνέγαγον, τὴν χώραν καταδραμόντες αὐτῶν. ἐντεῦθεν ὁ Αἰμιλιανὸς ὑπερφρονήσας τῷ κατορθώματι, μέτεισι τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας καὶ Ῥωμαίων αὐτὸν ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορα. οὗ

2 τηριδάτου AC, Τηριδάτου PW.
τηρικαῦτα A.

8 δὲ om A.

10 τότε]

hoc motus Persarum recruduit, qui Armeniam occuparunt, Teridate rege fuga elapso, cuius filii se ad hostes contulerant. Scytharum quoque multitudo paene innumerabilis in Italiam impressionem fecit; iidemque Macedonia, Thessalia et Graeciam incursarunt. eorum quoque pars Maeotide palude superata per Bosporum in Pontum Euxinum irrupisse fertur ac multas vastasse provincias. sunt et aliae plures gentes contra ditiones Romanorum concitatae. pestis quoque tum provincias invasit; quae ab Aethiopia orta, totumque paene orientem et occidentem pervagata, multas urbes civibus desolavit, duravitque per annos quindecim. Scythae vero annuo tributo ex pacto a Romanis petito, pauciora sibi quam promissa essent dari questu, minitabundi abierunt. caeterum Aemilianus homo Afer, Moesis legionibus praefectus, militibus ea omnia promisit quae Scythis penderentur, si cum illis pugnarent. qui barbaros ex improviso aggressi, paucis exceptis omnes occiderunt; et optimis spoliis partis regionem eorum incursarunt. eo successu elatus Aemilianus a suis legionibus impetravit ut imperator salutaretur; coactisque in

αὐτίκα τὰς δυνάμεις ἀγέρας ἔσπευδε τὴν Ἰταλίαν καταλαβεῖν, ὡς γοῦν εἰς γηῶσιν ἤλθον ταῦτα τῷ Γάλλῳ, κάκεινος ἐτέρωθεν παρασκευασάμενος τῷ Αἰμιλιανῷ ἀντιπαρατάξαστο. καὶ σφραγίστων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων ἤτιθητο οἱ τοῦ Γάλλου, ἤτιώ-
 5 μνοι δὲ ἐπέθεντο τῷ σφῶν αὐτοκράτορι· καὶ ἀνελόντες κάκεινον D καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, βασιλεύσαντας ἔτη δύο καὶ μῆνας ὀκτώ, προστίθενται τῷ Αἰμιλιανῷ, καὶ αὐτοὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ψηφισάμενοι.

22. Ἀναρρηθεὶς δὲ οὕτως αὐτοκράτωρ ὁ Αἰμιλιανὸς ἐπ- W II 233
 10 ἴστικε τῇ συγκλήτῳ, ἐπαγγελλόμενος ὡς καὶ τὴν Θρόικην ἀπαλάξει βαρβάρων καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσει καὶ πάντα πράξει καὶ ἀγωνίσει ὡς στρατηγὸς αὐτῶν, τὴν βασιλείαν τῇ γεροσίῃ καταλιπών. ἀλλ' οὐδὲν τότε ἐγένετο πεποιθώς, Οὐα-
 15 λεριανοῦ ἐπαναστάτος αὐτῷ· ὅς τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἄρχων 15 δυνάμεων, τὰ κατὰ τὸν Αἰμιλιανὸν μαθὼν, καὶ αὐτὸς τυραννί. καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις συναγαγὼν πρὸς τὴν Ῥώμην ἤπειγτο. P I 629
 οἱ γοῦν τῷ Αἰμιλιανῷ συστρατευόμενοι, οὐκ ἀξιωμαχὸς ἐκτοῦς ἰγνωσκίτες πρὸς τὴν τοῦ Οὐαλεριανοῦ στρατιάν, μηδὲ θθίρειν καὶ θθίρεισθαι Ῥωμαίους ὑπ' ἀλλήλων ὄσιον κρῖναντες καὶ πο-
 20 λέμους συγκροτεῖσθαι ὁμογενῶν, καὶ ἄλλως δὲ τὸν μὲν Αἰμιλιανὸν ἀνάξιον λογιζόμενοι βασιλείας ὡς ἄδοξόν τε καὶ χαμερηῆ, τὸν

2 ὡς δ' οὖν Α. ἐτέρωθε Α. 8 ἐπιψηφισάμενοι AC.
 9 Ἀναρρηθεὶς — 13 καταλιπών] cf. Dionis continuanti exc. Vatic. 118
 p. 234. 16 ἔκ' αὐτῶν] ἐκ' αὐτῶν Α.

Fontes. Cap. 22. Dio continuatus, ut videtur: cf. Exc. Vatic. 118 p. 234. Eusebii Hist. eccles. lib. 6 c. 39 et lib. 7 c. 2—6.

unum copiis ad Italiam occupandum properavit. quo Gallus cognito et ipse contra se paravit; commissoque praelio victus a suis militibus una cum filio occisus est, cum biennium et menses octo imperasset. eius vero milites et ipsi Aemiliano coniuncti imperium confirmarunt.

22. Appellatus imperator Aemilianus senatus per litteras promisit se barbaros etiam Thracia pulsarum et Persis bellum illaturum, omniaque facturum et dimicaturum ut ducem eorum, imperio ipsius relicto. sed priusquam horum aliquid faceret, Valerianus transalpinarum legionum dux, rebus Aemiliani cogitis, et ipse regnum affectavit, conductisque in unum suis copiis Romam properavit. quare ii qui sub Aemiliano stipendia merebant, quia se Valeriano impares esse norant, et Romanos mutuis perire caedibus ac intestina bella confluri nefas putabant, et quod Aemilianum ut inglorium et humilem regno indignum iudicabant,

Οὐαλεριανὸν δὲ οἰκειότερον ἡγοούμενοι τῇ ἀρχῇ οὐα δῆτα καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιληθόμενον ἀρχικώτερον, κτείνουσι τὸν Αἰμιλιανὸν οὐπω τέσσαρας μῆνας ἡγεμονεύσαντα, ἄγοντα δὲ τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸν τεσσαρακοστὸν· καὶ προσίσουσιν Οὐαλεριανῷ καὶ ἀμάχως αὐτῷ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔχειροφθοῖσι.

- B** Φλαβιανοῦ δὲ ἐπὶ Δεκίου, ὡς εἴρηται, μαρτυρησαυτος, Κορνήλιος τὴν τῆς Ῥώμης ποιμαντικὴν διεδέξατο, καὶ ἐπὶ τρισὶν ἐμπρέφας ταύτῃ ἐνιαυτοῖς τὴν ζωὴν ἐξεμέτρησέ. καὶ Λούκιος ἐπὶ τὸν τῆς ἀρχιρωσίνης ἀνήχθη θρόνον, ὅς οὐδ' ὄγδοον ἐκπλήσας ἐνιαυτὸν ἐν τῇ τῆς Ῥώμης ἐπισκοπῇ τελετή. καὶ Στέφανος τὸ τῆς ποιμαντικῆς λειτουργίᾳ διεδέξατο· οὐπιρ τυγχάνει διάταγμα, τοὺς ἐξ αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας χριστιανοὺς· μὴ βαπτίζειν, ἀλλὰ τῇ διὰ χειρῶν ἐπιθέσειως εἰχῆ καθαίρειν αὐτούς. οὐ καὶ ἐπιστολὴ περὶ τούτου πρὸς Κυπριανὸν τὸν ἱερομάρτυρα ἀναγράφεται. Στεφάνου δὲ κοιμηθέντος μετὰ δύο ἐνιαυτούς, **15** Ξύστιος εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ῥώμης θρόνον ἐκάθισε. τότε **C** καὶ ἡ κατὰ Σαβέλλιον κεινήτιο αἴρεσις ἐν Πτολεμαίδι τῆς Πενταπόλειως.

Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τοὺς τῆς Ῥώμης ἀρχιερεῖς ἔσχον οὕτως·
(23) Οὐαλεριανὸς δὲ σὺν Γαλιήνῳ τῷ νιῷ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας δραξάμενος, καὶ οὕτως σφοδρότατον ἐκίνησε κατὰ χριστιαν-

5 Ῥωμαίων om A.
πῆς] ἐπισκοπῆς A.
νος, γαλιήνου.

6 Φαβιανοῦ Eusebius.

11 ποιμαντι-

20 γαλιήνῳ ABC, et in sequentibus γαλιή-

FOENTES. Cap. 23. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 7 c. 10—14.

Valerianum vero ad principatum aptiorem, ut qui maiori cum auctoritate res administraturus esset, Aemiliano nondum quattuor menses imperio potito, annos vero quadraginta nato, interfecto, ad Valerianum transeunt, eique citra dimicationem Romanorum imperium tradunt.

Flaviano sub Decio martyrii corona ornato Cornelius Romanus pastor factus, munere suo per tricinium praeclare obito decessit. Lucio in pontificatus solium evecto et ante expletum in eo octavum annum mortuo Stephanus est surrogatus. huius saucio est ne Christiani ad haereticis ad ecclesiam revertentes rebaptissentur, sed precatione per manuum impositionem lustrentur: eaque de re epistola eius ad Cyprianum martyrem exstat. cum Stephanus post duos annos obdormisset, Xystus in pontificio Romae solio consedit. tum etiam Sabelliana haeresis Ptolemaide Pentapoleos urbe mota est.

Atque haec de Romanis pontificibus: (23) Valerianus autem cum Gallieno filio rerum potitus et ipse Christianos vehementissime persecu-

νῶν διωγμῶν· καὶ πολλοὶ κατὰ διαφόρους χρόνους μάρτυρες γιγνώ-
 νασιν, ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως πολυειδῶς ἐναθλήσαντες.
 ἔθνῶν οὖν καὶ ἐπὶ τοῦτον γινομένης ἐπαναστάσεως, κακῶς εἶχον
 Ῥωμαίοις τὰ πράγματα. οἱ τε γὰρ Σκύθαι τὸν Ἰστρον διαβάτες
 5 καὶ αὐθαίως τὴν Θρηακίαν χώραν ἠνδραποδίσαντο, καὶ πόλιν περι-
 γανῆ τὴν Θεσσαλονικήν ἐπολιόρκησαν μὲν, οὐ μέντοι καὶ εἶλον.
 εἰς δέος δὲ τοσοῦτον ἅπαντας περιέστησαν, ὥς Ἀθηναίους μὲν W II 234
 ἀνοικοδομηῆσαι τὸ τεῖχος τῆς ἑαυτῶν πόλεως, καθήρημένον ἐκ D
 τῶν τοῦ Σύλλα χρόνων, Πελοποννησίους δὲ διατιγίσαι τὸν
 10 Ἰσθμὸν ἀπὸ Θαλάσσης εἰς Θάλασσαν. ἀλλὰ μὴν καὶ Πέρσαι,
 Σαπῶρον σφῶν βασιλεύοντος, τὴν Συρίαν κατέδραμον καὶ τὴν
 Καππαδοκίαν ἐδήλωσαν καὶ τὴν Ἔδεσαν ἐπολιόρκουν. Οὐαλερια-
 νὸς δὲ ὤκνει προσμιῖξαι τοῖς πολέμοις. μαθὼν δὲ ὡς οἱ ἐν Ἐδέσῃ
 στρατιῶται ἐξιόντες τῆς πόλεως καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς βαρβάρ-
 15 ροις πολλοὺς ἀναίροῦσι καὶ πλείστα σκῦλα λαμβάνουσιν, ἀνεθάρ-
 σησι, καὶ ἀπελθὼν μετὰ τῆς σπουδῆς ἀπὸ στρατιᾶς σὺν πλάκῃ
 τοῖς Πέρσαις. οἱ δὲ πολυπλασίους ὄντες τοὺς Ῥωμαίους ἐκύκλω- P I 630
 σαν, καὶ οἱ πλείους μὲν ἔπεισον, ἔνιοι δὲ καὶ δίεφυγον, Οὐαλερια-
 νὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν συνελήφθη τοῖς πολέμοις καὶ πρὸς
 20 τὸν Σαπῶρον ἀπήχθη. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως κρατήσας πάντων
 ἤδη κρατεῖν ᾤετο· καὶ ὠμὸς ὢν πρὶν, πολλῶν χείρων εἰσέπειτα
 γέγονεν.

Οἱ μὲν οὖν οὕτως αἰχμάλωτον ἐάλωκέναι τὸν Οὐαλεριανὸν

* 1 γεγόναι μάρτυρες A. 5 τὴν ἀνδρακίαν C. 6 μέντοι]
 μὴν AB. 11 καὶ τὴν K. ἐδήλωσαν om B. 12 οὐαλλέριος B.
 17 ἐκύκλωσαν om C.

tus est; ac multi diversis in locis martyres facti sunt, variis pro Christi
 fide certaminibus defuncti. sub hoc quoque propter exterarum gentium
 motus male se res Romana habuit. nam Scythae Istrum transgressi,
 Thraciam denuo populati, urbem illustrem Thessalonicam obsederunt illi
 quidem sed non expugnarunt; ac terrore tantum intulerunt omnibus,
 ut Athenienses sua moenia iam inde a Syllae temporibus prostrata in-
 staurarent, Peloponnenses vero Isthmum a mari ad mare ducto muro
 intercluderent. Persae quoque Sapore rege Syriam incursarunt et Edes-
 sam obsederunt: quos Valerianus prius aggredi non ausus, cum Edesse-
 nos milites eruptionibus faciendis multos barbaros caedere et plurimis
 potiri spoliis didicisset, recepto animo adortus est. qui, ut longe plu-
 res, Romanos circumdederunt; quibus maxima ex parte occisis, nonnullis
 etiam elapsis, Valerianus cum suis satellitibus ab hostibus captus atque
 ad Saporem abductus est. is vero cum imperatorem teneret, omnia se
 iam vicisse ratus, homo per se crudelis, multo deterior evasit.

Nonnulli ad hunc modum a Persis Valerianum esse captum tra-

τοῖς Πέρσαις ἰστόρησαν· εἰσὶ δ' οἱ ἰκόντα φασὶ τὸν Οὐαλεριανὸν
 προσχωρήσαι τοῖς Πέρσαις, ὅτι ἐν Ἐδέσῃ διάγοντος αὐτοῦ λιμὸς
 ἐπῆκτο τοῖς στρατιώταις, κἀντιῦθεν εἰς στάσιν κελίτηντο καὶ
 ἀνελεῖν ἐζήτουν τὸν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ τὴν τῶν στρατιωτῶν
 δεδοικῶς ἐπανάστασιν πρὸς τὸν Σαπῶρον κατέφυγεν, ἵνα μὴ ὑπὸ 5
 B τῶν οἰκίων ἀπόληται, τῇ πολέμῳ προδεδωκῶς ἑαυτὸν, ἀλλὰ
 μέντοι, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὰ Ῥωμαίων στρατεύματα. οὐ
 μὴν οἱ στρατιῶται ἀπόλοντο, ἀλλὰ γνόντες τὴν προδοσίαν δι-
 έφυγον, ἄλλῃων ἀναιρεθέντων. εἴτε δὲ δορυάλωτος ἐλήθη τοῖς
 Πέρσαις ὁ βασιλεὺς, εἴθ' ἰκὼν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἐνχειρίσειν, αἰτίμως 10
 ἤγητο παρὰ τοῦ Σαπῶρον.

Οἱ Πέρσαι δὲ κατὰ πᾶσαν ἄδειαν ταῖς πόλεσιν ἐπιόντες,
 τὴν τε πρὸς τῇ Ὀρόντῃ αἰροῦσιν Ἀντιόχειαν καὶ τὴν περιφαν-
 σίτην τῶν τῆς Κιλικίας πόλεων τὴν Τυρόν καὶ τὴν ἐν Καππα-
 δοκίᾳ Καισάρειαν. καὶ πλῆθος ἀχμυλώτων συνῶγοντες, οὐδὲ 15
 τροφῆς αὐτοῖς μετιδίδουν εἰ μὴ βραχίστης ὥστ' ἀποζῆν, οὔτε
 μὴν ὕδατος μετέχιν εἰς κόρον εἶων αὐτούς, ἀλλ' ἀπαξ τῆς ἡμέ-
 ρας οἱ τούτων φρουροὶ ἔλυον αὐτοὺς ἐφ' ὕδωρ ὡσπερ βοσκή-
 C ματα. τὴν Καισάρειαν δὲ πολυάνθρωπον οὖσαν (περὶ τεσσαρά-
 κοντα γὰρ μυριάδας ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ λέγεται κατοικεῖν) οὐ 20
 πρότερον εἶλον, γενναίως τῶν ἐν αὐτῇ τοῖς πολέμοις ἀντικυδι-
 σταμένων, καὶ στρατηγομένων ὑπὸ τινος Ἀγμοσθένους, ἀνδρὸς
 καὶ ἀνδρείου καὶ συνετοῦ, πρὶν ἢ τις δορυάλωτος κατασχεθεῖς

1 τοὺς πέρσας ἰστόρησαν A.
 5 τὸν om B.

εἰσὶ δ' οἱ] ex. gr. Georgius Syn-
 cellus I p. 715 ed. Bonn. 5 τὸν om A. 23 καὶ ante

dunt. sunt et qui eum ultro deditioem fecisse narrent, quod, cum
 Edessae ageret, milites fame laborantes seditione mota de interficiendo
 ipso cogitarint: eum vero, ne a suis occideretur, ad Saporem profugum
 hosti et se et, quantum ad ipsum attineret, legiones etiam tradidisse.
 milites tamen non perierunt, sed proditione cognita, paucis occisis effu-
 gerunt. enimvero imperator, sive in acie captus sive ultro profugus,
 ignominiose a Sapore tractabatur.

Persae vero sine ullo metu urbes adorti Antiochiam ad Orontem
 et clarissimam Ciliciae civitatem Tarsum et Cappadociae Caesareum
 ceperunt, nec captivorum multitudini cibi plus dederunt quam quantum
 ad tuendam vitam satis esset, immo nec aquam affatim bibere siti sunt,
 sed a custodibus in die semel instar pecudum aequatum acti. Caesaream
 vero Cappadociae frequentissimam urbem (nam ad quadringenta homi-
 num milia eam incoluisse traduntur) non prius hostes ceperunt, obsessis
 strenue se defendentibus, Demosthene viro forti et cordato duce, quam

ιατρός, καὶ τὰς ἐπαγομένης αὐτῷ μὴ φέρειον αἰκίας, ἐπέδειξέ τινα τόπον, ὅθεν νυκτὶς εἰσῆλθον οἱ Πέρσαι καὶ πάντας ἀνίλον. ὁ δὲ γι τοῦτων στρατηγὸς Δημοσθένης ὑπὸ πολλῶν κυκλωθεὶς Περσῶν κειλευσθέντων ζῶν ἀὐτὸν σπλαβεῖν, τὸν ἵππον ἀναβάς καὶ γυμνὸν 5 τὸ ξίφος ἤρκως, εἰσώθησιν ἑαυτὸν μέσον τῶν πολεμίων· καὶ πλεί- D στους καταβυλῶν διεξέπεισε τῆς πόλεως καὶ διαφυγεῖν ἴσχυσεν.

Ὅτῳ δὲ τῶν πραγμάτων τοῖς Πέρσαις συνεχεθέντων, κατὰ πᾶσαν τὴν ὑποκειμένην Ῥωμαίοις ἐφῶν δισκεδάσθησαν χώραν καὶ πόρθουν αὐτὴν ἀδειῶς. οἱ μὲντοι Ῥωμαῖοι φηγόντες, 10 ὡς εἶρηται, στρατηγὸν ἑαυτοῖς ἐπέστρεψαν Κάλλιστόν τινα· ὃς σκειδαννημένους τοὺς Πέρσας ὄρων καὶ ἀπειροσκέπτως ἐπιόντας W II 235 ταῖς χώραις τῷ μὴ τινα οἴεσθαι αὐτοῖς ἀντιπάζασθαι, ἐπιτίθεται ἀθρόον αὐτοῖς, καὶ θόρον τῶν βυρβάρων πλείστον ἐργάσατο, καὶ παλλυκᾶς εἶλε Σαπώρου σὲν πλοῦτιν πολλῶ. οἷς ἐκείνος 15 περιαλιγῆσας οἴκαδε σπουδαίως ἐπέστρεψε, καὶ τὸν Οὐαλεριανὸν P I 631 ἐπαγομένος· ὃς καὶ ἐν Περσίδι κατέστρεψε τὴν ζωὴν, ὡς αλχημά- λωτος ὀνειδιζόμενός τε καὶ ἐμπαιζόμενος.

Ὁ μόνος δ' ὁ Κάλλιστός ἤρριστευσε τότε κατὰ Περσῶν, ἀλλὰ καὶ τις Παλμυρηνὸς ἀνὴρ κεκλημένος Ὡδέναθος συμμαχῶν 20 Ῥωμαίοις πολλοὺς διέφθειρε τῶν Περσῶν, ἀναστρέφουσιν αὐτοῖς κατὰ τὴν Εὐφρατησίαν ἐπιθέμενος χώραν· ὃν Γαλιῆνος τοῦ στρα- τηγήματος ἀμειβόμενος, τῆς ἐφῶς προχειρίσατο στρατηγόν.

6 τῆς πόλεως διεξέπεισε A.

15 ἀνέστρεψε AB.

captivus quidam medicus, excarnificationum hostilium impatiens, locum eis quendam demonstravit, per quem Persae noctu ingressi omnes interfecerunt. civium vero dux Demosthenes, a multis Persis circumdatus qui eum viventem capere iussi erant, conscenso equo et stricto ense sub lato in medios hostes se immisit, et plurimis prostratis urbe elapsus effogit.

Hoc rerum statu Persae omnes Romanas in oriente provincias pervaganti sine ullo metu vastarunt. at Romani fuga, ut dictum est, elapsi, Callistum quendam decem creaverunt; qui cum Persas palantes ac omois hostilis metus expertes temere provincias incorsare videret, aggressionem repentinam maximam barbarorum caedem edidit, et Saporis concobinas cum magnis opibus cepit. qua clade ille dolens festinanter domum abiit, abducto etiam Valeriano secum: qui in Persia vitam inter captivitatibus opprobria et ludibria exegit.

Neque vero Callistos duntaxat rem contra Persas tom bene gesit, sed et Odenathos Palmyrenus Romanorum socius multos occidit, redeuntes iuxta Euphratem adortus, eaque de causa a Gallieno imperatore grati animi ergo dux orientis est creatus.

Ἐν μίντοι τοῖς πεσοῦσιν ἐκ τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος σκυλευομένοις λέγονται καὶ γυναῖκες ἐρεθῆναι καὶ ἄνδρας ἐσταλμένοι καὶ ὀπλισμένοι, ἀλλὰ καὶ ζῶσι τοιαῦται κατωσχέ-
B θῆναι ὑπὸ Ῥωμαίων. ἐν δὲ τῇ ἐπανόδῳ φάραγγι βαθεῖα περι-
 τυχῶν ὁ Σαπώρης, ἦν διελθεῖν τοῖς ἑποζυγίοις ἄπορον ἦν, ἀλμα-⁵
 λώτους ἐκέλευσεν ἀνωρεθῆναι καὶ ῥισῆναι κατὰ τῆς φάραγγος,
 ἴν' οὕτως τοῦ βάθους ἀντῆς πληρωθέντος διὰ τῶν νεκρῶν σωμα-
 των τὰ σφῶν διέλθωσιν ἑποζύγια· καὶ οὕτω διελθεῖν ἱστορεῖται
 τὴν φάραγγα.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Οὐαλεριανὸν ἐν τούτοις· τῆς δὲ τῶν **10**
 Ῥωμαίων ἐκκλησίας καθηγεῖτο Ξύστιος, τῆς δὲ τῶν Ἀντιοχείων
 Δημητριάδης διαδιξάμενος Φλαβιανόν, τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων
 Ὑμέναιος Μαζαβάνου θανόντος, τῆς δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προ-
 ἰστίαιτο Διονύσιος.

C **24.** Μετὰ δὲ τὸν Οὐαλεριανὸν Γαλιῆνος ὁ ἐκείνου υἱὸς **15**
 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας γέγονεν ἐγκρατής, ἐν ὃ πατήρ κατὰ
 Περσῶν στρατεύμενος εἰς τὰ ἐσπέριμα εἶασε τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
 ἐγεθρεύουσι καὶ τοῖς τὴν Θράκην λιζόμενοις ἀντικαθίστασθαι.
 ὃς Ἀλμιανοῖς περὶ τριάνοντα μυριάδας οὐσι περὶ τὰ Μεδιόλανα
 συμβαλὼν μετὰ μυθίων ἐνίκησεν· εἴη καὶ Αἰρούλοις, Σκυθικῶ **20**
 γένει καὶ Γοτθικῶ, ἐπεξεληθὼν ἐκράτησεν. ἐπολέμησε δὲ καὶ
 Φράγγοις.

12 Φλαβιανόν] Φάβιον Eusebius. 16 τῶν om A. 19 ἀλ-
 μανοῖς B. 20 αἰρούλοις AC et codices Ducangil, Αἰρούλοις PW.
 21 ἐπεκράτησεν AB.

FOXTES. Cap. 24. Dio continuatus, ut videtur: Exe. Vatic.
 118 p. 235, et 122 p. 239 extr.

Inter spoliandum cadavera Persarum dicuntur etiam mulieres ha-
 bitu et armis virorum ornatæ repertæ, et tales aliquot vivæ a Roma-
 nis captæ esse. Sapores vero cum in reditu in profundam vallem inci-
 disset, per quam iumentis transitus non patebat, captivos interfici et in
 vallem abissi iussisse, itaque complanata valle per cadavera iumenta
 traduxisse fertur.

Ac cum Valeriano sic actum est: Romanam autem ecclesiam gu-
 bernavit Xystus, Antiochenam Demetrianus Flaviani successor, Hiero-
 solymitanam Mazabano mortuo Hymeneus, Alexandrinam Dionysius.

24. Post Valerianum Gallienus illius filius imperii Romani potis-
 tus est, a patre contra Persas abeunte in occidente relictus, ut ille qui
 Italiae male cogitarent et Thraciam vastarent resisteret. qui cum non
 amplius decem milia haberet, trecenta milia Alemannorum iuxta Medio-
 lanum vicit: deinde Herulos etiam, gentem Scythicam et Gothicam,
 profligavit, gessit et cum Francia bellum.

Ἀφρόδιος δὲ ἐκ χώρας ὢν Γετικῆς τῆς ὕστερον Λακίας ἐπι-
 κληθείσης, καὶ γένους ἀσήμου (ποιμὴν γὰρ ἐτύγχανε πρότερον),
 τῆς τύχης δὲ αὐτὸν εἰς μέγα βουληθείσης ἐπαῖραι, ἰσθραϊεύσαιτο,
 καὶ περιδελξίος γεγονώς, τῶν βασιλικῶν ἵππων φροντιστῆς προ-
 6 κεχρίσται. καὶ περὶ τούτους εἰδοκιμῶν, κεχαρισμένος ἴδοξε τῷ D
 κραιτοῦντι. τῶν δὲ ἐν τῇ Μυσίᾳ στρατιωτικῶν στασιασάντων καὶ
 Ἰγγενοῦον αὐτοκράτορα ἀνιπτόντων, καὶ τοῦ Γαλιήνου αὐτῷ ἀντι-
 ταξυμένον περὶ τὸ Σίρμιον μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Μαυροσίους
 ἐπαγομένον, οἱ ἀπὸ Μήδων κατέγεσθαι λέγονται, ὁ Ἀφρόδιος
 10 ἵππων γένους μετὰ τῶν ἵππων ἀγωνισάμενος πολλοὺς τῶν
 τὰ Ἰγγενοῦον φρονοῦντων διώλεσε καὶ τοὺς λοιποὺς ἐτρέψατο εἰς
 φυγὴν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Ἰγγενοῦον φεύγειν ἀπεργνωκότα καὶ ἐν W II 236
 τῷ φεύγειν ἀναιρεθῆναι παρὰ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ.

Ἀθῆς οὖν Ποστοῦμος τῷ Γαλιήνῳ ἐπαρίσταται. πύδῃ γὰρ
 15 ἔχων ὁ αὐτοκράτωρ σῆτος ὁμώνυμον, δεξιὸν τε καὶ ἐδρῶσσωπον, P I 632
 ὃν καὶ τῆς βασιλείας εἶχε διάδοχον, ἐν Ἀγριππίνῃ τῇ πόλει κατ-
 ἔλιπε, τοῖς Γάλλοις ὑπὸ Σκνθῶν πορθομένους ἐπικουρήσοντα.
 ὃ καὶ τινα Ἀλβανὸν κικλημένον ἐπέστησε διὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ
 τοῦ υἱοῦ. Ποστοῦμος δὲ εἰς φρυκίαν τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ ἐαθεῖς,
 20 ὥστε κωλύειν τοῖς πέραν οἰκοῦσιν βαρβάρους τὴν εἰς τὴν Ῥωμαίδα
 χώραν διάβασιν, λαθοῦσά τισι καὶ διαβῶσι τὸν ποταμὸν καὶ λείαν
 ἐπαγομένοις πολλὴν ἐν τῷ ἐπανίεναι ἐπέθετο, καὶ πολλοὺς μὲν

2 post γένους A add ἐκτῆς. γὰρ om BC. 17 ἐπικουρή-
 στοντα AC, ἐπικουρήσαντα PW. 18 Ἀλβανὸν] Σιλβανὸν Zosi-
 mus I 38. αὐτοῦ om AC.

Auroolus vero ex provincia Getica (sic enim Dacia quondam vocabatur) obscuro genere ortus (pastor enim fuit) cum a fortuna evehendus esset, militavit, atque industria consecutus est ut equi imperatorii suae fidei mandarentur. quos quia praeclare tractabat, carus habebatur imperatori. deinde cum Moesiae legiones Ingenuum per seditionem imperatorem dixissent, et Gallienus praeter caeteros etiam Mauros (hos a Medis propagatos esse aiunt) contra enim ad Sirmium adduxisset, Auroolus magister equitum strenue dimicando, multis hostibus caesis, reliquos ipsaque Ingenuum rebus desperatis in fugam coniecit; in qua a suis satellitibus est occisus.

Hoc domito Postunus contra imperatorem insurgit tali de causa. Gallienus filium Gallienum, adolescentem sollertem et formosum, quem imperii successorem destinabat, in urbe Agrippina reliquerat, ut Gallis, quos Scythae premebant, opem ferret, Albano cuidam propter aetatem commissum. Postunus vero ad custodiam Rheni fluminis relictus, ut transrhenanos barbaros Romanarum provinciarum incursione prohiberet, transitu eorum non animadverso, in reditu praeda onustus adortus, mul-

ἀνέλε, τὴν δὲ λείαν ἀφείλετο ζῆμψασαν, καὶ ταύτην ἀντίκα τοῖς στρατιώταις διένειμεν. ὁ μαθὼν ὁ Ἄλβανός, λέμψας ἀποκομισθῆναι αὐτῷ καὶ τῷ νέῳ Γαλιήνῳ τὴν λείαν ἀπήει. καὶ ὁ Πο-
B στοῦμος συγκάλλους τοὺς στρατιώτας, εἰσέπρατιν ἕξ αὐτῶν τὰ τῆς λείας, εἰς ἀποστασίαν αὐτοῖς παρακινήσαι μηχανώμενος· ὃς καὶ γέγονε· καὶ μετ' αὐτῶν τῇ πόλει τῇ Ἀγριππίνῃ προσέβουλε, καὶ οἱ τῆς πόλεως τὸν τε παῖδα τοῦ βασιλέως καὶ τὸν Ἄλβανὸν αὐτῷ ἐκδιδώκασιν, οὓς καὶ ἄμψω ἀπέκτεινε.

Ταῦτα γνοὺς ὁ Γαλιήνος πρὸς τὸν Ποστοῦμον ἀπήει, καὶ συμμίξας αὐτῷ πρότερον μὲν ἡτιθήθη, εἶτα καὶ ἐπεκράτησεν, εἰς 10 καὶ τὸν Ποστοῦμον φεύγειν. στέλλεται οὖν ὁ Ἀγρίολος καταδιῶξαι αὐτόν. ὁ δὲ, καίτοι δυνάμενος καταλαβεῖν αὐτόν, οὐκ
C ἠθέλησεν ἐπιδιῶξαι ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἐπανελεθὼν εἶπε μὴ δυνηθῆναι αὐτόν καταλήψεσθαι. Ποστοῦμος δ' οὕτω διατριγῶν ἀθῆς συνίστα στρατόν. καὶ πάλιν ὁ Γαλιήνος ἤλανε ἐπ' αὐτόν, καὶ 15 ἐν πόλει τινὶ τῆς Γαλλίας κατακλείσας ἐπολιόρκει τὸν τύραννον. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ πληττεται βέλει ὁ βασιλεὺς τὰ μετᾶρηνα, καὶ νοσήσας ἐκ τούτου τὴν πολιορκίαν διέλσει.

Καὶ ἄλλος δὲ τῷ Γαλιήνῳ κεινῆτο πόλεμος παρὰ Μακρί-
νου, ὃς δύο ἔχων υἱοὺς Μακριαρὸν καὶ Κύντον, τυραννίδι ἐπι-
20 χειρήθη. καὶ αὐτὸς μὲν, ὅτι θάτερον πεπῆρωτο τῶν σκελῶν, οὐκ ἐνέδου τὴν στολὴν τὴν βασιλείου, τοῖς δ' υἱοῖς αὐτὴν περι-

1 αὐτίκα ταύτην AB. 16 πόλει τῆς γαλλίας τινὶ A. 20 Κύν-
τος etiam in Dionis continuati excerptis (p. 239) appellatur, qui in
nummis romanis QUIETVS, in Alexandrinis ΚΟΥΗΤΟC, in Ni-
caeensibus ΚΥΗΤΟC (non ΚΥΝΤΟC, ut est apud Mionnetum
Suppl. 7 p. 165). 21 ὅτι θάτερον πεπῆρωτο τῶν σκελῶν]
ἐπειδὴ καὶ τὸν ἴνα πόδα ἐπεπῆρωτο Dionis continuati exc. 118
p. 235. 22 περιέβαλλε A.

tis occisis, praedam omnem receptam inter milites statim divisit. cum
autem Albanus postularet ut ea ad se et iuniorem Gallienum afferretur,
milites ea repetita ad seditionem impulsos ad Agrippinae moenia addu-
xit, Albanumque et iuniorem Gallienum a civibus sibi deditos occidit.

Gallienus igitur bello contra Postumum suscepto primo congressu
victus est: deinde tyrannum in fugam coniectum, Aureolum persequi
iubet. quibus cum eum assequi posset, diutius persequi nolens, causatus
est se eum adipisci non posse. quare Postumum sic elapsum et copias
reparantem Gallienus denuo adortus in quoddam Galliae oppidum com-
pulsam obsedit, sagittaque in dorso ictus ob vulneris dolorem obsidio-
nem solvit.

Sed aliud quoque bellum a Macrino est exortum: qui cum duos
filios haberet, Macrianum et Quintum, regnum affectavit. ac ipse qui-
dem ob alterum pedem mutilatum vestem imperatoriam non induit, sed

ἔβαλε. καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀσμένως αὐτὸν προσεδέξαντο· ὁ δὲ
 ὀλίγα πρὸς Πέρσας ἐνδιαιτρίψας, ἐπὶ Γαλιῆνον παρεσκευάζετο,
 καὶ τοῖς Πέρσαις Βυλλίσταν ἀντικατέστησεν, ὃν αὐτὸς προεχει- **D**
 ρίσατο ἵππαρχον, καὶ σὺν τούτῳ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατυλέλοιπε
 5 Κεῖντον. πέμπει σὺν ὁ βασιλεὺς κατὰ Μακρίνον καὶ Μακριανοῦ
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸν Ἀνρίολον μετὰ καὶ στρατηγῶν ἐτέρων. καὶ
 προσμίζαντες αὐτοῖς ἐκέκλωσαν σφᾶς καὶ τινὰς ἀνεῖλον· ἐγείδοντο
 γὰρ αὐτῶν ὡς ὁμογενῶν, καὶ ἤλπιζον προσρῆναι αὐτοὺς τῷ βα-
 σιλεῖ. ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἐνεδίδουν. ἐκ δὲ τινος τυχαίου συμβύματος
 10 ἄπαντες τῷ βασιλεῖ προσεχώρησαν. βυδίζοντες γὰρ οἱ περὶ τοὺς
 τυραννοῦντας ὀρθίως τὰς σημαίας ἀνεῖχον, εἰς δὲ τῶν σημαίας
 φερόντων ἐν τῷ βυδίζειν συμποδισθεὶς πέπιτωκε, καὶ ἡ σημαία
 ἐκείνου πεισόντος κατήρκετο. ἰδόντες οὖν οἱ λοιποὶ ὅσοι τὰς ση- **P I 633**
 μαίας ἔφερον τὴν κλιθεῖσαν σημαίαν, καὶ ἀγνοήσαντες ὅπως ἐκινή
 15 ἐκέκλιτο, ἐπέλαβον ἐκόντα τὸν ταύτην κατέχοντα ἐπακλίνας αὐτὴν
 τῷ βασιλεῖ μεταθέμενον. καὶ αὐτίκα κἀκεῖνοι πάσας κεκλίκασι
 καὶ προσοδίσαν καὶ τὸν Γαλιῆνον εὐχήμεσαν, μόνων τῶν Παιό-
 νων περιλεισθέντων τοῖς περὶ τὸν Μακρίνον. εἶτα κἀκεῖνων
 μεταθίσθαι βουλομένων, ὁ Μακρίνος σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ μὴ ἐκ-
 20 δοῦναι αὐτοὺς αὐτῶν ἰδέσθηναι, ἀλλ' ἀνελεῖν πρότερον σφᾶς **W II 237**
 καὶ οὕτω προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ· ὁ πεποιηκότερος οἱ Παῖονες
 παρῆδωκαν ἐντιοῦς.

Κεῖντός γε μὴν ὁ νεώτερος τοῦ Μακρίνου υἱὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ

† ante τὸν υἱὸν A add καί. 10 προσεχώρησαν] προσεσθή-
 σαν A. 14 κλιθεῖσαν A, κλιθεῖσαν PW. 18 περιλη-
 φθόντων A.

filios induere iussit: atque ab Asianis cupide susceptus, cum ad breve
 tempus adversus Persas commoratus esset, contra Gallienum se parabat,
 Balista, quem magistrum equitum crearat, contra Persas relicto, adiun-
 cto etiam Quinto filio. quare imperator Aureolum cum aliis ducibus
 contra Macrinum et Macrianum misit. qui hoste circumvento nonnullos
 occiderunt: parcebant enim eis ut popularibus suis, sperantes eos ultro
 ad imperatorem transituros. sed cum non cederent, fortuito accidit ut
 omnes ad officium redirent. nam dum tyrannorum milites erectis signis
 incedunt, quidam ex signiferis impeditus concidit; signoque una incli-
 nato, reliqui signiferi causae ignari, putantes illum ultro se imperatori
 submissae, humi prostrati omnes idem fecerunt, Gallienum faustis omni-
 nibus prosequentes: neque ulli praeter Pannonios apud Macrinum man-
 serunt. qui cum et ipsi transitori essent, Macrino et filio ipsorum
 rogatu ne in hostiam potestatem venirent interfectis, imperatori se de-
 diderunt.

Gallienus vero contra Quintum, iuniorum Macrini filium, qui to-

ἦν σὺν Βαλλίστῃ, πῦσαν αὐτὴν σχεδὸν πεποιημένος ὑφ' ἐαυτόν. ἐφ' οὗς ὁ Γαλιῆνος Ὡδένουθον ἐπεμψεν, ἡγεμονεύοντι τῶν Παλ-
B μυρησῶν. τῆς ἥτις δὲ τῶν Μακρινῶν τῆς κατὰ Παιονίαν συμ-
 βάσεως ἀγγελθείσης τῷ Κύντιω καὶ τῷ Βαλλίστῃ, πολλοὶ τῶν ὑπ'
 αὐτοὺς ἀπέστρεψαν πόλειων. οἱ δ' ἐν Ἐμέσῃ διῆγον. ἔνθα γενό-
 5 μνος ὁ Ὡδένουθος καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς νικᾷ, καὶ τὸν μὲν Βαλ-
 λίσταν αὐτὸς ἀνωρεῖ, τὸν δὲ Κύντιον οἱ τῆς πόλεως. Ὡδένουθον
 δὲ τῆς ἀνδραγαθίας ὁ βουσιλεὺς ἀμειβόμενος, πάσης ἀνατολῆς
 αὐτὸν προχειρίσατο στρατηγόν.

Οὗτος ὁ Ὡδένουθος μέγας γενόμενος, καὶ Ῥωμαίοις πιστός, **10**
 καὶ ἐν πολλοῖς πολέμοις διαφόρων ἔθνων καὶ κατ' αὐτῶν τῶν
 Περσῶν ἀριστεύσας, τελευταῖον ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀδελφοπαίδος
 ἀγῆρεθη. ἐν γὰρ Θήρῃ τῷ Θείῳ συνὼν ἐκεῖνος, ἐπεὶ Θηρίον
C ἐξέθρεε, προεπεχίρησε καὶ τὸν Θῆρα βαλὼν ἀνέλεν· ὁ δὲ Ὡδέ-
 νουθος ἡγανάκτησε καὶ ἠπειλήσε τῷ ἀνεψιῷ. ὁ δὲ οὐκ ἐπαύσατο, **15**
 ἀλλὰ καὶ δις καὶ τρίς τοῦτο ἐποίησε. καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὡδένουθος
 ἀφείλετο τὸν ἵππον αὐτοῦ· τοῦτο δὲ εἰς μεγάλην ὕβριν τοῖς βυρ-
 βάροις λογίζεται. ἀγρόμενος τοίνυν ὁ νεανίας ἠπειλεῖ τῷ Θείῳ·
 ὁ δὲ διὰ τοῦτο τοῦτον ἐδέσμησεν. εἴτα ὁ πρεσβύτερος τῶν Ὡδενάθων
 υἱῶν λυθῆναι τὸν δέσμιον τὸν πατέρα ἤτήσατο· κάκεινος λυθείς **20**
 συμποσιάζοντι τῷ Ὡδενάθῳ ἐπελθὼν μετὰ ξίφους κάκεινον ἀνέιλε
 καὶ τὸν ἐκείνου υἱόν, δι' οὗπερ ἐλλλυτο. ἀγῆρεθη δὲ κάκεινος,
 τινῶν ἐπιθιμίων αὐτοῦ.

5 of δ' ἐν Ἐμέσῃ διῆγον] huc pertinet Dionis continuati exc. 122
 p. 239 extr. 8 post βασιλεὺς A add αὐτόν. 14 προεπε-
 χείρησε A. 16 καὶ ante ὀργισθεὶς ABCW, om P.

tum paene orientem subegerat, Odenathum Palmyrenorum ducem misit. verum Macrinī et Macriani clade Pannonica nuntiata, multae urbes a Quinto et Balista defecerunt. quos Odenathus Emesae aggressus vicit; ac Balistam ipse occidit, Quintum cives. qua de causa in rei fortiter gestae praemium dux totius orientis ab imperatore designatus est.

Hic magna gloria parta, cum fidem se erga Romanos praebuis-
 set ac varias gentes multis bellis devicisset, contra Persas etiam re bene
 gesta, tandem a fratris sui filio est occisus. qui cum in venatione bel-
 lium surgentem prior emisso iaculo devicisset, eaque de causa a patre
 obiurgatus iterum ac tertio idem fecisset, Odenathas iratus equum ei
 ademuit, quae magna ignominia habetur apud barbaros, et hominem ea
 de causa minas spirantem in vincula coniecit. sed postea rogatu filii
 Odenathi natu maioris solutus, stricto gladio ipsum Odenathum et eius
 filium liberatorem suum in convivio interfecit, atque ipse etiam ab aliis
 est occisus.

25. Ἀέθρις δὲ ἑτέρα κατὰ τοῦ Γαλιήνου ἐπανάστασις γέγονεν, ἣν Ἀύριολος συνειστήσατο, πάσης ἄρχων τῆς ἵππου καὶ D μέγα δυνάμενος. ὅς τὴν πόλιν τὰ Μεδιόλανα κατασχών, ἐτοιμάζετο συμμίζειν τῷ βασιλεῖ. ἔλθων δὲ ἀκχείνος μετὰ δυνάμειος, 5 καὶ τῷ τυραννοῦντι ἀντιταξάμενος, πολλοὺς τῶν αὐτῷ συνόντων διέφθειρεν. ὅτε καὶ ὁ Ἀύριολος ἐτροῦθη καὶ εἰς Μεδιόλανα κατεκλείσθη, παρὰ τοῦ βασιλέως ἐκείσε πολιορκούμενος. τοῦ δὲ Γαλιήνου ἐπεκδρομὰς ποιουμένου κατὰ τινος τῶν πολεμίων, ἐν κινδύνῳ ποτὲ γέγονεν ἢ βασιλίσσα· συνῆν γὰρ αὐτῷ. ὥς γὰρ ὁ 10 βασιλεὺς ἐπεξέδραμε μετὰ τῶν πλειόνων στρατιωτῶν, δλίγοι πάνυ περιελείθησαν περὶ τὸ χαράκωμα. ἔπειρ οἱ πολλοὶ θρασάμενοι ἐπῆλθον τῇ τοῦ βασιλέως σκηνῇ, ἄρπάσαι διανοούμενοι τὴν βασιλίσσαν. εἷς δὲ τις τῶν ἡμέλειμένων στρατιωτῶν πρὸ τῆς σκηνῆς καθήμενος καὶ τὸ οἰκεῖον ὑπόδημα τοῦ ποδὸς ἐκβαλὼν συνέρρα- P I 634 πτεν αὐτό. ὥς οὖν εἶδε τοὺς πολεμίους ἐπερχομένους, ἄρπάσας ἀσπίδα καὶ ἐγχειρίδιον περιθύμωσ ὄρησε κατ' αὐτῶν. καὶ πλήζας ἔνα καὶ δεῦτερον, ἀτόκωπε τοὺς λοιποὺς ἀποδιθειλικότις πρὸς τὴν ἐκείνου ὄρημν. καὶ οὕτω πλειόνων συνδραμόντων στρατιωτῶν ἢ τοῦ βασιλέως διασώσωτο γαμειή.
- 20 Ἐπι δὲ πολιορκουέντος τοῦ βασιλέως τὰ Μεδιόλανα, Ἀύρηλιανὸς σὺν ἵππεισι προσῆλθεν αὐτῷ· μεθ' οὗ ὄνελειν αὐτὸν αἱ μεγιστάνες προιβονλεύσαντο, ὑπεριτίθεντο δὲ τὸ σκίμμα ἕως αὐτῶν τὰ Μεδιόλανα. μαθόντες δ' ἔγνωσαν τὸ σῶν διαβού-

8 τινας]*τιῶν ABC.
om C.

10 τῶν om A.

21 ἀνελειν αὐτὸν

Fontes. Cap. 25. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 7 c. 27 — 30.

25. Deinde Aureolus toti equitatu praefectus, homo potens, contra Gallienum insurrexit, et Mediolano occupato se ad invadendum imperatorem paravit. sed ab eo, multis suorum amissis et vulnere accepto, Mediolanum compulsus ibique obsessus est. dum autem Gallienus contra hostes excursiones facit, imperatrix, quam secum adduxerat, in periculo fuit. nam cum hostes vallum a paucis admodum militibus custodiri animadvertissent, imperatoris tabernaculum invaserunt, imperatrici rapiendae causa. sed miles quidam gregarius, qui ante tabernaculum sedens calceum pede deductum consuebat, arrepto clipeo et pugio in eos ferociter irruit, et uno atque altero percusso caeteros illius audacia territis repullit, dum plurium concursu coniunx imperatoris erepta est.

Gallieno Mediolanum adhuc obsidente Aurelianus cum equitibus ad eum venit: cuius occidendi consilium proceres cum Aurciano initum, dum Mediolanum caperetur, differre habebant in animo. sed cum

- B** λιον, ἐπιτάχυναν τὴν ἐπιβουλήν. καὶ στέλλονσί τινας, πολεμίους ἐπιέναι τῷ Γαλιήνῳ ἀγγέλλοντας· ὁ δὲ αὐτίκα ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν, ὥρας ἤδη ἐγεσιώσης ἀρίστου, καὶ ὀλίγων συνεφεπομένων αὐτῷ. ἀπιόντι δὲ συναντῶσιν ἵππεις· ὧν οὐ πόρρω που ἀφιστά- των αὐτοῦ, καὶ μῆτι τῶν ἵππων ἀποβάντων μῆτι τι ἕτερον ποιοῦν· 5 των ἅ πρὸς βασιλεῖς νερόμισται γίνεσθαι, ἤριτο τοὺς παρόντας
- W Π 238** ἐκεῖνος "τί οὗτοι βούλονται;" οἱ δὲ "παῦσαι σε τῆς ἀρχῆς" ἀπεκρίθησαν. καὶ ὃς αὐτίκα τὸν χαλινὸν τῷ ἵππῳ ἐνδοὺς εἰς φρυγὴν ἐτρέπη. καὶ κἄν διέφυγε τοὺς ἐπιβουλεύοντας τῇ ταχυτήτι τοῦ ἵππου, εἰ μὴ ὕδατος ἐνέτιχιν ὄχετι· παρελθὼν γὰρ τοῦτον ὁ 10
- C** ἵππος ἀποδειλιμακῶς ἔστη, καὶ οὖτω κατέλαβον οἱ δυνάκοντες. καὶ τις κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ ἤκόντισεν. ὁ δὲ πληγεὶς τοῦ ἵππου κατήνεκτο, καὶ ἐπὶ μικρὸν διαρκέσας ἐκ τῆς τοῦ αἵματος ἐτελεύτησε ῥύσειως, βασιλεύσας ἑνιαυτοὺς πεντεκαίδεκα σὺν τοῖς τοῦ πατρὸς. ἦν δὲ τὴν γνώμην φιλότιμος καὶ πᾶσι θείων χαρῆσθαι, 15 καὶ οὐδεὶς αἰτούμενος αὐτὸν διημάρτανεν. οὔτε μὴν τοὺς ἐν- αντιωθέντας αὐτῷ ἢ προστεθέντας τοῖς τυραννήσασιν ἐτιμωρήσατο.
- Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἰστόρησαν ἀναιρεθῆναι τὸν Γαλιήνον, οἱ δὲ παρὰ Ἡρακλειανοῦ τοῦ ἐπάρχου· σφωγήναι τοῦτον φασί. τοῦ 20 γὰρ Ἀνρόλου ἐν Κελτοῖς στρατηγούντος καὶ ἐπανασιάντος αὐτῷ
- D** ἤκοιτός τε ἐπὶ Ἰταλίαν σὺν ταῖς δυνάμεισι, καὶ ὁ Γαλιήνος κατ'

5 τι om A, post ἕτερον repetit C. 6 νερόμιστο A. 8 τῷ ἵππῳ τὸν χαλινὸν AB. 16 αὐτὸν] αὐτῷ B. * 20 τοῦ ἐπάρχου om A.

id esse proditum intellexissent, maturatis insidiis, Gallieno hostium adventum nuntiant. contra quos illi statim sub prandii tempus paucis comitantibus egredienti occurrunt equites. qui cum non procul ab eo distantes nec ex equis descenderent nec ullum allum bonorem imperatori debitum haberent, comites suos rogat quid illi sibi vellent. qui cum respondissent, eos imperium illi abrogaturos, statim laxatis habenis in fugam conversus insidiatores equi celeritate effugisset, nisi is ad fossam quandam territus substitisset; ubi persequentibus eum assecutis, a quodam hasta ictus decidit equo: nec multo post ex sanguinis profluvio decessit. imperavit solus et cum patre annos quindecim. animo liberali fuit, atque omnibus gratificari studuit, neque quemquam voti impotem dimisit, ne adversariis quidem suis, aut iis qui tyrannos secuti fuerant, supplicio affectis.

Atque alii sic periisse Gallienum, alii ab Heracliano praefecto caesum esse tradunt. nam cum Aureolus, qui Gallicis legionibus praerat, mota seditione cum exercitu in Italiam contenderet, Gallienum

λείνον ἐξώρησαι. νυκτὸς δὲ πρόσμοιιν ἀντιῶ ἐν τῇ σκητῇ καθιέ-
δοντι ὁ Ἡρακλειανός, κεκοινωνηκώς τῆς ἐπιβουλῆς καὶ Κλανδίου
ἀνδρὶ στρατηγικωτάτῳ, ἀπαγγέλλον ὡς Ἀθρόλος ἤδη ἔπεισι μετὰ
βασιλείας δυνάμειως. ὁ δὲ πρὸς τὸ τῆς ἀγγελίας αἰφνίδιον τεθορυ-
5 βημένος, τῆς κλίνης ἀναθορῶν καὶ ἡμιγυμνος ἦιτι τὰ ὄπλα. καὶ
ὁ Ἡρακλειανὸς πλήιτι τοῦτον καιρίαν καὶ ἀποκίονσιν.

Ἐν τοῖς τούτου χρόνοις Ξένστος ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας
ἐπ' ἔτη προστάς ἔνδεκα τελευτᾷ, καὶ Διονύσιος αὐτὸν διαδέχ-
ται. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆν τοῦ Χριστοῦ ποιμνίντος
10 ποιμνην Δημητρίου τῆν ζωνὴν ἐμετρήσαντος Παῦλος ὁ Σαμο-
σατεὺς παραλαμβάνει τῆν ἐκκλησίαν, ὅς ταπεινὰ περὶ Χριστοῦ
ἔδογματισιν, ὡς ἀνθρώπου κοινῶ τῆν θένιν γενομένου καὶ οὐ
θεοῦ. καθ' οὗ σύνδοον οἱ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν ποιμένες συν- P I 635
ηθροικότες, ἐν ἧ παρῆν καὶ Γρηγόριος ὁ Θανματοργὸς καὶ ὁ
15 τούτου ἀδελφὸς Ἀθηνόδορος, ἤλεγξαν αὐτὸν κακῶς περὶ
Χριστοῦ φρονοῦντα, καὶ ἀπεκέρυξαν. μὴ πειθομένου δ' ἐκείνου
ἀποστῆναι τῆς ἐκκλησίας, Ἀύρηλιανὸς τότε κρατῶν, καὶ ἔντεξιν
περὶ τούτου διεξιόμενος παρὰ τῶν ὀρθοδόξων, διάταγμα ἔδειτο,
ἐκείνους γεμηθῆναι τῆν ἐκκλησίαν οἷς ἂν οἱ κατὰ τῆν Ῥώμην καὶ
20 τῆν Ἰταλίαν ἐπίσκοποι πρόσθοιτο. ἐνιῦθεν ἀτίμως ἐξελάθη τῆς
ἐκκλησίας ὁ Παῦλος, καὶ ἀντιεσχῆθη Δόμος.

26. Τοῦ μίντοι Γαλιῆνον ἀρηρημένου Κλαύδιος ἀνερρήθη

2 κεκοινωνηκώς Α. 7 τούτων Α. 8 προστάς ἐπ' ἔτη Α.
10 Σαμοσατεὺς ΡW. 15 φρονοῦντα περὶ χριστοῦ Α. 17 τῆς
ἐκκλησίας ἐκοτῆναι Α.

Fontes. Cap. 26. Dio continuatus, ut videtur: Exc. Vatic.
123 p. 240. Eusebii Historiæ ecclesiasticæ lib. 7 c. 28.

contra eum abentem, dum noctu in tabernaculo dormit, ab Heracliano Aureoli coniurato excitatum esse. qui cum ei et Claudio viro bellicosissimo Anreolum iam cum magnis copiis adventare nuntiasset, Gallienum subito nuntio perterritum, ac semiuudum lecto exsiliientem armaquo petentem, ab illo cæsum esse.

Huius temporibus Xystus undecimo Romani episcopatus anno defunctus Dionysium successorem habuit. Demetrio Antiocheno mortuo Paulus Samosatenus successit: qui de Christo humiliter docuit, eum hominem esse natura communi præditum, et non deum. contra hunc aliam ecclesiarum pastores concilium indixerunt, cui etiam Gregorius Thaumaturgus et frater eius Athenodorus interfuerunt, eumque ut perperam de Christo sentientem convictum ecclesia cedere iusserunt. recusantem apud Aurelianium, qui tum imperabat, detulerunt orthodoxi: qui cum decreto iis ecclesiam attribul iussisset quibus Romani et Italici episcopi suffragarentur, Paulo per ignominiam pulso Dominus successit.

26. Gallieno interferto Claudius Caesar est designatus. cui

- B** Καῖσαρ. καὶ ὁ Ἀνρίολος τὰ ὄπλα καταθέμενος αὐτῷ ὑπετάγη·
 δς αὐτίς τυρανῆσαι ἐπιχειρῶν, ὑπὸ στρατιωτῶν διεφθάρη. Κλαύ-
 διος δὲ χρηστὸς τυγχάνων ἀνὴρ καὶ δικαιοσύνηι στοιχῶν, ἀπειρό-
 ρησει πᾶσι ζητεῖν ἐκ βασιλείως ἀλλότρια πράγματα. τινόμεστο
 γὰρ τοὺς βασιλεῖς δύνασθαι δωρεῖσθαι καὶ τὰ ἀλλότρια· ἔθεν ὁ
 καὶ οἱ ἔτι κείμενοι νόμοι παρὰ τῆ πολιτείας ἐσχίσθησαν τὴν ἀρχήν.
 προσῆλθιν οὖν γυνή τις, ἧς χωρίον αὐτὸς πρὸ τῆς βασιλείας
 εἰλήθει ἐκ βασιλικῆς δωρεᾶς, λέγουσα "Κλαύδιος ὁ ἑπαιχτος
 ἠδίκησέ με." ὁ δὲ "ὄπερ ὁ Κλαύδιος ἰδιότης ὧν ἀφείλετο"
 εἶπεν "ἤνικα μὴ τι αὐτῶ τῶν νόμων ἔμελε, τοῦτο βασιλείας 10
 ἀποκαθίστησιν."
- C** Ἐν Ῥώμῃ δὲ γε ἡ σύγκλητος μαθοῦσα τὴν τοῦ Γαλιήνου
 ἀναίρεσιν, τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου καὶ τὸν υἱὸν ἐθανάτωσαν. τοῦ
 μέντοι Ποστούμιου τυραννοῦντος ἔτι, καὶ βαρβάρων διὰ τῆς
 Μαιώτιδος διαβάντων λίμνης εἰς Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην καὶ λη- 15
 ζομένων αὐτάς, βολεῆς τε προτεθείσης τίνι πρότερον ἐπιχειρητέον
 πόλεμῳ, ὁ Κλαύδιος ἔφη ὡς "ὁ πρὸς τὸν τύραννον πόλεμος ἕμοι
 διαφέρει, ὁ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους τῆ πολιτεία, καὶ χρὴ προ-
 τιμηθῆναι τὸν τῆς πολιτείας."
- Οἱ βάρβαροι δὲ πολλὰς μὲν κατέδραμον χώρας, τὴν δὲ γε 20
 Θεσσαλονίκην ἐπολιόρχον· ἡ πάλαι μὲν Ἡμαθία καλεῖσθαι λέγε-
 ται, Θεσσαλονίκη δὲ μετονομασθῆναι ἐκ τῆς Φιλίππου μὲν θυγα-
D τρὸς Κασάνδρον δὲ γυναικὸς Θεσσαλονίκης. ἀλλ' ἐκείνης μὲν

2 στρατιωτῶν ABC, τῶν στρατιωτῶν PW. 4 τινόμεστο A,
 νερόμισται PW. 16 προστεθείσης B. 18 τὸν τῆς πολιτείας
 προτιμηθῆναι A. 21 ἀμαθία ABC.

Aureolus armis positus se submisit: sed cum denuo regnum affectaret, a militibus occisus est. Claudius vero cum vir bonus iustitiaeque sectator esset, interdixit ne quis bona aliena ab imperatore peteret: receptum id enim moribus erat, ut imperatores etiam aliena donare possent: unde etiam leges, quae adhuc in re publica obtinent, originem duxerunt. itaque mulier quaedam, cuius praedium ipse ante imperium ex dono imperatoris acceperat, accessit, a Claudio magistro equitum iniuriam sibi esse factam conquerens. tum ille "quod" inquit "Claudius dum privatus erat nec legea curabat abstulit, hoc factus imperator restituit."

Senatus Romanus, Gallieni caede cognita, fratrem illius et filium etiam occidit. cum autem Postumus adhuc tyrannidem obtineret, et barbari Maeotide palude superata Asiam Europamque vastarent, ac utrum bellum prius conficiendum esset deliberaretur, Claudius dixit "bellum Postumicum mea interest, barbaricum rei publicae, cuius in primis habenda est ratio."

Caeterum barbari multas provincias incursantes, Thessalonicam, quae cum olim Emathia diceretur, a Philippi filia Cassandro nupta hoc

τῆς πόλεως ἀπικροῦσθαισαν, ἐπιλθόντες δὲ ταῖς Ἀθήναις εἶλον
 αὐτάς. καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει βιβλία, καῦσαι
 ταῦτα ἠβουλόησαν. εἰς δὲ τις τῶν συνειτῶν παρ' αὐτοῖς δοκούντων
 ἀπειρῆξε τοὺς ὁμοφύλους τοῦ ἐγχευρήματος, φάμιμος ὡς περὶ ταῦτα
 5 οἱ Ἕλληνας ἀσχολοῦμενοι πολεμικῶν ἀμελοῦσιν ἔργων καὶ οὕτως
 ἐχέμενοι γίνονται. Κλειόδημος δὲ Ἀθηναῖος ἀγῆρ διαδραῖναι
 ἰσχάσας, καὶ πλῆθος συναγαγόν, μετὰ πλοίων ἐκ Θυλάσσης ἐπ-
 ἤλθεν αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς ἀνείλεν, ὡς καὶ τοὺς περιλειφθέντας
 ἐκείθεν ἠγεῖν. Κλαύδιος δὲ κατὰ ταύτων ὁρμήσας ἐν πολλαῖς
 10 σκεδυσθέντων χώροις, ποτὲ μὲν ναυμαχίαις ποτὲ δὲ κατὰ γῆν P I 636
 συνισταμέναις μάχαις ἐνίκησε. καὶ χειμῶνες δὲ αὐτοὺς ἐκάκωσαν
 καὶ λιμὸς ἐπίεσε καὶ διέφθειρεν. ἐν δὲ τῷ Σιρμῷ διατριβῶν ὁ
 Κλαύδιος ἐνόησε, καὶ συγκαλέσας τὸ λογιμώτατον τοῦ στρατεύ-
 ματος περὶ βασιλείας διεiléχθη αὐτοῖς, καὶ τὸν Ἀύρηλιανὸν ἄξιον
 15 τῆς βασιλείας εἶπε τυγχάνειν. εἰσι δ' οἱ λέγουσιν ὅτι καὶ αὐτίκα
 βασιλεῖα ἀντίπεν αὐτόν. ἔτιοι δὲ λέγουσι τὴν σύγκλητον ἐν Ῥώμῃ
 μαθούσαν τοῦ Κλαυδίου τὸν θάνατον, Κεντιλιανὸν τὸν ἀδελφὸν
 ἐκείνου διὰ τὸν πρὸς Κλαύδιον πόθον ἀξιώσασαι τῆς βασιλείας, τὸ
 δὲ στρατιωτικὸν ἀναγορεῦσαι τὸν Αἰρηλιανόν. ἀπελθὼν δὲ ὧν ὁ
 20 Κεντιλιανὸς καὶ πρὸς πραγμάτων ἀποπιπτικῶς μεταχείρισιν, μα-
 θῶν τὴν ἀνύμνησιν τοῦ Ἀύρηλιανοῦ, εἰαιτὸν ἀνείλε, τιμῶν τὴν B
 γλῆβη τῆς οἰκίας χειρὸς καὶ τῆ ἐκείθεν τοῦ αἵματος ἐναποψύξας

1 ἐπιλθόντες δὲ ταῖς Ἀθήναις — 5 πολεμικῶν ἀμελοῦσιν ἔργων
 Dionis continuati exc. Vatic. 123 p. 240. 5 Ἕλληνας] Ῥωμαῖοι
 Dionis continuati excerpta. 6 Κλειόδημος] "sic tres nss" Du-
 rangius: "alius codex κλειόδημος" Wolfius: κλειόδημος B. δια-
 δράσει B. 13 λογιμώτατον A, λογιμώτερον PW. 16 τὴν
 σύγκλητον λέγουσιν AB. 17 Κεντιλιανόν] immo Κέντιλλον:
 qui in nummis M. AVR. CL. QVINTILLVS.

nomen accepisse fertur, obsederunt; ab eaque repulsi Athenas ceperunt. ubi cum omnes libros in unum acervum congestos cremari essent, unus ex cordatioribus populares suos a proposito revocavit, quod Græci, dum iis rebus occupati rem militarem negligere, facile superari possent. enimvero Cleodemus vir Atheniensis, fuga elapsus, coactaque multitudinæ, navibus ex mari hostes adortus tantam caedem edidit, ut reliqui etiam inde aufugerent. Claudius vero cum eos in variis provinciis dispersos partim navalibus partim terrestribus praeliis superasset, multis etiam tempestatum vexationibus et fame consumptis, Sirmii aegrotans cum primoribus exercitus convocatis de imperatore creando disaceret, Aurelianum imperio dignum esse dixit. sunt qui cum statim imperatorem salutatum esse dicant: aliiasserunt senatum Claudii morte audita Quintiliano fratri eius ob ipsius desiderium detulisse imperium; qui ut homo simplex et ad res gerendas parum idoneus cum Aurelianum a militibus imperatorem salutatum esse audivisset, incisa manus vena ex pro-

ῥοῆ, ἐπτακαίδεκα μῶνας ἡμέρας ὀνειρώξας ὡσπερ τὴν ἀνταρχίαν. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τοῦ χρόνου τῆς τοῦ Κλαυδίου ἀρχῆς ἀλλήλοισι συμφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς. οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἓνα ἄρξαι τοῦτον ἱστοροῦσιν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ ἐπὶ δύο, ὧν ἓστι καὶ Εὐσέβιος.

Τούτου τοῦ βασιλέως Κλαυδίου Θυγατριδοῦς ἦν Κώνστας ὁ Ἰωαννῆς ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ.

27. Ἀύρηλιανὸς δὲ τῆς ἡγεμονίας ἐπιβεβηκὼς Ῥωμαίων ἤρτετο τοὺς ἐν τέλει ὅπως βασιλεύειν χρεῖων. ὧν εἷς εἶπεν αὐτῷ ὡς
 "ἐὰν βούλη βασιλεύσῃ καλῶς, χρυσῶ σε δεῖ καὶ σιδήρῳ περι-
 C φράξῃ σιατόν, κατὰ μὲν τῶν λυπούντων κεχρημένον σιδήρῳ,¹⁰
 τοῖς δὲ γε θεραπεύοντις χρυσῶ ἀμειβόμενον." ὅς πρῶτος, ὡς
 λέγεται, τῆς οἰκίας ταύτης ἀπάναιτο συμβολῆς, μετ' οὐ πολὺ
 τοῦ σιδήρου περαθεῖς.

W II 240 Οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ πρότερον μὲν τοῖς τὸν Χριστὸν σιβο-
 μένοις ἐπιεικῶς προσεφέρετο, προϊόντος δὲ οἱ τοῦ χρόνου τῆς¹⁵
 ἀνταρχίας ἠλλοίωτο, καὶ διωγμὸν ἐγεῖραι κατὰ τῶν πιστῶν καὶ
 αὐτὸς ἐβουλεύσαστο, καὶ ἤδη καὶ διατάγματι συγγράφητο. ἀλλ'
 ἐπέσχεν ἢ θεῖα δίκη τὴν κατὰ τῶν σιβομένων Ἰησοῦν τὸν Χρι-
 στὸν ὀρμητὴν τῆς κακίας αὐτοῦ, ὑποτιμοῦσα τὴν ἐκείνου ζωὴν.

1 ὡσπερ τὴν ἀνταρχίαν] τὴν βασιλείαν A. 4 Εὐσέβιος] Histo-
 ricæ ecclesiasticæ lib. 7 c. 28. 5 Θυγατριδοῦς ὧν C. Κών-
 στας pro Κωνσταντῖος hic et infra. 7 Ἀύρηλιανὸς — 13 σιδή-
 ρον περιφραθεῖς Dionis continuati exc. 125. 9 βούλη A, βούλει
 PW. 14 Οὗτος — 19 ἐκείνου ζωὴν Eusebii Hist. eccl. lib. 7
 c. 30.

FOUNTAIN. Cap. 27. Dio continuatus, ut videtur: Exe. Vatic.
 125 p. 241 242. Eusebii Historiæ ecclesiasticæ lib. 7 c. 30.

fluvio sanguinis ultro necem sibi consciverit, per septemdecim duntaxat dies quasi somniato imperio. de spatio imperii Claudii scriptores non consentiunt: quorum alii eum unum annum, alii, ut et Eusebius, biennium imperasse ferunt.

Huius imperatoris Claudii ex filia nepos fuit Constans [Constantinus] Chlorus, magni Constantini pater.

27. Aurelianus principatu Romanorum potitus magnates rogavit quo pacto imperandum esset. quorum unus ei respondit "si rem publicam rite administrare volueris, auro et ferro te munitum esse oportebit; ac ferro quidem contra hostes uti, tui vero observantes auro remunerari." atque is primus sui consilii tulisse fructum fertur, non multo post Aureliani ferrum expertus.

Qui principio imperii Christianis clementem se præbuit, sed progressu temporis mutata persecutionem et ipse contra eos meditatus est. verum cum iam decreta contra Christi cultores scriberentur, divina vindicta improbitatem eius vita adempta coercuit.

Ἀλλὰ μήπω περὶ τοῦ τέλους αὐτοῦ, τὰ δ' ἐν τῇ αὐταρχίᾳ
 αὐτῷ προχθέντα διηγητέον. στρατηγικώτατος γὰρ ὢν πολλοὺς
 πολέμους ἐνίκησε. τοὺς τε γὰρ Παλμυρηνοὺς ἐχειρώσατο, καὶ D
 τὴν αὐτῶν βασιλισσαν Ζητροβίαν κρατήσασαν καὶ Αἰγύπτου καὶ
 5 τὸν ἐκεί τότε στρατηγούντα Πρόβον ἰλοῦσαν αὐτὸς κατ' αὐτῆς
 στρατεύσας κατεπολέμησε καὶ ὑπέταξεν. ἦν ἔτιοι μὲν εἰς Ῥώμην
 ἀπαχθῆναί φασι καὶ ἀνδρὶ συναχθῆναι τῶν ἐπιφανιστέρων ἐνί,
 οἱ δὲ καθ' ὁδὸν αὐτὴν θαν ἰν λέγουσι, περιωλγήσασαν διὰ τὴν
 τῆς τύχης μεταβολήν· μίαν δὲ τῶν θνητῶν αὐτῆς εἰς γυναῖκα
 10 λαβεῖν τὸν Ἀύρηλιον, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπισήμοις τῶν Ῥωμαίων
 σὺνέταξι.

Οὗτος καὶ τὰς Γαλλίας ἐπὶ πλείστοις ἔτεσι παρά τινων τυ-
 ραννούντων κατεχομένης τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ ἀδῆς ἐπανεώ-
 σατο, καὶ ἄρχοντας ταύταις ἐγκαταστήσας αὐτὸς ἐπὶ Ῥώμην ἐπ-
 15 ἀνελήλυθε, καὶ ἐθριάμβευσεν ἐπὶ ὀχλήματος ἐλεφάντων τεσσαράων. P 1637
 ἀλλὰ καὶ Γάλλους τότε κινηθέντας κατηγωνίατο. ἐπεὶ δὲ καὶ
 ἐπὶ Σκίθας τὴν στρατείαν ἔθετο, ἀνιρέθη, γενόμενος κατὰ τὴν
 Θρακίαν Ἡράκλειαν. Ἔρωσ γάρ τις καλούμενος καὶ τῶν ἔξωθεν
 φερομένων ἀποκρίσεων ὢν μηνυτής, ὡς δὲ τινες ἱστοροῦσιν, ὡτα-
 20 κοσιτῆς καὶ προσυγγέλλων τῷ βασιλεῖ τὰ παρὰ τινων περὶ αὐτοῦ
 λεγόμενα, ὀργισθέντος αὐτῷ τοῦ Ἀύρηλιου, ἐπιβούλευσεν αὐτῷ.
 καὶ μιμησάμενος τὰ ἐκείνου γράμματα, γραφὴν τινα συντάξεν
 ὀνόμια περιέχουσαν τινων θνητῶν, κελύουσαν τὴν ἐπὶ θάνα-
 τον ἐκείνου ἀχθῆσεσθαι· ἦν ἐκείνοις ὑποδείξας παρέθηξε τοὺς

2 αὐτῷ] αὐτοῦ A.

λαβεῖν εἰς γυναῖκα A.

8 θανεῖν αὐτὴν A.

21 αὐτῷ prius A, αὐτὸν PW.

9 τῆς om C.

Sed nondum de eius obitu, donec res sub eo gestas exposuerimus. nam cum rei militaris peritissimus esset, multa bella prospere confecit. Palmyrenos subegit, eorumque reginam Zenobiam, Probo praetore capto Aegypto potitam, debellavit et subegit, hanc alii Romam perductam viro claro nupsisse ferunt, alii in itinere prae animi aegritudine obmutatam fortunam oblitisse: defunctae filiam unam uxorem duxisse Aurelianium, caeteras nobilibus Romanis despondisse.

Hic Gallias etiam plurimis annis a tyrannicis occupatas imperio Romano recuperavit, et magistratibus ibi ordinatis Romam reversus quadrigis elephatorum triumphavit. Gallos quoque tum res novas molitos devicit, sed cum expeditionem contra Scythas suscepisset, iuxta Thraciae Heracleam est occisus. nam Eros quidam a responsis externis, aut, ut alii tradunt, delator, imperatori ea quae in eum dicerentur referro solitus, insidias Aureliano, a quo per iracundiam obiurgatus erat, comparavit; et manum eius imitatus litteras composuit quibus potentes qui-

ἄνδρας πρὸς θόνον τοῦ αὐτοκράτορος. δέισαντες γὰρ ἐκείνοι περὶ τῆ σφετέρᾳ ζωῆ ἐπιτίθενται τῷ Ἀρρηλιανῷ καὶ ἀναιροῦσιν αὐτόν, ἕξ ἐνιαυτοὺς ἠνυκίτω παρὰ τῆ βασιλείᾳ μηνῶν ὀλίγων ἐνδέοντας.

28. Ὅν διεδέξατο Τάκιτος, πρεσβύτης ἀγίρ᾽ ἔπειτα γὰρ 5 ἐτῶν εἶναι καὶ ἐβδομήκοντα ἀνεγράφεται ὅτι ἤρθε εἰς μοναρχίαν. τὸ στρατιωτικὸν δὲ αὐτὸν ἀνηγόρευσε καὶ ἀπόντα ἐν Καμπανίᾳ γὰρ τότε διέτριβεν. ἔνθα δεδεδεγμένος τὸ ψήγισμα, εἰς Ῥώμην εἰσέλασε μετὰ σχήματος ἰδιωτικοῦ, καὶ γνώμῃ τῆς συγκλήτου τε καὶ τοῦ δήμου τὴν σιολὴν περιβάλλει τὴν βασιλειον. Σκῦθαι 10 δὲ τὴν Μαιώτιδα λίμνην καὶ τὸν Φᾶσιν ποταμὸν περαιωθέντες Πόντῳ καὶ Καππαδοκίᾳ ἐπέλαθον καὶ Γαλατίᾳ καὶ Κιλικίᾳ. τούτοις ὁ Τάκιτος συμμίξας καὶ ὁ Φλωριανὸς ἕπαρχος ὧν πολλοὺς ἀνείλον, οἱ δὲ λοιποὶ φρυγῆ τὴν σιωτηρίαν ἐπραγματιεύσαντο. Μαξιμίονον δὲ τινα συγγενῆ ἑαυτοῦ ἡγεμόνα τῆς Συρίας προηγε- 15 ρίσαιτο Τάκιτος· ὁ δὲ κακῶς τῆ ἀρχῆν χρώμενος ἀνηρέθη παρὰ στρατιωτῶν. καὶ δέισαντες οἱ τοῦτον ἀνελόντες ὡς οὐκ ἀτιμωρήτους αὐτοὺς ὁ αὐτοκράτωρ παρόψεται, ἐπιδιώξαντες κάκεῖνον ἀνείλον, οὐπω ἔβδομον μῆνα παρὰ τῆ βασιλείᾳ ἀνύσαντα, κατὰ δὲ τινὰς μὴ ἔλους δύο ἐνιαυτούς. 20

W II 241

29. Καὶ τούτου σφαγέτος δύο κατὰ ταῦτον ἀνεργήθησαν βασιλεῖς, Πρόβος μὲν ἐν τῆ ἑώρα παρὰ στρατιωτῶν, ἐν δὲ Ῥώμῃ παρὰ τῆς συγκλήτου Φλωριανός. καὶ ἤρχον ἄμφω, Πρόβος μὲν

8 εἰς] εἰς τὴν B. 11 δὲ] γὰρ B. 18 ἐπιδιώξαντες om C.
22 ἑώρα] αἰώρα A. στρατιωτῶν ABC, τῶν στρατιωτῶν PW.
23 παρὰ τῆ συγκλήτῳ A.

Fontes. Cap. 28 29. Fortasse Dio continuatus.

dam viri capitis damnarentur, hisque ostensis eosdem ad caedem imperatoris incitavit: qui vitae suae metuentes Aurelianus sustulerant, sex annis imperio potitum, paucis mensibus demptis.

28. Ei successit Tacitus, homo senex, qui annos quinque et septuaginta natus imperium suscepisse dicitur, et absens in Campania declaratus esse a militibus. ubi decreto accepto, privato habitu Romam ingressus, de sententia senatus populique imperatoria insignia sumpsit. cum autem Scythiae, Maeotide palude et Phaside anne superato, Pontum Cappadociam Galatiam et Ciliciam invasisent, Tacitus et Florianus praefectus multos occiderunt: reliqui fuga salutem quaesiverunt. cum vero Maximinum quendam, a Tacito cognato Syriae ducem creatum, milites potestate abutentem occidissent, supplicium eius facinoris metuentes, imperatorem quoque persecuti, nondum vel septimo mense vel iuxta quosdam necdum integro biennio in imperio exacto, trucidarunt.

29. Tacito sublato duo imperatores eodem tempore sunt declarati, Probus in oriente a militibus, Romae a senatu Florianus. ac uter-

ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Παλαιστίνῃ, ὃ δὲ γε D
Φλωριανὸς ἐκ Κιλικίας μέχρις Ἰταλίας καὶ τῶν Ἑσπερίων. ἀλλ'
οὗτος οὐδ' ὄλον τριμήνον ἀνύσας ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῆς ζωῆς ἅμα
καὶ τῆς ἔξουσίας ἐκπέπτωκεν ἀναιριθείς ὑπὸ στρατιωτῶν παρὰ
3 Πρόβον λεγομένων στυλῆναι. τοῦ δὲ θανάτου ὡς εἶρηται, ὁ
Πρόβος τὴν ὅλην ἔξουσίαν περιζώωσατο. ὃς ἄλλογμώτατος εἶναι
ισιόρηται, καὶ κατὰ πολλῶν ἰθῶν τρόποια στήσασθαι, καὶ τοὺς
στρατιώτας, οἳ τὸν Αἰργλιανὸν καὶ τὸν Τάκιον ἀγγηγήκασι, συν-
αγαγεῖν καὶ πολλὰ ἰδεῖσθαι καὶ ἀποκτείνει.

10 Σατορνίνου δὲ Μανροσίου τυραννίδι ἐπιχειροῦντος, ὃς
ἦν αὐτῷ φίλιτος, τὸν τοῦτο μεμηνηκότα λιτωροῦσατο, τῇ ἀγ- P I 638
γίλῃ διαπιστῶν· ὃ δὲ Σατορνίνος ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνῆρέθη.
ἕτερος δὲ τις ἐν Βρετανίαις ἀποστασίαν διεμείλεισεν, ὃν ἐπὶ τῆς
ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς ἐποίησατο, Βακτωρίνου Μανροσίου ὠκισμένου
15 αὐτῷ τοῦτο αἰτησόμενον. καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ Πρόβος ἤταῦτο
τὸν Βακτωρίνον. καὶ ὃς πεμθῆναι πρὸς ἐκεῖνον ἤτήσατο, καὶ
ἀπήει ὡς δῆθεν φεύγων τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ἀσπασίως παρὰ
τοῦ τυραννίου ὑπέδεδεκτο. ὃ δὲ διὰ τῆς νυκτὸς ἀνελάβῃ αὐτὸν
ἐπαγγέλασε πρὸς Πρόβον. ἐγγεῖται δὲ παρὰ πάντων ὁ Πρόβος ὡς
20 πρῶτος καὶ ἐννευγὴς καὶ φιλόδωρος.

Οὗτος τῷ ἔθνεϊ τῶν Γερμανῶν ἐπιειθεμένων ταῖς ὑπὸ Ρω- B
μαίους πόλεσιν ἀντικατιόμενος, τοῦ πολέμου πλείονα χρόνον ἐπι-
κρατήσας, ἐν περιστάσει ἐγένετο, λιμοῦ συμβεβηκότος ἐπὶ τῇ

17 παρὰ] ἐπὶ Α.
21 ἐπιειθεμένων Α.

18 ἐποδεδεκτο Α.

19 δι] γὰρ Β.

que imperavit, Prebus in Aegypto Syria Phoenicia et Palaestina, Fle-
rianus a Cilicia usque ad Italiam et Occidentem. caeterum hic nondum
tertio mense exacto et vitam et imperium amisit, a militibus, quos Pro-
bus subernasse ferebatur, interfectus. quo sic mortuo Prebus totius
imperii habenas accepit. qui eruditissimus fuisse et de multis populis
triumphasse fertur, et milites Aureliani et Taciti percussures convocatos
cum multis opprobriis occidisse.

Saturnino Maure, qui erat ipsi carissimus, regnum affectante, eius
facineris indicem mentiri putans supplicio affecit: Saturninum vero mil-
tes occiderunt. cum alius quidam in Britannii defectionem meditaretur,
quem ipse Prebus; Victorini Mauri familiaris sui commendatione addu-
ctus, ad magistratum evexerat, cum Victorine expostalavit. qui impe-
trata ad illum abeundi potestate, se imperatorem fugere simulans, aman-
ter a tyranno susceptus, noctu occise hemine ad Prebum rediit, eb
mansuetudinem, placabilitatem et magnificentiam carum omnibus.

Cum Germani Romanas civitates vexantibus resisteret, belle diu-
tius duraute, ex penuria commeatus periclitatus est. fertur autem maximo

αὐτοῦ στρατιῆ. ὅτε λαῦρος λέγεται καταρραγῆναι ὄμβρος ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ, τῷ δ' ὑετῷ καὶ σίτον συγκατενιχθῆναι πολὺν, εἴ τισι τοῦτο πιστεύοιτο· καὶ τὴν στρατιάν συναγυροῦσαν αὐτὸν δι' αὐτοῦ τραφῆναι καὶ διαπιτυγεῖναι τὸν κίνδυνον, καὶ τοὺς ἐν-
αντίους κατατροπώσασθαι. 5

Γέγονε δὲ κατ' αὐτοῦ καὶ ἄλλη τις ἐπανάστασις. μέρους γὰρ τῆς Εὐρώπης ὁ Κάρος ἄρχων ἔγνω τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώ-
τας βουλευομένους ἀνειπεῖν αὐτὸν αὐτοκράτορα, καὶ τοῦτο τῷ
Πρόβῳ ἐδήλωσε, δειόμενος ἐκείθεν ἀνακληθῆναι. ὁ δὲ οὐκ ἔθελεν
ἀφελίσθαι αὐτὸν τὴν ἀρχήν. περιστάσεις οὖν οἱ στρατιῶται τὸν 10
C Κάρον καὶ ἄκοντα καταδέξασθαι τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐβιά-
σαντο, καὶ αὐτίκα σὺν αὐτῷ ἐπὶ Ἰταλίαν ὠρμήκεσαν. καὶ ὁ
Πρόβος τοῦτο μαθὼν στρατεύμα ἔπεμψε σὺν ἄρχοντι ἀντιστῆναι
αὐτῷ. ἤδη δὲ πλησιάζοντες οἱ πεμφθέντες τῷ Κάρῳ, δισμῆ-
σαντες τὸν ἄρχοντα ἐαυτῶν, κάκιστον καὶ ἐαυτοὺς τῷ Κάρῳ 16
παραδιδώκασιν. ὁ δὲ Πρόβος ὑπὸ τῶν οὐκίων δορυφόρων
ἀνήρητο, μαθόντων τὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Κάρον προσχώ-
ρησιν. ὁ δὲ χρόνος τῆς ἀταρχίας τοῦ Προβου οὐχ ὀλόκληροι
γεγόνασιν ἑνιαυτοὶ ἕξ.

30. Κάρος δὲ τῆς βασιλείας γινόμενος ἐγκρατὴς τοὺς 20
οὐκίους υἱοὺς Καρίνον καὶ Νομεριανὸν ἐταίρισε βασιλικῶ δια-
δήματι. καὶ αὐτίκα κατὰ Περσῶν ἐξεστράτευσεν ἅμα τῷ ἐνὶ
D τῶν παίδων τῷ Νομεριανῷ, καὶ κατέσχε Κιτισιωτῆτά τε καὶ

1 αὐτῶν B. 3 τισι] τι σοι A. 10 οἱ om C. 12 ὁ
add AB. 16 ἀνήρητο δορυφόρων AB. 18 Πρόβου] κάρου C.
23 τῷ om A.

FONTES. Cap. 30. Fortasse Dio continuatus. Eusebii *Historiae ecclesiasticae lib. 7 c. 30* — 32.

imbri in castra eius delato multum quoque framenti (si cui credere libet) depluisse, quo milites collecto et famis periculum effugerint et hostes profligariunt.

Est et alia seditio contra Probum mota. nam Carus, qui parti Europae praecerat, animadvertit suos milites de se imperatore creando agitare: qua re Probo significata petiit ut inde revocaretur. sed cum is ei successorem dare uellet, milites corona facta Carum vel inuitum suscipere imperium coegerunt, statimque cum eo in Italiam properarunt, quo Probus cognito exercitum et ducem, qui illi resisterent, misit. cum autem a Caro prope abessent, ducem suum in vincula coniectum soque una illi desiderarunt. Probus vero ea militum transiione cognita a suis satellitibus est interfectus, non integris sex annis imperio functus.

30. Carus rerum potitus, filiis suis Carino et Numeriano imperatorie diademate ornatis, statim contra Persas profectus, Numeriano

- Σελεύκιαν. μικροῦ δ' ἂν ἐκινδύνυσαι τὸ στράτευμα τῶν Ῥω-
 μιῶν. ἐν κοίλῳ γὰρ ἰστροποπεδεύσαντο τόπω· ὃ οἱ Πέρσαι
 θεασάμενοι τὸν ἐκεῖ παραρρέοντα ποταμὸν εἰς τὸν κοίλον ἐκείνον
 τόπον διὰ διώρυγος ἐπαγήκασιν. τοῖς Πέρσαις δὲ προσβαλὼν ὃ W II 242
- 5 Κάρος ἐτύχησε καὶ κατετροπώσατο αὐτούς· καὶ ἐπανέζευξεν
 εἰς Ῥώμην ἄγων ἀχμαλώτων πληθὺν καὶ λείαν πολλήν. εἴτα τοῦ
 ἔθνους ἐπαναστάτους τῶν Σαρματιῶν, κάκεινοις προσμίζας νικᾶ
 καὶ τὸ ἔθνος ὑπέταξεν. ὅς τὸ μὲν γένος Γαλάτης ἦν, ἀνδρείος
 δὲ καὶ τὰ πολέμῳ δεξιός. ὃ δὲ περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ λόγος
- 10 οὗχ ὁμοίως τοῖς ἰστορήσασιν συγγεγράφεται. οἱ μὲν γὰρ φασὶ
 κατὰ Οὐννιον ἰστροπευκτότα ἐκείσε ἀναιεθῆναι, οἱ δὲ παρὰ τῷ P I 639
- ποταμῷ Τίγρητι λέγουσιν αὐτὸν ἐσκηνώσθαι, ἐκεῖ καὶ τῆς αὐτοῦ
 στρατιᾶς βυλομένης τὸν χάρακα, ἔνθα κερωννῶ τὴν ἐκείνου σκη-
 γὴν βλεθῆναι, καὶ συνδιαφθαρεῖναι αὐτῆ κακίον ἰστόρησαν.
- 15 Ὡς ἐπεὶ τὸ βιώσιμον εἶδ' οὕτως εἶτ' ἄλλως ἐπιλελοιπεί,
 Νομηριανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ μόνος βυσιλεύς ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 περιελείπτο. καὶ ἀτίκα κατὰ Περσῶν ἰστροπεύσατο· καὶ συρ-
 ραγέντος πολέμου, ἐπικρατιστέων τε τῶν Περσῶν γεγονότων καὶ
 κλινάντων νότια Ῥωμιῶν, οἱ μὲν αὐτὸν ἐν τῇ φρυγῇ συλληθῆ-
 20 ναι ἰστόρησαν καὶ ὄλον τοῦ σώματος τὴν δορὰν ἀπυσσῆναι δίκην
 ἀσκαῦ καὶ οὕτω διαφθαρεῖναι, οἱ δὲ ἐκ Περσίδος αὐτὸν ἐπανόντα
 ὀφθαλμῶ περιπέσειν συγγεγράφαντο, καὶ παρὰ τοῦ οἰκείου πεν- B
 θεροῦ ἰπάρχοντος τοῦ στρατοπέδου ἀναιεθῆναι, τῇ ἀταρχία
 ἐποφθαλμίσαντος, μὴ μέντοι καὶ τυχόντος αὐτῆς. ἡ γὰρ στρατιὰ

10 συγγεγράφεται] sic PW consentientibus, ut videtur, BC; συγγε-
 γράφεται A. nolim of λόγοι. 24 ἐποφθαλμίσαντος ABC, ἐπ-
 οφθαλμιάσαντος PW.

filio comitante, Ctesiphontem et Seleuciam occupavit. sed Romani cum
 in cavo quodam loco castra haberent, paene undis essent oppressi, fluvio
 praeterfluente per fossam a Persis in eos emisso. verum Carus proflig-
 gatis hostibus re bene gesta cum magna captivorum multitudine opina-
 que praeda Romam rediit. deinde Sarmatas tumultuantes acie vicit et
 gentem subegit. fuit natione Gallus, ac vir fortis reique militaris perit-
 us. de morte eius non eadem historici prodiderunt. nam alii in expo-
 sitione Hunnicæ occisum ferunt, alii, cum ad Tigrim fluvium castra ha-
 beret, una cum tabernaculo suo fulmine conflagrasse.

Quo sive hoc sive illo modo sublato, Numerianus filius eius, solus
 in exercitu relictus imperator, statim Persis bellum intulit; commissoque
 praelio cum Romani a Persis superati terga dedissent, alii eum in fuga
 comprehensum pelle toto corpore utris instar detracta perisse memorant,
 alii, cum in reditu ex Persia ex oculis laboraret, a socero suo praetorio
 praefecto cupiditate imperii interfectum esse: quod tamen non sit asse-

τὸν Διοκλητιανὸν αὐτοκράτορα εἶλιτο, ἐκεῖ τότε παρόντα καὶ ἀνδρείας ἔργα πολλὰ ἐν τῷ κατὰ Περσῶν πολέμῳ ἐπιδειξάμενον.

Θάτερος μὲντοι τῶν Κάρου υἱῶν ὁ Καρίνος εἰς Ῥώμην διάγων χαλεπὸς τοῖς Ῥωμαίοις ἐτύγχανεν, ἀσελγῆς γενόμενος καὶ ἁμὸς καὶ μνησίκαικος* ὃς ὑπὸ Διοκλητιανοῦ εἰς Ῥώμην ἐπιδημήσαντος διεφθάρη. ὁ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς χρόνος οὐ γέγονε καθ' ὀλόκληρον τριετής.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις Μάνης ὁ τρισκατάρατος ἐκ τῶν Περσῶν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην παρεισφθαρείς, ἐν ταύτῃ C τὸν οἰκίῳν ἰδὼν ἐξήμισεν* ἀφ' οὗ τὸ τῶν Μανιχαίων ὄνομα μέχρι 10 τοῦ νῦν οὐκ ἐπέλειπεν. ὃς ποτὲ μὲν παράκλητον ἑαυτὸν καὶ πνεῦμα ὠνόμαζεν ἅγιον, ὃ τὸ τῆς πονηρίας πνεῦμα προφανῶς ἐγκατέκτιστο, ποτὲ δὲ Χριστὸν ἑαυτὸν ἐκάλει, ὁ ὑπὸ τῶν δαιμόνων εἰς λειτουργίαν ἐκείνοις χραιοθεῖς, καὶ μαθητὰς ἐπήγετο δώδεκα, τῆς αὐτοῦ φλαυρίας κοινωνοῦς τε καὶ κήρυκας, ἦν ἐκ πολλῶν ἀθέλων 15 δογματίων τῶν ἤδη ἀπεισβηκνυῶν αἰρέσεων συνεφόρησι.

Διονυσίου μὲντοι τοῦ τοῦς ἐν Ῥώμῃ πιστοῦς ποιμαίνοντος ἔτη ἐννέα ἐν ταύτῃ τῇ λειτουργίᾳ ἠγκότος καὶ μεταστάντος, Φηλιξ τὸν τῆς Ῥώμης ἱερατικὸν διεδέξατο θρόνον. τούτου δὲ D μετὰ χρόνον θανόντος πενταετῆ, Εὐτυχιανὸς ἤξιώθη τῆς τῶν 20 Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς. οἷπω δὲ μῆσι δέκα καὶ οὗτος ἐπισκοπήσας μετέλλαξε τὴν ζωὴν, καὶ ἀντιεσῆχθη εἰς τὸ τῆς ποιμαντικῆς λειτουργίᾳ Γάϊος. οὗπερ ἀμφὶ τὰ πεντηκάδεκα ἔτη προστάτος

ὁ διεφθάρη] huc pertinere videtur Dionis continuati exc. 128 p. 234. 19 sq. Φηλιξ PW. θρόνον διεδέξατο B. 20 τῶν om AC.

cutus, Diocletiano a militibus delatum, eo bello Persico multis fortibus facinoribus nobilitato.

Caeterum alter Cari filius Carinus, cum Romanis gravis esset, luxuriosus crudelis et ultor iniuriarum, a Diocletiano Romam ingresso occisus est. tempus imperii horum trium triennium non explevit.

His temporibus Manes, homo detestandus, ex Persia in nostrum orbem delatus, suum venenum evomuit: unde Manichaeorum nomen in hunc usque diem durat. is alias paracletum et spiritum sanctum se esse profitebatur, cum spiritus improbitatis evidenter in eo habitaret; alias Christum se nominans, cum a daemonibus ad ipsorum ministerium unctus esset, duodecim discipulos sui delirii ex multis sectis iam desitis coacervati socios et praecones circumducebat.

Dionysius cum Romae fideles novem annis pavisset, defunctus Felicem successorem habuit, cui post quinquennium mortuo Eutychianus successit. quo intra decem menses illum consecuto, pastoris munus Gaio est mandatum: qui cum annos circiter quindecim ecclesiae praefuisset,

τῆς ἐκκλησίας Μαρκελίῳ διαδόχος γέγονεν. οὗτοι δ' ἦσαν ἐν τοῖς χρόνοις τῶν διωγμῶν. ἐν δὲ γι τῇ Ἀντιοχείῳ ἐκκλησίᾳ μετὰ Λόβινον ἐπισκόπησε Τίμαιος, τὸν δὲ Τίμαιον διεδέξατο Κύριλλος, καὶ μετὰ Κύριλλον Τύραννον ὁ Θρόνος ἐδέξατο, καθ' ὃν ἡ τῶν ἐκκλησιῶν πολιορκία τὴν ἀκμὴν ἔσχηκε καὶ ἡ τυραννὶς ἀφόρητος γέγονε. τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας μετὰ τὸν Ὑμένειον προέστη Ζάβδασ, οὗ μετ' οὐ πολὺν καιρὸν κεκοιμημένον Ἐρμιῶν τὸν Θρόνον τοῦτον ἐκόσμησεν. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, Μαξιμῶς τοῦ μετὰ Διονύσιον ἔτισιν ὀκτωκαίδεκα τὴν ἱερουργίαν ἀνύσαντος, τὸ 10 χρόνῳ λειτουργήσαντος, Θεωνᾶς ἐπισκόπησεν. ὃν διεδέξατο Πέτρος, ὃς καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἤρατο, τὴν κεφαλὴν ἐκμηθεύς. P I 640

Αἱ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων τούτων διαδοχαὶ ἔσχον οὕτως· (31) Διοκλητιανὸς δὲ τὴν ἡγεμονίαν λαχὼν, ὃς Δαλμάτης μὲν ἦν W II 243 15 τὸ γένος, πατέρων δ' ἀσήμεων (τινὲς δὲ καὶ ἀπελεύθερον αὐτὸν φασὶν Ἀνουλίῳ συγκλητικῷ), ἐξ εὐτελεῶν στρατιωτῶν δοῦξ Μνσίας ἐγένετο. ἄλλοι δὲ κόμηται δομιστικῶν αὐτὸν γενέσθαι φασί· δομιστικούς δὲ τινεὶ τοὺς ἱππέας νομίζουσι. διαλεγόμενος δὲ τοῖς στρατιώταις διεβεβαίον μὴ κοινωνήσαι τῷ θόῳ τοῦ Νου- 20 μεριανοῦ· καὶ ἐν τῷ ταῦτα λέγειν στραμὶς πρὸς τὸν Ἀπρον ἑπαρχον ὄντα τοῦ στρατεύματος "οὗτος" ἔφη "ὁ ἐκείνου φονεὺς", B

I Μαρκελλίνος Eusebius. 7 ζάβδασ BC: "duo codices Regii et Colberteus Ζάβδαν, alter Regius Ζάβδαν praeferunt" Ducanensis. cf. p. 625 v. 20. κεκοιμημένον μετ' οὐ πολὺ AB. 8 ἐκόσμησεν ABC, ἐκόσμησεν P, ἐκόσμησεν W. 9 τὸ] τῷ A; cf. p. 639 v. 10. 15 καὶ add A. 17 κόμηται A. 21 ὁ om A.

Fontes. Cap. 31. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 8.

Marcellinum habuit successorem. hi temporibus persecutionum fuerunt, in Antiochena ecclesia post Dominum episcopus fuit Timaeus, Timaeo successit Cyrillus, Cyrillo Tyrannus: sub quo ecclesiarum oppugnatio viguit ac tyrannis facta est intolerabilis. Hierosolymitanam ecclesiam post Hymenaeum gubernavit Zabdas: quo paulo post defuncto thronum cum Hermo ornavit. Alexandriae Maximo, qui post Dionysium duodeviginti annis ecclesiam moderatus est, mortuo, Theonas factus est episcopus: cui successit Petrus, qui obruncatus martyr coronam suscepit.

Ac pontificum successiones hae fuerunt. (31) imperium autem Diocletianus est adeptus, qui natione Dalmata, obscuris ortus parentibus et, ut quidam tradunt, Anulini senatoris libertus, ex milite gregario Moesiae dux evaserat. alii vero comitem domesticorum fuisse tradunt, quos nonnulli equites esse putant. apud milites pro contione affirmavit se caedis Numeriani non fuisse conscium; simulque ad Aprum praefectum militum conversus "hic" inquit "illius percussor est", eumque enae ar-

καὶ ἀπὸ τῶ μετὰ χεῖρας ἕξει αὐτὸν ἀνεῖλεν. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ γενόμενος τῶν τῆς ἀρχῆς πραγμάτων ἀντιποιήσατο καὶ τῆς τούτων ἤψατο διοικήσεως. ἀπὸ δὲ πρὸς τὸ τῆς βασιλείας ὑπέρ-
ογκον, κοινῶν ἀπὸ τῆς προσλαμβάνεται κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ, ἢ καθ' ἑτέρους κατὰ τὸ δεύτερον, Μαξι-5
μιανὸν τὸν Ἐρκοῦλιον, μὴ ἑαυτὸν μόνον ἀρκοῦντα πρὸς τοσαύτης ἀρχῆς διοικήσιν λογισάμενός.

Ἄμφω τοίνυν συμπνεύσαντες διωγμὸν ἐγείρουσι κατὰ χρι-
στιανῶν, τῶν πρὶν γεγονότων ἀπάντων σφοδρότερον τε καὶ ἀγριώ-
τερον. ἐκθύμως γὰρ, μᾶλλον δὲ περιμανῶς τὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν 10
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔσπευθον ἐκ πάσης γῆς ἐξαλεῖναι σωτήριον ὄνομα. ὅτι κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν τοσοῦτοι ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἠνθρίσαντο, ὡς μηδ' ἀριθμῶ σχεδὸν αὐτοὺς ἵναχθῆ-
ναι ῥᾷδιον εἶναι· ἔργον γὰρ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐτίθεντο σπουδαιότερον. 15

Βοσσίρειος δὲ καὶ Κοπιτοῦ πόλιων Αἰγυπτιακῶν περὶ τὰς ἐκεῖ Θήβας οἰκουμένων εἰς ἀποστασίαν ἐκκλησιασῶν, ὁ Διοκλητιανὸς ἐκστρατεύσας κατ' αὐτῶν εἰλέ τε αὐτὰς καὶ κατέσκαψεν. εἰτ' αὖθις Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Αἴγυπτος ἀντήραν χεῖρα Ῥωμαίοις, Ἀχιλλέως τινὸς εἰς τὸντο τοὺς Αἰγυπτίους ὑπαρχόντος· ἀλλὰ 20
D Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιθρόντων σὺν Διοκλητιανῷ, οὐκ ἀντέσχον ἐπὶ πολὺ, καὶ πολλοὶ τῶν αὐτῶν τῆς σιάνσεως ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸς Ἀχιλλεύς.

Διοκλητιανὸς δὲ καὶ Μαξιμιανὸς Καίσαρας χειροτόνησαν

2 δευτεροεῖρο Α. 9 ἀπάντων om C. σφοδρότατον. B.
10 μᾶλλον δὲ] ἢ μᾶλλον Α, μᾶλλον C. 18 τε. Α, τε καὶ PW.

repto interfocit. Romam cum venisset, rerum administrationem suscepit; considerataque principatus amplitudine, sive quarto sive, ut alii docent, secundo imperii anno collegam Maximianum Herculium adasciscit, tantae molli rerum so unum imparum esse ratus.

Ambo igitur consentientibus animis persecutionem contra Christianos instituerunt, superioribus omnibus vehementiorem et immaniorem. enim enim studio ac potius furoro dei nostri Iesu Christi salutario nomen in omnibus delore terris sunt conati. quo tempore tanta eorum, qui pro Christi confessione in omnibus civitatibus et provinciis fortiter occumberent, multitudo fuit, ut eorum iniri numerus aegro possit. hanc enim carnificinam cacteris rebus omnibus antevertendam esse putabant.

Bnsiridem vero et Coptum urbes Thebis Aegyptiacis vicinas, cum defecissent, Dioclotianus copit atque evortit. post Alexandria quoque et Aegyptus Achillo quodam auctore arma contra Romanos sumpserunt; sed Dioclotiano haud diu resisterunt, multique seditionis concitatores una cum Achille poenas dederunt.

Diocletianus porro et Maximianus suum uterquo generum Caesa-

τοὺς ἐπιτιμῶν κηδεστάς, ἃ μὲν Ἀσκλητιανὸς Μαξιμίνον τὸν Γαλ-
 λῆριον, τὴν οὐκίαν Θυγατέρα συζεύξας αὐτῷ Βαλλερίαν· ὃ δ'
 Ἐρκοῦλιος Μαξιμιανὸς Κωνσταντα ἕς ἐπεκλήθη Χλωρός διὰ τὴν
 ἀγχρότητα, Θυγατρίδου ἕντα Κλαυδίου τοῦ πρὸ μικροῦ βασιλεύ-
 5 σαυτος, ὡς ᾗδ' μοι εἴρηται, καὶ αὐτὸς τούτου τὴν ἐπιτιμῶν Θυγα-
 τῆρα Θεοδώραν κατεγγνήσας. καὶ ἄμφω δὲ τῷ Καίσαρι τούτου
 γαμητὺς εἶχεν, ἀλλὰ διὰ τὸ πρὸς τοὺς βασιλεῖς κῆδος τὰς μὲν
 ἀπέσταντο, ταῖς δὲ τῶν βασιλέων Θυγατράσι συνώκησαν.

Ἀμάνδον δὲ τινος νεωτερισταὺς ἐν Γαλλίαις, Μαξιμιανὸς P I 641
 10 ἐκείσε γινόμενος τὸν νεωτερισμὸν κατέστυλε. Κράσσον τε Βρι-
 τανίαν κατεσχόκη ἐπὶ ἐπιτιμῶν τρεῖς ὃ ἑπαρχος ἀντίειν Ἀσκλη-
 πιδότος· καὶ Πέντε τινῶν Γεντιανῶν τὴν Ἀφρικὴν κατεσχόντων,
 ὃ Ἐρκοῦλιος τούτους κατηγωνίστατο.

Ὁ δὲ γε Καίσαρ Κωνσταντὸς ἐν ταῖς Γαλλίαις πρὸς Ἀλαμαν-
 15 τοὺς μαχόμενος, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἤτιθητο καὶ νενίκηκε. πρότε-
 ρον μὲν γὰρ τῶν Ἀλαμαντῶν τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ μετὰ ἑύμεης ἐφ-
 ορημασίαντων σφοδρᾶς, εἰς γηγὴν ἐγράψαν ἅπαντες. οἷς καὶ
 αὐτὸς ὃ Κωνσταντὸς συναποδιδράσκων ἐάλω ἂν παρὰ βραχύ. ὅπισθω
 γὰρ ἐρχόμενος κελκισμένως εἶπε τὰς πύλας τῆς πόλιως· οἱ δὲ
 20 δαῖκοντες ἐγγίζοντες ᾗδ' ἐτοιμοὶ ἦσαν ἐκείνον συλλήψεσθαι, καὶ B
 κᾶν ἀπήχθη δέσμιος, εἰ μὴ σκύνους ἐκ τοῦ τείχους ἄνωθεν
 καθιμήσαντες ταύταις αὐτὸν ἀνιμήσαντο. οὕτω δὲ περισωθεὶς
 καὶ τῆς πόλιως ἐντὸς γεγονώς, καὶ τὴν στρατιὰν ἀθροίσας αὐτίκα

1 Μαξιμίνον] immo Μαξιμιανόν, hic et infra. 2 τὴν] καὶ τὴν B.

4 Θυγατρίδην C, Θυγατρίδην B. 5 εἴρηται] p. 606 v. 5.

7 ἐχέτην A. 14 ἀλαμαντῶς AB. 16 ἀλαμαντῶν B.

res declararunt: Diocletianus Galerium Maximinum [Maximianum], cui
 filiam Valeriam desponderat; Maximianus Herculeus Constantem [Con-
 stantium], qui a pallore Chlorus vocabatur, nepotem Claudii qui paulo
 ante imperarat, ut iam exposui, desponsa filia Theodora. quamvis autem
 ambo Caesares uxores haberent, tamen repudiatis illis Imperatorum affi-
 nitatem praetulerunt.

Maximianus in Gallias profectus, Amandi cuiusdam motum repres-
 sit. Crassum, qui Britanniam per triennium occuparat, Asclepiodotus
 praefectus sustulit. Quinquegentianos, qui Africam occuparant, Horcu-
 lius debellavit.

Constans [Constantius] Caesar in Gallis adversus Alamanos bel-
 lum gerens eodem die et victus est et vicit. nam primum cum Alemanni
 magno impetu in eius exercitum irruerent, terga omnes dederunt: quos
 dum Constans [Constantius] fuga postremus consequitur, parum absuit
 quin portis iam clausis caperetur. ac plano ab hostibus comprehensus
 esset, in eum capiendum intentis, nisi funibus ex muro demissis attra-
 ctus esset. ita conservatus atque in urbem receptus, convocato statim
 exercitu, oratione habita qua militum animis alacritatem ad rem strenuo

καὶ λόγοις αὐτὴν παρακλητικοῖς εἰς ἄλλην διαγίγρας καὶ θάρσος
 W II 244 ὅλον ἐμπνέσας αὐτῇ, ἔξισιν ἐθῶς καὶ συμμίζας τοῖς πολυμίοις
 νικῶ νίκην περιφανῆ, ὥστε περὶ ἑξήκοντα χιλιάδας ἐκείνων πιστῶν.

Περσῶν δὲ Ναρσοῦ βασιλευόντος, ὃς ἕβδομος ἀναγράφεται
 βασιλεῦσαι Περσῶν ἀπὸ Ἀρταξέρξου, οὗ πρόσθεν ἢ τῆς ἱστορίας 5
 συγγραφῆς ἐμνημόνευσεν ὡς αὐθις Πέρσαις ἀνανεωσαμένον τὴν
 C βασιλείαν (μετὰ γὰρ τὸν Ἀρταξέρξου τοῦτον ἢ Ἀρταξέρξου, διω-
 νυμον ὄντι, Σαπώρης ἤρξε Περσῶν, καὶ μετ' ἐκείνον Ὀρμισδας,
 εἶτα Οὐαραράνης, καὶ μετὰ τοῦτον Οὐαραράνης, καὶ αὐθις ἄλ-
 λος Οὐαραράνης, καὶ ἐπὶ τοῦτοις Ναρσῆς), τοῦ Ναρσοῦ τόνιν 10
 τούτου τότε τὴν Συρίαν κηρύσσοντον, τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὸν Γαλ-
 λήριον Μαξιμίον ὁ Διοκλητιανός, διὰ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῖς
 Αἰθίοπας ἀπιών, συμβουλευτὴν αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἀξιωμαχοῦ
 ἐξέπειψεν. ὃς καὶ συμμίζας τοῖς Πέρσαις ἠτιήθη καὶ ἔργων.
 αὐθις δὲ μετὰ πλείονος αὐτὸν ὁ Διοκλητιανός ἐξέπειψεν στρατιᾶς 15
 συμβαλῶν οὐδ' αὐτοῖς πάλιν, οἷτως ἐπέκτισεν ὡς καὶ τὴν προτέραν
 D ἤτιταν ἀνακαλῆσαι. τοὺς τε γὰρ πλείονας ἀπέκτισεν τῶν Περ-
 σῶν, καὶ τὸν Ναρσῆν τριπλάσια μέχρι τῆς ἐνδοτέρας Περσίδος
 ἰδίωκε, καὶ τὰς τοῦτον γυνυῖκας καὶ τοὺς παῖδας καὶ ἀδελφὰς
 αἰχμαλώτους ἀπήγαγε, καὶ χορηματῶ ὅσα ἐπήγετο Ναρσῆς στρα- 20
 τευόμενος ἐχιρῶσατο, καὶ πολλοὺς τῶν ἐν Πέρσαις περιφανῶν
 ἀναρρωσθῆς δ' ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ναρσῆς πρὸς βίαν πρὸς

5 τῆς ἱστορίας συγγραφῆς] ἱστορία A. 6 ἀνανεωσαμένον AB,
 ἀνανεωμένον PW. 7 ἢ AB, ἢ τὸν PW. 8 ὀρμισδας BC.
 9 Οὐαραράνης — ἄλλος om A. 14 ἔπειψεν A. 17 τε
 γὰρ] γε B. 21 ἐπιφανῶν A. 22 πρὸς βίαν A.

gerendum attulit ac fiduciam quandam quasi inspiravit, statim duxit con-
 tra hostem, atque illustri victoria potitus est, circiter sexaginta milibus
 Alemannorum caesis.

Apud Persas autem regnavit Narses, qui septimus ab Artaxerxe
 numeratur, cuius supra facta est mentio ut regni Persici instauratoris.
 nam post hunc sive Artaxerxem sive Artaxarem (nitroque enim nomine
 appellatur) Spores Persis imperavit: hunc Hormidas, Hormisdam Va-
 rananes, Varasaniem Vararaces secutus est: huic alius Vararanes succes-
 sit; et post hos Narses regnavit. contra hunc igitur Narsen Syriam
 vastantem Diocletianus, per Aegyptum in Aethiopiis profectus, generum
 Galerium Maximianum [Maximianum] cum iustis copiis misit: a Persis
 victum et profligatum cum maiore exercitu ablegavit. denuo igitur ho-
 stes adortus tam illustrem victoriam adeptus est, ut acceptae cladis
 ignominiam sboletet. Persarum enim partem maiorem occidit, Narsem
 vulneratum usque ad interiorem Persiam persecutus eius uxores liberos
 et sorores se multos illustres Persas cepit, omnique pecunia a Narse in
 militiam advecta potitus est. Narses vero ex vulnere recreatus per

Διοκλητιανὸν καὶ Γαλλέριον ἐποιήσαντο, τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας ἀποδοθῆναι αὐτῶ ἀξιῶν καὶ σπονδὰς εἶσθαι ἐθνητικὰς· καὶ ἔτι χει τῆς αἰτήσεως, ἕκοτὰς τοῖς Ῥωμαίοις ὅσων ἐβούλοντο.

- 5 Καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς πολέμους κατώρθωσαν Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανός, τοὺς μὲν δι' ἐναντιῶν ἢ τῶν Καισάρων, τοὺς P I 642 δὲ διὰ στρατηγῶν, καὶ τοὺς ὄρους τῆς βασιλείας ἐπλάτυναν. οἷς ἐπαρθὴς ὁ Διοκλητιανὸς καὶ μέγα φρονήσας οὐκέτι προσυγορευέσθαι παρὰ τῆς γερονσίας ὡς πρῶτον ἠνείχετο, ἀλλὰ προσκν-
10 νεῖσθαι ἐθέσεισε, καὶ τὰς ἐσθῆτας ἑαυτοῦ καὶ τὰ ὑπόδηματα χρυσῶ καὶ λίθοις καὶ μαργάραις ἐκόσμησε, καὶ πλείονα πολυτέλειαν τοῖς βασιλικαῖς παρασήμοις ἐνέθετο. οἱ πρῶτον γὰρ βασιλεῖς κατὰ τοὺς ὑπάτους τετίμηντο, καὶ τῆς βασιλείας παρώσημον μόνον εἶχον πορφυροῦν περιβόλαιον.
- 15 32. Τοῦ διωγμοῦ δ' ἐπιταθέντος, καὶ ἀναριθμήτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας θνησκόντων, B καὶ τῶν πιστῶν ἔτι πλεοναζόντων, ἐκμυνέντες οἱ τύραννοι οἵτοι περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας θεσπίσματα πανταχοῦ διεπέψαντο, καθαιρεῖσθαι καὶ κυτυσκάπτει-
20 σθαι τὰς τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίας κελύοντα, καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν κατακαίεσθαι, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ὡς διδασκάλους καὶ κήρυκας τῆς πίστεως ἀστυμαθῶς προσαπόλλυσθαι, τῶν δ' ἄλλων

3 ὅσον A. 19 καθαιρεῖσθαι BW. 20 τὰς βίβλους] τοὺς διδασκάλους B. 22 τῶν δ' ABC, τοὺς δ' PW.

FOUNT. Cap. 32. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 8.

legatos a Diocletiano et Galerio, ut sibi mulieres et liberi redderentur et pacis foedus feriretur, impetravit, cum Romanis rebus omnibus quas volebant cessisset.

Aliis quoque multis bellis Diocletianus et Maximianus partim per se partim per Caesares et duces prospere confectis imperii fines amplificarunt. quibus victoriis elatus Diocletianus se non amplius ut prius a senatu salutari sed adorari voluit: vestes suas et calceos auro gemmis margaritis exornavit, et imperatoria insignia maioribus sumptibus decoravit. superiores enim imperatores consulari duntaxat honore afficiebantur, et imperii insigne purpuram tantum gestabant.

32. Persecutione gliscente, virisque et mulieribus innumeris pro Christi confessione morientibus, cum nihilominus magna fidellium multitudo superesset, tyranni furore correpti sub annum undevigesimum imperii Diocletiani edicta quovis terrarum miserunt, quibus ecclesiae Christianorum dirui, libri cremari iuebantur, et sacerdotes eorum, ut doctores et praecones fidei, crudeliter interfici, caeteri qui aut dignitatibus prae-

τοὺς ἀξίαις ἢ στρατείαις κατελεγμένους ἀτίμως ἐξελαύνεσθαι καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς στρατείας, τοὺς δὲ τύχης ἰδιώτιδος ὄντας δουλοῦσθαι.

Ἦδη δὲ εἰκοστὸν ἀνύσαντος ἐνιαυτὸν Διοκλητιανοῦ παρὰ τῆ ἀρχῆ, ἐκ συμφώνου ἄμφω τῷ αὐτοκράτορι τὴν βασιλείαν 5
 C ἀπέθιντο, δημοσίῃ μὲν τὸν ὄχλον τῶν πρυγμάτων ἀποσκευάζε-
 σθαι λέγοντες· οἷς δὲ τὰ τῆς καρδίας ἐξεκάλυπτον κρύφια, ἐξ ἀπονοίας ὠμολόγουν ἀποτίθεισθαι τὴν ἀρχήν, ὅτι μὴ περιγενέ-
 σθαι χριστιανῶν ἡδυνήθησαν μὴδ' ἀποσβέσαι τὸ χριστῶνυμον κήρυγμα, μὴδὲ τῆς βασιλείας ἀπολαβεῖν αἰρούμενοι. ἀποθίμενοι 10
 δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκ συνθήματος ὁ μὲν ἐν Νικομηδείᾳ ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ἐν Μιθιολάνῳ, καὶ ἰδιωτεῖσαντες, Διοκλητιανὸς μὲν ἐν Σάλωνι πόλει τῆς Δαλματίας διῆγεν, ἥτις ἦν αὐτοῦ καὶ πατρίς, ὁ δ' Ἐρκούλιος ἐν Λουκανίᾳ. πρὸ δὲ τῆς ἀποθείσεως τῆς ἀρχῆς τὸν ἐπὶ τῆ νίκη τῶν Περσῶν ἠφανισθέντας 15
 ἐν Ῥώμῃ κατήγαγον Θριάμβον, ἐν ᾧ τὰς τε τοῦ Ναρσοῦ γαμειὰς
 D καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς ὁμαιμονας ἐθριάμβευσαν, καὶ ἀρχηγούς ἐτέ-
 ρων ἐθῶν, καὶ τὸν πλοῦτον ὅσον ἐκ Περσῶν ἐλήσαντο.

W II 245

Ἄλλ' ἐνιαυθῶν δὲ λωθῆναι καλόν, ὅθεν τὸ τοῦ Θριάμβου ἐξελιγῆται ὄνομα. ἡσὶν οὖν κληθῆναι τοῦτον ἐκ τῶν θρίων, ἃ 20
 ἐστὶ τὰ τῆς σικῆς φύλλα. πρὸ γὰρ τοῦ τὰ προσωπεῖα ἐπινοηθῆ-
 ναι τοῖς σκηνοῖς, σικῆς φύλλοις τὰ ἐαυτῶν καλύπτοντες πρόσ-

4 διανύσαντος A. ἐνιαυτὸν om A. 10 ἀπολάβειν τῆς βασι-
 λείας B. 15 τὸν ἐπὶ C, τῶν ἐπὶ PW. 18 ὅσον AC, ὅσον PW.
 19 Ἄλλ' ἐνιαυθῶν] cf. do triumpho p. 76 v. 19. ὅθεν A,
 ὅθεν καὶ PW. 20 ἐκ τῶν θρίων] eadem habet Suidas in
 Θριάμβος, usque ad ἀπέσκαπτον p. 619 v. 3. cf. Cedroni "T. 1
 p. 470 ed. Bonn. 22 τῆς σκηνοῖς A.

diti aut in militiam adscripti essent, ignominiose cives atque exactorari, privatae vero conditionis homines in servitutum rapi.

Vigesimo anno imperii Diocletiani exacto ambo imperatores consentientibus animis imperio se abdicarunt, publico profitentes se moli negotiorum succumbere. sed apud eos, quibus arcana sui pectoris credebant, id ex desperatione facere se fatebantur: quia enim nec Christianos superare nec praeconium Christiani nominis extinguere possent, se nec imperio vello frui. cum autem ambo eodem die imperio se ex composito abdicassent, Diocletianus Nicomediae, Maximianus Mediolani, illo Salonis in Dalmatia, quas patriam habebat, hic in Lucania vitam egit, prius tamen de Persis Romae triumpharunt: quo in triumpho Narsis uxores liberos et sorores aliarumque gentium duces duxerunt, omnesque divitias ex Persia apportatas.

Hoc loco haud abs re fuerit explicare unde triumphii nomen sumptum sit. ac id quidem a thriis, quae ficulna folia sunt, factum putant, priusquam enim personas scenici excogitassent, ficulnis foliis facies velati

ωπα, δι' ἰάμβων ἐποιοῦντο τὰ σκόμματα· καὶ οἱ στρατιῶται δὲ ἐν ταῖς ἐπινικίαις πομπαῖς φύλλα σπῆς ταῖς ἐαντιῶν ἐπάγοντες ὄψισιν, εἰς τοὺς τὰς πομπὰς ποιοῦντας ἀπέσκωπον· κἀντιῶθεν ὀνομασθῆναι νομίζεται θριάμβους τὰς ἐπινικίους πομπὰς. Ἰεροὶ
 5 δὲ ἡσάν ὀνομασθῆναι τὸν θρίαμβον, ὅτι ἐκ τριῶν οἱ τὴν πομπὴν πληροῦντες συνίσταντο τόξιον, τῆς συγκλήτου, τοῦ δήμου, καὶ P I 643
 τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐκ τοῦ βαίνειν ὁμοῦ τὰς τέξεις τὰς τρεῖς θρίαμβόν τινα κληθῆναι, ἀντὶ δὲ τοῦ ἵ τοῦ θ̄ παραληφθῆναι διὰ τὸ εὐσηνότερον.

10 Μετὰ δὲ τὴν ἐπινικίον ταύτην πομπὴν ἐκείνοι μὲν τῆς ἐξουσίας ἀπέστησαν, τοὺς Καίσαρας δ' ἀνέδειξαν αὐτοκράτορας, μερίσαντες αὐτοῖς τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν μὲν εἶσαν μοῖραν τῷ Γαλιεῖῳ προσκληρώσαντες Μαξιμίνο σὺν τῷ Ἰλλυρικοῦ, τῷ Χλωροῦ δὲ Κώσταυτι προστίμωσαντες τὰ ἐσπέρια σὺν τῇ Ἀφρικῇ. τοῦτων
 15 δὲ οὕτω γεγονότων οἱ στρατιῶται, οἳ πραιτωριανοὶ ἑκαλοῦντο, τὸν υἱὸν τοῦ Ἐρκουλλίου Μαξιμιανοῦ τὸν Μαξιέντιον βασιλεῦ ἐν τῇ Ρώμῃ ἀνέβησαν.

Ἐκ τοίνυν τῶν τριῶν τοῦτων ὁ μὲν Κώστας, ἐν Βριττα- B
 νίαις καὶ ταῖς Κοττίαις Ἄλπεισι καὶ ταῖς Γαλλίαις κρατιῶν, τοῖς
 20 τὸν Χριστὸν σεβασμένοις μᾶλα ἐπικικῶς προσεγγέριτο, ἀλλὰ μένοι καὶ πᾶσι τοῖς ἐπ' αὐτόν, καὶ ὑπερόπτης χρημάτων ἐτύγχανε. Μαξιμίνος δὲ τῆς ἰσῆς ἄρχων, καὶ κατὰ χριστιανῶν διωγμὸν κέκινηκεν ἐπαχθέσιμτον, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὑπερκῶν βαρύνετα

1 σκόμματα AC, σκόμματα PW. 3 ἀπέσκωπον A, ἀπέσκο-
 πον PW. 4 θριάμβους om A. 6 τῆς συγκλήτου, τοῦ
 δήμου AB: τοῦ δήμου, τῆς συγκλήτου PW. 8 τοῦ ταῦ τὸ
 θῆτα C. 12 μερίσαντες] καὶ μερίσαντες B. 19 κοτίαις AB.
 καὶ ταῖς Γαλλίαις om C. 22 μαξιμιανός A.

dictoria versibus iambicis proferebant: eandem et milites in victoriae festivitate licentiam eodem ornatu in victores usurpabant: atque hinc triumpho nomen esse factum autumant. alii vero ex eo quod tribus constet ordinibus, senatu populo et militibus, una incedentibus, litterarum in Graeco vocabulo θρίαμβος nonnulla mutatione facta.

Ra igitur victoriae festivitate peracta imperatoriam potestatem in Caesares transtulerunt, et partiti imperium, orientalem partem una cum Illyrico Galerio Maximo [Maximiano] assignarunt, Constanti [Constantio] Choro provincias occidentales una cum Africa attribuerunt. his ita gestis milites praetoriani filium Herculi Maximi Maxentium Romae imperatorem declararunt.

Ex his tribus igitur Constantius [Constantinus] in Britannia, Cottius Alpibus et Gallia dominans, Christi cultores admodum clementer tractavit, atque adeo subditos suos omnes; et pecuniae contemptor fuit. sed Maximinus [Maximianus] Orientis imperator tum Christianos acerrime persecutus est tum caeteris subditis gravissimus fuit. nam cum libidine

προσεφέρτο. γυναικομανίστατος γὰρ καὶ μοιχικώτατος ὢν οὐκ ἰδιωτίδης μόνον γυναῖκας ἀκούσας ἐλάμβανε καὶ ταύτας ἐμοιχείεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν περιφανῶν ἀνδρῶν γαμητὰς βίᾳ τῶν ἀνδρῶν ἀποσπῶν καὶ ἐνυβρίζων αὐταῖς οὕτως πρὸς τοὺς ἰδίους ταύτας
 C συνένουσι ἀνέπειπι. μαριτίαις δ' ἦν προσεσχηκῶς τοσοῦτον, ὡς 5
 μηδὲ τοῦλάχιστον ποιῆν ἕνευ μαριτίων, καὶ διὰ τιμῆς αὐτῶ οἱ ποιῶντες τὰ ἀπόρητα ἤγοντο. οὗτος τῶν εὐσιβῶν ναυολεθρίαν κατεψηφίσαιτο, καὶ τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν δημεύεσθαι ἀπεγήνατό, οὐδὲν ἕτερον τοῖς ἀνωτέροις προσάπτων αἰτίωμα ἢ τὴν θιογενσίαν καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστόν. 10

33. Μαξιέντιος δ' ἐν Ῥώμῃ οὐδὲν τι μετριώτερος τύραννος τοῖς ὑπηκόοις ἐτύγχανεν ὢν, ἀλλ' ἐπίσης τῷ Μαξιμίνῳ διεπέτε τὰ τῆς ἀρχῆς, λυτιῶν κάκεινος κατὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα χριστιανῶν, καὶ πάσαις αὐτοὺς ὑπάγων κακώσσει, καὶ πρὸς πάντας δὲ τοὺς ὑπ'
 D αὐτὸν πικρότατα διακείμενος. σφαγὰς τε γὰρ πολλῶν περιφανῶν 15
 ἀνδρῶν ἐξ οὐδεμιᾶς ἐνόκων δίκης ἐτίθειτο, καὶ μοιχείας ὁσμῆραι ἐγγενῶν ἐτόλμα γυναικῶν καὶ παρθένων ἡθοράς, ἐνυβρίζων αὐταῖς ἀνωδέστατα, καὶ οὐσιῶν ἀφαιρέσεις ἀδίκους τοῖς εὐποροῦσιν ἐπήγε, καὶ καιναῖς ἐισπράξεισι καὶ βαρβαρίαις ἐπέλεξε τὸ ὑπῆκοον.

Οὗτος ἐν Ῥώμῃ ἐγγενεσιτάτης τινὸς γυναικὸς ἀλλὰ μέντοι 20
 καὶ σώφρονος ἀνδρὶ συζώσῃ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἐπιφανῶν ἑρασθείς

5 ἦν] αὐτὸν A. προσεσχηκῶς AB, προσεσχηκῶς PW. 6 ἕνευ ποιῆν AB. μαριτίων B. 12 Μαξιμίνῳ etiam Eusebius Hist. eccles. lib. 8 c. 14. 15 ὑπ' αὐτῶν C. ὑπ' αὐτοὺς ἀπιστότατα διακείμενος B. 19 τὸ add AC.

FONTES. Cap. 33. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 8.

arderet ac summus adulter esset, non privatae condicionis solum mulieres ad stupra rapiebat, sed etiam illustriam virorum coniuges a maritis per vim avulsas expleta libidine sua domum remittebat: divinationibus adeo deditus, ut nullam rem minimam iis inconsultis susciperet, et arcanorum illorum patratioribus bonorem haberet. hic pios homines ad interfectionem condemnavit, eorumque facultates publicavit, nullo alio crimine insontibus obiecto praeterquam dei cognitione et fide in Christum.

33. Maxentius vero Romae nihilo clementior tyrannus fuit, sed aequè ut Maximianus [Maximianus] imperium administravit, in proximos quosque Christianos insaniendo, et omnibus eos aerumnis exagitando, summaque perfidia in omnes suos subditos grassando. nam et multos claros viros nullo iusto iudicio occidebat, et nobiles matronas ac virgines in dies per summam contumeliam constuprabat, et locupletibus bona per iniuriam eripiebat, et subditos novis iisque gravibus exactionibus atterebat.

Hic aliquando Romae uobilissimae castaeque matronae, quae viro illustri nupta erat, immodesto amore correptus, talium operum ministros

ἀκόλαστον ἔρωτα, ἵσταντι τοὺς τὰ τοιαῦτα διακονομένους αὐτῷ
 τὸ γύναιον ἄξοντας. ὡς δ' ἔκλινον ἐπιστάντας τῷ οἴκῳ τοὺς προ-
 αγωγούς ἔγνω, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς αὐτῶν ἐπιδημίας μεμυθήκει,
 καὶ ἀπαραιτήτων τὴν πρὸς τὸν τύραννον ἀπέλευσιν ἤσθετο (ὁ γὰρ P I 644
 5 ἀνὴρ αὐτῆς φάβῳ τοῦ θανάτου ὑποπήσσειον λαβεῖν τὴν γυναῖκα
 καὶ ἄγειν ἐπέτριπιν), ἐτέρωθεν δ' οὐκ ἦν αὐτῇ ἐπικούρημα, ὡραν
 αὐτῇ βραχυῖαν ἐνδοθῆναι ἤτιθέσαστο, ἵν' ἐπικοσμηθεῖη καὶ οὕτω
 σὺν αὐτοῖς ἀπελεύσοιτο. ἦν δὲ καὶ τὸν Χριστὸν ἢ γυνῆ-σιβφομένη
 καὶ τὸ θεῖον μεμυτημένη μυστήριον. εἰσῆλθιν οὖν εἰς τὸν ἑαυτῆς
 10 κοιτωνίσκον, καὶ μονωθεῖσα διχειρίσαστο ἑαυτήν, ἵν' ἀνέβριστος
 μείνη καὶ τὴν σωφροσύνην μὴ πρόδοιτο, ἐλομένη τὸν ἐκείσιν
 θάνατον, καὶ τὸ σῶμα τεκρόν τοῖς προαγωγοῖς καὶ τῷ ἑαυτῆ
 ἔρασι κατελείψασα.

Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἤρχον, Διοκλητιανὸς δὲ καὶ Μαξιμιανὸς W II 246
 15 ἰδιωτεύοντες ἔθανον. περὶ δὲ τῆς σφῶν τελευτῆς διαφωνοῦσιν οἱ
 συγγραφεῖς. ὁ μὲν γὰρ Εὐσέβιος ἐν τῷ ὕμνῳ λόγῳ τῆς ἐκκλη- B
 σιαστικῆς ἱστορίας ἐκιστάσιν τὸν Διοκλητιανὸν ὑποσιτῆρα λέγει
 φρενῶν καὶ νόσῳ χρόνῳ τὸ σῶμα κενωσικατείνεθαι βίαιος τὴν
 ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπεριύξασθαι, τὸν δὲ γε Μαξιμιανὸν τὸν
 20 Ἐρκοῦλιον ἀγρόνη ἑαυτὸν τῆς ζωῆς ἐπιξωγαγεῖν. ἕτεροι δ' οὐχ
 οὕτως ἱστοροῦσι τοὺς θανάτους, ἀλλὰ μεταμειθύνει καὶ τῆς
 ἀρχῆς αὐτῶν ἐπιλαβέσθαι βουλευομένους φωραθῆναι καὶ δόγματι
 τῆς συγκλήτου ἀναιρεθῆναι.

Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὸν Ἐρκοῦλιον λέγονσι τῆς βασιλείας αὐτοῦ

3 ἐμασθήκει AB. 7 ἐνδοῦναι A. οὕτως B. 16 ὀγδόφ
 λόγῳ] lib. 8 cap. 13. 19 τὸν Ἐρκοῦλιον om A.

ad eam adducendam misit, quae cum lenones nediibus suis adstare videret, adventusque causa cognita citra ullam deprecationem ad tyrannum abeundum esse intelligeret (nam maritus mortis metu attonitus ab illis abduci mulierem patiebatur), neque ullum aliunde auxilium expectaret, exiguum moram postulavit ut se exornaret prius quam abiret. colebat autem Christum et divino mysterio innotata erat. ingressa igitur cubiculum, remotis arbitris sibi necem conscivit, ut contumeliae experta modestiam conservaret, voluntariam mortem amplexa, cadavere lenonibus et nefario amatori relicto.

His ita imperantibus Diocletianus et Maximianus in vita privata obierunt: etsi de illorum obitu scriptores non consentiunt. nam Eusebius Ecclesiasticae historiae libro octavo Diocletianum mentis errore eructasse et diuturno morbo tabescentem miseram animam violenter eructasse scribit, Maximianum vero Herculium laqueo sibi necem conscivisse, alii vero tradunt eos, cum depositae potestatis paeniteret, in conatu recuperandi imperii deprehensos et senatusconsulto interfectos esse.

Sunt etiam qui dicant Herculium rursus imperium desiderantem

ἐφιέμενον τῷ Διοκλητιανῷ κοινῶσασθαι τὸ αὐθις πειραθῆναι τὴν βασιλείαν ἀναλαβεῖν· τὸν δὲ παραιτήσασθαι. ἰκίνον δὲ πρὸς τὸ τῶν Ῥωμαίων παρελθόντα συνέδριον φάσαι μὴ ἀρκεῖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησιν· κινήθηντων δὲ τῶν στρατιωτῶν πρὸς θυμὸν ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ ὡς σφιτερομέ-
 5 του τὴν ἀρχὴν, τὸν Ἐρκούλιον τὸν κίνδυνον δίδουσα μὴ οὕτω γνώμης ἔχειν εἰπεῖν, ἀλλὰ διάπειράν τῶν στρατιωτομένων ποιού-
 μενον, ὅπως ἔχουσι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διαθέσειω, ταῦτα εἰπεῖν· καὶ οὕτω καταστῆλαι τὸν Θόρμβον τῶν στρατιωτῶν. εἶτα εἰς
 Γαλλίας ἔλθειν πρὸς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, κηδεστὴν αὐτοῦ
 10 καὶ αὐτὸν ὄντα ἐπὶ Φαύσια τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, κάκιστον ἐπιβου-
 λεύοντα καὶ πειρώμενον τὴν ἰκίνου βασιλείαν λαβεῖν· γνωσθῆναι
 δὲ κάκισι καὶ ἀποκρουσθῆναι τοῦ ἰγγερήματος, καὶ οὕτως ἀ-
 ἄγξασθαι.

D Ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐπὶ γέ τῳ τρόπῳ τῶν εἰρημένων τὴν ζωὴν 15
 ἐξιμέτησαν, Κωνσταντῆ δὲ ἐνδέκατον ἠνυκῶς ἐνιαυτὸν παρὰ τῇ
 ἀρχῇ ἔξοτον Καίσαρ ἀνηγορεύθη, καὶ ἡπίως ἄρξας καὶ προσηγῶς,
 ἐν Βρεταννίαις διώγων κατέλυσε τὴν ζωὴν, πένθος ἑαυτοῦ τοῖς
 ἔπ' αὐτὸν καταλειποῦσιν διὰ τὴν χρησιότητα, πρότερον τὸν προ-
 σφύτηρον τῶν οἰκείων υἱὸν τῆς ἀρχῆς καταστήσας διάδοχον, τὸν
 20 μέγαν δηλαδὴ Κωνσταντῖνον, ὃν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ ἐγένετο
 γαμητῆς. εἶχε δὲ καὶ τῆς δευτέρας τῆς τοῦ Ἐρκούλιου θυγατρὸς
 Θεοδώρας καὶ ἐτίμους υἱούς, Κωνσταντῖνον, Ἀναβαλλιανὸν καὶ

3 συνέδριον φάσαι AB, φάσαι Συνέδριον PW. 5 πρὸς] εἰς B.
 12 βασιλείαν om C. 15 γε τῷ PW. 23 καὶ prius om A. Κων-
 σταντῖνον] κωνσταντα A: cf. Ducangii Famil. Byzant. p. 44 et Täl-
 lemonti not. 2 ad Constantinum M. Ἀναβαλλιανόν] Hanniballianum.

consilium cum Diocletiano de eo recuperando communicasse, eoque conatum illum recusante, curiam ingressum dixisse, filium suum rei publicae gerendae esse imparem. militibus autem his verbis ad iram concitatis, quasi imperium sibi vindicaret, periculo territum negasse id se in animo habuisse, sed militum animos ut erga filium suum affecti essent periclitari voluisse; itaque sedasse tumultum. deinde in Gallias ad Constantinum magnum, qui Faustam filiam eius et ipse in matrimonio haberet, abiisse, ac in regno eius per insidias sibi vindicando ibi quoque deprehensum, eoque conatu deiectum, tum demum vitam laqueo finivisse.

Isti igitur uno quopiam modo ex his naturae debitum persolverunt. Constans [Constantius] autem undecimo anno in imperio exacto, ex quo Caesar appellatus fuerat, potestate clementer et humaniter usus, in Britannia extremum diem clausit, cum luctu subditorum, bonitatem eius desiderantium: filio natu maiore, magno videlicet Constantino, ex priore coniuge, imperii successore declarato. habuit enim ex secunda quoque Herculi filia Theodora alios filios, Constantinum, Anaballianum

Κωνσταντιον. προτετίμητο δὲ τούτων ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, P I 645
 ὅτι ἐκείνοι τῷ πατρὶ ἀρεπτεήθειοι πρὸς τὴν βουσίλειαν ἐκρίθησαν.
 τὸ δ' ὅλον ἦν ἐκ Θεοῦ οἰκονομηθὲν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ κερύγματος,
 ἢ μᾶλλον καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν τῇ Ῥωμαίων ὑποκειμένων ἀρχῆ,
 5 ἵνα δι' αὐτοῦ καταλυθεῖεν αἱ τυραννίδες. λέγεται γὰρ ὅτι νοσοῦντι
 τῷ Κωνσταντι καὶ ἀθυμοῦντι διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις παισὶν
 ἀποτυχίαν ἀγγελος ἐπέστη, τῷ Κωνσταντίνῳ κελύων τὴν ἔξου-
 σίαν καταλιπεῖν.

Τοῦτον δὲ τὸν Κωνσταντῖνον ὁ πατὴρ μειράκιον ὄντα τῷ
 10 Γαλλερῷ εἰς ὀμηρείαν παρέσχετο, ἵν' ὀμηρεῖων ἀμὰ καὶ πρὸς
 ἄσκησιν γυμνάζοιτο τῆς τέχνης τῆς στρατιωτικῆς. ὁ δὲ περι-
 δέξιοι τοῦτον ὄρων καὶ ἠθῶν αὐτοῦ ἐπιβούλευει. καὶ πρῶτον B
 μὲν τοῖς Σαρμάταις μαχόμενος τῷ ἐκείνων ἀρχηγῷ ἐκ τῆς παν-
 οπλίας ἐπισήμῳ τευχάνοντι προσέτιαξεν ἐπιλθεῖν. ὁ δὲ καὶ ἐπῆλθε
 15 καὶ ἀρπάσας αὐτὸν ζῶντα τῷ Γαλλερῷ ἐκόμισεν. ἔτα λόντα
 φοικτόν τινα θῆρα καὶ παλαμναῖον ἐκίλευσε δέξασθαι. ὁ δὲ καὶ
 τοῦτον τὸν ἄθλον ἤρουν ἐπικινδύνως μὲν, τῆς θείας δὲ γε χάρι-
 τος συντηροῦσης αὐτόν. γνοὺς δ' ἐπιτεῦθεν ἠθροῦμένος παρὰ
 τοῦ Γαλλερῶν καὶ ἐπιβουλεύόμενος, νεκτὸς μετὰ τινων οἷς ἐθά-
 20 ρει ἀπέθρα καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἐπανελήλυθε.

Καὶ ὁ μὲν οὕτως τὸν τε κίνδυνον διαπέριγε καὶ τῆς πα-

‡ τῶν τῇ A, τῇ τῶν PW. 11 γυμνάζοιτο A, γυμνάζεται PW.
 17-ἀέθλον AB. 20 ἀπέθρα om A.

et Constantium, sed magnus Constantinus praelatus est, quod hi patri ad imperium, inepti esse videbantur. Immo totum negetium divinae providentiae fuit, salutari praecentio ac potius omnibus Romani imperii subditis consulentia, ut per eum tyrannides destruerentur. fertur enim Constanti [Constantie] aegrotanti et ob caeterorum filiorum ineptam Indolem maesto angelus adstitisse, qui inberet ut Constantine relinqueret imperium.

Hunc igitur Constantium pater, adolescentem etiamum, Galerio dedisse obsidem memeratur, ut interim etiam in re militari exerceretur, quem Constantino ob ingenii dexteritatem ex invidia insidias struentem, in pugna Sarmatica mandasse ut barbarorum ducem armis insignem aggrederetur. Constantinum vero paruisse, eumque correptum, viventem ad Galerium pertasse. deinde leonem immanem et cruentam belluam iussisse subsistere: illum vero id quoque certamen, quamvis neu sine periculo, divina tamen gratia incolumem obiisse. unde cum Galerium invidere sibi atque insidiari intellexisset, uectu cum iis quibus fidebat fuga elapsam ad patrem rediisse.

So pacto Constantinus et periculum evasit et paterno imperio

W II 247 C τριῶς βασιλείας ἤξιατο· (34) Μαξιμίνοσ δὲ κοινῶν τῆσ ἀρχῆσ τὸν Λικίνιον προσελήθει, ἐκ Λακῶν ἔλκοντα τὴν τοῦ γένουσ σίρην, καὶ γαμβρὸν ὄντα ἐπ' ἀδελφῆ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. κοινῶν δὲ τῆσ βασιλείασ αὐτὸν ποιησάμενοσ τὸν μὲν ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ καταλλοίπειν ἵν' ἀμύνη τοῖσ Θραξίν ὑπὸ βαρβάρων ληϊζομένοισ, ἐκεῖνοσ δ' εἰς Ῥώμην ἀφίκετο μαχόμενοσ πρὸσ Μαξεντιόν. εἶτα τοῖσ οὐκίνοισ ὑπόπτοισ οχῶν στρατιώτασ, καὶ φοβηθεῖσ μὴ πρόσθοιτο τῷ ἐχθρῷ, ἀπέστη τῆσ μάχησ καὶ ἀνεχώρησε. μετὰ μεληθεῖσ δ' ἐπὶ τῆ προσλήθει τοῦ Λικινίου, πρότερον μὲν D λαθραίωσ αὐτῷ ἐπιβοῦλεν, εἶτα καὶ μάχην κατ' αὐτοῦ εἰσ τοῦμηγανῆσ συνστήσατο. καὶ συμβαλῶν αὐτῷ τρέπεται, καὶ ἤτ-τάμενοσ ἔφυγε, καὶ ἐν τῆ φυγῆ ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Οἱ μὲν οὖν τοιοῦτω τέλει καταλύσαι τὴν ζωὴν ἰσότησαν τὸν Μαξιμίνοσ, οἱ δὲ κατὰ χριστιανῶν αὐτὸν ἐκμανέντα μετελθεῖν τὴν θείαν δίκην παραδιδώκασιν. ἔλκοσ γὰρ ἰσοκῆψαν αὐτοῦ περὶ 15 τὸν βουβῶνα καὶ τὴν αἰδῶ χαλεπώτατον τὰ τῆσ ἀκολασίασ αὐτοῦ ἐπιβόσκεισθαι ὄργανα. ἐκ δὲ γε τῆσ σήψτωσ τοῦτων καὶ σκώληκασ ἀναβράσσεισθαι, καὶ εἶναι τὸ πάθοσ ἀνάτατον. λαιρῶν δὲ τοῖσ μὲν αὐτόθεν ἀπαγορεύοντασ τὴν ἐγχείρησιν ὀμῶσ ἀποσφάττεισθαι, τοῖσ P I 646 δ' ἐπιχειροῦντασ μὲν, μὴ δυναμένοισ δ' ἀκίσασθαι, κτείνεσθαι ἀπηρίστατα, ὅτι μὴ κατώρθουσ ἀδύνατα. ὅπερ δ' οὖν ὑποτοπῆ-

1 Μαξιμίνοσ etc.] haec apud Eusebium, Zosimum, alios, partim ad Galerium Maximianum, partim ad Maximinum referuntur. 4 δὲ om B. 5 ἵνα μείνη A. 9 λικίνιον B. 13 τὸν μαξιμίνοσ ἰσότησαν A. 14 οἱ δὲ — p. 625 v. 4 ἔπερ αὐτοῦ] eadem fere habet Eusebius Hist. eccles. lib. 8 c. 16 17. 14 ἐκμανέντα μετελθεῖν αὐτὸν τὴν θείαν παραδιδώκασιν δίκην A. 18 δὲ om A.

Fontes capituli 34 incerti.

positus est: (34) Maximinus vero Licinium natione Dacum, qui Constantini magni sororem in matrimonio habebat, imperii collegam adscitum in Illyrico reliquit, ut Thracibus, qui a barbaris vexabantur, opem ferret: ipse Romam profectus est ut cum Maxentio pugnaret. deinde cum suis militibus diffideret, metuens ne ad hostem transiret, omisso bello recessit. ac Licinium, quia collegam eum adscivisse paenituerat, primum clam per insidias, deinde aperto Marte adortus, in fugam vertitur, in qua se ipse interemit.

Hoc modo Maximinum perisse quidam tradunt: illi auctores sunt, eum furore quodam contra Christianos grassantem divinae vindictae poenas dedisse, ulcere gravissimo circa bubonem et pudenda orto, quod instrumenta libidinis eius consumpserit: nam ex ea putrefactione etiam vermes erupisse, et malum fuisse immedicabile. medicos autem, qui conatum faciendae medicinae statim veterint, crudeliter osse iugulatos: qui vero curatione suscepta nihil profecerint, immanissime trucidatos, quod ea praestare non possent quae artis facultatem superarent. sero

σαι τὸν τέραννον διὰ τοὺς ἀδίκους φόνους τῶν τὸν Χριστὸν σε-
 βομένων τινῶν δίκην, καὶ ἐκθέσθαι θεοπίσματα παρταγοῦ
 κελύοντα παρῴηται τὸν κατὰ χριστιανῶν διοημόν, καὶ ζῆν ἐκεί-
 ρους καὶ θρησκείην ὡς βούλοιντο, εὐχισθαί τε ἐπὲρ αὐτοῦ.
 5 κατὰ αὐθὰ δὲ διπτοὶ λέγονται λόγοι. ὁ μὲν γὰρ ἀπαλλαγῆναι αὐ-
 τὸν τοῦ πάθους παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα φησὶν, εἰτ' αὐθις ἐπεχειροῖ
 τὸν διοημόν, καὶ ἀδιόρθωτον μεῖναι, ἕως οὗ τῶ ἐν χειρὶ κελῖον
 ποιηρίον τὸν τρηγίαν ἐξέπιεν· ὁ δ' ἕτερος ἀρνεῖται τῷ ἀσεβεῖ
 τὴν ἀνάρρωσιν, ὡς ἐκ τῆς εἰρημέτης τελετήσαντι νόσου καὶ ἀ- B
 10 ενεγκότι ἐκ τοῦ σιόματος σκώληκας.

Ὁ μὲν οὖν καδ' ἓνα τρόπον τῶν ἱστορηθέντων βιωῶς ἀπ-
 ἔρηξε τὴν ζωὴν. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῆς τῶν πιστῶν ἐκκλησίας
 πρόστη μετὰ Μυρακλίνον ἐν ἔτει δυοὶ τὴν λειτουργίαν ἐκλή-
 σαιτα Ἐσάβιος, ὃν μετὰ ἐνιαυτὸν θανάτου διεδέξατο Μιλτιάδης.
 15 καὶ ἐπὶ τέσσαροι προστάτης ἐνιαυτοῖς τῶν ἐν Ῥώμῃ πιστῶν τοῦ
 Μιλτιάδου Σύβιστρος διάδοχος γέγονεν. ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ μετὰ
 Τύραννον ἕτος ἐπισκοπήσαντι τρισκαιδέκατον προχειρίσθη Βι-
 τάλιος, καὶ τοῦτον ἕτος ἀνέσταντι διεδέξατο Φιλογένης,
 κακείνῳ πένη ἀνσθέντων ἐνιαυτῶν γέγονε Παυλῖνος διάδοχος. C
 20 τῶν δ' Ἱεροσολέμων μετὰ Ζάβδαν ἐπὶ δέκατον λειτουργηκότι
 ἐνιαυτὸν Ἐρμων ἐκλήρωσατο τὸν θρόνον τὸν ἀρχιερατικόν. τῆς
 δ' Ἀλεξανδρείας μετὰ τὸν ἱερομάρτυρα Πέτρον δέκα ἔτεσιν ἐγ'

5 τοῦ πάθους αὐτῶν ABC. 10 ἐκ τοῦ] διὰ A. 11 τρόπον
 ABCW, τρόπων P. ἀπέρηξε BW. 12 "Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ]
 quae deinceps adduntur, absunt ab uno e codicibus Regius et Col-
 berteo, describuntur vero in tribus aliis Regius; atque haec quidem
 supposititia nec Zonarae esse videntur." DUCANGE, 18 ἔτος
 om C. 20 ζάβδαν AB.

taudem suspicatum tyrannum, se iniustarum caedium cultorum Christi dare poenas, ubique cdictis propositis persecutionem Christianorum inhiberi atque illos vivere ac deum suo arbitratu colere et pro ipsius salute vota facere iussisse, atque hic etiam duplex rumor ortus est. nam alii tradunt, praeter omnem spem eo morbo liberatum renovasse persecutionem non mutatis moribus, donec poculi, quod dominus manu tenet, faecem exhauerit: alii valetudinem recuperatam negantes, ex eo malo impium decessisse tradunt, ac vermes etiam per os reiecisse.

Ille igitur uno certe ex his modis vitam abrupt. Romae vero coetui fidelium post Marcellinum duobus annis sacerdotio functum Eusebium praefuit: cui post annum mortuo successit Miltiades: qui cum fidei libus quadriennium praefuisset, Silvestrum successorem reliquit. Antiochiae post Tyrannum tredecim annis episcopatu functum delectus est Vitalis. huic post sexennium successit Philogenes, atque is quoque annis quinque exactis Paulinum habuit successorem. Hierosolymis post Zabdam, qui ministerium ad decimum annum obiit, Hermon pontificiam sedem est sortitus, Alexandriae post s. martyrom Petrum, qui pontifii

ἐνὶ τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κοσμήσαντα, Ἀλέξανδρος τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχεκεν. ἐν δὲ Ῥώμῃ μετὰ Σίλβηστρον ἐπ' ἔτεσι λειτούργησάτω εἴκοσι καὶ ὀκτὼ Ἰούλιος προΐστη τῆς ἐκκλησίας ἔτη πεντεκαίδεκα. μεθ' ὃν Λιβέριος ἔκτον ἦνυσεν ἐνιαυτὸν, κακῆ-
 D τοῦ διεδέξατο Δάμασος, ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς ποιμένας
 εἶτα προκίχρηστο Ἰννοκέντιος, ἐν πεντεκαίδεκα ἐνιαυτοῖς διδάξας
 τὸν τοῦ κθρόνου λαόν. καὶ Ζώσιμος τῷ θρόνῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλη-
 σίας ἐνίδρυτο, θανόντος Ἰννοκετίου. ὃν δωδέκατον ἠνυκῶτα
 ἐνιαυτὸν Κελιστίνος διεδέξατο, ἐπ' ἔτη τῇ ἀρχιερωσύνῃ δέκα ἐν-
 W II 248 διαρκείας. τούτῳ ἔστος διάδοχος γέγονεν, ὃρθοον ἐνιαυτὸν
 διαρκείας. εἶτα Ἄλων ἀντισέχθη, τῶν ὁρθῶν δογμάτων ἀντι-
 ποιησάμενος ἐπ' ἔτεσιν εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι. καὶ ἐκλεπόν-
 τος τοῦ Ἄλωντος Ἡλαρίων εἰς τὸν θρόνον ἀνθίδρυτο, ἔκτον ἐκ-
 πλῆσας ἐνιαυτὸν. ἀνθ' οὗπερ Συμπλίκιος χειροτονήτο, καὶ ἐπὶ 15
 ἐννεακαίδεκατον ἔτος τὸ τῆς ποιμαντικῆς καὶ οὗτος λειτούργημα
 P I 647 διανύσας ἐξέλειπε, καὶ ἀντισηκτο Φήλιξ. ἐννάτῳ δ' ἐνιαυτῷ καὶ
 οὗτος ἐκλειοπῶς Γελασίῳ τὴν τιμὴν καταλλοσι, πέντε ταύτης
 ἀπολαύσαντι ἔτη. μεθ' ὃν Ἀναστάσιος ἐπελέγη. μετὰ τέταρτον
 δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτὸν ὑπὸ Συμμάχου διεδέχθη. οὗ δυοκαίδεκα 20
 ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ διαγωγόντος Ὁρμισδῶς ἐξέλεικτο.
 δεκάτῳ δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτῷ τὸ λειτούργημα διανύσας κατέλασε

5 δάμασος A. 7 Ἰννοκέντιος et mox Ἰννοκετίου AC. "Reg.
 Ἰννοκέντιος" DUCANGIUS. 11 τούτου A. διαρκείας ἐνιαυ-
 τῶν A. 15 ἀνθ' ἰ ἀφ' B. "Reg. Συμπλίκιος" DUCANGIUS.
 sic etiam B. 16 διανύσας λειτούργημα A. 21 ἐνιαυτοὺς
 post διαγωγόντος AB.

ciam sedem per annos undecim ornat, Alexander pontificatum obtinuit. Romae Sylvestro per annos 28 episcopatu sancto Julius ecclesiae 15 annis praefuit. post quem Liberius sextum absolvit annum: eique successit Damasus, qui 28 annos fideles pavit. hunc Siricius secutus annis 16 ministerium obiit. deinde Innocentius est electus, qui populum domini per annos 15 erudit. quo mortuo Zosimus in ecclesiae Romanae solio est collocatus. cui duodecimo anno exacto successit Coelestinus, qui annis decem in pontificatu claruit. huius successor fuit Xystus, qui 8 annos duravit. deinde Leo in eius locum successit, qui veram doctrinam per annos 24 defendit. Leone defuncto, Hilario in sede collocatus est: qui sex annis expletis electioni Simplicii locum fecit; qui et ipse anno 19 ministerii decessit. in eius locum introductus est Felix: qui nouo anno defunctus Gelasio honorem reliquit per quinquennium fruendum. post eum Anastasius est electus: qui anno quarto elapso Symmachum successorem habuit: qui cum annos duodecim in pontificatu exegisset, Hormisdas est electus. sed hic quoque decimo anno ministerii mor-

τὴν ζωὴν, καὶ Ἰωάννην ὁ Θρόνος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας διεδέ-
 ξατο ἐπὶ τριετίαν. μεθ' ὃν Φηλίξ τῶν ἐν Ῥώμῃ προέστη πιστῶν,
 τετραετίαν τῆς τιμῆς ἀπολαύσας. εἶτα Βονιφάτιος ἐπὶ διετίαν τῆς
 προστασίας ἤξιωτο, καὶ ἐπὶ τούτῃ Ἀγαπητὸς προχειρίσθη. δύο B
 5 δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτοὺς ποιμένας τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ ἀρχιεπιμέρους
 Χριστοῦ ποιμνιον, ἀπέτισε τὸ χρεῶν, καὶ ἐχειροτονήθη Ῥώμης
 ἀρχιερεὺς Σιλβήριος. ἕνα δὲ καὶ οὗτος ἀρχιερατεύσας ἐνιαυτὸν
 τὴν ζωὴν ἐξεμέτρησε. καὶ τούτῳ διάδοχος Βιγίλιος γέγονεν.
 ὀκτωκαιδέκατον δὲ τοῦτου ἔτος διηρηκότες ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀνθρῆθη
 10 Πελάγιος. ὃς πέμπτον ἐνιαυτὸν τῇ λειτουργίᾳ ἐσολοκῶς ἀπῆλθε,
 καὶ Ἰωάννην ἡ ἀρχιερατικὴ καθέδρα τῶν Ῥωμαίων ἐδέξατο ἐπὶ
 χρόνοις ὀκτώ, καὶ μετὰ τοῦτον Γρηγόριον ἐπὶ πεντεκαίδεκα. μεθ'
 ὃν οὐκέτι κατὰ συνέχειαν οἱ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προστάντες
 εἴσρηται. ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ τῇ κατὰ Κοίλην Συρίαν τὸν Παυλίον C
 15 ἔτη πέντε τῇ λειτουργίᾳ σχολάσαντα Εὐστάθιος διεδέξατο, καὶ
 τοῦ Εὐσταθίου ἐπ' ἔτη ποιμάναντος τοὺς πιστοὺς ὀκτωκαιδέκα,
 Εὐφρόνιος ἐπιτοργήσεν ἔτος ὄγδοον. μεθ' ὃν Φλάκιος δωδέ-
 κατον ἤνυσεν ἔτος· εἶτα Στέφανος αἰρεσιώτης Ἀρείου πυρσι-
 μηθάρῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τρίτον ἐνιαυτὸν, καὶ μετὰ τοῦτον εἴσρητο
 20 Λεόντιος. ὄγδοον δὲ καὶ οὗτος ἔτος ἐπισκοπήσας κατέλυσε τὴν
 ζωὴν, καὶ ἐπὶ τούτῳ προέστη τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Εὐδόξιος
 ἔτος δεύτερον, καὶ ἐπὶ τῷ Εὐδόξῳ Ἀρριανὸς ἐπισκόπησεν ἔτος
 τέτατον, καὶ μετὰ τοῦτον Μελέτιος ἐνιαυτοὺς εἴκοσι ἐπὶ πέντε. D

1 ἐδέξατο AB. 2 προέστη — 3 ἀπολαύσας] πιστῶν προέστη
 τετραετίαν A. 4 ἀγαπητικός B. Reg. Ἀγαπητικός; mellis alii.
 DECANGLIUS. 5 ἐνιαυτοί; AC. 8 ἀθίλιος A. 12 χρόνος AB.

tem obiit. Romanae vero ecclesiae sedes Iohannem in triennium suscepit.
 post quem Felix Romanis fidelibus praefuit, quattuor annos eo honore
 gavisus. deinde Bonifacius per biennium episcopatum gubernavit. post
 hunc Agapetus designatus est, qui cum summi pastoris Christi gregem
 Romanum duobus annis et ipse pavisset, naturae debitum persolvit.
 Romanae autem pontifex electus est Silverius; moxque anno pontificatu
 functus vitam exegit. huius successor Vigilus cum 18 annis ecclesiae
 praefuisset, in eius locum susfectus est Pelagius: qui quinque annis obito
 ministerio decessit. Romana vero sedes Iohannem in octo annos suscepit,
 et post hunc Gregorium in annos quindecim. post hunc perpetua sedes
 eorum, qui Romanae ecclesiae praefuerunt, non reperitur. Antiochiae
 vero Coelesyriae Eustathius Paulino, qui ministerio quinquennium vaca-
 rat, successit. cum Eustathius fideles annos 18 pavisset, Euphronius
 per annos 8 ministravit. post quem Phlacidus 12 explevit annos. de-
 inde Stephanus Arii auctor ecclesiae per triennium se ingressit. post
 hunc introductus est Leontius, qui octavo anno episcopatus mortem obiit.
 post hunc Antiochensae ecclesiae Eudoxius alterum annum praefuit. post
 Eudoxium Arrianus quartum annum fuit episcopus. post hunc Meletius

μεθ' ὃν Φλαβιανὸς προέστη τῶν χριστιανῶν ἐπ' ἔτεσιν εἴκοσι
 πρὸς τοῖς ἔξ. εἶτα Θεόδοτος τὴν λειτουργίαν διεδέξατο, καὶ τε-
 τραιτίαν ἤγειρεν ἐπ' αὐτῆ. καὶ ἀπὲς τούτου Ἰωάννης εἰσέχθη,
 καὶ διήρκειεν ἐπ' ἔτος ὀκτωκαδέκατον. ἀπὲς δὲ Ἰωάννου Λόγιμος
 κηρυχθέντη, ἐπιέξουσ τῆ χειροτονία ἕβδοσος ἔτος· καὶ ἀντιθέσθη 5
 τῷ θρόνῳ τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίας Μάξιμος, ἐπ' ἐνιαυτοὺς ἐπι-
 μίνας τῆ προσημασίᾳ τέσσαρας. δεῦνδ Μαρτυρίον διεδέχθη,
 ἔννατον καὶ τοῦτου τῆ ἀρχῆ διανύσωντος ἔτος. Ἰουλιανὸς δ'
 1 648 ἐνιαυτὸν, καὶ οὗτος ἔσχε Πέτρον διάδοχον. ὃν μετὰ τριετῆ χρό- 10
 νον Στέφανος διεδέξατο, ἰσούθμονος ἀρχιερατείας ἐνιαυτοῦς.
 τῷ δὲ Στεφάνῳ Καλανθίων ἐγένετο ἕβδοσος. καὶ τοῦτω μετὰ
 τετραετίαν Πέτρος ἄλλος ἐγήθρησε, τριετῆ χρόνον τὴν ἐκκλησίαν
 κατεσχικώς. οὗ διάδοχος Παλλάδιος γέγονε, δεκαετίαν ἀνίσους
 ἐν τῆ ἀρχῆ. εἶτα Φλαβιανὸς ἤρθε, ἐπὶ δέκα καὶ τρεῖς ἀρχιερα- 15
 τεύσας ἐνιαυτοῦς. μεθ' ὃν Σευήρος ἕβδομον λειτουργήσους ἐνιαυ-
 τὸν ἀγῆκεν Εὐφρασίῳ τὴν καθέδραν τὴν ἱεράν. ὃν μετὰ πέμπτον
 ἔτος Ἐφραίμιοσ διεδέξατο· ὀκτώ δ' ἐπὶ δέκα χρόνους ἐπιβίω σί-
 τος τῆ λειτουργήματι.

2 τὴν λεπ. Θεόδοτος Α.
 12 καλανθίων CW.

3 ἤγειρεν ἐπ' αὐτῆ AB, ἤγειρε PW.
 18 οὗτος ἐπιβίω χρόνους AB.

annos 25. post hunc Flavianus Christianus annos 26 praefuit. deinde
 Theodotus ministerium suscepit, in eoque annos quattuor exegit, in
 huius locum Iohannes introductus per annos 18 duravit. pro Iohanne
 Dominus electus annos 8 postea vixit. post quem in Antiochenae eccle-
 siae thronum Maximus introductus, in eo munere quadriennium vixit,
 successore Martyrio, qui 9 explevit in magistratu annos. deinde Iulianus
 in ea pontificia sede annos sex consedit, et Petrum successorem
 habuit, cui triennio post Stephanus successit, totidem annos pontificatu
 functus. in Stephani locum Calandio successit, et huic post qua-
 driennium Iohannes Petrus successit, qui ecclesiam per triennium gubernavit.
 huius successor exstitit Palladius, decem annis in magistratu exactis:
 deinde Flavianus creatus episcopus tredecim annis. post eum Severus
 septem annis gubernata ecclesia Euphrasio sacram sedem reliquit: cui
 post annum quintum Ephraimius successit, et in ministerio annos duode-
 viginti vixit.

N O T A E.

Usus sum [in T. 2] tribus codicibus: duobus D. Antonii Fuggeri Constantinopoli emptis, et uno Vicenensi a D. Gaspare a Nydprug etc. ultro perhumaniter atque utiliter suppeditato, nam duo reliqui tantum a Constantino Magno ordiuntur. WOLFIIUS. Vicenensis est B, Fuggeranus alter C: de altero cf. T. 1 p. XXXIX.

Duobus Zonaræ codicibus Nic. Carminius Falconius usus est in concinnandis libris quos Dioncos dixit ab se primum detectos, altero "membranaceo Vaticano 136, autographo paene et correctissimo", altero "Palatino-Vaticano chartaceo 275, posterioris ævi". excerptas inde lectiones ut minus certas a certis seiungendas esse duximus.

p. 5 v. 9. πάσις etiam Palat. et Vatic.

p. 10 v. 16. ποπουλαρία κέκληται ἡ δημοτικὴ ἀγωγή] *actio popularis*, vox iuriconsultorum. Glossæ Basilic. ποπουλαρία, δημοτικὴ· πόπουλος, ὁ δῆμος. sunt autem *actiones populares, quæ suum ius populo tuentur*, ut ait Paulus in l. 1 D. de populari act. DCC.

p. 10 v. 18. βουλευτάς, πατρικίους ὀνομάσας αὐτούς] Livius aliter: *patres certe ab honore, patriciique progenies eorum appellati*. W.

p. 11 v. 10. νομίζοντας πολίτας αὐτούς Vatic.

p. 12 v. 14. τοῖς ἐν αὐτῇ Vatic.

p. 12 v. 18. στρατηγὸν τὸν τάτιον etiam Vatic.

p. 14 v. 9. ἐκ τῶν] καὶ ἐκ Vatic.

p. 14 v. 15. ἂ ἐπήγοντο χρήματα ἀφαιρεῖσθαι βία ἐπεχέουσαν Vatic.

p. 14 v. 17. κολάζεσθαι etiam Vatic., et mox ἐψηφίσατο.

p. 15 v. 1. τοὺς δὲ σαβίνους ὁ φόνος τοῦ σφῶν ἀρχοντος οὐκ ἐτάραξε Vatic.

p. 15 v. 2. πρὸς τὸν ῥωμύλον Vatic.

p. 15 v. 13. οὐῆροι etiam Vatic.

p. 15 v. 15. εἰς ὀμηρείαν] ὀμήρους Vatic.

p. 15 v. 21. ἡμπέσχετο] ἐφόρει Vatic.

- p. 16 v. 2. *προσηγόρευον* Vatic.
 p. 16 v. 4. *κελευσθῶσιν ἄν* Vatic.
 p. 16 v. 11. *ἦν ἐν αὐτοῖς* Vatic.
 p. 16 v. 12. *εἶτα σιγῇ ῥωμύλου προστάττοντος ἠκροῶντο*
 * Vatic.
 p. 16 v. 14. *μαθεῖν* etiam Vatic.
 p. 16 v. 14. *τῶν λοιπῶν* om Vatic.
 p. 16 v. 16. *γενομένου τοῦ ῥωμύλου* Vatic.
 p. 17 v. 6. *ὡς* om Vatic.
 p. 17 v. 15. *ἡμᾶς μετ' ἀνθρώπων γενέσθαι χρόνον* etiam
 Vatic.
 p. 17 v. 19. *τὸν τρόπον τοῦ λέγοντος καὶ τὸν ὄρκον* Vatic.
 p. 20 v. 16. *τε* etiam Vatic.
 p. 20 v. 19. *κατέλυσε σύστημα, οὗς ῥωμύλος εἶχε ἀεὶ περι*
 τὸ σῶμα Vatic.
 p. 21 v. 14. *ᾧστε] ᾧστε καὶ* Vatic.
 p. 21 v. 15. *θύοντι* om Vatic.
 p. 21 v. 20. *ποιεῖν* Vatic.
 p. 21 v. 21. *φρουράριον* Vatic.
 p. 22 v. 6. *ἀριθμὸν τιθέμενοι* Vatic.
 p. 22 v. 15. *ἔχθρα τις ἢ φθόνος* etiam Vatic.
 p. 23 v. 12. *παριχώρουν* etiam Vatic.
 p. 24 v. 7. *καὶ* om Vatic.
 p. 24 v. 9. *ἐς δὲ δῆμον ἔκκλιτον* Vatic.
 p. 25 v. 4. *μεταβάλλεσθαι* Vatic.
 p. 25 v. 12. *ᾧν καὶ μίαν* Vatic.
 p. 25 v. 14. *ἐταίρους* Vatic.
 p. 26 v. 10. *ὁ Λούκιος* Vatic.
 p. 27 v. 13. *τῶν βουλευτῶν μετῆλθε τοὺς δυνατωτάτους,*
 καὶ τοὺς ὀφθανοὺς πόρρω ποι ὡς εἰς θήρας προπέμφας Vatic.
 p. 27 v. 23. *τοὺς* etiam Vatic.
 p. 28 v. 1. *τοὺς* om Vatic.
 p. 28 v. 10. *τοῦτον ὁ Ταρκύνιος ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἐναν-*
τίωσιν ὑβρίσαι καὶ τὴν τέχνην ἐξουθενῆσαι διεμελέτησεν Vatic.
 p. 28 v. 15. *ὁ Ἄττος* Vatic.
 p. 28 v. 17. *ἀπόκριναί μοι* etiam Vatic.
 p. 28 v. 21. *εὐθύς αὐτήν* Vatic.
 p. 29 v. 2. *συμβούλω τῷ Ἄττω* etiam Vatic.
 p. 29 v. 4. *ὑπό] καὶ ὑπό* Vatic.
 p. 32 v. 11. *τὸ γράμμα δὲ ῥώ* etc.] scribit Zonaras, ex
 P 16 Dione, patricios Romanos, quo a caetera plebe dignoscerentur,
 calceos corrigiarum implexione, et forma litterae ῥώ insignitos in-
 duisse: quae quidem, inquit, centenarium numerum significaret:
 totidem enim erant patricii: vel quod sit prima littera Romani
 nominis. quae quidem minime hic cohaerent. nam patriciorum
 lunati erant, quos vocabant, calcei, quibus scilicet assuta erat

lunula, quod pridem docuere Rosinus, Dempsterus. Salmasius ad Polliueni et ad Inscriptionem Herodis, Benedictus Balduinus in Calceo antiquo, et alii criticorum filii. quae quidem lunula formam refert characteris Latini C, quo centenarius numerus effingi solet, ita ut patriciorum centenarium numerum in calceis adumbrare potuerit, at quod Zonaras de littera $\zeta\omega$ hic commentatur, prorsus absurdum est, quod alii notarunt, cum nusquam ρ littera Graeca calceis patriciorum adfecta fuerit, neque primum vocis Romae elementum rettulerit. unde iure idem Balduinus cap. 9, quod hic de littera ρ habetur, superfluum glossema et a quodam graeculo in textum Zonarae inmissum esse arbitratur: nisi ipsemet Zonaras, non intellecto quem exscribebat Dione, erraverit; quod licet existimare, cum id ipsum praeferebat codices omnes mss. scripserat nempe Dio litteram C in patriciorum calceis centenarium effingere (quod scribit Isidorus lib. 19 cap. 14), addideratque idem valere quod $\zeta\omega$ apud Graecos; quemadmodum Ioannes Gazensis in libro *Περὶ ἀρχαιολογίας* ait Numam regem ἐν τοῖς ἐποδήμασι Ῥωμαίων τῶν πατρικίων τυπούσθαι τὸ Ῥωμαϊκὸν κάππα, ὃ παρὰ τοῖς Ἑλλησίν ἐστι $\zeta\omega$ etc. nam Romanum κάππα est C Latinum, eundemque numerum refert quod ρ apud Graecos. cod. reg. 2431 fol. 212 περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἐπαρχοῦ. ὁ ἐπαρχος παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἰσραὺς ἦν καὶ πρῶτος τῆς βουλῆς. ἐπεὶ οὖν βουλευταὶ ἦσαν ἑκατὸν, οὗτος δὲ ὁ ἀριθμὸς διὰ τοῦ κάππα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ χαρακτηρίζεται, τούτου χάριν τὸ κάππα σχῆμα φέρει αὐτῶν ὑπόδημα· ἐξ οὗ ὀνομάζεται κακπάγιον· οἷον οὗτος ἴστιν ὁ πρῶτος τῶν ἑκατῶν τῆς βουλῆς. adde Suidam in ν . $\chi\lambda\omicron\mu\upsilon\varsigma$. Duc.

p. 36 v. 17. *καθύνας*] vide Henric. Valesium ad Harpocrationem pag. 301, ubi de hac voce. Duc.

p. 48 v. 21. *Ποστούμιος Τούβερτος*] ita duo codd. Reg. et Colb. Duc. Livius lib. 2 [c. 16] M. Valerio P. Posthumium adiungit. W.

p. 55 v. 9. *ἴν' εἶεν αὐτοῖς κατὰ σωμαορίαν βοηθοί*] ut singulae classes suos patronos haberent, sequitur numerum tribunorum ad decem esse auctum: classes autem a Servio Tullio institutae fuerunt sex. W.

p. 62 v. 10. *στρατηγὸν ἔτερον*] sic reposuimus ex duobus Regii mss, ubi Wolfius, alter Reg. et Colbert. τὸ τρίτον τὸν Μάλιον εἶλετο. ubi obiter observandum, apud Zonaram, cum de rebus Romanis agit, *consules* ut hoc loco *στρατηγούς* appellari, et *στρατηγήσαι* pro *consulatum inire* usurpari. quod ex hisce verbis in hac sectione descriptis vel colligitur ἀμφω τοὺς ὑπάτους ἢ στρατηγούς [p. 61 v. 19]. consules enim postmodum dici coeperunt qui antea praetores vocabantur, ut ex Dione n. 19 [p. 69 v. 14] scribit Zonaras τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ὑπάτους αὐτοὺς προσαγορευθῆναι, στρατηγούς καλομένους πρότερον. Duc. idem Livius docet.

- p. 64 v. 11. εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν εὐπατριδῶν προήχθη ὁ ὄμιλος] *suspecta lectio*. W. — immo genuina sunt Dionis verba.
- P 17 p. 65 v. 2. οἶοι νῦν πολλοὶ περὶ τὰ βασιλεία] *nobilium palatinorum suae aetatis mores hic carpit Zonaras, qui capillos nutriebant et cincinnati haberi volebant, cum caeteri e Graecis capillos raderent*. Duc.
- p. 67 v. 16. Λούκιόν τινα Σίκιον] hinc emendandus Ammianus Marcellinus lib. 25, qui *Sicinium* vocat; *Sicinium Dentatum adiciat, ornatum militarium multitudine coronarum*. *Sicinium* etiam vocat Dionysius Halicarnassens. Duc.
- p. 70 v. 9. τῷ δ' ἐξῆς ἔτει] *epitomatoris hic oscitantiam nota Zonarae, dixerat equidem ista Dio, sed quos ipse praeterit duos annos, ille scripserat*. FALCONIUS.
- p. 74 v. 4. μεγάλην πόλιν] quae Bolae Livio 4 49.
- p. 76 v. 19. Ἡ δὲ τῶν ἐπινικίων πομπή] cf. p. 618 v. 19.
- p. 76 v. 22. ἄρομοκῆρουξι] *tubellariis*, qua voce rursus utitur infra lib. 9 sect. 8 [p. 222 v. 7]. vide Henricum Valesium ad Harpocrationem. 272. Duc. ἄρομοκῆρουκες οἱ ἀγγελιαφόροι παρὰ Αἰώνι Suidas. eo minus dubium est, Dioneis verbis triumphum describi.
- p. 78 v. 7. παῖδας ἢ συγγενεῖς] Vide Henric. Valesium ad Nicolai Damasceni Excerpta pag. 71. Duc.
- p. 78 v. 16. καὶ κώδων] Vide Henricum Valesium ad Harpocrationem. Duc.
- p. 98 v. 6. Τιβέριος] T. Veturius.
- p. 103 v. 14. πόλισμα quod hic scribit Zonaras, Aquilonia dicitur Livio. FALCONIUS.
- p. 105 v. 11 sq.] Dionis verba supplevit Niebuhrus, Kl. histor. und philol. Schriften II p. 251.
- p. 106 v. 12. κηλιδῶσαι] vide Gloss. med. Lat. in *Cenitatus*. Duc.
- p. 113 v. 21. κατηλώων] ita Regii quattuor [?] et Colberteus, alius apud Wolfium κατηλώφονν. vide Henricum Valesium ad Harpocrationem pag. 232, ubi de hac voce. Duc.
- p. 114 v. 4. πόλιν τινα] Venusiam. Niebuhrii Hist. Rom. T. 3 p. 558.
- p. 123 v. 2. Κρονίτα] Cornetanos montes vel Corneos sine auctore non ausus fui dicere. W. — hos esse montes prope Tibur putat Ortelius, quos Dionysius Halicarnassens lib. 1 *cornicelos* seu *corniculos* vocat; de quibus sat multa habet Cluverius lib. 2 Italiae antiquae p. 661, qui de *Cranitis* Zonarae sinit. Duc.
- p. 125 v. 2. δούς αὐτῷ [αὐτοῖς] δίφρον etc.] huc spectant ista Marcellini lib. 23 extr. nam quod *supersedere solio damnati ob iniquitatem iudicis alius cogebatur, aut fixat vetustas, aut olim consuetudo cessavit*. Duc.
- p. 127 v. 8. ὁμολογία προσεδήσαντο, pactione obstrinxerunt

vel ad *deditionem compulerunt*. alter codex [B] habet ὁμολογία διεκρούσαντο, *pactione eluserunt*, ego malim προσεκτήσαντο, ut et Polyb. lib. 1. W. — Regii et Colberteus διεκρούσαντο. Duc.

p. 129 v. 3. ἐπὶ μίξιν ἀφρόμινοι] sic ms: Dionis excerpta διαιρούμενοι. sed Valesius Zonarae lectionem magis probat. Duc.

p. 156 v. 17. ἃ πνθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι] vide Excerpta ex P 18 Diodoro Siculo p. 274 276. Duc.

p. 165 v. 5. Σαρδῶ] Σαρδόνιοι mss Reg. et Colberteus: at Wolfius legendam censebat Σαρδῶ. neque enim, inquit, Sardi a Carthaginensibus pecuniam extorserunt, sed Romani et pecuniam et ipsam Sardiniam. Duc.

p. 169 v. 19. Σαρδιαίων] ita mss Reg. et Colberteus. at Henricus Valesius ad Dionis Excerpta Ἀρδιαίων legendum observat, ex Strabone lib. 7, Appiano in Illyrico, et Stephano. Duc.

p. 171 v. 5. Αἶμον ποταμοῦ] sic tres mss Regii. asteriscum apposuit Wolfius, quod fluvius huiusce nominis non occurrat apud geographos. cum vero dicat Zonaras, Illyricum intra Haemum fluvium et Istrum usque ad Pontum Euxinum contineri, videtur intellexisse aut Dravum aut Savum fluvios. Duc. leg. Αἶνον.

p. 174 v. 13. ἐπ' Ἰστρον] ita mss codices: sed ἐπ' Ἰστροῖς reponendum ex Eutropio lib. 3 et aliis observat Henricus Valesius ad Iohannem Antiochenum, qui Ἰστριανοῖς habet. ita Dio lib. 33 p. 64 ἡττήθη (πρὸς) τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει πρὸς τῶν Σενυθῶν τῶν Βασταρῶν: ubi interpretes ad *Istrorum urbem*. Duc.

p. 208 v. 6. ὄθεν ἢ γιουσία] Ammianus lib. 14 "et *dotatur ex aerario filia Scipionis, cum nobilitas florem adullae virginis, diuturnam absentiam erubesceret patris.*" vide Valerium Maximum lib. 4 cap. 4. id hausit a Dione Zonaras quod sinit Titus Livius. Duc.

p. 230 v. 6. τὸν Ἰνδὶβελιν] ita Livio, quem Ἀνδοβάλη Polybius. Duc.

p. 238 v. 8. Σοφονίς] ita mss, quam Σοφόνβα Excerpta Diodori Siculi p. 289, alii *Sophonisbam* vocant. Duc. Σοφόνισβα est apud Valesium p. 289, Σοφόνβα in eiusdem notis p. 46.

p. 245 v. 9. Ἀφρικῇ γὰρ] Eunapius in Maximo καὶ τις τῶν ἐκ Λιβύης, ἣν Ἀφρικῆν καλοῦσι Ῥωμαῖοι κατὰ τὸ πάτριον, τῆς γλώττης. Duc.

p. 257 v. 14. μέγρις οὐ] deesse versus aliquot apparet, in quibus de Carthaginensium et Masinissae controversiis actum est. W. Sensus est integer; atque ita etiam mss omnes praeferunt. Duc.

p. 270 v. 13. Πύδνης] in ms Reg. scholii vice additur P 19 Πύδνα, τὸ νῦν Κίτρος. Duc.

p. 278 v. 9. Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν] vide Henric. Valesium ad Diodori Siculi excerpta p. 50. Duc.

p. 285 v. 19. Μαστανάβου] ita reposuimus ex Reg. et Col-

bert., quomodo appellatur ab Appiano. Wolfius *Μαστρανάμου* ediderat: quem errorem viderat Henricus Valesius ad Polybii excerpta. Duc.

p. 289 v. 9. *Ἰππῶνα*] quam *ἑπτακρήτας* Polybius vocat. vide Henr. Valesium ad Diodori Siculi excerpta p. 45. Duc.

p. 291 v. 6. *ἕνα ὀλίγους ὄντας, καθ' ἑκάστους ἡμέρων.* W. — *ὀλίγους καθ' ἑκάστους ὄντας* mss. Duc.

p. 296 v. 12. *παρῶς*] vide notata ab Henrico Valesio ad excerpta Polybii p. 32. Duc.

p. 297 v. 9. *Τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦδε πεπραγμένα Ἰωμαίοις*] omisa est historia belli Lusitanici contra Viriatum gestī; item Numantinum, Asiaticum contra Aristonicum, praeterea Alabrogicum, Thracicum; ad haec Iugurthinum in Africa, in Italia Galliae Cimbrium, Teutonicum Tigurinumque. deest etiam descriptio tumultuum intestinarum qui ab istis temporibus Romanum labe-factaverunt, ut seditio Tiberii Gracchi ac post eam Caii fratris, deinde Apuleii Saturnini; tum bellum Romanorum adversus socios qui defectionem per Italiam fecerant; bellum contra servos, contra Spartacum; ac postremo Marii et Syllae civilia bella, atque alia annis circiter sexaginta gesta. W.

p. 298 v. 8. *Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν*] addit cod. Reg. 605 [num. 1768] *ὡς ἐν τῇ προτέρῃ βίβλῳ μοι προϊστόρηται, βασιλευσιν* etc. alii *ὡς ἰστόρηται* tantum praeferrunt, ut Wolfiana editio. hic porro initium ducit pars altera Annalium Zonarae, ut in Praefatione monimus. Duc.

p. 300 v. 9. *τὴν γαμετὴν*] Antistiam.

p. 303 v. 8. *δυσὶ στρατηγοῖς*] Herennio et Perpernae.

p. 304 v. 8. *παραγγήσατο δὲ καὶ τὴν στρατηγίαν*] utrum consulatum an imperium? W. — Wolfius *imperium* verterat: reposuimus *consulatum*, ex iis quae observavimus ad lib. 7 u. 17. Duc. immo est imperatoria dignitas.

p. 311 v. 2. *τοὺς περὶ Ἀμανὸν Ἀραβας*] ita mss Reg. et Colb., ubi Wolfius *"quid si Ἰβηρας legendum: nam Arabes Amani accolae ego nullos scio."* Duc. Plutarchus *Ἀραβας*.

p. 312 v. 21. *κατοικίαι δὲ πόλεων*] sic mss codd., id est *urbium coloniae*: Wolfius *πολεμίων* legendum censebat. Duc.

p. 313 v. 1. *μῖς δέουσαι τεσσαράκοντα*] emendandus est numerus in Appiani Mithridat. c. 117, ubi fortasse *δέκα* pro *δέ* καὶ legendum.

p. 315 v. 16. *εἰπόντος δὲ τινος*] Considium appellat Plutarchus in vita Iulii Caesaris c. 14.

p. 318 v. 22. *ἔλλογμους*] ita mss Wolfius ediderat *ἔλλογισμούς*, manifesto errore. Duc.

p. 322 v. 23. *προσούμενον*] lacunam Coraës et Schaeferus indicarunt: sed patet integra esse Plutarchi verba.

p. 326 v. 9. μολῆ] ita mss omnes, quam vocem omiserat Wolfius. Duc.

p. 327 v. 17. προσφέροντα] Θεόδοτον.

p. 330 v. 5. καὶ γὰρ σύ μοι τῆς σωτηρίας ἐφθόνησας] plerique interpretantur *tu mihi salutem tuam invidisti*. sed cum Plutarchus scribat obscurum fuisse cur Caesar Catonis interitum doluerit, et ἐφθόνησάς μοι τῆς σωτηρίας etiam intelligi possit, P²⁰ Catonem non dignitatem tantum sed salutem etiam Caesaris oppugnasse (neque enim additur τῆς σωτηρίας σου, et ἐμαυτοῦ aequae subintelligi potest, ne sententia quidem repugnante), malui particulam tuam omittere, ut in Latino etiam sermone ambigua esset sententia, utrum Caesar clementiae laudem ex conservatione Catonis captare, an vero suam in eo explere iracundiam voluerit, si eum in potestatem rede-gisset. W.

p. 332 v. 14. καὶ τούτου δις γεγονότος ἢ πείρα ἐξελέγγετε] converti ita bis populi animos expertus surrexit. sed τὸ τὴν πείραν ἐξελέγγεσθαι intelligi potest, vel animadversum esse, Caesarem periclitari voluisse populum, utrum aequis animis regium ornatum laturus esset; vel, Caesarem animadvertisse, conatum suum esse irritum, populo a regia pompa abhorrente. W.

p. 336 v. 1. τὴν τύχην αὐτοῦ ὀμνύναι] per Fortunam Caesaris, Wolfius vertit: melius forte per genium, de qua formula consulendus prae caeteris Io. Bapt. Hansenius in lib. de Iureiurando cap. 15. Duc.

p. 336 v. 2. διὰ τε αὐτὸν Ἰούλιον] sic mss: Wolfius legendum censet, διὰ τε αὐτὸν τὸν Κουίντιλιον τὸν μῆνα Ἰούλιον προσηγόρευσαν, atque ita vertit. Duc. leg. Δία τε.

p. 340 v. 8. παρὰ τοῦ Διὸς μαστιζόμενον] sic mss: ubi Wolfius "Suetonius puerum facie liberali demissum caelo catena aurea ad fores Capitolii constituisse, eique Iovem flagellum tradidisse. hinc suspicor legendum non μαστιζόμενον, sed μάλιστα ἐγχειριζόμενον: nisi forte μαστιζειν id ei significet." Duc.

p. 340 v. 23. pro δημαρχῆσαι μὲν ἐπεχείρησεν videtur legendum δημηγορῆσαι. sequitur enim εἰς τὸν δῆμον εἰσαχθεὶς ἐδημηγόρησέ τε etc. quare pro his verbis *tribunatum ambire non destitit*, "urbem ingressus concionem ad populum habere instituit, neque destitit quamvis ab Antonio prohiberetur, sed tribuno sibi conciliato" etc. reponas licet. W. — δημαρχῆσαι mss. Duc.

p. 353 v. 23. καίτοι τῆς ἀρχῆς ὕστερον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος στερηθεὶς] supra commemoravit Sextum Pompeium a Caesare consule proscriptum esse. aut igitur πρότερον legendum pro ὕστερον, aut scriptori danda venia τῆς ἀταξίας, quam aliquando varietatis et attentionis causa affectant. W. — idem porro repetit infra n. 21 ὁ γὰρ Σίξτος τῆς ἀρχῆς, ἧς εἶχεν, ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πρώην παραλυθεὶς etc. Duc.

p. 354 v. 17. χρηστήν] ita codd mss: non desunt tamen Zonaræ Annales II.

qui χρυσῆν reponendum putant. Zonaras ait Commodum praecepisse τὸν αἰῶνα τὸν κατ' αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ χρυσοῦν ὀνομάζεσθαι. Duc.

p. 358 v. 14. Ξάνθου] vide praeter Dionem lib. 47 et alios Romanae historiae scriptores, Philonem in lib. ὅτι πᾶς σπουδαῖος etc. p. 605 edit. Turnebi. Duc.

P 21 p. 364 v. 10. καὶ πατρόθεν] ita apud nostros in clamore militari copiarum duces nomen suum inclamare solitos docuimus in Dissertat. ad Ioinvillam. Duc.

p. 365 v. 9. ὃ τλάμων] hos versus paulo aliter citat Dion editus lib. 47 extr. vide Plutarchum de Superstitione, sub initium. Duc.

p. 394 v. 8. τοὺς δὲ νῦν βασιλεῖς Ῥωμαίων] hic porro carpit Zonaras imperatores et Graecos sui aevi, qui dimisso patrio vestitu, barbarico seu extraneo uti amabant. scribit Nicephorus Gregoras lib. 2 Ioannem Valatzem imp., cum videret Romanas divitias in peregrinas et sumptuosas vestes, Sericas Assyrias Babylonias atque Italicas, vario ac sollerti artificio confectas effundi, edicto sanxisse ne quis subditorum iis uteretur, sed iis contenti essent quas Romanae provinciae praeberent. idem lib. 11 extr. eum etiam morem invaluisse tradit sub Andronico Palaeologo iunior, ut omnes simul et adolescentes et senes pileis uterentur, non minus in palatio quam in agris, iisque ad libitum multiformibus et peregrinis; cum Latinis alii, alii Mysiis et Triballicis, alii Syriis et Phoenicis uterentur; atque id denique in vestibus observasse, adeo ut prudentiores novitatem aliquam et imperii destructionem, sed et institutorum finem ac morum inde male omnarentur. Duc.

p. 412 v. 7. ἰθιλογνωμονῶν] desideratur in lexicis.

p. 419 v. 12. ἀναγνώνας] huc referri potest qui apud nostros adhuc obtinet mos, quo regum edicta, priusquam vim habeant, ad senatum parlamentarium mitti solent, ut probentur ac deinde in acta referantur: quod si quidpiam in iis occurrat cui sententiam suam non accommodet, de eo princeps admonetur ac rogatur. Duc.

p. 421 v. 12. Ἐλαρχὸν τε φυλῆς] praefectum tribus vertit Wolfius: sevirem turmis equitum vertere debuisse contendit Vallesius ad Excerpta Dionis, ex Capitolino in Marco: *consulem secum Pius Marcum designavit, et Caesaris appellatione donavit, et sevirem turmis equitum Romanorum iam consulem designatum creavit.* ubi, inquit, seviri nomen officii videtur fuisse, cui et ludorum seviralium cura competeabat, teste eodem Capitolino. Duc.

p. 435 v. 3. Ἀγριππίαν] accentus, qui auctoris saeculo conveniunt, immutare nolimus. *Μισσαλίνα Θευστίνα, Λύγουσα*

Λουκούστα, Τουρκουάτος Κικινάτος, Κάρος et id genus alia libri omnes habent Zonarae actati suppreses.

p. 441 v. 1. *καὶ τινα*] *Crematium Cordum*.

p. 454 v. 19. *ἐνός δὲ τῶν κτεινομένων*] *Dio* lib. 59 c. 25 *Βεττλίϊνον δὲ Κάσσιον ἀποσφαγῆναι κτείνουσας καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Καπίωνα παρῆναι φονευομένω αὐτῷ κατηνάγκασε*. in *Excerptis Vaticanis Βάσσο*s ille appellatur, ut apud *Senecam*.

p. 456 v. 11. *κρατήρα καὶ Θύρσον φέρειν*] *cum Dionysium* seu *Bacchum* se diceret. *Eustathius* II 1 *ἔτι δὲ καὶ τὴν (ἀπόνοϊαν) τοῦ αὐτοκράτορος Γαίου τοῦ καὶ Καλλιγόλα φασὶ προσγορευθέντος διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεννηθῆναι* οὗτος μὲν γὰρ ὑπερφρονήσας ὡς εἰκὸς ἐπὶ κάλλει νέος τε *Διονύσιος ἑκαλείτο* καὶ *Διονυσιακὴν* πᾶσαν ἐνδύων στολὴν εἰδικάζεν. *Duc*.

p. 457 v. 15. *εἰς οἰκίον ἱερὸν*] quod hancit *Zonaras* a *Philonem* in *Legat. ad Galium* p. 731 edit. *Turnebi*: τὸν δὲ ἐν τῇ ἱεροπόλει νιῶν, ὃς λοιπὸς ἦν ἄφραυτος, ἀστυλίας ἠξιωμένος τῆς πόσεως, μεθρημόζετο καὶ μετεσχημάτιζεν εἰς οἰκίον ἱερὸν, ἵνα *Διὸς* ἐπιφανοῦς νέου χρηματίξῃ *Γαίου*. *quippe ἱεροπόλιν Hierusalem* vocat in lib. *contra Flaccium* p. 667, et in lib. *περὶ δυνείων* αἰθροῦ πόλιν ab *Hebraeis* appellari. *Duc*. — immo *Zonaras* auctorem secutus est *Eusebium* (*Hist. eccl.* 2, 6), *Eusebium Philonem*.

p. 458 v. 3. *Εὐσίβιος*] vide quae de morte *Pilati* scribit *Ioannes Antiochenus* p. 809, et commentarium apocryphum qui de eiusdem morte inscribitur in codice *Colberte*o, in aliis *S. Ioannis theologi falso* nomen praefert. *Duc*.

p. 460 v. 8. *Λιβίας*] recte quidem: nam *Tiberii Claudii Neronis* uxor fuit *Livia Drasilla*. verum mss omnes *Regii* et *Colbertus* ut et infra p. 185 et 190 *Ἰουλίαν* perperam praeferunt: nec scio an ex ingenio *Wolfius* *Λιβίας* reposucrit: certe eundem errorem errat *Constantinus Manasses* [v. 1788 1789]:

γυνὴ τις ἐπαφροδίτος συνέζευκτο γαμέτη

Νέρων ἐκείνης ἦν ἀνήρ, ἐκείνη δὲ Ἰουλία. *Duc*.
nostri codices *λιβίας* habent.

p. 463 v. 15. *καيسάρειοι*] *caesariani* etiam deinceps saepius appellantur aulici proceres sive liberti sive alii. *W*.

p. 466 v. 21. *δούλους νοσοῦντας*] vide *Gloss. med. Lat.* in v. *Manumissio*, sub finem. *Duc*.

p. 467 v. 9. *ἐγχειρίδιον παρεζώνοντο*] ambiguum utrum pugillares an pugio sit intelligendus. *W*.

p. 470 v. 10. *καὶ τὸν Σωσίβιον*] ita reposuimus ex mss *Reg.* et *Colb.*, ubi *Wolfius* *σωσίκιον* perperam: nam *Sosibium* vocant etiam *Tacitus* lib. 11 et *Dio* in *Excerptis Valesianis* p. 678. *Duc*.

p. 478 v. 8. *περιοδονίχης*] *perihodon* vicisse dicitur qui *Pythia Isthmia Nemea Olympia* vicit. *Festus*.

p. 479 v. 12. *Οὐίνδιξ*] qui *Βίνδιξ* *Dioni* lib. 63 p. 725. *Duc*.

p. 480 v. 18. *στρατόπεδον*] *stationem militum* vocat *Sue-*

tonius, scilicet praetorianorum, qui circa palatium imperatoris excubabant. ita infra hanc vocem usurpat in Pertinace et alibi. vide Gloss. med. Graecit. in hac voce. Duc.

p. 481 v. 12. προσιόντας αὐτοὺς αἰσθόμενος] ita etiam Dio: Sylburgius apud utrumque προϊόντας legendum censet. ibid. καὶ σφᾶς absunt a Dione. Duc.

p. 481 v. 17. εἰπὼν ὧ Ζεῦ] iambus erit, ait Sylburgius, si legamus ὧ Ζεῦ θεοὶ θ' ὄλος τεχνίτης ὄλλομαι. sed apud Suetonium absque metro est. Duc.

p. 485 v. 13. ἐκπεύς] Dio seu Xiphilius ἐκπεύς τε, ubi Sylburgius emendat ἐκπεύς τις. Duc.

p. 487 v. 16. εἰς τις] Vibius Crispus.

p. 488 v. 1. χιλίας] hoc loco me Vilhelmus Xylander, iuvenis ingenio et doctrina praestans, admonuit, in posterioribus numeris τὸ μυριάδας repetendum, et pro χιλίας legendum διαχιλίας, ut ea summa confictar quam Tacitus ponit. W. — χιλίας mss Regii et Colberteus. Duc.

p. 489 v. 22. ἰθύνοντι] Τιβερίῳ Ἀλεξάνδρῳ Josephus.

p. 492 v. 3. Κελετός] ita duo mss Regii et Colberteus. at interpres in altero ex iis quibus usus est codice [B] Κελετός legi monet, quasi esset nomen proprium non nationis sed viri. Duc.

p. 494 v. 19. πλὴν τοῦ Μουσωνίου] vide Scaligerum ad Eusebium pag. 201, 2. edit. Duc.

p. 496 v. 9. δοθέντα] Xiphilius seu Dio inde emendandus, qui βεβαιωθέντα habet, ex Suetonio: *beneficia a superioribus concessa principibus* etc. Duc.

p. 496 v. 21. ὄρος τὸ Βέσβιον] ita Dioni appellatur: Constantino lib. 2 de Themat. cap. 11 Οὐέσουβιος. Duc.

p. 498 v. 12. Ἀνεγκλήτω] ita etiam tres mss: quem nostri vulgo Anacletum vocant, quasi istius pontificis Romani nomen affectatione quadam esseferendum crediderit Zonaras. sic porro scriptos Eusebii codices praeferre monet Henr. Valesius ad lib. 3 cap. 13. Duc.

p. 499 v. 15. pro τῇ ἀδελφῇ Ἰουλίᾳ alter codex [B] habet ἀδελφιδῆ, fratris filia: et sic legendum esse ex Suetonio constat. W. — ita etiam legitur in Regiis et Colberteio. Duc.

p. 500 v. 21. Νασαμῶνας] vide Scaligerum ad Eusebium pag. 203, 2. edit. Duc.

p. 501 v. 13. σοφιστὴν τινα] Curiatium Maternum.

p. 506 v. 22. ἀδελφιδῆν] vide Cujacium lib. 8 Observ. cap. 28. Duc.

p. 510 v. 7. Ῥωμαίοις ἐπήκοος γέγονε] addit Lactantius in lib. de mortibus persecutorum n. 23, Trajanum *Dacis assidus rebellantibus censum poenae gratia victorem imposuisse*. Duc.

p. 510 v. 9. ποταμόν] Xiphilius τὸν ποταμὸν τὸν Σαργετιαν.

p. 510 v. 19. εἰς δέ τις ἑταῖρος] Βικιλίς Xiphilius.

p. 513 v. 13. Σελινούντα] vide Cujacium lib. 27 Observ. cap. 3. Duc.

p. 515 v. 1. Τατιανός] corrupte apud Xiphilinum Ἀττιανός. Tacianus apud Vopiscum, tametsi id nominis varie efferrī in codd. mss. observet Casaubonus. Duc.

p. 515 v. 3. προσγενῆ] Adrianum consobrinum Traiani fuisse P 23 scribit Spartianus. Duc.

p. 515 v. 16. ταῖς δὲ σίτον καὶ ἔργα καὶ χρήματα καὶ τιμὰς δούξ] Wolfius *ἔργα munera* vertit: *malim opera*, ut publica intelligantur, quae civitatum utilitati construenda curabat Traianus. Duc.

p. 516 v. 9. συνδικάζουσι] ita mss. codd.: et recte: neque enim video cur vocem asterisco notarit interpres; quippe *συνδικάζειν* dicebantur duo consules qui una iudiciis praerant, quibus intererat Adrianus. Duc.

p. 516 v. 14. τοῖς ὄφλουσι] Spartianus: *ad colligendum autem gratiam nihil praetermittens, infinitam pecuniam quae fisco debebatur privatis debitoribus — remisit.* id porro tunc nctum innuit Zonaras, cum Romam venit: quod hausit ex Dione. Duc.

p. 517 v. 9. Ἀδριανοῦ θήρας] Spartianus: *oppidum Adrianotheras in quodam loco, quod illic et feliciter esset venatus et ursam occidisset aliquando, constituit.* Duc.

p. 517 v. 10. Πομπηίου] de Pompeii M. tumulo vide Salmasium ad Spartianum in Adriano. Duc.

p. 519 v. 11. Σενηριανόν] *Servianum sororis virum nonagesimum iam annum agentem, ne sibi superviveret, mori coegit.* quasi scilicet *affectatorem imperii*, uti narrat Spartianus. Duc.

p. 520 v. 3. Σίμιλις] Σίμιλος Symeoni Logothetae in Chromico ms. et Cedreno, qui Latinis *Similis*. Duc.

p. 520 v. 9. καὶ τάξει] alter codex non habet, ordinem autem sive dignitatem militarem hic significari arbitror: quae cum in praefecto praetorio summa fuerit, redundare puto hoc additamentum. W. — ἡλικίᾳ καὶ τάξει: ita Reg. et Colb. Duc. — et Dio.

p. 520 v. 15. βιούς μὲν ἔτη τόσα] vide Gloss. med. Graecit. in τόσος. Duc.

p. 521 v. 7. Ἄννιον Βῆρον] ita etiam Xiphilinus; sed legendam Ἄννιον censet Sylburgius, quem consule p. 992. Duc.

p. 524 v. 12. ἐν ἀπορίᾳ . . ἀργυρίων] ita reposuimus ex codd. Reg. et Colb., cum Wolfius ἀργυρίου edidisset, qui ita ex ingenio emendavit, ut et infra pro ἀθροίσας ἀργύρια, ἀργύριον reponendum censet. certe infra in Didio Iuliano ἀργύριον numero singulari pro pecunia usurpat Zonaras. Duc.

p. 525 v. 8. ναός] eadem habet ex Dione Xiphilinus. de templo Cyziceno consulendus Leo Allatius ad Philonem de septem orbis miraculis. Duc.

p. 526 v. 13. καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἀντωνίνου] sic etiam Eusebius lib. 4 cap. 13, sed d. Marco reponendum contendit Valesius. hunc consule. Duc.

p. 526 v. 19. φιλοσόφου] [nam apud Wolfium titulus αὐτοκράτωρ Μάρκου Ἀντωνίνου τοῦ φιλοσόφου] ita in Zonarae ms marginibus et in Capitolini libris veteribus scribitur, tumetsi, inquit Casaubonus, *philosophi* appellatio inter M. Antonini titulos nullibi occurrat, seu in veteribus inscriptionibus, seu in nummis, adeo ut recentiorum scriptorum inventum sit: licet philosophiae potissimum studium impendisse tradant scriptores. Ioannes Antiochenus ἐπὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ ἦν ἄρα ἐκείνων μιμητής, οὐ μόνον κατὰ τὴν τῶν διαιτημάτων ἐπιτηδεύειν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν μαθημάτων σύλληψιν. Duc.

P 24 p. 529 v. 11. κεραυνοβόλου] ex Xiphilino. legionis 12 fulminatricis non semel habetur mentio in veteribus inscriptionibus apud Gruterum. Duc.

p. 531 v. 7. αὐτοκράτωρ προσηγορεύθη τὸ δέκατον] ita infra in Commodο αὐτοκράτωρ τὸ ὄγδοον. toties quippe imperatores acclamabantur, quoties hostes vicerant aut certe expeditiones bellicas susceperant. Duc.

p. 533 v. 1. ἀπέκτεινεν] domesticas Commodi caedes diversi generis, quas separatim exposuerat Dio, unde sua hausit Zonaras, Xiphilinus in unam periodum congressit. Duc.

p. 533 v. 5. Κλαύδιος Πομπηϊανός] hunc Quintianum vocat Ammianus lib. 29 de Commodο: *adeo ut post intestina pericula multa et varia, alter in amphitheatrali cavea, cum adfuturus spectaculis introiret, a Quintiano senatore, illicitae cupidinis homine, ad debilitatem paene pugione vulneraretur.* ita etiam hunc vocat Herodianus. at Lampridius et Xiphilinus Pompeianum cum Zonara nominant. vide Henr. Valesium ad Marcellin. Duc.

p. 534 v. 20. βουλευίας] *senatum* vertit interpretes: malim *senatorias dignitates*; atque ita reposui, quod et quae mox sequuntur satis suadent, καὶ τινες πάντων ὧν εἶχον τὸ βουλευταὶ γενέσθαι ἐπρίαντο. Duc.

p. 535 v. 13. ἡ δαίμων ἐς ὕστερον ἐνομισθη] ita etiam Reg. et Colb. mss: ubi alter Wolfianus codex ἡ δαίμων, ὡς ὕστερον ἐνομισθη, sive *dea, ut postmodum est creditum.* Duc.

p. 536 v. 10. Ἀμαζόνιος] ex Dione hausit Zonaras, cuius mensium Commodianorum ordinem et significationem pluribus expendit Salmasius ad Lampridium p. 119. Duc.

p. 542 v. 20. Μεδιόλανα] ita infra semel ac iterum, et Symeon Logotheta in Chron. ms. Dio et Xiphilinus *Μεδιόλανον. Mediolanus* apud Marium Aventicensem. Balsamon ad Can. 61 concilii Carthag. *παρὰ τῶν Μεδιολάνων.* vide Scaliger. ad Eusebium p. 233. Duc.

p. 543 v. 4. ὅμως πολλῶν ὑπεσχημένων τοῖς στρατιώταις

παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐκείνον πρότετιμήσαντο] quae verba sic expressit interpres: *Iulianus, quamvis ab altero magna pecunia promissa, est praelatus.* immo horum sensus est, uti edi curavimus, multa pecunia a Iuliano militibus promissa, eundem praelatum; quod et diserte ait Dio, et ex eo Xiphilinus, a quo sua hausit Zonaras: qui scribit in hac imperii auctione ducentis in singulos milites aureis a Sulpiciano promissis, alteros quinquaginta adiecisse Iulianum. Duc.

p. 549 v. 17. ὁ μὲν γὰρ etc.] in versione hic quaedam immutavimus: Wolfius scripserat, *sed quia Albino imperatoris maiestatem flagitanti vel Caesaris honorem negabat* etc. alius enim est sensus ex Dione: quippe cum Albino promissam Caesaris dignitatem negaret, tum is imperatorem sese appellavit. Duc.

p. 550 v. 2. ὡς ὑπὸ χορολέκτῃ] Dio ὡσπερ τις ἀκριβῶς χορὸς δεῖδαγμαίμενος. occurrit haec vox apud Pollucem. Duc.

p. 552 v. 10. ἔθνος] Wolfius *gentem*: emendavimus *provinciam*. vide Gloss. med. Graecitat. Duc.

p. 555 v. 20. μὴ ἀμειλίτε] ita tres mss: at omittitur negativa apud Dionem, ut sensus sit *caeteros omnes contemnite*. Duc.

p. 558 v. 18. τῶν ἑξακλῶν] vide Henric. Valesium ad Eusebii Hist. lib. 6 cap. 16, ubi observat praeterea quae sequuntur ex eodem Eusebio descripsisse Zonaram. Duc.

p. 562 v. 11. τὰς ψυχὰς ἐπρωδαῖς ἀναγαγεῖν] Dio unica voce ἐψυχαῶγησε. Duc.

p. 564 v. 14. Μαῦρος τυγχάνων ἐκ Σικελίας] ita in quibusdam Dionis excerptis mss legi annotat Casaubonus. Xiphilinus ἀπὸ Σικελίας Καισαρείας habet. vide coniecturam eiusdem Casauboni ad Macrinum Capitolini. Duc.

p. 579 v. 8. Πομπηϊανόν] Maximo et Albino Publium successisse scribit auctor Chronici Alexandrini, huicque Gordianum seniore. is autem Publius Maximus Balbinus Puppienus vocabatur, quem eundem esse cum Pompeiano Zonarae putat Casaubonus. is vero, Pompeianus Civica, consul fuit cum Gordiano secundum: cuius consulatus mentio est in veteri inscriptione nuper edita a Thoma Reinesio [Syntagm. p. 633]

Θ. Κ.

ΑΝΤΩΝΕΙΑ ΜΟΥΤΑ
ΚΑΙ Μ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC
ΑΑΚΜΑΝ ΦΙΛΟCΟΦ.
CΤΟΙΚΟC ΑΝΕΘ.

Π. Τ.

ΑΤΤ. ΚΑΙC. Μ. ΑΝΤΩΝΙΩ
ΓΟΡΔΙΑΝΩ ΤΕ (scrib. Β)
ΚΑΙ ΠΟΜΠΗΑΝΩ
ΚΙΟΤΙΚΑ ΚΟC.

huius Pompeiani gentilis fuit Sextus Vetulenus Civica Pompeianus consul cum L. Caionio Commodo anno u. c. 888 [889]. Duc. M. Clodius Pupienus Maximus, quem sic nominatum fuisse nummi docent, a Graecis scriptoribus *Maximus*, a Latinis *Pupienus* appellari solet. Maximum eundem esse quem Pupienum Iulius Capitolinus sero suspicatus est, cum in vita Maximini iunioris c. 7 scripserit "nisi forte idem est Pupienus qui et Maximus" (cf. eiusdem vita Maximi et Balbini c. 18). Zonaras igitur quos modo Maximum et Albinum nuncupavit, eosdem nunc Pompeianum (i. e. Pupienum) et Balbinum appellare videtur.

p. 579 v. 13. *παρεσιώπησα καὶ αὐτός· οἱ δ' ἕτερόν τινα μεθ' ὧν*] locus hic est mutilus in tribus codicibus: quare tria illa verba οἱ δ' ἕτερόν τινα omisi. W. — revera desunt in codd. Reg. et Colberteo. Duc.

p. 582 v. 17. *Μάρκον*] Marci et Severi Hostiliani imperii memoria uni Zonarae debetur, ut pridem observatum a viris doctis. posteriorem *Stylianum* perperam vertit Wolfius, divulso a voce *δ*. corrupte enim *Ἰουστιλιανός* appellatur apud Cedrenum, qui Marci pariter meminit, sed in annis utriusque imperii mirum in modum peccat [T. I p. 451 ed. Bonn.]. Duc. de Severo Hostiliano cf. Eckhelii *Doctrina numorum* vol. VII pag. 351.

p. 583 v. 17. *Εὐγενίας*] vide Casaubonum ad Hist. Augustam p. 201, 2 edit. Duc.

p. 584 v. 2. *Μαρίνος*] istius Marini praeter Zonaram meminit etiam Zosimus [p. 23 v. 4 ed. Bonn.]: cuius caeterum vix alibi mentio occurrit. Duc. de nummis Philippopoli Thraciae signatis, quibus inscriptum *ΘΕΩ ΜΑΡΙΝΩ*, v. Eckhelii *Doctr. num.* vol. VII pag. 373.

p. 584 v. 23. *Φιλιππούπολιν ὀνομάσας*] vide observata a Scaligero ad Eusebium pag. 245, 2 edit. Duc.

p. 589 v. 13. *ὡς μὴδὲ τὰ σώματα*] ita Victor in Epitome. Lactantius de mortibus persecut. n. 4 'de Decio "circumventus a barbaris et cum magna exercitus parte deletus, nec sepultura quidem potuit honorari, sed exutus ac nudus, ut hostem dei oportebat, pabulum feris ac volucris jacuit." Duc.

p. 590 v. 12. *ἐπὶ πεντεκαίδεκα*] Nicephorus habet *πεντήκοντα*, errore librarium, ut arbitror. W.

p. 593 v. 7. *ὡς Ἀθηναίους*] vide Scaligerum ad Eusebium p. 215. Duc.

p. 594 v. 13. *Ἀντιόχειαν*] id sub initium Gallieni Marcellinus libro 23, capto scilicet Valeriano, ante ipsam vero infelicem pugnam accidisse scribit Trebellius Pollio in triginta tyrannidis. vide Henricum Valesium ad Ammiani lib. 23 p. 258. Duc.

p. 596 v. 20. *Αἰρούλους*] ita mss codd, ut *Aeruli* in regio codice Ammiani, ut monet Henr. Valesius: quos alii *Ἐλούρους* vocant. lexicon ms *Ἄλλουρος* "Ἐλουρος δὲ ἔθνος, ψιλόν. Duc.

p. 597 v. 14. Ποστώμος] ita Zosimo appellatur, Victori et Eutropio Postumus; Trebellio, et in nummis Postunius. Duc. immo POSTUMVS et in nummis et apud Trebellium in libris melioribus. Casauboni errorem editores Zosimi propagaverunt.

p. 598 v. 19. πατὴρ Μακρίνου] quem, ut et filium, *Macrianum* appellat Trebellius Pollio. Duc. certe in editis; nam in mss est *Macrinus*: item in Dionis continuati excerptis, Scriptōrum veterum novae coll. II p. 235 "Μακρίνος κόμης τῶν θησαυρῶν καὶ ἐπεισὼς τῆ ἀγορᾶ τοῦ σίτου ἐπειδὴ καὶ τὸν ἕνα πόδα ἐπεπῆρωτο" etc. et p. 239.

p. 599 v. 15. ὑπέλαβον] id enim signum erat defectionis et deditiois. Pacatus in Panegy. ad Theodosium "*aliquanto melius manus illa consuluit, quae submissis praecipunda vexillis petit veniam necessitatis*" etc. vide Lucanum lib. 6, Orosium lib. 7 cap. 36, Ammianum lib. 26 etc. Duc.

p. 604 v. 2. Κλαύδιος δὲ] haec de Claudii iustitia verbis Petri Fabri Sanioriani lib. 1 Semestr. cap. 25 reddidimus [Claudius vero cum vir bonus iustitiaeque sectator esset, interdixit ne ultra quisquam bona aliena ab imperatore peteret. receptum id enim moribus erat, imperatores etiam aliena donare; quandoquidem idem ius rei publicae stanti per leges fuerat], cum horum sensum vix ceperit interpres, et quae salebrosa agnovit Henricus Valesius ad Dionis Excerpta p. 208. ea vero de optimo quodam auctore sumpta existimat idem Faber, et vocem ἀλλότρια sive *aliena* hoc loco intelligi non debere omnia quae privatus quisque iure domini pertinet, nam quis, inquit, fando unquam audivit, ea vel peti solita esse vel ab imperatore olim donari potuisse? nisi forte quod multo ante in Asia factitasse Antonium scribit Plutarchus, id imperatoribus usu venerit. quod quidem Fabro non placet, qui pertinere edictum istud putat ad titulum de Petitionibus bonorum sublatis: ita ut aliena intelligi debeant ea scilicet quae reorum quidem sed indemnatorum adhuc et ventium bona sunt, itemque caduca seu vacantia: immo vero etiam damnatorum et proscriptorum bona, quae tamen fisco nuntiata, nondum addita seu incorporata sunt, cum haec quoque aliena quodammodo esse videantur. Duc.

p. 605 v. 17. Κυντιλιανόν] quem *Quintillum* vocat Trebellius Pollio, ut et Vopiscus in Aureliano: Κύντιλλον. Zosimus lib. 1 [c. 47, p. 42 ed. Bonn.]. Duc.

p. 606 v. 1. ἑπτακαίδεκα μόνας ἡμέρας] ita etiam Pollio: Victor paucis diebus imperium tenuisse Quintillum ait. Duc. Zosimus ὀλίγους μῆνας, quem ex Zonara correxit Casaubonus: sed numerorum varietas maior est quam pro paucis diebus.

p. 607 v. 6. ἦν ἔνιοι μὲν εἰς Ρώμην] locum hunc Zonarae expendit Scaliger ad Eusebium p. 239, 2 edit. Duc.

p. 607 v. 18. καὶ τῶν ἔξωθεν φερομένων] quibus verbis *Zonarae Annales II.*

frumentarium describit, ut observat Casaubonus. vide Gloss. med. Lat. Duc.

p. 608 v. 3. *μηνῶν ὀλίγων*] sic mss. "minus paucis diebus" Vopiscus. Duc.

p. 608 v. 7. *τὸ στρατιωτικόν*] atqui Tacitus imperator a senatu electus, non a militibus, ut scribit Vopiscus: neque eorum sententia requisita, tametsi praefectus urbis Aelius Caesianus sic exercitum est allocutus in campo Martio "vos sanctissimi milites, et sacratissimi vos Quirites, habetis principem quem de sententia omnium exercituum senatus elegit, Tacitum dico, augustissimum virum" etc. Duc.

p. 610 v. 20. *τοὺς οὐκ ἐλοῦς νιῶνς*] hinc in legum aliquot Cari inscriptionibus "Imp. Carus Carinus et Numerianus AAA": quod observatum a Casaubono, qui id Zonaram a probo quodam auctore accepisse existimat. Duc.

p. 611 v. 8. *Γαλάτης*] id est *Gallus*, inquit Casaubonus ad Vopiscum in Caro, qui illius patriam incertam fuisse ait, et P27 Romae natum videri vult. at uterque Victor et Sidonius Narbone genitum scribunt. Wolfius *Galata* verterat. Duc.

p. 615 v. 3. *Κωνσταντία*] ita Zonaras *Constantem* perpetuo vocat, quem alii Constantinm: quemadmodum etiam Constantinus Porphyrogenitus lib. de adm. imp. cap. ult., et Menaea XXI Maii. Duc.

p. 615 v. 12. *τινῶν Γεντιανῶν*] vide Scaligerum ad Eusebium p. 243, 2 edit. Duc.

p. 617 v. 9. *ἀλλὰ προσκυνεῖσθαι*] id ipsum narrant Eutropius (cuius interpretem Pacanum hic excrpsit, ut alibi saepe, Zonaras), Aurelius Victor et Eusebius in Chronico: atque adeo Ammianus lib. 15 "omnium primus extero ritu et regio more instituit adorari, cum semper antea ad similitudinem iudicum salutatores principes legerimus." Duc. cf. T. I Praefat. pag. XV.

p. 618 v. 2. *τοὺς δὲ τύχης ἰδιωτικῆς*] Eusebius lib. 8 cap. 2 *τοὺς δὲ ἐν οὐκείῃς ἐλευθερίας στερεῖσθαι.* Duc.

p. 618 v. 11. *ἐν Νικομηδείᾳ*] ubi palatia construxerant imperatores ante Diocletianum, ut indicat Socrates lib. 1 Hist. eccl. cap. 6. vide nostram Constantinopolim lib. 4 sect. 13 n. 4. aliud palatium praeterea Nicomediae aedificavit Constantinus Heraclii filius. Niceph. CP. Duc.

p. 621 v. 16. *ὁ μὲν γὰρ Εὐσέβιος*] Eusebius lib. 8 cap. 13 et in Oratione Constantini ad sanctorum coetum cap. 25, ubi consulendus Valesius. vide praeterea Lactantium de mortibus persecutorum cap. 42. Duc.

p. 624 v. 2. *τὸν Λαίνιον*] scribit Anonymus in vita s. Basilei archiepiscopi Amazeni n. 5 et 6 Licinium simulasse se esse Christianum, ut Constantiam Constantini M. sororem in uxorem obtineret, et adepto imperio in oriente ad vomitum rediisse. certe

Constantinus Christianismum amplexus fuerat ante initum inter Licinium et Constantiam matrimonium anno 313. verum scribit Lactantius in libro de mortibus persecutorum n. 46 47 et 48, aliquanto post initas cum sorore Constantini nuptias, ac cum Maximino congressurum, somno monitum Christum invocasse, dedisseque litteras ad provinciarum praesides de restituendis Christianis ecclesiis, Constantino et ipso III° cons. Duc.

p. 628 v. 12. Καλανθίων] Wolfius Καλανθίων perperam ediderat: ita enim a scriptoribus passim appellatur. Duc.

CORRIGENDA

p. 29 v. 4 *lege* συμμαχομένοις. p. 65 v. 5 αὐθιγερὸν. p. 79
v. 27 Plutarchi. p. 123 v. 18 ἀπαίρειν? p. 123 v. 24 ψευδο-
τουόλου. p. 183 v. 4 οἰκία. p. 203 v. 8 προθυμότερον.

LIPSIAE,
IMPRESSIT B. G. TRUBNER.

163.911

AG202205

ALMONDO MIL
ROME

